

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
THE UNION OF CHAMBERS AND COMMODITY EXCHANGES OF TURKEY

Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları,
Önergeler ve Karşılaştırmalı Tabloları ile

TÜRK TİCARET KANUNU

**(TİCARİ İŞLETME, TİCARET ŞİRKETLERİ
KIYMETLİ EVRAK HÜKÜMLERİ)**

CİLT: I

(Madde 1 - 849)

Dr. A. Bumin DOĞRUSÖZ

Av. Öznur ONAT

Dr. Funda TUNÇEL TÖRALP

Temmuz 2011

TOBB Yayın No: 2011/138

ISBN: 978-9944-60-939-5 (TK.) 978-9944-60-940-1 (1.C)

BASKI VE CİLT

AFŞAROĞLU MATBAASI

Kazım Karabekir Caddesi Altuntop İşhanı No: 87 / 7 İSKİTLER / ANKARA

Tel: 0312 384 54 88 • Faks: 0312 384 54 98

E-mail: farukafsar@gmail.com • www.afsaroglu.com.tr

SUNUŞ

Küresel krizin ardından dünyada yeni bir rekabet haritası şekilleniyor. Bu yeni ortama uyum sağlayan ülkelerin daha hızlı büyüdüğünü, daha fazla zenginleştiğini görüyoruz. Dolayısıyla, risklerin ve fırsatların farkında olarak, bu yeni ortama uygun, yeni bir büyüme hamlesi başlatmalıyız. 2010 yılında yakaladığımız yüksek büyüme performansımızı, daha da kuvvetlendirerek devam ettirmeliyiz.

Türkiye’de ekonomiyi büyüten, yatırımları ve istihdamı sağlayan özel sektörümüzdür. Bu yüzden özel sektörü güçlendirecek her adım, gündemin esas maddesi olmalıdır.

Ekonomimizin kurumsal altyapısını güçlendirecek iki temel kanuni düzenlemenin (Ticaret ve Borçlar Kanunu) Meclis’te iktidar ve muhalefet partilerimizin işbirliğiyle yasalaşmış olmasını, bu çerçevede atılmış fevkalade önemli adımlar olarak görüyoruz.

Yeni Ticaret ve Borçlar kanunları, sanayicinin, tüccarın, esnafın anayasası konumundadır. Hem bu yasal düzenlemelerin gerçekleşmesi, hem de bu süreçte siyasette sağlanan diyalog ve uzlaşma, iş dünyamıza büyük moral vermiş, yeni başarılarla ulaşma mücadelemizde bizleri motive etmiştir.

1956 yılından beri yürürlükte bulunan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, dünya ve Türkiye ekonomisindeki gelişmelere bağlı olarak mevcut ihtiyaçlara karşılama yetersiz kalıyor. Ocak 2011 tarihli TBMM genel kurulunda kabul edilen kademeli şekilde 2012’de yürürlüğe girecek olan Türk Ticaret Kanunu ile Türkiye ekonomisinde yeni bir dönem başlayacaktır.

Genel kurulların elektronik ortamda yapılması, web sitesi kurma zorunluluğu, birçok yazışmaların elektronik ortamda yapılmasına imkân sağlayan ve e-Türkiye için de önemli bir adım olacak Türk Ticaret Kanunu, ülkemizde ticari hayatı adeta yeniden inşa edecektir.

Uluslararası standartlarda kurallar ticari hayata hâkim olacak. Şirketlerimizin özellikle KOBİ’lerin bu yeni döneme uyum sağlaması için önemli hazırlıklar yapması gerekiyor. Bu hazırlığı yapmayan veya geciktiren şirketlerimizse küresel rekabette zorlanacaklardır.

Yayınladığımız bu kitapla, Türk Ticaret Kanunu’na hazırlık için şirketlerimize yardımcı olmayı amaçlıyoruz. Ayrıca Türkiye genelinde düzenlediğimiz bir dizi konferans ile de müteşebbislerimizi bu konuda bilgilendiriyoruz.

TÜRK TİCARET KANUNU

İşdünyamızın en iyi şekilde bilgilendirilmesi amacıyla bu kitabın hazırlanmasını sağlayan sayın Bumin DOĞRUSÖZ'e, sayın Öznur ONAT'a ve sayın Funda Tunçel TÖRALP'e camiamız adına yürekten teşekkürlerimizi sunuyorum.

Camiamıza ve ülkemize faydalı olması dilekelerimle...

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

TOBB Başkanı

ÖNSÖZ (YENİ TİCARET KANUNU VE GEÇİŞ SÜRECİ)

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu Prof. Dr. Hirsch tarafından hazırlanarak 29.6.1956 tarihinde kabul edilmiş ve 1.1.1957 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun, zamanın en iyi Kanunlarından olmakla ve günümüze kadar yaklaşık 54 yıldır Türk ticari hayatını düzenleyen temel Kanunlardan biri olmakla beraber, gelişen teknoloji ve değişen ticari koşullar nedeniyle günümüz ihtiyaçlarına yeterince cevap verememeye başlamıştır. İlaveten Avrupa Birliği süreci içerisinde uyum ihtiyacının da gündeme gelmesiyle, yeni bir Kanun hazırlanması zarureti ortaya çıkmıştır.

Bu ihtiyacın baş göstermesi nedeniyle de Türk Ticaret Kanununun yeniden yazılması amacıyla 8.12.1999 tarihinde Adalet Bakanlığı bünyesinde akademisyenler, yüksek yargı mensupları, çeşitli kurum, kurul ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulmuştur. Prof. Dr. Ünal Tekinalp'in başkanlığında yaklaşık beş yıl çalışan bu Komisyon tarafından oluşturulan Tasarı Taslağı 24.2.2005 tarihinde kamuoyuna ve ilgili çevrelerin görüşüne sunulmuş ve gelen görüşler de nazara alınarak revize edilmek suretiyle 9.11.2005 tarihinde Kanun Tasarısı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

Önce Adalet Komisyonunca oluşturulan Alt Komisyonunda incelenen ve rapora bağlanan Tasarı, daha sonra Adalet Komisyonunda görüşülmüş ve 3.5.2007 tarihinde Komisyon tarafından kabul edilmiştir. Tasarı böylece Genel Kurula sevk edilmişse de, genel seçimler dolayısıyla kadük olmuştur. Ancak Tasarı, TBMM İç Tüzüğü'nün 77. Maddesine istinaden Bakanlar Kurulunca 27.9.2007 tarihinde yenilenmiş ve 22. Dönem Adalet Komisyonu Rapor ve Metni İçtüzüğü'nün anılan maddesi uyarınca Adalet Komisyonunca tekrar aynen kabul edilmiştir (TBMM Adalet Komisyonununun 11.1.2008 tarih ve E.1/324 K.10 sayılı Kararı). Tasarı nihayet 13.1.2001 tarihinde TBMM Genel Kurulunda 6102 Kanun numarası ile kabul edilmiş ve Sayın Cumhurbaşkanı'nın imzalamaları neticesinde 14.2.2011 günlü ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Yeni, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Tasarının Genel Gereğesinde, bu Tasarıya niçin ihtiyaç duyulduğu, düzenlemelerin hangi temel gerekçeler esas alınarak hazırlandığı, ilgili Avrupa Birliği düzenlemeleri ve Tasarıya esas alınan kaynaklar çok kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır.

Eskisine nazaran önemli ölçüde temel felsefe ve yaklaşım değişikliği içeren Yeni Ticaret Kanunu, bu yeni yaklaşımlar ışığında özellikle şirketler hukukunda ticari yaşantının aktörleri konumundaki sermaye şirketlerini yeniden oluşturmak-

TÜRK TİCARET KANUNU

tadır. Bu da halen mevcut şirketlere, uyum konusunda önemli yükümlülükler getirmektedir. Yeni Kanun genel olarak 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe girecekse de bu yükümlülüklerin bir kısmı için tanınan süre, Kanunun yayımı ile birlikte başlamış bulunmakta, bir kısmı için 1.1.2013 tarihinde, bir kısmı için ise 1.7.2013 tarihinde başlayacaktır.

Yeni Kanunun gerek felsefesinin kavranabilmesi, yeterince anlaşılabilmesi ve başarılı şekilde uygulanabilmesi gerek uyum sürecinin başarı ile atlatılabilmesi, Kanunun oluşum çalışmaları ile birlikte değerlendirilmesine bağlıdır. Bu amaçla bu çalışmada her Kanun maddesi, madde gerekçesi ve Yasama Organunda gerek Adalet Komisyonunda gerekse önergeler yolu ile Genel Kurulda yapılan değişikliklerle birlikte verilmiştir. Adalet Komisyonu Raporu olarak, sonraki Komisyonca aynen benimsenmiş olması dolayısıyla 3.5.2007 tarihli Komisyon Raporu esas alınmıştır. Bu Rapor, zaten Alt Komisyon Raporu esas alınarak hazırlandığı ve çoğu düzenlemede Alt Komisyon Raporundan alıntılarla düzenlendiği için, Alt Komisyon Raporu ayrıca tekrar verilmemiştir. Öte yandan, kitabın hacmini gereksiz yere daha da büyütmemek amacıyla Genel Kurulda verilen, ancak kabul edilmeyen önergeler, kitaba alınmamıştır. Kabul edilen önergelerin tespitinde, temel kaynak olarak Genel Kurul tutanaklarından yararlanılmış olunmakla birlikte, Murat Gürel'in genel kurul çalışmaları sırasında verilen önergeleri derleyen ve Banka ve Ticaret Hukuku Dergisinin 26. Cildinin 4. Sayısında yayınlanan çalışmasından da yararlanılmıştır.

Ayrıca her maddenin altına, karşılaştırılabilme olanağı sağlanabilmesi amacıyla 6762 sayılı halen yürürlükte olan Kanunun ilgili maddesine yer verilmiştir. Ancak çeşitli akademisyenler, kurum veya kuruluşlarca yayımlanan Kanunlar arasında bazı kelime farklılıkları görüldüğünden, bu konuda 6762 sayılı Kanunun yayımlandığı 9.7.1956 tarihli Resmi Gazetede yer alan metin esas alınmıştır. Bu nedenle basılarak satılan birçok Kanunda yer alan “olmayan, müteallik, komisyon, hukuken, vasıtasıyla, dolayısıyla, bulunmayan vb” ifadelerin yerine orijinal metinde yer alan “olmıyan, mütaallik, komüsyon, hukukan, vasıtasıyle, dolayisiyle, bulunmıyan vb.” ifadelere yer verilmiştir.

Ayrıca geçiş süreci açısından önem taşıması dolayısıyla 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun da kitaba eklenmiştir. Ve nihayet Kitabın sonuna eski ve yeni kanunun madde numaralarını karşılaştırma tablosu eklenerek, okuyucuya bir karşılaştırma kolaylığı daha sağlanmaya çalışılmıştır.

6762 sayılı Kanundan 6102 sayılı Kanuna geçiş aşamasında, özellikle sermaye şirketlerince yapılması gereken bazı işlemler söz konusudur. Gerek 6102 gerek

6103 sayılı Kanunda işaret edilen bu işlemler, önem dereceleri de dikkate alınarak aşağıda listelenmeye çalışılmıştır.

► Anonim ve limited şirketler Kanunun yayımından itibaren üç yıl içinde sermayelerini bu kanunda yazılı tutarlara yükseltmek zorundadırlar. Aksi halde ifisah etmiş sayılırlar (6103 sayılı Kanun md. 20/1).

Bu maksatla yapılacak genel kurul toplantılarında toplantı nisabı aranmayacaktır. Kararlar toplantıda mevcut oyların çoğunluğu ile karar verilecektir. 6762 sayılı TTK'nın imtiyazlı pay sahibi kurullarına ilişkin hükümleri de (md.389) uygulanmayacaktır (6103 sayılı Kanun md.20/2).

► Anonim ve limited şirketler ana sözleşmelerini yeni TTK'nın yayımından itibaren 18 ay içinde yeni TTK ile uyumlu hale getirmek durumundadırlar. Bu uyum yapılmadığı takdirde, yeni TTK hükümleri, ana sözleşme hükümlerinin yerine re'sen geçecek ve ana sözleşme hükmüymüşçesine uygulanacaktır (6103 sayılı Kanun md. 22).

► Anonim ve limited şirketlerin tek ortağı/pay sahibi gerçek/tüzel kişi, Kanunun yürürlüğünden itibaren 15 gün içinde yönetim kurulu/müdüre bildirimde bulunacak (noter kanalıyla) ve onlar da 7 gün içinde durumu tescil ettireceklerdir. (6103 sayılı Kanun md. 23)

► Anonim ve limited şirketlerin ortakları şirkete olan borçlarını Kanunun yürürlüğünden itibaren üç yıl içinde nakdi ödeme ile kapatmak zorundadır. (6103 sayılı Kanun md. 24). Aksi halde şirket alacaklıları şirkete borçlu ortağı takip yoluyla şirketten alacaklarını tahsil edebileceklerdir. Ayrıca borcunu kapatmamış borçlu ortağa 300 günden az olmamak üzere adli para cezası verilecektir (TTK md.562).

► TTK yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan A.Ş. Yönetim kurulu üyeleri ile limited şirket müdürleri görevlerine, boşalma, ayrılma hali hariç, süreleri sonuna kadar devam edeceklerdir. Ancak tüzel kişiyi temsilen seçilmiş olanlar, Kanunun yürürlüğe girişinden itibaren üç ay içinde istifaya edecekler ve yerlerine tüzel kişi veya başkaları seçilecektir. Boşalma, ayrılma halleri ile tüzel kişinin istifası ile boşalacak üyeliğe atamalar, artık Yeni Kanuna göre yapılacaktır.

► Tüm ortakların hep birlikte müdür sıfatıyla idareci ve temsilci olduğu Limited Şirketlerde, Kanunun yayımı tarihinden üç aylık süre içinde yeniden müdür belirlemesinin yapılması gerekmektedir. (6103 sayılı Kanun md. 25, TTK md.623)

► Anonim ve limited şirketlerin ana sözleşmelerinde, genel kurul / ortaklar kurulu toplantı / karar nisaplarında 6762 sayılı Kanunun uygulanacağı belirtilmiş veya 6762 sayılı Kanuna atıf yapılmışsa, bu şirketler yeni TTK'nın yürürlüğe

TÜRK TİCARET KANUNU

girmesinden itibaren 6 ay içinde ana sözleşmelerini TTK'ya uygun hale getirmek zorundadırlar. Bu maksatla yapılan genel kurullarda 6762 sayılı Kanundaki nisaplar uygulanacaktır. 6 ay içinde bu yolda bir değişiklik yapılmazsa, yeni TTK hükümleri artık re'sen uygulanacaktır. Ancak mevcut ana sözleşmede ağırlaştırılmış nisaplar öngörülmüşse ve bu nisaplar yeni TTK md. 421. maddesinde öngörülen nisaplardan ağır ise bu nisapların uygulanmasına devam edilebilecektir.

► TTK'nın yürürlüğe girmesinden önce atanmış özel denetçiler, henüz raporlarını vermemişlerse, raporlarını artık yeni TTK'ya göre hazırlayacaklardır. Ancak bu denetçiler tazminatsız/yaptırımsız şekilde görevlerinden ayrılabilirler (6103 sayılı Kanun md. 27).

► Sermaye şirketleri bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa belli bir bölümünü yeni TTK'nın belirlediği hususlara ayırmak zorundadırlar. Bu sitede bulunması gereken bilgiler ise yeni TTK'nın 1524. maddesinde ayrıntılı olarak sayılmıştır. Ayrıca bu şirketler, yeni TTK'nın amaçlarına özgülennmiş olarak yayınladıkları bilgileri "yönlendirilmiş mesaj" şeklinde yayınlacaklar ve yayınladıkları yönlendirilmiş mesajların bir örneklerini yayınladıkları tarih ve saati de göstermek suretiyle noter tasdikli bir deftere sıra numarası ile kaydedeceklerdir. Şirketlere internet sitesi oluşturma ve yönlendirilmiş mesajları orada yayınlama yükümlülüğü öngören yeni TTK'nın 1524. maddesi, 1.7.2013 tarihinde yürürlüğe girecektir. Dolayısıyla sermaye şirketlerine Kanunun yürürlüğe girişinden itibaren bir yıllık bir hazırlık süresi tanınmıştır.

Hiç şüphesiz ki bu yeni Kanunun da zaman içerisinde yanlışlıkları, eksikleri, Türk ticari yaşantısına uyumsuz yönleri ortaya çıkacak ve zaman içerisinde yasa koyucu tarafından Kanuna gerekli müdahaleler yapılacaktır. Ancak bir Kanunun başarılı olup olmadığını belirleyen temel ölçüt uygulamadır. İşte, bu kitabın amacı da Kanunu her yönü ile ortaya koyarak Türk ticari yaşamının birebir içindeki girişimcilere kılavuzluk yapmaktır.

Bu kitabın ortaya çıkmasında öncülük yapan ve bizlerden desteğini bu konuda hiç esirgemeyen Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine ve özellikle Başkanı Sayın M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU'na, Başkan Yardımcısı Sayın Halim METE'ye, Yayın Müdürü Sayın Recep ŞEN'e ve kitabın dizilmesinde yoğun emeği bulunan Faruk AFŞAR ve kitabın günışığına çıkmasını sağlayan Afşaroğlu Matbaası çalışanlarına da teşekkürlerimizi sunuyoruz. 10.06.2011

A. Bumin DOĞRUSÖZ

Av. Öznur ONAT

Dr. Funda Tunçel TÖRALP

TÜRK TİCARET KANUNU

BAŞLANGIÇ

Madde 1:	A) Kanunun uygulama alanı	
	I- Ticari hükümler	93
Madde 2:	II- Ticari Örf ve âdet	93
Madde 3:	III-Ticari işler	94
Madde 4:	IV- Ticari davalar ve deliller	95
	1. Genel olarak	95
Madde 5:	2. Ticari davaların görüleceği mahkemeler	98
Madde 6:	B) Çeşitli hükümler	101
	I- Zaman aşımı	101
Madde 7:	II- Teselsül karinesi	101
Madde 8:	III- Ticari işlerde faiz	102
	1. Oran serbestisi ve bileşik faizin şartları	102
Madde 9:	2. Uygulanacak hükümler	105
Madde 10:	3. Faizin başlangıcı	106

BİRİNCİ KİTAP

Ticari İşletme

BİRİNCİ KISIM

Tacir

Madde 11:	A) Ticari işletme	106
	1. Bütünlük ilkesi	106
Madde 12:	B) Tacir	110
	I- Gerçek kişiler	110
	1. Genel olarak	110
Madde 13:	2. Küçük ve kısıtlılar	110
Madde 14:	3. Ticaret yapmaktan menedilenler	111
Madde 15:	4. Esnaf	112
Madde 16:	II- Tüzel kişiler	113
Madde 17:	III- Donatma iştiraki	115
Madde 18:	C) Tacir olmanın hükümleri	116
	I- Genel olarak	116
Madde 19:	II- Özel olarak	118
	1. Ticari iş karinesi	118
Madde 20:	2. Ücret isteme hakkı	119
Madde 21:	3. Fatura ve teyit mektubu	120
Madde 22:	4. Ücret ve sözleşme cezasının indirilmesi	121
Madde 23:	5. Ticari satış ve mal değişimi	121

İKİNCİ KISIM
Ticaret Sicili

Madde 24:	A) Kuruluş	125
	I- Genel olarak	125
Madde 25:	II- Yönetim	128
Madde 26:	III- Tüzük	129
Madde 27:	B) Tescil	130
	I- Şartları	130
	1. İstem	130
Madde 28:	2. İlgililer	132
Madde 29:	3. İstemın şekli	132
Madde 30:	4. Süre	133
Madde 31:	5. Değişiklikler	134
Madde 32:	II- Sicil müdürünün görevleri	134
	1. İnceleme görevi ve geçici tescil	134
Madde 33:	2. Tescile davet ve ceza	136
Madde 34:	3. İtiraz	137
Madde 35:	III- Açıklık	138
Madde 36:	IV- Sonuçları.....	139
	1. Tescil ve ilanım üçüncü kişilere etkisi	139
Madde 37:	2. Görünüşe güven	140
Madde 38:	3. Sorumluluk	142

ÜÇÜNCÜ KISIM
Ticaret Unvanı ve İşletme Adı

Madde 39:	A) Ticaret unvanı	143
	I- Kullanma zorunluluğu.....	143
	1. Genel olarak	143
Madde 40:	2. Tescil	145
Madde 41:	II- Ticaret unvanının şekli	147
	1. Gerçek kişiler	147
Madde 42:	2. Tüzel kişiler	147
	a) Kolektif ve komandit şirketler	147
Madde 43:	b) Anonim, limited ve kooperatif şirketler	148
Madde 44:	c) Tacir sayılan diğer tüzel kişiler ve donatma iştiraki ...	149
Madde 45:	d) Ortak hükümler	150
Madde 46:	3. Ekler	150
Madde 47:	4. Ticaret unvanının devamı	151
Madde 48:	5. Şubeler	152
Madde 49:	6. Ticaret unvanının devri	153

Madde 50:	III- Ticaret unvanının korunması.....	153
	1. İlke	153
Madde 51:	2. Bildirim ve ceza	154
Madde 52:	3. Unvanına tecavüz edilen kimsenin hakları	155
Madde 53:	B) İşletme adı	156

DÖRDÜNCÜ KISIM

Haksız Rekabet

Madde 54:	A) Genel olarak	157
	I- Amaç ve ilke	157
Madde 55:	II- Dürüstlük kuralına aykırı davranışlar, ticari uygulamalar	159
Madde 56:	B) Hukuki sorumluluk.....	169
	I- Çeşitli davalar	169
Madde 57:	II- Çalıştırmanın sorumluluğu	172
Madde 58:	III- Basın, yayın, iletişim ve bilişim kuruluşlarının sorumluluğu	172
Madde 59:	IV- Kararın ilanı	175
Madde 60:	V- Zamanaşımı	176
Madde 61:	VI- İhtiyati tedbirler	177
Madde 62:	C) Ceza sorumluluğu	178
	I- Cezayı gerektiren fiiller	178
Madde 63:	II- Tüzel kişilerin cezai sorumluluğu	180

BEŞİNCİ KISIM

Ticari Defterler

Madde 64:	A) Defter tutma ve envanter	180
Madde 65:	II- Defterlerin tutulması	186
Madde 66:	III- Envanter	187
Madde 67:	IV- Envanteri kolaylaştırıcı yöntemler	189
Madde 68:	B) Açılış bilançosu, yılsonu finansal tabloları.....	191
	I- Genel hükümler.....	191
	1. Düzenleme yükümü	191
Madde 69:	2. Düzenlemeye ilişkin ilkeler	192
Madde 70:	3. Dil ve para birimi	192
Madde 71:	4. İmza	193
Madde 72:	II- Kalemlere ilişkin ilkeler	193
	1. Tamlık ve mahsup yasağı	193
Madde 73:	2. Bilançonun içeriği	194
Madde 74:	3. Aktifleştirme yasağı	195

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 75:	4. Karşılıklar	196
Madde 76:	5. Dönem ayırıcı hesaplar	196
Madde 77:	6. Sorumluluk ilişkileri	197
Madde 78:	III- Değerleme ilkeleri	197
	1. Genel değerlendirme ilkeleri	197
Madde 79:	2. Varlıklar ile borçların değerlendirme ölçüleri	199
Madde 80:	3. İktisap ve üretim değerleri	200
Madde 81:	4. Değerlemeyi basitleştirici yöntemler	201
Madde 82:	C) Saklama ve ibraz.....	201
	I- Belgelerin saklanması saklama süresi	201
Madde 83:	II- Hukuki uyumsuzluklarda ibraz	204
Madde 84:	III- Uyumsuzluklarda suret alınması	205
Madde 85:	IV- Defterlerin tümüyle incelenmesi	205
Madde 86:	V- Görüntü ve veri taşıyıcılara aktarılmış belgelerin ibrazı	206
Madde 87:	VI- Ticarete yeni başlayanlar için uygulama	207
Madde 88:	VII- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun yetkisi ..	207

ALTINCI KISIM

Cari Hesap

Madde 89:	A) Tanım ve şekil.....	210
Madde 90:	B) Hükümleri.....	210
	I- Genel olarak	210
Madde 91:	II- Özel durumlar.....	212
	1. Ticari senetler	212
Madde 92:	2. Ücret ve giderler	213
Madde 93:	3. Hesap dışında kalan alacaklar	214
Madde 94:	III- Bakiye.....	214
	1. Belirlenmesi	214
Madde 95:	2. Faiz	215
Madde 96:	3. Bileşik faiz ve sözleşme ile belirlenebilecek hükümler ..	216
Madde 97:	IV- Bütünlük ilkesi	217
Madde 98:	C) Cari hesabın sona ermesi	218
	I- Genel olarak	218
Madde 99:	II- Ölüm ve kısıtlılık hali	218
Madde 100:	D) Bakiyenin haczi	219
Madde 101:	E) Zamanaşımı	220

YEDİNCİ KISIM**Acentelik**

Madde 102:	A) Genel olarak	221
	I- Tanımı	221
Madde 103:	II- Uygulama alanı	222
Madde 104:	III- İnhisar	223
Madde 105:	B) Acentenin yetkileri	223
	I- Genel olarak	223
Madde 106:	II- Özel ve yazılı yetki gerektiren hâller	224
Madde 107:	III- Sözleşme yapma yetkisi	225
Madde 108:	IV- Yetkisizlik	225
Madde 109:	C) Acentenin borçları	226
	I- Genel olarak	226
Madde 110:	II- Haber verme yükümlülüğü	227
Madde 111:	III- Önlemler	228
Madde 112:	IV- Ödeme borcu	229
Madde 113:	D) Acentenin hakları	230
	I- Ücret	230
	1. Ücrete hak kazandıran işlemler	230
Madde 114:	2. Ücrete hak kazanma zamanı	232
Madde 115:	3. Ücretin miktarı	234
Madde 116:	4. Ücretin ödeme zamanı	235
Madde 117:	II- Olağanüstü giderlerin karşılanması	236
Madde 118:	III- Faiz isteme hakkı.....	236
Madde 119:	IV- Hapis hakkı	236
Madde 120:	E) Müvekkilin borçları.....	237
Madde 121:	F) Acentelik sözleşmesinin sona ermesi	238
	I- Sebepleri	238
Madde 122:	II- Denkleştirme istemi.....	240
Madde 123:	III- Rekabet yasağı anlaşması.....	243

İKİNCİ KİTAP**Ticaret Şirketleri****BİRİNCİ KISIM****Genel Hükümler**

Madde 124:	A) Türleri	244
Madde 125:	B) Tüzel kişilik ve ehliyet	245
Madde 126:	C) Uygulanacak kanun hükümleri	246
Madde 127:	D) Sermaye koyma borcu	246
	I- Konusu	246

Madde 128:	II- Hükümü	248
	1. Genel olarak	248
Madde 129:	2. Temerrüt faizi	250
Madde 130:	3. Sorumlu olma	251
Madde 131:	4. Karineler	252
Madde 132:	5. Faiz ve ücret alma hakkı	253
Madde 133:	E) Ortakların kişisel alacaklıları	254
Madde 134:	F) Birleşme, bölünme ve tür değiştirme	255
	I- Uygulama alanı ve kavramlar	255
	1. Uygulama alanı	255
Madde 135:	2. Kavramlar	256
Madde 136:	II- Birleşme	257
	1. Genel hükümler	257
	a) İlke	257
Madde 137:	b) Geçerli birleşmeler	259
Madde 138:	c) Tasfiye halinde bir şirketin birleşmeye katılması	260
Madde 139:	d) Sermayenin kaybı veya borca batıklık hâlinde birleşmeye katılma	261
Madde 140:	2. Ortaklık payları ve hakları	262
	a) Ortaklık payının ve haklarının korunması	262
Madde 141:	b) Ayrılma akçesi	264
Madde 142:	3. Sermaye artırımı, yeni kuruluş ve ara bilanço	266
	a) Sermaye artırımı	266
Madde 143:	b) Yeni kuruluş	267
Madde 144:	c) Ara bilanço	267
Madde 145:	4. Birleşme sözleşmesi, birleşme raporu ve denetleme	269
	a) Birleşme sözleşmesi	269
	aa) Birleşme sözleşmesinin yapılması	269
Madde 146:	bb) Birleşme sözleşmesinin içeriği	269
Madde 147:	b) Birleşme raporu	270
Madde 148:	c) Birleşme sözleşmesinin ve birleşme raporunun denetlenmesi	272
Madde 149:	5. İnceleme hakkı ve malvarlığında değişiklikler	273
	a) İnceleme hakkı	273
Madde 150:	b) Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler	274
Madde 151:	c) Birleşme kararı	275
Madde 152:	6. Kesinleşmeye ilişkin hükümler	277
	a) Ticaret siciline tescil	277
Madde 153:	b) Hukuki sonuçlar	278
Madde 154:	c) İlan	279
Madde 155:	7. Sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış şekilde birleşmesi	280
	a) Uygulama alanı	280

Madde 156:	b) Kolaylıklar	281
Madde 157:	8. Alacaklıların ve çalışanların korunması	282
	a) Alacakların teminat altına alınması.....	282
Madde 158:	b) Ortakların kişisel sorumlulukları ve iş ilişkilerinin geçmesi.....	284
Madde 159:	III- Bölünme	286
	1. Genel hükümler.....	286
	a) İlke.....	286
Madde 160:	b) Geçerli bölünmeler	288
Madde 161:	c) Şirket paylarının ve haklarının korunması.....	289
Madde 162:	2. Bölünmenin uygulanmasına ilişkin hükümler	290
	a) Sermayenin azaltılması	290
Madde 163:	b) Sermaye artırımı.....	292
Madde 164:	c) Yeni kuruluş	292
Madde 165:	d) Ara bilanço	293
Madde 166:	3. Bölünme belgelerini denetleme ve inceleme hakkı	294
	a) Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı	294
	aa) Genel olarak	294
Madde 167:	bb) Bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının içeriği.....	295
Madde 168:	b) Bölünmenin dışında kalan malvarlığı.....	296
Madde 169:	c) Bölünme raporu	297
	aa) İçeriği.....	297
Madde 170:	bb) Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının ve bölünme raporunun denetlenmesi	298
Madde 171:	d) İnceleme hakkı.....	299
Madde 172:	e) Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler.....	300
Madde 173:	4. Bölünme kararı	300
Madde 174:	5. Korunmaya ilişkin hükümler.....	301
	a) Alacaklıların korunması.....	301
	aa) Çağrı	301
Madde 175:	bb) Alacakların teminat altına alınması	302
Madde 176:	b) Sorumluluk.....	303
	aa) Bölünmeye katılan şirketlerin ikinci derecede sorumluluğu	303
Madde 177:	bb) Ortakların kişisel sorumluluğu.....	304
Madde 178:	6. İş ilişkilerinin geçmesi.....	304
Madde 179:	7. Ticaret siciline tescil ve geçerlilik	306
Madde 180:	IV- Tür değiştirme.....	307
	1. Genel hükümler.....	307
	a) İlke.....	307
Madde 181:	b) Geçerli tür değiştirme	308
Madde 182:	c) Kolektif ve komandit şirketlerin tür değiştirmelerine ilişkin özel düzenleme	309

Madde 183:	2. Şirket payının ve haklarının korunması.....	310
Madde 184:	3. Kuruluş ve ara bilanço	311
Madde 185:	4. Tür değiştirme planı	312
Madde 186:	5. Tür değiştirme raporu	312
Madde 187:	6. Tür değiştirme planının ve tür değiştirme raporunun denetlenmesi.....	313
Madde 188:	7. İnceleme hakkı	314
Madde 189:	8. Tür değiştirme kararı ve tescil.....	314
Madde 190:	9. Alacaklıların ve çalışanların korunması	316
Madde 191:	V- Ortak hükümler	316
	1. Ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının incelenmesi.....	316
Madde 192:	2. Birleşmenin, bölünmenin ve tür değiştirmenin iptali ve eksikliklerin sonuçları.....	317
Madde 193:	3. Sorumluluk	319
Madde 194:	VI- Ticari işletme ile ilgili birleşme ve tür değiştirme	320
Madde 195:	G) Şirketler topluluğu.....	322
	I- Hâkim ve bağlı şirket.....	322
Madde 196:	II- Pay ve oy oranlarının hesaplanması	327
Madde 197:	III- Karşılıklı iştirak	329
Madde 198:	IV- Bildirim, tescil ve ilan yükümlülükleri.....	329
Madde 199:	V- Bağlı ve hâkim şirketlerin raporları.....	332
Madde 200:	VI- Bağlı şirketler hakkında bilgi alma	335
Madde 201:	VII- Hakların donması	335
Madde 202:	VIII- Sorumluluk	337
	1. Hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması.....	337
Madde 203:	2. Tam hâkimiyet hâlinde	342
	a) Talimat	342
Madde 204:	b) İstisna.....	343
Madde 205:	c) Bağlı şirketin organlarının şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumsuzluğu	344
Madde 206:	d) Şirket alacaklılarının dava hakkı.....	344
Madde 207:	IX- Çeşitli hükümler	345
	1. Özel denetim	345
Madde 208:	2. Satın alma hakkı	346
Madde 209:	3. Güvenden doğan sorumluluk.....	347
Madde 210:	H) Sanayi ve Ticaret Bakanlığının düzenleme ve denetleme yetkisi.....	347

İKİNCİ KISIM Kolektif Şirket

BİRİNCİ BÖLÜM Şirketin Niteliği Ve Kuruluşu

Madde 211:	A) Tanım	350
Madde 212:	B) Sözleşme	351
	I- Şekil	351
Madde 213:	II- Zorunlu kayıtlar	351
Madde 214:	III- Noksanlıklar	352
Madde 215:	C) Tescil.....	353
	I- Yükümlülük.....	353
Madde 216:	II- Yükümlülüğün yerine getirilmemesi	354

İKİNCİ BÖLÜM Ortaklar Arasındaki İlişkiler

Madde 217:	A) Sözleşme serbestisi	354
Madde 218:	B) Şirketin yönetimi.....	355
	I- Yönetimin kime ait olduğu	355
	1. Genel olarak	355
Madde 219:	2. Görevden alma	356
	a) Şirket sözleşmesiyle atama.....	356
Madde 220:	b) Ortaklar kararıyla atama	356
Madde 221:	3. Yönetim işlerinde yalnız başına veya birlikte hareket	357
Madde 222:	4. Diğer ortakların itirazı	358
Madde 223:	II- Yönetimin kapsamı.....	358
Madde 224:	III- Faiz verme borcu.....	359
Madde 225:	C) Denetim	360
Madde 226:	D) Oy hakkı ve kararlar	361
Madde 227:	E) Kâr payı hakkı ve zarara katılma	362
	I- Finansal tabloların çıkarılması	362
Madde 228:	II- Ortağın istemleri.....	363
Madde 229:	III- Zarar payı	364
Madde 230:	F) Rekabet yasağı.....	365
	I- Kural	365
Madde 231:	II- Aykırı hareket	365

ÜÇÜNCÜ KISIM

Şirketin Ve Ortakların Üçüncü Kişilerle İlişkileri

Madde 232:	A) Tüzel kişiliğin kazanılması.....	366
Madde 233:	B) Temsil	367
	I- Kapsam	367
Madde 234:	II- Hükümleri	368
Madde 235:	III- Temsil yetkisinin kaldırılması	368
Madde 236:	C) Şirket alacaklılarının durumu	369
	I- Ortakların kişisel sorumluluğu.....	369
Madde 237:	II- Sorumluluğun derecesi.....	370
Madde 238:	III- Mahkeme kararı.....	371
Madde 239:	IV- İflas	371
	1. Şirketin iflası.....	371
Madde 240:	2. Şirketin ve ortakların iflası	372
Madde 241:	3. Ortakların hakları	373
Madde 242:	V- Takas.....	373

DÖRDÜNCÜ KISIM

Şirketin Sona Ermesi Ve Ortağın Ayrılması

Madde 243:	A) Sona erme	374
	I- Sebepleri.....	374
	1. Genel olarak	374
Madde 244:	2. İstisnalar	376
Madde 245:	3. Haklı sebepler.....	377
Madde 246:	4. Özel durumlar	378
	a) Sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi	378
Madde 247:	b) Karine	379
Madde 248:	5. Kişisel alacaklıların durumu.....	379
	a) Şirket süresinin uzatılması hâlinde itiraz hakkı	379
Madde 249:	b) Haciz ve şirketin feshini isteme hakkı	380
Madde 250:	II- Hükümleri	381
	1. Tescil ve ilan.....	381
Madde 251:	2. Ortakların yönetim haklarının sona ermesi.....	382
Madde 252:	3. Geçici yönetim	382
Madde 253:	B) Ortakların şirketten ayrılması.....	383
	I- Özel durumlar	383
	1. Ortağın ölümü	383
Madde 254:	2. Ortağın iflası	385
Madde 255:	3. Haklı sebepler.....	385
Madde 256:	4. Fesih ihbarı	386

Madde 257:	5. İki kişilik şirkette	387
	a) Haklı sebeplerin varlığında	387
Madde 258:	b) Diğer sebeplerin varlığında	388
Madde 259:	II- Hükümler	389
	1. Tescil	389
Madde 260:	2. Ayrılan ortağın payı	390
	a) Hesaplama şekli	390
Madde 261:	b) Ödeme şekli	390
Madde 262:	c) Ödeme zamanı	391
Madde 263:	d) Tamamlanmamış işler	391
Madde 264:	e) Zamanaşımı	392
Madde 265:	f) Özel durumlar	393
Madde 266:	g) Zamanaşımının kesilmesi	393

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tasfiye

Madde 267:	A) Genel hükümler	394
	I- Sözleşme serbestisi	394
	1. Kural	394
Madde 268:	2. Ortakların kararlarına uyma zorunluluğu	394
Madde 269:	II- Tüzel kişiliğin devamı	395
Madde 270:	III- İflas	396
Madde 271:	IV- Şirketin alacaklılarının rüçhan hakkı	396
Madde 272:	B) Tasfiye memurları	397
	I- Genel olarak	397
Madde 273:	II- Seçim ve atama	397
Madde 274:	III- Görevden alma	398
	1. Tasfiye memuru olan ortaklar	398
	a) Sona ermeden önce atama	398
Madde 275:	b) Sona ermeden sonra atama	399
Madde 276:	2. Ortak olmayan tasfiye memurları	400
Madde 277:	3. Mahkemece atanan tasfiye memurları	400
Madde 278:	IV- İşlem biçimine ilişkin hükümler	401
	1. Birlikte hareket	401
Madde 279:	2. Devir yasağı ve vekil etme	401
Madde 280:	3. Temsil	402
Madde 281:	4. Yanız başına hareket	403
Madde 282:	5. Yetkilerin genişletilmesi veya daraltılması	403
Madde 283:	V- Tescil ve ilan	404
Madde 284:	VI- Ücret	404
Madde 285:	VII- Sorumluluk	405

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 286:	C) Tasfiye işleri	406
	I- Koruma önlemleri	406
Madde 287:	II- Defter tutma yükümlülüğü	407
	1. Başlangıç envanteri ve bilançosu	407
Madde 288:	2. Defterler	408
Madde 289:	3. Son bilanço	408
Madde 290:	4. Saklama zorunluluğu	409
Madde 291:	III- Tasfiyenin amacı	409
Madde 292:	IV- Yeni işler	410
	1. Kural	410
Madde 293:	2. İstisna	410
Madde 294:	V- Varlıkların paraya çevrilmesi	411
	1. Ayrı ayrı satış	411
Madde 295:	2. Toptan satış	411
Madde 296:	3. Paranın yatırılması	412
Madde 297:	VI- Borçların ödenmesi	412
Madde 298:	VII- Ortakların ek ödemeleri	413
Madde 299:	VIII- Tasfiyeden arta kalanın dağıtılması	413
	1. Geçici ödemeler	413
Madde 300:	2. Son dağıtma	414
Madde 301:	IX- Ortakların denetleme hakkı	414
	1. Bilgi isteme hakkı	414
Madde 302:	2. Defterleri inceleme hakkı	415
Madde 303:	X- Tasfiyenin sonu	415

ÜÇÜNCÜ KISIM

Komandit Şirket

BİRİNCİ BÖLÜM

Şirketin Niteliği ve Kuruluşu

Madde 304:	A) Tanımı	416
Madde 305:	B) Uygulanacak hükümler	417
Madde 306:	C) Sözleşme	417
	I- Yorum	417
Madde 307:	II- Komanditerlerin sermaye koyma borcu	418

İKİNCİ BÖLÜM

Ortaklar Arasındaki İlişkiler

Madde 308:	A) Sözleşme serbestisi	418
Madde 309:	B) Komanditerlerin hukuki durumu	419
	I- Yönetim	419

Madde 310:	II- Denetleme	420
Madde 311:	III- Rekabet yasağı.....	421
Madde 312:	IV- Kâr ve zarar	421
	1. Genel olarak	421
Madde 313:	2. Geri verilmesi zorunlu olmayan faizler ve kâr payları	422
	a) Usulüne göre tahakkuk ettirilmiş olanlar.....	422
Madde 314:	b) Usulsüz tahakkuk ettirilmiş olanlar	423
Madde 315:	V- Ortaklığın geçici	423
	1. Devir hâlinde	423
Madde 316:	2. Ölüm hâlinde	424

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Şirketin Ve Ortakların Üçüncü Kişilerle Olan İlişkileri

Madde 317:	A) Uygulanacak hükümler	424
Madde 318:	b) Şirketin temsili	425
Madde 319:	C) Komanditer ortağın sorumluluğu	426
	I- Genel olarak.....	426
Madde 320:	II- İstisnalar	426
	1. Adı şirketin unvanında bulunan komanditer	426
Madde 321:	2. Şirket adına işlemde bulunan komanditer	426
Madde 322:	III- Alacaklıların durumu	428
	1. Takip imkânı.....	428
Madde 323:	2. Sermayenin azaltılması.....	428
Madde 324:	3. İflas	429
	a) Şirketin iflası	429
Madde 325:	b) Komanditelerin sorumluluğu	430
Madde 326:	c) Komanditerin iflası	430
Madde 327:	4. Takas.....	431

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Şirketin Sona Ermesi Ve Tasfiye

Madde 328:	A) Uygulanacak hükümler	431
------------	-------------------------------	-----

DÖRDÜNCÜ KISIM

Anonim Şirket

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler, Kuruluş Ve Temel İlkeler

Madde 329:	A) Genel hükümler	432
	I- Tanım	432
Madde 330:	II- Özel kanunlara bağlı anonim şirketler	433
Madde 331:	III- Amaç ve konu	434
Madde 332:	IV- En az sermaye tutarı	434
Madde 333:	V- Devletin gözetimi	436
	1. İzin	436
Madde 334:	2. Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsili	437
Madde 335:	B) Kuruluş	439
	I- Kurucu işlem	439
Madde 336:	II- Kuruluş belgeleri	439
Madde 337:	III- Kurucular	440
	1. Tanım	440
Madde 338:	2. Asgari sayı	441
Madde 339:	IV- Esas sözleşme	443
	1. İçerik	443
Madde 340:	2. Emredici hükümler	446
Madde 341:	V- Taahhüdün onaylanması	447
Madde 342:	VI- Aynı sermaye	448
	1. Aynı sermaye konulabilecek malvarlığı unsurları	448
Madde 343:	2. Değer biçme	449
Madde 344:	VII- Pay bedellerinin ödenmesi	451
Madde 345:	2. Ödeme yeri	452
Madde 436:	3. Halka arzedilecek paylar	453
Madde 347:	VIII- Primli paylar	454
Madde 348:	IX- Kurucu menfaatleri	456
Madde 349:	X- Kurucular beyanı	458
Madde 350:	XI- Halka arz taahhüdü	459
Madde 351:	XII- İşlem denetçisi raporu	460
Madde 352:	XIII- Kuruluştan önce pay taahhüdünün devri	462
Madde 353:	XIV- Fesih davası	462
Madde 354:	XV- Şirketin tescili ve ilanı	464
Madde 355:	XVI- Tüzel kişiliğin kazanılması	466
Madde 356:	C) Kanuna karşı hile	467

Madde 357:	D) Temel ilkeler	469
	I- Eşit işlem ilkesi	469
Madde 358:	II- Pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı.....	469

İKİNCİ BÖLÜM

Yönetim Kurulu

Madde 359:	A) Genel olarak	470
	I- Atama ve seçim	470
	1. Üyelerin sayısı ve nitelikleri	470
Madde 360:	2. Belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi ..	473
Madde 361:	3. Sigorta	475
Madde 362:	4. Görev süresi	476
Madde 363:	II- Üyelğin boşalması	476
Madde 364:	III- Görevden alma	477
Madde 365:	B) Yönetim ve temsil	478
	I- Genel olarak.....	478
	1. Esas.....	487
Madde 366:	2. Görev dağılımı	479
Madde 367:	3. Yönetimin devri.....	479
Madde 368:	4. Ticari mümessil ve vekiller.....	482
Madde 369:	5. Özen ve bağlılık yükümlülüğü	482
Madde 370:	II- Temsil yetkisi	484
	1. Genel olarak	484
Madde 371:	2. Kapsam ve sınırlar	486
Madde 372:	3. İmza şekli	488
Madde 373:	4. Tescil ve ilan.....	488
Madde 374:	III- Görevler ve yetkiler	489
	1. Genel olarak	489
Madde 375:	2. Devredilemez görev ve yetkiler	490
Madde 376:	3. Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu	492
	a) Çağrı ve bildirim yükümü	492
Madde 377:	b) İflasın ertelenmesi.....	496
Madde 378:	4. Riskin erken saptanması ve yönetimi.....	497
Madde 379:	5. Şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin olarak kabul etmesi	499
	a) Genel olarak	499
Madde 380:	b) Kanuna karşı hile	503
Madde 381:	c) Yakın ve ciddi bir kaybın önlenmesi	504
Madde 382:	d) İstisnalar.....	505
Madde 383:	e) İvazsız iktisap	507
Madde 384:	f) Elden çıkarma.....	508

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 385:	g) Aykırı iktisap halinde elden çıkarma	509
Madde 386:	h) Sermayenin azaltılması	510
Madde 387:	ı) Saklı tutulan hükümler	510
Madde 388:	i) Kendi paylarını taahhüt yasağı	511
Madde 389:	j) Hakların kullanılması	513
Madde 390:	IV- Yönetim kurulu toplantıları	514
	1. Kararlar	514
Madde 391:	2. Batıl kararlar	517
Madde 392:	3. Bilgi alma ve inceleme hakkı	519
Madde 393:	4. Müzakereye katılma yasağı	521
Madde 394:	V- Yönetim kurulu üyelerinin mali hakları	523
Madde 395:	VI- Şirketle işlem yapma, şirkete borçlanma yasağı	523
Madde 396:	VII- Rekabet yasağı	524

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Denetleme

Madde 397:	A) Genel olarak	526
Madde 398:	B) Konu ve kapsam	527
Madde 399:	C) Denetçi	531
	I- Seçim, görevden alma ve sözleşmenin feshi	531
Madde 400:	II- Denetçi olabilecekler	535
Madde 401:	D) İbraz yükümü ve bilgi alma hakkı	538
Madde 402:	E) Denetim raporu	539
Madde 403:	F) Görüş yazıları	541
Madde 404:	G) Denetçilerin sır saklamadan doğan sorumluluğu	546
Madde 405:	H) Şirket ile denetçi arasındaki görüş ayrılıkları	548
Madde 406:	I) Topluluk ilişkileri için özel denetçi denetimi	549

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Genel Kurul

Madde 407:	A) Genel olarak	550
Madde 408:	B) Görev ve yetkileri	552
Madde 409:	C) Toplantılar	554
Madde 410:	D) Çağrı	555
	I- Yetki	555
	1. Yetkili ve görevli organlar	555
Madde 411:	2. Azlık	556
	a) Genel olarak	556
Madde 412:	b) Mahkemenin izni	558
Madde 413:	II- Gündem	558

Madde 414:	III- Çağrının şekli	559
	1. Genel olarak	559
Madde 415:	2. Genel kurula katılmaya yetkili olan pay sahipleri.....	560
Madde 416:	3. Çağrısız genel kurul.....	562
Madde 417:	E) Toplantının yapılması	563
	I- Hazır bulunanlar listesi	563
Madde 418:	II- Toplantı ve karar nisabı	566
Madde 419:	III- Toplantı başkanlığı ve iç yönerge.....	566
Madde 420:	IV- Toplantının ertelenmesi.....	567
Madde 421:	V- Esas sözleşme değişikliklerinde toplantı ve karar nisapları.....	568
Madde 422:	VI- Tutanak.....	571
Madde 423:	VII- Kararların etkisi	572
Madde 424:	VIII- Bilançonun onaylanmasına ilişkin karar	573
Madde 425:	F) Pay sahibinin kişisel hakları.....	574
	I- Genel kurula katılma	574
	1. İlke.....	574
Madde 426:	2. Şirkete karşı yetkili olma.....	575
Madde 427:	3. Pay sahibinin temsili	576
	a) Genel olarak	576
Madde 428:	b) Organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilci	577
Madde 429:	c) Tevdi eden temsilcisi	581
Madde 430:	d) Bildirge	583
Madde 431:	e) Bildirim	584
Madde 432:	4. Birden çok hak sahibi	585
Madde 433:	II- Yetkisiz katılma.....	586
Madde 434:	III- Oy hakkı.....	587
	1. İlke.....	587
Madde 435:	2. Oy hakkının doğumu	589
Madde 436:	3. Oydan yoksunluk	590
Madde 437:	IV- Bilgi alma ve inceleme hakkı	591
Madde 438:	V- Özel denetim isteme hakkı	595
	1. Genel kurulun kabulü.....	595
Madde 439:	2. Genel kurulun reddi	597
Madde 440:	3. Atama	598
Madde 441:	4. Görev	598
Madde 442:	5. Rapor.....	600
Madde 443:	6. İşleme konulma ve açıklama	601
Madde 444:	7. Giderler	601
Madde 445:	G) Genel kurul kararlarının iptali	602
	I- İptal sebepleri	602

Madde 446:	II- İptal davası açabilecek kişiler.....	603
Madde 447:	H) Butlan.....	604
Madde 448:	D) Çeşitli hükümler.....	606
	I- İlan, teminat ve kanun yolu.....	606
Madde 449:	II- Kararın yürütülmesinin geri bırakılması.....	607
Madde 450:	III- Kararın etkisi	608
Madde 451:	IV- Kötüniyetle iptal ve butlan davası açanların sorumluluğu	608

BEŞİNCİ BÖLÜM

Esas Sözleşmenin Değiştirilmesi

BİRİNCİ AYIRIM

Genel Olarak

Madde 452:	A) İlke.....	609
Madde 453:	B) Usul.....	610
	I- Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izni ve genel kurul kararı.....	610
Madde 454:	II- İmtiyazlı pay sahipleri özel kurulu	610
Madde 455:	III- Tescil.....	613

İKİNCİ AYIRIM

Özel Değişiklikler

Madde 456:	A) Sermayenin artırılması.....	614
	I- Ortak hükümler	614
	1. Genel olarak	614
Madde 457:	2. Yönetim kurulunun beyanı	615
Madde 458:	3. Denetleme raporu.....	616
Madde 459:	II- Sermaye taahhüdü yoluyla artırım.....	617
	1. Esas sermaye sisteminde.....	617
Madde 460:	2. Kayıtlı sermaye sisteminde.....	617
Madde 461:	3. Rüçhan hakkı	620
Madde 462:	III- İç kaynaklardan sermaye artırımını	622
Madde 463:	IV- Şarta bağlı sermaye artırımını.....	625
Madde 464:	2. Sınırlar	627
Madde 465:	3. Esas sözleşmedeki dayanak.....	627
Madde 466:	4. Pay sahiplerinin korunması	629
Madde 467:	5. Değiştirme veya alım hakkını haiz bulunan kişilerin korunması.....	630
Madde 468:	6. Sermaye artırımının gerçekleştirilmesi	630
	a) Hakların kullanılması, sermaye taahhüdü	630

Madde 469:	b) Uygunluğun doğrulanması	632
Madde 470:	c) Esas sözleşmenin uygun duruma getirilmesi.....	633
Madde 471:	d) Ticaret siciline tescil	634
Madde 472:	7. Esas sözleşmeden çıkarma	634
Madde 473:	B) Esas sermayenin azaltılması.....	635
	I- Karar	635
Madde 474:	II- Alacaklılara çağrı.....	637
Madde 475:	III- Kararların yerine getirilmesi.....	638

ALTINCI BÖLÜM

Pay ve Sermaye Koyma Borcu

BİRİNCİ AYIRIM

Pay

Madde 476:	A) Genel hükümler	640
	I- Asgari itibari değer	640
Madde 477:	II- Payların bölünememesi.....	641
Madde 478:	B) İmtiyazlı paylar	642
	I- Tanım.....	642
Madde 479:	II- Oyda imtiyazlı paylar.....	643

İKİNCİ AYIRIM

Pay Bedelini İfa Borcu ve İfa Etmemenin Sonuçları

Madde 480:	A) İlke.....	646
Madde 481:	B) Ödemeye çağrı	648
Madde 482:	C) Temerrüt	649
	I- Sonuçları	649
Madde 483:	II- İskat usulü	650

YEDİNCİ BÖLÜM

Menkul Kıymetler

BİRİNCİ AYIRIM

Pay Senetleri

Madde 484:	A) Ortak hükümler	
	I- Türler	651
	1. Şartlar	651
Madde 485:	2. Dönüştürme	651
Madde 486:	II- Pay senedi bastırılması.....	652
Madde 487:	III- Pay senetlerinin şekli	654

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 488:	IV- Yıpranmış pay senetleri	655
Madde 489:	B) Hamiline yazılı pay senetlerinin devri.....	655
Madde 490:	C) Nama yazılı payların ve pay senetlerinin devrinde ilke	656
Madde 491:	D) Devrin sınırlandırılması	656
Madde 492:	II- Esas sözleşmeyle sınırlama	658
	1. İlkeler	658
Madde 493:	2. Borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylar	659
	a) Red sebepleri.....	659
Madde 494:	b) Hükümleri	662
Madde 495:	3. Borsaya kote edilmiş nama yazılı paylar	663
	a) Red sebepleri.....	663
Madde 496:	b) Bildirme yükümü.....	665
Madde 497:	c) Hakların geçici	666
Madde 498:	d) Red süresi	669
Madde 499:	III- Pay defteri.....	669
	1. Kayıt	669
Madde 500:	2. Kaydın silinmesi.....	671
Madde 501:	3. Bedellerinin tamamı ödenmemiş nama yazılı paylar... 671	

İKİNCİ AYIRIM İntifa Senetleri

Madde 502:	A) Çıkarılma.....	672
Madde 503:	B) Hükümleri.....	673

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Borçlanma Senetleriyle Alma ve Değişirme Hakkını İçeren Menkul Kıymetler

Madde 504:	A) Genel kurul kararıyla.....	674
Madde 505:	B) Yönetim kurulu kararıyla	675
Madde 506:	C) Sınır	675

SEKİZİNCİ BÖLÜM Kâr, Kazanç ve Tasfiye Payı

Madde 507:	A) Kâr ve tasfiye payı hakkı.....	676
	I- Genel olarak.....	676
Madde 508:	II- Hesaplama biçimi	677
Madde 509:	B) Kâr payı, hazırlık dönemi faizi ve kazanç payı.....	678
	I- Kâr payı	678
Madde 510:	II- Hazırlık dönemi faizi.....	679

Madde 511:	III- Kazanç payları	680
Madde 512:	C) Geri alma hakkı	680
	I- Kötüniyet hâlinde.....	680
Madde 513:	II- Şirketin iflası hâlinde.....	681

DOKUZUNCU BÖLÜM

Şirketin Finansal Tabloları, Yedek Akçeler

Madde 514:	A) Anonim şirketlerin finansal tabloları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu	682
	I- Hazırlama yükümü	682
Madde 515:	II- Dürüst resim ilkesi.....	682
Madde 516:	III- Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu	682
Madde 517:	B) Şirketler topluluğunun finansal tabloları ve yıllık faaliyet raporu	685
	I- Uygulanacak muhasebe standartları.....	685
Madde 518:	II- Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu.....	685
Madde 519:	C) Yedek akçeler.....	686
	I- Kanuni yedek akçe	686
	1. Genel kanuni yedek akçe.....	686
Madde 520:	2. Şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılan yedek akçe ve yeniden değerlendirme fonları	687
Madde 521:	II- Şirketin isteği ile ayırdığı yedek akçe	688
	1. Genel olarak	688
Madde 522:	2. Çalışanlar ve işçiler lehine yardım akçesi.....	689
Madde 523:	III- Kâr payı ile yedek akçe arasındaki ilgi	690
Madde 524:	D) Çeşitli hükümler.....	691
	I-İlan.....	691
Madde 525:	II- Yabancı şirketlerin Türkiye şubeleri	692
Madde 526:	III- Özet finansal tabloları.....	692
Madde 527:	IV- Sır saklama yükümü.....	692
Madde 528:	E) Özel hükümler	692

ONUNCU BÖLÜM

Sona Erme ve Tasfiye

Madde 529:	A) Sona erme	694
	I- Sona erme sebepleri	694
	1. Genel olarak	694
Madde 530:	2. Özel hâller.....	696
	a) Organların eksikliği.....	696
Madde 531:	b) Haklı sebeplerle fesih	698
Madde 532:	II- Hükümleri	699
	1. Tescil ve ilan	699

Madde 533:	2. Sonuçları.....	700
Madde 534:	III- İflas hâlinde tasfiye.....	701
Madde 535:	IV- Şirket organlarının durumu	702
Madde 536:	B) Tasfiye.....	702
	I- Tasfiye memurları	702
	1. Atama	702
Madde 537:	2. Görevden alma	704
Madde 538:	3. Aktifleri satma yetkisi.....	705
Madde 539:	4. Yetkilerin sınırlandırılması ve genişletilmesi.....	706
Madde 540:	II- Tasfiye işleri.....	707
	1. İlk envanter ve bilanço	707
Madde 541:	2. Alacaklıların çağırılması ve korunması	708
Madde 542:	3. Diğer tasfiye işleri.....	710
Madde 543:	4. Tasfiye sonucu dağıtma.....	712
Madde 544:	5. Defterlerin saklanması.....	713
Madde 545:	III- Şirketin unvanının sicilden silinmesi.....	714
Madde 546:	IV- Uygulanacak diğer hükümler	714
Madde 547:	C) Ek tasfiye.....	715
Madde 548:	D) Tasfiyeden dönülmesi.....	717

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Hukuki Sorumluluk

Madde 549:	A) Sorumluluk hâlleri.....	719
	I- Belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olması.....	719
Madde 550:	II- Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi.....	720
Madde 551:	III- Değer biçilmesinde yolsuzluk.....	721
Madde 552:	IV- Halktan para toplamak.....	722
Madde 553:	V- Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu	724
Madde 554:	VI- Denetçilerin ve işlem denetçilerinin sorumluluğu	727
Madde 555:	B) Şirketin zararı	728
	I- Genel olarak.....	728
Madde 556:	II- İflas halinde	729
Madde 557:	III- Teselsül ve başvuru	730
Madde 558:	IV- İbra.....	735
	1. İbranın etkisi	735
Madde 559:	2. Kuruluş ve sermaye artırımında ibra	736
Madde 560:	V- Zamanaşımı	737
Madde 561:	VI- yetkili mahkeme	738

ONİKİNCİ BÖLÜM

Cezai Sorumluluk

Madde 562:	A) Suçlar ve cezalar	738
Madde 563:	B) Soruşturma ve kovuşturma usulü	741

BEŞİNCİ KISIM

Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket

Madde 564:	A) Tanımı	741
Madde 565:	B) Uygulanacak hükümler	742
Madde 566:	C) Kuruluş	743
	I- Esas sözleşme	743
	1. Şekil	743
Madde 567:	2. İçeriği	743
Madde 568:	II- Kurucular	744
Madde 569:	III- Uygulanacak hükümler	744
Madde 570:	D) Yönetim	745
	I- Uygulanacak hükümler	745
Madde 571:	II- Görevden alınma	745
Madde 572:	III- Rekabet yasağı	746

ALTINCI KISIM

Limited Şirket

BİRİNCİ BÖLÜM

Tanım ve Kuruluş

Madde 573:	A) Kavram	747
Madde 574:	B) Ortakların sayısı	748
Madde 575:	C) Şirket sözleşmesi	750
	I- Şekil	750
Madde 576:	II- İçerik	750
	1. Zorunlu kayıtlar	750
Madde 577:	2. Şirket sözleşmesinde öngörülmeleleri şartıyla bağlayıcı olan hükümler	751
Madde 578:	3. Aynı sermaye, aynı devralmalar ve özel menfaatler	753
Madde 579:	4. Emredici hükümler	753
Madde 580:	D) Sermaye	754
	I- En az tutar	754
Madde 581:	II- Aynı sermaye	755
Madde 582:	III- Mal bedelleri ve kurucu menfaatleri	755

Madde 583:	E) Esas sermaye payları	756
Madde 584:	F) İntifa senetleri.....	757
Madde 585:	G) Kuruluş.....	758
	I- Kurulma anı	758
Madde 586:	II- Tescil.....	758
	1. İstem	758
Madde 587:	2. Tescil ve ilan.....	760
Madde 588:	III- Tüzel kişilik.....	762

İKİNCİ BÖLÜM

Şirket Sözleşmesinin Değiştirilmesi

Madde 589:	A) Genel olarak	762
Madde 590:	B) Özel değişiklikler.....	763
	I- Esas sermayenin artırılması.....	763
	1. İlke.....	763
Madde 591:	2. Rüçhan hakkı	764
Madde 592:	II- Esas sermayenin azaltılması	765

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortakların Hak ve Borçları

Madde 593:	A) Esas sermaye payının işlemlere konu olması	766
	I- Genel olarak	766
Madde 594:	II- Pay defteri	767
Madde 595:	III- Esas sermaye payının geçişi hâlleri	768
	1. Devir	768
Madde 596:	2. Miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra	770
Madde 597:	3. Gerçek değer belirlenmesi	772
Madde 598:	4. Tescil	772
Madde 599:	IV- Birden fazla ortağa ait esas sermaye payı, bu pay üzerinde çeşitli haklar	773
	1. Paylı mülkiyet.....	773
Madde 600:	2. İntifa ve rehin hakkı	774
Madde 601:	B) Geri verme yasağı	774
Madde 602:	C) Ortakların sorumluluğu.....	775
Madde 603:	D) Ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri	776
	I- Ek ödeme yükümlülüğü.....	776
	1. Kural	776
Madde 604:	2. Yükümlülüğün sürmesi	777
Madde 605:	3. Geri ödeme.....	779
Madde 606:	II- Yan edim yükümlülüğü	779

Madde 607:	III- Sonradan öngörülme	780
Madde 608:	E) Kâr payı ve ilgili diğer hükümler	781
	I- Kâr payı ve yedek akçeler	781
Madde 609:	II- Faiz yasağı ve hazırlık dönemi faizi	782
Madde 610:	III- Finansal tablolar ve yedek akçeler	782
Madde 611:	IV- Haksız alınan kâr paylarının geri verilmesi.....	783
Madde 612:	F) Şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı	783
Madde 613:	G) Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı	785
Madde 614:	H) Bilgi alma ve inceleme hakkı	786
Madde 615:	I) Özkaynakların yerini tutan ödünçler.....	786

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Şirketin Organları

Madde 616:	A) Genel kurul.....	787
	I- Yetkiler	787
Madde 617:	II- Genel kurulun toplanması	790
	1. Çağrı.....	790
Madde 618:	2. Oy hakkı ve hesaplaması	792
Madde 619:	3. Oy hakkından yoksunluk	793
Madde 620:	III- Karar alma.....	793
	1. Olağan karar alma	793
Madde 621:	2. Önemli kararlar	794
Madde 622:	IV- Genel kurul kararlarının butlanı ve iptali	795
Madde 623:	B) Yönetim ve temsil	796
	I- Müdürler	796
	1. Genel olarak	796
Madde 624:	2. Müdürlerin birden fazla olmaları	798
Madde 625:	II- Görevler, yetkiler ve yükümlülükler	798
	1. Devredilemez ve vazgeçilemez görevler	800
Madde 626:	2. Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı	801
Madde 627:	3. Eşit işlem	802
Madde 628:	III- Müdürlerin yerleşim yeri	802
Madde 629:	IV- Temsil yetkisinin kapsamı, sınırlandırılması	803
Madde 630:	V- Görevden alma, yönetim ve temsil yetkisinin geri alınması ve sınırlandırılması	803
Madde 631:	VI- Ticari mümessiller ve ticari vekiller	804
Madde 632:	VII- Haksız fiil sorumluluğu	805
Madde 633:	C) Sermaye kaybı ve borca batıklık	805
	I- Bildirim yükümlülüğü	805
Madde 634:	II- İflasın bildirilmesi veya ertelenmesi.....	806
Madde 635:	D) Denetçi	806

BEŞİNCİ KISIM
Sona Erme ve Ayrılma

Madde 636:	A) Sona erme sebepleri ve sona ermenin sonuçları	807
Madde 637:	B) Tescil ve ilan	808
Madde 638:	C) Çıkma ve çıkarılma.....	809
	I- Genel olarak.....	809
Madde 639:	II- Çıkmaya katılma	810
Madde 640:	III- Çıkarma	811
Madde 641:	IV- Ayrılma akçesi.....	812
	1. İstem ve tutar.....	812
Madde 642:	2. Ödeme	813
Madde 643:	D) Tasfiye.....	814
Madde 644:	E) Uygulanacak hükümler	814

ÜÇÜNCÜ KİTAP
Kıymetli Evrak**BİRİNCİ KISIM**
Genel Hükümler

Madde 645:	A) Kıymetli evrakın tanımı	816
Madde 646:	B) Senetten doğan borç.....	816
Madde 647:	C) Kıymetli evrakın devri	817
	I- Genel şekil.....	817
Madde 648:	II- Ciro	818
	1. Şekil.....	818
Madde 649:	2. Hükümleri.....	819
Madde 650:	D) Senedin türünün değiştirilmesi.....	819
Madde 651:	E) İptal kararı	820
	I- Şartları	820
Madde 652:	II- Hükümleri	821
Madde 653:	F) Özel hükümler	821

İKİNCİ KISIM
Nama Yazılı Senetler

Madde 654:	A) Tanımı	822
Madde 655:	B) Alacaklıların hakkını nasıl ispat edeceği.....	823
Madde 656:	II- Eksik nama yazılı senetler	824
Madde 657:	C) İptal kararı	824

ÜÇÜNCÜ KISIM Hamiline Yazılı Senetler

Madde 658:	A) Tanımı	825
Madde 659:	B) Borçlunun def'ileri.....	826
	I- Genel olarak.....	826
Madde 660:	II- Hamile yazılı faiz kuponları	827
Madde 661:	C) İptal kararı	828
	I- Genel olarak.....	828
	1. Yetki.....	828
Madde 662:	2. Ödeme yasağı.....	829
Madde 663:	3. İlan ile çağrı, başvuru süresi	829
Madde 664:	4. İlan şekli.....	830
Madde 665:	5. Hükümleri.....	831
	a) Senedin ibrazı hâlinde	831
Madde 666:	b) Senedin ibraz edilmemesi hâlinde.....	831
Madde 667:	II- Kuponlarda usul	832
Madde 668:	III- Banknotlarda ve buna benzer kâğıtlarda usul.....	833
Madde 669:	D) İpotekli borç senedi ve irat senedi.....	833

DÖRDÜNCÜ KISIM Kambiyo Senetleri

Madde 670:	A) Borçlanma ehliyeti.....	834
------------	----------------------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM Polİçe

BİRİNCİ AYIRIM Polİçenin Düzenlenmesi ve Şekli

Madde 671:	A) Şekil.....	835
	I- Unsurları.....	835
	1. Genel olarak	835
Madde 672:	2. Unsurların bulunmaması	836
Madde 673:	II- Münferit unsurlar	837
	1. Düzenleyenin aynı zamanda muhatap veya emrine ödenecek kişi olması	837
Madde 674:	2. Adresli ve yerleşim yerli polİçe	837
Madde 675:	3. Faiz şartı	838
Madde 676:	4. Polİçe bedelinin çeşitli şekillerde gösterilmesi.....	838
Madde 677:	B) İmza edenlerin sorumluluğu	839
	I- Geçerli olmayan imzaların bulunması	839

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 678:	II- Yetkisiz imza.....	840
Madde 679:	III- Düzenleyenin sorumluluğu.....	840
Madde 680:	IV- Açık poliçe	841

İKİNCİ AYIRIM

Ciro

Madde 681:	A) Poliçenin devredilmesi.....	841
Madde 682:	B) Ciro.....	842
	I- Kayıtsız, şartsız olması	842
Madde 683:	II- Cironun şekli.....	843
Madde 684:	III- Cironun hükümleri	844
	1. Devir işlevi	844
Madde 685:	2. Teminat işlevi.....	845
Madde 686:	3. Hamiline hak sahipliği.....	845
Madde 687:	IV- Def'iler.....	846
Madde 688:	V- Cironun çeşitleri	847
	1. Tahsil cirosu	847
Madde 689:	2. Rehin cirosu	848
Madde 690:	3. Vadeden sonraki ciro	849

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Kabul ve Aval

Madde 691:	A) Kabule arz	849
	I- Kural	849
Madde 692:	II- Kabule arz şartı ve yasağı.....	850
Madde 693:	III- Görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi gereken poliçelerde	851
Madde 694:	IV- Bir daha kabule arz.....	851
Madde 695:	B) Kabul.....	852
	I- Şekli	852
	1. Genel olarak	852
Madde 696:	2. Kabulün sınırlandırılması	853
Madde 697:	3. Adresli ve yerleşim yerli poliçe	854
Madde 698:	II- Hükümleri	855
	1. Genel olarak	855
Madde 699:	2. Kabul şerhinin çizilmesi	856
Madde 700:	C) Aval.....	856
	I- Aval verenler	856
Madde 701:	II- Şekil.....	857
Madde 702:	III- Hükümler.....	858

DÖRDÜNCÜ AYIRIM**Ödeme**

Madde 703:	A) Vade.....	859
	I- Vadenin belirlenmesi.....	859
	1. Genel olarak	859
Madde 704:	2. Görüldüğünde ödenecek poliçe.....	860
Madde 705:	3. Görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek poliçe	860
Madde 706:	II- Sürelerin hesabı	861
	1. Genel olarak	861
Madde 707:	2. Takvimlerin çatışması.....	862
Madde 708:	B) Ödeme	863
	I- İbraz	863
Madde 709:	II- Makbuz istemek hakkı.....	864
Madde 710:	III- Vadeden önce ve vadesinde ödeme	865
Madde 711:	IV- Yabancı ülke parası ile ödeme	866
Madde 712:	V- Tevdi	867

BEŞİNCİ AYIRIM**Kabul Etmeme ve Ödememe Hâllerinde Başvurma Hakları**

Madde 713:	A) Başvurma hakkı.....	867
	I- Genel olarak	867
Madde 714:	II- Protesto	869
	1. Süreler ve şartları.....	869
Madde 715:	2. Şekli	870
	a) Noterlikçe düzenlenmesi	870
Madde 716:	b) İçindekiler	871
Madde 717:	c) Protesto belgesi.....	872
Madde 718:	d) Kısmi kabul hâlinde	873
Madde 719:	e) Birden fazla kişiye düzenlenen protesto	873
Madde 720:	3. Saklama yükümü	873
Madde 721:	4. Sakat protesto.....	874
Madde 722:	5. Protesto düzenlenmesi gerekmeyen hâller.....	874
Madde 723:	III- İhbar zorunluluğu	876
Madde 724:	IV- Teselsül.....	877
Madde 725:	V- Başvurma hakkının kapsamı	878
	1. Hamilin hakkı.....	878
Madde 726:	2. Ödeyen kişinin hakkı	879
Madde 727:	VI- Makbuz.....	880
	1. Genel olarak	880
Madde 728:	2. Kısmi kabul hâlinde.....	881
Madde 729:	VII- Retret	881

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 730:	VIII- Başvuru hakkının düşmesi	882
	1. Genel olarak	882
Madde 731:	2. Mücbir sebepler.....	883
Madde 732:	B) Sebepsiz zenginleşme	885
Madde 733:	C) Poliçe karşılığının devri.....	886
Madde 734:	D) Araya girme	887
	I- Genel hükümler	887
Madde 735:	II- Araya girme suretiyle kabul	888
	1. Şartlar, hamilin durumu.....	888
Madde 736:	2. Şekli	889
Madde 737:	3. Araya girerek kabul edenin sorumluluğu	890
Madde 738:	III- Araya girerek ödeme.....	891
	1. Şartları	891
Madde 739:	2. Hamilin ibraz yükümlülüğü.....	891
Madde 740:	3. Reddin sonucu	892
Madde 741:	4. Makbuz	893
Madde 742:	5. Hakların devri, araya girenlerin birden fazla olması hâli.....	893

ALTINCI AYIRIM Poliçe Nüshaları ve Suretleri

Madde 743:	A) Poliçe nüshaları.....	894
	I- İsteme hakkı.....	894
Madde 744:	II- Nüshalar arasındaki ilişki.....	895
Madde 745:	III- Kabul şerhi	896
Madde 746:	B) Poliçe suretleri.....	897
	I- Şekil ve hükümleri	897
Madde 747:	II- Senet aşının teslimi	898

YEDİNCİ AYIRIM Çeşitli Hükümler

Madde 748:	A) Senet metnindeki değişiklikler	899
Madde 749:	B) Zamaşımı	900
	I- Süreler	900
Madde 750:	II- Kesilme	901
	1. Sebepleri.....	901
Madde 751:	2. Hükümleri	901
Madde 752:	C) Süreler	902
	1. Tatil günleri	902
Madde 753:	2. Sürenin hesaplanması	902

Madde 754:	3. Atıfet süreler	903
Madde 755:	D) Poliçeye ilişkin işlemlerin yapılacağı yer	903
Madde 756:	E) İmzalar	904
Madde 757:	F) İptal	905
	I- Önleyici önlemler	905
Madde 758:	II- Poliçeyi eline geçiren kişinin bilinmesi	906
Madde 759:	III- Poliçeyi eline geçiren kişinin bilinmemesi.....	906
	1. Dilekçe sahibinin yükümlülükleri	906
Madde 760:	2. İhtar.....	907
	a) İçeriği	907
Madde 761:	b) Süreler	908
Madde 762:	c) İlan.....	908
Madde 763:	IV- İade davası.....	909
Madde 764:	V- İptal kararı.....	909
Madde 765:	VI- Teminat.....	910

SEKİZİNCİ AYIRIM

Kanunlar İhtilafı

Madde 766:	A) Ehliyet	911
Madde 767:	B) Şekil ve süreler	912
	I- Genel olarak.....	912
Madde 768:	II- Hakların kullanılması ve korunmasına ilişkin işlemler.	913
Madde 769:	III- Başvurma hakkı	913
Madde 770:	C) Borçlanmaların hükümleri	914
	I- Genel olarak.....	914
Madde 771:	II- Kısmi kabul ve ödeme	914
Madde 772:	III- Ödeme	915
Madde 773:	IV- Sebepsiz zenginleşmeden doğan haklar.....	916
Madde 774:	V- Karşılığın hamile geçmesi.....	916
Madde 775:	VI- İptal kararı	917

İKİNCİ BÖLÜM

Bono veya Emre Yazılı Senet

Madde 776:	A) Unsurlar	917
Madde 777:	B) Unsurların bulunmaması	918
Madde 778:	C) Uygulanacak hükümler	919
Madde 779:	D) Düzenleyenin sorumluluğu	921

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çek

BİRİNCİ AYIRIM

Çeklerin Düzenlenmesi ve Şekil

Madde 780:	A) Şekli.....	922
	I- Unsurlar	922
Madde 781:	II- Unsurların bulunmaması.....	923
Madde 782:	B) Münferit unsurlar	924
	I- Muhatap.....	924
	1. Muhatap olma ehliyeti.....	924
Madde 783:	2. Karşılık.....	925
Madde 784:	II- Kabul yasağı.....	926
Madde 785:	III- Kimin lehine çekilebileceği	926
Madde 786:	IV- Faiz şartı.....	927
Madde 787:	V- Adresli ve yerleşim yerli çek.....	928

İKİNCİ AYIRIM

Devir

Madde 788:	A) Devredilebilirlik	928
Madde 789:	B) Ciro.....	929
	I- Genel olarak.....	929
Madde 790:	II- Hak sahipliğini ispat görevi	930
Madde 791:	III- Hamiline yazılı çek üzerine yapılan ciro	931
Madde 792:	C) Elden çıkan çek	931
Madde 793:	D) Protestodan ve ibraz süresinin geçmesinden sonraki ciro.....	932

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Ödeme ve Ödememe

Madde 794:	A) Ödeme	932
	I- Aval	932
Madde 795:	II- Muacceliyet	933
Madde 796:	III- Ödeme için ibraz	934
	1. Genel olarak	934
Madde 797:	2. Takvim farklılığı.....	935
Madde 798:	3. Takas odası.....	936
Madde 799:	IV- Çekten cayma.....	936
	1. Genel olarak	936
Madde 800:	2. Özel haller.....	937

Madde 801:	V- Ciroların incelenmesi.....	938
Madde 802:	VI- Yabancı ülke parasıyla ödenecek çek	938
Madde 803:	VII- Çizgili çek	939
	1. Şekil ve şartları.....	939
Madde 804:	2. Hükümleri	940
Madde 805:	VIII- Hesaba geçirilmek üzere düzenlenen çek.....	942
Madde 806:	2. Hamilin hakları	943
	a) İflas hâlinde	943
Madde 807:	b) Hesaba geçirilmeme hâlinde.....	943
Madde 808:	B) Ödememe	944
	I- Hamilin başvurma hakları.....	944
Madde 809:	II- Protesto	945
Madde 810:	III- Başvurma hakkının kapsamı	945
Madde 811:	IV- Mücbir sebepler	946

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

Çeşitli Hükümler

Madde 812:	A) Sahte veya tahrif edilmiş çek	947
Madde 813:	B) Çekin birden fazla nüsha olarak düzenlenmesi	948
Madde 814:	C) Zamanaşımı	949
Madde 815:	D) Bankanın tanımı.....	949
Madde 816:	E) Süreler	950
	I- Tatil günleri.....	950
Madde 817:	II- Sürelerin hesabı	951
Madde 818:	F) Uygulanacak hükümler	951

BEŞİNCİ AYIRIM

Kanunlar İhtilafı

Madde 819:	A) Muhatap olma ehliyeti.....	954
Madde 820:	B) Şekil ve süreler	954
Madde 821:	C) Borçlanmaların hükümleri	955
	I- Düzenleme yeri kanunu.....	955
Madde 822:	II- Ödeme yeri hukuku.....	955
Madde 823:	III- Yerleşim yeri hukuku.....	957

BEŞİNCİ KISIM

Kambiyo Senetlerine Benzeyen Senetler ve Diğer Emre Yazılı Senetler

Madde 824:	A) Emre yazılı senet	957
	I- Tanımı.....	957
Madde 825:	II- Borçlunun def'ileri	958

TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 826:	B) Kambiyo senetlerine benzeyen senetler	959
	I- Emre yazılı havaletler	959
	1. Genel olarak	959
Madde 827:	2. Kabul zorunluluğunun bulunmaması	959
Madde 828:	3. Kabulün hükümleri	960
Madde 829:	4. İcrada uygulanmayacak hükümler	960
Madde 830:	II- Emre yazılı ödeme vaatleri	961
Madde 831:	C) Ciro su kabil olan diğer senetler	962

ALTINCI KISIM

Makbuz senedi ve varant

Madde 832:	A) Umumi mağazalar	963
	I- Genel olarak	963
Madde 833:	II- İstisnalar	964
Madde 834:	B) Makbuz senedi ve varant	965
	I- Şekil	965
	1. Makbuz senedi	965
Madde 835:	2. Varant	966
Madde 836:	3. Defter	967
Madde 837:	4. Kısmi senet	967
Madde 838:	II- Ciro	967
	1. Genel olarak	967
Madde 839:	2. Hükümleri	968
Madde 840:	3. Varantın ciro su	969
Madde 841:	C) Mallar üzerinde tasarruflar	970
	I- Yapılamayacak işlemler	970
Madde 842:	II- Malın geri alınması	970
	1. Genel olarak	970
Madde 843:	2. Kısmen geri alma	971
Madde 844:	III- Sattırma hakkı	971
	1. Şartlar	971
Madde 845:	2. Satış bedeli	972
Madde 846:	3. Başvurma hakkı	973
Madde 847:	4. Sigorta	973
Madde 848:	D) Zamaşaşımı	974
Madde 849:	E) Senetlerin zıya t	975

Yeni Türk Ticaret Kanununun Eski Türk Ticaret Kanunu Maddeleri İle Karşılaştırma Tabloları	977
--	-----

TÜRK TİCARET KANUNU

Kanun No : 6102

Kabul Tarihi : 13/1/2011

(14.2.2011 tarih ve 27846 sayılı
Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

TÜRK TİCARET KANUNU

Kanun No: 6102

Kabul Tarihi: 13/1/2011

GENEL GEREKÇE ¹

A) 29/06/1956 tarihli 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun Türk Hukukundaki Yeri ve Değeri

1 “Genel Gerekçe”de ve “Madde gerekçeleri”nde kullanılan kısaltmaların açılmış şekilleri aşağıdadır. 6762 sayılı Kanun: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu; AB: Avrupa Birliği; AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu; Alm POK: Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu; Alm. TK: Alman Ticaret Kanunu; ASOK: Karayollarıyla Arizi Otobüs Hizmetleri Yoluyla Yolcu Taşımacılığına İlişkin Uluslararası Sözleşme/Agreement on the International Occasional Carriage of Passengers by Road by Means Accosional Coach and Bus Services; AT: Avrupa Topluluğu; ATRG: Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi; BEHG: Bundesgesetz über die Börsenund Effektenhandel) BIMCO: Baltık Uluslararası Denizcilik Konferansı/Baltic International Maritime Conference; Cadbury Raporu: Cadbury Report (The Cadbury Committee Report: Financial Aspects of Corporate Govenance); CBA: Cenevre Birlik Anlaşması; ÇekK: Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun; CMI: Milletlerarası Denizcilik Komitesi/Comité Maritime International; CMR: Karayollarında Eşya Taşınmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşme/Convention on the Contract for the International Carriage of Good by Road; CoğışKHK: Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; COTIF: Uluslararası Demiryolu Taşımalarına İlişkin Sözleşme/Convention relative aux transports internatiaux ferroviaries; EndTasKHK: Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; FaizK: Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun; FE: Avrupa Forumu/Forum Europaeum; FR.TK: Fransız Ticaret Kanunu; FSEK: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu; GRuR Int: Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Internationaler Teil; GmbH G Co. KG: Limited Şirket ve Ortağı Komandit Şirket; IASB: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu/International Accounting Standarts Committee; IFRS: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Birliği/International Financial Reporting Standarts Association; IFRIC: Uluslararası Finansal Raporlama Yorum Komitesi; International Financial Reporting Standarts Interpretation Comitee; IFRSB: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kurulu/International Financial Reporting Standarts Board; Interbus Sözleşmesi: Otobüsle Arizi Yolcu Taşımacılığına İlişkin Uluslararası Sözleşme/Agreement on the International Occasional Carriage of Passengers by Coach and Bus; İBirk.: İsviçre Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme, Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun; İsv. BK: İsviçre Borçlar Kanunu; İsv. TK: İsviçre Ticaret Kanunu; KoopK: Kooperatifler Kanunu; KVK: Kurumlar Vegisi Kanunu; MarkKHK: Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; NAFTA: North American Free Trade Agreement; PatKHK: Patentlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname; RKK: Rekabetin Korunması Hakkında Kanun; SLIM-Team: İç Pazar mevzuatının basitleştirilmesi –çalışma takımı/Simpler Legislation for Internal Market-Team; SerPK: Sermaye Piyasası Kanunu; SPK: Sermaye Piyasası Kurulu; TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği; TSTüz: Ticaret Sicili Tüzüğü; US-GAAP: United States Generally Accepted Accounting Principles; VUK: Vergi Usul Kanunu; ZGR: Zeitschrift für unternehmens-und Gesellschaftsrecht.

1. 01/01/1957 tarihinde yürürlüğe girip yaklaşık elli yıldır uygulanan, tasarısı Prof. Dr. Hirsch tarafından kaleme alınmış bulunan, 6762 sayılı Kanun, hazırlandığı ve kabul edildiği dönemin öğretileri ile kuram ve yaklaşımlarını iyi bir şekilde yansıtan, sorunlara çağdaş, güvenilir ve işleyebilir çözümler getiren, bu alanda Türkiye'nin gereksinimlerini büyük ölçüde karşılayan, menfaatler dengesini hak ve adalete uygun bir tarzda kuran, modern hukuk yöntemlerinin ve kanun tekniklerinin başarıyla kullanıldığı bir Kanundur. 6762 sayılı Kanun, ticaret, endüstri ve hizmet sektörünün kendisine özgü hukukî ilişkilerini iyi bir şekilde düzenlemiş, hem Türk ticaret hukukunun doğru yönde gelişmesinde etkili rol oynamış hem de ülkenin ekonomik kalkınmasına gerekli kanun desteğini sağlamıştır. Kurumları ve hükümleri bağlamında oluşan özgün öğretiler ve ufuk açan ilkesel içtihatlarla 6762 sayılı Kanun, Türk hukukunda örnek alınan, çağdaşları arasında saygın bir yeri olan, nesnel adalete dayanan çözümler sunan bir temel kanun konumunu kazanmıştır.

B) Türk Ticaret Kanununun Çıkarılmasında Etkili Olan Sebepler

I. 6762 sayılı Kanunu Doğrudan Etkileyen Gelişmeler

2. 6762 sayılı Kanunun uygulandığı 20. yüzyılın ikinci yarısında, bir ticaret kanunu için önemli, hatta bir anlamda sıradışı olaylar cereyan etmiş, kalıcı sonuç doğuran dönemler başlamıştır. Bunlar, diğerleri yanında, AET-AT/AB'nin kurulup bir küresel, ekonomik, ticarî ve siyasî güç hâline gelmesi; Avrupa Ekonomik Alanı, NAFTA gibi dünya ticaretinde yeri ve etkisi olan, ekonomik, bölgesel birliklerin çalışmaya başlamaları; söz konusu örgütlerin maddî hukuk kuralları koymaları ve uluslararası hukuk rejimleri yaratmaları; 1960'ların ortalarından itibaren serbest pazar ve rekabet ekonomisinin tüm ülkelerde yaygınlık kazanması, bu kavramların AB için ortak değerler olarak kabul edilmesi ve AB'nin Kopenhag kriterleri arasına girmesi; işletmeler arası yoğunlaşmaların, yani şirketler topluluklarının artması ve böylece işletmenin bağımsız hareket ettiği, hep menfaatine olan kararları alması gerektiği şeklindeki hukuk dogması ile gerçek arasındaki çelişkinin büyümesi; genel işlem şartlarının kanunlardaki menfaatler dengesini kuran yedek hükümleri uygulamadan kovması; adaleti tehlikeye atan yanlışlığın adeta kökleşmesi; uzman hukukçuluğun tüketicinin aleyhine işlemesi; elektronik (e) işlemlerin ve ticaretin, hem ticareti hem şirketler hukukunda yönetim kurulu ile genel kurula daveti, katılmayı, oy vermeyi, bilgi almayı ve vermeyi kökten etkilemesi; çevre kirliliği başta olmak üzere teknolojinin yol açtığı tahribatın sorumluluk hukukunu etkilemesi, bu sebeple özellikle deniz taşımacılığında taşıyıcının sorumluluğunu yeniden şekillendirmesi ve tanımlaması; emredici kurullarla korunması gereken kişiler arasına, tüketicinin, halk pay sahibinin, sigortalının, elektronik ortamda işlem yapanın ve genel işlem şartlarının muhataplarının katılması; uluslararası

konvansiyonların ticaret kanunlarının konusunu oluşturan birçok alanı ayrıntılı bir tarzda düzenlemeleri; iki taraflı dış ticaretin çok taraflı uluslararası ticarete dönüşmesi; küreselleşme anlayışının yapılaşması olan Dünya Ticaret Örgütünün faaliyete geçmesidir. Başlıcaları satırbaşları ile anılan bu gelişmeler, örgütlenmeler ve oluşumlar; kuramlarını, öğretilerini ve düzenlerini birlikte getirmiştir. Kanunlar, özellikle AB üyesi ülkelerin kanunları bu hızlı akışın arkasından adeta sürüklenmiş, sürekli değiştirilmiştir. Son elli yıl hem yeni konuların kanunlaştırıldığı hem de temel kanunların, daha önce görülmemiş sıklıkla değiştirildiği bir dönem olmuştur. 6762 sayılı Kanunda ise geçen elli yıl içinde bu gelişmelere karşılık verebilecek değişiklikler yapılmamıştır.

II. AB Tam Üyelğine Aday Olma, Müzakerelere Başlanması Kararı ve “Müzakere Eden Ülke” Konumu

3. Türkiye, 1960’lardan beri AET/AT’nin ortak üyesidir; 14/04/1987’de üyelik için başvurmuş, 11/12/1995 tarihinde, Ortaklık Konseyi Gümrük Birliği aşamasına geçilmesini kararlaştırmış ve 10-11/12/1999 tarihlerinde yapılan Helsinki Zirvesi’nde tam üye adayı konumunu almıştır. Türkiye ile AB, 2001 yılında, Türkiye’nin katılma sürecine hazırlanmasına hizmet edecek olan katılma ortaklığı anlaşmasını imzalamışlardır.

Ortak üyelik ile başlayan hukukî uyumun sağlanması yükümü, Gümrük Birliğiyle birlikte somutlaşmış ve Türkiye, rekabet ve fıkri mülkiyet hukukuna ilişkin düzenlemeler başta olmak üzere çeşitli AT düzenlemelerini ulusal hukukun bir parçası haline getirmiştir. Üye adaylığı ise, Türkçeye “AB müktesebatı” diye çevrilen “acquis communautaire”nin Türk hukukuna aktarılması zorunluğunu getirmiştir. Bu amaçla Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen, 2001/2129 sayılı “Avrupa Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı” ile “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar” 24/03/2001 tarihli ve 24352 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Bunların yerini 24/07/2003 tarihli ve 25178 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, 23/06/2003 tarihli ve 2003/5930 sayılı “Avrupa Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Program” ve “Avrupa Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar” almıştır. Anılan düzenlemeler, AB’ye tam üyelik süreci içinde, Türkiye’de kısa ve orta vadede gerçekleştirilmesi öngörülen çalışmaları kapsamakta, bu çalışmaların genel çerçevesini çizen yönlendirici bir nitelik taşımaktadır. Çünkü AB’nin, üye ülkelerin ulusal hukuklarında çeşitli dallarda gerçekleştirdiği uyumlaştırma ile ortaya çıkan ortak hukuka ve dolayısıyla geleceğin hukukunun biçimlendirilmesine ilişkin çalışmalara ve reformlara uzak kalmış 6762 sayılı Kanunun, adaylık ve müzakere

sürecinde, AET/AT'nin ticaret, şirketler, sermaye piyasası, taşıma ve sigorta hukukuna ilişkin yönergeleri ile tüzüklerine göre değiştirilmesi kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmiştir. AB Komisyonu *acquis communautaire* ile ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır. “Başvuruda bulunan (her) ülke Topluluğa üye olması ile birlikte, Anlaşmaları ve Anlaşmaların öngörülmuş hedeflerini, Anlaşmaların yürürlüğe girmesinden itibaren verilmiş her türlü düzenlemeleri, kararları ve Topluluğun kurulması ve güçlendirilmesi amacıyla açıklanmış görüşleri çekincesiz kabul etmek zorundadır” [ABRG 1972, Nr. 73, 3].

AB Komisyonu 03/10/2005 tarihinde, Türkiye ile müzakerelere başlanmasını AB üyelerinin devlet ve hükûmet başkanlarından oluşan Konseye önermiş ve Konsey 17/12/2004 tarihinde bu tavsiyeye uymuştur. Konsey öneriyi benimsemiş ve 03/10/2005 tarihinde üyelik Müzakere Çerçeve Belgesini kabul ederek, müzakereleri başlatmıştır. Türkiye artık “Müzakere Eden Ülke”dir. Bu hukukî konumu, Tasarının sadece AB müktesabâtı ile uyumlaştırılması zorunluğunu ortaya çıkarmakla kalmamakta, aynı zamanda, Türkiye’ye, ileride yayınlanacak yönergelere de uyum sağlamak, AB Komisyonunun kurduğu yüksek düzeyli uzmanlardan oluşan komisyonların AB hukukunun şekillendirilmesine ilişkin raporlarında yer alan önerileri değerlendirmek, AB’nin ticaret hukuku alanındaki eylem planını izlemek ve gelecekteki Kanunda gerekli değişiklikleri yapmak görevini de yüklemektedir. Yeni Türk Ticaret Kanunu, AB’ye üye diğer ülkelerin, ticaret, şirketler, taşıma, deniz ticareti ve sigorta kanunlarında olduğu gibi, dinamik bir konuma geçecek ve eskisiyle kıyaslanamayacak sıklıkta değiştirilme olasılığına açık bir kanun haline gelecektir. AB Müktesabâtı ve bu bağlamda AB’nin ticaret hukukuna ilişkin düzenlemeleri, “Müzakere Eden Ülke” Türkiye’nin gelecekteki hukukudur.

III. Teknolojik Gelişmeler ve İnternet

4. Geniş anlamda, yani Türk Ticaret Kanunu kapsamında ticaret hukuku teknolojik gelişmelerden etkilenmiştir: Evraksız kıymetli evrak, konteynerle taşıma, denizlerde petrol kirliliği, yeni kurtarma araçları ve teknikleri gibi. Bunlarla birlikte özellikle internetin günlük hayata sıradışı bir hızla girip her alanda kullanılabilir hâle gelmesi, hukuku da etkilemiştir. Bugün bütünlük gösteren bir sistematik altında toplanmamış bile olsa, disiplinlerarası bir dal niteliğini taşıyan bir internet hukukundan bile söz edilebilir. Sözleşmelerin kurulmalarından başlayarak, belgelerin, özellikle faturaların, teyit mektuplarının, ihtar ve ihbarların, her çeşit konişmentonun, taşıma senedinin, sigorta poliçesinin elektronik ortamda oluşturulması ve bu belgelerin bir kısmının elektronik ortamda saklanmaya başlanması; şeffaflığın bu yoldan en üst düzeyde sağlanabilmesi; şirketlerde yönetim kurulu, genel kurul, müdürler kurulu, yöneticiler kurulu gibi organların

toplantılarına ilişkin çağrılarının e-posta ile yapılması, toplantıya katılmanın, öneri sunmanın, oy kullanmanın fizikî olarak değil sanal yolla gerçekleştirilmesi, kararların aynı yolla alınıp güvenli elektronik imza ile imzalanması kanun koyucuları yeni kanunlar çıkarmaya veya mevcut kanunlarda değişiklik yapmaya yöneltmiştir. Almanya, Fransa ve İskandinav ülkeleri başta olmak üzere birçok ülke, 2000 yılından beri e-postayı, e-ticareti ve yönlendirilmiş e-mesajı ticaretin bir parçası haline getirmişlerdir. Tasarının bu gelişmeyi yansıtmaması gereklidir. Nitekim hem Tasarının çeşitli maddelerinde hem de son hükümlerde söz konusu gelişmeye ilişkin kurallar öngörülmüştür.

IV. Uluslararası Piyasaların Bir Parçası Olmak

5. Türkiye bir taraftan AB üyeliğine hazırlanırken, diğer taraftan da uluslararası ticaret, endüstri, hizmet, finans ve sermaye piyasalarının bir parçası olmak zorundadır. Bunun için uluslararası piyasaların kurumlarına, kurullarına ve kurallarına yer veren bir ticaret kanununa sahip olmalıdır.

2005 yılının Ekim ayında AB ile tam üyelik müzakerelerine başlama hazırlığı içinde bulunan Türkiye, uluslararası piyasaların bir parçası, Türk işletmeleri de bu piyasaların rekabet gücünü haiz, etkin ve güvenilir aktörleri olmak zorundadırlar. Bunun için başta gelen şart, işletmelerimizin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (IFRS) göre düzenlenmiş ve uluslararası denetim standartları (IAAS) uyarınca denetlenmiş finansal tabloları ile iddialarını ortaya koyabilmeleridir. Sözü edilen standartlar, Türkiye'ye uluslararası itibar sağlayabileceği gibi, gücümüzü karşılaştırılabilir ölçeklere göre hesaplamamıza, buna göre stratejik derinlik taşıyan ve sürdürülebilir politikaları belirlememize de olanak verecektir.

Türk Ticaret Kanunu bu amaçların gerçekleştirilmesinde etkili ve vazgeçilmez belki de tek araçtır. Bu ilke ve mekanizmalara yer vermeyen bir Ticaret Kanunu bugünün gereksinimlerine cevap veremez.

V. Ticaret Kanununu Etkileyen Yeni Kanunlar

6. 2004 yılında yürürlüğe giren 28/01/2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun gereğince Türk Lirasından altı sıfır atılmış ve Yeni Türk Lirası 01/01/2005 tarihinden itibaren dolaşıma girmiştir. Bu önemli değişiklik diğer kanunlarda olduğu gibi Tasarıda da dikkate alınmıştır. Çünkü, Yeni Türk Lirası, sermaye şirketlerinin asgarî sermayelerini, anonim şirketlerde payın itibarî değerinin, taşıma ve deniz ticareti hukuklarında sorumluluk sınırlarının ve nihayet para cezalarının yeniden düzenlenmesini gerekli kılmıştır. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ile 26/09/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu başta olmak üzere birçok kanunun Tasarıyı etkilediği şüphesizdir.

C) Çeşitli Avrupa Ülkelerinde Ticaret Hukuku Reformu

I. Genel Olarak

7. 20. yüzyılın son yarısında, AB üyesi ülkeler ile İsviçre’de ve Amerika Birleşik Devletleri’nde, 6762 sayılı Kanun anlamında ticaret hukuku yani, ticarî işletme, şirketler, kıymetli evrak, taşıma, deniz ticareti ve sigorta hukukları (bundan sonra bu konuların tümü “ticaret hukuku” diye anılacaktır.) ve bu alanları düzenleyen kanunlar büyük çaplı değişikliklere uğramıştır. Bunların bir kısmı AET/AT yönergeleri ve tüzükleri bağlamında, bir kısmı da bunlardan bağımsız olarak, ulusal gereksinimler veya teknik gelişmeler sebebiyle yapılmıştır. Avrupa ülkelerinde (menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ve genel olarak sermaye piyasasına ilişkin işlemler bir yana) dar anlamda kıymetli evrak hukuku alanında hemen hemen hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Bu ülkeler poliçe ve bonodan oluşan kambiyo senetleriyle çekte 1930 ve 1931 tarihli konvansiyonlara ve bunların oluşturduğu “ortak” hukuka bağlı kalmışlardır. Kıymetli evrakta ayrı bir sisteme sahip İngiltere’de de durum aynıdır.

Ticaret hukuku alanında Avrupa’da gerçekleştirilen büyük reformun niteliğine ve kapsamına ilişkin genel resmi görebilmek için, Alman, Avusturya, Fransız, İngiliz, İtalyan ve İsviçre hukukları ile AET/AT hukukunda yapılan değişikliklerin başlıcaları hakkında bilgi vermek, Tasarı ile getirilen değişiklikleri değerlendirmek yönünden yararlı olacaktır.

II. Avrupa Ülkeleri

1. Almanya

8. Alm. TK, 1950’li yıllardan günümüze kadar birçok kez büyük ve küçük değişikliklere uğramış, en büyük değişiklikler 1985, 1993 ve 2001 yıllarında, özellikle 1998 ticaret hukuku reformunda, tacir kavramı, şube, ticaret unvanı, ticarî mümessil ve vekiller, acenta, kollektif şirketler, ticarî defterler konularında yapılmıştır. Gene 1998 yılında “Taşıma Hukuku Reformu Kanunu” (Transport reformgesetz) diye anılan Kanunla, Alm TK’nın taşıma, taşıma işleri yüklenicisi ve depo işlemleri hükümleri reforma tâbi tutulmuştur. Ticarî defterler ile deniz ticaretine ilişkin hükümlerde 1972, 1985 ve 1986 yıllarında yapılan reform niteliğindeki yenileştirmelerle Alm. TK. yeni bir kanun konumunu kazanmıştır. Almanya’da, birleşme, bölünme ve tür değiştirme, 1994 yılında bağımsız bir kanunun konusunu oluşturmuş, son olarak da 2004 yılında, yeni bir Haksız Rekabet Kanunu yürürlüğe girmiştir. Türk Ticaret Kanununun “ticarî işletme” kitabının konularını kapsayan Alm. TK’nın birinci kitabında 1998 tarihli Ticaret Hukuku Reformu Kanunu ile yapılan değişiklik 1 ilâ 6 ncı paragraflarda öngörülen “tacir” anlayışını esaslı şekilde değiştirmiş ve ticarî işletmeye esaslı rol tanımıştır.

Alm. TK gene “tacir” bağlamında “sübjektif” sistemi sürdürmektedir. Ancak Alm. TK’nın eski 1 inci paragrafında yer alan ve toptan ticarete dayalı, sayma yöntemi ile gösterilen işletme faaliyetleri ve işlerine kanunda artık yer verilmemektedir. Bunun sebebi sayılan işletme faaliyetlerinin 19. yüzyıl ticaret hukuku anlayışına göre yapılandırılmış olması ve özellikle hizmet işletmelerinin yeni türlerini kapsamamasıdır. Ayrıca işletme faaliyeti kataloğu sistemi bugünkü işletme anlayışından uzak belirlemelere dayanmaktadır. Nihayet “küçük tacir” anlayışına son verilirken tacir kavramı tacir sayılmayı da içerecek şekilde genişlemiştir.

9. Paylı şirketleri, limited şirketleri ve kooperatifleri düzenleyen kanunlar Almanya’da tamamen yenilenmiştir. 1965 yılında Almanya’da bağlı işletmeler (konzern) hukukunu da ilk defa içererek, anonim ve paylı komandit şirketleri ayrıntılı bir şekilde düzenleyen ve Avrupa’yı getirdiği sistemleri ve kurumlarıyla derinden etkileyen kanun yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ilk defa 1985 yılında Bilanço Yönergesi Kanunu ile değiştirilmiş, daha sonra otuzun üstünde değişikliğe konu olmuştur. AET/AT yönergeleri dışında ulusal ihtiyaçlar ve yeni açılımlar sebebiyle yapılan önemli değişiklikleri şöyle sıralayabiliriz: Küçük Anonim Şirketler ve Anonim Şirketler Hukukunun Basitleştirilmesi Kanunu (1994); Gerçek Olmayan İtibarı Değersiz Paylar Kanunu (1998); İşletmeler Alanında Kontrol ve Şeffaflığa İlişkin Kanun (1998); Euro Kanunu (1998); Nama Yazılı Hisse Senetleri Kanunu (2001); Devralmaların Düzenlenmesine İlişkin Kanun (2001); Şeffaflık ve Kamuyu Aydınlatma Kanunu (2002); Alman Kurumsal Yönetim Kodeksi (2002); Bilânço Reformu Kanunu (2004); İşletmelerin Bütünlüğü ve Anonim Şirketlerin Modernleştirilmesi Kanunu (2005). Bu kanunlar Alman anonim şirketler hukukunun geçirdiği evrimin küçük bir kesitidir. 1965 yılında başlayan reform kırk yıldan beri hızını artırarak devam etmektedir. Bu hızlı, kapsamlı ve bir anlamda köktenci değişimi sadece AET/AT hukukuna uyum ile açıklayamayız. Alman anonim şirketler hukukundaki söz konusu sıradışı hareketlilik ancak çağa, teknolojiye uymakla ve bilgi toplumu ile tanımlanabilir.

Alman anonim şirketler hukukundaki sürekli yenileşmenin üç eksenidir: (1) Bilanço hukuku. 1980’li yıllarda, bilânço kanunları ile başlayan reform 2004 yılından itibaren, bilânço kavramının dar kapsamını aşarak finansal raporlamaya dönüşmüştür. 2004 yılında çıkarılan Bilânço Kanunu (BilReG), pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerin IFRS’leri uygulamasını ve Bilânço Denetim Kanunu (BilKoG), finansal raporlamanın denetlenmesini öngörmektedir. (2) İç denetim. Almanya, Anglo-Sakson öğretisini ilk benimseyen ve bağımsız dış denetim yanında, şeffaflık temelinde iç denetime de, aynı ölçüde önem veren bir AB ülkesidir. 1998 yılında kabul edilen İşletmeler Alanında Kontrol ve Şeffaflığa İlişkin Kanun (KonTraG) bu eksenin kurmuş, gelişme Şeffaflık ve Kamuyu Aydınlatma Kanunu (TransPuG) ile devam ettirilmiştir. (3) Üçüncü eksen Alman

anonim şirketler hukukunun geleneksel hüküm ve kurumlarından ayrılıp yeni açılımlar yapmaktır: Küçük anonim şirketlerin, bu bağlamda tek pay sahipli anonim şirketlerin düzenlenmesi ve bazı düzenlemelerde basitliğe gidilmesi (Küçük Anonim Şirketler ve Anonim Şirketler Hukukunun Basitleştirilmesi Kanunu), küçük oranda paylara sahip bulunan pay sahiplerinin ihracı yani uluslararası öğretide kullanılan terimiyle “squeeze out” ile genel kurulların ses ve görüntü olarak dışarıya taşınması gibi açılımlardır.

10. 1892 yılında kabul edilen Alman Limited Şirketler Kanunu da 1950’den bu yana yaklaşık otuz kez değiştirilmiştir. Değişikliklerin bir çoğu, AET/AT yönergelerinin kanuna dönüştürülmesi dolayısıyla yapıldığı için şeffaflığı, finansal tabloları, denetlemeyi, sermayenin korunmasını, şubeleri ilgilendirmektedir. Bazıları da ticaret hukuku reformu kapsamında tacir ve ticaret unvanı hakkındadır. Yenilikler ayrıca, ortakların verdikleri ödüncüler, bağlı işletmelerin rekabet edebilme yeteneğinin artırılması ve oy kullanılmasının kolaylaştırılması konularını kapsamaktadır.

11. Alman limited şirketler hukukunda 1980 yılında kabul edilen Limited Şirketler Hukuku Reformu Kanunundan (GmbH-Novelle) sonra, AET yönergelerinin ulusal hukuka dönüştürülmesi 1985 yılında gerçekleştirilmiştir. 1980 Kanunu değişikliklere rağmen temelde kimliğini korumuş, taşıyıcı ilkelerini sürdürmüştür. “Limited Şirketlerin Küçük Reformu” diye de anılan bu Kanunun da en önemli yeniliği tek kişi limited şirkettir. 1980 reformunun diğer zirve noktaları, sermayenin asgarî sınırının yükseltilmesi, aynî sermaye raporunun ve fark sorumluluğunun kabulü, bilgi alma başta olmak üzere münferit ortaklık haklarının genişletilmesidir. Sermayenin Artırılması Kanunu da limited şirketlerin birleşme ve tür değiştirmelerine ilişkin hükümler içermektedir.

12. Almanya 1985 değişikliği ile büyük ve küçük limited şirket ayrımına hukukî hükümler bağlamaya başlamış ve büyük limited şirketler konsolidasyona dahil edilip, limited şirket bağlı işletmeler kavramını yaratmıştır. Bu Ülkede bugünkü eğilim “limited şirket ve ortağı komandit şirket”i (GmbH&Co. KG), Alm. TK’da öngörülmüş bulunan geniş kapsamlı denetim ve kamuyu aydınlatma düzenlemelerine bağlamak ve limited şirket paylarını borsada işlem görür duruma getirmektir. Ancak limited şirket kavramı ile ters düşen bu düşünce, öğretide büyük dirençle karşılaşmaktadır.

13. Alm. TK’nın kollektif ve komandit şirketlere ilişkin çeşitli hükümleri ve bu arada unvan, sicil, oy hakkının kullanılması ve şeffaflık konuları değişikliklere konu olmuştur (1974, 1980, 1985, 1994, 1998).

14. Almanya’da taşıma hukukuna ilişkin gelişmeler diğer bütün Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bir yönüyle CMR bağlamında gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple Almanya hakkında verilen bilgiler diğer Avrupa ülkeleri ve onların

kanun değişikliği konuları ve reform hedefleri için de geçerlidir. Türkiye dahil, Avrupa'nın tümünde uygulanan CMR, uluslararası düzeyde taşımayı düzenlemesine rağmen ulusal hukukları da etkilemiştir. Özellikle taşıyıcının sorumluluğunun sınırlandırılmasına ilişkin ilkeleri ulusal kanunlar yönünden de yaygınlık kazanmıştır. Alman reformu 1998'de Taşıma Hukuku Reformu Kanunu ile gerçekleşmiştir. Ayrıca gene 1998'de demiryolu ile yük taşınması hukuku esaslı surette reforma tâbi tutulmuştur. Her iki Kanun ile taşıma hukuku bir taraftan bütünlüğe kavuşmuş diğer taraftan da gereksiz ve tekrar niteliği taşıyan düzenlemelerden kurtulmuştur. Eskiden içsularda, demiryolu ile ve hava yolu ile taşıma farklı düzenlemelerin konusunu oluşturuyordu. Çelişen ve eskimiş hükümler hukuk güvenliğini tehlikeye atıyor, ayrıca bunların CMR ile bağdaştırılmaları pek güç oluyordu. Alm. TK taşımaya ilişkin olarak üç sözleşmeye yer vermiştir: Taşıma (Alm.TK. paragraf 407-252d), taşıma işleri yüklenicisi (Alm.TK. paragraf 453-466) ve depolama (Alm.TK. paragraf 467 vd.). Ancak bu özel hukuk hükümleri yanında çeşitli kanunlarda hem özel hem de kamu hukuku nitelikli birbirini tekrar eden, birbiriyle çelişen, yorum güçlükleri doğuran normlar bulunmaktadır. Depo işlemleri yönünden reformun ağırlık noktası tüketicinin korunmasıdır.

15. Almanya'da sigorta sözleşmesini düzenleyen 1908 yılında kabul edilen Sigorta Sözleşmesine İlişkin Kanun, bir çok değişikliğe uğramıştır. Bunların sonuncusu 10/07/2002 tarihlidir.

Almanya'da sigorta sözleşmesi hukukunda reform yapma çalışmaları son aşamaya gelmiş, bu sebeple de bir tasarı hazırlanmıştır. Tasarı 1908 Kanununun birikimini kullanmakla birlikte, sigortalının korunması, özellikle bir tüketici gibi korunması yönünden yenilikleri içermektedir.

2. Avusturya

16. Avusturya'da ticaret hukuku alanındaki reform ve modernleştirme hareketleri Almanya'ya paraleldir. 1897 yılında kabul edilen Avusturya Ticaret Kanunu 1954 yılından başlayarak, AET/AT yönergelerinin uyarlanması dışında, çeşitli değişikliklere uğramıştır. Bunlar taşıma (1954, 1967), acenta (1960-1993), ticaret sicili (1991), şube (1991), ticaret unvanı (1991), ticarî mümessil (1991) ticarî vekil (1991), tellallık ve kollektif şirket (1991) ile ilgilidir. Ayrıca AET/AT yönergeleri bağlamında ticarî defterler ile yılsonu finansal tabloları başta olmak üzere bir çok konu yenilenmiştir.

17. Sermaye şirketlerindeki değişiklik daha çok AET/AT yönergeleri çerçevesinde sermayenin korunması, tek kişi anonim şirketi, tek kişi limited şirketi, birleşme, bölünme, kamuyu aydınlatma konularında gerçekleştirilmiştir: Şu önemli kanunlar anılabilir: AB Şirketler Hukuku Değişikliği Kanunu ve Kooperatif Hukuku Revizyonu Kanunu.

18. Deniz ticareti alanında değişiklik, 1981'de yapılmıştır.

3. Fransa

19. Fransa’da Ticaret Kanunu son elli yılda köklü değişikliklere uğramıştır. Ticaret şirketlerinin tümünü kapsayan geniş çaplı reform 24/07/1966 tarihli 66-37 sayılı Kanunun ürünüdür. Şirketler hukukunun temel ilkelerini düzenleyen 509 maddeden oluşan bu Kanun, dağınık mevzuatı bir araya getirmiştir. 23/03/1967 tarihli 67-236 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ise uygulama kuralları niteliğindeki hükümlere yer vermiştir. 1994’de Paylı Adî Şirket Kanunu (Société par action simplifiée) yürürlüğe girmiştir. 15/03/2001 tarihli Kanun ise kurumsal yönetim ilkelerinin etkisi altında yönetim kurulunda seçeneklere yer veren düzenlemeler getirmiştir. Fransız şirketler hukukundaki en önemli değişiklik ekonomik çıkar birlikleri ile gerçekleştirilmiştir. Daha sonra da elektronik ortamda genel kurul yapılmasına ve on-line oy kullanılmasına ilişkin hükümler yürürlüğe girmiştir.

20. 16/12/1999 tarihli bir Kanun hükûmete kanun hükmünde kararname yoluyla bazı kanunların yasal kısmını değiştirme yetkisini vermiştir. Fransız hükûmetinin bu kanundan aldığı yetki ile yayınladığı 18/09/2000 tarihli ve 2000-912 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, tüm kanun, kanun hükmünde kararname ve kararnameleri Ticaret Kanunu başlığı altında yeni bir sistematikte fakat hükümlerin içeriğine neredeyse hiç dokunmaksızın biraraya getirmiştir.

21. Fransız Hükûmeti, yine 16/12/1999 tarihli Kanunun verdiği yetkiye dayanarak, 14/12/2000 tarihinde Parasal ve Finansal Kanun (Code Monétaire et Financier) başlıklı yeni bir düzenleme yayınlamıştır. Bu Kanun, başka konuların yanı sıra, “Çeklere ve Ödeme Kartlarına İlişkin 30/10/1935 tarihli Kanun Hükmünde Kararname”yi içermektedir. Söz konusu düzenleme, 1991’de geniş çaplı değişikliğe uğramıştır. Kısacası, 1932 yılında kabul edilen Çeke İlişkin Cenevre Yeknesak Kanunundan, Fransız iç hukukuna aktarılan tüm hükümler artık Ticaret Kanununda değil fakat anılan Kanunda yer almaktadır. Bununla birlikte Fr.TK’da da hala bazı poliçe hükümleri bulunmaktadır (m. L 511-1 vd). Fransız şirketler hukuku yönünden “Ticaret şirketlerine ilişkin 23/03/1967 tarihli ve 67/236 sayılı Kanun Hükmünde Kararname” de önemli bir iç kaynak niteliğindedir.

22. 2000 yılında kabul edilen Fr. TK kara ve nehir taşımaları bakımından “taşıyıcı”yı da yeni bir düzene bağlamıştır.

23. Fransız sigorta hukuku ayrı bir kanunla düzenlenmiş ve bu kanun da birçok kez değiştirilmiştir. “Deniz ticaret hukuku” da, başta “Navlun Sözleşmeleri ve Deniz Taşımalarına İlişkin 31 Aralık 1966 tarih ve 66-1078 sayılı Kararname” gelmek üzere, bir dizi kanun ve kanun hükmünde kararname ile ayrı bir mevzuatı oluşturur.

Türk hukukundan farklı olarak, 2000 yılında kabul edilen yeni Fransız Ticaret Kanunu “malî durumu bozulan işletmelerin kurtarılması ve adli tasfiyesi” konusunda ayrıntılı hükümleri içermektedir.

4. İngiltere

24. İngiltere’de ticaret hukuku anlayışı, Kara Avrupası’ndan tamamen farklıdır. İngiltere’de, ticaret hukukunun merkezinde tacir yer alır; tacir bağlamında sözleşmeler (contracts), ithalât ve ihracat işlemleri, taşıma ve iflâs düzenlenir ve bu konular ticaret hukukunun kapsamındadır. İngiltere’de ticaret hukuku kapsamında ele alınan konularda gelişme daha çok sözleşmeler hukuku alanında ve “case”ler çerçevesinde olmuştur.

İngiltere’de ticaret hukuku anlayışı Kara Avrupası’ndan farklı olduğu için, karşılaştırılabilir bilgi vermek güçtür. Ticaret hukukunun merkezinde satım sözleşmesi yer alır ve bu alan 1983 yılında kabul edilen Eşya Satımı Kanunu (Sale of Goods Act) tarafından yönetilir. Anılan Kanun çeşitli tarihlerde değiştirilmiştir. Bu değişiklikler dışında, son elli yılın önemli kanunları arasında 1973 yılında kabul edilen Eşya Sağlama Kanunu (Supply of Goods Act), genel işlem şartları ile ilgili 1977 yılında kabul edilen Dürüst Olmayan Sözleşme Şartları Kanunu (Unfair Contracts Terms Act) ve tüketicinin korunması hakkında 1999 yılında kabul edilen Tüketici Sözleşmelerinde Dürüst Olmayan Şartlara İlişkin Düzenlemeler Kanunu (Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations Act 1999) sayılabilir.

25. Şirketlere, özellikle sermaye şirketlerine ilişkin olarak İngiltere’de önemli değişiklikler yapılmıştır. Bunlar AET/AT yönergeleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Uyumlaştırmalar ile İngiliz Şirketler hukukunun “avrupalaştığı” da ileri sürülebilir. Kısaca söylemek gerekirse bugün anonim şirketlere ilişkin olarak AB üyesi ülkelerde hangi hükümler uygulanıyorsa, İngiltere’de de aynı hükümler uygulanmaktadır. Bu arada “common law”dan gelen ünlü ultra-vires, İngiliz hukuk sisteminden çıkarılmıştır. İngiltere’de şirketler hukuku alanında iki büyük gelişme iki büyük kapsamlı değişikliğe sebep olmuştur. Bunlardan birincisi 1985 Şirketler Kanunu (Companies Act) ile bunun 1998 ve 1999 değişiklikleridir. Bu değişikliklerin büyük çoğunluğu AET/AT yönergeleri ve tüzükleri bağlamında gerçekleştirilmiştir. İkincisi ise Cadbury raporu ile başlayan ve bütün Dünyayı saran kurumsal yönetim ilkelerinin pay senetleri borsada işlem gören şirketleri, dolayısıyla şirketler hukukunu temelden etkilemesidir.

Bir başka deyişle İngiltere’de son yirmi yılda şirketler hukuku alanında yapılan değişiklikler, ulusal düzenlemeler ve AET/AT ikincil hukuku bağlamında değerlendirilmelidir. Ulusal düzeyde, şirketler hukukunu bir anlamda yenileyen ve bileşim sağlayan “konsolide eden” son düzenleme 1985 yılında kabul edilen Şirketler Kanunu (Companies Act)’dur. Bu Kanunun bazı bölümlerini değiştiren 1985 yılında kabul edilen Ticaret Unvanları Kanunu (Business Names Act), 1986 yılında kabul edilen Ödeme Güçlüğüne İlişkin Kanun (Insolvency Act), 1986 yılında kabul edilen Finansal Hizmetler Kanunu (Financial Services Act) da

şirketler hukukunu başka bir yörüngeye oturtmuştur. Bu yörünge, şeffaflıktır. 1989 yılında kabul edilen Şirketler Kanunu (Companies Act) şirket finansal tablolarında ve denetlemede ayrıntılı hükümleri, küçük ve orta ölçekli şirketler için getirdiği özel maddeleriyle dikkat çekmektedir. Bu son düzenlemeyi AET/AT hukukunun da geniş bir şekilde etkilediği şüphesizdir.

Birleşik Krallıkta şirketler hukuku reformu ile ilgili olarak, bir kamu kurumu olan Ticaret ve Sanayi Kurumu (Department Trade and Industry)'nun oluşturduğu Şirketler Hukukunun Gözden Geçirilmesi Komisyonu (Company Law Review)'nda, rekabet gücünü haiz bir ekonomi için, modern şirketler hukuku anlayışı çerçevesinde, stratejik çerçeve (1999), genel kurul ve pay sahipleri iletişimi (1999), şirket kurulması ve sermayenin korunması gibi bilimsel derinliği bulunan belgeler yayımlanmıştır. Bu çalışmalar bir taraftan küçük ölçekli ve kapalı şirketlerde karar alabilme mekanizmalarının basitleştirilmesine, diğer taraftan da kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasına odaklanmıştır. Ancak ikinci konu Ticaret ve Sanayi Kurumu çalışma programında 2003'den sonra yer tutmaya başlamıştır. Bugün İngiltere'nin gündeminde, denetçileri gözetim altında tutacak kurulun oluşturulması, denetçi mesleğinin yeniden yapılandırılması, meslekî eğitim, yönetim kurulundan bilgi ve belge alma haklarının güçlendirilmesi, Ticaret ve Sanayi Kurumu müfettişlerinin yetkilerinin genişletilmesi sorunları bulunmaktadır. Bunlar için, Muhasebe ve Denetleme Sorunlarına İlişkin Eşgüdüm Grubu (Co-ordinating Group on Audit and Accounting Issues) kurulmuştur. Bu arada, Cadbury raporu ile başlayan ve bütün dünyada genel kabul gören kurumsal yönetim (69, 88 nolu paragraflar) ilkeleri pay senetleri borsada işlem gören şirketler hukukunu temelden etkilemiştir. İngiliz şirketler hukuku evrimi içinde AET/AT bağlamında yapılan değişiklikleri de ayrıca vurgulamak gerekir.

26. Yukarıda (24 nolu paragraf) ticaret hukuku için söylenenler İngiliz hukukunda Kara Avrupası anlamında kıymetli evrak hukukunu karşılayan “negotiable instrument” hukuku için de geçerlidir. İngiltere poliçe, bono ve çeklere ilişkin Cenevre Konvansiyonlarını kabul etmemiş, kendi özel düzenlemesini geliştirmiştir. 1882 yılında kabul edilen Poliçe Kanunu (Bill of Exchange Act), “common law”dan gelen ilkeleri yenileştirerek devam ettirmekte, çek ise 1957 Kanununa bağlı bulunmaktadır. Bu iki kanun değişikliklerle İngiliz sisteminin esasını oluşturmaktadır.

İngiliz deniz ticareti hukukunda önemli bir yere sahip olan ve binlerce mahkeme kararıyla özgün bir konumda bulunan 1885 yılında kabul edilen Konişmento Kanunu (Bill of Lading Act) , 1992 yılında kabul edilen Deniz Yoluyla Eşya Taşınması Kanunu (Carriage of Goods by Sea Act) ile yürürlükten kaldırılmış ve bu alan yeni ilkelerle yeniden düzenlenmiştir. 1992 Kanununu deniz

ticareti ile ilgili bir reform netiliğinde olan bir kanun izlemiştir. Bu da 1993 yılında kabul edilen Ticaret Denizciliği Kanunu (The Merchant Shipping Act)'dur.

Sigorta hukukuna gelince: İngiliz sigorta hukuku 1958 yılında kabul edilen Sigorta Şirketleri Kanunu (Insurance Companies Act) ile sigorta gözetim hukuku alanında düzenlemeye tâbi tutulmuştur. Daha sonra bu alan AET/AT'nun 78/473, 87/343, 88/357, 90/619 ve 92/49 sayılı Yönergeleriyle topluluk hukukuna uyum bağlamında değiştirilmiş ve tamamlanmıştır. Ancak, bugün yürürlükte olan düzenleme 1982 yılında kabul edilen Sigorta Şirketleri Kanunu (Insurance Companies Act)'dur. Sigorta hukuku alanında önemli bir diğer düzenleme sigortalının korunmasıyla ilgili 1975 yılında kabul edilen Sigorta Poliçesi Hamillerini Koruma Kanunu (Policy Holder Protection Act)'dur. Bu alanla ilgili anılması lazım gelen bir diğer düzenleme ise Finansal Hizmetler Kanunu (Financial Services Act)'dur. Bu son Kanun, bankalar ile diğer kredi ve finans kuruluşlarını, bu arada da sigortayı düzenlemekte ve sigortaya ilişkin olarak yine sigorta gözetim hukuku ile ilgili bir çok kuralı içermektedir.

5. İtalya

27. 1942 yılında kabul edilen İtalyan Medeni Kanunu, diğer AB üyesi ülkelerde olduğu gibi, AET/AT yönergelerine uyum sağlanması amacıyla birçok kez değiştirilmiş, en büyük değişiklik de anonim şirketlere ilişkin 2325-2461 sayılı hükümlerde yapılmıştır. İtalya, Avrupa'daki akıma uyarak kayıtlı sermayeyi de kabul etmiştir. Bunun dışında İtalyan Medeni Kanunu, ticarî işletme sisteminin anavatani olarak hükümlerini geliştirmiş ve ticarî işletmeye bağlı kurumlarda da yenileştirmeler yapmıştır. İtalyan anonim şirketler hukukunun AET/AT hukuku ile uyumu, bu ülke anayasasına uygun olarak çıkarılan başkanlık kararnameleri, kanun hükmünde kararnameler ve kanunlarla yapılmış, yani "avrupalaştırma" çeşitli araçlarla sağlanmıştır. Anılmaya değer ilk değişiklik 29/12/1969 tarihli ve 1127 sayılı Başkanlık Kararnamesinin ürünüdür. Bu kararname "Kamuyu Aydınlatma Yönergesi" diye de adlandırılmakta ve bilânço hukukundaki köklü değişikliği ifade etmektedir. Bu Ülkede 07/06/1974 tarihinde 216 sayılı Kanunla İtalyan öğretisinde "miniriform" diye adlandırılan küçük çaplı bir şirketler hukuku reformu gerçekleştirilmiştir. "Miniriform" daha çok sermaye piyasası ile ilgilidir. Ancak, genel kurula temsil yolu ile katılma ve oyun temsilci aracılığıyla kullanılması konusunda ayrıntılı düzenlemelere gidilmiştir. Ayrıca, söz konusu reform pay senedi ile değiştirilebilir tahvil, değiştirme ve alım hakları, oysuz pay gibi menkul değerler ile ilgili hükümler öngörmek suretiyle İtalyan anonim şirketler hukukunu esaslı bir şekilde zenginleştirmiştir. 10/12/1986 tarihli sermayenin korunması yönergesinin ulusal hukuka dönüştürülmesine ilişkin başkanlık kararnamesi, 22 sayılı

16/01/1991 tarihli Birleşme ve Bölünme Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 127 sayılı 09/04/1991 tarihli Yılısonu Finansal Tabloları ile Konsolide Tabloları Kanun Hükmünde Kararnamesi ve 88 sayılı 27/01/1991 tarihli Denetlemeye Ait Kanun Hükmünde Kararname de AET/AT hukukunu İtalya'ya aktarmışlardır. Aynı dönemde çıkarılan diğer iki kanun hükmünde kararnameler şube (Sayı: 516, tarih: 29/12/1992) ve sermayenin korunması (Sayı: 315, tarih: 02/05/1995) hakkındadır. Son olarak da 6 numaralı ve 17/01/2003 tarihli olup 01/01/2004 yılında yürürlüğe girmiş bir kanun hükmünde kararname ile şirketler topluluğu kanunî hükümlere bağlanarak önemli bir boşluk doldurulmuştur.

6. Amerika Birleşik Devletleri ve Özellikle Sarbanes-Oxley Kanunu

28. Amerika Birleşik Devletlerinde ticaret hukukunun kapsamı Türk hukuku ile karşılaştırma yapmaya olanak bırakmayacak kadar değişiktir. Bu yargı federal nitelikteki Ticaret Kanunu (Uniform Commercial Code) bakımından da doğrudur. Onun için Amerika Birleşik Devletlerinde anonim şirketleri karşılayan “corporation” hukuku alanındaki, konumuzu ilgilendiren bazı değişmelere dikkati çekmek bu Bölümün amacına uygun olacaktır. Corporation hukuku ile ilgili en ilgi çeken düzenleme ünlü Enron ve Worldcom skandallarından sonra çıkarılan Sarbanes-Oxley Act (SOA)'tir. Sarbanes-Oxley Act Avrupa'yı ve Tasarımı etkilemiştir. SOA'nın hedefleri şöyle özetlenebilir: (1) Şirket yönetimi daha çok hesap verir duruma getirilmelidir. (2) Şeffaflık artırılmalı, düzeyi yükseltilmelidir. (3) Şirketleri gözeten kamu kurumlarının ve bağımsız yetkililerin görev ve yetkileri artırılmalıdır. (4) Şirket yönetimi, denetçisi ve danışmanları arasındaki menfaat ihtilafları ortadan kaldırılmalıdır. (5) Denetçi daha güçlü bir konuma getirilmeli, denetleme kuruluşlarını da denetleyen bir kurum hayata geçirilmelidir. (6) Muhasebe standartları geliştirilmelidir. (7) Hukukumuzdaki SPK'yı karşılayan kurum olan Securities Exchange Commission'un gücü daha etken duruma getirilmelidir. 30/07/2002 tarihli bu Kanun, Amerika ve Avrupa literatüründe kurumsal yönetim kurallarına somutluk kazandıran, muhasebe standartlarında hesap verilebilirliği, karşılaştırılabilirliği ve şeffaflığı daha ileri noktalara götürmeyi amaçlayan, bağımsız ve sonuç alıcı ve sadece amaca uygun denetime odaklanan ve hedefleyen bir reform olarak nitelendirilmektedir. Anılan üç konu yanında SOA borsa şirketlerinde, yani Avrupa'daki terimle hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerde denetim komitesini, yürütücü nitelikte kararlar alan yönetim kurulu üyelerini ve diğer temsilcileri güçlendiren hükümlere yer vermiştir. SOA ayrıca denetçilerin denetime özgülenip müşterilerine diğer hizmetleri sunmaktan engellenmeleri, denetimin gözetim altında tutulması ve cezai yaptırımların artırılması konularına odaklanmıştır.

7. İsviçre

29. İsviçre’de, Ticaret Kanununun ticarî işletme kitabı kapsamındaki konuları düzenleyen İsv. BK’nın dördüncü kısmını oluşturan, ticaret sicili, ticaret unvanı ve ticarî defterlerin tutulmasına ilişkin hükümlerden (m. 927-964) sadece sicile ilişkin hükümler İsviçre Ticaret Sicili Tüzüğü’nde yapılan değişikliklerle yenilenmiştir. Aşağıda açıklanacak (32 nolu paragraf) olan limited şirket reformu ile İsviçre sicil hukuku da küçük çapta da olsa yeniden düzenlenmektedir.

İsviçre’de en önemli değişiklik anonim şirketlerde yapılan 1991 reformudur. Bu büyük çaplı değişiklikten sonra anonim şirketlerde tek değişiklik 15/12/2000 tarihli “Rappen Kanunu” (yürürlük: 01/07/2001) ile gerçekleştirilmiştir. “Rappen” İsviçre Frankının yüzde birini, yani “santim”i ifade eder. Payın itibarî değeri on İsviçre Frankından 1 Rappen (Santim)’e indirilerek bir taraftan sermayenin belirginliği yumuşatılmış, diğer taraftan da sermayenin elde edilmesinde kolaylık sağlanması amaçlanmıştır. Bir sistem farklılığına yol açmayan bu değişiklik, asgarî sermaye şartının hafifletilmesine ve itibarî değerden uzaklaşılmasına bir işaret sayılabilir. İsviçre’de halen anonim şirketlerin denetlenmesini ayrı bir kanunda düzenlemek yolunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu reformu şirketleri doğrudan ilgilendiren, 2004 yılında yürürlüğe giren, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine Dair Federal Kanun izlemiştir. Ancak bu ülke kısa bir süre geçtikten sonra 1991 yılında yapılan anonim şirketler reformunun yetersizliğini anlamıştır. İsviçre’de halen birçok konuda değişiklik çalışmaları yapılmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz: (1) Anonim şirketin genel kurulu reformu (bu reform on-line genel kurulları ve on-line oy kullanma hakkını İsviçre’ye getirmeyi amaçlamaktadır). (2) Gerçek olmayan itibarî paylar “Stückaktien” (Bu tasarı itibarî değerli paylar yanında, kesir esasına göre pay oluşturulmasını hedeflemektedir). (3) Bir diğer değişiklik konusu kurumsal temsildir. (4) Bundan başka kurumsal yönetim yönünde çalışmalar da vardır. Ayrıca, kayıtlı ve şarta bağlı sermayenin düzenine bağlı olmaksızın bir “band” bağlamında sermayenin yönetim kurulu tarafından artırılması/azaltılması da önerilmektedir. (5) IFRS’in uygulanmasını sağlayan çalışmalar da hızlanmıştır. (6) Nihayet Amerika Birleşik Devletleri hukukundan yararlanılarak iki yeni payın yaratılmasına ilişkin görüşler de ileri sürülmektedir. Bunlardan birincisini “işletmeye endeksli pay” diye Türkçeye çevirebileceğimiz “Tracking-Stocks” oluşturmaktadır. Bu tür pay şirketin tümünün değil de bir bölümünün karından yararlanır. Mesela bir şirketin hem beyaz hem de kahverengi ürünleri olup da televizyon, video, müzik dolabı gibi kahverengi ürünleri daha karlı ise buna karşılık beyaz ürünlerin pazar payı küçükse belli işletmeye endeksli pay başarılı bölümün karına katılır. İkinci pay ise belli bir süre sonra şirketin belli bir bedelle geri satın alma yükümü altına girdiği Türkçe’de “geri alınabilir pay” diye adlandırabileceğimiz “Redeemable Share”dir. Bu ikinci tür pay özellikle

piyasası olmayan kolay alınıp satılmayan şirket paylarına çekicilik kazandıran unsurlarla donatılmıştır. Diğer Avrupa ülkeleri yanında İsviçre'nin anonim şirketler hukukunda ne kadar büyük açılımlar peşinde olduğu ve anonim şirketler hukukunu nasıl bir yörüngede döndürmek istediği bu özet açıklamalardan anlaşılmaktadır. Üzerinde durulması gereken ikinci nokta İsviçre'de anonim şirketler hukuku ile borsalara ilişkin düzenlemelerin birbirine girmesi yani bu Ülkede anonim şirketler hukukuna borsa hukuku aracılığıyla müdahale edilmesidir. 24/02/1993 tarihli Borsalara ve Menkul Değerler Ticaretine İlişkin Federal Kanun (BG über die Börsen und Effektenhandel-BEHG) borsa şirketlerini sadece modernleştirmekle kalmamış aynı zamanda hem amerikanlaştırmış hem de avrupalılaştırmıştır. İsv. BK'daki pay sahiplerinin haklarına, borçlarına, muhasebeye ve denetlemeye ilişkin yetersiz hükümler BEHG ile 17/04/2002 tarihli SWX Yönergesi, İsviçre Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri ile Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinin (US GAAP) ve IFRS'lerin nihayet uluslararası denetim standartlarının bu Ülkedeki anonim şirketlerinin bir çoğuna uygulanmaları sonucunu doğurmuştur. İsviçre'deki genel manzara, İsv. BK'nın hesaplara ve denetlemeye ilişkin hükümlerinin küçük, kapalı, aile ölçeğinde şirketlere uygulandığıdır.

İsviçre anonim şirketlerinin denetlenmesine ilişkin manzara da, muhasebe standartlarından pek farklı değildir. Bu konuda, 23/06/2004 tarihli iki Kanun tasarısını anabiliriz: (1) Denetleme Kuruluşlarının Denetlenmesine İlişkin Federal Kanun (Tasarısı) ve (2) Borçlar Kanununun Şirketlerin Denetlenmesi Yükümü Hukukunun Değişikliği Tasarısı.

İsviçre'de kurumsal denetim ile ilgili iki düzenleme vardır: (1) Kurumsal denetim ile ilgili en iyi uygulamaya ilişkin İsviçre Kodu. (2) Kurumsal Denetim Bilgileri Hakkında Yönerge.

30. Limited şirketlere değişik bir kişilik verecek çapta bir değişiklik tasarısı halen parlamentodadır. İsviçre reformunun hedefleri, Uzmanlar Tasarısında, şöyle sıralanmıştır: (1) Limited şirketin kişisel öğelere daha fazla yer veren, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayan bir yapıya kavuşturulması; (2) anonim şirketlerde tüm Avrupa'da güncel hâle gelen yılsonu finansal tablolarının IFRS bağlamında düzenlenmesi ve şeffaflık ile hesap denetimine ilişkin gelişmelerin kanuna yansıtılması; (3) AET/AT yönergelerine uyum sağlanması; (4) ortakların müteselsil sorumluluğuna yer vermeden, sermaye yapısının güçlendirilmesi ve sermayenin korunmasının güvence altına alınması ve (5) azlığın korunması sisteminin geliştirilmesi.

31. İsviçre taşıma hukukunda 1980'li yıllardan başlayarak geniş çaplı değişiklikler yapılmıştır. Bunların bir kısmı Posta Kanunu ve Taşıma Kanunu gibi kamusal alana ilişkindir. İsviçre CMR'den ve COTIF'den de etkilenmiştir. Sigorta hukukunda ise yenileştirme daha hızlı ve kapsamlı olmuştur. Sosyal sigortaları

bir tarafa bırakacak olursak değişiklikleri, diğerleri yanında, şöyle sıralayabiliriz: Eskiden 1911 Kanunu ile tek kanunda düzenlenen hastalık ve kaza sigortaları 1984’de iki ayrı kanuna konu olmuştur. 1984 kanunlarının yerini 1994 kanunları almıştır. 1946, 1949 ve 1959 tarihli kanunlarla düzenlenmiş bulunan yaşlılık ve destekten yoksun kalma sigortası, askerlik rizikolarını güvence altına almaya ilişkin sigorta ve sakatlık sigortaları, devamlı olarak ihtiyaçlara cevap verebilir hâle getirilmiştir. İsviçre AET/AT’ın sigorta gözetim hukukuna ilişkin yönergelerini de hukukuna yansıtmıştır.

7. Dünya’da Yeni Şirket Türleri

32. Türkiye’de bir ticaret hukuku reformu yapılırken özellikle son zamanlarda ortaya çıkan ve bazı ülkelerde kanunlaşmış uygulanmaya ve çalışmaya başlayan, bazı ülkelerde de tasarı halinde bulunan veya tartışılan yeni şirket türlerine ilişkin bilgi verilmesi de gereklidir. Çünkü, bu gelişme bir taraftan bir çok ülkede geçerli olan şirket türlerindeki sınırlı sayı ilkesini sarsması, diğer taraftan da gereksinimlerin hukukî doğmaların önüne geçip hukuku yeni arayışlara zorlaması yönünden önem taşımaktadır. Komisyon, aşağıda belirtileceği gibi, bu yeni şirket türlerini, Ticaret Kanununun kapsamı dışında olduğu, başka bir deyişle ayrı kanunların konusunu oluşturdukları bazılarının da yozlaşan tür tanımına girdikleri için düzenlememiştir. Gelişme iki gereksinimin eserdir. Yeni türler (1) serbest meslek mensuplarının, özel yapıda bir şirket altında toplanmak istemelerinden, (2) sorumluluğu sınırlı bir şahıs şirketine duyulan gereksinimin artmış olmasından kaynaklanmaktadır.

İlk tür 2000’lerde New-York Eyaletinde ve İngiltere’de faaliyete geçen sınırlı sorumlu şahıs ortaklığıdır (Limited Liability Partnership-LLP). LLP, Almanya’da 26/05/1994 tarihinde kanunla düzenlenen “meslek ortaklığı”na (Partnerschaftsgesellschaft) amaç açısından benzemekle beraber sorumluluk sisteminde farklıdır. LLP ve Partnerschaftsgesellschaft, mimar, mühendis, muhasebeci, denetçi, hatta avukat gibi serbest meslek sahiplerinin meslekî hizmetlerini bir şirket halinde sunmalarına olanak tanımaktadır. LLP sınırlı sorumluluk ilkesine dayalıdır. Alman Partnerschaftsgesellschaft ise, iç ilişkide kolektif şirkete benzeyen, meslekî katkının şart olduğu ve sorumluluğun, mesleğin kanunî düzenlemesinin gerekli görmesi istisnası dışında, sınırlanamadığı bir türdür. Bu şirket, özellikle, denetleme şirketleri ile denetleme şirketlerini ve denetçileri denetleyen şirkete uygundur. İsviçre’de LLP’den esinlenilerek sınırlı sorumlu şahıs şirketi (Partnerschaft mit beschränkter Haftung, PmbH) önerilmiş, ayrıca yatırım fonları reformu bağlamında değişir esas sermayeli yatırım şirketi öntasarısı hazırlanmıştır. Öntasarı ile İsviçre hukukuna değişir sermayeli anonim şirket gelmiş olacaktır. Anılan reform bağlamında bir de İngiliz hukukundan esinlenen yatırım fonu işleten ve komandite ortağı tüzel kişi olabilen bir komandit şirket modeli de ortaya çıkmaktadır.

“Limited şirket&Co Komandit Şirket”i diğer komandit şirketlere üstün hale getiren bu formülün İsviçre’de de yatırım fonlarına uygulandığı anlaşılmaktadır.

Bu kısa özet betonlaşmış olan şirket yapılarında taşların oynadığını göstermektedir. Bu açılım Türk hukuku için gerekliyse yatırım fonları çerçevesinde gerçekleşmeli ve Almanya’da olduğu gibi komandit şirketin de halka açılmasına olanak sağlanmalıdır.

III. AET/AT² Hukuku

1. Ticarî İşletme Hukuku

33. Tasarının ticarî işletme kitabının kapsamındaki konularla ilgili olarak AET’nin sadece üç grup yönergesi anılabilir. Bunlardan birincisini haksız rekabete ilişkin 051-053’de açıklanan yönergeler oluşturur. İkinci gruba ise ticaret şirketleri hakkında olmakla beraber, ticaret siciline ilişkin hükümler içeren AET’nin 68/151 sayılı yönergesi girer. Üçüncüsü ise acenteye dair 1986 tarihli 86/653 sayılı yönergedir.

2. Şirketler Hukuku

34. AET/AT’da ticaret hukuku, sadece sermaye şirketleri hukuku alanında gelişme göstermiştir. Ticaret hukukunun komşu dalı olarak sermaye piyasası hukuku da aşama yapan bir hukuk olarak değerlendirilebilir. Ancak, bu ikinci daldaki ilerleme, kıymetli evrak hukuku ile değil, kıymetli evrak ticareti ve şirketin kontrolünün devralınması şeklinde Türkçe’ye çevirebileceğimiz “take over” ile ilgilidir. Sigorta hukuku ise, sigorta sözleşmesi hukuku dışında sigorta gözetme hukuku yönünden aynı çizgide ilerlemiştir. Taşıma hukukundaki gelişme de CMR ekseninde gerçekleşmiştir. Doğrudan doğruya deniz ticaretiyle ilgili olan AET/AT yönergelerine rastlanmamaktadır. Deniz ticareti hukukundaki reform yenilenen veya yenileri düzenlenen uluslararası sözleşmeler çerçeveler ile şekillenmiştir.

AET/AT’ın uyumlaştırma yönergeleri ile ortak hukuk yaratan tüzükleri ortaya bir “Avrupa şirketler hukuku” çıkarmıştır. Bu yönergelerin ve tüzüklerin düzenlediği konular getirdiği kurumlar, şirketler hukukunun güncel sorunlarından kaynaklanmakta, yeni kuramlarla öğretileri yansıtmakta ve reform hedeflerini göstermektedir. 68/151 sayılı ve 09/03/1968 tarihli, “kamuyu aydınlatma yönergesi” diye anılan birinci şirketler hukuku yönergesi, ultra vires kuralını kaldırmıştır. Ayrıca aynı yönerge tescil edilen bir şirketin geçersizliğinin ileri sürülemeyeceğini, ancak kısa bir hak düşürücü süre içinde fesih davası

² Genel gerekçe ile madde gerekçelerinde çoğu kez AET/AT kısaltmasına yer verilmiştir. Çünkü, toplulukta bazı düzenlemeler Topluluk Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) bazıları da AT diye adlandırılırken yapılmıştır. Yönergeler bu ayrıntıyı özenle yansıtmaktadır.

açılabilceğini öngörerek tescilin sağlığı kavuşturucu etkisi öğretisine genellik kazandırmıştır. Bu yönerge genel olarak şeffaflığı ve organların işlemleri konusunda üçüncü kişileri koruyucu kuralları geliştirmiştir. 77/91 sayılı 13/12/1976 tarihli, kuruluş ve sermayenin korunmasına ilişkin “sermaye yönergesi” diye anılan ikinci yönerge, sermayenin korunması ilkesini pekiştirmiş, bir şirketin kendi hisse senetlerini iktisabı kurumuna devrimsel bir boyut kazandırmıştır. 78/855 sayılı ve 09/10/1978 tarihli şirketlerin birleşmeleri hakkında üçüncü yönerge, gerek birleşme türleri, gerek alacaklıların ve pay sahiplerinin korunması yönünden, yeni bir açılmıdır. 78/660 sayılı ve 25/07/1978 tarihli, bazı ortaklıkların yılsonu finansal tablolarına ilişkin dördüncü yönerge, şeffaflık ve dürüst resim verme öğretilerinin şirketler öğretisine egemen olmasını sağlayan ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanmasının yolunu açan ayrıntılı bir metindir. 82/891 sayılı ve 17/12/1982 tarihli şirketlerin bölünmelerine ilişkin altıncı yönerge, bölünme kavram ve türlerinin tanımında, kısmî külli halefiyet ilkesinin uygulamaya konulmasında, koruma ve sorumluluk hukukunda yol gösterici olmuştur. 83/349 sayılı ve 13/06/1983 tarihli, konsolide hesaplara ilişkin konseyin yedinci yönergesi ile 84/253 sayılı ve 10/04/1984 tarihli, kanunî denetleme sorumluluğu taşıyan kişilerin, yani denetçilerin şirket hesaplarına ilişkin finansal tabloları onaylamasına ilişkin sekizinci yönerge de, konusunda önemli bir düzenlemedir. 89/666 sayılı ve 21/12/1989 tarihli, başka bir ülkenin hukukuna tâbi bazı ortaklıkların üye ülkelerden birinde şube açmalarına ilişkin onbirinci yönerge ile 89/667 sayılı tek ortaklı, sınırlı sorumlu (kapalı) ortaklıklara ilişkin onikinci yönerge ve 2001/86 sayılı ve 08/10/2001 tarihli, Avrupa Ortaklığına İşçilerin Katılmalarına İlişkin Yönerge de ulusal hukukları geliştiren metinlerdir.

Yönergeler, sadece AB üyelerine ve üye adaylarına, şirketler hukuku ile ilgili bir reform konuları katoloğu sunmakla kalmamış, aynı zamanda bazı ülkelerde hakim, olumsuz görüşleri de etkisiz hâle getirmiştir. Tek kişilik anonim ve limited şirket yönergesi ve 19/07/2002 tarihli ve 1606/2002 sayılı, Uluslararası Muhasebe Standartlarının Uygulanmasına İlişkin Avrupa Tüzüğü (75 Nolu paragrafa bakınız) bu niteliktedir. Hemen hemen tüm ticaret hukukçularının karşı olduğu sınır aşan birleşmelere ilişkin onuncu yönerge tasarısı da bu konuda diğer bir örnektir.

35. AET/AT hukukunda, Avrupa şirketler hukukunu derinden etkileyen, ancak ikincil hukuk düzenlemeleriyle değil de, Avrupa Topluluklar Mahkemesinin kararları ile gerçekleşen önemli bir gelişmeye de değinilmelidir. Çünkü, bu gelişme, şirketler hukukunda bir açılımın yönüne işaret etmektedir. Öğretide de tartışmalara yol açan, değerlendirmelere ve farklı yorumlara sebep olan bu kararlar 09/03/1999 tarihli “Centros”, 05/11/2002 tarihli “Überseering” ve 30/09/2003 tarihli “Inspire Art” kararlarıdır. Bu kararlar merkez/şube kavramlarını adeta yeniden tanımlamakta ve bir AB üyesi devlette kurulmuş olup da orada hiç faaliyet

göstermeyen bir şirketin, diğer bir ülkede açtığı şube yoluyla bütün faaliyetini bu şubede yoğunlaştırmasına olanak tanımaktadır. Böylece merkez durumundaki şirket bir kabuk halinde kalmakta, şube esas faaliyet yeri gibi çalışmaktadır. AB’de temel ilkelerden biri olan sermayenin dolaşımı ve yerleşimi ilkesinden yararlanan bu uygulamaya Avrupa Topululuklar Mahkemesinin kararıyla geçit verilmesi Avrupa öğretisinde hararetli tartışmalara sebep olmuştur. Çok kullanılan örnek şudur: Almanya’da limited şirketin asgarî sermayesi 15.000 Avro’dur. Bu sermayeyi sağlayamayan veya şirkete koymak istemeyen, ancak Almanya’da faaliyette bulunmaktan vazgeçmeyen kişiler, limited şirketi, asgarî sermaye öngörmeyen İngiltere’de kurup, İngiltere’de hiç faaliyet göstermeden, Almanya’da açacakları bir şube aracılığıyla bu ülkede istedikleri gibi çalışabilirler. AB’nin önem verdiği şirketlerin sınır aşan hareketliliği (corporate mobility) kavramı (56 nolu paragraf) bağlamında Avrupa Topululuklar Mahkemesinin izin verdiği bu model, devletler özel hukukunda yönetim merkezi ve kuruluş hukuku teorilerini tartışmalarını tekrar canlandırırken, şirketler hukukunda da, bir ülkenin tanımadığı bir şirket türünün şubesi aracılığıyla istediği gibi faaliyette bulunmasına olanak sağlayacaktır.

3. Sermaye Piyasası Hukuku

36. Sermaye piyasasını ilgilendiren AT yönergeleri şirketin kontrolünün devralınması (take-over) dışında, hizmetlerin sağlanması ve sermayenin dolaşımı serbestisi hakkındadır. Bu yönergeler ticaret kanunlarının düzenledikleri konular ile ilgili değildir. Bu yönergeler kredi ve finans kurumlarının denetimini, kotasyon şartlarını, pazarların “manipule” edilmesinin ve içerden öğrenenlerin ticaretinin önlenmesini, izahname ve işletme içi bilgilerin açıklanmasını kendilerine konu almaktadır.

4. Taşıma Hukuku

37. Avrupa Topluluğunu Kuran Anlaşma’nın, yani Roma Anlaşmasınının 70-80. maddelerinde taşımaya ilişkin Topluluk politikalarının esaslarını gösteren hükümler yer almıştı. Bu hükümler Roma Anlaşmasından itibaren Topluluğun önem verdiği hedeflere yönelmiştir. Aynı hükümler “Avrupa İçin Bir Anayasa Oluşturan Anlaşma Tasarısı”na da, bazı değişikliklerle, aktarılmıştır. Söz konusu kuralların temelinde Topluluğun ana hedeflerinin ortak bir taşıma politikası çerçevesinde izlenmesi düşüncesi yatmaktadır. Taşımanın değişik cepheleri bu suretle, ortak politikalar bağlamında düzenlenmiştir. Komisyon başta olmak üzere tüm organların görevi Topluluk içinde, uluslararası taşımaya ilişkin ortak kurallar konulması, yerleşik olmayan taşıma şirketlerinin üye ülkeler içinde serbestçe hizmet sunabilmelerinin sağlanması ve taşımanın güvenliğinin, sağlık

ile çevre korunmasının en iyi şekilde gerçekleştirilmesidir. AT çalışmalarını, hiçbir zaman, taşıma hukukuna ilişkin ulusal hukukların uyumlaştırılmasına ve bu alanda hükümler konulmasına yönelmemiştir. AT bir taraftan güvenlik yönünden alt yapıyı düzeltmiş ve Transavrupa Ağı'nı kurmak çabalarını sürdürmüş, diğer taraftan da, AT'a üye ülkelerin taşıma işletmelerinin rekabet gücünü artırıcı önlemler almıştır. Bu amaçlarla AT organları rekabeti koruyucu kuralların taşıma sektörüne uygulanmasını sağlayan tüzükler ve yönergeler çıkarmıştır. Söz konusu ikincil hukuk düzenlemeleri, Tasarıyı doğrudan ilgilendirmedikleri için bunlara işaret etmekle yetinilmiştir. Topluluğun 1982'de imzaladığı ASOK ile Interbus Sözleşmesi de bu genel gerekçenin konusu dışındadır. Bu iki sözleşmeden birincisi hizmetlerin sunulmasına dair ulusal hükümleri uyumlaştırmış ve denetlemeleri basitleştirmiştir; diğeri ise turistik faaliyetler bağlamında taşıma kuralları koymuştur. Topluluğun demiryolu ile taşımaya ilişkin çalışmaları da taşıma hizmeti sunulmasının serbestleştirilmesi ile, trans-Avrupa hızlı tren çalışmalarına ve bu konudaki işbirliğine ilişkindir. İçsularda, yani kanallarda ve doğal su yollarında eşya ve yolcu taşımalarının yoğunluğu ve geleneksel konumu Avrupa'nın özelliklerinden biridir. Bu sebeple AT bu tür taşımaya da özel bir ilgi göstermiştir. Düzenlemeler “navigation” terimlerinin uyumlaştırılması ve sektördeki kapasite fazlalığı sorunu için önlem alınması gibi konulara yoğunlaşmıştır.

AET'de deniz yolu ile taşımalarla ilgili ilk çalışmalara 1976'da başlanmıştır. Üye devletlerin, bazı üçüncü ülkelerde karşılaştıkları güçlükler AT tarafından çeşitli kararların alınmasına yol açmıştır. Ayrıca, 1974'de kurulan bir uzmanlar grubu deniz ticaretini ilgilendiren çeşitli taslaklar hazırlamıştır. Taslaklar yönerge haline gelmiştir. Bunlar deniz yolu ile yapılacak taşımalarda tankerlerde aranacak asgarî şartları belirleyen 79/116/AET sayılı yönerge; Kuzey Denizde açık deniz klavuzları hakkında 79/115/AET sayılı yönerge ve gemi adamlarının yetiştirilmesine, yeterliliklerinin belgelenmesine ve vardiyaların standartlarına dair 79/114/AET sayılı yönergelerdir. Ayrıca gemi işletmeciliğiyle ilgili 77/587/AET, 78/774/AET ve 79/4/AET sayılı Konsey kararları da anılmalıdır.

5. Sigorta Hukuku

38. AT'nin sigorta sektörüne yaklaşımı, rekabetin korunması bağlamında olmuştur. Bu sebeple düzenlemeler hizmetlerin serbestçe sunulmasına ve sermayenin serbestçe dolaşımına odaklanmıştır. Bunlar Tasarıyı doğrudan ilgilendirmemektedir. AT tarafından can sigortası ile can sigortası dışındaki sigortalara ilişkin daha çok idarî nitelikte hükümler içeren çeşitli yönergeler çıkarılmıştır. Söz konusu yönergeler, üye ülkelerin ulusal sigorta hukuklarının uyumlaştırılmasına ilişkin olmayıp, yukarıda işaret edildiği gibi sigorta sektöründe sermayenin serbest dolaşımı ile yerleşmesine ilişkin engellerin kaldırılması

hakkındadır. Ayrıca bir tüketici olan sigortalının korunmasına ilişkin hükümlere de yer verilmiştir. Bu bağlamda şu iki yönerge özellikle anılabilir: 24/07/1973 tarihli ve 73/239 sayılı Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Faaliyete Geçmeleri Konusunda Üye Devletlerin İdari Mevzuata İlişkin Hükümlerinin Uyumlaştırılmasına İlişkin Birinci Konsey Yönergesi ve 05/03/1979 tarihli ve 79/267 sayılı Hayat Sigortası Şirketlerinin Faaliyete Geçmelerine Dair Yasal ve İdari Mevzuatın Uyumlaştırılması Hakkında Birinci Yönerge. Anılan yönergeleri, ilk aşamayı ifade etmeleri yönünden birinci yönergeler diye adlandırabiliriz. Bunları ikinci ve üçüncü aşamaları ifade eden değişiklikler izlemiştir:

AET/AT ayrıca motorlu araç sigortasına (24/04/1972 tarihli ve 72/430/AET sayılı) ilişkin birinci yönergeyi çıkarmış, bunu ikinci (30/12/1983, 84/5/AET) ve üçüncü (14/05/1994, 90/232/AET) yönergeler izlemiştir. AET bundan başka 30/05/1978 tarihli ve 78/473/AET sayılı müşterek sigortanın uyumlaştırılması yönergesini yayımlamıştır. Nihayet AET gene uyumlaştırma bağlamında hukukî koruma sigortası (22/06/1987, 87/344/AET) ile kredi sigortası (22/06/1987, 87/343/AET) yönergelerini de karara bağlamıştır.

39. Değiştirme yönergeleri bir taraftan tek izin ilkesini getirmiştir; böylece merkez ülkede denetim makamı tarafından verilen iznin sigortalı riskten bağımsız olarak tüm Topluluk ülkelerinde geçerli olmasını sağlamıştır. Diğer taraftan da sigorta genel şartları için onay zorunluluğunu kaldırmış ve özellikle can sigortasında, sigortacıya, bilgi verme yükümünü yüklemiştir. Komisyon, yürürlükte olan yönergelerde yapılan değişikliklerin sayıca fazla olmaları nedeniyle, ortaya çıkan karmaşayı önlemek amacıyla yönergelerin sadeleştirilmesi çalışmaları da yapmaktadır. İlk olarak can sigortası dolayısıyla çıkarılan yönergelerin daha açık ve anlaşılabilir bir hale getirilebilmesi için 05/11/2002 tarihli ve 2002/83 sayılı yönergeyi yayınlamıştır.

40. AT, sigorta sözleşmesi hukukunda üye ülkelerin ulusal hukuklarının uyumlaştırılmasına yönelik çalışmalar da yapmış, ancak girişim başarısız kalmıştır. Gerçekten, 1979'da Komisyon Konseye sigorta sözleşmesine ilişkin bir yönerge tasarısı sunmuştur. Bu tasarımı, 1980'de Konseyin, Avrupa Parlamentosu'nun ve Ekonomik ve Sosyal Komitenin kurdukları çalışma gruplarının değişiklik önerilerini dikkate alan yeni bir tasarısı izlemiştir. Tasarı, sigorta ettirenin sözleşmenin yapılması, rizikonun ağırlaşması ve gerçekleşmesi hallerinde davranış ve ihbar yükümlülüklerinin uyumlaştırılmasına yönelik hükümleri içermekteydi. Ayrıca, tasarıda prim ödenmesi, sözleşmenin süresi ve sona ermesi, sigortalı üçüncü kişinin hukukî durumu ile ilgili hükümler de öngörülmüştü. Tasarının uygulanma alanı zarar sigortalılarıyla sınırlıydı; hastalık, can, hava ve taşıma sigortalıları kapsam dışı bırakılmıştı. Öneri, yönergeye dönüştürülemedi. Çünkü, Komisyon sigorta

sözleşmesi hukukunun uyumlaştırılması çalışmalarından vazgeçerek tasarıyı geri çekmiştir.

41. Topluluk, belirli sigorta dallarına ilişkin olarak, kısmen sigorta sözleşmesi hukuku açısından da önemli olan bazı hükümleri de içeren, özel yönergeler de çıkarmıştır. Bu bağlamda, 25/02/1964 tarihli “Reasürans ve Retrosesyon Alanında Serbest (Meslek) Hizmet Edimlerinin ve Yerleşme Özgürlüğüne İlişkin Sınırlamaların Kaldırılmasına” dair 64/225 sayılı yönergeyi anabiliriz.

42. 733/239 sayılı “İlk Yönergenin Turistik Destek Edimleriyle İlgili Olarak Değiştirilmesine” dair 10/12/1984 tarihli ve 84/641 sayılı yönergeyle, yerleşme özgürlüğü önündeki engellerin kaldırılmasını sağlamak amacı güdülmüştür.

43. 22/06/1987 tarihinde 870344 sayılı “Hukukî Koruma Sigortası Hakkındaki, Yönetime İlişkin ve Hukuki Hükümlerin Uyumlaştırılması” yönergesi ise bazı maddî kurallar da içermektedir.

44. 733/239 sayılı birinci yönergenin kredi ve kefalet sigortaları açısından değiştirilmesine ilişkin 22/06/1987 tarih ve 87/343 sayılı yönerge ile, ilk yönerge hükümlerini kredi ve kefalet sigortaları açısından tamamlayan hükümler getirilmiştir.

D) Avrupa’da Ticaret Hukuku Alanında Reform Konuları

45. Tasarıya yeni giren veya değiştirilen kurumların çoğu Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde, özellikle 1970’den bu yana gerçekleştirilen reformlardan esinlenilerek kaleme alınmıştır. Bu sebeple, Avrupa devletlerinde ticaret hukuku alanında hangi alanlarda değişiklik yapıldığının, yani reform konularının kısaca açıklanması, Tasarıdaki yeni kurumların anlaşılması yönünden yararlıdır.

I. Ticarî İşletme Kitabına Giren Konular

46. AB üyesi ülkelerde Tasarının ticarî işletme kitabının kapsamına giren temel konularda yenileştirmeler ticaret sicili, ticaret unvanı ve haksız rekabete ilişkin hükümlerde yapılmıştır.

1. Ticaret Sicili

47. Avrupa ülkelerinde ticaret sicili reformu şu noktalara odaklanmıştır: (a) Ticaret sicilinin kütük şeklinde değil de elektronik ortamda tutulması ve buna bağlı olarak, tescile dayanak oluşturan belgelerin aynı ortamda dosyalanması ve saklanması Avrupa’da yaygınlık kazanmıştır. Almanya, İsviçre, Fransa ve İsveç bu konuda örnek olarak gösterilebilir. (b) Aleniyetin artırılması ile ticaret sicilinin olumlu ve olumsuz işlevi genişletilmiş ve geliştirilmiştir. (c) Görünüşe güven kuramı, ticaret sicilinin merkezi haline gelmiştir. Gelişmede AET’nin 68/151

sayılı birinci yönergesi etken olduğundan bu reform genel niteliktedir. Kabul edilen ilkeler gereğince, ilan edilen içerikle tescil edilen husus arasındaki çelişki üçüncü kişileri etkileyemez, bu farklılık üçüncü kişilere ileri sürülemez. Üçüncü kişi ilana dayanabilir.

2. Ticaret Unvanı

48. Ticaret unvanına ilişkin değişiklikler, kamuyu aydınlatma ilkesi çerçevesinde gerçekleşmiştir. İlk olarak, AET'nin 68/151 sayılı yönergesi ile, sermaye şirketlerinin kullandığı mektuplarda ve sipariş formlarında, şirketin merkezinin, sicil numarasının, türünün ve tasfiye halinde bulunduğu belirtilmesi zorunluğu getirilmiştir. Üye devletlerden bazıları, zorunluğun kapsamını genişletmiş (meselâ, Almanya'da şirket kırtasiyesine yönetim kurulu üyelerinin ad ve soyadlarının yazılması da şarttır) ve gerekliliğe uymamanın yaptırımını da göstermişlerdir.

49. Almanya ve İsviçre gibi ülkeler unvanın gerçeği yansıtması ilkesi bağlamında da ticaret unvanına ilişkin hükümlerini şekillendirmişlerdir.

3. Haksız Rekabet

50. Avrupa Toplulukları Mahkemesinin 1979 tarihli Cassis-de Dijon kararından beri, yerleşik görüşü, rekabetin dürüstlük ilkesi bağlamında düzenlenmesi yetkisinin üye devletlere ait olduğudur. Söz konusu yetkiye daha sonra yanıltıcı veya gerçeğe uymayan reklamlar hakkında haksız rekabet kuralları konulabilmesi de eklenmiştir. Ayrıca, tüketici de haksız rekabete karşı korumanın kapsamına alınmıştır. Tüketicinin haksız rekabete dair kurullarla da korunması, Almanya'da bir yüzyıldan fazla bir süredir uygulanan 1896 yılında kabul edilen kanunun yerine geçen 07/07/2004 tarihli Haksız Rekabete Karşı Kanun ile İsviçre'nin 1986 yılında kabul edilen Haksız Rekabet Kanununda da kabul edilmiştir. Her iki Kanun bu yönde bir çok kuralı içermektedir. Nitekim AET, üye devletlerin yanıltıcı reklamlara ilişkin ulusal hükümlerini uyumlaştırmak ve bu bağlamda konuyu düzenlemek amacıyla 84/450 sayılı tebliği yayınlamıştır. Bu tebliğ daha sonra AT'ın karşılaştırmalı reklamlara ilişkin 97/55 sayılı yönergesiyle tamamlanmıştır. En son olarak da Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından kararlaştırılmış AT/2005/29 sayılı 11/05/2005 tarihli Haksız İş Uygulamalarına İlişkin Yönerge (GRuR Int. 2005, 569) yayınlanmıştır. Diğer yandan, AT'ın 2002/58 sayılı ve 12/07/2002 tarihli, kişiye özgü verilerin işlenmesi ve korunmasına ilişkin yönergesi de haksız rekabetle yakından ilgilidir. Nitekim Almanya'nın 2004 yılında kabul edilen Kanunun bazı hükümlerine bu yönergenin kuralları yansımıştır.

Alman Kanununun birinci paragrafı, haksız rekabete ilişkin kanunun, rakiplerin, tüketicilerin ve diğer piyasa ilgililerinin haksız rekabetten korunmalarına hizmet ettiğini belirtmiştir. İsviçre Kanununun amacı da aynı üçlüyü korumaktır. Anılan Kanunun 1 inci maddesi kanunun amacının, bütün katılanların menfaatine, hukuka uygun (dürüst) ve bozulmamış rekabetin sağlanması olduğunu belirtmiştir. Haksız rekabet hukukundaki bu yeni boyutun Avrupa’da genellikle geçerli olduğu söylenebilir.

51. Avrupa ülkelerinde, bir sözleşmenin taraflarını sözleşmenin ihlâline ve feshedilmesine yöneltmek veya teşvik etmek; başkasının yaptığı işten faydalanmak, üretim ve ticaret sırlarını alıp kullanmak veya kullandırmak; çalışma koşullarına uymamak ve genel işlem şartlarını kötüye kullanmak, haksız rekabetin en çok rastlanan şekilleri arasında yer almıştır. Diğer yandan, bu sayılanlar da dahil olmak üzere hukuka aykırı işletme uygulamaları ve yöntemleri AB’nin gündemindedir. Bu konuda hazırlanmış bulunan 08/07/2003 tarihli “Tüketicinin Korunmasında İşbirliği Tüzüğü” Önerisi (KOM, 2003, 443) tartışmaya sunulmuştur.

52. Emek ilkesinin güçlenmesi ve etki alanının genişletilmesi de, haksız rekabet hukukuna kazandırılan yeni bir içeriktir.

53. Nihayet, haksız rekabete ilişkin kuralların Avrupa’da kamu sektörünü de kapsamayı, kamu kuruluşlarının da aynı hükümlere tâbi kılınması yaklaşımı da üzerinde durulmaya değer bir gelişmedir.

4. Acente

54. AET’nin 18/12/1986 tarihli ve 86/653 sayılı yönergesi çerçevesinde, AB üyelerinin acenta hukukları hem uyumlaştırılmış hem de modernleştirilmiştir. Söz konusu düzenleme, AB üyesi ülkelerin ulusal acente hukuklarını üç yönden etkilemiştir: a) Önkarar usulü bağlamında AB çerçevesinde yorum ve uygulama birliği sağlanmıştır; b) yönergeye uygun yorum ve hukuk geliştirme ilkesiyle bu alanda bir ortak AB hukuku oluşmaya başlanmıştır; c) anılan ilkeler acentaya ilişkin hükümleri üye ülkelerin ulusal hukuklarında adeta emredici bir konuma getirmiştir. Yönergenin önem taşıyan düzenlemeleri, acentanın ücreti, korunması, fesih süreleri ve yabancı acentelere ilişkindir. Bu konular AB’ye üye ülkelerde reform konularını oluşturmuştur. Bazı AB ülkelerinde acentenin hakları arasında, özellikle ücret hakkında ilgi çekici genişlemeler olmuştur. Almanya’da 1989 değişikliğiyle, bazı şartlara bağlı olarak, acente sözleşmesinin sona ermesinden sonra yapılan sözleşmeler dolayısıyla da ücret ödenmesi kabul edilmiştir.

II. Ticaret Şirketleri Kitabına Giren Konular

1. Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme

55. AET'nin, birleşmelere ilişkin 78/855 ve bölünmeler hakkındaki 82/891 sayılı yönergeleri, AB ülkelerinde birleşmelerin, bölünmelerin ve tür değiştirmelerin ayrıntılı bir tarzda düzenlenmesine yol açmıştır. AB üyesi ülkeler dışında, İsviçre de bu dinamikten etkilenmiştir. Bazı ülkeler, yeniden yapılandırılmalarını ve tür değiştirmelerini, şirketleri aşan bir genişlikte ele almışlardır. Almanya ve İsviçre, yapısal ve türsel değişiklik hükümlerinin kapsamına, ticarî işletmeyi, derneği, vakıfları, bazı kamu tüzel kişilerini de sokmuştur. İsviçre ayrıca, malvarlığı devirlerini de, yeniden yapılandırma konsepti içinde değerlendirmiş ve buna ilişkin hükümlere Birleşme Kanununda yer vermiştir. Üç yapısal değişiklik, şekillenme serbestisi, ortakların korunması, ortaklığın (üyeliğin) sürekliliği ve ortaklar ile intifa senedi sahipleri gibi diğer hak sahiplerinin korunması temelleri üzerine inşa edilmiştir. Bölünmede kısmî küllî halefiyet yeni vurgulanan bir ilkedir; ayrılma akçesi, denkleştirme, alacaklıların korunması, birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye katılanların özel sorumlulukları ile iş ilişkilerinin geçmesi yeni bir anlayışla ele alınmıştır.

2. Şirketlerin Sınıraşan Hareketliliği

56. Sınıraşan, yani bir ülkenin bir şirketiyle ilgili birleşme, bölünme gibi bir yapısal değişikliğin o ülkenin sınıırı dışında (ötesinde) başka bir ülkede gerçekleştiği; sınıraşan merkez değiştirmeleri, sınıraşan birleşmeler ve birleşmeler kapsamında sınıraşan etkili bölünmeler, yabancı ülkelerde esas faaliyetin yoğunlaşacağı şubeler açılması Avrupa'da şirketlerin hareketliliği şeklinde ifade edilmektedir (corporate mobility). Bu açıdan 35 nolu paragrafta anılan Avrupa Toplulukları Mahkemesi kararları öğretide farklı görüşlerin ileri sürülmesine sebep olmuştur. Hareketlilik (taşınabilirlik de denilebilir) güncel ve canlı tartışmaların konusudur. Avrupa'nın isteği, işletmelerin "mobil" olmasıdır. Şirketler hukuku öğretisi taşınabilirliğe başka bir deyişle hareketliliğe odaklanmıştır. Ancak bu yolla içpazar kurulabilir. İsviçre, (bir AB ülkesi olmadığı halde) 2004 yılında yürürlüğe giren birleşmeleri, bölünmeleri, tür değiştirmelerini ve malvarlığı devirlerini düzenleyen kısaca Birleşme Kanunu diye anılan kanununda, Milletlerarası Özel Hukuk Kanununa eklediği hükümlerle sınıraşan birleşmeleri düzenlemiştir. Aşağıda 93 nolu paragrafta anılan Yüksek Düzeyli Uzmanlar Raporunda, şirketlerin sınıraşan hareketliliği ayrıntılı olarak ele alınmış, merkez değiştirme, kuruluş ve merkez teorileri bağlamında irdelenmiştir. Aynı rapor, sorunu sınıraşan birleşmeler yönünden de tartışmaktadır.

Bu sorun Türkiye için güncel değildir. Ancak şirketler hukukunun gelişme yönlerinden biri olarak ilgi çekicidir ve Türkiye'nin yakın geleceğinde güncellik kazanması olasılığı sebebiyle araştırmacılarca ele alınması gerekli olan bir konudur. Çok da uzun olmayan bir süre içinde merkez değiştirmeleri ve sınıraşan birleşmeler ile “corporate mobility”, AB ile müzakereler kapsamında Türkiye için güncellik kazanabilir.

2. Anonim Şirketler

a) Güvenli Kuruluş ve Sermayenin Korunması

57. Güvenli kuruluş ile sermayenin korunması, anonim şirketin sınırlı sorumlu bir ticaret şirketi olmasından kaynaklanan ve birbirini tamamlayan iki taşıyıcı ilke veya bir taşıyıcı ilkenin iki yüzüdür. Bu ilkeler, veya ilke, sermayenin, şirketin hem işletme konusunun hizmetinde bulunmasını hem de tam tasarruf yetkisinin kapsamında olmasını ifade eder. “Hizmetinde olmak” sermayenin, kural olarak, şirketin mülkiyetinde olması, sermayenin gerçek değeri ile şirkete fiilen getirilmesi, korunması ve geri iade edilmemesi şeklinde tanımlanır. AET'nin 13/12/1976 tarihli ve 77/91 sayılı şirketlere ilişkin ikinci yönergesi de bu anlayışı vurgular. Anılan ilkeler, denetlemenin amaca uygun yapılabilmesi için, basit, şeffaflığı sağlayıcı ve açık kuruluş ve sermaye artırımı hükümlerini gerekli kılar.

Bu vesile ile, 77/91 sayılı, 2. şirketlere ilişkin yönergenin birkaç defa değiştiğine ve hep sermayenin korunması ilkesine bağlı kaldığına işaret etmek gerekir. AT'ın, iç pazarda engellerin kaldırılması bağlamında hukukî hükümlerin basitleştirilmesi [Simpler Legislation for the internal Market (SLIM-Team)] çalışmaları yapılması için kurduğu SLIM-çalışma-takımı, sermaye sağlanmasını kolaylaştırma bağlamında önerileri arasına, tehlike oluşturmayan belli hallerde, aynı sermayenin bilirkişilerce değerlendirilmesinden vazgeçilmesini de almıştır (93 nolu paragrafta anılan Yüksek Düzeyli Uzmanlar Raporu'na bakınız.).

Bugün AB üyesi devletlerin bilanço hukuklarının güncel sorunu IFRS'in, münferit şirket bilançolarına da uygulanıp uygulanmayacağıdır. Çünkü, AB Konseyi 2005 yılından itibaren sadece pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde ve sadece konsolide finansal tabloların IFRS'e göre düzenlenmesi zorunluğunu getirmiş, konsolide olmayan finansal tablolara uygulanacak standartlarda üye devletleri serbest bırakmıştır (68 nolu paragraf). IFRS'in temelinde yatan düşünce, bilançonun, sadece, bir işletmenin finansal durumu ile bu hususta meydana gelen değişiklikler hakkında bilgi verme işlevini haiz olduğudur. Buna karşılık, Kara Avrupası anlayışında, bilançonun bu tür bilgilendirme yanında, en az bunun kadar önemli bir diğer görevi de, sermayenin iade edilip edilmediğini, sermayeye faiz verilip verilmediğini, yıllık kârın kanun ve esas sözleşmeye göre

kullanılıp kullanılmadığını, dağıtılanın kâr olup olmadığını, sermayenin zararlarla yitirilip yitirilmediğini, kâr dağıtımının sermayeden ve sermayenin güvencesi olan yedeklerden yapılıp yapılmadığını da ortaya koymasındır. Yani Avrupa anlayışında, sermayenin korunması ilkesi ile bilanço arasında sıkı bir bağlantı vardır. Şimdi AB üyesi devletler IFRS’i konsolide olmayan bilançolara da uygularlarsa, sermayenin korunması ilkesinden özveride bulunup bulunmayacaklarının değerlendirmesini yapmaktadırlar.

58. Son yıllarda, sermayenin korunması ilkesinin Kara Avrupası anonim şirketler hukukundaki itibarlı konumunu sorgulayan görüşlere sıkça rastlanmaktadır. Bu eğilim belirgindir. Görüşün temsilcileri gün geçtikçe fazlalaşmaktadır. Buna karşılık sınırlı sorumluluk sisteminin, söz konusu ilke olmadan ayakta kalamayacağı düşüncesi dile getirilmektedir. Büyük çoğunluk ilkenin hâla anonim şirketler hukuku açısından vazgeçilmez nitelikte olduğunu kabul etmektedir. IFRS’nin anılan ilkeye duyarsız olduğu yorumu ise, bu standartlara ilişkin, yüzeyde kalan hatta haksız bir yargıdır.

b) Tedrici Kuruluşun Kaldırılması

59. Basit ve güvenli kuruluş anlayışı Avrupa’da tedrici kuruluşun kaldırılması sonucunu doğurmuştur. Çünkü, bu tür kuruluş hantal ve karışıktır. Nitekim Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa, Hollanda ve İsviçre başta olmak üzere hemen hemen tüm Avrupa ülkelerinde tedrici kuruluş artık mevcut değildir. Halka açık kuruluş, ani kuruluşun halka açılma ile tamamlanması düşüncesine dayanan yeni yöntemlerle sağlanabilmektedir.

c) Asgarî Sermaye

60. AET’nin şirketlere ilişkin 13/12/1976 tarihli 77/91 sayılı ikinci yönergesinden bu yana, AB üyesi ülkelerde asgarî sermaye vazgeçilmez nitelikte bir gereklilik olarak kabul edilmektedir. Alacaklılara güvence sağlamak amacıyla bir çok AB üyesi asgarî sermaye rakamını yükseltmiştir. Asgarî sermaye olmadan sınırlı sorumluluk olmaz düşüncesi Avrupa’da hâlâ hakimdir. Bu, asgarî sermayenin kredi güvenliğini sağladığı, alacaklıların ortak güvenceyi oluşturduğu ve özellikle halka açık şirketlerde serüvencileri caydırdığı inancının ürünüdür. Ancak bu düşünce de 1990’lı yıllardan beri sarsılmaya başlamıştır. Asgarî sermayenin sınırlı sorumluluk ilkesine yararı ve sağladığı güvence sorgulanmaktadır. Bu görüşler 93 nolu paragraftaki Yüksek Düzeyli Uzmanlar Raporuna da yansımıştır. Asgarî sermaye kavramı, uzun yıllar sermayenin korunması ilkesi yönünden olmazsa olmaz görülmuş, kâr dağıtımının sermayeden veya sermayenin adeta tamamlayıcısı olarak öngörülmüş bulunan kanunî (zorunlu) yedek akçelerden yapılmasını engelleyen bir sınır olarak değerlendirilmiştir. Çünkü, geçmiş yıl

zararları kapatılmadan kâr dağıtılamaz; kanunî yedek akçe, sermayenin belirli bir tutarını aşmadıkça ancak kanunla belirlenen yerlere harcanabilir: yoksa pahasahiplerine aktarılamaz, sermayeye eklenemez. Bu iki yasak Avrupa ülkelerinin ortak ilkeleridir. Yüksek Düzeyli Uzmanlar Raporunda (93 nolu paragraf) asgarî sermayenin şirketin rekabet gücüne etkisi incelenmiş, ilkenin bu açıdan ne yararı ne zararı olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak “rekabet gücü” ölçütünün elverişli olup olmadığı kendi başına bir sorundur.

d) Asgarî İtibarî Değer Pay ile İtibarî Değersiz ve Gerçek Olmayan İtibarî Değersiz Paylar

61. AT yönergeleri asgarî itibarî değere ilişkin herhangi bir hükümü içermemektedir. Bu çekingenlikte Avrupa’da kendisini belli eden bir eğilimin rolü olabilir: Gerçekten Avrupa’da hem hukuk ve finans öğretisi hem sermaye piyasası uzmanları hem de uygulayıcılar ve ilgili çevreler itibarî değerlerin yararlı olduğuna ilişkin görüşlere karşı çıkmaktadır (93 nolu paragrafta anılan rapor, IV 3 b). Eleştiriler şöyle özetlenebilir: (a) Piyasa, özellikle borsa değeri oluşturduğu andan itibaren itibarî değer, payın/pay senedinin değerini belirtme işlevini yitirmekte, karmaşaya yol açmaktadır. (b) Payın kaydileştirilmesinin yaygınlaşmasıyla bu kavram anlamsız hâle gelmiştir. (c) İtibarî değer, sermayenin korunmasındaki, oy hakkının hesaplanıp belirlenmesindeki, sermayenin azaltılması ve borca batıklığa karşı alınacak önlemlerin uygulanmasındaki işlevleri abartılmamalıdır. Amerika Birleşik Devletleri’nde itibarî değer bulunmadığı halde tüm bu sorunlar kolayca çözülmüştür. İtibarî değerli sistemden itibarî değersiz rejime geçişin zor olmayacağı ayrıca ileri sürülür.

AB’de ulusal paradan Avro’ya dönüşte karşılaşılan sıkıntılar itibarî değere şüphe ile bakanların sayısını çoğaltmıştır.

62. Bugün Belçika, İngiltere, İtalya itibarî değersiz payları kabul etmişlerdir.

63. İtibarî değerli paylardan tam olarak vazgeçemeyen ülkeler, bu paylar yanında, öğretilde bir çeşit “rotuş” veya “kozmetik” düzenleme olarak nitelenen yeni ve (tabir caizse) “arada kurum”a yer vermişlerdir: Bu “yarı itibarî değersiz” veya “gerçek olmayan itibarî değersiz pay” şeklinde adlandırılan paydır. Almanlar 25/03/1998 tarihli “Stückaktengesetz” ile sistemlerine soktukları bu paya “Stückaktien” demişlerdir. Aynı payları Fransızlar 02/07/1998 tarihli Kanunla Fr. TK 228-8 inci maddesine yerleştirmişlerdir. Anılan maddede esas sözleşmede payın itibarî değerinin gösterilmesi zorunluğu kaldırılmıştır. Fransız hukukunda bu kurum Belçika hukukundaki kesir paya (action du quotite) benzetilmektedir. Gerçek olmayan itibarî değersiz pay sisteminde, esas sözleşmede sermayenin kaç adet paya bölündüğünün yazılmasıyla yetinilmekte, fakat payın itibarî değeri belirtilmemektedir. Anonim şirketler reformu ile ilgili çalışmalar sırasında,

İsviçre’de bu tür için “sessiz (kalan) pay senetleri” terimi kullanılmıştır. Çünkü pay senedi itibarî değer hakkında suskundur. Pay senedinde o senedin içerdiği payın sermayeye oranı (1/1.000.000) gibi bir oranla gösterilmekte, ancak itibarî değer ifade edilmemektedir. Almanların ve Fransızların bu, fazla bir şey ifade etmeyen ara formüle, Avroya geçiş sıkıntısı sebebiyle iltifat ettikleri öğretileri sürülmüştür. Türk Ticaret Kanunu Komisyonunda da TL’den altı sıfır atılmasının çıkarabileceği güçlükler sebebiyle benzeri öneriler yapılmıştır.

64. Avrupa’daki kısaca özetlenen karşıtlığa rağmen, itibarî değer yerini korumaktadır. Bunun en önemli sebebi, itibarî değer terk edilince sistemde önemli bir değişiklik yapmak ihtiyacının hemen ortaya çıkacağıdır. Avrupa, henüz büyük çaplı bir sistem değişikliğine hazır görülmemektedir. Ancak akımın hızlı ve ikna edici olduğu da şüphesizdir.

e) Şirketin Kendi Paylarını (Pay Senetlerini) İktisabı

65. AB üyesi ülkeler, bir anonim şirketin kendi pay senetlerini iktisap etmesi ve rehin olarak kabul etmesi yasağı klasik dogmatik düzeninden uzaklaşmış, “amerikan çizgisi”ne daha yakın bir konuma gelmiştir. Bunda, AET’nin, 13/12/1976 tarihli şirketlere ilişkin ikinci yönergesinin etkisi büyüktür. Yönergede yasak, kural olarak, korunmuştur demek gerçeği yansıtmaz. Çünkü, yasak korunmamış, bir şirketin kendi pay senetlerini iktisap edebileceği kabul olunmuş ancak iktisap şartlara ve sınırlara bağlanmıştır. Öngörülen istisnalarla, sistem başka bir eksene oturtulmuştur. Ana kural şudur: Bir anonim şirket, yönetim kurulunun, onsekiz ay içinde kullanması koşulu ile, genel kuruldan alacağı yetkiye dayanarak, sermayesinin yüzde onuna kadar, kendi hisse senetlerini iktisap edebilir. Bu yetkinin aralıksız yenilenmesiyle, yasak sermayenin yüzde onuna kadar uygulanmaz duruma gelmiştir. Ayrıca, şirkete piyasa yapıcısı rolü oynayabilmesi olanağı da tanınmıştır. Ancak, bu serbest rejim (yüzde on sınırı dışında) bir sınır daha içermektedir. O da iktisap edilecek pay senetlerinin ödeneceği kaynaktır. İktisap edilecek payların bedellerinin ödenmesine şirketin öz varlığı müsait olmalıdır; bedel sermayeden ödenmelidir; bedel dağıtılabilecek yedeklerden karşılanmalıdır. Diğer bir kısım AB ülkeleri yönergede yer almayan diğer bazı sınırlandırmalara daha yer verirlerken, diğer bir kısım ülkeler de yasağın sınırlarını daha da genişletmişlerdir. SLIM (çalışma) takımı (93 nolu paragraf) yönerge düzenini yeteri kadar liberal bulmamakta, yüzde on sınırını keyfi bir oran olarak görmekte, iktisap bedelinin dağıtılabilecek yedeklerden karşılanması gereğini eleştirmekte ve serbestinin rehin yasağını da kapsamasını savunmaktadır. Halen AB Parlamentosunda tartışılmakta olan Piyasanın Kötüye Kullanılmasına Karşı Önlemler Yönergesi’nin sistemi daha da yumuşatacağı düşünülmektedir.

f) Alacaklıları Koruyan Alternatif Sistem Arayışları

66. Asgarî sermayenin, asgarî itibarî değerli pay ile mevcut sermayeyi koruma rejiminin işlevleri yönünden sorgulanması, alacaklıların korunması ile ilgili olarak, alternatif bir sistemin aranması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu da kâr dağıtımlarının ödeyebilirlik denetimine bağlanmasıdır. Önerilen, finansal nitelikte bir denetimdir: Net malvarlığı, likidite yani dönen varlıkların kısa vadeli alacaklarla karşılanabilirliği, şirketlere kanunen likidite marjları verilmesi gibi. Bu alternatif sistem yönetim kurulunun görev ve sorumluluk alanını genişletecektir (bakınız; 93 nolu paragrafta anılan rapor, IV 4 b). Sözü edilen önlemlerin sınırlı sorumluluk ilkesi yönünden irdelenmesi anonim şirketler hukukunun önümüzdeki yıllarda tartışma konuları olacaktır.

g) Payscaleinin Korunması

67. Asgarî sermaye ile asgarî itibarî değerinde sadece alacaklıları değil payscaleini de korumadığı görüşü, payscalei yönünden de koruyucu olan bir sistem arayışını başlatmıştır. Arayış, şeffaflık, kamuyu aydınlatma, payscaleliği ve azlık hakları gibi klasik araçların dışına yönelmiştir. Öğreti yeni alanlara el atmıştır. Önerileri şöyle sıralayabiliriz: (a) Payscaleinin rüçhan hakkı daha etkili bir şekilde korunmalı, yani esas sözleşme veya genel kurul kararı ile anılan hak daha güç sınırlandırılabilir ve kaldırılabilir. Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, gelecekte payscaleini bekleyen en önemli tehlike, şirkete katılma payının sulandırılmasıdır. (b) Bunun için çıkarılacak yeni payların değerinin dürüst (fair) olması kanunen sağlanmalıdır. Borsa şirketlerinde dürüst değer, ortalama borsa değeri, pay senetleri borsada işlem görmeyen şirketlerde ise bu değer, denetleme görmüş yılsonu finansal tablolarına göre belirlenen değerdir (bakınız; 93 nolu paragrafta anılan rapor).

h) Kamuyu Aydınlatma/Şeffaflık

68. Anonim şirketler öğretilerinde, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık terimleri çoğu kez eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Kamuyu aydınlatma esasında yılsonu finansal tabloları bağlamında ortaya atılmış ve gelişmiş bir öğretilerdir. Daha sonra anonim şirketlerle ilgili her konuda uygulanır bir kapsam kazanmıştır. Kamuyu aydınlatma bugün yerini oldukça büyük bir oranda daha anlaşılır bir kavram olan şeffaflığa bırakmıştır. Şeffaflığın yöneldiği hedef kitleler daha geniştir. Şeffaflık halka açık anonim şirketleri merkez alan bir anlayışın değil, bilgi toplumu yaklaşımının bir ürünüdür. Her iki terim de son elli yıldan beri anonim şirketler hukukunun gün geçtikçe ağırlığını artıran değerleridir. Günümüzde her ülke şirketler hukukunu bu değerler temelinde yenileştirmektedir.

i) Kurumsal Yönetim İlkeleri

69. En küçüğünden en büyüğüne kadar tüm ülkeler kurumsal yönetim ilkelerine (bakınız:88 nolu paragraf) özel bir önem vermekte ve bu ilkelerden oluşan en iyi uygulama kodeksleri yayınlamaktadır. Bu konuda hem 088'e hem de Tasarı yönünden 136'ya bakınız.

j) Organsal Yapının İyileştirilmesi

70. Organsal yapının iyileştirilmesi, organların işlevlerini amaca uygun bir şekilde yerine getirmelerini sağlayacak kurum ve hükümlerin öngörülmesini gerekli kılar. Organların işlevlerini yerine getirebilmelerinin vazgeçilmez şartı ise, bir organın karar alabilmesidir. Yönetim kurulu gerektiğinde toplanabilmeli, karar almalıdır. Genel kurulda güç boşluğu doğmamalıdır. Yani olabildiği kadar çok pay sahibi veya temsilcisi genel kurullara katılabilmelidir. Kanunlar bunu yeni sistemlerle sağlayabilmelidir. Bölge genel kurulları, temsilciler kurulu, mektupla oy gibi sistemler üzerinde artık konuşulmamaktadır. Yönetim kurulları ve genel kurullar elektronik ortamda, yani on-line yapılabilmeli ve yönetim kurulu üyeleriyle pay sahipleri on-line oy kullanabilmelidir. İkinci olarak genel kurulların kanunen en düşük nisapla toplanıp karar alabilmelerinin sağlanmasıdır. Organsal yapının iyileştirilmesinin bir diğer sorunu organlar arasındaki ilişkilerin işlevsel bölünmeye göre düzenlenmesidir.

k) Genel Kurul

71. Yukarıda da ifade edildiği gibi, genel kurulun birinci çetin sorunu güç boşluğudur. Sorun hem toplumsal hem de bir anlamda politiktir. Çünkü, pay sahipleri genel kurula katılmayınca küçük ancak kararlı bir azlık şirkete kolayca egemen olabilmekte veya güç boşluğu kurumsal yatırımcı veya pay senetlerinin tevdi edildiği bankalar başta olmak üzere başkalarının doldurulmaktadır. Ekonomik güç bazen politik gücü de etkilemektedir. Bu, özellikle hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerin çok sık olarak karşılaştıkları bir durumdur. Sorunu çözmek için AB üyesi devletlerde, bir taraftan bankalara tevdi edilen hisse senetlerine ilişkin oy hakları ile ilgili yeni kurallar öngörülmekte ve genel kurulda temsilci aracılığı ile oy verme kurumsallaştırılmakta, diğer taraftan da genel kurulda on-line oy verme olanağı düzenlenmektedir. On-line oy verme Fransa'da 15/05/2001 tarihli kanunla kabul edilmiştir. Aynı olanak İskandinav ülkelerinde de vardır. Almanya ile İsviçre ise bu sisteme geçmek hazırlığı içindedirler. 93 nolu paragrafta anılan Yüksek Düzeyli Uzmanlar Raporu ise AB üyesi ülkelere on-line oy vermeyi düzenlemelerini tavsiye etmektedir (III, 3 b).

Genel kurulla ilgili yeni ve kurumsal yönetim ilkelerine de uygun düşen gelişme, yani genel kurulların on-line nakli ve on-line oy kullanmaya olanak tanınması Tasarının da kabul ettiği modern sistemlerden biridir (TK 1505 inci maddesi).

l) Yönetim Kurulu

72. Kurumsal yönetim ilkelerinin en çok etkilediği organ yönetim kuruldur. Bu organın yapısı, üyelerin görevleri, konumları ve sorumluluklarıyla ilgili önerilere her gün bir yenisi eklendiğinden reform süreci süreklidir. Bugün 6762 sayılı Kanun ile Tasarının da kabul ettiği kurul sistemi (board system) yanında, Almanya'nın Vorstand/Aufsichtsrat ayrımına dayalı ikili (dualist) ve Fransızların kısaca PDG “Président Directeur Général” diye anılan genel müdürün şirket başkanı olduğu sistem de bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin “board” sistemi içindeki yürütücü olan ve olmayan (executive/non executive) üye farklılığına duyulan ilgi ise her geçen gün artmaktadır. SPK bağımsız yönetim kurulu üyesi uygulamasını bu bağlamda başlatmıştır. Yönetim kurulunun yapısal yönden iyileştirilmesi ve daha mükemmel bir işleyiş düzenine kavuşturulması gerekliliğine, Türkiye dahil hiçbir AB üyesi devletin ilgisiz kalması mümkün değildir.

m) Denetleme ve Denetçiler

73. Finansal tabloların ve birleşme, bölünme, tür değiştirme, sermayenin artırılması, azaltılması gibi işlemlerin denetimlerinin bağımsız denetleme kuruluşları tarafından, uzman denetçilerce, uluslararası standartlara göre yapılması uzun süreden beri AB ülkeleri tarafından kabul edilmiştir. AET'nin denetçiler ile ilgili, sekizinci yönergesi 1984'den beri yürürlüktedir. Yirmi yıldan beri Avrupa, denetlemeyi daha da mükemmelleştirmiştir.

Denetlemeyi ve denetçiyi tanımlayan unsur bağımsızlıktır. Bağımsızlık ilk yaklaşımda, denetçinin denetlediği şirketten bağımsız, onun bakımından tarafsız olması anlamına gelir. Bu sebeple, denetçi ile şirket arasında konusu şirketin denetlenmesi olan bir iş ilişkisinin varlığı kabul edilemez. Burada “denetçi” terimi, denetlemeyi bizzat yapan kişiyi (denetleme elemanını) değil, kural olarak, denetleme şirketini ifade eder. Aynı denetçi veya denetleme kuruluşu şirketi uzun yıllar denetlememelidir. Uzun süren işveren-denetleyen ilişkisi bağımsızlığı ve tarafsızlığı ortadan kaldırır. Alışkanlık, “mensubiyet/aidiyet” yaratır. Dünya'da özellikle Enron olayından sonraki gelişme, denetleme kuruluşunun müşterisine denetleme dışında hukuk, yeniden yapılanma, değerlendirme vs. danışmanlığı yapmamasıdır. Belki vergi bir istisna oluşturabilir. Yankısı büyük 30/07/2002 tarihli Sarbanes-Oxley Kanununun ana hedefi denetçinin bağımsızlığıdır, onun için denetleme ile danışma hizmeti verme birbirinden kesin olarak ayrılmalıdır. Avrupa Komisyonu, 16/05/2002 tarihli ve 2002/590/AT sayılı “AT'da Yılsonu Hesap Denetçilerinin Bağımsızlığı”na ilişkin tavsiye kararında, denetçilerin denetleme dışında sundukları hizmetlere, anahtar konumundaki denetleme kuruluşu ortaklarının değişmelerine ve denetleme kuruluşunun eski ortaklarının, müşteriden iş kabul etmelerine ilişkin kurallara yer vermiştir. Kurumsal yönetim

ilkelerine göre kurulması gereken denetleme komitesinin önemli görevlerinden biri de bağımsız denetçinin bağımsızlığını, tarafsızlığını ve müşteriye başka hizmet sunmaması gereğini gözetim altında tutmasıdır.

AB'nin ençok üzerinde durduğu konuların başında denetleme ve denetçiler gelmektedir (bakınız: 220 nolu paragraf v.d.). Bu alandaki son gelişme denetçinin denetlenmesi ile, denetçinin müşterisine başka hizmet vermesidir.

n) Sermayenin Sağlanmasının Kolaylaştırılması

74. Anonim şirketin finansmanı, özellikle özkaynak benzeri fonlarla desteklenmesi, yani sermayesinin güçlendirilmesi, tüm AB devletlerinde reform konuları listesinin başında yer alır. Sermaye ihtiyacının süratle ve kolayca sağlanması, kanun koyucuları, yeni sermaye türleri yaratmaya ve değişik sermaye artırımı yöntemleri aramaya yöneltmiştir. Bulunan yeni yollar diğerleri yanında şöyle sıralanabilir: (a) Kayıtlı sermaye halka açık anonim ortaklıklara özgü bir sistem olmaktan çıkarılmaktadır, (b) şirketin kendi araçlarından sermaye artırımında “araçlar” artırılmaktadır (yedek akçeler yanında, yeniden değerlendirme fonlarından, taşınmaz ve iştirak satışı gelirlerinden yararlanılması gibi), (c) şarta bağlı sermaye artırımı kabul edilmektedir, (d) aynı artırımı teşvik edilmektedir.

o) Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) ve Finansal Tablolar

75. Bir ülkenin, sermaye ve kredi piyasalarının, uluslararası piyasaların bir parçası olabilmesi; ülkenin yabancı sermayeyi çekebilmesi, rekabet piyasasında güç olarak yer alabilmesi ve pay senetlerini New-York, Londra, Frankfurt, Amsterdam ve Tokyo gibi büyük menkul değerler borsalarına kote ettirebilmesi için, tam şeffaflığa dayalı, uluslararası muhasebe standartlarına göre çıkarılmış finansal tablolara, bunlara göre hazırlanan yıllık rapora ve denetleme raporuna ihtiyaç vardır. Ulusal muhasebe standartları yerini Uluslararası Muhasebe Standartlarına yani IAS'a bırakmıştır. IAS'nin de yerini, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ile Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC)'nin hazırladığı, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) almıştır; kanun koyucular kanunlarını anılan standartlara uydurmaktadır. İsviçre'nin 1991 tarihli anonim şirket reformunun başarısının sınırlı olarak nitelendirilmesinin sebebi, finansal raporlamanın ulusal kurallara özgülendirilmesinde İsv. BK'daki hesaplara ilişkin hükümlerin yetersizliğinde aranmalıdır. İsterse ulusal kurallar uluslararası standartlardan esinlenmiş olsunlar, uluslararası finans çevreleri gerekli şeffaflığın sağlandığını kabul etmemektedir. Artık bölgesel ekonomik ve siyasal birliklerin düzenlemeleri de yetersiz kalmaktadır. Bunun en çarpıcı örneği AB'dir. 12/07/2002 tarihli “Uluslararası Muhasebe Standartlarının Uygulanmasına İlişkin

AT Tüzüğü'nün kabul edilmesinin sebebi budur. AB'de artık pay senetleri üye bir devletin hukukuna tâbi ve teşkilatlanmış bir piyasada işlem gören anonim şirketler, 01/01/2005'de veya daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap (faaliyet) dönemleri için, konsolide yılsonu finansal tablolarını IFRS'ye göre düzenlemek zorundalar. Bu adım devir değiştirici niteliktedir, fakat şartırcı değildir. Tüzük, AB ülkelerini derinden ve kapsamlı bir şekilde etkileyecektir. Gerçi, anılan AT tüzüğü konsolide olmayan, münferit şirket yılsonu finansal tablolarına uygulanacak hükümlerde üyelere bir seçenek bırakmıştır. Ancak ulusal düzenleme seçeneği tercih edilse bile, böyle bir düzenleme de IFRS'ye odaklanacaktır. Ayrıca, pay senetleri teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören anonim şirketler, konsolide bilançoda hem IFRS'ye tâbi bulunuyor hem de özel hükümler dolayısıyla, başka bir hukukun muhasebe standartlarını, özellikle US-GAAP'yi uyguluyorlarsa, bunlar da geçiş dönemi dışında IFRS'nin kapsamına gireceklerdir. AT'ın IFRS-tüzüğü doğrudan etkilidir. Yani, iç hukuka dönüştürülmesine gerek olmadan uygulanır.

p) Payscaleliği ve Azlık Hakları ile Payscalelinin Yeni Dava Hakları

76. Payscaleliği ve azlık hakları Avrupa'da birkaç yönden gelişme göstermiştir. Birincisi mevcut, bir anlamda bilinen payscaleliği ve azlık hakları, içerik, kapsam ve etkinlik yönünden geliştirilmiş, boşluklar doldurulmuştur. Bu konuda örnek olarak, aktif ve pasif bilgi alma hakları ile, sadece bir azlık hakkı olarak düzenlenmiş bulunan özel denetim hakkı ile inceleme hakları gösterilir. İkinci olarak, payscaleline tanınan yeni dava hakları üzerinde durulmalıdır. Avrupa'nın birçok ülkesinde bir taraftan mevcut dava hakları daha iyi işler hâle getirilirken, mevcutlara yeni dava hakları da eklenmiştir. Diğerleri yanında: (1) Genel kurul kararlarının butlanının tespiti; (2) birleşme, bölünme, tür değiştirme gibi önemli kararlara olumsuz oy veren payscalelinin ortaklıktan çıkma hakkı (kanunî satma hakkı veya şirket yönünden satın alma zorunluğu); (3) şirketler topluluğu çerçevesinde şirketin uğradığı kaybın denkleştirilmesi davaları; (4) haklı sebeplerle şirketin feshi gibi.

77. AB ülkelerinde azlık hakları, payscaleliği haklarına paralel bir gelişme gösterirken, bunların listesi de zenginleşmiştir. Listeye eklenen yeni azlık hakları, yılsonu hesapları denetçisi ve özel denetçi atanması, kurullara üye seçimidir.

r) Squeeze Out

78. Squeeze out payscalelinin şirketten çıkarılmasıdır. Oranı en az yüzde doksana ilâ doksandöşlere varan bir çoğunluk, genel kurulda alacağı, şirketin iradesi kabul edilen bir kararla bazen kanunda öngörölen bir sebeple, bazen herhangi bir sebebe dayanmaksızın, yüzde beş gibi küçük bir azlığı şirketten çıkarabilir. Avrupa hukukları bu olanağı şirkete tanımaya başlamışlardır. Bu hak özellikle, birleşme ve bölünme bağlamında düzenlenmektedir.

s) İmtiyazlı Paylar/Altın Pay

79. İmtiyazlı paylar konusunda Avrupa ülkelerindeki eğilim bu tür payların hem imtiyazın konusu hem de sağladığı üstün haklar bakımından sınırlandırılmasıdır. Avrupa Toplulukları Mahkemesi altın payı geçersiz sayan ayrıntılı kararlar vermiştir.

t) Şirketler Topluluğu ve Piramidi

80. 96 ve 115 nolu paragraflara bakınız.

3. Limited Şirketler

81. Limited şirketler hukuku AB'ye üye devletlerde son elli yıl içinde geniş çapta reforma tâbi tutulmuştur. Reform daha çok AET yönergeleri bağlamında gerçekleştirilmiştir. AET'nin şirketler hukukuna ilişkin dördüncü, konsolide yılsonu finansal tabloları hakkındaki yedinci ve denetçilerine ilişkin sekizinci yönergelerinin hükümleri limited şirketler için de geçerli olduğundan, üye devletler ulusal hukuklarını anılan yönergeler ile uyumlaştırmışlardır. Ayrıca, her üye devlette ortaya çıkan gereksinimler ve her üye devletin limited şirketine vermek istediği şekil değişikliklerde rol oynamıştır.

III. Kıymetli Evrak Kitabına Giren Konular

82. No. 008'de de belirtildiği gibi AB üyesi devletler dahil, Avrupa'da kambiyo senetleri hukukunda anılmaya değer bir değişiklik olmadığı gibi, herhangi bir reform konusu da ortaya çıkmamıştır. Poliçe, bono ve çek hukukunu modernleştirmekten çok, bu senetleri Dünya çapında uygulanabilir kurallara bağlamayı amaçlayan UNCITRAL tasarısı da başarıya ulaşamamıştır. Bunun sebebi bu alanda Kara Avrupası ile Anglo/Amerikan (Sakson) hukukları arasındaki, şimdilik uzlaşma kabul etmez, anlayış farklılığıdır.

83. Buna karşılık kıymetli evrak ticareti, halka arz ile borsa hukuku ve özellikle şirketin kontrolünün devralınması (take-over) tüm Avrupa'da yeni kurallara bağlanmıştır.

IV. Taşıma Hukuku Kitabına Giren Konular

84. Avrupa kara taşıması hukukunda reform, CMR ekseninde gerçekleşmektedir. CMR, Avrupa bağlamında uluslararası nitelikte bir düzenleme olmasına rağmen, aynı zamanda bir uyumlaştırma aracı, bir çeşit uyumlaştırma “yönerge”si rolünü de oynamıştır. Avrupa devletleri ulusal hukuklarını CMR ile uyumlaştırırken onun ilkeleri bağlamında da reforma tâbi tutmuşlardır. Hava hukukunda görülen sorumluluk sınırlarının kaldırılması eğilimi kara taşımacılığında, henüz, herhangi bir etki yapmamıştır. Zaten söz konusu eğilim Avrupa'ya özgü olmayıp daha geniş

kapsamlı uluslararası toplantıların ve çalışmaların konusudur.

Deniz taşıma hukuku gemilerden kaynaklanan deniz kirliliğini yeni kurallara bağlamaktadır.

V. Deniz Ticareti Hukuku Kitabına Giren Konular

85. Deniz hukukunun öne çıkan reform konuları, taşıyanın sorumluluğu, her türü ile navlun sözleşmeleri, kurtarma, müşterek avarya, deniz alacakları, rehin hakları, deniz icrası ve gemilerden kaynaklanan deniz kirliliğidir. Deniz ticaretinin konvansiyon hukuku olma niteliği gittikçe ağırlık kazanmaktadır. Ulusal hukuklar, ulusal öğreti ve içtihatdaki gelişmelerden çok konvansiyonlardaki yeniliklerden etkilenecek modernleştirilmekte, reformlar da bu bağlamda gerçekleştirilmektedir. Almanya'da deniz ticareti hukukunda gerçekleştirilen üç kapsamlı değişiklik ve 1966 tarihli Fransız reformu anılmaya değerdir. Bunun dışında Avrupa devletleri arasında da yaygınlığa sahip BIMCO formüllerleri, deniz taşıma senedine ve elektronik ortamda hazırlanıp işlem gören konişmentoya ilişkin CMI kuralları ve güncellenen York-Antwerp düzenlemeleri Avrupa'yı da etkilemiştir. Gemilerden kaynaklanan deniz kirliliği de doğrudan etkiye sahip konvansiyonlar ile düzenlenmiştir. Ulusal düzenlemeler ise uygulama kanunlarıdır.

VI. Sigorta Hukuku Kitabına Giren Konular

86. No. 038'de açıklandığı gibi, sigorta hukukunda AT yönergeleri çerçevesinde uyumlaştırma sadece, sermayenin serbest dolaşımı ve serbest yerleşimi ilkesi bağlamında, yani sigorta gözetim hukuku çerçevesinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık sigorta sözleşmesine ilişkin çalışmalar başarıya ulaşamamıştır. Ulusal hukuklarda reform, sigortalıyı şeffaflık ilkeleri ile korumak yönünde yapılmıştır. Bu sebeple, sigorta şirketinin bildirim, açıklama, dikkat çekme yükümlülüklerini artırmak yoluna gidilmiştir.

VII. Sonuç

87. Yukarıda 45 numaralı paragraftan beri yapılan açıklamalar Dünyada ve Avrupa'da genel olarak ticaret hukukunu veya ticaret hukukunun dallarından birini ilgilendiren konularda reformlar yapıldığını, kanunların eskisine nazaran sıkça değiştirildiğini, her ülkenin ticaret hukukunun kapsamına giren alanlarda büyük küçük değişiklikler yaptığını göstermektedir. Ayrıca ticaret hukukunu ilgilendiren alanlarda yeni öğretiler ortaya atılmış, kanunların değiştirilmesi veya kısmen ya da tamamen modernleştirilmesi bağlamında birçok rapor ve tasarı hazırlanmıştır. Bunların ticaret hukuku teorisini ve dogmatliğini etkiledikleri muhakkaktır. Tasarının bu dünyanın dışında kalması düşünülemez.

E) Dünya’da ve Özellikle Avrupa’da Ticaret Hukukunu Etkileyen Öğretiler ve Raporlar

I. Kurumsal Yönetim

88. Onbeş yıldan beri, özellikle pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde, pay sahipleri başta olmak üzere, tüm ilgililerin menfaatlerini ideal düzeyde korumaya yönelmiş yeni bir kurallar sistemi kendisini kabul ettirmeye çalışmaktadır. Bu kurallar organların doğru kararı doğru zamanda alabilme yeteneklerini artırmayı hedeflemekte, onun için şirketleri yeni bir ortaksal yapıya kavuşturucu önerilere ağırlık vermektedir. Anılan kuralların temelleri şeffaflık, iyi ve hesabı verilebilir bir yönetim ve etkili bir iç ve dış denetimdir. Söz konusu ilkeler kurumsal yönetim ilkeleri olarak adlandırılmıştır. Uluslararası alanda “corporate governance” terimi ile anılan bu ilkeler, esasında hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için öngörülmüştür. Ancak diğer anonim şirketlere ve tüm işletmelere hatta yönetim ve denetimin olduğu her kuruma ve kuruluşa, nihayet Devlete de tavsiye edilecek bir kapsam ve yaygınlık kazanmıştır. Hukuk ve işletme politikalarını ve öğretilerini doğrudan etkileyen bu dinamik İngiltere’de 1992 yılında Cadbury Raporu ile harekete geçmiştir. Başlangıçta, 1990’lı yılların ekonomik durgunluğunun ve iz bırakan krizlerinin çökerttiği borsada, yani borsa ticaretinde yatırımcıyı tutmaya yönelik olan çaba, daha sonra, anonim şirketin işleyişini, yönetimini, denetimini, pay sahiplerini ve diğer ilgilileri koruyucu sistemleri kuran geniş kapsamlı bir yapılandırmaya dönüşmüştür.

89. Kurumsal yönetim dört taşıyıcı kolon üzerine oturur: Şeffaflık, âdillik, hesap verilebilirlik ve sorumluluk. Şeffaflık, şirketi “camdan cep” olarak görme anlayışını aşan bir kavram, yeni bir anlayış, şirketi bütün kurumları ile kavrayan bir yaklaşımdır. Bu fenomen artık bilgi toplumu ile tanımlanmaktadır. Şeffaflık, pay sahiplerinin ve sermaye piyasasında rol sahibi tüm aktörlerin, tam bilgilendirilmesini ve aydınlatılmasını hedefler. Bu sebeple, maddî ve şekli kamuyu aydınlatmayı kapsar. Menfaat sahipleri, ilgililer, sermaye piyasası aktörleri, alacaklılar ve pay sahipleri yönünden önemli olan tüm ilişkilerin, raporların, planların, projelerin açıklanmasını içerir. Şeffaflığın anonim şirketler hukukundaki yeni aracı, internet, elektronik ortamda aktarmalar ve açılması zorunlu bulunan web siteleridir. Her sermaye şirketinin bir web sitesi olması, bu sitenin şeffaflık sağlayıcı bir mekanizma olarak çalışması gerekir. Adillik, bir anlamda geniş kapsamlı eşit işlem ilkesi ile örtüşür. Eşit işlem sadece pay sahiplerine değil, daha geniş bir çevreye, açıkçası çalışanlara, alacaklılara, müşterilere, yani şirketle menfaat ilgileri bulunanlara, hatta kamuya yönelmiştir. İlkedeki bu

toplumsal açılım gün geçtikçe daha öne çıkmaktadır. Adillikğin yöneldiği bu yol yeni değildir. Adillik, şeffaflık temelinde iyi yönetim ve denetimle, menfaatlerin ideal noktada uyuşturulması gerektiği şeklinde özetlenebilir. Söz konusu anlayış 1920’lerin “işletmenin kendisi için var olduğu” teorisini akla getirmektedir. Hesap verilebilirlik yönetimin, şeffaflığına, doğruluğuna, kararların açıklanabilirliğine, kararların bir haklı sebebi, adil temeli olduğuna ve profesyonel niteliğine gönderme yapmaktadır. Sorumluluk ise, görevden kaynaklanan yükümlülüklerle tam bağlılık, bunları gereği gibi bilinçle, hesap verilebilirlik bağlamında yerine getirme anlamındadır.

90. Kurumsal yönetim ilkelerinin tartışmaya açtığı öneriler şunlardır: (a) Yönetim organının, daha dar ifade ile yönetim kurulunun üyeleri kendi içinde iki kısma ayrılmalıdır. Birinci grupta, yürütme yani karar alıp yürütme yetkisini haiz yönetim kurulu üyeleri (executive üyeler), ikinci grupta ise, bu yetkileri haiz olmayıp, birinci gruba giren üyeleri gözetim ve denetim altında tutan (non-executive) üyeler bulunmalıdır. Bu iki sınıf üyenin yetkileri, şirket bilgi ve belgelerine ulaşabilme hakları ve şirketi bağlayıcı karar alabilme konumları farklı olduğu için hukukî, cezaî ve malî sorumlulukları da farklı olmalıdır. (b) Risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesi yanında, denetim komitesi ve atamalar komitesi kurulmalı ve bu komiteler yürütme yetkisini haiz olmayan üyelere bağlı çalışmalıdır. (c) Yönetim kurulunun görevlerinin hesap verilebilirlik bağlamında ve şirketin aczi halinde güçlendirilmesi gerekir. (d) Paysahipliği haklarının, özellikle yapısal değişikliklerde ve önemli kararlarda etkinlikleri artırılmalıdır. (e) Yönetim kurulu üyelerinin ücret ve diğer malî hakları denetim altına alınmalıdır. (f) Finansal tablolar uzman, bağımsız ve tarafsız denetçilerce, uluslararası standartlara göre denetlenmelidir. Bu öneriler sadece ulusal kurumsal yönetim kodekslerinde yer almamakta, kanunlara da etki yapmaktadır.

91. Kurumsal yönetimin öne çıkan bir kavramı ise “paysahiplerinin değeri” diye adlandırılan, içeriği tartışmalı, bir anlamda belirsiz “maksimizasyon” anlayışıdır. Kurumsal yönetim öğretisinin bu kuralı uyarınca, payın değeri “maksimize” edilmelidir. Maksimizasyon payın bilanço ve borsa (piyasa) değerinde, verdiği kâr payında sağlanmalıdır. Bu kuram, 89 nolu paragrafta açıklanan toplumsal eğilim ile çelişmektedir.

92. Kurumsal yönetim Dünya çapında ilgi görmüş, yaygınlık kazanmış, her ilgili uluslararası kuruluş ve ülke bu konuda davranış kodeksleri çıkarmış, yönetim kurullarını yıllık bildirimde bulunmakla yükümlendirmiştir. Ancak anılan ilkelerle ilgili son söz henüz söylenmemiştir. Bu ilkelerin, davranış kuralları mı yoksa geleceği şekillendiren ilkeler mi oldukları açıklık kazanmamıştır.

II. Şirketler Hukuku Alanında Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubunun Avrupa’da Modern Şirketler Hukukuna İlişkin Çerçeve Şartlarına Dair Raporu ve Komisyonun Şirketlerin Modernleşmesine İlişkin Yazısı

93. Avrupa Komisyonu, Eylül 2001’de, Avrupa’nın önde gelen ticaret hukuku profesörlerinden oluşan bir grup (Grup) kurmuş ve Gruptan, şirketler hukukuna ilişkin, özellikle AB şirketlerinin rekabet gücünün artırılması hedefini dikkate alan ve Avrupa şirketler hukukunun sadece geleceğini şekillendirmekle kalmayıp, onu aynı zamanda yönlendiren bir eylem planı hazırlamasını istemiştir. Çalışmaya başlayan Grup 4 Kasım 2002’de “Şirketler Hukuku Alanında Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubunun Avrupa’da Modern Şirketler Hukukuna İlişkin Çerçeve Şartlarına Dair Rapor (“Rapor”)³’u³ yayınlamıştır. Rapor, sadece akademik bir çalışma olmayıp, aynı zamanda Avrupa’daki şirketler hukuku ile ilgili çevreler ve menfaat gruplarının çeşitli sorunlar hakkında görüş ve önerilerini de yansıtan yol gösterici bir belgedir. Grup, Raporu hazırlarken, bir çeşit anket formu olan bir danışma belgesi düzenlemiş, bunu ilgili yerlere yollayıp görüş almadan önce, Avrupa Parlamentosunun Hukuk ve İç Pazar Komisyonunda tartışmaya sunmuştur. Danışma Belgesi’ne verilen cevaplar Rotterdam Erasmus Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, Şirketler Hukuku Enstitüsünde bir çalışma takımınca değerlendirilmiştir.

94. Şirketler hukukunun gelecek on yılda AB çerçevesinde alması gereken yolu belirleyen ve öngörülen aşamaları gösterip kısa, orta ve uzun vadeye ilişkin kesin öneriler ortaya koyan bu Rapor, Tasarıyı hazırlayan Komisyon tarafından da değerlendirilip dikkate alınmış, Tasarıya yeni giren bir çok kurumun ve hükümün doğrudan esin kaynağını oluşturmuştur: Şeffaflığın en etkili şekilde sağlanması; kurumsal yönetim ilkelerinin genel kurula, yönetim kuruluna ve denetlemeye uygulanması, her sermaye şirketinin bir web sitesi açmakla yükümlü olması, genel kurulların ses ve görüntü nakli suretiyle yapılması, tüzükle düzenlemeye bağlı olarak kurullara on-line katılım ve on-line oy kullanımı, yönetim kurulu toplantılarının elektronik ortamda yapılması, şahıs şirketleri ile limited şirketlere de bu teknolojinin uygulanması; kurumsal yatırımcılar eli ile oy kullanımının etkili bir konuma getirilmesi, işletmeler topluluğunun düzenlenmesi, bölünme, birleşme ve devralmalar yoluyla işletmelerin (şirketlerin) yeniden yapılandırılması, sermayenin oluşturulması ve korunması, pay sahiplerinin bilgilendirilmesi, etkin ve yakın denetim ile iyi, bilinçli, şeffaf, adil, hesap verilebilir ve sorumlu yönetim gibi.

3 Un cadré réglementaire moderne pour le droit européen des sociétés-Rapport du groupe de haut niveau d’experts en droit des sociétés/ Bericht der hochrangigen Gruppe von Experten auf dem Gebiet des Gesellschaftsrechts über moderne gesellschaftrechtliche Rahmenbedingungen in Europa/ Final Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law,

http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/company/company/modern/index.html

95. Rapor, (a) genel konuları, (b) kurumsal yönetimi, (c) sermayenin oluşturulması ve korunmasını, (d) işletmeler topluluğunu ve pramitleri, (e) Avrupa Özel Şirketini, (f) kooperatifler ile diğer işletme biçimlerini ve (7) öncelikli önlemleri ele almıştır.

III. Şirketler Topluluğuna İlişkin Avrupa Forumu

96. AT’ın şirketler topluluğuna ilişkin geri çekilmiş bulunan 9. yönergesinin ele alınıp yeni bir anlayışla düzenlenmesini sağlamak amacıyla “Avrupa İçin Şirketler Topluluğu Hukuku” projesi üzerinde çalışmak üzere bir Avrupa Forumu (Forum Europaeum) oluşturulmuştur. Forumda bu konunun uzmanı, üniversite profesörleri görev almışlardır. Yayınlanan rapor, şirketler topluluğu hukukunun çeşitli sorunlarına ilişkin önerileri ve bunların gerekçelerini içermektedir. Öneriler, topluluk kavramı, şeffaflık, özel denetim, azlığın paylarını satın alma zorunluğu, pay sahibinin şirketten çıkarılması ve şirketten çıkma hakkı, hakim şirketin krizdeki sorumlulukları ve güvenden doğan sorumluluk sorunları hakkındadır.

IV. Adalet ve Yasallık Anlayışında Değişim

97. 1950’li yıllardan itibaren geliştirilen yeni kuramlar, öğretiler ve yaklaşımlar hukukun ana değeri olan adaleti nesnelleştirmiştir. Ayrıca, hukuk kuralının işlevi ile yasallık anlayışına daha gerçekçi bir anlam verilmiş, dogmanın gerçekle çelişmemesi gereği kanun koyucuya adeta dayatılmıştır. Genel işlem şartlarını denetleyen kanunlar ile bu kanunlarda yer alan geçersizlik hükümleri ve şeffaflığın ticarî sır kavramını geri plana itmesi, bunun açık kanıtıdır. Nesnelleşen adaletin yeni tanımında, dürüstlük kuralı ve tehlike sorumluluğu ağırlık kazanmıştır. Bu yüzden klasik müteselsil sorumluluk özellikle yönetim organlarında gerçeğe uygun bir çerçeveye oturtulmaktadır.

F) Türkiye’de Ticaret Hukuku Reformuna İlişkin Çalışmalar

I. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsünün Seminerleri

98. Bu Tasarının dolayısıyla yeni Türk Ticaret Kanununun şekillenmesinde, hatta bir anlamda ilk yapı taşlarının konulmasında, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü tarafından 1998 yılında düzenlenen, “Bolu Toplantısı”nın önemli katkısı olmuştur. Bu toplantıda görüşülen konular ve yapılan tartışmalar daha sonra bir kitap halinde yayınlanmıştır⁴. Toplantıya Yargıtay üyeleriyle Ankara ve İstanbul Hukuk Fakültelerinin öğretim üyeleri katılmıştır. Abant’da yapılan bu toplantı, 6762 sayılı Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin bir kısmını değiştiren, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının hazırladığı, bazı tasarıları temel almasına

⁴ Türk Ticaret Kanunu ile İlgili Taslaklar-Tartışmalar, Bolu Toplantısı (30/04/1988-01/05/1988). Yayına hazırlayan: M. Başgöl, Ankara 1994.

rağmen, toplantı ticarî işletme ile anonim şirketler hukuklarında o yıllarda ortaya atılmış yeni kuramlar ile öğretilerin tartışıldığı, Avrupa'daki gelişmelerin ve uygulanan reformların değerlendirildiği ilk forum olmuştur. Bolu toplantısında 1998 yılına kadar AET tarafından hazırlanmış veya yürürlüğe konulmuş bulunan şirketler, sermaye piyasası, taşıma ve sigorta hukukuna ilişkin yönergeler ele alınmıştır. Bu yönergelerin bir çoğu üye devletlerin ulusal hukuklarına yansımıştır. Tartışmalarda, uygulama da irdelenmiştir. Bolu Toplantısında tam anlamı ile güncel ve modern ticaret hukukunun kısmen de olsa bilimsel envanteri çıkarılmış, gelişme yönleri belirlenmiş, gelecekteki Tasarının dolayısıyla yeni Türk Ticaret Kanununun teorik ve dogmatik temelleri düşünce ortamında şekillendirilmiştir.

II. İstanbul Hukuk Fakültesi Ticaret ve Deniz Hukuku Anabilim Dallarının Türk Ticaret Kanununun 40 Yıllık Uygulamasını Değerlendirme Tebliğleri ve Bu Tebliğleri Konu Alan Seminer

99. Tasarının dolayısıyla yeni Türk Ticaret Kanunu'nun şekillenmesinde, teorik ve dogmatik yapısının oluşmasında önem taşıyan bir diğer bilimsel çalışma, "İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı ile Deniz Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri ile Araştırma Görevlilerinin Değerlendirmeleri", (İstanbul 1997) adlı kitaptır. 6762 sayılı Kanunun kırkıncı yürürlük yılına erişmesi sebebiyle yayınlanan bu kitap anılan kanunun beş kitabına ilişkin kırk yıllık uygulamanın, öğretinin ve yargı kararlarının değerlendirmelerini içeriyordu. Tebliğlerde kanunî boşluklara işaret edilmiş, ihtiyaç duyulan düzenlemelere ilişkin öneriler yapılmış ve ayrıca öğretilerdeki açılımlara ve önerilere yer verilmiştir. Kitaptaki tebliğler daha sonra Yargıtay üyelerinin, İstanbul'daki asliye ticaret mahkemelerinin başkan ve üyelerinin, çeşitli üniversitelerin mensuplarının, avukatların, Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı temsilcilerinin katıldıkları bir seminerde tartışılmıştır. Tartışmalar daha sonra kitap halinde getirilmiştir⁵. Tebliğler ile seminer tartışmaları 6762 sayılı Kanunun bütün kitaplarının geniş çapta değiştirilmesi zorunluğunu ortaya koymuştur.

III. Deniz Hukuku Derneği'nin Çalışmaları

100. Deniz Hukuku Derneği 1999 yılı başlarında 6762 sayılı Kanunun deniz ticaretine ilişkin hükümlerinin değiştirilmesi konusunda bir model oluşturmak üzere bir taslak⁶ hazırlatmıştır. Deniz Hukuku Derneğinin çalışması, Tasarının Beşinci Kitabının hazırlanmasına ilişkin çalışmalarda ve tartışmalarda dikkate alınmıştır.

5 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu Semineri Tartışmaları, 05-06/12/1998.

6 Rayegân Kender / Ergon Çetingil, Türk Ticaret Kanununun Deniz Ticaretine Ayrılan Dördüncü Kitabındaki Hükümlerin Değiştirilmesine Dair Tasarı Taslağı, Deniz Hukuku Dergisi, Özel Sayı (Nisan-2002).

G) Adalet Bakanlığı “Türk Ticaret Kanunu” Komisyonunun Kurulması ve Belirlediği Başlıca Hedefler

101. 1999 yılının Aralık ayında, Adalet Bakanlığı tarafından, Adalet Bakanlığı temsilcileri; Yargıtay üyeleri, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Galatasaray Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, Başkent Üniversitesi ve Bilgi Üniversitesi öğretim üyeleri, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Denizcilik Müsteşarlığı ve Türkiye Odalar Birliği mensuplarından oluşan ve yeni Türk Ticaret Kanununun Tasarısını hazırlamakla görevlendirilen bir komisyon kurulmuştur (Komisyon). Komisyon 2000 yılının Nisan ayından itibaren beş yıl süreyle çalışmış ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısını (Tasarı) hazırlamıştır.

Komisyon ilk toplantısında bazı hedefler belirlemiştir. Bunlardan birincisi, yeni Türk Ticaret Kanununun Türk işletmelerinin ticarî ve ekonomik yönden uluslararası rekabet piyasalarında güçlü aktörler olarak çalışmalarını sağlayacak kurum ve sistemlere sahip olmasının sağlanmasıdır. İkincisi, AB Müktesebatının yeni Türk Ticaret Kanununun ticarî işletme, şirketler, sermaye piyasası, taşıma, deniz ticareti ve sigorta hukuku kitaplarına tam olarak yansıtılmasıdır. Üçüncüsü, yeni kanunun Türkiye'nin güncel, orta ve uzun vadeli gereksinimlerine cevap verecek, mekanizmaları ve hükümleri içermesidir. Dördüncüsü kanunun modern ticaret hukuku ile örtüşmesi, beşincisi mevcut bilimsel birikimin korunması, yargı kararlarıyla sağlanan hukukî gelişimin sürdürülmesidir.

102. Komisyonun değerlendirmelerine göre, yeni Türk Ticaret Kanununda bundan başka, (a) Ticaret dünyasının tüm aktörlerinin gereksinimlerine, ilgili çevrelerin beklentilerine cevap verecek yeni kurallara yer verilmelidir. (b) Teknik gelişmeler yansıtılmalı, özellikle internetten her konuda, özellikle şeffaflığı sağlamak için yararlanılmalıdır. (c) IFRS ile özdeş Türk Muhasebe Standartları, kanunda genel ve mutlak uygulanma olanağına kavuşturulmalıdır. d) Halka açık olan ve olmayan şirketler arasındaki farklar en az düzeye indirilmelidir. (e) Tasarı ile SerPK arasındaki ikilik olabildiğince ortadan kaldırılmalıdır. (f) Kurumsal yönetim ilkelerine uygun ve ucu gelişmelere açık düzenlemeler yapılmalıdır. (g) Yeni finansman olanakları sağlanmalıdır. (h) Borsada işlem görececek menkul değerler listesi zenginleştirilmelidir. (i) Şirketlerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesi yeni esaslara göre düzenlenmelidir. (j) Finansal tablolar hem şirketler hem de şirketler topluluğu yönünden çağdaş anlayışa uygun kurallara bağlanmalı, anonim ve limited şirketlerin etkin, bağımsız ve uluslararası standartlarla uyumlu denetimi sağlanmalıdır. (k) Taşımada CMR kuralları egemen

kılınmalı, çeşitli taşıma türleri için özel hükümler getirilmeli ve taşıma işleri yüklenicisine ilişkin kısım yenileştirilmelidir. (l) Navlun sözleşmesinin eksik veya yetersiz kısımları modern anlayışa uydurulmalıdır. (m) Deniz ticareti reforma tâbi tutulmalı, taşıyıcının sorumluluğuna, yolcu taşımaya, kurtarma ve yardıma, gemi alacağı hakkı ile çatmaya ilişkin kurallar yenileştirilmeli ve deniz icrası hakkında hükümler getirilmelidir. (n) Sigorta sözleşmesine ilişkin normlar sigorta endüstrisini güçlendirecek şekilde ele alınmalı, kara ve deniz rizikolarına karşı sigorta ayırımından doğan aykırılıklar ortadan kaldırılmalı, sorumluluk sigortasına yer verilmeli ve mevcut birikim de korunmalıdır.

H) Tasarının Kitaplarına Göre Getirilen Yenilikler ile Değişiklikler

I. Ticarî İşletme Kitabı

103. Tasarının içerdiği değişik ve yeni hükümlerin gerekçeleri “Madde Gerekçeleri” Bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Aşağıdaki bölümün amacı önemli yenilik ve değişikliklerin görsel bir listesini vermektir.

1. Ticarî İşletme

104. Tasarının ticarî işletme kitabının merkezini oluşturan ticarî işletme, hukukumuza 1956 tarihli 6762 sayılı Kanun ile girdiğinde tüm Avrupa için yeni bir kavramdı. 1942 yılında kabul edilen İtalyan Medeni Kanunu’nun, 6762 sayılı Kanunun tasarısını hazırlayan Hirsch’e verdiği esin, aradan geçen elli yılda Avrupa ticaret hukuku öğretisini derinden etkilemiştir. Ticaret hukuku yerine ticarî işletme hukukunun ikame edilmesi önerileri bugün de günceldir ve ağırlık kazanmaktadır. Ticarî işletme/teşebbüs kavramı öğretilerde genel kabul görmek yanında, bir de rekabetin korunması, haksız rekabet ve işletme topluluğu hukuku gibi hukuklarda artan oranda kullanılmaya başlanmış, söz konusu düzenlemeler işletme/teşebbüs bağlamında yapılmıştır. Bu sebeple ticarî işletme kavramı Tasarıda tanımlanarak ve somutlaştırılarak varlığını devam ettirmiştir.

2. Faiz

105. Faizin taraflar arasında serbestçe belirlenebilmesi ve özel kanundaki kurallara genel geçerlilik kazandırılması, Türk Ticaret Kanununa ise ticaret hukuku yönünden özel sayılabilecek hükümler konulması tercih edilmiştir. Faizde 6762 sayılı Kanunun koyduğu kurallar esasta korunmuştur.

3. Ticaret Sicili

106. Ticaret sicilinde, AT’nin şirketlere ilişkin birinci yönergesine ve eklerine uygun, gelişmelerin ve gereksinimlerin gerekli kıldığı değişiklikler yapılmıştır. Bunların başında, tescil ve ilâna tâbi konuların düzenli olarak depolandığı

ve elektronik ortamda kullanıcılara sunulabildiği bir bilgi bankasının TOBB nezdinde kurulması gelmektedir. Bu yenilik önce elektronik ortamda çalışan yerel, daha sonra da tek (merkezî) ticaret siciline geçişi kolaylaştıracaktır. İkincisi, son zamanlarda kanundan çıkarılan, ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan devletin sorumluluğu hakkındaki hükümlerin yeniden sisteme alınmasıdır. Üçüncüsü, görünüşe güven öğretisinin kanuna güçlü bir tarzda yansımaları, hukukî işlemlerde sicilin olumlu işlevinin kesin çizgilerle tanımlanmasıdır.

4. Ticaret Unvanı

107. 6762 sayılı Kanun, ticaret unvanının tecavüze uğraması halinde açılabilir davalar, istenebilecek tazminat ve zamanaşımı konularında yetersizdi. Uygulama yönünden önemli olan bu konular açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca getirilen yeni kurallarla Tasarının, fikrî mülkiyete ilişkin kanun hükmünde karamanelere uyumu sağlanmıştır.

5. Haksız Rekabet

108. 6762 sayılı Kanunun haksız rekabete ilişkin hükümleri geniş çapta değiştirilmiştir. İlk önce, kanuna bir amaç bir de ilke hükmü konulmuş, yorumlanması güç tanım hükmü kanundan çıkarılmıştır. Haksız rekabete ilişkin kuralların amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst (hukuka uygun) ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. Yanıltıcı, incitici, kötileyici beyanlar, aşırı reklamlar, rekabeti bozucu satış yöntemleri, bir kimseyi başkasıyla yapmış olduğu sözleşmeyi ihlâl ve feshe yöneltici eylemler, başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma, iş şartlarına uymama, hukuka aykırı işlem şartları, dürüstlük kuralına aykırı davranış ve ticarî uygulamalar olarak kabul edilmiştir. 6762 sayılı Kanunun haksız rekabete ilişkin kısmının yeniden kaleme alınmasında İsviçre'nin 19/12/1986 tarihli Haksız Rekabete Karşı Federal Kanunundan yararlanılmıştır. Böylece, haksız rekabet oluşturan eylemler listesi, bir taraftan müşterinin malın gerçek değeri konusunda yanıltılması, saldırgan satış teknikleriyle karar verme özgürlüğünün kısıtlanması, reklamlarla özellikle karşılaştırmalı ve aşırı reklamlarla aldatılması; diğer taraftan taksitli satışlarda ve tüketici kredilerinde dürüst davranılmaması gibi eylemlerle zenginleştirilmiştir. Genel işlem şartlarının kapsama alınması altı çizilebilecek bir yeniliktir. Haksız rekabetten kaynaklanan sorumluluk ve ihtiyatî tedbirler fikrî mülkiyet hukuku düzenlemelerine uydurulmuştur. Tasarının içerdiği yenilik 2004 Alman Haksız Rekabet Kanunu ile de örtüşmektedir. Alman reformunun merkezini oluşturan rakip, tüketici, ve pazarda bulunan diğer ilgililer üçlüsü Tasarı ile de bozulmamış rekabet yaklaşımında koruma altına alınmıştır. Haksız rekabet alanında ayrıca çağdaş içtihatlar ve öğretiyelikle oluşan birikim, özenle korunmuştur.

6. Acente

109. 6762 sayılı Kanunun acentenin haklarına ilişkin hükümlerinde bazı boşluklar vardı. Bu boşluklardan bir kısmı ücret hakkı ile ilgili olup, acentenin emeğinin karşılığını alamaması sonucunu doğuruyordu. Ancak, en önemli boşluk denkleştirme talebinin kanunda düzenlenmemiş olmasıydı. Eski kanunun, sözleşmenin sona ermesine ilişkin hükümleri de yeterli olmadıktan başka, açıklıktan yoksun ve gereksinimlere cevap vermekten uzaktı. Tasarı, acentenin ücret, olağanüstü giderler ile faiz isteme haklarını ve sözleşmenin sona ermesini yeniden düzenlemiş, ayrıca denkleştirme talebiyle sözleşmenin sona ermesinden sonra geçerli olan rekabet yasağı anlaşmasına ilişkin bir hükme yer vermiştir.

7. Ticarî Defterlerle İspat

110. Artık pekçok ülkenin kanununda yer almayan ve ispat hukukunun ilkeleriyle de pek bağdaşmayan ticarî defterlerle ispat usulüne son verilmiştir. Ticarî defterler, doğal olarak, mahkemenin takdirine bağlı delil olma niteliklerini korumaktadır. (131 nolu paragrafa da bakınız)

8. Kaldırılan Hükümler

111. 6762 sayılı Kanunda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş bulunan ticaret işleri tellallığı (m. 100-115), eskimiş ve artık uygulanma olanağı kalmamış hükümlere yer vermişti. Aynı konunun BK'da da düzenlenmiş bulunduğu dikkate alınarak ve BK'daki bu hükümler uygulama yönünden yeterli görülerek, ticarî işler tellallığına ilişkin maddeler kanundan çıkarılmıştır.

Hiçbir işlevi bulunmayan, öngörülme amacı da pek anlaşılmayan 6762 sayılı Kanunun 135 inci maddesine veya benzeri bir hükme Kanunda yer verilmemiştir.

II. Ticaret Şirketleri Kitabı

1. Genel Hükümler

a) Ultra Vires

112. 6762 sayılı Kanun, ticaret şirketlerinin, şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusunun çerçevesi içinde kalmak şartıyla, hak iktisap edebilecekleri ve borç yüklenebilecekleri ilkesel hükmünü içeriyordu. Bu hüküm uyarınca, işletme konusu dışında ticaret şirketleri hak ehliyetini haiz değildi; işletme konusu dışında yapılan işlemler ultra vires olduğu için yok sayılıyordu. Türk hukukuna 6762 sayılı Kanun ile giren, ticaret şirketleri hukukuna hakim olan bu temel kural, Türk ticaret ve medeni hukuk öğretilerinde eleştiriliyordu. Hatta bazıları ultra vires'i geçmiş yıllarda kalan merkezî planlama anlayışı ile bağlantılı görüyordu.

AET 1968 tarihli ve 68/54 sayılı, Şirketlere ilişkin birinci y6nergesinde, AET'ye üye 6lkelerin ultra vires kuralını kanunlarından 6ıkarmalarını 6ng6rüyordu. Y6nerge, bu h6km6 ile 66nc6 kişileri korumayı ama6lıyordu. Temsile yetkili kişilerin, Şirket adına yaptıkları işlemlerin Şirketi baēlayacaēına 66nc6 kişilerin g6venmelerinin saēlanması, işlem ve pazar g6venliēi i6in Őarttı. Bir taraftan hep g6ndemde bulunan eleştiriler, diēer taraftan AET'nin y6nergesi dikkate alınarak ultra vires h6km6ne Tasarıda yer verilmemiştir. İlkenin kaldırılması sebebiyle, Şirketin işletme konusu dışında yapacaēı işlemlerin sonu6ları, Tasarıda 66nc6 kişinin iyiniyeti 6er6evesinde d6zenlenmiŐtir.

b) Sermaye

113. 6762 sayılı Kanunun, ticaret Şirketlerine ilişkin genel h6k6mleri arasında yer alan, sermaye koyma borcu hakkındaki d6zenlemelerde, modern a6ıklamalar ve teknik gelişmeler g6z 6n6nde tutularak ve 6762 sayılı Kanunun yarım y6zyılı ge6en uygulamasından elde edilen deneyimler de deēerlendirilerek bazı deēiŐiklikler yapılmıştır. İlk olarak, elektronik ortamların, alanların, adların ve işaretlerin ticaret Şirketlerine sermaye olarak konulmaları kabul edilmiştir. İkinci olarak, 6762 sayılı Kanun d6neminde, Şirkete sermaye olarak konulan taşınmazların, Şirket adına tescillerinin ihm6l sebebiyle veya kasten yapılmayıp, eski malikleri 6zerinde kalması aksaklıēına olduk6a sık rastlanmıştır. Bu durum 66z6m6 g66 bir6ok soruna neden olmuştur. Onun i6in taşınmazların ve sair aynı hakların, tapu k6t6ēinde; markalar, patentler, tasarımlar gibi hakların da kendilerine 6zg6 sicillerde, Şirket adına tescil edilmeleri i6in, buna ilişkin bildirim bu sicil m6d6rl6klerine veya sorumlularına ticaret sicili m6d6rl6ēince resen yapılması zorunluluēu h6kme baēlanmıŐtır. B6ylece sermayenin korunması ve g6venliēi ilkesine uygun bu d6zenleme ile uygulamada 6ok sık g6r6len aksaklıklar giderilmeye 6alıŐılmıŐtır. Sermayenin korunması ilkesinin sınırlı sorumluluk ilkesi baēlamında işlev ve yararını sorgulayan ve olumsuz sonu6lara varan bazı araştırmalar, hen6z deēerlendirme ve irdeleme aşamasında buldukları ve ilkenin yerini tutacak se6eneklerin 6nerilmemiŐ olması nedeniyle dikkate alınmamış, ilkeye baēlı kalınmıŐtır.

c) Birleşme, B6l6nme, T6r DeēiŐirme

114. Şirketlerin birleşmeleri, b6l6nmeleri ve t6r deēiŐtirmeleri ayrıntılı bir Şekilde ve AT y6nergelerine uygun olarak d6zenlenmiŐtir. Getirilen yeni h6k6mlerle sadece s6z konusu yapısal deēiŐikliklerin g6venli, Şeffaf ve basit bir işlemler zinciri i6inde ger6ekleŐmeleri saēlanmakla kalınmamıŐ, aynı zamanda, alacaklılar ve diēer hak ve menfaat sahipleri de korunmuştur. Ayrıca iş6ilerin devralan Şirkete ge6işleri, hakları ve sorumlulukları da ayrıntılı olarak d6zenlenmiŐtir.

d) Şirketler Topluluğu

115. Bu bölümün bir diğer yeniliği “şirketler topluluğu” terimi altında bağlı işletmeler hukukunun düzenlenmesidir. Düzenleme ile, ana ve yavru ortaklıklar arasındaki ilişkiler, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve menfaat dengesi temelinde kurallara bağlanmıştır. Kısmen Alm. POK’dan esinlenen, Forum European’ın bu konudaki görüşlerinden de yararlanan bu hükümlerle, yeni paysahipliği, özellikle dava hakları getirilmiş ve yeni sorumluluk halleri öngörülmüştür.

2. Kollektif ve Komandit Şirketler

116. Kollektif ve komandit şirketler alanında, Avrupa’da özellikle kaynak İsviçre Borçlar Kanununda herhangi bir önemli değişiklik yapılmamıştır. Zaten bu alanlarda değişiklik yapmayı gerektirebilecek herhangi bir teorik ve dogmatik gelişme olmamıştır; öğretide de dikkate değer bir açılım yoktur. Şahıs şirketleri bugüne kadar AET’nin ve AT’ın da ilgi alanı dışında kalmıştır. Her iki şirket türünün hitap ettiği kitlede de genişleme olmamış, aksine şahıs şirketi türüne ilgi azalmıştır. Bu anlayış KOBİ’ler yönünden de geçerlidir. Çünkü, KOBİ’lerin de sorumluluğu sınırlı olmayan bir şirketi tercih etmeleri için ikna edici bir sebep mevcut değildir. Bu nedenlerle kollektif ve komandit şirketlerde birikim esas itibarıyla korunmuş ve değişiklikler, yanlışların düzeltilmesine, boşlukların doldurulmasına ve belirsiz noktaların açıklığa kavuşturulmasına özgülenmiştir. Her iki şirkette de, 6762 sayılı Kanun, oy hakkı ve şirket kararları konusunda suskundur. Tasarı bu boşluğu da doldurmuş, şirket hesaplarının denetimi ve kârın belirlenmesi hususunda modern kurallar getirilmiş, denetim yeminli malî müşavir ile serbest muhasebeci malî müşavirlere bırakılmıştır. Ayrıca Tasarıya şirketten ayrılan ortağın eski borçlardan sorumluluğuna ilişkin özel zamaşaşımı hükümleri konulmuştur.

Sınırlı sorumlu bir şahıs şirketi modeli olan, Almanya’da ünlü “Limited Şirket ve Ortağı Komandit Şirket” formülü ile ünlenen, İsviçre’de de güncel olan, Fransa’da hatta Amerika Birleşik Devletleri’nde de tanınan bu şirkete ilişkin herhangi bir hükme Tasarıda yer verilmemiştir. Türkiye’de hemen hemen hiç bilinmeyen, kanunu dolanan bu yozlaşmış modeli düzenleyen ülke zaten yoktur. Tasarı sermayesi paylara bölünmüş şirkette, 6762 sayılı Kanunun düzeni aynen korunmuştur.

3. Anonim Şirketler

117. Anonim ortaklıklar bölümü yeniden kaleme alınmış, 6762 sayılı Kanunun pek az hükmü Tasarıya aktarılmıştır. Yenilikleri, sisteme ve kurumlara ilişkin olanlar ve münferit hükümlere özgülenenler şeklinde iki bölümde toplayabiliriz: Anonim şirketler alanında AET/AT’ın şirketlere ilişkin yönergeleri ile uyum

sağlanmıştır. Aşağıda sisteme ilişkin olanlarla kurumsal değişikliklere değinilmiş, hükümlerle ilgili olanlar ise madde gerekçelerine bırakılmıştır.

Tasarının anonim şirketlere ilişkin düzenlemelerinde, tüm Dünyada ve Avrupada, son zamanlarda yeni bir terime özellikle yer verilmiştir. Gerçekten bir çok varsayımada “halka açık anonim şirket” yerine “pay senetleri borsada işlem gören anonim şirket” ibaresi tercih edilmiştir. Avrupada da artık “halk şirketi” yerini “pay senetleri borsada işlem gören şirket”e bazen de kısaca “borsa şirketi”ne bırakmıştır. Kurumsal yönetim kuralları ve konsolide finansal tablolarda IFRS, pay senetleri borsada işlem gören şirketlere uygulanmakta ve bağlı nama yazılı paylarda ve daha birçok konuda pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için özel düzenlemeler getirilmekte, bu hallerde “halka açık anonim şirket” teriminin kullanılmasından kaçınılmaktadır. ğretiye ve ilgili çevrelere, haklı olarak, pay senetleri borsada işlem görmeyen bir anonim şirketin, isterse paysahipleri belli bir sayının üstünde olsun, halka açık olmadığı düşüncesi hakim olmaya başlamıştır. Bu yönden SerPK’nın konusu olan “halka açık anonim şirket” kavramının sorgulanması gereği ortaya çıkmıştır. Pay senetleri borsada işlem görmeyen, ancak pay senetleri halka arzedilmiş bulunan veya arzedilmiş sayılan bir şirketin halka açık şirket denilen bir ara sınıf olarak korunmasında hukuk politikası yönünden bir yarar olup olmadığı incelenmesi gereken ancak Tasarının görev alanı dışında kalan bir sorundur.

Bir anlamda, anonim şirketler reformu denilebilecek yenileştirmeyi, sadece AB şirketler hukuku ile uyumlaştırma amacıyla açıklamak doğru olmaz. Bu reformun temelinde, ağdaş gelişmelerin, teorilerin, eleştirel öğretinin, içtihat birikiminin, sorunlara çok yönlü yaklaşımların ve anonim şirketlerin, özellikle pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerin kendi dinamiklerinin de etkisi vardır.

118. Yukarıda söz konusu edilen anonim şirketin niçin halka açık olduğu cevaplanması g bir sorudur. Ayrıca, pay senetleri borsada işlem görmeyen, ancak halka arzedilmiş olan veya nitelendirmede, borsada işleme konu olmasa bile, paysahibi sayısını esas alan bir yöntem modern anlayışla pek bağdaşmamaktadır. Bu yönden SerPK’nın eleştirel bir bakışla değerlendirilmesi, artık yapay bir konumda bulunan halka açık anonim şirket sınıfının ya kaldırılması ya da başka bir sınıf halinde düzenlenmesi doğru olur. Tasarı, bu eskimiş kavram yerine, bazı istisnalar dışında, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketi esas almıştır.

a) Kuruluşun Yeniden Düzenlenmesi ve Tedrici Kuruluşun Kaldırılması

119. 6762 sayılı Kanunun, anonim şirketlerin kurulmasına ilişkin sistemi, çeşitli sebeplerle tamamen bozulmuş, maddelerin büyük çoğunluğu, bazı kanun değişiklikleri nedeniyle devre dışında kalmıştı. 6762 sayılı Kanun döneminde tedrici kuruluş hakkındaki hükümler, bu tür kuruluşa başvurulmadığı için, hemen

hiç uygulanmıyordu. 559 sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile sadece kuruluşun bir aşamasını oluşturan mahkeme onayı kaldırılmadı, aynı zamanda, (galiba yanlışlıkla) “kurulmamış sayılma” hükmü de ilga edildi. Bu değişiklik dolayısıyla 311 inci madde başta olmak üzere, 6762 sayılı Kanunun bazı hükümlerinde boşluklar oluşmuştu. Ayrıca, sözü edilen Kanun Hükümünde Kararname ile, buna dayalı tebliğler 285 inci maddenin de anlaşılmasını güçleştirmişti. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın kuruluş ve esas sözleşme değişikliklerinde geçerli olan iznini sınırlayıp 6762 sayılı Kanunu istisnalsı normatif sisteme oturtan 4884 sayılı Kanun da olumlu tavrına rağmen bütünlüğü bozdu. Nihayet, 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun kuruluşun yeniden kaleme alınması zorunluğunu katmerli bir ihtiyaç haline getirdi.

Tasarı, istisnalsı normatif düzeni korumuş, kuruluşta kurucu işlem sistemini açıkça düzenlemiş, bu aşamada, halka açılmayı işleyebilir bir rejime bağlamış, şeffaflığı ve etkin denetimi gerçekleştirmiş, fesih davasını tekrar öngörmüştür.

b) Tek Kişilik Anonim Şirket

120. AET’nin 89/667 sayılı, şirketlere ilişkin 12. Yönergesinin tanıdığı olanaktan yararlanılarak, tek pay sahibi bulunan anonim şirketin kurulmasına ve çalışmasına olanak tanınmıştır. Böylece AB üyesi devletlerin hukukları ile tam uyum sağlanmıştır. Yönerge, üye devletlere tek ortaklı limited şirket veya sorumluluğu sınırlanmış ticarî işletme kurmak seçeneklerini sunmakta, tek pay sahipli anonim şirketi de üyelerin tercihine bırakmaktadır. Tasarı, Almanya, Finlandiya, Hollanda, İspanya, İsveç örneklerini izleyerek tek ortaklı limited şirket yanında, anonim şirkete de yer vermiştir.

c) Temel İlkeler

121. Tasarı iki temel ilkeyi açıkça hükme bağlamıştır. Bunlardan birincisi evrensel nitelikteki, pay sahiplerinin eşit işleme tâbi tutulması ilkesidir. İkincisi ise, pay sahiplerinin şirkete borçlanmalarının yasaklanmasıdır. Birincisinin pay sahiplerine özgülenmiş olmasının, kurumsal yönetim ilkeleri ile örtüşmediği (89 nolu paragraf) düşünülebilir. Ancak, Tasarının 358 inci maddesi, yönetim kurulunun pay sahipleri dışındaki ilgililere de eşit işlem yapmasına engel değildir. Ayrıca eşit işlem ilkesinin ilgililer bağlamında, kendi içinde mi uygulanacağı, yoksa çeşitli çevreler arasında mı geçerli olması gerektiği sorunu kurumsal yönetim ilkelerince henüz açıklığa kavuşturulmamıştır.

d) Asgarî Sermaye, Asgarî İtibarî Değer

122. Asgarî sermaye gibi, payın itibarî değerinin bulunması sistemi de aynen korunmuştur. İtibarî değersiz pay veya gerçek olmayan itibarî değersiz (hesabî) pay sistemine geçmenin, önemli bir birikimin terkedilmesi sakıncası yanında,

köklü bir sistem değişikliğini gerektirdiği de görölmüş, buna bu aşamada ihtiyaç olmadığı sonucuna varılmıştır (Bakınız. 060).

e) Şirketin Kendi Hisse Senetlerini İktisap Etmesi

123. Şirketin kendi hisse senetlerini iktisap edebilmesi, 6762 sayılı Kanun 329 uncu maddesini çok aşan ve AET'nin şirketlere ilişkin 2. yönergesiyle uyum içinde bulunan bir düzenlemeye bağlanmıştır. Yeni düzenleme eskisi ile karşılaştırılmayacak kadar esnek, liberal ve market-maker'lığa da olanak sağlayan bir yapıdadır.

f) Yönetim Kurulu

124. Tasarı, yönetim kurulunu, hem yapısal hem de işlevsel yönden kurumsal yönetim kurallarını da gözeterek, yeni hükümlerle düzenlemiş; bunu yaparken profesyonel yönetimi ve tam şeffaflığı özenle dikkate almıştır. Ayrıca, özellikle yabancı sermayeli şirketlerde, yönetim kurulu toplantılarının yapılabilmesini kolaylaştırmak amacıyla son hükümlerde, toplantıların elektronik ortamda yapılabilmesi olanağını getirmiştir. Yönetim kurulu üyelerinin özen yükümleri nesnel, adil ve uygulanabilir kurallara bağlanmıştır.

125. Tasarı, esas sözleşmede hüküm bulunması şartı ile, bir örgütlenme yönetmeliğine göre, yönetimin kısmen veya tamamen devrini öngörerek, bir anlamda Amerikan kurul sistemine uygun hale gelmiş ve 6762 sayılı Kanunda zaten mevcut bulunan sistemi geliştirmiştir. Yeni sistem, yürütme yetkisini haiz olan ve olmayan (executive/non-executive) yönetim kurulu üyesi ayrımının uygulanmasına müsaittir. Bu düzenleme, Alman yönetim kurulu/gözetim kurulu ve Fransız genel müdürün şirket başkanı olduğu (Président Directeur Général) sisteme de olanak vermektedir.

g) Sırada Sona Gitme, İflâsın Ertelenmesi

126. Yönetim kurulunu, borca batıklık halinde şirketin iflâsına karar verebilmesi için, mahkemeye başvurmak zorunluğundan kurtaran bir çare, İsv. BK'dan alınarak Tasarıya konulmuştur. Bu çare, şirketi batık durumdan çıkaracak kadar, şirket alacaklısının, alacaklarının diğer bütün alacakların kanûnen tabi oldukları sıraların altına gitmesini kabul etmeleridir. Bu suretle en arka sıraya giden alacaklar, silinmedikleri için, arkaya gitmeyi kabul eden alacaklıların bu beyanı şirketin bilançosunu değiştirmez. Borca batıklık durumu varlığını sürdürüp şirket iflâs ederse, diğer alacaklılar iflâs paylaşımında alacaklarını tam olarak almadan, sırada arkaya giden alacaklıya bir ödeme yapılmaz, yani bu alacaklı garameye katılmaz. İsviçre'de yararlı sonuçlar veren bu yeni araç sıradışı ölçüde öğreti faaliyetine de yol açmıştır.

h) Risklerin Erken Teşhisi ve Yönetimi

127. Tasarı ile, kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması, payları borsada işlem gören şirketlerde zorunlu hâle getirilmiştir. Bu komite gerçekte “denetim komitesi” veya “iç denetim komitesi”nden farklıdır. Ancak her iki komite aynı komitede de birleştirilebilir. Türkiye gerçeği bakımından iç denetim komitesi yanında risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesi özel bir önem taşımaktadır. Çünkü Türkiye’de bir çok şirket, faizlerdeki sık dalgalanmalar, devlet bonoları ve tahvilleriyle yapılan işlemler, yatırımların kredilerle finanse edilip, özvarlık/yabancı para rasyosuna dikkat edilmemesi, döviz üzerine spekülasyon yapılması ve özellikle dövizde açık pozisyon ve benzeri sebeplerle doğrudan ve ciddi risk altındadır. Sanayileşmiş ve istikrarlı ülkelerde pek rastlanılmayan bu tür riskler Türk işletmeleri yönünden, darboğaza girme ve hatta iflâs tehlikesini kolaylıkla beraberinde getirebilmektedir. Kurumsal yönetim ilkeleri arasında bulunmayan bu komiteyi, yukarıda açıklanan sebeplerle Tasarı gerekli görmüştür. Diğer yandan riskin yönetimi uygulama ve öğretisi tarafından bilinen, ancak kanunda henüz yerini bulmamış bir kavram ve uzmanlığı gerektiren bir konudur.

i) Genel Kurul

128. Tasarının genel kurula ilişkin hükümlerinde sisteme yönelik önemli bir değişiklik yapılmamış, bu organ, pahasahipliği haklarının kullanıldığı, yılsonu finansal tablolarının ve yıllık raporun incelenip hakkında karar verildiği yönetim organının seçildiği, kârın kullanılış şeklinin belirlendiği ve esas sözleşme üzerinde değişikliklerin yapıldığı organ niteliklerini korumuştur.

j) Denetleme

129. Tasarıda denetçiler anonim şirketin organı olmaktan çıkarılmış; her ölçekteki şirketlerin denetimi, bağımsız denetim kuruluşlarına veya küçük anonim şirketlerde en az iki serbest yeminli müşavire veya yeminli serbest muhasebeciye bırakılmıştır. Denetlemenin konusu, şirketin ve şirketler topluluğunun yılsonu finansal tabloları ile yıllık raporların ve envanter de dahil olmak üzere, tüm muhasebenin denetimidir. Söz konusu olan, kanuna, Türkiye muhasebe standartlarına ve esas sözleşme hükümlerine uygunluk denetimidir. Raporun denetimi ise, şirketin veya şirketler topluluğunun genel durumunun pahasahiplerine doğru olarak sunulup sunulmadığının denetimidir. Denetim, şirketin varlığını ve geleceğini tehdit eden yakın tehlikeleri teşhis sistemlerinin şirkette bulunup bulunmadıklarını ve gerekli önlemlerin alınıp alınmadığını da kapsar. Denetçinin bağımsızlığı konusunda çok titiz olan kanun, denetçi ile denetlenecek olan şirket arasında her türlü ilişkiyi denetçiliğe ve etiğe aykırı görmektedir. Denetlemenin,

mesleğin gereklerine ve etiğine uygun olarak ve gelecekteki risklerin tespitini de kapsayacak şekilde yapılması gerekir.

130. Tasarıda denetçinin yanısıra, işlem denetçileri de düzenlenmiştir. İşlem denetçileri, kurulma, sermaye artırımı, azaltılması, birleşme, bölünme, tür değiştirme, menkul değer ihracı gibi işlemleri denetleyen uzmanlardır. İşlem denetçilerinde de denetçide aranan nitelikler aranır. Denetçilerin sorumlulukları ve sır saklama sorumlulukları yeni esaslara bağlanmıştır.

k) Yıllık Finansal Tabloları

131. Denetim gibi radikal bir şekilde değişikliğe uğrayan ikinci kurum, finansal raporlamadır. Kavram hem muhasebeyi hem de yıllık finansal tablolarını aşır, ara finansal tabloları da kapsayan bir genişliktedir. Artık işletmelerin muhasebelerine IFRS ile bir anlamda özdeş Türkiye Muhasebe Standartları uygulanacaktır. Standartlar sürekli değişim süreci içindedir ve uygulama birliğini sağlamak amacıyla kavramsal çerçeve Uluslararası Finansal Raporlama Yorum Komitesi [IFRIC] tarafından belirlenmekte ve yorumlanmaktadır. Tüm sanayileşmiş ülkelerle birlikte aynı finansal raporlama standartlarını uygulamak ve aynı yorum kurallarına bağlı olmak Türk işletmelerine uluslararası ve yabancı piyasalarda rekabet gücü sağlayacak ve Türk piyasasına uluslararası nitelik kazandıracaktır. Bu konuda Tasarı sistemini taşıyan kolonlar, etkenlik, bütünlük ve değişkenliktir. Standartlar eskiden “Uluslararası Muhasebe Standartları” diye adlandırılmıştı. Bu standartlara artık “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları” denilmektedir. Yeni terimde vurgu “raporlama” kelimesindedir. Anılan kelime, standartların bilgi verme, aydınlatma, şeffaf olma yönlerinden “aktif”, yani etken olmalarını, edilgen konumda bulunmamalarını, ifade etmektedir. “Bütünlük” ile söz konusu standartların, kural olarak, tüm işletmelere ve şirketlere uygulanacağına gönderme yapılmıştır. Ancak, Tasarıda bunun bir geçici istisnası vardır: üç yıl süre ile ticarî işletmelere, şahıs şirketlerine ve küçük sermaye şirketlerine, IFRS’lerin basitleştirilmiş şekilleri uygulanacaktır. Basit IFRS’ler Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından hazırlanacaktır. Bu uygulama hem IFRIC hem de Dünya Bankası yaklaşımına uygundur. Standartlar durağan değil devamlı gelişme halindedir.

l) Payscaleinin Güçlenen Konumu

132. Modern şirketler hukukuna uygun olarak pay sahibinin konumu Tasarıda güçlendirilmiştir. Güçlenme aşağıdaki araç, yöntem ve sistemlerle sağlanmıştır.

(1) Payscalei haklarının listesi zenginleştirilmiştir. Tasarı, 6762 sayılı Kanunun pay sahibine tanıdığı tüm malvarlığına, yönetime, denetlemeye

ve incelemeye ilişkin hakları vermekte, ayrıca bu listeyi yeni haklarla zenginleştirmektedir. Bunlar inter alia,

- şirketten çıkma hakkı: (a) birleşmede (Tasarının 141 inci maddesi).

(b) hakimiyetin kötüye kullanılmasında [Tasarının 200 üncü maddesinin ikinci fıkrası].

- Özel denetim isteme hakkı (Tasarının 438 inci maddesi).

- Şarta bağlı sermaye artırımında önerilme hakkı [Tasarının 466 ncı maddesinin birinci fıkrası].

- Eşit işlemi isteme hakkı (Tasarının. 357 nci maddesi).

(2) Paysahibine yeni dava hakları tanınmıştır; inter alia,

- Birleşme, bölünme ve tür değiştirmede ortaklık payının ve haklarının veya ayrılma karşılığının uygun olmaması halinde denkleştirme talebi davası (Tasarının. 192 nci maddesi).

- Birleşme, bölünme ve tür değiştirmenin iptali davası (Tasarının 193 üncü maddesi).

- Birleşme, bölünme ve tür değiştirmede sorumluluk davası (Tasarının 194 üncü maddesi).

- Hakimiyetin kötüye kullanılması halinde yönetim kuruluna sorumluluk davası (Tasarının 202 nci maddesinin ikinci fıkrası) ve alacaklıların davasına müdahale (Tasarının 202 nci maddesinin üçüncü fıkrası).

- Tam hakimiyette uyulmaması gereken talimatlara uyan paysahibine sorumluluk davası (Tasarının 204 üncü maddesi).

- Denetçi atanması davası (Tasarının 399 uncu maddesinin altıncı fıkrası).

- Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün tespiti davası (Tasarının 447 nci maddesi).

- Kanuni şartlara uygun tasfiye memuru seçimi talebini içeren dava (Tasarının 537 nci maddesi).

(3) Bazı hakların kullanılması 6762 sayılı Kanuna nazaran daha etkili ve kolay hale gelmiştir, inter alia,

- Kurumsal temsilci sistemi (Tasarının 428 ve 429 uncu maddeleri).

- Temsilcinin genel kuruldan önce talimat alma zorunluluğu (Tasarının 428 ve 429 uncu maddeleri).

- Bilgi alma hakkı (Tasarının 200 ve 437 nci maddeleri).

- İnceleme hakkı (Tasarının 437 nci maddesi).

(4) Şeffaflığı sağlayan araçlar artmıştır.

- web sitesi (Tasarının 1524 ve 1527 inci maddeleri).

(5) Oyda imtiyaz sınırlandırılmıştır (Tasarının 479 uncu maddesi).

(6) Bağlam sistemi keyfilikten ve ucu açık düzenlemelerden kurtarılmıştır (Tasarının 493 ve 495 inci maddeleri).

(7) Bildirim yükümleri öngörülmüştür. Inter alia,

Bir pay sahibinin şirkette belirli pay yüzdelerine ulaşması (Tasarının 198 inci maddesinin birinci fıkrası); hakimiyet sözleşmesi kurulması (Tasarının 198 inci maddesinin ikinci fıkrası); birleşme sözleşmesinin imzalanmasından sonra, birleşmeye katılan ortaklıkların malvarlıklarında değişiklik olması (Tasarının 150 nci maddesi) gibi hallerde bildirim yükümü öngörülmüştür.

(8) Yönetim kurulunun önemli bazı konularda beyanda bulunması veya rapor vermesi yükümü getirilmiştir. Inter alia,

- Bağlı ortaklık yönetim kurulunun toplulukla ilişkiler raporu (Tasarının 199 uncu maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları).

- Hakim ortaklık pay sahibinin topluluk ilişkileri raporu (Tasarının 199 uncu maddesinin dördüncü fıkrası).

- Kurumsal yönetim ilkeleri değerlendirme açıklaması (Tasarının 375 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi, 1529 uncu maddesi).

- Kuruluş (Tasarının 349 uncu maddesi) ve sermaye artırımı beyannamesi.

m) Azlık Hakları

133. Tasarıda azlık hakları ile ilgili olarak üç yönden iyileştirme yapılmıştır: (a) Azlık haklarının etkin bir şekilde kullanılmasını engelleyen, gündeme bağlılık ilkesine haklılık temeli güçlü istisnalar getirilmiştir (364, 463 ve 438 ilâ 440 ıncı maddeler). (b) Azlık hakları sisteminin merkezinde özel denetçi atanması yer alır. Çünkü onun raporu, sorumluluk davasına giden yolu açabilecek; gereğinde bilanço müzakereleri ertelenebilecektir. Özel denetçi mekanizması işlemezse, azlık haklarından beklenen yarar elde edilemez. 6762 sayılı Kanunda sistem doğru işlemedi. Çünkü, bir taraftan gündemde madde bulunmasının gerekip gerekmediği tartışmalara yol açıyor, diğer taraftan özel denetçiyi genel kurul yani çoğunluk seçiyordu. Tasarı, bu aksaklıkları gidermiş, denetçinin mahkeme tarafından seçilmesi sağlanmış ve özel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde denetçi yeniden kaleme alınmıştır (438 ilâ 440 ıncı maddeler). Bunun gibi genel kurulun toplantıya çağrılmasında yönetim kurulunu bağlayıcı süreler konulmuştur (Tasarının 412 nci maddesi) (c) Aynen pawnsahipliği haklarında olduğu gibi azlık hakları listesine yenileri eklenmiştir. Diğerleri yanında,

- Azlığa şirketin feshini isteme hakkı tanınmıştır (Tasarının 531 inci maddesi).

- Finansal tabloları inceleyen denetçinin, haklı sebeplerin varlığı ve tarafsızlığı ihlâl etmesi halinde azlık tarafından görevden alınması ve yerine yenisinin atanması davası açılabilmesine olanak sağlanmıştır (Tasarının 389 uncu maddesinin dördüncü fıkrası).

- Kapalı anonim şirketlerde pay senetlerinin basılmasını talep hakkı azlığa verilmiştir (Tasarının 486 ncı maddesi).

n) Payscaleinin Şirketten Çıkarılması (Squeeze Out)

134. AT'ın 2004 tarihli şirketin kontrolünü sağlayan payların alınmasına, yani “takeover bids”e ilişkin yönergede, Forum European ile yukarıda 93 numaralı paragraftaki Yüksek Düzeyli Uzmanlar Raporunda ve birçok AB üyesi ülkenin kanunlarında anılan, şirketin paylarının en az yüzde doksan ilâ doksanbeşine sahip hakim pay sahibine, yüzde beş ilâ on arasında paya sahip azlığın, yani azlığı oluşturan pay sahiplerinin paylarını satın alarak onları şirketten çıkarmak (squeeze out) hakkı tanınmıştır. Tasarı, büyük çoğunluğa bu hakkı iki halde tanımıştır: a) Bölünmede (Tasarının 141 inci maddesinin ikinci fıkrası) b) Tam hakimiyet halinde (Tasarının 208 inci maddesi).

Tasarıda pay sahibini şirketten çıkarma oranı yüzde on olarak belirlenmiştir. Başka bir deyişle hâkim veya başka bir pay sahibi şirket barışını sağlamak amacıyla yüzde ona kadar azlığın paylarını alabilme hakkını haizdir. Bu hak dolayısıyla azlık da kanunda öngörülen değerde paylarını satmak zorunluluğu altındadır. Çünkü hâkim pay sahibinin bu istemi mahkeme kararına bağlanabilir. Yüzde on uluslararası şirketler hukukunda kabul edilebilir bir orandır. Diğer yandan birleşme bağlamında şirketten çıkarma devreden şirketin oy hakkını haiz ortaklarının yüzde doksanın onayıyla alınabildiğine göre (Tasarının 151 inci maddesinin altıncı fıkrası) 208 inci maddedeki düzenleme 151 inci maddenin altıncı fıkrası hükmüyle uyum içindedir.

o) Oy Hakkında Temsil: Payscaleleri Demokrasisi

135. Tasarı anonim şirketler hukukunda 35 yıldan beri kullanılan, derin bilimsel araştırmalara konu olan, bir çok özgün önerinin yapılmasına neden oluşturan, pay sahibinin değerini ve oyun etkisini artırmayı, genel kurullara ilgiyi artırıp, katılma isteksizliğinden doğan “güç boşluğu”nu ortadan kaldırmayı amaçlayan “payscaleleri demokrasisi” öğretisinden izler taşımaktadır. İlk sorun pay sahibinin genel kurulda temsildir. 6762 sayılı Kanunda, oy hakkında temsil tamamıyla Borçlar Kanununun temsil hükümleri çerçevesinde çözülmüştü. Senede bağlanmamış paylar ile nama ve gerçek nama yazılı senetlerde, pay sahibinin verdiği temsil belgesine dayalı doğrudan temsil, hamiline yazılı senetlerde ise zilyetlik temelinde dolaylı temsil söz konusuydu. “Hamiline yazılı bir pay senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse şirkete karşı rey hakkını kullanmaya yetkilidir” kuralı ise bir inanç işlemi yanında esasında örtülü bir şekilde, bankalara tevdi edilen hamiline hisse senetlerine ilişkin oy hakkına (Depotstimmrecht der Banken) yönelik bir temsil kuralıydı. Ancak Türkiye’de Avrupa’nın aksine bu tür tevdi yaygın olmadığından kural, bankaların sanayiye egemen olmaları sakıncası yönünden ele alınmamış ve tartışılmamıştı. Ancak gelişme, “tevdi” olgusunu dikkate almayı gerektirecek yöndedir. 6762 sayılı Kanun, oy hakkının temsilci

aracılığıyla kullanılması halinde oy sahibinin talimatları hakkında herhangi bir hükme yer vermemiştir. Soruna Borçlar Kanunu anlayışıyla yaklaşmanın doğal sonucu olarak, genel kurullarda büyük güç boşluğu oluşturmaktadır. Güç boşluğunun büyüklüğü halka arz edilen pay senedi oranıyla doğru orantılıdır. Bu, gelecekte Türkiye’de güç boşluğunun önemli bir sorun olacağına işaret etmektedir.

Gerçekten hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde halk pay sahibi genel kurullara en düşük düzeyde katılmakta, genel kurul bazen on-oniki pay sahibi ile toplanmaktadır. Toplumsal etkileri olan ve halka açık şirketlerin işlevlerini görmelerini engelleyen güç boşluğu sorununu Tasarı, (a) on-line oy kullanımıyla, (b) zorunlu web sitesine de işlev yükleyen talimata ilişkin hükümlerle ve (c) özellikle bağımsız temsilcilerle çözmeyi amaçlamaktadır. Yönetimin işaret ettiği organ temsilcisi karşısında yer alacak örgütlü bağımsız temsilcilerin, yönetim ve muhalefet düzenini oluşturarak pay sahipleri demokrasisine yardımcı olacakları düşünülmektedir.

Bu kurallara uyulmadan alınan temsil yetkisiyle genel kurula katılanlara yetkisiz katılmaya ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Tasarı hükümlerinin hedeflediği sistem SPK’nın tebliğleriyle yerleşecektir. SPK’nın “yönetim kurulu üyeliğine aday önerme komitesi”ni bazı şartlarda şart koşabileceği kabul edilmelidir. İkinci olarak, oy hakkında imtiyazın sınırlandırılması (132 numaralı paragraf) da, pay sahipleri demokrasisinin gelişmesinde olumlu rol oynayacaktır. Tasarının yer verdiği araçlardan etkisizleştirmekte, hatta anlamsızlaştırmaktadır. Üçüncü bir araç, eşit işlem ilkesidir (121 ve 132 numaralı paragraflar). Tasarıda pay sahibinin konumunu güçlendiren bir çok yenilik vardır (132 numaralı paragraf).

ö) Kurumsal Yönetimi İlgilendiren Düzenlemeler

136. Tasarı kurumsal yönetim ile ilgili olarak bir taraftan ilkesel ve genel hükümler öngörmüş diğer taraftan da, çeşitli konularda anılan ilkelere uygun düzenlemeler yapmıştır.

Birinci grupta; SPK’ya tanınan, kurumsal yönetim ilkelerini derecelendirme kural ve sonuçlarını belirleme yetkisi (Tasarının 1529 uncu maddesi); yönetim kurulunun şirketi bu açıdan değerlendiren açıklaması (Tasarı 375 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi); tehlikelerin erken teşhisi komitesi (Tasarı m. 378); aynı konuda denetçiye verilen ikaz görevi (Tasarı m. 398.2,4); yönetimin, yönetim kurulu tarafından bir teşkilat yönetmeliği ile devri (Tasarı m. 367); Murahhaslar (Tasarı m. 370); bağımsız ve ulusal standartlara göre yapılması gereken denetim (Tasarı m. 397 vd.) anılabilir.

İkinci grupta bazı somut düzenlemeler örnek olarak gösterilebilir. Bunları, inter alia şöyle sıralayabiliriz. (1) Kuruluş ve temel ilkelere: Kurucu menfaatleri

(Tasarı m. 348), kurucular beyanı (Tasarı m. 349), kuruluş denetçisi raporu (Tasarı m. 351), eşit işlem ilkesi (Tasarı m. 357), pay sahiplerinin şirkete borçlanmalarının yasaklanması (Tasarı m. 358). (2) Yönetim kurulu düzeyinde: Profesyonel yönetimi sağlamak amacıyla, yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmaları zorunluğunun kaldırılması (Tasarı m. 359); azlığa yönetim kurulunda temsil hakkı (Tasarı m. 360); yönetim kurulu üyelerinin görevleri sırasında şirkete kusurlarıyla verecekleri zararın sigorta ettirilmesi (Tasarı m. 361); borca batıklıkta nesnellik ve önlemler (Tasarı m. 376 ve 377). (3) Denetleme konusunda: Bağımsızlık, tarafsızlık, uluslararası standartta denetim, denetçinin müşterisine denetimden başka hizmet verememesi, danışmanlık yapamaması; aynı müşteriye aynı denetçi takımı ile denetim hizmeti sunulmaması, yönetim kurulunun yıllık raporunun denetim kapsamında olması, riskin teşhisi ve iç denetim düzeninin standartlara uyup uymadığının denetimi. (4) Genel kurul düzeyinde: Devredilemez yetkilerin belirlenmesi (Tasarı m. 408); genel kurul iç yönetmeliği (Tasarı m. 419); organ temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci (Tasarı m. 428 vd.); oyda imtiyazın sınırlandırılması (Tasarı m. 479). (5) Farklılaştırılmış teselsül [bu tür teselsül bağımsız olan ve olmayan yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının farklılaştırılmasında önemli rol oynayabilir. Hüküm bu yönde öğreti ve yargı kararı gelişimine uygundur.] (madde 557). (6) Şeffaflık: web sitesi (Tasarı m. 1502)

p) Bağlı Nama Yazılı Paylar

137. 6762 sayılı Kanunun bağlı nama yazılı pay senetleriyle ilgili düzenlemesi, sınırsız bağlam anlayışına dayanıyordu. Sınırsızlık, şirkete geniş ve biraz da keyfi red olanakları sağlıyor, bu da bir taraftan, bölünme kuramına egemenlik tanıyor, diğer taraftan da red edilen pay sahibini ve devredeni, "malik fakat şirkete karşı pay sahibi değil/şirkete karşı pay sahibi fakat malik değil" anormal konumuna yerleştiriyordu. 1991'de İsv. BK'ya alınan, beklenilmeyen ölçüde başarılı olan sistemi benimseyen Tasarı düzeninin esası, (a) bağlam sebeplerinin sınırlandırılması yoluyla şirketin red hakkına kısıtlama getirilmesi, (b) red sebebi borsaya kote olmayan nama yazılı paylarda haklı sebep tanınır iken, red hakkının borsaya kote edilmiş nama yazılı paylarda daha da kısıtlanması ve iktisap edenin pay sahibi olarak tanınacağı yüzdesel sınırın aşılması gibi nesnel bir sebebe bağlanması ve (c) esas sözleşmenin değiştirilmesi yolu ile bağlam getirilmesinin ağırlaştırılmış nisaplara tâbi tutulmasıdır (m. 421, 3 b.3). Borsaya kote olmayan paylarda haklı sebebin sınırlandırılmış olması yeni anlayışın özelliğidir.

138. Bölünme kuramını sistemden çıkarmak amacıyla borsaya kote edilmemiş nama yazılı hisse senetlerinde, şirket onay vermediği sürece hisse senetlerinin mülkiyetinin (istisnalar dışında) devredende kalması kuralı getirilmiştir. Yine aynı amaçla, yani bölünmeye olanak tanımamak için, borsaya kote nama yazılı hisse

senetlerinde, borsada iktisap halinde hakların devir ile devralana geçtiği kabul edilerek borsaya dost bir çözüme gidilmiştir.

r) Şarta Bağlı Sermaye Artırımı

139. Tasarının bir yeniliği de şarta bağlı sermaye artırımındır. Bu suretle değiştirme ve alım haklarına dayalı, artırımın gerçekleşme düzeyinin ve zamanının üçüncü kişinin davranışına bağlı olduğu, şarta bağlı sermaye artırım kurumunun getirilmesiyle, hem yeni menkul değerler yaratılmış, hem şirketin finansmanında etkili yeni bir araca yer verilmiş, hem de işçilerin şirkete ortak olmaları için bir olanak yaratılmıştır.

s) İşçilerin Şirkete Katılımı

140. Tasarıda işçilerin şirkete katılmalarını sağlayan iki araçtan biri şarta bağlı sermayedir. Gerçekten işçilere alım hakları tanınabilir. İkinci olanak ise rüçhan hakkının sınırlandırılmasına ilişkin maddede yer almaktadır. Tasarıda yeni çıkartılacak payların işçilere sunulması rüçhan haklarının sınırlandırılması için haklı sebep olarak kabul edilmiştir (TK m. 461).

ş) Tazminat Talebinin İleri Sürülmesi

141. 6762 sayılı Kanunun dolayısıyla zararın paysahipleri ve şirket alacaklıları tarafından ileri sürülmesine ilişkin hükümleri gerekli açıklıktan yoksun ve karışık. Bu Kanunun 309 uncu maddesinin birinci fıkrası, paysahipleri ile alacaklılara şirketle aynı sırada ve eşit dava hakkı tanımışken, ikinci fıkranın bu hakkın ancak şirketin iflâsında ve iflâs idaresinden sonra kullanılabileceğini öngörmesi tartışmalara sebep olmuştur. Tasarı bu karışıklığı, dava hakkını şirkete ve ikmal halinde paysahibine tanıyarak, iflâsta da önce iflâs idaresine tanıyarak ortadan kaldırmıştır.

t) Sorumlulukta Teselsül

142. İsv. BK m. 759'u aynen alarak Tasarı, kurul sorumluluğunda önemli bir yenilik yapmıştır. 6762 sayılı Kanun anonim ortaklığa hakim olan müteselsil sorumluluktan sorumluların zararın tümünden müteselsilen sorumlu olmalarını anlıyor, rücu ile de ilgilenmiyordu. Hakim İsviçre öğretisi bu anlayışın adalete ve müteselsil sorumluluk kavramına aykırı olduğu görüşündeydi. İsv. BK m. 758'in gerekçesinde, klasik mutlak müteselsil kurul sorumluluğu anlayışı altında, münferit üyenin ödeme olanaksızlığının ceremesini davalıların tümünün, nedensellik bağı bulunmamasına rağmen çekmesi düşüncesinin yattığı; oysa, anonim şirkete egemen olan şeffaflık ilkesi ve yeni özel denetim sistemi karşısında bu anlayışın haklılığını yitirdiği belirtilmiştir. Artık tesbiti kolay olan kusurun derecesine de

hukukî sonuç bağlanmalıdır. Bu sebeple Tasarı (m.557) farklılaştırılmış teselsül ilkesini kabul etmiştir.

u) Cezaî Sorumluluk

143. Cezaî sorumluluk hükmü de Tasarının bir yeniliğidir.

4. Limited Şirketler

a) Kuruluş

144. Tasarıda limited şirket hükümlerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikte, halen İsviçre’de tartışılmakta olan İsv. BK’nun limited şirketlere ilişkin hükümlerinin revizyonuna ilişkin tasarı da dikkate alınmıştır. Değişikliği yönlendiren düşünce, ileriki yıllarda, çeşitli sebeplerle, özellikle asgarî sermayenin yüksekliği sebebiyle girişimcilerin anonim şirket yerine limited şirket kurmaya daha fazla yönelecek olmaları dolayısıyla bu şirketi biraz daha sermaye şirketine yaklaştırılmasıdır. Bu ana amaç nedeniyle Tasarı kaynak İsviçre modelinden bir çok noktada ayrılmıştır. Limited şirketin de en az anonim şirket kadar ticaret ve sanayi hayatında işlev sahibi olması ve özellikle son yıllarda yabancı yatırımların bu türü tercih etmeleri de limited şirkete ilişkin hükümlerin geniş çapta değiştirilmesinde rol oynamıştır.

b) Kuruluş

145. Limited şirketin kuruluşuna ilişkin hükümlerde büyük değişiklik yapılmamıştır. Belirtilmesi gereken ilk yenilik şirket sözleşmesinin (a) zorunlu içerik, (b) bağlayıcı olması için şirket sözleşmesinde yer alması gereken kayıtlar olmak üzere iki kısma ayrılmış olmasıdır. Sistem, şirket sözleşmelerinin bilinçle hazırlanması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Bilinçle hazırlanan bir şirket sözleşmesi de ihtilafları azaltacaktır. İkinci yenilik ise tek ortaklı limited şirkettir. Tek ortağa düşen limited şirketlere ilişkin tescil de bir yeniliktir. Üçüncü yenilik ise esas sermaye payının taksitle ödenmesinin kaldırılmış olmasıdır. Peşin ödeme birçok hükmü gereksiz hâle getirmiştir.

c) Esas Sermaye Payı

146. Tasarının önemli yeniliği esas sermaye payında gerçekleşmiştir. İlk olarak “ortağın sermayesi” (6762 sayılı Kanun m. 507.3) ile “sermaye payı” (6762 sayılı Kanun m. 518.1) terimlerinin yarattığı (kaynak İsv. BK’dan gelen) karmaşaya son verilmiştir. Böylece öğretilerde kullanılan “temel sermaye payı” ve “sermaye payı” terimlerine de artık gerek kalmamıştır. İkinci olarak hiçbir yararı olmayan, aksine güçlükler açan “bir ortak, bir pay” ilkesi terk edilmiş, bir ortağın birden çok

payı olabileceği kabul edilmiştir. Üçüncüsü esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanmasıdır.

d) Payın Geçmesi

147. 6762 sayılı Kanunda ağır şekil şartlarına ve yorum güçlüklerine sebep olan maddi kuralları olan bağlanmış payın geçmesine ilişkin hükümler sadeleştirilmiştir. “Payın geçmesi” payın devrini, mirasla kazanılmasını ve cebri icra yoluyla edinmeyi içeren çatı kavramı ifade ettiğinden, terimlerde özel bir özen gösterilmiştir.

e) Özel Onaylı Devir ile Payın İhalesi Sisteminin Kaldırılması

148. Tasarı hemen hemen hiç uygulanmayan 6762 sayılı Kanunun 523 ve 524 üncü maddelerinde düzenlenmiş bulunan özel onaylı devir ile payın ihalesine yer vermemiştir. Çünkü, söz konusu hükümler, oluşturdukları sistemin elverişsizliği ve anlaşılabilirliği dolayısıyla hemen hemen hiç uygulanmıyordu. Aynı durum kaynak hukuk uygulaması yönünden de geçerli olduğu için, İsviçre’de halen parlamentoda bulunan limited şirketlerin reformu tasarısında bu hükümler kaldırılmıştır.

f) Çıkma ve Çıkarılma

149. Çıkma, özellikle çıkarılma, Tasarıda şirketin varlığını sürdürebilmesi ilkesi bağlamında düzenlenmiştir. Yeni yaklaşım kendisini özellikle ayrılma akçesinde göstermektedir. Akçenin muacceliyeti şirket düşünülerek hükme bağlanmıştır. Ayrıca, hesaplamada işlem denetçisine görev verilmiştir. Bu da hesaplamanın keyfililiğini engelleyecek bir önlem olması yanında hiçbir esasa dayanmayan özl hesaplamalarla şirketin zarara uğratılması tehlikesini ortadan kaldırmaktadır. Çıkarmaya katılmak ise, gereksiz tekrarları önlemek amacına yöneliktir.

g) Organsal Yapının Düzeltilmesi

150. Tasarıda genel kurul ile yönetim arasındaki işlev ayrılığı belirginleştirilmiş ve özden yönetim ilkesi yerine, seçilmiş yönetim düzeni kabul olunmuştur. Özden yönetim ilkesi yönetim hakkını tüm ortaklara kanunen verdiği için gereğinde kendiliğinden işler hâle gelmekte ve ortakları beklemedikleri güçlüklerle karşı karşıya bırakmaktadır.

h) Sermaye Yerini Tutan Ödünçler

151. Almanya’dan alınıp Tasarıya konulan bu kurum, şirketin kredi yeteneğini artıracak, iflâsları azaltabilecek ve alacaklılara güven verecektir.

ı) Ek Ödeme Yükümlülükleri ile Yan Yükümlülükler

152. Avrupa ülkelerinde limited şirketin doğal araçları kabul edilen ek ödeme yükümlülükleri ile yan edim yükümlülükleri Tasarıyla Türk hukukuna getirilmiştir.

i) Yılsonu Finansal Tabloları

153. Tasarının altı çizilmesi gereken yeniliği finansal tablolarda, anonim şirkete ait hükümlerin limited şirkete de aynen uygulanmasıdır. Böylece IFRS limited şirkette de uygulanacaktır.

j) Denetim

154. Anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin hükümler limited şirketlere de uygulanacaktır.

5. Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket

155. Herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

III. Kıymetli Evrak Kitabı

156. Bazı çeviri yanlışlıkları düzeltilmiş, çelişkiler ortadan kaldırılmıştır.

IV. Taşıma İşleri Kitabı

157. Tasarıda taşıma senedi dolayısıyla kıymetli evrak hükümleri içinde yer alan taşıma ayrı bir kitap haline getirilmiştir.

158. Taşımaya ilişkin hükümlerin büyük çoğunluğu 1926 yılında kabul edilen Türk Ticaret Kanunundan geliyordu. Bunlara da birçok ülkenin bugün yürürlükten kalkmış hükümleri kaynaklık etmişti. Söz konusu hükümler hem Türkiye'yi uluslararası piyasaların dışında tutuyor hem taşıma sektörünün gereksinimlerine cevap veremiyor hem de yorum güçlükleri doğuruyordu. Bu sebeple esas itibarıyla sınır aşan taşımalar hakkında öngörülmüş olmakla beraber hem iç hem de dış kara taşımacılığında, uluslararası uygulamada geniş kabul gören CMR kısaltmasıyla anılan Karayollarında Eşya Taşınmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşme hükümlerinin Tasarıya yansıtılması bir gereklilik olarak ortaya çıkıyordu. Çünkü CMR sınır içi taşımacılığa ilişkin maddi hukuk ve kanunlar ihtilafı kuralları da içermektedir. Bu düşünce Komisyona da hakim olmuştur. Gerçi Türkiye 1977 yılında CMR'yi kabul etmişti, ancak 6762 sayılı Kanundaki hükümlerin bu uluslararası sözleşme ile, çoğu kez, çelişmesi sorunlar çıkarıyordu. Bu nedenle, çelişkinin ortadan kaldırılabilmesi için Tasarıda taşımanın CMR hükümlerine uygun bir tarzda kaleme alınması yoluna gidilmiştir.

159. CMR yanında, taşınma eşyasının taşınması, değişik tür araçlarla taşıma, yolcu taşıma ve özellikle taşıma işleri yüklenicisi ve taşıma, özellikle Alm. TK' dan yararlanılarak düzenlenmiştir.

V. Deniz Ticareti Kitabı

160. Tasarının deniz ticareti hukukuna ilişkin kitabında reform niteliğinde, geniş çaplı değişiklikler yapılmıştır. Bu reform bağlamında bir taraftan mevcut kurumlar ve hükümler yenileştirilmiş, bir taraftan da Tasarıya modern kurumlar ile hükümler eklenmiş ve eskimiş hükümler ayıklanıp, işlevi kalmamış kurumlar Tasarıya alınmamıştır. Deniz hukuku reformunun esaslarını şöyle özetleyebiliriz:

1. Uluslararası Sözleşmelerle Uyum Sağlanması

161. Tasarının deniz ticareti hukukuna ilişkin Kitabının, uluslararası sözleşmelerle uyumunun sağlanması, reformun ilk hedeflerinden biridir. Bu amaçla, 1968-1979 tarihli Visby-Londra Kuralları, sınırlı sorumluluğu düzenleyen 1976 Londra Sözleşmesi, 1989 tarihli kurtarmaya ilişkin Londra Sözleşmesi, rehinler hakkında 1993 Cenevre Sözleşmesi, petrol kirliliği konusundaki 1992 tarihli Londra Sözleşmeleri, gemilerin haczine ilişkin 1999 Cenevre Sözleşmesi, 2002 tarihli yolcu taşınmasına ilişkin Atina Sözleşmesi Tasarıya yansıtılmıştır.

162. Türkiye, deniz ticaretine ilişkin birçok sözleşmeye taraf (konişmentolara ilişkin 1924 Brüksel, devlet gemilerinin muafiyeti ve rehinler hakkında 1926 Brüksel, çatma ve kurtarmaya ilişkin 1910 Brüksel Sözleşmeleri gibi). Bu Sözleşmelerin birçok hükmü, ayrıca 6762 sayılı Kanunda da yer almaktadır. Ancak söz konusu Sözleşmelerle uyum Alm. TK.'nın Dördüncü Kitabından ilgili hükümlerin iktibas yolu ile sağlanmıştı. Almanya'dan alınan hükümlerle bu sözleşmelerde yer alan hükümler arasında ise uyumsuzluklar bulunmaktaydı. Özellikle, eşya taşımaya, rehinlere ve çatmaya ilişkin uluslararası düzen ile ulusal düzen arasında farklılıklar, hatta çelişkiler mevcuttu. Bunun sebebi, uluslararası sözleşmelerin kurallarını iç hukukuna taşıırken (koyduğu geniş kapsamlı çekinceler sebebiyle) Alman kanun koyucusunun çok özgür hareket etmiş olmasıydı. Sözleşme ile 6762 sayılı Kanun arasında farklılıklar bulunması, uygulamayı sürekli rahatsız etmiştir. Bu uyumsuzluklar, zamanaşımı süreleri gibi önemli konularda bile ortaya çıkmaktadır. Tasarıda bu türden uyumsuzluk ve çelişkiler giderilmiştir.

2. Hükümlerin Sistematize Edilmesi

163. 6762 sayılı Kanunun Dördüncü Kitabı, çok sayıda Alman kanunundan alınmış hükümlerden oluşan bir derleme niteliğindedir. Alm. TK.'nın Dördüncü Kitabı ile birlikte, gemilerde aynı haklara ilişkin iki kanun ve bir tüzük, eşya taşımaları hakkındaki bir kanun ve iki tüzük ve 1950 tarihli York-Antwerp

kuralları, 6762 sayılı Kanunun esasını oluşturmuştur. 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnamesinden aynen alınan bu hükümlerin düzenlenme tarzı sistematik değildi. Tasarıda Beşinci Kitabın tümü bilimsel bir sistematığe bağlanmıştır.

3. Eskimiş Hükümlerin Ayıklanması

164. 6762 sayılı Kanuna 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnamesinden alınmış bulunan çok sayıda hüküm, günümüz deniz ticaretine yabancıdır. Kaptanla kurulan hizmet sözleşmesine, kaptanla gemide bulunanların ilişkilerine, bunlar arasında kaptanın disiplin yetkisine, gemi adamlarının bilgi verme ve emirlere uymalarına, yurt dışında suç işlenmesine ve özellikle deniz öduncüne ve 1940'ların INCOTERMS kataloğundan alınmış deniz aşırı satışlara ilişkin hükümler gibi. Bunlar ve işlevini tamamlamış birçok hüküm Tasarıya alınmamıştır.

4. Bölümler İtibarıyla Önemli Yenilikler

a) Gemi

aa) Genel Hükümler

165. Tasarının 931 ilâ 937 nci maddelerinde yer alan genel hükümler, 6762 sayılı Kanunun 816 ilâ 822 nci maddelerinden güncelleştirilerek aktarılmıştır. Sistemattikteki yeri nedeniyle 6762 sayılı Kanunun 891 inci maddesi bu bölüme aktarılmıştır. 6762 sayılı Kanundaki “gemi” tanımının eksiklikleri ve hataları dikkate alınarak yeni bir tanım verilmiştir. Böylece, Beşinci Kitabın uygulama alanı, ihtiyaçlar doğrultusunda genişletilmiştir. “Denize elverişlilik” ve “yola elverişlilik” terimleri 6762 sayılı Kanunun 817 nci maddesinde, “yüke elverişlilik” terimi ise 1019 uncu maddenin birinci fıkrasında tanımlanmıştı. Bu tanımlar, Tasarının 932 nci maddesinde biraraya toplanmıştır. Nihayet, uygulamada uzun süredir çok sayıda tartışma ve tereddüde sebep olan, gemilerin hukuksal niteliği ile ilgili Tasarının 936 ve 937 nci maddeleri kabul edilerek, bu konuya nihaî olarak açıklık getirilmiştir.

bb) Geminin Hüviyeti

166. 6762 sayılı Kanunun 823 ilâ 838 inci maddelerinde dağılık biçimde yer alan hükümler, bilimsel bir sistematığe uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Bayrak çekme hakkı ile ilgili hükümlerin uygulamada yol açtığı sorunları gidermek üzere kabul edilen 20/04/ 2004 tarihli ve 5136 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinin Değıştirilmesi Hakkında Kanun ile yapılan değışiklikler, esas itibarıyla muhafaza edilmiş, ancak Tasarının sistematığıne ve içeriğine uygun hale getirilmiştir. Bayrak çekme hakkının kullanılması ile ilgili ceza

hükümleri, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda kabul olunan ilkeler ve hükümlerle uyumlaştırılmıştır.

cc) Gemi Sicili

167. 6762 sayılı Kanunun 839 ilâ 865 inci maddeleri, bilimsel bir sistematige uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Uygulamada karşılaşılan sorunları gidermek üzere çeşitli ekleme ve değişiklikler yapılmıştır. 20/04/2004 tarihli ve 5136 sayılı Kanun ile 6762 sayılı Kanunun 851 inci maddesinde yapılan değişiklik incelenmiş ve Tasarının 965 inci maddesi “Cebri İcra Hakkında Özel Hükümler”i düzenleyen Tasarının 1350 ve devamındaki hükümlerle uyumlu hâle getirilmiştir.

dd) Mülkiyet ve Diğer Aynî Haklar

168. 6762 sayılı Kanunun 866 ilâ 945 inci maddelerinde yer verilen hükümler, sistematize edilip yeniden düzenlenmiş ve böylece, örneğin intifa hakkı ile ilgili olarak farklı yerlerde bulunan hükümler (6762 sayılı Kanunun 878 inci ve 945 inci maddeleri) Tasarının 1059 ve 1060 ıncı maddelerinde biraraya getirilmiştir. Gemi mülkiyeti ile ilgili hükümlerde, mülkiyetin iktisabına ve kaybına ilişkin olarak 6762 sayılı Kanunda açık bırakılmış olan haller 4721 sayılı Kanunun sistemine uygun yeni hükümlerle düzenlenmiştir. Gemi mülkiyetinin temlik yoluyla iktisabına ilişkin 6762 sayılı Kanunun 867 ilâ 871 inci maddelerinin, 1794 tarihli Prusya Umumî Kanunnamesinden gelmekte olduğu dikkate alınarak, bu hükümlerin yeniden düzenlenmesi yoluna gidilmiştir. Bu düzenleme yapılırken, gemi mülkiyetinin intikali için tarafların anlaşmasını yeterli sayan kural (6762 sayılı Kanunun 868 inci maddesi) terk edilmiş ve milletlerarası deniz ticareti uygulaması doğrultusunda mülkiyetin intikali için zilyetliğin nakli aranmıştır (Tasarının 1001 inci maddesi). Ayrıca, mülkiyetin devren iktisap edildiği bütün hallerde uygulanacak kurallar ile gemi satım sözleşmesiyle ilgili bulunan kurallar (6762 sayılı Kanunun 870 ve 871 inci maddeleri) tefrik edilmiştir; satım hukukunu ilgilendiren kurallar aynî haklarla ilgili bulunmadığından Tasarıya alınmamıştır. Bu hususta Borçlar Kanununun taşınır satımına ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Tasarının 1003 ilâ 1005 inci maddelerinde, gemi mülkiyetinin ziyana ilişkin yeni hükümler kabul edilmiştir. 1003 üncü madde uyarınca geminin ziyayı, mülkiyetin de ziyana yol açacaktır; ancak “gemi” niteliğinin kaybolduğu hallerde dahi hukuken dikkate alınması gereken “enkaz” bulunabilir. Enkazın kaldırılması ve enkazın sebep olabileceği çevre kirliliğinin önlenmesi, gemi mülkiyeti ziyaa uğrasa bile, devam edecektir. Bu temel kural 1003 üncü maddenin ikinci cümlesinde tasrih olunmuştur.

Tasarının 1012 ilâ 1058 inci maddelerinde gemi ve yapı rehnine ilişkin hükümler, keza bilimsel bir sistematik içinde düzenlenmiştir. Böylece 6762 sayılı

Kanunun 875 ilâ 944 üncü maddelerinde bulunan hükümler, 4721 sayılı Kanunun sistemine uygun bir halde sıralanmıştır. Ayrıca, mehz Alman kanunlarından iktibas edilmiş olan hükümlerde tercüme yanlışları giderilmiş, gerekli yerlerde de 4721 sayılı Kanunun hükümleriyle ahenk tesis edilmiştir.

170. Nihayet Tasarının 1059 ve 1060 ncı maddelerinde, gemi üzerinde intifa hakkı ile ilgili kurallar biraraya toplanmıştır. 6762 sayılı Kanunun 878 inci maddesinde yer alan ve sebepleri Alman eşya hukukuna dayanan sınırlama terk edilmiş, bunun yerine İsviçre-Türk eşya hukuku sistemine uygun biçimde, gemiler üzerinde intifa hakkının tesis edilmesi tümüyle serbest bırakılmıştır.

171. 6762 sayılı Kanunun Dördüncü Kitabının “Mülkiyet ve Diğer Aynî Haklar”a ilişkin Dördüncü Kısımında yer alan 890 ncı madde, Tasarıya yeni düzenlenmiş olan Gemi Kira Sözleşmeleri ile ilgili Bölüme alınmış, aynı Kısımda yer alan 892 nci madde, gemilerin ihtiyati haczi Tasarının 1352 ilâ 1376 ncı maddelerinde yeniden düzenlendiği için, Tasarıya alınmamıştır.

b) Donatan ve Donatma İştiraki

172. Tasarının 1061 ilâ 1087 nci maddelerinde, esas itibarıyla 6762 sayılı Kanunun 946 ilâ 970 inci maddelerinde düzenlenen hususlar ele alınmıştır. Donatan hakkında verilen tanım Tasarının 931 inci maddesinde tercih edilen terminoloji doğrultusunda değiştirilmiştir. Donatanın, gemi adamlarının kusurundan doğan sorumluluğuna ilişkin Tasarının 1062 nci maddesinin birinci fıkrasına, mehz Alm. TK.’nın 485 inci paragrafında 1972 yılında yapılan değişiklik doğrultusunda, “kılavuz” da eklenmiştir. Bu ekleme yapılırken Tasarının 1291 inci maddesinde çatma hükümleri bakımından yapılmış olan ayırım dikkate alınmış ve maddenin uygulama alanına “mecburi müşavir, ihtiyari müşavir ve ihtiyari sevk kılavuzlarının kusuru” alınmış, buna karşılık “mecburi sevk kılavuzunun kusuru”ndan donatanın sorumlu olmayacağı ilkesi kabul edilmiştir.

173. Donatanın sorumluluğunun sınırlandırılmasına ilişkin 6762 sayılı Kanunun 948 inci maddesi, 19/11/1976 tarihinde Londra’da kabul edilen “Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşme”nin Türkiye bakımından yürürlüğe girmesiyle birlikte zimnen mülga olmuştur. Bu sebeple Tasarının 1062 nci maddesinde, bu konuya ilişkin milletlerarası sözleşmeleri saklı tutan bir genel hükmün kabulü ile yetinilmiş, Tasarının 1328 ilâ 1349 uncu maddelerinde ise ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir.

174. 6762 sayılı Kanunun donatma iştiraki hakkındaki hükümleri sistematize edilmiş, sadeleştirilmiş ve Tasarının Birinci Kitabında yer alan hükümlerle uyumlu hâle getirilmiştir. Buna karşılık 6762 sayılı Kanunun 971 inci maddesi, günümüz deniz ticaretinde “yapı ortaklığı”nın kalmamış olması nedeniyle, Tasarıya alınmamıştır.

c) Kaptan

175. Tasarının, kaptana ilişkin 1088 ilâ 1118 inci maddeleri, esas itibarıyla, 6762 sayılı Kanunun 972 ilâ 1004 üncü maddelerinden alınmıştır. Burada da, mehz Alm. TK.'da 1972 ve 1986 yıllarında yapılan değişiklikler maddelere işlenmiş ve hükümler sistematize edilmiştir. Türkiye'nin tarafı olduğu 19/11/1976 tarihinde Londra'da kabul edilen "Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşme", kaptana da sorumluluğu sınırlandırma hakkı bahsettiğinden, Tasarının 1089 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına bu Sözleşmeyi saklı tutan bir hüküm eklenmiştir.

176. 6762 sayılı Kanunun 1005 ilâ 1015 inci maddeleri, bu hususlar 20/04/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanunu ile düzenlendiğinden; ayrıca aynı Kanunun Son Hükümlerinde yer alan "Kaptanla gemide bulunan kimselerin münasebetlerine ait" 1467 ilâ 1472 nci maddeleri ise insan haklarına ve iş hukukuna ilişkin Türkiye'nin tarafı olduğu milletlerarası sözleşmelere aykırı düşüklerinden, Tasarıya alınmamıştır.

d) Deniz Ticareti Sözleşmeleri

177. Tasarının Beşinci Kitabının Dördüncü Kısmı deniz ticareti sözleşmelerine ayrılmıştır. Böylece, başlıklar itibarıyla 6762 sayılı Kanunun Dördüncü Kitabının dördüncü faslının geleneği sürdürülmüş, ancak içerik olarak önemli değişiklikler yapıp yenilikler getirilmiştir. 6762 sayılı Kanunun 1133 ilâ 1158 inci maddelerinde düzenlenmiş olan deniz taşıma satış mukaveleleri Tasarıya alınmamıştır. Bu hükümler satım hukukuna aittir, üstelik de uygulamada bu sözleşmeler, sürekli yenilenen kurallarla düzenlenmektedir. 6762 sayılı Kanunun 1159 ilâ 1178 inci maddelerinde düzenlenmiş olan Deniz Ödücü Mukavelesi de Tasarıya alınmamıştır; bu sözleşmelerin çağdaş deniz ticaretinde uygulaması kalmamıştır. Buna karşılık iki sözleşmeye ilişkin yeni hükümler kabul edilmiştir: Tasarının 1119 ilâ 1130 uncu maddelerinde gemi kira sözleşmeleri, 1131 ilâ 1137 nci maddelerinde de zaman çarteri sözleşmesi hakkında kurallar düzenlenmiştir.

aa) Gemi Kira Sözleşmeleri

178. 6762 sayılı Kanunda gemi kirasına ilişkin yer alan tek hüküm, Borçlar Kanununun taşınmaz kiralalarına müteallik hükümlerine atıf yapan 890 ıncı maddedir. Bu atıf hükmü, Türkiye'de yaygın uygulama alanı olan gemi kira sözleşmeleri hakkında yeterli değildi, üstelik sorunlara yol açmaktaydı. Bu nedenle 890 ıncı maddenin yerine, gemi kira sözleşmesine ilişkin somut hükümlere yer vermek gerekmiştir. Bu hükümler hazırlanırken, 1966 yılında kabul edilen Fransız Kanunu, 31/12/1966 tarihli Gemi Kirası ve Denizde Taşıma Sözleşmesi Hakkında Fransız Kanun Hükmünde Kararnamesi, 01/04/1991 tarihli

Hollanda Deniz Ticareti Kanunu, 24/06/1994 tarihli Norveç Deniz Ticareti Kanunu ve uygulamada yaygın olarak kullanılan matbu İngilizce sözleşmelerin hükümleri dikkate alınmıştır. Bu bölümde yer alan hükümler, yedek hukuk kuralı niteliğindedir; taraflar sözleşmelerinde farklı düzenlemeler kararlaştırmakta serbesttir. Bu Bölümde hüküm bulunmayan hallerde ise Tasarının 1130 uncu maddesi uyarınca Borçlar Kanununun adı kira sözleşmesine ilişkin hükümleri tamamlayıcı olarak uygulanacaktır; bu kural, 936 ncı maddede kabul edilen temel ilkenin bir uygulamasıdır.

bb) Zaman Çarteri Sözleşmesi

179. Uygulamada çok sık kullanılan zaman çarteri sözleşmesine ilişkin olarak 6762 sayılı Kanunda ayrıntılı bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle yargıya intikal eden uyuşmazlıklarda sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu sıkıntıları ortadan kaldırmak amacıyla, zaman çarteri sözleşmesi hakkında da bazı temel hükümlerin Tasarının 1131 ilâ 1137 nci maddelerine alınması gerekmiştir. Bu hükümler hazırlanırken de, yine 1966 tarihli Fransız Kanunu, 31/12/1966 tarihli Gemi Kirası ve Denizde Taşıma Sözleşmesi Hakkında Fransız Kanun Hükmünde Kararnamesi, 01/04/1991 tarihli Hollanda Deniz Ticareti Kanunu, 24/06/1994 tarihli Norveç Deniz Ticareti Kanunu ve uygulamada yaygın olarak kullanılan matbu İngilizce sözleşmelerin hükümleri dikkate alınmıştır. Zaman çarteri sözleşmesinin hukukî niteliği tartışmalı olduğundan, Tasarıdaki hükümlerin mümkün olduğunca bu tartışmaya müdahale etmeyen, somut ihtiyaçları karşılayan genel geçerli kurallar içermesine özen gösterilmiştir.

cc) Navlun (Denizde Eşya Taşıma) Sözleşmesi

180. Tasarının 1138 ilâ 1245 inci maddeleri, 6762 sayılı Kanunun 1016 ilâ 1118 inci maddelerinde düzenlenmiş olan hususları hükme bağlamaktadır. Bu (üçüncü) bölümde yer alan hükümler yedi ayırım halinde düzenlenmiştir: birinci ayırım (1138 ilâ 1141 inci maddeler) genel hükümler, ikinci ayırım (1142 ilâ 1177 nci maddeler) yükleme ve boşaltma, üçüncü ayırım (1178 ilâ 1207 nci maddeler) taşıyanın sorumluluğu ve hakları, dördüncü ayırım (1208 inci madde) taşıyanın ve yükletenin sorumluluğu, beşinci ayırım (1209 ilâ 1227 nci maddeler) yolculuğun başlamasına veya devamına engel olan sebepler yüzünden sözleşmenin sona ermesi, altıncı ayırım (1228 ilâ 1242 nci maddeler) denizde taşıma senetleri ve nihayet yedinci ayırım (1243 ilâ 1245 inci maddeler) emredici hükümler konularını düzenlemektedir.

181. Tasarının 1138 ilâ 1141 inci maddelerinde yer alan genel hükümler, esas itibarıyla, 6762 sayılı Kanunun 1016 ilâ 1019 uncu maddelerinden alınmıştır.

182 Tasarının 1142 ilâ 1177 nci maddelerinde, 6762 sayılı Kanunun 1020 ilâ 1060 ıncı maddelerine göre yapılan önemli değişiklikler ve yenilikler şöyle özetlenebilir: (1) Konişmentolu Taşımalara İlişkin Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkında 1924 Brüksel Sözleşmesinden iktibas edilmiş olan hükümler (Tasarının 1145 ilâ 1149 uncu maddeleri), bu Sözleşmeyle tam uyumlu hale getirilmiş, ayrıca 1978 Hamburg Kurallarının güverte yüküne ilişkin düzenlemesiyle tamamlanmıştır (Tasarının 1151 inci maddesi); (2) Yükleme ve boşaltma yeri ile süreleri hakkındaki hükümler (Tasarının 1142 nci, 1152 ilâ 1157 nci, 1166 ncı, 1168 ilâ 1173 üncü maddeleri) yeniden düzenlenmiş, milletlerarası deniz ticaretinin çağdaş uygulamasıyla uyum sağlanmış, aynı zamanda da İsviçre-Türk borçlar hukukunun temel ilkeleri Tasarıya yansıtılmış, Türk hukukunda ilk defa “hızlandırma primi” ve birden çok yükletenin veya taşıtanın bulunması halleri düzenlenmiştir (1157 nci ve 1173 üncü maddeler ile 1161 ilâ 1162 nci maddeler); (3) Yükleme ve boşaltma limanında sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halleri İsviçre-Türk borçlar hukuku ilkelerine göre yeniden düzenlenmiş (Tasarının 1158 ilâ 1160 ıncı ve 1174 üncü maddesi), bu çerçevede 6762 sayılı Kanunun 1040 ilâ 1045 inci maddelerinde düzenlenmiş olan “pişmanlık navlunu”na ilişkin düzenleme tümüyle terk edilerek yerine bu hükmü karşılayabilecek, borçlar hukuku ilkelerine uygun ve zararın ispatına ilişkin yeni bir hüküm kabul edilmiştir (Tasarının 1158 inci maddesi).

183. Tasarının, taşıyanın sorumluluğuna ilişkin 1178 ilâ 1192 nci maddelerinde çok sayıda yeni düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenlemeler yapılırken, Türkiye’nin tarafı olduğu 1924 Brüksel Sözleşmesi ile bu Sözleşmeyi tadil eden 1968 Visby Kuralları ve 1979 Londra Protokolü esas alınmıştır. Bu sözleşmelerin tümünde hüküm bulunmayan hallerde, 1978 Hamburg Kurallarının hükümleriyle Tasarının tamamlanması yoluna gidilmiştir. Dolayısıyla, taşıyanın “teknik kusur ve yangın” sorumsuzluk sebepleri Tasarıda muhafaza edilmiş (1180 inci madde), öte yandan da gecikme zararından doğan sorumluluk, fiili taşıyanın sorumluluğu, koli veya ünite başına Özel Çekme Hakkı ile sınırlı sorumluluk, hak düşürücü sürenin anlaşmayla uzatılması, sorumluluk sınırlarının haksız fiil taleplerine de uygulanması gibi, Türk uygulamasında da tartışmalara yol açmış olan birçok sorun, milletlerarası düzenlemelerle uygun çözümlere kavuşturulmuştur.

184. Taşıyanın haklarını düzenleyen Tasarının 1193 ilâ 1207 nci maddelerinin, 6762 sayılı Kanunun 1069 ilâ 1081 inci maddelerine göre getirdiği en önemli yenilikler, navlunun borçlusunun ve muacceliyetinin tayin edilmiş olması (1197 nci ve 1200 üncü maddeler) ile taşıyanın bütün alacaklarının temini için 4721 sayılı Kanunun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca hapis hakkının tanınmış olmasıdır (1201 inci madde). Böylece, 6762 sayılı Kanunun 1069, 1070 ve 1077 nci maddelerine mehz Alman hukukundan gelmiş olan şahsi ve aynî güvenceler

(teslimden kaçınma hakkı, rehin hakkı) terk edilerek, Türk özel hukukunun bütün alanlarında geçerli olan genel kural ile uyumlu olarak hapis hakkının uygulanması kabul edilmiştir. Tasarının aynı güvencelere ilişkin diğer bütün hükümlerinde de aynı değişiklikler yapılmıştır (891, 923, 1254, 1275 ve 1315 inci maddeler).

185. 1924 Brüksel Sözleşmesinde yer aldığı halde, 6762 sayılı Kanuna geçmeyen bir hüküm, taşıtanın ve yükletenin sorumluluğuna ilişkin düzenlemedir. Bu hükmün Tasarıya alınması gerekmiştir. Bu amaçla sevk edilen 1208 inci madde navlun sözleşmesi hakkındaki üçüncü bölümün dördüncü ayırımında tek hüküm olarak bulunmaktadır.

186. 6762 sayılı Kanunun 1082 ilâ 1096 ncı maddeleri, Tasarının 1209 ilâ 1227 nci maddelerinde yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler yapılırken, eskimiş hükümler tasfiye edilmiş ve borçlar hukukunun genel ilkeleriyle uyum sağlanmasına özen gösterilmiştir. Bu ayırmda çözüme kavuşturulan temel bir mesele, sözleşmeyi fesih hakkının doğduğu hallerde, bu haktan kimin yararlanabileceği sorusudur. Taşıtan navlun sözleşmesinin âkidi, konişmento hamili ise yük üzerinde tasarruf hakkını haiz kişi sıfatıyla fesih hakkını dermeyan etmek isteyebilecektir. Tasarının 1223 üncü maddesinde bu hak, tasarruf yetkisini haiz olan kişiye tanınmıştır.

187. Tasarının 1228 ilâ 1242 nci maddeleri, Denizde Taşıma Senetlerini düzenlemektedir. Uygulamada bu senetlerin en önemlisi, hâlâ, konişmentodur. Bu nedenle, konişmento hakkında kapsamlı bir düzenlemeye yer verilmiştir (1228 ilâ 1241 inci maddeler). Bu hükümler düzenlenirken, 1924 Brüksel Sözleşmesi, 1968 Visby Kuralları ve 1979 Londra Protokolü esas alınmış, tamamlayıcı olarak da 1978 Hamburg Kurallarından istifade olunmuştur. Bu ayırmda kabul edilen en önemli yenilikler şöyle sıralanabilir: (1) Konişmentonun çeşitli mekanik ve elektronik araçlarla düzenlenmesi yolu açılmıştır (ilgisi sebebiyle 1504 üncü maddenin ikinci fıkrası); (2) Uygulamada “incorporation clause” olarak isimlendirilen ve navlun sözleşmesinin hükümlerinin konişmento hamiline karşı dermeyanını mümkün kılmaya matuf kayıtların geçerliliği 1237 nci maddede çözüme kavuşturulmuştur; buna göre, bu tür kayıtların hüküm ifade edebilmesi için konişmento hamiline çarter partinin bir suretinin ibrazı şart olup ayrıca çarter partideki kayıtların konişmento hamili bakımından da uygulanmaya müsait olması gerekmektedir; (3) Konişmentodan taşıyanın kim olduğunun anlaşılamadığı hallerde, donatanın taşıyan sayılacağına dair 6762 sayılı Kanunun 1099 uncu maddesinin kuralı muhafaza edilmiş, ayrıca taşıyanın kimliğinin yanlış veya geç bildirilmesinden doğacak zararlar için yeni bir sorumluluk hükmü eklenmiştir (1238 inci madde); (4) Deniz ticaretinde büyük sorunlara sebep olan “temiz konişmento karşılığı garanti mektubu” uygulaması hakkında Hamburg Kurallarından alınmış olan yeni bir hüküm sevk edilmiştir (1241 inci madde); (5) Konişmento dışında düzenlenmesi

mümkün olan başka denizde taşıma senetleri için keza Hamburg Kurallarından iktibas edilen yeni bir düzenlemeye yer verilmiştir (1242 nci madde).

188. Tasarının 1243 ilâ 1245 inci maddelerinde emredici hükümler 6762 sayılı Kanunun 1116 ilâ 1118 inci maddelerine paralel olarak tanzim edilmiş, ancak Tasarıdaki değişiklik ve yeniliklerin gerektirdiği düzeltmeler yapılmıştır.

dd) Zamanaşımı

189. 6762 sayılı Kanunda, deniz ticaretine ilişkin zamanaşımı süreleri 1259 ilâ 1262 nci maddelerde topluca ele alınmıştır. Bu düzenleme uygulamada sıkıntılara ve şikayetlere sebep olmuştur. Dolayısıyla Tasarıda, zamanaşımına ilişkin her bir hükme, ait olduğu hukukî ilişki ile birarada yer verilmesi ilkesi kabul edilmiştir. Bu ilke doğrultusunda sevk edilen Tasarının 1246 ncı maddesi, gemi kira sözleşmesi, zaman çarteri sözleşmesi ve navlun sözleşmesinden doğan bütün alacaklara şâmil olduğundan, Deniz Ticareti Sözleşmeleri hakkındaki Dördüncü Kısım içinde tek maddelik ayrı (Dördüncü) Bölüm içinde yer almıştır. Bu madde uyarınca 1119 ilâ 1245 inci maddelerde düzenlenen sözleşmelerden ve hukukî ilişkilerden doğan bütün alacaklar, bir yıllık zamanaşımı süresine tâbi tutulmuştur. Bu sürenin başlangıcı, Borçlar Kanununun genel kuralı doğrultusunda belirlenmiştir.

ee) Deniz Yoluyla Yolcu Taşıma Sözleşmesi

190. 6762 sayılı Kanunun yolcu taşıma mukavelesine ilişkin 1119 ilâ 1132 nci maddelerinin neredeyse tümü, 1861 tarihli Alman Umumî Ticaret Kanunnamesinden (1897 tarihli Alm. TK. vasıtasıyla) iktibas edilmişti. Bu hükümler, yolcu taşımacılığının güncel ihtiyaçlarına cevap vermekten uzaktı. Yolcu taşıma sözleşmesi hakkında çok sayıda milletlerarası sözleşme akdedilmiştir. Türkiye henüz bu sözleşmelerden birine taraf olmamıştır. Deniz yoluyla yolcu taşımacılığının ülkemizde büyük gelişme göstermesi dikkate alınarak, bu alanda milletlerarası düzenlemelere uygun çağdaş hükümlerin kabul edilmesi gerekmiştir. Bu amaçla 01/11/2002 tarihinde Londra’da kabul edilen “Yolcuların ve Bagajlarının Deniz Yoluyla Taşınması Hakkında Atina Sözleşmesi”nin hükümleri esas alınmıştır. Bu Sözleşmenin temelinde, 1974 yılında Atina’da aynı başlıkla kabul edilen Sözleşme yatmaktadır. Anılan Sözleşme çeşitli değişikliklere uğradıktan sonra, 01/11/2002 tarihli Londra Protokolü ile esaslı bir revizyona tâbi tutulmuştur. Bu revizyonun işlendiği metni anlatmak üzere, Sözleşmenin resmi başlığı “2002 Atina Sözleşmesi” olarak değiştirilmiştir. Bu temel gerekçe çerçevesinde, Tasarının 1247 ilâ 1250 nci ve 1256 ilâ 1271 inci maddelerine anılan Sözleşmenin hükümleri işlenmiştir. Bu hükümlerle getirilen yeni sistemde taşıyanın sorumluluğu, zararın sebebine ve kusurun bulunup bulunmaması ihtimallerine göre kapsamlı bir düzenlemeye

kavuşturulmuş, zorunlu sorumluluk sigortası getirilmiş, fiili taşıyanın ve taşıyanın adamlarının sorumluluğu ayrı hükümlerle düzenlenmiş ve yolcunun yanındaki eşya bakımından da ayrıntılı sorumluluk hükümleri kabul edilmiştir. Tasarının 1249 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 1250 nci maddesinin üçüncü fıkrası ve 1251 ilâ 1254 üncü maddeleri Tasarının sistemine uygun hale getirilerek 6762 sayılı Kanundan alınmıştır. Tasarının 1254 üncü maddesinde, ilgili diğer hükümlerde yapıldığı gibi, taşıyanın alacakları için 4721 sayılı Kanununun 950 ilâ 953 üncü maddeleri uyarınca hapis hakkı tanınmıştır. Zamanaşımını düzenleyen 1270 inci maddenin ilk dört fıkrasında, 2002 Atina Sözleşmesinin hükümlerine uygun olarak taşıyanın sorumluluğu hakkındaki hükümlere, son fıkrada da yolcu taşıma sözleşmesinden doğan diğer bütün alacaklara ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir.

e) Deniz Kazaları

191. 6762 sayılı Kanunun Dördüncü Kitabının Beşinci Faslında “deniz kazaları” düzenlenmiştir; bu fasıl kendi içinde müşterek avarya, çatma ve kurtarmayı düzenleyen üç kısma ayrılmıştır. Tasarının Beşinci Kitabının Beşinci Kısımında bu sistematik muhafaza edilmiş, ancak her bir bölümde çok sayıda değişiklik yapılmış ve yeni hükümler kabul edilmiştir.

aa) Müşterek Avarya

192. Müşterek avarya, mehz Alm.TK.’nın 700 ilâ 733 üncü paragraflarında düzenlenmişti. Milletlerarası alanda, müşterek avarya hakkında bir sözleşme bulunmamakla birlikte, Milletlerarası Hukuk Derneği tarafından kabul edilen ve düzenli aralıklarla yenilenen York-Antverp Kuralları genel geçerli kurallar halini almıştır. 6762 sayılı Kanuna ilişkin hükümet tasarısı hazırlanırken, mehz Alman Kanununun hükümleriyle York-Antverp Kurallarının 1924 yılında kabul edilmiş düzenlemesi esas alınmıştı. Hükümet tasarısını gözden geçiren Adliye Encümeni, 1950 yılında kabul edilen (o gün için yeni) York-Antverp Kurallarını dikkate alarak çok sayıda değişiklik yapmıştır. 6762 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra York-Antverp Kuralları birçok kez tadil edilmiş ve milletlerarası deniz ticaretinin gelişen ihtiyaçlarına uydurulmuştur. Oysa 6762 sayılı Kanunun hükümlerinde aynı yönde değişiklikler yapılamadığı için, kanun ile uygulama arasında kopukluk meydana gelmiştir. Bu kopukluğun yeniden yaşanmaması için, York-Antverp Kurallarının en güncel metninin Tasarıya işlenmesinden kaçınılmıştır. Bunun yerine, Tasarının 1273 üncü maddesinde York-Antverp Kurallarının, Sigortacılık Genel Müdürlüğü ile Denizcilik Müsteşarlığı tarafından oluşturulacak bir ihtisas komitesi tarafından tercüme edilip Resmi Gazetede ilan edilmesi usulü kabul edilmiştir. York-Antverp Kurallarında bir değişiklik yapılır yapılmaz, aynı usul resen veya herhangi bir

kişinin müracaatı üzerine işletilecektir. Böylece, müşterek avaryaya ilişkin maddi hukuk sorunları, daima güncel tutulacak olan York-Antverp Kuralları tarafından hükme bağlanmış olacaktır. Buna karşılık, anılan Kuralların açık bıraktığı hususlar Tasarıda düzenlenmiştir. Garame payı borçlularına ilişkin yeni bir hükmün yanısıra, garameye girecek eşya üzerinde hapis hakkının tanınmış olması temel yeniliklerdir. Ayrıca, Alman Nizasız Kaza Kanunundan iktibas edilmiş olan 6762 sayılı Kanunun dispeçe ilişkin 1207 ilâ 1213 üncü maddeleri, mehaz Kanun ile karşılaştırıldıktan sonra yanlışlık ve eksiklikleri giderilmek suretiyle Tasarının 1278 ilâ 1284 üncü maddelerinde yeniden düzenlenmiştir.

bb) Çatma

193. Gemilerin denizde çarpışmasına ilişkin olarak 23/09/1910 tarihinde Brüksel’de “Denizde Çatmalara İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkında Milletlerarası Sözleşme” kabul edilmiştir. 09/05/1937 tarihli ve 3226 sayılı Kanun uyarınca bu Sözleşmeye taraf olunmuştur; katılma belgelerinin tevdiinde yaşanan gecikme nedeniyle Sözleşme, Türkiye hakkında 16/09/1955 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anılan Sözleşmenin hükümleri mehaz Alm.TK. vasıtasıyla, 6762 sayılı Kanunun 1216 ilâ 1221 inci hükümlerine iktibas edilmiş, ayrıca 1861 tarihli Alman Umumî Ticaret Kanunnamesinden gelen bazı hükümlerle tamamlanmıştır. Tasarı hazırlanırken, milletlerarası sözleşmeler ile millî hukuk arasında tam bir uyum sağlanması doğrultusundaki temel ilke esas alınmıştır. Bu ilke uyarınca, 1910 Sözleşmesinden yanlış veya eksik alınan düzenlemeler, Tasarının 1286 ilâ 1297 nci hükümlerinde tamamlanmıştır (1286 ncı madde, 1287 nci maddenin ikinci fıkrası, 1289 uncu maddenin birinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri, 1290 ncı madde, 1293 ilâ 1296 ncı maddeler). Ayrıca, çatma hükümleriyle taşıyanın teknik kusurdan doğan sorumsuzluğu (Tasarının 1180 inci maddesi) arasındaki ilişki, 1910 Sözleşmesinin ve mehaz Alman hukukunun hükümlerine uygun olarak açıklığa kavuşturulmuş, teknik kusur definen çatma hallerinde de yararlanılacağı hükme bağlanmıştır (Tasarının 1289 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi). Bu definin yabancı bir yargı çevresinde dolanılması halinde ortaya çıkabilecek rücu sorunlarını çözmek üzere aynı maddede yeni bir hüküm daha kabul edilmiştir. Öte yandan, 6762 sayılı Kanunun 1219 uncu maddesinde sözü edilen kılavuzun hukuki niteliği, Yargıtay’ın 16/03/1955 tarihli İçtihadî Birleştirme Kararı ile belirlendiğinden, Tasarının 1291 inci maddesi bu doğrultuda yeniden düzenlenmiştir. Uygulamada, bir çatma meydana geldiğinde tarafların yaptıkları delil tespitleri çok sayıda tereddüde sebep olmaktadır; bu sorunları gidermek üzere, delil tespitlerinin usulü ve hazırlanacak rapor hakkında Tasarının 1292 nci maddesi sevk edilmiştir.

cc) Kurtarma

194. Denizde kurtarma ve yardım da yine 23/09/1910 tarihinde Brüksel’de kabul edilmiş olan bir Milletlerarası Sözleşme ile düzenlenmişti. Türkiye bu Sözleşmeye taraf olmuş, ayrıca da Sözleşmenin hükümlerini mehz Alm. TK. vasıtasıyla 6762 sayılı Kanununun 1222 ilâ 1234 üncü maddelerine işlenmiş, tamamlayıcı olarak da 1861 tarihli Alman Umumi Ticaret Kanunnamesinden gelen hükümleri kabul etmiştir. Bu düzenlemeler, 20. yüzyılın başlarındaki denizcilik ihtiyaçlarını karşılamaktaydı. Ancak, günümüzün yoğun deniz trafiği, gittikçe artan petrol ve tehlikeli yük taşımacılığı, büyüyen ve idaresi güçleşen gemiler, denizde kurtarma alanında yepyeni ihtiyaç ve zaruretlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Türkiye’de son yıllarda üst üste yaşanmış olan vahim deniz kazaları, bütün bu ihtiyaçların Türk karasuları açısından ne denli varit olduğunu ortaya koymuştur. Milletlerarası alanda, bu yeni ihtiyaçlara ve gelişmelere cevap verebilmek üzere, 28/04/1989 tarihinde Londra’da “Denizde Kurtarma Hakkında Milletlerarası Sözleşme” kabul edilmiştir. Bu Sözleşme, çok kısa süre içinde geniş bir katılım bularak yürürlüğe girmiş olup, bütün denizci ülkelerde başarıyla uygulanmaktadır. Mehz Alman hukukunda da Sözleşmenin hükümleri 16/03/2001 tarihinde Ticaret Kanununa işlenmiştir. Bu tespitler çerçevesinde, Tasarının 1298 ilâ 1319 uncu maddeleri, 1989 Sözleşmesinin hükümlerine göre hazırlanmıştır. Tamamlayıcı hususlarda Tasarının sistemine uygun hükümler kabul edilmiştir. Böylece kabul edilen sistemin getirdiği önemli yenilikler şöyle sıralanabilir: (1) 1910 Sözleşmesinden gelmekte olan “kurtarma” ve “yardım” arasındaki ayrım kaldırılmış ve bu nitelikteki her türlü fiil veya hareket “kurtarma faaliyeti” terimi içinde toplanmıştır; (2) Kurtarmaya konu teşkil edebilecek su araçları ve eşya geniş bir şekilde tanımlanmış, böylece kurtarma hükümlerinin uygulama alanı yaygınlaştırılmıştır; (3) Kurtarma işinin bir devlet kuruluşu tarafından yapılması halinde “gönüllülük” unsurunun bulunup bulunmadığı tartışması sona erdirilmiş ve kurtarma yükümlülüğünün mevzuat gereği bulunduğu hallerde dahi kurtarma hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmiştir; (4) Kaptanın kurtarma sözleşmesi yapma yetkisi ve kapsamı düzenlenmiştir; (5) Kurtarma sözleşmesiyle değiştirilemeyecek emredici kurallar kabul edilmiştir; (6) Tarafların yükümlülükleri düzenlenmiş ve bu çerçevede özellikle çevrenin korunmasına ilişkin kurallar getirilmiştir; (7) Kurtarma ücretinin belirlenmesinde esas alınacak çağdaş kıstaslar öngörülmüş, borçlular ve güvenceler yeniden düzenlenmiştir; (8) Kurtarma ücretinin paylaşılması hususunda mahkemeleri fazlasıyla meşgul etmiş olan sorunları ortadan kaldıracak açık hükümler getirilmiştir; (9) Kurtarma faaliyetinin çevre kirliliğini önlemeye veya sınırlamaya da yönelik olduğu hallerde, kurtarana bir özel tazminat ödenmesini öngören kapsamlı bir düzenleme kabul edilmiştir; (10) Zamanaşımı yeniden düzenlenmiştir.

f) Gemi Alacakları

195. 6762 sayılı Kanununun 1235 ilâ 1257 nci maddelerinde düzenlenmiş bulunan “gemi alacaklıları” Tasarının 1320 ilâ 1327 nci maddelerinde “gemi alacakları” başlığı altında tümüyle yeniden hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme yapılırken, 06/05/1993 tarihinde Cenevre’de kabul edilmiş olan “Gemiler Üzerindeki İmtiyazlar ve İpotekler Hakkında Milletlerarası Sözleşme” esas alınmıştır. Nitekim bu Sözleşme, Tasarının 1352 ilâ 1376 ncı maddelerinde düzenlenen gemilerin ihtiyatî haczinde esas alınmış olan 12/03/1999 tarihli “Gemilerin İhtiyatî Hazine İlişkin Milletlerarası Sözleşme” ile uyum içinde bulunup, mezkur Sözleşmeler birbirini tamamlamaktadır. 1993 Sözleşmesi uyarınca yeniden kurulan sistemde, son yıllarda yargıyı çok meşgul etmiş olan sorunlar çözüme kavuşturulmuştur. Tasarının 1377 nci maddesiyle tamamlanan 1320 nci maddesi, alacak ile bu alacağı temin eden rehin hakkı arasında kesin çizgilerle ayırım yapmaktadır. Buna göre, aslolan alacağın kendisidir; eğer alacak doğmuşsa, o alacağı güvenceye kavuşturmak üzere kanundan ötürü bir rehin hakkı doğmaktadır. Böyle bir rehin hakkının doğumuna yol açan alacaklar, Tasarıda “gemi alacakları” adını almıştır. Bu alacaklar, 1320 nci maddenin birinci fıkrasının ilk beş bendinde, 1993 Sözleşmesinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak sıralanmıştır. Ayrıca, Sözleşmenin 6 ncı maddesi ile tanınmış olan yetkiye istinaden, müşterek avarya garame payı alacakları da, gemi alacaklarının listesine eklenmiştir. Gemi alacaklarını temin eden rehin hakkının hukuki özellikleri, Tasarının 1321 ilâ 1325 inci maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre rehin hakkı, gemi ve eklentisi üzerinde doğar; geminin yerine geçen tazminat alacakları üzerinde devam eder. Buna karşılık rehin hakkı navluna ve gemi için ödenecek sigorta tazminatına şamil değildir. Gemi alacaklarının önceliği 1993 Sözleşmesinin 5 ve 6 ncı maddeleri ile 12 ncı maddesinin üçüncü fıkrası doğrultusunda düzenlenmiştir. Buna göre, kamu kurumlarının enkaz kaldırma alacakları, gemi alacaklılarının rehin hakkına takaddüm eder; müşterek avarya garame payı alacakları ise, akdi rehinlerden dahi sonra gelir. Bu sıralama, Tasarının 1389 ilâ 1397 nci maddelerinde düzenlenen sıra cetveline de yansıtılmıştır. Gemi alacaklılarının kendi aralarındaki sırada kurtarma alacaklılarına öncelik tanınmıştır. Gemi alacağının intikali halinde, rehin hakkının da intikal edeceği açık bir hükümle bildirilmiştir. 6762 sayılı Kanundan farklı olarak, gemi alacaklarını temin eden rehin hakları, kısa hak düşürücü sürelerle tâbi tutulmuştur; Tasarıda bu açıdan bütünlük sağlamak üzere, aynı sürelerin gemi alacakları hakkında işleyecek zamanaşımı süresi olarak da kabulü gerekmiştir. Diğer yandan, 6762 sayılı Kanununun 1258 inci maddesinde yer verilen “yük alacaklısı hakkı”na ilişkin düzenleme Tasarıya alınmamıştır. Mehz Alm.TK.’da bulunmayan bu terim, Alman öğretisinde de tartışmalara yol açmıştır. Tasarıda, Alman hukukundan iktibas edilmiş olan bütün alıkoyma ve rehin haklarının yerine

4721 sayılı Kanununun 950 nci maddesi anlamında hapis hakkı tanınmış olduğu için, 6762 sayılı Kanununun 1258 inci maddesine tekabül eden bir düzenlemeye ihtiyaç kalmamıştır.

g) Sorumluluğun Sınırlanması ve Petrol Kirliliği Zararının Tazmini

196. Türkiye, 19/11/1976 tarihinde Londra’da kabul edilen “Deniz Alacaklarına Karşı Mesuliyetin Sınırlanması Hakkında Milletlerarası Sözleşme”ye taraf olmuştur. Bu nedenle, donatanın sorumluluğunu gemi ve navlun ile sınırlayan 6762 sayılı Kanununun 948 inci maddesi zımnen ilga edilmiştir. Ardından Türkiye, 27/11/1992 tarihinde Londra’da kabul edilen “Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile İlgili Uluslararası Sözleşme” ve “Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile İlgili Uluslararası Sözleşme”ye taraf olmuştur. Tasarıda, 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmelerin uygulanmasına ilişkin çeşitli hükümlerin sevk edilmesi gerekmiştir. Ancak, 1976 ve 1992 tarihli Sözleşmeler doğrudan uygulanacak olan kurallardır; yani, 20/05/1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanununun 1 inci maddesi anlamında “yabancılık unsuru” barındırmayan, tümüyle millî nitelikteki uyuşmazlıklarda dahi, anılan Sözleşmeler, Resmi Gazetede yayımlandıkları gibi mahkemeler tarafından uygulanmak zorundadır. Dolayısıyla, aynı hükümleri Tasarıda tekrar etmek isabetsiz bulunmuştur. Onun yerine, Sözleşmelerin Tasarı hükümleriyle birarada uygulanabilmesini temin edecek tamamlayıcı kuralların kabulü ile yetinilmiştir. Bu kurallar hazırlanırken, Sözleşmelere taraf olan çok sayıda ülkedeki düzenlemeler karşılaştırılarak, milletlerarası uygulama ile uyum sağlanmasına özen gösterilmiştir. Tasarının bu hükümleri hazırlanırken, 1976 Sözleşmesini tadil eden 1996 tarihinde kabul edilmiş olan Protokolün hükümleri de dikkate alınarak Tasarıya yansıtılmıştır.

Öte yandan, gemilerin sebep olduğu zarara ilişkin iki yeni milletlerarası sözleşme daha kabul edilmiştir. Bunlardan birincisi tehlikeli maddelerden doğan sorumluluk hakkında 09/05/1996 tarihli “International Convention on Liability and Compensation for Damage in Connection with the Carriage of Hazardous and Noxious Substances by Sea”, ikincisi ise yakıt kirliliğinden doğan sorumluluk hakkında 23/03/2001 tarihli “International Convention on Civil Liability for Bunker Oil Pollution Damage”dir. Türkiye’nin bu sözleşmelere taraf olmasına ilişkin değerlendirmeler sürmektedir. Sonuçta bu Sözleşmelerin kabul edilmesi halinde, Tasarının bu Kısımına yeni düzenlemelerin eklenmesi gerekecektir.

h) Cebrî İcra Hakkında Özel Hükümler

197. Deniz ticareti hukukunun en çok tartışmalara sebep olan alanlarından birisi de denizde cebrî icra konusudur. Almanya’dan ve milletlerarası sözleşmelerden

iktibas edilen maddi hukuk kuralları ile İsviçre'den iktibas edilen usul ve icra hukuku kurallarının birarada uygulanması, sayısız soruna sebep olmuştur. Bu sorunların, hiç olmazsa bir kısmının üstesinden gelebilmek için, Tasarının Beşinci Kitabına “deniz hukukunda cebrî icra hakkında özel hükümler”e ilişkin Sekizinci Kısımın eklenmesi gerekmiştir. Bu Kısım kendi içinde dörde ayrılmaktadır: 1350 nci maddede uygulanacak hukuk, 1351 inci maddede tamamlayıcı hükümler, 1352 ilâ 1397 nci maddelerde gemilerin cebrî icrasına ilişkin özel hükümler, 1398 ilâ 1400 üncü maddelerde de yükün cebrî icrasına ilişkin özel hükümler yer almaktadır. Bu kısmın hazırlanmasında şu temel ilkelerden hareket edilmiştir: (1) Bu fasılda, deniz hukukunda cebrî icraya ilişkin nihaî bir düzenleme yapmaya olanak bulunmadığından, deniz hukukunun gerektirdiği özel hükümler burada yer almıştır, tamamlayıcı hususlarda 09/06/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun hükümleri uygulanacaktır; (2) 2004 sayılı Kanundan iktibas edilen kuralların bu Kısımda aynı üslupla tekrar edilmesi mümkün olduğunca tercih edilmiştir, çünkü 2004 sayılı Kanun sık aralıklarla değişmektedir ve Tasarıdan 2004 sayılı Kanunun somut maddelerine yapılacak atıfların kısa süre içinde geçerliliğini kaybedeceğinden endişe edilmiştir; yine de, maddelerin anlatımını uzatmamak için, bazı yerlerde 2004 sayılı Kanunun maddelerine doğrudan atıf yapmak gerekmiştir.

aa) Uygulanacak Hukuk ve Tamamlayıcı Hükümler

198. Gemilerin cebrî icrasının hangi devletin hukukuna tâbi olacağı meselesi, önce yargıyı ardından yasama organını meşgul etmiştir. 20/04/2004 tarihli ve 5136 sayılı Kanun, gerekçesinde de temas edildiği gibi, esasında uygulanacak hukukun dikkate alınmaması nedeniyle 6762 sayılı Kanunda değişiklikler yapmak zorunda kalmıştır. Tasarıda, 5136 sayılı Kanunun başlattığı reform tamamlanmış ve o Kanunun somut iki hüküm ile sınırlı kalan değişiklik çabası, Tasarının tümüne genel hükümlerle teşmil edilmiştir. Buna göre, 1350 nci maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi cebrî icranın hangi hukuka tâbi olacağını açıklığa kavuşturmuştur. Temel kural olarak, cebrî icra, geminin cebrî icra işlemleri için bulunduğu ülkenin hukukuna (lex fori) tâbidir. Ancak, uygulamada Türk bayraklı gemilerin yurt dışında ve yabancı sicile kayıtlı gemilerin Türkiye’de satışında, sicillere kayıtlı alacaklıların yeterince korunmadığı tespit olunmuştur. Bu nedenle, gemi alacaklarının yeniden düzenlenmesinde esas alınan 06/05/1993 tarihli “Gemiler Üzerindeki İmtiyazlar ve İpotekler Hakkında Milletlerarası Sözleşme”nin 11 inci maddesi doğrultusunda, geminin cebrî icra yoluyla satışında sicile kayıtlı hak sahiplerine bildirim yapılması zorunlu sayılmıştır; bu zorunluluğa uyulmaması halinde, sicile kayıtlı haklar ve alacaklar saklı tutulmuştur (Türk bayraklı gemiler

bakımından Tasarının 1350 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri; yabancı gemiler bakımından Tasarının 1384 üncü maddesi).

199. Tasarının 1351 inci maddesi, 936 ncı madde ile 937 nci maddenin birinci fıkrasına uygun olarak iki hususta tereddütleri gidermektedir. Bu Kısımda özel olarak düzenlenmeyen bütün hallerde 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu doğrudan uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle, örneğin Tasarının 1376 ncı maddesinde ihtiyati haczi tamamlayan merasim bakımından 2004 sayılı Kanunun 264 üncü maddesinde öngörülen sürelerin değiştirilmesiyle yetinilmiştir; açılacak dava veya yapılacak takiple ilgili olarak kalan bütün hususlarda anılan 264 üncü maddeye ve 2004 sayılı Kanunun diğer hükümlerine müracaat edilecektir. Öte yandan, 2004 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinde yer alan “sicile kayıtlı Türk gemilerini taşınmaz sayan” kural terk edilmiştir; dolayısıyla Tasarının 937 nci maddesinin birinci fıkrası doğrultusunda, Türk ve yabancı bütün gemiler ve diğer suda taşıma araçları, herhangi bir sicile kayıtlı olup olmadıklarına bakılmaksızın, 2004 sayılı Kanun bakımından taşınır hükümlerine tâbidir; bu kuralın istisnaları Tasarının bu Kısımda açıkça bildirilenler ile sınırlıdır (örneğin, Tasarının 1383 üncü maddesinde, paraya çevirme aşamasında Türk ve yabancı bütün sicile kayıtlı gemilerin taşınmazların paraya çevrilmesi hükümlerine tâbi olduğu öngörülmüştür).

bb) Gemilerin İhtiyati Haczi

200. Gemilerin ihtiyatî haczi, Tasarının 1352 ilâ 1376 ncı maddelerinde, 12/03/1999 tarihinde Cenevre’de kabul edilen “Gemilerin İhtiyatî Hacine İlişkin Milletlerarası Sözleşme” doğrultusunda tümüyle yeniden düzenlenmiştir. Yapılmış olan değişiklikler ve getirilen yenilikler şöyle özetlenebilir: (1) Gemilerin ihtiyatî haczini her türlü rehinsiz alacak için mümkün sayan 2004 sayılı Kanunun 257 nci maddesinin kuralı değiştirilmiş ve ihtiyatî haciz yalnızca “deniz alacakları” için serbest bırakılmıştır; (2) Deniz alacakları, Tasarının 1352 nci maddesinde kapalı bir liste halinde sayılmıştır; her bir bentte bildirilen alacakların yorumu mümkün ise de, bu listenin olanaklar ölçüsünde genişletilmeden uygulanması gereklidir; (3) Deniz alacaklarının temini için yalnızca ihtiyatî haciz yolu açık bırakılmıştır, dolayısıyla başka yargı yollarının önü kapatılmış, ihtiyatî haciz kararı alındıktan sonra 2004 sayılı Kanunun 264 üncü maddesinde öngörülen usule göre işlemlerin devam etmesi ilkesi benimsenmiştir; (4) Deniz alacağı niteliğinde bulunmayan alacaklar için geminin ihtiyatî haczi yolu kapatılmıştır; (5) Bir alacağın Tasarının 1352 nci maddesinde sayılan deniz alacaklarından olması, ihtiyatî haciz kararı verilmesi için yeterli sebep sayılmıştır; (6) İhtiyatî haciz kararının verilmesi ve sonrasındaki bütün usulî aşamalar için yetkili mahkemeler belirlenmiştir (1354

ilâ 1361 inci maddeler); (7) Alacaklının ve borçlunun gösterecekleri güvenceler, deniz ticaretinin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmiştir (1363 üncü ve 1370 ilâ 1374 üncü maddeler); (8) İhtiyatî haciz kararının infazına ilişkin ayrıntılı ve tümüyle gemilere özgü hükümler sevk edilmiştir (1364 ilâ 1368 inci maddeler); (9) İstihkak iddiaları ve yeniden haciz konuları 1999 Sözleşmesinden aynen alınan hükümlerle düzenlenmiştir (1369 ve 1375 inci maddeler).

cc) Rehinli Alacakların Takibi

201. Tasarının 1377 ilâ 1381 inci maddelerinde, uygulamada tereddütlere ve sorunlara yol açan, gemiler üzerindeki rehin haklarının takibiyle ilgili temel kurallar sevk edilmiştir. 1377 nci maddeyle, kanunî ve akdî bütün rehinlerin fer’iliği vurgulanmış ve bu hakların alacaktan bağımsız olarak yargılama ve icra konusu yapılamayacağı açıkça bildirilmiştir. Dolayısıyla, uygulamada karşılaşılmış olan, tek başına rehin hakkının “tanınmasına veya tesisine” ilişkin kararlar artık her türlü kanunî dayanaktan yoksun kalmaktadır. Rehinli alacakların paraya çevrilmesinde işletilecek takip yolu da tereddütler uyandırmıştır. Tasarının 1380 ve 1381 inci maddelerinde bu mesele çözüme kavuşturulmuş ve tescil edilmeyen rehinler bakımından taşınır rehminin, tescil edilen rehinler bakımından ise ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılacağı bildirilmiştir.

dd) Cebri Satış

202. Tasarının cebri satışa ilişkin 1382 ilâ 1397 nci maddelerinde, uygulamada sorunlara sebep olan şu konular sırasıyla hükme bağlanmıştır: (1) İcraî haciz işlemlerinin usulü, ihtiyatî hacze ilişkin hükümlere tâbi tutulmuştur; (2) Bayrağı ve sicili dikkate alınmaksızın bütün sicile kayıtlı gemilerin taşınmaz hükümlerine göre, sicile kayıtlı olmayan bütün gemilerin de taşınır hükümlerine göre paraya çevrileceği öngörülmüştür; (3) Yabancı gemilerin satışında hangi emredici kurallara uyulacağı açıklığa kavuşturulmuştur; (4) Artırmanın ne suretle ilan edileceği, 2004 sayılı Kanunda 12/02/2004 tarihli ve 5092 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik doğrultusunda hükme bağlanmıştır; (5) Tatbikatta önemli ihtiyaçlara cevap verecek olan vaktinden evvel ve pazarlık suretiyle satış şartları açıkça düzenlenmiştir; (6) Cebri icra ihalesinin hukukî sonuçlarına ilişkin olarak süren tereddütleri giderecek kurallar kabul edilmiştir; (7) Gemiler üzerinde doğan çok sayıda kanunî ve akdî rehin, imtiyaz, kamusal öncelik ve şahsî talep hakları nedeniyle, 2004 sayılı Kanunun sıra cetveline ilişkin 206 ncı maddesi yeterli gelmemekteydi. Bu nedenle, gemilerin cebri icrasında uygulanmak üzere Tasarının 1389 ilâ 1397 nci maddelerinde sıra cetveli hükümleri kabul edilmiştir; ilkeleri belirleyen maddeden sonra alacaklar sekiz sıra halinde düzenlenmiştir.

ee) Yük Hakkında Hapis Hakkının Paraya Çevrilmesi

203. 6762 sayılı Kanunda yük üzerinde doğan alacakların temini için alıkoyma ve rehin hakları öngörülmüştü. Tasarıda, İsviçre-Türk eşya hukukuna uygun olarak, bu güvenceler, 4721 sayılı Kanunun 950 ilâ 953 üncü maddelerinde düzenlenen hapis hakkı içinde biraraya getirilmiştir. Bu nedenle, hapis hakkının paraya çevrilmesinde İsviçre-Türk icra hukukunun öngördüğü usulü kabul etmek gerekmiştir. Bu amaçla Tasarının 1376 ilâ 1378 inci maddeleri sevk edilmiştir. Bu kurallar uyarınca, alacaklı, zilyedi olduğu ve üzerinde hapis hakkı doğmuş olan eşyanın defterini yaptıracaktır; ardından da hapis hakkının paraya çevrilmesi amacıyla takip yapacaktır. Hapis hakkının alacaktan bağımsız olarak ileri sürülemeyeceği 1398 inci maddenin üçüncü fıkrasında yeniden vurgulanmıştır.

VI. Sigorta Hukuku Kitabı

1. Genel Olarak

204. Sigorta hukuku kitabı köklü değişikliğe uğramıştır. Bunun sebebi 6762 sayılı Kanundaki sigortaya ilişkin hükümlerin 1926-1929 tarihli eski Ticaret Kanunundan gelmiş olmaları, bunların da uluslararası uygulama ve öğretinin arkasında kalmış bulunmalarındır. Nitekim 6762 sayılı Kanunun gerekçesinde, Kanundaki hükümlerin yetersiz olduğu kabul edilerek “çok yakında bir sigorta kodu yapılacağı, bu sebeple sigorta hakkındaki mevcut düzenlemenin sadece bazı rötuşlara tâbi tutulmasıyla yetinildiği” belirtilmiştir. Ayrıca, söz konusu hükümlerin pek çoğunun emredici hükümlerle düzenlenmiş bulunmaları, sigorta alanında ağırlığı olan sözleşme hukukunun gelişmesini engellemiş, bu da Türkiye’de sigorta endüstrisini olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca, 6762 sayılı Kanundaki hayat sigortasına ilişkin hükümler sigortanın yatırım aracı olmak niteliğini dikkate almadığından hayat sigortalarının ekonomiye fon yaratması, kişilere ek toplumsal güvenceler sağlanması cephesi adeta işlemez konumda kalmıştır. Sorunların genel işlem şartları ile aşılması girişimleri ise pek başarılı olmamıştır. 6762 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerin ve getirilen yeniliklerin, esas itibarıyla, dört kaynağı vardır. Bunlar arasında AET/AT’ın yönergeleri bulunmamaktadır. Çünkü, AET ile AT’ın sigorta sözleşmesi hukukuna ilişkin herhangi bir düzenlemesi yoktur. Yönergeler, sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşımı hakkında olup esasında sigorta gözetim ve denetleme hukuku ile ilgilidir. Sigorta sözleşmesine dair bir yönerge tasarısı Komisyon tarafından geri alınmıştır. Tasarıya, AET’den yansıyan iki hüküm vardır. Bunlardan birincisi bir tüketici olarak sigortalıyı aydınlatma açıklaması, ikincisi ise tontinler kurulmasına olanak tanıyan hükmüdür. 6762 sayılı Kanunun sigorta hukuku kitabının yenilenmesinde dikkate alınan ana kaynak çeşitli

tarihlerde değişikliğe uğramış bulunan Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanunudur. Bu Kanun, köklü değişikliklerle modern bir kanun niteliğini kazandığı, ticaret hukukumuzda özellikle taşıma ve deniz hukukumuzda esin veren ve kaynaklık etmiş bulunan bir devletin hukuku olduğu için tercih edilmiştir. İkincisi bazı ülkelerin, özellikle Almanya ve İngiltere'nin uyguladıkları genel işlem şartlarıdır. Özellikle İngiliz genel işlem şartlarının dünyadaki etkisi büyüktür. Günümüzde sigorta ile ilgili düzenlemeler, liderliğini İngiltere'nin yaptığı Anglo-Sakson uygulamaları ile Almanya gibi Anglo-Sakson Hukukuna göre biraz daha tutucu olan yaklaşımdan etkilenmektedir. Tasarı, sözleşme hukukunun gelişime açık olması temel düşüncesi bağlamında, İngiliz hukukunun liberal yaklaşımı ile Alman Sigorta Sözleşmesi Kanununun menfaatler dengesini gözeten bazı düzenlemelerini benimsemiştir. Üçüncü kaynak ise Türk öğretilerinde yapılan eleştirilerdir. Dördüncü kaynak ise sigorta murakabe mevzuatında yer alan bazı maddi hukuk kurallarıdır.

205. Sigorta bölümünde üç temel hedef belirlenmiştir. Birinci hedef ülkemiz ihtiyaçlarına uygun, modern bir kanun hazırlamak, ikinci hedef 6762 sayılı Kanunun uygulamada sorun yaratmamış ve sigortacılar tarafından benimsenmiş hüküm ve ilkelerini korumak; üçüncü ise, uygulamanın sorun ve gereksinimlerine cevap verebilecek ve zorlukları görülen sorunları giderebilecek nitelikte hükümler öngörmektir.

2. Sistematik

206. Uygulamada sorunlara yol açan bir diğer unsur ise 6762 sayılı Kanunun sistematiğidir. Öncelikle, tüm sigortalar için ortak hüküm niteliğinde olması gereken genel hükümler Kanunda dar kapsamlı ele alınmıştır. Buna karşılık primlerin ödenme yeri, şekli gibi genel nitelikli bazı konular ise sadece mal sigortaları açısından, üçüncü kişi lehine yapılmış sigortalarda, tazminat ile prim takası gibi yine genel nitelik taşıması gereken bazı hükümler ise sadece deniz rizikolarına karşı sigortalarda düzenlenmiştir. Tasarının sigorta hükümleri açık, anlaşılır ve görsel nitelikte bir sistematiğe bağlanmıştır.

3. Sigorta Terimleri Sorunu

207. 6762 sayılı Kanunda kanun koyucunun kullandığı terminoloji uygulamada tartışmalara yol açmıştır. Özellikle Kanunda “sigorta ettiren”, “sigortalı” ve “lehdar” terimlerinin kullanımında gereken özen gösterilmemiştir. Ancak, sigorta ettiren, sigortalı ve lehdarın farklı kişiler olması durumunda sigorta sözleşmesinden her birisi için doğabilecek hak, borç ve yükümlülükler farklı olacağından bu ifadelerin birbirleri yerine kullanılmış olması Kanunda bir kavram karmaşası yaşanmasına neden olmuştur. Tasarıda, terim karmaşasını ortadan kaldıracı özen gösterilmiştir.

4. Genel Hükümler

208. 6762 sayılı Kanun sigorta sözleşmesini düzenleyen, tüm sigorta türlerine uygulanabilecek “umumi hükümler”e yer vermişti, ancak bu hükümler hem sadece altı maddeye özgülenmiş olup yetersizdi, hem de genel hükümler arasında bulunması gereken bir çok hüküm “mal sigortaları” faslında yer almıştı. Tasarı genel hükümlere elli madde ayırmış ve sigorta sözleşmesini, tüm türleri kapsayacak şekilde, temel kavramları sıralayarak, sözleşmenin kurulmasından başlayarak hükümlerini belirleyerek ve tarafların borçlarını ayrıntılı bir şekilde göstererek düzenlemiştir. Temel kavramlar arasında sigorta sözleşmesi, karşılıklı sigorta, reasürans tanımlanmış, geçerli olmayan sigorta Borçlar Kanununun 19 uncu maddesine koşturularak hükme bağlanmıştır. Borçlar Kanununun 19 uncu maddesine rağmen böyle bir düzenlemenin öngörülmesinin sebebi, Borçlar Kanunu hükmünün bazı noktalarda yetersiz kalabileceği endişesi ve özel bir hükmün ihtiyaca daha iyi cevap verebileceği düşüncesidir. Sigorta sözleşmesinin hükümleri ise, temsil, menfaat yokluğu, kapsam, süre, sigorta dönemi, fesih ve cayma ile tebliğ ve ihbarlar ile tarafların aczi, takibin semeresiz kalması ve sigortacının iflâsı gibi olağanüstü durumları kapsamaktadır. Tarafların borçları da sigortacı ve sigorta ettiren yönünden ayrı ayrı ele alınmıştır. Kötüye kullanmalara yol açabileceği için geçmişe etkili sigortaya yer verilmemiştir.

a) Tüketiciyi Aydınlatma Açıklaması

209. Sigortacıya ve acentesine, sigorta poliçesinin kurulmasından önce, yapılacak sözleşmeye, önemli hükümlere, sigortalının haklarına, süre vermeden feshe ilişkin tüm bilgileri sigortalıya vermeleri ve ilişki bakımından önemli olabilecek gelişmelerden onu haberdar etmeleri görevi verilerek şeffaflığa uygun ve modern sigorta hukukunun bir parçası olan özel bir hükme yer verilmiştir.

b) Poliçe ve Anlaşmadan Farklılıklar

210. Poliçe verme yükümü 6762 sayılı Kanuna benzer bir şekilde düzenlenmiştir. Ancak poliçenin veya zeyilnamenin içeriğinin teklifnameden veya kararlaştırılan hükümlerinden farklı olması halinde uygulanacak kural verilmemiştir. Poliçenin içerdiği kayıtlara yer verilmediği gibi poliçeye kıymetli evrak niteliği de tanınmamış, eksik nama yazılı poliçe düzenlemenin mümkün olup olmadığı öğretisi ile yargı kararlarına bırakılmıştır.

5. Özel Sigorta Türlerinin Ayrıca Düzenlenmemesi

211. Sigorta, dinamik niteliği sebebiyle değişen ihtiyaçların gerisinde kalmaması gereken bir hukuk olduğundan maddeler ele alınırken sigortanın bu özelliği üzerinde durulmaya özen gösterilmiştir. Tasarıda, her sigorta türüne uygun

genel nitelikte hükümler öngörölmeye çalışıldığından 6762 sayılı Kanundan farklı olarak yangın, tarım veya hırsızlık gibi özel sigorta türleri özel olarak düzenlenmemiştir.

212. 6762 sayılı Kanunda sigortaya ilişkin hükümlerin pek çoğunun kanunen emredici sayılmaları, sigortacılığın gereksinimlerine uygun çözümleri ve özellikle sözleşme hukukunun gelişmesini bir taraftan önlemiş, diğer taraftan da emredici hükme aykırı uygulamaya sebep olmuştur. Oysa sözleşme hukuku, niteliği gereği sektörü geliştirmenin etkili aracıdır. Uluslararası uygulamada klasik sigorta anlayışı dışına çıkılmaya başlanılmış, hatta hayat sigortacılığı yatırım aracı şekline bürünmüştür. Özellikle, hayat sigortaları ekonomiye fon yaratması, ülke tasarruf kapasitesini artırması ve kişilere ek sosyal güvenceler sağlaması nedeniyle önemli bir finansal kaynak haline gelmiştir. Bu noktada karşılaşılan sorunlar uygulamada sigorta genel şartları veya sigortacılıkla ilgili diğer mevzuatlarla giderilmeye çalışılmışsa da, doğal olarak, bunlar yeterli olamamıştır. Tasarı emredici hükümlere ancak korunmaya değer bir menfaat varsa yer vermiştir.

6. Risk Analizi ve Aktüeryal Hesaplar

213. Sigortacılığın hukukî olduğu gibi teknik boyutu da vardır. Sigortacılık her aşamada gerçek bir risk analizi ve aktüeryal hesaplamaların yapılmasını zorunlu kılan bir sektör olduğundan özellikle, aktüeryanın sigortacılıktaki önemi tartışılmaz bir gerçekliktir. Tasarı, bu gerekliliğe uygun düzenlemelere yer vermiştir.

7. Kara ve Deniz Sigortalarının Farklılığına Son Verilmesi

214. Kaynakları değişik olan deniz ve kara sigortalarında, farklı sistemlerin bir araya getirilmiş olması 6762 sayılı Kanunda anlaşılması güç bazı farklılıkların doğmasına neden olmuştur. Çoğu kez 6762 sayılı Kanunda aynı nitelikteki hükümler deniz rizikolarına karşı sigortalarla mal sigortalarında farklı düzenlemeler getirmiş, aynı nitelikte hükümlerin birinde emredici diğerinde yedek hukuk kurallarına bağlanmıştır. Diğer taraftan, deniz rizikolarına karşı sigortalar uluslararası kurallar çerçevesinde yürütüldüğünden Kanunun konuya ilişkin hükümlerinin bir kısmı günümüzde ölü hüküm haline gelmiştir. Bu sebeple deniz sigortalarına ilişkin hükümler Kanundan çıkarılmıştır.

8. Sorumluluk Sigortaları

215. Geleneksel toplumdan sanayi toplumuna geçiş süreci içinde, bazı meslek sahiplerinin başkalarına verebilecekleri zararların türleri artmakta, kapsamaları genişlemekte, zararlar giderek onarılmaz hâle gelmektedir. Gelişen teknolojinin yararlarından, beraberinde getirebileceği zararlar nedeniyle, vazgeçmek mümkün

olamayacağından, sorumluluk sigortaları giderek önem kazanmaya başlamış ve hatta bazı sigortalar zorunlu kılınmıştır. Oysa, 6762 sayılı Kanunda sorumluluk sigortaları düzenlenmemiş, bu sigortalara sadece mal sigortalarında rizikonun gerçekleştiğini beyan yükümlülüğünü düzenleyen maddede dolaylı olarak değinilmiştir. Sorumluluk sigortalarına ilişkin düzenlemelerin hemen hemen yok denecek düzeyde olması bu sigortalara uygulanacak hükümlerin belirlenmesinde uygulamada ve öğretide tereddütler yaşanmasına neden olmuştur. Mal sigortalarına ilişkin hükümlerle Kanundaki eksiklik giderilmeye çalışılmışsa da sorumluluk sigortalarının kendine özgü nitelikleri, özellikle bu tür sigortalarda belli bir sigorta değeri ve bedelinden bahsedilememesi bir takım yorum zorluklarına yol açmıştır. Doğal olarak sorumluluk sigortalarına ilişkin düzenlemelerdeki eksiklik bu sigortaların gelişmesini engelleyen unsurlardan biri olmuştur. Bu olumsuz etkenlerin ve ağır sonuçların değerlendirilmesi sorumluluk sigortalarının Tasarıda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesine sebep olmuştur.

9. Can Sigortaları

216. Can sigortaları, 6762 sayılı Kanunda hayat ve ferdi kaza sigortaları olmak üzere iki alt başlık altında düzenlenmiş, hastalık sigortalarına ise, ferdi kazayı düzenleyen maddede dolaylı olarak değinilmiştir. Ancak, bu düzenlemeler yeterli değildir. Örneğin, hayat sigortaları açısından, beyan yükümlülüğünde olduğu gibi, bazı konular hiç düzenlenmemiş, rizikonun gerçekleştiğini bildirim yükümlülüğünde olduğu gibi bazı konularda ise tamamen farklı ilkeler üzerine kurulu olan mal sigortalarına atıf yapılmıştır. Bu durum, hayat sigortalarına ve dolayısıyla ferdi kaza sigortalarına, 6762 sayılı Kanunun mal sigortalarına ilişkin hükümlerinin mi yoksa denizcilik rizikoları hakkındaki hükümlerinin mi uygulanması gerektiği tartışmasına yol açmıştır. 6762 sayılı Kanunda yer almayan bir çok konu sigorta genel şartları ile düzenlenip ihtiyaçlara cevap vermeye çalışılmıştır. Oysa, ekonomik gelişme ve talepler çerçevesinde hayat sigortalarında son yirmi yılda köklü değişiklikler olmuştur. Yatırım unsuru içeren hayat sigortaları sektöre girmiş ve giderek ağırlık kazanmaya başlamıştır. Öyle ki, bu tür sözleşmelerde yatırım amacı sigorta amacının önüne geçmeye bile başlamıştır. Günümüzde sigorta şirketleri, yatırım fonları, vergi avantajı sağlayan birikimli sigortalar gibi finansal ağırlıklı sözleşmeler yaratarak sigortanın geleneksel risk taşıyıcı karakterine yenilikler getirmişlerdir. Diğer taraftan, dünya uygulamalarında sağlık ve hastalık sigortası ayırımına gidilirken, yukarıda da belirtildiği üzere 6762 sayılı Kanunda hastalık sigortaları hakkında herhangi bir düzenleme öngörülmemiştir. Bu sebeple can sigortaları, reforma tâbi tutulmuştur.

VII. Son Hükümler

1. Ölçeklerine Göre İşletmeler ve Sermaye Şirketleri

217. Gerek uluslararası düzeyde gerek AT’da, Türkiye’de “KOBİ” kısaltması ile anılan “küçük ve orta ölçekte” işletmeler çeşitli alanlarda özel düzenlemelerin konusunu oluşturmaktadır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kurulu (IRSB) KOBİ’ler için, finansal raporlama standartlarının hazırlığı içindedir. Yakın gelecekte söz konusu standartların uygulamaya konulması beklenmektedir. KOBİ’lere özgü ayrık düzenlemelere, şirketlerin birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirmesi bağlamında kredilerde, teşviklerde, AB’de bölgesel kalkınma programlarında rastlanmakta veya bunlardan bağımsız ve özel olarak KOBİ’ler için düzenlemeler yapılmaktadır. Aynı şekilde küçük ve orta ölçekli sermaye şirketlerine de, denetçilerin seçiminde, finansal raporlama ve denetleme standartlarında, finansal tabloların ilanında, bölünmenin ve birleşmenin denetlenmesinde gene söz konusu yapı değişikliklerinin ortaklar tarafından incelenmesinde, büyük ölçekli sermaye şirketlerine nazaran, daha basit usul ve yöntemler uygulanmaktadır. Bu gelişmeler ile uygulanan “kolaylık sağlayıcı” hükümler dikkate alınarak son hükümlere, işletmelerin ve sermaye şirketlerinin büyüklüklerini belirleyen ölçütler konulmuştur. Sermaye şirketleri hakkında, AB’de uygulananlar esas alınmış, ölçüt oluşturulmuştur. KOBİ’ler için ölçütlerin belirlenmesi Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bırakılmıştır.

2. Elektronik İşlemler ve Bilgi Toplumu Hizmetleri

218. Elektronik işlemler, güvenli elektronik imza, elektronik işlemlerin bir bölümünü oluşturan e-ticaret, şirketlerde organların sanal ortamlarda toplantı yapabilmeleri, on-line oy kullanma ve toplantı nakli ticarî işletme, şirketler, kıymetli evrak, taşıma, deniz ve sigorta hukukunu derinden etkilemiştir; etkilemeye ve önemli kurumları yeniden şekillendirmeye devam edecektir. 15/01/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu ve bunun BK’ya yansımaları söz konusu etkinin kanıtıdır. 93 nolu paragrafta anılan Uzmanlar Raporu, şeffaflık bağlamında elektronik işlemlere ve nakillere önemli yer ayırmıştır. Tasarı da aynı amaçla düzenlemeler yapmış, bu bağlamda her sermaye şirketinin bir web sitesi açması, bu sitenin bir bölümünü pay sahiplerini, alacaklıları, sermaye piyasası aktörlerini ilgilendiren bilgilerin yayınlanmasına tahsis etmesi, yönlendirilmiş mesajları bu siteye koyması, bu hususu (siteyi değil) tescil ettirmesi ve ilan etmesi, web sitesinin adresini unvanının altına yazması zorunluğunu getirmiştir. Web sitesine konulması gereken bir bilgi, rapor, açıklama, yönlendirilmiş mesaj vs., siteye konulmamışsa bu, hukuka aykırı bir eylem olarak kabul edilir ve hukuka aykırılığın sonuçlarını

doğurur. Sermaye şirketlerinde on-line oy kullanımları fizikî katılımlara ve oy kullanımlarına eşit tutulmuş, ancak bunun uygulaması, ilgili tüzüğün çıkarılmasına bırakılmıştır.

VIII. Çeşitli Konular

1. Dil

219. Gerek Tasarıda gerek gerekçelerde akıcı ve kurallara uyan bir Türkçe için özen gösterilmiş, ancak arı bir dil uğruna kanun yapma tekniğinden ve bilimsellikten ödün vermek yoluna da gidilmemiştir. Teknik hukuk terimlerinin arılaştırılmasında ve güncelleştirilmesinde Türk Medenî Kanununun ölçüsü esas alınmış, ayrıca uygulamada tutunmuş ve kavrama uygun anlam kazanmış terimlere de Tasarıda yer verilmiştir. Buna karşılık, yadırganabilecek ve hükmü anlamlarından uzaklaştırıp kargaşaya yol açabilecek çok yeni terimlerle, terim önerileri tercih edilmemiştir. Terimler ve kelimeler seçilirken tek başına bir kelime ile bir hukukî terim içerisinde yer alan kelime çoğu kez birbirinden ayrı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, Tasarıda egemen olan terimlerin kullanımında “tek düzelilik” ve “birlik” ilkesi bağlamında zorunlu bir istisnaya yol açmıştır. Tasarının dikkatle uyguladığı bu kurallar için bazı örnekler verilebilir: “Nam”, “namına”, “nama” sözcüklerinin yerini “ad”, “adına” kelimeleri aldığı halde, Tasarıda “nama yazılı senet” teknik terimi kullanılmıştır. Çünkü, “nama” sözcüğünün ifade ettiği anlam ile “nama yazılı senet” teriminin okuyucuya algılattığı anlam birbirinden farklıdır. Ayrıca böyle bir değişiklik “hamiline yazılı senet”in de “taşıyana yazılı senet” şeklinde değiştirilmesini gerekli kılardı. Oysa, uygulamada “taşıyana yazılı senet” diye bir senet bilinmemektedir; bugüne kadar kimse tarafından da önerilmemiştir. “Taşıyana yazılı senet” hiçbir anlam ifade etmediği gibi, bir kavram karmaşasına da yol açabilir. Üstelik taşımaya ilişkin senetlerle de karıştırılabilirdi. Böylece ortaya bir hukukî kuruma veya bir hükmün anlamına tamamıyla yabancı ve açıklayıcı olmaktan çok güçlük doğurucu bir terim çıkardı. Dil bilimciler bu tür yenileştirmeyi kurallara uygun bir arılaştırma olarak görmemektedirler. Tasarıda bu bağlamda açıklama yapılması kaçınılmaz olan bir teknik terim yer almaktadır. Bu da “ikametgâhlı” poliçe, bono, çek yerine kullanılan “yerleşim yerli” poliçe, bono ve çektir. Kulağa pek de hoş gelmeyen bu terimin kullanılması bir zorunluluktur. Çünkü, “ikametgâh” bir kelime değil, bir hukukî teknik terim, temel bir hukukî kavramdır. Türk Medenî Kanununun 19 uncu maddesinde “ikametgâh” yerine “yerleşim yeri”ni kullanılınca, bu yeni teknik terimin Tasarıda da teknik terim olarak kullanılması şart olmuştur. Bunun gibi, bütün “şahıs” kelimelerinin “kişi” olarak değiştirilmiş olmasına, mesela “üçüncü şahıs” değil “üçüncü kişi”

denmesine rağmen “kişi şirketleri” değil “şahıs şirketleri” terimi kullanılmıştır. Çünkü, “şahıs şirketi” belirli bir şirket sınıfını ifade etmekte, “kişi şirketi” ise bu anlamı yüklenmemiş bulunmaktadır. Ayrıca uygulama ve doktrinde “kişi şirketi” teknik terim olarak benimsenmemiş bulunmaktadır. Kıymetli evrakta çok sık kullanılan “ibraz” sözcüğünün içerdiği anlamları “sunma”nın taşımadığı düşünülmüştür. Buna karşılık “Kabz içindir,” “bedeli teminattır” gibi teknik terim olmayan ibarelerin Türkçeleştirilmesi yoluna gidilmiş, “bedeli kabul içindir”, “bedeli güvencedir” ibareleri tercih edilmiştir. Bu yenileştirmeye ilgili olarak sayısız örnek vermek mümkündür. Yukarıda da belirtildiği gibi amaca, bilimselliğe ve açık anlatım ilkesine ters düşmeden Tasarıda güncel ve arı bir dil kullanılmıştır. Çok sık düşülen bir hataya da burada özellikle değinmek gerekir. Dil de “tek düzelik” “bir örneklik” ve “birlik” ilkesi sadece teknik terimler için geçerlidir. Teknik terimler dışındaki anlatım sözcükleri için bu ilke uygulanmaz; uygulanırsa dil kurulaşır, fakirleşir ve sesini yitirir. Herhangi bir metnin yazarı gibi Tasarıyı kaleme alanlar da birikimleriyle getirdikleri ve bilimsel bir anlatım içerisinde yer alabilecek sözcükleri kendilerine özgü bir üslup içerisinde kullanabilirler. Hep aynı fiilleri, tümleçleri hatta bağlaçları kullanmak zorunda değillerdir. Meselâ “sebeup olmak”, “neden oluşturmak”, “yol açmak”, “doğurmak” sözcükleri çeşitli yerlerde kullanılabilir, yoksa hep “neden olmak” ibaresine yer verilmesi gerekmez. Bazen bir yeni kelime anlam farklılıklarını tam olarak veremediği için en uygun bulunan karşılığı için kullanılabilir. Bu konuda “özüleme” kelimesi örnek olarak gösterilebilir. Yaşayan dilde bu kelime, 1) inhisar ettirmek, 2) tahsis etmek, 3) odaklaştırmak, bir hususa yoğunlaşmak anlamları için kullanılmaktadır. Her üç anlam birbirinden farklıdır. Bu sebeple Tasarıda “özülemek” daha ziyade “inhisar ettirmek” için kullanılmış, “tahsis” karşılığı kullanılan yer bakımından uygun değilse tercih edilmemiştir. Bu konuda en iyi örnek 931 inci maddedeki “gemi” tanımında yer alır. Bu maddeye göre gemi “Tahsis edildiği amaç, suda hareket etmesini gerektiren, yüzme özelliği bulunan ve pek küçük olmayan her araç, kendiliğinden hareket etmesi olanağı bulunmasa da, bu Kanun bakımından “gemi” sayılır.” şeklinde tanımlanmıştır. “Tahsis edildiği amaç” yerine “özgülediği amaç” denilseydi, Beşinci Kitabın amacı daraltılmış olurdu.

Tasarının dili 6762 sayılı Kanunun dilinden çok farklıdır.

2. Yansıtılan ve Değerlendirilen AT/AET İkinci Hukuku,

a) Haksız Rekabet

Yönergeler

220. 10/09/1984 tarihli ve 84/450/AET sayılı, üye ülkelerin yanıltıcı reklamlarına ilişkin kanun, tüzük ve idari tasarruflarına ilişkin hükümlerinin uyumlaştırılmasına ilişkin Konsey Yönergesi [ATRG, 19/09/1984, L. 259]; 06/10/1997 tarihli ve 97/55/AET sayılı yanıltıcı reklamlar ile karşılaştırmalı reklamlara ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi [ATRG, 23/04/1997, L. 290]; 18/06/2003 tarihli Haksız İşletme Uygulamalarına İlişkin bir yönerge önerisi [KOM (2003), 356]. Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından kararlaştırılmış AT/2005/29 sayılı 11/05/2005 tarihli Haksız İş Uygulamalarına İlişkin Yönerge (GRuR Int. 2005, 569).

b) Şirketler Hukuku

Yönergeler

221. Bugüne kadar şirketler hukuku ile ilgili olarak çıkarılan ulusal hukukların uyumlaştırılması hakkındaki (Tasarıya yansımış bulunan) AET/AT yönergeleri aşağıdır. Bu yönergelerde yapılan değişikliklerin referansları verilmemiştir. Çünkü, okuyucu ilk referans ile değişikliklere de ulaşabilir: (1) 68/151 sayılı ve 09/03/1968 tarihli, şekil kamuyu aydınlatma, tescil/ilân, organların işlemlerinin ortaklığı bağlamasına ilişkin, Konseyin birinci yönergesi (ATRG, 14/03/1968, L. 65/8.) (2) 77/91 sayılı 13/12/1976 tarihli, kuruluşa ve sermayenin korunmasına ilişkin Konseyin ikinci yönergesi (ATRG, 31/01/1977, L. 026/1). (3) 78/855 sayılı ve 09/10/1978 tarihli anonim şirketlerin birleşmelerine ilişkin Konseyin üçüncü yönergesi (ATRG, 20/10/1978, L. 295/36.) (4) 78/660 sayılı ve 25/07/1978 tarihli, bazı tür şirketlerin yıllık hesaplarına ilişkin Konseyin dördüncü yönergesi (ATRG, 14/08/1978, L. 222/11.) (5) 82/891 sayılı ve 17/12/1982 tarihli, halka açık anonim şirketlerin bölünmelerine ilişkin Konseyin altıncı yönergesi (ATRG, 31/12/1984, L. 378/147). (6) 83/349 sayılı ve 13/06/1983 tarihli, konsolide hesaplara ilişkin Konseyin yedinci yönergesi (ATRG, 18/07/1983, L. 193/1 vd.) (7) 84/253 sayılı ve 10/04/1984 tarihli, kanuni denetleme sorumluluğu taşıyan kimselerin hesaplara ilişkin belgeleri (hesapları) onaylamasına ilişkin Konseyin sekizinci yönergesi (ATRG, 12/05/1984, L. 126/20.) (8) 89/666 sayılı ve 21/12/1989 tarihli, başka bir ülkenin hukukuna tâbi bazı tür şirketlerin üye ülkelerden birinde şube açmasına ilişkin Konseyin onbirinci yönergesi (ATRG, 31/12/1989, L. 395/36.) (9) 89/667

sayılı tek ortaklı sınırlı sorumlu (kapalı) şirketlere ilişkin Konseyin onikinci yönergesi (ATRG, 30/12/1989, L. 395/40.) (10) 2001/86 sayılı ve 08/10/2001 tarihli, Avrupa Ortaklığına işçilerin katılmasına ilişkin Konsey yönergesi (ATRG, 10/11/2001, L. 294/22).

Tüzükler

222. Ortaklıklar hukuku ile ilgili AT tüzükleri ise şunlardır: (1) 2185/85 sayılı ekonomik çıkar birliğine ilişkin AT tüzüğü (ATRG, 31/07/1985, L. 199/1). (2) 2157/2001 sayılı ve 08/10/2001 tarihli, Avrupa Şirketinin (SE) esas sözleşmesine ilişkin AT tüzüğü (ATRG, 10/11/2001, L. 294/1). (3) 1606/2002 sayılı ve 19/07/2002 tarihli Avrupa Parlamentosu ile Konseyin (ortaklaşa) uluslararası muhasebe standartlarının uygulanmasına ilişkin AT tüzüğü (ATRG 11/09/2002, L. 243/1).

223. Öneri halindeki yönergeler şunlardır: (1) Anonim şirketin yapısına ve işçilerin yönetime katılmasına ilişkin Konseyin beşinci yönergesi (ATRG, 1989, C. 240/2). (2) Konzern (şirketler topluluğu) hakkında dokuzuncu ön yönerge (Komisyonca çekilmiştir). (3) Sınıraşan birleşmelere ilişkin onuncu yönerge (ATRG, 1985, C. 23/11). (4) Şirketin bütünü ile devralınmasına ilişkin yönerge [COM (2002), 534, ATRG, 25.02.2003, 45E]. Ayrıca COM/97/0565. Final COD 95/0341 ve COM/2002/0534-COD 2002/0240].

Tavsiyeler

224. Avrupa Birliğinde Yasal Denetimin Kalitesinin Güvencesi Hakkında 15/11/2000 tarihli Komisyon Tavsiyesi (2001/256/EC): Asgarî gereklilikler (2001), ATRG, L 91/91.

Çevresel Konuların Şirketlerin Yıllık Hesap ve Yıllık Raporlarında Kabulü, Ölçümü ve Açıklaması Hakkında 30/05/2001 tarihli Komisyon Tavsiyesi (2001/453/EC), (2001), ATRG, L 156/33.

Avrupa Birliğinde Kanunî Denetçinin Bağımsızlığı Hakkında 16/05/2002 tarihli Komisyon Tavsiyesi (2002/590/EC): Bir Dizi Temel İlke, (2002), ATRG, L 191/22.

Açıklamalar

225. Komisyon Açıklaması “Muhasebe Uyumu: Uluslararası Uyuma İlişkin Yeni Bir Strateji”, Kasım 1995, COM (1995) 508.

11/05/1999 tarihli Komisyon Açıklaması “Finansal Hizmetler: Finansal Piyasaların Çerçevesinin Değiştirilmesi: Hareket Planı” COM (1999) 232.

Komisyon Açıklaması (98/C143/03), “Avrupa Birliğinde Kanunî Denetim, Gelişim Yönü”, (1998), ATRG, C 143/3.

13/06/2000 tarihli Komisyon Açıklaması, “AB Finansal Raporlama Stratejisi: Gelişim Yönü”, COM (2000) 359.

AB’de Kanunî Denetçilerin Güçlendirilmesi, 21/05/2003, IP/03/715.

Raporlar

Şirketler Hukuku Üzerine Danışma Raporu (Mart 1997)

Şirketler Hukuku Alanında Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubunun Devralma Tekliflerine İlişkin Raporu, (2002)

Şirketler Hukukunun Modernleştirilmesi ve Avrupa Birliğinde Kurumsal Yönetimin Güçlendirilmesi-İleri Doğan Hareket Etmek İçin Bir Plan, COM (2003), 284, 21/05/2003.

Yeşil Kitap

Avrupa Birliğinde Kanunî Denetçinin Rolü, Konumu ve Sorumluluğu (1996), ATRG, C 321/1.

TÜRK TİCARET KANUNU

Kanun No: 6102

Kabul Tarihi: 13/1/2011

BAŞLANGIÇ

A) Kanunun uygulama alanı

I - Ticari hükümler

MADDE 1- (1) Türk Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır. Bu Kanundaki hükümlerle, bir ticari işletmeyi ilgilendiren işlem ve fiillere ilişkin diğer kanunlarda yazılı özel hükümler, ticari hükümlerdir.

(2) Mahkeme, hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde, ticari örf ve âdete, bu da yoksa genel hükümlere göre karar verir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Kanunun tatbik sahası:

I - Ticari hükümler:

Madde 1 – Türk Ticaret Kanunu, Türk Medeni Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır. Bu kanundaki hükümlerle, bir ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen her hangi bir müesseseyi ilgilendiren muamele, fil ve işlere dair diğer kanunlarda yazılı hususi hükümler, ticari hükümlerdir.

Hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde mahkeme, ticari örf ve adete, bu dahi yoksa umumi hükümlere göre karar verir.

GEREKÇE

Madde 1 - Tasarının 1 inci maddesi, 29/06/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1 inci maddesinin tekrarıdır. Ancak, maddenin birinci fıkrasında iki değişiklik yapılmıştır. Birinci değişiklik, 6762 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında bulunan, “bir ticarethane veya fabrika yahut ticarî şekilde işletilen herhangi bir müesseseyi” şeklindeki cümle parçasının yerine “ticarî işletmeyi” teriminin konulmasıdır. Bu değişikliğin sebebi, önceki metinde sayılanların ticarî işletmenin uygulamadaki görünüş şekilleri, ticarî işletmenin sıkça rastlanan özel biçimleri olmalarıdır. Merkez kavram ticarî işletme olduğu halde, kavramı ifade eden terimi kullanmayıp onun türlerini saymak ve diğer maddelerde aynı yöntemi tekrarlamak, sistem anlayışı ve kanun yapma tekniği ile bağdaşmaz. Bir kanun, kavramları kullanmalı, kavramın uygulamadaki biçimlerine dayanmamalıdır. Ayrıca 11 inci maddenin gerekçesinde açıklandığı üzere, ticarethaneleri, örnek olarak saymak yoluyla gösteren, 6762 sayılı Kanunun 12 inci maddesi ile aynı maddenin son fıkrasında öngörülmüş bulunan fabrikacılık tanımı ve nihayet, 6762 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi, Tasarıda yer almadığı için biçimlerin adlarını korumaya olanak yoktur. İkinci değişiklik, 3 üncü madde ile gerekli uyumu sağlamak amacıyla, “işlere” sözcüğü çıkarılarak “işlemleri” sözcüğünün konulmuş olmasıdır.

II - Ticari örf ve âdet

MADDE 2- (1) Kanunda aksine bir hüküm yoksa, ticari örf ve âdet olarak kabul edildiği belirlenmedikçe, teamül, mahkemenin yargısına esas olamaz. Ancak, irade açıklamalarının yorumunda teamüller de dikkate alınır.

(2) Bir bölgeye veya bir ticaret dalına özgü ticari örf ve âdetler genel olanlara üstün tutulur. İlgililer aynı bölgede değilirse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmedikçe, ifa yerindeki ticari örf ve âdet uygulanır.

(3) Ticari örf ve âdet, tacir sıfatını haiz bulunmayanlar hakkında ancak onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Ticari örf ve adet:***

Madde 2 – Kanunda aksine bir hüküm yoksa teamül, ticari örf ve adet olarak kabul edildiği tespit edilmedikçe hükme esas olamaz. Şu kadar ki; irade beyanlarının tefsirinde teamüllerin dahi nazara alınması esası mahfuzdur.

Bir bölgeye veya bir ticaret şubesine mahsus olan ticari örf ve adetler umumi olanlara tercih olunur. İlgililer aynı bölgede bulunmadıkları takdirde, kanun veya mukavelede aksine hüküm olmadıkça, ifa yerindeki ticari örf ve adet tatbik olunur.

Tacir sıfatını haiz olmayanlar hakkında ticari örf ve adet, ancak onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 2 - Dilin arılaştırılması yanında bu maddedeki değişiklik sadece ikinci fıkradaki “şubesine” kelimesinin yerine “dalına” kelimesinin konulmasına özgülenmiştir. Değişikliğe konu olan “ticaret şubesi” ibaresi amaca olduğu gibi Türkçe’ye de uygun bulunmamıştır.

III - Ticari işler

MADDE 3- (1) Bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Ticari işler:

Madde 3 – Bu kanunda tanzim olunan hususlarla bir ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer bir müesseseyi ilgilendiren bütün muamele, fiil ve işler ticari işlerdendir.

Ticaret Bakanına verilmiş olan her türlü görev, yetki, sorumluluk, hak ve muafiyetten ilgili olanların doğrudan doğruya Başbakanı, Başbakanın görevlendireceği Devlet Bakanına, Hazine Müsteşarlığına ve Hazine Müsteşarına intikal edeceği 9.12.1994 tarih ve 4059 sayılı Kanununun 8 inci maddesi ile hükme bağlanmıştır.

GEREKÇE

Madde 3 - Bu maddede, iki gerekli değişiklik yapılmıştır. İlk olarak, 1 inci maddede olduğu gibi bu maddede de eski metindeki ticarî işletmeyi ifade eden üç ticarî işletme türü yerine, “ticarî işletme” kavramı konulmuştur. İkinci olarak, eski metindeki “işler” sözcüğü çıkarılmıştır. Çünkü, madde “ticarî işleri” tanımlamaktadır. Bir kavramın tanımı, kavramı içeremez.

IV - Ticari davalar ve delilleri

1. Genel olarak

MADDE 4- (1) Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

a) Bu Kanunda,

b) Türk Medenî Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969 uncu maddelerinde,

c) 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde,

d) Fikrî mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,

f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde,

öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılır. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır.

(2) Ticari davalarda da deliller ile bunların sunulması 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Ticari davalar ve delilleri:

1. Umumi olarak:

Madde 4 – 21 inci maddenin birinci fıkrası gereğince her iki taraf için ticari sayılan hususlardan doğan hukuk davaları ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın:

1. Bu kanunda;

2. Medeni Kanunun, rehin mukabilinde ikraz ile meşgul olanlar hakkındaki 876 ila 883 üncü maddelerinde;

3. Borçlar Kanununun, bir işletmenin satılması veya diğerleriyle birleştirilmesi hakkındaki 179 ve 180, rekabet memnuiyetine dair 348 ve 352, neşir mukavelesi hakkındaki 372 ila 385, itibar mektubu ve itibar emri hakkındaki 399 ila 403, komisyona dair 416 ila 429, ticari mümessiller ve diğer ticari vekiller hakkındaki 449 ila 456, havale hakkındaki 457 ila 462, vedia hakkındaki 463 ila 482 nci maddelerinde;

4. Alamenti farika, ihtira beratı ve telif hakkına mütaallik mevzuatta;

5. Bu kanunun 135 inci maddesinde yazılı ticarete mahsus yerler hakkındaki hususi hükümlerde;

6. Bankalar ve ödünç para verme işleri kanunlarında; tanzim olunan hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılır. Şu kadar ki; her hangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve telif hakkından doğan davalar bundan müstesnadır.

Ticari davalarda dahi deliller ve bunların ikamesi Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine tabidir.

(Ek son fıkra:20/4/2004 - 5136/1 md.) İş durumunun gerekli kaldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü ile Adalet Bakanlığınca, bu Kanunun Dördüncü Kitabında yer alan deniz ticaretine ilişkin ihtilaflara bakmak ve asliye derecesinde olmak üzere Denizcilik İhtisas Mahkemeleri kurulur. Bu mahkemelerin yargı çevresi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının” 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

c) 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticarî temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde;

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde mülga 818 sayılı Kanuna yapılan atıfların yeni 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun ilgili maddelerine yapılması ve Borçlar Kanununda yer alan kenar başlıklar ile terimlerin kullanılması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 4 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinden alınmıştır. Ancak öğretilen ve yargı kararlarında kabul gören eleştirilere ve gelişmelere uygun bazı değişiklikler yapılmıştır.

Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmünde, 21 inci maddenin birinci fıkrasına yapılan ve karışıklıklara yol açan, bu sebeple de görüş birliği halinde eleştirilen gönderme kaldırılmıştır.

(d) bendinde, TRIPS ile WIPO anlayışına ve dünya literatüründeki gelişmeye uygun olarak “Fikrî mülkiyet hukukuna” ibaresine yer verilmiş; ayrıca bu alanın dallarının adını sayma yöntemi terk edilerek, hükmün kapsamı genişletilmiştir. Çünkü, kavram TRIPS ile WIPO’nun terminolojisine uygun olarak inter alia fikir ve sanat eserlerine, markalara, patentlere, faydalı modellere, endüstriyel tasarımlara, coğrafi ad ve işaretlere, bitki çeşitleri ve ıslah haklarına, elektronik devrelerin topografyalarına, açıklanmamış bilgilere ilişkin mevzuatı ifade etmektedir. Açıklanmamış bilgiler hariç fikrî mülkiyet kapsamına giren bütün konular Türk hukukunda düzenlendiği için, söz konusu bentte, sayma yöntemi yerine dalları ifade eden kavramın kullanılması gerekliydi.

Diğer yandan, fikrî mülkiyet hukukuna ilişkin mevzuatta düzenlenen hususlardan doğan davalar, kanunen mutlak ticarî davalardır. Fikrî mülkiyet hukukuna ilişkin davaların halen tek yargıçlı, fikrî ve sınaî haklara ilişkin hukuk mahkemelerinde görülmekte bulunmaları, bu mahkemelerin ihtisas mahkemeleri olarak adlandırılmaları, başka bir deyişle ihtisas mahkemesi olmaları, bu davaları ticarî dava olmaktan çıkarmaz; niteliklerini değiştirmez. Fikrî mülkiyet davalarına bakan mahkemelerin tek hakimli (MarkKHK m. 71, PatKHK m. 146, EndTasKHK m. 58, CoğışKHK m. 30), asliye mahkemelerinin bir başkan ve iki üyeli (26/09/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 5 inci maddesi) olmaları,

fikrî ve sınaî haklar mahkemesinin ticaret mahkemesi olmadığı anlamına gelemez. Çünkü, ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde tek hakimli asliye mahkemesi de ticaret mahkemesi sıfatıyla ticarî davalara bakmaktadır.

(e) bendinde yapılan değişiklik, esasa ilişkin değildir. 6762 sayılı Kanunun 135 inci maddesi kaldırıldığı için, ticarete ilişkin yerler sayılmıştır.

(f) bendinin kapsamı genişletilmiştir. Çünkü bugün finans sektöründe sadece bankalar ve ödünç para verme işleri ile uğraşanlar bulunmamakta, bu sektör sadece anılan kanunlarla düzenlenmektedir. Bunların yanında, finansal kiralama, faktoring, özel ve genel finans şirketleri, fortfaiting şirketleri başta olmak üzere çeşitli finans kurum ve kuruluşları da vardır. Bunları düzenleyen ayrıntılı bir mevzuat bulunmaktadır. Bende eklenen “diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara” ibaresi anılan şirketleri ifade etmektedir.

4 üncü maddeye 6762 sayılı Kanuna 5136 sayılı Kanunla eklenen son fıkra, mahkeme ile ilgili olduğundan, değiştirilerek 5 inci maddenin ikinci fıkrasına ikinci cümle olarak eklenmiştir. Bunun için 5 inci maddenin ikinci fıkrasıyla ilgili gerekçeye bakılmalıdır.

2. Ticari davaların görüleceği mahkemeler

MADDE 5- (1) Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalara bakmakla görevlidir.

(2) Bir yerde asliye ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve 4 üncü madde hükmünce ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görülecek diğer işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılır. Bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran bu Kanundan ve diğer kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilir.

(3) İkinci fıkrada yazılı durumlarda, sadece iki tarafın isteklerine bağlı olmayan işler hariç olmak üzere, bir davanın ticari veya hukuki niteliği nedeniyle mahkemenin iş alanına girip girmediği, taraflarca sadece ilk itiraz şeklinde ileri sürülebilir. İlk itiraz haklı görüldüğü takdirde dosya talep üzerine ilgili mahkemeye gönderilir. Kararın sözlü bildirim veya tebliği tarihinden itibaren on gün içinde yenilenecek davaya bu mahkeme bakmak zorundadır; ancak, davaya, davanın niteliğine göre uygulanması gerekli olan usul ve kanun hükümlerini uygular. Ticari bir davanın hukuk mahkemesi, ticari olmayan bir davanın ticaret mahkemesi tarafından görülmesi hükmün bozulması için yalnız başına yeterli bir sebep oluşturmaz.

(4) Görevsizlik sebebiyle dava dilekçesinin reddi hâlinde yapılacak işlemlere ve bunların tabi oldukları sürelerle ilişkin usul hükümleri, iş alanına ait ilk itirazın kabulü hâlinde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ticaret mahkemelerinin iş sahası:

Madde 5 – Aksine hüküm olmadıkça, dava olunan şeyin değerine göre asliye hukuk veya sulh hukuk mahkemesi ticari davalara dahi bakmakla vazifelidir.

Şu kadar ki; bir yerde ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin vazifesi içinde bulunan ve bu Kanunun 4 üncü maddesi hükmünce ticari sayılan davalarla hususi hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görülecek diğer işlere ticaret mahkemesinde bakılır.

İkinci fıkrada yazılı hallerde, munhasıran iki tarafın arzularına tabi olmayan işler hariç olmak üzere, bir davanın ticari veya hukuki mahiyeti itibariyle mahkemenin iş sahasına girip girmediği yalnız iptidai itiraz şeklinde taraflarca dermeyan olunabilir. İtiraz varit görüldüğü takdirde dosya ilgili mahkemeye gönderilir; bu mahkeme davaya bakmaya mecburdur; ancak, davanın mahiyetine göre tatbiki gerekli usul ve kanun hükümlerini tatbik eder. Ticari bir davanın hukuk mahkemesi, ticari olmayan bir davanın ticaret mahkemesi tarafından görülmesi hükmün bozulması için yalnız başına kâfi bir sebep teşkil etmez.

Vazifesizlik sebebiyle dava dilekçesinin reddi halinde yapılacak muamelelere ve bunların tabi oldukları müddetlere dair usul hükümleri, iş sahasına ait iptidai itirazın kabulü halinde de tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 5 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticarî davalara bakmakla görevlidir.”

Önerge gerekçesi

Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısında Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul aşamasında verilen önergeyle, miktar ve değerle ifade edilen mal varlığına ilişkin davaların tamamının asliye hukuk mahkemesi tarafından görülmesi benimsenmiştir. Bu durumda, sulh hukuk mahkemeleri sadece Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısının ilgili maddelerinde sayılan ve diğer kanunlar gereği görevlendirildikleri davalara bakacaklardır.

Bu düzenlemeye uygun olarak ticari davalarda da miktar ve değere bakılmaksızın tüm uyuşmazlıkların asliye ticaret mahkemesinde görülmesi esası benimsenmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde itirazın haklı görülmesi halinde dosyanın talep üzerine gönderilmesini temin için ekleme yapılmış, ayrıca üçüncü cümlesinde geçen “açılacak dava” ibaresi açılmış bulunan bir davada işbölümü itirazının kabulüne ilişkin karardan sonra bu dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesinin sağlanması anlamını içermesi gerekirken maddenin lafzi yorumunda yeni bir dava açılacakmış intibamı verdiğiinden göndermenin mahkemece re’sen yapılacağı kanaatini uyandıracak sonuçlarını önlemek bakımından açıklayıcı nitelikte bir düzeltmenin yapılmasında yarar görülerek “yenilenecek dava” vurgusuna Komisyonumuzca karar verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 5 - Bu madde, ikinci fıkrasındaki değişiklik dışında, 6762 sayılı Kanunun 5 inci maddesinden, başlığı içerikle uyumlu hale getirilerek ve dili güncelleştirilerek alınmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklik şu sebeplere dayanmaktadır: 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine, 28/4/2004 tarihli ve 25446 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5136 sayılı Kanunla üçüncü bir fıkra eklenmiştir. Bu hüküm uyarınca, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü ile, Adalet Bakanlığınca, 6762 sayılı Kanunun Dördüncü Kitabında yer alan deniz ticaretine ilişkin ihtilaflara bakmak ve asliye derecesinde olmak üzere denizcilik ihtisas mahkemeleri kurulur. Anılan mahkemelerin yargı çevresi Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenir. Bu hüküm birçok yönden hatalı idi. İlk olarak, anılan hüküm bir mahkeme ile ilgili olduğu halde, ticarî davalara ilişkin 4 üncü maddeye eklenmişti. İkincisi, söz konusu mahkemelerin “asliye derecesinde” olacakları belirtilerek, ticaret mahkemesi olduklarının belirtilmesinden kaçınılmış, hatta bilinçli ifadeyle bu mahkemelerin ticaret mahkemesi olmayacakları vurgulanmıştı. Denizcilik ihtisas mahkemesine verilen bu konum 6762 sayılı Kanuna ve Tasarıya aykırıdır. Çünkü, anılan ihtisas mahkemesi, 6762 sayılı Kanunun Dördüncü Kitabında yer alan deniz ticaretine ilişkin ihtilaflara, yani 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin, birinci fıkrasının (1) numaralı bendine göre mutlak ticarî davalara bakacaktır. 6762 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, ticarî davaları -bir yerde ticaret mahkemesi varsa- ticaret mahkemesi görür. Oysa, yeni düzenleme ile mutlak ticarî davaya ticaret mahkemesinin bakamaması gibi 6762 sayılı Kanuna aykırı bir durum çıkmıştır. 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi ile 5 inci maddesinin ikinci fıkrası hükümleri değiştirilmeden 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmü korunamaz. Nihayet bu düzenleme, 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 5235 sayılı Kanuna da açıkça aykırıdır. Bu değerlendirmelerle 6762 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının amacına uygun olarak, Tasarı, bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, bunlardan birinin veya bir kaçının Tasarıdan ve diğer kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortasına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirileceklerini hükme bağlamıştır. Böyle

bir görevlendirme yapılmışsa, o mahkeme veya mahkemeler başka hiçbir ticarî davaya bakmayacak, münhasıran deniz ticareti ve deniz sigortası ile ilgili davaları görecektir. 6762 sayılı Kanunun aksine, “Dördüncü Kitap” yerine “bu Kanundan ve diğer kanunlardan doğan” denilerek söz konusu mahkemenin bakacağı işler alanı amaca uygun olarak genişletilmiştir. Nitekim Limanlar Kanunu, Çevre Kanunu gibi çok sayıda başka kanunda da deniz ticaretine ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır; bu hükümlerden doğan davalara da aynı mahkemelere bakılması mahkemenin gerçek anlamda uzmanlaşmasını sağlayacağı gibi, tek bir olaydan doğan çeşitli uyuşmazlıkların (örneğin çatma, deniz kirliliği, enkaz kaldırma, sigorta) farklı mahkemelerde görülmesi gibi amaca aykırı bir sonucu da önlemiş olacaktır.

Nihayet maddenin üçüncü fıkrasına 11/10/1976 tarihli ve E. 1976/5, K. 1976/5 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına uygun bir değişiklik yapılarak, hükmü “kararın sözle bildirimini veya tebliği tarihinden itibaren on gün içinde açılacak davaya” ibaresi eklenmiştir. Bu ek ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 193 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne uyum sağlanmıştır.

B) Çeşitli hükümler

I - Zamaşımı

MADDE 6- (1) Ticari hükümler koyan kanunlarda öngörülen zamaşımı süreleri, Kanunda aksine düzenleme yoksa sözleşme ile değiştirilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Çeşitli hükümler:

I - Müruruzaman:

Madde 6 – Kanunda aksine hüküm olmadıkça ticari hükümler koyan kanunlarla tayn olunan müruruzaman müddetleri mukavele ile değiştirilemez.

GEREKÇE

Madde 6 - 6762 sayılı Kanunun 6 ncı maddesini karşılayan bu hükmün kaynağı 1926 tarihli Ticaret Kanununun 642 nci maddesidir.

II - Teselsül karinesi

MADDE 7-(1) İki veya daha fazla kişi, içlerinden yalnız biri veya hepsi için ticari niteliği haiz bir iş dolayısıyla, diğer bir kimseye karşı birlikte borç altına girerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmemişse müteselsilen sorumlu olurlar. Ancak, kefil ve kefillere, taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemez.

(2) Ticari borçlara kefalet hâlinde, hem asıl borçlu ile kefil, hem de kefiller arasındaki ilişkilerde de birinci fıkra hükmü geçerli olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Teselsül karinesi:

Madde 7 – İki veya daha fazla kimse, içlerinden yalnız biri veya hepsi için ticari mahiyeti haiz bir iş dolayısıyla diğer bir kimseye karşı müştereken borç altına girerlerse mukavelede aksi kararlaştırılmış olmadıkça müteselsilen mesul sayılırlar.

Ticari borçlara kefalet halinde, gerek asıl borçlu ile kefil ve gerek kefiller arasındaki münasebetlerde dahi hüküm böyledir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

T.B.M.M. Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96. Sıra sayılı yasa tasarısının 7. Maddesinin 1. Fıkrasının sonuna aşağıdaki ifadenin eklenmesini arz ederiz.

Madde 7- 1 Ancak, kefil ve kefillere, taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemez.

GEREKÇE

Madde 7 - Maddenin birinci fıkrasında kullanılan “müştereken” sözcüğü yanlış anlamalara yol açtığı, özellikle kefaleti çağrıştırdığı için “birlikte” sözcüğü ile değiştirilmiştir. Ayrıca, metne “kanunda” sözcüğü eklenerek öğretilen bir eksiklik giderilmiştir.

III - Ticari işlerde faiz

1. Oran serbestisi ve bileşik faizin şartları

MADDE 8- (1) Ticari işlerde faiz oranı serbestçe belirlenir.

(2) Üç aydan aşığı olmamak üzere, faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla her iki taraf bakımından da ticari iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde geçerlidir. Şu şartla ki, bu fıkra, sözleşenleri tacir olmayanlara uygulanmaz.

(3) Tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler saklıdır.

(4) Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırı olarak işletilen faiz yok hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Ticari işlerde faiz:

1. Mukavele serbestisi:

Madde 8/1-2 – Ticari işlerde faiz miktarı serbestçe tayin olunabilir.

Üç aydan aşağı olmamak üzere faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla borçlu bakımından ticari iş mahiyetini haiz olan karz akitlerinde muteberdir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”nın 8 inci maddesinin kenar başlığının “1. Oran serbestisi ve bileşik faizin şartları” şeklinde değiştirilmesini ve maddeye aşağıdaki ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraların eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Üç aydan aşağı olmamak üzere, faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla her iki taraf bakımından da ticarî iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde geçerlidir. Şu şartla ki, bu fıkra sözleşenleri tacir olmayanlara uygulanmaz.”

“(3) Tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler saklıdır.”

“(4) Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırı olarak işletilen faiz yok hükmündedir.”

Önerge gerekçesi

Hükümet Tasarısının 9 uncu maddesinde yer alan, ancak 22. Donem Adalet Komisyonu çalışmaları sırasında Tasarıdan çıkarılan hüküm, bazı değişikliklerle 8 inci maddeye eklenmiştir. Çünkü Türk hukukunda bileşik faizin tek istisnasını oluşturan bu hüküm bankacılık uygulamasında önemli bir ihtiyaca cevap vermektedir. Cari hesap sözleşmesinde hesap dönemi sonunda belirlenen bakiyeye yeni dönemde faiz yürütülmesi ise bu sözleşmenin hesap dönemlerinden meydana gelen yapısının doğal sonucudur.

Yeni sistem eskisine nazaran birçok koruyucu hüküm ve kötüye kullanmaları önleyici unsur içermektedir.

1) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasına yöneltilen eleştiriler, hükmün açık olmayan ifadesi dolayısıyla, bileşik faizin -amaca aykırı olarak-tacir olmayan kişilere uygulanarak kötüye kullanıldığı ve hükmün istisna dışında uygulanmasının açık bir hukuki müeyyideye bağlanmamış olduğudur. Bu sakıncalara kredi kartları uygulaması ile taksitli satışlarda yoğunlukla rastlanmıştır. Bu sakıncaları önlemek için “borçlu bakımından ticarî iş mahiyetinde” ibaresi çıkarılarak ödünç sözleşmesinin her iki taraf için de ticarî olması öngörülmüştür.

2) Gerek cari hesap gerek ödünç sözleşmesi bakımından sözleşenlerin tacir olmaları şartı aranmıştır.

3) Bileşik faiz tacir olmayan sözleşenlere uygulanmayacaktır.

4) Hükme aykırı olarak yürütülen faizin hukuken yok olduğunun belirtilmesi sureliyle müeyyide hem açıklığa kavuşturulmuş hem de ağırlaştırılmıştır. Hükmün yeni şeklinin, ihlâlî göze alabilecekleri caydıracağı düşünülmektedir.

Öte yandan, maddede yapılan değişikliğe uyumun sağlanması amacıyla madde kenar başlığının da değiştirilmesi gerekmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 8 inci maddesinin birinci fıkrası tek fıkra hâlinde kabul edilmiş, ikinci fıkrası aşağıda açıklanacağı üzere tek fıkra halinde 9 uncu madde olarak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 8 - Tasarının bu maddesinde ve 9 uncu maddelerde yapılan değişikliklere hakim olan düşünceler şöyle özetlenebilir:

(1) Ticarî işlerde faiz oranının serbestçe tayin olunacağı, Türk Ticaret Kanununda temel bir ilke olarak yer almalıdır. Doğru olan budur. Gerçi, bugün aynı ilke ticarî olmayan (âdi) işlere uygulanan faiz için de geçerlidir. Ancak, anılan ilkeden zaman zaman sapıldığı görülmektedir. Ticarî işlerde temel bir kanun olarak Türk Ticaret Kanunu konunun düzenlemesi gereken yerdir. Ayrıca bir kanun sadece kendi kapsamındaki konuları düzenlemeli, bunlara ilişkin hüküm koymalıdır. Bu sebeple, hüküm 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi ticarî işlere özgülenmiştir. 6762 sayılı Kanunda kullanılan “tayin olunabilir” ibaresi ilke ile bağdaşmayan gereksiz bir esnekliğe yer vermiştir. İlkenin tam olarak öngörülebilmesi için kesin bir ifade kullanılmalıdır. Bu sebeple ibare “belirlenir” şeklinde düzeltilmiştir.

(2) Kanunda veya sözleşmede belirtilmediği durumlarda uygulanacak faiz ve temerrüt faizi oranlarını gösteren 3095 sayılı Kanun ve benzeri kanunlar sık değiştirilmektedir. Türk Ticaret Kanunu söz konusu kanunlara ad ve sayı anarak gönderme yaparsa, değişiklikler dolayısıyla bu gönderme, anlam ifade etmez duruma gelebilir. Onun için 8 inci maddenin ikinci fıkrası hükmünde genel bir gönderme tercih edilmiştir. “Temerrüt faizi” terimi yerine mevzuatta sık sık “gecikme faizi” terimi kullanılmaktadır. İkinci terimin, yeniliğinin tercih edilmesinde rol oynadığı düşünülebilir. Oysa ikinci terim dardır; temerrüt sadece gecikme halini içermez. Bu sebeple Tasarı “temerrüt faizi” terimini kullanmıştır. “Temerrüt” kelimesi yerine görüşbirliği ile kullanılacak yeni bir kelime bulunursa onun faizini ifade eden terim de değişir.

(3) Mürekkep faize ilişkin 6762 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve etrafında önemli birikim sağlayan hüküm, 9 uncu maddede bağımsızlaştırılmalıdır.

(4) 6762 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülmüş bulunan, saklı tutma hükmünün yorumu güçlük doğurmuştur. Gerçekten saklı tutulan “hususî hükümler” ile; mürekkep faiz hakkındaki hükümlerin mi yoksa hükümde anılan kanunlarda bulunan faize ilişkin kuralların mı kastedildiği belirsizdir. Üçüncü fıkrada sayılan kanunlar, mürekkep faize dair “hususî hükümler”i içermemektedir; içerseler bile, 3095 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi karşısında bu hükümleri geçerli saymak mümkün değildir. Çünkü, hem anılan Kanun bileşik faizi kesin olarak yasaklamıştır, hem de sadece “Bu konuya ilişkin Türk Ticaret Kanunu hükümleri(ni) saklı” tutmuş, diğer “hususî hükümler”i dikkate almamıştır. Bu gerekçelerle, 6762 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne Tasarıda yer verilmemiştir. 6762 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin artık pek bir anlam ifade etmeyen ikinci fıkrası da Tasarıya alınmamıştır. Tasarının 8 ilâ 10 uncu

maddesi hükümleri faiz konusunda bir Ticaret Kanununun içermesi gereken hükümlere yer vermiştir.

2. Uygulanacak hükümler

MADDE 9- (1) Ticari işlerde; kanuni, anapara ile temerrüt faizi hakkında, ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Ticari işlerde faiz:

1. Mukavele serbestisi:

Madde 8/2 – Ödünç para verme işleri, bankalar, tasarruf sandıkları ve tarım kredi kooperatifleri hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 9 uncu maddesinde öngörülen ve 6762 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasından aynen alınmış bulunan, 3095 sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki bileşik faiz yasağının bir istisnası olan “Üç aydan aşağı olmamak üzere faizin ana paraya eklenerek birlikte faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla borçlu yönünden ticarî iş niteliğindeki ödünç sözleşmelerde geçerlidir” şeklindeki hüküm Tasarıdan çıkarılmıştır. Bu değişiklikten sonra Tasarının 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Ticari işlerde, kanunî anapara ve temerrüt faizi hakkında, ilgili mevzuat hükümleri uygulanır” hükmü, “Uygulanacak hükümler” başlığı altında 9 uncu madde olarak bağımsız hâle getirilmiştir.

Tasarının 9 uncu maddesinin kaldırılmasının sebebi, bileşik faiz yasağının bu istisnasının uygulamada kötüye kullanılmış olmasıdır. İstisna, hem yoğunlukla cari hesap dışında hem de borçlu yönünden ticarî iş niteliğinde olmayan ödünç sözleşmelerinde uygulanmıştır. Bu tür uygulamalara son zamanlarda çoğunlukla kredi kartı ile çalışan hesaplarda da rastlanılmıştır. Ayrıca bu istisna, bankaların genel kredi sözleşmelerini istisnasız cari hesap sözleşmesi şeklinde yapmaları sonucunu doğurmuştur. Bu yolla kredi sözleşmelerinde bankalar krediye ilişkin bir sebep olmaksızın sözleşmeyi istedikleri zaman feshedebilmişlerdir. Kredi sözleşmelerinin kolayca feshi ise bankaların kredi müşterilerinin işlem teminatından yoksun kalmalarına sebep olmuştur.

Alt Komisyon söz konusu hükmü Tasarıdan çıkarırken, Türkiye Bankalar Birliğinden de yazılı görüş alıp bu değişikliğin muhtemel ekonomik sonuçlarını tartışmıştır. Gerek yazılı görüşte yer alan, gerek tartışmalar sırasında ileri sürülen hükmün muhafaza edilmesi yolundaki sebepler ikna edici bulunmamıştır. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklikler, Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

GEREKÇE

Madde 9 - Bu maddenin gerekçesi için 8 inci maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

3. Faizin başlangıcı

MADDE 10- (1) Aksine sözleşme yoksa ticari bir borcun faizi, vadenin bitiminden ve belli bir vade yoksa ihtar gününden itibaren işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Faizin başlangıcı:

Madde 10 – Aksine mukavele yoksa ticari bir borcun faizi, vadenin bitiminden ve belli bir vade yoksa ihtar gününden itibaren işlemeye başlar.

GEREKÇE

Madde 10 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinden aynen alınmıştır.

BİRİNCİ KİTAP Ticari İşletme

BİRİNCİ KISIM Tacir

A) Ticari işletme

1. Bütünlük ilkesi

MADDE 11- (1) Ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir.

(2) Ticari işletme ile esnaf işletmesi arasındaki sınır, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak kararnamede gösterilir.

(3) Ticari işletme, içerdği malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün hâlinde devredilebilir ve diğer hukuki işlemlere konu olabilir. Aksi öngörülmemişse, devir sözleşmesinin duran malvarlığını, işletme değerini, kiracılık hakkını, ticaret unvanı ile diğer fikrî mülkiyet haklarını ve sürekli olarak işletmeye özgülenen malvarlığı unsurlarını içerdği kabul olunur. Bu devir sözleşmesiyle ticari işletmeyi bir bütün hâlinde konu alan diğer sözleşmeler yazılı olarak yapılır, ticaret siciline tescil ve ilan edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Ticari işletme:

I - Umumi olarak:

Madde 11 – Ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer müesseseler, ticari işletme sayılır.

Tesisat, kiracılık hakkı, ticaret unvanı ve diğer adlar, ihtira beratları ve markalar, bir sanata mütâallik veya bir şahsa ait model ve resimler gibi bir müessesenin işletilmesi için daimi bir tarzda tahsis olunan unsurlar, mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça, ticari işletmeye dahil sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, ülkemizde ticaret çevreleri ile ticaret hukuku öğretisinde işletme değerinin karşılığı olarak kullanılan, ayrıca içinde yazılı (peştamalîye) ibaresi, Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte, ayrıca içindeki hükümlere yer verilmeyeceğine dair düzenlemeye uygun olarak metinden çıkarılmış, bu husus Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

Ayrıca, maddenin üçüncü fıkrasında aşağıdaki gerekçelerle Komisyonumuzca değişiklik yapılmıştır.

“Üçüncü fıkranın birinci cümlesi bir ticarî işletmenin bir bütün halinde devredilebileceğini hükme bağlamaktadır. Cümledeki “bir bütün halinde” ibaresiyle, ticarî işletmeyi meydana getiren taşınmazlar, menkuller, fikrî mülkiyet hakları gibi malvarlığı unsurlarının tescil, teslim vs. gibi özel tasarruf işlemlerinin teker teker yapılmasına gerek olmaksızın devir sözleşmesi ile intikali amaçlanmıştır. Ancak “bir bütün halinde” ibaresinin bu şekilde yorumlanabileceği endişesiyle ve görüş ayrılıklarına yer bırakmamak için birinci cümle “Ticarî işletme, içerdiği malvarlığı unsurlarının kanunî tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün halinde devredilebilir ve ....” şeklinde değiştirilmiş, ayrıca son cümle “Bu devir sözleşmesi ile ticarî işletmeyi bir bütün halinde konu alan diğer sözleşmeler yazılı olarak yapılır, ticaret siciline tescil ve ilân olunur” haline getirilmiştir.”

GEREKÇE

Madde 11 – Birinci fıkra: Ticarî işletme 6762 sayılı Kanunda tanımlanmamıştır. Bunun yerine, ticarethanenin, fabrikanın ve ticarî şekilde işletilen diğer müesseselerin ticarî işletme oldukları belirtilmiştir. Anılan Kanun bir taraftan ticarî işletmenin tanımlanması, diğer taraftan da ticarî işletme sayılan ticarethane, fabrika ve ticarî şekilde işletilen diğer müesseselere ilişkin hükümlerin kanundan çıkarılması gerekliliğine uygun olarak düzenlenmiştir. Çünkü, ticarî işletme kanunun temelidir; yani merkez kavramdır; bu niteliğiyle belirleyici, hatta tanımlayıcıdır, ticaret hukuku, aradan geçen zaman içinde ticarî işletmenin dış hukuku haline gelmiş ve bir kavramdan kurama dönüşmüştür. Söz konusu eğilimin özel sistemin vatanı olan Almanya’da görülmesi ve bu anlayışın 1998 Alm.TK.nın hedeflerinden biri olması ilgi çekicidir. Onun için, Tasarıda ticarî işletmenin tanımlanması kaçınılmaz olarak değerlendirilmiştir. Tasarının tümüne egemen, bir kuramın

bazı niteliklerini içermeye başlayan temel bir kavramın tanımı Ticaret Sicili Tüzüğüne bırakılamaz. Diğer taraftan, ticarî işletme tanımlandıktan sonra ticarethanenin, fabrikanın ve ticarî şekilde işletilen diğer müesseselerin tanımlanmalarına gerek yoktur. Bunlar ticarî işletmenin -biraz da eskimiş - görünüş şekilleridir; başlıca türleri değildir. Ayrıca anılan türler, bilgi toplumunun hizmet kavramı ile bilişime hatta iletişime de yabancıdır; perakende ve toptan ticaretin eskimiş yüzünü taşımaktadırlar. Tür öğretisinin ilkeleri bunları tür olarak nitelendirmeye elverişli değildir. Sadece anılanların tanımlanması da ayrıca yanlış anlamalara yol açacak, ticarî işletmenin bu üç birime özgülendiği zannını uyandıracak niteliktedir. Öte yandan, ticarethane ile fabrikanın 6762 sayılı Kanunda düzenleniş ve tanımlanış şekli tereddütleri ve tartışmaları davet etmiştir. Çünkü, 6762 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde sayılan faaliyetlerle uğraşan ve fabrikacılık tanımına uyan “müesseseler”in, ticarî işletmenin tanım unsurlarını taşimasalar bile kanunen ticarî işletme sayılıp sayılmayacakları görüş ayrılıklarına sebep olmuştur. Tartışma tatmin edici bir sonuca da ulaşmamıştır. 6762 sayılı Kanunun 13 üncü maddesindeki “ticarî şekilde işletilen diğer müesseseler” ibaresi ile hangi müesseselerin kastedildiği de kesin olarak belirlenemiyordu. Bundan başka “diğer müesseseler” ibaresi ve bu ibarenin 6762 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin kenar başlığında yer alması, 6762 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde düzenlenen ticarethane ile fabrikanın “müessese” olduğu izlenimini vermektedir. Oysa, her iki birim “müessese” değil “ticarî işletme” dir. 6762 sayılı Kanundan böylece ticarî işletmenin müessese olduğu gibi bir sonuç çıkıyordu. 6762 sayılı Kanunun elli yılı aşan uygulamasında ticarethaneye, fabrikaya ve bu tür müesseselere ilişkin birikim oluşturan bir uygulamaya da rastlanmamıştır. Nihayet, “ticarethane” sözcüğü dar ve eski bir terim olarak 19. yüzyılda kalmış bir ticaret anlayışını yansıtmaktadır. Başka bir söyleyişle, günümüzde “ticaret” sözcüğü “mal alışverişi” anlamını çok gerilerde bırakan, hizmet, iletişim ve bilişimi de içeren yeni bir boyut ve içerik kazanmıştır. Nitekim “e-ticaret” kavramı da bu yeni anlamın en çarpıcı örneğidir. Fakat ticarethane mal ticaretini ifade ettiği için hizmet sunan, iletişim ve bilişimi kendisine konu alan işletmeleri kapsamıyordu. Fabrika ise ticarî işletme olmayıp bir üretim birimidir. Bu gerekçelerle 6762 sayılı Kanunun 12 nci ve 13 üncü maddeleri Tasarıya alınmayarak ticarî işletmeye gelişmelere açık geniş ve çağdaş bir boyut verilmiştir.

Ticarî işletme TSTüz 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasından esinlenilerek olumlu bir cümle ile tanımlanmıştır. Ticarî işletme “işletme”nin kanunda açıkça belirtilen unsurlarla tanımlanan türüdür. Bu sebeple tanımda ticarî işletmenin bir “işletme” olduğu özellikle vurgulanmıştır. Böylece ticarî işletme, iktisat biliminin ve işletme iktisadının “işletme”sinden, Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunun “teşebbüs”ünden ayrılmıştır.

İkinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun ilk yürürlüğe girdiği günlerde öğretinin, esnaf işletmesi ile ticarî işletme arasındaki sınırı çizme konusunda, 6762 sayılı Kanunun 17 nci maddesinden çıkarmaya çalıştığı kriterler uygulamada etkili olmamıştır. Uygulamada sınır Bakanlar Kurulu kararlarıyla belirlendiği için, bu uygulama kanunlaştırılmıştır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra, 6762 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında olduğu gibi, ticarî işletmenin, kendisine sürekli olarak tahsis edilmiş bulunan unsurları ile bir bütün oluşturan malvarlığı cephesini düzenlemektedir. Bu bütün, yerli ve yabancı öğretilerde Fransızca bir terimden esinlenerek ticaret fonu (Fond de commerce) diye adlandırılır. Fon ile kastedilen, işletmeye sürekli olarak özgülenmiş bulunan malvarlığı unsurlarından oluşan bütündür. Bu bütün devir, rehin, intifa, kira gibi işlemlere konu olabilir.

Nitekim, Borçlar Kanununun 179 uncu maddesi ticarî işletmenin devrini sadece borçlardan sorumlu olma yönünden düzenlemiş, bütünü yaratan unsurlarla uğraşmamıştır. Buna karşılık, 1447 sayılı Kanun bütünü rehnedilmesini ayrıntılı kurallara bağlamıştır. Tasarının 11 inci maddesinin üçüncü fıkrası, bir taraftan “bütün”ü vurgulamakta ve devir sözleşmesini yazılı şekle tâbi kılmakta, diğer taraftan da bütüne doğal olarak hangi malvarlığı unsurlarının dahil olduğunu göstermektedir. Böylece, 6762 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “sözleşme”nin ticarî işletmenin devrine ilişkin sözleşme olduğu Tasarının 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında açıklığa kavuşturulmuş olmaktadır.

6762 sayılı Kanun gibi, Tasarının da devir sözleşmesine dahil saydığı malvarlığı unsurları, bir ticarî işletmeyi “bütün” bakımından, yani malvarlıksal yönden tanımlar. Bunların başında duran malvarlığı gelir. 6762 sayılı Kanun, duran malvarlığını, tartışmalara ve tereddütlere yol açan “tesizat” sözcüğü ile ifade etmişti. İkinci önemli unsur, işletmeye bağlı müşteri çevresini de kapsayan ve işletmenin, teker teker malvarlığı unsurlarının değerleri toplamını aşan değeri şeklinde anlaşılan işletme değeridir. Buna hukukumuzda peştemalîye ve bazen de good-will denilmektedir. Tasarı işletme değerinin yanında, parantez içinde ticaret ve ticaret hukuku tarihimizden gelen ve kavramı çok iyi ifade eden peştemalîye sözcüğünü de kullanmıştır. Bütünü bir diğer vazgeçilmez önemde unsuru ticaret unvanıdır. Ticaret unvanı işlevi sebebiyle, fikrî mülkiyet haklarından ayrı olarak Tasarıda zikredilmiştir. Nihayet, “kiracılık hakkı” da işletme için malvarlıksal bir değer olarak önem taşıdığından bütün içinde yerini almıştır. Ancak “kiracılık hakkı”nın günümüzde önemini yitirdiğini, bir işletmenin bulunduğu adres ile tanınmasının dünyamızda sadece tarihsel bir anlam taşıdığını da unutmamak gerekir. Kiracılık hakkı bir işletmenin, meselâ, dondurmacının, ayakkabıcının, perûkçunun, şapkacının, şekercinin, ticaretini yaptığı mahal (adres) ile tanınması, ancak o mahalde de kiracı olması halinde, ticarî işletmenin devrinde kiracılık hakkının (kira sözleşmesinin) de devrini ve mal sahibinin buna bazı şartlarla onay vermesi zorunluluğunu ifade eder.

Bütünü tanımlayan bu malvarlığı unsurları, bütünü doğal parçalarıdır. Devir ile devralana geçerler. Devir sözleşmesinde bunlardan bazıları ismen veya hiçbiri zikredilmemiş bile olsa bu bütünü tanımlayan unsurlar devir sözleşmesine dahil kabul olunur. Ancak, taraflar bu unsurlardan bazılarını devrin dışında tutabilirler. Aynı ilke 1447 sayılı Kanuna da hakim olduğu için ticarî işletmenin bir hukukî işleme bütün halinde konu olduğu hallerde de kıyas yoluyla uygulanır.

Üçüncü fıkra da yer alan “aksi öngörülmedikçe” ibaresi Tasarının 49 uncu maddesi ile çelişmemektedir. Anılan madde ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemeyeceğini öngörmektedir. Ancak bu hüküm işletmesini devreden kişiyi ticaret unvanını devre zorlayacak şekilde yorumlanamaz. İşletme sahibi arzu ederse unvanını devir dışında tutabilir, hatta devir sözleşmesi olanak tanıyorsa veya rekabet yasağı hükmü yoksa kuracağı yeni bir işletmede de kullanabilir.

B) Tacir

I - Gerçek kişiler

1. Genel olarak

MADDE 12- (1) Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir.

(2) Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır.

(3) Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Tacir:

I - Hakiki şahıslar:

1. Umumi olarak:

Madde 14 – Bir ticari işletmeyi, kısmen dahi olsa kendi adına işleten kimseye tacir denir.

Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo ve sair ilan vasıtalarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline kaydettirerek keyfiyeti ilan etmiş olan kimse fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır.

Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukukan var sayılmayan diğer bir şirket adına (Ortak sıfatıyla) muamelelerde bulunan kimse, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı tacir gibi mesul olur.

GEREKÇE

Madde 12 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin tekrarıdır. Sadece ikinci fıkrada yanlış anlamalara yol açan “kaydettirerek” kelimesi yerine “tescil ettirerek” kelimeleri konulmuş ve üçüncü fıkrada parantez içinde bulunan “ortak sıfatıyla” sözcüklerinden parantez kaldırılmıştır.

2. Küçük ve kısıtlılar

MADDE 13- (1) Küçük ve kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilci, tacir sayılmaz. Tacir sıfatı, temsil edilene aittir. Ancak, yasal temsilci ceza hükümlerinin uygulanması yönünden tacir gibi sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Küçük ve mahcurlar:

Madde 15 – Küçük ve mahcurlara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten veli ve vasi, tacir sayılmaz. Tacir sıfatı, temsil edilene aittir. Şu kadar ki; kanuni mümessil ceza hükümleri bakımından tacir gibi mesul olur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

96 Sıra Sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Küçük ve kısıtlılara ait ticarî işletmeyi bunların adına işleten, yasal temsilci tacir sayılmaz. Tacir sıfatı temsil edilene aittir. Ancak, yasal temsilci ceza hükümlerinin uygulanması yönünden tacir gibi sorumlu olur.”

Önerge gerekçesi

Maddenin birinci cümlesindeki “veli ve vasi” sözcüğü yerine, kayyımı da kapsayan ve Türk Medeni Kanununda ifadesi olan “yasal temsilci” sözcüğüne yer verilmesinin uygun olacağı düşüncesi ile işbu değişiklik önergemiz verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 13 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 15 inci maddesini içerik yönünden aynen tekrar etmektedir.

3. Ticaret yapmaktan menedilenler

MADDE 14- (1) Kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmî bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılır.

(2) Birinci fıkraya aykırı hareketin doğurduğu hukuki, cezai ve disiplinli ilişkin sorumluluk saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Ticaretten menedilenler:

Madde 16 – Şahsi halleri veya yaptığı işlerin mahiyeti yahut meslek ve vazifeleri itibariyle kanuni veya kazai bir yasağa aykırı olarak veyahut başka

bir şahsın iznine veya resmi bir makamın ruhsatına lüzum olup da izin veya ruhsatname almadan bir ticari işletmeyi işleten kimse de tacir sayılır.

Bu hareketin doğurduğu hukuki, inzibati ve cezai mesuliyet mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 14 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 16 ncı maddesini hükümleri yönünden aynen tekrar etmektedir. Mevcut hükmün gerekçesinde belirtildiği üzere amaç ticarî ehliyete sahip olmayanların tacir olmanın olumsuz sonuçlarını yüklenmeleri fakat haklardan yararlanmalarını sağlamaktır. Hükümdeki “tacir sayılma” bunu ifade eder. Ancak dil yönünden bazı gerekli değişiklikler yapılmıştır. İlk olarak maddenin kenar başlığına, yerleşiklik kazanmış ve amaca daha uygun düşen bir terim konulmuştur. Maddenin ikinci fıkrasında, mevcut metindeki “inzibâtî” kelimesi öğretinin yorumuna uygun olarak “disipline ilişkin” ibaresi ile değiştirilmiştir.

4. Esnaf

MADDE 15- (1) İster gezici olsun ister bir dükkânda veya bir sokağın belirli yerlerinde sabit bulunsun, ekonomik faaliyeti sermayesinden fazla bedenî çalışmasına dayanan ve geliri 11 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca çıkarılacak kararnamede gösterilen sınırı aşmayan ve sanat veya ticaretle uğraşan kişi esnaftır. Ancak, tacirlere özgü 20 ve 53 üncü maddeler ile Türk Medenî Kanununun 950 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü bunlara da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Esnaf:

Madde 17 – *İster gezici olsunlar, ister bir dükkânda veya bir sokağın muayyen yerlerinde sabit bulunsunlar, iktisadi faaliyeti nakdi sermayesinden ziyade bedeni çalışmasına dayanan ve kazancı ancak geçimini sağlamaya yetecek derecede az olan sanat ve ticaret sahipleri tacir değildirler. Şu kadar ki; tacirlere mahsus hükümlerden bu kanunun 22 ve 55 inci maddeleriyle Medeni Kanunun 864 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümleri bunlar hakkında da tatbik olunur.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının, esnafı tanımlamayı amaçlayan 15 inci maddesi, kavramı olumsuz cümleyle açıklama yöntemini tercih etmiş ve bu bağlamda kimlerin tacir olmadıklarını belirttiğinden, “Esnaf” kenar başlığını taşıyan hükmün olumlu bir cümle ile esnafı tanımlamasının doğru olacağı düşüncesi Alt Komisyonca kabul edilmiş, bu sebeple tanımın cümle yapısı değiştirilmiş, ancak içerikte kavramı etkileyecek bir değişiklik yapılmamıştır. Yine Alt Komisyonca aynı cümlede yer alan “sanat” ile “ticaretle” kelimeleri arasındaki “ve” kelimesinin “veya” olması gerektiği kanaatine varılarak bu değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 15 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin tekrarıdır. Sadece Tasarının 11 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişikliğe uygun olarak “kazancı ancak geçimini sağlamaya yetecek derecede az olan” ibaresi metinden çıkarılmış, bunun yerine, 11 inci maddenin ikinci fıkrasına gönderme yapılmıştır. Ayrıca, 6762 sayılı Kanundaki göndermeler yenilenmiştir.

AET/AT çevrelerinde esnafın tanımı gelir düzeyi unsuru ile değil yeni bir açılım olan “meslek” yaklaşımı ile tanımlanmaktadır. Bu anlayış bazı meslekleri ‘esnaf’ mesleği olarak kabul etmekte, bu meslek mensupları esnaf olarak tanımlanmaktadır. Meslek mensubu olmak esnaf sayılmak için yeterli görülmekte, esnaf ile tacir arasındaki sınır “meslek” ile çizilmekte, yoksa gelirin düzeyi dikkate alınmamaktadır. Mesela, gelirleri ne olursa olsun, sıvacı, muslukçu, ayakkabıcı boyacısı, tamirci gibi el işleri, yani zanaatla uğraşanlar esnafdır. Bir muslukçu yanında iki kişi çalıştırabilir ve geliri bazı tacirleri aşabilir; bu sonu değiştirmez. 6762 sayılı Kanundaki 17 ve Tasarıdaki 15 inci madde ise, Alm.TK. 4 üncü paragrafında yer alan ve 1998 yılında Almanya’da yapılan ticaret hukuku reformu sırasında kaldırılan “Minderkaufmann” anlayışına dayanmaktadır. Tasarı öğretideki bu son gelişmeyi; Türk mevzuatının üzerine oturduğu sistemin çok yeni bir tarihte esnafı ile ilişkin bir tasarı ile doğrulanması ve pekiştirilmesi dolayısıyla değiştirmemiştir. Ancak, gelişmeye değinilmekte, gelişme yönüne işaret edilmesi ve gelecekteki değişikliklerde dikkate alınması yönünden yarar görülmüştür.

II - Tüzel kişiler

MADDE 16- (1) Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar.

(2) Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari

işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hükmi şahıslar:

Madde 18 – *Ticaret şirketleriyle, gayesine varmak için ticari bir işletme işleten dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince hususi hukuk hükümleri dairesinde idare edilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere devlet, vilayet, belediye gibi amme hükmi şahısları tarafından kurulan teşekkül ve müesseseler dahi tacir sayılırlar.*

Devlet, vilayet ve belediye gibi amme hükmi şahısları ile umumi menfaate hadim cemiyetler, bir ticari işletmeyi ister doğrudan doğruya, ister amme hukuku hükümlerine göre idare edilen ve işletilen bir hükmi şahıs eliyle işletsinler kendileri tacir sayılamazlar.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Tasarı'nın 16 ncı maddesinde ver alan “Devlet, il, belediye gibi kamu tüzel kişileri” ibaresinin “Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Anayasa'mızın 126 ve 127'nci maddelerine göre “idare” esas olarak merkezden yönetim ve yerinden yönetim ilkelerine göre oluşturulan “merkezî idare” ve “mahalli idareler”den oluşmaktadır. Anılan 126'ncı maddeye göre “Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, iller; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.”

Buna göre “il” merkezî yönetimin “yetki genişliği”ne dayanarak oluşturduğu bir taşra birimidir. Taşrada olmakla birlikte merkezî yönetimin bir birimi olduğundan ayrı bir tüzel kişiliği olmayıp devlet tüzel kişiliğinin içerisinde yer almaktadır.

Öte yandan mahalli idareleri düzenleyen 127'nci maddeye göre ise “mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.”

Anılan 127'nci madde kapsamında olan kamu tüzel kişileri 22/02/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 03/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 18/03/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ile oluşturulmuş olan il özel idareleri, belediyeler ve köylerdir.

Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere tüzel kişiliği olan il yönetimi merkezî idarenin taşra kuruluşu olan “il” değil mahallî idareler içerisinde yer alan ‘ il özel idaresi’dir.

Bu durumda maddedeki “il” ibaresinin öncelikle “il özel idaresi” olarak düzeltilmesi gerekmektedir.

Ayrıca kamu tüzel kişileri sayılırken devlet, il özel idaresi ve belediye denildikten sonra, bir diğer mahallî idare kamu tüzel kişisi olan “köy”ün maddede sayılmaması da bir tedvin zaafıdır. Maddedeki “gibi” ifadesi ile kapsama girecek kamu tüzel kişisi sadece “köy”dür. Anavaanın 128’inci maddesi ise devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinden söz etmektedir. Diğer kamu tüzel kişilerinin kapsamı ise oldukça geniştir.

Sonuç olarak anılan hükmün ya “Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri” ya da “Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri” şeklinde değiştirilmesi Anayasa’ya ve idare hukukuna uygun olacaktır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında, amacına varmak için ticarî bir işletme işleten vakıfların tacir sayılacağı hüküm altına alınmış ise de “vakıflar” ibaresinin cümledeki yeri itibarıyla bir bütün olarak tacir sayılacakları anlamı çıkarılabileceği endişesini gidermek amacıyla “vakıflar” ibaresinin cümle içindeki yeri Komisyonumuzca değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 16 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin tekrarıdır. Dil yenilemesi dışında büyük bir değişiklik yapılarak önemli bir boşluk doldurulmuştur. Şöyle ki, amacına varmak için ticarî işletme işleten tüzel kişiler arasında “vakıflar” da konulmuştur. Uygulamada vakıflar, derneklere oranla daha fazla ve çeşitli alanlarda faaliyet gösteren ticarî işletmeler işletmektedir. Bunların da işlettikleri bu ticarî işletmeler dolayısıyla tacir sayılabilecekleri sonucuna yorum yolu ile varılabilir. Ancak, uygulaması bu kadar fazla olan vakıfların Tasarıda yer almaması doğru olmaz. Bu gerekçelerle birinci fıkraya “vakıflar” da eklenmiştir.

III - Donatma iştiraki

MADDE 17- (1) Tacire ilişkin hükümler donatma iştirakine de aynen uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Donatma iştiraki:

Madde 19 – Tacirlere dair olan hükümler donatma iştiraki hakkında da tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK**Önerge**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
96 sıra sayılı Türk Ticaret Tasarısının 17. Maddesinin tasarı aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“III- Donatma iştiraki

Madde 17- (1) Tacire ilişkin hükümler donatma iştirakine de aynen uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Uygulanacak hükümlere kesinlik ve açıklık kazandırmak amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 17 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanununun 19 uncu maddesini karşılamaktadır. Mevcut sistemi değiştirecek bir sebebe rastlanmamıştır. Kanunda yer alıp almaması deniz ticareti kitabında tartışılmış bulunan donatma iştiraki korunduğuna göre, amaca hizmet eden hükmün korunması gerekir.

C) Tacir olmanın hükümleri**I - Genel olarak**

MADDE 18- (1) Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür.

(2) Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.

(3) Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshetmeye, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.

(4) Tacir sıfatına bağlı olan diğer hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**C) Tacir olmanın hükümleri:****I - Umumi olarak:**

Madde 20 – Tacirler her türlü borçlarından dolayı iflasa tabi oldukları gibi, kanun hükümlerine uygun olarak bir ticaret unvanı seçmeye ve kullanmaya, işletmelerini ticaret siciline kaydettirmeye ve ticari defterler tutmaya mecburdurlar.

Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi lazımdır.

Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmek veya mukaveleyi fesih yahut ondan rücu maksadıyla yapılacak ihbar veya ihtarların muteber olması için noter marifetiyle veya iadeli taahhütlü bir mektupla yahut telgrafla yapılması şarttır.

Tacir sıfatına bağlı olan diğer hükümler mahfuzdur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan “Türk Ticaret Kanunu Tasansı”run 18 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Tacir, her türlü borcu için iflâsa tabidir; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticarî işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticarî defterleri tutmakla da yükümlüdür.”

“(3) Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.”

Önerge gerekçesi

Birinci fıkraya “bu Kanun hükümleri uyarınca” ibaresi eklenmiş, böylece ticari defterlerin Türk hükümlerine göre tutulmalarının gerekli olduğuna vurgu yapılmıştır. Amaç ticari defterlerin Türk Ticaret Kanununa, dolayısıyla Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun düzenlemelerine göre tutulacağı Vergi Usul Kanunu ile diğer vergi mevzuatının burada bir rolünün bulunmadığını belirtmektir. Bu konuda tereddüt duyulmaması arzu edilmektedir. Vergi Usul Kanununun ticari defterlere ilişkin hükümleri sadece vergi ile ilgili olarak uygulanır.

Üçüncü fıkraya elektronik posta sisteminin kullanılması gereği eklenmiştir. Çünkü, sadece güvenli elektronik imzayı içeren bir yazı postalanmayı içermez. Oysa burada amaçlanan yazının postalanmasıdır. Bu sebeple elektronik gönderme tekniği gereği mezkûr ekin yapılması zorunluluğu duyulmuştur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 18 inci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklikler yapılmış; yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

Tasarının 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “bildirim” kelimesinin “ihbarlar” şeklinde değiştirilmesinin kavram ve amaca uygun olacağı sonucuna varılarak bu değişiklik yapılmıştır. Tasarının diğer maddelerinde de uygulanan bu değişikliğin gerekçesinin açıklanmasının ve yeri geldikçe bu değişikliğe gönderme yapılmasının doğru olacağı düşünülmüştür. Bazı yeni kanunlarda ve tasarılarla “ihbar” yerine “bildirim” kelimesi kullanılmaktaysa da, “bildirim” kelimesi hem “ihbar”ın anlamlarını içermemekte hem de gerekli anlam kesinliğinden yoksun bulunmaktadır. Türk Hukuk Lügatında “ihbar” kelimesinin hepsi de hukukî olmak üzere üç belirgin ve kesin anlamı vardır: (1) “İhbar” bir hak veya borca veya kamuya ait bir yetkiye bir veya daha fazla kimsenin veya resmi makamın dikkatini çekmek (iş aktinin feshi) anlamına gelmektedir. “Bildirme” kelimesi

ise sadece haber vermeyi ifade etmekte, bir hukukî duruma dikkati çekmek vurgusunu haiz bulunmamaktadır. (2) “İhbar” kelimesi bir kimsenin vukuunu öğrendiği bir hadiseyi merciine bildirmek anlamına da gelmektedir (suçu ihbar). (3) “İhbar” kelimesi taraflardan olmayan bir veya çeşitli kişilere ilgili oldukları usule ilişkin bir belgeyi veya işlemi tebliğ etmeyi ifade için de kullanılmaktadır (davanın ihbarı). Bildirim ise Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğüne göre, yazılı olarak yapılan açıklama, tebliğ anlamını taşımakta, bu kelimeye henüz kesin ve sınırları belli hukukî bir anlam yüklenmemiş bulunmaktadır. Tasarımın diğer maddelerinde de bu değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 18 - Tasarı ile bu maddenin üçüncü fıkrasında üç köklü değişiklik yapılmıştır: (1) Hükümdeki şekil, geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmış, ispat şartına dönüştürülmüştür. Bu amaçla eski metinde yer alan “muteber olması için” ibaresine metinde yer verilmemiştir. Bu değişikliğin sebebi, geçerlik şartının artık haklı bir gerekçesinin bulunmaması ve teknikteki hızlı gelişmedir. Ayrıca hiçbir modern kanunda bu kadar ağır bir geçerlilik şartı yer almamaktadır. Şartın tacir gibi basiretli bir işadamı için öngörülmüş olması da anlamsız bulunmuştur. (2) İadeli taahhütlü mektup taahhütlüye dönüştürülmüştür. Çünkü, burada varma teorisinin kabulünü haklı gösterecek bir gerekçe mevcut değildir. (3) Güvenli elektronik imza hem Borçlar Kanununda kabul edilmiş hem de düzenli bir sisteme bağlanmıştır. Hükme bu olanak da eklenmiştir.

II - Özel olarak

1. Ticari iş karanesi

MADDE 19- (1) Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır.

(2) Taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hususi olarak:

1. Ticaret karanesi:

Madde 21 – Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Şu kadar ki; hakiki şahıs olan bir tacir, muameleyi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya muamele, fiil veya işin ticari sayılmasına halin icabı müsait bulunmadığı takdirde borç adi sayılır.

Taraflardan yalnız biri için ticari iş mahiyetinde olan mukaveleler, kanunda aksine hüküm olmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

TBMM Başkanlığına

Görüşülmekte olan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın 19. maddesinin "Ticaret Karinesi" şeklindeki başlığının "Ticari İş Karinesi" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Maddenin başlığı mevcut kanundan aynen iktibas edilmiştir. Ancak "Ticaret Karinesi" ibaresi ile kastedilen ticari iş karinesidir. Bu sebeple başlığın mevcut kanunun ve tasarının terminolojisine de uygun olacağından teklif edilen şekilde değiştirilmesi isabetli olacaktır.

GEREKÇE

Madde 19 - Ticarî işletme sisteminin taşıyıcı kolonlarından biri olan ve elli yıllık birikimle anlam kazanmış olan bu madde 6762 sayılı Kanunun 21 inci maddesini karşılamaktadır. Öğretide, sübjektif sistemin bir ifadesi olan bu maddenin 1926 tarihli Kanundan 6762 sayılı Kanuna aynen alınması eleştirilmiş, tacirin esas alınmayıp ticarî işletmenin merkez kabul edilmesi gerektiği belirtilmişse de, eleştirilerin, hükümde ticarî işletmenin esas alındığı gerçeğini gözden kaçırdığı düşünülmüştür. Ayrıca ticarî işletmenin borçlarının ticarî olmadığı hükme bağlansaydı, tacirin ticarî olmayan alanının nasıl belirlenebileceği sorununun çözümü çok güçleşecektir.

2. Ücret isteme hakkı

MADDE 20- (1) Tacir olan veya olmayan bir kişiye, ticari işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, uygun bir ücret isteyebilir. Ayrıca, tacir, verdiği avanslar ve yaptığı giderler için, ödeme tarihinden itibaren faize hak kazanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ücret isteme hakkı:

Madde 22 – Tacir olan veya olmayan bir kimseye, ticari işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, münasip bir ücret isteyebilir. Bundan başka, verdiği avanslar veya yaptığı masraflar için ödeme tarihinden itibaren faize de hak kazanır.

GEREKÇE

Madde 20 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 22 nci maddesinden alınmıştır.

3. Fatura ve teyit mektubu

MADDE 21- (1) Ticari işletmesi bağlamında bir mal satmış, üretmiş, bir iş görmüş veya bir menfaat sağlamış olan tacirden, diğer taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir.

(2) Bir fatura alan kişi aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde, faturanın içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa bu içeriği kabul etmiş sayılır.

(3) Telefonla, telgrafla, herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla veya diğer bir teknik araçla ya da sözlü olarak kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazıyı alan kişi, bunu aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde itirazda bulunmamışsa, söz konusu teyit mektubunun yapılan sözleşmeye veya açıklamalara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Fatura ve teyit mektubu:

Madde 23 – Ticari işletmesi icabı bir mal satmış veya imal etmiş veyahut bir iş görmüş yahut bir menfaat temin etmiş olan tacirden, diğer taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir.

Bir faturayı alan kimse aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde münderecatı hakkında bir itirazda bulunmamışsa münderecatını kabul etmiş sayılır.

Şifahen, telefon veya telgrafla yapılan mukavelelerin veya beyanların muhtevasını teyit eden bir yazıyı alan kimse, aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde bir itirazda bulunmamışsa teyit mektubunun yapılan mukaveleye ve beyanlara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 21 inci maddesinin üçüncü fıkrası herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla yapılan sözleşmelerin teyidini kapsayacak şekilde genişletilerek, günün ihtiyaçlarına uygun hâle getirilmiş; bu değişiklik Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

GEREKÇE

Madde 21 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinden aynen alınmıştır. Sadece 6762 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin ikinci cümlesindeki “veya” yerine, hükme daha uygun olduğu için “ve” kullanılmıştır.

4. Ücret ve sözleşme cezasının indirilmesi

MADDE 22- (1) Tacir sıfatını haiz borçlu, Türk Borçlar Kanununun 121 inci maddesinin ikinci fıkrasıyla 182 nci maddesinin üçüncü fıkrasında ve 525 inci maddesinde yazılı hâllerde, aşırı ücret veya ceza kararlaştırılmış olduğu iddiasıyla ücret veya sözleşme cezasının indirilmesini mahkemeden isteyemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Ücret ve cezanın tenkisi

Madde 24 – Tacir sıfatını haiz bir borçlu, Borçlar Kanununun 104 üncü maddesinin 2 nci fıkrasıyla 161 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında ve 409 uncu maddesinde yazılı hallerde, fahiş olduğu iddiasıyla bir ücret veya cezanın indirilmesini mahkemeden isteyemez.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının” 22 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 22 - (1) Tacir sıfatını haiz borçlu, Türk Borçlar Kanununun 121 inci maddesinin ikinci fıkrasıyla 182 nci maddesinin üçüncü fıkrasında ve 525 inci maddesinde yazılı hâllerde, aşırı ücret veya ceza kararlaştırılmış olduğu iddiasıyla ücret veya sözleşme cezasının indirilmesini mahkemeden isteyemez.”

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, mülga 818 sayılı Kanuna yapılan atıfların yeni 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun ilgili maddelerine yapılması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 22 - 6762 sayılı Kanunun 24 üncü maddesini karşılayan bu hükümde bir değişiklik yapılmamıştır.

5. Ticari satış ve mal değişimi

MADDE 23- (1) Bu maddedeki özel hükümler saklı kalmak şartıyla, tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde de Türk Borçlar Kanununun satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanır.

a) Sözleşmenin niteliğine, tarafların amacına ve malın cinsine göre, satış sözleşmesinin kısım kısım yerine getirilmesi mümkün ise veya bu şartların bulunmamasına rağmen alıcı, çekince ileri sürmeksizin kısmi teslimi kabul etmişse; sözleşmenin bir kısmının yerine getirilmemesi durumunda alıcı haklarını sadece teslim edilmemiş olan kısım hakkında kullanabilir. Ancak, o kısmın teslim edilmemesi dolayısıyla sözleşmeden beklenen yararın elde edilmesi veya izlenen amaca ulaşılması imkânı ortadan kalkıyor veya zayıflıyorsa ya da durumdan ve şartlardan, sözleşmenin kalan kısmının tam veya gereği gibi yerine getirilemeyeceği anlaşılıyorsa alıcı sözleşmeyi feshedebilir.

b) Alıcı mütemerrit olduğu takdirde satıcı, malın satışına izin verilmesini mahkemeden isteyebilir. Mahkeme, satışın açık artırma yoluyla veya bu işle yetkilendirilen bir kişi aracılığıyla yapılmasına karar verir. Satıcı isterse satış için yetkilendirilen kişi, satışa çıkarılacak malın niteliklerini bir uzmana tespit ettirir. Satış giderleri satış bedelinden çıkarıldıktan sonra artan para, satıcının takas hakkı saklı kalmak şartıyla, satıcı tarafından alıcı adına bir bankaya ve banka bulunmadığı takdirde notere bırakılır ve durum hemen alıcıya ihbar edilir.

c) Malın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcı iki gün içinde durumu satıcıya ihbar etmelidir. Açıkça belli değilse alıcı malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde incelemek veya incelettirmekle ve bu inceleme sonucunda malın ayıplı olduğu ortaya çıkarsa, haklarını korumak için durumu bu süre içinde satıcıya ihbarla yükümlüdür. Diğer durumlarda, Türk Borçlar Kanununun 223 üncü maddesinin ikinci fıkrası uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Ticari satış ve trampa:

Madde 25 – Aşağıdaki hususi hükümler mahfuz kalmak şartıyla, tacirler arasındaki ticari satış ve trampalarda dahi Borçlar Kanununun satış ve trampa hakkındaki hükümleri tatbik olunur.

1. Mukaveleli mahiyetine, tarafların maksadına veya emtianın cinsine göre satış mukavelesinin kısım kısım icrası kabil veya bu şartların mevcut olmamasına rağmen alıcı kısmen yapılan teslimi, ihtirazi kayıt ileri sürmeksizin kabul etmişse,

mukavelenin yerine getirilmemesi yüzünden alıcının haiz olduğu haklar yalnız teslim edilmemiş olan kısım hakkında kullanılabilir.

2. Alıcı mütemerrit olduğu takdirde satıcı, malın satışına izin verilmesini mahkemeden isteyebilir. Mahkeme, satışın açık artırma yoluyla veya bu işe memur edilen bir kimse marifetiyle yapılmasına karar verir. Satıcı talebederse satışa memur edilen kimse, satışa çıkarılacak emtianın vasıflarını bir ekspere tesbit ettirir. Satış masrafları satış bedelinden çıkarıldıktan sonra artan para, satıcının takas hakkı mahfuz kalmak şartıyla, satıcı tarafından alıcı namına bir bankaya ve banka bulunmadığı takdirde notere tevdi olunur ve keyfiyet hemen alıcıya bildirilir.

3. Emtianın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcı iki gün içinde keyfiyeti satıcıya bildirmeye mecburdur. Açıkça belli değilse alıcı emtiayı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde muayene etmeye veya ettirmeye ve bu muayene neticesinde emtianın ayıplı olduğu ortaya çıkarsa, haklarını muhafaza için keyfiyeti bu müddet içinde satıcıya bildirmeye mecburdur. Diğer hallerde Borçlar Kanununun 198 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları tatbik olunur.

4. Borçlar Kanununun 207 nci maddesindeki müruruzaman müddeti tüccarlar arasındaki ticari satışlarda altı aydır. Şu kadar ki; bu müddet azaltılabilir.

5. Sif satış ve diğer deniz aşırı satışlar hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

96 Sıra Sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 23'üncü maddesinin Kenar başlığının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“5. Ticarî satış ve mal değişimi”

Önerge gerekçesi

Tasarının Borçlar Kanunu Tasarısı ile uyumunun sağlanması açısından maddenin kenar başlığının “Ticari satış ve trampa” yerine “Ticari satış ve mal değişimi” şeklinde değiştirilmesinin uygun olacağı düşüncesi işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının” 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini, (c) bendinin son cümlesinin aşağıdaki şekilde düzenlenmesini ve fıkranın (d) bendinin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

“Bu maddedeki özel hükümler saklı kalmak şartıyla, tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde de Borçlar Kanununun satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanır.”

Diğer durumlarda, Türk Borçlar Kanununun 223 üncü maddesinin ikinci fıkrası uygulanır.”

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, yeni Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlanması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiş, bu sebeple (c) bendinde Türk Borçlar Kanununun 223 üncü maddesine yollamada bulunulmuştur. Ayrıca aynı fıkranın (d) bendinde öngörülmuş bulunan iki yıllık zamanaşımı süresi Türk Borçlar Kanununun 231 inci maddesiyle kabul edildiğinden anılan bende gerek kalmamıştır. Adi satışlar ile ticari satışlar arasında zamanaşımı süresinde fark yaratıp ticari satışlar için daha uzun bir süre belirlemek Türkiye'nin de kabul ettiği Viyana Anlaşması şeklinde anılan “Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'na aykırı düşeceği için bu yola gidilmemiştir. (Ayrıca 3/5/2007 tarihli 22. Dönem Adalet Komisyonu Raporunda 23 üncü madde ile ilgili değişikliğin gerekçesine de bakınız.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarımın 23 üncü maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklikler yapılmış; yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

Tasarımın 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, 6762 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde olduğu gibi, kısım kısım yerine getirilen sözleşmeler ile kısmen yapılan teslimin çekincesiz kabul edildiği sözleşmelerde, alıcının haklarını, teslim edilmeyen kısım hakkında kullanılabileceği öngörülmüştür. Bu hüküm, sözleşmenin feshedilebilmesi olanağını dışlamaktadır. Gerçi, öğretilde alıcıya bazı şartlar altında fesih hakkının tanınması görüşü haklı olarak savunulmuş, bazı mahkemeler de bu yolda karar vermiştir. Ancak bunlar, kanunlarda varlığı şart olan menfaatler dengesinin sağlanması, hükmün haklılık temelini sağlaması bakımından ve kararlı bir uygulamaya ulaşılması yönünden yetersiz kalmıştır. Çünkü, Tasarı hükmünün bu hali ile uygulanması, bazı hâllerde alıcıyı tatmin etmeyebilir, hatta ona zarar verebilir. Meselâ, 24 kişilik bir sofranın takımı, çorba kâse ve tabaklarının veya tatlı tabaklarının veya bir ansiklopedide bir veya birkaç cildin yokluğu, alıcının “takım”dan beklediği yararı veya izlenen amacı ortadan kaldırıp, ifa edilen kısma özgülenen sözleşmeyi anlamsız duruma getirebilir. Söz konusu sakınca sözleşmenin konusunun bir “bütün” veya “takım” oluşturduğu tüm varsayımlarda ortaya çıkar. Bunun gibi, alıcı çekince ileri sürmeksizin kısmî teslimi kabul ettiği takdirde de Tasarımın sistemi menfaatler dengesini sağlayamayabilir ve hatta alıcıya zarar verebilir. Şöyle ki, sözleşmenin geri kalanının yerine getirilmeyeceğinin durumdan ve şartlardan anlaşıldığı hâllerde, alıcının diğer kısımların ifa edilmesi zamanını beklemesi tamamen gereksiz olabilir ve zaman kaybına sebep verebilir. Meselâ: Satıcının iflâs ettiği veya mali sağladığı kaynağın veya kaynakların satıcıya mal vermeyeceğinin anlaşıldığı durumlarda olduğu gibi. Alt Komisyonu bu düşüncelerle alıcıya bazı durumlarda fesih hakkı tanımıştır. Bunlar, yerine getirilmeyen kısmın yokluğunun sözleşmenin tümünden beklenen yararı veya izlenen amacı ortadan kaldırması ile, durum ve şartlardan sözleşmenin geri kalanının da ifa edilmeyeceğinin anlaşılması halleridir. Önerilen hükmün, amacı tam ifade edecek unsurlar taşınmasına, anlama güçlüğü yaratmamasına ve geniş yorumlanarak amaca uygun her somut olayı kapsamasına dikkat edilmiştir.

Ayrıca, Tasarının 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde iki değişiklik yapılmıştır. Bunlardan birincisi zamanaşımı süresinin ticarî satışlarda iki yıla çıkartılmasıdır. İkincisi ise zamanaşımı süresinin kısaltılmasına olanak verilen cümle madde metninden çıkarılmıştır. Birinci değişikliğin üç sebebi vardır: (1) Yatırım mallarında özellikle makinalarda gizli ayıplar çoğu kez altı aylık sürede belirlenememekte, anlaşılammaktadır. Bu konuda tam kapasiteyle çalışmak ve kaliteyi tutturmak örnekleri verilebilir. Teknolojinin ilerlemesi makinaları bilgisayar ile çalışır duruma getirmiş, bu sistem içinde ayıplar ancak altı ayı aşan bir süreden sonra belirlenen nitelikte ayıplara dönüşmüştür. (2) Kısa zamanaşımı süresi bir ithalat ülkesi olan Türkiye’de zararlı sonuçlar vermiştir. (3) Bu süre, Dünya’da yaygın bir şekilde uygulanan, Viyana Antlaşması diye adlandırılan “Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması” ile açık uyumsuzluk içindedir. Türkiye’nin kabul işlemlerine giriştiği bu Antlaşmada söz konusu zamanaşımı iki yıldır.

İkinci değişiklik ise birincinin doğal sonucu olup ithalatçıları güçlü satıcılar karşısında korumak amacına hizmet etmektedir.

GEREKÇE

Madde 23 - 6762 sayılı Kanunun 25 inci maddesini karşılayan bu maddede değişiklik yapılmıştır. “Sif satış ve diğer deniz aşırı satışlar” hakkındaki hükümleri saklı tutan (5) numaralı bent maddeye alınmamıştır. Çünkü, Tasarı, 6762 sayılı Kanunun aksine, CIF ve FOB başta olmak üzere deniz aşırı satışlara yer vermemektedir. Söz konusu hükümler 1940’lı yıllarda geçerli olan Incoterms hükümlerinden alınmıştı ve bugün Incoterms 2000 uygulanmaktadır. Incoterms devamlı değiştiği için yeni Incoterms’in kanuna konulmasının bir anlamı da yoktur. Kaldı ki, bu tür satışlarda taraflar çoğu kez Incoterms’e gönderme yapmakta veya ondan ayrılan özel düzenlemeler getirmektedirler.

Bu hükmün kaldırılması ve düzenlemenin Borçlar Kanununa bırakılması görüşü pek taraftar bulmamıştır.

İKİNCİ KISIM

Ticaret Sicili

A) Kuruluş

I - Genel olarak

MADDE 24- (1) Ticaret sicili, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının gözetim ve denetiminde ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları bünyesinde kurulacak ticaret sicili müdürlükleri tarafından tutulur. Bir yerde oda mevcut değilse veya yeterli teşkilatı yoksa, ticaret sicili, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir odadaki ticaret sicili müdürlüğü tarafından tutulur.

(2) Ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar tüzükle gösterilir. Bu kayıtlar ile tescil ve ilan edilmesi

gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulabilen merkezi ortak veri tabanı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulur.

(3) Ticaret sicili müdürlüğünün kurulmasında aranacak şartlar ve odalar arasında sicil işlemleri ile ilgili olarak varlığı gerekli işbirliğinin sağlanmasına ilişkin esaslar, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Teşkilat:

I - Umumi olarak:

Madde 26 – (Değişik: 24/6/1995 - KHK - 559/1md.)

Ticaret ve sanayi odası veya ticaret odası bulunan yerlerde bir ticaret sicili memurluğu kurulur. Oda olmıyan veya yeterli teşkilatı bulunmıyan odaların olduğu yerlerde ticaret sicil işleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca tesbit edilecek o il dahilindeki yeterli teşkilata sahip odalardan birinin ticaret sicili memurluğu tarafından yürütülür.

(Değişik: 28/3/2007-5615/25 md.) 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri uyarınca tahsil edilen ticaret sicili harçlarının red ve iadeler düşüldükten sonra kalan tutarının yüzde 25'i ilgili odaya gelir kaydedilmek üzere aktarılır.

Ticaret sicili memurluğunun kurulmasında aranacak şartlar ile odalar arasında sicil işlemleri konusunda gerekli işbirliğinin sağlanmasına ilişkin esaslar, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Görüşülmekte olan, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 24 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"(1) Ticaret sicili Sanayi ve Ticaret Bakanlığının gözetim ve denetiminde ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları bünyesinde kurulacak ticaret sicili müdürlükleri tarafından tutulur. Bir yerde oda mevcut değilse veya yeterli teşkilatı yoksa ticaret sicili, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir odadaki ticaret sicili müdürlüğü tarafından tutulur."

"(2) Ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Tüzükle gösterilir. Bu kayıtlar ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulabilen merkezi ortak veri tabanı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulur."

Önerge gerekçesi

Gerçek kişi nüfus kayıtlarının tutulması işi bir kamusal görev olduğu gibi, gerçek ve tüzel kişi tacirlere ilişkin kayıtların tutulması işi de kamusal bir görevdir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda da Ticaret Sicili Memurluklarının Sanayi ve Ticaret Bakanlığının gözetim ve denetiminde olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle, ticaret sicilinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığının gözetim ve denetimi altında tutulduğunun vurgulanması yerinde olacaktır.

Diğer taraftan, mevcut durumda, sicil kayıtları odalar bünyesinde kurulan ticaret sicili memurlukları tarafından tutulmaktadır. Ticaret sicili memurluklarının gördükleri fonksiyonlar ve görevleri itibarıyla odalar bünyesindeki farklı yapılarının korunması ve güçlendirilmesinin uygun ve gerekli olacağı değerlendirilmektedir.

Ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esasların Tüzükte belirlenmesi düzenlenmekte ve elektronik ortamda tutulacak kayıtlar ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı merkezi veri tabanının oluşturulması öngörülmektedir. Bu merkezi veri tabanının Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde müşterek oluşturulması, kayıtların güvenli ve birbirinin yedeği olacak şekilde olmasını sağlayacak ve ticaret sicili kayıtlarının aleniyetine imkan tanıyacaktır.

GEREKÇE

Madde 24 - 6762 sayılı Kanunun 26 ncı maddesini karşılayan bu madde çeşitli değişikliklere uğramıştır.

Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmünün ilk cümlesi ticaret sicilinin kimin tarafından tutulacağı konusunda bir açıklık içermiyordu. Tasarı, ticaret sicilinin tutulması görev ve yetkisini ticaret ve sanayi odalarına veya ticaret odalarına ya da sanayi odalarına; bir ilde ticaret odası ile sanayi odası ayrı odalar olarak örgütlenmişse, ticaret odasına vermektedir. 6762 sayılı Kanun, bir yerde oda yoksa veya mevcut odanın yeterli teşkilatı bulunmuyorsa, ticaret siciline ilişkin işlerin Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek o il dahilindeki yeterli teşkilata sahip odalardan birinin sicil memurluğu tarafından yürütülmesini öngörmüştür. Bu hükümdeki oda ile neyin kastedildiği belli değildir. 6762 sayılı Kanunun bu hükmü bazılarında, o il dahilindeki esnaf odası şeklinde yorumlanmıştır. Bazıları ise, Bakanlığın bu görevi herhangi bir meslek odasına, meselâ yeterli teşkilatı varsa mimar ve mühendis odasına bile verebileceği şeklinde anlıyordu. Her iki yorum da ticaret sicili gibi kamu güvenliği işlevi de bulunan bir sicil için uygun değildir. Birinci fıkrada, söze konu durumda ticaret sicilini tutacak odanın Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirleneceği belirtilerek amaca en uygun çözüm benimsenmiştir.

İkinci fıkra: İkinci fıkrada yer alan hükümle, Türkiye çapında sicil kayıtlarına elektronik ortamda ulaşılabilmenin sağlanması amacıyla, söz konusu kayıtların düzenli bir tarzda depolandığı bir bilgi bankasının kurulması öngörülmüştür. Bu bilgi bankası Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde bulunacaktır. Bu bankanın FSEK anlamında bir veri tabanı oluşturup oluşturmadığı öğreti faaliyetini gerektirir. Bilgilere elektronik ortamda ulaşılabilmesi ile sadece bilgi toplumunun gereklerinden biri yerine getirilmiş olmayacak, aynı zamanda geniş aleniyetle gerçek anlamda şeffaflık gerçekleştirilerek kayıtlardaki yolsuzlukların, aykırılıkların ve düzensizliklerin de önüne geçilebilecektir.

Bilgi bankasındaki kayıtlar üçüncü kişilere ileri sürülmek gibi hukukî bir gücü ve etkiyi haiz değildir. Ancak bu kayıtlar, kaydın yolsuz olduğuna veya kayıt bulunması gerekirken kayda yer verilmemiş olduğuna inananları, esas sicil kayıtlarında gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla hukukî yollara başvurmak için harekete geçirecektir. Bilgi bankasına giriş serbest olacağı için, herkes kayıtları denetleyebilecektir. Sistemin yerleşmesi ve işleyiş kurallarının tam olarak ortaya çıkması halinde bir kanun değişikliğiyle bilgi bankasına hukukî işlevler de tanınabilir.

Üçüncü fıkra: Mevzuata uygun olarak “ticaret sicili memuru” yerine “ticaret sicili müdürlüğü” ve bu ibarenin türevleri kullanılarak bu fıkra yeniden düzenlenmiştir.

6762 sayılı Kanununun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sicil harcına ilişkin hükmün, son hükümler (Tasarının 1532 nci maddesi) arasında yer alması uygun görülmüştür.

II - Yönetim

MADDE 25- (1) Ticaret sicili, ticaret sicili müdürü tarafından yönetilir. Ticaret sicili müdürü, tüzükte belirlenen nitelikleri haiz kişiler arasından oda meclisi tarafından Sanayi ve Ticaret Bakanlığının uygun görüşü alınarak atanır. Aynı usulle sicil müdürlüğünün iş hacmi-ne göre, yeteri kadar müdür yardımcısı görevlendirilir.

(2) Ticaret sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet ve ilgili oda müteselsilen sorumludur. Devlet ve sicil görevlilerini atamaya yetkili kurum zararın doğmasında kusuru bulunanlara rücu eder. Ticaret sicili müdürü ve yardımcıları ile diğer personeli, görevleriyle ilgili suçlardan dolayı kamu görevlisi olarak cezalandırılır ve bunlara karşı işlenmiş suçlar kamu görevlisine karşı işlenmiş sayılır.

(3) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, ticaret sicili müdürlüklerinin faaliyetlerini her zaman denetlemeye ve gerekli önlemleri almaya yetkilidir. Ticaret sicili müdürlükleri, adı geçen Bakanlıkça alınan önlemlere ve verilen talimatlara uymakla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Yönetim:

Madde 27 – (Değişik: 24/6/1995 - KHK - 559/2 md.)

Ticaret sicilinin yönetimi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının uygun görüşü alınarak ilgili oda meclisi tarafından atanan bir sicil memuruna aittir. Sicil memurluğunun iş hacmine göre, aynı usulle yeteri kadar yardımcı görevlendirilir.

Ticaret sicili memuru ve yardımcıları ile diğer personeli, görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Devlet memuru gibi cezalandırılır ve bunlara karşı işlenmiş suçlar Devlet memurlarına karşı işlenmiş sayılır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, ticaret sicili memurluklarının faaliyetlerini her zaman denetlemeye ve gerekli tedbirleri almaya yetkilidir. Ticaret sicili memurlukları, adıgeçen Bakanlıkça alınan tedbir ve talimatlara uymakla yükümlüdür.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Görülmekte olan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın 25. maddesinin 2. fıkrasının ikinci cümlesindeki "başvurur" ibaresi yerine "rücu eder" ibaresine yer verilmesini; arz ve teklif ederiz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 25 – Birinci fıkra: 25 inci maddenin birinci fıkrası 6762 sayılı Kanunun ilkelerini aynen korumaktadır.

İkinci fıkra: 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan Devletin sorumlu olmasına ilişkin hükmü kaldırmış, bu sorumluluk, sicili tutan odaya da yüklenmemiştir. İşlem güvenliği yönünden önemli olan bu sorumluluk, 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye bu sebeple yöneltilen eleştiriler de gözönüne alınarak ikinci fıkrada düzenlenmiştir. Güvenliğin tam anlamı ile sağlanabilmesi için Devletle odanın müteselsilen sorumlu olmaları kabul edilmiştir.

III - Tüzük

MADDE 26- (1) Ticaret sicili müdürlüğünün kurulması, sicil defterlerinin tutulması, tescil zorunluluğunun yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar, sicil müdürlerinin kararlarına karşı itiraz yolları, sicil müdür ve yardımcıları ile diğer personelde aranacak nitelikler, disiplin işleri ile bu konuyla ilgili diğer esas ve usuller bir tüzükle düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Nizamname:

Madde 28 – (Değişik : 24/6/1995 - KHK - 559/3 md.)

Ticaret sicili memurluğunun teşkilatı, sicil defterlerinin nasıl tutulacağı, tescil mecburiyetinin nasıl yerine getirileceği, sicil memurlarının kararlarına karşı itiraz yolları, sicil memur ve yardımcıları ile diğer personelde aranacak şartlar, disiplin işleri ve bu hususla ilgili diğer esas ve usuller bir tüzükle düzenlenir.

(Ek fıkra: 29/3/2011-6215/13 md.) Ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bu kayıtlar ile tescil ve ilan edilmesi gerekli içeriklerin düzenli olarak elektronik ortamda depolanan ve sunulabilen merkezi ortak veri tabanı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulur.

(Ek fıkra: 29/3/2011-6215/13 md.) Ticaret sicili kayıt işlemlerinin elektronik ortamda yapılması için toplanması ve işlenmesi gerekli olan kişisel veriler, kişisel verilerin korunması ve bilgi güvenliğinin sağlanmasına ilişkin tedbirler mevzuata uygun bir şekilde alınarak korunur.

GEREKÇE

Madde 26 - Bu hüküm, yürürlükteki Ticaret Sicili Tüzüğü dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

B) Tescil

I - Şartları

1. İstem

MADDE 27- (1) Ticaret siciline tescil, kural olarak istem üzerine yapılır. Resen veya yetkili kurum veya kuruluşun bildirmesi üzerine yapılacak tescillere ilişkin hükümler saklıdır. Harca tabi işlerde, tescil anının saptanmasında harç makbuzunun tarihi belirleyicidir. 34 üncü madde hükümleri saklıdır.

(2) Ticaret sicili memurlukları, kurumlar vergisi mükellefi olup da bu madde uyarınca tescil için başvuran mükelleflerin başvuru evraklarının bir suretini ilgili vergi dairesine intikal ettirir. Bu mükelleflerin işe başlamayı bildirme yükümlülükleri yerine getirilmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Tescil:

I - Şartları:

1. Talep:

Madde 29 – Tescil, talep üzerine yapılır. Şu kadar ki; res'en veya ait olduğu makamın bildirmesi üzerine yapılacak tesciller hakkındaki hükümler mahfuzdur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Görüşülmekte olan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın 27 nci maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere, maddeye aşağıdaki ikinci fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Ticaret sicil memurlukları, kurumlar vergisi mükellefi olup da bu madde uyarınca tescil için başvuran mükelleflerin başvuru evraklarının bir suretini ilgili vergi dairesine intikal ettirir. Bu mükelleflerin işe başlamayı bildirme yükümlülükleri yerine getirilmiş sayılır.”

Önerge gerekçesi

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 153 üncü maddesinin ikinci fıkrasında “Ticaret sicili memurlukları, kurumlar vergisi mükellefi olup da Türk Ticaret Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca tescil için başvuran mükelleflerin başvuru evraklarının bir suretini ilgili vergi dairesine intikal ettirir. Bu mükelleflerin işe başlamayı bildirme yükümlülükleri yerine getirilmiş sayılır. Bildirim yükümlülüğünü süresi içinde yerine getirmeyen ticaret sicili memurları hakkında işe başlamanın zamanında bildirilmemesine ilişkin usulsüzlük cezası hükümleri uygulanır.” hükmüne yer verilmiştir. Ancak, benzer bir hükmün Türk Ticaret Kanununda yer almamasından dolayı söz konusu bildirim yükümlülüğü sicil memurlarınca uygulanmamaktadır.

Bu amaçla, VUK'a paralellik sağlanmakta ve ticaret sicil memurlarının tescil için başvuran mükelleflerin başvuru evraklarını vergi dairesine göndermek suretiyle işe başlama bildirimiminin otomatik olarak yerine getirilmesi sağlanmaktadır. Böylece mükellefler, ayrıca vergi dairesine işe başlamayı bildirme külfetinden kurtulmaktadır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 27 nci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde, harç makbuzunun tescil anını belirleyici unsur olmasının, harca tâbi işlere münhasır kılınması uygun görülmüş, üçüncü cümle başına “Harca tâbi işlerde” ibareleri eklenerek maddede değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 27 - 6762 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinde öngörölmüş bulunan tescilin talep üzerine yapılacağı hükmü, muhafaza edilmiştir. Ancak, hemen ikinci cümlede yer alan istisnalar dikkate alınarak birinci cümlede “kural olarak” ibaresi eklenmiştir. Ayrıca 34 üncü madde de saklı tutularak, mahkeme kararıyla tescilin, değiştirmenin ve sicil kaydının silinmesinin de kuralın istisnası olduğu ifade edilmiştir.

Yenilik tescil anının belirlenmesine ilişkin hükümdedir. Bu konuda harç tarihi esas alınarak uygulamada ihtilaflara sebep olan bir sorun çözüme kavuşturulmuştur.

2. İlgililer

MADDE 28- (1) Tescil istemi ilgililer, temsilcileri veya hukuki halefleri tarafından yetkili sicil müdürlüğüne yapılır.

(2) Bir hususun tescilini istemeye birden çok kimse zorunlu ve yetkili olduğu takdirde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, bunlardan birinin talebi üzerine yapılan tescil tümü tarafından istenmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İlgililer:

Madde 30 – Tescil talebi ilgililer veya mümessilleri yahut hukuki halefleri tarafından yetkili sicil memurluğuna yapılır.

Bir hususun tescilini istemiye birkaç kimse mecbur veya yetkili olduğu takdirde, kanunda aksine hüküm olmadıkça, bunlardan birinin talebi üzerine yapılan tescil, hepsi tarafından istenmiş sayılır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanun Tasarısının 28. maddesinin (2) fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini, arz ve teklif ederiz.

(2) Bir hususun tescilini istemeye birden çok kimse zorunlu ve yetkili olduğu takdirde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, bunlardan birinin talebi üzerine yapılan tescil tümü tarafından istenmiş sayılır.

Önerge gerekçesi

Yapılan değişiklik ile tescil istemine birden çok kişinin yetkili veya görevli bulunması halinde bunlardan her birinin istemi halinde tescilin yapılabileceği hükme bağlanmıştır.

GEREKÇE

Madde 28 - Maddede, 6762 sayılı Kanunun 30 uncu maddesine göre yapılan tek değişiklik, “sicil memurluğu” ibaresi yerine “sicil müdürlüğü”nün konulmuş olmasıdır.

3. İstem şekli

MADDE 29- (1) Tescil istemi dilekçe ile yapılır.

(2) Dilekçe sahibi kimliğini ispat etmek zorundadır. Dilekçedeki imza noterlikçe onaylanmışsa, ayrıca kimliğin ispatlanmasına gerek yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**3. Talebin şekli:**

Madde 31 – Tescil talebi dilekçe ile olur.

Dilekçe sahibi hüviyetini ispata mecburdur. Dilekçedeki imza noterlikçe tasdik edilmişse ayrıca hüviyeti ispata lüzum yoktur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK**Önerge**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na
Görülmekte olan 96 sıra sayılı “Türk Ticaret Kanun Tasarısının 29. maddesinin (1) fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 29 – Tescil istemi dilekçe ile yapılır.

Önerge gerekçesi

Yapılan değişiklikle madde metnindeki “olur” ibaresi “yapılır” şeklinde düzeltilerek, hatanın giderilmesi amaçlanmıştır.

GEREKÇE

Madde 29 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 31 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

4. Süre

MADDE 30- (1) Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, tescili isteme süresi onbeş gündür.

(2) Bu süre, tescili gerekli işlemin veya olgunun gerçekleştiği; tamamlanması bir senet veya belgenin düzenlenmesine bağlı olan durumlarda, bu senet veya belgenin düzenlendiği tarihten başlar.

(3) Ticaret sicili müdürlüğünün yetki çevresi dışında oturanlar için bu süre bir aydır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**4. Müddet:**

Madde 32 – Kanunda aksine hüküm olmadıkça, tescili talep müddeti on beş gündür.

Bu müddet, tescile tabi hususun vukubulduğu, tamamlanması bir senet veya vesikanın tanzimine bağlı olan hususlarda bu senet veya vesikanın tanzim olduğu tarihten başlar.

Ticaret sicili memurluğunun salahiyet çevresi dışında oturanlar için bu müddet bir aydır.

GEREKÇE

Madde 30 - Madde, üçüncü fıkrasındaki “memurluğunun” sözcüğü, mevzuata ve amaca uygun olarak “müdürlüğünün” şeklinde değiştirilmek suretiyle, 6762 sayılı Kanunun 32 nci maddesinden alınmıştır.

5. Değişiklikler

MADDE 31- (1) Tescil edilmiş hususlarda meydana gelen her türlü değişiklik de tescil olunur.

(2) Tescilin dayandığı olgu veya işlemler tamamen veya kısmen sona erer ya da ortadan kalkarsa sicildeki kayıt da kısmen yahut tamamen silinir.

(3) Her iki hâlde 27 ilâ 30 uncu madde hükümleri geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Değişiklikler:

Madde 33 – Tescil edilmiş hususlarda vukubulacak her türlü değişiklikler de tescil olunur.

Tescilin dayandığı hadise veya muameleler tamamen veya kısmen sona erer veya ortadan kalkarsa sicildeki kayıt da tamamen veya kısmen silinir.

Her iki halde 29, 30, 31 ve 32 nci maddelerin hükümleri caridir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 31 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinden alınmıştır.

II - Sicil müdürünün görevleri

1. İnceleme görevi ve geçici tescil

MADDE 32- (1) Sicil müdürü tescil için aranan kanuni şartların var olup olmadığını incelemekle yükümlüdür.

(2) Tüzel kişilerin tescilinde, özellikle şirket sözleşmesinin, emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve söz konusu sözleşmenin kanunun bulunmasını zorunluluk olarak öngördüğü hükümleri içerip içermediği incelenir.

(3) Tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtılmaları, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşımamaları ve kamu düzenine aykırı olmamaları şarttır.

(4) Çözümü bir mahkeme kararına bağlı bulunan veya sicil müdürü tarafından kesin olarak tescilinde duraksanan hususlar, ilgililerin istemi üzerine geçici olarak tescil olunur. Ancak, ilgililer üç ay içinde mahkemeye başvurduklarını veya aralarında anlaşıklarını ispat etmezlerse geçici tescil resen silinir. Mahkemeye başvurulduğu takdirde kesinleşmiş olan hükmün sonucuna göre işlem yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Sicil memurunun vazifeleri:

1. Tetkik vazifesi:

Madde 34 – Sicil memuru tescil için aranılan kanuni şartların mevcut olup olmadığını tetkikle mükelleftir.

Hükmi şahısların tescilinde, bilhassa şirket mukavelesinin, emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve kanunun mecburi kıldığı esasları ihtiva edip etmediği araştırılır.

Tescil edilecek hususların hakikata uygun olması, üçüncü şahıslarda yanlış bir fikir yaratacak mahiyette bulunmaması ve amme intizamına aykırı olmaması da şarttır.

Halli bir mahkeme hükmüne bağlı bulunan veya sicil memuru tarafından kati olarak tescilinde tereddüt edilen hususlar, ilgililerin talebi üzerine muvakkaten kaydolunur. Şu kadar ki; ilgililer üç ay içinde mahkemeye müracaat ettikleri yahut aralarında anlaşıklarını ispat etmezlerse muvakkat kayıt re'sen silinir. Mahkemeye müracaat halinde katılmış olan hükmün neticesine göre muamele yapılır.

GEREKÇE

Madde 32 - Madde kural olarak, 6762 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin tekrarıdır. Ancak eski madde gibi yeni madde de geçici tescili içerdiğinden bunun kenar başlıkta belirtilmesinde yarar görülmüştür. Geçici tescilin ayrı bir maddede düzenlenmesinin daha doğru olabileceği düşünülebilir. Ancak, söz konusu kurumun sicil müdürünün inceleme görevinin bir sonucu olduğu noktası değerlendirilmiştir. Gerçekten sicil müdürü incelemeleri sırasında geçici tescili gerektiren bir durum ile karşılaşabilir. İncelemeden ayrı olarak ve soyutlanarak geçici tescil için başvurulması mümkün değildir. Böyle bir varsayım veya olasılık öğretide savunulabilir. Ancak görüş, kabul edilse bile bu tür bir başvurunun istisnai niteliğini ortadan kaldıramaz.

2. Tescile davet ve ceza

MADDE 33- (1) Tescili zorunlu olup da kanuni şekilde ve süresi içinde tescili istenmemiş olan veya 32 nci maddenin üçüncü fıkrasındaki şartlara uymayan bir hususu haber alan sicil müdürü, ilgilileri, belirleyeceği uygun bir süre içinde kanuni zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilini gerektiren sebeplerin bulunmadığını ispat etmeye çağırır.

(2) Sicil müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunmayan ve kaçınma sebeplerini de bildirmeyen kişi, sicil müdürü tarafından ikiyüz Türk Lirasından dörtbin Türk Lirasına kadar idari para cezasıyla cezalandırılır.

(3) Süresi içinde kaçınma sebepleri bildirildiği takdirde, sicil bulduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak tescili gerekli olan bir hususun bulunduğu sonucuna varırsa, bunun tescilini sicil müdürüne emreder, aksi takdirde tescil istemini reddeder. Süresi içinde tescil isteminde bulunmayan veya kaçınma sebeplerini bildirmeyen kişinin ikinci fıkradaki ceza ile cezalandırılması bu fıkra hükmünün uygulanmasına engel oluşturmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tescile davet ve ceza:

Madde 35 – Tescili mecburi olup da kanuni şekilde ve müddeti içinde tescili istenmemiş olan veya 34 üncü maddenin 3 üncü fıkrasındaki şartlara uymayan bir hususu haber alan sicil memuru, ilgilileri, tayin edeceği münasip bir müddet içinde kanuni mecburiyeti yerine getirmeye yahut o hususun tescilini gerekli kılan sebeplerin bulunmadığını ispat etmeye davet eder.

Memurca bildirilen müddet içinde tescil talebinde bulunmayan ve imtina sebeplerini de bildirmeyen kimse, sicil memurunun teklifi üzerine, sicil bulduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli Asliye Hukuk Mahkemesi kararıyla iki milyon liradan kırk milyon liraya kadar para cezasına mahkûm edilir.

Müddeti içinde imtina sebepleri bildirildiği takdirde, sicil bulduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli Asliye Hukuk Mahkemesi evrak üzerinde inceleme yaparak tescili gerekli olan bir hususun mevcut olduğu neticesine varırsa tescilini sicil memuruna emreder, aksi takdirde memurun talebini reddeder.

Mahkemenin bu madde gereğince vereceği kararlar aleyhine ilgililer ve sicil memuru tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Hukuk Muhakemeleri Usulü

Kanunu hükümlerince temyiz yoluna müracaat edebilirler. Temyiz icrayı durdurur.

İlgililerin para cezasına ait mahkûmiyet kararlarını temyiz edebilmeleri için hükmolunan parayı mahkeme veznesine yatırmış veya aynı miktarda teminat göstermiş olmaları şarttır.

Bu maddeye göre hükmolunan para cezaları hapse çevrilmez.

GEREKÇE

Madde 33- Maddenin tümü dikkate alındığında, 33 üncü maddenin 6762 sayılı Kanunun 35 inci maddesini devam ettirdiği söylenebilir. Ancak, maddede az da olsa değişiklikler yapılmıştır. Birinci değişiklik, maddedeki para cezası miktarı günün ekonomik koşullarına uygun olarak yeniden belirlenmiştir. İkinci olarak dördüncü fıkrada, 6762 sayılı Kanundaki metindeki “temyiz yoluna başvurulabilir” hükmü, bölge adliye mahkemelerinin (istinaf) kurulmuş olması dikkate alınarak “kanun yoluna başvurulabilirler” şeklinde değiştirilmiştir. Son olarak da, 6762 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin son fıkrasındaki “Bu maddeye göre hükmolunan para cezaları hapse çevrilemez.” hükmüne yer verilmemiştir. Yargıtay içtihatlarında maddede öngörülen para cezasının disiplin cezası niteliğinde olduğu kabul edildiğinden, bu cezanın adli para cezası gibi ödenmediği hallerde paraya çevrilmesi mümkün bulunmadığından gereksiz olan söz konusu hüküm maddeye alınmamıştır.

3. İtiraz

MADDE 34- (1) İlgililer, tescil, değişiklik veya silinme istemleri ile ilgili olarak, sicil müdürlüğünce verilecek kararlara karşı, tebliğlerinden itibaren sekiz gün içinde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine dilekçe ile itiraz edebilirler.

(2) Bu itiraz mahkemece dosya üzerinden incelenerek karara bağlanır. Ancak, sicil müdürünün kararı, üçüncü kişilerin sicilde kayıtlı bulunan hususlara ilişkin menfaatlerine aykırı olduğu takdirde, itiraz edenle üçüncü kişi de dinlenir. Bunlar mahkemeye gelmezlerse dosya üzerinden karar verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İtiraz:

Madde 36 – İlgililer; vukubulacak tescil veya tadil yahut terkin talepleri üzerine sicil memurluğunca verilecek kararlara karşı, tebliğinden itibaren sekiz gün içinde sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli Asliye Hukuk Mahkemesine dilekçe ile itiraz edebilirler.

Bu itiraz mahkemece evrak üzerinde incelenerek karara bağlanır. Şu kadar ki; sicil memurunun kararı, üçüncü şahısların sicilde kayıtlı bulunan hususlara

mütaallik menfaatlerini ihlal ettiği takdirde, itiraz edenle üçüncü şahıs da dinlenir. Gelmezlerse evrak üzerine karar verilir.

Yukarıki maddenin 4 ncü fıkrası hükmü bu halde dahi tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 34 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek alınmıştır. İkinci fıkradaki “evrak üzerinden” ibaresi yerine “dosya üzerinden” teriminin konulmasının daha doğru olacağı düşünülmüştür.

III - Açıklık

MADDE 35- (1) Tescil işleminin dayanakları olan dilekçe, beyanname, senetler, belgeler ve ilanları içeren gazeteler, üzerlerine sicil defterinin tarih ve numaraları yazılarak sicil müdürlüğüne saklanır.

(2) Herkes ticaret sicilinin içeriğini ve müdürlükte saklanan tüm senet ve belgeleri inceleyebileceği gibi giderini ödeyerek bunların onaylı suretlerini de alabilir. Bir hususun sicilde kayıtlı olup olmadığına dair onaylı belge de istenebilir.

(3) Tescil edilen hususlar, kanun veya tüzükte aksine bir hüküm bulunmadıkça ilan olunur.

(4) İlan, Türkiye genelinde sicil kayıtlarının ilanına özgü Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Aleniyet:

Madde 37 – Tescil muamelesinin dayandığı dilekçe, beyanname ve bütün senet ve vesikalar ve ilanları havi gazeteler, üzerlerine sicil defterinin tarih ve numaraları yazılmak suretiyle saklanır.

Herkes ticaret sicilinin münderecatını ve dairede saklanan bütün senet ve vesikaları tetkik edebileceği gibi bunların tasdikli suretlerini de isteyebilir. Bir hususun sicilde kayıtlı olup olmadığına dair tasdikname dahi istenebilir.

İlana tabi tescil ve kayıtlar, kanun veya nizamnamede aksine bir hüküm bulunmadıkça aynen ilan olunur.

İlan, hükümet merkezinde bütün Türkiye'ye ait sicil kayıtlarını ilana mahsus gazete ile yapılır.

GEREKÇE

Madde 35 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 37 nci maddesinin tekrarıdır. Sadece son fıkrada Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi adı ile zikredilmiş ve hüküm amacına uygun şekilde ifade edilmiştir.

IV - Sonuçları

1. Tescil ve ilanın üçüncü kişilere etkisi

MADDE 36- (1) Ticaret sicili kayıtları nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında, tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği; ilanının tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğurur. Bu günler, tescilin ilanı tarihinden itibaren işleme başlayacak olan sürelerle de başlangıç olur.

(2) Bir hususun tescil ile beraber derhâl üçüncü kişiler hakkında sonuç doğuracağına veya sürelerin derhâl işleyeceğine ilişkin özel hükümler saklıdır.

(3) Üçüncü kişilerin, kendilerine karşı sonuç doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddiaları dinlenmez.

(4) Tescili zorunlu olduğu hâlde tescil edilmemiş veya tescil edilip de ilanı zorunlu iken ilan olunmamış bir husus, ancak bunu bildikleri veya bilmeleri gerektiği ispat edildiği takdirde, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Hükümleri:

1. Tescilin üçüncü şahıslara tesiri:

Madde 38 – Ticaret sicili kayıtları, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü şahıslar hakkında, kaydın gazete ile ilan edildiği; ilanının tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü takibeden iş gününden itibaren hüküm ifade eder. Bu günler, kaydın ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan müddetlere de başlangıç olur.

Bir hususun tescil ile beraber derhal üçüncü şahıslar hakkında hüküm ifade edeceğine veya müddetlerin derhal işleyeceğine dair hususi hükümler mahfuzdur.

2. Sicille itimat:

Madde 39 – Üçüncü şahısların, yukarıki madde gereğince kendilerine karşı hüküm ifade etmeye başlayan kayıtları bilmediklerine mütaallik iddiaları dinlenmez.

Tescili lazım geldiği halde tescil edilmemiş veya tescil edilip de ilanı gerekirken ilan edilmemiş olan bir husus ancak bunu bildikleri ispat edilmek şartıyla, üçüncü şahıslara karşı dermeyan edilebilir.

GEREKÇE

Madde 36 - Tasarının 36 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları 6762 sayılı Kanunun 38 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının aynen tekrarıdır. Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları ise 6762 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarından aynen alınmıştır. Böylece, 6762 sayılı Kanunun 38 ve 39 uncu maddeleri 36 nci maddede “Tescil ve ilânın üçüncü kişilere etkisi” kenar başlığı altında birleştirilmiştir. Bunun sebebi, 6762 sayılı Kanunda iki maddeye bölünmüş olan bu hükümlerin aynı konuya ilişkin bulunmalarıdır. Ayırma yapaydır. Başka bir deyişle, 6762 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinde gene tescilin üçüncü kişilere etkisi düzenlenmiştir; bu maddenin “sicile itimat” ile herhangi bir ilgisi yoktur.

2. Görünüşe güven

MADDE 37- (1) Tescil kaydı ile ilan edilen durum arasında aykırılık bulunması hâlinde, tescil edilmiş olan gerçek durumu bildikleri ispat edilmediği sürece, üçüncü kişilerin ilan edilen duruma güvenleri korunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 37. maddesinin “Tescil kaydı ile ilan edilen durum arasında aykırılık bulunması halinde, tescil edilmiş olan gerçek durumu bildikleri ispat edilmediği sürece, üçüncü kişilerin ilan edilen duruma güvenleri korunur.” şekline dönüştürülmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Madde metnindeki “Tescili gereken bir husus yanlış ilân edilmişse, üçüncü kişi. tescil edilecek husus kendisini ilgilendiren kişiye karşı ilân edilen hususa dayanabilir; meğerki, yanlışlığı biliyor olsun.” ibaresi uygulanamayacak kadar karışık bir ifadeyi içermektedir. Maddede ifade edilmek istenen husus, “sicile güven ilkesi”dir. Bu sebeple sicile güven ilkesinin birçok kanundaki alışılmış ifadesine uyan teklif edilen metin isabetlidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 37 nci maddesinde, hükmün daha anlaşılır hâle gelmesi amacıyla ibare değişikliği yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 37 - Madde, AET'nin 09/03/1968 tarihli ve 68/151 sayılı şirketler hukukuna ilişkin Birinci Yönergesinin 3 (6) ncı maddesinin gereği olarak ancak Yönerge hükmünü yansıtan Alm. TK'nın 15 (3) paragrafının hükmü göz önünde tutularak kaleme alınmıştır. Alman Kanunundaki hüküm, Yönergedeki, sadece sermaye şirketleri hakkında ve doğru tescil edilen hususların yanlış ilân edilmesine ilişkin düzenlemeyi genişletip, bütün sicil kayıtlarını kapsayacak genel bir hüküm hâline dönüştürmüştür. Kaynak Kanundaki düzenlemeye temel oluşturan gerekçeler, Tasarı bakımından da kabul görmüştür. Ancak bu maddede yapılan değişiklikler aynı zamanda hakim Türk öğretisinin “görünüşe güven” kuramına ilişkin anlayışına da uygundur.

Yönerge hükmü, sözü itibarıyla yalnızca tescilin doğru ancak, ilânın yanlış yapıldığı hâllere yöneliktir. Buna karşılık, kaynağın ve Tasarı hükmünün uygulama alanına, tescilin de yanlış yapıldığı veya tescil yokken ilânın yanlış yapıldığı yahut yanlışlıkla ilân yapıldığı ya da tescilde ve ilânda farklı yanlışlıkların bulunduğu hâller de girmektedir. Bu bağlamda önemli bir soruna işaret etmek hükmün anlaşılması bakımından gereklidir. Tescilin yanlış, ancak ilânın doğru yapıldığı hâllere bu hükmün uygulanıp uygulanmayacağı tartışılabilir. Hükmün sözünün sorunu dışarıda bıraktığı yani söze göre anılan hâlde hükmün uygulanmasına olanak tanımadığında duraksama olamaz. Bu durumda somut olay gerçeğine, menfaatler dengesine ve sicil hukukunun genel ilkelerine göre bir sonuca varılmalıdır. Olumsuz sayılabilecek bu görüşe karşı Alman öğretisinde, hükmün söz konusu soruna kıyasen uygulanması gerektiği de savunulmuştur.

Hüküm, görünüşe güven ilkesini sicil hukuku yönünden düzenlemekte, üçüncü kişinin, bir hususun ilân edilen şekline güvenip ona dayanabileceğini belirtmektedir. Tescilin konusunu oluşturan kişinin, tescilin ilan ile bağdaşmadığı, onunla çeliştiği yönündeki itirazını kanıtlamış olması üçüncü kişiyi etkilemez. Böylece üçüncü kişinin yanlış, gerçeğe aykırı ilâna duyduğu güven korunmaktadır. Buna karşılık, üçüncü kişinin ilân edilmiş hususun tescil edilenden farklı olduğu konusunda olumlu bilgisi bulunduğu ispat edilirse, üçüncü kişi ilâna dayanamaz. Kısaca olumlu bilgi ilânı bertaraf edip tescili öne çıkarır, çünkü üçüncü kişinin korunmaya değer bir güveni yoktur.

Yönergede bulunmayıp kaynak hükümden alınan bir ibarenin de açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bu ibare “işleri ile ilgili” cümle parçacıdır. Bu ibarenin önemi şuradadır: İşleri ile ilgili tescil yapılmış olan kişi tescili üçüncü kişiye iletilemeyecek, üçüncü kişi durumunda olmayanlara dermeyan edebilecektir.

Bu madde, üçüncü kişinin kural olarak ilân edilen bir içeriğin ilân edilmiş şekline güvenmesi, ilândan farklı olan tescil içeriğinin ona karşı iletilememesi kuralını koymaktadır. Buna göre tescil edilen hukukî olgu (içerik) ile ilân edilen içerik farklı ise, tescil hukukunda önemli olanın tescil edilen olgu olmasına rağmen, tescile konu olan tescil edilen olguyu (içeriği) üçüncü kişiye iletilemeyecek, üçüncü kişi tescil edilen ile bağlı olmaksızın ilâna dayanabilecektir. Meselâ, (T)nin ticarî mümessili olarak (A) tescil, fakat (B) ilân edilmişse üçüncü kişi (Ü) ilâna göre ticarî mümessil olan (B) ile bir sözleşme yapmışsa işletme sahibi (T) sözleşme ile bağlıdır; tescilin esas alınmasını isteyemez; meğerki (Ü)'nün

tescili bildiğini ispat etsin. Ancak (Ü) isterse tescile de dayanabilir. Üçüncü kişi, yanlışlık düzeltilinceye kadar korunur. Kısaca yabancı öğretide belirtildiği üzere, üçüncü kişi gerçeğe aykırı ilânın gerçekliğine, tescil ister doğru, ister gerçeğe aykırı olsun güvenebilir. Buna ilânın olumlu etkisi denir. Bu anlamda olumlu etki sadece üçüncü kişi bağlamında doğar. Hükmün uygulanabilme şartlarından birincisi, tescil edilen olgunun tescili gerekli bir husus olmasıdır. Tescili gerekmeyp de tescil edilmiş bir olguya yani sicilin olumlu işlevi haiz olmadığı bir hususa 37 nci madde uygulanmaz. Aynı kural tescil edilebilecek hususlar için de geçerlidir. Hükmün uygulanabilmesinin ikinci şartı ilânın yanlış, yani tescil edilen ile ilân olunanın farklı olması, ikisi arasında uygunsuzluk bulunmasıdır. “Yanlış” kavramının içeriğinin öğretice belirleneceği ve yargı kararlarıyla açıklık kazanacağı şüphesizdir. Önemli olan tescil ile ilânın farklı olmasıdır. Yoksa, tescile başvuru dosyasındaki içerikle yani taleple tescil arasında farklılık bulunması hükmün kapsamı dışındadır. Tescil ile ilân edilen arasında fark yoksa, üçüncü kişi, tescil ve ilândan farklı olan talebe dayanamaz.

“Üçüncü kişi” terimine hakkında tescil yapılan kişinin işletmesindeki yöneticiler ve işletmenin ortakları girmez.

Üçüncü kişinin güveninin esas alınacağı an, onun haklarına etkili olguların gerçekleştiği andır. Meselâ, bir komandit şirket sermayesini 100.000 YTL’den 200.000.- YTL’ye artırmış, bu arada komanditer (K) da sermaye payını 5.000.- YTL’den 10.000.- YTL’ye yükseltmiştir. Artırım bu şekilde doğru olarak tescil olunmuş, ancak maddî bir yanlışlık yapılarak (K)’nın artırılan payı 10.000.- YTL iken 100.000.- YTL şeklinde ilân edilmiştir. İlândan bir gün sonra, varlıklı ve borcuna bağlı bir işadamı olan (K)’nın payını kendisi için yeterli güvence olarak değerlendiren (B) bankası, komandit şirkete 100.000.- YTL tutarında kredi açmıştır. Komanditer (K), (B) bankasına karşı tescile dayanıp kendi payının 10.000.- YTL olduğu, sorumluluğunun bu tutarla sınırlı bulunduğunu ileri süremez. Buna karşılık (B) bankası da ilândan önce kendisi tarafından açılmış kredi için (K)’yi 100.000.- YTL’ye kadar sorumlu tutamaz. Eski kredi için (K)’nın payının gerçek tutarı olan 10.000.- YTL esas alınır.

3. Sorumluluk

MADDE 38- (1) Tescil ve kayıt için bilerek gerçeğe aykırı beyanda bulunanlar, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır. Gerçeğe aykırı tescilden dolayı zarar görenlerin tazminat hakları saklıdır.

(2) Kayıtların 32 nci maddenin üçüncü fıkrası hükümlerine uymadığını öğrendikleri hâlde düzeltilmesini istemeyenler ve tescil olunan bir hususun değişmesi, sona ermesi veya kaldırılması dolayısıyla, kaydın değiştirilmesini veya silinmesini istemeye ya da yeniden tescili gereken bir hususu tescil ettirmeye zorunlu olup da bunu yapmayanlar, bu kusurları nedeniyle üçüncü kişilerin uğradıkları zararları tazmin ile yükümlüdürler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İlgililerin cezai ve hukuki mesuliyeti:

Madde 40 – Tescil ve kayıt için suiniyetle hakikata aykırı beyanda bulunanlar ceza mahkemesi tarafından iki milyon liradan kırk milyon liraya kadar ağır para

cezasına veya bir aydan altı aya kadar hapis cezasına yahut bu cezaların ikisine birden mahkûm edilirler ve ayrıca bir yıldan beş yıla kadar ticaret ve sanayi odalarına aza olabilmek ve borsada muamele yapabilmek haklarından mahrumiyetlerine veya borsalardan muvakkat olarak çıkarılmalarına karar verilir. Hakikata aykırı tescilden dolayı zarar görenlerin tazminat hakları mahfuzdur.

Kayıtların 34 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki esaslara uymadığını öğrendikleri halde düzeltilmesini istemiyenler ile tescil olunan bir hususun değişmesi veya sona ermesi veyahut kaldırılması dolayısıyla kaydın değiştirilmesini veya silinmesini istemiye veya yeniden tescili icabeden bir hususu tescil ettirmeye mecbur olup da bunu yapmayanlar bu kusurları yüzünden üçüncü şahısların uğradıkları zararları tazmin ile mükelleftirler.

GEREKÇE

Madde 38 - Madde, gün esasına dayalı adlî para sistemine göre yeniden kaleme alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Ticaret Unvanı ve İşletme Adı

A) Ticaret unvanı

I - Kullanma zorunluluğu

1. Genel olarak

MADDE 39- (1) Her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır.

(2) Tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılır. Ayrıca, tacirin işletmesiyle ilgili olarak kullandığı her türlü kâğıt ve belgede, tacirin sicil numarası, ticaret unvanı, işletmesinin merkezi, tacir sermaye şirketi ise taahhüt edilen ve ödenen sermaye, internet sitesinin adresi ve numarası gösterilir. Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, sırasıyla yönetim kurulu başkan ve üyelerinin; müdürlerin ve yöneticilerin adları ile soyadları gösterilir. Tüm bu bilgiler şirketin internet sitesinde de yayımlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Ticaret unvanı:

I - Kullanma mecburiyeti:

1. Umumi olarak:

Madde 41 – Her tacir, ticari işletmesine müteallik muameleleri ticaret unvanıyla yapmaya ve işletmesiyle ilgili senet ve sair evrakı bu unvan altında imzalamaya mecburdur.

Tescil olunan ticaret unvanının, ticari işletmenin giriş cephesinin herkes tarafından kolayca görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılması mecburidir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 39 uncu maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılır. Ayrıca, tacirin işletmesi ile ilgili olarak kullandığı her türlü kağıt ve belgede, tacirin sicil numarası, ticaret unvanı, işletmesinin merkezi, tacir sermaye şirketi ise taahhüt edilen ve ödenen sermaye, internet sitesinin adresi ve numarası gösterilir. Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, sırasıyla yönetim kurulu başkan ve üyelerinin; müdürlerin ve yöneticilerin adları ile soyadları gösterilir. Tüm bu bilgiler şirketin internet sitesinde de yayımlanır.”

Önerge gerekçesi

İkinci fıkraya, Avrupa Birliğinin şirketlere ilişkin 63/151 sayılı Yönergesine uygun olarak, tacirin işletmesiyle ilgili kâğıt ve belgelerde hem taahhüt edilen hem de ödenen sermayenin açıkça yazılması zorunluluğunu belirten bir ek yapılması uygun görülmüştür. Ayrıca uygulamanın ihtiyaçları göz önüne alınarak ve şeffaflık ilkesi açısından yararlı olacağı da düşünülerek, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu başkan ve üyelerinin, müdürlerin ve yöneticilerin adlarının işletme ile ilgili belge ve kâğıtlarda yer alması ve bu bilgilerin internet sitesinde de yayımlanmasına ilişkin gereklilik de hükme eklenmiştir. Çünkü üçüncü kişiler şirkette kimi muhatap alacaklarını çoğu kez bilmemekte, yöneticilerin kimler olduğu hakkında bilgi alamamaktadır. Hükümün yeni şekli uygulamada kolaylık sağlayacaktır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 39 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “web” ibareleri kanun tekniğine uygun olarak tüm Tasarı metninde “internet” olarak değiştirilmiş; yapılan bu değişiklik Komisyonca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 39 - 6762 sayılı Kanununun 41 inci maddesini karşılayan ve tekrarlayan bu hükmün ikinci fıkrası yenidir. AT'ın şirketler hukukuna ilişkin 68/151/AET sayılı Birinci Yönergesinden esinlenerek ve 1524 üncü maddenin öngörülme amacı göz önünde tutularak kaleme alınan bu hüküm ile şeffaflığın sağlanması amaçlanmıştır. Tacir işletmesiyle ilgili belgelerinde sicil numarasını, ticaret unvanını, merkezini, tacir ticaret şirketi ise sermaye miktarını ve ayrıca web sitesi adresi ve numarasını yazmak zorundadır. Bunlar söz konusu belgelere yazılması gerekenler bakımından kanunî asgarîyi göstermektedir. Tacir bunlara eklemeler yapabilir (meselâ Almanya'da olduğu gibi, yönetim kurulu üyelerinin adlarını ve faaliyet adresini yazabilir).

Bu maddenin ikinci fıkrasında Web sitesi numarasından söz edilmiştir. Bu numara teknik anlamda Web sitesi numarası olmayıp Tasarının 1524 üncü maddesindeki bilgi toplumu hizmetlerine yani yönlendirilmiş mesajların konulduğu bölüme özgü sicile kaydı üzerine sicil tarafından verilecek kayıt numarasıdır. Böylelikle bilgi toplumu hizmetleri içeriği bu numara ile kolaylıkla tanımlanabilecektir.

2. Tescil

MADDE 40- (1) Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren onbeş gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirir.

(2) Her tacir kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı notere onaylattırdıktan sonra sicil müdürlüğüne verir. Tacir tüzel kişi ise, unvanla birlikte onun adına imzaya yetkili kimselerin imzaları da notere onaylatılarak sicil müdürlüğüne verilir.

(3) Merkezi Türkiye'de bulunan ticari işletmelerin şubeleri de buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Ticaret unvanına ve imza örneklerine ilişkin birinci ve ikinci fıkra hükümleri bu işletmelere de uygulanır. Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça merkezin bağlı olduğu sicile geçirilen kayıtlar şubenin bağlı bulunduğu sicile de tescil olunur. Ancak, bu hususta şubenin bulunduğu yer sicil müdürlüğünün ayrı bir inceleme zorunluluğu yoktur.

(4) Merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubeleri, kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret unvanına ilişkin hükümleri saklı kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi tescil olunur. Bu şubeler için yerleşim yeri Türkiye'de bulunan tam yetkili bir ticari mümessil atanır. Ticari işletmenin birden çok şubesi varsa, ilk şubenin tescilinden sonra açılacak şubeler yerli ticari işletmelerin şubeleri gibi tescil olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tescil

Madde 42 – Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirmeye mecburdur.

Her tacir kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı notere tasdik ettirdikten sonra sicil memuruna tevdi etmiye mecburdur. Tacir hükmi şahıs ise unvanla birlikte onun namına imzaya yetkili kimselerin imzaları da notere tasdik ettirilerek sicil memuruna verilir.

Merkezi Türkiye’de bulunan ticari işletmelerin şubeleri de buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Ticaret unvanına ve imza örneklerine mütaallik yukarıki fıkraların hükümleri bunlara da tatbik olunur. Kanunda aksine hüküm olmadıkça merkezin bağlı olduğu sicile geçirilmiş olan kayıtlar şubenin bağlı bulunduğu sicile de tescil olunur. Şu kadar ki, bu hususta şube sicil memurunun ayrı bir inceleme mecburiyeti yoktur.

Merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye’deki şubeleri, kendi memleket kanunlarının ticaret unvanı hakkındaki hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi tescil olunur. Bu gibi şubeler için ikametgâhu Türkiye’de bulunan tam yetkili bir ticari mümessil tayini mecburidir. Birden fazla şubesi varsa, ilk şubenin tescilinden sonra açılacak şubeler yerli ticari işletmelerin şubeleri gibi tescil olunur.

(Son fıkra: Mülga : 12/12/1959 - 7397/64 md.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 40 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında birinci ve ikinci fıkralara yapılan atıf, kanun yapım tekniğine uygun olarak değiştirilmiş; yapılan bu değişiklik Komisyonca da kabul edilmiş; Komisyonumuzca ayrıca, uygulamada ortaya çıkması muhtemel sorunların önüne geçilmesi amacıyla “müdürü” ibareleri “müdürlüğü” olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 40 - Madde, esas itibarıyla 6762 sayılı Kanunun 42 ncı maddesinin tekrarıdır. Sadece “sicil memuru” ibaresi “sicil müdürü” ibaresiyle değiştirilmiştir.

Hükümün dördüncü fıkrası şubenin yönetimi ve temsili için tam yetkili bir ticari mümessil tescilinin BK’nın da kabul ettiği bir kural olması sebebiyle korunmuş; ancak, yürürlükte olup olmadığı öğretilerde tartışmalı olan 6762 sayılı Kanunun 42 ncı maddesinin beşinci fıkrası hükmü Tasarıya alınmamıştır.

II - Ticaret unvanının şekli**1. Gerçek kişiler**

MADDE 41- (1) Gerçek kişi olan tacirin ticaret unvanı 46 ncı maddeye uygun olarak yazılabileceği ekler ile kısaltılmadan yazılacak adı ve soyadından oluşur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Ticaret unvanının şekli:******1. Hakiki şahıslar:***

Madde 43/1 – Hakiki şahıs olan tacirin ticaret unvanı 48 inci maddeye uygun olarak yazılabileceği ilaveler ile kısaltılmadan yazılacak ad ve soyadından terekübeder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 41 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmünü tekrarlamaktadır.

6762 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin, gerçek ve tüzel kişilerin ticaret unvanlarının korunmasında gerçek kişi unvanları aleyhine farklılık yaratan ikinci fıkrası, bugün anlamını yitirmiş ve haksız bir durum yaratır konuma girmiştir. Gerçek kişi unvanlarının da sadece tescil edildikleri sicil dairesinde bilindikleri anlayışı bugünkü teknolojik ilerlemeler, özellikle elektronik ortamın olanakları karşısında terk edilmiştir. Bu sebeple gerçek kişi unvanlarının da Türkiye çapında korunması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Tasarının 45 inci maddesi de buna göre düzenlenmiştir.

2. Tüzel kişiler**a) Kollektif ve komandit şirketler**

MADDE 42- (1) Kollektif şirketin ticaret unvanı, bütün ortakların veya ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla şirketi ve türünü gösterecek bir ibareyi içerir.

(2) Adi veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ticaret unvanı, komandite ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla şirketi ve türünü gösterecek bir ibareyi içerir. Bu şirketlerin ticaret unvanlarında komanditer ortakların adları ve soyadları veya ticaret unvanları bulunamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hükmi şahıslar:

a) Kollektif ve komandit şirketler:

Madde 44 – Kolektif şirketin ticaret unvanı, bütün ortakların veya hiç olmazsa ortaklardan birinin adı ve soyadı ile şirketi ve nevini gösterecek bir ibareyi ihtiva eder.

Adi veya Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ticaret unvanı, komandite ortaklardan hiç olmazsa birinin ad ve soyadı ile şirketi ve nevini gösterecek bir ibareyi ihtiva eder. Bu şirketlerin ticaret unvanlarında komanditer ortakların ad ve soyadlarının bulunması yasaktır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 42 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

b) Anonim, limited ve kooperatif şirketler

MADDE 43- (1) Anonim, limited ve kooperatif şirketler, işletme konusu gösterilmek ve 46 ncı madde hükmü saklı kalmak şartıyla, ticaret unvanlarını serbestçe seçebilirler.

(2) Ticaret unvanlarında, “anonim şirket”, “limited şirket” ve “kooperatif” kelimelerinin bulunması şarttır. Bu şirketlerin ticaret unvanında, gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibareler, baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Limited, anonim ve kooperatif şirketler:

Madde 45 – Limited, anonim ve kooperatif şirketler, işletme mevzuu gösterilmek ve 48 inci madde hükmü mahfuz kalmak şartıyla ticaret unvanlarını serbestçe seçebilirler.

Şu kadar ki; ticaret unvanlarında; (Limited şirket.) (Anonim şirket) ve (Kooperatif) kelimelerinin bulunması şarttır. Bunların ticaret unvanında hakiki bir şahsın ad veya soyadı bulunduğu takdirde şirket nevini gösteren ibarelerin rumuzla veya kısaltılmış olarak yazılmaları caiz değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 43 üncü maddesinde aşağıdaki gerekçelerle Komisyonumuzca değişiklik yapılmıştır.

Ülkemizde Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağlı yaklaşık 78.000, Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı 11.000 olmak üzere toplam 89.000 kooperatif faaliyet göstermektedir. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda, 5146 sayılı Kooperatifler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 2004 yılında yapılan değişiklik, kooperatiflerin ticaret şirketlerinden olduğu ve bir ortaklık olduğu hususundaki tartışmaları kaldırmıştır. Öte yandan, kooperatiflerin ticaret şirketlerinden sayılmaları ayrı bir husus, bunların unvanlarında “şirket” ibaresinin bulunması ayrı bir husustur. Kooperatiflerin unvanlarında zorunlu olarak “şirket” ibaresinin bulunması halinde, yukarıda bahsedilen 89.000 kooperatife ilişkin intibak işlemleri yapılması zorunlu hale gelecek ve kooperatiflerin bu şekilde unvan değişikliğine gitme zorunluluğu gereksiz bir mali yük oluşturacaktır.

Diğer yandan, ticaret unvanında, gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibarelerin baş harfler veya başka şekilde kısaltılarak yazılmaması daha uygun olacaktır.

GEREKÇE

Madde 43 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 45 inci maddesinden aynen alınmıştır. Sadece mevcut metindeki “rumuz” kelimesi yerine “baş harflerle” ibaresi konulmuştur: “A.Ş.” gibi. Buna karşılık “kısaltma”nın anlamı farklıdır. “A.Ş.” baş harflerle anonim şirketi ifade eder. “Anom. Şir.”, Ltd. Şrkt” ise kısaltmadır.

c) Tacir sayılan diğer tüzel kişiler ve donatma iştiraki

MADDE 44- (1) Ticari işletmeye sahip olan dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanları, adlarıdır.

(2) Donatma iştirakinin ticaret unvanı, ortak donatanlardan en az birinin adı ve soyadını veya deniz ticaretinde kullanılan geminin adını içerir. Soyadları ve gemi adı kısaltılamaz. Ticaret unvanında ayrıca donatma iştirakini gösterecek bir ibare de bulunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Tacir sayılan diğer hükmi şahıslar ve donatma iştiraki

Madde 46 – Ticari işletmeye sahip olan dernek ve diğer hükmi şahısların ticaret unvanları, adlarının aynıdır.

Donatma iştirakinin ticaret unvanı, müşterek donatanlardan hiç olmazsa birinin ad ve soyadını veya deniz ticaretinde kullanılan geminin adını ihtiva eder. Soyadları ve gemi adı kısaltılamaz. Ticaret unvanında ayrıca donatma iştirakini gösterecek bir ibare de bulunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 44 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinden aynen alınmıştır.

d) Ortak hükümler

MADDE 45- (1) Bir ticaret unvanına Türkiye'nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde, ek yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

d) Müsterek hükümler:

Madde 47/2 – Bir hükmi şahsın ticaret unvanına Türkiye'nin her hangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırılması için gerekli olduğu takdirde, lüzumlu ilavelerin yapılması mecburidir.

GEREKÇE

Madde 45 - 6762 sayılı Kanunun 47 nci maddesinin birinci fıkrası hükmü, 41 inci madde için verilen gerekçe ile Tasarıya alınmamıştır. Bunun gibi 6762 sayılı Kanundaki maddenin ikinci fıkrasında yer alan "hükmi şahsın" ibaresine, aynı gerekçe ile maddede yer verilmemiştir.

3. Ekler

MADDE 46- (1) Tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzeyine aykırı olmamak şartıyla; her ticaret unvanına, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler yapılabilir.

(2) Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamazlar.

(3) "Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Millî" kelimeleri bir ticaret unvanına ancak Bakanlar Kurulu kararıyla konabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İlaveler:

Madde 48 – Tacirin hüviyeti ve işletmenin genişlik ve ehemmiyeti yahut mali durumu hakkında üçüncü şahıslarda yanlış bir kanaatin meydana gelmesine mahal verecek mahiyette veya hakikata yahut amme intizamına aykırı olmamak şartıyla her ticaret unvanına, işletmenin mahiyetini gösteren veya unvanda zikredilen kimselerin hüviyetlerini belirten yahut muhayyel adlardan ibaret olan ilaveler yapılabilir.

Tek başına ticaret yapan hakiki şahıslar ticaret unvanlarına bir şirketin mevcut olduğu zannını uyandıracak ilaveler yapamazlar.

(Türk), (Türkiye), (Cumhuriyet) ve (Milli) kelimeleri bir ticaret unvanına ancak İcra Vekilleri Heyeti kararıyle konabilir.

GEREKÇE

Madde 46 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 48 inci maddesinden içerik olarak aynen alınmış, dilin yenileştirilmesi yanında bazı eklemeler de yapılmıştır. Bu madde dolayısıyla yapılacak eklerin yabancı bir veya birkaç kelime olmasına engel oluşturan herhangi bir hükmün Tasarıda yer almadığı özellikle belirtilmelidir. Yabancı kelime kullanılması diğer haklı sebepler yanında, yabancı ana şirket ile yavru şirket arasındaki ilişkinin kurulması ve turizm sektöründe işletmenin yabancılara tanıtılması yönünden bir gereklilik olarak çıkmaktadır. Ayrıca ana şirketin unvanında bulunan bir kılavuz kelimenin yavru şirkette yer almaması bir varlıktan yararlanamamak gibi ekonomik bir nedene de ve bazen de bir hak kaybına neden olabilir.

4. Ticaret unvanının devamı

MADDE 47- (1) Ticari işletme sahibinin veya bir ortağın ticaret unvanında yer alan adı kanunen değişir veya yetkili makamlar tarafından değiştirilirse unvan olduğu gibi kalabilir.

(2) Kollektif veya komandit şirkete ya da donatma iştirakine yeni ortakların girmesi hâlinde ticaret unvanı değiştirilmeksizin olduğu gibi kalabilir. Bu şirketlerden birinin ticaret unvanına adı dâhil olan bir ortağın ölümü üzerine mirasçıları onun yerine geçerek şirketin devamını kabul eder veya şirkete girmemekle beraber bu hususta izinlerini yazılı şekilde bildirirlerse şirket unvanı olduğu gibi bırakılabilir. Şirketten ayrılan ortağın adı da yazılı izni alınmak şartıyla şirket unvanında kalabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Ticaret unvanının devamı:

Madde 49 – Ticari işletme sahibinin veya bir ortağın ticaret unvanına dahil bulunan adı kanunen değişir veya salahi yetli makamlar tarafından değiştirilirse unvan olduğu gibi kalabilir.

Kolektif veya komandit şirkete yahut donatma iştirakine yeni ortakların girmesi halinde ticaret unvanı değiştirilmeksizin olduğu gibi kalabilir. Bu şirketlerden birinin ticaret unvanına adı dahil olan bir ortağın ölümü üzerine mirasçıları onun yerine geçerek şirketin devamını kabul eder veya şirkete girmemekle beraber bu hususta muvafakatlerini yazılı şekilde bildirirlerse şirket unvanı olduğu gibi bırakılabilir. Şirketten ayrılan ortağın adı da yazılı muvafakati alınmak şartıyla şirket unvanında kalabilir.

GEREKÇE

Madde 47 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinden aynen alınmıştır.

5. Şubeler

MADDE 48- (1) Her şube, kendi merkezinin ticaret unvanını, şube olduğunu belirterek kullanmak zorundadır. Bu unvana şube ile ilgili ekler yapılabilir.

(2) 41 ve 45 inci maddeler şubenin ticaret unvanı hakkında da uygulanır.

(3) Merkezi yabancı ülkede bulunan bir işletmenin Türkiye'deki şubesinin ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmesi şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Şubeler:

Madde 50 – Her şube, kendi merkezinin ticaret unvanını şube olduğunu belirterek kullanmak mecburiyetindedir. Bu unvana şube ile ilgili ilavelerin yapılması caizdir.

43 ve 47 nci maddeler şubenin ticaret unvanı hakkında da tatbik olunur.

Merkezi yabancı memlekette bulunan bir işletmenin Türkiye'deki şubesinin ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmesi şarttır.

GEREKÇE

Madde 48 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 50 nci maddesinden aynen alınmıştır.

6. Ticaret unvanının devri

MADDE 49- (1) Ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez.

(2) Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğurur. Devir hâlinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

6. Ticaret unvanının devri:

Madde 51 – Ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez.

Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın dahi devrini tazammun eder.

GEREKÇE

Madde 49 - 6762 sayılı Kanununun 51 inci maddesinin tekrarı olan hükme, ticaret unvanını devralan kişinin herhangi bir değişiklik yapmaya zorunlu olmadan unvanı kullanması hakkını veren bir ek yapılarak unvandaki değer korunmuştur.

III - Ticaret unvanının korunması

1. İlke

MADDE 50- (1) Usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Ticaret unvanının korunması:

1. Esas:

Madde 52 – Usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanmak hakkı, munhasıran sahibine aittir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 50 - Madde 6762 sayılı Kanunun 52 nci maddesinden aynen alınmıştır.

2. Bildirim ve ceza

MADDE 51- (1) Bütün mahkemeler, memurlar, ticaret ve sanayi odaları, noterler ve Türk Patent Enstitüsü görevlerini yaparlarken bir ticaret unvanının tescil edilmediğini, kanun hükümlerine aykırı olarak tescil edildiğini veya kullanıldığını öğrenirlerse durumu yetkili ticaret sicili müdürüne ve Cumhuriyet savcılığına bildirmek zorundadırlar.

(2) 39 ilâ 46 ve 48 inci madde hükümlerini ihlal edenler ve 49 uncu maddeye aykırı olarak ticaret unvanını devredenlerle devralan ve kullanan kimseler, 38 inci maddenin birinci fıkrasına göre cezalandırılırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İhbar ve ceza:

Madde 53 – Bütün mahkemeler ve memurlar, ticaret ve sanayi odaları ve noterler vazifelerini yaparken bir ticaret unvanının tescil edilmediğini veya kanunun hükümlerine aykırı olarak tescil yahut istimal edildiğini öğrenirlerse keyfiyeti salahiyetli ticaret sicil memuruna ve müddeiumumiliğe bildirmeye mecburdurlar.

41 ila 48 ve 50 nci maddeler hükümlerine aykırı hareket edenler ve 51 inci maddeye muhalif olarak ticaret unvanını devredenlerle devralan ve kullanan kimseler, 40 uncu maddenin birinci fıkrasındaki cezalara mahkûm edilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 51 inci maddesinin ikinci fıkrası, 39 ilâ 46 ve 48 inci maddeleri ihlâl edenlerin 38 inci maddenin birinci fıkrasına göre cezalandırılmalarını sağlayıcı, daha uygun, bir lafza kavuşturulmuştur. Tasarı metnindeki “.... fıkrasındaki cezalara mahkum edilirler” ibaresinin ceza hukuku ilkelerine uygun görülmebileceğinden endişe edilmiş, gerekli düzeltme yapılmıştır. Bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 51 - Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 53 üncü maddesini aynen tekrar etmektedir. Sadece, birinci fıkraya Türk Patent Enstitüsü eklenmiştir.

3. Unvanına tecavüz edilen kimsenin hakları

MADDE 52- (1) Ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılması hâlinde hak sahibi, bunun tespitini, yasaklanmasını; haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini, tecavüzün sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını ve zarar varsa, kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat isteyebilir. Maddi tazminat olarak mahkeme, tecavüz sonucunda mütecevizin elde etmesi mümkün görülen menfaatinin karşılığına da hükmedebilir.

(2) Mahkeme, davayı kazanan tarafın istemi üzerine, giderleri aleyhine hüküm verilen kimseye ait olmak üzere, kararın gazete ile yayımlanmasına da karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Unvanına tecavüz edilen kimsenin hakları:

Madde 54 – Ticaret unvanı kanuna aykırı olarak başkası tarafından kullanılan kimse, bunun men'ini ve haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini ve zarar görmüş ise, kusur halinde bunun da tazminini isteyebilir.

Mahkeme, davayı kazanan tarafın talebi üzerine, masrafları aleyhine hüküm verilen kimseye ait olmak üzere hükmün gazete ile de yayımlanmasına karar verebilir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görülmekte olan 96 Sıra Sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 52. maddesinin 1. fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 52- (1) Ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılması hâlinde hak sahibi, bunun tespitini, yasaklanmasını; haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini, tecavüzün sonucu olan maddî durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını ve zarar varsa, kusurun ağırlığına göre maddî ve manevî tazminat isteyebilir. Maddî tazminat olarak mahkeme, tecavüz sonucunda mütecevizin elde etmesi mümkün görülen menfaatinin karşılığına da hükmedebilir.”

Önerge gerekçesi

1 . Fıkra da yer alan “ticaret hayatında geçerli olan dürüst uygulamalara” ibaresi, çeviri izlenimi vermektedir. Onun yerine, aynı anlama gelen ve daha kısa “ticari dürüstlüğe” sözcüğü kullanılmış, yine “men'ini” ibaresi. Türkçe olan “yasaklanmasını” ibaresi)le değiştirilmiştir.

TÜRK TİCARET KANUNU

GEREKÇE

Madde 52 - 6762 sayılı Kanununun 54 üncü maddesi, unvan sahibinin korunması yönünden yetersizdi. Unvan sahibine tanınan dava ve talep hakları, markalar, endüstriyel tasarımlar, patentlere ilişkin kanun hükmünde kararnamelerde ve Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda marka, tasarım, patent ve eser sahibine tanınan haklarla karşılaştırıldığında bu yetersizlik daha iyi anlaşılıyordu. Maddede yapılan değişikliklerle unvan sahibine de diğer hak sahibine tanınan haklar verilmiştir.

B) İşletme adı

MADDE 53- (1) İşletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için kullanılan adların da sahipleri tarafından tescil ettirilmesi gerekir. Tescil edilen işletme adları hakkında da 38, 45, 47, 50, 51 ve 52 nci maddeler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) İşletme adı:

Madde 55 – İşletme sahibini hedef tutmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırdetmek için kullanılan adların da sahipleri tarafından tescil ettirilmesi lazımdır. İşletme adları hakkında dahi 28, 40, 43 fk 2, 52, 53 ve 54 üncü maddeler tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 53 - İşletme adına ilişkin hüküm 6762 sayılı Kanununun 55 inci maddesini devam ettirmektedir. Sadece gönderme yapılan maddeler yeniden düzenlenmiş ve numaraları ile belirlenen maddelerin tescil edilen işletme adlarına uygulanacağı belirtilmiştir. Tescil edilmemiş işletme adları, haksız rekabet hükümlerine göre korunacaktır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Haksız Rekabet

GEREKÇE

54 ilâ 63 üncü Maddelere İlişkin Genel Açıklamalar

6762 sayılı Kanunda yer alan haksız rekabete ilişkin hükümlerin (m. 56-65) kaynağı, İsviçre'nin 30/09/1943 tarihli "Haksız Rekabete Dair Federal Kanun"udur. İsviçre'de bu Kanunun yerini 19/12/1986 tarihli "Haksız Rekabete Karşı Federal Kanun" almıştır. İsviçre'de 01/03/1988 tarihinde yürürlüğe giren ve çeşitli tarihlerde değiştirilen bu yeni

Kanun, Tasarının haksız rekabet hakkındaki hükümlerin gözden geçirilmeleri sırasında dikkate alınmıştır. İsviçre'nin 1986 tarihli Kanunu, Tasarının 54 ve 55 inci maddelerine doğrudan kaynaklık etmişse de bu Kanunun diğer maddelere etkisi birkaç hükümle sınırlı kalmıştır. Bunun birçok sebebi vardır. Birinci sebep, 6762 sayılı Kanunun haksız rekabete ilişkin 56 ve devamı maddeleri, kanunun en çok uygulanan hükümleri arasında yer aldığı için Türkiye'de mahkeme kararları ve özgün doktrinle İsviçre'den oldukça farklı bir haksız rekabet hukuku oluşmuştur. Bu birikimin terk edilerek tüm maddeleri ile İsviçre'nin 1986 Kanununun iktibasını doğru bulunmamıştır. İkincisi, İsviçre haksız rekabet hukuku 1985 tarihli Karteller ve Diğer Rekabet Sınırlamaları Kanununa koşut bir gelişme izlemiştir. Nitekim 1986 Kanununun 1 inci maddesi bu bağlantıyı kurmuştur. Türkiye ise 1994 yılına kadar rekabeti koruyan kuralları içeren bir kanuna sahip olmamış, 07/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ise, İsviçre'den değil, kökeni Roma Anlaşması olan Avrupa Topluluğu Anlaşmasınının 85 ve 86 ncı maddeleriyle 17/62 sayılı Tüzük'ten alınmıştır. Üçüncüsü ise, İsviçre'nin haksız rekabete ilişkin hükümlerinin aynı zamanda, İsviçre'ye özgü olan "Fiyatların Gözetimi Kanunu" ile de sıkı bağlantı içinde bulunmasıdır. Dördüncüsü, İsviçre Kanunu usul hükümlerini de içermektedir. 6762 sayılı Kanun, 1943 Kanununun aynı nitelikteki hükümlerini (m. 9-12) almadığı gibi, Tasarı da 1986 Kanununun usul hukukuna ilişkin hükümlerine (m. 12-15) yer vermemiştir. Nihayet, İsviçre kanunu idarî nitelikte bazı hükümler öngörmüştür. Bunlar fiyatların tüketicilere bildirilmesi hakkındaki düzenlemelerdir. Söz konusu hükümlerin hukukumuzda yansıtılması mümkün değildir. Çünkü, hem Ticaret Kanunu bu tür idarî düzenlemeler için uygun bir kanun değildir, hem de söz konusu düzenlemeler İsviçre'ye özgüdür.

Diğer yandan AET/AT de haksız rekabet hukuku ile yakından ilgilenmiştir. Önceleri sadece reklamlar bağlamında konuya yaklaşan Birlik 2005/29/AT sayılı, "Haksız İş Gulamalarına İlişkin Yönerge"yi yayımlamıştır. Yönerge, tüketici merkez alınarak konuya yaklaşmakta ve geniş bir şekilde kaleme alınmış bir genel hüküm yanında, yanıltıcı ve agresif iş uygulamalarına ilişkin, örnekler temelinde özel hâllere ve otuzbir adet pers e haksız rekabet kabul edilen uygulamalar listesine yer vermektedir. Söz konusu düzenleme 12/07/2007'ye kadar ulusal hukuklara alınacaktır. Yönerge ayrıca altı yıllık bir alıştırma dönemi öngörmüştür. Yönerge Alman sisteminden farklı olup, ileride TK'nın değiştirilmesini de gerektirecektir. Bu çok yeni ve sorunlar içeren düzenlemenin Tasarıya yansıtılması hem mümkün hem de doğru değildir. Bakınız. Genel Gerekçe 220 numaralı paragraf.

A) Genel olarak

I - Amaç ve ilke

MADDE 54- (1) Haksız rekabete ilişkin bu Kısım hükümlerinin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır.

(2) Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 54 üncü maddesinde “dürüstlük kuralı” tek bir kavramı ifade ettiği için, maddede yer alan, “dürüstlük kuralları” ibaresi yerine “dürüstlük kuralı” ibaresi tercih edilerek gerekli değişiklikler yapılmış; Ayrıca, Komisyonumuzca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 54 - Genel Olarak: Madde, 6762 sayılı Kanunun 56 ncı maddesinden tamamıyla değişik ilkeler üzerine yapılandırılmıştır. Bu yeni ilkeler bir anlamda değişik bir sisteme de işaret etmektedir. Tasarının değişik sistemi şöyle tanımlanabilir: 6762 sayılı Kanunun 56 ncı maddesi haksız rekabet kavramını “suiistimal” ile tanımlamıştır. Bu madde ayrıca bir “genel hüküm” olarak bir tanımlama hükmü işlevini de haizdir. Şöyle ki, 6762 sayılı Kanunun 57 nci maddesinde sayılan “hususiyetle” “hüsünüyet kaidelerine aykırı hareketler” arasında bulunmayan “iktisadî rekabetin suiistimal edildiği” herhangi bir haksız rekabet eylemi, genel hüküm, yani tanım hükmü niteliğinde olan 56 ncı madde ile belirlenmektedir. Buna karşılık dürüst davranış kurallarına aykırılık, aynen aldatıcı hareketler ve benzer yollar gibi sadece kanunî rekabeti ihlâl eden bir araçtır. Bu kurallar araç olmaya indirgenmiştir.

Yeni hüküm, tüm haksız rekabete ilişkin kuralların üzerine yapılandırıldığı iki taşıyıcı kolon içermektedir. Birinci kolon, bütün katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması gerekliliğini ifade etmektedir. Bu kolon bir taraftan, “bütün katılanlar” kavramı (açıklama için aşağıda birinci fıkranın gerekçesine bakılmalıdır), diğer taraftan da, dürüst ve bozulmamış rekabet kurumu ile tanımlanmaktadır. Dürüst ve bozulmamış rekabet kavramları -İsviçre öğretisinde savunulan bir görüş uyarınca - rekabetin niteliğini, başka bir deyişle “kalitesi”ni belirtmektedir. Eski kanun “iktisadî rekabet”ten söz ederdi. Bu kavram hukukî olmadığı gibi, anlam ve içeriği de belirsizdi; karşıt kavramı olan “iktisadî olmayan (gayri iktisadî) rekabet” ile anlamlandırılmak yoluna gidince de kavramı yorumlamak iyice zorlaşıyordu. Ayrıca, iktisadî rekabet “rakipler arası rekabet”i akla getiriyordu. Yeni metin dürüst ve bozulmamış rekabet kavramı ile hukuken tanımlanabilir bir rekabeti vurgulamaktadır. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun da “bozulmamış”, “engellenmemiş”, “kısıtlanmamış” rekabeti esas alır ve engellenmiş, bozulmuş, kısıtlanmış rekabete sonuçlar bağlar. Tüm bu kavramlar hukukîdir. İkinci kolon, dürüst davranış kuralını tek başına temsil eder. Böylece 6762 sayılı Kanunda “suiistimal”de bulunan anlam ağırlığı, Tasarıda “dürüstlük kuralı”na geçmiştir. Çünkü, İsviçre öğretisinde isabetle belirtildiği gibi, kötüye kullanma istisnaî bir hukuk kuralı olup dar bir uygulama alanına sahiptir. 6762 sayılı Kanunun 56 ncı maddesine göre bir eylemin haksız rekabet olabilmesi için dürüst davranış kurallarını ihlâl etmesi yetmez. Bu ihlâlin ayrıca iktisadî rekabetin kötüye kullanılması niteliğini taşıması da gerekir.

Dürüst davranma kuralı ise artık haksız rekabetin tanınmasında (teşhisinde) belirleyicidir. Hukuka uygun ve bozulmamış rekabet ortamında (ortamın her zaman piyasa olması şart değildir) tüm katılanlar piyasanın tüm aktörlerinin dürüst davranış kurallarına göre hareket edeceğine güvenir ve güvenmek hakkını haizdir. Dürüstlük kuralını ihlâl eden bu güvene aykırı hareket edilmiş olur. Bu da haksız rekabet oluşturur.

Birinci fıkra: Haksız rekabete ilişkin hükümlerin amacı hukuka uygun ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. Kanun ne “dürüst” ne de “bozulmamış” rekabeti tanımlamıştır.

“Dürüst” terimi için kaynak kanunun Almanca metninde “saf, karışık ve katışık olmayan” anlamına gelen “lauter” sözcüğü için kullanılmıştır. Fransızca metinde ise “loyale” sözcüğü yer almaktadır. Fransızca sözcüğün sözlükte çeşitli karşılıkları vardır: Sadık, dürüst ve haksız olmayan gibi. Dürüst sözcüğü Fransızca “loyale”den çevrilmiştir. Ancak, hüküm yorumlanırken bu sözcüğe Almancadaki “saf, karışık, katışık olmayan” anlamı da verilmeli, ayrıca dürüst kelimesi, sadece doğru veya kanunlara uygun şekilde anlaşılmalıdır. Kastedilen saf, geniş anlamda, kurallara uygun, dürüst rekabettir. Şunu da belirtelim, hukuka uygun rekabet kat’iyen 6762 sayılı Kanununun 56 ncı maddesi anlamında kanunî rekabete, kanun kurallarına uygun olarak yapılan rekabete özgülenemez. Hukuka uygun rekabet, oyunun dürüstlük kurallarına, centilmenliğe uygun olarak oynandığı katışksız, saf bir rekabettir. “Bozulmamış” rekabet ise güven duyulan bir anlamda “hilesiz” demektir.

Birinci fıkranın anlamlandırılmasında önem taşıyan bu kavram açıklamasından sonra birinci fıkranın boyutlarına geçebiliriz. Rekabet hükümleri yukarıda vurgulanan “hukuka uygun/saf/dürüst” ve “bozulmamış” rekabeti tüm katılanların menfaatine sağlar. Tüm katılanlar ile rekabet hukukunun ünlü üçlüsü kastedilmiştir: Ekonomi, tüketici ve kamu. “Katılanlar” gibi çok geniş bir sözcüğün kullanılması ile rekabet kurallarının rakipler arası ilişkilere özgülenmesinin yolu kapatılmıştır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra haksız rekabete ilişkin ilkeyi koymaktadır. İlkenin taşıyıcı kolonu (yukarıda işaret edildiği üzere (ikinci kolon)) dürüst davranış kuralıdır. Dürüstlük kuralına aykırılık ya davranışlarla ya da ticarî uygulamalarla olur. Davranışlar ve ticarî uygulamalar iş etiğine, doğruluğa, dürüstlüğe ters, aldatıcı, yanıltıcı, kandırıcı olabilir. İsviçre Kanununun gerekçesinde ifade edildiği üzere dürüstlük kuralına aykırı davranışlar ve ticarî uygulamalar rekabetin işlevsel kurallarını zedeler, rekabetten beklenen sonuçların alınmasını engeller.

Buradaki, yani rekabet hukukundaki dürüstlük kuralları İsviçre öğretisinde belirtildiği gibi Türk Medenî Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrası hükmündeki dürüst davranış kuralları ile tam örtüşmeyebilir. Çünkü Türk Medenî Kanununun 2 nci maddesi anlamında dürüstlük kuralları sözleşmesel veya önsözleşmesel temelde ve taraflar arasındaki ilişkide var olan güvenle ilgilidir. Rekabet hukukunda ise bu anlamda taraf mevcut olmayabilir. Çoğu kez bir haksız fiil konumu bile söz konusu olabilir.

II - Dürüstlük kuralına aykırı davranışlar, ticari uygulamalar

MADDE 55- (1) Aşağıda sayılan hâller haksız rekabet hâllerinin başlıcalarıdır:

a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle;

1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötölemek,

2. Kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek,

3. Paye, diploma veya ödül almadığı hâlde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını

uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak,

4. Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak,

5. Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınımlılığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek,

6. Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur,

7. Müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak,

8. Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak,

9. Malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak,

10. Taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek,

11. Tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak,

12. İşletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formleri kullanmak.

b) Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek; özellikle;

1. Müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek,

2. Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, haketmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak,

3. İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek,

4. Onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yöneltmek.

c) Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma; özellikle;

1. Kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak,

2. Üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği hâlde, yararlanmak,

3. Kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak.

d) Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek; özellikle, gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

e) İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

f) Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak. Özellikle yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine;

1. Doğrudan veya yorum yoluyla uygulanacak kanuni düzenlemelerden önemli ölçüde ayrılan, veya

2. Sözleşmenin niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hüsünüyet kaidelerine aykırı hareketler:

Madde 57 – Hüsünüyet kaidelerine aykırı hareketler hususiyile şunlardır:

1. Başkalarını veya onların emtiasını, iş mahsullerini, faaliyetlerini yahut ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya lüzumsuz yere incitici beyanlarla kötölemek;

2. Başkasının ahlakı veya mali iktidarı hakkında hakikata aykırı malümat vermek;

3. Kendi şahsi durumu, emtiası, iş mahsulleri, ticari faaliyeti veya ticari işleri hakkında yanlış veya yanıltıcı malumat vermek veyahut üçüncü şahıslar hakkında aynı şekilde hareket etmek suretiyle rakiplerine nazaran onları üstün duruma getirmek;

4. Paye, şahadetname veya mükâfat almadığı halde bunlara sahip imişçesine hareket ederek müstesna kabiliyete malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna müsait olan yanlış unvan yahut mesleki adlar kullanmak;

5. Başkasının emtiası, iş mahsulleri, faaliyeti veya ticaret işletmesiyle iltibaslar meydana getirmeye çalışmak veya buna müsait bulunan tedbirlere başvurmak, hususiyile başkasının haklı olarak kullandığı ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtalarıyla iltibasa meydan verebilecek surette, ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları kullanmak veyahut iltibasa meydan veren malları, durumu bilerek veya bilmiyerek, satışa arz etmek veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple olursa olsun elinde bulundurmak;

6. Üçüncü şahısların müstahdemlerine, vekillerine veya diğer yardımcılarına, onları vazifelerini ihlale sevk etmek suretiyle kendisine veya başkasına menfaatler sağlamak maksadiyle veya bu kabil menfaatleri sağlamaya elverişli olacak surette, müstahak olmadıkları menfaatler temin veya vadetmek;

7. Müstahdemleri, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri işgal suretiyle, istihdam edenin veya müvekkillerinin imalat veya ticaret sırlarını ifşa ettirmek veya ele geçirmek;

8. Hüsünüyet kaidelerine aykırı bir şekilde elde ettiği veya öğrendiği imalat veya ticaret sırlarından haksız yere faydalanmak veya onları başkalarına yaymak;

9. Hüsünüyet sahibi kimseleri işgal edebilecek surette hakikata aykırı hüsünühal ve iktidar şahadetnameleri vermek;

10. Rakipler hakkında da cari olan kanun, nizamname, mukavele yahut mesleki veya mahalli adetlerle tayin edilmiş bulunan iş hayatı şartlarına riayet etmemek.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”nın 55. maddesinin 1. fıkrasının birinci cümlesinin “Aşağıda sayılan haller haksız rekabet hallerinin başlıcalarıdır.” şeklinde dönüştürülmesini arz ve teklif ederiz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 55 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Komisyonumuzca, Tasarının 55 inci maddesinde “dürüstlük kuralı” tek bir kavramı ifade ettiği için, madde başlığında ve metninde yer alan, “dürüstlük kuralları” ibaresi yerine “dürüstlük kuralı” ibaresi tercih edilerek gerekli değişiklikler yapılmış; Ayrıca, Komisyonumuzca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 55 - Tasarının 54 üncü maddesi anlamında dürüstlük kuralına özellikle aykırı sayılan haksız rekabet eylemleri 55 inci maddede 1986 tarihli İsviçre Haksız Rekabet Kanununun 3 ilâ 8 inci maddelerine uygun olarak altı kategori halinde düzenlenmiştir. Bu kategoriler dürüstlük kurallarına aykırı davranışların veya ticarî uygulamaların, yüksek yargı kararlarına göre en çok rastlanılan halleri, görünüş şekilleridir. Dürüstlük kurallarına aykırılığın somut örnekleri olan bu kategoriler sınırlı sayıda değildir. Tasarının 54 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne giren ancak 55 inci maddede sayılmamış bulunan bir hâl de haksız rekabet oluşturur. Özel olarak sayılan kategorilerden birine giren bir somut olay kanunen haksız rekabet oluşturmaz. Çünkü, önce kategorinin kapsamında bulunup bulunmadığı yorumu gerektirir. Söz konusu altı kategori şöyle sıralanabilir: (1) dürüstlük kurallarına aykırı reklâm ve satış yöntemleri ve diğer hukuka aykırı davranışlar, (2) sözleşmeyi ihlâl ve sona erdirmeye yöneltmeler, (3) başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma, (4) üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etme, (5) iş şartlarına uymama ve (6) dürüstlük kurallarına aykırı işlem şartları kullanma. Böylece 55 inci madde 6762 sayılı Kanunun 57 nci maddesine nazaran sadece özel haksız rekabet hâlleri yönünden değil, bu hâller arasına katılan yeni konular ve korunan kişi ve menfaatler yönünden de genişlemiş ve geliştirilmiştir. Bu yeni hükümler davranış kurallarını, davranışları, tutumları ve işletme faaliyetleriyle saf, dürüst, yani hukuka uygun rekabeti bozabilecek tüm kişilere bozulmamış rekabetin tüm katılanların menfaatine sağlanması için yöneltmiştir. Korunan sadece rakipler, onlar bağlamında işletmeler ve soyut anlamda haklı, dürüst, hukuka uygun rekabet değil, aynı zamanda alıcılar ve dar söylemde tüketicilerdir. Bu sebeple, tedarikçiler ile geniş anlamda alıcılar arasındaki ilişki kurallarının kapsamına alınmıştır. Alıcının veya tedarikçinin rakip sıfatını taşımasına gerek yoktur. Söz konusu yenilik (a) bendinin (6) numaralı alt bendinde belirgindir. Ucuzluğu seçilmiş bazı mallara uygulayıp, yani bunları tedarik fiyatının altında satın avlanmak istenen müşterilerdir. Bunun gibi (a) bendinin (2) numaralı alt bendinde gerçeğe aykırı, yanıltıcı, aldatıcı karşılaştırmalar ile korunan gene alıcılardır. Öyle ise korunanlar; rakipler, tedarikçiler, alıcıları özellikle tüketicilerdir.

Birinci fıkranın (a) bendi:

(1) numaralı alt bent: Genel olarak “kötülemek” diye adlandırılan bu hüküm 6762 sayılı Kanununun 57 nci maddesinin birinci fıkrası hükmünün bir değişiklikle tekrardır. Değişiklik “fiyatlarını” sözcüğünün eklenmiş olmasıdır. Kötüleme soyut olaya göre karalamayı, perdelemeyi, değerini küçümsetmeyi ve düşürmeyi kapsar. Hükmün yeni boyutu kötülemenin, perdelemenin, küçümsetmenin fiyatlara da yönelik olmasıdır. Kötüleme iki eylemle ifade edilmiştir: yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalar. Bu iki eylemin de nesnel bir değerlendirme ile gerçek olmaması gerekir; yani kötülemede bulunanın açıklamaları gerçekse haksız rekabet oluşmaz. “Yanıltıcı” sözcüğü hükmün amacını açıkça belirtmektedir. Öğretide ve bazı mahkeme kararlarında “yanıltıcı” kavramı; iş ürününe, faaliyete, mallara veya fiyata ilişkin açıklamanın veya nitelendirmenin, takdim ediliş tarzının, seçilen sözcüklerin, resimlerin veya yapılan karşılaştırmanın hedef kitlede veya kişilerde bıraktığı genel izlenimle, bunların açıklama konusunu olduğundan değişik ve olumsuz algılaması şeklinde ifade edilmiştir. “Yanıltıcı” ibaresi hedef kitle veya farklı bir deyişle muhatapla birlikte değerlendirilmelidir. Gereksiz yere incitici beyanlar, amacını aşan değer yargılarıdır; amacın aşılmasıyla yargılar (eleştiri de denilebilir), gerçek dışı veya gerçeğe uymayan, gerçekle bağdaşmayan veya gerçeğe ters hâle gelmiştir. Ölçsüzlük ve üslup gerçek payının mevcudiyetine rağmen eleştiri kavramı ile uyusmuyorsa, eleştiri (beyan) inciticidir. Ölçsüzlük hatta gerçeğe uygunluk sınırını zorluyorsa, gene gereksiz yere inciticilikten söz edilir. “Mal” ile gerçek anlamda ticarete konu, bir gereksinime cevap veren bir şey kastedilmiştir. İş ürünü ise çok daha geniştir. Bir patent, tasarım, makale, film, sahneye koyuş, bir icra iş ürünüdür. Kötüleme sebebiyle hükmün uygulanabilmesi için kusurun varlığı şart değildir. Hüküm “başkasının” yani doğrudan bir kişinin veya kişiliği olmayan bir topluluğun kötülenmesi halinde de uygulanır. Meselâ, “X Kuru Temizleyicinin” verdiği hasar sebebiyle dava edildiği ünlü bir dışçının çalışamayacak kadar hasta olduğu gibi.

(2) numaralı alt bent: (1) numaralı alt bent başkasının mallarını kötüleme olmasına karşılık (2) numaralı alt bent kendini veya üçüncü kişiyi rekabette avantajlı duruma getirmek şeklinde tanımlanabilir. Kaynakta 1995’de yapılan bir değişiklikle yeni bir şekil alan bu bent iki varsayımı içermektedir: Gerçek dışı veya yanıltıcı beyanları yapanın (1) kendisine, (2) rekabette üçüncü kişiye avantaj sağlaması.

“Avantaj sağlanması” hükmünde rekabette öne çıkarmak şeklinde ifade edilmiştir. Öne geçirmenin övme veya üstünlük belirtici şekilde olması gerekmez; gerçek dışı veya yanıltıcı olması yeterlidir. Bu, aksaklığı, eskimişliği, aşılımlığı, elverişsizliği, sağlığa zararlı maddeyi (meselâ benzoit maddesinin miktarını yazmayarak veya oranı küçük göstererek) veya etkileşimi saklayarak veya geçiştirerek veya yanlış coğrafi köken vererek (meselâ, şarapta başka üzüm kullanıldığı halde “kalecik karası” denilerek), gramajda doğru olmayan rakamlar yazarak olabilir. Gerçek dışı veya yanıltıcı beyanlar; beyanı yapan kişinin kendi firması, işletmeyi tanıtıcı işaretleri, iş ürünleri, çalışmaları, fiyatları vs. hakkında olabileceği gibi, üçüncü kişinin bizzat kendisine, firmasına, ürünlerine ve saireye ilişkin bulunabilir. Gerçek dışı veya yanıltıcı beyanlar, en geniş anlamda alıcıların alım kararlarını etkilemeye yöneliktir. Ancak davacının bu amacı ispatı şart değildir. Gerçek dışı ve yanıltıcı beyanlar kanun tarafından eşit güçte değerlendirilmiştir. Yanıltıcı kavramı bakımından (1) numaralı alt bent için yapılan açıklamalara bakılmalıdır. Gerçek dışı; yalan, doğru olmayan, gerçeği saptıran anlamındadır. Her iki etkileyici olgu incelenirken, hedef kitlenin ve somut olayın özellikleri dikkate alınmalıdır. Bent, dürüstlük kurallarını sınırlı sayı olarak saymamıştır.

Üçüncü kişiye avantaj sağlanması medya aracılığı ile yapılabilir. Bir uzmanlık dergisinde yanlış test yöntemi uygulanarak başka bir markaya üstünlük sağlanması gibi. Yoksa uzmanların, o konuda niteliğe sahip kişilerin, tüketiciyi aydınlatmak amacıyla yaptıkları bilimsel yöntem ve değerlendirmeler hükmün kapsamı dışındadır.

Hükümde, satış kampanyaları açıkça vurgulanarak hükme boyut kazandırılmıştır. Satış kampanyaları sadece mevsim sonu satışları değil, her türlü kampanyayı ve promosyonu ve bunlara ilişkin programları kapsar.

(3) numaralı alt bent: Bendi tanımlayabilecek başlık “hakkı olmayan unvanları, meslek, derece ve sembollerini kullanmak” olabilir. Bu bent 6762 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin (4) numaralı bendinin tekrarıdır. Kaynakta farklı bir lafza sahip bulunan hüküm, öğreti ve mahkeme kararlarıyla oluşmuş bulunan birikimi korumak amacıyla aynen korunmuştur. İsviçre düzenlemesindeki lafız, Tasarı hükmünden değişik yorumlara ve uygulamalara yol açacak değişiklikler ve özellikler içermemektedir. Hükümü açıklayıcı örnekler: “Paris”ten diplomalı terzi”, “Christian Dior’un Kalfası”, “Ödüllü Çevirmen”, Profesör dişiçi”, “Ellerinde doğal güç bulunan akupunkturcu X” gibi.

(4) numaralı alt bent: Bu bent karıştırılmayı, yani 6762 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin (5) numaralı bendinde kullanılan terimle iltibas düzenlemektedir. (4) numaralı alt bendin ilkeleri ve amacı, 6762 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin (5) numaralı bendi ile özdeş olmasına rağmen lafızda farklıdır. Ancak, bu değişiklik 6762 sayılı Kanundaki hükmün öğreti ve mahkeme kararlarındaki birikiminin feda edilmesi, uygulanamaz kabul edilmesi anlamını taşımamaktadır. Çünkü, karıştırılma (iltibas) kavramı, pozitif hukuklarüstü anlamı ve işlevi ile varlığını sürdürmektedir. MarkKHK “iltibas” yerine “karıştırılma”yı kullandığı ve bu terim öğreti ve içtihatlarda yerleşmeye başladığı için, burada da aynı terim tercih edilmiştir. Bu sebeple bentte basit ancak kapsamı geniş bir ifadeye yer verilmiştir. “Karıştırılma”, yanılmayı, kandırmayı, yanlış algılatırmayı da kapsar. Hüküm, karıştırılmayı dış görünüş (tanıtım, takdim-görsellik) ve duyuruş (ses yönünden benzerlik) bağlamında düzenler. İç benzerlikten doğan karıştırılma (meselâ elektrik devrenin veya yarı iletken topografyasının benzerliği) hükmün kapsamı dışındadır. İç benzerlik “karıştırılma” kavramı ile tanımlanmaz. Dış görünüm koruması, takdim, şekil, tasarım ve donanım korumasıdır. Karıştırılma nesnel değerlendirmeyi gerektirir.

6762 sayılı Kanun hükmü, başkasının “ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları ile iltibasa meydan verebilecek surette, ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları” cümle parçasına yer vermiştir. Oysa, anılan ayırt edici işaretlere ilişkin karıştırılma koşul, hüküm ve sonuçlarıyla birlikte kendi özel kanun hükmünde kararnamelerinde, yani MarkKHK’da, EndTasKHK’da, CoğışKHK’da ve unvanla ilgili olarak TK’da ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Burada tekrar edilmeleri hem gereksizdir, hem de yorum güçlüklerine sebep olmaktadır. Anılan cümle parçalarının burada yer almaları, haksız rekabete ilişkin hükümlerin fikri mülkiyete ilişkin düzenlemelerde kümülatif uygulanması yönünden de gerekli görülmez.

(5) numaralı alt bent: Kaynak İsviçre haksız rekabet hukukuna 1986 Kanunu ile giren, AET’nin 84/450 sayılı Yönergesinde ve bunda yapılan değişikliği içeren Yönergede (28.05.1991) düzenlenen karşılaştırmalı reklam hükmü hukukumuzda yenidir. Bent bu tür reklamın dürüstlük kurallarına aykırı olduğu halleri göstermektedir. Karşılaştırmalı reklâmda, bir işletme kendi ürün ile başkasının ürününü açıkça belirgin vurgu yaparak karşılaştırır. “Başkası”nın, adıyla belirtilmesi veya tanımlanması gerekli değildir. Rakipleri işaret eden bir ifade de “başkası” olabilir. Karşılaştırmalı reklama örnekler: “Süper market (x)’den daha ucuza daha kaliteli”, “Deterjanımız tanıdığımız (X) değildir. Şüphesiz (X)’den daha ucuz, daha etkili, üstelik (X)’den daha çevreci”, “Herkesinkinden daha ucuz ve sağlıklı”. Çünkü, karşılaştırmalı reklâm kural olarak hukuka aykırı değildir, kanunen dürüstlük kurallarına aykırı sayılmamış, yasaklanmamıştır. Hukuka aykırı olan, nesnel yönden gerçek dışı ve ölçüyü aşan abartılı karşılaştırmalı reklamdır.

Karşılaştırma, reklamı yapanın kendisi veya rekabette avantajlı duruma getirmek istediği kişi ile rakip veya rakipler arasında olmalıdır. Karşılaştırma konuları, kişiler

(kişilikler), mallar, iş ürünleri, faaliyetler ve fiyatlardır. Dürüstlük kurallarına aykırı olan, karşılaştırmada beyanların, açıklamaların, ele alınan karşılaştırma unsurlarının doğru olmaması, yani yanlış veya yanıltıcı olması ya da rakibin ününü veya ürünlerinin sömürmesi, yanlış takdim edilmesi, tanıtılması, üstün yanlarının saklanmasıdır. Buna göre, hükmün üç karşılaştırmalı reklamı içerdiği görülür: Yanlış, yanıltıcı ve rakibi sömürücü karşılaştırmalı reklam. Yanlış karşılaştırmalı reklam, dayandığı olgular yanlış olan, gerçeğe uymayan, gerçeği saptıran, gerçek ortaya konduğunda (ispatlandığında) doğru olmadığı ortaya çıkan reklam demektir. Abartılı reklamın yanlış reklam sayılıp sayılmayacağı, somut olaya göre belirlenir. Abartı, bir reklamı yanlış denilen alana sokabilir. Bu tamamen mahkemenin takdirine kalmıştır. Başka bir deyişle bir reklamın “abartılı” olması onun “yanlış” olamayacağı anlamına gelmez; yanlış olarak kabul edilmesini önleyemez. Bir reklam, 260 km. hızla giden X marka otomobilde duyulan sesin motordan değil radyodan gelen müzik sesi olduğunu söylüyorsa, ancak bu gerçek değilse, yanlış ve dolayısıyla hukuka aykırıdır. “Tepede yalnız” türü reklamlar da, gerçeği yansıtmıyorsa yanlış karşılaştırmalı reklam hükmüne tâbi olur. Ancak “Tepede yalnız” reklamlarında bazen doğru veya yanlış sonucuna varmak pek kolay olmayabilir. İsviçre Federal Mahkemesi önüne gelen “İsviçre’nin en büyük sürücü okulu” olayında, öğrenci sayısının mı, cironun mu yoksa diğer hususların mı esas alınması gerektiği tartışılmıştı. Burada da takdir, mahkemeye aittir.

Karşılaştırmalı reklamlarda görüş açıklamalarının nasıl değerlendirileceği, doğru/yanlış testine tâbi tutulup tutulmayacağı, hükmün soyut ve genel niteliği dolayısıyla gene somut olay gerçeğine bağlı olarak mahkemeye aittir.

Reklam konusu ürünün, malın, faaliyetin vesairenin hedefi (muhatabı) olan ortalama tüketicide yanlış anlamalara, zanlara, algılamalara, düşüncelere yolaçan (sebeplere) açıklamalar, değerlendirmeler, yargılar vs. içeren reklamlar yanıltıcıdır. Yanıltıcı istatistiksel bilgiler, temelleri farklı fiyatlar, önemli ve etkili olanın atlanması, karşılaştırmanın ilgisiz ve önemsizler arasında yapılmasıyla gerçekleştirilir (yapılır).

Rakibin kendisinden, mallarından, iş ürünlerinden, faaliyetlerinden, tanınmışlığından gereksiz yere yararlanan, bunları gereksiz yere reklâma alan karşılaştırmalı reklamlar da dürüstlüğü aykırıdır. Kaynak Kanunda “unnötig anlehrender Weise” şeklinde ifade edilen ve Türkçede “gereksiz yere tanınmışlığından yararlanma” karşılığının tercih edildiği bu tür reklâmlarda rakibin tanınmışlığının sömürsü vardır. İsviçre Federal Mahkemesinin bir kararına konu olan olayda bir yatağın (döşeğin, şiltenin) reklâmı bir rakibin yatağı ile karşılaştırılarak yapıyordu. Rakibin ürünü “Lattoflex” diye biliniyordu. Reklâmda “Lattoflex’e karşı bir ürün olarak yeni sansasyonel bir şilte geliştirdik, bizimki yeni bico-flex şilte” denildi. Görüldüğü gibi burada rakibin ürünü ad verilerek reklâma konulmuş, karşılaştırmada onun tanınmışlığından, güvenilirliğinden yararlanılmıştır. Karşılaştırmalı reklâmda, kötuleme ((1) numaralı alt bent) ve avantajlı duruma getirme ((2) numaralı alt bent) sömürü bağlamında yapılmaktadır.

Fiyatlar da karşılaştırmalı reklâmın özellikle konusunu oluşturur. Karşılaştırma ucuzluk temelindedir. Hukuka aykırı olan, şartların, karşılaştırılanların farklı olmasıdır. Nihayet karşılaştırmalı ilânın bir diğer uygulama alanı ürün, faaliyet, mal testleridir. Daha önce de belirtildiği gibi ölçü bilimselliklidir.

(6) numaralı alt bent: Bu bendin konusu olan haksız rekabet eylemi İsviçre öğretisinde, “göstermelik (mostra) ile aldatma” veya “mostra ile avlama” diye adlandırılmaktadır. Kastedilen, bazı malların seçilmesi, onların fiyatının tedarik fiyatının altında mostra (göstermelik) olarak satışa sunulması, böylece avlanan tüketicinin aldatılmasıdır. Mostra kullanmak arz (sunma) şeklindedir. Hükümdeki “seçilmiş bazı malların “ibaresi “mostra”yı ifade etmektedir.

Dürüstlüğe aykırı olan, sunulan malın “mostra” rolü oynaması, yani kalitesi ve tedarik fiyatı ile seçilmiş mallara hatta miktara özgülenmiş bulunmasıdır. Gerçekte sunanın malı, mostranın kalitesi düzeyinde değildir veya mostrayı gösterenin elinde mostranın kalitesinde yeteri kadar mal yoktur veya satıcı o kalitede malı -varsa - daha yüksek fiyatla satmakta, satmayı amaçlamaktadır. Mostralık mal satıcı veya takdim edici tarafından çeşitli amaçlarla kullanılabilir: yüksek kalite, düşük fiyatla avlanan müşteriye başka mal, başka fiyat uygulamak vs. Müşteri toplam arz konusunda yanıtlanabilir. Müşteri satış yerine gittiğinde veya mal kendisine gönderildiğinde, kalitesi, sınıfı ve özellikleri itibarıyla hatta bazen fiyatıyla başka bir malla karşılaşılabılır ya da o malın bittiği belirtilip başka fiyatta mal verilebilir. Avlanan müşterinin nasıl kötüye kullanıldığı önemli değildir; bu hükümde belli bir şekle ve kalıba da bağlanmamıştır. Mostra ile avlama yöntemi, bir anlamda ahlâk kuralları ile bağdaşmayabilir. Ancak bu husus hükmün uygulanmasında önem taşımaz.

Hüküm yanılmanın hangi hallerde varlığının karine olarak kabul edileceğini de göstermiştir: Bunun için reklâmı yapılan fiyatın aynı çeşit malların (iş ürünlerinin veya faaliyetinin) benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması gerekir. Başka bir deyişle ancak bu halde yanılma karinesi kabul edilir. Önemli olan aynı çeşit mal, benzer hacimde alımdır.

Rakiplerin yeteneği hakkında yanıltmak ile kastedilen, onların kapasitesine ilişkin olarak alıcıların hatalı algılamaya yöneltilmesidir. Tedarik fiyatından o malın satıcıya mâl olma fiyatı anlaşılır.

(7) numaralı alt bent: Bu bendin konusu, müşteriye armağanlar, primler ve rabatlar gibi avantajlar vaad ederek vererek veya tanıyarak müşterilerin malın kalitesi, tazeliği, defolu olup olmadığı konusunda fazla düşündürmeden, yöneltilmesidir. Hükmün ağırlık merkezi müşterinin sunumun gerçek değeri hakkında yanıltılmasıdır.

Bu bent dürüstlüğe aykırı iki eylem içermektedir: (1) Müşterinin karar verme özgürlüğü yanılma ile etkilenmektedir (2) Malın değeri armağanlar, bedelsiz verilen mallarla saklanmakta, müşteri bunu düşünmekten sapıtılmaktadır. Hükümdeki “sunum” sözcüğü, icap anlamında içerir.

(8) numaralı alt bent: Bu bent her türlü saldırgan satış yöntemini kapsamaktadır. Hüküm saldırgan reklamları içermez. Başlıca sebepler şunlardır: (1) Bendin merkez unsuru satış yöntemidir. Reklam ise diğer doğrudan işlevlerin yanında satışa yardımcı bir araçtır. Ayrıca hükmün temelindeki düşünce, müşterinin makbul sayılamayacak güç psikolojik duruma sokularak satın alma zorunluluğu altında bırakılmasıdır. Bu düşünce özellikle “saldırgan” ibaresinde ifadesini bulur. Kastedilen, şaşırtan, beklenmedik evin kapısına gelerek yapılan (kapıdan), bir kamyondan veya yoldan zorla çevirecek yapılan satışlardır. Reklamda ise bu unsur mevcut değildir. (2) Diğer yandan kaynak İsviçre Kanununun tasarısında yer alan ve saldırgan reklamları açıkça zikreden ibare, Parlamentoda, yukarıda anılan gerekçelerle hükümden çıkarılmıştır.

Bu alt bendin saldırgan reklamlara yer vermemesi, bu tür reklamların dürüstlük kurallarına uygun görüldüğü anlamına gelmez. Saldırgan reklamlar, genel hükmün kapsamındadır.

“Özellikle saldırgan” ibaresindeki “özellikle” kelimesi hükmün uygulanabilmesinin şartıdır. Her saldırgan satış yöntemi, haksız rekabet oluşturmaz. Aksi halde, tüm işportacıların, kamyon veya minibüsten satış yapanların, otomobile el sallayıp sizi lokantasına davet edenlerin bu hükmün kapsamına girmesi gerekir. Oysa amaç bu değildir. Önemli olan saldırganlığın özellik taşıması ve muhatabını adeta köşeye sıkıştırmasıdır. Bu yönden kapıdan satış önem kazanır. Nitekim İsv. BK’da 1990’da yapılan değişikliklerle eklenen ve 24/03/2000’de yürürlüğe giren 40a-40g hükümleri kapıdan satışa önem vermiş ve kapıda işlemler ve benzer sözleşmelerin feshi şartlarını düzenlemiştir.

(9) numaralı alt bent: Bu bent “gizleme” diye adlandırılan haksız rekabet halini düzenlemektedir. Gizleme de yanıltmanın, gerçeğe aykırı hareket etmenin özel bir halidir. Onun için hükmün (2) numaralı alt bendinden farklılığının belirlenmesi gerekir. (9) numaralı alt bentte malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin, özellikleri, miktarı, kullanım amaçları veya tehlikeleri gizlenerek müşteri yanıltılmaktadır. (2) numaralı alt bendin aksine yanıltma sadece açıklamalarla değil malın biçimi, paketleme tarzı, etiketteki takdim gibi görsel algılamalar dahil her türlü araçla yapılmaktadır. Meselâ, büyük bir paketten ancak yarısını dolduracak kadar çerez çıkması, tırnak kadar parfümün büyük bir şişeyi alacak kutuya konulması, kolonya şişesinin doluymuş gibi görünmesine rağmen şişenin iç hacminin çok küçük olması gibi. Ayrıca (2) numaralı alt bent müşteriler de dahil piyasanın rakipler, ara kullanıcılar gibi diğer aktörlerine de yönelirken, (9) numaralı alt bent sadece tüketiciyi dikkate alan bir hükümdür. Etiketdeki bilgiler de (2) numaralı alt bentte kullanılan “açıklamaları” akla getirebilir, ancak bir etikette, olası tehlikeleri, yan etkileri ve sağlığa dokunan diğer hususları gizlemek veya mevcut olmayan nitelik ve özelliklere yer vermek (2) numaralı alt bentteki açıklamadan farklıdır. (2) numaralı alt bentteki açıklamalar “aktif” (9) numaralı alt benttekiler ise pasif niteliktedir. Ancak iki hüküm arasındaki fark, gene de somut olaya göre belirlenmelidir.

(10), (11) ve (12) numaralı alt bentler: Bu üç bent doğrudan tüketicinin korunması ile ilgili bulunan haksız rekabet hâlleridir. Amaç tüketici kredilerinde, taksitli satış veya benzeri satış şartlarında, bunlara ilişkin form örneklerinde, ilân ve reklâmlarda kullanılan belirsiz, yanıltıcı, aldatıcı ve kandırıcı ifadeler, lafızlarla tüketicinin korunmasıdır. Form ve sözleşme örnekleri malın fiyatını, taksit şartlarını, taksit maliyetini, gerçek maliyeti karartabilir. Bu eylemler yukarıdaki üç bendin uygulama alanının kapsamında.

Taksitle satışın, şartlarında açık olmamak, uygulanan faizi veya vade farkını, ödemelerin nasıl yapılacağını ve taksitle satış yapanın unvanını açıklamamak, dürüstlük kurallarına aykırıdır. Çünkü, müşteri (çoğu kez tüketici) sürpriz sayılabilecek oranda yüksek vade farkları ve faiz oranları ile karşılaşabilir; ödemelerin Türk Lirası ile yapılmayacağını, kredi kartı kullanılması halinde ek komisyon istendiğini sonradan görebilir. ilân bir holdingden verilmiş olabilir, satışı yapacak firma açıklanmadığı için, müşteri o grupta tanıdığı şirketten başka, tanımadığı, daha kalitesiz mal satan bir şirketten mal almak durumunda kalabilir.

Birinci fıkranın (b) bendi:

(b) bendi ile Türk haksız rekabet hukuku yeni bir boyut kazanmıştır. Boyut sözleşmenin taraflarından birinin sözleşmenin dışından gelen eylemlerle sözleşmeyi ihlâl veya sona erdirmeye yöneltmesidir. Bu yeni boyut ile saf, bozulmamış rekabet, rakip, tüketici, tedarik eden ve genel olarak kanun korunmaktadır.

(1) numaralı alt bent: Bir sözleşme, tarafları bağladığı gibi, çok istisnaî kanunî istisnalar bir yana, sadece taraflarca ihlâl edilebilir ve sona erdirilebilir; ancak üçüncü kişiler taraflardan birini sözleşmeyi ihlâl veya sona erdirmeye yöneltebilir. Bir sözleşmenin salt “ihlâlî” hukuka aykırıdır; ihlâl kavramı özünde hukuka aykırılığı içerir ve ifade eder. Bir sözleşmenin bir tarafının, açıkçası müşteri konumunda bulunan kişinin, haklı sebebi varsa, şartlar gerektirirse sözleşmeden doğan bir yükümlülüğünü yerine getirmeyi reddedebilir veya sözleşmeyi sona erdirebilir. Ancak, edimi yerine getirmemek veya sözleşmeyi sona erdirmek bir ihlâl ise hukuka aykırıdır. Sözleşme yönünden üçüncü kişinin sözleşmenin tarafını, yani müşteriyi kendisiyle sözleşme yapсын diye sözleşmeyi ihlâl veya sona erdirmeye yöneltmesi haksız rekabettir. Bu eylem zaten Borçlar Kanununun 41 inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında haksız fiildir; (1) numaralı alt bent bunun haksız rekabetteki görünümünü düzenleyen bir lex specialis’dir.

(2) numaralı alt bent: Bu alt bent (1) numaralı alt bent ile aynı düşünceye dayanmakta ve onun işçiler, vekiller, yardımcı kişilerle gerçekleştirilmesini düzenlemektedir. Bu hüküm 6762 sayılı Kanununun 57 nci maddesinin (6) numaralı bendinin tekrarıdır.

(3) numaralı alt bent: Üçüncü kişilerin rakibin işçilerini, vekillerini veya diğer yardımcı kişilerini üretim ve iş sırlarını ifşaya veya ele geçirmeye yöneltmesi eski hukukumuzda da düzenlenmişti. Yeni hüküm bir anlamda 6762 sayılı Kanununun 57 nci maddesinin (7) numaralı bendinin tekrarıdır.

(4) numaralı alt bent: Bu alt bent (b) bendinin taksitli satış, kredili satış vs. satış türlerine uygulanmasıdır.

Birinci fıkranın (c) bendi:

(c) bendi de hukukumuzda yeni olup bir boşluğu doldurmaktadır. Yeni hüküm hukuken korunan fikrî mülkiyet hakları hakkında öngörülüş değildir; onları da kapsamamaktadır. Hükümün kapsamına giren hukuken özel olarak korunmayan ancak, iş, faaliyet, üretim vs. yönünden önem taşıyan, teklif, hesap, plan gibi ürünlerden yetkisiz yararlanmaktadır. Bu fıkra haksız rekabet hukukunu temellendiren emek ilkesinin geniş bir uygulamasıdır. Hüküm başkalarının emeğinden, iş, sonuç ve deneyimleri haklı olmayan yararlanmaları önlemeyi amaçlamaktadır. Hükümdeki yararlanma, ekonomik yarar elde etmeyi, başkasının emeğiyle haklı olmadığı halde sonuç almayı ifade etmektedir.

Birinci fıkranın (d) bendi: (d) bendi ile (b) bendinin ortak yönleri vardır. Ancak birincisi elde etme, ikincisi ise kullanmayı esas almaktadır.

Birinci fıkranın (e) bendi: Bu bent 6762 sayılı Kanununun 57 nci maddesinin (10) numaralı bendi ile paraleldir.

Birinci fıkranın (f) bendi: Hüküm yeni olup, genel işlem şartlarını hukukumuzda ilk defa düzen altına almaktadır.

B) Hukuki sorumluluk

I - Çeşitli davalar

MADDE 56- (1) Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse;

a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini,

b) Haksız rekabetin men'ini,

c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,

d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini,

e) Türk Borçlar Kanununun 58 inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini,

isteyebilir. Davacı lehine ve (d) bendi hükmünce tazminat olarak hâkim, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilir.

(2) Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de birinci fıkradaki davaları açabilirler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemezler.

(3) Ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar da birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davaları açabilirler.

(4) Bir kimse aleyhine birinci fıkranın (b) ve (c) bentleri gereğince verilmiş olan hüküm, haksız rekabete konu malları, doğrudan veya dolaylı bir şekilde ondan ticari amaçla elde etmiş olan kişiler hakkında da icra olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Hukuki mesuliyet:

I - Çeşitli davalar:

Madde 58 – Haksız rekabet yüzünden müşterileri, kredisi, mesleki itibarı, ticari işletmesi veya diğer iktisadi menfaatleri bakımından zarar gören veya böyle bir tehlikeye maruz bulunan kimse:

a) Fiilin haksız olup olmadığının tesbitini;

b) Haksız rekabetin men'ini;

c) Haksız rekabetin neticesi olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini;

d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini;

e) Borçlar Kanununun 49 uncu maddesinde gösterilen şartlar mevcutsa manevi tazminat verilmesini;

istiyebilir. Davacı lehine ve (d) bendi hükmünce tazminat olarak hakim, haksız rekabet neticesinde davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına dahi hükmedebilir.

Haksız rekabet yüzünden iktisadi menfaatleri haleldar olan müşteriler de birinci fıkrada yazılı davaları açabilirler.

Ticaret ve sanayi odaları, esnaf dernekleri, borsalar ve nizamnamelerine göre azalarının iktisadi menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer mesleki ve iktisadi birlikler dahi kendilerinin veya şubelerinin azaları bir ve ikinci fıkralar

gereğince dava açmak hakkını haiz oldukları takdirde (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davaları açabilirler.

Birinci fıkranın b ve c bentleri gereğince bir kimse aleyhine verilmiş olan hüküm, haksız rekabete mevzu olan malları, doğrudan doğruya veya dolayısıyla ondan elde etmiş olan şahıslar hakkında da icra olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde geçen “Borçlar Kanununun 49 uncu” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 58 inci” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlanması amacıyla, mülga 818 sayılı Kanunun 49 uncu maddesine yapılan atfın yeni 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 58 inci şeklinde değiştirilmesi amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 56 ncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki “dernekleri” ibaresi yerine, dava hakkını her esnaf derneklerine değil, anayasal kurumlar olan esnaf odalarına verilmesi amacıyla uygun olarak “odaları” ibaresi kullanılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

Tasarının 56 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine fikrî mülkiyete ilişkin mevzuat ve bu Kanunun 52 nci maddesiyle gerekli uyumun sağlanabilmesi ve aynı zamanda ihtiyati tedbirlere dair 61 inci maddenin anlam kazanabilmesi için gereğince araçların ve malların imhasına ilişkin hüküm Komisyonumuzca eklenmiştir. Ancak, ikinci fıkrada yapılan düzenlemeyle, müşterilerin araç ve malların imhasını isteyebilmeleri uygun görülmemiştir.

GEREKÇE

Madde 56 - Maddede, 6762 sayılı Kanunun 58 inci maddesi bazı değişikliklerle korunmuştur. Kaynakta da bu maddede esasa ilişkin bir değişiklik yapılmamıştır. Bazı sözcüklerin yenilenmesi dışında vurgulanması gereken değişiklik üçüncü fıkrada yapılmıştır. 6762 sayılı Kanunda yer alan, bir anlamı ve anılmaya değer yararı olmayan, “kendilerinin veya şubelerinin azaları bir ve ikinci fıkralar gereğince dava açma hakkını haiz oldukları takdirde” cümlesi Tasarıya alınmamış buna karşılık tüketicilerin iktisadî menfaatlerini koruyan örgütlere dava açma hakkı tanınmıştır.

II - Çalıştırmanın sorumluluğu

MADDE 57- (1) Haksız rekabet fiili, hizmetlerini veya işlerini gördükleri sırada çalışanlar veya işçiler tarafından işlenmiş olursa, 56 ncı maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davalar, çalıştıranlara karşı da açılabilir.

(2) 56 ncı maddenin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentlerinde yazılı davalar hakkında Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İstihdam edenin mesuliyeti:

Madde 59 – Haksız rekabet fiili, hizmet veya işlerini gördükleri esnada müstahdemler veya işçiler tarafından işlenmiş olursa yukarıki maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davalar; istihdam edenlere karşı dahi açılabilir.

Yukarıki maddenin birinci fıkrasının (d) ve (e) bendlerinde yazılı davalar hakkında Borçlar Kanunu hükümleri caridir.

GEREKÇE

Madde 57 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinden aynen alınmıştır.

III - Basın, yayın, iletişim ve bilişim kuruluşlarının sorumluluğu

MADDE 58- (1) Haksız rekabet, her türlü basın, yayın, iletişim ve bilişim işletmeleriyle, ileride gerçekleşecek teknik gelişmeler sonucunda faaliyete geçecek kuruluşlar aracılığıyla işlenmişse, 56 ncı maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davalar, ancak, basında yayımlanan şeyin, programın; ekranda, bilişim aracında veya benzeri ortamlarda görüntülenenin; ses olarak yayımlananın veya herhangi bir şekilde iletilenin sahipleri ile ilan veren kişiler aleyhine açılabilir; ancak;

a) Yazılı basında yayımlanan şey, program, içerik, görüntü, ses veya ileti, bunların sahiplerinin veya ilan verenin haberi olmaksızın ya da onayına aykırı olarak yayımlanmışsa,

b) Yazılı basında yayımlanan şeyin, programın, görüntünün, ses veya iletinin sahibinin veya ilan verenin kim olduğunun bildirilmesinden kaçınılırsa,

c) Başka sebepler dolayısıyla yazılı basında yayımlanan şeyin, programın, görüntünün, sesin, iletinin sahibinin veya ilan verenin meydana çıkarılması veya bunlara karşı bir Türk mahkemesinde dava açılması mümkün olmazsa,

yukarıda anılan davalar, yazı işleri müdürü, genel yayın yönetmeni, program yapımcısı, görüntüyü, sesi, iletiyi, yayın, iletişim ve bilişim aracına koyan veya koyduran kişi ve ilan servisi şefi; bunlar gösterilemiyorsa, işletme veya kuruluş sahibi aleyhine açılabilir.

(2) Birinci fıkrada öngörülen hâller dışında, aynı fıkrada sayılan kişilerden birinin kusuru hâlinde sıraya bakılmaksızın dava açılabilir.

(3) 56 ncı maddenin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentlerinde yazılı davalarda Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

(4) Haksız rekabet fiilinin iletimini başlatmamış, iletimin alıcısını veya fiili oluşturan içeriği seçmemiş veya fiili gerçekleştirecek şekilde değiştirmemişse, bu maddenin birinci fıkrasındaki davalar hizmet sağlayıcısı aleyhine açılmaz; tedbir kararı verilemez. Mahkeme haksız rekabet eyleminin olumsuz sonuçlarının kapsamlı veya vereceği zararın büyük olacağı durumlarda ilgili hizmet sağlayıcısını da dinleyerek, haksız rekabet fiilinin sona erdirilmesini veya önlenmesine ilişkin tedbir kararını hizmet sağlayıcı aleyhine de verebilir veya içeriğin geçici olarak kaldırılması dâhil somut olaya uyan uygulanabilir başka tedbirler alabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Basının mesuliyeti:

Madde 60 – Haksız rekabet basın vasıtasıyla işlenmiş ise, 58 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davalar, ancak yazı sahibi veya ilan veren aleyhine açılabilir; şu kadar ki:

a) Yazı veya ilan, yazı sahibinin yahut ilan verenin haberi olmaksızın veyahut rızalarına aykırı olarak yayınlanmışsa;

b) Yazı sahibi veya ilan verenin kim olduğunun bildirilmesinden imtina olunursa;

c) Başka sebepler yüzünden yazı sahibi veya ilanı verenin meydana çıkarılması veya aleyhlerine bir Türk mahkemesinde dava açılması mümkün olmazsa; bu davalar, yazı işleri müdürü eğer bir ilan mevzu bahis ise ilan servisi şefi; yazı işleri müdürü ve ilan servisi şefi gösterilmemiş veya yoksa naşir; bu da gösterilmemişse matbaacı; aleyhine de açılabilir.

Bu haller dışında, yazı işleri müdürüne, ilan servisi şefine, naşir ve matbaacıya bir kusur isnat edilebilirse yukarıki fıkrada yazılı sıraya bakılmaksızın kusurlu olanlar aleyhine dava açılabilir.

58 inci maddenin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentlerinde yazılı davalarda Borçlar Kanununun hükümleri tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”nın 58 inci maddesine aşağıdaki dördüncü fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

(4) Haksız rekabet fiilinin iletimini başlatmamış, iletimin alıcısını veya fiili oluşturan içeriği seçmemiş veya fiili gerçekleştirecek şekilde değiştirmemişse, bu maddenin birinci fıkrasındaki davalar hizmet sağlayıcısı aleyhine açılmaz; tedbir kararı verilemez. Mahkeme haksız rekabet eyleminin olumsuz sonuçlarının kapsamlı veya vereceği zararın büyük olacağı durumlarda ilgili hizmet sağlayıcısını da dinleyerek, haksız rekabet fiilinin sona erdirilmesini veya önlenmesine ilişkin tedbir kararını, hizmet sağlayıcı aleyhine de verebilir veya içeriğin geçici olarak kaldırılması dahil somut olaya uyan uygulanabilir başka tedbirler alabilir.

Önerge gerekçesi

Maddenin birinci fıkrası ile izleyen fıkralardan açıkça anlaşıldığı üzere, haksız rekabet davası fiilin işlendiği kuruluş bağlamında onun bir çeşit aracılık etmiş olması sebebiyle sırasıyla fiilden doğrudan sorumlu olabilecekler ve işletmesi sebebiyle sorumlu sayılabilecekler aleyhine açılmaktadır. Bilgi toplumu hizmetinin bir bilgi iletişim ağı içinde sadece bir bilginin, içeriğin veya taşınan benzeri bir olgunun erişimini gerçekleştirenler, yani sadece genel ve yaygın ağın içinde işlev sahibi olan “hizmet sağlayıcı”lar (hizmet sunanlara hizmeti sunanlar) haksız fiili oluşturan içerikle ilgili değildir, belki içeriğin anlamının veya kime yöneldiğinin ayırıcısında bile değildir, belki bilinçli bir şekilde onu bilmemektedirler. Onun için hizmet sağlayıcılar haksız rekabet fiilinden sorumlu tutulamazlar. Çünkü böyle bir sorumluluğun meşruiyet temeli yoktur.

Eklenen dördüncü fıkra önce, hizmet sağlayıcılar için sorumsuzluk ilkesini koymaktadır (Hizmet sağlayıcıların başka kanunlarda düzenlenen “ara ve geçici saklama” dâhil diğer sorumluluklarının saklı olduğu şüphesizdir). Dördüncü fıkra daha sonra hizmet sağlayıcıların haksız rekabet oluşturan fiilden sorumlu tutulabilecekleri durumları Bilgi Toplumu Hizmetlerinin Bazı Hukuki Yönleri ve Özellikle İç Pazarda Elektronik Ticaret Konusunda 8 Haziran 2000 tarihli 2000/31/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (“Elektronik Ticaret Konusunda Direktif”) ile uyumlu bir şekilde belirlemektedir. Teknik olan bu sebepler için bilirkışı incelemesi gereklidir.

Bu konuda diğer hassas bir sorun da, bilgi toplumu hizmetini durduran tedbir kararlarıdır. Dördüncü fıkranın bu husustaki ilkesi, sistemi durduran tedbir kararlarının -kural olarak- verilemeyeceğidir. Çünkü böyle bir karar sadece uyumsuzluk konusu fiili değil bilgi toplumu hizmetini durdurmaktadır. Ancak dördüncü fıkra böyle etkileri geniş bir kararın hangi durumlarda verilebileceğini göstermektedir.

Konunun, göz ardı edilemez önemi dolayısıyla, dördüncü fıkra, böyle etkileri geniş bir karar vermeden önce mahkemenin ilgili hizmet sağlayıcısını (temsilcisini, mümkünse teknik temsilciyi) dinlemesi gereğini hükme bağlamıştır.

Dördüncü fıkra, ayrıca mahkemeye, içeriği geçici olarak kaldırtmak gibi etkileri sınırlı, somut olaya uyan, uygulanabilir tedbirler de alabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 58 inci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklikler yapılmış; yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

Tasarının 58 inci maddesi, iletişim ve bilişim alanındaki son teknik gelişmelerle, ileride meydana gelebilecek gelişmeler dikkate alınarak daha geniş bir kapsama kavuşturulmuştur. Ayrıca, eski metnin ifadesinin, haksız rekabetin sadece “yazı” ile gerçekleştirilebileceği şeklinde dar yorumlanmaya müsait olması dikkate alınarak, hükmün bu noktada da genişletilmesinin amaca daha uygun düşeceği sonucuna varılmıştır. Bu sebeple, eski metindeki “yazı” kelimesi yerine “yazılı basında yayınlanan şey” ibaresi tercih edilmiştir. Bu ibare içine yazı, haber, resim, karikatür ve benzeri girer.

Madde başlığı metinde yapılan değişiklikleri de kapsayacak şekilde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 58 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 60 ncı maddesinden aynen alınmıştır.

IV - Kararın ilanı

MADDE 59- (1) Mahkeme, davayı kazanan tarafın istemiyle, gideri haksız çıkan taraftan alınmak üzere, hükmün kesinleşmesinden sonra ilan edilmesine de karar verebilir. İlanın şeklini ve kapsamını mahkeme belirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Kararın ilanı:

Madde 61 – Mahkeme, davayı kazanan tarafın talebiyle, masrafı haksız çıkan taraftan alınmak üzere hükmün katileşmesinden sonra ilan edilmesine de karar verebilir. İlanın şekil ve şümülünü hakim tayin eder.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”nın 59. maddesinde yer alan “hakim” ibaresinin çıkartılarak yerine “mahkeme” ibaresinin getirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Hukuk sistemimiz modern bir hukuk sistemi olarak, hakim değil mahkeme sistemidir. Bu sebeple bir yargısal kararın verilmesinden söz edilirken, hakim değil mahkeme ibaresinin kullanılması zorunludur.

GEREKÇE

Madde 59 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 61 inci maddesinden aynen alınmıştır.

V - Zamanaşımı

MADDE 60- (1) 56 ncı maddede yazılı davalar, davaya hakkı olan tarafın bu hakların doğumunu öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her hâlde bunların doğumundan itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Şu kadar ki, haksız rekabet fiili aynı zamanda 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu gereğince daha uzun dava zama- naşımı süresine tabi olan cezayı gerektiren bir fiil niteliğinde ise, bu süre hukuk davaları için de geçerli olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Müruruzaman:

Madde 62 – 58 inci maddede yazılı davalar, davaya hakkı olan tarafın bu hak- ların doğumunu öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her halde bunların doğumun- dan itibaren üç yıl geçmekle müruruzamana uğrar. Şu kadar ki; ceza kanunları gereğince daha uzun bir müruruzaman müddetine tabi olan, cezayı müstelzim bir fiil işlenmiş bulunursa, bu müddet hukuk davaları hakkında da caridir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”nın 60. maddesinde yer alan “Şu kadar ki,” ibaresinden sonra “haksız rekabet fiilî aynı zamanda” ibaresinin eklenmesini, “işlenmişse” ibaresinin çıkartılarak yerine “niteliğinde ise” ibaresinin getirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Yukarıda teklifi sunulan “haksız rekabet fiili aynı zamanda” ibaresinin madde metnine eklenmesiyle, madde metninde yer alan cümledeki anlamsızlık giderilmiş olacaktır.

Madde metninde yer alan “işlenmişse” ibaresinin yerine “niteliğinde ise” ibaresinin getirilmesi ile madde hükmü ile ifade edilmek istenen amaç tam ve doğru şekilde ifade edilebilecektir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 60 - Maddedeki tek değişiklik, Türk Ceza Kanunundaki zamanlaşımının dava zamanlaşımı olduğunun belirtilmesidir. Bu açıklıkla uygulamadaki bir tereddüt giderilmiştir.

VI - İhtiyati tedbirler

MADDE 61- (1) Dava açma hakkını haiz bulunan kimsenin talebi üzerine mahkeme, mevcut durumun olduğu gibi korunmasına, 56 ncı maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde öngörüldüğü gibi haksız rekabet sonucu oluşan maddi durumun ortadan kaldırılmasına, haksız rekabetin önlenmesine ve yanlış veya yanıltıcı beyanların düzeltilmesine ve diğer tedbirlere, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ihtiyati tedbir hakkındaki hükümlerine göre karar verebilir.

(2) Ayrıca, hak sahibinin yetkilerine tecavüz oluşturması hâlinde cezayı gerektiren haksız rekabet konusu mallara, ithalat veya ihracat sırasında hak sahibinin talebi üzerine, gümrük idareleri tarafından ihtiyati tedbir niteliğinde el konulabilir.

(3) El koyma ile ilgili uygulama bu konudaki mevzuata tabidir.

(4) Gümrük idarelerindeki tedbir veya el koyma kararının tebliğinden itibaren on gün içinde, esas hakkında ilgili mahkemede dava açılmaz veya mahkemedeki tedbir niteliğinde karar alınmazsa idarenin el koyma kararı ortadan kalkar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - İhtiyati tedbirler:

Madde 63 – Dava açmak hakkını haiz olan kimsenin dilekçesi üzerine mahkeme, mevcut vaziyetin olduğu gibi muhafaza edilmesine, 58 inci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde yazılı olduğu veçhile haksız rekabetin neticesi olan maddi durumun ortadan kaldırılmasına, haksız rekabetin men'ine ve yanlış veya yanıltıcı beyanların düzeltilmesine ve lüzumlu diğer tedbirlerin alınmasına Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun ihtiyati tedbir hakkındaki hükümlerine göre karar verebilir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”nın 61. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “dilekçesi” ibaresi yerine “talebi” ibaresinin getirilmesini, 1. fıkranın ilk cümlesinde

yer alan “düzeltilmesine” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve diğer tedbirlere” ibaresinin eklenmesini ve “rekabetin sonucu olan” ibaresinin “rekabet sonucu oluşan” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 61 inci maddesinde, fikrî mülkiyet hukukuna ilişkin düzenlemeler ile uyumlu hâle getirilmesi amacıyla, maddeye ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralar eklenmiş; bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 61 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 63 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

C) Ceza sorumluluğu

I - Cezayı gerektiren fiiller

MADDE 62- (1) a) 55 inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler,

b) Kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinkine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler,

c) Çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, çalıştırmanın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar,

d) Çalıştıranlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler,

fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, 56 ncı madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikâyeti üzerine, her bir bent kapsamına giren fiiller dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU.

C) Cezai mesuliyet:

I - Cezayı müstelzim fiiller:

Madde 64 – 1. Elli yedinci maddenin 1, 2, 4, 5, 6, 8 ve 9 uncu bentlerinde yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işliyenler;

2. Kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinininkine tercih edilmesi için şahsi durumu, emtiası, iş mahsulleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı malûmat verenler;

3. Müstahdemleri, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, istihdam edenin veya müvekkillerinin imalat veya ticaret sırlarını ifşa etmelerini veya ele geçirmelerini temin için iğfal edenler;

4. İstihdam edenler veya müvekkillerden, işçilerinin veya müstahdemlerinin veyahut vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı müstelzim olan bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili menetmiyen veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmiyenler;

58 inci madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikâyeti üzerine ceza mahkemesince bir aydan bir yıla kadar hapis veya beş yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılırlar.

Haksız rekabetin men'i hakkındaki kesinleşmiş ilama rağmen haksız rekabet fiiline aynen veya tali değişikliklerle devam eden kimse altı aydan aşağı olmamak üzere hapis ve beş bin liradan on bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir ve suçlu re'sen takip olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının cezayı gerektiren haksız rekabete ilişkin 62 inci maddesinde “bir yıla kadar” şeklinde düzenlenen hapis cezası maddede öngörülen fiillerin ağırlığı ile orantılı olmaması nedeniyle iki yıla çıkarılmıştır. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklik, Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Alt Komisyonca, 14 üncü maddedeki değişikliğe uygun olarak “kişisel” ibareleri “şahsi” şeklinde değiştirilmiştir. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 62 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Ayrıca madde yeni Türk Ceza Kanununun cezalar sistemine uydurulmuştur.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, 55 inci maddede yazılı haksız rekabet fiilelerini kasten işleyenler için ceza hükmü öngörülmüştür. Ancak, belirtilmelidir ki, ceza hükmünün uygulanmasında dikkat edilmesi gereken husus, suç ve cezaların kanuniliği ilkesi uyarınca 55 inci maddede yer alan bentlerde “özellikle” ibaresinden sonra sayılan fiillere aykırılık halinde ceza söz konusu olabilecek, maddede doğrudan sayılmayan ancak haksız fiil oluşturabilecek diğer hallere aykırılık durumunda ise ceza verilmeyecektir.

II - Tüzel kişilerin cezai sorumluluğu

MADDE 63- (1) Tüzel kişilerin işlerini görmeleri sırasında bir haksız rekabet fiili işlenirse 62 nci madde hükmü, tüzel kişi adına hareket eden veya etmesi gerekmiş olan organın üyeleri veya ortakları hakkında uygulanır. Haksız rekabet fiilinin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de karar verilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hükmi şahısların cezai mesuliyetleri:

Madde 65 – Hükmi şahısların işleri görülürken bir haksız rekabet fiili işlenirse 64 üncü madde hükmü, hükmi şahıs namına hareket etmiş veya etmesi gerekmiş olan organın azaları veya ortaklar hakkında tatbik olunur. Şu kadar ki; para cezası ve masraflardan hükmi şahıs bu hakiki şahıslarla birlikte müteselsilen mesul olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 63 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 65 inci maddesinden alınmıştır.

BEŞİNCİ KISIM

Ticari Defterler

A) Defter tutma ve envanter

I - Defter tutma yükümlülüğü

MADDE 64- (1) Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle malvarlığı durumunu, Türkiye Muhasebe Standartlarına ve 88 inci madde hükümleri başta olmak üzere bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir.

(2) Tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya

benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.

(3) Ticari defterler, açılış ve kapanışlarında noter tarafından onaylanır. Kapanış onayları, izleyen faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar yapılır. Şirketlerin kuruluşunda defterlerin açılışı ticaret sicili müdürlükleri tarafından da onaylanabilir. Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır. Türkiye Muhasebe Standartlarına göre elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulan defterlerin açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları ile bu defterlerin nasıl tutulacağı Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğle belirlenir.

(4) Pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de ticari defterlerdir.

(5) Yevmiye, defteri kebir ve envanter defteri dışında tutulacak defterler Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından bir tebliğ ile belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Defter tutma mükellefiyeti:

I - Şümulü:

Madde 66 – Her tacir, ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak münasebetlerini ve her iş yılı içinde elde edilen neticeleri tesbit etmek maksadıyla, işletmesinin mahiyet ve öneminin gerektirdiği bütün defterleri ve bilhassa, diğer kanunların hükümleri mahfuz kalmak üzere, aşağıdaki defterleri Türkçe olarak tutmaya mecburdur:

1. Tacir hükmi şahıs ise yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ve karar defteri;

2. Hususi hukuk hükümlerine göre idare edilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere devlet, vilayet, belediyeler gibi amme hükmi şahısları tarafından kurulan ve hükmi şahsiyeti bulunmayan ticari işletmeler ile dernekler tarafından kurulan ticari işletmeler ve bunlara benzeyen ve hükmi şahsiyeti olmayan diğer ticari teşekküller, karar defteri hariç yukarıdaki bentte yazılı defterleri;

3. Tacir hakiki şahıs ise karar defteri hariç olmak üzere birinci bentte yazılı defterleri veya işletmesinin mahiyet ve önemine göre sadece işletme defteri.

(Ek fıkra: 29/3/2011-6215/14 md.) Bu defterler elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulabilir. Bu defterlerin açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları ile bu defterlerin nasıl tutulacağı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca çıkarılacak müşterek bir tebliğle belirlenir.

(Değişik fıkra: 29/3/2011-6215/14 md.) Tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.

II - Mesuliyet:

Madde 67 – Bir tacirin defter tutma mükellefiyetini yerine getirmeye yetli kıldığı kimsenin bu defterlere geçirdiği kayıtlar, o tacirin kendisi tarafından tutulmuş kayıtlar hükmündedir.

Ticari defterlerin kısmen veya tamamen mevcut olmamasından yahut kanuna uygun surette tutulmamasından veyahut saklanması mecburi olan defter ve kâğıtların gereği gibi saklanmamasından doğan mesuliyet doğrudan doğruya işletme sahibine ve hükmi şahıslarda idare organının azalarına veya idare işlerine yetkili olan kimselere ve hükmi şahsiyeti olmayan ticari işletme ve teşekkül-lerde onları idareye yetkili olan kimselere aittir. Bunlar, kusuru memur ve müstahdemlerine yükleterek bu mesuliyetten kurtulamazlar.

66 ncı maddenin birinci fıkrasının 1 ila 3 üncü bentlerinde sayılan defterleri tutma mükellefiyetini hiç veya kanuna uygun şekilde yerine getirmeyip de ikinci fıkraya göre mesul olanlar üç milyon liradan otuz milyon liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Defterlerin kanuna uygun şekilde tutulmaması halinde, bunları tutmakla vazifelendirilmiş olan kişiler dahi aynı cezaya mahkûm edilirler. Diğer kanunlarda bulunan cezai hükümler mahfuzdur. ⁽¹⁾

Hakimler, noterler, sicil memurları ve diğer memurlar resmi muameleler dolayısıyla bir tacirin defter tutma mükellefiyetine aykırı hareket ettiğini öğrenince keyfiyeti müddeimumiliğe bildirmeye mecburdurlar.

IV - Tasdik ettirme ve beyanname verme mükellefiyeti:

Madde 69 –(Değişik birinci fıkra:11/6/2003-4884/1md.) Şirket kuruluş aşamasında 66 ncı maddenin birinci fıkrasında yazılı defterler kullanılmaya başlanmadan önce tacir tarafından ticarî işletmenin bulunduğu yerin ticaret sicili memurluğuna veya notere ibraz edilir. Bu defterler, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun defterlerin tasdikine ilişkin hükümlerinde yer alan bilgileri içerecek şekilde tasdik ve imza olunur. Sicil memuru veya noter, defterlerin kaç sayfadan ibaret bulunduğunu ilk ve son sayfaya yazarak resmî mühür ve imzasıyla tasdik eder. Noterlerce tasdik edilen defterlerin mahiyet ve adetleri ve bunların kime ait olduğu en geç yedi gün içinde ilgili ticaret sicili memurluğuna bildirilir. Şirketlerin müteakip yıl

defterleri ile kullanılması zorunlu diğer defterler 213 sayılı Vergi Usul Kanununun defterlerin tasdikine ilişkin hükümlerine göre tasdik olunur.

Her tacir, tutmaya mecbur olduğu diğer defterlerle tutmak istediği defterlerin her birinin nevi ve mahiyetleriyle sayfa sayılarını gösteren iki nüsha beyannameyi bu defterleri kullanmaya başlamadan önce sicil memuruna vermeye mecburdur. Memur, bunlardan birisini tasdik ederek tacire geri verir. Bu mükellefiyeti hiç veya kanuna uygun şekilde yerine getirmiyen tacirin bu gibi defterleri lehine delil olmaz.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Kanun Tasarısının 64 üncü maddesinin kenar başlığında yer alan “yükümü” ibaresi “yükümlülüğü” şeklinde ve üçüncü fıkrasının da aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) Ticari defterler, açılış ve kapanışlarında noter tarafından onaylanır. Kapanış onayları, izleyen faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar yapılır. Şirketlerin kuruluşunda defterlerin açılış ticaret sicili müdürlükleri tarafından da onaylanabilir. Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hallerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır.

Türkiye Muhasebe Standartlarına göre elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulan defterlerin açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları ile bu defterlerin nasıl tutulacağı Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğle belirlenir.”

Önerge gerekçesi

Bu önerge ile kelime tashihi yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulan defterlerin açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esaslarının Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğle belirlenmesine imkan sağlanmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 64 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ayraç içi kelimeler metne işlenmiş, dördüncü fıkrasında bahsedilen karar defterinin, yönetim kurulu karar defteri olduğu hususuna açıklık getirilmesi amacıyla değişiklik yapılmıştır. Alt Komisyonca kabul edilen bu değişiklik Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

Ayrıca, aşağıda açıklanan gerekçelerle maddenin üçüncü fıkrasında Komisyonumuzca değişiklik yapılmıştır:

Ticari defterlerin onayında noterin odalardan getirilecek faaliyet onay belgesi yerine ticaret sicili müdürlüklerinden alınacak ticaret sicili tasdiknamesini araması işin özüne daha uygun olacaktır. Gerek yürürlükteki Kanuna göre, gerek Tasarıya göre tacirin kaydı ticaret sicilinde tutulur. Ticaret sicili müdürlükleri, kamusal yanı meslek odalarından daha ağır basan ve kayıtlarının niteliği bakımından meslek odalarına göre tacire ilişkin daha güncel ve daha kapsamlı veriler içeren kurumlardır. Zira, tacir ticari işletmesini ve ticaret unvanını, bundan başka, tescil edilmiş hususlarda meydana gelen değişiklikleri ticaret siciline tescil

ettirir. Ticaret sicilinde tescilli bilgilerin ilgili meslek odasına intibakı kanunen zorunlu olsa da uygulamada aksaklık doğabilecektir. Kaldı ki, Tasarı aynı maddenin birinci fıkrasına göre defter tutma yükümünü tacire getirdiğine göre, defter onaylarında aranacak belgenin de taciri tanımlaması, dolayısıyla yine Türk Ticaret Kanununda düzenlenen ve tacirin sicilini tutan kurum tarafından verilmesi için doğası gereğidir. Ayrıca, ticaret siciline kaydı zorunlu olan ancak farklı meslek odalarına kayıtlı kişilerin notere birbirinden farklı belge ibraz etmesinin de böylece önüne geçilmiş olacaktır.

Bu defa, yetkisiz kişilerce defter onaylatılmasının önüne geçmek amacıyla ticari işletmeyi ve taciri temsile yetkili kişinin kim ya da kimler olduğunu gösteren sicil tasdiknamesinin sadece kuruluşlarda değil, tüm açılış onaylarında aranması mükerrer defter kullanımının önüne geçilmesi ve ticaret sicili müdürünün tacirin durumunda tescili gerekli değişiklikleri takip edebilmesi bakımından son derece yararlı olacaktır.

GEREKÇE

Madde 64 - Birinci fıkr: Alm. TK'nın 238 inci paragrafından alınan, bazı hükümleri yönünden 6762 sayılı Kanunun 66 üncü maddesi ile benzerlikler içeren, dünya çapında ulusal ve uluslararası standartlar bakımından evrensel nitelik taşıyan bu fıkra, her tacirin ticarî defter tutmak yükümlülüğüne ilişkin emredici bir kural koymaktadır. Bu yükümlülüğün hiçbir tacir ayırık tutulamaz. Tacir Tasarımın 12 nci ve 16 ncı maddelerine göre tanımlanır. Maddede ve kenar başlığında “ticarî defter” ibaresi kullanılmış olmasına rağmen gerçekte, muhasebe tutulması yükümü ifade edilmiştir; yoksa kastedilen günlük defter, büyük defter gibi defterler değildir. “Muhasebe” ise sisteme gönderme yapar. Tacirin tüzel kişi olması halinde defterleri tutma sorumluluğu yöneticilere ve yönetim kuruluna aittir. Yöneticiler ve yönetim kurulu, ilgili tüzel kişiye ilişkin özel hükümlere göre belirlenir; sorumluluk da aynı hükümler çerçevesinde saptanır. Defter tutulması, yani fiilen kayıtların işlenmesi kişiye bağlı bir görev ve yetki olmadığı için kayıtların bizzat sorumlular tarafından yapılması defterlerin sorumlularca bizzat tutulması anlamına gelmez. Kastedilen fonksiyondur. Anonim şirketlerde bu yükümlülük, yönetim kurulunun devredilemez yetkileri başlığı altında Tasarımın 375 inci maddesinde “Muhasebenin ..... ilkelerinin belirlenmesi” şeklinde ifade olunmuştur. Defteri bizzat tutacak kişilerin gerekli bilgiyi haiz uzman kişiler arasından seçilmesi zorunluluğu, yöneticiye ve yönetim organlarına gene bir sorumluluk halinde yüklenmiştir.

Defterlerin, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını yansıtır şekilde hazırlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına (m. 88), bu standartlarda hüküm bulunmayan hallerde doğrudan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre, tacirin ticarî işlemleriyle malvarlığı durumunu açıkça gösterir şekilde tutulması şarttır. Muhasebenin tutuluşunda Türkiye Muhasebe Standartları ve bu bağlamda IFRS emredici niteliktedir. Bu sonuç 88 inci maddeden doğar. Hükümün Türkiye Muhasebe Standartlarına ve Tasarımın 88 inci maddesine gönderme yapması özel bir anlam taşır. Muhasebe Vergi Usul Kanununa ve vergi mevzuatına göre tutulamaz. Muhasebe vergi için tutulmaz. Vergi verilerini ve sonuçlarını bu suretle tutulan muhasebeye dayandırır. Birinci fıkranın birinci cümlesi defter tutmanın kanunî amacını kesin bir tarzda, açıklık öğretisine ve bu öğretiyi yansıtan dogmasına uygun bir şekilde koymaktadır. Açıklığın ölçüsü, uzman bir üçüncü kişinin defterlerden edineceği fikirdir. Başka bir deyişle, söz konusu uzman kişi defterlerden işletmenin durumunu anlayabilmelidir. “Üçüncü kişi” ibaresi, tacirden bağımsızlığı ve yansızlığı ifade eder. Bu hüküm, defterlerin aynı zamanda uzmanca, profesyonellik ilkelerine göre, meslek etiği, yöntemi ve terimleri uyarınca tutulması gereğini de ortaya koymakta, yoksa defterlerin herkesin değil, sadece uzmanların anlayabilecekleri tarzda tutulması

anlamına gelmemektedir. “Makul bir süre” ile kastedilen, defteri inceleyen uzmanın bazı kayıtları anlayabilmek amacı ile ayrıca araştırma yapmasına, bilgi toplamasına, açıklama istemesine gerek olmaksızın, o kaydı, sebebini, dayanağını ve gereğinde sonuçlarını değerlendirebilmesidir. Uzmanın “fikir edinmesi” demek tacirin malvarlığı durumunun, borçlarını yerine getirmeye yeterli olup olmadığı yorumunu yapabilmesidir, yoksa bir denetim elemanı gibi denetim sonuçlarını ortaya koyması, döküm yapması, sonuçları belirlemesi aranmaz.

Yüküm tacir sıfatını kazanma, tacir sayılma ve tacir gibi sorumlu olma tarihinden veya anından itibaren başlar (m. 87), saklama yükümlülüğü bir yana, tacir sıfatın, tacir gibi sayılma ve tacir gibi sorumlu olma konumunun son bulmasına kadar devam eder. İlk iki varsayımda tacirin kaydının ticaret sicilinden silinmesi esas alınabilir. Son varsayımda ise yükümün son bulması somut olaya göre belirlenir.

Temel defterler dışında hangi defterlerin tutulması gerektiği hükümde belirtilmemiştir. 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi, “işletmenin niteliğinin ve öneminin gerektirdiği” ölçüsü ile defterlerin belirlenmesi uygun değildir. Bunu Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu belirlemelidir. Defterin uygun tutulmaması, cezaî yönden bu Kanuna ve ilgili diğer kanun hükümlerine göre sonuçlar doğurur.

İkinci fıkra: İkinci fıkrada belgeleme ve kaydın belgeye (evrak-ı müsbiteye) dayanması ilkesi öngörülmüştür (“Belge yoksa kayıt da yoktur” ilkesi). Hüküm teknik gelişmelere uygun olarak saklama ortamını sınırlayıcı olmayan, gelişmelere açık bir tarzda göstermiştir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra deftere resmîyet verilmesi yani onay gereğini belirtmekte ve bunun usulünü göstermektedir. Dördüncü cümle bir uygulama hükmü olduğu için ayrıntılar Sanayi ve Ticaret Bakanlığının düzenlemesine bırakılmıştır. Tasarı 6762 sayılı Kanunun 69 uncu maddesinde 4884 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, kural olarak uyum içerisindedir. 6762 sayılı Kanunun 69 uncu maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi noter yanında sicil memuruna da onay yetkisini vermiştir. Bu yetkinin 6762 sayılı Kanunda sicil memuruna tanınmasının sebebi, şirketlerin kuruluşunu süratlendirmektir. Kuruluş sırasında oda gerekli belgeyi derhal verebilecek ve doğrudan doğruya sicile gidilerek şirketin tescili gerçekleştirilebilecektir. Başka bir deyişle, noter aradan çıkabilecektir. Bu amaç göz önünde tutularak sicil müdürünün onay yetkisi kuruluşa özgülenmiştir. Diğer yandan, Tasarıda, uygulamadaki bazı aksaklıklara engel olmak için faaliyet belgesinin notere sunulması gereği öngörülmüştür.

Bu madde ile defterlerin tümü açılış ve kapanış onayına tâbi tutulmuştur. Bu değişikliğin sebebi çift defter kullanımını olabildiğince engellemektir. Çift defter sadece hesaplara ilişkin ticarî defterlerde değil, aynı zamanda pay defteri, karar defteri ve genel kurul karar defterlerinde de sık rastlanan bir olgudur. Bu defterlerden herhangi biri kapatılmadan yenisi açılabilen, ihtilaflarda mahkemenin önüne değişik defterler çıkabilmektedir. Bu çoğu kez hileli bir davranış teşkil eden çift defter uygulamasına özellikle pay defteriyle, yönetim kurulu karar defterinde çok sık rastlanmaktadır. Uygulamada sıkışıklığa yol açmamak için onay süresi izleyen faaliyet döneminin altıncı ayına kadar uzatılmıştır.

Dördüncü fıkra: Uygulamada tartışmalı olan bir konuya açıklık getirmektedir. Pay, karar ve müzakere defterlerinin ticarî defter sayılması teoriye uymamakta, uygulamanın gereksinimini duyduğu gibi kural olarak kanuna girmiş bulunmaktadır. Kuralın amacı, karine oluşturmak, ispatta yardımcı olmak gibi işlevlere sahip söz konusu defterlere, ticarî defterlere uygulanan güven ve disiplin kurallarını uygulayabilmektir. Uygulamada tasdiklere tâbi olmayan bu defterlerin çoğu kez güvenilemez durumda oldukları görülmüştür.

II - Defterlerin tutulması

MADDE 65- (1) Defterler ve gerekli diğer kayıtlar Türkçe tutulur. Kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığı takdirde bunların anlamları açıkça belirtilmelidir.

(2) Defterlere yazımlar ve diğer gerekli kayıtlar, eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılır.

(3) Bir yazım veya kayıt, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilemez ve değiştirilemez. Kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmeler yasaktır.

(4) Defterler ve gerekli diğer kayıtlar, olgu ve işlemleri saptayan belgelerin dosyalanması şeklinde veya veri taşıyıcıları aracılığıyla tutulabilir; şu şartla ki, muhasebenin bu tutuluş biçimleri ve bu konuda uygulanan yöntemler Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmalıdır. Defterlerin ve gerekli diğer kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bilgilerin saklanma süresince bunlara ulaşılmasının ve bu süre içinde bunların her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması şarttır. Elektronik ortamda tutulma hâlinde birinci ilâ üçüncü fıkra hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 65 - Birinci fıkra: Alm. TK.'nın 239 uncu paragrafından alınan bu hüküm defterlerin tutulmasına ilişkin şekle ilişkin kuralları içermektedir. Madde ayrıca yorumlanmayı gerektirmeyecek kadar açık hükümler içermektedir. Kısaltmalar, harfler ve semboller, işlem yapan kişilerin adlarını, ticarî işletmelerin ve şirketlerin unvanlarını, konularını, gümrük veya diğer bir düzenlemenin pozisyon numaralarını ifade edebilir. Söz konusu kısaltmaların, sayıların, harf ve sembollerin anlamları duraksamaya yer bırakmayacak kesinlikte ve tekdüze olmalıdır. Defterlerin Türkçe'den başka dil ile tutulamayacağı emredici niteliktedir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, bilânço ilkelerinden bazılarını, yani tamlık, doğruluk, zamanında kayıt ve düzen ilkelerine açıkça gönderme yapmakta, ancak bunları tanımlamamaktadır. Uyulması gerekli ilkeler fıkroda yazılı olanlarla sınırlı değildir. Anılan ilkelerin uygulaması, defterlerin tutulmasından itibaren başlar. İlkelerin içerikleri, kapsamları, 88 inci maddenin birinci fıkrası hükmünde öngörülen kavramsal çerçeveleri,

standartlarda, öğretide ve mahkeme kararlarında tanımlanıp anlam ve boyut kazanacaktır. İlkeler defterlerin ve yılsonu finansal tabloların taşıyıcı kolonlarıdır; evrenselidir.

Tamlık, kısaca işletme iş ve işlemlerin eksiksiz olarak, yani herhangi bir boşluk yaratmadan muhasebeleştirilmesi, kaydı gereken bir iş ve işlemin kayıt dışı bırakılmaması demektir. Muhasebedeki tamlık ilkesi bilançodaki tamlık ilkesinden farklıdır. İkincisi aktif ve pasiflerin tamlığını, aktif ve pasif listesinin ne eksik ne de fazla olmasını ifade eder.

Doğruluk, kaydın gerçeğe uygun ve sadık bir biçimde iş ve işlemi yansıtmasıdır. İşlemin gerçeğe sadık bir şekilde muhasebe kaydı haline gelmesi, inceleyenin yanlış yorumlara yöneltmeden aktarılmasıdır. Burada gerçeğe bağlılık İngilizce'deki "fair" sözcüğünün karşılığıdır. "Fair" Anglo-Sakson çevreleri dışında yabancı öğretide de kullanılmakta ve Kara Avrupası dillerinde tam karşılığı bulunmamaktadır. Bu güçlük Türkçede de vardır.

Zamanında kayıt, muhasebe kaydının zamanında yapılması, sonraya bırakılmaması gereğini ifade eder. İlke muhasebe kaydının 5-10 gün gibi belirli süre içinde yapılmasını öngörmemekte, genel kabul gören muhasebe kurallarına uygun olarak "zamanında" ölçüsünü kullanmaktadır. "Zamanında", hemen veya derhal anlamına gelmediği gibi, haftalara da izin vermemekte, gerçekçi ancak kısa bir süreye yani, muhasebeleştirilmenin olağan süresine işaret etmektedir.

Düzen ilkesi ile yapılan iş ve işlemlerin kaydının zaman akışına göre, yani kronolojik sırada tarih ve belge numarası dikkate alınarak yapılması kastedilmektedir.

Üçüncü fıkra: Çizimler, saklayıcı, örtücü ve karartıcı değil düzeltici ve gerçeği yansıtıcı olmalıdır. Bu sebeple, eski kayıt, karalanmamalı, kapatılmamalı, herhangi bir madde veya araçla silinmemeli, görülecek, okunacak, ne olduğu bilinecek tarzda sadece temiz bir biçimde çizilmelidir.

Dördüncü fıkra: Son fıkra defter tutanlara, kayıtları, olguları ve işlemleri içeren ve aynı zamanda da kanıtlayan belgelerin saklanması ikili seçenek sunmaktadır. Birincisi fizikî dosyalama, ikincisi ise veri taşıyıcılarının kullanılmasıdır. "Veri taşıyıcıları" terimi, inter alia, mikrofişleri, CD'leri, magnetleri ve elektronik ortamı ifade eder. Hüküm teknik gelişmeleri dikkate almakta, elektronik ortam uygulamalarına olanak sağlamaktadır. Bu dördüncü fıkra, IFRS dikkate alınarak belirlenecek olan Türk standartları uygulamasıyla boyut kazanmaya müsaittir.

III - Envanter

MADDE 66- (1) Her tacir, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarır.

(2) Tacir açılıştan sonra her faaliyet döneminin sonunda da böyle bir envanter düzenler. Faaliyet dönemi veya başka bir kanuni terimle hesap yılı oniki ayı geçemez. Envanter, düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen süre içinde çıkarılır.

(3) Maddi duran malvarlığına dâhil varlıklarla, ham ve yardımcı maddeler ve işletme malzemeleri düzenli olarak ikame ediliyor ve toplam değerleri işletme için ikinci derecede önem taşıyorsa, değişmeyen miktar ve değerle envantere alınırlar; şu şartla ki, bunların mevcutları miktar, değer ve bileşim olarak sadece küçük değişiklik-

lere uğramış olsunlar. Ancak, kural olarak üç yılda bir fiziksel sayım yapılması zorunludur.

(4) Aynı türdeki stok malvarlığı kalemleri, diğer aynı nitelikteki veya yaklaşık aynı değerdeki taşınabilir malvarlığı unsurları ve borçlar ayrı ayrı gruplar hâlinde toplanabilir ve ortalama ağırlıklı değer ile envantere konulabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Envanter defteri:

1. Umumi olarak:

Madde 72 – Envanter defterine işletmenin açılış tarihinde ve mütaakiben her iş yılı sonunda çıkarılan envanterler ve bilançolar kaydolunur.

Envanter ve bilançonun taallük ettiği tarihe “bilanço günü” denir.

İş yılı, altı aydan az, on iki aydan çok olamaz. Kanunda aksine hüküm olmadıkça, iş yılı sonu için çıkarılacak envanter ve bilançoların gelecek iş yılının ilk üç ayı içinde tamamlanmış olması lazımdır.

Envanter defterine geçirilen envanter ve bilanço; tacir, kolektif ve komandit şirketlerde hudutsuz olarak mesul olan bütün ortaklar, donatma iştiraklerinde bütün donatanlar ve tacir sıfatını haiz olan diğer şirket ve kurumlarda idare işlerine salahiyetli olan kimseler tarafından imza ve notere ibraz olunur. Noterin yapacağı muamele hakkında 70 inci maddenin son fıkrası tatbik olunur. İmza edilen envanter ve bilançonun ilanı ve resmi makamlara verilmesi hakkındaki hükümler mahfuzdur.

Envanter defteri ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, mevzuat hazırlama usulüne uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 66 - Birinci fıkra: Her tacir işletmesinin açılışında bir envanter çıkarmalıdır (ilk envanter). Bunu her hesap dönemi sonunda tekrarlamalıdır. Envanter belli bir zamanda, bir işletmenin aktifleri ve pasifleri ve bunların kanunen öngörülen ölçütlere göre yapılmış değerlemeleri bağlamında “nesi var-nesi yok” anlamına gelen teknik bir terimdir. Envanter kısaca işletmenin aktif ve pasifini değerleriyle gösteren liste demektir. Tamlık ve doğruluk ilkeleri amaç yönünden envanteri tanımlar. Envanter tam ve doğru değilse, işletmenin hesapları ve sonuçları doğru çıkmaz. İlk envanter gerçek/doğru değilse bu düzeltilemez.

Onun için birinci fıkra ilk envanterin, şirketin taşınmazlarının, alacak ve borçlarının, nakit parasının ve diğer varlıklarının eksiksiz ve doğru bir şekilde gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Gerçeği yansıtmayan bilanço envanterden başlar. Tamlık ve doğruluk ilkeleri envantere, dolayısıyla ilk envantere de egemendir.

Birinci fıkra tamlık, doğruluk yanında varlıkların ve borçların teker teker gösterilmesi, yani kalemlerde toplama, hamur ve mahsup yapmama, konsolide etmeme ilkeleri yanında denetlenebilirlik kuralını da içerir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, her faaliyet yılının sonunda çıkarılacak envanteri hükme bağlamakta ve faaliyet (hesap) dönemini oniki ay ile sınırlamaktadır. İlk faaliyet yılı, işletmenin açılışı ile başlayıp hesap döneminin son günü biteceğine göre, oniki aydan az olabilir; daha doğrusu çoğu kez oniki aydan az olur. Ancak bu istisna dışında oniki aydan kısa faaliyete ve dolayısıyla faaliyet dönemine bağlı envanter dönemi olamaz. Bu oniki ayın başlangıcı ve sonu işletmenin konusunun özelliği sebebiyle değişebilir.

İkinci fıkra envanterin çıkarılması süresini de kesin bir şekilde belirtmeksizin emredici bir kurala bağlamıştır: Envanter bilançodan önce çıkarılmış olmalıdır. Çünkü bilanço envantere dayanacaktır. Bu anlamda ikinci fıkradaki “düzenli bir işletme faaliyetine uygun süre” ifadesiyle envanterin, bilanço gününden önce bilançoaya esas alınabilecek bir süre içinde çıkarılması kastedilmektedir. Onun için bu süre ile 69 (c)’deki süre örtüşmez. Anılan madde bilançonun çıkarılma süresi olup, envanteri izleyecektir. Hükümün amacı, envanterin çıkarılmasını süreye bağlayarak bilançonun gecikmesini önlemektir.

Hüküm, üçüncü fıkra ve 67 nci madde ile birlikte yorumlanır. Buna göre envanter üçüncü fıkra ve 67 nci maddeye göre diğer envanterlerde de esas alınır, yani tekrarlanır. Ancak bu hüküm de 64 üncü maddenin beşinci fıkrası hükmüne tâbidir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra da, kural olarak değişmeyen değer ilkesini benimsemiştir. Kural malvarlığı unsurlarının teker teker değerlendirilmesidir. Hüküm bunun iki istisnasını öngörmektedir. Bunlardan birincisi maddî duran malvarlığına dahil varlıklar, ikincisi ise, dönen malvarlığı kategorisi kapsamındaki işletme ihtiyaçları için düzenli bir şekilde ikame edilen ham ve yardımcı maddelerle, akaryakıt gibi işletme malzemeleridir. Her ikisi de daha önceki değişmeyen değerleriyle (sabit değer) envantere alınabilirler. Ancak, ikinci kategorinin işletmede devamlı ikame edilmesi yanında toplam değerleri ile sabit değerleri arasındaki farkın küçük olması gerekir. Bu kural süreklilik olarak uygulanamaz. Üç yılda bir fizikî, yani tam ve gerçek değerle varlıkların teker teker değerlendirilmesi suretiyle envanterin çıkarılması gerekir.

İkinci fıkra hükmünün uygulanabilmesi için Türkiye Muhasebe Standartlarında aksinin öngörülmemiş olması şarttır. Çünkü, Türkiye Muhasebe Standartlarının dayandığı ve yansıttığı uluslararası standartlar kural olarak sabit değer ilkesine yer vermemekte, teker teker değerlendirmeyi üstün tutmaktadır. Hüküm uygulandığı tarihte Türkiye Muhasebe Standartları envanter gününde sabit değere ilişkin iki istisnaya izin vermezse 64 üncü maddenin beşinci fıkrası hükmü gereği ikinci fıkra uygulanmayacaktır.

Dördüncü fıkra: Son fıkra aynı grup içerisine girebilecek stok malvarlığı, taşınır malvarlığı unsurları ve borçların ayrı ayrı gruplandırılmasına ve ortalama ağırlıklı değerler envantere konulmasına olanak veren bir hükümdür.

IV - Envanteri kolaylaştırıcı yöntemler

MADDE 67- (1) Envanter çıkarılırken, malvarlığı mevcudu, sondaj yöntemine göre ve genel kabul gören matematiksel-istatistiksel yöntemler yardımı ile çeşit, miktar ve değer olarak belirlenir. Kullanılan

yöntem, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmalıdır. Bu şekilde düzenlenen envanterin vardığı sonuçlar, fiziksel sayım yapılmış olsaydı elde edilecek olan envanterin sonuçlarına eş düşmelidir.

(2) Bir faaliyet döneminin kapanış envanteri düzenlenmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun başka bir yöntemin uygulanması suretiyle, cins, miktar ve değer olarak malvarlığı mevcudunun güvenle tespiti sağlanabiliyorsa fizikî envanter gerekli değildir.

(3) Faaliyet döneminin kapanışında, fizikî sayım veya ikinci fıkraya göre izin verilen diğer bir usul kullanılarak malvarlığı kalemlerinin cins, miktar ve değerine göre faaliyet döneminin kapanışından önceki üç veya sonraki iki ay içinde bulunan bir gün itibarıyla düzenlenmiş özel bir envantere gösterilmişse, ayrıca bu özel envantere dayalı olarak ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun bir şekilde ileriye dönük tahmin yöntemiyle, faaliyet döneminin sonunda mevcut varlıkların o faaliyet döneminin sonu itibarıyla değerlemesi doğru yapılıyorsa, varlıklara ilişkin envanterin yapılmasına gerek yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 67 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentlerinden oluşturulması yerine, anlam bütünlüğü bozulmadan bentler birleştirilerek, tek fıkrada halinde düzenlenmiş; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 67 - Birinci fıkrada: Birinci fıkrada genel kabul gören matematiksel-istatistiksel sondaj yöntemine izin vermektedir. Sondaj fizikî envanterin tersidir. Fizikî envantere, aktif ve pasif kalemlerin envanteri, depolara inilerek, alacak ve borçlulara gidilerek onlarla mutabık kalınan bakiyeler alınarak, varlıkları teker teker sayarak, ölçerek tartarak ve değerlendirilerek yapılır. Sondaj yönteminde ise genel kabul gören matematiksel-istatistiksel örneklerle belirleme yoluna gidilir.

Birinci fıkranın son iki cümlesi sondaj yönteminin kullanılması halinde yöntemin dikkatli, basiretli ve nesnel olması gereğini ve bu şekilde uygulanmasını hükme bağlamakta, sondaj sisteminin öznel değerlendirmelere, genel kabul görmeyen olasılık ve tahminlere dayandırılmaması gereğini ifade etmektedir.

İkinci fıkrada: İkinci fıkrada, sondaj yöntemine göre envanter çıkarılabilmesinin şartını belirlemektedir. Şart, kısaca şöyle formüle edilebilir: Envanter günündeki duruma göre

fizikî yöntem uygulansaydı aynı sonucu vereceği kesin ise genel kabul gören muhasebe ilkelerine uygun başka bir yöntem uygulanabilir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra, saymaya, tartmaya, ölçmeye dayalı yani nicel olmasına gerek bulunmaksızın, değerleri artırarak, eksilterek envanter çıkarılmasını düzenlemekte ve bunun iki hâlde mümkün olduğunu öngörmektedir.

B) Açılış bilançosu, yılsonu finansal tabloları

I - Genel hükümler

1. Düzenleme yükümü

MADDE 68- (1) Tacir, ticari faaliyetinin başında ve her faaliyet döneminin sonunda, varlık ve borçlarının tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tabloyu (sırasıyla açılış bilançosunu ve yıllık bilançoynu) çıkarmak zorundadır. Açılış bilançosunda, yılsonu finansal tablolarının, yılsonu bilançosuna ilişkin hükümleri uygulanır.

(2) Tacir, gelir tablosunu hazırlar.

(3) Bilanço ile gelir tablosu, yılsonu finansal tablolarını oluşturur. 514 üncü madde ile Türkiye Muhasebe Standartlarının bu konudaki hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 68 - Birinci fıkra ve ikinci fıkra: Hüküm, her tacir için açılış bilançosu ile yıllık bilanço düzenlenmesinin zorunlu olduğunu öngörmekte ve açılış bilançosuna uygulanacak hükümleri göstermektedir. Hüküm ayrıca bilanço kavramının anlamına da kısa bir gönderme yapmaktadır.

Üçüncü fıkra: Hüküm yılsonu “finansal tabloları”nı tanımlamaktadır. Ancak, hüküm aşgariyi göstermektedir. Tasarımın 514 üncü maddesi, nakit akım ve özsermaye tablolarıyla eklerini de anılan tabloların içine almıştır. Eğilim, bu tabloların sayılarını artırmak yönündedir. Bu sebeple hem 514 üncü madde hem de Türkiye Muhasebe Standartları saklı tutulmuştur.

2. Düzenlemeye ilişkin ilkeler

MADDE 69- (1) Yılsonu finansal tablolar;

- a) Türkiye Muhasebe Standartlarına uyularak düzenlenmeli,
- b) Açık ve anlaşılır olmalı,
- c) Düzenli bir işletme faaliyeti akışının gerekli kıldığı süre içinde çıkarılmalıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 69 - Hükümün içerik ve anlamı, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre belirlenir ve tamamlanır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, IASC/IFRS'nin belirleyeceği kurallar ve bunlara dayalı Türkiye Muhasebe Standartlarıyla dinamik bir nitelik taşır. Birinci bent, vergi menfaatini gözetmeye ve korumaya yönelik vergi ilkelerini kesin olarak kapsam dışında bıraktığı gibi, Uluslararası Standartlara yabancı nitelik taşıyan ve şiddetli eleştirilere konu olan Alman "Massgeblichkeit" ilkesini, benzer ilkeleri ve uygulamaları reddeder.

3. Dil ve para birimi

MADDE 70- (1) Yılsonu finansal tabloları Türkçe ve Türk Lirası ile düzenlenir. Bu konudaki diğer kanunlarda yer alan istisnalar saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 70 - Hüküm emredicidir. Türkiye Muhasebe Standartları 64 üncü maddenin beşinci fıkrası hükmüne göre saklıdır.

4. İmza

MADDE 71- (1) Finansal tablolar, tacir tarafından tarih atılarak imzalanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

Madde 71 - Borçlar Kanunu 12 nci madde dolayısıyla kural olarak güvenli elektronik imza geçerlidir.

II - Kalemlere ilişkin ilkeler

1. Tamlık ve mahsup yasağı

MADDE 72- (1) Aksine kanuni hükümler ve Türkiye Muhasebe Standartları saklı kalmak kaydıyla, finansal tabloların, ticari işletmenin tüm varlıklarını, borçlarını, peşin ödenen giderler ile peşin tahsil edilen gelirleri, teknik terimle dönem ayırıcı hesapları, bütün gelir ve giderleri doğru şekilde değerlendirilmiş olarak göstermesi zorunludur. Mülkiyeti saklı tutulması kaydıyla iktisap edilen ve işletmenin kendisinin veya üçüncü kişilerin borçları için rehnolunan ya da başka bir şekilde teminata verilen malvarlığı unsurları, teminat verenin bilançosunda gösterilir. Nakdî tevdilerin söz konusu olduğu hâllerde, bunlar teminat alanın bilançosunda yer alır. Finansal kiralamaya ilişkin hükümler saklıdır.

(2) Aktif kalemler pasif kalemlerle, giderler gelirlerle, taşınmazlara ilişkin haklar, bunlarla ilgili yüklerle mahsup edilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 72 - Birinci fıkra: Birinci fıkra bilançooya hakim, Türkçeye “tamlık” sözcüğü ile çevrilen “compleness” ilkesini açıkça öngörmektedir. Birinci cümle mehzaz Alm. TK.’nın

246 ncı paragrafından iki noktada ayrılmaktadır. Birinci istisna, aksine kanunî hükümlerin yanında standartların da saklı tutulmasıdır. Tasarının 64 üncü maddesinin beşinci fıkrası hükmü karşısında buna gerek bulunmadığı düşünülebilir. Ancak uluslararası muhasebe standartlarının “tamlik” anlayışı, mehzadan daha kapsamlıdır. Nitekim anılan standartlar tamlik ilkesinden sadece aktif ve pasiflerin eksiksiz bir listesini anlamamakta aynı zamanda bunların standartlara uygun ve doğru değerlendirilmiş olmalarını da gerekli görmektedir. Nitekim hükümde, bu da belirtilmiştir. Aynı şekilde gerçeği ona sadık bir tarzda yansıtan sunum, yani “fair presentation” da gereklidir. İkinci olarak finansal kiralamanın “sale and leaseback” türü de en az mülkiyetin saklı tutulduğu haller kadar özellik göstermektedir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, açıklık ilkesi gereği mahsubu yasaklamaktadır.

2. Bilançonun içeriği

MADDE 73- (1) Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse bilançoda, duran ve dönen varlıklar, özkaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilir ve yeterli ayrıntıya inilerek şemalandırılır.

(2) Duran varlıklar içinde işletmeye devamlı surette tahsis edilmiş bulunan varlıklar yer alır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Bilanço:

Madde 74 – Bilanço, envanterde gösterilen kıymetlerin tasnifi ve karşılıklı olarak değerleri itibariyle tertiplenmiş hulasasıdır.

Bilançonun aktif tablosunda; mevcutlarla alacaklar ve varsa zarar, pasif tablosunda; borçlar gösterilir.

Aktifyekünü ile borçlar arasındaki fark tacirin işletmeye tahsis ettiği ana sermayeyi teşkil eder. Ana sermaye de pasif tablosuna kaydolunur ve bu suretle aktif ve pasif tablolarının yekünları denkleştir. Yedek akçeler ve kar ayrı gösterilseler dahi, ana sermayenin cüzüleri sayılırlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 73 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “özsermaye” ibareleri “özkaynaklar” şeklinde değiştirilmiştir. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 73 - Birinci fıkra: Alm. TK.’nın 247 nci paragrafının kaynaklık yaptığı bu hüküm, 6762 sayılı Kanununun 70 inci maddesiyle içerik itibarıyla aynıdır. Hüküm bilançodaki aktif ve pasif ayrımına çok genel bir ifade ile işaret etmekte, ancak ne cetvel ne de tablo

şekline ilişkin bir tercih belirtmektedir. Genel bir hüküm olduğundan uyulması zorunlu asgariyi gösteren bir bilanço şemasına da yer vermemiştir. Ancak bilanço kalemlerinin yeterli derecede ayrıntıya inilerek şemalandırılmasını öngörmüştür.

İkinci fıkra: Bu fıkra da duran varlıkları tanımlamaktadır.

3. Aktifleştirme yasağı

MADDE 74- (1) Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişe, işletmenin kuruluşu ve özkaynak sağlanması amacıyla yapılan harcamalar için bilançoya aktif kalem konulamaz.

(2) Bedelsiz olarak elde edilmiş, maddi olmayan duran varlıklar için bilançonun aktifine kalem konulamaz; meğerki, Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmüş olsun.

(3) Sigorta sözleşmelerinin yapılması için gerekli olan giderler aktifleştirilemez; meğerki, Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmüş olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 74 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “özsermaye” ibareleri “özkaynaklar” şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca maddenin üçüncü fıkrasında “kurulması için yapılan giderler” ibaresi “yapılması için gerekli olan giderler” şeklinde değiştirilmiştir. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 74 - Hüküm, tamlık ilkesinin bir uygulamasıdır.

Birinci fıkra: Bilirkişi, kuruluş denetçisi, noter, avukat ücretleri, tescil giderleri ve çeşitli resimler gibi kuruluş giderleri sonucunda işletmeye herhangi bir varlık girmez. Aynı şekilde öz sermayenin sağlanabilmesi için yapılan ihraç, izahname, pay senedi basımı giderleri ile aracı kurum komisyonları da işletmeye bir varlık kazandırmaz. Bu sebeple Alm TK.’nın 248 inci paragrafından alınan ve uluslararası muhasebe standartlarıyla uyum içinde bulunan bu hüküm, anılan giderlerin yani varsayımsal aktiflerin (intangible assets) aktifleştirilmesini yasaklamakta, böylece 6762 sayılı Kanunun 458 inci maddesinden ayrılmaktadır. Kural tamlık ilkesinin gereği olduğu için söz konusu giderlerin ihraç primi (agio) ile mahsubu da mümkün değildir. Yasak, finansman giderlerini kapsamaz.

İkinci fıkra: Bir işletmenin kendi yarattığı, kendisine ait ticaret unvanı, marka, patent, faydalı model, tasarım gibi fikrî mülkiyet hakları ve peştemaliye (good will) benzeri işletme değerleri de aktifleştirilemez. Bu değerler bedel ödenerek başkalarından devralınmışsa, yasak söz konusu değildir.

TÜRK TİCARET KANUNU

Hüküm duran varlıklara ilişkin olduğundan dönen varlıklar arasında yer alan elektronik veri tabanları da yasağın kapsamında değildir.

Üçüncü fıkrâ: Son fıkrada öngörülen aktifleştirme yasağı, AT Yönergesinin gereğidir.

4. Karşılıklar

MADDE 75- (1) Gerçekleşmesi şüpheli yükümlülük ve askıdaki işlemlerden doğabilecek muhtemel kayıplar için Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen kurallara göre karşılık ayrılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 75 - Karşılıklar bilanço hukukunun en ünlü kalemlerinden biri olup, şüpheli borçlardan, askıdaki işlemlerden, gelecekte yerine getirilecek borçlardan doğması olası kayıplar için ayrılan, amaç hükmü belirli yedek akçelerdir. Karşılıklar, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre ayrılır.

5. Dönem ayırıcı hesaplar

MADDE 76- (1) Bilanço gününden sonraki belirli bir süre içinde giderleşecek olan harcamalar ile gelir unsuru oluşturacak tahsilatlar hakkında Türkiye Muhasebe Standartları uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 76 ncı maddesinin başlığında ayraç içinde yer alan (geçici) madde metninden çıkarılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca söz konusu maddede Komisyonumuzca redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 76 - Geçici hesapların genel olarak tanımını veren bu hüküm, uygulanacak kurallar yönünden Türkiye Muhasebe Standartlarına göndermede bulunmaktadır.

6. Sorumluluk ilişkileri

MADDE 77- (1) Bono düzenlenmesi ile poliçe ve çek düzenlenmesinden, devrinden, poliçenin kabulünden, kefaletlerden, avalden, garanti sözleşmelerinden, akreditif teyitlerinden, üçüncü kişilerin borçları için verilen teminatlardan, üçüncü kişiler lehine taahhütlerden doğan sorumluluklar ile Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen diğer sorumluluklar pasifte gösterilmemişlerse, bilançonun altında veya ekte Türkiye Muhasebe Standartlarına göre açıklanır. Rücudan doğan alacaklar ve borçlar ile ilgili sorumluluk ilişkileri de ekte belirtilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 77 - Hüküm şeffaflık ilkelerinin gereği olarak, pasifte yer almayan sorumluluk ilişkilerinin ekte açıklanmasını öngörmektedir. Sorumluluk ilişkileri 77 nci maddede sınırlı sayıda sayılmamışlardır. Zaten Türkiye Muhasebe Standartlarına yapılan gönderme de bunu doğrular.

III - Değerleme ilkeleri

1. Genel değerlendirme ilkeleri

MADDE 78- (1) Finansal tablolarında yer alan varlıklar ile borçlarla ilgili olarak, aşağıdakilerle sınırlı olmamak ve Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ilkeler de dikkate alınmak üzere şu değerlendirme ilkeleri geçerlidir:

a) Bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olmalıdır.

b) Fiilî veya hukuki duruma aykırı olmadıkça, değerlemelerde işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilir.

c) Bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilir.

d) Değerleme ihtiyatla yapılmalıdır; özellikle de bilanço gününe kadar doğmuş bulunan bütün muhtemel riskler ve zararlar, bunlar bilanço günü ile yılsonu finansal tablolarının düzenlenme tarihi

arasında öğrenilmiş olsalar bile, dikkate alınır; kazançlar bilanço günü itibarıyla gerçekleşmişlerse hesaba katılır. Değerlemeye ilişkin olumlu ve olumsuz farkların dönem sonuçlarıyla ilişkilendirilmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarındaki esaslara uyulur.

e) Faaliyet yılının gider ve gelirleri, ödeme ve tahsilat tarihlerine bakılmaksızın yılsonu finansal tablolarına alınır.

f) Önceki yılsonu finansal tablolarında uygulanmış bulunan yöntemler korunur.

(2) Standartlarda öngörülen hâllerde ve istisnai durumlarda birinci fıkradaki ilkelerden ayrılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Açıklık ve doğruluk esasları:

Madde 75 – İlgililerin; işletmenin iktisadi ve mali durumu hakkında mümkün olduğu kadar doğru bir fikir edinebilmeleri için, envanter ve bilançoların ticari esaslar gereğince eksiksiz, açık ve kolay anlaşılır bir şekilde memleket parasına göre tanzimi lazımdır.

Bütün aktifler, en çok bilanço gününde işletme için haiz oldukları değer üzerinden kaydolunur. Borsada kote edilen emtia ve kıymetler o günün borsa rayicine göre ve tahsil edilemeyen veya ihtilaflı bulunanlar müstesna olmak üzere, bütün alacaklar da itibari miktarlarına göre hesabedilir.

Pasifler, hususiyle bütün borçlar; şarta bağlı veya vadeli olsa bile, itibari değeri üzerinden hesaba geçilir.

Ticaret şirketleriyle ticaret kurumlarının envanter ve bilançoları hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 78 inci maddesinde yer alan “yıl sonu finansal tablolarında” teknik terimindeki, “yıl sonu” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Söz konusu ibareyi içeren diğer maddelerde de uygulanan bu değişikliğin sebebi üç, altı ve hatta bazen bir aylık ara finansal tablolarda da Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanacak olmasıdır. Yapılan değişiklik, Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 78 - Değerleme ilkeleri, değerlendirme ölçülerinden farklı olarak, değerlemede dikkate alınacak taşıyıcı nitelikte evrensel kurallardır. Bu ilkeler -hükümde açıkça belirtildiği gibi - sınırlı sayı ilkesi kapsamında değildir. Birinci fıkra hem Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen hem de öngörülmeyip genel kabul gören muhasebe standartlarıncı tanınan ilkelere gönderme yapmıştır. Ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun

XI/25 sayılı tebliğine, özellikle 14 ilâ 31 inci maddelere bakınız. Hükümün kaynağı Alm. TK.'nın 252 nci paragrafı olmakla beraber hüküm, pozitif hukuklar üstü niteliktedir.

Birinci fıkranın (a) bendi: Birinci ilke, “bilânçoların değersel özdeşliği” veya Sermaye Piyasası Kurulunun XI/25 sayılı tebliğinde olduğu gibi karşılaştırılabilirlik (comparability) diye anılır. Bilânçoların gediksiz birbirini izlemelerini bir önceki bilânçonun kapanış değerlerinin bir sonraki bilânçonun açılış değerleriyle özdeş olmasını, böylece finansal durum karşılaştırması yapılmasını ifade eder. Bu ilkenin istisnası Türk Lirasından Yeni Türk Lirasına geçişte olduğu gibi para biriminin değişmesidir.

Birinci fıkranın (b) bendi: İkinci ilke, işletmenin sürekliliği (going concern)’dir. Sermaye Piyasası Kurulunun XI/25 sayılı tebliğinin 16 ncı maddesine bakılmalıdır. Finansal tablolar işletmenin faaliyetlerini sürdüreceği varsayımına dayanır; meğerki, iflâs davası, tasfiye kararı, devamlı ödeme güçlüğü ödemeleri, tatil veya benzeri fiili veya hukuki bir sebep bu varsayımına olanak bırakmasın. İşletmenin öngörülebilir bir gelecekte faaliyetini devam ettireceği varsayılmazsa, işletmedeki tüm aktif ve pasiflerin farklı ölçülerle değerlendirilmesi gerekir ve yılsonu rakamları, faaliyetin sonuçlarını vermez.

Birinci fıkranın (c) bendi: Bu ilke, iki alt ilkeyi içerir: bilânço günü ve teker teker değerlendirme. Değerlemeler bilânço günü itibarıyla yapılmalı, bu tarihe kadar değerlendirmeyi etkileyen bütün etkenler dikkate alınmalı, anılan tarihten sonrakiler de hesaba katılmamalıdır. Teker teker değerlendirme ise şeffaflığın vazgeçilmez gereğidir. Aksi halde kalemler toplanır ve mahsuplarla bir değer elde edilirse, finansal durum anlaşılamaz.

Birinci fıkranın (d) bendi: İhtiyat ilkesi, bilânço günü ilkesinin tamamlayıcısıdır.

Birinci fıkranın (e) bendi: Bu ilke, tahakkuk ilkesi diye adlandırılan muhasebenin temel varsayımlarından birini ifade eder. İlke aynı zamanda faaliyet dönemlerinin bağımsızlığı ilkesini de kapsar.

Birinci fıkranın (f) bendi: Yöntemlerde kararlılık, karşılaştırılabilirlik ilkesinin gereğidir.

İkinci fıkra: İlkelerden istisnaî durumlarda ayrılmak mümkündür. Ancak istisnaî durumun haklı temellere dayanması ve vergi kanunlarından doğmaması gerekir.

2. Varlıklar ile borçların değerlendirme ölçüleri

MADDE 79- (1) Duran ve dönen varlıklar Türkiye Muhasebe Standartları uyarınca bu standartlarda gösterilen ölçülere göre değerlendirilir. Borçlar ve diğer kalemler için de aynı standartlar uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Açıklık ve doğruluk esasları:

Madde 75 – İlgililerin; işletmenin iktisadi ve mali durumu hakkında mümkün olduğu kadar doğru bir fikir edinebilmeleri için, envanter ve bilançoların ticari esaslar gereğince eksiksiz, açık ve kolay anlaşılır bir şekilde memleket parasına göre tanzimi lazımdır.

Bütün aktifler, en çok bilanço gününde işletme için haiz oldukları değer üzerinden kaydolunur. Borsada kote edilen emtia ve kıymetler o günün borsa rayicine

göre ve tahsil edilemeyen veya ihtilaflı bulunanlar müstesna olmak üzere, bütün alacaklar da itibari miktarlarına göre hesap edilir.

Pasifler, hususiyle bütün borçlar, şarta bağlı veya vadeli olsa bile, itibari değeri üzerinden hesaba geçilir.

Ticaret şirketleriyle ticaret kurumlarının envanter ve bilançoları hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 79 uncu maddesinde yer alan “değerlendirilir” ibaresi “değerlenir” şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik varlıklara değer biçme işleminin düzenlendiği diğer maddelerde de uygulanmıştır. Çünkü, Türk Dil Kurumu tarafından çıkarılan Türkçe Sözlükte gerek “değerlendirme” gerek “değerleme” kelimeleri, değerlemek işi ve kıymetlendirme şeklinde anlamlandırılmışsa da, bilanço hukukunda varlıklara değer biçme işinin “değerlendirmek” değil de “değerlemek” mastarı ile ifadesinin daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Özellikle Vergi Usul Kanununun “değerleme” mastarını kullanmış olması (Vergi Usul Kanununun 258 inci ve devamı maddeleri) kelimeyi teknik terim haline getirmiş, Türkiye Muhasebe Standartları da bunu pekiştirmiştir. Türk Ticaret Kanununun, finansal tablolar yönünden temel kanun olarak aynı teknik terimi kullanması zorunludur. Yapılan değişiklik, Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 79 – Tasarının bu maddesi ile 80 ve 81 inci maddelerinde öngörüldüğü şekilde, değerlendirme ölçüleri ve değerlendirmeye ilişkin diğer konularda Türkiye Muhasebe Standartlarının geçerli olması, Türk Muhasebe Sistemini, uluslararası muhasebe sisteminin bir parçası yapacaktır.

3. İktisap ve üretim değerleri

MADDE 80- (1) Değerlemede uygulanacak değerlerin belirlenmesi, tanımları, kapsamı, uygulanacak kalemlerin gösterilmesi ve değişiklikler Türkiye Muhasebe Standartlarına tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Açıklık ve doğruluk esasları:

Madde 75 – *İlgililerin; işletmenin iktisadi ve mali durumu hakkında mümkün olduğu kadar doğru bir fikir edinebilmeleri için, envanter ve bilançoların ticari esaslar gereğince eksiksiz, açık ve kolay anlaşılır bir şekilde memleket parasına göre tanzimi lazımdır.*

Bütün aktifler, en çok bilanço gününde işletme için haiz oldukları değer üzerinden kaydolunur. Borsada kote edilen emtia ve kıymetler o günün borsa rayicine göre ve tahsil edilemeyen veya ihtilaflı bulunanlar müstesna olmak üzere, bütün alacaklar da itibari miktarlarına göre hesap edilir.

Pasifler, hususiyle bütün borçlar, şarta bağlı veya vadeli olsa bile, itibari değeri üzerinden hesaba geçirilir.

Ticaret şirketleriyle ticaret kurumlarının envanter ve bilançoları hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 80 – İktisap ve üretim değerlerine ilişkin bu maddenin gerekçesi için 79 uncu maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

4. Değerlemeyi basitleştirici yöntemler

MADDE 81- (1) Şartların gerçekleşmesi hâlinde Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen değerlemeyi basitleştirici yöntemler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 81 inci maddesinde, 79 uncu maddede açıklanan gerekçelerle Alt Komisyonca değişiklikler yapılmış, bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 81 – Değerlemeyi basitleştirici yöntemlere ilişkin bu maddenin gerekçesi için 79 uncu maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

C) Saklama ve ibraz

I - Belgelerin saklanması, saklama süresi

MADDE 82- (1) Her tacir;

a) Ticari defterlerini, envanterleri, açılış bilançolarını, ara bilançolarını, finansal tablolarını, yıllık faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini,

b) Alınan ticari mektupları,

c) Gönderilen ticari mektupların suretlerini,

d) 64 üncü maddenin birinci fıkrasına göre yapılan kayıtların dayandığı belgeleri,

sınıflandırılmış bir şekilde saklamakla yükümlüdür.

(2) Ticari mektuplar, bir ticari işe ilişkin tüm yazışmalardır.

(3) Açılış ve ara bilançoları, finansal tablolar ve topluluk finansal tabloları hariç olmak üzere, birinci fıkrada sayılan belgeler, Türkiye Muhasebe Standartlarına da uygun olmak kaydıyla, görüntü veya veri taşıyıcılarda saklanabilirler; şu şartla ki;

a) Okunur hâle getirildiklerinde, alınmış bulunan ticari mektuplar ve defter dayanaklarıyla görsel ve diğer belgelerle içerik olarak örtüşsünler;

b) Saklama süresi boyunca kayıtlara her an ulaşılabilir ve uygun bir süre içinde kayıtlar okunabilir hâle getirilebiliyor olsun.

(4) Kayıtlar 65 inci maddenin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca elektronik ortama alınıyor ise, bilgiler; bilgisayar yerine basılı olarak da saklanabilir. Bu tür yazdırılmış bilgiler birinci cümleye göre de saklanabilir.

(5) Birinci fıkranın (a) ilâ (d) bentlerinde öngörülen belgeler on yıl saklanır.

(6) Saklama süresi, ticari defterlere son kaydın yapıldığı, envanterin çıkarıldığı, ara bilançonun düzenlendiği, yılsonu finansal tablolarının hazırlandığı ve konsolide finansal tabloların hazırlandığı, ticari yazışmaların yapıldığı veya muhasebe belgelerinin olduğu takvim yılının bitişiyle başlar.

(7) Bir tacirin saklamakla yükümlü olduğu defterler ve belgeler; yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet veya hırsızlık sebebiyle ve kanuni saklama süresi içinde ziyaa uğrarsa tacir ziyayı öğrendiği tarihten itibaren onbeş gün içinde ticari işletmesinin bulunduğu yer yetkili mahkemesinden kendisine bir belge verilmesini isteyebilir. Bu dava hasımsız açılır. Mahkeme gerekli gördüğü delillerin toplanmasını da emredebilir.

(8) Gerçek kişi olan tacirin ölümü hâlinde mirasçıları ve ticareti terk etmesi hâlinde kendisi defter ve kâğıtları birinci fıkraya gereğince saklamakla yükümlüdür. Mirasın resmî tasfiyesi hâlinde veya tüzel kişi sona ermişse defter ve kâğıtlar birinci fıkraya gereğince on yıl süreyle sulh mahkemesi tarafından saklanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Saklama müddeti:

Madde 68 – Defter tutmak mecburiyetinde bulunan kimse ve işletmeye devam eden halefleri defterleri son kayıt tarihinden ve saklanması mecburi olan diğer

hesap ve kağıtları tarihlerinden itibaren on yıl geçinceye kadar saklamaya mecburdurlar.

Hakiki şahıs olan tacirin ölümü halinde mirasçıları ve ticareti terk etmesi halinde kendisi defter ve kağıtları birinci fıkra gereğince saklamakla mükelleftirler. Ancak mirasın resmi tasfiyesi halinde defter ve kağıtlar birinci fıkra yazılı müddetle sulh mahkemesi tarafından saklanır:

Kollektif ve adi komandit şirketlerin her ne suretle olursa olsun infisahı halinde bunlara ait defter ve kağıtlar, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki salahiyyetli mahkeme tarafından 1 inci fıkra gereğince saklanmak üzere ortaklardan birine veya notere, diğer şirketlerin infisahı halinde ise, notere tevdi olunur. Noter harç ve ücreti şirket mevcudundan ödenir.

Bir tacirin saklamakla mükellef olduğu defter ve kağıtlar; yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet sebebiyle ve kanuni müddet içinde ziyaa uğrarsa tacir ziyayı öğrendiği tarihten itibaren on beş gün içinde ticari işletmesinin bulunduğu yerin salahiyyetli mahkemesinden kendisine bir vesika verilmesini isteyebilir. Mahkeme lüzumlu gördüğü delillerin toplanmasını da emredebilir. Böyle bir vesika almamış olan tacir defterlerini ibrazdan kaçınımış sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 82 nci maddesinin yedinci fıkrasındaki “ticarî işletmenin bulunduğu yerin yetkili mahkemesi” cümle parçasında bulunan “yetkili yer” ibaresinin hem “yer” hem de “yetkili” kelimelerinin yer itibarıyla yetkiyi ifade etmesi dolayısıyla, “yer mahkemesi” şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüş, sekizinci fıkrasında bulunan “ve” kelimesi duruma uyan “veya” kelimesiyle değiştirilmiştir. Bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; birinci fıkranın (d) bendinde yapılan madde atfının doğru olması için “66 ncı” ibaresi “64 üncü” şeklinde, dördüncü fıkranın birinci cümlesindeki “birinci cümlesine dayanarak bilgisayarlı ortama” ibaresi, atfın doğru olması ve teknik terimin doğru olarak kullanılması için “ikinci cümlesi uyarınca elektronik ortama” şeklinde değiştirilmiştir.

Defter ve belgelerin saklama süresi Tasarıda beş yıl olarak belirlenmiş olup, uygulamada diğer kanunlarda bulunan zamanaşımı sürelerinden dolayı defter ve belgelere dayalı usulsüzlüklerin (zimmet, emniyeti suiistimal vb.) tespit edilebilmesi açısından, saklama süresinin eskiden olduğu gibi on yıl olarak belirlenmesi amacıyla maddenin beşinci ve sekizinci fıkralarında yer alan beş yıllık süreler Komisyonumuzca on yıla çıkarılmıştır.

GEREKÇE

Madde 82 - Alm. TK.’nın 257 nci paragrafından alınan 6762 sayılı Kanunun 68 inci maddesi ile örtüşen, fakat ondan daha geniş olan madde, defter tutma yükümünü düzenleyen Tasarının 64 üncü maddesini tamamlamaktadır.

II - Hukuki uyuşmazlıklarda ibraz

MADDE 83- (1) Ticari uyuşmazlıklarda mahkeme, yabancı gerçek veya tüzel kişi bile olsalar, tarafların ticari defterlerinin ibrazına, resen veya taraflardan birinin istemi üzerine karar verebilir.

(2) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun, yargılamayı gerektiren davalarda hazırlık işlemlerine ilişkin hükümleriyle senetlerin ibrazı zorunluluğuna dair olan hükümleri ticari işlerde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Teslim ve ibraz:

I - Teslim mükellefiyeti:

Madde 79 – Ticari defterlerle, saklanması mecburi olan diğer kağıtların teslimi; miras, şirket ve iflas işlerinde istenebilir. Teslim halinde defter, hesap ve kağıtların her tarafı gerek mahkeme ve gerek ilgililer tarafından incelenebilir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 83 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “verir” ibaresinin “verebilir” biçiminde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Ticari uyuşmazlıklarda, tarafların ticarî defterlerin mahkemeden ibrazı istemi üzerine, bu konu hakkında mahkemeye takdir yetkisi tanınmasının uygun olacağı düşüncesiyle işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 83 - Bu madde ile 84 ve 85 inci maddeler, Alm. TK.’nın 258 ilâ 260 ıncı paragrafları hükümlerinden yararlanarak kaleme alınmış olup, 6762 sayılı Kanunun 79 ve 80 inci maddeleriyle benzer ilkeleri içermektedir.

III - Uyuşmazlıklarda suret alınması

MADDE 84- (1) Bir hukuki uyuşmazlıkta ticari defterler ibraz edilmişse, defterlerin uyuşmazlıkla ilgili kısımları tarafların katılımı ile incelenir. Gerekli görülürse, defterlerin ilgili yapraklarından suret alınır. Defterlerin geri kalan içerikleri, onların Türkiye Muhasebe Standartlarına uygunluklarının denetimi için gerekliyse mahkemeye açıklanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Teslim ve ibraz:

I - Teslim mükellefiyeti:

Madde 79 – Ticari defterlerle, saklanması mecburi olan diğer kağıtların teslimi; miras, şirket ve iflas işlerinde istenebilir. Teslim halinde defter, hesap ve kağıtların her tarafı gerek mahkeme ve gerek ilgililer tarafından incelenebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 84 üncü maddesi amacı ve konuyu daha iyi açıklayan bir ifadeyle değiştirilmiştir. Hükmün üçüncü cümlesi defterlerin, uyuşmazlık ile doğrudan ilgili olmayan içeriklerinin ne zaman mahkemeye açıklanabileceğini düzenlemektedir. Tasarı metninde tercih edilen “Türkiye Muhasebe Standartları yönünden denetimlerinin gerekli kıldığı ölçüde” yerine “Türkiye Muhasebe Standartlarına uygunluklarının denetimi için gerekliyse” denilmesinin amaca daha uygun düşeceği düşünülmüştür. Ayrıca aynı cümledeki “mahkemeye” kelimesinin yanlışlıkla “mahkemeyece” yazıldığı tespit edilerek “mahkemeye açıklanır” şekline dönüştürülmüştür. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede Komisyonumuzca redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 84 - Bu maddenin gerekçesi için 83 üncü maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

IV - Defterlerin tümüyle incelenmesi

MADDE 85- (1) Malvarlığı hukukuna ilişkin olan, özellikle de mirasa, mal ortaklığına ve şirket tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıklarda, mahkeme, ticari defterlerin teslimine ve bütün içeriklerinin incelenmesine karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Teslim ve ibraz:

I - Teslim mükellefiyeti:

Madde 79 – Ticari defterlerle, saklanması mecburi olan diğer kağıtların teslimi; miras, şirket ve iflas işlerinde istenebilir. Teslim halinde defter, hesap ve kağıtların her tarafı gerek mahkeme ve gerek ilgililer tarafından incelenebilir.

GEREKÇE

Madde 85 - Bu maddenin gerekçesi için 83 üncü maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

V - Görüntü ve veri taşıyıcılara aktarılmış belgelerin ibrazı

MADDE 86- (1) Saklanması zorunlu olan belgeleri, sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edebilen kimse, giderleri kendisine ait olmak üzere, o belgelerin okunabilmesi için gerekli olan yardımcı araçları kullanıma hazır bulundurmakla yükümlüdür; icap ettiği takdirde belgeleri, giderleri kendisine ait olmak üzere bastırmalı ve yardımcı araçlara ihtiyaç duyulmadan okunabilen kopyalarını sunabilmelidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İbraz mükellefiyeti:

Madde 80 – Muhakeme esnasında muhik bir menfaatin mevcudiyeti ispat olunur ve mahkeme ibraz edilmesini sübut bakımından zaruri addederse yalnız ihtilaflı meseleye mütaallik kayıtların sureti çıkarılmak veya ehli-vukuf tetkikatı yaptırılmak üzere mahkeme re'sen veya taraflardan birinin talebi üzerine bunların birine yahut her ikisine ait defterlerle saklanması mecburi olan kağıtların ibrazını emredebilir.

İbrazına karar verilen ticari defter, hesap ve kağıtlar, davaya bakan mahkemeden başka bir mahkemenin kaza dairesi içinde olup da nakil ve ibrazında güçlük bulunduğu takdirde bu defterlerin kanuna uygun olarak tutulup tutulmadıklarının ve bunların ibrazını gerekli kılan hal ve keyfiyetin ehli-vukuf vasıtasıyla incelenerek neticesini gösterir bir zabıt varakası tutulması ve rapor alınması ve lüzumuna göre suretlerinin çıkarılıp gönderilmesi ticari defter, hesap ve kağıtların bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla mükellef mahkemeden istenir.

GEREKÇE

Madde 86 - Mikrofilm, disket, CD gibi görüntü ve veri taşıyıcılarda özellikle elektronik ortamda saklanan kayıtların dayanağını oluşturan ve kanıtlayan muhasebe belgelerinin (evrak-ı müsbite) ibrazı gerektiğinde bunların okunabilirliğini sağlamak, ibraz edene aittir. Hüküm, ibraz edenin yükümü ve zorunluluklarını belirlemektedir. Alm. TK.'nın 261 inci paragrafından esinlenerek kaleme alınmış bulunan 86 ncı maddedeki ibraz, geniş anlam taşır. İbraz ihtilafı bağlantılı olmadan mahkeme dışında da, meselâ miras paylaşımında, şirketlerin tasfiyelerinde, bir ortağın ayrılma payının hesabında, vs.'de de söz konusu olabilir.

VI - Ticarete yeni başlayanlar için uygulama

MADDE 87- (1) İşletmesini ticaret siciline tescil ettirmekle yükümlü olan işletme sahipleri için bu Kısım hükümleri, ticaret siciline tescil ettirme yükümlülüğünün doğduğu andan itibaren geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 87 - 12 nci madde tacir yanında tacir sayılanları ve tacir gibi sorumlu olanları göstermiş, 18 inci maddenin birinci fıkrası tacir olanların ticarî defterleri tutmak zorunda olduklarını belirtmiş, ancak bu yükümlü ne zaman başladığını göstermemiştir. Bu madde bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Konulan kural, ticarî işletmeyi ticaret siciline “kayıt ettirme yükümlülüğünün doğduğu an”dır. Bu an somut olaya göre belirlenir.

VII -Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun yetkisi

MADDE 88- (1) 64 ilâ 88 inci madde hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişiler gerek ticari defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar. 514 ilâ 528 inci maddeler ile Kanunun ilgili diğer hükümleri saklıdır.

(2) Bu düzenlemeler, uygulamada birliği sağlamak ve finansal tablolara milletlerarası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına tam uyumlu olacak şekilde, yalnız Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenir ve yayımlanır.

(3) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca, değişik ölçütteki işletmeler ve sektörler için, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları tarafından farklı düzenlemelere izin verildiği hâllerde özel ve istisnai standartlar konulabilir; bunları uygulayanlar, söz konusu durumu finansal tablo dipnotlarında açıklarlar.

(4) Kanunlarla, belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş bulunan kurum ve kurullar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun onayını almak şartıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlar ile ilgili olarak ayrıntıya ilişkin, sınırlı düzenlemeleri yapabilirler.

(5) Türkiye Muhasebe Standartlarında hüküm bulunmayan hâllerde, ilgili oldukları alan dikkate alınarak, dördüncü fıkrada belirtilen ayrıntıya ilişkin düzenleme, ilgili düzenlemede de hüküm bulunmadığı takdirde milletlerarası uygulamada genel kabul gören muhasebe ilkeleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 88 inci maddesinin beşinci fıkrasında aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır: (1) İlk olarak “dünyada yaygın uygulaması bulunan” yerine “milletlerarası uygulamada” ifadesinin kullanılmasının amaca daha uygun olacağı düşünülmüştür. Gerçi Tasarıdaki “dünyada” kelimesi ile özellikle dünyada büyük ağırlığı olan US-GAAP’a vurgu yapılmıştır. Ancak tercih edilen ifadenin de aynı genişlikte olduğu şüphesizdir. (2) Bunun gibi “ilgili oldukları alan itibarıyla” ifadesi yerine aynı gerekçeyle “ilgili oldukları alan” ibaresi konulmuştur. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 88 - Birinci fıkra: Bu hüküm gerçek ve tüzel kişilerin ticarî defterlerine, küçük ve orta ölçekli işletmelere, ticaret şirketlerinin finansal tablolarıyla konsolide hesaplara, hatta gereğinde, esnafa Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanacağını

hükme bağlamaktadır. 6762 sayılı Kanunun aksine Tasarı, anonim şirketlerin hesaplarına ilişkin hükümlere yer vermemiş, bunu maddenin ikinci fıkrasından da anlaşılacağı üzere Türkiye Muhasebe Standartlarına bırakmıştır. Türkiye Muhasebe Standartları -ikinci fıkrada belirtildiği üzere - IFRS ile özdeş olacağı için Tasarı IFRS'nin Türkiye'de uygulanmasını sağlamış olmaktadır. Böylece Türk uygulaması artık hem ayrıntılı hem de gelişme halindeki standartların hakimiyeti altına girerek bu alanda uluslararası toplumla ve piyasalarla bütünleşmiş olmaktadır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra uyarınca Türkiye Muhasebe Standartlarının IFRS'nin özdeşi olması zorunludur. Bu, kısmen AB'nin 12/07/2002 tarihli Uluslararası Muhasebe Standartlarının Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü'nün gereğidir. Kısmen, çünkü bu Tüzük, Genel Gereçde de belirtildiği gibi (N. 066), pay senetleri bir üye devletin hukukuna tâbi ve teşkilatlanmış bir piyasada işlem gören anonim şirketlerin 1/01/2005 tarihinden itibaren düzenleyecekleri konsolide yılsonu finansal tabloları hakkındadır. Yani IFRS'ye göre düzenlenmesi gerekli olan sadece sözü edilen şirketlerin konsolide tablolarıdır. Diğer ticaret şirketleriyle, pay senetleri teşkilatlanmış piyasalarda işlem görmeyen anonim şirketlerin yılsonu finansal tabloları (Solo/münferit şirket tabloları) yani konsolide olmayan tablolara uygulanacak hükümler yönünden üye devletler serbesttir. Üye devletler kendilerine serbesti verilen alanda ister ulusal düzenleme yaparlar, ister orada da IFRS'e uyarlar. Tasarı, ikinci seçeneği kabul etmiştir. Bunun birinci sebebi; uygulanacak standartlar bakımından tam birliği sağlamak, ikincisi ise; küçük ve orta ölçekli işletmeleri (KOBİ'ler) de aynı standartlara tâbi kılmak ve uluslararası piyasalarla tam beraberlik içinde bulunabilmenin koşullarını yaratmaktır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra bir taraftan Türkiye Muhasebe Standartlarının IFRS'den ayrılabilceği alanları belirlemekte, diğer taraftan da bu istisnai standartları uygulayanların bunları dipnotlarında belirtmelerini vurgulayarak açıklığın yerine getirilmesi gereğini belirtmektedir. Ancak, hükmün tanıdığı istisnai düzenleme bazı şartlara, dolayısıyla sınırlamalara bağlıdır. Çünkü Türkiye Muhasebe Standartlarının IFRS'den ayrı bir düzenleme yapabilmesi için doğrudan doğruya ve açık bir şekilde olanak tanınmış olması gerekir. Yani IFRS duraksama yaratmayacak bir şekilde ulusal düzenlemeyi geçerli saymalıdır.

Dördüncü fıkra: Dördüncü fıkra Ülkemizde çeşitli bakanlıkların ve kurumların muhasebe standartları yayınlayarak yol açtıkları karmaşaya son vermek amacıyla öngörülmüştür.

Beşinci fıkra: Türkiye Muhasebe Standartlarında ve ilgili oldukları alana özgülenerik özel standartlarda hüküm bulunmayan hallerde “dünyada yaygın uygulaması bulunan genel kabul gören muhasebe ilkelerine” uyulur. Bu hükümlerle US-GAAP diye anılan Amerika Birleşik Devletleri'nin genel kabul görmüş ilkeleri kastedilmektedir. Bu göndermenin sebebi şudur: (1) “Genel kabul gören muhasebe ilkeleri” ibaresi, hemen belirlenebilecek bilinen ilkeleri ifade etmemektedir. Bu ilkeler çeşitlidir, hatta denilebilir ki, her ülke bu ibare ile farklı ilkeleri anlamaktadır. Dünyada en yaygın olan ise US-GAAP'tır. US-GAAP'ı uygulamayan şirketler Amerika Birleşik Devletleri menkul kıymetler borsalarına kabul edilmemekte, kote olunmamaktadır. Bu sebeple AB kendi standartlarından vazgeçmiş IFRS'i kabul etmiştir. IFRS ile US-GAAP gittikçe birbirine yaklaşmıştır. Bütün bu sebepler gözönünde tutularak beşinci fıkrada, boşluk olan noktalarda US-GAAP'ın uygulanabilmesi olanağı yaratılmıştır.

ALTINCI KISIM

Cari Hesap

GEREKÇE

Eski bir kurum olan cari hesapta herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Çünkü yabancı ve yerli öğreti ile mahkeme kararlarında bu kurumu temellendiren ilkelerde ve düzeni kuran kurallarda bir gelişmeye rastlanmamaktadır. Birçok devlet kurumlarında cari hesaba ya hiçbir yer verilmemiş ya da anılan kurum birkaç madde ile düzenlenmiştir. Öğretideki tek yeni yaklaşım cari hesap sözleşmesinin hesaba geçirme, yenileme, dönüştürme ve takas gibi birçok sözleşmeyi içermesidir. Ayrıca, yazılı şekil şartını kaldırma, taraflardan birinin tacir olması şartını getirme gibi yılların birikimi ile bağdaşmayan değişikliklere de gerek görülmemiş, sadece bazı maddelerle açıklık sağlayan, amaca uygun değişikliklere yer verilmemiştir.

A) Tanım ve şekil

MADDE 89- (1) İki kişinin herhangi bir hukuki sebep veya ilişkiden doğan alacaklarını teker teker ve ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem alacak ve borç şekline çevirerek hesabın kesilmesinden sonra çıkacak artan tutarı isteyebileceklerine ilişkin sözleşme cari hesap sözleşmesidir.

(2) Bu sözleşme yazılı yapılmadıkça geçerli olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tanımı ve şekli:

Madde 87 – İki kimsenin para, mal, hizmet ve diğer hususlardan dolayı birbirlerindeki alacaklarını ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem zimmet ve matlup şekline çevirerek hesabın kesilmesinden çıkacak bakıyeyi isteyebileceklerine dair bulunan mukaveleye cari hesap mukavelesi denir.

Bu mukavele yazılı olmadıkça muteber olmaz.

GEREKÇE

Madde 89 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 87 nci maddesinden bazı açıklığı sağlayıcı değişiklikler alınmıştır. Mevcut hükümlerle, “para, mal ... hususlardan dolayı” anlamsız cümle parçası yerine “herhangi bir hukukî sebep veya ilişkiden doğan” ibaresi konulmuştur.

B) Hükümleri

I - Genel olarak

MADDE 90- (1) Türk Borçlar Kanununun 134 üncü maddesiyle 143 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere cari hesap sözleşmesinin hükümleri şunlardır:

a) Aksi kararlaştırılmadıkça, cari hesaba alacak veya borç kaydedilmesi, tarafların, alacağı veya borcu doğuran sözleşme veya işleme ilişkin dava ve savunma haklarını düşürmez. Sözleşme veya işlem iptal edilirse bunlardan kaynaklanan kalemler hesaptan çıkarılır.

b) Cari hesap sözleşmesinin yapılmasından önce doğmuş bulunan bir alacak, tarafların onayıyla cari hesaba kaydedilirse, aksi kararlaştırılmamışsa bu alacak yenilenmiş olmaz.

c) Bir ticari senedin cari hesaba kaydı, bedelinin alınmış olması hâlinde geçerli olmak şartıyla yapılmış sayılır.

d) Her hesap devresi sonunda alacak ve borcu oluşturan tutarlar birbirinden çıkarıldıktan sonra tanınan veya hükmen belirlenen bakiye, yeni hesap devresine ait bir kalem olmak üzere hesaba geçirilir; sözleşme sona ermiş veya artan tutar haczedilmiş ise onun ödenmesi gerekir.

e) Cari hesabın alacak sütununa yazılan tutarlar için, sözleşme veya ticari teamüller gereğince, kaydoldukları tarihten itibaren faiz işler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Hükümleri:

I - Umumi olarak:

Madde 88 – Borçlar Kanununun 115 inci maddesiyle 122 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri mahfuz kalmak üzere cari hesap mukavelesinin hükümleri şunlardır:

1. Aksi kararlaştırılmış olmadıkça cari hesaba zimmet veya matlup kaydı, zimmet veya matlubu doğuran mukavele veya muameleye mütaallik tarafların haiz oldukları dava ve müdafaa haklarını düşüremez. Mukavele veya muamele iptal edilirse ondan doğan kalem hesaptan çıkarılır;

2. Taraflar arasında cari hesap mukavelesinin akdinden önce mevcut bir matlup, tarafların rızasıyla cari hesaba kaydedilirse aksi kararlaştırılmış olmadıkça bu matlup yenilenmiş olmaz;

3. Bir ticari senedin cari hesaba kaydı bedelinin tahsil edilmesi halinde muteber olmak şartıyla vukubulmuş sayılır;

4. Her hesap devresi sonunda zimmet ve matlubu teşkil eden tutarlar birbirinden çıkarıldıktan sonra tanınan veya hükmen tayin olunan bakiye, yeni hesap devresine ait bir kalem olmak üzere hesaba geçirilir; mukavele sona ermiş veya bakiye haczedilmiş ise onun ödenmesi gerekir;

5. Cari hesabın matlup kısmına kaydolunan tutarlar için mukavele veya ticari teamüller gereğince alındıkları günden itibaren faiz işler.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 90 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve fıkra (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (e) bendinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Türk Borçlar Kanununun 134 üncü maddesiyle 143 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere cari hesap sözleşmesinin hükümleri şunlardır:”

“e) Carî hesabın alacak sütununa yazılan tutarlar için, sözleşme veya ticarî teamüller gereğince, kaydoldukları tarihten itibaren faiz işler.”

Önerge gerekçesi

Maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, uygulamada ortaya çıkması muhtemel sorunların önüne geçilmesi amacıyla, mülga 818 sayılı Kanuna yapılan atıfların yeni 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun ilgili maddelerine yapılması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

Tasarının 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında Türkiye Büyük Millet Meclisi genel kurulunda yapılan değişikliğin zorunlu sonucu olarak, 95 inci maddede düzenlenen hüküm, ilgisi nedeniyle bu madde kapsamına alınmış ve birinci fıkraya (e) bendi olarak eklenmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 90 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentlerinde ibare değişiklikleri yapılmış, (e) bendinde düzenlenen hüküm, faize ilişkin hükümlerin bulunduğu 95 inci maddede düzenlenmek üzere madde metninden çıkarılmıştır. Bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 90 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 88 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

II - Özel durumlar

1. Ticari senetler

MADDE 91- (1) 90 ncı maddede öngörüldüğü şekilde cari hesaba yazılan ancak bedeli alınamayan ticari senet sahibine geri verilerek, cari hesaptan kaydı silinir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Hususi haller:******1. Ticari senetler:***

Madde 89 – Yukarıki maddenin 3 üncü bendi gereğince cari hesaba kayıt olup bedeli tahsil edilemeyen ticari senet sahibine geri verilerek kaydı silinir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 91 inci maddesinde, 90 ıncı maddeye yapılan atıf, Tasarı metnindeki düzenlemeler karşısında 96 ncı maddeye atf şeklinde düzenlenerek kabul edilmiştir. Bu değişiklik Komisyonumuzca da değerlendirildiğinde doğru atfın 90 ıncı madde olduğu tespit edilmiş bu nedenle Alt Komisyonca yapılan değişiklik yerinde görülmeksizin madde kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 91 - Bu madde 6762 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinden aynen alınmıştır. Mevcut metindeki “tahsil edilmeyen” kelimesi yerine “alınamayan” kelimesi tercih edilmiştir. Bu kelimenin amaca daha uygun olduğu söylenebilir. Hükme göre ticarî senet geri verildiğine göre kaydın silinebilmesi için takip yapmaya gerek yoktur. “Tahsil edilemeyen” ibaresi ise bu yoruma güç vermektedir. Oysa bu yorum kalemlerin ayrı ayrı istenmesi ilkesine aykırı düşer.

2. Ücret ve giderler

MADDE 92- (1) Taraflar arasında cari hesap sözleşmesinin bulunması, komisyon sözleşmesinden kaynaklanan ücretin ve her türlü giderin istenmesine engel oluşturmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***2. Ücret ve masraflar:***

Madde 90 – Taraflar arasında cari hesabın mevcudiyeti, komisyondan ileri gelen ücretin ve her türlü masrafların istenmesine mani olmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 92 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 90 ıncı maddesinden aynen alınmıştır.

3. Hesap dışında kalan alacaklar

MADDE 93- (1) Takas edilemeyen alacaklarla, belirli bir amaca harcanmak veya ayrıca emre hazır tutulmak üzere teslim olunan para ve mallardan doğan alacaklar cari hesaba geçirilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU*3. Hesap dışında kalan alacaklar:*

***Madde 91** – Takası kabil olmıyan alacaklarla muayyen bir cihete sarf edilmek veya ayrıca emre amade tutulmak üzere teslim olunan para ve mallardan doğan alacaklar cari hesaba geçirilemez.*

GEREKÇE

Madde 93 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 91 inci maddesinden aynen alınmıştır.

III - Bakiye**1. Belirlenmesi**

MADDE 94- (1) Sözleşme veya ticari teamül uyarınca, belirli hesap devreleri sonunda devre hesabı kapatılır ve alacak ile borç kalemleri arasındaki fark belirlenir.

(2) Hesap devresi hakkında sözleşme veya ticari teamül yoksa, her takvim yılının son günü taraflarca hesabın kapatılması günü olarak kabul edilmiş sayılır. Saptanan artan tutarı gösteren cetveli alan taraf, aldığı tarihten itibaren bir ay içinde, noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza içeren bir yazıyla itirazda bulunmamışsa, bakiyeyi kabul etmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU*III - Bakiye:**1. Tesbiti:*

***Madde 92** – Mukavele veya ticari teamül ile muayyen hesap devreleri sonunda, cari hesabın kapatılması ve zimmet ile matlup kalemleri arasındaki farkın tesbit edilmesi lazımgelir.*

Hesap devresi hakkında mukavele veya ticari teamül yoksa her takvim yılının son günü taraflarca hesabın kapatılması günü olarak kabul edilmiş sayılır. Tesbit edilen bakiyeyi gösteren cetveli alan taraf, aldığı tarihten itibaren bir ay içinde

noter marifetiyle veya taahhütlü bir mektupla veya telgrafla itirazda bulunmazsa bakiyeyi kabul etmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 94 - Cari hesabın temelini oluşturan bu madde 6762 sayılı Kanununun 92 inci maddesinden bir değişiklik yapılarak aynen alınmıştır. Değişiklik, Tasarımın diğer hükümlerine uygun olarak itirazın güvenli elektronik imzayı içeren bir yazıyla yapılmasına da olanak sağlayacak bir hükmün maddeye eklenmesi şeklindedir.

2. Faiz

MADDE 95- (1) 8 inci maddedeki şartların varlığı hâlinde, alacak ile borç kalemlerinin birbirinden çıkarılması sonucunda bulunan bakiyeye, belirlenip hesaba kaydedildiği tarihten itibaren faiz işler; bileşik faize yol açabilecek uygulama yapılamaz; bu hükme aykırı sözleşme öngörülemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Faiz:

a) Umumi olarak:

Madde 93 – Zimmet ve matlup kalemlerinin birbirinden çıkarılması neticesinde hasıl olan bakiye için dahi tesbit edildiği günden itibaren faiz işler.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 95 inci maddesinin kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“2. Faiz

Madde 95- (1) 8 inci maddedeki şartların varlığı halinde, alacak ile borç kalemlerinin birbirinden çıkarılması sonucunda bulunan bakiyeye, belirlenip hesaba kaydedildiği tarihten itibaren faiz işler; bileşik faize yol açabilecek uygulama yapılamaz; bu hükme aykırı sözleşme öngörülemez.

Önerge gerekçesi

95 inci madde, kenar başlığı da dahil olmak üzere, değiştirilerek 8 inci maddenin ikinci fıkrası ile uyumlu hale getirilmiş, bu suretle bakiyeye faiz işleyeceği açıkça hükme bağlanmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 95 inci maddesinin kenar başlığı “Genel olarak” iken, madde metnine daha uygun olan “Alacaklar için faiz” şeklinde değiştirilmiş, 90 ncı maddeden faize ilişkin hükmün, faiz üst başlığı altında düzenlenmesi amacıyla çıkarılan bent, anılan maddede tek fıkra halinde kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 95 - Bu madde, dili güncelleştirilerek 6762 sayılı Kanunun 93 üncü maddesinden alınmıştır.

3. Bileşik faiz ve sözleşme ile belirlenebilecek hükümler

MADDE 96- (1) Taraflar, üç aydan aşağı olmamak şartıyla, diledikleri andan başlamak üzere faizlerin anaparaya eklenmesini kararlaştırabilecekleri gibi hesap devreleri ile faiz ve komisyon miktarlarını da sözleşme ile belirleyebilirler.

(2) 8 inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Mürekkep faiz ve diğer cihetlere ait hükümler:

Madde 94 – Taraflar, üç aydan aşağı olmamak üzere diledikleri zaman faizlerin anaparaya eklenmesini kararlaştırabilecekleri gibi hesap devrelerini ve faiz ve komisyon miktarlarını dahi mukavele ile tayin edebilirler.

8 inci madde hükmü mahfuzdur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 96 ncı maddesinin kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“b) Bileşik faiz ve sözleşme ile belirlenebilecek hükümler

Madde 96- (1) Taraflar, üç aydan aşağı olmamak şartıyla, diledikleri andan başlamak

üzere faizlerin anaparaya eklenmesini kararlaştırabilecekleri gibi hesap devreleri ile faiz ve komisyon miktarlarını da sözleşme ile belirleyebilirler.

(2) 8 inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkraya hükümleri saklıdır.”

Önerge gerekçesi

8 inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına eklenen hüküm, 96 ncı maddenin de kenar başlığı ile birlikte yeni sisteme uygun olarak değiştirilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Hükümet tasarısında düzenlenen ve Adalet Komisyonunda metinden çıkarılan 96 ncı maddenin aynen alınması uygun görülmüştür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 96 ncı maddesi, 9 uncu maddenin Tasarı metninden çıkarılarak yeniden düzenlenme gerekçesine paralel şekilde yapılan değişiklikle, “Bakiye için faiz işletilemeyeceği” başlığı altında kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 96 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 94 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

IV - Bütünlük ilkesi

MADDE 97- (1) Cari hesaba geçirilen alacak ve borç kalemleri ayrılmaz bir bütün oluşturur. Cari hesabın kesilmesinden önce taraflardan hiçbiri, alacaklı veya borçlu sayılamaz. Tarafların hukuki durumunu ancak sözleşmenin sonundaki hesabın kesilmesi belirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Bütünlük esası:

Madde 95 – Cari hesaba geçirilen matlup ve zimmet kalemleri ayrılmaz bir bütün teşkil eder. Cari hesabın kesilmesinden önce taraflardan hiçbiri, alacaklı veya borçlu sayılamaz. Tarafların hukuki durumunu ancak mukavelenin sonundaki hesabın kesilmesi tayin eder.

GEREKÇE

Madde 97 - Temel bir ilkeyi koyan bu madde, 6762 sayılı Kanunun 95 inci maddesinden aynen alınmıştır.

C) Cari hesabın sona ermesi

I - Genel olarak

MADDE 98- (1) Cari hesap sözleşmesi;

a) Kararlaştırılan sürenin sona ermesi,

b) Bir süre kararlaştırılmadığı takdirde taraflardan birinin fesih ihbarında bulunması,

c) Taraflardan birinin iflas etmesi, hâllerinde sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Cari hesabın sonu:

I - Umumi olarak:

Madde 96 – Cari hesap mukavelesi:

1. Kararlaştırılan müddetin bitmesi;

2. Bir müddet kararlaştırılmadığı takdirde taraflardan birinin feshi ihbar etmesi;

3. Taraflardan birinin iflas etmesi; ile sona erer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 98 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, 18 inci maddede açıklanan gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 98 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinden alınmıştır.

II - Ölüm ve kısıtlılık hâlleri

MADDE 99- (1) Sözleşme süreli olup da taraflardan biri bu süreçte ölür veya kısıtlanırsa her iki taraf ve kanuni temsilcileriyle hâleleri on gün önceden haber vermek şartıyla cari hesap sözleşmesini feshedebilir. Ancak, artan tutarın ödenmesi, hesabın 94 üncü maddeye göre kapatılması gereken tarihte istenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Ölüm ve hacir halleri:***

Madde 97 – Mukavelede bir müddet tayin edilip de taraflardan biri ölür veya hacir altına alınırsa her iki taraf ve halefleri on gün önce haber vermek şartıyla cari hesap mukavelesini feshedebilir. Şu kadar ki; bakiyenin ödenmesi ancak hesabın 92 nci maddeye göre kapatılması gereken tarihte istenebilir.

GEREKÇE

Madde 99 - Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 97 nci maddesinden alınmıştır.

D) Bakiyenin haczi

MADDE 100- (1) Taraflardan birinin alacaklısının ona ait artan tutarı haczettirdiği gün hesap kapatılarak artan tutar saptanır.

(2) Bu hâlde, borcundan dolayı haciz tebliğ edilen taraf, onbeş gün içinde haczi kaldırmazsa, diğer taraf sözleşmeyi feshedebilir; etmezse haciz ettiren kimsenin durumu cari hesaba yeni kalemler geçirilmek suretiyle ağırlaştırılamaz. Meğer ki, hesaba geçirilen kalemler haciz tarihinden önce doğmuş bulunan hukuki bir ilişkiden kaynaklansın.

(3) Haciz ettiren alacaklı bakiyeden, kendi alacağını karşılayan kısmının ödenmesini ancak hesabın 94 üncü maddeye göre kapatılması gereken anda isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**D) Bakiyenin haczi:**

Madde 98 – Taraflardan birinin alacaklısı onun hesap bakiyesini haciz ettirdiği gün hesap kapatılarak bakiye tesbit edilir.

Bu halde borcundan dolayı haciz tebliğ edilen taraf on beş gün içinde haczi kaldırmazsa diğer taraf mukaveleyi feshedebilir; etmezse haciz ettiren kimsenin durumu cari hesaba yeni kalemler geçirilmek suretiyle ağırlaştırılamaz. Meğerki hesaba geçirilen kalemler haciz anından önce doğmuş bulunan hukuki bir münasebetten ileri gelmiş olan.

Haciz ettiren alacaklı bakiyeden, kendi alacağına tekabül eden kısmının ödenmesini ancak hesabın 92 nci maddeye göre kapatılması gereken anda isteyebilir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 100 üncü maddesinin kenar başlığının “D) Bakiyenin haczi” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

100 üncü maddenin kenar başlığı, 94 üncü madde ile uyumun sağlanması amacı ile değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 100 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 98 inci maddesinden alınmıştır.

E) Zamanaşımı

MADDE 101- (1) Cari hesabın tasfiyesine, kabul edilen veya mahkeme kararıyla saptanan artan tutara ya da faiz alacaklarına, hesap hata ve yanlışlarına, cari hesabın dışında tutulması gereken veya haksız olarak cari hesaba geçirilmiş olan kalemlere veya tekrarlanan kayıtlara ilişkin bulunan davalar, cari hesap sözleşmesinin sona ermesinden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrarlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Müruruzaman:

Madde 99 – *Cari hesabın tasfiyesine, kabul edilen veya hükmen tayin olunan bakıyeye veya faiz bakıyelerine, hesap hata ve zühullerine, cari hesaptan hariç addolunmak lazım gelen veya haksız olarak cari hesaba geçirilmiş olan kalemlere veya mükerrer kayıtlara ilişkin bulunan davalar, beş yıl geçmekle müruruzamana uğrarlar.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 101 - 6762 sayılı Kanun, zamanaşımı süresinin başlayacağı tarihi göstermemiştir. Bu kanunî boşluk sebebiyle öğretide, çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşlerin hepsinin olumlu ve olumsuz tarafları vardır. Hiçbir görüş, amaca, adalete ve duruma tam uymamaktadır. Tasarı kanun boşluğunu doldururken bazı sebeplerle zamanaşımının, cari hesap sözleşmesinin sona ermesi tarihinde başlamasını diğer görüşlere üstün tutmuştur. Bu tercihin de eleştirileceği şüphesizdir. Ancak çözümün üç önemli yararı

vardır: (1) Zamanaşımının başlangıcını bir tarihe bağlamaktadır. Her olasılığa ve duruma göre sürenin başlangıcının belirlenmesi ne işlem güvenliğine ne de kanun tekniğine uyar. (2) Bir alacak itirazsız hesaba yazılmışsa zaten cari hesap süresince bu kalem ile ilgili dava açılmaz. (3) Ara artan tutarların kabulünü zamanaşımına başlangıç tarihi kabul etmek, cari hesap sözleşmesini ihtilaflara kurban edebilir.

YEDİNCİ KISIM

Acentelik

A) Genel olarak

I - Tanımı

MADDE 102- (1) Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir.

(2) Bu Kısımda hüküm bulunmayan hâllerde aracılık eden acentelere Türk Borçlar Kanununun simsarlık sözleşmesi hükümleri, sözleşme yapan acentelere komisyon hükümleri ve bunlarda da hüküm bulunmayan hâllerde vekâlet hükümleri uygulanır.

(3) Taşıma, deniz ticareti, sigorta, turizm gibi alanlara ilişkin özel düzenlemeler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Umumi olarak:

I - Tarif:

Madde 116 – Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tabi bir sıfat olmaksızın bir mukaveleye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimi bir surette ticari bir işletmeyi ilgilendiren akitlerde aracılık etmeyi veya bunları o işletme adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir.

Bu fasılda hüküm bulunmayan hallerde aracılık eden acenteler hakkında tellallık hükümleri, akit yapan acenteler hakkında komisyon hükümleri ve bunlarda da hüküm bulunmayan hallerde vekâlet hükümleri tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekle olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 102 nci maddesinin

ikinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun tellallık hükümleri” ibaresi “Türk Borçlar Kanununun simsarlık sözleşmesi hükümleri” biçiminde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Önergeyle, 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, uygulamada ortaya çıkması muhtemel sorunların önüne geçilmesi amacıyla, maddenin ikinci fıkrasında geçen “tellallık hükümleri” ibaresi, yeni Türk Borçlar Kanunu ile dil birliğinin sağlanması amacıyla, “simsarlık sözleşmesi hükümleri” biçiminde değiştirilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 102 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinden alınmıştır.

II - Uygulama alanı

MADDE 103- (1) Özel kanunlardaki hükümler saklı olmak üzere, bu Kısım hükümleri şunlar hakkında da uygulanır:

- a) Sözleşmeleri yerli veya yabancı bir tacir hesabına ve kendi adına yapmaya sürekli olarak yetkili bulunanlar.**
- b) Türkiye Cumhuriyeti içinde merkez veya şubesi bulunmayan yabancı tacirler ad ve hesabına ülke içinde işlemlerde bulunanlar.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tatbik sahası:

Madde 117 – Hususi kanunlardaki hükümler mahfuz olmak üzere bu fasıl hükümleri şunlar hakkında da tatbik olunur:

- 1. Mukaveleleri yerli veya yabancı bir işletme hesabına ve kendi adına akdetmeye daimi olarak yetkili bulunanlar;**
- 2. Sigorta mukavelelerinin akdi hususunda aracılık edenler;**
- 3. Türkiye Cumhuriyeti içinde merkez veya şubesi olmayan ecnebi ticari işletmeleri nam ve hesabına memleket içinde muamelelerde bulunanlar.**

GEREKÇE

Madde 103 - 6762 sayılı Kanunun 117 nci maddesinin (2) numaralı bendi Tasarıya alınmamıştır. Çünkü ne sigorta şirketiyle ne de sigorta ettirene sürekli bir ilişki içinde bulunmayan aracılar, sürekli ilişkinin varlığının bir tanım unsuru olduğu acente hakkındaki hükümlerin uygulanması uygun değildir. “Sürekli olarak” ibaresi eklenerek hükmün korunması ise, 21/12/1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrası sebebiyle gereksiz görülmüştür.

III - İnhisar

MADDE 104- (1) Yazılı olarak aksi kararlaştırılmadıkça, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı ile ilgili olarak birden fazla acente atayamayacağı gibi, acente de aynı yer veya bölgede, birbirleriyle rekabette bulunan birden çok ticari işletme hesabına acentelik yapamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - İnhisar:

Madde 118 – Aksi yazılı olarak kararlaştırılmış olmadıkça, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı için birden fazla acente tayin edemeyeceği gibi; acente dahi aynı yer veya bölge içinde, birbirleriyle rekabette bulunan mütaaddit ticari işletmeler hesabına aracılık yapamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 104 üncü maddesinin kenar başlığı, maddenin metnine daha uygun düşen “inhisar” ibaresiyle değiştirilmiştir. Madde metni daha anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 104 - 6762 sayılı Kanunun 118 inci maddesinden alınan bu hükümde yeni kavram adları kullanılmıştır: Tek acente ve tek müvekkile özgüleme gibi. 6762 sayılı Kanunda yan başlıkta kullanılan “İnhisar” kavramı, söz konusu hukukî konuma uymayan, yanlış bir kavramdı. Çünkü, “inhisar” (tekel) kelimesi “monopol” karşılığı olup hakim durumu anlatır. RKK’da olduğu gibi. Oysa burada, “münhasır”lık konumu (exclusivity) vardır. Bu da başkasıyla paylaşılmayan, tek başına yetkili anlamına gelmektedir. Bu sebeple “tek başına yetkili olma ve tek müvekkile özgülenme” ibaresinin uygun olduğu düşünülmüştür. Mevcut hüküm aracılığa özgülenmiş izlenimini verdiği için “acentelik yapmama” denilmiştir.

B) Acentenin yetkileri

I - Genel olarak

MADDE 105- (1) Acente, aracılıkta bulunduğu veya yaptığı sözleşmelerle ilgili her türlü ihtar, ihbar ve protesto gibi hakkı koruyan beyanları müvekkili adına yapmaya ve bunları kabule yetkilidir.

(2) Bu sözleşmelerden doğacak uyuşmazlıklardan dolayı acente, müvekkili adına dava açabileceği gibi, kendisine karşı da aynı sıfatla dava açılabilir. Yabancı tacirler adına acentelik yapanlar hakkındaki sözleşmelerde yer alan, bu hükme aykırı şartlar geçersizdir.

(3) Acentelerin ad ve hesabına hareket ettikleri kişilere karşı Türkiye’de açılacak olan davalar sonucunda alınan kararlar acentelere uygulanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Acentenin salahiyetleri:

1 - Umumi olarak:

Madde 119 – Acente, aracılıkta bulunduğu veya akdettiği mukavelelerle ilgili her türlü ihtar, ihbar ve protesto gibi hakkı koruyan beyanları müvekkili namına yapmaya ve bunları kabule salahiyetlidir.

Bu gibi mukavelelerden çıkacak ihtilaflardan dolayı acente müvekkili namına dava açabileceği gibi kendisine karşı da aynı sıfatla dava açılabilir.

Bu hükümlere aykırı olan şartlar muteber değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 105 - 6762 sayılı Kanunun 119 uncu maddesi, 105 inci maddede bir değişiklik dışında Tasarıda korunmuştur. Maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “Bu hükümlere aykırı olan şartlar muteber değildir” hükmü “yabancı tacirler adına acentelik yapanlar hakkındaki sözleşmelerde yer alan, bu hükme aykırı şartlar geçersizdir” şekline dönüştürülüp ikinci fıkraya eklenmiştir. Çünkü maddenin ilk iki fıkrasındaki hükümlere aykırı şartları hükümsüz saymak yerli tacirlerin acenteleri yönünden hiçbir anlam taşımamaktadır. Yerli tacirlerin yerleşme ve iş yerleri Türkiye’de bulunduğu için yetkili bir veya birkaç mahkeme bulmak ve onları mahkemeye getirmek güç değildir. Maddenin öngörülme amacı yabancı tacirlere Türkiye’de dava açılması olanağını yaratmaktadır. Ancak bu olanak sebebiyle ortaya çıkan bir sorunun giderilmesi için, maddeye yeni bir (üçüncü) fıkra eklenmesi gerekmiştir. Yurtdışında yerleşik olan asile izafeten Türkiye’de acenteye dava açılması hakkı, uygulamada bir süre, alınan ilamın acenteye karşı uygulanabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Bu uygulama sebebiyle acenteler, temsil ettikleri kişilerin borçlarını ödemek zorunda bırakılmıştır. Oysa Türkiye’de bir tebligat adresi tesis eden hükmün bu doğrultuda yorumlanması, maddenin amacına aykırıdır. Acente, temsilci sıfatıyla hareket ederken, asilin borcunu üstlenmez veya bu borca kefil olmaz. Bu konuda yaşanan tereddütleri gidermek için üçüncü fıkra kaleme alınmış ve asile izafeten acente aleyhine açılan davada alınan ilamın acentenin malvarlığı aleyhine uygulanamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur.

II - Özel ve yazılı yetki gerektiren hâller

MADDE 106- (1) Müvekkilinin özel ve yazılı izni veya vekâleti olmadan acente, bizzat teslim etmediği malların bedelini kabule ve bedelini bizzat ödemediği malları teslim almaya yetkili olmadığı gibi bu işlemlerden doğan alacağı yenileyemez veya miktarını indiremez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Kabza salahiyeti:***

Madde 120 – Müvekkilinin hususi ve yazılı muvafakati veya vekaleti olmadan acente, bizzat teslim etmediği malların bedelini kabza ve bedelini bizzat ödemediği malları teslim almaya mezum olmadığı gibi bu muamelelerden doğan alacağı tecil veya miktarını tenzil dahi edemez.

GEREKÇE

Madde 106 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 120 nci maddesinden alınmıştır. Hükümdeki “kabza” kelimesi yerine “kabule” kullanılmıştır.

III - Sözleşme yapma yetkisi

MADDE 107- (1) Özel ve yazılı bir yetki almadan acente, müvekkili adına sözleşme yapmaya yetkili değildir.

(2) Acentelere müvekkilleri adına sözleşme yapma yetkisi veren belgelerin, acente tarafından tescil ve ilan ettirilmesi zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***III - Akit yapma salahiyeti:***

Madde 121 – Hususi ve yazılı bir muvafakat olmadan acente, müvekkili namına mukavele akdine salahiyetli değildir.

Acentelere müvekkilleri adına akit yapma salahiyetini veren vesikaların acente tarafından tescil ve ilan ettirilmesi mecburidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 107 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 121 inci maddesinden alınmıştır.

IV - Yetkisizlik

MADDE 108- (1) Acente, yetkisi olmaksızın veya yetki sınırlarını aşarak, müvekkili adına bir sözleşme yaparsa müvekkili bunu haber alır almaz icazet verebilir; vermediği takdirde acente sözleşmeden kendisi sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Salahiyetsizlik:

Madde 122 – *Acente, salahiyetli olmaksızın veya salahiyeti sınırlarını aşarak müvekkili namına bir mukavele yaparsa müvekkili mukavelenin akdini haber alırmaz üçüncü şahsa, akde icazet vermediğini derhal bildirmedeği takdirde, icazet vermiş sayılır. İcazet verilmediği halde acente akitten bizzat mesul olur.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 108 inci maddesinde “onam” ibaresi anlamı daha iyi ifade eden “icazet” ibaresiyle değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 108 - 6762 sayılı Kanununun 122 nci maddesinin yerini alan bu hükümde önemli ve sisteme ilişkin bir değişiklik yapılmıştır. 6762 sayılı Kanundaki hüküm üçüncü kişiyi adaletsiz bir şekilde korumaktadır. Şöyle ki, acente, yetkisiz olarak veya yetki sınırlarını aşarak, üçüncü kişi ile bir sözleşme yaparsa, acentenin müvekkili sözleşme ile bağlı olmadığını üçüncü kişiye bildirmek zorundadır; aksi halde, sözleşme ile bağlı sayılır. Müvekkile, yetki vermediği veya verdiği yetki aşıldığı halde, böyle bir bildirme zorunluluğu yüklemek, üstelik bunun derhal yapılması yükümlülüğünü getirmek büyük haksızlıktır. Üçüncü kişinin bu derecede ve haksız bir şekilde korunmasının sebebi de belli değildir. Hüküm öğretide ve uygulayıcılar arasında haklı olarak eleştirilmiştir. Yapılan değişiklikle Tasarıda normal ve makul olan çözüm kabul edilmiştir. Müvekkil sözleşmeye onam verebilir; vermemişse -6762 sayılı Kanundaki hükümde olduğu gibi - acente sorumlu olur. Müvekkilin derhal bildirimde bulunmak zorunluluğu yoktur. Sessiz kalmışsa onam vermemiş demektir.

C) Acentenin borçları

I - Genel olarak

MADDE 109- (1) Acente, sözleşme uyarınca kendisine bırakılan bölge ve ticaret dalı içinde, müvekkilinin işlerini görmekle ve menfaatlerini korumakla yükümlüdür.

(2) Acente, kusursuz olduğunu ispat etmediği takdirde özellikle, müvekkili hesabına saklamakta olduğu malın veya eşyanın uğradığı hasarlardan sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Acentenin borçları:

I - Umumi olarak:

Madde 123 – Acente, kendisine bırakılan bölge ve ticaret dalı içinde mukavele uyarınca, müvekkilinin işlerini görmeye ve menfaatlerini korumaya mecburdur.

Acente, bilhassa, müvekkili hesabına saklamakta bulunduğu emtia veya eşya ya arız olan hasarlardan kusursuz olduğunu ispat etmedikçe mesuldür.

GEREKÇE

Madde 109 - Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 123 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek alınmıştır.

II - Haber verme yükümlülüğü

MADDE 110- (1) Acente, üçüncü kişilerin kabule yetkili olduğu beyanlarını, bölgesindeki piyasanın ve müşterilerin finansal durumunu, şartlarını, bunlarda meydana gelen değişiklikleri ve yapılan işlemlere ilişkin olarak müvekkilini ilgilendiren bütün hususları ona zamanında bildirmek zorundadır.

(2) Acente, müvekkilin açık talimatı olmayan konularda, emir alıncaya kadar işlemi geciktirebilir. Ancak, işin acele nitelik taşıması nedeniyle durum müvekkilinden talimat almaya müsait olmazsa veya acente en yararlı şartlar çerçevesinde harekete yetkiliyse, basiretli bir tacir gibi kendi görüşüne göre işlemi yapar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Haber verme borcu:

Madde 124 – Acente, üçüncü şahısların kabule salahi yetli olduğu beyanlarını, bölgesindeki piyasanın durum ve şartlarını, müşterilerin mali durumunu ve bu durumda vukubulan değişiklikleri ve yapılan muamelelere mütaallik müvekkilini ilgilendiren bütün hususları ona vaktinde bildirmeye mecburdur.

Müvekkilin açık talimatı olmayan meselelerde acente, emir alıncaya kadar muameleyi geciktirebilir. Şu kadar ki; işin aceleliği müvekkilinden sormaya müsait olmaz veya acente en faydalı şartlar dairesinde harekete mezun bulunursa basiretli bir tacir gibi kendi görüşüne göre muameleyi yapar.

GEREKÇE

Madde 110 - Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 124 üncü maddesinden alınmıştır.

III - Önlemler

MADDE 111- (1) Acente, müvekkili hesabına teslim aldığı eşyanın taşınma sırasında hasara uğradığına dair belirtiler varsa, müvekkilinin taşıyıcıya karşı dava hakkını teminat altına almak üzere, hasarı belirletirmek ve gereken diğer önlemleri almak, eşyayı mümkün olduğu kadar korumak veya tamamen telef olması tehlikesi varsa, Türk Borçlar Kanununun 108 inci maddesi gereğince yetkili mahkemenin izniyle sattırmak ve gecikmeksizin durumu müvekkiline haber vermekle yükümlüdür. Aksi takdirde, ihmali yüzünden doğacak zararı tazmin eder.

(2) Satılmak üzere acenteye gönderilen mallar çabuk bozulacak cinsten ise veya değerini düşürecek değişikliklere uğrayacak nitelikteyse ve müvekkilden talimat almaya zaman uygun değilse veya müvekkil izin vermede gecikirse, acente yetkili mahkemenin izniyle Türk Borçlar Kanununun 108 inci maddesi gereğince eşyayı sattırmaya yetkili ve müvekkilin menfaatleri bunu gerektiriyorsa zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Önleyici tedbirler:

Madde 125 – Acente, müvekkili hesabına teslim aldığı eşyanın taşınma sırasında hasara uğradığına dair emareler görecekt olursa, müvekkilinin taşıyıcıya karşı dava hakkını emniyet altına almak üzere hasarı keşfettirmek ve gereken diğer tedbirleri almak, emtiayı mümkün olduğu kadar muhafaza eylemek veya bütünü telef olması tehlikesi varsa, Borçlar Kanununun 92 inci maddesi gereğince salahiyyetli mahkemenin izniyle sattırmak ve gecikmeksizin keyfiyeti müvekkiline haber vermekle mükelleftir. Aksi takdirde ihmali yüzünden doğacak zararı tazmine mecbur olur.

Satılmak üzere acenteye gönderilen emtia çabuk bozulacak cinsten olur veya değerini düşürecek değişikliklere maruz bulunur ve müvekkilden sormaya vakit müsait olmaz veya müvekkil izin vermede gecikirse, acenta salahiyyetli mahkemenin izniyle Borçlar Kanununun 92 inci maddesi gereğince bu emtiayı sattırmaya salahiyyetli ve müvekkilin menfaatleri bunu gerekli kılıyorsa mecburdur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK**Önerge**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 111 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında geçen “Borçlar Kanununun 92 nci” ibarelerinin “Türk Borçlar Kanununun 108 inci” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlamak amacıyla, mülga 818 sayılı Kanuna yapılan atfın yeni 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 108 inci maddesine yapılması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 111 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 125 inci maddesinden alınmıştır.

IV - Ödeme borcu

MADDE 112- (1) Acente, müvekkiline ait olan parayı göndermekle veya teslim etmekle yükümlü olup da bunu yapmazsa, yükümlülüğün doğduğu tarihten itibaren faiz ödemek ve gerekirse ayrıca tazminat vermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**IV - Ödeme borcu:**

Madde 126 – *Acente müvekkiline ait olan paranın gönderilmesi veya teslim edilmesi lazım geldiği zaman bunu yapmazsa, o andan itibaren faiz ve gerekirse ayrıca tazminat vermeye mecburdur.*

GEREKÇE

Madde 112 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 126 ncı maddesinden alınmıştır.

D) Acentenin hakları**I - Ücret****1. Ücrete hak kazandıran işlemler**

MADDE 113- (1) Acente, acentelik ilişkisinin devamı süresince kendi çabasıyla veya aynı nitelikteki işlemler için kazandırdığı üçüncü kişilerle kurulan işlemler için ücret isteyebilir. Bu ücret hakkı, üçüncü fıkra uyarınca önceki acenteye ait olduğu hâlde ve ölçüde doğmaz.

(2) Acenteye belli bir bölge veya müşteri çevresi bırakılmışsa, acente, acentelik ilişkisinin devamı süresince bu bölgedeki veya çevredeki müşterilerle kendi katkısı olmadan kurulan işlemler için de ücret isteyebilir. Birinci fıkranın ikinci cümlesi burada da uygulanır.

(3) Acentelik ilişkisinin bitmesinden sonra kurulan işlemler için acente;

a) İşleme aracılık etmişse veya işlemin yapılmasının kendi çabasına bağlanabileceği ölçüde işlemi hazırlamış ve işlem de acentelik ilişkisinin bitmesinden sonra uygun bir süre içinde kurulmuşsa,

b) Birinci veya ikinci fıkraların birinci cümleleri uyarınca ücret istenebilecek bir işleme ilişkin olarak üçüncü kişinin icabı, acentelik ilişkisinin sona ermesinden önce acenteye veya müvekkile ulaşmışsa,

ücret isteyebilir. Bu ücretin, hâl ve şartlara göre paylaşılması hakkaniyet gereği ise, sonraki acente de uygun bir pay alır.

(4) Acente, ayrıca, müvekkilinin talimatına uygun olarak tahsil ettiği paralar için de tahsil komisyonu isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**II - Ücret:****1. Ücrete tabi muameleler:**

Madde 128 – Acente fiilen aracılıkta bulunduğu veya akdettiği muamelelerden ve aracılıkta bulunmamakla beraber bölgesi içindeki şahıslarla müvekkili arasında doğrudan doğruya yapılan ve inhisar dalı içine giren muamelelerden dolayı bir ücret istemek hakkını haizdir.

Müvekkil, doğrudan doğruya yaptığı muameleleri derhal acenteye bildirmeye borçludur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 113 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde “kurulmasının” ibaresi “yapılmasının” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde geçen “bütün” ibaresi anlam bütünlüğünün sağlanması amacıyla madde metninden çıkarılmıştır.

GEREKÇE

Madde 113 - Acentenin en önemli ve bir anlamda tek hakkı olan ücret hakkını düzenleyen 6762 sayılı Kanununun 128 inci maddesi birçok yönden yetersizdir. Kanunun içerdiği boşluklar hem uygulamada güçlükler yaratmıştır, hem de yargı kararları her zaman bu boşlukları dolduramamıştır. Almanya, bir acenteler ülkesi olmamasına ve acenteyi özel bir şekilde korumak için ulusal bir sebebi bulunmamasına rağmen, bu ülke 1989 yılında ticaret hukuku reformu bağlamında acenteyi ücret hakkı yönünden güçlü bir duruma getirmiştir. Tasarının 113 üncü maddesi de birçok yönden Alm TK 87 nci paragraftan esinlenilerek düzenlenmiştir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra acentenin ücrete hak kazanmasına ilişkin ilkeyi koymaktadır. Acente, sözleşme ilişkisinin devamı süresince iki tür işlem dolayısıyla ücrete hak kazanır. Bunlardan birincisi, kendi çabası sonucu ortaya çıkan yani faaliyetinin ürünü olan işlemlerdir. İkincisi ise, aynı nitelikte işlemler için müvekkilinin işletmesine herhangi bir şekilde müşteri olarak kazandırdığı üçüncü kişilerle müvekkilinin yaptığı işlemlerdir. Birincisinde acente aracılık yapmış ve sözleşme bağlatmıştır. İkincisinde ise, acente işlemin yapılmasına aracılık yapmamış, sözleşmeyi kurmamış, söz konusu işlem ya doğrudan veya başkasının aracılığıyla yapılmış, fakat aracı işlemin yapıldığı kişinin müvekkilince müşteri olarak kazanılmasında acente rol oynamıştır. Meselâ, acente kendi bölgesinde bulunsun maddenin birinci fıkrası çerçevesinde çözülür. Acentenin çabası, çalışma ve çabalarının yoğunluğu ve düzeyi ne olursa olsun, işletme (müvekkil) sözleşmeyi kurup kurmamakta serbesttir. Acente, müvekkili sözleşmeyi kurmaya zorlayamaz, ancak, şartları varsa tazminat isteyebilir. Her iki hâl de başarı ilkesine uymaktadır. Birinci fıkranın ikinci cümlesi ise ayrılmış acente ile halen görevdeki mevcut acente arasındaki ücret ilişkisi hakkındadır. İki veya daha çok acentenin birbirlerini izleyerek faaliyette bulunmuş olmaları halinde halef acentenin ücret hakkı, maddenin üçüncü fıkrasına göre selefi bir hakka sahip değilse veya sahip olduğu ölçüde (oranda) mevcuttur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra 6762 sayılı Kanununun 128 inci maddesine benzer bir hükme yer vermiştir. İkinci fıkra tekel kavramının sonucudur. Bu hükmün öngörülmesinin temelindeki düşünce tekel bölgesi içinde yapılan işlemlerin tümünde acentenin etkisi ve başarısının bulunduğu varsayımı değil, o işlemi zaten aracı veya sözleşme olarak acentenin

gerçekleştireceği şeklindeki nesnel adalet kavramından kaynaklanan kabuldür. Meselâ, tekel bölgesi İstanbul olan bir otomobil acentesinin müvekkili bir yabancı konsoloslukla doğrudan yaptığı sözleşme uyarınca üç otomobil satsa, acente yine de ücrete hak kazanır. Çünkü bu sözleşmeler acentenin başarısızlığı dolayısıyla doğrudan müvekkil tarafından yapılmamış, konsolosluk doğrudan müvekkile başvurduğu ve isteklerini onunla konuştuğu için müvekkile bağitlanmıştır. Acente kendi eylemi sebebiyle değil, işin doğası gereği devre dışı kalmıştır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra, acentelik sözleşmesi sona ermiş olmasına rağmen acentenin, ilişkisi devam ederken gerçekleşmesine katkıda bulunduğu işlemlerden bazı şartlara bağlı olarak, ücret alabileceği halleri düzenlemektedir.

(a) bendi: Bu bent acentenin sözleşmesinin sona ermesinden sonra gerçekleşen bir işlem sebebiyle ücret istenebilmesini iki seçenektan birinin varlığına bağlamıştır. Birinci varsayım ücret istemine konu olan bu işlem ile ilgili olarak acentenin, işlevinin türüne göre sonuca etkili bir katkısının bulunması, ikincisi ise, söz konusu işlemin, acentelik ilişkisinin sona ermesinden itibaren makul bir süre içinde yapılmış yani hukuken gerçekleşmiş olmasıdır. Katkı, işleme aracılık, işlemi başlatma, yapılması için gerekli şartları hazırlama şeklinde olabilir. “Aracılık” aracı acenteye özgü gibi görünmesine rağmen, sözleşme yapan acentenin faaliyetinin ilk aşamasını oluşturur. Bu sebeple aracılık her iki tür için de geçerli bir etkinliktir. İş başlatma, amaca ve amacın gereklerine uygun olmalıdır. Meselâ, işlemin diğer tarafına modellerini, resimlerini, broşürlerini, şartlarını, taksit olanaklarını yollama, sonuca götürücü yazışmalar yapma, görüşme, tartışma gibi. İlk mutabakatların sağlanması, işin başlatılması özel önem taşır.

(b) bendi: Müşterinin icabının müvekkile ulaşması ücrete hak kazanmak yönünden belirleyicidir.

Kanun acente sözleşmesinin sona ermesinden sonra gerçekleşen bir iş dolayısıyla, halef acentenin de katkısının bulunabileceği hallerde halefe oransallık ilkesine göre pay verilmesini de hükme bağlamıştır.

Dördüncü fıkra: Kanunî tahsil komisyonu Türk hukukunda yenidir. İşlemin yapılmış olması ile acente ücrete hak kazanır. Tahsil komisyonu acentenin tahsile ilişkin talimat alması halinde söz konusu olur. Sözleşmede öngörülen bedelin tahsili acentenin görevi değildir. Acente görevlendirilmiş olup, bu hizmet acentelik sözleşmesinin bir parçası değilse tahsilden bir komisyon alır. Tahsilin konusu çoğu kez ya mal bedeli (semen) ya da hizmet karşılığıdır.

2. Ücrete hak kazanma zamanı

MADDE 114- (1) Acente, kurulan işlem yerine getirildiği anda ve ölçüde ücrete hak kazanır. Taraflar bu kuralı acentelik sözleşmesiyle değiştirebilir; ancak müvekkil işlemi yerine getirince, acente, izleyen ayın son günü istenebilecek uygun bir avansa hak kazanır. Her hâlde acente, üçüncü kişi kurulan işlemi yerine getirdiği anda ve ölçüde ücrete hak kazanır.

(2) Üçüncü kişinin işlemi yerine getirmeyeceği kesinleşirse, acentenin ücret hakkı düşer; ödenmiş tutarlar geri verilir.

(3) Aracılık edilen sözleşmeyi müvekkilin kısmen veya tamamen yahut öngörüldüğü şekliyle yerine getirmeyeceği kesinleşse bile,

acente ücret isteyebilir. Müvekkile yüklenemeyen sebeplerle sözleşmenin yerine getirilemediği hâlde ve ölçüde acentenin ücret hakkı düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ücrete hak kazanma zamanı:

Madde 129 – *Acente, mukavelelerin yapıldığı tarihte, mukavele mevzuu bir malın satın alınması, imal edilmesi veya satılması ise, müvekkilinin malı veya bedeli yahut onun yerine diğer bir karşılığı aldığı tarihte ücrete hak kazanır. Bu hallerde müvekkile isnad edilebilecek bir sebepten dolayı mukavele yerine getirilmemiş olsa bile acente ücretin ödenmesini isteyebilir.*

Mukavele kısım kısım yerine getirilecekse acente, yerine getirildiği veya yerine getirilmesi gerektiği nispette ücrete hak kazanır.

GEREKÇE

Madde 114 - 6762 sayılı Kanunun 129 uncu maddesi hem yetersizdir hem de acentenin ücrete hak kazanmasının ilkesi belli değildir. 6762 sayılı Kanunun bu hükmü, üçüncü kişi ile yapılan sözleşmenin konusuna göre bir ayırım yapmış, konusu bir malın satın alınması, üretilmesi veya satılması olan sözleşmeler ile bunlar dışında kalan konularda yapılan sözleşmeleri ayırmıştı. 6762 sayılı Kanunun 129 uncu maddesi sadece birinci kategori ile ilgili kısım kısım icra edilecek sözleşmeler hakkında kural koymuştur.

Alman TK.'nin 87a paragrafından alınan Tasarımın 114 üncü maddesi, üçüncü kişi ile yapılan sözleşmenin ifasını esas almıştır. 113 ile 114 üncü madde arasındaki fark şuradadır: 113 üncü madde hangi işlemler için ücrete hak kazanıldığını gösterir, 114 üncü madde ise ücreti istem hakkının doğması hakkındadır. Bu maddede 113 üncü maddede yer alan ilke etkisini sürdürmektedir. Acenteye ücret kazandıran hukukî olgu, acentenin edimini ifa etmiş olması değil, üçüncü kişiyle sözleşmenin yapılmasıdır; ücret hakkını doğmasında da esas söz konusu sözleşmenin ifasıdır. Duruma göre bir tarafın ifası yeterli olabilir. Acente, müvekkili ile üçüncü kişinin yaptıkları sözleşmenin taraflardan birince ifa edilmesine, ifa edilmemesine veya ifa edilmeyeceğinin anlaşılmasına göre ücrete hak kazanacaktır. İlkeler şunlardır: sözleşmeyi taraflardan biri ifa etmişse acente ücrete hak kazanır. İfa etmeyen müvekkil ise acente gene ücretini alır. Aşağıda “sözleşme” sözcüğü ile müvekkil ile üçüncü kişi arasındaki sözleşme kastedilmiştir.

Birinci fıkra: Müvekkil veya üçüncü kişi sözleşmeyi ifa etmişse acente ücrete hak kazanır (Ödeme zamanı, yani muacceliyet, için 116 ncı maddeye bakılmalıdır.). Aksi kararlaştırılmamışsa, diğer tarafın ifası beklenmez. “İfa” ile anlatılan, aracılık edilen ilişkiden doğan borçların yerine getirilmesine yönelik hareketlerin başlamasıdır; yoksa o ilişki ile takip edilen amacın yerine gelmesi şart değildir. Örneğin, acente, bir inşaat sözleşmesine aracılık etmişse, acentelik ücretinin doğması için inşaatın başlaması yeterlidir; ayrıca inşaatın tamamlanması ve eserin ücretinin de muaccel olması şartı aranmaz. Acente, birinci fıkrada belirtilen hâlde en geç izleyen ayın son günü muaccel olacak bir avansın kendisine ödenmesini ister. Müvekkil sözleşmeyi kısmen yerine getirmişse ücrete ve avansa buna göre hak kazanılır.

İkinci fıkra: Müvekkilin ifasıyla acente ücrete hak kazanır. Ancak üçüncü kişinin sözleşmeyi ifa etmeyeceği kesin ise veya üçüncü kişi ifa etmemişse acentenin buna rağmen ücret talebi düşer. Acenteye ücret ödenmişse para geri istenir. Bunun için karşı tarafın ifa etmeyeceğinin nesnel ölçütlerle kesin olması gerekir. Öncelik def’i somut olaya göre değerlendirilir.

Üçüncü fıkra: Müvekkilin sözleşmeyi kısmen, tamamen, gereği gibi veya öngörüldüğü şekilde ifa etmeyeceği kesin ise acente gene ücrete hak kazanır; meğerki sözleşmenin hiç ifa edilmemesi acenteye bağlansın. AB hukuku ile uyum bağlamında yer verilmiş olan üçüncü fıkranın ikinci cümlesi hükmünde bir ayrıma gidilmiştir. Eğer müvekkile yüklenmesi mümkün olmayan (ve ikinci fıkraya göre üçüncü kişiden de kaynaklanmayan) hâller sebebiyle sözleşme yerine getirilmemişse acentenin ücret hakkı düşer. Böyle hâller için Alman yargı kararlarından şu örnekler verilebilir: Aracılık edilen sözleşme kurulduktan sonra yürürlüğe konun idari kısıtlamalar, müvekkilin üretim tesislerinin mücbir sebeple yok olması, ithalat yasağı, üçüncü kişinin ödeme güçlüğü veya iflâsı. Buna karşılık şu hallerde Alman mahkemeleri, müvekkilin yine de acenteye ücret ödemekle yükümlü olduğuna (yani sebebin müvekkile yüklenebileceğine) karar vermiştir: Hammadde veya işgücü eksikliği, müvekkilin iş yoğunluğu, müvekkilin sözleşmenin yerine getirilmesinde temerrüde düşmesi, müşteriyle üçüncü kişinin anlaşarak sözleşmeyi yerine getirmeden sona erdirmesi, müvekkilin ödeme güçlüğü veya iflâsı.

3. Ücretin miktarı

MADDE 115- (1) Sözleşmede hüküm yoksa ücretin miktarı, acentenin bulunduğu yerdeki ticari teamüle, teamül de mevcut değilse hâlin gereğine göre o yerdeki asliye ticaret mahkemesince belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Ücretin miktarı:

Madde 130 – Mukavelede hüküm bulunmadıkça ücretin miktarı acentenin bulunduğu yerdeki ticari teamüle, teamül yoksa halin icabına göre mahkemece tayin olunur.

GEREKÇE

Madde 115 - Tasarımın 115 inci maddesi, sözleşmede hüküm bulunmaması halinde ücretin nasıl belirleneceğini göstermektedir. Oysa, 6762 sayılı Kanunun 130 uncu maddesindeki “mahkemece tayin olunur” ifadesi ücretin nasıl belirleneceğini değil, kimin tarafından belirleneceğini göstermektedir, yani 6762 sayılı Kanundaki metin öngörülme amacına pek hizmet etmeyen bir hususu hükme bağlamıştır. 6762 sayılı Kanundaki metin “ücretin tayini”ne ilişkin olarak dikkate alınması gerekenleri bir tarafa bırakıp, mahkemeye ücreti serbestçe belirlemek hakkını vermektedir. Oysa hükmün konusu bu değildir. Bu sebeple yeni metinde “mahkemece tayin olunur” ibaresi Tasarıya alınmamıştır.

4. Ücretin ödeme zamanı

MADDE 116- (1) Acentenin hak kazandığı ücretin, doğumu tarihinden itibaren en geç üç ay içinde ve her hâlde sözleşmenin sona erdiği tarihte ödenmesi gerekir.

(2) Ücret istemi, muacceliyeti ve hesaplanması bakımından önemli olan bütün konular hakkında acente bilgi istediği takdirde müvekkil bu bilgileri vermek zorundadır. Ayrıca acente, ücrete bağlı işlemlere ilişkin defter kayıtlarının suretlerinin de kendisine gönderilmesini müvekkilinden isteyebilir. Müvekkil, defter suretini vermekten kaçınırsa ya da defterlerin doğruluğu ve tamlığı konusunda kuşku duymayı gerektiren haklı nedenler varsa, acente, ticari defter ve belgelerin ilgili kısımlarını ya kendisi inceler ya da bir uzmana inceletebilir. Müvekkil buna izin vermezse sorunu mahkeme duruma en uygun şekilde karara bağlar.

(3) Bu hükümlerin aksinin kararlaştırılması acentenin aleyhine olduğu ölçüde geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Ücretin ödeme zamanı:

Madde 131 – Müvekkil, acentenin ücrete hak kazanmış olduğu muamelelere ait defter kayıtlarının bir suretini hesap cetveli ile birlikte acenteye vermeye mecburdur.

Acenteye ait alacakların, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, her üç ayda bir defa ve her halde takvim yılının sonunda veya acentelik mukavelesi sona erdiği zaman, tesbit edilerek ödenmesi lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 116 ncı maddesinin birinci fıkrasında cümlede anlam bütünlüğünün sağlanması amacıyla “en çok üç ay” ibaresi “en geç üç ay” şeklinde; “veya sözleşmenin” ibaresi “her hâlde sözleşmenin” şeklinde değiştirilmiş; ayrıca söz konusu maddede Komisyonumuzca redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 116 - 6762 sayılı Kanunun 131 inci maddesi ücretin hesaplanabilmesi için gerekli olan bilgilerin acente tarafından elde edilmesi açısından yetersizdir. Çünkü 6762 sayılı Kanundaki metin hükmün birinci fıkrası sadece ücrete hak kazanılan işlemlere ilişkin defter kayıtlarının verilmesini öngörmüştür. Kayıtların yetersizliği bir yana, acentenin defterleri ile uyuşmaması halinde belirsizlik doğuyordu. Ayrıca, yapılan işlerin tespiti

defterlerin dışındaki bilgi ve belgelere de dayanabilir. Tasarının 116 ncı maddesi kaleme alınırken hem gereksinimler gözönünde tutulmuş hem de AET'nin 86/153 sayılı 18/12/1986 tarihli Yönergesi gözönüne alınmıştır. Bu sebeple birinci fıkrada ücretin ödeme zamanına, yani muacceliyetine ilişkin kural konulmuş, ikinci fıkrada da ücretin hesaplanmasında önemli olan tüm bilgilerin müvekkil tarafından acenteye verilmesi gereği öngörülmüştür.

II - Olağanüstü giderlerin karşılanması

MADDE 117- (1) Acente, yükümlülüklerini yerine getirmek için yaptıklarından ancak olağanüstü giderlerin ödenmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Acentenin hakları:

1. Fevkalade masrafların tazmini:

Madde 127 – Acente, işlerini ifa için yaptığı masraflardan ancak fevkalade masrafların tazminini isteyebilir.

Avanslar hakkında 22 nci madde tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 117 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 127 nci maddesinden alınmıştır.

III - Faiz isteme hakkı

MADDE 118- (1) Avans ve olağanüstü giderler hakkında 20 nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Acentenin hakları:

1. Fevkalade masrafların tazmini:

Madde 127/2 – Avanslar hakkında 22 nci madde tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 118 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 127 nci maddesinden alınmıştır.

IV - Hapis hakkı

MADDE 119- (1) Acente, müvekkilindeki bütün alacakları ödeninceye kadar, acentelik sözleşmesi dolayısıyla alıp da gerek kendi elinde gerek özel bir sebebe dayanarak zilyet olmakta devam eden bir üçüncü kişinin elinde bulunan taşınır ve kıymetli evrak ile herhangi bir eşyayı temsil eden senet aracılığıyla kullanabildiği mallar üzerinde hapis hakkına sahiptir.

(2) Müvekkile ait mallar acente tarafından sözleşme veya kanun gereği satıldığı takdirde, acente bu malların bedelini ödemekten kaçınabilir.

(3) Müvekkil aciz hâlinde bulunduğu takdirde, acentenin henüz muaccel olmamış alacakları hakkında da birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

(4) Türk Medenî Kanununun 950 nci maddesinin ikinci fıkrasıyla, 951 ilâ 953 üncü maddeleri hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Hapis hakkı:

Madde 132 – Acente, müvekkilindeki bütün alacakları ödeninceye kadar acentelik mukavelesi dolayısıyla alıp da gerek kendi yedinde gerek hususi bir sebebe binaen zilyed olmakta devam eden bir üçüncü şahıs yedinde bulunan menkul şeyler ve kıymetli evrak ile emtia senedi vasıtasıyla tasarruf edebildiği emtia üzerinde hapis hakkına maliktir.

Müvekkile ait mallar acente tarafından mukavele veya kanun icabı satıldığı takdirde acente satılan malların bedelini ödemekten kaçınma salahiyetini haiz olur.

Müvekkil aciz halinde bulunduğu takdirde acentanın henüz muaccel olmamış alacakları hakkında da yukarki fıkralar tatbik olunur.

Medeni Kanununun 864 üncü maddesinin ikinci fıkrasıyla 865, 866, 867 nci maddeleri mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 119 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 132 nci maddesinden alınmıştır.

E) Müvekkilin borçları

MADDE 120- (1) Müvekkil, acenteye;

a) Mallarla ilgili belgeleri vermek,

b) Acentelik sözleşmesinin yerine getirilmesi için gerekli olan hususları ve özellikle iş hacminin acentenin normalde bekleyebileceğinden önemli surette düşük olabileceğini bildirmek,

c) Acentenin yaptığı işleri kabul edip etmediğini ya da yerine getirilmediğini uygun bir süre içinde bildirmek,

d) Acentenin istemeye hak kazandığı ücreti ödemek,
e) Ücret, avans ve olağanüstü giderler hakkında 20 nci madde hükümlerine göre faiz ödemek,
zorundadır.

(2) Bu maddeye aykırı şartlar, acentenin aleyhine olduğu ölçüde, geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

Madde 120 - Bu madde yenidir. Acentenin haklarını korumak amacıyla öngörülmüştür. Hükmün iki işlevi vardır. Birincisi acenteye işini gereği gibi yapabilmesi için gerekli bilgi ve belgeleri vermek ve bildirimlerde bulunmak, ikincisi ise borçların niteliğini belirtmek. Son işlev ikinci fıkradan açıkça anlaşılmaktadır. Bu sebeple (d) ve (e) bendleri Tasarının 113 ve 118 inci maddelerinin tekrarı olmayıp, anılan borçların emredici nitelik taşıdığını belirtmektedir.

F) Acentelik sözleşmesinin sona ermesi

I - Sebepleri

MADDE 121- (1) Belirsiz bir süre için yapılmış olan acentelik sözleşmesini, taraflardan her biri üç ay önceden ihbarda bulunmak şartıyla feshedebilir. Sözleşme belirli bir süre için yapılmış olsa bile haklı sebeplerden dolayı her zaman fesih olunabilir.

(2) Belirli süre için yapılan bir acentelik sözleşmesinin, süre doluktan sonra uygulanmaya devam edilmesi hâlinde, sözleşme belirsiz süreli hâle gelir.

(3) Müvekkilin veya acentenin iflası, ölümü veya kısıtlanması hâlinde, Türk Borçlar Kanununun 513 üncü maddesi hükmü uygulanır.

(4) Haklı bir sebep olmadan veya üç aylık ihbar süresine uymaksızın sözleşmeyi fesheden taraf, başlanmış işlerin tamamlanmaması sebebiyle diğer tarafın uğradığı zararı tazmin etmek zorundadır.

(5) Müvekkilin veya acentenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası sebebiyle acentelik sözleşmesi sona ererse, işlerin tamamlanması hâlinde acenteye verilmesi gereken ücret miktarına oranlanarak belirlenecek uygun bir tazminat acenteye ya da bu maddede yazılı hâllere göre onun yerine geçenlere verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Acentelik mukavelesinin sona ermesi:

I - Sebepleri:

Madde 133 – Muayyen olmyan bir müddet için aktedilmiş olan acentelik mukavelesini, taraflardan her biri üç ay önce ihbar etmek şartıyla feshedebilir; mukavele ile bir müddet tayin edilmiş olsa dahi muhik sebeplerden dolayı akit her zaman fesih olunabilir.

Müvekkilin veya acentenin iflas veya ölümü yahut hacir altına alınması halinde Borçlar Kanununun 397 nci maddesi tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 121 inci maddesinin üçüncü fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 397 nci” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 513 üncü” olarak değiştirilmesini ve beşinci fıkrada geçen “Müvekkilin veya acentenin iflası, ölümü veya kısıtlanması sebebiyle” ibaresinin “Müvekkilin veya acentenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası sebebiyle” şeklinde yazılmasını arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/04/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlamak amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 121 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında, 18 inci maddede açıklanan gerekçeyle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, dördüncü fıkrada geçen “ve” bağlacı getirilmek istenen düzenlemedeki hükmü daha açık ifade etmesi amacıyla “veya” olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 121 - İkinci fıkra: Birinci ve üçüncü fıkraları 6762 sayılı Kanunun 133 üncü maddesinden alınmış olan bu maddenin ikinci fıkrası yenidir. Yeni hüküm belirli süreli acentelik sözleşmesinin, süre dolduktan sonra uygulanmaya devam edilmesiyle belirsiz süreli hâle geleceğini belirterek genel kuralı tekrarlamıştır.

Maddenin birinci ve üçüncü fıkraları 6762 sayılı Kanunun 133 üncü maddesinden, dördüncü ve beşinci fıkraları ise aynı Kanunun 134 üncü maddesinden dili sadeleştirilerek alınmıştır.

Dördüncü ve beşinci fıkralar tamamlanmamış işler hakkında olduğu için, 122 nci maddeyle bir çelişme veya tekrar söz konusu değildir.

II - Denkleştirme istemi

MADDE 122- (1) Sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra;

a) Müvekkil, acentenin bulduğu yeni müşteriler sayesinde, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra da önemli menfaatler elde ediyorsa,

b) Acente, sözleşme ilişkisinin sona ermesinin sonucu olarak, onun tarafından işletmeye kazandırılmış müşterilerle yapılmış veya kısa bir süre içinde yapılacak olan işler dolayısıyla sözleşme ilişkisi devam etmiş olsaydı elde edeceği ücret isteme hakkını kaybediyorsa ve

c) Somut olayın özellik ve şartları değerlendirildiğinde, ödenmesi hakkaniyete uygun düşüyorsa,

acente müvekkilden uygun bir tazminat isteyebilir.

(2) Tazminat, acentenin son beş yıllık faaliyeti sonucu aldığı yıllık komisyon veya diğer ödemelerin ortalamasını aşamaz. Sözleşme ilişkisi daha kısa bir süre devam etmişse, faaliyetin devamı sırasındaki ortalama esas alınır.

(3) Müvekkilin, feshi haklı gösterecek bir eylemi olmadan, acente sözleşmeyi feshetmişse veya acentenin kusuru sebebiyle sözleşme müvekkil tarafından haklı sebeplerle feshedilmişse, acente denkleştirme isteminde bulunamaz.

(4) Denkleştirme isteminden önceden vazgeçilemez. Denkleştirme istem hakkının sözleşme ilişkisinin sona ermesinden itibaren bir yıl içinde ileri sürülmesi gerekir.

(5) Bu hüküm, hakkaniyete aykırı düşmedikçe, tek satıcılık ile benzeri diğer tekel hakkı veren sürekli sözleşme ilişkilerinin sona ermesi hâlinde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 122 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin ve beşinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“c) Somut olayın özellik ve şartları değerlendirildiğinde, ödenmesi hakkaniyete uygun düşüyorsa,”

“(5) Bu hüküm, hakkaniyete aykırı düşmedikçe, tek satıcılık ile benzeri diğer tekel hakkı veren sürekli sözleşme ilişkilerinin sona ermesi halinde de uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Hükümdeki “tazminat islenebilir” ibaresi “zarar”ı çağrıştırdığından bu da 122 nci maddenin kabul ettiği hakkaniyet sistemine uymadığından anılan kelime yerine maddenin kenar başlığına ve talebin niteliğine uyan “denkleştirme” terimi kullanılmıştır. Ayrıca maddenin beşinci fıkrasında yapılan değişiklikle, fıkra hükmü daha doğru bir biçimde ifade edilmeye çalışılmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 122 - Acentenin denkleştirme talebi Türk içtihat hukuku tarafından tanınmaktadır. Bu sebeple, Tasarının 122 nci maddesi yeni bir hukukî kurumu tanıtmamakta fakat ilk defa kanunî düzenlemeye kavuşturmaktadır. Çünkü Yargıtay 1996 yılında verdiği bir kararla olumlu bir kanun boşluğunu doldurmuş, hukukun geliştirilmesi yönünden önemli bir hizmet yapmış, ilkesel bir kararla denkleştirme talebinin dogmatik düzenine işaret etmiş, daha sonra içtihadını yerleştirmiştir.

Tasarının 122 nci maddesi, AET Yönergesinde yer alan, bu sebeple tüm AB üyesi devletlerin kanunlarında bulunan denkleştirme talebini, Yönerge temelinde, ancak Alman (Alm. TK.’nın 89b paragrafı) ve İsviçre (İsv. BK 418u) hükümlerine benzer şekilde düzenlemiştir. Bu talebin amacı ve niteliği tartışmalıdır. Alman öğretisinde savunulan bir görüşe göre işletmeye bağlanan müşteri kitlesinin sürekli olarak işletmeye kazanç sağladığı dikkate alınırsa bu talep acentenin işletmeye yaptığı katkının karşılığı olduğundan acenteye yardım düşüncesine dayanmaz. Hakkaniyet temeline oturtulduğu için de saf bir malî hak şeklinde nitelendirilemez. Diğer görüş uyarınca, talep acenteyi feshin olumsuz sonuçlarından korur. Birinci fıkrada “tazminat” sözcüğü kullanılmış olmasına rağmen, talep klasik anlamda bir malvarlığı zararının giderilmesi olarak anlaşılamaz; ancak, öğretide buna rağmen talebin geniş anlamda zararın giderilmesine yöneldiği yaklaşımı benimsenir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, talebe hak kazanabilmenin şartlarını birbirine eklenir (kümülatif) tarzda belirtmektedir. Birinci bent, acentenin sağladığı, yani işletmeye bağladığı “yeni” müşterilerin, denkleştirme talebine hak kazanmanın şartı olduğunu ve bunların acente sözleşmesinin sona ermesinden sonra da işletmeye “önemli” çıkarlar sağlamakta devam etmelerinin de gerektiğini hükme bağlamaktadır. İkinci bentte yer alan (ikinci) şart işletmeye acente tarafından yeni müşteri kazandırılmış olması ve sözleşme devam etseydi acentenin, işletmeye kazandırdığı “yeni” müşteriler dolayısıyla ücret alacak olmasıdır. Sözleşmenin sona ermesi nedeniyle acente bu ücretleri yitirir. Acentelik sözleşmesine göre “yeni” müşteriler sebebiyle ücret sözleşmenin sona ermesine rağmen bir şekilde ödenmişse denkleştirme talebi ileri sürülemez. Burada ödendiği söylenen kök ücret olup, bedelin tahsiline ve garanti edilmesine ilişkin komisyonlar dikkate alınmaz. Üçüncü şart ise, talebin hakkaniyete uygun olmasıdır. Bu şart bir taraftan acentenin gayretleri, imaj yaratma, müvekkili ve ürününü tanıtmaya, diğer taraftan da bir rekabet piyasasında pay alma çalışmaları ile tanımlanır. Acente bu konularda olumsuz not almamış olmalıdır. Ürünün bilinen hatta tanınan bir marka olması acentenin gayretlerinin gözardı edilmesini,

“yeni” müşterilerin işletmeye gelmelerinin (yönelmelerinin) markaya bağlanmasını haklı gösteremez ve “hakkaniyet” unsurunda olumsuz sonuca varmanın gerekçesi olamaz. Rekabet piyasası günümüzde zaten markalar piyasasıdır. Güçlü, hatta tanınmış bir markanın da yeni müşterilerle buluşması için gayrete ihtiyaç vardır. Buluşma sağlanmışsa bunu sadece markaya bağlamak rekabet piyasası kurallarını önemsememek anlamına gelir. Her güçlü ve tanınmış markanın da “yeni” müşteriler edinmesi gayretle olur. Markanın tanıtılması kadar, kendisine yönelme sağlanması ve yönelmenin korunması da gayretle olur. Üçüncü şart, gayretin olduğu her halde (kural olarak) gerçekleşir; olumsuz tutum hakkaniyet şartının gerçekleşmesine engel kabul edilebilir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra talebin hesaplama şeklini göstermektedir. Hükümdeki formülün emredici olup olmadığı öğreti ve içtihatlarca açıklığa kavuşturulacak bir konudur. Ancak, kanunî formülün acente yönünden asgarîyi ifade ettiği, acentenin aleyhine olan başka bir hesap tarzının kabulünün hükmün amacıyla bağdaşmayabileceği, buna karşılık acente için daha yüksek bir talebe olanak veren başka bir formülü tarafların kararlaştırabileceğini hükmün kapsamında kabul etmek ratio legis gereği sayılabilir.

Üçüncü fıkra: Bu fıkra talebin hakkaniyet ile bağlantısını ortaya koymaktadır. Ancak tarafların üçüncü fıkranın aksini kararlaştırmalarına bir engel bulunmadığı şüphesizdir.

Dördüncü fıkra: Dördüncü fıkra talepten “önceden” vazgeçmeyi geçersiz sayar. Talepten acente sözleşmesinin yapılmasından sonra feragat edilmesi, hile düzeyinde olmamak veya kanunu dolanmak anlamı taşımamak şartıyla geçerlidir. Ancak bu halde de acentenin, tehdit, dayatma veya benzeri zorlamalarla bu hakkından vazgeçip geçmediği özenle araştırılmalıdır. Maddenin kaynağı olan Alm. TK’nın 89b paragrafının dördüncü bendiyle ilgili öğretilerde vazgeçmenin tam anlamıyla serbest iradeyle yapılmış olması gereği üzerinde durulur. Acente sözleşmesinin yapılmasının, gizli bir anlaşma ile bu talepten daha sonra vazgeçilmesi şartına bağlanması veya bu sonucu doğuracak bir düzenin kabulü, hükmün dolanılmasıdır. Hükümde denkleştirme istem hakkının sözleşme ilişkisinin sona ermesinden itibaren bir yıl içinde ileri sürülmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bir yıllık sürenin zamanaşımı süresi mi yoksa hak düşürücü süre mi olduğu sorunu hükümde açık bırakılmıştır. Bunun sebebi, hukuk geliştirme olanaklarının önünün kapatılmamasıdır. Öğreti ve yargı kararları menfaat dengesine uygun en iyi çözümü “hukuk” olarak ortaya koymalıdır. Alman öğretisinde bir yıllık sürenin hak düşürücü süre olduğu görüşü hakimdir. Bunun sebebi olarak hükmün niteliği gösterilir. Hüküm adalet temeline dayalı olduğu için acentenin, böyle bir gereksinimi duymayıp istemini ileri sürmekte bir yılı aşan süreyle gecikmesi hükmün öngörülme amacına aykırı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca zamanaşımını kesen ve durduran sebeplerin istemle bağdaşmadığı da ileri sürülür. Ancak, talep ileri sürülmüş ve kabul edilmiş ise hak düşürücü süre işlemez hale gelir. İstem itirazla karşılanmış ise bir yıllık süre içinde yargı yoluna müracaat edilmesi gerekir.

Beşinci fıkra: Acente ile tek satıcı ve diğer müvekkile “yeni” müşteri kazandıran sürekli iş yapma ilişkileri arasında denkleştirme talebi yönünden farklılık yaratmanın haklılık ve adalet temeli zayıf olduğu için beşinci fıkra öngörülmüştür. Tek satıcının işletmeye (müvekkile) bağlılığının acente düzeyinde olmadığı, tek satıcının daha bağımsız bir konumda bulunduğu itirazı, tek satıcının işletme ile “arızî” sınırını aşan iş yapılması olgusunun varlığı karşısında gücünü yitirir. Ayrıca “devamlılık” unsurunun rekabetin korunması hukukunda sempati ile karşılanmadığı unutulmamalıdır. “Devamlı” sayılmayan hizmetler de “yeni” müşteri sağlayabilir.

III - Rekabet yasağı anlaşması

MADDE 123- (1) Acentenin, işletmesine ilişkin faaliyetlerini, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonrası için sınırlandıran anlaşmanın yazılı şekilde yapılması ve anlaşma hükümlerini içeren ve müvekkil tarafından imzalanmış bulunan bir belgenin acenteye verilmesi gerekir. Anlaşma en çok, ilişkinin bitiminden itibaren iki yıllık süre için yapılabilir ve yalnızca acenteye bırakılmış olan bölgeye veya müşteri çevresine ve kurulmasına aracılık ettiği sözleşmelerin taalluk ettiği konulara ilişkin olabilir. Müvekkilin, rekabet sınırlaması dolayısıyla, acenteye uygun bir tazminat ödemesi şarttır.

(2) Müvekkil, sözleşme ilişkisinin sona ermesine kadar, rekabet sınırlamasının uygulanmasından yazılı olarak vazgeçebilir. Bu hâlde müvekkil, vazgeçme beyanından itibaren altı ayın geçmesiyle tazminat ödeme borcundan kurtulur.

(3) Taraflardan biri, diğer tarafın kusurlu davranışı nedeniyle haklı sebeplerle sözleşme ilişkisini feshederse, fesihden itibaren bir ay içinde rekabet sözleşmesiyle bağlı olmadığını diğer tarafa yazılı olarak bildirebilir.

(4) Bu maddeye aykırı şartlar, acentenin aleyhine olduğu ölçüde geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

Madde 123 - Tasarının bu maddesi yeni olup, Alm. TK.'nın 90a paragrafından alınmıştır. Hüküm, sözleşmeden sonra sözleşmeye bağlı olarak uygulanacak faaliyet sınırlamasını düzenlemektedir. Kanun, sözleşme sonu faaliyet yasağını veya sınırlamasını eşyanın doğasıyla bağdaştıramadığı için acenteyi koruyucu hükümler konulmasını gerekli görmüştür. Bu gereklilik, acentenin faaliyetinin sınırlandırılmasının inhisar düzenlemesinden bağımsız olarak Tasarıda yer almamış olması dolayısıyla daha da önem kazanmıştır. Koruma, zaman sınırlamaları, şekil kurallarına uygunluk ve yasağın karşılığında ücret ödenmesi ile sağlanmıştır.

Birinci fıkra: Normal olan acente ilişkisinin sona ermesiyle acentenin serbest hale gelmesi, arzu ediyorsa acentelik mesleğini, sona eren ilişkinin içine girdiği alan dahil, istediği alanda sürdürmesidir. Ancak bu her zaman mümkün olmayabilir. Taraflar (çoğu kez müvekkilin isteği ve hatta baskısı ile) rekabet yasağının sözleşmenin sona ermesinden sonra da devam etmesini kararlaştırabilirler. Birinci fıkra söz konusu sözleşmenin yazılı olarak yapılmasını öngörmektedir. Yazılı şekil geçerlilik şartıdır. Sözleşmenin zamanı

önem taşır. Alman öğretisinde ve mahkeme kararlarında rekabet sınırlaması sözleşmesinin acentelik sözleşmesinin sona ermesinden önce yapılması halinde koruyucu olacağı; acente sözleşmesinden önce yapılan sözleşmenin, acente sözleşmesi yönünden baskı yaratabileceği; sözleşmenin sona ermesinden sonra yapılabilecek böyle bir sınırlama anlaşmasının da amaca uygun düşmeyebileceği görüşü ileri sürülür. Ayrıca sözleşmenin sona ermesinden sonra yapılan sözleşmelerde ikinci fıkra uygulanamaz. Çünkü müvekkil ilişkinin tasfiyesini ve acentenin bazı alacaklarını böyle bir sözleşmenin yapılmasına bağlayabilir. Sözleşmenin sadece yazılı olarak yapılması yeterli değildir; ayrıca anlaşmanın bütün şartlarını içeren ve müvekkilin imzasını içeren bir belgenin makul bir süre içinde acenteye verilmiş olması gerekir; aksi halde acente sınırlama sözleşmesinin hüküm kazanmadığı def’inde bulunabilir. Sınırlama sözleşmesi en çok iki yıl için yapılır.

İkinci fıkra: Müvekkil acente sözleşmesinin sona ermesine kadar sınırlama sözleşmesinden vazgeçebilir. Bu halde müvekkil vazgeçme beyanından itibaren altı ayın geçmesiyle tazminat ödeme borcundan kurtulur.

Üçüncü fıkra ve dördüncü fıkra: Her iki fıkra da gerekeçyi gerektirmeyecek kadar açıktır.

İKİNCİ KİTAP

Ticaret Şirketleri

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

A) Türleri

MADDE 124- (1) Ticaret şirketleri; kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir.

(2) Bu Kanunda, kolektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Nevileri:

Madde 136 – Ticaret şirketleri; kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerinden ibarettir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 124 - Birinci fıkra: Maddenin birinci fıkrası 6762 sayılı Kanunun 136 ncı

maddesinin tekrarından ibarettir. Hükümde yer alan “kooperatif şirket” ibaresi ile ilgili tartışma, 2004 yılında çıkarılan 5146 sayılı Kanunla (Resmî Gazete: 07/05/2004 tarihli ve 25455 sayılı), KoopK’da yapılan değişiklikle son bulmuştur. Çünkü, anılan Kanun kooperatifin şirket olduğunu belirtmiştir (KoopK m. 1). Gerçi anılan Kanunun 1 inci maddesinde kooperatifin şirket olduğu ifade edilmekte, ticaret şirketi olup olmadığı hususu açık bırakılmaktadır. Bu boşluk dolayısıyla, bir tartışma başlatılabilir ve kooperatifin ticaret şirketi olmadığı teorik olarak ileri sürülebilir ve 124 üncü maddenin kooperatifi ticaret şirketi kabul etmesi eleştirilebilir. Ancak, böyle bir tartışma kooperatif şirketin niteliği tartışmasını davet eder. Anılan şirket adı şirket olamayacağına göre Türk hukukunda üç kategori şirket ortaya çıkmış olur. Kooperatif şirkete uygulanacak hükümler sorunu da diğer sorunların ortaya çıkmasına sebep olur. Tasarı, tüm bu çözümün güç sorunları ortadan kaldırmak amacıyla kooperatifin ticaret şirketi olduğunu hükme bağlamıştır.

İkinci fıkra: Bu hüküm yeni olup öğretilerde yerleşmiş bulunan, klasikleşmiş bir ayrımı yansıtmaktadır. Bu ayrımın kanunî anlamı ve değeri de vardır. Tasarının 133, 137 ve 160 ncı maddeleri gibi hükümlerde bu ayrıma gönderme yapılmıştır. Kooperatif ise, 5146 sayılı Kanunla şirket, 124 üncü maddenin birinci fıkrası hükmü ile ticaret şirketi kabul edilmesine rağmen, ölçülere uymadığı için bu ayrımın dışında tutulmuştur. Birçok hükümde ve gerekçede “şahıs” sözcüğü değil “kişi” sözcüğü kullanılmış olmasına rağmen, hükümde “şahıs şirketleri” ibaresi korunmuştur. Bunun sebebi, hukukumuzda “kişi şirketleri” teriminin hemen hiç kullanılmamasıdır. İkinci bir sebep bir teknik terimi yarı yarıya arılaştırmanın uygun olmayabileceğinin düşünülmesidir.

B) Tüzel kişilik ve ehliyet

MADDE 125- (1) Ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir.

(2) Ticaret şirketleri, Türk Medenî Kanununun 48 inci maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Hükmi şahısların ehliyeti:

Madde 137 – Ticaret şirketleri hükmi şahsiyeti haiz olup şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 125 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesinde öngörülmuş bulunan ve tüm ticaret şirketleri için geçerli olan ultra vires ilkesini, AET’nin 68/151 sayılı şirketlere ilişkin Birinci Yönergesinin ilgili hükmünü dikkate alarak kaldırmıştır (Genel Gerekçenin 100 numaralı paragrafına bakılmalıdır.). Ticaret şirketleri Türk Medenî Kanununun 48 inci maddesi çerçevesinde haklardan yararlanabilecek, borçlar üstlenebileceklerdir. 371 inci maddenin ikinci fıkrasında olduğu gibi Tasarının bazı hükümlerinde, işletme konusu dışında yapılan işlemlerin hukukî sonuçları özel olarak düzenlenmiştir.

C) Uygulanacak kanun hükümleri

MADDE 126- (1) Her şirket türüne özgü hükümler saklı kalmak şartıyla, Türk Medenî Kanununun tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri ile bu Kısımda hüküm bulunmayan hususlarda Türk Borçlar Kanununun adı şirkete dair hükümleri her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda, ticaret şirketleri hakkında da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Tatbik olunacak kanun hükümleri:

Madde 138 – Her şirket nevine mahsus hükümler mahfuz kalmak şartıyla Medenî Kanunun 45, 47, 48, 49 uncu maddeleri ve bu fasılda hüküm bulunmayan hususlar hakkında Borçlar Kanununun 520-541 inci maddeleri her şirket nevinin mahiyetine uygun olduğu nispette, ticaret şirketleri hakkında da tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 126 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 138 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır.

D) Sermaye koyma borcu

I - Konusu

MADDE 127- (1) Kanunda aksine hüküm olmadıkça ticaret şirketlerine sermaye olarak;

- a) Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar,
- b) Fikrî mülkiyet hakları,
- c) Taşınır ve her çeşit taşınmaz,
- d) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları,
- e) Kişisel emek,
- f) Ticari itibar,
- g) Ticari işletmeler,
- h) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler,
- i) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar,
- j) Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer, konabilir.

(2) Kanunun 307 nci maddesinin ikinci, 342 nci maddesinin birinci ve 581 inci maddesinin birinci fıkra hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Sermaye koyma borcu:

I - Konusu:

Madde 139 – Kanunda aksine hüküm olmadıkça ticaret şirketlerine sermaye olarak:

1. Para, alacak, kıymetli evrak ve menkul şeyler;
2. İmtiyaz ve ihtira beratları alâmetifarika ruhsatnameleri gibi sınaî haklar;
3. Her nevi gayrimenkuller;
4. Menkul ve gayrimenkullerin faydalanma ve kullanma hakları;
5. Şahsi emek;
6. Ticari itibar;
7. Ticari işletmeler;
8. Telif hakları, maden ruhsatnameleri gibi iktisadi değeri olan sair haklar

konabilir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 127 nci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Kanunun 307 nci maddesinin ikinci ve 342 nci maddesinin birinci ve 581 inci maddesinin birinci fıkrâ hükümleri saklıdır.

Önerge gerekçesi

Anonim ve Limited şirket ortaklarıyla, komandit şirketlerde komanditer ortakların kişisel emeği ve ticari itibarı sermaye olarak koyamayacakları göz önünde tutularak bu konudaki madde hükümlerinin saklı olduğuna dair fıkra eklenmesi amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 127 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 127 - Madde, bazı değişikliklerle 6762 sayılı Kanunun 139 uncu maddesinin tekrarıdır.

(a) bendi: (a) bendinde 6762 sayılı Kanunda yer alan anlamı açık olmayan, yorum güçlükleri ve görüş ayrılıkları doğuran, nihayet teknik terime uymayan özensiz “menkul

şeyler” ibaresi yerine “sermaye şirketlerine ait paylar” ibaresi tercih edilmiştir. Çünkü, “menkul şeyler” ile “menkul değerler” kastediliyorsa, anılan kavram, yani menkul değerler zaten bir önceki “kıymetli evrak” kavramı içine girmektedir; anılan ibare “menkuller”i ifade ediyorsa menkuller “taşınırlar” sözcüğü altında zaten (c) bendinde öngörülmüş bulunmaktadır. Kanunun kullandığı formül ise senede bağlanmış olsun olmasın bütün sermaye şirketlerine ait payları kapsamaktadır.

(b) bendi: (b) bendinde, 6762 sayılı Kanunda kullanılan ve “sınai haklar”la sınırlı olan düzenleme, TRIPS ve WIPO’nun kullandığı yeni terim olan ve fikir ve sanat eserleri ile bağlantılı haklardan başlayarak, markaları, tasarımları, patentleri, faydalı modelleri, bitki çeşitlerini, yani ıslahçı haklarını ve yarı iletkenlerin topografyalarına kadar çok geniş, ucu açık bir kavramı ifade eden “fıkrî mülkiyet” ile değiştirilmiştir.

(h) bendi: (h) bendi yeni olup, gelişim gösteren, ucu açık yeni bir malvarlığı konusunu yani elektronik ortamları, alanları, adları, işaretleri ve benzeri değerleri ifade etmektedir.

(i) bendi: (i) bendi, 6762 sayılı Kanunun 139 uncu maddesinin (8) numaralı bendini karşılamakta, ancak (b) bendinde öngörülmüş olduğundan, “telif hakları” ibaresi kanundan çıkarılmış bulunmaktadır.

(j) bendi: (j) bendinde, 6762 sayılı Kanunun 139 uncu maddesinin (8) numaralı bendinin ikinci kısmı daha geniş bir şekilde ifade edilmiştir.

II - Hükmü

1. Genel olarak

MADDE 128- (1) Her ortak, usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur.

(2) Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede bilirkşi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazlar tapuya şerh verildiği, fıkrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine, bu hüküm uyarınca kaydedildikleri ve taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde aynı sermaye kabul olunur. Özel sicile yapılan kayıt iyiniyeti kaldırır.

(3) Sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan aynı bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri, resmî şekil aranmaksızın geçerlidir.

(4) Paradan başka ekonomik bir değer veya bir taşınırın sermaye olarak konulmasının borçlanılması hâlinde şirket, tüzel kişilik kazandığı andan itibaren bunlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan tasarruf edebilir.

(5) Taşınmaz mülkiyetinin veya diğer aynı bir hakkın sermaye olarak konulması hâlinde, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil gereklidir.

(6) Mülkiyet ve diğer aynı hakların tapu siciline tescili istemi ile diğer sicillere yapılacak tescillerle ilgili bildirimler, ticaret sicili müdürü tarafından, ilgili sicile resen ve hemen yapılır. Şirketin tek taraflı istemde bulunabilme hakkı saklıdır.

(7) Şirket, her ortağın sermaye koyma borcunu yerine getirmesini isteyebileceği ve dava edebileceği gibi, yerine getirmede gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilir. Tazminat istemi için ihtar şarttır. Şahıs şirketlerinde bu davayı ortaklar da açabilir.

(8) Ortaklarca, sermaye olarak konulması taahhüt edilen hakların korunması için, kurucular tarafından ortaklar aleyhine ihtiyati tedbir istenebilir. Tedbir üzerine açılacak davalar için, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda öngörülen süre ancak şirketin tescil ve ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

1. Umumi olarak:

Madde 140 – Her ortak, usulüne göre tanzim ve imza edilmiş şirket mukavelesiyle koymayı taahhüt eylediği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur:

Sermaye olarak gayrimenkul mülkiyeti veya gayrimenkul üzerinde mevcut veya tesis edilecek aynı bir hakkın konulması taahhüdünü ihtiva eden şirket mukavelesi hükümleri, resmi şekil aranmaksızın muteberdir.

Sermaye olarak konulması taahhüt edilen diğer hakların devri kanunen hususi şekilleri tabi olsa dahi şirket mukavelesi, devredecek ortağın ayrıca rızasına bakılmaksızın, şirkete alakalı mercilerden bu hakların devrini istemek salahiyetini verir.

Şirket, her ortağın sermaye koyma taahhüdünü yerine getirmesine talep ve dava edebileceği gibi ifada gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilir. Tazminat talebi için ihtar şarttır.

Ortaklarca sermaye olarak konulması taahhüt edilen hakların muhafazası için kurucular tarafından ortaklar aleyhine ihtiyati tedbir talebedilebilir. Tedbir üzerine açılacak davalar için Usul Kanununda derpiş edilen müddet ancak şirketin tescil ve ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 128 - Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanununun 140 ıncı maddenin birinci fıkrası hükmü aynen korunmuştur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra yenidir. Hüküm sermaye olarak konulan para dışındaki değerleri korumak, şirketin kuruluş aşamasında sorunlarla karşılaşmamasını sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Bu hüküm uyarınca, taşınmazların aynı sermaye olarak kabul edilmeleri için, taahhütte bulunan kişinin taahhüdünü tapuya şerh olarak kaydettirmesi gerekir. Fikrî mülkiyet hakları, maden hakları, gemiler, hava taşıt araçları özel sicillere sahiptir. Bu sicillerde, ilgili değerlerin aynı sermaye olarak konulduğu hususunda şerh verdirilmesi gerekir. Şerhin üçüncü kişinin iyi niyetini kaldırayabileceği düşünülmüş, bunun da sermayenin korunması açısından önemli bir etkiyi haiz olduğu sonucuna varılmıştır. Taşınırlar ise, güvenilir bir kişiye tevdi edilir; aksi halde Tasarınının 128 inci maddesi uyarınca aynı sermaye olarak kabul edilmezler. Söz konusu gereklilik sicil müdürünün inceleme yetkisinin kapsamında olduğundan, yerine getirilmediği takdirde sicil müdürü şirketi tescil etmez.

Dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralar: Bu fıkralar birlikte değerlendirilir ve yorumlanır. Anılan hükümler şu yenilikleri içerir.

a) Taşınmaz mülkiyeti veya sair bir aynı hak sermaye olarak konulmuşsa, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil gerekir. Aynı sermaye olarak konulmuş bulunan taşınmazlar ve diğer haklar maddenin ikinci fıkrası gereğince zaten tapu sicili ile diğer sicillere şerh verilmiş veya kayıt edilmiş olduklarından sicil müdürünün bunların şirket adına tescili talebi üzerine tapu sicili memuru ile diğer sicillerin yetkilileri tescil işlemini hemen yapar. Bu hüküm ile, özellikle Anadolu'da sermaye olarak konulmuş taşınmazların şirket adına yıllarca tescillerinin yapılmamasından doğan ihtilaf ve sorunların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Ancak şirketin tescil talebi de saklı tutularak amaca ulaşılabilir araçları pekiştirilmiştir.

b) İkinci fıkra ile söz konusu üç fıkra birlikte değerlendirildiğinde, tescil ile birlikte şirketin aynı sermaye üzerinde hemen malik olarak tasarrufta bulunması olanağı sağlanmış olur.

c) Diğer taraftan dördüncü fıkrayla şirketin para ve menkul sermaye üzerinde de malik olarak tasarrufta bulunabilmesinin yolu kanunen açılmıştır.

2. Temerrüt faizi

MADDE 129- (1) Zamanında ifa edilmeyen sermaye para ise, 128 inci madde gereğince tazminat hakkına hanel gelmemek şartıyla, aksi-ne şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede hüküm yoksa, şirketin tescilli anından itibaren temerrüt faizi de ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Gecikme faizi:

Madde 141 – Vaktinde konulmayan sermaye para ise, 140 ıncı madde gereğince tazminat hakkına hanel gelmemek şartıyla, sermayenin ödenmesi gereken günden itibaren kanuni faizin de verilmesi lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 129 uncu maddesinde yer alan ve 6267 sayılı Türk Ticaret Kanununun 141 inci maddesinden aynen alınan “vaktinde konulmayan sermaye para ise” ifadesinin amaca uygun olmadığı ve anlamı tam olarak vermediği düşünülerek onun yerine “Zamanında ifa edilmeyen” ibaresi konulmuştur. Çünkü hükümde söz konusu olan nakdî sermayenin vaktinde konulmaması değil, konulmuş, yani taahhüt edilmiş sermayenin vaktinde ifa edilmemesidir. Ayrıca, bu hükümde önceki ve izleyen hükümlerde olduğu gibi terim açıklığını sağlamak amacıyla “şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede” ifadesi birlikte kullanılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 129 - 6762 sayılı Kanunun 141 inci maddesini karşılayan bu hükümde önemli üç değişiklik yapılarak, sözleşmede aksine hüküm yoksa, 6762 sayılı Kanundaki hükmün aksine, sermayenin ödenmesi gereken günden itibaren değil de, şirketin tescilinden itibaren temerrüt faizi ödeneceği belirtilmiştir. Eski hüküm, bir taraftan sermayenin ödenmesini tüm şirketlerde “ödenmesi gereken” günlere bırakarak kredi güvenliğini sarsıyor, diğer taraftan da “kanunî faizin” diyerek yorum güçlüklerine sebep oluyordu. Gerçi 6762 sayılı Kanunun 1461 inci maddesinin birinci fıkrasında “kanunî faizin” temerrüt faizi anlamına geldiği belirtilmişti. Ancak “kanunî faiz”in temerrüt faizi anlamına gelmesi ne Borçlar Kanunu ne de 3095 sayılı FaizK ile örtüşmektedir. İkinci olarak metne uymayan kenar başlığı değiştirilmiştir. Üçüncü olarak kollektif ve komandit şirketlerde, sınırsız sorumluluk ilkesine rağmen sermayenin tescil ile muaccel olmaması, kredi güvenliği yönünden uygun görülmemiştir. Limited şirketlerde de 585 inci maddede nakdî sermayenin kuruluşta ve sermaye artırımlarında tamamen ödenmesi ve aynî sermayenin tescilinin kuruluşun veya sermaye artırımının tescili ile gerçekleştirilmesi ilkesi benimsenmiştir. Taksitli ödeme ancak kapalı anonim şirketlerde olabileceği için hükümde “esas sözleşmede” ibaresi kullanılmıştır. Kooperatifler ise kendi kanunlarına tâbi olduğu için, KoopK m. 4, b.4 hükmüne tâbidir. Müaccel ve muaccel alacaklar, bu kuralın istisnasını oluşturur. Bu tür alacaklar için 130 uncu madde geçerli olur.

3. Sorumlu olma

MADDE 130- (1) Sermaye olarak şirkete alacaklarını devretmiş olan bir ortak, alacaklar şirketçe tahsil edilmiş olmadıkça sermaye koyma borcundan kurtulmaz.

(2) Alacak, vadesi gelmemiş ise aksi kararlaştırılmış olmadıkça, vade gününden, muaccel ise şirket sözleşmesi veya esas sözleşme tarihinden itibaren bir ay içinde şirketçe tahsil edilmelidir.

(3) Her ne sebeple olursa olsun, bu süre içinde tahsil edilemediği takdirde, gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkına halel gelmemek şartıyla, ortak, sürenin bitiminden itibaren geçecek günlerin temerrüt faizini de öder.

(4) Alacak kısmen tahsil edilmişse, yukarıdaki hükümler tahsil edilmemiş olan kısım hakkında geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Tekeffül:

Madde 142 – *Sermaye olarak şirkete alacaklarını devretmiş olan bir ortak alacakları, şirketçe tahsil edilmiş olmadıkça sermaye koyma borcundan kurtulmuş olmaz.*

Alacak müeccel ise, aksi kararlaştırılmış olmadıkça vade gününden, muaccel ise şirket mukavelesi tarihinden itibaren bir ay içinde şirketçe tahsil edilmek lazımdır.

Her ne sebeple olursa olsun bu müddet içinde tahsil edilemediği takdirde, gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkına hanel gelmemek şartıyla, ortak, müddetin bitiminden itibaren geçecek günlerin kanuni faizini dahi vermeye mecburdur.

Alacak kısmen tahsil edilmişse yukarıki hükümler tahsil edilmemiş olan kısım hakkında caridir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 130 uncu maddesinde 129 uncu maddede açıklanan gerekçe doğrultusunda değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 130 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 142 nci maddesinden alınmıştır.

4. Karineler

MADDE 131- (1) Sermaye olarak konulan aylara, bilirkişi tarafından biçilecek değerler, ilgililerce kabul edilmiş sayılır.

(2) Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, sermaye olarak konan ayınların mülkiyeti şirkete ait ve haklar şirkete devredilmiş olur.

(3) Hizmet karşılığı olarak verilecek ücretin kısmen veya tamamen kâra iştirak suretiyle ifası kararlaştırıldığı takdirde bu kayıt çalışanlara ortak sıfatını vermez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Karineler:

Madde 143 – Sermaye olarak konulan ayınların değerleri şirket mukavelesinde tesbit edilmemişse konuldukları zamandaki borsa veya piyasada cari fiyatları, bunlar bulunmadığı takdirde ehlivukuf tarafından biçilecek değerleri, ilgililerce kabul edilmiş sayılır.

Mukavelede aksi kararlaştırılmış olmadıkça, sermaye olarak konan malların mülkiyeti şirkete ait ve haklar şirkete temlik edilmiş olur.

Hizmet karşılığı olarak verilecek ücretin kısmen veya tamamen kara iştirak suretiyle ifası kararlaştırıldığı takdirde bu kayıt memur ve müstahdemlere ortak sıfatını vermez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 131 inci maddesinde 129 uncu maddede açıklanan gerekçe doğrultusunda değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 131 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 143 üncü maddesinden alınmıştır.

5. Faiz ve ücret alma hakkı

MADDE 132- (1) Kanunlarda aksine hüküm yoksa, şirket sözleşmesiyle ortakların, koydukları sermayeler için faiz ve şirketteki hizmetleri sebebiyle kendilerine ücret verilmesi kabul olunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Faiz ve ücret alma hakkı:

Madde 144 – Kanunda aksine hüküm olmadıkça, ortakların koydukları sermayeler için faiz ve şirketteki hizmetleri dolayısıyla kendilerine ücret verilmesi şirket mukavelesiyle kabul olunabilir.

GEREKÇE

Madde 132 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 144 üncü maddesinden alınmıştır. Ancak Tasarıda “kanunlarda” denilerek madde Türk Ticaret Kanununa özgülenmemiştir.

E) Ortakların kişisel alacaklıları

MADDE 133- (1) Bir şahıs şirketi devam ettiği sürece ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, hakkını şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesholunmuşsa tasfiye payından alabilir. Henüz bilanço düzenlenmemişse alacaklı bilançonun düzenlenmesi sonucunda borçluya düşecek kâr ve tasfiye payı üzerine haciz koydurabilir.

(2) Sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilirler. Haciz, istek üzerine, pay defterine işlenir.

(3) Bunun dışında, alacaklılar, tüm ticaret şirketlerinde alacaklarını, ortağın şirketten olan diğer alacaklarından da alabilme ve bunun için haciz yaptırabilme yetkisini de haizdir.

(4) Yukarıdaki hükümler borçlu ortakların şirket dışındaki mallarına alacaklıların başvurmalarına engel olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Ortakların şahsi alacaklıları:

Madde 145 – *Bir şirket devam ettiği müddetçe ortaklardan birinin şahsi alacaklıları, haklarını ancak şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kar payından ve şirket fesholunmuşsa tasfiye payından alabilirler. Henüz bilanço tanzim edilmemişse alacaklı bilançonun tanzimi neticesinde borçluya düşecek kar ve tasfiye payı üzerine ihtiyati haciz koydurabilir.*

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle anonim şirketlerde alacaklılar, borçlularına ait bulunan hisse senetlerini haczettirebilirler.

Yukarıdaki hükümler borçlu ortakların şirket dışındaki mallarına alacaklıların müracaat hakkını ihlal etmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 133 üncü maddesinin başlığı ve birinci fıkrasında, 18 inci maddede açıklanan gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca Alt Komisyonca, söz konusu maddede 14 üncü maddede belirtilen gerekçe doğrultusunda değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 133 - 6762 sayılı Kanunun 145 inci maddesini karşılayan bu hüküm, uygulamanın gereksinimlerine cevap verecek şekilde ve Yargıtay kararlarına göre yeniden düzenlenmiştir.

Birinci fıkrâ: Birinci fıkrâ, eski metnin aksine, haklı ve doğru olarak sadece şahıs şirketlerine özgülenmiştir.

İkinci fıkrâ: 6762 sayılı Kanundaki sermayesi paylara bölünmüş şirketlerle anonim şirketlere ve “hisse senetleri”ne özgülenmiş bulunan ikinci fıkrâ “sermaye şirketleri” ibaresi kullanılarak limited şirketleri ve senede bağlanmamış payları da kapsayacak tarzda genişletilmiştir. Haczedilecek ve paraya çevrilecek payın anonim, limited ve paylı komandit şirkete ait bulunması veya senede bağlanmış olup olmaması, herhangi bir hüküm farkı yaratmaz. Hükümün bir diğer yeniliği, haczin ve paraya çevrilmenin hangi hükümlere göre yapılabileceğinin açıklığa kavuşturulmasıdır. Nihayet, haczin talep halinde pay defterine işlenebileceği belirtilerek aleniye kavuşması, bu yolla şeffaflığın sağlanmasına olanak verilmiştir.

F) Birleşme, bölünme ve tür değiştirme

I - Uygulama alanı ve kavramlar

1. Uygulama alanı

MADDE 134- (1) Ticaret şirketlerinin birleşmelerine, bölünmelerine ve tür değiştirmelerine 134 ilâ 194 üncü maddeler uygulanır.

(2) Diğer kanunların, bu Kanunun 135 ilâ 194 üncü maddelerine aykırı olmayan hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme

Genel açıklamalar

1. Tasarının 134 ilâ 194 üncü maddelerinde öngörülen hükümler, İsviçre'nin 30/10/2003 tarihli, “Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun” (İBirK/FusG)’dan yararlanılarak kaleme alınmıştır. Ancak, Tasarı, İBirK’den bir çok noktada ayrılmaktadır. Başlıca farklılıklar, şöyle özetlenebilir:

a) İBirK ticaret şirketleri yanında dernekleri, vakıfları, tek kişi işletmelerini, kamu hukuku kurumlarının iştiraki olan şirketleri kapsadığı halde, Tasarının söz konusu hükümleri ticaret şirketlerine özgülenmiştir. Bu sebeple 135 inci maddede “kavramlar” hükmünün öngörülmesi gerekmiştir.

b) Kaynak Kanun ile Tasarı arasındaki bu kapsam farklılığının bir kaç sebebi vardır: (1) İBirK, bağımsız bir kanundur. Onun için, bu Kanunun derneklere, vakıflara, tek kişi işletmelerine vs. ilişkin birleşmeleri, bölünmeleri ve tür değiştirmeleri düzenlemesi yadırganmaz. Oysa bu kapsamın aynen benimsenmesi Tasarıya uymaz. (2) Bu sebep bir yana, uygulamada tek kişi işletmesinin, derneğin ve vakfın, birleşmesine, bölünmesine, tür değiştirmesine henüz ihtiyaç duyulmamıştır. Böyle bir ihtiyaç ortaya çıktığında bunu

ya Medenî Kanun düzenler veya İsviçre’de olduğu gibi bağımsız bir kanun yapılabilir. Kanunun kapsamının bu kadar geniş olması İsviçre öğretisinde de eleştirilmektedir.

c) İBirk’ya, parlamentodaki müzakereler sırasında malvarlığı devrine ve milletlerarası özel hukuka ilişkin hükümler de eklenmiştir. Bu hükümler de, Tasarıya alınmamıştır.

d) İBirk’da sınıraşan birleşme ve bölünme gibi yapısal değişiklikler -oldukça girift- bağlama kuralları ile düzenlenmiştir. İsviçre öğretisinde çok eleştirilen sicil hukuku ile bağdaştırılması güç olan bu hükümlere de, Tasarıda yer verilmemiştir. Çünkü, milletlerarası özel hukuka ilişkin bağlama kuralları Tasarının konusu dışındadır ve bir ülkede yapılan tescil ile başka bir ülkedeki malvarlığının nasıl intikal edeceği milletlerarası özel hukukta olmasa bile şirketler hukukunda çok tartışmalı bir konudur. AT hukukunda sınır aşan birleşmelere ilişkin onuncu ve sınır aşan merkez değişikliklerine dair Ondördüncü Yönerge, tasarı aşamasındadır.

2. İBirk’nın tercih edilmesinin sebeplerini de şöyle sıralayabiliriz. (1) İsviçre şirketler hukuku, Alman ve Fransız hukuklarına nazaran (örneğinmesi, kaynak kanun olarak tercih edilmesi) Türk şirketler hukukuna çok daha yakındır. Onun için İBirk’dan yararlanmak amaca uygun düşecektir. (2) İBirk, AET’nin şirketlere ilişkin birleşmeler hakkındaki 78/855 sayılı Üçüncü Yönerge ve bölünmelere dair 82/891 sayılı Altıncı Yönergesinden esinlenme ötesinde yararlanılarak hazırlanmıştır. Ayrıca şirketlere ilişkin 77/91 sayılı İkinci Yönergenin koruyucu hükümleri ile sermayenin korunmasına dair kuralları da gözetilmiş ve 8/10/2001 tarihli Avrupa Şirketi Statüsüne İlişkin Tüzük ile bağlantı da sağlanmıştır. Bu da Tasarının AT hukuku ile uyumlaştırılması hedefi ile tam olarak örtüşmektedir.

Madde 134 - 134 üncü madde 134 ilâ 194 üncü maddelerin uygulama alanını belirlemekte, birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin çeşitli kanunlardaki hükümleri saklı tutmaktadır.

2. Kavramlar

MADDE 135- (1) 134 ilâ 194 üncü maddelerin uygulanmasında; “şirket”, ticaret şirketlerini; “ortak”, anonim şirketlerin pay sahiplerini, limited şirketler ile şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin ortaklarını; “ortaklık payı”, şahıs şirketlerindeki ortaklık payını, anonim şirketteki payı, limited şirketteki esas sermaye payını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki ortaklık payını; “genel kurul”, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle kooperatiflerdeki genel kurulu, şahıs şirketlerindeki ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü; “yönetim organı”, anonim şirketler ve kooperatiflerde yönetim kurulunu, limited şirketlerde müdürü veya müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticiyi; “şirket sözleşmesi”, anonim şirketlerde esas sözleşmeyi, şahıs şirketleriyle limited şirketlerde şirket sözleşmesini ve kooperatifte ana sözleşmeyi ifade eder.

(2) Küçük ve orta ölçekli şirketler belirlenirken, şahıs şirketleri için 1522, sermaye şirketleri hakkında ise 1523 üncü maddelerde öngörülen ölçütler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 135 - 135 inci madde 134 ilâ 194 üncü maddelerde yer alan kavramların tanımlarını vermektedir. Tanımlar, şöyle açıklanabilir.

a) “Şirket” terimi, bu hükümlerde ticaret şirketleriyle kooperatifi ifade etmektedir. “Şirket” sözcüğü belirli bir şirketi veya genel olarak bir şirketi değil bir anlamda, kaynak İBirk’deki hukuk süjesini (sujets/Rechtsträger/soggetti guiridici) karşılamaktadır.

“Ortak” sözcüğü şahıs şirketleri ile kooperatiflere özgü olup, anonim şirketlerde pay sahibi terimi kullanılmaktadır. Ancak 134 ilâ 194 üncü maddelerde kullanılan “ortak” sözcüğü pay sahibini de ifade edecektir.

“Genel kurul”, şahıs şirketlerinde kullanılan bir kavram değildir. Ancak 134 ilâ 194 üncü maddelerde ortaklar kurulunu ve/veya ortakların tümünü, yani tüm ortakları da ifade etmektedir.

“Yönetim organı” hiçbir ticaret şirketinde kanunen kullanılmamaktadır. Bu terim 134 ilâ 194 üncü maddelerde, anonim ve kooperatif şirketlerdeki yönetim kurulunu, limited şirketlerdeki müdürü/müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde de “yönetici”yi ifade edecektir. Aynı şekilde “ortaklık sözleşmesi” terimi de tanınmıştır.

Küçük ve orta ölçekli şirketler belirlenirken şahıs şirketleri için bu Tasarımın 1522 nci, sermaye şirketleri hakkında 1523 üncü maddelerinde öngörülen ölçütler uygulanır.

II - Birleşme

1. Genel hükümler

a) İlke

MADDE 136- (1) Şirketler;

a) Bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle “devralma şeklinde birleşme” veya

b) Yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle “yeni kuruluş şeklinde birleşme”,

yoluyla birleşebilirler.

(2) 136 ilâ 158 inci maddelerin uygulamasında, kabul eden şirket “devralan”, katılan şirket “devrolunan” diye adlandırılır.

(3) Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir. Birleşme sözleşmesi 141 inci maddenin ikinci fıkrası anlamında ayrılma akçesini de öngörebilir.

(4) Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

F) Şirketlerin birleşmesi:

I - Tanımı:

Madde 146 – Birleşme, iki veya daha fazla ticaret şirketinin birbiriyle birleşerek yeni bir ticaret şirketi kurmalarından veya bir yahut daha fazla ticaret şirketinin mevcut diğer bir ticaret şirketine iltihak etmesinden ibarettir.

Çeşitli ticaret şirketlerine ait hususi hükümler mahfuz kalmak şartıyla birleşme hakkında mütaakıp maddelerdeki hükümler tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 136 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde geçen ”140 ıncı maddenin” ibaresinin “141 inci maddenin” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Maddî hata nedeniyle düzeltilmesi amacıyla bu önerge verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 136 ncı maddesinin birinci fıkrasında mevzuat hazırlama usulüne uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 136 - 136 ncı madde, 6762 sayılı Kanunun 146 ncı maddesini değişik bir içerikle devam ettirmektedir. Tasarının bu maddesi Üçüncü Önerge temelinde İBirk’den yararlanılarak kaleme alınmıştır.

Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunda da aynen bulunan birleşmenin iki türü birinci fıkra, kooperatifler de dahil olmak üzere tüm ticaret şirketlerini içerecek tarzda ifade edilmiştir. “Devralma” ve “yeni kuruluş” terimlerinin tercih edilmiş olmasının sebebi, bu terimlerin uygulamamızda yerleşmiş olmasıdır. Oysa kaynak kanun “Absorptionsfusion/ fusion par absorption/fusione mediante incorporazione” ve “Kombinationsfusion/ fusion

par combination/fusione mediante combinazione” terimlerini yani absorpsiyon ve kombinasyon sözcüklerine yer vermektedir. Devralma yolu ile birleşmeler ana-yavru, ana-kardeş şirketler arasında düz ve ters birleşme şeklinde olabilir. Ters birleşme yavru şirketin ana şirketi devralmasını anlatır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, uygulamada yerleşmiş bulunan terimlerin anlamlarını vermektedir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra, devrolunan şirketin malvarlığının ipso iure (kendiliğinden) geçişini, malvarlığının geçişi (intikali) karşılığında devrolunan şirketin ortaklarının bir değiştirme oranına (faktörüne/parametresine) göre devralan şirketin paylarını gene ipso iure kazanmalarını düzenlemektedir. Bu fıkra ayrıca küllî halefiyet ilkesine yer vermekte, bunun gibi ortak sıfatının, diğer bir ifadeyle, şirket payının ve malvarlığının devamlılığı ilkelerini vurgulamakta, son olarak da küllî halefiyetin istisnası olan 140 ıncı maddede öngörülmüş bulunan denkleştirmeyi içermektedir.

Dördüncü fıkra: Dördüncü fıkranın birinci cümlesi, hem tasfiyesiz sona ermesi hem de üçüncü fıkrada da yer alan küllî halefiyeti öngörmüştür. Dördüncü fıkranın ikinci cümlesi devralma yolu ile birleşmede Tasarının 451 inci maddesinde düzenlenmiş bulunan malvarlıklarının ayrı yönetimi rejiminin terkedildiğini ve sona erme ile terkinin aynı anda yapılmasına ilişkin yeni bir sistem kurulduğunu vurgulamaktadır. Bu sistem, alacaklıların korunmasına ilişkin yeni konsept ile de bağlantılıdır. 152 ile 157 nci maddelerin gerekçelerine bakılmalıdır.

b) Geçerli birleşmeler

MADDE 137- (1) Sermaye şirketleri;

a) Sermaye şirketleriyle,

b) Kooperatiflerle ve

c) Devralan şirket olmaları şartıyla, kolektif ve komandit şirketlerle,

birleşebilirler.

(2) Şahıs şirketleri;

a) Şahıs şirketleriyle,

b) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, sermaye şirketleriyle,

c) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, kooperatiflerle,

birleşebilirler.

(3) Kooperatifler;

a) Kooperatiflerle,

b) Sermaye şirketleriyle ve

c) Devralan şirket olmaları şartıyla, şahıs şirketleriyle,

birleşebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 137 - 137 nci madde, üç sınıf halinde kanunen izin verilen birleşmeleri göstermektedir. Maddede, (1) sermaye şirketlerinin, (2) şahıs şirketlerinin ve (3) kooperatiflerin hangi şirketlerle hangi şartlar altında birleşebilecekleri birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda ayrı ayrı gösterilmiştir. Yeni düzenleme anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit, kollektif, komandit ve kooperatif şirketlerinin birbirleriyle birleşmelerine izin vermektedir. Böylece 6762 sayılı Kanundaki türlerin aynı olması şartı (6762 sayılı Kanun m. 147) terk edilerek, türler arası birleşme serbestisi ilkesi bağlamında geniş bir birleşme yelpazesi oluşturulmuştur. Kaynak öğretide bu birleşme serbestisi “hukukî şekil ile bağlı olmayan birleşme” veya “hukukî şekli aşan birleşme” diye adlandırılmaktadır.

İzin verilen birleşmelerde anahtar rolü oynayan sermaye ve şahıs şirketleri Tasarının 124 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmünde tanımlanmıştır. Birleşmelerde benimsenen bu çok olanaklı, yani geniş yelpazeli liberal çözüm, uygulamada birleşme yolu ile hukukî şekli seçebilme olanağını şirketlere sağlayacaktır.

137 nci maddenin birleşmelerde verdiği bu zengin olanaklar listesine rağmen madde iki grup sınırlı sayı içermektedir. Birincisi şirketler arasında yasak birleşmelere vurgu yapmakta, ikincisi ise, ticaret şirketleriyle dernek, vakıf ve tek kişi işletmesinin birleşmesini düzenleme dışı bırakmaktadır. Bazı birleşmeler caiz değildir: (1) Bir sermaye şirketi, kendisi devrolunan şirket olarak, kollektif ve komandit şirketlerle birleşemez. Yani bu varsayımda sermaye şirketi muhakkak devralan şirket olmalıdır. Bir sınırsız sorumlu şirketin sınırlı sorumlu şirketi devralması kanunca uygun görülmemiştir. (2) Kooperatifler de devrolunan şirket olmaları hâlinde şahıs şirketleri ile birleşmezler. İBirk'nın gerekçesinde verilen tablodan esinlenerek, caiz olan ve olmayan birleşmeleri aşağıdaki tabloda gösterebiliriz.

Şirket borçlarından kişisel olarak sorumlu olan ortakların, şirket borçlarından sorumlu tutulmayan ortaklara dönüşmeleri uygun görülüş, tersi reddedilmiştir. Çünkü, şirket borçlarından ortakların kişisel olarak sorumlu oldukları bir şahıs şirketinin anonim şirkete iltihak etmesiyle, sermaye şirketinin ortaklarının şirket borçlarından sorumlu tutulmayacakları bir konuma gelmeleri, şahıs şirketinin alacaklılarının korunmasını gerektirir, fakat anonim şirket pay sahiplerinin kollektif şirket ortağı sıfatıyla sınırsız sorumlu olmaları halinde alacaklıların korunmasına gerek yoktur.

Birleşmede, kooperatifin sınırlı sorumlu olup olmaması rol oynamaz.

c) Tasfiye hâlindeki bir şirketin birleşmeye katılması

MADDE 138- (1) Tasfiye hâlindeki bir şirket, malvarlığının dağıtılmasına başlanmamışsa ve devrolunan şirket olması şartıyla, birleşmeye katılabilir.

(2) Birinci fıkradaki şartların varlığı, bir işlem denetçisinin, bu hususu doğrulayan raporunun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulmasıyla ispatlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 138 - İBirk 5 inci maddeden ve Üçüncü Yönergenin 3 (2) nci maddesi hükmünden yararlanılmıştır.

Birinci fıkr: Hüküm, tasfiye halinde bulunan bir şirketin birleşmeye katılabilmesine olanak tanımakta, ancak bunun için iki şart aramaktadır. Bunlardan birincisi, malvarlığının, yani tasfiye paylarının dağıtılmaya başlanmamış bulunması, ikincisi ise, tasfiye halindeki şirketin devrolunan (iltihak eden) şirket olmasıdır. Bu hüküm İsviçre Federal Mahkemesinin fesih kararının geri alınabileceğine ilişkin Kararı (BGE 123 III 473) ile Yargıtay'ın aynı nitelikteki Kararı (11. HD, 29.5.1990, 3337/4327) ile uyum halindedir.

İkinci fıkr: İkinci fıkrada birinci fıkrada yer alan şartların ispatı hakkındadır.

d) Sermayenin kaybı veya borca batıklık hâlinde birleşmeye katılma

MADDE 139- (1) Sermayesiyle kanuni yedek akçeleri toplamının yarısı zararlarla kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir şirket, kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe, tasarruf edilebilen özvarlığa sahip bulunan bir şirket ile birleşebilir.

(2) Birinci fıkradaki şartın gerçekleşmiş olduğunu ispatlayan bir işlem denetçisi tarafından hazırlanan raporun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 139 - Birleşme öğretisinde tartışılan sermayesini belli bir oranda yitirmiş veya borca batık olan bir şirketin birleşmeye katılıp katılamayacağına ilişkin soru 139

uncu maddede olumlu cevaplanmıştır. Bu sorun, olumlu bir şekilde çözülmekte, bu suretle sağlığa kavuşturucu (iyileştirici) birleşmeye cevaz verilmektedir. Hüküm 376 ve 633 üncü maddeler ile uyum içindedir.

Sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının yarısı bilanço zararlarıyla yitirilmişse eksi bilanço; zararlar bunun üstündeyse borca batıklık durumu, teknik terimle kırmızı bilanço vardır. Bu tür bir birleşmeye karar verilmiş olması yönetim organını 376 ncı maddede öngörülen yükümlülüklerinden kurtarmaz. Ancak birleşme, mahkemeyi feshi ertelemeye ikna edebilir.

Birinci fıkra: Eksi veya borca batık bilançonun varlığı bir şirketin birleşmesini engellemez; yeter ki, devralan veya devralınan şirket bu açığı kapatabilecek tutarda serbestçe tasarruf edebileceği özvarlığa sahip olsun. Batık şirket devralan veya devrolunan olabilir. “Serbestçe tasarruf edilebilir özvarlık” ile, sermaye + belli bir harcamna amacına bağlanmamış yedek akçeler anlaşılır. Başka bir deyişle, toplam özvarlıktan sermaye, müstahdem ve işçiler için ayrılmış yedek akçeler (Tasarının 522 nci maddesi) gibi bir amaca bağlı ihtiyarî yedek akçeler ve genel kanunî yedek akçenin harcamalar için kanunen tahsisli kısmı çıktıktan sonra kalan özvarlık üzerinde serbestçe tasarruf edilebilir. Ancak ihtiyarî bir yedek akçenin tahsis amacı genel kurulca kaldırılırsa, o yedek akçe de serbest özvarlığa eklenir. Sermaye sözcüğü esas veya çıkarılmış sermaye anlamına gelir.

Eksi veya borca batık bilançonun devralan veya devrolunan şirkette bulunması önemli değildir. Ancak serbestçe kullanılabilecek özvarlığını başka bir şirketi kurtarmaya tahsis eden şirketin azınlıkta kalan ortaklarının menfaatlerinin dikkate alınması gerekir. Aksi halde, birleşme kararı iptal edilebilir. Konu, şirketler topluluğunda özel bir boyut kazanabilir. Birleşmenin caiz olması başka, yapılmasına ortaklarca karar verilmesi veya hukuken sakat bulunması veya bulunmaması başkadır.

İkinci fıkra: Bu fıkra birinci fıkradaki şartların varlıklarının nasıl ispatlanacağını göstermektedir.

2. Ortaklık payları ve hakları

a) Ortaklık payının ve haklarının korunması

MADDE 140- (1) Devrolunan şirketin ortaklarının, mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan şirketin payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları vardır. Bu istem hakkı, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarının değeri, oy haklarının dağılımı ve önem taşıyan diğer hususlar dikkate alınarak hesaplanır.

(2) Ortaklık paylarının değişim oranları belirlenirken, devrolunan şirketin ortaklarına tahsis olunan ortaklık paylarının gerçek değerlerinin onda birini aşmaması şartıyla, bir denkleştirme ödenmesi öngörülebilmektedir.

(3) Devrolunan şirketin oydan yoksun paylarına sahip ortaklarına aynı değerde, oydan yoksun veya oy hakkını haiz paylar verilir.

(4) Devrolunan şirkette mevcut bulunan paylara bağlı imtiyaz hakları karşılığında, devralan şirkette eş değerde haklar veya uygun bir karşılık verilir.

(5) Devralan şirket, devrolunan şirketin intifa senedi sahiplerine, eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 140 - Hüküm İBirk'nın 7 nci maddesinden alınmıştır.

Birinci fıkra: a) Birinci fıkrada birleşme hukukuna hakim, birleşmeyi tanımlayan ilkelere biri olan ortak olma durumunun devamlılığı kısaca şirket payının devamlılığı (korunması) ilkesi, kanunî ifadesini bulmuştur. Bu ilke, devrolunan şirketin her bir ortağının, devrolunan şirketteki payının değerini karşılayacak ve şimdiye kadarki payının verdiği haklarına eşit (veya öyle kabul edilen) hakları içeren bir devralan şirket payını talep etmeye hakkı olduğu anlamına gelir. Devrolunan şirketteki şimdiye kadar sahip olunan pay, bir değişim (değiş-tokuş) oranına göre hesaplanan bir devralan şirket payı ile devralan şirkette devam eder. Devamlılık ilkesi, devralan ile devrolunan şirketlerin malvarlıksal büyüklüğünden doğan, mutlak olmayan eşitlikle tanımlanır. Eşitlik, büyüklüklerin oranlanmasına göre bulunmuş bir anlaşılmış değerdir. Bu eşitlik, hükümdeki “karşılayacak değer” ibaresiyle açıklanmıştır. Eşitlik sadece parasal olarak değil haklara ilişkin eşitlik bakımından da söz konusudur.

b) Hükümdeki “ortaklık payları ve hakları” ile, devrolunan şirketteki şirkete katılma payı (135 inci maddeye bakılmalıdır) ve paya bağlı malvarlığı, yönetim, denetim ve inceleme hakları kastedilmiştir. Bu terim, azlık haklarını kapsamaz. Çünkü, devrolunan şirkette azlık haklarına sahip bir ortak, oransal eşitlik sebebiyle devralan şirkette azlık hakkını haiz olmayabilir.

c) Şirketin devamlılığının genel istisnası, 141 inci maddede yer alan ayrılma akçesidir (141 inci maddenin gerekçesine bakılmalıdır). Özel bir istisna ise, intifa senetlerinin satın alınmasına ilişkin beşinci fıkrada yer almaktadır.

d) Birinci fıkra, devrolunan şirketin ortağının talep hakkının hesaplanmasının bağlı olduğu kuralları da belirlemektedir. Hesaplama, birleşen şirketlerin malvarlığı değerleri, oy haklarının dağılımı ve birleşmenin sağlığa kavuşturucu (iyileştirici) olup olmadığı, payların itibarî değerleri, primli pay çıkarılıp çıkarılmadığı gibi önem taşıyan her husus dikkate alınır. Alman ve İsviçre öğretisinde, birleşmede bir veya birden çok şirketin münfesi olacağına bakılmaksızın bütün şirketlerin yaşayan şirket değeri ile hesaba katılması gerektiği görüşü hakimdir. Söz konusu olan yaşayan gerçek değerdir (ikinci fıkraya bakılmalıdır). Aksi halde devralan ile devrolunan şirketlerin değeri arasında (büyük haksızlıklara yol açacak)

bir eşitsizlik doğar. Bu eşitsizlik oransal eşitliğe aykırıdır. Oransal eşitlik, değerlendirmenin birleşmeye katılan şirketlerde aynı gün itibarıyla yapılmasını da gerektirir. Söz konusu “gün” maddenin beşinci fıkrasında birleşme sözleşmesinin imzalandığı gün olarak belirtildiğine göre anılan “gün”ü birleşme günü olarak kabul edebiliriz.

e) 139 uncu maddedeki sağlığa kavuşturucu (iyileştirici) birleşmede, borca batık şirketteki payın tamamen değersiz olması halinde de şirketin devamlılığı ilkesi bağlamında, payın değersiz olduğu varsayımıyla ortaya çıkabilecek sorunlar öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakılmıştır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra eski birleşme hukukumuzda izin verilmeyen denkleştirme ödemesini (akçesini) düzenlemektedir. Denkleştirme akçesi, malvarlıklarının değerlendirilmesinde sıkça -hemen hemen her zaman - ortaya çıkan küsurun atılması karşılığında verilecek nakdi ifade eder. Denkleştirme akçesi birleşmenin kavramsal bir ögesi olmayıp, birleşmenin uygulanmasını kolaylaştıran bir araçtır. Meselâ, devrolunan şirketin ortaklarına devralan şirkette beherinin itibarı değeri on Türk Lirası ve bir kuruş değerinde pay verilecekse, devralan şirkette bu değerde veya katları değerinde pay bulmak çok zordur. Oysa bir kuruş (yani bir kuruşlar toplamı) nakit olarak ortaklara ödenirse birleşmenin uygulanması kolaylaşır.

Hüküm uyarınca denkleştirme akçesi, verilen payın gerçek değerinin onda birini aşamaz.

Üçüncü fıkra: İBirk'nın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası Tasarıya alınmamıştır. Katılma payı bulunmayan şirket kavramı Türk hukukunda çok istisnâ ve tartışmalı bir varsayımda, sermayenin tamamen amorti edilmesi halinde söz konusu olabilir. İsviçre'de birleşmeye dernekler, vakıflar ve tek kişi işletmeleri de katılabilirler için paysız ortak/üye kavramına bu ülkede sıkça rastlanabilir. Ayrıca, İsviçre hukuku sermayesiz kooperatife de olanak tanımaktadır.

Üçüncü fıkra, oydan yoksun paylarla ilgilidir. Türk hukukunda oydan yoksun pay SerPK m. 14/A dolayısıyla söz konusu olabilmektedir.

Dördüncü fıkra: Devrolunan şirkette mevcut bulunan paylara bağlı özel haklar karşılığında devralan şirkette eşdeğerde haklar veya buna uygun bir karşılık verilir. Söz konusu karşılığın verilebilmesi için devralan şirkette eşdeğerde hakların sağlanamaması gerekir. Hükümde yer alan özel haklar terimi için 183 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında verilmiş olan gerekçeye bakılmalıdır. Orada da belirtildiği gibi özel haklar geniş anlam taşır ve imtiyazlı payları içermekle birlikte imtiyazlı paylara özgülenez.

b) Ayrılma akçesi

MADDE 141- (1) Birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanıyabilirler.

(2) Birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 141 - Birinci fıkrâ: Bu madde, AT⁷’in şirketlere ilişkin İkinci Yönergesinde bulunmayan, ancak bu boşluğun olumlu bir boşluk olarak nitelendirildiği, onun için Yönergede ulusal düzenlemelere olanak tanınmış olduğu kabul edilen, birleşmeye muhalif olan ortağın devredilen şirketten ayrılması hakkını ona vermektedir.

Birleşmede ilke, ortak olma durumunun devamlılığıdır (140 ncı maddeye ve bu maddenin birinci fıkrasına ilişkin gerekçeye bakılmalıdır). 6762 sayılı Kanun başta olmak üzere, birçok kanun ilkeyi emredici bir şekilde öngörmüştür. Oysa, ilkeyi gerekçe göstererek, birleşmeye katılmak istemeyen, birleşmeyi kendi menfaatine aykırı gören devredilen şirketin ortaklarını zorla devralan şirkette tutmak doğru değildir. Bu sebeple 141 inci madde modern şirketler hukuku anlayışına uygun olarak, ortaklara yenilik doğurucu bir seçim hakkı tanımaktadır. Ortaklar isterlerse, ortak olma durumlarını ilke gereği devralan veya yeni kurulan şirkette devam ettirirler, isterlerse birleşme sözleşmesinde öngörülen ayrılma akçesini alarak şirketten ayrılırlar.

Ayrılma akçesinin nakit olması şart değildir. Karşılık olarak başka bir şirketin payı/ pay senedi veya bir diğer menkul değeri, meselâ değiştirilebilir tahvil verilebilir. Böylece, üç köşeli birleşmelere de kanunen olanak tanınmış olmaktadır. Ayrılma akçesinin nakden ödendiği hallerde, bunun serbestçe tasarruf edilebilecek yedeklerden alınması, yoksa sermayenin iadesi şeklinde olmaması gerekir. Bütün ortakların ya da çok sayıda ortağın ayrılma akçesini almak istemesi, birleşmenin gerçekleştirilmesini olasılığını ortaya çıkarabilir. Bu da bir sakınca olarak değil, pahasahipleri demokrasisinin gereği olarak değerlendirilmelidir. Yönetim ortakların çoğunluğunun veya somut olayın özelliklerine göre karşı konulamayacak ağırlıkta azınlığın muhalefetine rağmen birleşmeyi yürütmeye girişmemelidir. Özellikle, pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde bu soruna önem verilmeli, görüşler ve hassasiyetler özenle değerlendirilmeli, azınlığın menfaatlerini feda eden birleşmeler engellenmelidir.

Hükümde, kaynakta bilinerek açık bırakılmış ve şirkete geniş hareket alanı bırakılmış bulunan ayrılma akçesinin kapsamı (miktarı) konusunda kesin tavır alınmış, ayrılma akçesinin gerçek değere denk gelmesi net bir şekilde öngörülmüştür. Çünkü kaynak kanundaki belirsiz “bir karşılık” ibaresi, hukuk güvenliği yönünden tehlikeli bulunmuştur. “Gerçek değer” ise, tanımlanmayıp uygulamaya bırakılmıştır. Ancak gerçek değerın hesaplanmasında “yaşayan bir şirket”in esas alınması ratio legis gereğidir.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâ iki yanlı kullanılabilir: (1) arzu etmeyen ortaklar ayrılma akçesini alarak şirketten çıkabilirler. Böylece anonim şirketlerde şirketten çıkma olanağı sağlanmış olur. (2) ikinci fıkrâ arzu edilmeyen, devamlı sorun çıkaran azınlığı ve/veya ortağı, ayrılma akçesini ödeyerek şirketten çıkarma hakkını büyük çoğunluğa vermektedir. Çünkü bu karar sermayenin yüzde doksanın oylarıyla alınacaktır (Tasarı m. 151.5). Buna uluslararası birleşme literatüründe, squeeze-out merger veya cash-out merger ya da Freeze out merger, yani ortağı çıkararak birleşme denilmektedir (Bakınız: Genel Gerekçe 121 numaralı paragraf).

Daha açık bir ifadeyle denilebilir ki, bu hükmün özelliği, birleşmeye karşı olan ortağın veya ortakların şirketten çıkarılmaları olanağını devredilen şirkete sağlamış

olmasıdır. Bu husus, İsviçre öğretisinde, şirkete tanınmış bir çeşit çıkarma yetkisi olarak nitelendirilmekte ve Amerika Birleşik Devletleri hukukundaki “squeeze out” kurumuna benzetilerek bu adla anılmaktadır. Çıkarma, Tasarının 151 inci maddesinin beşinci fıkrasıyla birlikte değerlendirilmelidir. Birleşme sözleşmesi, sadece ayrılma akçesinin ödenmesini öngörüyorsa, bu sözleşmenin devreden şirketin oy hakkını haiz ortaklarının yüzde doksani tarafından onaylanması gerekir. Bu nisapla onaylanmak şartıyla birleşme sözleşmesi belirli ortakların, devralan şirkette pay sahibi olmalarına engel olup onların ayrılma akçesi almalarını zorunlu olarak öngörebilir. Bu nisapla alınan bir karara çıkarılmaları birleşme sözleşmesinde ismen belirtilmiş bulunan ortaklar itiraz edemezler. Bu yüksek nisap, adeta onların haklarını kaldırmakta ve yüzde doksanın istemediği bir kişinin şirkette kalmasına izin verilmemektedir. Türk hukukunda yeni olan bu çıkarma yetkisi, şirket iç barışını sağlamaya yöneliktir. Çıkarmaya itiraz edemeyen ortağın, ayrılma akçesinin tutarına itiraz hakkının var olduğu şüphesizdir.

Huzuru bozan pay sahiplerinin şirketten çıkarılmaları gerektiği görüşü modern şirketler hukukunda gün geçtikçe ağırlık kazanmakta, şirketin menfaatine olan bir kararın alınmasını kendisine özel menfaat sağlanmasına bağlayan bir ortağın şirketten çıkarılması anonim şirketlerin niteliğine aykırılık olarak değerlendirilmemektedir. Bu fıkra ikinci fıkradaki çıkma hakkı ile de denge sağlamaktadır.

3. Sermaye artırımını, yeni kuruluş ve ara bilanço

a) Sermaye artırımını

MADDE 142- (1) Devralma yoluyla birleşmede, devralan şirket, sermayesini, devrolunan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için gerekli olan düzeyde, artırmak zorundadır.

(2) Birleşmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin düzenlemelerle, halka açık anonim şirketlerde, yeni payların halka arzına dair hükümler, Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınmasına ilişkin olanlar müstesna, uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 142 - Birinci fıkra: Devralan şirkette sermaye artırımının yapılması zorunluluğu (141 inci maddedeki istisnaî durum dışında) “ortak”lığın devamının gereğidir. Bu sebeple sermaye artırımını devralan şirkette bir zorunluluktur; emredici niteliktedir. Ancak sermaye artırımının kapsamı (yüksekliği) her zaman payların değiştirilmesi oranına göre belirlenmez; şirketler kendi paylarını iktisap etmişlerse, bu olgu sermaye artırımının miktarını etkiler. Devralan şirket kendi paylarını/hisse senetlerini iktisap etmişse gereksinim duyulan paylar söz konusu paylardan karşılanabileceği için, mezkûr payların miktarı yapılacak sermaye artırımından düşülür. Aynı şekilde devrolunan anonim şirketin iktisap

ettiği kendi paylarının devralan şirkette karşılığı bulunmayacağı, yani devralınan anonim şirket devralanda ortak olmayacağı için bunlar da hesaplamaya katılmayacaktır.

141 inci maddede öngörülen ayrılma akçesi dolayısıyla hem esas hem de kayıtlı sermaye sisteminde, artırılabilecek sermayenin miktarı belirsiz olabilir. Bu belirsizlik, halka açık anonim şirketlerde ön talep sistemi ile aşılabılır. Aynı sistem kapalı anonim şirketler ile diğer şirketlerde de uygulanabilir.

İkinci fıkra: Devralma suretiyle birleşmeye özgü olarak, sermayeye ilişkin hükümlerin uygulanmayacağını belirten bu hüküm, tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür. Birleşme raporu (m. 147) ile birleşmenin denetlenmesi (m. 148) güvenlik yönünden de aynı sermaye hükümlerinin uygulanmasını gereksiz kılmaktadır. Birleşmede, sermaye artırımı yapıldığı takdirde (bakınız. f.1) yeni payların halka arz edilmesine ilişkin hükümler uygulanmaksızın bu paylar Kurul kaydına alınır.

b) Yeni kuruluş

MADDE 143- (1) Yeni kuruluş yolu ile birleşmede, bu Kanun ile 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun, aynı sermaye konulmasına dair düzenlemeleri ve asgari ortak sayısına ilişkin hükümleri dışındaki maddeleri yeni şirketin kuruluşuna uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonca, Tasarının 143 üncü maddesinde, kanun yapım tekniğine uygun olarak atıfta bulunulan Kooperatifler Kanununun, tarih ve sayısı yazılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 143 - Yeni kuruluşta, yeni kurulan şirketin türü ne ise o türün kurulmasına ilişkin hükümler uygulanır. Ancak yeni türde asgarî ortak sayısı gösterilmişse buna ilişkin hüküm ile aynı sermayeye ilişkin hüküm uygulanmaz.

c) Ara bilanço

MADDE 144- (1) Birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarılmasından sonra, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, birleşmeye katılan şirketler bir ara bilanço çıkarmak zorundadır.

(2) Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile, ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;

b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 144 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b) beninde, 79 uncu madde değişikliğinde açıklanan gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 144 - Birinci fıkra: Birleşmede ara bilanço ancak kanunda öngörülen sebeplerden birinin varlığında çıkarılır; aksi halde düzenlenmesine gerek yoktur; birleşmeyi temellendiren ara bilançoya yıllık bilanço esas alınabilir.

Ara bilançonun çıkarılmasını zorunlu kılan sebeplerden birincisi, (yıllık) bilanço günü ile birleşme sözleşmesi arasında altı aydan fazla sürenin geçmiş olmasıdır. Faaliyet yılının yarısından fazlasının idrak edilmiş olması, son yıllık bilançodaki değer ve sonuçların birleşme bilançosuna esas kabul edilebilmesi olanağını ortadan kaldırır. Çünkü altı ayı aşan faaliyet, eski bilançonun değer ve sonuçlarını olumlu veya olumsuz yönde değiştirmiştir. Durumu tam olarak görebilmek ve birleşmeyi hesaba yapılandırabilmek için, yeni bir bilançoya gereksinim vardır. Faaliyet yılı içinde çıkarıldığında, bu bilanço ara bilançodur. Altı aylık süre 78/855/AET sayılı Yönerge gereğidir.

Ara bilanço düzenlenmesini gerektiren ikinci sebep (altı aylık süre geçmemiş bile olsa) birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli bir değişikliğin meydana gelmesidir.

Değişiklikte bilançonun çıkarılmasının sonuçlandığı tarih değil, bilanço günü esas alınır. Malvarlığında önemli değişikliğe, bir kooperatifte çok sayıda ortağın çıkması, şirketin faaliyet yılı zararının anormal artması, büyük bir tesisin satılması örnek olarak gösterilebilir.

İkinci fıkra: Ara bilanço yıllık bilançonun tâbi olduğu hüküm ve ilkelere göre düzenlenir. Ancak ara bilanço için fizikî envantere gerek yoktur. Ayrıca, (b) bendinde diğer kolaylıklar da öngörülmüştür.

4. Birleşme sözleşmesi, birleşme raporu ve denetleme

a) Birleşme sözleşmesi

aa) Birleşme sözleşmesinin yapılması

MADDE 145- (1) Birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılır. Sözleşme, birleşmeye katılan şirketlerin, yönetim organlarıncı imzalanır ve genel kurulları tarafından onaylanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 145 - İBirk 12 nci maddeden alınan bu madde, özellikle onaya ilişkin hüküm, derin öğreti çalışmalarını ve ilkesel mahkeme kararlarını gerektirecek niteliktedir.

145 inci madde bağlayıcı bir birleşme sözleşmesinin yapılmasının şekli şartını, yapma (imzalama) ve onaylamaya yetkili organı göstermektedir. Yazılı şekil, geçerlik şartıdır. Sözleşmeyi akdetme yetkisi, yönetim organına aittir. Yönetim organı bu yetkiyi başkasına, meselâ anonim şirketlerde müdürlere hatta yönetim işlevini 367 nci maddeye göre devralan yönetime de devredemez. Sözleşmenin yapılması yönetim organının bir kararı ile gerçekleşir; imzayı yetkililer atar. Genel kurulların onayına kadar, birleşme sözleşmesi askıda geçerlidir. Bu sebeple, onaydan önce bağlayıcı bir birleşme sözleşmesi yoktur. Bunun tek istisnası 156 ncı maddede öngörülmüştür.

Birleşme sözleşmesine onaydan önce bağlayıcılık kazandıran hükümler gibi dolaylı bir şekilde bu sonucu doğuran, meselâ yüksek cezaî şart öngören hükümlerin geçerli olmayacağı görüşü, İsviçre öğretisinde egemendir. Çünkü, hükmün yetki dağılımına ilişkin düzeni emredicidir. Gene İsviçre öğretisinde onaydan önce birleşme sözleşmesinin ve birleşmenin hazırlıklarının yürütülmesine ilişkin bulunan hükümler ile ortak giderler hakkındaki yan hükümlerin bağlayıcı olduğu ve culpa in contrahendo sorumluluğunun da geçerli olabileceği görüşü de savunulur.

Sözleşmenin, niteliği, birleşmenin gerçekleşmesinden sonra bağlayıcılığının devam edip etmediği, irade bozukluğuna ilişkin genel hükümlerin uygulanabilirliği, değiştirilip değiştirilemeyeceği ve ek sözleşme yapılıp yapılamayacağı konularında hüküm öngörmenin doğru olmadığı düşüncesiyle, bunlar ve diğer sorunlar uygulama ile öğretiye bırakılmıştır. Söz konusu sorunların kanunla çözümü hukukî gelişmeyi durdurur, çözümleri gelişmelerin gerisinde bırakabilirdi. Kanun, birleşmenin önemine uygun düşen, yetki paylaşımını gözeten sözleşmeyi yapma ve onay kuralları getirerek, sorunların çözümünde yön verici ve yol gösterici olmayı tercih etmiştir.

bb) Birleşme sözleşmesinin içeriği

MADDE 146- (1) Birleşme sözleşmesinin;

a) Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini,

- b) Şirket paylarının değişim oranını, öngörülmüşse denkleştirme tutarını; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları,
- c) Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları,
- d) Şirket paylarının değiştirilmesinin şekli,
- e) Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri,
- f) Gereğinde 141 inci madde uyarınca ayrılma akçesini,
- g) Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi,
- h) Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları,
- i) Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini, içermesi zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 146 - İBirk'nın 13 üncü maddesinden alınan 146 ncı madde, birleşme sözleşmesinde bulunması gereken asgarî kanunî kayıtları göstermektedir. Madde kaynaktan farklı olarak asgarî zorunlu içeriği göstermekte; yoksa tipik içeriği belirlememektedir. Somut olay hükmün göndermede bulunduğu olguyu içeriyorsa birleşme sözleşmesi o olguya ilişkin hüküm içermek zorundadır. Meselâ, devralan şirket bazı paylara özel haklar tanıyorsa (183 üncü maddenin gerekçesine bakılmalıdır), bunlar hakkında birleşme sözleşmesinde hüküm bulunmalıdır; imtiyazlı pay yoksa, hükme de gerek yoktur. Hüküm içeriğinin asgarîsini gösterdiğinden, hükümde yer almayan kayıtlar da sözleşmede öngörülebilir.

b) Birleşme raporu

MADDE 147- (1) Birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları, ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlarlar.

(2) Raporda;

- a) Birleşmenin amacı ve sonuçları,
- b) Birleşme sözleşmesi,
- c) Şirket paylarının değişim oranı ve öngörülmüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları,

- d) Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri,
- e) Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlendirilmesine ilişkin özellikler,
- f) Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı,
- g) Öngörülmüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi,
- h) Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlülükler,
- i) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği,
- j) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,
- k) Gerekliyse, ilgili makamlardan alınan onaylar, hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir.
- (3) Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşme raporuna yeni şirketin sözleşmesinin de eklenmesi şarttır.
- (4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 147 nci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmıştır.

İkinci fıkrada, Tasarıda bütünlüğü sağlamak amacıyla yapılan değişikliğin yanı sıra, maddesinin dördüncü fıkrasında hem küçük hem de orta ölçekli şirketlerde, tüm ortakların onaylaması halinde birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçilebileceği öngörülmüştü. Bu istisnai duruma sadece, küçük ölçekli şirketlerde izin verilmesini uygun görmüştür. Gerçi söz konusu raporun düzenlenmesinden tüm ortakların onaylaması ile vazgeçilmektedir. Ancak bu onayın baskı altında verilmesi ihtimalini de kanun koyucunun dikkate alması gerekir. Küçük ölçekli şirketlerin ailevi karakteri ve çoğunlukla birbirlerini yakından tanıyan kişilerce kuruldukları gerçeği sakıncaları kısmen ortadan kaldırabilirse de aynı sonuca orta ölçekli şirketlerde varmak kolay değildir.

Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Alt Komisyonca, söz konusu maddede, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 147 - Maddenin kaynakları İBirk 14 üncü maddesi ile 78/855/AET Yönergesinin 9 uncu maddesidir.

Birinci fıkra: Birleşme raporu, birleşmeye katılan şirketlerine ortaklarına somut olaydaki birleşmeye ilişkin ve bu birleşmeyi tanımlayan bilgi verilmesini amaçlamaktadır. Raporun hükümde öngörülen konularda, aydınlatıcı, gerekçeli ve tatmin edici açıklamaları içermesi zorunludur.

Tasarı, küçük ve orta ölçekli şirketlerde (Tasarının 135 ile 1522 ve 1523 üncü maddelerine bakılmalıdır) bir kolaylığa yer vermiştir. Bu ölçekteki şirketler tüm ortaklarının onaylaması şartı ile birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

c) Birleşme sözleşmesinin ve birleşme raporunun denetlenmesi

MADDE 148- (1) Birleşmeye katılan şirketlerin; birleşme sözleşmesini, birleşme raporunu ve birleşmeye esas oluşturan bilançoğu, bu konuda uzman olan bir işlem denetçisine denettirmeleri şarttır.

(2) Birleşmeye katılan şirketler, birleşmeyi denetleyecek işlem denetçisine amaca yardımcı olacak her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadır.

(3) İşlem denetçisi denetleme raporunda;

a) Devralan şirket tarafından yapılması öngörülen sermaye artırımının, devrolunan şirketin ortaklarının haklarını korumaya yeterli bulunup bulunmadığı,

b) Değişim oranının ve ayrılma akçesinin adil olup olmadığı,

c) Değişim oranının hangi yönteme göre hesaplandığı; en az üç farklı genel kabul gören yöntem ile karşılaştırma yapılarak, uygulanan yöntemin adil olduğu,

d) Diğer genel kabul gören yöntemlere göre hangi değerlerin ortaya çıkabileceği,

e) Denkleştirme varsa, bunun uygun olup olmadığı,

f) Değişim oranının hesaplanması yönünden payların değerlendirilmesinde dikkate alınan özellikler,

hususunda inceleme yapıp görüş açıklamakla yükümlüdür.

(4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ölçekli şirketler denetlemeden vazgeçebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 148 inci maddesinin dördüncü fıkrasında getirilen düzenlemeyle, maddenin birinci fıkrasında konu edilen birleşme sözleşmesi, birleşme raporu ve birleşmeye esas oluşturan bilançonun denetlenmesinden vazgeçilmesi ihtimali hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, şirket sayısının birden fazla olması halinde, şirketlerden herhangi birinin denetlemeden vazgeçmesi yalnızca onun hakkında hüküm ifade edecek, denetlemeden vazgeçmemiş olan diğer şirketlere yönelik denetleme hükmü saklı kalacaktır. Bu değerlendirme çerçevesinde Alt Komisyonca, dördüncü fıkra, sadece 147 nci maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır.

Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 148 - Birinci fıkra: Birleşmenin denetlenmesi, işlem denetçileri (Tasarının 400 üncü maddesi) tarafından yapılır. Birleşmenin denetlenmesi; birleşme sözleşmesinin, birleşme raporunun ve birleşmeye esas oluşturan bilançonun denetlenmesi demektir. Denetim, ortakların, azınlığın ve alacaklıların korunması amacıyla yöneliktir.

Birleşmeye esas oluşturan bilanço en az bir şirket sona erse de, şirketin devamlılığı esasına göre düzenlenir.

Küçük ve orta ölçekli şirketlere ilişkin istisna için 147 nci maddeye bakılmalıdır.

5. İnceleme hakkı ve malvarlığında değişiklikler

a) İnceleme hakkı

MADDE 149- (1) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, merkezleriyle şubelerinde ve halka açık anonim şirketler ise Sermaye Piyasası Kurulunun öngöreceği yerlerde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde;

a) Birleşme sözleşmesini,

b) Birleşme raporunu,

c) Denetleme raporunu,

d) Son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançolarını,

ortakların, intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunmakla yükümlüdür. Bunlar ilgili sermaye şirketlerinin internet sitelerinde de yayımlanır.

(2) Ortaklar ile birinci fıkra da sayılan kişiler, aynı fıkra da anılan belgelerin suretlerinin ve varsa basılı şekillerinin kendilerine

verilmesini isteyebilirler. Bunlar için, herhangi bir bedel veya gider karşılığı istenilemez.

(3) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ve internet sitelerine de konulan ilanda, inceleme yapma hakkına işaret eder.

(4) Birleşmeye katılan her şirket, birinci fıkrada anılan belgelerin nereye tevdi edildiklerini ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarını, tevdiden en az üç iş günü önce, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile şirket sözleşmesinde öngörülen gazetelerde ve sermaye şirketleri de internet sitelerinde ilan eder.

(5) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ölçekli şirketler inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 149 uncu maddesinde 147 nci maddedeki gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 149 - Maddenin kaynakları İBirk 16 ncı madde ile 78/855/AET sayılı Yönergenin 11 inci maddesidir. Hükmün amacı, ortaklara, intifa senedi hamilleri ile menkul değer veya menfaat sahiplerine ve diğer ilgililere bilgi vermek; bu suretle haksız menfaat sağlanmasını ve kaybını önlemek; şeffaflığı sağlamak ve oy hakkını haiz olanlara bu haklarını bilinçli olarak kullanmalarında yardımcı olmaktır.

149 uncu madde, birçok noktada kaynaklardan ayrılmıştır: (1) İnceleme hakkı sadece ortaklara değil, daha geniş bir menfaat çevresine tanınmıştır. (2) Söz konusu belgelerin (varsa) basılı şekillerinin aynı menfaat sahiplerine verilmesi öngörülmüştür. Bu hüküm belgelerin basılmasını isteme hakkını kimseye vermez. (3) Maddede anılan belgelerin sermaye şirketlerinin web sitelerinde yayınlanması zorunluluğu da Tasarıya özgüdür. Küçük ve orta ölçekli şirketlere ilişkin istisna için 147 nci maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

b) Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler

MADDE 150- (1) Birleşmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, birleşme sözleşmesinin imzası tarihiyle, bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında, önemli değişiklik meydana gelmişse, yönetim organı, bu durumu kendi genel

kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak bildirir.

(2) Birleşmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları, bu durumda birleşme sözleşmesinin değiştirilmesine veya birleşmeden vazgeçmeye gerek olup olmadığını incelerler; böyle bir sonuca vardıkları takdirde, onaya sunma önerisi geri çekilir. Diğer hâlde, yönetim organı genel kurulda, birleşme sözleşmesinde uyarlamaya gerek bulunmadığının gerekçesini açıklar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 150 - Birinci fıkra: Bu maddenin kaynağı İBirk 17 nci maddedir. Anılan madde birleşme sözleşmesinin imzalanmasından sonra, ancak genel kurul kararından önce malvarlığında önemli değişiklik meydana gelen şirketin yönetim organına bir bildirim borcu yüklemektedir. Bildirim iki yönlüdür: Söz konusu yönetim organı bildirimini hem kendi genel kuruluna hem de birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yapmalıdır. Bildirim, incelemenin yapılmasına ve gerekli önlemin alınmasına olanak sağlayacak şekil ve zamanda yapılması dürüstlük kuralı gereğidir. Bilginin verilebilmesi için genel kurulların bu konu için olağanüstü toplantıya çağırılması doğru olur; yoksa bilginin onay genel kurullarında verilmesi amaca uygun düşmeyebilir. “Önemli değişiklik” kavramı uygulamada tanımlanacaktır. Ancak birleşmenin temelini bozacak ve bu anlamda değişim oranını etkileyebilecek değişiklik şeklindeki anlayış ratio legise uygun düşer. Duran malvarlığı güçlü şirketlerle, gücü faaliyetiyle tanımlanan “operation” şirketlerinde önemli değişiklik kavramı farklı değerlendirilir.

İkinci fıkra: Bilginin zamanında verilmemesi veya hiç verilmemesi sorumluluk sebebidir. Sorumluluğun kime veya kimlere karşı olduğu, sadece bildirim yükümü altındaki yönetim organının mı sorumlu tutulacağı ve diğer alt sorular uygulama tarafından verilecektir. Bunun gibi doğru ve tam bilgiden yoksun olumlu oy vermiş ortağın iptal davası açıp açamayacağı da uygulamada cevap bulacaktır. Hüküm alınan bilginin değerlendirilmesini, kural olarak, yönetim organlarına bırakmıştır. Olumsuz sonuca varılırsa, birleşme sözleşmesi değiştirilebilir, hatta birleşmeden vazgeçilebilir. Yönetim organının hem olumlu hem de olumsuz kararı iki yönlü sorumluluk doğurabilir.

c) Birleşme kararı

MADDE 151- (1) Yönetim organı, genel kurula birleşme sözleşmesini sunar. Birleşme sözleşmesi genel kurulda;

a) Bu Kanunun 421 inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi saklı olmak üzere, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit

şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle,

b) Bir kooperatif tarafından devralınacak sermaye şirketlerinde, sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle,

c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla,

d) Kooperatiflerde, verilen oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla; ana sözleşmede ek ödeme ve başka edim yükümlülükleri ya da sınırsız sorumluluk kabul edilmiş veya bunlar mevcut olup da genişletilmişse kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte üçünün kararıyla, onaylanmalıdır.

(2) Kollektif ve komandit şirketlerde birleşme sözleşmesinin oybirliğiyle onaylanması gerekir. Ancak, şirket sözleşmesinde birleşme sözleşmesinin bütün ortakların dörtte üçünün kararıyla onaylanması öngörülebilir.

(3) Bir sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin, başka bir şirketi devralması hâlinde, birinci fıkranın (a) bendindeki nisaba ek olarak, komanditelerin tamamının birleşmeyi yazılı olarak onaylamaları gereklidir.

(4) Bir limited şirket tarafından devralınan anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette, devralma ile ek yükümlülük ve kişisel edim yükümlülükleri de öngörülüyorsa veya bunlar mevcut olup da genişletiliyorsa, bütün ortakların oybirliğine gerek vardır.

(5) Birleşme sözleşmesi bir ayrılma akçesini öngörüyorsa bunun, devreden şirket şahıs şirketiye oy hakkını haiz ortaklarının, sermaye şirketiye şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanınin olumlu oylarıyla onaylanması şarttır.

(6) Birleşme sözleşmesinde devrolunan şirketin işletme konusunda değişiklik öngörülmüşse, birleşme sözleşmesinin ayrıca, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için gerekli nisapla onaylanmış olması zorunludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyon, birleşme kararının ortaklar yönünden taşıdığı önem dolayısıyla, azlıkta kalanları korumak amacıyla, Tasarının 151 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde öngörülen nisabı “dörtte üçe” çıkarmıştır. Bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüş; ayrıca, birinci fıkranın (d) bendindeki “ortakların tümünün” ibaresi (c) bendindeki “tüm ortakların” ibaresiyle paralelliğin sağlanması amacıyla “tüm ortakların” şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 151 - İBirk'nın 18 inci maddesinden alınan bu madde birleşmeye katılan şirketlerde birleşme sözleşmesi onaylamaya yetkili organı ve gerekli nisapları göstermektedir. Hüküm, Türk sistemine uygun olarak kaleme alınmıştır. Ayrıca Üçüncü Yönergenin 7 nci maddesine de bakılmalıdır.

Birinci fıkranın (a) bendinde 421 inci maddenin beşinci fıkrasının (b) bendi saklı tutulmuştur. Çünkü, anılan hükümde pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerle ilgili olarak birleşme için özel bir nisap öngörülmüştür. Söz konusu hüküm dolayısıyla 151 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendi söz konusu anonim şirketlere uygulanmayacaktır. Birinci fıkra da kaynak öğretideki eleştiriler göz önüne alınarak amaca uygun hale getirilmiştir.

6. Kesinleşmeye ilişkin hükümler

a) Ticaret siciline tescil

MADDE 152- (1) Birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme kararı alınır alınmaz, yönetim organları, birleşmenin tescili için ticaret siciline başvurur.

(2) Devralan şirket, birleşmenin gereği olarak sermayesini artırmışsa, ek olarak esas sözleşme değişiklikleri de ticaret siciline sunulur.

(3) Devrolunan şirket, birleşmenin ticaret siciline tescili ile infisah eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 152 - Kaynağı İBirk'nın 21 nci maddesi olan 152 nci madde, birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organlarının birleşme kararını ne zaman ticaret siciline sunmak zorunda olduklarını, aynı anda sunulması gereken birleşme ve ilgili diğer kararların neler olduğunu nihayet devredilen şirketin sona erme anını düzenlemektedir.

TÜRK TİCARET KANUNU

Birinci fıkra: Birinci fıkra, birleşme kararının tescili için birleşmeye katılan şirketlerde “hazır olur olmaz” ticaret siciline başvurulacağını belirtmektedir. “Birleşme kararı” ile kastedilen, birleşme sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanması sonucunda elde edilen karardır. Amaç, şirketler bakımından birleşme kararı hazır olunca başvurunun hemen gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Birleşmeye en az iki şirketin katılması dolayısıyla ve katılan şirketlerin sayısının artmasıyla ticaret siciline başvurmak için ortak bir tarih bulmak güçleşebilir. Bir şirket birleşmeyi genel kuruluna onaylattığı halde, diğeri daha genel kurulunu toplantıya çağırılmamış dahi olabilir. Hızlı hareket eden birleşmeyi tescil ettirirse, malvarlığının geçişi ve değişim konusunda sorun ortaya çıkar. Bu sebeple İsviçre Kanunu ilk tasarısında, birlikte başvuru öngörülmüştü. Amacı iyi açıklamadığı için metin Parlamentoda değiştirildi ve ortak bir payda olarak kararın katılan tüm şirketlere sunulmuş olması yani birleşme kararının şirketin elinde (önünde) bulunması şartı arandı. Birleşme kararı tüm şirketlerce henüz alınmamışsa, diğeri bir şirket kararı onaylatmış bile olsa ticaret siciline başvuramaz. Diğerlerini beklemelidir. Karar tüm şirketlerce alınmışsa yönetim organlarına düşen görev hemen (karar alınır alınmaz) sicile başvurmalıdır.

İkinci fıkra: Kanun sermaye artırımının da aynı anda tescilini öngörerek pay değişiminin örtüşmesini sağlamıştır.

Üçüncü fıkra: Tescil, devrolunan şirketi ipso iure sona erdirir.

b) Hukuki sonuçlar

MADDE 153- (1) Birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanır. Tescil anında, devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçer.

(2) Devrolunan şirketin ortakları devralan şirketin ortağı olur. Ancak bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için doğmaz.

(3) 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 153 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, kanun yapım tekniğine uygun olarak atıfta bulunulan Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun, tarih ve sayısı yazılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 153 - Maddenin kaynakları, İBirk 22 nci maddesi ile Üçüncü Yönergenin 19 uncu maddesidir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, devrolunan şirketin yaptırdığı tescilin küllî halefiyet ve birleşme bakımından kurucu etkisini hükme bağlamaktadır. Birleşme sözleşmesinin birleşmeye katılan şirketlerin genel kurullarında onaylanması, birleşmeyi hukuken gerçekleştirmez. Onayların tümünün varlığı halinde de söz konusu şirketler birleşmez. Onay, birleşmeye hazırlık aşamalarından sadece biridir; onay tescile başvuruabilmenin şartıdır. Birleşme tescil ile gerçekleşir, yani hukuken geçerli hâle gelir.

Burada soru, hangi tescilin birleşmeyi gerçekleştirdiği ve tescillerin nitelikleridir. Hüküm, bu soruların cevabını da vermektedir: İsviçre'deki hakim görüşün aksine Türk öğretisine göre, birleşmeyi hukuken geçerli kılan, yani gerçekleştiren işlem, devrolunan şirketin birleşme kararını tescil ettirmesidir. Kurucu etkiyi haiz olan bu tescildir. Bu sonuç, fıkranın ikinci cümlesinden anlaşılmaktadır. Hükümdeki “anında” sözcüğü “birlikte” anlamındadır. Çünkü, devrolunan şirketin tescili ile, yani tescil anında hukukî bir sonuç doğmakta, devrolunan şirketin malvarlığı uno actu devralan şirkete ipso iure geçmektedir (intikal etmektedir). Birinci fıkra hükmünden anlaşılan diğer bir sonuç da, devralan şirketin birleşme kararını tescil ettirmesinin, kurucu değil açıklayıcı olduğudur. Bu tescilin geçmeyi sağlamak, devrolunan malvarlığını kendisine çekmek gibi bir etkisi olamaz. Tescil devrolunan malvarlığının kendisine gelmiş bulunduğunu bildirir. Söz konusu tescil ile devrolunan şirketin ortakları, uno actu ve ipso iure devralan şirketin ortakları olurlar; yoksa ayrıca devir işlemine gerek yoktur. Pay senedi değişimi hukuken gerçekleşmiş geçişin sonucudur.

İkinci fıkra: Kaynak Kanunda bulunmamasına rağmen ikinci fıkraya yönergeye uygun olarak devrolunan şirketin ortaklarının ipso iure devralan şirketin ortakları olacağı ve değişimin söz konusu olmadığı paylar belirtilmiştir.

Tescil ile devrolunan şirket sona erer. Hüküm, terkinin de resen yapılacağını hükme bağlamaktadır.

Üçüncü fıkra: Birleşmenin hakim durum yaratması veya güçlendirmesi varsayımları ve bunun sonuçları bakımından Tasarının birleşmelere cevaz vermesi rekabet hukuku yönünden sorunları ortadan kaldırmaz. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri (RKK m. 7) saklı tutulmuştur.

c) İlan

MADDE 154- (1) Birleşme kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 154 - Birleşme kararının ilânı; hem üçüncü kişiler hem de 158 inci maddenin uygulanması yönünden önem taşır.

7. Sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış şekilde birleşmesi

a) Uygulama alanı

MADDE 155- (1) a) Devralan sermaye şirketi devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına veya

b) Bir şirket ya da bir gerçek kişi veya kanun yahut sözleşme dolayısıyla bağlı bulunan kişi grupları, birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına,

sahiplerse sermaye şirketleri kolaylaştırılmış düzene göre birleşebilirler.

(2) Devralan sermaye şirketi, devrolunan sermaye şirketinin tüm paylarına değil de oy hakkı veren paylarının en az yüzde doksanına sahipse, azınlıkta kalan pay sahipleri için;

a) Devralan şirkette bu payların denk karşılığı olan paylar verilmesi şirket payları yanında, 141 inci maddeye göre, şirket paylarının gerçek değerinin tam dengi olan nakdî bir karşılık verilmesinin önerilmiş olması ve

b) Birleşme dolayısıyla ek ödeme borcunun veya herhangi bir kişisel edim yükümlülüğünün yahut kişisel sorumluluğun doğmaması, hâlinde birleşme kolaylaştırılmış usulde gerçekleştirilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 155 inci maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Devralan sermaye şirketi, devrolunan sermaye şirketinin tüm paylarına değil de oy hakkı veren paylarının en az yüzde doksanına sahipse, azınlıkta kalan pay sahipleri için;

a) Devralan şirkette bu payların denk karşılığı olan paylar verilmesi şirket payları yanında, 141 inci maddeye göre, şirket paylarının gerçek değerinin tam dengi olan nakdî bir karşılık verilmesinin önerilmiş olması ve

b) Birleşme dolayısıyla ek ödeme borcunun veya herhangi bir kişisel edim yükümlülüğünün yahut kişisel sorumluluğun doğmaması, hâlinde birleşme kolaylaştırılmış usulde gerçekleştirilebilir.”

Önerge gerekçesi

Anlam bütünlüğünün sağlanması ve hükmün daha açık ifadesi amacıyla bazı terim değişiklikleri yapılmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 155 inci maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde, 14 üncü maddedeki gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik 14 üncü maddede anılan gerekçeyle Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 155 - İBirk'nın 23 üncü maddesinden alınan 155 inci madde, öngörülen şartların varlığında sadece sermaye şirketlerinin birleşmesine uygulanan kolaylaştırılmış birleşmeyi düzenlemektedir. Bu hüküm, kıyas yolu ile şahıs şirketlerine uygulanamaz. Kolaylık ise 156 ncı maddede gösterilmiştir. Birleşme, alacaklıların haklarının zarara uğraması olasılığı yoksa, kolaylaşmaktadır. Bu sebeple şartları varsa Kanun koyucu, birleşme sözleşmesini yeterli bulmuş, birleşme raporuna, birleşmenin denetlenmesine, inceleme hakkı sağlanmasına, hatta bunun genel kurulun onayına sunulmasına gerek görmemiş, bu işlemlerin yapılıp yapılmamasını birleşen şirketlere bırakmıştır.

Birinci fıkrâ: Birinci fıkrâ iki varsayımda ((a) ve (b) bendleri) kolaylaştırılmış birleşmeye izin vermektedir. Her ikisinde de oy hakkı veren payların yüzde yüzüne sahip olma olgusu vardır. Birinci varsayımda hem devralan hem de devrolunan şirket sermaye şirkettir ve devralan sermaye şirketi devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren paylarının tamamına sahiptir ((a) bendi).

İkinci varsayımda iki kardeş sermaye şirketi birleşmektedir. Kardeş sermaye şirketi, aynı hakimiyet altında bulunan şirketler demektir. Meselâ birleşen A limited ile B limited şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına C anonim şirketi ile gerçek kişi D sahipse, A ve B kardeş şirketlerdir. Kanun koyucu burada da kolaylaştırılmış birleşmeyi uygun bulmuştur. İkinci varsayımda birleşen sermaye şirketlerinin oy hakkı veren paylarının yüzde yüzü bir şirkete, bir gerçek kişiye veya miras şirketi, adî şirket gibi kişi gruplarına ait olabilir ((b) bendi).

İkinci fıkrâ: İkinci varsayımda hakimiyet oranı yüzde doksandır. Bu sebeple, kolaylaştırılmış birleşmeye gidilirken, azınlıkta kalan ortaklar korunmuştur. Hükümdeki (a) ve (b) bendleri koruma araç ve şartlarını göstermektedir.

b) Kolaylıklar

MADDE 156- (1) Birleşmeye katılan ve 155 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde, 146 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) ve (f) ilâ (i) bentlerinde gösterilmiş bulunan kayıtlara yer verirler. Bu

sermaye şirketleri, 147 nci maddede öngörülen birleşme raporunu düzenlemeye, 148 inci maddede yer alan birleşme sözleşmesini denetleme hakkı ile 149 uncu maddede düzenlenen inceleme hakkını sağlamakla yükümlü olmadıkları gibi, birleşme sözleşmesini 151 inci madde uyarınca genel kurulun onayına da sunmayabilirler.

(2) Birleşmeye katılan ve 155 inci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde, sadece, 147 nci maddenin ikinci fıkrasının (a), (b) ve (f) ilâ (i) bentlerinde gösterilmiş bulunan kayıtlara yer verirler. Bu şirketler 147 nci maddede öngörülen birleşme raporunu düzenlemeye ve birleşme sözleşmesini 151 inci madde gereğince genel kurula sunmaya da zorunlu değildirler. 149 uncu maddede öngörülen inceleme hakkının, birleşmenin tescili için ticaret siciline yapılan başvurudan otuz gün önce sağlanmış olması gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 156 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, mevzuat hazırlama usulü dikkate alınarak ayrıç içi kelimeler ayrıçtan çıkarılarak metne işlenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 156 - İBirk'nın 24 üncü maddesinin kaynaklık ettiği bu hükmün kolaylıkları açık bir şekilde belirtilmiştir.

8. Alacaklıların ve çalışanların korunması

a) Alacakların teminat altına alınması

MADDE 157- (1) Birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunurlarsa, devralan şirket bunların alacaklarını teminat altına alır.

(2) Birleşmeye katılan şirketler; alacaklılarına, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, tirajı ellibinin üstünde olan yurt düzeyinde dağıtım

yapılan üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca internet sitelerine konulacak ilanla haklarını bildirirler. İşlem denetçisi, birleşmeye katılan şirketlerin serbest malvarlıklarının, ödenmesine yetmeyeceği bilinen bir alacakları bulunmadığını veya böyle bir alacak istemi beklenmediğini doğruladığı takdirde ilan yükümlülüğü ortadan kalkar.

(3) Devralan şirket alacağın birleşme dolayısıyla tehlikeye düşmediğini bir işlem denetçisi raporuyla ispat ederse, teminat verme yükümlülüğü ortadan kalkar.

(4) Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, yükümlü şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 157 nci maddesinin başlığı ile madde metninde, 72 nci maddede anılan gerekçeye dayanılarak değişiklik yapılmıştır. Ayrıca Tasarıda bütünlüğün ve yapılan değişikliklere uyumun sağlanması amacıyla değişiklikler metne işlenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 157 - Maddenin kaynakları, İBirk'nın 25 inci maddesi ve Üçüncü Yönergenin 13 ve 14 üncü maddeleridir.

Alacaklıların korunması 157 nci maddede yeni bir anlayış üzerine yapılandırılmıştı. 6762 sayılı Kanunun 150 nci maddesinde, birleşme kararının ilân gününden üç ay sonra hüküm ifade etmesi, alacaklıları koruyucu bir önlem olarak düşünülmüş ve bu süre içinde alacaklılara itiraz hakkı tanınmıştır. Bu hak birleşmeyi engelleyen bir rol oynamaktadır. Anonim şirketlerde ise 451 inci madde, malvarlıklarının ayrı yönetimini ve müteselsil sorumluluğu, koruyucu nitelikte mütalâa etmiştir. Oysa, malvarlıklarının 6762 sayılı Kanunun 451 inci maddesindeki işlemler bitinceye kadar ayrı yönetimi, uygulamada işlememektedir. İtalyan ve İsviçre sistemlerini yansıtan eski hükümler birleşmeyi engellemeleri ve geciktirmeleri bir yana, etkili ve amaca uygun da değildir. Bu sistemlerin Avrupa'da halen devam etmesi sebebiyle 78/855/AET Yönergesi alacaklıların korunmasını öngören belirli, her üye ülkenin uymak zorunda olduğu bir sistem önermemiş, 13 üncü maddesinde birleşme planının ilânından önce varolan ve sona ermemiş bulunan alacakların alacaklılarının korunabilmeleri için uygun bir koruma sisteminin üye ülkelerce kabulünü öngörmekle yetinmiştir.

İsviçre Kanununun gerekçesinde, çoğu birleşmenin alacaklıların haklarını ihlâl etmeyebileceğine, sonuçta iki veya daha fazla malvarlığının birleşmesiyle alacaklılar için daha güvenceli bir durum oluşabileceğine, alacaklıların korunmasının abartılmaması gerektiğine işaret edilmiştir. 157 nci maddedeki düzenleme, bu anlayışı yansıtmaktadır. Ancak bu gerekçe her birleşme için doğru değildir. Birleşen şirketlerden biri veya bazıları zararda, hatta borca batık ise, finansal durumu güçlü olan şirket zararları kapatıyor demektir. Durum, bu şirketin alacaklıları yönünden önem taşıyabilir.

Birinci fıkra: Alacaklıların korunması birleşmenin hukukî geçerlik kazanmasından sonra ortaya çıkar. Bu sebeple, alacaklılara geçerlilikten itibaren üç ay içinde, alacaklarının güvence altına alınmasını isteme hakkı tanınmıştır. Söz konusu olan, birleşmeden önce doğmuş alacaklardır. Üçüncü fıkrada öngörülen halde, bu yükümlülük ortadan kalkar.

İkinci fıkra: Bunun için Tasarı, alacaklıların, bu haklarından Türkiye Ticaret Sicili'nde yapılacak ilânlarla haberdar edilmelerini öngörmüştür. Ancak bu yükümlülüğün bir bağımsız denetleme kuruluşunun (işlem denetçisi) raporu ile kurtulabilmek olanağı vardır.

Üçüncü fıkra: Devralan şirketin bunu bir raporla ispatlaması yeterlidir. İhtilaf halinde kararı mahkeme verir.

b) Ortakların kişisel sorumlulukları ve iş ilişkilerinin geçmesi

MADDE 158- (1) Devrolunan şirketin borçlarından birleşmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam eder. Şu şartla ki, bu borçlar birleşme kararının ilanından önce doğmuş olmalı veya borçları doğuran sebepler bu tarihten önce oluşmuş bulunmalıdır.

(2) Devrolunan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin istemler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrar. Alacak ilan tarihinden sonra muaccel olursa, zamanaşımı süresi muacceliyet tarihinden başlar. Bu sınırlama, devralan şirketin borçları dolayısıyla şahsen sorumlu olan ortakların sorumluluklarına uygulanmaz.

(3) Kamuya arz edilmiş olan tahvil ve diğer borç senetlerinde sorumluluk itfa tarihine kadar devam eder; meğerki, izahname başka bir düzenleme içersin.

(4) İş ilişkileri hakkında 178 inci madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 158 inci maddesinin başlığı ile ikinci fıkrasında, 14 üncü maddedeki değişikliğe uygun olarak “kişisel” ibareleri “şahsî” şeklinde değiştirilmiştir. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarıda olduğu şekilde “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 158 - Madde, İBirk'nın 26 ncı maddesinden alınmıştır. Sermaye şirketine devrolunan şahıs şirketlerinde, şirket borçlarından ikinci derecede kişisel sorumlu olan ve birleşme sonucunda devralan şirkette, sorumluluk rejimi değişen ortaklar bulunabilir. Meselâ, bir kolektif şirket bir anonim şirketle devredilme yoluyla birleştiğinde kolektif ortakların ve bir komandit şirketin bir limited şirkete devrinde komandite ortağın/ortakların sorumluluğu bakımından olduğu gibi. Sorumluluk rejimindeki bu değişiklik, kişisel sorumluluğun son mu bulduğu, yoksa devam mı ettiği, devam ediyorsa bunun herhangi bir şarta bağlı olup olmadığı, rejim değişikliğinin başlangıcı ve sorumluluğun devamı süresinin ne olduğu gibi sorunların doğmasına sebep olur. Bu sorunların kanun tarafından kesin kurallarla çözülmesi (hukuk güvenliğinin sağlanması için) gereklidir. İşte 158 inci madde, bu görevi yerine getirmeyi amaçlamaktadır.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, kişisel olarak sorumlu bulunan ortakların bağlı oldukları sorumluluk rejiminden kaynaklanan sorumluluklarının, kanunda öngörülen şartların varlığında birleşmeden sonra da devam edeceği ilkesini koymaktadır. İlke, bir taraftan birleşmenin, mevcut sorumluluğun sona ermesine neden olamayacağı, diğer taraftan da birleşmenin kimseye, bu arada doğal olarak alacaklılara zarar vermemesi, hiç kimsenin birleşmeden, bizatihi birleşmeden başka yarar sağlamaması, aksi halde bunun haksız olacağı şeklindeki, özü adalet olan düşünceye dayanır. Eski sorumluluk rejiminden doğan sorumluluğun kanunen belirlenmiş belli bir süre sonra sona ermesi, yani bu sorumluluğun özel bir zamanaşımına tâbi olması da gene aynı adalet düşüncesinin gereğidir.

Kanun sorumluluğun devam edebilmesini şarta bağlamıştır. O da, devrolunan şirketteki borcun ya birleşme kararının ilânından önce doğmuş olması ya da borcu/borçları doğuran sebeplerin bu tarihten önce oluşmuş bulunmasıdır. Birleşmenin ilânından sonra doğan veya sebebi oluşan borçlarda kişisel sorumlu ortağı sorumlu tutmakta devam etmek ne şirketler ne de sicil hukukuna uyar, üstelik adil de değildir.

Hükümdeki “birleşme kararının ilânı” ibaresi ile, Tasarının 154 üncü maddesindeki ilân kastedilmiştir.

Sorumluluğu devam ettiren ikinci şart, yani borcun sebebinin birleşme kararının oluşmasından önce doğması şartı, hem sözleşmeden, sebepsiz zenginleşmeden ve vekâletsiz işğormeden, hem de haksız fiillerden doğan borçlar yönünden geçerlidir.

Gerek sözleşme ihlallerinde gerek haksız fiillerde (İBirk'nın gerekçesinden aksi anlamın çıkmasına ve İsviçre’de bazı yazarlarca aksi görüş belirtilmesine rağmen) zararı doğuran fiilin birleşme kararının ilânı tarihinden önce gerçekleşmiş olması yeterlidir; yoksa zararın da bu tarihten önce ortaya çıkması şart değildir.

Hüküm kişisel sorumlulukla ilgili olup ek yükümlere, kişisel taahhütlere (kefalet ve garanti gibi) uygulanmaz. Bu sorumluluklar da 158 inci madde uygulanmaksızın devam eder.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, birinci fıkrada hükme bağlanan sorumluluk için özel bir zamanaşımı öngörmektedir; yoksa bir hak düşürücü süre söz konusu değildir. Hüküm söz konusu varsayıma özgü olmakla beraber 264 üncü maddenin içerdiği ilke-düşünce ile tam uyum içindedir. Hüküm, menfaatler dengesine de uygundur ve bu anlayış yönünde yorumlanmalıdır. Anılan zamanaşımı kuralı, hiçbir şekilde daha önce zamanaşımına uğramış taleplere yeni bir süre kazandırmaz. Bunun gibi, bir talep, fıkradaki üç yıldan önce zamanaşımına uğruyorsa kendi süresine tâbi olur; yoksa geri kalan süre üç yıla kadar uzamaz. Özel zamanaşımının başlangıcı birleşme kararının ilânı tarihidir (m. 154). Alacak

bu tarihten sonra muaccel olursa, muacceliyet anı başlangıç tarihi kabul olunur. İkinci fıkradaki süre yönünden sınırlama sadece devrolunan şirketin kişisel sorumlu ortakları için uygulanır.

İBirK m. 26 (3) hükmü, hukukumuzda uygulama olanağı bulunmadığı için alınmamıştır.

Dördüncü fıkra: 178 inci maddeye bakılmalıdır.

III - Bölünme

1. Genel hükümler

a) İlke

MADDE 159- (1) Bir şirket tam veya kısmi bölünebilir.

a) Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.

b) Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 159 uncu maddesinde, mevzuat hazırlama usulüne uygunluğun sağlanması amacıyla araç içindeki ibareler araç dışına alınarak metne işlenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Bölünme

Bölünme Türkiye’de maddî hukuk yönünden ilk defa bu Kanunla düzenlenmiştir. Gerçi vergi hukuku ile ilgili kurallar, daha önce Kurumlar Vergisi Kanununda 4684 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle öngörülmüş ve bir uygulama başlamıştır. Ancak bu düzenlemenin bölünmenin maddî hukuk cephesini içermediği, bölünmenin maddî hukuk yönünden dogmatik düzeninin ülkemizde mevcut bulunmadığı şüphesizdir. Vergi Usul Kanunu değişikliğini izleyerek Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, ortaklaşa yayınladıkları “Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmî Bölünme İşlemlerinin

Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ” ile Kurumlar Vergisi Kanunundaki hükümlere dayanarak sadece kısmî bölünmenin maddî hukuk cephesini düzenlemişlerdir. Bu tebliğ sınırları içinde kalan ve tebliğ hukukunun şartlarına özgülünen bu düzenleme ile uygulamada bölünmenin işlerliğini sağlamak amacı güdülmüştür. Ancak, 4684 sayılı Kanun, Maliye Bakanlığınca bu Kanunun tasarısı incelenerek hazırlanmış olmasına ve bu Kanunun terimlerini kullanmasına rağmen, sistemi tam olarak aktarmamıştır. 4684 sayılı Kanun, öğretilerde iki basamaklı “demerger” diye anılan ve aynı sermaye konulmasına dayanan bir rejimi kabul etmiştir. Buna göre, kısmî bölünme yolu ile ya bir yavru şirket kurulmakta ya da yavru şirketin payları, bölünen şirkette sermaye azaltılması yapılarak, payları itfa edilen ortaklara itfa bedeli olarak verilmektedir. Oysa kanun, yönergeye, Alman, Fransız ve İsviçre başta olmak üzere çeşitli ülkelerin bu konudaki özel kanunlarına uygun olarak, kısmî küllî halefiyete dayalı, aynı sermaye konulmasını ve sermaye azaltulmasını zorunlu kılmayan malvarlığı geçişi modeline göre şirketin ve ortak durumunun yeniden yapılandırılması yaklaşımını getirmektedir. Kanunun bölünme hükümlerinin kaynağı 82/891/AET Yönergesi ve İBİRK ile bu Kanunun öntasarısıdır. Ancak, İBİRK Alman Birleşme Kanunundan esinlendiği için, dolaylı kaynaklar arasında Alman Kanunu da sayılabilir.

Bölünme, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarını tamamen veya kısmen kendilerinden ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmî küllî halefiyet yoluyla başka sermaye şirketlerine veya kooperatiflere devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde ortak konumunu ipso iure elde etmeleridir.

Bölünmenin dogmatik düzeninin anlaşılabilmesi için, devrolunan malvarlığı bölümü (yani devrolunan malvarlığı) bölünen şirkete ait olduğu halde, nasıl olup da bu bölümün karşılığı olarak, devralan şirketin paylarının bölünen şirketin ortakları tarafından ipso iure iktisap edildiğinin teorik olarak açıklanması gerekir. Bir şirketin malvarlığı bölünmüş ve malvarlığının bir bölümü başka bir şirkete kanunen intikal etmişse, bölünen şirket ortaklarının payları, devredilen malvarlığının değeri kadar değer yitirmiştir. Yitirilen değer için, devralan şirketin/şirketin paylarını, bölünen şirketin ortakları ipso iure kazanmalıdır. Servet yitiren, esasında bölünen şirket değil, ortaklardır. Bölünme onların malvarlığı durumunda değişiklik yapmıştır. Ayrıca bölünen şirket devrolunan bölümü aynı sermaye olarak koysaydı, karşılığında bir değer iktisap etmesi haklı görülebilirdi. Oysa birleşmede (kural olarak bakınız: 159 uncu madde) malvarlığı kısmî küllî halefiyet ile intikal etmektedir. Aynı sermayeye dayalı iki basamaklı bölünmenin (demerger) sistemimiz içindeki yeri için 159 uncu maddenin gerekçesine bakılmalıdır. (yavru şirket kurma yoluyla bölünme).

Bölünme, çok büyüyen ve çekirdek işletme konusundan uzaklaşan şirketlerin ana konularına dönebilmelerine olanak sağlayan bir yoldur. Meselâ, buzdolabı, çamaşır ve bulaşık makinası gibi beyaz ev aletleri üreten bir anonim şirketin, zamanla televizyon, radyo, müzik dolabı gibi kahverengi ürünler, büro mobilyası, daha sonra da plastik üretimine girdiği varsayılırsa, bu şirket beyaz eşya, kahverengi eşya, büro mobilyası ve plastik üretimi için ayrı ayrı şirketleri bölünme yolu ile kurabilir. Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde fabrikaları olan bir şirket her fabrikayı bağımsız bir şirkete dönüştürmeyi düşünebilir. Bölünme; aile ortaklıklarında, mirasın paylaşımında, iki veya üç gruplu ortaklıklarda sorunları (ihtilâfları) çözmek amacıyla da kullanılabilir. Nihayet bölünme, holding sistemine geçişte de bir araç olarak kullanılabilir.

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 159 - İBİRK’nın 29 uncu maddesinden alınan 159 uncu madde tam ve kısmî bölünmeye egemen olan ilkeleri içermekte yoksa bölünmenin söz konusu türlerini tanımlamaktadır.

Tam bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tümü bölünür ve mevcut veya yeni kurulacak en az iki şirkete geçer. Bölünen şirket, ortadan kalkar. Bölünen şirketin ortakları devralan şirketin ortakları olurlar.

Kısmî bölünme iki şekilde olur: (1) Kısmî bölünme, (2) yavru şirket kurma. Kısmî bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tamamı değil bir veya bir kaç kısmı bölünmeye tâbi tutulur ve bu bölümler şirketten ayrılır ve mevcut veya yeni kurulacak başka bir şirkete veya ortaklara devredilir. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirkete (veya şirketlerde) ortak olurlar. Bölünen şirket ortadan kalkmaz, elinde kalan malvarlığı ile faaliyetine devam eder ve bu şirketin ortakları bölünen şirkette ortak olmaktan devam ederler.

Hem tam hem kısmî bölünmede devredilen malvarlığı bölünme sonucunda kısmî küllî halefiyet yolu ile devralan şirketlere geçer; aynı sermaye konulması söz konusu değildir. Kanun böylece bölünmenin genel kabul gören modelini izleyerek KVK m. 38'den haklı olarak ayrılmıştır. Çünkü, KVK'nın anılan hükmü aynı sermaye konulması sistemine oturmıştır.

Kısmî bölünmenin bir şekli daha vardır: Buna bölünmenin üçüncü şekli de diyebiliriz: Yavru şirket kurma. Bu türde, bölünen şirket bölünen malvarlığı parçasını başka şirkete aynı sermaye olarak koyar; yani geçiş, küllî halefiyet yolu ile gerçekleşmez. Yavru şirket kurma, Alman Birleşme Kanunu 123 (3) N. 2 maddesinde açıkça düzenlenmiştir. İBirk'nın Kasım 1997 tarihli Öntasarısının 39/c maddesi hükmü de bölünme yoluyla yavru şirket kurma türüne yer vermişti. Kanunlaşma sürecinde, anılan tür bölünmenin sıkı hükümlerine tâbi tutmanın doğru olmadığı eleştirisi yapıldı. Öntasarıya malvarlığı devrine ilişkin hüküm de eklenince yavru şirket kurmayı bölünmenin bir türü olarak düzenlemeye gerek kalmadı. Bugün İsviçre doktrininde bölünmeye ilişkin Kanun hükümlerinin bu yönden önleyici nitelik taşıyıp taşımadıkları tartışmalıdır.

Tasarı, bölünmenin yavru şirket kurma şekline yer vermiştir. Bu tür, olanakları artıracak ve gereğinde ihtiyaçlara cevap verecektir. Kurumlar Vergisi Kanunu ise, anılan türü hem öngörmüş hem de onu bölünmenin esas türüymüş gibi ifade etmiştir. Bölünmenin bu iki türü devralma ve yeni kuruluş (m. 163) biçiminde olabileceği gibi eşdeğer olmayan tarzda da (m. 161) yapılabilir.

b) Geçerli bölünmeler

MADDE 160- (1) Sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 160 - Bu maddenin kaynağı İBirk'nın 30 uncu maddesidir. Kanun bölünebilen şirketleri sınırlayıcı bir tarzda belirlemiştir. Ancak, hükmün, her sermaye şirketinin ve kooperatif şirketin kendi genel türü içinde bölüneceği şeklinde yorumlanmaması gerekir. Bir anonim şirket, bir limited şirkete SPBKomO'ya ve kooperatife bölünebilir. Bunun gibi,

bir kooperatif şirketin de bir anonim şirkete ve/veya limited şirkete bölünmesine engel yoktur. Buna karşılık bir anonim şirket şahıs şirketlerine bölünemez ve tersi de mümkün değildir. Çünkü, anılan -caiz olmayan - bölünme türlerinde alacaklıların korunması ancak tasfiye hükümlerinin uygulanmasıyla mümkündür. Caiz olmayan bölünmeler yasağı, tür değiştirme yoluyla aşılabılır.

c) Şirket paylarının ve haklarının korunması

MADDE 161- (1) Tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları 140 ıncı madde uyarınca korunur.

(2) Devreden şirketin ortaklarına;

a) Bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları veya

b) Bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları,

tahsis edilebilir. (a) bendindeki bölünme “oranların korunduğu”,

(b) bendindeki bölünme ise “oranların korunmadığı bölünme”dir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 161 inci maddesinin ikinci fıkrasında, mevzuat hazırlama usulüne uygunluğun sağlanması amacıyla değişiklik yapılmış, ayrıca içi ibareler, fıkranın sonuna açıklayıcı şekilde ifade edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 161 - Birinci fıkra: Birinci fıkra, ortak sıfatının korunmasını, yani ortak olma durumunun devamlılığı ilkesini açıkça hükme bağlamaktadır. Bu ilkenin açıklaması ile ilgili olarak, 140 ıncı maddenin gerekçelerini inceleyiniz. Bölünen şirketin ortaklarına, devralan şirkette pay tahsis edilmesi zorunluluğu bölünmenin yapısı ve niteliği gereğidir. İlke, çok yönlü ve geniş kapsamlıdır. İlkeye göre, bölünen şirketin ortakları bölünmeye katılan devralan şirketlerin tümünde ya da bazılarında ortak olabilir veya bölünen şirkette paylarını artırabilirler. Mutabakat varsa bölünen şirketten ayrılabilirler, ancak ihraç edilemezler. Ayrılma, anonim şirketler hukukunda istisnaî olan bir hâl olduğu için bölünmenin sağladığı bu olanak ilgi çekicidir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, devralan şirkette/şirketlerde ortaklara tahsis edilecek pay yönünden bölünmenin iki çeşidini düzenlemektedir: (1) Oranın korunduğu bölünme ve (2)

oranın korunmadığı bölünme. Bu iki tür bölünme için kaynak İBirk'nın 31 inci maddesinin hem Almanca, hem Fransızca hem de İtalyanca metninde simetrik bölünme ve simetrik olmayan (asimetrik) bölünme terimleri kullanılmıştır. Her iki tür de pay oranlarının aynen korunması veya değişmesi ile, yani oran bağlamında tanımlandığından, kanunî terimde bu sözcüğün kullanılması tercih edilmiştir. Alman öğretisinde de aynı terim kullanılmaktadır.

Oranın korunduğu, yani simetrik bölünmede, ortaklar bölünen şirkette sahip oldukları (mevcut) pay oranını aynen korurlar. Bu çeşit bölünme hem devralma hem de yeni kuruluş için geçerlidir. Kavramı açıklamak amacıyla şu örnekler verilebilir:

1. (X) anonim şirketinin (AŞ) pay sahipleri a= yüzde yirmi, b= yüzde yirmibeş, c= yüzde otuz, d= yüzde beş ve e= yüzde yirmi paya sahiptir. X-AŞ, yeni kuruluş yolu ile ikiye bölünmüş ve yeni kurulmuş olan (Y) limited şirketinde (LŞ) a, b, c, d ve e'ye aynı oranda pay tahsis edilmişse oranın korunduğu, yani simetrik bölünme vardır. (X) AŞ üç parçaya bölünür ve yeni kurulan (Y) LŞ ve (Z) AŞ'de de a, b, c, d ve e'ye aynı oranda paylar verilirse gene aynı türde bölünme söz konusudur. Dikkat edilecek olursa, a, b, c, d ve e bölünen şirkette da aynı oranı korumaktadırlar.

2. (X) LŞ'nin iki ortağı a ve b'dir; bunlardan her biri yüzde elli oranında paya sahiptir. (X) LŞ malvarlığını ikiye bölmüş ve bu malvarlığının yüzde elliisini koruyup varlığını devam ettirirken, diğer yüzde elliyi halen var olan ve bir pay sahibi bulunan (Y) AŞ'ye, yani tek pay sahipli bir AŞ'ye devretmiştir. (X) AŞ'nin malvarlığı geçen (intikal eden) bu malvarlığı kadar artmış ve artan kısım yarı yarıya a ve b'ye tahsis edilmiştir. Burada da oran değişmemiştir; ancak tek kişilik (Y) AŞ, iki kişilik şirkete dönüşmüştür. Yönetim kurulu bu durumu tescil ve ilân ettirmelidir.

Oranın korunmadığı bölünmede, bölünen şirketlerin ortaklarına, devralan veya yeni kurulan şirketlerde, mevcut pay oranları değiştirilerek pay tahsis edilmektedir. Meselâ, (X) LŞ'de, ortaklardan a, b ve c sırasıyla yüzde kırk, yüzde otuz ve yüzde otuz paya sahip olup, bu şirketin bölünüp bir kısmı (Y) LŞ'ye devrolsa ve devralan LŞ'de a yüzde elli, b ve c de yüzde yirmibeşer paya sahip bulursa oranın korunmadığı bir birleşme vardır. Ancak bu halde (X) LŞ'deki pay oranları da değişir; b ve c (Y) LŞ'de yitirdikleri oranları (X) LŞ'de paylarını artırarak kazanırlar. Oranın korunmadığı bölünmede bazı ortaklar, devralan veya yeni kurulan şirkette pay iktisap ederek bölünen (devreden) şirketten tamamen ayrılabilirler.

Kanun, oranın korunduğu ve korunmadığı bölünmeyi geniş bir tarzda düzenleyerek bölünmeye katılan şirketlere ve ortaklara, bölünmeyi şekillendirmede geniş hareket alanı ve olanağı tanımıştır. Bu esneklik, şirketin yeniden yapılandırılmasında kanunî engelleri kaldırma anlayışından kaynaklanmaktadır.

Bu esneklik ilkesi sayesinde, gerekli nisap ile karar alınmışsa bölünen (devreden) şirketin ortakları; birleşmeye katılan şirketlerde oranlarını koruyarak veya korumayarak pay iktisap edebilirler; bölünen şirketten çıkabilirler; devralan veya yeni kurulan şirketlerin bazılarına ve tümüne katılmayabilirler; bölünen şirketteki paylarını artırabilirler.

2. Bölünmenin uygulanmasına ilişkin hükümler

a) Sermayenin azaltılması

MADDE 162- (1) Bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması hâlinde 473, 474 ve 592 nci maddeler ile kooperatiflerde Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesine dayanılarak bu Kanunun 473 ve 474 üncü maddeleri uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 162 nci maddesinde, kanun yapım tekniğine uygun olarak 143 üncü maddede yazılan Kooperatifler Kanununun tarih ve sayısı metinden çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 162 - Bu madde, İBirk'nın 32 inci maddesinden alınmıştır. Kısmî bölünme, bölünen (devreden) şirkette, şirketten ayrılan malvarlığı bölümünün oransal olarak sebebiyet verebileceği sermaye kaybının kanunî ve finansal açıdan yol açabileceği tehlikelerin veya ortaya çıkabilecek çeşitli sakıncaların ortadan kaldırılabilmesi, yani sermayenin yeni duruma uygunluğunun sağlanabilmesi için çoğu kez sermayede azaltma yolu ile bir düzeltme yapılması gerekli görülebilir. Tam bölünme, bölünen şirket sona erip, ticaret sicilinden silindiği için, sermaye azaltılması söz konusu olamaz.

162 ve 170 nci maddeler bir taraftan bölünme raporuna ilişkin 169 uncu, diğer taraftan da alacaklıların korunması hakkında 174, 175 ve 179 uncu maddelerle yakından ilgilidir. Gerçekten 169 uncu maddenin (h) bendinde, bölünme raporunda bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacakları üzerindeki etkilerinin açıklanması öngörülmüştür. Yönetim organlarının, özellikle bölünen şirketin yönetim organının, bölünen şirketin devredilen malvarlığı bölümünün devrinden sonra kalan net malvarlığının bölünen şirketin alacaklılarının alacaklarını karşılayacak düzeyde olup olmadığını araştırmaları ve bunu raporlarında belirtmeleri zorunludur. Bu görev bağlamında, sermaye azalmasına gerek olup olmadığını ve gerekli ise, bunun miktarını ve azaltma sonucunda sermayenin asgarî tutarın altına inip inmeyeceğini de vurgulamaları şarttır. Aksi halde sorumlu olurlar. Cevaplardan herhangi biri olumsuzsa bölünmenin yapılmaması, 170 nci madde uyarınca işlem denetçisinin olumlu rapor vermemesi ve ticaret sicili memurunun bölünmeyi tescil etmemesi icap eder.

Hüküm sermaye azaltılmasına hangi şartlarda gidileceğine ve azaltmanın oranının (miktarının) ne olacağına dair bir açıklık içermemektedir. Çünkü, bu konuda kanunla kesin ve katı kurallar konulamazdı. Alman Kanunu 140 ilâ 146 ncı paragraflarında daha ayrıntılı bir düzenlemeye yer verdiği halde aynı yolu izlemiştir. Sermaye azaltılmasına gerek olup olmadığı ve miktarını belirlemek yönetim organının, denetleme de bölünme (işlem) denetçisinin görevidir.

Hükümün 174 ve 175 nci madde ile ilişkisi ise, istisna edilen hükümlerden anlaşılmaktadır. Alacaklıların korunması 174 ve 175 inci maddelerle sağlandığından, gerekli olması halinde basit azaltmanın uygulanması, (haklı olarak) öngörülmüştür. Yanlış yorumlara engel olunmak amacıyla KoopK m. 98'e göndermede bulunulmuştur. Çünkü kaynak kanun İsv. BK m. 874 (2)'ye gönderme yapmıştır. Anılan hüküm, şirket payının azaltılmasına veya kaldırılmasına 874 üncü maddenin birinci fıkrası hükmünden başka anonim şirketin sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlerinin uygulanacağını amirdir. İBirk da

bölünen şirketin kooperatif olması halinde, anonim şirkete ilişkin sermaye azaltılmasına hükümlerin uygulanmasına engel olmak üzere 874 (2)'yi de gönderme yapılan hükümler arasında saymıştır. İsv. BK m. 874 (2), KoopK m. 34'e alınmamıştır. Ancak KoopK m. 98'e dayanılarak herhangi bir sebeple 473 ve 474 üncü maddelerin uygulanmalarını sağlamak amacıyla ve sadece bu amaca özgülenmek için maddede açıkça 473 ile 474 üncü maddelerin uygulanmayacakları belirtilmiştir.

b) Sermaye artırımı

MADDE 163- (1) Devralan şirket sermayesini, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda artırır.

(2) Bölünmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz. Bölünme sebebiyle, kayıtlı sermaye sisteminde müsait olmasa bile, tavan değiştirilmeden sermaye artırılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 163 - Birinci fıkrası: İBirk'nın 33 üncü maddesinden alınan bu hüküm devralan şirketlerde yapılması gerekebilecek sermaye artırımını düzenlemektedir. Bölünüp devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketin/şirketlerin paylarını ipso iure iktisap edebilmelerini sağlamak için, devralan şirketlerin sermayelerini artırmaları çoğu kez gereklidir. Bu gereklilik, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruma ölçüsünde ortaya çıkan bir yükümlülüktür. Anılan yüküm, dolaylı olarak alacaklıları da korur. Sermaye artırımının, yüksekliğini, hükümde yer alan "devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda" ölçüsü yanında, şirketler arasında iştirak ilişkisinin var olup olmadığı ile devralan şirketin elinde kendi paylarının bulunup bulunmaması da belirler.

İkinci fıkrası: Aynı sermaye hükümlerinin uygulanmamasının sebebi benzer koruyucu önlemlerin 166, 169 ve 170 nci maddeler dolayısıyla uygulanmış olmasıdır.

Kayıtlı sermayeye ilişkin hüküm ise, bölünme sürecindeki koruyucu nitelik taşımayan engellerin kaldırılması amacıyla öngörülmüştür.

c) Yeni kuruluş

MADDE 164- (1) Bölünme çerçevesinde yeni bir şirketin kurulmasına bu Kanun ile Kooperatifler Kanununun kuruluşu ilişkin hükümleri uygulanır. Sermaye şirketlerinin kurulmasında, kurucuların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.
Madde 164 - Hüküm açıklamayı gerektirmeyecek kadar açıktır.

d) Ara bilanço

MADDE 165- (1) Bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılır.

(2) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla, ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir.

b) Son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 165 inci maddesinin ikinci fıkrasında hangi hükümlerin saklı kalacağı bentleri belirtilmek suretiyle fıkraya açıklık getirilmiş, ayrıca, 79 uncu maddedeki değişiklik gerekçesiyle aynı fıkranın (b) bendinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 165 - Bu hükmün açıklaması için birleşme ile ilgili olarak daha önce 144 üncü maddede verilen bilgiye bakılmalıdır.

3. Bölünme belgelerini denetleme ve inceleme hakkı**a) Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı****aa) Genel olarak**

MADDE 166- (1) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır.

(2) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenler.

(3) Hem bölünme sözleşmesinin hem de bölünme planının yazılı şekilde yapılması ve bunların genel kurul tarafından 173 üncü madde hükümlerine göre onaylanması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 166 - Hüküm kaynağı İBirk'nın 36 ncı maddesidir. Hüküm, bölünme sözleşmesi (f. 1) ile bölünme planı (f. 2) arasındaki kesin ayrımı ortaya koymaktadır. Bir şirket bölünerek malvarlığı bölümlerini varolan şirketlere devredecekse, hem devreden hem de devralan tarafında halen mevcut hukuk sükeleri, yani bölünmeye katılan şirketler var demektir. Bu durumda bölünme, taraflar arasında ya iki ya da çok taraflı bir sözleşme ile düzenlenebilir. Buna karşılık, bölünen şirket malvarlığı bölümlerini bölünme sürecinde kurulacak şirketlere (yeni kuruluş) devredecekse, kurulacak şirketler bölünmenin düzenlenmesi aşamasında hukuken henüz var olmadıklarından bir sözleşme yapılamaz. Bu halde, mevcut bulunan bölünen şirket kendi başına tek taraflı bir hukuki işlemi gerçekleştirir. Bu tek taraflı işlem de, kanunda bölünme planı diye adlandırılmıştır.

Bölünme sözleşmesi, bölünmeye katılan taraflar arasında müzakere edilebilir. Her taraf, bölünme sözleşmesinde kendi menfaatinin gözetilmesini sağlamaya çabalar; sonuç tarafların iradeleriyle sağlanır. Bu sebeple menfaat çatışması, yani menfaatler dengesinin tek taraflı olarak kurulması durumu söz konusu olmaz. Aynı sonuca, bölünme planı bakımından varılamaz. Çünkü, bölünme planında menfaatlerin gözetilmesine olanak verecek müzakere yapılan bir “karşı taraf” yoktur. Yeni kurulacak şirketlerde ortak olan kişilerin “karşı taraf” olarak kabul edilebilecekleri, onlarla şartların görüşülüp müzakere edilebileceği düşünülebilir. Ancak bu çözümün halka açık anonim şirketlerde işlemececeği, kapalı şirketlerde de görüşmek olanağını çoğu kez tanımayacağı şüphesizdir. Tasarının 167 ilâ 169 uncu maddeleri emredici nitelikleriyle azlığın korunmasına katkıda bulunurlarsa da, menfaatler dengesini gözeten yorumların gerekliliği yadsınamaz. Öğretinin ve yargı kararlarının bu noktada hukuku geliştirecekleri muhakkaktır.

Azlık yönünden akla gelen araçlardan birisi genel kurul kararının iptali (m. 442) ikincisi koruyucu haklı sebeplerle fesih (m. 531). Yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası ise, tartışılabilir bir araç olarak görülmektedir. Haksızlıkların önlenmesinde bölünme (işlem) denetçilerine önemli görevler düşmektedir. Denetleme raporunda haksızlıklara yeteri açıklıkla işaret edilmesi, çoğunluğu haksızlık yapmaktan caydırabilir ve dava açılması halinde her iki davada da belirleyici rol oynar.

Hem bölünme sözleşmesi hem de bölünme planı bölünmenin temeli olmaktan başka, ortaklar ile diğer hak sahiplerinin haklarını tanımlayan belgelerdir.

Bölünme sözleşmesi bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organlarıncı yapılı. Bölünme planı ise devreden şirketin yönetim organlarıncı hazırlanır. Yazılı şekil her ikisi için de geçerlilik şartıdır.

bb) Bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının içeriği

MADDE 167- (1) Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı özellikleri;

a) Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini,

b) Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi,

c) Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları,

d) Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları,

e) Şirket paylarının değişim tarzlarını,

f) Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini,

g) Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,

h) Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri,

i) Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini,

içerir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 167- Bu maddenin kaynakları İBirk'nın 37 nci ve 82/891/AET sayılı Yönergenin 3 (2) maddesi hükmüdür. Bu madde bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının bir anlamda zorunlu içeriğini öngörmektedir. Burada “bir anlamda” ibaresinin kullanılmasının sebebi, zorunlu içeriğin somut olay gerçeğine bağlı olmasından doğabilecek özelliklerin, kesin bir asgarî içerik anlayışına olanak bırakmamasıdır. Çünkü, somut olayda meselâ intifa senedi veya oydan yoksun pay yoksa, sözleşme veya plan da bunlar hakkında herhangi bir hüküm içeremez. İçerik, bir anlamda bölünmenin çeşidini (bulunduğu kategori), bölünmeye katılan şirketlerin kimliklerini, bütün menfaat ilişkilerini ve bunların nasıl korunduğunu, önemli ve nesnel noktaları ile belirtmektedir. Önemi sebebiyle sadece (b) bendi hakkında açıklama yapılmıştır.

(b) bendi bölünen şirkette devredilecek bölümlerin belirlenmesi, yani gruplaştırma ile ilgilidir. Yönetim organı kendi (nesnel takdirine göre) hangi malvarlığı unsurlarının, yani hangi aktif ve pasifin hangi bölüme gireceğini belirler. Çeşitli aktifin ve pasifin böylece bir araya konulması suretiyle devredilecek bölümler oluşturulur. Her hükmün bir envanteri çıkarılır. Bölümlere giren aktiflerin ve pasiflerin birbirleriyle ilgili olmaları mümkündür; ancak ilginin varlığı katı bir şart değildir. Envanter bölünmenin gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Bölünmede önemli olan, aktif ve pasifi oluşturan değerlerin nasıl bölündüğü ve bir bütün oluşturacak şekilde tertiplenip (düzenlenip) bölünmeye tahsis edildiğidir. (b) bendi bunun açık bir şekilde belirtilmesini istemektedir.

b) Bölünmenin dışında kalan malvarlığı

MADDE 168- (1) Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları üzerinde;

a) Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme sözleşmesi veya planına göre kendilerine geçen net aktif malvarlığının oranına göre, devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer.

b) Kısmi bölünmede söz konusu malvarlığı, devreden şirkette kalır.

(2) Birinci fıkra hükmü kıyas yoluyla alacaklara ve maddi olmayan malvarlığı haklarına da uygulanır.

(3) Tam bölünmeye katılan şirketler, bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre herhangi bir şirkete tahsis edilmeyen borçlardan müteselsilen sorumludurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 168 inci maddesinin birinci fıkrası daha anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 168 - Birinci fıkra: Madde İBirK'nın 38 inci maddesinden alınmıştır. Bazı aktif malvarlığı parçalarının hangi şirkete tahsis edildiği hakkında sözleşme/planda hüküm bulunmayabilir, yani tam anlamıyla bir sözleşme/plan boşluğu söz konusu olabilir. Hüküm yokluğu, bölünme sözleşmesini/planını hazırlayanların ihmâlinde veya yönetim organının bölünen şirketin söz konusu tahsis edilmeyen aktife sahip bulunduğunu bilmemelerinden ya da diğer sebeplerden doğabilir. Bölünme tescil ile hüküm ifade edince, bu tahsis dışı kalan aktif malvarlığı parçaları sorun oluşturabilir. Birinci fıkra, tahsis dışı kalan aktif unsurun tam bölünmede, tüm devralan şirketlere kendilerine geçen malvarlığının oranına göre paylı mülkiyet halinde ait olduğunu hükme bağlamaktadır. Tam bölünmede bölünen şirket ortadan kalktığına göre, anılan malvarlığı üzerinde ona bir hak tanınamaz. Buna karşılık kanun kısmî bölünmede tahsis dışı malvarlığını bölünen şirkete vermiştir.

İkinci fıkra: Aynı kural alacaklar ile maddî olmayan malvarlığına da uygulanır.

Üçüncü fıkra: Tasarı, tahsis dışı kalan borçlarda müteselsil sorumluluk ilkesini kabul etmiştir.

c) Bölünme raporu

aa) İçerik

MADDE 169- (1) Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme hakkında ayrı rapor hazırlarlar; ortak rapor da geçerlidir.

(2) Rapor;

a) Bölünmenin amacını ve sonuçlarını,

b) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,

c) Payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları,

d) Değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri,

e) Gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu,

f) Bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması hâlinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini,

g) Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini,

h) Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini,

hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklar ve gerekçelerini gösterir.

(3) Yeni kuruluşun varlığı hâlinde, bölünme planına yeni şirketin sözleşmesi de eklenir.

(4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 169 uncu maddesinde yapılan değişiklikle, 79 ve 147 nci maddelerdeki değişiklik gerekçesiyle paralellik sağlanmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 169 - 147 ve 148 inci maddelerin gerekçelerine bakılmalıdır.

bb) Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının ve bölünme raporunun denetlenmesi

MADDE 170- (1) Bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının denetlenmesine 148 inci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 170 - 147 ve 148 inci maddelerin gerekçelerine bakılmalıdır.

d) İnceleme hakkı

MADDE 171- (1) Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurulun kararından iki ay önce, merkezlerinde, halka açık anonim şirketler ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun uygun gördüğü yerlerde;

a) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,

b) Bölünme raporunu,

c) Denetleme raporunu,

d) Son üç yılın finansal tabloları ile faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançoları,

bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunar.

(2) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler birinci fıkrada öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler.

(3) Ortaklar, bölünmeye katılan şirketlerden, birinci fıkrada sayılan belgelerin kopyalarının kendilerine verilmesini isteyebilirler. Suretler için bedel veya herhangi bir gider karşılığı istenemez.

(4) Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlarlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 171 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, Tasarıda önemli ağırlığı haiz şeffaflık ilkesi uyarınca, hükme “sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde” ibaresi eklenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 171 - Madde, İBirk'nın 41 inci maddesinden alınmıştır. Ortakların inceleme hakkını düzenleyen ve şirket içi şeffaflığı sağlama anlayışından kaynaklanan 171 inci madde hakkında 149 uncu madde için yapılan açıklamalara bakılmalıdır. Bu hüküm birleşmeye ilişkin 149 uncu madde ile süre ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesindeki ilân dışında özdeştir. Hüküm, aynı ortaksal menfaatleri korumakta ve aynı bölünme kararının oylanmasında olduğu gibi, bilinçli oy kullanma amacına hizmet etmektedir. Bu fark hakka -İsviçre'nin aksine - vazgeçilmez bir hak niteliği kazandırmaktadır.

e) Malvarlığındaki değişikliklerle ilgili bilgiler

MADDE 172- (1) Bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında meydana gelen değişikliklere 150 nci madde kıyas yoluyla uygulanır.
6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

Madde 172 - Maddenin kaynağı, İBirk'nın 42 nci maddesidir. Birleşme hakkındaki 150 nci maddede yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

4. Bölünme kararı

MADDE 173- (1) 175 inci maddede öngörülen teminatın sağlanmasından sonra, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunar.

(2) Onama kararı 151 inci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarında öngörülen nisaplara uyularak alınır.

(3) Oranın korunmadığı bölünmede onama kararı, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksaniyle alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 173 üncü maddesinin birinci fıkrasında, 72 nci maddede yapılan değişikliklerle paralellik sağlamak amacıyla ibare değişikliği yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 173 - Birinci fıkra: İBirk'nın 43 üncü maddesinden alınmıştır. Bölünme kararı, bölünmenin hukuken gerçekleştirilmesinin, şirketin/şirketlerin ve şirket paylarının yeniden yapılandırılmalarının ve bölünen şirketin hukukî yazgısının en önemli aşamasını oluşturur. Bu karar tam bölünmede, bölünen şirketin malvarlığının başka ortaklarca paylaşılması ve şirketin sona erip sicilden silinmesi, gereğinde yeni şirketlerin oluşması ve bölünen şirketin ortaklarının katılma paylarının devralan şirkette veya şirketlerde bir

düzene bağlanması sonucunu doğurur. Bu sebeple bölünme sözleşmesinin veya planının, içinde şirket haklarının kullanıldığı organa yani genel kurula sunulması gerekir.

Tasarı, bölünme kararının zamanını da emredici bir şekilde göstermiştir. Birinci fıkrada yer alan kurala göre, bölünme sözleşmesi veya planı 175 inci maddede göre alacakların güvence altına alınmasından sonra genel kurula sunulabilir. Bu hükümle, alacaklıları güvence altına almadan (alamayan) bölünmeye izin verilmemesi amaçlanmıştır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra nisaplarla ilgili olarak birleşmeler hakkındaki 151 inci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarına göndermede bulunmuştur. Bu fıkralar hem çeşitli sermaye şirketleriyle kooperatiflerde bölünme kararına genel olarak uygulanacak nisapları, hem de sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile özel bazı durumlardaki nisapları da belirlemektedir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra azlık hakkını koruyan özel bir hükümdür. Oranın korunmadığı bölünmede (161 inci maddede yapılan açıklamalara bakılmalıdır) bölünme kararının verileceği ana kadar ortaklar arasında varolan katılma payları düzeni (oranı) bozulacak ve eşitsizliğe dayalı yeni bir düzen gelecektir. Yeni düzenin kimin yararına, kimin zararına olduğu somut olay gerçeğine bağlıdır. Kanun, yüksek bir nisap öngörerek, ortakların en az yüzde doksanının sahip buldukları oylarla kabul etmedikleri bir düzenin geçerli olmasını istememiştir.

İBirk'nın 44 üncü maddesi birleşme kararını resmi şekle tâbi tutmuştur. Bu şekil İsviçre'de sermaye şirketlerini ilgilendiren önemli kararlarda aranan yaygın bir şekil olup, Türkiye'de şirketler hukukunda böyle ağır bir şekil şartına yer verilmemiştir. Bu sebeple kaynak Kanunun 44 üncü maddesi Tasarıya alınmamıştır.

5. Korunmaya ilişkin hükümler

a) Alacaklıların korunması

aa) Çağrı

MADDE 174- (1) Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, tirajı ellibinin üstünde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan en az üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa yapılacak ilanla ve sermaye şirketlerinde ayrıca internet sitesine de konulacak ilanla, alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için istemde bulunmaya çağrılırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 174 üncü maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmıştır:

Maddede, şeffaflık ilkesi bağlamında iki değişiklik yapılmış ve ilk olarak “şirket sözleşmesinde öngörülen gazetelerde” ifadesi yeterli bulunmayarak “tirajı ellibinin üstünde

TÜRK TİCARET KANUNU

olan ve yurt düzeyinde dağıtım yapan en az üç gazete”de ilân zorunluluğu getirilmiştir. Bu değişiklik, alacaklıların korunması bakımından önem taşıyan bu ilanın, kimsenin bilmediği, tirajı yok denecek kadar az olan gazetelerde yayımlanmasını önlemeyi amaçlamaktadır. İkinci değişiklik, ilânın şirketin internet sitesinde yapılmasını sağlamaya yöneliktir.

Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 174 - 174 üncü maddenin kaynağı İBirk'nın 45 inci maddesidir. Bölünme, alacaklılar açısından özel korunmayı gerektiren sonuçlar doğurur. Tam bölünme, alacaklılar yönünden borçlunun değişmesidir. Çünkü tam bölünmede, bölünen şirket parçalanır ve ortadan kalkar. Bu, borçlunun ortadan kalkması ve yerine devralan şirketlerin gelmesi demektir. Kısmî bölünmede ise bölünen şirketin malvarlığı küçülür, bu sermayenin azaltılması sonucunu bile doğurabilir. Devredilen malvarlığı bölümü veya bölümleri sebebiyle oransal da olsa fiilen azalan sermaye ile alacaklıların ortak teminatları da azalmış olur. Onun için bölünmenin alacaklılar yönünden tehlikesi birleşmeden farklıdır ve daha fazladır.

Yukarıda açıklanan sebeplerle bölünmeye katılan şirketlere Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yapılacak ve web sitesine konulacak ilânlarla alacaklıları esas sözleşmeye göre ve her hâlde alacaklarını bildirmeye ve güvence istemeye üç kez davet ederler. Alacaklılar bu talebe karşılık verip vermemekte serbesttirler. Talepte bulunmayanlar güvence sağlanmasını isteme hakkını yitirirler, ancak bu alacaklının hakkına herhangi bir etki yapmaz.

Hüküm 173 üncü madde ile birlikte değerlendirilip yorumlandığında, güvence sorunsalının birleşme kararından önce çözülmesinin gerektiği, aksi halde kararın alınamayacağı anlaşılır. Kanun fazla şekli olmamak ve süreci yavaşlatmamak amacıyla ilânlar arasında bulunması gereken en az süreyle ilişkin bir hükme yer vermemiştir.

bb) Alacakların teminat altına alınması

MADDE 175- (1) Bölünmeye katılan şirketler, 174 üncü maddede öngörülen ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorundadırlar.

(2) Bölünme ile, alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin, bir işlem denetçisinin raporuyla ispatı hâlinde, teminat altına almak yükümü ortadan kalkar.

(3) Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, şirket, teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 175 inci maddesinin ikinci fıkrasına “bir işlem denetçisinin raporuyla” ibaresi eklenerek ispat aracında kesinlik ve açıklık sağlanmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, Komisyonumuzca, maddenin birinci fıkrasında öngörülen iki aylık süre kısa bir süre olarak değerlendirildiğinden söz konusu süre üç aya çıkarılmış ve maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 175 - Maddenin kaynağı İBirk'nın 46 ncı maddesidir. Bu hüküm 157 nci maddedeki bazı ilke ve kuralları bölünme yönünden tekrarlamaktadır (157 nci maddenin gerekçelerine bakılmalıdır).

b) Sorumluluk

aa) Bölünmeye katılan şirketlerin ikinci derecede sorumluluğu

MADDE 176- (1) Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye katılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar.

(2) İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin takip edilebilmeleri için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin;

a) İflas etmiş,

b) Konkordato süresi almış,

c) Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş,

d) Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye’de takip edilemez duruma gelmiş veya

e) Yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu sebeple hukuken takibi önemli derecede güçleşmiş, olması gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 176 ncı maddesinin birinci fıkrasında, araç içi kelimeler, araçtan çıkarılarak metne işlenmiş, ikinci fıkrasında ise 72 nci madde yapılan değişiklikle paralellik sağlamak amacıyla ibare değişikliği yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 176 - Bu madde İBirk'nın 47 nci maddesinden alınmıştır. Bölünme sözleşmesi veya planına göre, bölünen şirketin bazı borçları, bölünmeye katılan şirketlerden birine devredilmişse yani borç o devralan şirket tarafından ödenecekse, fakat ödenmemişse bölünmeye katılan diğer şirketler bu ödenmeyen borçlardan müteselsilen sorumlu olurlar. Borcu ödemekle yükümlü olan şirket bu borçtan birinci derecede sorumludur. Çünkü, bölünmede aktif/pasif gruplaştırmasında borç ona intikal etmiştir. Birinci derecede sorumlu şirkete başvurmadan diğer (ikinci derecede) sorumlu şirketlere başvurulamaz.

İkinci fıkra ikinci derecede sorumlu şirketlere hangi hallerde başvurulacağını göstermektedir.

bb) Ortakların kişisel sorumluluğu

MADDE 177- (1) Ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 158 inci madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 177 nci maddesindeki “kişisel” ibaresi, “şahsi” olarak değiştirilmiş ise de, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş, “kişisel” ibaresi tercih edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 177 - Maddenin kaynağı İBirk madde 48'dir.

6. İş ilişkilerinin geçmesi

MADDE 178- (1) Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.

(2) İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur.

(4) Aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez.

(5) İşçiler muaccel olan ve birinci fıkrada öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler.

(6) Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonunda, Tasarının 178 inci maddesinin görüşmelerinde, 22 Mayıs 2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 6 ncı maddesinin varlığı karşısında, bu maddeye gerek olmadığı, bu maddenin gerekli olduğu sonucuna varılması durumunda iki madde arasında çelişki veya kesişme noktaları bulunup bulunmadığı sorunları tartışılmıştır. Yapılan müzakereler sonucunda, aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

“1. İş Kanununun 6 ncı maddesi genel bir hüküm olup iş yerinin tam ve kısmî tüm devir hallerinde uygulanır. Bu madde, birlikte sorumluluk halleri hariç tüzel kişilerin, bu arada ticaret şirketlerinin birleşme, katılma veya türünün sona ermesi hallerinde uygulanmaz. Hüküm uyarınca devredilen, tam bölünen veya türü değiştirilen şirketin Kollektif veya komandit şirket olması halinde, Kollektif ve komandite ortaklar işçilerin alacaklarının ödenmesinden madde çerçevesinde devrolunan şirketle birlikte müteselsilen sorumlu olacaklardır.

2. Tasarının 178 inci maddesi ise sadece bölünme, birleşme (Tasarı m. 158, f.4) ve tür değiştirme (Tasarı m. 191) hallerinde uygulanan –İş Kanununun 6 ncı maddesine nazaran- özel bir hükümdür. Bu maddenin İş Kanununun 6 ncı maddesine üstün tarafı işçinin lehine olarak müteselsil sorumluluğu kabul etmiş olmasıdır. Ancak birleşme ve tam bölünmede devrolunan şirketlerin infisah etmeleri sebebiyle eski işveren bulunmadığı için 191 inci maddeden

açıkça anlaşıldığı üzere bu sorumluluğu birleşmede, tam bölünmede ve tür değiştirmede şahıs şirketleri bakımından “ortakların kişisel sorumlulukları” çerçevesinde kabul etmiştir. Kısmi bölünmede ise eski ve yeni işverenler işçilerin alacakları için müteselsilen sorumlu olacaklardır. Böylece tasarı işçi alacaklarının teminat altına alınması yönünden İş Kanununun 6 ncı maddesinden daha iyi ve toplumsal yönü güçlü bir düzenleme getirmiştir.

3. Diğer yandan 178 inci madde, işçiye itiraz hakkı tanıdığı, aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça işverenin iş sözleşmesinden doğan alacaklarını başkasına devretmesine izin vermediği, alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilmek hakkını işçiye tanıdığı için İş Kanununun 6 ncı maddesinden daha iyidir ve amaca daha uygundur.

4. Aynı yargıyı maddenin altıncı fıkrası da desteklemektedir. Bu gerekçelerle Alt Komisyonumuz 178 inci maddenin, İş Kanununun 6 ncı maddesi karşısında özel hüküm olarak korunmasında, düzenlediği alanlarda uygulanmasında, gereğinde İş Kanununun 6 ncı maddesinden boşlukların doldurulmasında istifade edilmesinde yarar görmüş, hatta bu yolda zorunluluk bulunduğu sonucuna varmıştır. Alt Komisyonumuz, iki madde arasında İş Kanununun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası yönünden bile çelişki bulunmadığı görüşündedir. Aksi sonuca varılması halinde bu fıkra düzenlenecek olan Türk Ticaret Kanununun Uygulanması ve Yürürlüğü Hakkında Kanun ile kaldırılabilir.”

Alt Komisyonumuzda tespit edilen yukarıdaki hususlar, Komisyonumuzca da yerinde görülerek, madde aynen kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 178 - Hükümün ilk altı fıkrası İsv. BK 333 üncü maddesinden alınmıştır. İBirk 49 uncu maddesi anılan hükme gönderme yapmaktadır.

7. Ticaret siciline tescil ve geçerlilik

MADDE 179- (1) Bölünme onaylanınca, yönetim organı bölünmenin tescilini ister.

(2) Kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilir.

(3) Tam bölünme hâlinde devreden şirket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah eder.

(4) Bölünme ticaret siciline tescille geçerlilik kazanır. Tescil ile tescil anında envantere yer alan bütün aktifler ve pasifler devralan şirketlere geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 179 - Birleşme ile ilgili 152 ilâ 154 üncü maddelerde verilen açıklamaya bakılmalıdır.

IV - Tür değiştirme

1. Genel hükümler

a) İlke

MADDE 180- (1) Bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir. Yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

G) Nevi değiştirme:

Madde 152 – Bir ticaret şirketinin nevinin diğer bir ticaret şirketi nevine çevrilmesi kanunda aksine hüküm olmadıkça, yeni nev'e ait kuruluş merasimine tabidir; Böylece yeni nev'e çevrilen şirket eskisinin devamıdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının180 inci maddesinde, araç içi kelime madde metninden çıkarılmış, yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Tür Değiştirme

Genel Olarak

Tür değiştirme konusunda Türk öğretisi özgündür. Zira, özellikle 1975-1985 yıllarında tür değiştirme hem teorik hem de dogmatik bakımdan ayrıntılı ve derine inen incelemelere konu olmuştur. Kavram açıklanmış tüm türleri kapsamlı bir şekilde tanımlanmış, ilkeleri ve hukukî sonuçları açıklanmıştır. Yargıtay öğretiyeye uygun ilkesel kararlar vererek hukukun geliştirilmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Bunda 6762 sayılı Kanunun 152 nci maddesinin, sağlam, çağdaş ve teoriye uygun dogmatik düzeninin büyük rolü olmuştur. Birkaç hükmün ortaya çıkardığı sorumluluk sorunsalı da gene öğreti ve yüksek mahkeme kararlarıyla menfaatler dengesini gözeten adil sonuçlara bağlanmıştır. Özetlemek gerekirse 1980'lerin başında kavram teorik yapısı ve dogmatik düzeniyle tamamen ortaya konmuştur.

Tasarı 180 ilâ 194 üncü maddelerinde hemen hemen aynı ilkelere yer vererek konuyu çok daha ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Anılan hükümlerin kaynağı İBirk'nın ilgili hükümleridir.

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 180 - Maddenin kaynağı İBirk'nın 53 üncü maddesidir. 180 inci madde, 181 inci madde ile birlikte yorumlandığı takdirde, 6762 sayılı Kanunun 152 nci maddesi gibi, geniş bir tür değiştirme serbestisi ve türü seçme özgürlüğü sağlamaktadır. Tür değiştirme ile tür değiştiren şirketin hukuki ilişkilerinin değişmeyeceği hükmü 6762 sayılı Kanunun veciz “yeni nev’e çevrilen şirket, eskisinin devamıdır” kuralının başka şekilde ifadesidir. Anılan hüküm, İsviçre öğretisinde malvarlıksal ilişkiler için doğru bulunmasına rağmen, ortaksal ilişkiler yönünden doğru olmadığı gerekçesiyle eleştirilmişse de, hukuk süjesinde, malvarlığında, ortaksal konumda ve ekonomik durumdaki devamlılık bu eleştiriyi ikna edici olmaktan çıkarmıştır. Sorumluluk rejimi ile organsal yapıdaki değişiklik ise, şekil değişikliğinin kaçınılmaz ve doğal sonucudur. Diğer yandan, 183 üncü maddede öngörülen eşit değerlilik ilkesini eleştirinin kanıtı olarak değerlendirmek de mümkün değildir. Çünkü anılan hüküm haksızlıklara engel olmak işlevini haizdir.

b) Geçerli tür değiştirmeler

MADDE 181- (1) a) Bir sermaye şirketi;

1. Başka türde bir sermaye şirketine;

2. Bir kooperatife;

b) Bir kollektif şirket;

1. Bir sermaye şirketine;

2. Bir kooperatife;

3. Bir komandit şirkete;

c) Bir komandit şirket;

1. Bir sermaye şirketine;

2. Bir kooperatife;

3. Bir kollektif şirkete;

d) Bir kooperatif bir sermaye şirketine, dönüşebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 181 - Kaynak, İBirk 54 üncü maddedir. Dönüşebilecek türler 181 inci maddede sınırlı sayıda gösterilmiştir; kıyas yapılamaz.

c) Kollektif ve komandit şirketlerin tür değiştirmelerine ilişkin özel düzenleme

MADDE 182 - (1) Bir kolektif şirket bir komandit şirkete;

a) Kollektif şirkete bir komanditerin girmesi,

b) Bir ortağın komanditer olması,

hâlinde dönüşebilir.

(2) Bir komandit şirket kolektif şirkete;

a) Tüm komanditerlerin şirketten çıkması,

b) Tüm komanditerlerin komandite olması,

suretiyle dönüşebilir.

(3) Bir kolektif veya komandit şirketin tek kişi işletmesi olarak faaliyetine devam etmesine ilişkin 257 nci madde hükmü saklıdır.

(4) Bu madde uyarınca yapılacak tür değiştirmelerine 180 ilâ 190 inci madde hükümleri uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 182 nci maddesinin dördüncü fıkrasında 191 inci maddeye yapılan atıf, Tasarıdan çıkarılan madde nedeniyle yapılan teselsüle göre yeniden düzenlenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 182 - Birinci fıkra: Birinci fıkra bir kolektif şirketin bir komandit şirkete dönüşmesinin yöntemlerini iki seçenek halinde sunmaktadır. Bunun için ya kolektif şirkete bir komanditer ortak alınmalı veya mevcut kolektif ortaklardan biri komanditer ortağa dönüştürülmelidir. Bu suretle bir komandit şirket için gerekli olan iki çeşit ortak sağlanmış olur.

İkinci fıkra: Komandit şirketin kolektif şirkete dönüşebilmesi için, ya şirketteki komanditer(ler)'in şirketten çıkması ya da bunların komandite olmaları gerekir. Ortakların girip çıkmaları veya sıfat (konum) değiştirmeleri, ilgili hükümlere uyularak gerçekleştirilir.

Üçüncü fıkra: Tasarının 257 nci maddesi iki kişilik bir kolektif şirkette, ortaklardan birinin kişiliğinde, bu ortağın şirketten çıkarılmasını gerektiren bir sebebin doğması halinde diğer ortağın, söz konusu ortağı çıkararak şirketin tek kişi işletmesi olarak kendisinin devam ettirmesine mahkemenin karar vermesini talep etmesi hakkındadır. Üçüncü fıkra 257 nci maddeyi saklı tutarak adeta kolektif ve komandit şirketin tek kişi işletmesine dönüşmesini düzenlemiş, başka bir deyişle buna cevaz vermiştir.

Dördüncü fıkra: 182 nci madde, özel bir düzenleme getirmiştir. Bu özel düzenleme kendi kurallarını içermekte, kurallar söz konusu tür değiştirmelere yetmektedir. Onun için 182 nci madde dışındaki tür değiştirme hükümlerinin 182 nci madde gereği kolektif şirketin komandite, komandit şirketin kolektife dönmesi hallerine uygulanmasına gerek yoktur.

2. Şirket payının ve haklarının korunması

MADDE 183- (1) Tür değiştirmede ortakların şirket payları ve hakları korunur. Oydan yoksun paylar için sahiplerine eşit değerde paylar veya oy hakkını haiz paylar verilir.

(2) İmtiyazlı payların karşılığında aynı değerde paylar verilir veya uygun bir tazminat ödenir.

(3) İntifa senetleri karşılığında aynı değerde haklar verilir veya tür değiştirme planının düzenlendiği tarihte gerçek değer ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 183 - Maddenin kaynağı, İBirk'nın 56 ncı maddesidir. Hüküm, ortaklık konunun devamı ilkesi bağlamında, payların ve hakların korunmasını amaçlamaktadır (Ayrıca 180 inci madde ile ilgili açıklamaya bakılmalıdır.). Hükümün iki ilkesi vardır. Birincisi pay ve ortaklık haklarının korunması, ikincisi ise eşit değerlilik ilkesidir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra ilkeyi koymaktadır. İlke iki alt ilkeyi içerir: (1) Tür değiştirmede mevcut katılma hakkı yani ortaklık konum ve (2) ortaklık hakları korunmalıdır. Tür değiştirme bahane edilerek hiçbir ortak şirketten çıkarılamaz ve hiçbir ortağın ortaklık hakları zedelenemez, azaltılamaz ve sınırlandırılmaz.

İBirk'nın dernek ve sermayesiz kooperatifler ile ilgili hükmü Tasarıya alınmamıştır.

İkinci fıkra - Üçüncü fıkra: Kaynağın Almanca metninde özel haklar için "Sonderrechte", Fransızca metninde "droit spéciaux" terimleri kullanılmıştır. Kaynakta tanımlanmamış bulunan bu terim geniş yorumlanır ve kapsamına, oyda imtiyazlı paylar, azlık hakları içinde yer alan bağlayıcı önerme hakları (bilanço müzakerelerinin ertelenmesi gibi), İsv. BK m. 709'da düzenlenen pay kategorilerinin ve grupların temsili, kuruculara ve diğer kişilere sağlanan menfaatler, şarta bağlı sermaye artırımındaki alım ve değiştirme hakları girer. Kanunda da aynı kapsam genişliğini vurgulamak amacıyla özel haklar terimi kullanılmıştır. Bu haklar yönünden de eşit değerlin sağlanması gerekir. Bölünen şirkette oydan yoksun paylar varsa kural olarak bunların sahiplerine aynı değerde oydan yoksun paylar verilir. Devralan şirkette oydan yoksun payın oluşturulması mümkün değilse oy hakkını haiz paylar ile eşitlik sağlanabilir. Aynı kural, intifa senetleri için de geçerlidir. Ancak, yeni tür şirket intifa senedi çıkarmaya veya oysuz paylar yerine oylu pay tahsisine müsait değil ise veya payların sağladığı özel haklar açısından eşitlik sağlanıyorsa tazminat ödenir.

Üçüncü fıkra: Tasarının 183 üncü maddesinde gerek imtiyazlı paylar gerek intifa senetleri için "veya uygun bir tazminat ödenir" ibaresi yer almaktadır. Bu ibare ile ne tür

değiştiren şirketlere ne de onların ortaklarına herhangi bir seçim hakkı tanınmamıştır. Esas olan imtiyazlı payların veya intifa senetlerinin tam karşılığı olan imtiyazlı payları ve intifa senetlerini vermektir. Payların ve intifa senetlerinin tam karşılığını almak pay sahibinin kanunî ve kaldırılıp sınırlandırılmayacak hakkıdır. Şirketin bu konuda herhangi bir yetkisi yoktur. Ancak, yeni türde imtiyazlı pay senetleri veya intifa hakları yaratmaya türün nitelik ve özellikleri imkân vermiyor ise o zaman bir zorunluluk olarak ilgili pay sahiplerine uygun bir tazminat ödenir. Hukukun geliştirilmesi öğretide ve yargı kararlarında olduğu için, olanağı bulunduğu ve yeni türde imtiyazlı paylar veya intifa senetleri yaratılmasına, bu türün nitelik ve özellikleri müsait olduğu halde her iki senedin yeni türde yaratılıp yaratılmaması sorunu hakkında gerekçede kesin bir tutum takınılmasından kaçınılmıştır. Kaynak öğretide de henüz bu sorunla ilgili görüşler ileri sürülmemiştir. Sorun hükümlerin amaçlarına ve özellikle ortağın veya pay sahibinin eski şirketteki konumunun ve haklarının aynen korunması ve yansıtılması ilkeleri bağlamında çözülecektir.

3. Kuruluş ve ara bilanço

MADDE 184- (1) Tür değiştirmede, yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır; ancak, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

(2) Bilanço günüyle tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin malvarlığında önemli değişiklikler meydana gelmişse ara bilanço çıkarılır.

(3) Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;

b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

G) Nevi değiştirme:

Madde 152 – Bir ticaret şirketinin nevinin diğer bir ticaret şirketi nevine çevrilmesi kanunda aksine hüküm olmadıkça, yeni nev'e ait kuruluş merasimine tabidir; Böylece yeni nev'e çevrilen şirket eskisinin devamıdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 184 üncü maddesi 79 uncu maddedeki değişiklikle paralellik sağlamak amacıyla değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 184 - Birinci fıkrâ: 6762 sayılı Kanununun 152 nci maddesinde geçerli olan kural, cümlenin ilk kısmında tekrarlanmıştır. Cümlenin ikinci kısmı ise kolaylık sağlamaktadır.

İkinci fıkrâ: 144 üncü maddede verilen açıklamaya bakılmalıdır.

4. Tür değiştirme planı

MADDE 185- (1) Yönetim organı bir tür değiştirme planı düzenler. Plan yazılı şekle ve 189 uncu madde uyarınca genel kurulun onayına tabidir. Tür değiştirme planı;

- a) Şirketin tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,
- b) Yeni türün Şirket sözleşmesini,
- c) Ortakların tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları, içerir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 185 - Tür değiştirme plânını düzenleyen bu maddenin gerekçesi için birleşme ve bölünmeye ilişkin ilgili hükümlerde yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

5. Tür değiştirme raporu

MADDE 186- (1) Yönetim organı tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlar.

- (2) Raporda;
  - a) Tür değiştirmenin amacı ve sonuçları,
  - b) Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,
  - c) Yeni Şirket sözleşmesi,
  - d) Tür değiştirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,
  - e) Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlülükleri ve kişisel sorumluluklar,

f) Ortaklar için yeni tür dolayısıyla doğan yükümlülükler hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri gösterilir.

(3) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler tür değiştirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 186 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde yer alan “kişisel” ibareleri “ şahsı” şeklinde değiştirilmiş ise de; Komisyonumuzca bu değişiklik kabul edilmeyerek “kişisel” ibaresi tercih edilmiş; ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 186 - Tür değiştirme raporunu düzenleyen bu maddenin gerekçesi için birleşme ve bölünmeye ilişkin ilgili hükümlerde yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

6. Tür değiştirme planının ve tür değiştirme raporunun denetlenmesi

MADDE 187- (1) Şirket, tür değiştirme planını, tür değiştirme raporunu, tür değiştirmede esas alınan bilançoyu işlem denetçisine denettirir.

(2) Şirket işlem denetçisine, yapılacak denetlemenin amacına hizmet edebilecek bütün bilgi ve belgeleri vermek zorundadır.

(3) İşlem denetçisi tür değiştirmeye ilişkin şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini, bilançonun gerçeğe uygun olup olmadığını ve tür değiştirmeden sonra ortakların hukuki durumlarının korunup korunmadığını incelemek ve değerlendirmek zorundadır.

(4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler denetlemeden vazgeçebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 187 nci maddesinin dördüncü fıkrasında, 147 nci maddede yapılan değişikliğe paralel düzenleme yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 187 - Tür değiştirme plânının ve tür değiştirme raporunun denetlenmesini düzenleyen bu maddenin gerekçesi için birleşme ve bölünmeye ilişkin ilgili hükümlerde yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

7. İnceleme hakkı

MADDE 188 - (1) Şirket;

- a) Tür değiştirme planını,
- b) Tür değiştirme raporunu,
- c) Denetleme raporunu,

d) Son üç yılın finansal tablolarını, varsa ara bilançoğu, genel kurulda karar alınmasından otuz gün önce merkezinde ve halka açık anonim şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun istediği yerlerde ortakların incelemesine sunar.

(2) İsteyen ortaklara anılan belgelerin kopyaları bedelsiz verilir. Şirket, ortakları, uygun bir şekilde inceleme haklarının bulunduğu hususunda bilgilendirir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 188 - İnceleme hakkını düzenleyen bu maddenin gerekçesi için birleşme ve bölünmeye ilişkin ilgili hükümlerde yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

8. Tür değiştirme kararı ve tescil

MADDE 189- (1) Yönetim organı tür değiştirme planını genel kurula sunar. Tür değiştirme kararı aşağıdaki nisaplarla alınır:

a) Kanunun 421 inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi hükmü saklı olmak şartıyla anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılması

şartıyla, genel kurulda mevcut oyların üçte ikisiyle; limited şirkete dönüştürme hâlinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlülüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla;

b) Bir sermaye şirketinin bir kooperatife dönüşmesi hâlinde tüm ortakların onayıyla;

c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunmaları şartıyla, ortakların dörtte üçünün kararıyla;

d) Kooperatiflerde;

1. Ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri şartı ile, genel kurulda mevcut oyların çoğunluğuyla,

2. Ek ödeme, diğer kişisel edim yükümlülükleri veya kişisel sorumluluk getiriliyorsa veya bu yükümlülükler veya sorumluluklar genişletiliyorsa, kooperatifte kayıtlı ortaklarının üçte ikisinin olumlu oyuyla,

e) Kollektif ve komandit şirketlerde tür değiştirme planı bütün ortakların oybirliğiyle onanır. Ancak, şirket sözleşmesinde ortakların tümünün üçte ikisinin olumlu oyuyla bu kararın alınabileceği öngörülebilir.

(2) Yönetim organı tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirir. Tür değiştirme tescil ile hukuki geçerlilik kazanır. Tür değiştirme kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 189 uncu maddesi, Tasarının 190 ncı maddesi ile birbirini tamamlayıcı işlemler olması nedeniyle birleştirilmiş, bu değişikliğe paralel olarak madde başlığına “tescil” ibaresi de eklenerek, madde iki fıkra hâline getirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, birinci fıkranın (a) bendi ile (b) bendi arasında paralelliğin sağlanması amacıyla (a) bendinde yer alan “bütün ortakların onayıyla” ibaresi “tüm ortakların onayıyla” şeklinde değiştirilmiş; ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 189 - Tür değiştirme kararını düzenleyen bu maddenin gerekçesi için birleşme ve bölünmeye ilişkin ilgili hükümlerde yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

9. Alacaklıların ve çalışanların korunması

MADDE 190- (1) Ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 158 inci ve iş sözleşmelerinden doğan borçlar hakkında 178 inci madde uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 190 - Ticaret siciline tescili düzenleyen bu maddenin gerekçesi için birleşme ve bölünmeye ilişkin ilgili hükümlerde yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

V - Ortak hükümler

1. Ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının incelenmesi

MADDE 191- (1) Birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması hâlinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilir. Denkleştirme akçesinin belirlenmesinde 140 ıncı maddenin ikinci fıkrası uygulanmaz.

(2) Davacı ile aynı hukuki durumda bulunmaları hâlinde, mahkeme kararı, birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin tüm ortakları hakkında da hüküm doğurur.

(3) Davanın giderleri devralan şirkete aittir. Özel durumların haklı göstermesi hâlinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilir.

(4) Ortaklık paylarının veya ortaklık haklarının korunmasını inceleme davası birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekle olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 191 inci maddesinin kenar başlığının “Ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının incelenmesi” olarak değiştirilmesini, birinci ile dördüncü fıkraların aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması halinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını’ isteyebilir. Denkleştirme akçesinin belirlenmesinde 140 ıncı maddenin ikinci fıkrası uygulanmaz.”

“(4) Ortaklık paylarının veya ortaklık haklarının korunmasını inceleme davası birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemez.”

Önerge gerekçesi

Birinci fıkradaki değişiklikte davada güvenli mahkemeler belirlenmiş, dördüncü fıkrada da birinci fıkra ile uyum sağlanmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 191 inci maddesindeki “kişisel” ibaresi “şahsı” şeklinde değiştirilmiş ise de bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmeyerek “kişisel” ibaresi tercih edilmiştir. Ayrıca, Tasarının 190 ıncı maddesi, Alt Komisyonca 189 uncu maddenin ikinci fıkrası hâline getirildiğinden, Tasarının 191 inci maddesi 190 ıncı madde olarak düzenlenmiş, bu değişiklik de Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 191 - Alacaklıların ve çalışanların korunmasını düzenleyen bu maddenin gerekçesi için birleşme ve bölünmeye ilişkin ilgili hükümlerde yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

2. Birleşmenin, bölünmenin ve tür değiştirmenin iptali ve eksikliklerin sonuçları

MADDE 192- (1) 134 ilâ 190 ıncı maddelerin ihlali hâlinde, birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin ortakları; bu kararın Türkiye

Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabilirler. İlanın gerekmediği hâllerde süre tescil tarihinden başlar.

(2) Kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi hâlinde de bu dava açılabilir.

(3) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı hâlinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verir. Hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişse mahkeme kararı iptal eder ve gerekli önlemleri alır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonun, Tasarının 190 uncu maddesini 189 uncu maddenin ikinci fıkrası olarak düzenlemesi sebebiyle Tasarının 192 nci maddesi teselsül ettirilerek 191 inci madde olarak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 192 - Maddenin kaynağı İBirk'nın 104 üncü maddesidir.

Hem birleşmede hem bölünmede hem de tür değiştirmede ortağın önceki şirketteki ortaklık (ortak olma) durumunun, devralan veya yeni tür şirkette devam etmesi, yani şirketin devamlılığı ilkesi birinci derecede önemi haiz olup her üç değişikliğe ilişkin koruma mekanizmalarının merkezini oluşturur. Ortaklık, devralan şirkette veya yeni türde devam etmiyorsa ortak kanunun izin vermeyeceği bir haksızlığa, dolayısıyla zarara uğramış demektir. Çünkü, birleşme, bölünme veya tür değiştirme, çok defa çoğunluk tarafından ortağın ortak konumunu devam ettirmemesi, yani ortaklıktan çıkarılması veya ortaklığının ya da ortaklık haklarının zarara uğratılmasının aracı olarak kullanılabilir. Bu tür yapı değişikliklerinde böyle bir art niyet de bulunabilir. İşte 192 nci madde bu haksızlığı gidermeyi amaçlayan bir hüküm olup, çarelerin birincisidir. İkinci çare ise, 193 üncü maddedir. Her iki hüküm birbirini tamamlamaktadır.

Birinci fıkra: Birinci fıkra haksızlığa uğrayan ortağı bir denkleştirme akçesi ile tatmin etmeyi amaçlamaktadır. Denkleştirme talebi çoğu kez 193 üncü maddedeki iptal davasının açılması olanağının bulunmadığı hallerde kullanılacak olmasına rağmen, iptal davasının açıldığı durumlarda da ikame edilebilir. Birinci fıkra açıklik sağlamak amacıyla "Anteilsrechte/les parts sociales" terimi, kaynaktan ayrılacak "ortak olmayı sürdürme hakkı olarak" çevrilmiştir. Hem kenar başlıktaki hem metindeki "inceleme" davası aynı zamanda ortaklığı sürdürme hakkının, ortaklık haklarının ve ayrılma karşılığının denetlenmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Bu dava diğer yönden bir yeniden yapılandırma davasıdır. Çünkü,

davacı belli bir tutarı, yani bir zararın Türk lirası ile ifadesini dava etmeyecek; uygun, yani hakkaniyete uygun bir denkleştirme akçesi isteyecektir. Mahkeme de bir zarar hesaplaması yapmayacak, birleşme sözleşmesini ve bölünme ya da tür değiştirme sözleşmesini/planını inceleyerek olması gereken karşılığın ödenmesini karara bağlayacaktır.

Kaynağın Almanca metninde “angemessen” Fransızca ve İtalyanca metninde sırasıyla “adéquate” “adeguato” sözcükleri kullanılmış, bu sözcükler Türkçeye “uygun” diye çevrilmiştir. İsv. BK’da da aynı sözcükler 42 nci maddede kullanılmıştır. Bu sözcükler Borçlar Kanununun 42 nci maddesinde “adaletle tevfikân” şeklinde Türkçe’ye çevrilmiştir. Ancak, “uygun” sözcüğü hakkaniyete ve adalete uygun olmayı da içerir, fakat ondan daha geniştir. Kaynağın bu sözcükler yerine hakkaniyet ve adil terimlerini kullanmadığı da dikkate alınarak “uygun” sözcüğü tercih edilmiştir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, mahkeme kararının etkisini aynı hukukî durumdaki ortaklara da taşıyan bir “class action”u düzenlemektedir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra bir taraftan ortağın dava giderlerini karşılayamama kaygısıyla hakkını aramaktan vazgeçmesi ve haksızlığa karşı sessiz kalması olasılığını ortadan kaldırmayı amaçlamakta, diğer taraftan da haksız, dayanaksız ve delilsiz davaların giderlerinin devralan şirket tarafından karşılanıyor olması dolayısıyla teşvik edilmesini önlemek gayesini gütmektedir.

Dördüncü fıkra: Ortak olma hakkının veya ortaklık haklarının korunması davası esasta bir denkleştirme davasıdır. Denkleştirmenin belirlenip ödemenin yapılmasıyla, amaç elde edilir. Bu dava dolayısıyla birleşme kararının geçersizliği yoluna gidilmesi amacı aşar; meğerki, kararın da iptalini gerektiren bir sebep var olsun. Böyle bir sebep olayda mevcutsa 193 üncü madde uygulanır.

3. Sorumluluk

MADDE 193- (1) Birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar. Kurucuların sorumlulukları saklıdır.

(2) Birleşmeyi, bölünmeyi veya tür değiştirmeyi denetlemiş kişiler şirketlere, münferit ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar.

(3) 202 ilâ 208, 555, 557, 560 ıncı madde hükümleri saklıdır. Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflası hâlinde 556 ve 570 inci maddeler ile Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 193 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) 202 ilâ 208, 555, 557, 560 ncı madde hükümleri saklıdır. Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflâsı hâlinde 556 ve 570 inci maddeler ile Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Hükümde yer alan madde numaraları hataen yanlış yazılmıştır. Bu maddî hatanın düzeltilmesi amacıyla bu önerge verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 193 üncü maddesi Alt Komisyonca 192 nci madde olarak kabul edilmiş, birinci fıkrada 191 inci maddeye yapılan atıf değişiklik çerçevesinde uygun sağlanması amacıyla “190 ncı” şeklinde değiştirilmiştir. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 193 - Maddenin kaynağı; İBirk'nın 105 inci maddesi ile 78/855 sayılı Yönergenin 22 (1) inci maddesidir.

Birinci fıkra: Bu hüküm, özel bir iptal davasını düzenlemektedir. İptal sebebi birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin hükümlerin ihlâlidir.

İkinci fıkra: Hüküm, AET Yönergesine uygun olarak düzeltme olanağını sağlamaktadır.

VI – Ticari işletme ile ilgili birleşme ve tür değiştirme

MADDE 194- (1) Bir ticari işletme, bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınmak suretiyle birleşebilir. Bu hâlde devralan ticaret şirketinin türüne göre 138 ilâ 140, 142 ilâ 158 ve ortak hükümlere ilişkin 191 ilâ 193 üncü madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

(2) Bir ticari işletmenin bir ticaret şirketine dönüşmesi hâlinde 182 ilâ 193 üncü maddeler kıyas yoluyla uygulanabilir.

(3) Bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüştürülebilmesi için, söz konusu ticaret şirketinin paylarının tümü, ticari işletmeyi işletecek kişi veya kişiler tarafından devralınmalı ve ticari işletme bu kişi veya kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Bu hâlde, ticari işletmeye dönüştürülen ticaret şirketi, bir kollektif veya komandit şirket ise mezkûr ticaret şirketinin borçlarından, ticari işlet-

meyi işletecek kişi ve kişiler ile ticaret şirketinin eski ortakları da 264 üncü maddedeki zamanasımı süresince sıfatlarına göre müteselsilen sorumlu olurlar. Dönüştürmeye bu Kanunun 264 ilâ 266 ncı maddeleri de uygulanır.

(4) 182 nci maddenin üçüncü fıkrası hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 194 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) Bir ticaret şirketinin bir ticarî işletmeye dönüştürülebilmesi için, söz konusu ticaret şirketinin paylarının tümü, ticarî işletmeyi işletecek kişi veya kişiler tarafından devralınmalı ve ticarî işletme bu kişi veya kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilân edilmelidir. Bu hâlde, ticarî işletmeye dönüştürülen ticaret şirketi, bir kollektif veya komandit şirket ise mezkûr ticaret şirketinin borçlarından, ticarî işletmeyi işletecek kişi ve kişiler ile ticaret şirketinin eski ortakları da 264 üncü maddedeki zamanasımı süresince sıfatlarına göre müteselsilen sorumlu olurlar. Dönüştürmeye bu Kanunun 264 ilâ 266 ncı maddeleri de uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Üçüncü fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “türüne dönüştürülen ticaret şirketi” ibaresi doğru olmadığından bu ibare yerine işlemin anlamına uygun düşen “ticarî işletmeye dönüştürülen ticaret şirketi” ibaresi kullanılmış, ayrıca, açıklığı sağlamak amacıyla “müteselsilen” kelimesi cümleye eklenmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyon, Tasarının 190, 191 ve 192 nci maddelerinde yaptığı değişiklik ve teselsül doğrultusunda, Tasarının 194 üncü maddesini 193 üncü madde olarak aynen kabul etmiş; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

Bir ticarî işletmenin, bir ticaret şirketiyle birleşmesi veya bir ticarî işletmenin bir ticaret şirketine dönüşmesi ihtiyacı doğabilir. Oysa Tasarıda bu konuda herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Alt Komisyon, muhtemel birleşme veya tür değiştirme durumunu göz önüne alarak, bu boşluğu doldurmak amacıyla Tasarıya, “Ticarî işletme ile ilgili birleşme ve tür değiştirme” başlığı altında, yeni 194 üncü madde eklemiştir. Alt Komisyonca eklenen bu yeni 194 üncü madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEREKÇE

134 üncü maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 194 - Hüküm, 553 üncü maddeye benzer bir şekilde sorumluluğu özel olarak düzenlemektedir.

G) Şirketler topluluğu**I - Hâkim ve bağlı şirket**

MADDE 195- (1) a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,

b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa,

birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Birinci fıkrada öngörülen hâller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir.

(3) Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir.

(4) Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.

(5) Şirketler topluluğunun hâkiminin, merkezi veya yerleşim yeri yurt içinde veya dışında bulunan, bir teşebbüs olması hâlinde de, 195 ilâ 209 uncu maddeler ile bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır. Hâkim teşebbüs tacir sayılır. Konsolide tablolar hakkındaki hükümler saklıdır.

(6) Şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasında “yönetim kurulu” terimi limited şirketlerde müdürleri, sermayesi

paylara bölünmüş komandit şirketler ile şahıs şirketlerinde yöneticileri, diğer tüzel kişilerde yönetim organını ve gerçek kişilerde gerçek kişinin kendisini ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 195 inci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmıştır:

Tasarı şirketler topluluğunu sermaye şirketleri topluluğu olarak düzenlemiş, sadece 195 inci maddenin beşinci fıkrasında topluluğun tepesinde, herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin bulunmasına ilişkin bir hükme yer vermişti. Alt Komisyonadaki görüşmeler sırasında bu dar sistemin bazı sakıncalar doğurabileceği düşünülerek hükmün amacına göre hareket edilerek gerekli olan yerlerde ticaret şirketine veya teşebbüse yer verilmesi ve topluluğa ilişkin hükümlerin hakim ve bağlı şirketlerden birinin yurtdışında olması halinde de uygulanacağına dair bir hüküm öngörülmesi ve açıklık ile kesinliği sağlayıcı bazı ifade değişikliklerinin yapılması öngörülmüştür. Topluluğun bir salkım veya piramit olduğu durumlarda ara hakim şirketlerin şahıs şirketleri konularak sistemde boşluk doğmasına meydan vermemek için 195 inci maddenin birinci fıkrasında ticaret şirketinin yer almasının daha doğru olacağı kanaatine varılmıştır. Ayrıca açıklık ve kesinliği sağlamak için maddenin birinci fıkrasındaki “şirket sözleşmesine dayalı olarak” ibaresi yerine “şirket sözleşmesi uyarınca”; “çoğunluğunu kullanabiliyorsa” ibaresi yerine “oy haklarının çoğunluğuna sahipse”; ikinci fıkrasındaki “çoğunluk etkisini haiz miktarda paylarına sahip bulunmak” ibaresi yerine “onu yönetebilecek miktarda paylarına sahip bulunması” ibareleri tercih edilmiştir. Ayrıca, beşinci fıkradaki “şirketler topluluğunun tepesinde” ibaresinin “şirketler topluluğunun hakiminin” ifadesiyle değiştirilmesinin anlama daha uygun düşeceği düşünülmüştür. Açıklanan nedenlerle yapılan değişiklikle Tasarının 195 inci maddesi kabul edilmiştir.

Alt Komisyonca, yukarıda ayrıntılı olarak açıklanan gerekçelerle yapılan değişiklik Komisyonca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Şirketler Topluluğu

(195 ilâ 209 ncu Maddelerle İlgili Genel Açıklamalar)

Sermaye şirketleri, özellikle anonim şirketler hukuku, uzun yıllardan beri ekonomik yaşam gerçeğine yabancı bir hukukî varsayımda ısrar etmektedir. Bu varsayımın veya başka bir deyişle temel hipotezin yanlışlığı gün geçtikçe daha da belirgin hâle gelmektedir. Bu hipotez, bir şirketler topluluğu içinde yer alsın, bağlı şirket konumunda bulunsun bile bir şirketin, dolayısıyla bir sermaye şirketinin bağımsız olduğudur. Bir şirket başka bir şirketin hakimiyeti altında bulunsun, onun belirlediği politikalar kendi menfaatine uymasın bile uygulamak zorunda kalsın, hakim şirketin talimatlarını aynen yerine getirmeye fiilen zorunlu olsa, bu talimatların yerine getirilmesi kendisine kayıp verse bile bağımsızdır,

serbest iradesini kullanır demek gerçeği görmezlikten gelmektir. Bu varsayım gerçeğe gözün kapatılması, yöneticilere, azlığa ve küçük pay sahiplerine haksızlıklar yapılması anlamına gelmektedir. Kanunlar, şirketler topluluğu olgusunu dikkate almadan, yönetim kurulu üyelerinin özen borcunu istisnasız düzenlemiş, hakim şirketin talimatlarına uyan yöneticileri sorumlu saymış, hatta, yargı onları tazminata mahkûm etmiştir. Haklılık temelinden yoksun bağımsız şirket dogmasına göre, bağlı şirketin yönetim kurulunun, bu şirketin menfaatini gözeterek karar alması gerekir; aksi halde sorumlu olur. Oysa, yavru şirketin yönetim kurulu, talimat altında çalışan, menfaatler çatıştığında, hemen daima hakim şirketin ve topluluğun menfaatlerini ön planda tutmak zorunda olan, aksi halde işini yitiren, hakim şirketin, topluluğun veya makro politikalar sebebiyle bir topluluk şirketinin yararına olup, kendi ortaklığının kaybı sonucunu doğuran kararlar veren bir organdır. Hukukî konumu “bağlı yönetim kurulu” terimiyle ifade edilir. Bağlı şirketin topluluk dışında kalan pay sahipleri de aynı çaresiz konumdadır. Kayıp hatta zarar tehlikesi altındadır.

Federal Almanya, “bağlı işletmeler hukuku” başlığı altında bu kurumu ilk düzenleyen ülkedir. Onu Avusturya, İsviçre ve Hollanda, Brezilya, Portekiz, Tayvan, Hırvatistan, Slovenya izlemiştir. Alman hukukunda “konzern” diye adlandırılan “şirketler topluluğu”na, “grup”a ilişkin olmak üzere belli başlı Avrupa ülkeleri ulusal hukuklarında, çeşitli hukukî alanlara ilişkin münferit hükümler bulunmaktadır. Meselâ, Fransa’da iş ve İtalya’da iflâs hukuklarında, İngiltere’de bir işletmenin tamamının alımı önerisine (take-over) ilişkin düzenlemelerde şirketler topluluğu hakkında istisnâî kurallar mevcuttur. Türkiye başta olmak üzere birçok ülkede de vergi, sermaye piyasası ve banka hukuku alanlarında münferit düzenlemelere gidilmiştir. AT’ın şirketler hukukuna ilişkin Yedinci Yönergesi, şirketler topluluğunun yılsonu finansal tabloları, yani konsolide hesaplar hakkındadır. Bunun dışında, AT’ın Dokuzuncu Önyönergesi de konzern hukukuna özgülenmiştir. Bazı bilim adamları ise işletmeler, daha dar bir terimle şirketler topluluğunun katı kurallarla düzenlenmesinin bu alandaki gelişmeyi durduracağı görüşündedir. Bu hususta, İsviçre öğretisi örnek gösterilebilir. İsv. BK da, bu görüşü yansıtmaktadır. İsv. BK m. 717 (1) söz konusu anlayışın açık kanıtıdır. Diğer yandan İsv. BK m. 663 (1)’de ise konzernin tanımlanmış olması da ilgi çekicidir. İsviçre öğretisinde hakim görüşe sert bir şekilde karşı çıkanların sayısı da oldukça fazladır.

Tasarı ekonomik hayat gerçeği ile hukuk kurallarının çelişmemesi gerektiği düşüncesine ağırlık tanıması ve şirketler topluluğunu bazı temel kurallara bağlamıştır. Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemenin bazı hükümleri, Alm. POK’un 17-21 inci maddelerinden bazı değişikliklerle alınmıştır. Bir kısım hükümlere de aynı Kanunun bağlı işletmeler hakkındaki hükümleri (291 ilâ 337 nci paragraflar) esin vermiştir. Ancak Tasarının sistemi, özellikle sorumluluğa ilişkin kuralları özgündür. Sistemin oluşturulmasında, Avrupa konzern hukukuna ilişkin Forum Europeum (FE)’un (ZGR 1988, 672) önerileri de dikkate alınmıştır.

Tasarı “şirketler topluluğu” terimini tercih etmiş, çeşitli hükümlerinde ise aynı kavramı ifade etmek üzere sadece “topluluk” sözcüğünü de kullanmıştır. Bu kavramı Almanya, Avusturya, Hollanda ve İsviçre “konzern” diye adlandırmakta; İngiltere, Fransa, İspanya ve İtalya’da “grup/topluluk”; Amerika Birleşik Devletleri ise “bağlı şirketler/bağlı topluluk” sözcüklerini uygun bulmaktadır (affiliated company/affiliated group). FE, “konzern” sözcüğünün, Almanya’nın çok güçlü olan “konzern hukuku” düzenlenmesinin hakimiyeti altında bulunduğu gerekçesiyle “konzern” sözcüğü yerine “group”u önermiştir. Kanunda “şirketler topluluğu” teriminin kabul görmesinin sebebi, bu terimin hem hukukî olması, hem kavramı tanıtmaya gücünün bulunması, hem de toplumda yaygınlık kazanmış olmasıdır.

Şirketler topluluğu kavramı yönünden önemli bir sorun da tanımdaki belirleyici unsurun, “hakimiyet veya tekelden yönetim” mi yoksa “kontrol” mu olduğudur. AT’ın

şirketler hukukuna ilişkin Yedinci Yönergesiyle, Belçika, Fransız, İngiliz ve İtalyan hukuklarında kabul edilen sisteme göre, bir şirket diğer bir şirketi (şirketleri) oy çoğunluğu veya diğer hakimiyet araçları ile kontrol ediyorsa, şirketler topluluğundan sözedilir. Buna karşılık, bir şirket diğeri üzerinde herhangi bir şekilde bir etki icra edebilmek gücüne sahipse o şirket “hakimiyet” kurmuş demektir. Kontrol, matematiksel ve dolayısıyla kesin bir ölçüttür. Hakimiyet ise, karinelere de sonuç bağlar. “Kontrol” anlayışı, ana şirketin yavru şirketler üzerinde kurduğu veya kurduğu varsayılan hakimiyet olgusu üzerine yapılandırılmıştır. Kontrol araçları “kontrol” sistemini benimseyen düzenlemelerde çoğu kez sıra numarası altında sayılır: Sermaye çoğunluğu, oy çoğunluğu, yönetim organındaki üyelerin çoğunluğu gibi. Kontrol sisteminde hakimiyetin uygulanıp uygulanmadığına bakılmaz; hatta hakimiyetin uygulanmadığının ispatına bir sonuç bağlanmaz. Meselâ, AT’nın Yedinci Yönergesinde olduğu gibi, konsolidasyona tâbi işletmeler kontrol ölçütüne göre belirlendiklerinden, bir işletme kendisinin üzerinde hakimiyet uygulanmadığını ispatlayarak konsolidasyon kapsamından çıkamaz (Bakınız. Alm. TK 290 ıncı paragrafı). Anılan sistemin ilkesi şudur: Kim hakimse, hakimiyeti de uyguluyordur. Hakimiyet ve tek elden yönetim ölçüsüne dayalı sistemde ise hakimiyet olanaklarının sadece varlığı, per se, hakimiyetin de uygulandığı şeklinde yorumlanmaz, hakimiyetin gerçekten uygulanıyor olması gerekli görülür; bunun (gereğinde) ispatı istenir.

Bu anlayışa göre, şirketler topluluğunun tepesindeki işletme (bakınız. 195 (6) hükmü) konumuna ve yetkilerine göre, tek elden yönetim için gerekli politikaları oluşturup bunu en alttaki şirketlere kadar uygulatabiliyorsa, hakimiyet ve tek elden yönetim vardır. Yoksa, tek elden yönetimin bulunmaması sebebiyle, her işletme kendi politikalarını uyguluyor, kendi seçtikleri yoldan gidiyorsa hakimiyet ve dolayısıyla topluluk da yoktur. Alman sistemi tek elden yönetimi benimsemiştir. Ancak uygulamada ve öğretilerde genel kabul gören “kontrol” sistemidir. FE iki sistemin bir arada bulunabileceğini kabul etmektedir.

Tasarı, 195 inci maddenin birinci fıkrasından açıkça anlaşıldığı üzere “kontrol” sistemini temel almış, sadece ikinci fıkrasında bir karine kabul etmiştir. Karineye dayanılması halinde karşı taraf bunun aksini ispat etmek zorundadır.

Şirketler topluluğunun dogmatik düzeni kurulurken ortaya çıkan temel sorunlardan biri de, topluluğun aktörlerinin sermaye şirketleri mi, yoksa işletmeler mi olacağıdır. Alman sistemi, “işletme”ye dayandırılmıştır. Bu sebeple, tasarı aşamasında Türk sistemini inceleyen bazı ünlü Alman profesörleri, Tasarının sermaye şirketlerini esas almasını eleştirmişlerdir. “İşletme” esasının geniş kapsamlı olduğu, uygulama kolaylıkları sağladığı şüphesizdir. AT’nın konsolidasyona ilişkin 7 nci yönergesi de aynı sistemi kabul etmiştir. Tasarı, düzenini sermaye şirketleri üzerine kurmuş, ancak 195 inci maddenin altıncı fıkrasında sisteme işlerlik kazandıran geniş bir istisnaya yer vermiştir. Anılan hüküm uyarınca, şirketler topluluğunun tepesinde, sermaye şirketi olmayan bir şirket, işletme veya gerçek bir kişi de bulunabilir. Bu halde de 195 ilâ 209 uncu (bu madde dahil) madde hükümleri uygulanır. Kapsamın geniş tutulmasının birçok sorun çıkarabileceği ve sistemin bunların çözümünde yetersiz kalabileceğinden endişe edilmiştir. Şirketler topluluğunu ilk defa düzenleyen bir ülkenin “işletme” gibi geniş, sınırları kolay belirlenemeyen bir kavramı esas almasının güçlükler yaratabileceği düşünülmüştür. Türk sistemi yirmi madde ile oluşturulmuştur. Almanya, beheri birçok uzun ve yoğun paragraftan oluşan yüz ellinin üzerinde maddeye yer vermiştir. Şirketler topluluğu hukukumuzda ilk defa düzenlenirken, işletmelere dayanılamayacağı gibi çok ayrıntılı, yoğun ve girift bir sistem de tercih edilmezdi. Türk sisteminin düşünce temelleri oluşturulur ve teorisi üzerinde çalışılırken, şirketler topluluğunun Ülkemizde en çok rastlanılan aktörlerinin sermaye şirketleri olduğu, kolektif ve komandit şirketlerin toplulukta nadiren yer aldıkları, tek kişi ticarî işletmelerin ise hemen hemen hiç toplulukta bulunmadığı gerçeği de gözönünde tutulmuştur.

Türk uygulamasında örneklerine hemen hemen hiç rastlanmayan, geleneği olmayan, hakimiyet ve kârın kısmen veya tamamen (bakınız. m. 195 (1) N. 2 ve m. 198 (3)) aktarılması sözleşmeleri gibi işletme sözleşmelerine kavram olarak yer verilmişse de bu sözleşmeler (Alm. POK'nın aksine (bakınız. 291 ve devamı paragrafları)) düzenlenmemiştir.

Madde 195 - Birinci fıkra: Birinci fıkra “kontrol” ölçütüne uygun olarak hakimiyet olanaklarını araçlarını saymaktadır. Sayılan araçlardan herhangi birinin varlığı halinde fiili şirketler topluluğu meydana gelir. Bu, sözleşmesel şirketler topluluğundan farklı bir topluluğu ifade eder. Birinci fıkranın (a) bendinin (1), (2) ve (3) numaralı alt bentlerinde oy haklarının ve yönetim organı üyelerinin çoğunluğu ve oy sözleşmeleri ile sağlanan çoğunluk ifade edilmiştir. Fıkranın sermayenin çoğunluğuna sahip bulunmayı bir hakimiyet (kontrol) aracı olarak kabul etmediğine dikkat edilmelidir. Hakimiyetin varlığının kanunen kabulü için fıkranın anılan alt bentlerde sayılan şartların birarada bulunması gerekmez. Üç şıktan herhangi birinin varlığı yeterlidir. Bunu vurgulamak amacıyla “veya” sözcüğü tekrarlanmıştır.

(a) bendinde sayılan hallerden birinin varlığında hakimiyeti ve hakim şirket/bağlı şirket olgusunu varsaymış, başka bir deyişle bir hukukî faraziye koymuştur.

Birinci fıkranın (b) bendinde ilk planda borçlar hukuku bağlamında hakimiyet sözleşmeleri kastedilmiştir. Bu sözleşmeler temelinde sözleşmesel şirketler topluluğu kurulur. Hakimiyet sözleşmeleri dışındaki sözleşmelerle, meselâ pahasahipleri sözleşmeleriyle de hakimiyet sağlanabilir. Hükümdeki “başka bir yolla” ibaresi geniş yorumla olarak sağlamaktadır. Birleşmeler, bölünmeler ve pay alımları da bu ibare içine girebilirler.

Pahasahipleri sözleşmeleri veya oy sözleşmeleri ile birden fazla kişinin hakimiyeti birlikte kurmaları halinde bunlar arasındaki ilişkinin niteliği, özellikle 202 ve devamı maddelerinde düzenlenen denkleştirme birliğinde hakim olanlar tarafından nasıl gerçekleştirileceği, pahasahipleri ve alacaklılar tarafından yönetilebilecek tazminat talepleri bakımından nasıl bir uygulama yapılacağı ve birlikte hakim olanlar arasında teselsül ilişkisi bulunup bulunmayacağı sorunlarının çözümü öğretiyeye ve içtihatlarla bırakılmıştır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, birinci fıkranın aksine, aksi ispat edilemeyen bir kanunî varsayımı değil bir karineyi düzenlemektedir. Bir sermaye şirketinin paylarının çoğunluğuna sahip olmak esasında hakimiyet kurulması için yeterli değildir. Önemli olan birinci fıkrada öngörülen oyların çoğunluğuna sahip bulunmaktır. Çünkü oyda imtiyaz hakları ve yönetim organındaki çoğunluk sermaye çoğunluğunu tamamen etkisiz duruma getirebilir. Onun için ikinci fıkra sermaye çoğunluğunu hakimiyetin varlığı yönünden sadece bir karine olarak görmüştür.

Pay senetleri geniş halk yığınlarına yayılmış, teknik terimle atomize olmuş, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde bazen yüzde yirmibeş-otuz, hatta daha küçük orandaki pahasahiplikleriyle (iştiraklerle) de hakimiyet kurulabilir. İkinci fıkranın ikinci kısmı da söz konusu karineyi hükme bağlamıştır.

Üçüncü fıkra: Fiili şirketler topluluğunda bazı şirketler üzerinde hakimiyet bazen doğrudan değil de dolayısıyla kurulabilir. Dolaylı hakimiyet, tek başına ve birlikte hakimiyet şeklinde görülebilir. Dolayısıyla hakimiyette, hakim şirketin veya şirketlerin (birlikte hakimiyet) bir şirkette herhangi bir katılma payı bulunmaz, ancak bu şirket, hakim olduğu bir şirket aracılığıyla söz konusu şirket üzerinde hakimiyet uygulayabilir.

Dördüncü fıkra: Dördüncü fıkra “şirketler topluluğu”nu tanıtmakta ve ayrıca “topluluk şirketi”nin anlamını ortaya koymaktadır.

Beşinci fıkra: 195 inci madde, Almanya başta olmak üzere hemen hemen tüm ülkelerin şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemelerinin aksine, şirketler topluluğunun sermaye şirketlerinden oluşmasını öngörmüş, şirket sıfatını taşımayan kişi topluluklarının, şahıs

şirketlerinin, tek kişiye, derneğe, iktisadî devlet teşekküllerine ve kamu tüzel kişilerine ait ticarî işletmelerin ve gerçek kişilerin, yani geniş anlamda “teşebbüs”lerin, topluluk üyesi olmasını kabul etmemiştir. Sistemimize göre yukarıda da açıklandığı gibi bir kollektif ve komandit şirket, bir topluluk şirketi olamaz. Bunun kapsamlı bir istisnası beşinci fıkrada öngörülmüştür. Diğer bir istisna 198 inci maddenin birinci fıkrasında yer almakta, bildirim yükümünün kapsamına şahıs şirketlerindeki paylar da girmektedir. Bir şirketler topluluğunun tepesinde sermaye şirketi olmayan herhangi bir özel veya kamu tüzel kişisi, gerçek kişi veya ticarî işletme bulunabilir. Bunların merkezleri veya yerleşim yerleri yurt dışında da bulunabilir. Tüm bu olgular söz konusu topluluğun şirketler topluluğu kabul edilmesine engel olmaz, şirketler topluluğuna ilişkin özel hükümlerin uygulanmamasının gerekçesini oluşturamaz.

Beşinci fıkra, anılan özel hükümlerin uygulanmasından kaçınmanın (kurtulmanın) yollarını kapatmak amacıyla, geniş kavramlara ve ifadelere yer vermiştir. Bu sebeple hüküm, sıfatı, türü, amacı, görevi, yetkileri ve ehliyet durumu ne olursa olsun, gerçek ve tüzel kişiyi ya da işletmeyi niteleyip uygulamadan kaçınmaya yol açabilecek yorumlara müsait değildir. Hükme hukukî şekilden hareketle istisna getirilmemesi ve amaca sıkı bağlılık ilkesine göre yapılacak yorumların tercih edilmesi, hükmün öngörülme amacının yönergesidir. Onun için “işletme” sözcüğü de bilinçle seçilmiştir. “İşletme” kavramının “teşebbüs”ü veya benzeri diğer kavramları kapsadığı da şüphesizdir.

Altıncı fıkra: Son fıkra beşinci fıkrayı tamamlamakta ve hükme geniş uygulama alanı sağlamak ve terimlerden doğabilecek yorum güçlüklerini ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüş bulunmaktadır.

II - Pay ve oy oranlarının hesaplanması

MADDE 196- (1) Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki iştirakinin yüzdesi, o sermaye şirketindeki payının veya payların itibarî değerleri toplamının, iştirak olunan şirketin sermayesine oranlanmasıyla bulunur. Sermaye şirketinin hem kendi hem de onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elindeki kendi payları, hesaplamada o şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinden düşülür.

(2) Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki oy hakkının yüzdesi, ticaret şirketinin o sermaye şirketinde sahip bulunduğu paylardan doğan kullanılabilen oy haklarının toplamının, sermaye şirketindeki kullanılabilir tüm oy haklarının toplamına oranlanmasıyla bulunur. Hesaplamada, sermaye şirketinin hem kendi hem de onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elindeki paylarından doğan oy hakları düşülür.

(3) Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketinde sahip olduğu paylar hesaplanırken ona bağlı şirketlerin sahip oldukları veya onun hesabına alınmış olup üçüncü kişilerin elindeki paylar da hesaba katılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 196 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 196- (1) Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki iştirakinin yüzdesi, o sermaye şirketindeki payının veya payların itibarı değerleri toplamının iştirak olunan şirketin sermayesine oranlanmasıyla bulunur. Sermaye şirketinin hem kendi hem de onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elindeki kendi payları hesaplamada o şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinden düşülür.

(2) Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki oy hakkının yüzdesi, ticaret şirketinin o sermaye şirketinde sahip bulunduğu paylardan doğan kullanılabilen oy haklarının toplamının, sermaye şirketindeki kullanılabilir tüm oy haklarının toplamına oranlanmasıyla bulunur. Hesaplamada, sermaye şirketinin hem kendi hem de onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elindeki paylarından doğan oy hakları düşülür.

(3) Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketinde sahip olduğu paylar hesaplanırken ona bağlı şirketlerin sahip oldukları veya onun hesabına alınmış olup üçüncü kişilerin elindeki paylar da hesaba katılır.”

Önerge gerekçesi

Bir taraftan, amacı ve anlamı aynen koruyarak, birinci ve ikinci fıkralarda metin kısaltılarak hükümlerin söylem gücü artırılmış, diğer taraftan da mehaz Alman Kanunu dikkate alınarak maddeye üçüncü fıkra eklenmiştir.

İkinci ve üçüncü fıkralarda, kendisine iştirak edilen şirketten hareketle, bu şirketin iktisap etmiş olduğu kendi payları ile onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elinde bulunan paylar ve bu paylara ilişkin “sermayeden düşülme” hükmü öngörülmüştür. Yeni fıkrada da aynı hukuki düşünceyle, bu defa kendisine iştirak edilen şirket hareket noktası alınmış ve bir “hesaba katma” hükmü getirilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 195 inci maddede açıklanan gerekçelerle, Tasarının 196 ncı maddesinin birinci fıkrası “Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki iştirakinin yüzdesi o ticaret şirketinin sermaye şirketinde sahibi olduğu payın veya payların itibarı değerleri toplamının iştirak olunan şirketin sermayesine oranlanarak” şeklinde değiştirilmiştir.

Nitekim esinlenen Alman Paylı Şirketler Kanununun 16 ncı paragrafının ikinci fıkrası, kabul ettikleri sisteme uygun olarak, bir teşebbüsün bir sermaye şirketine iştiraki şeklinde düzenlenmiştir. Aynı durum maddenin ikinci fıkrası için de geçerlidir.

Alt Komisyonca yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 196 - 196 ncı madde, hâkimiyetin varolup olmadığı saptanmasında pay ve oy miktarlarının hesaplanmasının yöntemini ve yorumunu belirleyen emredici nitelikte bir hükümdür.

Hüküm, 195 inci maddenin uygulanmasında kilit role sahiptir. Hükümün esin kaynağı Alm. POK 16 ncı paragrafıdır. Ancak Alman sistemi işletme esasına dayalı olduğu için 16 ncı paragrafı sermaye şirketi dışındaki olasılıklar için de hükümler öngörmüştür. Birinci fıkra pay, ikinci fıkra oy oranlarının hesabına ilişkindir.

Birinci fıkra: Bir sermaye şirketinin diğer bir sermaye şirketine katılma oranı katılan şirketin katılan şirketteki paylarının nominal değerlerinin toplamının katılan şirketin sermayesine oranına göre bulunur. Hesaplama payların sayısının değil, itibarî değerlerinin dikkate alınması şarttır. “İtibarî değer” kavramı 476, 565 ve 583 üncü maddelere göre yorumlanır. Payların bedellerinin tümünün ödenmiş olup olmaması hesaplamada etkili olmaz.

Katılma payı oranının hesaplanmasında, katılan şirketin iktisap ettiği kendi payları, isterse bu paylar o şirket hesabına başkasında bulunsun, toplamdan düşülür.

İkinci fıkra: Birinci fıkradaki kural ikinci fıkrada tekrarlanmıştır. Ancak hareket noktası oyda imtiyazlı paylardır. Hesaplama, oy imtiyazını haiz payların verdiği oy hakları hem katılan şirket yönünden hesaba katılır, hem de katılan şirketteki toplam oy sayısı bulunarak oranlama yapılır. Hükümde önem taşıyan bir diğer hukukî olgu “kullanılabilir oy”dur. Kullanılması mahkemece verilen tedbir kararıyla engellenmiş bulunan, oydan yoksunluk hükümlerine tâbi (m. 436) olan veya 198 inci maddenin kapsamına giren paylardan doğan oylar gibi kullanılmayan oylar hesaba katılmaz.

III - Karşılıklı İştirak

MADDE 197- (1) Birbirlerinin paylarının en az dörtte birine sahip bulunan sermaye şirketleri karşılıklı iştirak durumundadır. Bu payların yüzdelerinin hesaplanmasında 196 ncı madde uygulanır. Anılan şirketlerden biri diğerine hâkimse, ikincisi aynı zamanda bağlı şirket sayılır. Karşılıklı iştirak durumundaki şirketlerin her biri diğerine hâkimse ikisi de bağlı ve hâkim şirket kabul olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 197 nci maddesinde, karşılıklı iştirakin, esasında sermaye şirketleri, hatta anonim şirketler arası bir ilişki olduğu gerekçesiyle, 197 nci maddede sermaye şirketi kavramına yer verilmiştir. Paylı komandit şirkette sermaye paylara bölünmüş olduğu için, 197 nci maddenin uygulanması her hangi bir sorun çıkarmayacaktır.

Limited şirketlerde karşılıklı iştirak durumuna nadiren rastlanır. Ancak Tasarı, bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesine imkân sağladığı için bu konunun gerçekleşmesi olasılığı istisnai olsa da vardır.

Alt Komisyonca yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 197 - Hüküm hukukumuzda yenidir. Sermayenin sulandırılması (köpük sermaye), bilançonun gerçekliğinin tereddüt yaratması gibi sorunları önlemeyi amaçlamaktadır. Bu sebeple 197 nci madde karşılıklı katılmayı geçersiz saymamakta, fakat karşılıklı katılmanın hakimiyet ve çoğu kez karşılıklı hakimiyet ilişkisini kurarak, bu durumdaki şirketlerin hakim ve bağlı şirketin yüküm ve sorumluluklarına tâbi olacağını açıkça hükme bağlamakta ve sınırlamaları da beraberinde getirmektedir. Sınırlamalardan biri 201 inci maddede yer almaktadır. Bu düzenleme yetersiz görülebilir. Özellikle karşılıklı katılmanın yüksek oranlarda kurulduğu durumlarda (meselâ, iki sermaye şirketinin birbirlerine yüzde yetmiş-seksen oranında katılmaları varsayımında olduğu gibi) geçerliliği kabul etmenin doğru olmadığı düşünülebilir. Uluslararası öğretide bu görüşü ileri sürenler (çoğunlukta olmasalar bile) mevcuttur. 197 nci madde söz konusu varsayımında karşılıklı katılmayı geçerli saymakla birlikte, her halde hukuka uygunluk garantisi de sağlamamaktadır. Yüksek karşılıklı katılma, bilanço ilkelerine aykırı düşüyorsa, 197 nci maddenin varlığı böyle bir aykırılığın müeyyidesinin uygulanmasına engel olmaz. Bunun gibi, karşılıklı hakimiyet ilişkisinin sorumluluğa etkileri de aynen geçerli olur.

IV - Bildirim, tescil ve ilan yükümlülükleri

MADDE 198- (1) Bir teşebbüs, bir sermaye şirketinin sermayesinin, doğrudan veya dolaylı olarak, yüzde beşini, onunu, yirmisini, yirmibeşini, otuzüçünü, ellisini, altmışyedisini veya yüzde yüzünü temsil eden miktarda paylarına sahip olduğu veya payları bu yüzdelere altına düştüğü takdirde; teşebbüs, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde, sermaye şirketine ve bu Kanun ile diğer kanunlarda gösterilen yetkili makamlara bildirir. Payların yukarıda belirtilen oranlarda kazanılması veya elden çıkarılması, yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında ayrı bir başlık altında açıklanır ve sermaye şirketinin internet sitesinde ilan edilir. Payların yüzdelere hesaplanmasında 196 ncı madde uygulanır. Teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri de, kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak bildirimde bulunurlar. Bildirimler yazılı şekilde yapılır, ticaret siciline tescil ve ilan olunur.

(2) Birinci fıkrada öngörülen bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği sürece, ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donar. Bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesine dair diğer hukuki sonuçlara ilişkin hükümler saklıdır.

(3) Hâkimiyet sözleşmesinin geçerli olabilmesi için bu sözleşmenin ticaret siciline tescil ve ilanı şarttır. Sözleşmenin geçersizliği, bu Kanun ile diğer kanunlardaki şirketler topluluğuna dair yükümlülüklerle ve sorumluluklara ilişkin hükümlerinin uygulanmasına engel olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 198 inci maddesi, bildirim yükümlülüğü teşebbüs bağlamında düzenlenmiştir. Gerek 195 inci maddenin beşinci fıkrasında gerek 198 inci maddede ve diğer maddelerde teşebbüs kavramının kullanılmasının sebebi bu kavramın ticarî işletmeden daha geniş olması ve şirketler topluluğu düzenlemelerinde yaygın bir uygulamaya sahip bulunmasıdır. Bu maddenin birinci fıkrasında ayrıca “yüzdebeş” de bildirim yükümlülüğünün kapsamı içine alınmıştır. Çünkü bu oran hukukumuzda halka açık şirketlerde azlığı simgelemektedir. Alt Komisyonca yukarıda açıklanan gerekçelerle yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

198 inci maddenin üçüncü fıkrası hakimiyet sözleşmesinin geçerliliğini, mezkûr sözleşmenin ticaret siciline tescil edilmiş olmasına bağlamıştır. Hükmün sadece geçersizliği öngörmesi, şirketler topluluğuna ilişkin yükümlülük ve sorumluluk hükümlerinin de uygulanmaması, yükümlülerle sorumluların sorumluluktan kurtulmaları sonucunu doğurabilir. Buna imkân vermemek ve kötüye kullanmaları önlemek amacıyla Komisyonumuzca, üçüncü fıkraya ikinci cümlenin eklenmesi yoluna gidilmiştir.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 198 - Hüküm iki konuyu içerir: (1) Bildirim; (2) tescil ve ilân yükümlülüklerini. İkinci konu içinde özellikle hukukumuzda düzenlenmemiş bulunan hakimiyet sözleşmelerinin tescil ve ilânına ilişkin yükümlülük bir geçerlilik kuralıdır. Bu suretle hâkimiyet sözleşmenin yazılı olarak yapılması zorunluluğu öngörülerek ilişki kayıt altına alınmak ve kamuya tanıtılmak istenmiştir. Bildirim yükümlülükleri, katılma ilişkilerinin, özellikle karşılıklı katılmaların açıklanması, bu yolla kamunun aydınlatılması, sermaye piyasasında şeffaflığın sağlanması ve sorumluluk hükümlerinin uygulanması yönünden ağırlık kazanır.

Birinci fıkraya: Katılma oranları, azlık hakları, karşılıklı katılma sınırları, hâkimiyet karinesi, önleyici azınlık ve 203 üncü maddedeki tam hâkimiyet olgusu dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Bildirim bütün payları kapsar, yoksa sadece eşiği aşan paylara özgülenemez. Bildirim anının belirlenmesinde payların hukuken iktisabı esas alınır. Hüküm, bildirim yükümünü pay sahipliği sıfatının kazanılmasına bağlamamıştır.

Bildirim adresleri katılan şirket, SPK, BDDK, RK ve Hazine gibi özel kurumlar ve hükümet kuruluşlarıdır. Bildirimi alan kurum ve kuruluş, kendi kanununa göre işlem yapar.

İkinci fıkra: Bildirmemenin sonucu, oy hakkının kullanılmamasıdır. Aksi halde, kullanılan oy geçersiz olur. Kararın geçerliliğini sürdürüp sürdürmeyeceği geçersiz oyların karar nisabını etkileyip etkilememesine bağlıdır.

Üçüncü fıkra: Genel kısımda yapılan açıklamaya bakılmalıdır.

V - Bağlı ve hâkim şirketlerin raporları

MADDE 199- (1) Bağlı şirketin yönetim kurulu, faaliyet yılının ilk üç ayı içinde, şirketin hâkim ve bağlı şirketlerle ilişkileri hakkında bir rapor düzenler. Rapor, şirketin geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketle, hâkim şirkete bağlı bir şirketle, hâkim şirketin yönlendirmesiyle onun ya da ona bağlı bir şirketin yararına yaptığı tüm hukuki işlemlerin ve geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketin ya da ona bağlı bir şirketin yararına alınan veya alınmasından kaçınılan tüm diğer önlemlerin açıklaması yapılır. Hukuki işlemlerde edimler ve karşı edimler, önlemlerde, önlemin sebebi ve şirket yönünden yarar ve zararları belirtilir. Zarar denkleştirilmişse, bunun faaliyet yılı içinde fiilen nasıl gerçekleştiği veya şirketin sağladığı hangi menfaatlere ilişkin olarak bir istem hakkı tanındığı ayrıca bildirilir.

(2) Rapor, doğru ve dürüst hesap verme ilkelerine uygun olmalıdır.

(3) Yönetim kurulu raporun sonunda şirketin, hukuki işlemin yapıldığı veya önlemin alındığı veya alınmasından kaçınıldığı anda kendilerince bilinen hâl ve şartlara göre, her bir hukuki işlemde uygun bir karşı edim sağlanıp sağlanmadığını ve alınan veya alınmasından kaçınılan önlemin şirkete zarara uğratıp uğratmadığını açıklar. Şirket zarara uğramışsa, yönetim kurulu ayrıca zararın denkleştirilip denkleştirilmediğini de belirtir. Bu açıklama sadece yıllık faaliyet raporunda yer alır.

(4) Hâkim şirketin her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu başkanından; bağlı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile üç aylık hesap sonuçları, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri; yaptıkları işlemler ve bunların sonuç ve etkileri hakkında, özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan

hesap verme ilkelerine göre düzenlenmiş bir rapor hazırlattırıp yönetim kuruluna sunmasını ve bunun sonuç kısmının yıllık rapor ile denetleme raporuna eklenmesini isteyebilir. Bağlı şirketler, red için yoruma yer bırakmayacak açıklıkta bir haklı sebebin varlığını ispat edemedikleri takdirde, bu raporun hazırlanması için gerekli olan bilgi ve belgeleri hâkim şirketin bu işle görevlendirilen uzmanlarına vermekle yükümlüdürler. İstemde bulunan yönetim kurulu üyesi, bunu bir üçüncü kişinin yararlanması amacıyla yapmışsa bunun sonuçlarından sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 199 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesindeki “veya onun” ibaresinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Hükümdeki “veya onun” kelimelerine gerek olmadığı için bunlar metinden çıkarılmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 199 uncu maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış ve yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüş, ayrıca maddenin birinci fıkrası ile dördüncü fıkrasında redaksiyon yapılmak suretiyle değişiklik yapılmıştır:

Tasarının 199 uncu maddesini, bağlı şirketlerle hakim şirketin “bağlılık” raporlarına ilişkin düzenlemeyi incelerken bu raporların aleniyete kavuşturulup kavuşturulmaması sorununu –bilim komisyonu yanında- bir kere daha ele alıp incelemiştir. Maddenin bir anlamda mehazı olan Almanya’da öğretilerde bazı yazarların, hükmün amacına ulaşabilmesi için bu raporların yayınlanması gerektiğini, aksi halde düzenlemenin hiçbir hizmet görmeyeceğini ileri sürerler. Almanya’da azınlıkta kalan bu görüşün önerisinin ülkemize yararı olmayacağı düşünülmüştür. Çünkü, bağımlılık raporları topluluk içi ilişkiler hakkında hem bağlı hem de hakim şirketin yöneticilerine gerçek resmi gösterip, onları ikaz edip gereğinde önlem almalarını ve maddenin üçüncü fıkrasından da anlaşıldığı gibi paysahiplerinin de sonuç hakkında bilgi sahibi olmalarını amaçlamaktadır. Sonucun paysahiplerine açıklanması zaten gizliliği ortadan kaldırmakta, ancak resmin bütünü

ile rakip topluluklara gösterilmesinden bir yarar umulmamaktadır. Ayrıca, şirketler topluluğunu ilk defa düzenleyen Türkiye'nin, Almanya'nın 1965'den beri uyguladığı hükümlerin ötesine gitmesi de doğru görülmemiştir. Aşırı bir adımın kontrol edilemeyecek riskleri ortaya çıkarabileceği düşünülmüştür. Bu değerlendirmelerle üçüncü fıkranın son cümlesi daha açık ve amacı vurgulayıcı şekilde kaleme alınmıştır. Ayrıca maddenin birinci fıkrasına, bağlı şirketin yönetim kurulunun hazırlayacağı raporun kapsamına hakim şirketle olan ilişkileri de almasını sağlayıcı ve yönlendirmenin altını çizen bir ek yapılmıştır. İkinci fıkradaki "özenli" kelimesi kaldırılmış, bunun yerine mehzazı tam yansıtabilme için doğru ve dürüst hesap verme ilkesine vurgu yapılması daha uygun görülmüştür.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 199 - Birinci fıkra: Birinci fıkra Alm POK 312 nci paragrafından alınmıştır. Bağlı şirketin yönetim kurulu her yıl "bağlılık raporu" diye adlandırılan bir rapor hazırlar. Bu rapor bağlı şirketlerin kendi aralarındaki ve hakim şirketle aralarındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin kayıp/yarar olarak sonuçlarını açıklar. Raporun hazırlanmaması cezaî yaptırıma bağlanmıştır. Rapor yarar/kayıp sonuçlarını açıkladığı için, 202 ve devamı hükümleri, özellikle kayıp ve denkleştirme davaları yönünden önem taşır. Hüküm, şirketler topluluğuna ilişkin sorumluluk hükümleri ve özellikle 438 ve devamı maddelerde düzenlenmiş bulunan özel denetim ve 437 nci maddede öngörülen inceleme hakkı ile birlikte değerlendirildiğinde amacı daha iyi anlaşılır. Çünkü pay sahipleri bu rapora dayanarak sorumluluk davası açabilecekleri gibi bilgi alma haklarını daha bilinçli bir şekilde kullanabilirler.

İkinci fıkra: Dördüncü fıkra altında verilen açıklamalara bakılmalıdır.

Üçüncü fıkra: Yönetim kurulunun hazırladığı raporun sonuç kısmı, yıllık rapora alınarak olağan genel kurula sunulan, böylece pay sahiplerinin aydınlatılmasında önemli rolü olan kısımdır. Burada yönetim kurulu, faaliyet yılında gerçekleştirdiği tüm hukuki işlemleri ve alınan veya alınmayan tedbirleri değerlendirerek, bunların şirkete sağladığı fayda ve kayıpları ortaya koyacaktır. Yönetim kurulu, değerlendirmesini, söz konusu işlemlerin veya tedbirlerin gerçekleştirilmesinin söz konusu olduğu sırada kendisi tarafından bilinen hal ve şartlar ışığında yapacaktır. Yönetim kurulunun sorumluluğu açısından kurulca "bilinmesi gereken" bazı hal ve şartların da dikkate alınıp alınmayacağı, öğreti ve içtihat faaliyeti gerektirir. Her halükarda yönetim kurulu, ilgili her hukuki işlem için karşı edimin uygunluğunu değerlendirecek, uygun bir karşı edim alınmamışsa bundan doğan kaybın nasıl denkleştirildiğini açıklayacaktır. Alınan veya alınmasından kaçınılan tedbirler için de fayda/zarar analizi yapılır. O faaliyet yılında birinci fıkraya göre açıklanması gereken bir hukuki işlem veya tedbir bulunmuyorsa, bu da rapora yazılır.

Dördüncü fıkra: Bu fıkra, hakim şirketin yönetim kurulu üyelerinin, bağlı şirketler hakkında bazı ilişkileri sorgulama ve bilgi alma hakkını düzenlemektedir. Rapor "özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkeleri"ne göre düzenlenmelidir. Raporun niteliğine (kalitesine) ilişkin bu ölçü emredicidir. "Hesap verme" ibaresi ise hükme bilinçle konulmuştur. Amaç, sadece aydınlatma, üyelerin fikirleri olsun diye bilgi verme değil; denetlemeye olanak sağlayacak rakamların, olguların ve sonuçların açıklanmasıdır. Hükümün öngörülme amacı hakim şirketin yönetim kurulu üyelerine, konsolide bir finansal ve malvarlıksal resim vererek onlara denetim ve gözetim yapma, gereğinde önlem alma, fikir edinme olanağını sağlamaktır. Bilgi alma hakkı bağlı şirketlerin birbirleriyle, pay sahipleri ve bunların yakınlarıyla ilişkilerini de kapsadığından, hüküm şeffaflığa da yardımcı olur. Şirketin bu raporu kendi bilgi ve olanaklarıyla hazırlaması hem güçtür; hem de böyle bir

rapor amaca tam olarak hizmet edemez. Bu sebeple madde bağı şirketlerin de gerekli bilgi ve belgeleri vermelerini açıkça ve emredici nitelikte öngörmüştür.

Bağı şirket yoruma yer bırakmayacak açıklıkta haklı bir sebebin bulunması halinde bilgi ve belge vermeyi reddedebilir. İstenen bilginin hükmün amacı dışında, meselâ bir haberde, davada, diğer bir raporda, bir kitapta kullanılacak olması, rakibe, potansiyel rakibe veya yabancılara verilme tehlikesi taşınması, bu hüküm anlamında haklı sebeptir. Bilginin ayrıca amaca uygun kullanılması, yukarıda sayılan durumlardaki haklılığı ortadan kaldırmaz. Bu anlam özellikle son cümleden anlaşılır.

Son cümle özel bir sorumluluk hâlidir. Bu hüküm Alm. POK 312 nci paragrafından tamamen farklı bir açıdan konuya yaklaşmaktadır

VI - Bağı şirketler hakkında bilgi alma

MADDE 200- (1) Hâkim şirketin her pay sahibi genel kurulda, bağı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile hesap sonuçları, hâkim şirketin bağı şirketlerle, bağı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağı şirketlerin pay sahipleri, yöneticileri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri, yaptıkları işlemler ve bunların sonuçları hakkında, özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkelerine uygun, doyurucu bilgi verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 200 üncü maddesi kapsamına, yöneticiler de dahil edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş, ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 200 - Bu madde hakim şirketin pay sahibinin bilgi alma hakkını bağı şirketleri kapsayacak tarzda genişletmek amacıyla öngörülmüştür. Bu bilgi alma hakkının adresi hakim şirket yönetim kurulu ve bilgi alınacak yer ise genel kuruldur. 199 uncu maddedeki ölçüler bu hükümde de tekrarlanmıştır.

VII - Hakların donması

MADDE 201- (1) Bir sermaye şirketinin paylarını iktisap edip karşılıklı iştirak konumuna bilerek giren diğer bir sermaye şirketi, iştirak konusu olan paylardan doğan toplam oylarıyla diğer pay sahipliği haklarının sadece dörtte birini kullanabilir; bedelsiz payları edinme

haklı hariç, diğer tüm pay sahipliği hakları donar. Söz konusu paylar toplantı ve karar nisabının hesaplanmasında dikkate alınmaz. 389 ile 612 nci madde hükümleri saklıdır.

(2) Birinci fıkrada öngörülen sınırlama, bağlı şirketin hâkim şirketin paylarını iktisap etmesi veya her iki şirketin birbirlerine hâkim olması hâlinde uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarımın 201 inci maddesinde, Avrupa Birliğinin şirketler hukukuna ilişkin yönergesinde yapılan değişikliğe uyum sağlanması amacıyla, hakimiyet ilişkisinin bulunmadığı haller dikkate alınarak Komisyonumuzca değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 201 - Tasarımın 201 inci maddesi Alm.POK'nın 328. paragrafından kısmen edinilmiş olmakla beraber ondan tamamıyla farklı özgün bir maddedir. Bu farklılık ne ayrıntıda, ne de söylemindedir. Düzenlemelerin amaçları aynı ancak hükümleri değişiktir. Amaç, temelde kökenleri aynı olan payların yönetime etkilerini sınırlamaktır. Tasarıda kullanılacak oyların saptanmasında yavru şirketin oyları esas alınmış, yoksa ana şirketin toplam oylarına göre oy hakkı sınırlandırılmak yoluna gidilmemiştir. İkinci fıkra sınırlamanın kalktığı bir istisnai duruma yer vermiştir. Sınırlama 98 inci madde uyarınca bildirimle başlar.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, bağlı şirketin hakim şirketin paylarını iktisap etmesi halinde, bu payların verdiği oyların tamamının her zaman kullanılamayacağını hükme bağlamaktadır. Anılan fıkra uyarınca, bağlı şirket hâkim şirketin ne kadar payına sahip olursa olsun en çok kendisinin sahip olduğu payların yüzde yirmibeşinin verdiği oyları kullanabilir. Mesela, yavru şirket ana şirketin sermayesinin yüzde kırkına sahipse, yüzde kırkın yüzde yirmibeşi olan yüzde on yavru şirketin kullanabileceği oyun sınırını gösterir. Geri kalan yüzde otuz donar. Buna karşılık esin kaynağı olan Alm. POK'da yavru ortaklığın payları değil de ana ortaklığın toplam oyları esas alınır ve yavru ortaklık ana ortaklığın toplam oylarının yüzde yirmibeşine kadar oy kullanmak hakkını elde eder. Mesela, ana şirkette imtiyazlılar da dahil olmak üzere ikibin pay varsa, buna karşılık yavru şirketin ana şirketin sermayesine iştiraki yüzde kırk olup, bu dörtüyz oy yapıyorsa yavru şirket dörtüyz oyun tümünü kullanabilir. Çünkü ana şirketin toplam oylarının dörtte biri yani sınır beşüyz oydur. Oysa aynı örnekte Tasarıya göre yavru şirket sadece yüz oy kullanabilir. Birinci fıkradaki kural ana şirketin paylarının veya oylarının çoğunluğuna sahip olmadığı halde topluluğu yöneten azınlıktaki pay sahiplerinin haksız bir olanaktan yararlanmasına engel olmak için öngörülmüştür. Kural topluluk hukukunda, kanun koyucuların hemen hemen daima yer verdikleri bir ilkeye dayanmakta ve nesnel adalet anlayışından kaynaklanmaktadır.

Kural sadece oy hakları için değil, payın verdiği diğer haklar için de geçerlidir. Çünkü, yukarıda işaret edilen nesnel adalet anlayışı, ana şirketin ve topluluğun karşılıklı iştiraklerle bir azınlığın menfaatine kullanılmasına engeldir. Ancak yavru ortaklığın iştirakinin ekonomik değerine zarar vermemek için rüçhan hakkı ile bedelsiz payları iktisap hakları istisna edilmelidir. Hüküm uyarınca kullanılmayan haklar kaybolmaz, donar ve bu payların devri ile yeni devralan donmuş hakları kullanma olanağına sahip bulunur. Kullanılmayan kısım toplantı ve karar nisaplarında hesaba katılmaz.

Bir ana şirketin birden çok yavru şirketi ile karşılıklı iştirakleri varsa her şirket açısından sınırlamalar ayrı olarak doğar. Tasarı ana şirketin birden çok yavru şirketle bu tür bir ilişki içinde bulunmasını, azınlıkta kalan pay sahipleri açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirmekte ve yaygınlık kazanmasında hukuk politikası açısından sakınca görmektedir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra uyarınca karşılıklı iştirak, iştirak eden şirketlerin her ikisi üzerinde de hakimiyet sağlıyorsa sınırlama ortadan kalkar. Çünkü karşılıklı iştirakin her iki şirkete de hakimiyet sağlaması halinde Tasarının 197 nci maddesi uyarınca her ikisi de bağlı her ikisi de hâkim şirket sayılır ve bu konumda bulunmanın sonuçlarına katlanır. Tasarı bu olumsuz konumu daha da ağırlaştırmak istememiştir.

VIII - Sorumluluk

1. Hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması

MADDE 202- (1) a) Hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamaz. Özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yönelmez; meğerki, kayıp, o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilsin veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerde bir istem hakkı tanınsın.

b) Denkleştirme, faaliyet yılı içinde fiilen yerine getirilmez veya süresi içinde denk bir istem hakkı tanınmazsa, bağlı şirketin her pay sahibi, hâkim şirketten ve onun, kayba sebep olan, yönetim kurulu üyelerinden, şirketin zararını tazmin etmelerini isteyebilir. Hâkim istem üzerine veya resen somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse, tazminat yerine bu maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre, davacı pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verebilir.

c) Alacaklılar da, (b) bendi uyarınca, şirket iflas etmemiş olsa bile, şirketin zararının şirkete ödenmesini isteyebilirler.

d) Kayba sebebiyet veren işlemin, aynı veya benzer koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun olarak gözeten ve tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı hâlinde tazminata hükmedilemez.

e) Pay sahiplerinin ve alacaklıların açacağı davaya, kıyas yoluyla 553, 555 ilâ 557, 560 ve 561 inci maddeler uygulanır. Hâkim teşebbüsün merkezinin yurt dışında bulunması hâlinde tazminat davası bağlı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılır.

(2) Hâkimiyetin uygulanması ile gerçekleştirilen ve bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan, birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve önemli esas sözleşme değişikliği gibi işlemlerde, genel kurul kararına red oyu verip tutanağa geçirten veya yönetim kurulunun bu ve benzeri konulardaki kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri; hâkim teşebbüsten, zararlarının tazminini veya paylarının varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle satın alınmasını mahkemeden isteyebilirler. Değer belirlenirken mahkeme kararına en yakın tarihteki veriler esas alınır. Tazminat veya payların satın alınmasını istem davası, genel kurul kararının verildiği veya yönetim kurulu kararının ilan edildiği tarihten başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar.

(3) İkinci fıkrada öngörülen dava açılınca, davacıların muhtemel zararlarını veya payların satın alma değerini karşılayan tutardaki paranın teminat olarak, mahkemece belirlenecek bir bankaya mahkeme adına yatırılmasına karar verilir. Teminat yatırılmadığı sürece genel kurul veya yönetim kurulu kararına ilişkin hiçbir işlem yapılamaz. Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen davalardan kötüniyetle açılması hâlinde davalı, uğradığı zararın müteselsilen tazmin edilmesini ve mahkemeye teminat yatırılmasını davacılarından isteyebilir.

(4) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmede, pay sahiplerine ve ortaklara tanınmış bulunan diğer haklar saklıdır.

(5) Bağlı şirketin yöneticileri, bu madde hükümleri dolayısıyla pay sahiplerine ve alacaklılara karşı doğabilecek sorumluluklarının tüm hukuki sonuçlarının, bir sözleşme ile üstlenmesini hâkim teşebbüs-ten isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 202 nci maddesinde, hükmün daha iyi anlaşılabilmesi ve yasağın kesin bir şekilde konulabilmesi için birinci fıkranın ilk cümlesi bölünmüştür. Aynı fıkranın (e) bendine Türkiye’de dava açılmasını sağlayan bir hüküm konulmuştur. Maddenin ikinci fıkrasında payların fiyatının hesaplanmasında mahkeme kararına en yakın tarihteki değer ve verilerin esas alınmasına ilişkin bir hüküm uygulamada ortaya çıkması muhtemel sorunların önüne geçilmesi amacıyla öngörülmüştür. Maddenin beşinci fıkrasında yapılan değişiklik ile bağlı şirketin yöneticilerinin sorumluluktan kurtarılmasına ilişkin sözleşmenin geçerliliğinin belirtilmesi yerine yöneticilere bu yolda bir istem hakkının tanınmasının amaca daha uygun olacağı düşünülmüştür. 195 inci maddede verilen gerekçe çerçevesinde “hakim şirket” yerine “hakim teşebbüs” terimi kullanılmıştır.

Alt Komisyonca yapılan bu değişiklikler, Komisyonumuzca da kabul edilmiş, ayrıca, Komisyonumuz maddede aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapmıştır:

a) 202 nci maddenin birinci fıkrasının (b) bendi hükmü, hakim şirketin hakimiyetini bağlı şirketin kaybına sebep olacak şekilde kullanması ve bu kaybı zamanında denkleştirmemesi halinde mahkemenin sadece tazminata hükmedebileceğini öngörmüştür. Oysa bazı hallerde, somut olayın taşıdığı özellikler, tazminat yerine, davacı pay sahiplerinin paylarının gerçek değerleriyle satın alınması veya denkleştirmenin mahkemece karara bağlanması, ek kâr payı dağıtılması, şirket esas sözleşmesinde topluluk dışında kalan pay sahiplerini koruyucu önlem ve mekanizmalara yer veren değişiklik yapılması gibi duruma uygun düşen bir karar verilmesi daha adil olabilir. Modern şirketler hukuku mahkemeye bu durumlarda geniş takdir yetkisi vermektedir. Birinci fıkranın (b) bendinin sonuna eklenen hükmün öngörülme sebebi budur.

b) Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişikliğin gerekçesi ise; küçük pay sahipleriyle ilgili yatırımcılar tarafından, varsa, payların sadece borsa değerinin esas alınmasının her zaman adil olmayabileceği itirazının dile getirilmesi; özellikle kriz anlarıyla borsanın düşme eğiliminde bulunduğu durumlarda borsa değerine bağlanmanın sakıncalı olabileceği; bu sebeple de fıkra “..... varsa en az borsa değeriyle veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya ....” şeklinde hükmün değiştirilmesinin uygun olacağını düşünülmüştür.

Maddenin mevcut ikinci fıkrasının son cümlesinin, düzenlenen varsayıma uygun olmadığı mütalâa olunmakta; “... ilân edildiği tarihten başlayarak bir ve her halde iki yılda zamanaşımına uğrar” formülünün, olayda bir failin bulunduğu hallerde, faile ittıla bağlamında kullanılabilmesi; oysa, fıkranın düzenlediği varsayımda failin mevcut olmadığı; bu sebeple son cümle bu öngerede olduğu gibi yazılması gerekmektedir.

c) 202 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, bağlı şirketin pay sahipleri ile olacaklılarına, hakim şirkete ve/veya onun yönetim kurulu üyelerine karşı çeşitli davaları açabilmeleri hükme bağlanmıştır. Bu davaların sırf şirketi uğraştırmak, şirketten haksız menfaat sağlamak, şirketle başka bir konunun müzakeresinde güçlü olmak amacıyla kötü niyetle açılması muhtemeldir. Böyle kötü niyetle ikame edilmiş bir davanın şirketi zarara uğratması da mümkündür. Maddenin üçüncü fıkrasının sonuna eklenen bu üçüncü ve dördüncü cümleler, bu tür davaların önüne geçmek veya bu tür davaların sayısını azaltmak amacıyla öngörülmüştür.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 202 - Hakimiyet, hakim şirkete bu gücü bağlı şirketlere karşı hukuka aykırı olarak kullanması hakkını vermez. Her hukuka aykırı kullanmada olduğu gibi, buradaki hukuka aykırı kullanmaya da sonuç bağlanmıştır. Hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılmasının belirlenmesi ve hükümlerinin gösterilmesi Türk hukukunda yenidir. Düzenleme Türk sorumluluk hukukuna yeni ufuk ve boyut kazandırmakta, hukuka bağlılığı vurgulamaktadır. 202 nci madde hükmü, büyük bölümü itibarıyla özgündür. Hakimiyetin hukuka aykırı olarak kullanılması hâllerini sınırlı sayı olmadan göstermekte ve sonuçlarını düzenlemektedir. 202 nci maddede öngörülen herhangi bir işlem, meselâ kefalet veya garanti verme, alacak ya da borç devretme, birleşme, bölünme, kanunen hukuka aykırı değildir. Hukuka aykırılık, hâkimiyetin kullanılması ve uygulanması bağlamından doğmaktadır. Hukuka aykırılık, işlemin, alınan kararın veya uygulanan ya da uygulanmasından kaçınılan önlemin bağlı şirketin kaybına sebep olmasından ve şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına zarar vermesinden ve şirket yönünden haklı bir sebebi bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

202 nci madde sınırlı sayı olmadan iki kategori hakimiyet uygulaması öngörmüştür: (1) Bağlı şirkete yaptırılan bazı hukukî işlemler (kâr, borç, alacak devri gibi) ve maddî fiiller (tesisi yenilememe, kapatma, üretimi kısıtlama gibi) ve (2) Bağlı şirkete aldırılan birleşme, bölünme, tür değiştirme, menkul değer ihracı gibi önemli kararlar.

Birinci fıkra: Hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması hâlleri hükümde sınırlı bir şekilde gösterilmemiş, sadece en çok rastlanılanlar örnek olarak sayılmıştır. Birinci fıkranın ilk cümlesinde kullanılan “kayıp” kelimesi borçlar hukuku anlamında “zarar”dan farklı ve onu da kapsayacak genişliktedir. Kayıp bir malvarlığı eksilmesi veya malvarlığının artmasının önlenmesi şeklinde ortaya çıkabileceği gibi, iş, fon ve personel devrinde olduğu üzere şansın veya bir işi başarı ile yapabilme olanağının yitirilmesi tarzında da görülebilir. Mehzaz Kanunda kayıp için “Nachteil” kelimesi kullanılmış, bu kelime Alman Kanununun İngilizce çevirisinde “disadvantage” kelimesi ile karşılanmıştır.

Birinci fıkrada, bağlı şirketi kayba uğratabilecek bazı işlem ve önlemler gruplar halinde ve sınırlı sayı (numerus clausus) olmadan sayılmıştır. Birinci grupta bağlı şirketin bir işinin, bazı varlıklarının veya fonlarının, personelinin başka bir topluluk şirketine aktarılması, alacak temliki veya borç devri gibi işlemlerin yapılması söz konusudur. Örnek olarak gösterilen işlemlerin yapılmasıyla sonucun doğmuş olması şart değildir. İşlemin kayba sebebiyet verebileceğinin ikna edici bulgular ve çıkarımlarla anlaşılması yeterlidir. Meselâ, bir ihaleye girmemek veya ihale şartlarından bazılarını gerçekleştirebilecekken bundan bilinçli olarak kaçınmak “iş”in devridir. İhale konusunun, amaçlanan işletme tarafından kazanılmamış olması önemli değildir. Önemli olan, kaybın şartlarının bağlı şirket tarafından hazırlanmasıdır. Somut olayın özelliklerine göre, “kâr aktarılması”nın aynı zamanda “kâr

nakli” olarak da anlaşılması, amaca uygun yorum gereğidir. İkinci grup bağlı şirketin, hakim şirketin hakimiyeti kullanması sonucu, kendisine kayıp verecek tarzda aynı ve şahsî yükler üstlenmesidir. Diğer bir grup kayıp hali ise, hakim şirketin makro planlarına ve politikalarına bağlı şirketin feda edilmesi gibi uygulamalardır.

Hükümdeki “yöneltecek” ibaresi de bilinçle seçilmiştir. Çünkü birinci fıkrada öngörülen işlem ve olguların tasarlanması, planlanması veya gerçekleştirilebilmesi için hakim şirket, yönetim kurulu kararlarının alınmasında oy gücü ile etkili olabileceği gibi, çeşitli baskı uygulamalarına girişebilir, “yöneltecek” ibaresi, bütün bu pratikleri kapsar.

Hüküm, hakim şirketin veya ortakların makro politikalarının uygulanabilmesine de olanak sağlayan, esnek bir kurala yer vermiştir. O da, bağlı şirkete verilen kaybın o hesap yılında fiilen denkleştirilmesi veya denkleştirmenin nasıl ve ne zaman yapılacağı konusunda şirkete bir talep hakkı tanınmasıdır. Denkleştirme bağlı şirkete yarar ve bir avantaj tanınması gibi kaybın giderilmesini sağlayacak bir karşılığa ilişkin olabilir. Mesela verilen garanti veya kefaletin, karşı garanti ve kefalet ya da avalle güvence altına alınması, herhangi bir lisans ve marka kullanma hakkı tanınması, herhangi bir ücret talep edilmeden araştırma ve geliştirme hizmeti verilmesi, know-how verilmesi, personele staj ve eğitim imkânları sağlanması, pazarlama ağından yararlandırılması, denk değerde bir taşınmazın devri, bağlı şirketin kayba uğramasının karşılığında yararlandırılmış olan diğer bir bağlı şirketin sermaye artırımında rüçhan hakkı tanınması, şartlı sermaye artırımında kayba uğrayan şirketin hak sahibi kılınması gibi. Denkleştirme, kayba sebebiyet verilen hesap yılı içinde fiilen gerçekleştirilebileceği gibi, o hesap yılı içinde şirkete denkleştirmenin nasıl ve ne zaman yapılacağı konusunda bir talep hakkı kazandırılması da mümkündür. Talep hakkının kullanılmasının, beklenen faydayı sağlamayacak şekilde uzun bir süreye yayılmaması ve kayba uğrayan bağlı şirketin yenilik doğurucu haklarla talebin konusuna kavuşmasının mekanizmalarının da öngörülmesi tercih edilmelidir.

Kaynak kanun öğretisinde, talep hakkının bir sözleşme ile tanınması görüşü hakimdir. Sözleşmenin denkleştirme için güvence olacağı şüphesizdir. Sözleşmenin taraflarını hakim şirket ile bağlı şirket oluşturur. Ancak, sözleşmenin yerine hakim şirketin bir taahhüdü de amaca hizmet edebilir. Alman öğretisi tarihi sebeplerle taahhüdü şüphe ile karşılamaktadır. Tarihi sebep ise Alman düzenlemesinin ilk şeklinde sözleşmenin metinde yer almış olmasıdır.

Birinci fıkranın (b) ve devamı bentlerinde denkleştirmenin yapılmaması halinde söz konusu olabilecek dava hakları ve şartları düzenlenmiştir. Burada öngörülen davalardan açılabilmesinin şartı süresi içinde denkleştirmenin yerine getirilmemesi veya süresi içinde bu konuda şirkete bir talep hakkı tanınmamasıdır. Dava hakkı, şirkete tanınmamış, bunun yerine pay sahipleriyle şirket alacaklılarına bu olanak sağlanmıştır. Bunun sebebi hukukî gerçekçiliktir. Çünkü, şirketin bu davayı hakim şirkete karşı açıp samimiyetle izleyebileceği konusunda şüpheye düşülmüştür. Kökleşmiş uygulama da bu şüpheyi destekler niteliktedir. Ayrıca bağlı şirket yönetim kurulunu, hâkim şirket ve yönetim kurulu ile karşı karşıya getirmenin doğru bir hukuk politikası olmadığı inancı ağırlık kazanmıştır. 553 ve devamı maddeler hükümlerinin aksine alacaklıların dava açma hakları şirketin iflâsına bağlanmamıştır.

(d) bendi, kaynak Kanununun 317 nci paragrafından alınmıştır. Hüküm, adaletin gereğidir. Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan işlem ve fiiller hâkimiyet ilişkilerinden doğmayıp da basiretli hareketin bir gereği olarak ortaya çıkıyorsa, maddenin uygulanmasına imkân yoktur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, hâkimiyetin kullanılmasının yol açabileceği sakıncalara karşı bir diğer çözümü getirmektedir. Hakimiyetin kullanılması sebebiyle bağlı şirkete yapılan

bazı işlemlere muhalif olan pay sahipleri, muhalif oldukları işlemin doğurduğu zararların giderilmesini isteyebilecekleri gibi, kendi paylarının şirket tarafından satın alınmasını da dava edebilirler. Türk hukukunda yeni olan bu dava, hâkimiyetin kullanılması karşısında azınlıkta kalan ve hakimiyetin kullanılış biçimine karşı çıkan pay sahiplerine şirketten çıkış imkânı vermektedir. Talep ve davanın şartı, karşı çıkılan işlemin bağlı şirket yönünden açıkça anlaşılabilir bir haklı sebebin bulunmamasıdır.

Beşinci fıkra: Uygulamada, bağlı şirket yönetim kurulu üyeleri, kendilerinin sorumluluğunu gerektirebileceğini düşündükleri için yapmaktan çekinecekleri bazı tasarrufları, yukarıdan gelen talimat nedeniyle yapmak zorunda kalabilmektedirler. Böyle bir durumda kalan yönetim kurulu üyesi, kanundan doğan sorumluluğunu bertaraf edemez. Bu nedenle, yönetim kurulu üyesi, kendisine düşebilecek sorumluluğun hakim şirket tarafından karşılanması için hakim şirketle sözleşme yapmalıdır.

2. Tam hâkimiyet hâlinde

a) Talimat

MADDE 203- (1) Bir ticaret şirketi bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde yüzüne sahipse, hâkim şirketin yönetim kurulu, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmak şartıyla, kaybına sebep verebilecek sonuçlar doğurabilecek nitelik taşısalar bile, bağlı şirketin yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimat verebilir. Bağlı şirketin organları talimata uymak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 203 üncü maddesinde, 195 inci maddede belirtilen gerekçeye dayanılarak “Bir ticaret şirketi bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının ..... “ibaresi kullanılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 203 - Tam hakimiyete ilişkin bu ilk hüküm, somut olay gerçeğinin gereğine uygun olarak, mevcut hukukumuz da dahil bir çok hukukta varolan gerçek düzen ve dogmatik düzen çelişmesini ortadan kaldırmaktadır. Bir şirket doğrudan veya dolaylı bir şekilde bir diğer şirketin paylarına ve oy haklarının yüzde yüzüne sahipse bağlı şirketin yönetim kurulu “tam bağlı” bir yönetim kuruludur. Tam bağlı yönetim kurulu, hâkim şirketin veya şirketler topluluğunun politikalarına ve talimatlarına uymak zorunda

bulunan, aksi halde işini yitirecek olan üyelerden oluşan bir kuruldur. Her gelen üye, aynı konumda olur. Bu konumdaki yönetim kurullarının şirketlerinin menfaatlerini hakim şirketin menfaatine üstün tutmaları gerektiğini kabul etmek ve aksi halde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gitmek, gerçeğe gözleri kapayan, aldatıcı ve yanıltıcı bir varsayımdır. Böyle bir yönetim kurulu yönünden uygun olan çözüm, onların talimatları yerine getirmek zorunda bulduklarını, bundan dolayı şirketlerine ve pay sahiplerine karşı sorumsuz olduklarını kabul etmek, ancak şirket alacaklılarına dava hakkı tanımak, hâkim şirketi verdiği talimatlardan doğacak kayıplardan sorumlu tutmak düşüncesine dayanarak bulunabilir. Hükmün uygulanabilmesinin ikinci şartı, talimatın toplulukça belirlenmiş somut politikaların gereği olmasıdır. Bu ilke özellikle Fransız Yüksek Mahkemesinin verdiği Rosenblum kararında ifadesini bulmuştur. Günlük gereksinimlere göre verilen talimatlar 203 üncü maddenin kapsamı dışındadır. Bu tür talimat verilmesi halinde şirket alacaklılarına karşı hâkim şirketin sorumluluğu ağırlaşır. Zaten bağlı şirket hâkim şirketin doğrudan veya dolayısıyla sahipliğinde bulunduğu göre pay sahiplerine dava hakkı tanımak hukuken mümkün değildir. Aksini kabul, talimatı verip, kayba sebep olana dava hakkı tanımak anlamına gelir. Alacaklılar ise 206 ncı madde ile korunmuştur.

Bu hükmün uygulanabilmesinin şartı olan pay ve oy haklarının yüzde yüzüne sahip olunması gereği, emredici niteliktedir. Bu hükmü, 208 inci madde tamamlamaktadır.

Şirkette yüzde on oranına varan bir azlık var ise, hâkim veya yavru şirketlerden birine bunların paylarını satın alarak tam hâkimiyeti sağlama olanağı verildiğine göre anılan hükmün uygulamasında esneklik sağlanabilir. Ayrıca, 141 inci maddenin ikinci fıkrasına, anılan fıkranın gerekçesine ve 208 inci maddeyle gerekçesine bakılmalıdır.

b) İstisna

MADDE 204- (1) Bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimat verilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 204 üncü maddesinde şirketin “ödeme gücünü açıkça aşan .... veya tehlikeye düşüren” ibaresine yer verilmiştir. Alt Komisyonca ödeme gücünün aşılmasına ilişkin unsur maddede yer aldığına göre, bu hususa bağlı iki ihtimalden söz etmek yerine şirket varlığının tehlikeye girmesi halinin hükmün kapsamına alınmasının da daha doğru olacağından hareketle maddede bu yolda bir değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 204 - Bu madde, iki yönden 203 üncü maddenin istisnasını oluşturur. Hüküm (1) talimata uyulma gereğinin (2) uyulmuşsa yönetim kurulu üyelerinin sorumsuzluğunun istisnasıdır. Başka bir deyişle yönetim kurulu 204 üncü maddeye rağmen bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan veya tehlikeye düşürebilecek ya da önemli varlıkların yitirilmesine sebep olabilecek talimata uymuşsa 205 inci maddeye dayanamaz.

c) Bağlı şirketin organlarının şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumsuzluğu

MADDE 205- (1) Bağlı şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve sorumlu tutulabilecek ilgililer, 203 ve 204 üncü madde kapsamındaki talimatlara uymaları nedeniyle, şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumlu tutulamazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 205 - 205 inci madde, 203 ve 204 üncü maddeleri tamamlamaktadır. Hüküm, sorumsuzluğu sadece 203 üncü madde şartlarına uyan talimatlara özgülemiştir. “Sorumlu tutulabilecek diğer kişiler” ibaresinin yorumu öğreti ve içtihatlarla yapılacaktır. Ancak ibarenin 553 üncü ve devamı maddeler ile birlikte değerlendirilip sonuca varılması gerekir.

d) Şirket alacaklılarının dava hakkı

MADDE 206- (1) Hâkim şirket ve yöneticilerinin, 203 üncü madde çerçevesinde verdikleri talimatlar dolayısıyla bağlı şirkette oluşan kayıp, o hesap yılı içinde, denkleştirilmediği veya zamanı ve şekli de belirtilerek şirkete denk bir istem hakkı tanınmadığı takdirde, zarara uğrayan alacaklılar hâkim şirkete ve onun kayıptan sorumlu yönetim kurulu üyelerine karşı tazminat davası açabilirler. Davalılar 202 nci

maddenin birinci fıkrasının (d) bendine dayanabilir. Bu davaya 202 nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi uygulanır.

(2) Davalılar, krediden ve benzeri sebeplerden kaynaklanan alacaklarda, davacının, denkleştirmenin yapılmadığını veya istem hakkının tanınmadığını bilerek söz konusu alacağı doğuran ilişkiye girdiğini veya işin niteliği gereği bu durumu bilmesi gerektiğini ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 206 - Birinci fıkra: Tam hakimiyet halinde hakim şirket bağlı şirketin kaybını denkleştirmek zorundadır. Aksi halde şirket alacaklıları hem hakim şirketi hem de hâkim şirketin yönetim kurulu üyelerini dava edebilirler. Bu davaya 553, 555 ilâ 557, 560 ve 561 inci madde hükümleri uygulanır. Bu maddelerin gerekçelerine bakılmalıdır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra davalıların sorumluluktan hangi hallerde kurtulabileceğini düzenlemiştir.

IX - Çeşitli hükümler

1. Özel denetim

MADDE 207- (1) Denetçi, işlem denetçisi, özel denetçi, riskin erken saptanması ve yönetimi komitesi; bağlı şirketin, hâkim şirketle veya diğer bağlı bir şirketle ilişkilerinde hilenin veya dolanın varlığını belirtir şekilde görüş bildirmişse, bağlı şirketin her pay sahibi, bu konunun açıklığa kavuşturulması amacıyla, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 207 - Bu hüküm Tasarının tam hakimiyete ilişkin hükümlerinin uygulanabilmesini sağlamak amacıyla öngörülmüştür.

2. Satın alma hakkı

MADDE 208- (1) Hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse, azlık şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hâkim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri, yoksa 202 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şekilde belirlenen değer ile satın alabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 208 inci maddesinde, diğer birçok maddede olduğu gibi payların fiyatları belirlenirken mahkemenin karar tarihine en yakın tarihteki şirket değerinin esas alınmasının uygun olacağı kabul edilmiş, bu sebeple 202 nci maddenin ikinci fıkrasına göndermede bulunulmuştur. Yapılan değişiklik, Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 208 - Bu hüküm şirketler topluluğuna ilişkin Forum Europeum'un önerisinden esinlenerek kaleme alınmıştır. Amaç, bir şirketin sermayesinin ve oy haklarının yüzde doksanbeşinin uygun gördüğü bir kararın alınıp uygulanmasına çoğu kişisel çeşitli sebeplerle karşı çıkan ortakların/pay sahiplerinin şirketi bunaltan ve engelleyen davranışlarına son verip şirket içi barışı sağlamaktır. Kötüye kullanmalara ve özellikle pay bedelinin ödenmemesi tehlikesine engel olmak amacı ile karar mahkemeye bırakılmış, pay bedeli kanunen belirlenmiştir.

3. Güvenden doğan sorumluluk

MADDE 209- (1) Hâkim şirket, topluluk itibarının, topluma veya tüketicie güven veren bir düzeye ulaştığı hâllerde, bu itibarın kullanılmasının uyandırdığı güvenden sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

195 inci maddenin gerekçeler bölümündeki genel açıklamaya bakınız.

Madde 209 - Türkiye bu hüküm ile, Avrupa öğretisinde çoğunluk tarafından savunulan güven kavramının önemli bir uygulamasını oluşturan ve İsviçre Federal Mahkemesinin Wibru/Swissair kararı (BGE 120 II 331) ile kabul edilen şirketler topluluğunun (konzern'in) toplumda veya tüketicide yarattığı güvenden doğan sorumluluğu kanunen düzenleyen ilk ülkedir. Sorunun özel ve dar bir şekilde görünüşü “patronaj açıklaması”dır. Hükümün amacı bir şirketler topluluğu bağlamında hakim şirketin toplumda veya daha dar bir çevre olan tüketicide yarattığı güveni kullandığı takdirde bu kullanmanın sonuçlarını yüklenmesini sağlamaktır.

Bağlı şirketler çoğu kez üyesi oldukları şirketler topluluğunun adını şirket kırtasiyesinde, ilân ve özellikle reklamlarda zikretmekte bu yolla kendilerine müşteri bağlamakta, ticarî menfaat sağlamaktadır. Adı anılan şirketler topluluğunun toplumda yüksek itibarı haiz olduğu durumlarda bu kazanç yüksek olmaktadır.

Kullanılan topluluk adına güvenerek halkın veya daha dar anlamda tüketicinin bağlı şirkete yönelmesinin ve bağlı şirketin pazar payının yükseltilmesinin temelinde, o topluluğun üyesi olan şirketin, dürüst hareket edeceği, verdiği bilgilerin ve kamuya açıklanan tablo ve belgelerinin gerçeği yansıttığı, teknolojinin üstün, kalitenin iyi ve herşeyin gereği gibi olduğu inanç ve güveni vardır. İtibarın kullanılması ise, somut olaya göre belirlenir. Kullanılma için adın zikredilmesi, topluluk logosunun kullanılması şart değildir. Tablo, bilgi, kalite vs. güvene uymuyor ise adının kullanılmasına sesini çıkarmayan hakim şirket sonuçtan sorumlu olmalıdır. Bu sebeple sorumluluğun merkez şartı, “itibarın kullanılması”dır. Kullanma yoksa, sadece topluluğa “mensubiyet”, sorumluluğu doğurmaz.

Her şirketler topluluğu hükümün kapsamında değildir. Bir topluluğun kapsama girebilmesi için itibarının topluma veya tüketicie güven veren bir düzeye ulaşmış olması gerekir. Bu da, somut olaya göre belirlenir.

H) Sanayi ve Ticaret Bakanlığının düzenleme ve denetleme yetkisi

MADDE 210- (1) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bu Kanunun ticaret şirketlerine ilişkin hükümlerinin uygulamasıyla ilgili tebliğler yayımlamaya yetkilidir. Ticaret sicili müdürlükleri ve şirketler bu tebliğlere uyarlar. Ticaret şirketlerinin işlemleri, ilkeleri ve usulü bir tüzük ile belirlenerek Sanayi ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetlenir.

(2) Diğer bakanlık, kurum, kurul ve kuruluşlar, ancak kendilerine kanunla tanınan yetkinin sınırları içinde kalmak şartıyla ve öngörülen amaç, konu ve şekle tabi olarak, şirketlere ilişkin düzenlemeler yapabilirler. Bu düzenlemeler bu Kanunun ilkelerine ve sistemine aykırı olamaz. Söz konusu düzenlemelerin bu Kanunun ticaret şirketlerine ilişkin hükümlerini ilgilendirmeleri hâlinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığının yazılı uygun görüşü alınır. Bakanlık düzenlemeyi kanuna uygunluk yönünden inceleyerek görüşünü en geç otuz gün içinde yazılı olarak ilgili bakanlık, kurum, kurul veya kuruluşa bildirir; süresi içinde bildirilmemişse görüş olumlu kabul edilir.

(3) Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Murakabe:

Madde 274 – (Değişik: 24/6/1995 - KHK 559/5 md.)

Anonim şirketlerinin muameleleri, bir tüzük ile tayin olunacak şekilde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ticaret müfettişleri tarafından denetlenir. Denetim, bilançonun açıklık ve doğruluk esasları çerçevesinde yapılacak incelemeyi de kapsar. Diğer bakanlık ve kuruluşlarca anonim şirketleri ilgilendiren konularda düzenleme yapılması halinde, Bakanlığın uygun görüşü alınır. Bakanlık, bu Kanunun ticaret şirketlerine ilişkin hükümlerinin tatbikatıyla ilgili olarak tebliğler çıkarmaya yetkilidir. Ticaret sicili memurlukları tebliğ hükümlerine uymakla yükümlüdür.

Kanuna, esas sözleşme hükümlerine veya kamu düzenine aykırı işlemler ve faaliyetlerde bulunduğu anlaşılan şirketler aleyhine özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca fesih davası açılabilir.

Bu Kanunun 297 ve 378 inci maddeleri uyarınca anonim şirketlerin genel kurul toplantılarına katılacak komiserlerin nitelikleri, genel kurul ile ilgili görev ve yetkileri Bakanlıkça bir yönetmelikle tespit edilir. Bakanlık komiserlerinin yol giderleri ve zaruri masrafları Bütçe Kanununun (H) cetvelinin (B) bendi ile tesbit edilen Devlet memurlarına ödenen en yüksek yurt içi günlük harcırah tutarının üç katını geçmemek üzere şirket tarafından karşılanır. Şirket tarafından ödenecek ücret ve yolluk miktarları ve bunların ödenme şekli yönetmelikte gösterilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 210 uncu maddesi, Alt Komisyonca aşağıda belirtilen gerekçelerle değiştirilmiştir:

İşlemlerin denetlenmesine ilişkin Tüzüğün uygulama alanının tüm ticaret şirketlerini kapsayacak şekilde genişletilmesinin daha uygun olacağı, basitleştirilmiş şekilleri ile de olsa Türk Muhasebe Standartlarının uygulanmasına ilişkin yeni ve reform niteliğindeki sistemin de bunu ayrıca gerekli kıldığı düşünülerek birinci fıkranın ikinci cümlesi “Ticaret şirketlerinin” olarak değiştirilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinin başında “Devamlı sayılabilecek şekilde” ibaresi, hükmün alanını daralttığı ve uygulamada güçlükler doğuracağı gerekçesiyle, Tasarıdan çıkarılmıştır. Aynı gerekçe ile “sermaye şirketleri” ibaresi “şirketler”e çevrilmiştir. Ayrıca deneyimlerden hareketle kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemler için hazırlık yapılması ile muvazaalı faaliyetler de hükmün kapsamına alınmıştır. “Muvazaalı faaliyetler” terimi muvazaalı işlemleri de kapsadığı için tercih edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca benimsenmiş, ayrıca maddenin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, tartışma ve karışıklıklara yol açmaması, denetimin uzman ve kariyer personel tarafından yapılmasını teminat altına alması açısından değişiklik yapılmıştır.

Diğer yandan aynı maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ticaret şirketleri ile ilgili tebliğ yayınlama yetkisi verilmiş olması nedeniyle, diğer Bakanlık kurum ve kuruluşların sadece sermaye şirketlerine ilişkin düzenlemelerde Bakanlığın uygun görüşünü alma yükümünün ticaret şirketlerini kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda; diğer Bakanlık, kurum ve kuruluşlar tarafından ticaret şirketleri ile ilgili yapılan ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görüşüne sunulan bir düzenlemeye ilişkin öngörülen yedi günlük yazılı görüş bildirme süresinin, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yapılacak sağlıklı bir değerlendirmeyi teminen otuz gün olarak değiştirilmesi uygun olacaktır.

GEREKÇE

Madde 210 - Birinci fıkrası: Madde Sanayi ve Ticaret Bakanlığına şirketlere ilişkin düzenleme yetkisini açık ve net bir şekilde vermektedir. SPK ve BDDK gibi özerk kuruluşların kural koyma yetkisini kanunla tanıırken, Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bu yetkiyi tanımamak hem doğru olmaz hem de yapısal bir çelişki yaratılmış olur. Birinci fıkraya geleneğe uygun olarak Bakanlık düzeyinde yapılan ve daha çok mevzuatın doğru uygulanmasına odaklanmış olan denetlemeyi de Sanayi ve Ticaret Bakanlığına vermiştir.

İkinci fıkrası: Bu fıkra, Türk uygulamasının tedavisi güç bir hastalığına çare bulmaya yöneliktir. Şirketler, özellikle anonim şirketler alanında, birçok bakanlık, kurum ve kuruluş, şirketin işletme konusuyla veya sermaye piyasasıyla ilgileri dolayısıyla şirketin kuruluşuna ve esas sözleşme değişikliklerine izin vermek istemekte, izni esas sözleşmeye madde eklenmesi gibi şartlara bağlamaktadırlar. Hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkeleri ile bağdaşmayan bu tür uygulamalara karşı Tasarıda birçok hükümlerle önlem alınmaya çalışılmıştır (madde 340 gibi). Bu fıkra da bu hükümlerden biridir. Tasarıya, “izin verme”nin denetlemek olmadığı ve “bürokrasi”nin çoğu kez denetlemeye yararı olmayan izinle başladığı görüşü hâkim olmuştur. Nesnel normlar (normatif sistem) hukuk güvenliğini sağlamakta, izin ise önemli bir yarar sağlamamaktadır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra 6762 sayılı Kanununun 274 üncü maddesinin ikinci fıkrasından esinlenerek kaleme alınmıştır. Mevcut metinden iki noktada ayrılmıştır. Bunlardan birincisi fesih davasının sadece sermaye şirketlerine özgülenmiş olmasıdır. Şahıs şirketlerinde kamu düzenine aykırılık olasılığının çok dar varsayımlarda gerçekleşebileceği düşünülmüştür. Ayrıca, ultra viresin kaldırılmış olması nedeniyle işletme konusuna aykırılığın söz konusu şirketlerde fesih davasına yol açmaması gerekir. İşletme konusuna aykırı işlemlerde fesih davasının sermaye şirketlerinde korunmuş olması önemli ve etkili aykırılıklarda boşluk yaratmamak görüşünden kaynaklanmaktadır. Ancak, mahkemelerin bu sebeple fesih davalarını, varolan duruma nazaran daha büyük bir özenle ve yeni ölçekler bağlamında ele alacakları şüphesizdir. İkinci olarak fesih davasının açılabilmesi için bir yıllık bir süre verilmiştir. Bu sürenin niteliğinin saptanması yargı kararlarına ve öğretiyeye bırakılmıştır.

İKİNCİ KISIM Kollektif Şirket

BİRİNCİ BÖLÜM Şirketin Niteliği ve Kuruluşu

A) Tanım

MADDE 211- (1) Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkettir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tanımı:

Madde 153 – Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek maksadıyla hakiki şahıslar arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirisinin mesuliyeti şirket alacaklarına karşı tahdid edilmemiş olan şirket, kolektif şirkettir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 211 - Bu tanım hükmü, 6762 sayılı Kanununun 153 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

B) Sözleşme**I - Şekil**

MADDE 212- (1) Kollektif şirket sözleşmesi yazılı şekle tabidir; ayrıca, sözleşmedeki imzaların noterce onaylanması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**B) Mukavele:****I - Şekli:**

Madde 154 – Kollektif şirket mukavelesi yazılı şekle tabidir; Şu kadar ki; mukaveledeki imzaların noterce tasdiki de şarttır.

GEREKÇE

Madde 212 - Kollektif şirket sözleşmesine ilişkin bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 154 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

II - Zorunlu kayıtlar

MADDE 213- (1) Kollektif şirket sözleşmesine aşağıdaki kayıtların yazılması zorunludur:

a) Ortakların ad ve soyadlarıyla yerleşim yerleri ve vatandaşlıkları.

b) Şirketin kollektif olduğu.

c) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi.

d) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu.

e) Her ortağın sermaye olarak koymayı taahhüt ettiği para miktarı; para niteliğinde olmayan sermayenin değeri ve bu değer ne suretle biçilmiş olduğu; sermaye olarak kişisel emek konulmuşsa bu emeğin niteliği, kapsamı ve değeri.

f) Şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, bunların yalnız başına mı, yoksa birlikte mi imza koymaya yetkili oldukları.

(2) Ortaklar, emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla, şirket sözleşmesine diledikleri kayıtları koyabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - İhtiva edeceği mecburi kayıtlar:***

Madde 155 – Kollektif şirket mukavelesine aşağıda sayılan hususların yazılması mecburidir.

1. Ortakların ad ve soyadlarıyla ikametgahları ve tabiiyetleri;
2. Şirketin kollektif olduğu;
3. Şirketin ticaret ünvanı ve merkezi;
4. Şirketin mevzuu;
5. Her ortağın sermaye olarak koymayı taahhüt ettiği para miktarı, para mayetinde olmayan sermayenin değeri ve bu değer ne suretle biçilmiş olduğu, eğer şahsi emek bahis konusu ise bu emeğin mahiyet ve şümulü;
6. Şirketi temsile salahiyyetli kimselerin ad ve soyadları, bunların yalnız başına mı, yoksa birlikte mi imza koymaya mezun oldukları.

Ortaklar emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla şirket mukavelesine didikleri kayıtları koyabilirler. Şu kadar ki; şirket mukavelesinde şirket mevzuunun hudutlarının açıkça gösterilmiş olması şarttır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 213 üncü maddesinin (d) bendi, şirketin işletme konusunun, şirket sözleşmesinde yazılma şekli ile ilgili olarak anonim ve limited şirketlerde kullanılan lafız ile uyumlu hâle getirilmiştir. Bu değişiklik sebebiyle gereksiz hâle geldiği için maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi Tasarı metninden çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Alt Komisyonca, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle söz konusu maddede değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 213 - 6762 sayılı Kanunun 155 inci maddesini karşılayan bu maddede sadece dilin güncelleştirilmesi çalışmaları yapılmıştır.

III - Noksanlıklar

MADDE 214- (1) Sözleşmesi kanuni şekilde yapılmamış veya sözleşmeye konması zorunlu olan kayıtlardan biri veya bazıları eksik yahut geçersiz olan bir kollektif şirket, adi şirket hükmünde olup, hakkında 216 ncı madde hükmü saklı kalmak şartıyla, Türk Borçlar Kanununun adi şirketlere ilişkin hükümleri uygulanır.

(2) 12 nci madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**III - Noksanlıklar:**

Madde 156 – Mukavelesi kanuni şekilde yapılmamış veya mukaveleye konması mecburi olan kayıtlardan biri veya bazıları eksik yahut hükümsüz olan bir kolektif şirket, adi şirket hükmünde olup hakkında 158 inci madde hükmü mahfuz kalmak şartıyla Borçlar Kanununun 520 - 541 inci maddeleri tatbik olunur.

14 üncü madde hükmü mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 214 - 6762 sayılı Kanunun 156 ncı maddesini karşılayan bu hükümle ilgili olarak değişikliği gerektirecek herhangi bir gereksinime rastlanmamıştır.

C) Tescil**I - Yükümlülük**

MADDE 215- (1) Kolektif şirketi kuranlar, şirket sözleşmesinin noterlikçe onaylı bir suretini onay tarihinden itibaren onbeş gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline vererek şirketin tescilini istemek zorundadır. Suret, sicil müdürlüğünce saklanır ve 213 üncü madde gereğince sözleşmeye konması zorunlu olan kayıtlar ile kanunun emreylediği diğer hususlar tescil ve ilan olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**C) Tescil:****I - Mükellefiyet:**

Madde 157 – Kolektif şirketi kuranlar buna ait şirket mukavelesinin noterlikçe tasdikli bir suretini tasdik tarihinden itibaren on beş gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tevdi ile şirketin tescilini talebetmiye mecburdurlar. Suret, sicil dairesince saklanır ve 155 inci madde gereğince mukaveleye konması mecburi olan kayıtlar ile kanunun emreylediği diğer hususlar ticaret siciline tescil ve ilan olunur.

GEREKÇE

Madde 215 - 6762 sayılı Kanunun 157 nci maddesinden aynen alınmıştır.

II - Yükümlülüğün yerine getirilmemesi

MADDE 216- (1) Tescil yükümlülüğü yerine getirilmeksizin şirket adına işlere başlanmışsa, ortaklar giriştikleri işlerden dolayı üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludur.

(2) Bir kolektif şirket sözleşmesi yapılmaksızın, şirketin türünü gösterir bir kaydı içermese bile, ortak bir unvan altında, üçüncü kişilerle işlem yapılması veya onlara karşı haksız bir fiil işlenmesi hâlinde de aynı hüküm geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Mükellefiyetin yerine getirilmemesi:

Madde 158 – Tescil mükellefiyeti yerine getirilmeksizin şirket namına işlere başlanmış olduğu takdirde ortaklar giriştikleri işlerden dolayı üçüncü şahıslara karşı müteselsilen mesuldürler.

Bir kolektif şirket mukavelesi akdolanmaksızın, şirketin nevini gösterir bir kaydı ihtiva etmese bile müşterek bir unvan altında üçüncü şahıslarla muameleye girişilmesi veya onlara karşı haksız bir fiil işlenmesi halinde de aynı hüküm ca-ridir.

GEREKÇE

Madde 216 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 158 inci maddesinden alınmıştır. Oldukça zengin bir uygulaması olan 216 ncı madde hükümleri sorumluluk hukukuna önemli katkılarda bulunmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

Ortaklar Arasındaki İlişkiler

A) Sözleşme serbestisi

MADDE 217- (1) Ortakların birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde sözleşme serbestisi geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Mukavele serbestliği:

Madde 159 – Ortakların birbiriyle olan münasebetlerinde, mukaveledeki hükümler ve mukavelede hüküm olmıyan hallerde, bu kısımdaki maddeler mahfuz kalmak şartıyla, 136 ila 145 inci maddeler tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 217 - 6762 sayılı Kanunun 159 uncu maddesi, ortaklar arası ilişkilerde sözleşme serbestisini dolaylı olarak ifade etmekte ve ayrıca gereği olmadığı halde ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümlere gönderme yapmaktaydı. Tasarının 217 nci maddesi, ortaklar arası ilişkilerde sözleşme serbestisini vurgulamak amacıyla öngörülmüştür.

B) Şirketin yönetimi

I - Yönetimin kime ait olduğu

1. Genel olarak

MADDE 218- (1) Ortaklardan her biri, ayrı ayrı şirketi yönetme hakkını ve görevini haizdir. Ancak, şirket sözleşmesiyle veya ortakların çoğunluğunun kararıyla yönetim işleri ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne verilebilir.

(2) Ticari mümessillere ve diğer ticari vekillere ilişkin hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Şirketin idaresi:

I - İdare işlerinin kime ait olduğu:

1. Umumi olarak:

Madde 160 – Ortaklardan her biri ayrı ayrı şirketi idare hak ve vazifesini haizdir. Şu kadar ki; Şirket mukavelesiyle veya ortakların ekseriyeti ile idare işleri, ortaklardan birine veya birkaçına yahut hepsine verilebilir.

Ticari mümessiller ve diğer ticari vekiller hakkındaki hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 218 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 160 ncı maddesine karşılık gelmektedir. Söz konusu Kanunun 160 ncı maddesi, şahıs şirketlerinin hakim özden organ ilkesini öngörmektedir. Ancak yönetici ortakların şirket sözleşmesi ve kararıyla da atanabilmelerini düzenlemektedir. Ayrıca, 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi ticarî mümessil ve vekillere ilişkin hükümler saklı tutulmuştur.

2. Görevden alma

a) Şirket sözleşmesiyle atama

MADDE 219- (1) Yönetim işleri şirket sözleşmesiyle bir ortağa verilmiş ise, onun yönetim hak ve görevi diğer ortaklar tarafından sınırlandırılmayacağı gibi kendisi görevden de alınmaz. Ancak, haklı sebeplerin varlığında, ortaklardan birinin istemi üzerine, mahkeme kararı ile yönetim hak ve görevi sınırlandırılabilir veya geri alınabilir. Görevin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmal veya yönetimde iktidarsızlık gibi hâller, haklı sebep sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Azil:

a) Mukavele ile tayin halinde:

Madde 161 – İdare işleri mukavele ile bir ortağa verilmiş ise, onun idare, hak ve vazifesi diğer ortaklar tarafından tahdit olunamayacağı gibi kendisi azil dahi olunamaz. Ancak, muhik sebepler mevcutsa, ortaklardan birinin talebi üzerine mahkeme kararı ile idare hak ve vazifesi tahdit veya nez’olunabilir. Vazifenin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmal veya idarede iktidarsızlık gibi haller, muhik sebep sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 219 uncu maddesinin başlığında ve metninde geçen “sözleşme” ibaresi, diğer sözleşmelerden ayırmak amacıyla “şirket sözleşmesi” ibaresi kullanılarak açıklık ve kesinlik sağlanmıştır. Bu değişiklik gerekli olduğunda diğer maddelerde de yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 219 - 6762 sayılı Kanununun 161 inci maddesinden aynen alınan bu hükmün dili yenileştirilmiştir.

b) Ortaklar kararıyla atama

MADDE 220- (1) Yönetim işleri, şirket sözleşmesi yapıldıktan sonra alınan bir kararla bir ortağa verilmişse o ortak, ortakların çoğunluğunun kararıyla görevden alınabilir. Çoğunluk elde edilemediği takdirde, yönetim işlerine bakan ortağın şirket sözleşmesini ihlal ettiği veya olayda haklı sebep bulunduğu iddiasıyla, her ortak ilgili yönetici ortağın görevden alınması için mahkemeye başvurabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Ortaklar kararı ile tayin halinde:

Madde 162 – İdare işleri, şirket mukavelesi yapıldıktan sonra ittihaz edilen bir kararla bir ortağa verilmişse o ortak, ortakların ekseriyeti ile azledilebilir. Ekseriyet hasıl olmadığı takdirde, idare işlerine bakan ortağın şirket mukavelesi hükümlerini ihlal ettiği iddiasıyla her bir ortak azil için mahkemeye müracaat edebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 220 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 162 nci maddesinden aynen Tasarıya yansıtılmıştır.

3. Yönetim işlerinde yalnız başına veya birlikte hareket

MADDE 221- (1) Şirket işlerinin yönetimi, ortakların tümüne veya birkaçına verilmiş ise, bunların her biri yalnız başına yönetim hak ve görevini haizdir. Bununla beraber, şirketi yönetmekle yükümlü olan ortaklardan bazısı, yapılacak bir işin, şirketin menfaatlerine uygun olmadığını ileri sürerlerse, yönetim hak ve görevini haiz diğer ortaklar, çoğunluk kararıyla o işi yapabilirler.

(2) Şirket sözleşmesinde şirket işlerinin yönetimi kendilerine verilmiş ortakların birlikte hareket etmeleri yazılı ise, ortakların, gecikmesinde tehlike görülen hâller istisna olmak üzere, her işte anlaşmaları gerekir. Anlaşamadıkları takdirde durum ortaklar kuruluna götürülür ve bu kurulca verilecek karara göre hareket edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İdare işlerinde yalnız başına veya birlikte hareket:

Madde 163 – Şirket işlerinin idaresi, ortaklıkların hepsine veya birkaçına verilmiş ise bunların herbiri yalnız başına salahiyetlidir. Bununla beraber şirketi idare ile mükellef olan ortaklardan bazısı, yapılacak bir işin, şirketin menfaatlerine uygun olmadığını beyan edecek olursa idare hak ve vazifesini haiz diğer ortaklar ekseriyetle o işi yapabilirler.

Şirket işlerinin idaresi kendilerine verilmiş ortakların birlikte hareket etmeleri şirket mukavelesinde yazılı ise, ortakların gecikmede tehlike görülen haller müstesna olmak üzere her işte anlaşmaları gerekir. Anlaşamadıkları takdirde keyfiyet ortaklar umumi heyetine tevdi ve heyetçe verilecek karara göre hareket edilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 221 - 6762 sayılı Kanununun 163 üncü maddesini karşılayan bu hükmün dili yenileştirilmiştir.

4. Diğer ortakların itirazı

MADDE 222- (1) Yönetim şirket sözleşmesiyle bir ortağa verilmişse, bu ortak, diğer ortaklar itiraz etseler ve karşı çıksalar bile, hileye dayalı olmamak şartıyla, şirketin yönetimi için gereken işlemleri yapabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Diğer ortakların itirazı:

***Madde 164** – İdare işleri şirket mukavelesiyle bir ortağa verilmişse bu ortak, diğer ortakların itiraz ve muhalefeti vakı olsa bile, hileye müstenit olmamak şartıyla şirketin idaresi için gereken muameleleri yapabilir.*

GEREKÇE

Madde 222 - Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 164 üncü maddesinden alınarak Tasarıya yansıtılmıştır.

II - Yönetimin kapsamı

MADDE 223- (1) Şirketin yönetimi kapsamındaki hususlar, şirketin amacını ve konusunu elde etmek için yapılması gereken olağan işlem ve işler ile sınırlıdır. Şirketi yönetenler, şirket menfaatine uygun gördükleri işlerde, olağan işlem ve işlerle sınırlı olmak şartıyla, sulh, feragat ve kabul ile tahkime de yetkilidirler. Şu kadar ki, bağışta bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil

tayin etmek ve şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnemek veya ticari işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İdare işlerinin şümulü:

Madde 165 – Şirketin idaresine giren hususlar, şirket maksat ve mevzuunu elde etmek için icrası gereken mutat muamele ve işlerden ibarettir. Şirketi idare edenler şirket menfaatine uygun gördükleri işlerde sulh, feragat ve kabul ile tahkime dahi salahiyetlidirler. Şu kadar ki; teberruda bulunmak ve şirket mevzuuna girmiyorsa gayrimenkulleri satmak, satınalmak ve teminat olarak göstermek gibi mutat iş ve muameleler dışında kalan hususlarda ortakların ittifakı şarttır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 223 üncü maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

6762 sayılı Kanunun 165 inci maddesindeki hükümden aynen aktarılan kolektif şirket yöneticilerine tanınan sulh, feragat vs.ye ilişkin yetki, “olağan işlemlerle sınırlı olmak şartıyla” sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırma, bir taraftan iş ve işlem değerlerinin büyümesi sebebiyle menfaatler dengesinin yeniden kurulması ihtiyacından, diğer taraftan da söz konusu işlemlerin nitelik itibarıyla önemli sayılmalarının doğru olacağı düşüncesinden kaynaklanmıştır.

GEREKÇE

Madde 223 - Bu hüküm esas itibarıyla 6762 sayılı Kanunun 165 inci maddesinin tekrarıdır. Sadece olağanüstü işlemlere ilişkin konular listesi zenginleştirilerek öğretideki tartışmalara son vermek amacı güdülmüştür.

III - Faiz verme borcu

MADDE 224- (1) Ortak, yetkisiz olarak şirketten çektiği ve şirket hesabına bir yerden tahsil ettiği parayı, derhâl; şirketten aldığı ödün-cü, aldığı tarihten itibaren faiziyle şirkete vermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Faiz verme borcu:

Madde 166 – Bir ortak şirketten ödünç aldığı veya şirket hesabına bir yerden tahsil eylediği parayı, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, vade gününde veya mümkün olan en kısa zamanda tediye ve teslim etmiyecek olursa bu vadenin veya zamanın geçmesinden itibaren kanuni faizi dahi vermeye mecbur olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 224 üncü maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Tasarının 224 üncü maddesi iki farklı olguyu içerdiği halde, bunları birlikte ve doğru olmayan bir şekilde “kanunî faiz” bağlamında düzenlemiştir. Birinci olgu ortağın şirketten yetkisiz olarak çektiği veya başka yerden tahsil ettiği paralardır. Kanun bu paraların “derhal” şirkete verilmesini istemiştir. Bunlara ödenecek faiz ise gecikme halinde temerrüt faizidir. Oysa hükümde kanunî faiz denilmiştir. Ancak hükümdeki “derhal” kelimesi bu etkisini kaybedecek kadar bağlantısız bir yerde bulunmaktadır. Ayrıca hükümden ortağın şirketten ödünç aldığı parayı da “derhal” geri ödemesi gibi bir anlam çıkmaktadır. Oysa bu ödünç çoğu kez bir vadeye bağlanmış olabilir. Gene bunun gibi, “tahsil tarihinden itibaren” ibaresi ödücün faizi ile ilgili olup hükümden bu da anlaşılmamaktadır. Nihayet ödücün faizi sözleşme ile belirlenmiş de olabilir, bunun kanunî faiz olacağı da emredici bir şekilde düzenlenmemelidir. Bu düşüncelerle madde yeniden kaleme alınmıştır.

GEREKÇE

Madde 224 - Ortağın şirkete faiz verme borcuna ilişkin 6762 sayılı Kanunun 166 ncı maddesi çeşitli boşluklar içeriyordu:

(1) 6762 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi, sadece şirketten alınan ödüncelere ait faizi düzenliyor izlenimini vermektedir. Oysa uygulamada yoğun olan, şirketten yetkisiz para çekilmesi ve bunun için faiz ödenmemesidir.

(2) Faizin başlangıcı sadece ödüncelere göre ve şirketin aleyhine düzenlemiştir. Tasarı bu aksaklıkları düzeltmek amacıyla kaleme alınmıştır.

C) Denetim

MADDE 225- (1) Bir ortak yönetim hakkını ve görevini haiz olmasa da şirket işlerinin gidişi hakkında bizzat bilgi edinmek, şirketin belgelerini ve defterlerini incelemek, bunlara göre kendisi için şirketin finansal durumunu gösterecek bir hesap tablosu düzenlemek hakkını haizdir. Buna aykırı sözleşme geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Murakabe:

Madde 167 – Bir ortak idare salahiyetini haiz olmasa dahi şirket işlerinin gidişi hakkında bizzat bilgi edinmek ve şirketin evrak ve defterlerini incelemek ve bunlara göre kendisi için şirketin mali durumunu gösterecek bir hesap varakası tanzim etmek hakkını haizdir. Buna aykırı mukavele hükümsüzdür.

GEREKÇE

Madde 225- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 167 nci maddesinden dili güncelleştirilerek Tasarıya aktarılmıştır.

D) Oy hakkı ve kararlar

MADDE 226- (1) Her ortak bir oy hakkını haizdir. Buna aykırı sözleşme geçersizdir.

(2) Şirket sözleşmesinin her ne şekilde olursa olsun değiştirilmesine ilişkin kararlar oybirliğiyle, diğer kararlar ise, kanunda veya şirket sözleşmesinde aksine hüküm yoksa, ortakların çoğunluğunun oylarıyla verilir.

(3) “Oybirliği” şirketteki ortakların tümünün, “çoğunluk” şirketteki ortakların salt çoğunluğunun olumlu oylarıyla alınması gereken kararları ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Kararlar:

Madde 168 – Mukavelelerin her ne suretle olursa olsun değiştirilmesine dair olan kararlar ittifakla, diğer kararlar ise şirket mukavelesinde aksine hüküm olmadıkça, bütün ortakların ekseriyeti ile verilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 226 ncı maddesinin ikinci fıkrasındaki “tam sayısının” ibaresinin çoğunluktan söz eden diğer hükümlerinde kullanılmamış olmasının yorum güçlükleri yaratabileceği, bu ibare olmasa bile hükümden aynı anlamın gene de çıkacağı gerekçesiyle ibare madde metninden çıkarılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 226 - Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanun, ortakların oy haklarına ilişkin bir hükme yer vermemiştir. Kanunda her ortağın oy hakkını haiz olup olmadığı ve oyun hangi

kritere göre belirleneceği ve bazı ortaklara daha fazla oy hakkı tanınıp tanınmayacağı açık değildir. Tasarının 226 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmü, bu eksikliği, kollektif şirketin niteliğine uygun bir şekilde gidermektedir.

İkinci fıkra: 6762 sayılı Kanun çeşitli maddelerinde kararların, “ekseriyetle” veya “ittifakla” alınacağını belirtmiş, fakat bu iki kavramın anlamını açıklamamıştır. Tasarının bu maddesi anılan kavramları tanımlamaktadır.

E) Kâr payı hakkı ve zarara katılma

I - Finansal tablolarının çıkarılması

MADDE 227- (1) Yönetici ortaklar, şirketin faaliyet dönemi sonunda, bu Kanunun ticari defterlere ilişkin 64 ilâ 88 inci maddeleri hükümlerine uygun finansal tablolarını hazırlayıp imzalar ve ortaklar kurulunun onayına sunarlar. Finansal tablolar ortakların çoğunluğunun onayı ile kesinleşir. İkinci fıkra hükmü saklı kalmak şartıyla, aynı toplantıda kârın dağıtımını da karara bağlanır. Ortaklar, bu kararın kanuna, şirket sözleşmesine, şirket kararlarına veya dürüstlük kuralına aykırı olması hâlinde, kârın kullanılması hakkındaki karar tarihinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilirler.

(2) Ortaklar, kâr ve zarardan kendilerine düşen payın belirlenmesini, şirket sözleşmesiyle veya sonradan alacakları bir kararla, içlerinden birine veya bir üçüncü kişiye bırakabilirler. Bu ortağın veya üçüncü kişinin vereceği kararın hakkaniyete aykırı olmaması şarttır. Söz konusu kararın öğrenilmesinden itibaren üç ayın geçmesi, belirlenen kâr payının ortak tarafından tamamen veya kısmen alınması veya başka bir kimseye devredilmesi, zararın ödenmesine başlanması gibi açık veya zımni kabulü gösteren durumlarda dava hakkı düşer.

(3) Kâr ve zararın paylaşılmasına ilişkin karar hakkaniyet kurallarına aykırı olduğu takdirde mahkemece iptal olunur. Bu hâlde kâr ve zarar adi şirket hükümlerine göre paylaşılır.

(4) Şirket sözleşmesinde öngörüldüğü takdirde, faiz ve ücretler faaliyet dönemi içinde ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Kar ve zarar:

I - Hesabın tespiti:

Madde 169 – İdare işlerini gören kimse, şirketin hesap yılı sonundaki bilançosunu esas ittihaz ederek kar ve zarar hesabını tanzim ve ona göre her ortağın payını tayin ve tesbit eder

Ortaklar, kar ve zarardan kendilerine düşen miktarın tayinini şirket mukavelesiyle yahut sonradan itiraz edecekleri kararlar içlerinden birine veya bir üçüncü şahsa bırakabilirler. Bu ortak veya üçüncü şahsın bu hususta vereceği kararın hakkaniyet kaidelerine aykırı olmaması şarttır. Bu kararın öğrenilmesinden itibaren üç ayın geçmesi, kar payının tamamen veya kısmen alınması yahut başka bir kimseye devredilmesi zararın ödenmesine başlanması gibi açık veya zımni kabulü gösteren hallerde; itiraz hakkı düşer.

Kar ve zararın taksimine dair olan karar hakkaniyet kaidelerine aykırı görüldüğü takdirde mahkemece iptal olunur. Bu halde kar ve zararın taksimi hakkında Borçlar Kanununun 523 üncü maddesi hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 227 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “Toplantıya katılıp da olumsuz oy veren veya toplantıya katılmaları engellenen ortaklar” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Çünkü, bu ibarede yer alan şartlar anonim şirketlere özgü olup yakın ilişki şirketleri şeklinde nitelendirilen kolektif şirketlere uymamakta, ortakların dava açma haklarını bu şirketlerin yapısına ters düşecek şekilde sınırlandırmaktadır. Bunun gibi maddenin dördüncü fıkrasında düzenlenen kâr avansı da kolektif şirketin temel niteliğiyle bağdaşmadığı için Tasarıdan çıkarılmıştır. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 227 - 6762 sayılı Kanunun 169 uncu maddesinin birinci fıkrasını karşılayan Tasarının bu hükmü modern muhasebe ve bilanço hukukuna uygun olarak düzenlenmiş ayrıca ortağın kâr payı daha kesin kurallara bağlanmıştır.

II - Ortağın istemleri

MADDE 228- (1) Her ortak, şirketten faaliyet dönemi sonunda gerçekleşen kârdan kendisine düşen payı, şirkete ödünç olarak verdiği paranın ve kararlaştırılmışsa koyduğu sermayenin faizlerini, şirket sözleşmesi gereğince hak ettiği ücreti; kanuna veya şirket sözleşmesine göre yılsonu bilançosu çıkarılmamışsa çıkarılmasını, bilançoda kâr payı saptanmamışsa saptanmasını ve alacaklarını istemek hakkına sahiptir.

(2) Bu madde ile ortağa tanınmış olan hakları kaldırma veya daraltma sonucunu doğuran sözleşme şartları geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Alacağı isteme hakkı:

Madde 170 – Her ortak, hesap yılı sonunda tahakkuk eden kardan kendisine düşen payı, şirkete ödünç olarak verdiği paranın ve eğer kararlaştırılmış ise koyduğu sermayenin faizlerini, şirket mukavelesi gereğince hak ettiği ücreti ve şayet kanun ve mukavele hükümlerince yılsonu bilançosu yapılmamış ise bunun yapılmasını ve yapılmış bilançoya göre kar payı tesbit edilmiş değilse bunun tesbitini şirketten istemek ve alacaklarını almak hakkını haizdir.

Bu madde ile ortağa tanınmış olan salahiyetleri kaldırma veya daraltma neticesini doğuran bütün mukavele şartları hükümsüzdür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 228 - 6762 sayılı Kanununun 170 inci maddesini karşılayan bu hükümde ilk değişiklik kenar başlıkta yapılmıştır. Mevcut hükmün kenar başlığında yer alan “alacağı isteme hakkı” ibaresi metne nazaran dardır. Çünkü, hüküm alacağı değil çeşitli işlemleri içermektedir. Ayrıca doğru kullanılmayan bazı kavramların yerine tam karşılıkları konulmuştur.

III- Zarar payı

MADDE 229- (1) Ortaklar oybirliği ile karar almadıkça hiçbir ortak, sermayesinden eksilen kısmı tamamlamaya zorlanamaz.

(2) Sermayenin zararla eksilen kısmı, aksine karar yoksa gerçekleşecek kâr ile kapatılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Zarar payı:

Madde 171 – Ortaklar ittifakla karar vermedikçe hiçbir ortak, sermayesinden eksilen kısmı tamamlamaya zorlanamaz.

Sermayeden eksilen kısım, aksine karar yoksa, ileride hasıl olacak kar paylarıyla telafi olunur.

GEREKÇE

Madde 229 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 171 inci maddesinden Tasarıya aktarılmıştır.

F) Rekabet yasağı

I - Kural

MADDE 230- (1) Bir ortak, ortağı olduğu şirketin yaptığı ticari işler türünden bir işi, diğer ortakların izni olmaksızın kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak giremez.

(2) Yeni kurulan bir şirkete giren ortağın, daha önce kurulmuş diğer bir şirketin de sorumluluğu sınırlandırılmamış ortaklarından olduğunu diğer ortaklar bildikleri hâlde önceki şirketten ilişığının kesilmesini aralarında açıkça kararlaştırmamışlarsa, bu durumu kabul ettikleri varsayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

F) Rekabet yasağı:

I - Esas:

Madde 172 – Bir ortak, azalarından bulunduğu şirketin yaptığı ticari işler nevi'nden bir işi, diğer ortakların muvafakati olmaksızın kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi aynı nevi ticari işlerle meşgul bir şirkete mesuliyeti tahdidedilmemiş ortak sıfatıyla de giremez.

Yeni kurulan bir şirkete giren ortağın, daha önce kurulmuş diğer bir şirketin de mesuliyeti tahdidedilmemiş azasından olduğunu diğer ortaklar bildikleri halde evvelki şirketten ilişığının kesilmesi hususu aralarında açıkça kararlaştırılmazsa, bu hali kabul etmiş sayılırlar.

GEREKÇE

Madde 230 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 172 nci maddesinden alınmış ve dili güncelleştirilerek Tasarıya konulmuştur.

II - Aykırı hareket

MADDE 231- (1) Bir ortak 230 uncu maddeye aykırı hareket ederse, şirket, bu ortaktan tazminat istemekte veya tazminat yerine bu ortağın kendi adına yaptığı işleri şirket adına yapılmış saymakta, üçüncü

kişilerin hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin şirkete bırakılmasını istemekte serbesttir.

(2) Bu seçeneklerden birine diğer ortaklar çoğunlukla karar verir. Bu hak, bir işlemin yapıldığının veya ortağın diğer bir şirkete girdiğinin öğrenildiği tarihten başlayarak üç ay ve her hâlde işlemin yapıldığı tarihten itibaren bir yıl sonra zamanaşımına uğrar.

(3) Yukarıdaki hükümler, hakları ihlal edilen ortakların, şirketin feshini istemek haklarını etkilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Aykırı hareket:

Madde 173 – Bir ortak yukarıki hükme aykırı hareket edecek olursa, şirket, kendisinden tazminat istemekte veya tazminat yerine o ortağın kendi namına yaptığı işleri şirket namına yapılmış saymakta, üçüncü şahısların hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin şirkete bırakılmasını istemekte serbesttir. Bu hususlardan birinin tercihi diğer ortaklara aittir. Bu hak, bir muamelenin yapıldığının yahut ortağın diğer bir şirkete girdiğinin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay ve her halde muamelenin yapıldığı tarihten itibaren bir yıl sonra müruzamana uğrar.

Yukarıki hükümler, hakları ihlal edilen ortakların, şirketin feshini istemek haklarına halel getirmez.

GEREKÇE

Madde 231 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 173 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Şirketin ve Ortakların Üçüncü Kişilerle İlişkileri

A) Tüzel kişiliğin kazanılması

MADDE 232- (1) Kollektif şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Aksine sözleşme üçüncü kişilere karşı geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Şirketin mevcudiyeti:

Madde 174 – Kollektif şirket ticaret siciline tescil ile hükmi şahsiyet kazanır. Aksine mukavele üçüncü şahıslara karşı hükümsüzdür.

GEREKÇE

Madde 232 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 174 üncü maddesinden alınmıştır.

B) Temsil**I - Kapsam**

MADDE 233- (1) Şirketi temsile yetkili olan kimse, şirketin işletme konusuna giren her türlü işi ve hukuki işlemleri şirket adına yapmak ve şirketin unvanını kullanmak yetkisine sahiptir. Bu yetkiyi sınırlayan her şart, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

(2) Ancak, şirket sözleşmesinin tescil ve ilanı gerekli hükümlerine göre şirketin bağlanabilmesi için birlikte imza şart kılınmışsa, bu şart, üçüncü kişilere karşı da geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Şümulü:***

Madde 176 – Şirketi temsile salahiyyetli olan kimse, şirketin gayesine dahil olan her nevi iş ve hukuki muameleleri şirket namına yapmak ve şirketin unvanını kullanmak salahiyyetini haizdir. Bu salahiyyeti tahdit eden her şart, hüsniyyetle hareket eden üçüncü şahıslara karşı hükümsüzdür.

Ancak şirket mukavelesinin tescil ve ilan edilmiş olan kısmına göre şirketin ilzam edilebilmesi için mütaaddit ortakların imzası şart kılınmışsa, bu şart, üçüncü şahıslara karşı da muteberdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 233 - Tasarının bu maddesi, 6762 sayılı Kanunun 176 nci maddesinin tekrarıdır. Buna karşılık 6762 sayılı Kanunun 175 inci maddesi Tasarıya alınmamıştır. Çünkü 6762 sayılı Kanunun 175 inci maddesi, aynı Kanunun 160 nci maddesine gönderme yaparak hem 6762 sayılı Kanunun 155 inci maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi hükmü ile çelişiyor, hem de temsil kurumuna uymuyordu.

II - Hükümleri

MADDE 234- (1) Şirketi temsil yetkisini haiz olan kimseler tarafından, açık veya zımni olarak şirket adına yapılmış olan işlemlerden dolayı, şirket alacaklı ve borçlu olur.

(2) Bir ortağın şirkete ait görevlerini yerine getirirken işlediği haksız fiillerden şirket de doğrudan doğruya sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Hükümleri:

Madde 177 – Şirketi temsil yetkisini haiz olan kimseler tarafından, açık veya zımni olarak şirket adına yapılmış olan işlemlerden dolayı, şirket alacaklı ve borçlu olur.

Bir ortağın şirkete ait görevlerini ifa dolayısıyla işlediği haksız fiillerden şirket de doğrudan doğruya sorumludur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 234 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 177 nci maddesinden Tasarıya aktarılmıştır.

III - Temsil yetkisinin kaldırılması

MADDE 235- (1) Haklı sebeplerin varlığı hâlinde temsil yetkisi, bir ortağın başvurusu üzerine, mahkemece kaldırılabilir. Gecikmesinde tehlike bulunan hâllerde mahkeme temsil yetkisini ihtiyati tedbir olarak kaldırıp bu yetkiyi bir kayyıma verebilir. Kayyımın atanmasını, görevlerini, mahkemece verilen temsil yetkisini ve bunların sınırlarını, mahkeme resen tescil ve ilan ettirir.

(2) Ticari mümessil, temsil yetkisini haiz ortakların tümü tarafından üçüncü kişilere karşı geçerli olacak şekilde görevden alınabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 235 inci maddesinin son cümlesinde yer alan kayyımın atanmasına ilişkin karar ve bu kararın tescil ve ilân ettirilmesine ilişkin hüküm, kararın kayyımın görevlerini, mahkemece verilen temsil yetkisini ve bu yetkinin sınırlarını da kapsamı gerektiğini belirtir şekilde kaleme alınmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 235 - Tasarının bu maddesi yenidir. Çünkü gerekli olduğu halde, 6762 sayılı Kanun temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin bir hükme yer vermemiştir. Tasarının 235 inci maddesi hükmü İsv. BK 565 inci maddesinden alınmıştır. Bu kanun boşluğu, hem öğretilerde eleştirilmiş hem de uygulamalarda bazı güçlüklerle yol açmıştır.

C) Şirket alacaklılarının durumu

I - Ortakların kişisel sorumluluğu

MADDE 236- (1) Ortaklar, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur.

(2) Şirkete yeni giren kişi, girme tarihinden evvel doğmuş olsa bile, şirketin borçlarından ve taahhütlerinden diğer ortaklarla birlikte müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur.

(3) Birinci ve ikinci fıkralara aykırı olarak sözleşmeye konan şartlar, üçüncü kişiler hakkında geçerli olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Şirket alacaklılarının vaziyeti:

I - Ortakların şahsi mesuliyeti:

Madde 178 – Ortaklar, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malları ile mesuldürler.

Şirkete yeni giren kimse, girme tarihinden evvel meydana gelmiş olsa bile şirketin borçlarından, diğer ortaklarla birlikte müteselsilen ve bütün malları ile mesuldür.

Yukarıki fıkralara aykırı olarak mukaveleye konan şartlar, üçüncü şahıslar hakkında hüküm ifade etmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 236 ncı maddesinin başlığında, Alt Komisyonca, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 236 - Kollektif ortakların sorumluluğu ilkesini koyan bu madde 6762 sayılı Kanunun 178 inci maddesinden alınmıştır.

II- Sorumluluğun derecesi

MADDE 237- (1) Şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci derecede şirket sorumludur. Ancak, şirkete karşı yapılan icra takibi semeresiz kalmış veya şirket herhangi bir sebeple sona ermiş ise, yalnız ortak veya ortakla birlikte şirket aleyhine dava açılabilir ve takip yapılabilir.

(2) Yukarıdaki hükümler, ortakların kişisel mallarına ihtiyati haciz koymaya mani değildir. Bu fıkra hükmünce konulmuş bulunan ihtiyati hacizler hakkında İcra ve İflas Kanununun 264 üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen süre, birinci fıkranın ikinci cümlesi hükmünce ortağa karşı dava veya takibe başlama yetkisinin doğduğu tarihten itibaren işlemeye başlar. Bununla beraber, ihtiyati haciz tutanağının tebliğinden itibaren kanuni süre içinde şirkete karşı takibe veya dava ya başlanmadığı takdirde ihtiyati haciz düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Mesuliyetin derecesi:

Madde 179 – Şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci derecede şirket mesuldür. Şu kadar ki; şirkete karşı yapılan icra takibi semeresiz kalmış veya şirket her hangi bir sebeple sona ermiş ise, yalnız ortak veya ortakla birlikte şirket aleyhine dava açılabilir ve takip yapılabilir.

Yukarıki hükümler, ortakların şahsi mallarına ihtiyati haciz koymaya mani değildir. Bu fıkra hükmünce konulmuş bulunan ihtiyati hacizler hakkında İcra ve İflas Kanununun 264 üncü maddesinin birinci fıkrasında derpiş edilen müddet, birinci fıkranın ikinci cümlesi hükmünce ortağa karşı dava veya takibe başlama salahiyetinin doğduğu tarihten itibaren işlemeye başlar. Bununla beraber, ihtiyati haciz zabıt varakasının tebliğinden itibaren kanuni müddet içinde şirkete karşı takibe veya davaya başlanmadığı takdirde ihtiyati haciz düşer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 237 nci maddesinde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi

GEREKÇE

Madde 237 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 179 uncu maddesinden alınmış olup, ortakların sorumluluğunun derecesini düzenleyen ilkesel nitelikte hükümler içermektedir.

III - Mahkeme kararı

MADDE 238- (1) Yalnız şirket aleyhine alınmış olan mahkeme kararı, şirket hakkındaki takip semeresiz kalmadıkça veya şirket herhangi bir sebeple sona ermiş olmadıkça ortaklar hakkında icra edilemez.

(2) İcra emrinin şirkete tebliğine rağmen borç ödenmediği takdirde, alacaklı, şirketle birlikte ortakların veya bazılarının da doğrudan iflasını isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - İlam:

Madde 180 – Yalnız şirket aleyhine alınmış olan ilam, şirket hakkındaki takip semeresiz kalmadıkça veya şirket her hangi bir sebeple sona ermiş olmadıkça ortaklar hakkında icra edilemez.

İcra emrinin şirkete tebliğine rağmen borç ödenmediği takdirde alacaklı şirketle birlikte ortakların veya bazılarının da doğrudan doğruya iflasını isteyebilir.

GEREKÇE

Madde 238 - 6762 sayılı Kanununun 180 inci maddesinden Tasarıya aktarılan bu madde, Ülkemizde yoğun uygulaması bulunan hükümlere yer verdiği ve hukukumuzda özgü olduğu için hükümde hiçbir değişiklik yapılmamıştır.

IV- İflas

1. Şirketin iflası

MADDE 239- (1) Şirketin iflası hâlinde, şirket alacaklıları alacaklarını almadıkça, ortakların kişisel alacaklıları şirket mallarına başvuramazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - İflas:

1. Şirketin iflası:

Madde 181 – Şirketin iflası halinde; şirket alacaklıları alacaklarını almadıkça, ortakların şahsi alacaklıları şirket mallarına müracaat edemezler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 239 uncu maddesinde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 239 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 181 inci maddesinden Tasarıya aktarılmıştır.

2. Şirketin ve ortakların iflası

MADDE 240- (1) Şirketin iflası, ortakların iflasını gerektirmez. Ancak, depo kararına rağmen para yatırılmadığı takdirde alacaklı, depo kararının ortaklara veya içlerinden bazılarına da tebliğini ve gereğini yerine getirmedikleri takdirde şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden isteyebilir. Bu hakkını kullanmamış olan alacaklının, şirket masasından alacağını tamamen alamaması hâlinde ortakları iflas yoluyla da ayrıca takip hakkı saklıdır.

(2) Ortakların mallarına adi takip veya iflas yolu ile başvurulursa bunların kişisel alacaklıları ile şirket alacaklıları arasında bir öncelik ve imtiyaz hakkı yoktur. Ancak, kişisel alacaklılar arasında kanunen rüçhan hakkı bulunanların bu hakları saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Şirketin ve ortakların iflası:

Madde 182 – Şirketin iflası, ortakların iflasını gerektirmez. Ancak depo kararına rağmen para yatırılmadığı takdirde alacaklı depo kararının ortaklara veya içlerinden bazılarına da tebliğini ve muktezasını yerine getirmedikleri takdirde şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden talebedebilir. Bu hakkını kullanmamış olan alacaklının, şirket masasından alacağını tamamen alamaması halinde ortakları iflas yoluyla dahi ayrıca takip hakkı mahfuzdur.

Ortakların mallarına gerek adi takip gerek iflas yolu ile müracaat olunursa bunların şahsi alacaklıları ile şirket alacaklıları arasında bir tekaddüm ve imtiyaz hakkı yoktur. Ancak şahsi alacaklılar arasında kanunen rüçhan hakkı olanların bu hakları mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 240 ncı maddesinde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 240 - 6762 sayılı Kanunun 182 nci maddesini karşılayan bu madde, yoğun ve yerleşik bir uygulamayı haizdir. Bu sebeple maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3. Ortakların hakları

MADDE 241- (1) Şirketin iflası hâlinde ortaklar, koydukları sermaye ve işlemekte olan faizler için masaya giremezler; ancak, işlemiş faizlerle ücretler ve şirket lehine yaptıkları giderler için herhangi bir alacaklı gibi masaya girebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Ortakların hakları:

Madde 183 – *Şirketin iflası halinde ortaklar, koydukları sermaye ve işlemekte olan faizler için masaya giremezler. Ancak işlemiş faizlerle ücretler ve şirket lehine yaptıkları masraflar için her hangi bir alacaklı gibi masaya girebilirler.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 241 - 6762 sayılı Kanunun 183 üncü maddesini karşılayan bu hüküm aynen Tasarıya aktarılmıştır.

V - Takas

MADDE 242- (1) Şirkete borçlu olan kimse bu borcunu ortaklardan birinden olan alacağı ile takas edemez.

(2) Bir ortak da kişisel alacaklısına olan borcunu şirketin aynı kişideki bir alacağı ile takas edemez.

(3) Buna karşılık şirketin bir alacaklısı aynı zamanda ortaklardan birinin kişisel borçlusu ise 237 ve 240 ıncı maddeler gereğince ortağın şirket borcundan dolayı şahsen takip edilebildiği andan itibaren hem şirket alacaklısı hem de ortak takas hakkını haizdirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Takas:

Madde 184 – Şirkete borçlu olan kimse bu borcunu ortaklardan birinde olan alacağı ile takas edemez.

Bir ortak da şahsi alacaklısına olan borcunu şirketin aynı şahıstaki bir alacağı ile takas edemez.

Buna mukabil şirketin bir alacaklısı aynı zamanda ortaklardan birinin şahsi borçlusu ise 179 ve 182 nci maddeler gereğince ortağın şirket borcundan dolayı şahsen takip edilebildiği andan itibaren gerek şirket alacaklısı ve gerek ortak takas hakkını haizdirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 242 - 6762 sayılı Kanununun 184 üncü maddesini karşılayan bu hükümde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Şirketin Sona Ermesi ve Ortağın Ayrılması

A) Sona erme

I - Sebepleri

1. Genel olarak

MADDE 243 - (1) Kollektif şirketler, 253 üncü madde hükmü saklı kalmak kaydıyla Türk Borçlar Kanununun 639 ve 640 ıncı maddelerinde öngörülen ve aşağıda yazılı sebeplerden birinin gerçekleşmesiyle sona erer:

a) Konkordato ile sonuçlanmış olsa bile şirketin iflası.

b) Şirket sermayesinin tamamının veya üçte ikisinin kaybedilmesine rağmen, sermayenin tamamlanmasına veya geri kalan sermaye ile yetinmeye karar verilmemiş olması.

c) Şirketin diğer bir şirket ile birleşmesi.

d) Kanunun 215 inci maddesinde gösterilen süre içinde veya sonra tescil ve ilan yapılmamışsa, aradan ne kadar süre geçmiş olursa olsun, ortaklardan herhangi birinin istemi üzerine ve bu ortağın noter aracılığıyla diğer ortaklara uygun bir süreyi içeren ihtar göndermiş olması şartıyla mahkemece feshe karar verilmesi.

e) 254 üncü madde hükmü saklı kalmak üzere ortaklardan birinin iflası.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) İnfisah:

I - Sebepleri:

1. Umumi olarak:

Madde 185 – Kollektif şirketler, 195 inci madde hükmü mahfuz olmak üzere Borçlar Kanununun 535 ve 536 ncı maddelerinde ve aşağıda yazılı sebeplerle infisah eder:

- 1. Konkordato ile neticelenmiş olsa bile şirketin iflası;*
- 2. Şirket sermayesinin tamamı veya üçte ikisi zayi olup da tamamlanmasına veya geri kalan kısmı ile iktifaya ortaklarca karar verilmemiş olması;*
- 3. Şirketin diğer bir şirket ile birleşmesi;*
- 4. Tescil ve ilan 157 nci maddede gösterilen müddet içinde veya sonra yapılmamışsa, aradan ne kadar müddet geçmiş olursa olsun ortaklardan her hangi birinin talebi üzerine ve noter marifetiyle diğer ortaklara münasip bir mehli havi ihtarname gönderilmiş olmak şartıyla mahkemece feshe karar verilmiş olması;*
- 5. 196 ncı madde hükmü mahfuz olmak üzere ortaklardan birinin iflası.*

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 243 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 535 ve 536 ncı maddelerinde” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 639 ve 640 ncı maddelerinde” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlamak amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 243 - 6762 sayılı Kanununun 185 inci maddesini karşılayan bu hükümde bazı değişiklikler yapılmıştır. İlk olarak A)’nın başlığı “Sona Erme” olarak düzeltilmiştir. Bu düzeltme bölüm başlığında da yapılmıştır. Çünkü 6762 sayılı Kanun tüm sona erme hâllerini “infisah” olarak adlandırmış, fesih ile infisah ayrımı yapmamıştır. Bu düzeltme izleyen maddelerde de yapılmıştır.

2. İstisnalar

MADDE 244- (1) Şirket sözleşmesinde belirli bir veya birkaç sebep göstermeksizin hükümde infisah sebeplerinden herhangi birinin varlığı hâlinde şirketin sona ermeyeceğinin ifade edildiği genel nitelikteki hüküm geçerli olmaz. Ancak, kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, bazı belirli fesih sebeplerinin şirketin sona ermesi sonucu doğurmayacağı şirket sözleşmesinde kabul olunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İstisnalar:

Madde 186 – *Şirket mukavelesinde muayyen bir veya birkaç sebebe munhasır olmaksızın umumi olarak fesih sebeplerinden her hangi birinin vücudu halinde şirketin infisah etmeyeceğine dair olan şart muteber değildir. Ancak kanunun amir hükümlerine muhalif olmamak kaydıyla muayyen bazı fesih sebeplerinin şirketin infisahını mucip olmyacağı şirket mukavelesinde kabul olunabilir.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 244 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 186 nci maddesinden Tasarıya aktarılmıştır.

3. Haklı sebepler

MADDE 245- (1) Haklı sebep, şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olmasıdır; özellikle;

a) Bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması,

b) Bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi,

c) Bir ortağın kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması,

d) Bir ortağın, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi,

gibi hâller haklı sebeplerdendir.

(2) (a), (b) ve (c) bentleri gereğince kendisinde fesih sebebi doğmuş olan ortağın dava hakkı yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Muhik sebepler:

Madde 187 – Haklı sebep, şirketin kuruluşu mucip olan fiili veya şahsi mülahazaların şirket maksadının husulünü imkansız kılacak veya güçleştirecek surette ortadan kalkmış olmasıdır; hususiyle:

1. Bir ortağın, şirketin idare işlerinde veya hesaplarının tanzimi hususunda şirkete ihanet eylemiş olması;

2. Bir ortağın kendisine düşen esas vazife ve borçları yerine getirmemesi;

3. Bir ortağın şahsi menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını suistimal etmiş olması;

4. Bir ortağın, uğradığı daimi bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için lüzumlu olan kabiliyet ve ehliyetini kaybetmesi;

gibi haller haklı sebeplerdendir.

Bu maddenin 1, 2 ve 3 sayılı bentleri gereğince fesih sebebi meydana getirmiş olan ortağın dava hakkı yoktur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 245 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede, Alt Komisyonca, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 245 - 6762 sayılı Kanunun 187 nci maddesini karşılayan haklı sebep hükmü kavramların tanımları yönünden bazı değişikliklere uğramıştır. İkinci fıkrta anlamını ortaya koyar şekilde kaleme alınmıştır.

4. Özel durumlar

a) Sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi

MADDE 246- (1) Sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesinden dolayı fesih davası açabilmek için önce ortağa noter aracılığıyla uygun süreyi içeren bir ihbar gönderilir. İhbar, verilen süre içinde borcun yerine getirilmesi ihtarını da içerir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Hususi haller:

a) Sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi:

Madde 188 – Sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesinden dolayı fesih davası açabilmek için önce ortağa noter vasıtasıyla münasip mehli havi bir protesto gönderilmek lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 246 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 188 inci maddesinden Tasarıya alınmıştır. Hükümdeki “protesto” kelimesi yerinde görülmeyerek amaca daha uygun olan “bildirim” ile değiştirilmiştir.

b) Karine

MADDE 247- (1) Şirket sözleşmesinde öngörülen şirket süresinin sona ermesinden sonra işlere devam etmek suretiyle zımni biçimde uzatılmış bulunan veya süresi bir ortağın hayatına bağlanmış olan şirketler, belirsiz süreli şirket sayılırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**b) Karine:**

Madde 189 – Mukavelede yazılı müddetin sona ermesinden sonra işlere devam etmek suretiyle zimmen uzatılmış bulunan veya müddeti bir ortağın hayatı ile tahdit edilmiş olan şirketler, muayyen olmıyan müddet ile kurulmuş sayılırlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 247 - Belirsiz süreli veya süresiz şirkete ilişkin 6762 sayılı Kanunun 189 uncu Maddesi, dili amacına ve anlamına uygun bir şekilde düzeltilerek Tasarıya alınmıştır.

5. Kişisel alacaklıların durumu**a) Şirket süresinin uzatılması hâlinde itiraz hakkı**

MADDE 248- (1) Ortaklarca alınan şirketin süresinin uzatılmasına ilişkin karara, ortaklardan herhangi birinin kişisel alacaklısı itiraz edebilir.

(2) İtiraz edebilmek için alacaklının, mahkeme kararı veya o nitelikte belgeye ya da kesinleşmiş icra takibine dayanması ve uzatma kararının ilanı tarihinden itibaren onbeş gün içinde itirazın noter aracılığıyla tebliği için notere başvurması şarttır. Süresinde yapılmamışsa itiraz hakkı düşer.

(3) Sürenin uzatılmasına ilişkin karar tescil ve ilan edilmemiş ise, alacaklı her zaman bu karara itiraz edebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Ortakların şahsi alacaklıların vaziyeti:

a) Şirket müddetinin uzatılması halinde itiraz hakkı:

Madde 190 – Şirket müddetinin uzatılması hakkında ortaklarca itihaz olunan karara, ortaklardan herhangi birinin şahsi alacaklısı tarafından itiraz olunabilir.

İtirazda bulunabilmek için alacaklının ilam veya o mahiyetteki vesikaya yahut katılmış iş icra takibine dayanması ve uzatma kararının ilanı tarihinden itibaren on beş gün içinde itirazın noter vasıtasıyla tebliği için notere müracaat edilmesi şarttır. Müddetinde bu itiraz yapılmamışsa itiraz hakkı düşer.

Müddetin uzatılması hakkındaki karar tescil ve ilan edilmemiş ise alacaklı her zaman bu karara itiraz edebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 248 inci maddesinin madde başlığında ve metninde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 248 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 190 inci maddesinden ifadesi düzeltilerek alınmıştır.

b) Haciz ve şirketin feshini isteme hakkı

MADDE 249- (1) Bir ortağın kişisel alacaklısı, borçlunun kişisel mallarından ve 133 üncü madde gereğince şirketteki kâr payından alacağını alamazsa, tasfiye sonunda borçlu ortağa düşecek paya haciz koydurmaya ve altı ay önce ihbarda bulunmak ve hesap yılı sonu için hüküm ifade etmek üzere, şirketin feshini istemeye yetkilidir.

(2) Mahkemece feshe karar verilmezden önce, şirket veya diğer ortaklar borcu öderlerse, fesih davası düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Haciz ve şirketin feshini isteme hakkı:

Madde 191 – Bir ortağın şahsi alacaklısı, borçlunun şahsi mallarından ve kanunun 145 inci maddesi gereğince şirketteki kar payından alacağını alamazsa, tasfiye sonunda borçlu ortağa düşecek paya haciz koydurmaya ve altı ay önce

ihbar etmek ve hesap yılı sonu için hüküm ifade etmek şartıyla, şirketin feshini istemeye salahiyetlidir.

Mahkemece feshe karar verilmezden önce şirket veya diğer ortaklar borcu öderlerse, fesih davası düşer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 249 uncu maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede, Alt Komisyonca, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 249 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 191 inci maddesi Tasarıya aynen aktarılmıştır.

II - Hükümleri

1. Tescil ve ilan

MADDE 250- (1) Şirketin sona ermesi hâlinde ortaklar sona ermeyi tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür. İflas sebebiyle şirketin infisahı hâlinde bu yükümlülük iflas memuruna aittir.

(2) Şirketin feshi bir ortağın ölümünden ileri gelmişse tescil ve ilan dilekçesi, ölen ortağın mirasçılarıyla birlikte diğer tüm ortaklar; mirasçıların katılması mümkün bulunmayan veya güç olan hâllerde, sağ kalan ortaklar tarafından verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hükümleri:

1. Tescil ve ilan:

Madde 192 – Şirketin infisahı halinde ortaklar keyfiyeti tescil ve ilan ettirmekle mükelleftirler: İflas sebebiyle şirketin infisahı halinde bu mükellefiyet iflas memuruna aittir.

*Şirketin feshi bir ortağın ölümünden ileri gelmişse tescil ve ilan dilekçesi, ölü-
nün mirasçılarıyla birlikte bütün ortaklar, mirasçıların iştiraki mümkün olmayan
veya güç olan hâllerde sağ kalan ortaklar tarafından verilir.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 250 - Madde 6762 sayılı Kanununun 192 nci maddesinden Tasarıya aktarılmıştır.

2. Ortakların yönetim haklarının sona ermesi

MADDE 251- (1) Şirketi yönetmeye yetkili olanlar, sona ermiş şirket adına ve hesabına işlem yapamazlar; aksi takdirde bu işlemlerinden müteselsilen ve sınırsız sorumlu olurlar. 252 nci madde hükümleri saklıdır.

(2) Fesih, kanuna uygun bir şekilde tescil ve ilan edilmedikçe bütün ortakların üçüncü kişilere karşı sorumluluğu devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ortakların idare haklarının sona ermesi:

Madde 193 – Şirketi idareye salahiyetli olanlar, infisah halindeki şirket nam ve hesabına muamele yapamazlar; aksi takdirde bu muamelelerinden müteselsilen ve hudutsuz olarak mesul olurlar. 194 üncü madde hükümleri mahfuzdur.

Fesih keyfiyeti usulen tescil ve ilan edilmedikçe bütün ortakların üçüncü şahıslara karşı mesuliyetleri devam eder.

GEREKÇE

Madde 251 - 6762 sayılı Kanununun 193 üncü maddesini karşılayan bu hükümde hiçbir değişiklik yapılmamıştır.

3. Geçici yönetim

MADDE 252- (1) Bir ortağın kısıtlanması veya iflasına karar verilmesi hâlinde, Türk Borçlar Kanununun 641 inci maddesi uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Muvakkat idare:

Madde 194 – Bir ortağın hacir altına alınması veya iflasına karar verilmesi halinde, Borçlar Kanununun 537 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 252 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 537 nci” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 641 inci” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlamak amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 252 nci maddesinde, 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun 537 nci maddesine açıkça gönderme yapılmasının, maddenin yorumunda ve uygulanmasında kolaylık yaratacağı düşüncesiyle bu yolda değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 252 - Bu madde 6762 sayılı Kanunun 194 üncü maddesinden Tasarıya aktarılmıştır.

B) Ortakların şirketten ayrılması

I - Özel durumlar

1. Ortağın ölümü

MADDE 253- (1) Şirket sözleşmesinde şirketin ölen ortağın mirasçılarıyla devam edeceğine ilişkin düzenleme yoksa, mirasçılarla diğer ortakların oybirliği ile verecekleri karar üzerine şirket bunların arasında devam edebilir. Mirasçılar veya içlerinden biri şirkette kalmaya razı olmazlarsa, diğer ortaklar, ölen ortağın razı olmayan mirasçılarının düşen payları ödeyerek onları şirketten çıkarır ve aralarında şirkete devam edebilirler. Bu durumda sağ kalan ortaklardan birinin şirketin devamına onay vermemesi sebebiyle oybirliği sağlanmadığı takdirde şirket sona erer.

(2) Şirketin, ölen ortağın mirasçılarıyla diğer ortaklar arasında kolektif şirket olarak devam edeceği hakkında şirket sözleşmesinde hüküm varsa, mirasçılar kolektif sıfatıyla şirkete devam edip etmemekte serbesttirler. Mirasçılar şirketin devam etmesini isterlerse, diğer ortaklar bu isteği kabul etmek zorundadır. Ancak, kolektif sıfatıyla

şirkette kalmak istemeyen mirasçı varsa, ölen ortağın payından kendisine düşen tutar ile komanditer olarak şirkete kabul edilmesini önerebilir. Diğer ortaklar bu öneriyi kabul etmek zorunda değildir. Mirasçılar şirkete kolektif ortak veya komanditer olarak girip girmeyeceklerini ortağın ölüm tarihinden itibaren üç ay içinde şirkete ihbar etmelidir. Durumun şirkete ihbarına kadar, mirasçılar şirkette komanditer olarak kalmış sayılırlar. Bu süre içinde ihbarda bulunmamış olan mirasçılar, sürenin sona ermesinden itibaren kolektif ortak sıfatını alırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Ortakların şirketten ayrılması:

I - Haller:

1. Bir ortağın ölümü:

Madde 195 – Şirket mukavelesinde şirketin ölen ortağın mirasçileriyle devam edeceğine dair hüküm yoksa, mirasçılarla diğer ortakların ittifakla verecekleri karar üzerine şirket aralarında devam edebilir. Mirasçılar veya içlerinden biri şirkette kalmaya razı olmazlarsa, diğer ortaklar ölen ortağın payı üzerindeki miras hisselerini razı olmayan mirasçılara vermek suretiyle onları şirketten çıkarır ve şirkete devam edebilirler. Sağ kalan ortaklardan birinin şirketin devamına razı olmaması sebebiyle ittifak hasıl olamadığı takdirde şirket infisah eder.

Şirketin, ölen ortağın mirasçileriyle diğer ortaklar arasında kolektif şirket olarak devam edeceği hakkında şirket mukavelesinde hüküm varsa; mirasçılar kolektif sıfatiyle şirkete devam edip etmemekte serbestirler. Şirketten devamını isterlerse, diğer ortaklar kabule mecburdurlar. Ancak, kolektif sıfatiyle şirkette kalmak istemeyen mirasçı varsa, ölen ortağın payından kendisine düşen miktar ile komanditer olarak şirkete kabul edilmesini teklif edebilir. Diğer ortaklar bu teklifi kabule mecbur değildirler. Mirasçılar şirkete kolektif ortak veya komanditer olarak dahil olup olmayacaklarını ortağın ölüm tarihinden itibaren üç ay içinde şirkete bildirmeye mecburdurlar. Keyfiyetin şirkete bildirilmesine kadar, mirasçılar şirkette komanditer olarak kalmış sayılırlar. Bu müddet içinde beyanda bulunmamış olan mirasçılar müddetin hitamından itibaren kolektif ortak sıfatını iktisap ederler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 253 üncü maddesinin başlığı, amacı ve metni daha iyi ifade ettiği için “Özel durumlar” şeklinde değiştirilmiş, ayrıca hükümdeki “bildirim” ibaresi yerine “ihbar” ibaresi olarak değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 253 - Ortağın ölümüne ilişkin 6762 sayılı Kanununun 195 inci maddesi, hükümlerinde hiçbir değişiklik yapılmadan; ancak dili düzeltilerek ve anlamı daha iyi ifade eden kelimeler seçilerek Tasarıya alınmıştır.

2. Ortağın iflası

MADDE 254- (1) Ortaklardan birinin iflası hâlinde, müflis ortak şirketten çıkarılabilir. Bu takdirde şirket diğer ortaklar arasında devam eder ve müflisin payı, masaya ödenir. Şu kadar ki, sözleşme ile ortakların bu hakkı kaldırılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Bir ortağın iflası:

Madde 196 – Ortaklardan birinin iflası halinde, müflis ortak şirketten çıkarılabilir. Bu takdirde şirket diğer ortaklar arasında devam eder ve müflisin payı, masaya ödenir. Şu kadar ki; mukavele ile ortakların bu hakkı kaldırılabilir.

GEREKÇE

Madde 254 - 6762 sayılı Kanununun 196 ncı maddesini karşılayan bu hüküm aynen Tasarıya aktarılmıştır.

3. Haklı sebepler

MADDE 255- (1) Bir ortağın kendisinden kaynaklanan sebeplerden dolayı şirketin feshinin istenebileceği durumlarda, diğer ortakların tümü o ortağın şirketten çıkarılmasına ve şirketin devamına karar verebilir. Şirket sözleşmesinde bu kararın çoğunlukla alınması öngörülebilir.

(2) Çıkarılan ortak, bu kararın noter aracılığıyla tebliğinden itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde şirkete karşı çıkarılmanın iptali davasını açabilir.

(3) Birinci fıkra uyarınca çıkarma kararı alınmadığı takdirde, her ortak, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden söz konusu ortağın şirketten çıkarılmasını ve ayrılma payının belirlenmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Haklı sebepler:

Madde 197 – Bir ortağın şahsına ait sebeplerden dolayı şirketin feshinin istenebileceği hallerde ve mukavelede hüküm bulunduğu takdirde diğer ortakların ekseriyeti, onun şirketten çıkarılması suretiyle şirketin devamına karar verebilirler.

Bu kararın noter marifetiyle tebliğinden itibaren üç ay içinde, çıkarılan ortak tarafından iptali diğer ortaklara karşı dava edilmediği takdirde bu karar kesinleşir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 255 - 6762 sayılı Kanununun 197 nci maddesinin yerini alan Tasarının 255 inci maddesi esas alınmış, fakat mevcut düzenlemenin içerdiği bazı aksaklıklar giderilmeye çalışılmıştır.

Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanununun 197 nci maddesinin birinci fıkrasında “mukavelede hüküm bulunduğu takdirde” ibaresi iki şekilde yorumlanmaya müsaittir. Bir yoruma göre, şirket sözleşmesinde hüküm bulunduğu takdirde, diğer ortaklar, kişiliğinde haklı sebep doğan ortağı bir kararla şirketten çıkarabilir. İkinci yorum uyarınca, diğer ortakların şahsında haklı sebep doğan ortağı şirketten çıkarma hakkı doğaldır. Bu yetkinin doğallığı kolektif şirketin şahıs şirketi niteliğinden kaynaklanır. Onun için, söz konusu hakkın şirket sözleşmesinde bulunması şart değildir. Şirket sözleşmesinde böyle bir düzenleme bulunmasa bile şirket mezkûr ortağı şirketten çıkarabilir. Düzenleme çıkarma kararının hangi nisapla alınması gerektiği hususunda yapılabilir. Karar, kural olarak oybirliği ile alınmalıdır; ancak şirket sözleşmesinde hüküm varsa çoğunlukla da alınabilir. Yargıtay, haklı olarak ikinci yorumu benimsemiştir. Tasarı, birinci fıkrayı bu yoruma uygun olarak düzenlemiştir.

İkinci fıkra: 6762 sayılı Kanunda üç aylık sürenin niteliği tartışmalıdır. Tasarı bunun hak düşürücü süre olduğunu açıkça belirtmiştir.

Üçüncü fıkra: 6762 sayılı Kanun, 197 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca çıkarma kararı alınamaması veya buna teşebbüs edilmemesi halinde her bir ortağın mahkemede çıkarma davası açıp açamayacağı hususunda suskundur. Üçüncü fıkra bu hakkı, yani, actio pro socio’yu Yargıtay kararları ile uyum içinde ve açıkça düzenlemiştir.

4. Fesih ihbarı

MADDE 256- (1) Süresiz şirketlerde ortaklardan biri şirketin feshi ihbarında bulunduğu takdirde, diğer ortaklar feshi kabul etmeyerek, o ortağı şirketten çıkarıp şirketin kendi aralarında devam etmesine karar verebilirler.

(2) Birinci fıkra hükmü, bir ortağın kişisel alacaklısının 248 veya 249 uncu maddeler gereğince itiraz veya fesih hakkını kullanması hâllerinde de geçerlidir.

(3) Bu takdirde şirketin devam edeceğine ilişkin karar, alacaklıya tebliğ edilir ve borçlu ortak faaliyet dönemi sonunda şirketten çıkarılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Feshin ihbarı:

Madde 198 – Müddeti belli olmıyan şirketlerde ortaklardan biri feshi ihbar ettiği takdirde diğer ortaklar feshi kabul etmiyerek ortağı çıkarıp şirketin kendi aralarında idamesine karar verebilirler.

Yukardaki fıkra hükmü, bir ortağın şahsi alacaklısının 190 veya 191 inci maddeler gereğince itiraz veya fesih hakkını kullanması hallerinde de caridir. Bu takdirde şirketin idamesine dair verilen karar alacaklıya tebliğ edilir ve borçlu ortak hesap yılı sonunda şirketten çıkarılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonca, Tasarının 256 ncı maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede, Alt Komisyonca, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 256 - Madde 6762 sayılı Kanunun 198 inci maddesinden Tasarıya aktarılmıştır.

5. İki kişilik şirkette

a) Haklı sebeplerin varlığında

MADDE 257- (1) Yalnız iki kişiden oluşan bir kolektif şirkette, ortaklardan birinin şirketten çıkarılmasını gerektiren haklı sebepler varsa, diğer ortağın istemi üzerine mahkeme fesih ve tasfiyeye karar vermeksizin şirketin bütün iş ve işlemleri, varlıkları, alacak ve borçlarıyla davacı ortağa bırakılmasına ve diğer ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir. Bu hâlde, çıkarılan ortak hakkında 262 nci madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. İki kişilik ortaklıkta:

a) Muhik sebepler:

Madde 199 – Yalnız iki kişiden ibaret bir kolektif şirkette, ortaklardan birinin şirketten çıkarılmasını gerektiren haklı sebepler mevcut ise, diğer ortağın talebi üzerine mahkeme fesih ve tasfiyeye hükmetmeksizin şirkete ait bütün iş ve muameleleri ve şirketin mevcudunu alacak ve borçları ile beraber davacı ortağa terk ve tahsise ve ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir. Bu halde, çıkarılan ortak hakkında 204 üncü madde hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 257 - Madde 6762 sayılı Kanunun 199 uncu maddesinden alınmıştır. Ancak hükmün ifadesinde bazı düzeltici değişiklikler yapılmıştır.

b) Diğer sebeplerin varlığında

MADDE 258- (1) İki kişiden oluşan bir şirkette, ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, 248, 249 ve 256 ncı maddelere göre sahip olduğu itiraz veya fesih hakkını kullanır veya ortaklardan biri iflas ederse, diğer ortak, 257 nci maddeden yararlanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Diğer sebepler:

Madde 200 – İki kişiden ibaret olan bir şirkette ortaklardan birinin şahsi alacaklısı, 190, 191 ve 198 inci maddelere göre haiz olduğu itiraz veya fesih hakkını kullanır veya ortaklardan biri iflas ederse, diğer ortak, 199 uncu madde hükümlerinden faydalanabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 258 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede, Alt Komisyonca, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 258 - 6762 sayılı Kanununun 200 üncü maddesini karşılayan madde, Tasarıya aynen aktarılmıştır.

II - Hükümler**1. Tescil**

MADDE 259- (1) Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması hâlinde, diğer ortaklar bunu tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür.

(2) Bir ortağın ölümü hâlinde 250 nci maddenin ikinci fıkrası uygulanır.

(3) Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması üçüncü kişilere karşı ancak tescil ve ilan tarihinden itibaren geçerli olur.

(4) Çıkan veya çıkarılan ortak, bu durumun tescil ve ilan edildiği tarihe kadar yapılan şirket işlemlerinden üçüncü kişilere karşı sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Hükümler:******1. Tescil:***

Madde 201 – *Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması halinde, ortaklar keyfiyeti tescil ve ilan ettirmekle mükelleftirler.*

Bir ortağın ölümü halinde 192 nci maddenin 2 nci fıkrası tatbik olunur.

Bir ortağın şirketten çıkarılması ve çıkması üçüncü şahıslara karşı ancak tescil ve ilan tarihinden itibaren muteber olur.

Çıkan veya çıkarılan ortak, keyfiyetin tescil ve ilan tarihine kadar vukubulan şirket muamelelerinden üçüncü şahıslara karşı mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 259 - Bu madde 6762 sayılı Kanununun 201 inci maddesinden bazı değişikliklerle Tasarıya alınmıştır.

2. Ayrılan ortağın payı**a) Hesaplama şekli**

MADDE 260- (1) Şirketten çıkan veya çıkarılan ortağın payı, şirket sözleşmesinde aksine hüküm yoksa, çıkmanın istendiği veya ortağın çıkarıldığı, uyuşmazlık hâlinde karar tarihine en yakın tarihteki şirket varlığı esas alınarak hesaplanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Ayrılan ortağın payı:****a) Hesap tarzı:**

Madde 202 – Şirketten çıkarılan veya çıkan ortağın payı, mukavelede aksine hüküm yoksa, çıkmanın talebolunduğu veya ortağın çıkarıldığı tarihteki şirket mevcudu esas tutularak tayin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 260 ncı maddesinde, ayrılma payının uyuşmazlık halinde hesaplanmasında “karar tarihine en yakın tarihteki” şirket varlığının esas alınmasına ilişkin ekleme yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 260- 6762 sayılı Kanunun 202 üncü maddesi herhangi bir değişiklik yapılmadan, ancak dili düzeltilerek Tasarıya alınmıştır. Bu madde ile ilgili olarak bir açıklama yapmak gereği ortaya çıkmaktadır. Maddede şirketten çıkan ortağın ayrılma payının çıkmanın istendiği, çıkarılan ortağın ayrılma payının ise ortağın çıkarıldığı tarihteki şirket varlığı esas alınarak hesaplanacağı yazılıdır. Şirketin varlığının esas alınacağı tarihlerin farklı olarak belirtilmesinin adil olmadığı düşünülmektedir. 6762 sayılı Kanundan aynen alınan bu hüküm kaynak Kanunun 580 inci maddesinin ikinci fıkrasından da farklıdır. Çıkma, çıkan ortağın iradesine dayandığı için ayrılma payının hesaplanmasında bu iradenin kullanıldığı (açıklandığı) tarihteki şirket varlığının esas alınması hem mantığa hem de adalete uygundur. Buna karşılık çıkarma yani ihraç ortağın iradesine rağmen vuku bulmaktadır. Ortak bu karara karşı itiraz edebilecek, gereğinde mahkemeye gidebilecektir. Uzun zaman alabilecek bu süreçte çıkarılma tarihinin esas alınması daha doğru olur. Çünkü çıkarılma bazı hallerde mahkeme kararı ile kesinleşecektir.

b) Ödeme şekli

MADDE 261- (1) Çıkarılan veya çıkan ortak, 260 inci madde uyarınca hesaplanan payını şirketten ancak nakden alabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) *Ödeme tarzı:*

Madde 203 – Çıkarılan veya çıkan ortak, yukardaki madde gereğince tayin olunan payını şirketten ancak nakden alabilir.

GEREKÇE

Madde 261 - Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 203 üncü maddesini karşılamaktadır.

c) *Ödeme zamanı*

MADDE 262- (1) Çıkan veya çıkarılan ortağın 260 ıncı maddede yazılı kurallara göre hesaplanacak payı, şirket sözleşmesinde gösterilen tarihte ve şirket sözleşmesinde hüküm yoksa ayrılmadan sonra çıkarılacak ilk bilanço tarihinde ödenir.

(2) Çıkarılan veya çıkan ortak ayrılma tarihinden önce girişilen işler tasfiye edilmedikçe şirketteki sermaye payını alamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) *Ödeme zamanı:*

Madde 204 – Çıkarılan veya çıkan ortağın 202 nci maddede yazılı esaslara göre tayin edilecek payı, mukavelede gösterilen tarihte ve mukavelede hüküm yoksa ayrılmadan sonra ilk yapılacak bilanço zamanında ödenir.

Çıkarılan veya çıkan ortak ayrılma tarihinden önce girişilen işler tasfiye edilmedikçe şirketteki sermaye payını alamaz.

GEREKÇE

Madde 262 - 6762 sayılı Kanununun 204 üncü maddesini karşılayan bu hüküm, dilin yenileştirilmesi dışında herhangi bir değişiklik yapılmadan Tasarıya aktarılmıştır.

d) *Tamamlanmamış işler*

MADDE 263- (1) Çıkarılan veya çıkan ortak, ayrılmadan önce başlamış olan işlerin doğrudan doğruya sonuçları olan hak ve borçlara katılır.

(2) Çıkarılan veya çıkan ortak, evvelce başlanmış işlerin kalan ortaklar tarafından faydalı sayılacak şekilde tamamlanmasına ve bir sonuca bağlanmasına engel olamaz. Ancak, söz konusu işlerin hemen

tasfiyesi mümkün olmadığı takdirde çıkan veya çıkarılan ortak, her faaliyet dönemi sonunda, o yıl içinde bitirilen işlerin hesaplarını ve devam etmekte olan işlemlerin o tarihteki durumu hakkında bilgi verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

d) Tamamlanmamış işler:

Madde 205 – Çıkarılan veya çıkan ortak, ayrılmadan önce başlamış olan işlerin doğrudan doğruya neticeleri olan hak ve borçlara iştirak eder.

Çıkarılan veya çıkan ortak, evvelce başlanmış işlerin kalan ortaklar tarafından faydalı sayılacak surette tamamlanmasına ve bir sonuca bağlanmasına engel olamaz. Şu kadar ki; bahsolunan işlerin derhal tasfiyesi kabil olmadığı takdirde çıkan veya çıkarılan ortak, her hesap yılı sonunda o yıl içinde bitirilen işlerin hesaplarını ve cari muamelelerin o zamanki vaziyeti hakkında bilgi verilmesini isteyebilir.

GEREKÇE

Madde 263 - Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 205 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

e) Zamanaşımı

MADDE 264- (1) Şirketin borçları için, şirket alacaklılarının ortaklara ileri sürebilecekleri istem hakları, ortağın şirketten ayrılmasının, şirketin sona erdiğinin veya iflasının ilan edildiğinin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasından itibaren üç yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar; ancak, niteliği nedeniyle, alacağın daha kısa bir zamanaşımına bağlandığı durumlarda o zamanaşımı süresi uygulanır.

(2) Alacak ilandan sonra muaccel olursa, zamanaşımı muacceliyet anından itibaren işlemeye başlar.

(3) Bu maddede öngörülen zamanaşımı ortakların birbirlerine karşı olan alacaklarına uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

Madde 264 - 6762 sayılı Kanun, Alm. TK ile İsv. BK'nın aksine ayrılan ortağın, ortak iken doğmuş olan şirket borçlarından kaynaklanan sorumluluğuna ilişkin özel bir zamanaşımı süresi öngörmemiştir. Bu eksiklik, her alacağın kendi zamanaşımı süresine bağlı olması sonucunu doğurmuş ve bazı sakıncalara yol açmıştır. Öğretide 6762 sayılı Kanunun bu sisteminin ayrılan ortağın bazı durumlarda uzun yıllar sorumluluğu sırtında taşıdığı, bunun da nesnel adalete uygun olmadığı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Ayrıca, her borcun ayrı bir zamanaşımı süresine bağlanması da kanun tekniğine aykırı görülmüştür. Tasarının 264 ilâ 266 ncı maddeleri mezkur eksikliği gidermek amacıyla öngörülmüştür.

Tasarının 264 üncü maddesi tüm borçlar (alacaklar) için üç yıllık bir özel zamanaşımı süresi getirmekte ve bu sürenin başlangıcını da çeşitli varsayımlara göre açıkça belirlemektedir. İlk iki fıkrada bir taraftan bu varsayımlara göre başlangıç süresi gösterilmiş diğer taraftan da herhangi bir alacağın süresinin daha kısa olması halinde kısa sürenin uygulanacağı belirtilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası, üç yıllık zamanaşımının ortakların birbirlerine karşı alacaklarında uygulanmayacağını açıkça belirtmektedir.

f) Özel durumlar

MADDE 265- (1) Hakkını elde etmek için sadece paylaşılmamış şirket malvarlığına başvuran alacaklıya karşı, 264 üncü maddede yer alan üç yıllık zamanaşımı ileri sürülemez.

(2) Bir ortak, şirketin ticari işletmesini devralırsa, alacaklılara karşı üç yıllık zamanaşımını ileri süremez. Buna karşılık, devralma sebebiyle ayrılan ortaklar hakkında borcun nakli hükümlerine göre iki yıllık zamanaşımı uygulanır. Üçüncü kişinin ticari işletmeyi alacak ve borçlarıyla devralması hâlinde iki yıllık zamanaşımı geçerli olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

Madde 265 - Bu maddenin gerekçesi için 264 üncü maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

g) Zamanaşımının kesilmesi

MADDE 266- (1) Varlığını sürdüren şirkete veya diğer bir ortağa karşı zamanaşımının kesilmesi şirketten ayrılan ortağa karşı zamanaşımının kesilmesi sonucunu doğurmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı Yoktur)

GEREKÇE

Madde 266 - Bu maddenin gerekçesi için 264 üncü maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Tasfiye

A) Genel hükümler

I - Sözleşme serbestisi

1. Kural

MADDE 267- (1) Şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme bulunmayan durumlarda tasfiye, bu Bölümdeki hükümlere göre yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Umumi hükümler:

I - Mukavele serbestisi:

1. Esas:

Madde 206 – Şirket mukavelesinde başka hükümler bulunmayan hallerde tasfiye, bu kısımdaki hükümlere göre yapılır.

GEREKÇE

Madde 267 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 206 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Ortakların kararlarına uyma zorunluluğu

MADDE 268- (1) Tasfiye memurları tasfiye süresince ortakların tasfiyeye ilişkin oybirliğiyle verdikleri kararlara göre hareket ederler.

(2) Tasfiye memurlarının atanmaları ve görevden alınmaları veya onlara verilecek talimatla ilgili kararlara katılma hakkı, bir ortağın iflasında iflas idaresine, ölümünde mirasçılara ve kısıtlanması durumunda kanuni temsilcisine aittir. Mirasçılar kendilerini, oybirliğiyle atayacakları bir temsilci ile temsil ettirirler. Oybirliğine ulaşılmadığı takdirde temsilcinin atanması mahkemeye aittir.

(3) Ortaklarla tasfiye memurları arasında çıkan uyuşmazlıklar, basit yargılama usulüne göre karara bağlanır. Yargılamada tasfiye memurları ve ortaklar dinlenir. Kararın en kısa zamanda verilmesi gerekir. Bu husustaki kararlar kesindir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ortakların kararlarına riayet mecburiyeti:

Madde 207 – Tasfiye memurları tasfiye zamanında ortakların tasfiyeye mütaallik ittifakla verdikleri kararlara göre hareket ederler.

Tasfiye memurlarının tayini ve azli veya onlara verilecek talimatla ilgili kararlara iştirak hakkı, bir ortağın iflası halinde iflas idaresine, ölümü halinde mirasçılara ve hacir altına alınması halinde kamuni mümessile aittir. Mirasçılar bu hususata ittifakla bir mümessil tayin ederler. İttifak hasıl olmadığı takdirde mümessilin tayini mahkemeye aittir.

Ortaklarla tasfiye memurları arasında çıkan ihtilaflar, basit muhakeme usulüne göre incelenir. Tasfiye memurları ve ortaklar dinlenir. Kararın en kısa bir zamanda verilmesi lazımdır. Bu husustaki kararlar katidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 268 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 207 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Tüzel kişiliğin devamı

MADDE 269- (1) Tasfiye hâline giren şirket, ortaklarla ilişkilerinde de, 293 üncü madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, ehliyeti tasfiye sonuna kadar bu amaçla sınırlı olarak tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını buna “tasfiye hâlinde” ibaresini ekleyerek kullanmakta devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hükmi şahsiyetin devamı:

Madde 208 – Tasfiye haline giren şirket, ortaklarla olan münasebetlerinde dahi tasfiye sonuna kadar ve ehliyeti 232 nci madde hükmü mahfuz kalmak

kaydiyle, tasfiye gayesiyle mahdut olarak hükmi şahsiyetini muhafaza ve ticaret unvanını (Tasfiye halinde) ibaresini ilave suretiyle kullanmakta devam eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Madde yeniden kaleme alınmıştır.

GEREKÇE

Madde 269 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 208 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - İflas

MADDE 270- (1) Bir kolektif şirketin tasfiye hâlinde bulunması, iflasına engel oluşturmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - İflas:

Madde 209 – *Bir kolektif şirketin tasfiye halinde bulunması, iflasına engel olmaz.*

GEREKÇE

Madde 270 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 209 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - Şirket alacaklılarının rüçhan hakkı

MADDE 271- (1) Kolektif şirket alacaklılarının şirket malları üzerinde ortakların kişisel alacaklarına karşı haiz oldukları rüçhan hakları, şirketin sona ermesinden sonra da devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Şirket alacaklılarının rüçhan hakkı:

Madde 210 – *Kolektif şirket alacaklılarının şirket malları üzerinde ortakların şahsi alacaklarına karşı haiz oldukları rüçhan hakları, şirketin ifisahından sonra dahi devam eder.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 271 inci maddesinde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 271 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 210 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Tasfiye memurları

I - Genel olarak

MADDE 272- (1) **Kollektif şirketin tasfiyesi, iflas dışındaki sona erme hâllerinde tasfiye memurlarına aittir.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Tasfiye memurları:

I - Umumi olarak:

Madde 211 – *İflastan başka hallerde bir kollektif şirketin tasfiyesi, tasfiye memurlarına aittir.*

GEREKÇE

Madde 272 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 211 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Seçim ve atama

MADDE 273- (1) **Tasfiye memurları şirket sözleşmesiyle, şirketin devamı sırasında veya sona ermesinden sonra ortakların oybirliğiyle seçilir.**

(2) Birinci fıkra hükümlerine uygun olarak bir tasfiye memuru seçilmemişse, tüm ortaklar veya bunların kanuni temsilcileri tasfiyeye memur sayılır. Bununla beraber ortaklardan birinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesi, tasfiye hâlindeki şirket için bir veya birkaç tasfiye memuru atar. Mahkeme gerek görürse dilekçeyi tebliğ ederek diğer ortakları dinleyebilir.

(3) Gerek ortakların seçecekleri gerek mahkemenin atayacağı tasfiye memurları ortaklardan veya üçüncü kişilerden olabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Seçim ve tayin:

Madde 212 – Tasfiye memurları şirket mukavelesiyle, şirketin devamı sırasında veya infisahından sonra ortakların ittifakiyle seçilir.

Birinci fıkra hükümlerine uygun olarak bir tasfiye memuru seçilmemişse, bütün ortaklar veya bunların kanuni mümessilleri tasfiyeye memur sayılır. Bununla beraber ortaklardan birinin talebi üzerine ait olduğu mahkeme tasfiye halindeki şirket için bir veya bir kaç tasfiye memuru tayin eder. Mahkeme lüzum görürse dilekçeyi tebliğ ederek diğer ortakları dinleyebilir.

Gerek ortakların seçecekleri gerek mahkemenin tayin edeceği tasfiye memurlarının ortaklardan veya üçüncü şahıslardan olması caizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 273 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 212 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Görevden alma

1. Tasfiye memuru olan ortaklar

a) Sona ermeden önce atanma

MADDE 274- (1) Tasfiye memurları, şirket sözleşmesiyle veya şirketin sona ermesinden önce bir ortaklar kararıyla, ortaklar arasından seçilmişlerse, diğer ortakların oybirliğiyle verebilecekleri bir kararla görevden alınabilirler. Oybirliğine ulaşamadığı takdirde, ortaklardan herhangi birinin istemi üzerine, haklı sebepler varsa, mahkemece görevden alınabilirler.

(2) Görevden alma davası şirketin sona ermesinden önce de açılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Azil:

1. Tasfiye memuru olan ortaklar:

a) İnfisaktan önce tayin olunanlar:

Madde 213 – Tasfiye memurları şirket mukavelesiyle veya infisaktan önce ortaklarca verilen bir kararla ortaklar arasından seçilmişlerse, diğer ortakların ittifakiyle azledilebilirler; ittifak olmadığı takdirde, ortaklardan her hangi birinin talebi üzerine haklı sebeplerden dolayı mahkemece azlolunabilirler.

Azil davası infisahdan önce dahi açılabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 274 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 213 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

b) Sona ermeden sonra atama

MADDE 275- (1) Şirketin sona ermesinden sonra, ortaklar arasından seçilen tasfiye memurları, diğer ortakların oybirliğiyle verecekleri bir kararla görevden alınabilirler. Oybirliğine ulaşamadığı takdirde ortaklardan herhangi birinin istemi üzerine, haklı sebepler varsa, mahkemece görevden alınabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) İnfisaktan sonra tayin olunanlar:

Madde 214 – İnfisaktan sonra ortaklar arasından seçilen tasfiye memurları, diğer ortakların ittifakiyle azledilebilirler. İttifak olmadığı takdirde ortaklardan her hangi birinin talebi üzerine haklı sebeplerden dolayı mahkemece azlolunabilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 275 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 214 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Ortak olmayan tasfiye memurları

MADDE 276- (1) Ortak olmayan tasfiye memurları, şirket sözleşmesi veya sonradan verilen bir kararla ya da şirketin sona ermesinden sonra seçilmiş olsalar bile, ancak ortakların oybirliğiyle verecekleri bir kararla görevden alınabilirler. Oybirliğine ulaşılamadığı takdirde, ortaklardan herhangi birinin istemi üzerine haklı sebeplerden dolayı mahkemece görevden alınabilirler.

(2) Görevden alınma davası şirketin sona ermesinden önce de açılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ortak olmayan tasfiye memurları:

Madde 215 – Ortak olmayan tasfiye memurları, şirket mukavelesi veya sonradan verilen bir kararla yahut şirketin ifisahından sonra seçilmiş olsalar bile, herhalde ortakların ittifakiyle azlolunabilirler. İttifak hasıl olmadığı takdirde, ortaklardan her hangi birinin talebi üzerine haklı sebeplerden dolayı mahkemece azlolunabilirler.

Azil davası ifisahdan önce dahi açılabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 276 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 215 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Mahkemece atanan tasfiye memurları

MADDE 277- (1) 276 ncı madde, mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının görevden alınmalarına da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Mahkemece tayin olunan tasfiye memurları:

Madde 216 – Yukarıki madde hükmü, mahkemece tayin edilen tasfiye memurlarının azli hakkında da caridir.

GEREKÇE

Madde 277 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 216 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - İşlem biçimine ilişkin hükümler

1. Birlikte hareket

MADDE 278- (1) Şirket sözleşmesi veya sonradan verilen bir kararlar tasfiye işlerini yalnız başına görmeye yetkili kılınmamış olan tasfiye memurları birlikte hareket ederler.

(2) Tasfiye memuru tasfiyeye yalnız başına yetkiliyse, bu durum kanunda öngörüldüğü şekilde tescil ve ilan olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Muamele tarzı:

1. Birlikte hareket:

Madde 217 – Şirket mukavelesi veya sonradan ittihaz olunan kararlar tasfiye işlerini yalnız başına idareye mezun kılınmamış olan tasfiye memurları birlikte hareket ederler.

Yalnız başına harekete mezun iseler, keyfiyet usulü dairesinde tescil ve ilan olunur.

GEREKÇE

Madde 278 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 217 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Devir yasağı ve vekil etme

MADDE 279- (1) Bir tasfiye memuru görevini diğer bir tasfiye memuruna veya üçüncü kişilere devredemez. Ancak, bazı belirli iş ve işlemlerin yürütülebilmesi için tasfiye memurları içlerinden birini veya bazılarını ya da üçüncü kişiyi vekil edebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tevki:

Madde 218 – Bir tasfiye memuru vazifesini diğer bir tasfiye memuruna veya üçüncü şahıslara devredemez. Şu kadar ki, bazı muayyen iş ve muameleleri ifa için tasfiye memurları içlerinden birini veya bazılarını yahut başka bir şahsı tevki edebilirler.

GEREKÇE

Madde 279 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 218 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Temsil

MADDE 280- (1) Tasfiye hâlinde bulunan şirketi mahkemelerde ve dışarıda tasfiye memurları temsil eder.

(2) Tasfiye memurları şirket için yararlı gördükleri takdirde, olağan işlem ve işlerle sınırlı olmak koşuluyla, sulhe, feragata, kabule, tahkime ve özellikle hakem seçmeye de yetkilidirler; gereklilik hâlinde yeni işlemler de yapabilirler.

(3) Tasfiye hâlinde bulunan kollektif şirket adına düzenlenen bütün belgeler ve senetlerin “tasfiye hâlinde bulunan filan şirketin tasfiye memurları” ibaresi eklenerek tasfiye memurları tarafından imzalanması şarttır.

(4) Bir tasfiye memurunun görevini yaparken işlediği haksız fiillerden şirket de sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Temsil:

Madde 219 – Tasfiye halinde bulunan şirketi mahkemelerde ve hariçte temsil salahiyeti tasfiye memurlarına aittir.

Tasfiye memurları şirket için faydalı gördükleri takdirde sulh, feragat, kabul ve tahkime ve hususiyle hakem seçmeye dahi salahiyetlidirler ve zaruret halinde yeni muameleler de yapabilirler.

Tasfiye halinde bulunan kollektif şirket namına tanzim olunan bütün evrak ve senetlerin “Tasfiye halinde bulunan filan şirketin tasfiye memurları” ibaresi ilave edilmek suretiyle tasfiye memurları tarafından imzalanması şarttır.

Bir tasfiye memurunun vazifesini ifa dolayısıyla işlediği haksız fiillerden şirket dahi mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 280 inci maddesinin ikinci fıkrası amaca daha uygun bir şekilde kaleme alınmıştır. Yapılan değişiklik, Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 280 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 219 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

4. Yalnız başına hareket

MADDE 281- (1) Üçüncü kişiler tarafından yapılacak teklif, icap, ihbar, ihtar ve tebliğ gibi beyanların tasfiye memurlarından yalnız birine karşı yapılması yeterlidir.

(2) Şirketin menfaatleri için tehlike umulan durumlarda özellikle kanun yollarına başvurulmasında tasfiye memurları tek başlarına hareket edebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Yalnız başına hareket:

Madde 220 – Üçüncü şahıslar tarafından yapılacak teklif, icap, ihbar, ihtar ve tebliğ gibi beyanların tasfiye memurlarından yalnız birine karşı ifası kâfidir.

Şirketin menfaatleri için tehlike umulan hallerde hususiyle kanun yollarına gidilmesinde tasfiye memurları tek başlarına hareket edebilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 281 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 220 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

5. Yetkilerin genişletilmesi veya daraltılması

MADDE 282- (1) Tasfiye memurlarının kanunen haiz oldukları yetkiler, ortaklar tarafından oybirliğiyle veya haklı sebeplerin bulunması durumunda mahkeme kararı ile daraltılıp genişletilebilir.

(2) Tescil ve ilan olunmadıkça yetkilerin daraltılması, iyiniyetli üçüncü kişilere ileri sürülemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Salahiyetlerin genişletilmesi veya daraltılması:

Madde 221 – Tasfiye memurlarının kanunen haiz oldukları salahiyetler, ortaklar tarafından ittifakla veya haklı sebebe dayanılarak mahkemece verilen karar ile daraltılıp genişletilebilir.

Tescil ve ilan olunmadıkça salahiyetlerin daraltılması, hüsniyet sahibi üçüncü şahıslar hakkında hükümsüzdür.

GEREKÇE

Madde 282 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 221 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

V - Tescil ve ilan

MADDE 283- (1) Tasfiye memurlarının atanmalarına, değiştirilmelerine, görevden alınmalarına ve yetkilerine ilişkin şirket sözleşmesinin hükümleri ile ortaklar veya mahkeme tarafından verilen tasfiyeye ilişkin kararların tescil ve ilanı şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Tescil ve ilan:

Madde 222 – Tasfiye memurlarının tayin, tebdil ve azilleriyle haiz oldukları salahiyetlere dair şirket mukavelesinin hükümleri ve ortaklar veya mahkeme tarafından verilen kararlar tescil ve ilan olunur.

GEREKÇE

Madde 283 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 222 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VI- Ücret

MADDE 284- (1) Ortaklar arasından seçilen tasfiye memurları, sözleşmede veya sonradan verilmiş bir kararda belirtilmediği takdirde ücret alamazlar.

(2) Ortak olmayanlardan atanan tasfiye memurları, ücret kararlaştırılmaya bile, hâlin gereğine göre takdir edilecek uygun bir ücret isteyebilirler, anlaşmazlık durumunda taraflar yargı yoluna başvurabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Ücret:

Madde 223 – Ortaklar arasından seçilen tasfiye memurları, mukavelede veya sonradan verilmiş bir kararda tesbit edilmediği takdirde, ücret alamazlar.

Ortak olmayanlardan tayin edilen tasfiye memurları, ücret kararlaştırılmaya bile mahkemece halin icabına göre takdir edilecek münasip bir ücret isteyebilirler.

GEREKÇE

Madde 284 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 223 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VII – Sorumluluk

MADDE 285- (1) Kanuna, şirket sözleşmesine veya iş görme şartlarını gösteren diğer hükümlere aykırı hareket ederek, üçüncü kişileri veya ortakları zarara uğratan tasfiye memurları, kusursuz olduklarını ispat etmedikçe, müteselsil olarak sorumlu tutulurlar.

(2) Tasfiye memurları, atadıkları ve hizmete aldıkları kimselerin kanuna, şirket sözleşmesine veya diğer iş görme şartlarını gösteren hükümlere aykırı hareketlerinden dolayı da Türk Borçlar Kanununun 116 ncı maddesi hükmünce, gerek üçüncü kişilere gerek ortaklara karşı müteselsil olarak sorumludurlar.

(3) Bu davalar, davacının, zararı ve faili öğrendiği tarihten itibaren iki yılda ve her hâlde zararı doğuran fiilden itibaren beş yılda zamanaşımına uğrar. Ancak, zararı doğuran fiil bir suç oluşturduğu ve Türk Ceza Kanununa göre süresi daha uzun bir dava zamanaşımına bağlı olduğu takdirde tazminat davasına da o zamanaşımı uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VII - Mesuliyet:

Madde 224 – Kanun, şirket mukavelesi veya iş görme şartlarını tesbit eden diğer hükümlere aykırı hareket ederek üçüncü şahısları veya ortakları zararlandıran tasfiye memurları kusursuz olduklarını ispat etmedikçe müteselsil olarak mesul tutulurlar.

Tasfiye memurları, tayin ve istihdam ettikleri kimselerin kanun, şirket mukavelesi veya iş görme şartlarını tesbit eden diğer hükümlere aykırı hareketlerinden dolayı da Borçlar Kanununun 100 üncü maddesi hükmünce gerek üçüncü şahıslara gerekse ortaklara karşı müteselsil olarak mesuldürler.

Bu davalar, davacının zararı ve failini öğrendiği tarihten itibaren iki yılda ve her halde zararı doğuran fiilden itibaren beş yılda yürürlükte kaldığından, Türk Borçlar Kanunu 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlamak amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 285 inci maddesinin ikinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 100 üncü” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 116 ncı” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlamak amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 285 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 224 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Tasfiye işleri

I - Koruma önlemleri

MADDE 286- (1) Tasfiye memurları, tasfiye hâlinde bulunan şirketin bütün mal ve haklarının korunması için basiretli bir iş adamı gibi gerekli önlemleri almakla ve tasfiyeyi olabildiğince en kısa zamanda bitirmekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Tasfiye işleri:

I - Muhafaza tedbirleri:

Madde 225 – *Tasfiye memurları, tasfiye halinde bulunan şirketin bütün mal ve haklarının muhafazası için basiretli bir iş adamı gibi gerekli tedbirleri almakla ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa zamanda bitirmekle mükelleftirler.*

GEREKÇE

Madde 286 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 225 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Defter tutma yükümlülüğü

1. Başlangıç envanteri ve bilançosu

MADDE 287- (1) Tasfiye memurları, önceden seçilmişlerse şirketin sona ermesini hemen izleyen günlerde ve şirketin sona ermesinden sonra ortaklarca seçilmiş veya mahkemece atanmışlarsa seçimlerinden ve atanmalarından hemen sonra şirket işlerini gören kişileri çağırarak onlarla birlikte, gelmedikleri takdirde yalnız başlarına, şirketin finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenlerler. Tasfiye memurları gerek görürlerse şirket mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurabilirler. Düzenlenen envanter ile bilanço, tasfiye memurlarının önünde şirket işlerini yönetenler tarafından imzalanır.

(2) Envanter ve bilançonun imzasından sonra, tasfiye memurları sona ermiş bulunan şirketin envanterde yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyarlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Defter tutma mükellefiyeti:

1. Başlangıç envanteri ve bilançosu:

Madde 226 – Tasfiye memurları, önceden seçilmişlerse şirketin ifisahını ve sonradan ortaklarca seçilmiş veya mahkemece tayin olunmuşlarsa seçim ve tayinlerini mütaakip şirket işlerini gören kimseleri davet ederek onlarla birlikte, gelmedikleri takdirde yalnız başlarına şirketin mali vaziyetini gösteren bir envanter ile bir bilanço tanzim ederler. Tasfiye memurları lüzum görürlerse şirket mallarına değer biçmek için eksperlere müracaat edebilirler. Tanzim olunan envanter ile bilanço, tasfiye memurlarının huzuriyle şirket işlerini idare edenler tarafından imzalanır.

Envanter ve bilançonun imzasından sonra, tasfiye memurları ifisah halinde bulunan şirketin envanterde yazılı bütün malları ile evrak ve defterlerine el koyarlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 287 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 226 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Defterler

MADDE 288- (1) Tasfiye memurları tasfiye işlemlerinin güvenliğini sağlamak için gereken defterleri tutmakla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Defterler:

Madde 227 – Tasfiye memurları tasfiye muamelelerinin selametini sağlamak için gereken defterleri tutmakla mükellefler.

GEREKÇE

Madde 288 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 227 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Son bilanço

MADDE 289- (1) Tasfiye sonunda, tasfiye memurları şirket sözleşmesi veya kanun hükümlerine göre ortakların sermaye ile kâr ve zarardaki paylarını ve diğer haklarını gösteren bir bilanço düzenleyerek ortaklara tebliğ ile yükümlüdürler. Ortaklar bir ay içinde mahkemeye başvurarak itiraz etmezlerse, bilanço kesinleşir.

(2) Bundan sonra ortaklar, kendilerine düşen payları almaktan kaçındıkları takdirde tasfiye memurları, bu payları her ortağın ayrı ayrı adlarına 296 ncı maddede gösterilen bankalardan birine yatırır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Son bilanço:

Madde 228 – Tasfiye sonunda, tasfiye memurları ortakların mukavele veya kanun hükümlerine göre sermaye ile kar ve zarardaki paylarını ve diğer haklarını gösteren bir bilanço tanzim ederek ortaklara tebliğ ile mükellefler. Ortaklar bir ay içinde mahkemeye müracaatla itiraz etmezlerse, bilanço katılmış olur. Bundan sonra ortaklar, kendilerine düşen payları almaktan kaçındıkları takdirde tasfiye memurları, bu payları her ortağın namına ayrı ayrı 235 inci maddede gösterilen bankalardan birine yatırır.

GEREKÇE

Madde 289 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 228 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

4. Saklama zorunluluğu

MADDE 290- (1) Tasfiyenin sonunda belgelerin ve defterlerin saklanması hakkında 82 nci madde hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Saklama mecburiyeti:

Madde 229 – Tasfiyenin sonunda evrak ve defterlerin saklanması hakkında 68 inci madde hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 290 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 229 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Tasfiyenin amacı

MADDE 291- (1) Tasfiye memurları, şirketin faaliyette bulunduğu dönemde başlanmış olup da henüz sonuçlandırılmamış olan iş ve işlemleri tamamlamaya, şirketin borç ve taahhütlerini yerine getirmeye, şirketin alacaklarını toplamaya, gereğinde yargı yolu ile almaya ve varlıkları paraya çevirmeye, net varlığı elde etmeye yönelik ve yaraayan bütün iş ve işlemleri yapmaya yetkili ve zorunludurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Tasfiyenin gayesi:

Madde 230 – Tasfiye memurları, şirketin devamı zamanında başlanmış olup da henüz neticelendirilmemiş olan iş ve muameleleri tamamlamaya, şirketin borç ve taahhütlerini yerine getirmeye, şirketin alacaklarını tahsile ve mevcut mallarını paraya çevirmeye kısaca, safı mevcudu elde etmeye yarıyan bütün iş ve muameleleri yapmaya mecburdurlar.

GEREKÇE

Madde 291 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 230 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - Yeni işler

1. Kural

MADDE 292- (1) Tasfiye memurları tasfiyenin gereklerinden olmayan yeni bir işlem yapamazlar. Aksi takdirde, bu tür işlemlerden dolayı ortaklara karşı müteselsilen sorumlu olurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Yeni işler:

1. Esas:

Madde 231 – Tasfiye memurları tasfiyenin icaplarından olmayan yeni bir muamele yapamazlar. Aksi takdirde bu türlü muamelelerden dolayı ortaklara karşı müteselsilen mesuldürler.

GEREKÇE

Madde 292 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 231 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. İstisna

MADDE 293- (1) Tasfiye memurları, şirketin işletme konusu kapsamındaki işlemlere, ancak, ortakların oybirliğiyle; feshe mahkemece karar verilmiş olan durumlarda, ortaklar oybirliğini sağlayamazlarsa, mahkemenin onay kararıyla devam edebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İstisna:

Madde 232 – Tasfiye memurları, şirketin mevzuunu teşkil eden muamelelere, her halde ortakların ittifakiyle, feshe mahkemece karar verilmiş olan hallerde ortaklar ittifak edemezlerse mahkemenin tasvibiyle muvakkat olarak devam edebilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 293 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 232 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

V - Varlıkların paraya çevrilmesi

1. Ayrı ayrı satış

MADDE 294- (1) Tasfiye memurları şirketin sona ermesi durumunda şirkete ait taşınırları, durumun gereklerine göre ya artırma yoluyla veya pazarlıkla satabilirler. Oybirliğiyle verilen bir kararla ortaklar başka bir satış şeklini belirlemedikleri takdirde, taşınmazlar ancak İcra ve İflas Kanunu hükümleri uyarınca açık artırma yoluyla satılabilir.

(2) İlgililer arasında küçük veya kısıtlanmış bir kişinin bulunması bu hükmün uygulanmasına engel olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Malların paraya çevrilmesi:

1. Ayrı ayrı satış:

Madde 233 – Tasfiye memurları ifisah halinde şirkete ait menkulleri, halin icabına göre ya artırma suretiyle veya pazarlıkla satabilirler. İttifakla verilen bir kararla ortaklar başka bir satış şeklini tesbit etmedikleri takdirde gayrimenkuller ancak İcra ve İflas Kanunu hükümleri dairesinde açık artırma yoluyla satılabilir.

İlgililer arasında küçüğün veya hacir altına alınmış bir kimsenin bulunması bu hükmün tatbikine mani olmaz.

GEREKÇE

Madde 294 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 233 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Toptan satış

MADDE 295- (1) Ortaklar oybirliğiyle karar vermedikçe, tasfiye memurları önemli miktardaki şirket varlıklarını toptan satamazlar; ancak oybirliğinin sağlanamadığı hâllerde mahkeme toptan satışa karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Toptan satış:

Madde 234 – Ortaklar ittifakla karar vermedikçe tasfiye memurları şirket mallarını toptan satamazlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 295 inci maddesinde, ortakların menfaatini korumak amacıyla tasfiye memurlarının şirket varlıklarını satma yetkileri sınırlandırılmıştır. Tasarı şirket varlıklarının sadece toptan satışı halinde ortakların oybirliğiyle karar vermesini öngörmüşken, değişiklikle ortakların oy birliği “önemli miktardaki şirket varlıklarının toptan satışı” halinde aranır hâle gelmiştir. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklik, Komisyonumuzca da kabul edilmiş, ayrıca, uygulamada ortaya çıkması muhtemel sorunların önüne geçilmesi amacıyla fıkraya bir cümle eklenmiştir.

GEREKÇE

Madde 295 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Paranın yatırılması

MADDE 296- (1) Tasfiye memurları, tasfiye sırasında elde edilen paraların bin Türk lirasından fazlasını, mahkemece belirlenecek bir bankaya, şirket adına yatırır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Paranın yatırılması:

Madde 235 – Tasfiye memurları, tasfiye sırasında elde edilen paraların bin liradan fazlasını, Merkez Bankasına ve Merkez Bankası bulunmayan yerlerde mu-teber bir bankaya şirket adına yatırmaya mecburdurlar.

GEREKÇE

Madde 296 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 235 inci maddesinden dili güncelleştirilerek ve bazı değişiklikler yapılarak alınmıştır. Paranın yatırılacağı bankanın mahkemece belirlenmesi uygun görülmüştür.

VI - Borçların ödenmesi

MADDE 297- (1) Tasfiye hâlinde bulunan bir kollektif şirketin vadesi henüz gelmemiş olan borçlarını tasfiye memurları iskonto uygulayarak derhâl ödemeye ve alacaklılar da bu ödeme tarzını kabule zorunludurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**VI - Borçların ödenmesi:**

Madde 236 – Tasfiye halinde bulunan bir kolektif şirketin vadesi henüz gelmemiş olan borçlarını tasfiye memurları iskontonun tenzili suretiyle derhal ödemeye ve alacaklılar da bu ödeme tarzını kabule mecburdurlar.

GEREKÇE

Madde 297 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 236 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VII - Ortakların ek ödemeleri

MADDE 298- (1) Bir kolektif şirketin varlığı, borçlarının tamamına yetmediği takdirde, kalan şirket borçlarının ödenmesini sağlamak için tasfiye memurları ortaklara başvururlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**VII - Ortakların munzam ödemeleri:**

Madde 237 – Bir kolektif şirketin mevcudu borçlarının tamamına yetmediği takdirde, kalan borçların ödenmesini sağlamak için tasfiye memurları ortaklara müracaat edebilirler.

GEREKÇE

Madde 298 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 237 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VIII - Tasfiyeden arta kalanın dağıtılması**1. Geçici ödemeler**

MADDE 299- (1) Tasfiye memurları, alacaklıların ve ortakların ileride doğması muhtemel hak ve alacaklarına yetecek tutarı alıkoymak şartıyla, mevcut parayı geçici olarak ortaklar arasında dağıtabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**VIII - Tasfiye bakiyesinin dağıtılması:****1. Muvakkat ödemeler:**

Madde 238 – Tasfiye memurları, alacaklıların ve ortakların ileride tahakkuku muhtemel olan hak ve alacaklarına yetecek miktarı alıkoymak şartıyla mevcut parayı muvakkat olarak ortaklar arasında dağıtabilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 299 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 238 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Son dağıtma

MADDE 300- (1) Şirketin net varlığı, şirket sözleşmesine veya sonradan verilecek karara göre, tasfiye memurları tarafından dağıtılır. Sözleşmede aksine hüküm veya ortakların kararı bulunmadığı takdirde dağıtma para olarak yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Son dağıtma:

Madde 239 – *Şirketin safi mevcudu, esas mukaveleye veya sonradan verilecek karara göre tasfiye memurları tarafından dağıtılır. Mukavelede aksine hüküm veya ortakların kararı olmadığı halde dağıtma para olarak yapılır.*

GEREKÇE

Madde 300 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 239 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IX - Ortakların denetleme hakkı

1. Bilgi isteme hakkı

MADDE 301- (1) Tasfiye memurları, ortaklara, her zaman tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi ve ortaklar istedikleri takdirde bu hususta imzalı bir belge vermekle yükümlüdürler.

(2) Tasfiye memurları tasfiyenin sonunda tasfiye iş ve işlemlerine dair ortaklara hesap verirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IX. Ortakların kontrol hakkı:

1. Bilgi isteme hakkı:

Madde 240 – *Tasfiye memurları, ortaklara, tasfiye işlerinin vaziyeti hakkında her zaman bilgi ve istedikleri takdirde bu hususta imzalı bir vesika vermekle mecburdurlar.*

Tasfiye memurları tasfiyenin sonunda tasfiye iş ve muamelelerine dair ortaklara hesap vermeye mecburdurlar.

GEREKÇE

Madde 301 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 240 ıncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Defterleri inceleme hakkı

MADDE 302- (1) Tasfiye memurları, istem üzerine şirkete ve tasfiyeye ilişkin bütün defterleri ve belgeleri tasfiye işleminin yapıldığı yerde ortaklara göstermekle yükümlüdürler. Ortakların bu defter ve belgelerden suret almalarına tasfiye memurları engel olamazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Defterleri inceleme hakkı:

Madde 241 – Tasfiye memurları, talep üzerine şirkete ve tasfiyeye ait olan bütün defterleri ve evrakı tasfiye muamelesinin yapıldığı yerde ortaklara göstermeye mecburdurlar. Ortakların bu defter ve evraktan suret almalarına tasfiye memurları mani olamazlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 302 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 241 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

X - Tasfiyenin sonu

MADDE 303- (1) Tasfiyenin sona ermesi üzerine, şirketin ticaret unvanının sicilden silinmesi ve bunun tescil ve ilanı için durum, tasfiye memurları tarafından ticaret sicili müdürlüğüne bildirilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

X - Tasfiyenin sonu:

Madde 242 – Tasfiyenin sona ermesi üzerine, şirketin ticaret unvanının sicilden silinmesi için keyfiyet tasfiye memurları tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 303 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 242 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Komandit Şirket

BİRİNCİ BÖLÜM

Şirketin Niteliği ve Kuruluşu

A) Tanımı

MADDE 304- (1) Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirket komandit şirkettir.

(2) Sorumluluğu sınırlı olmayan ortaklara komandite, sorumluluğu sınırlı olanlara komanditer denir.

(3) Komandite ortakların gerçek kişi olmaları gerekir. Tüzel kişiler ancak komanditer ortak olabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tanımı:

Madde 243 – Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek maksadıyla kurulan ve şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya bir kaçının mesuliyeti tahdit edilmemiş ve diğer ortak veya ortakların mesuliyeti muayyen bir sermaye ile tahdit edilmiş olan şirket komandit şirkettir.

Mesuliyetleri mahdut olmayan ortaklara komandite, mesuliyeti mahdut olanlara komanditer denir.

Komandite ortakların hakiki şahıs olmaları lazımdır. Hükmi şahıslar ancak “komanditer” ortak olabilirler.

GEREKÇE

Madde 304 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 243 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Uygulanacak hükümler

MADDE 305- (1) Bu Bölümdeki özel hükümler saklı kalmak şartıyla, kollektif şirkete dair 212 ilâ 216 ncı maddeler komandit şirketler hakkında da uygulanır.

(2) Şirket sözleşmesinde, her komanditer ortağın sermayesinin miktarı, cinsi ve ortak sıfatından kaynaklanan ve bir yönetim hakkı niteliğinde olmaması gereken, komanditer ortaklara verilen yönetim görevleri açıkça belirtilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Tatbik olunacak hükümler:

Madde 244 – *Bu kısımdaki hususi kaideler mahfuz kalmak şartıyla kollektif şirkete dair (154 - 158) inci maddelerin hükümleri komandit şirketler hakkında da tatbik olunur.*

GEREKÇE

Madde 305 - Madde, komanditerin hukukî konumunu açıklığa kavuşturmak amacıyla, öğretilerde savunulan görüşler gözetilerek öngörülmüştür.

C) Sözleşme

I - Yorum

MADDE 306- (1) Şirketin komandit olup olmadığı sözleşme hükümlerine göre belirlenir. Ortaklar tarafından şirkete verilen ad ve nitelik o şirketin türünün belirlenmesinde yalnız başına yeterli olmaz.

(2) Bir şirketin komandit olduğu açıkça saptanamıyorsa o şirket kollektif sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Mukavele:

I - Tefsir:

Madde 245 – *Şirketin komandit olup olmadığı mukavele hükümlerine göre tayin olunur. Ortaklar tarafından şirkete verilen ad ve vasıf yalnız başına o şirketin nev'ini tayine esas olamaz.*

Bir şirketin komandit olduğu tayin edilmediği halde o şirket kollektif sayılır.

GEREKÇE

Madde 306 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 245 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II- Komanditerlerin sermaye koyma borcu

MADDE 307- (1) Bir komandit şirket sözleşmesine 213 üncü maddede gösterilen kayıtlardan başka komanditerlerin adları ve her birinin koydukları veya koymayı taahhüt ettikleri sermayenin cins ve miktarları yazılarak tescil ve ilan ettirilir.

(2) Bir komanditer kişisel emeğini ve ticari itibarını sermaye olarak koyamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Komanditerlerin sermaye koyma borcu:

Madde 246 – Bir komandit şirket mukavelesine 155 inci maddede gösterilen hususlardan başka komanditerlerin ad ve soyadları ve her birinin koydukları veya koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarları yazılarak tescil ve ilan ettirilir.

Bir komanditer şahsi emeğini ve ticari itibarını sermaye olarak koyamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 307 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 246 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Ortaklar Arasındaki İlişkiler

A) Sözleşme serbestisi

MADDE 308- (1) Komandit şirkette ortakların birbirleriyle olan ilişkileri şirket sözleşmesi ile düzenlenir. Şirket sözleşmesinde hüküm bulunmayan durumlarda, bu Bölümde yazılı hükümler saklı kalmak şartıyla, kolektif şirketlere ilişkin 217 ilâ 231 inci maddeler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Mukavele serbestisi:

Madde 247 – Komandit şirkette ortakların birbirleriyle olan münasebetleri mukavele ile tayin olunur. Mukavelede bulunmayan hususlar da bu kısımda yazılı hükümler mahfuz kalmak şartıyla kollektif şirketlere dair olan 159 - 173 üncü maddeler hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 308 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 247 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Komanditerlerin hukuki durumu

I - Yönetim

MADDE 309- (1) İster komandite ister komanditer olsun her ortağın bir oy hakkı vardır. Bu kurala aykırı düzenlemeler geçersizdir.

(2) Şirket, komanditeler tarafından yönetilir.

(3) Komanditerler, şirket işlerini görmeye görevli ve yetkili olmadıkları gibi, yönetim hakkını haiz kişilerin yetkileri içinde yaptıkları işlere itiraz da edemezler. Ancak, olağanüstü iş ve işlemlerde, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi, tür değiştirme, birleşme ve bölünme gibi yapısal değişikliklerde; şirkete ortak alınması, çıkarılması ve payın devri türünden temel işlemlerde komanditerler de oy hakkını haizdirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Komanditerlerin hukuki vaziyeti:

I - İdare:

Madde 248 – Komanditerler, şirket işlerini görmeye mezur ve mecbur olmadıkları gibi idare hakkını haiz olanların salahiyetleri dahilinde gördükleri işlere de engel olamazlar. Şu kadar ki, idare hakkını haiz olanların salahiyetleri dışında kalan hususlar hakkında rey verebilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 309 - Madde, komanditerin hukukî konumunu açıklığa kavuşturmak amacıyla, öğretide savunulan görüşler gözetilerek öngörülmüştür.

II - Denetleme

MADDE 310- (1) Her komanditer, iş yılı sonunda ve iş saatleri içinde, şirketin envanterleriyle bilançosunun içeriğini, diğer finansal tablolarını, bunların doğruluğunu ve geçerliliğini incelemeye yetkilidir.

(2) Komanditer, bu incelemeyi bizzat yapabileceği gibi bir uzmana da yaptırabilir. Uzmanın şahsı hakkında bir itiraz ileri sürülürse komanditerin istemi üzerine mahkeme tarafından bir işlem denetçisi atanmasına karar verilir. Bu karar kesindir.

(3) Haklı sebeplerin bulunması hâlinde, mahkeme, komanditerin istemi üzerine şirketin işlerinin ve varlığının bizzat veya bir işlem denetçisi tarafından incelenmesine her zaman izin verebilir.

(4) Bu madde hükümlerine aykırı şirket sözleşmesi hükümleri geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Murakabe:

Madde 249 – Her komanditer, iş yılı sonunda ve iş saatleri içinde şirketin envanteriyle bilanço muhteviyatını ve bunların sıhhatini incelemeye mezundur. Bu incelemeyi bizzat yapabileceği gibi ekspere de yaptırabilir. Eksperin şahsı hakkında bir itiraz dermeyan edilirse komanditerin talebi üzerine mahkeme tarafından ehlivukuf tayinine karar verilir. Bu karar katidir.

Önemli sebeplerin bulunması halinde, mahkeme, komanditerin talebi üzerine şirketin işlerinin ve mevcudunun bizzat veya eksper marifetiyle incelenmesine her vakit izin verebilir.

Yukarıki fıkralar hükümlerine aykırı mukavele şartları muteber değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 310 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 249 uncu maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Rekabet yasağı

MADDE 311- (1) Kollektif ortakların, şirket konusunu oluşturan işlemlerin aynını yapamayacaklarına ilişkin 230 uncu madde komanditerler hakkında uygulanmaz. Ancak, komanditer, şirketin işletme konusunun kapsamına giren işlerle uğraşacak bir ticari işletme açar veya böyle bir işletme açan bir kişiyle ortak olur ya da bu nitelikte bir şirkete girerse, komandit şirketin belgelerini ve defterlerini incelemek hakkını kaybeder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Rekabet yasağı:

Madda 250 – Kollektif ortakların şirket mevzuunu teşkil eden muamelelerin aynını yapamayacaklarına dair olan 172 nci madde hükmü komanditerler hakkında tatbik olunmaz. Ancak komanditerler, şirket konusunu teşkil eden işlerle uğraşacak bir işletme açar veya böyle bir işletme açan bir şahıs ile ortak olur veyahut bu mahiyette bir şirkete dahil olurlarsa komandit şirketin evrak ve defterlerini incelemek hakkını kaybederler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 311 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 250 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - Kâr ve zarar

1. Genel olarak

MADDE 312- (1) Komanditer, iş yılı sonunda gerçekleşen kâr payını ve şirket sözleşmesinde kararlaştırılmış olan faizleri nakden alır. Ancak, koyduğu sermaye herhangi bir sebeple azalmış ise noksanı tamamlanıncaya kadar kâr ve faizi isteyemez. Şu kadar ki, gelecek

yıllarda elde edilecek kâr paylarından, sermayenin noksanı tamamlandıktan sonra artan kısımdan önce geçmiş yıllara ait birikmiş faizler ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Kar ve zarar:

1. Umumi olarak:

Madde 251 – Komanditerler, iş yılı sonunda tahakkuk eden kar paylarını ve mukavelede kararlaştırılmış olan faizleri nakten alırlar. Fakat koydukları sermayeler her hangi bir sebeple azalmış ise noksanı tamamlanuncaya kadar kar ve faizi isteyemezler. Şu kadar ki; gelecek yıllarda elde edilecek kar paylarından sermayenin noksanı tamamlandıktan sonra artan kısımdan ilk önce evvelki yıllara ait birikmiş faizler ödenir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 312 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 251 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Geri verilmesi zorunlu olmayan faizler ve kâr payları

a) Usulüne göre tahakkuk ettirilmiş olanlar

MADDE 313- (1) Komanditerler, önce aldıkları ve usulüne göre tahakkuk ettirilmiş faizi ve kâr paylarını, şirketin sonradan meydana gelen zararını kapatmak için geri vermeye zorunlu tutulamazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Geri verilmesi mecburi olmayan faizler ve kar payları:

a) Usulüne göre tahakkuk ettirilmiş olanlar:

Madde 252 – Komanditerler önce aldıkları ve usulüne göre tahakkuk ettirilmiş faiz ve kar paylarını şirketin sonradan vukubulan zararını telafi için geri vermeğe mecbur tutulamazlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 313 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 252 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

b) Usulsüz tahakkuk ettirilmiş olanlar

MADDE 314- (1) Komanditerler, kanuna ve şirket sözleşmesine göre düzenlenen ve kâr gösteren bir bilançoya göre, iyiniyetle aldıkları ancak usulsüz tahakkuk ettirilmiş kâr paylarını veya şirket sözleşmesi ile kabul edilmiş olan faizleri geri vermeye zorunlu tutulamazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Usulsüz tahakkuk ettirilmiş olanlar:

Madde 253 – Komanditerler şeklen muntazam ve kar gösteren bir bilançoya göre hüsnüniyetle aldıkları ve fakat usulsüz tahakkuk ettirilmiş kar paylarını veya mukavele ile kabul edilmiş olan faizleri geri vermeye mecbur tutulamazlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 314 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 253 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

V - Ortaklığın geçişi

1. Devir hâlinde

MADDE 315- (1) Komanditer, şirketteki payını başkasına devredebilir. Ancak, devre diğer ortaklar onay vermemişlerse Türk Borçlar Kanununun 632 nci maddesi hükmü uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Azalışın intikali:

1. Devir halinde:

Madde 254 – Komanditer, şirketteki payını başkasına devredebilir. Fakat devre diğer ortaklar muvafakat etmemişlerse Borçlar Kanununun 532 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 315 inci maddesinde geçen “Borçlar Kanununun 532 nci” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 632 inci” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanunu ile uyum sağlamak amacıyla bu işbu değişiklik önergesi verilmiştir (s.39).

GEREKÇE

Madde 315 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 254 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Ölüm hâlinde

MADDE 316- (1) Ölen bir komanditerin yerine mirasçıları geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ölüm halinde:

Madde 255 – Ölen bir komanditerin yerine mirasçıları geçer.

GEREKÇE

Madde 316 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 255 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Şirketin ve Ortakların Üçüncü Kişilerle Olan İlişkileri

A) Uygulanacak hükümler

MADDE 317- (1) Şirket ve ortakların üçüncü kişilerle olan ilişkilerinde, bu Bölümdeki özel hükümler saklı kalmak şartıyla, kolektif şirkete ilişkin 232 ilâ 242 nci maddeler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***A) Tatbik olunacak hükümler:***

Madde 256 – Şirket ve ortakların üçüncü şahıslarla olan münasebetlerinde, bu kısımdaki hususi kaideler mahfuz kalmak şartıyla kolektif şirkete dair 174-184 üncü maddelerin hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 317 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 256 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Şirketin temsili

MADDE 318- (1) Komandit şirketler, kural olarak, komandite ortaklar tarafından temsil edilir. Kolektif şirketin temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlandırılmasına ilişkin hükümleri komandit şirkete de uygulanır.

(2) Komanditer ortaklar, ortak sıfatıyla şirketi temsile yetkili olmazlar. Ancak, şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmamak şartıyla, komanditer ortak ticari mümessil, ticari vekil veya seyyar tacir memuru olarak atanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Şirketin temsili:***

Madde 257 – Komandit şirketlerin idare ve temsili komandite ortaklara aittir. İdare hakkının ve temsil salahiyetinin hududu kolektif şirketler hakkındaki hükümlerle muayyendir.

Komanditer ortaklar, şirketi temsil ve idare salahiyetini haiz değildirler. Şu kadar ki, şirket mukavelesinde aksine hüküm olmamak şartıyla komanditer ortak; yalnız ticari mümessil, ticari vekil veya ticari memur olarak tayin edilebilir.

GEREKÇE

Madde 318 - Madde, komanditerin hukukî konumunu açıklığa kavuşturmak amacıyla, öğretilen savunulan görüşler gözetilerek düzenlenmiştir.

C) Komanditer ortağın sorumluluğu

I - Genel olarak

MADDE 319- (1) Bir komanditerin sorumluluğu koyduğu veya taahhüt ettiği sermaye miktarını aşamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Komanditer ortağın mesuliyeti:

I - Umumi olarak:

Madde 258 – Bir komanditerin mesuliyeti koyduğu veyahut taahhüt eylediği sermaye miktarını aşamaz.

GEREKÇE

Madde 319 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 258 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - İstisnalar

1. Adı şirketin unvanında bulunan komanditer

MADDE 320- (1) Adı şirketin unvanında bulunan komanditer, üçüncü kişilere karşı komandite bir ortak gibi sorumlu sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İstisnalar:

1. Adı şirket unvanına dahil olan komanditer:

Madde 259 – Adı şirket unvanına dahil olan komanditer, üçüncü şahıslara karşı komandite bir ortak gibi mesul sayılır.

GEREKÇE

Madde 320 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 259 uncu. maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Şirket adına işlemde bulunan komanditer

MADDE 321- (1) Ticari mümessil, ticari vekil veya seyyar tacir memuru olarak hareket ettiğini açıkça bildirmeksizin, şirket adına işlemlerde bulunan komanditer ortak, bu işlemler nedeniyle iyiniyetli üçüncü kişilere karşı komandite ortak gibi sorumlu olur.

(2) Şirket, ticaret siciline tescil edilmeden önce işlemler yapılmışsa, komanditer, bu tür şirket borçları için, üçüncü kişilere karşı, sorumluluğunun sınırlı olduğunun onlar tarafından bilindiğini ispat etmediği takdirde, komandite ortak gibi sorumlu tutulur.

(3) Alacaklı, komanditerin koyduğu sermayeye biçilen değer, bu sermayenin konulduğu andaki değerinin altında olduğunu ispat edebilir. Aradaki fark tutarınca komanditer sorumludur.

(4) Komanditer ortak, koymayı taahhüt ettiği sermaye tutarınca, kendisinin şirkete girmesinden önce doğan borçlardan da sorumludur.

(5) Komanditerin, şirket yönetimine karışması sonucunu doğurmayacak şekilde öğüt vermesi, görüş açıklaması, olağanüstü iş ve işlemler ile şirketin iş ve işlemleri üzerinde haiz olduğu denetleme haklarını kullanması, kanunda yazılı hâllerde yönetim işlerini gören kimselerin atanmalarına, görevden alınmalarına katılması, şirket içinde ikinci derecedeki hizmetlerde ve görevlerde çalıştırılması, komanditer sıfatıyla sorumluluğunu etkilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Şirket namına muamelede bulunan komanditer:

Madde 260 – Ticari mümessil, ticari vekil veya ticari memur olarak hareket ettiğini açıkça bildirmeksizin şirket namına muamelelerde bulunan komanditer ortak, bu muamelelerden dolayı hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı komandite ortak gibi mesul olur.

Komanditerlerin işlerin idaresine müdahaleyi tazammun etmiyecek veçhile rey ve nasihat vermeleri ve şirketin iş ve muameleleri üzerinde haiz oldukları murakabe haklarını kullanmaları ve kanunda yazılı hallerde idare işlerini gören kimselerin tayin ve azillerine iştirak eylemeleri ve şirket içinde tali hizmet ve memuriyetlerde istihdam edilmeleri, komanditer vasfına halel vermez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 321 - Madde, komanditerin hukukî konumunu açıklığa kavuşturmak amacıyla, öğretilerde savunulan görüşler gözetilerek düzenlenmiştir.

III - Alacaklıların durumu

1. Takip imkânı

MADDE 322- (1) Komanditer, koymayı taahhüt ettiği sermaye borcunun henüz ödemediği tutarına kadar şirket alacaklılarına karşı sorumludur. Bu suretle kendisine başvuru alan komanditer ortak, şirket alacaklısına ödemedeki bulunduğu tutarda sermaye borcundan kurtulur. Şirket alacaklıları, şirket sona ermiş olmadıkça veya şirket aleyhine yapılan icra takibi semeresiz kalmadıkça, komanditere başvuramazlar.

(2) Şirketin iflası hâlinde alacaklıların haiz oldukları haklar iflas masasına geçer.

(3) Komanditer, şirkete koymayı taahhüt ettiği sermayeyi aşan bir tutar ile sorumluluğu üzerine aldığı yazı ile bildirmiş veya ilan etmişse üçüncü kişilere veya bildirim muhatabına karşı bu tutar kadar sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Alacaklıların vaziyeti:

1. Takip imkanı:

Madde 261 – Komanditerler, koymayı taahhüt ettikleri sermayelerin zimmetlerinde kalan kısmına kadar şirketin alacaklılarına karşı mesuldürler. Fakat alacaklılar şirket iflas halinde bulunmadıkça veya şirket aleyhine vukubulan icra takibatı semeresiz kalmış olmadıkça komanditerlere müracaat edemezler.

Şirketin iflası halinde alacaklıların haiz oldukları haklar iflas masasına geçer.

Komanditerler, şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermayeyi aşan bir miktar ile mesuliyeti üzerine aldıklarını yazı ile beyan veya ilan etmişlerse üçüncü şahıslara veya beyanın muhatabına karşı bu meblağ miktarınca mesul olurlar.

GEREKÇE

Madde 322 - Madde, komanditerin hukukî konumunu açıklığa kavuşturmak amacıyla, öğretilerde savunulan görüşler gözetilerek öngörülmüştür.

2. Sermayenin azaltılması

MADDE 323- (1) Bir komanditer sermayesini, 313 ve 314 üncü madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, gerek doğrudan doğruya gerek faiz veya kâr payına sayılmak üzere dolayısıyla tamamen veya kıs-

men geri alamayacağı gibi, sermayesi herhangi bir sebeple azalmışsa noksan tamamlanıncaya kadar, faiz veya kâr payı da isteyemez. Aksi hâlde, komanditer aldığı para kadar şirket alacaklılarına karşı 322 nci maddenin birinci fıkrası gereğince sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Sermayenin azaltılması:

Madde 262 – Bir komanditer sermayesini, 252 ve 253 üncü madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, gerek doğrudan doğruya ve gerek faiz veya kar payına mahsup için dolayısıyla tamamen veya kısmen geri alamıyacağı gibi sermayesi her hangi bir sebeple azalmışsa noksanı tamamlanıncaya kadar faiz veya kar payını almaktan memnudur. Aksi halde komanditer aldığı para kadar şirket alacaklılarına karşı 261 inci maddenin birinci fıkrası gereğince mesul olur.

GEREKÇE

Madde 323 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 262 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. İflas

a) Şirketin iflası

MADDE 324- (1) Bir komandit şirketin iflası hâlinde, şirket alacaklıları alacaklarını almadıkça, ortakların kişisel alacaklıları şirket mallarına başvuramaz.

(2) Komanditerlerin koydukları sermaye de şirket alacaklılarının birinci fıkrada yazılı olduğu gibi öncelikle haklarını elde edecekleri mallardan sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İflas:

a) Şirketin iflası:

Madde 263 – Bir komandit şirketin iflası halinde şirket alacaklıları alacaklarını almadıkça ortakların şahsi alacaklıları şirket mallarına müracaat edemezler.

Komanditerlerin koydukları sermaye dahi, şirket alacaklılarının birinci fıkrada yazılı olduğu gibi tercihan haklarını elde edecekleri mallardan sayılır.

GEREKÇE

Madde 324 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 263 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

b) Komanditelerin sorumluluğu

MADDE 325- (1) Şirketin varlığı şirket alacaklılarına yetmeyecek olursa, bu alacaklılar geri kalan alacaklarından dolayı komanditelerin kişisel mallarına başvurabilirler.

(2) Ortakların kişisel mallarına başvurulması hâlinde şirket alacaklılarının, ortakların kişisel alacaklılarına karşı rüçhan hakkı yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***b) Komanditerlerin mesuliyeti:***

Madde 264 – *Şirketin mevcudu şirket alacaklılarına yetmeyecek olursa, bu alacaklılar geri kalan alacaklarından dolayı komanditelerin şahsi mallarına müracaat edebilir.*

Ortakların şahsi mallarına müracaat halinde şirket alacaklılarının, ortakların şahsi alacaklılarına karşı rüçhan hakkı yoktur.

GEREKÇE

Madde 325 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 264 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

c) Komanditerin iflası

MADDE 326- (1) Şirket ve iflas hâlinde masası veya şirket alacaklıları, iflas etmiş bir komanditerin masasına başvururlarsa, bunların, müflis komanditerin kişisel alacaklılarına karşı rüçhan hakkı yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***c) Komanditerin iflası:***

Madde 265 – *Şirket ve iflas halinde masası veya şirket alacaklıları, iflas etmiş bir komanditerin masasına müracaat ederlerse, bunların, müflis komanditerin şahsi alacaklılarına karşı rüçhan hakkı yoktur.*

GEREKÇE

Madde 326 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 265 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

4. Takas

MADDE 327- (1) Şirketten alacağı olan bir kişinin, sermaye borcunu henüz yerine getirmemiş veya koyduğu sermayeyi geri almış bir komanditere borcu varsa, bu kişi şirketteki alacağını komanditere olan borcu ile takas edebilir. 242 nci madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Takas:

Madde 266 – Şirketten alacağı olan bir şahsın, sermaye borcunu henüz yerine getirmemiş veya koyduğu sermayeyi geri almış bir komanditere borcu varsa, bu şahıs şirketteki alacağını komanditere olan borcu ile takas edebilir. 184 üncü madde hükmü mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 327 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 266 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi

A) Uygulanacak hükümler

MADDE 328- (1) Kollektif şirketlerin sona ermesine, tasfiyesine ve ortakların şirketten çıkma ve çıkarılmasına ilişkin 243 ilâ 303 üncü madde hükümleri komandit şirketlerde de uygulanır. Ancak, şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça komanditerin ölümü veya kısıtlanması şirketin sona ermesi sonucunu doğurmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tatbik olunacak hükümler:

Madde 267 – Kollektif şirketlerin ifisahına ve tasfiyesine ve ortakların şirketten çıkma ve çıkarılmasına dair olan 185 - 242 nci maddeler hükümleri komandit

şirketlerde de tatbik olunur. Şu kadar ki, şirket mukavelesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça komanditerin ölümü veya vesayet altına alınması şirketin ifsahını mucip olamaz.

GEREKÇE

Madde 328 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 267 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Anonim Şirket

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler, Kuruluş ve Temel İlkeler

A) Genel Hükümler

I - Tanım

MADDE 329- (1) Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir.

(2) Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Umumi hükümler:

I - Tanımı:

Madde 269 – Anonim şirket, bir unvana sahip, esas sermayesi muayyen ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mamelekiyle mesul bulunan şirkettir.

Ortakların mesuliyeti, taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile mahduttur.

GEREKÇE

Madde 329 - Birinci fıkrası: Tasarının bu hükmünün birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 269 uncu maddesinin birinci fıkrasının küçük değişikliklerle tekrarıdır. Tanım hem evrensel anonim şirket kavramına uymaktadır, hem de halka açık olan ve olmayan anonim şirketleri kapsamaktadır. Aynı biçimde kamu sektörü ile özel sektörde çalışan ve özel hükümlere

tâbi bulunan anonim şirketleri de içerecek esnekliktedir. 6762 sayılı Kanunun 269 uncu maddesinde yer alan “bir unvana sahip” ibaresi bir tanım unsuru olmadığı ve 45 ile 47 nci maddelerin tekrarı niteliğini taşıdığı için metinden çıkarılmıştır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, paysahiplerinin sermaye koyma borcundan doğan sorumluluklarının sadece şirkete karşı olduğunu belirtmektedir. 6762 sayılı Kanunda açık bir şekilde öngörülmemiş bulunan bu temel ilkenin vurgulanmasında, sadece teorik değil, aynı zamanda uygulama açısından da zorunluluk vardır.

II - Özel kanunlara bağlı anonim şirketler

MADDE 330- (1) Özel kanunlara tabi anonim şirketlere, özel hükümler dışında bu kısım hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hususi kanunlar ile kurulan anonim şirketler:

Madde 270 – Hususi kanunlarla kurulan anonim şirketler, kuruluş kanunlarında aksine hüküm olmadıkça, bu faslın hükümlerine tabidirler.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 330 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 330- (1) Özel kanunlara tabi anonim şirketlere, özel hükümler dışında bu kısım hükümleri uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Maddede yer alan “... kanunlardaki hükümler dışında ...” ibaresi yetersizdir. Özel kanuna tabi anonim şirketlerle ilgili hüküm tabi oldukları kanundan başka kanunda yer alıyorsa, bu durumu karşılamaktan uzaktır. Bu edenle “... özel hükümler dışında...” ibaresi konulmalıdır (s. 39-40)

GEREKÇE

Madde 330 - Bugün özel bir kanunla kurulmuş anonim şirketlere hemen hemen hiç rastlanmamaktadır. Uygulamada, daha çok özel kanunlara veya hükümlere tâbi anonim şirketler mevcuttur: Sermaye Piyasası Kanununa tâbi şirketler, bankalar, finansal kiralama şirketleri gibi. Verilen örneklerdeki Kanunlara benzer bir çok kanunun varlığı dikkate alınarak 6762 sayılı Kanunun 270 inci maddesinin ifadesinde değişiklik yapılmıştır.

“Özel kanunlar” ibaresiyle sadece kanunlar kastedilmiş olup; daha alt düzeydeki normların kapsama alınmasına Tasarının amacı ve lafzı engeldir.

III - Amaç ve konu

MADDE 331- (1) Anonim şirketler, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Mevzu ve maksat:

Madde 271 – Anonim şirketler, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi maksat ve konular için kurulabilirler.

Şu kadar ki; esas mukavelede şirket mevzuunun hudutlarının açıkça gösterilmiş olması şarttır.

GEREKÇE

Madde 331 - 6762 sayılı Kanununun 271 inci maddesinin birinci fıkrası, sözcük yenilemeleri dışında aynen korunmuştur. Bu hüküm, serbest piyasa ekonomisi ve devlet tekellerinin, “acquis communautaire”e uyum bağlamında kaldırılması ile ayrı bir boyut kazanmıştır.

6762 sayılı Kanununun 271 inci maddesinin ikinci fıkrası, aynı Kanununun 137 nci maddesindeki ultra vires ilkesi sistemden çıkarıldığı için Tasarıya alınmamıştır. Ayrıca, Tasarının 339 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinin açık hükmü karşısında, 6762 sayılı Kanununun 271 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmüne gerek bulunmamaktadır.

IV - En az sermaye tutarı

MADDE 332- (1) Tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayeyi ifade eden esas sermaye ellibin Türk Lirasından ve sermayenin artırılmasında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde başlangıç sermayesi yüzbin Türk Lirasından aşağı olamaz. Bu en az sermaye tutarı Bakanlar Kurulunca artırılabilir.

(2) Bu Kanun anlamında kayıtlı sermayeli anonim şirketlerde başlangıç sermayesi, kuruluşta ve sisteme ilk geçildiğinde haiz olunması zorunlu sermayedir; çıkarılmış sermaye ise, çıkarılmış payların tümünün itibarî değerlerinin toplamını temsil eder.

(3) Halka açık olmayan anonim şirketler gerekli şartları artık haiz olmadıkları takdirde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından izin alarak kayıtlı sermaye sisteminden çıkabilecekleri gibi, bu sisteme alınırken aranan nitelikleri kaybettiklerinde, istemleri bulunmasa bile aynı Bakanlık tarafından sistemden çıkartılırlar.

(4) 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 12 nci maddesi hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Sermaye miktarı:

Madde 272 – (Değişik: 24/6/1995 - KHK - 559/4 md.)

Özel kanunlarda aksine hüküm olmadıkça esas sermaye miktarı beşmilyar (22/12/2001 tarihli ve 2001/3500 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla artırılan miktar : ellimilyar) Türk lirasından aşağı olamaz. Bu miktar, Bakanlar Kurulunca on katına kadar artırılabilir.⁽¹⁾

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 332 - 6762 sayılı Kanunun 272 nci maddesini karşılayan bu madde, bir çok yeniliği içermektedir. Genel olarak belirtilmesi gereken nokta, bu Tasarıda “sermaye” sözcüğünün esas sermaye sisteminde sermayeyi ve kayıtlı sermaye rejiminde çıkarılmış sermayeyi ifade eden bir terim olduğudur.

Birinci fıkra: Birinci fıkrada, (1) kapalı anonim şirketlerin de kayıtlı sermaye sistemini kabul etmelerine olanak tanınmıştır. Çünkü, anılan sistemi halka açık anonim şirketlere özgülemenin ne teorik bir temeli ne de ikna edici bir sebebi vardır. Ayrıca kanun, tür öğretisi bağlamında anonim şirkette tek tür tanımakta ve iki sınıf anonim şirket arasındaki hüküm farklarını en aza indirme ilkesini benimsemiş bulunmaktadır. Bu değişikliklerle, birçok çağdaş kurum ve bu arada kanuna yeni giren şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin hükümler (m. 463 vd) daha geniş bir uygulama alanına kavuşacaktır. Zira kapalı anonim şirketler de söz konusu sistemden yararlanacaktır. (2) Asgarî sermaye kavramı ve bu kavrama bağlı sistem işlem güvenliğinin sağlanmasındaki katkısı nedeniyle korunmaktadır (bakınız: Genel Gerekçe 60 numaralı paragraf). AB'nin ilgili çevrelerindeki genel eğilim, ülkemizde anonim şirketin asgarî sermayesini yükselten çeşitli kanunlar ve SPK tebliğleri de dikkate alınarak, esas sermayenin en az ellibin Türk Lirası, halka açık olmayan, kayıtlı sermayeyi kabul etmiş anonim şirketlerde başlangıç sermayesinin de en az yüzbin Türk Lirası olması kabul edilmiştir. Ayrıca, Bakanlar Kuruluna bu asgarî tutarları artırabilme yetkisi tanınarak, kanunu değiştirmeden gereksinimleri karşılayabilmenin yolu açık tutulmuştur. (3) Esas sermaye ve kayıtlı sermaye kavramları kısaca açıklanmıştır. Ancak bu açıklama bir tanım niteliği taşımadığından SerPK'nın 3 üncü maddesinin (d) bendinin korunması uygun görülmüştür.

Birinci fıkranın bir diğer özelliği de, SerPK'daki kayıtlı sermaye düzenlemesinin (İsviçre ve Almanya'da olduğu gibi) yönetim kuruluna yetki verilen, özellikli bir sermaye artırım yöntemi şeklinde düşünülmeyip, bir sermaye sistemi (rejimi) olarak kabul edilmesidir. Böylece Türk anonim şirketler hukuku, esas ve kayıtlı sermaye sistemi diye iki tür (sistem) sermaye tanımaktadır. Aynı sistem kapalı anonim şirketler için de benimsenmiştir. Buna karşılık şarta bağlı sermaye bir tür değil, özellikli bir artırım yöntemi, başka bir deyişle

biçimidir. Kayıtlı sermayenin, esas sözleşmede yapılacak bir düzenleme ile “sistem” olmaktan çıkarılıp bir artırım yöntemine dönüştürülüp dönüştürülemeyeceğine Tasarının izin verip vermediği tartışılması gerekli bir sorundur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra başlangıç sermayesi ve çıkarılmış sermaye kavramlarını genel olarak tanımlamaktadır.

Üçüncü fıkra: Halka açık olmayan anonim şirketlerin, şartların varlığında kayıtlı sermaye sisteminden çıkmalarına veya çıkartılmalarına ilişkin bir hükme yer verilerek boşluk doldurulmuştur. Sistemden çıkma veya çıkartılma daha çok usule ilişkin hükümleri gerektirdiğinden buna ilişkin düzenleme Tasarının 210 uncu maddesi uyarınca Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılacak, çıkmaya izin ve çıkartma yetkisi bu Bakanlıkta olacaktır.

Dördüncü fıkra: SerPK'nın 12 nci maddesi kayıtlı sermayeyi, halka açık anonim şirketler bakımından düzenleyen ayrıntılı kurallar içerdiğinden, bu hükme gönderme yapılması gereği duyulmuştur. SerPK'nın 12 nci maddesinin iki ilâ altıncı fıkralarına benzer hükümlerin halka açık olmayan anonim şirketler için öngörülmesine gerek duyulmamıştır. Çünkü, (a) halka açık olmayan anonim şirketlerde yönetim kuruluna esas sözleşme ile böyle bir yetki vermenin menfaatler dengesine uygun düşmeyeceği, hatta tehlikeli olacağı düşünülmüştür. (b) Tasarının 357 nci maddesinde öngörülen eşitlik ilkesinin yönetim kurulunu da bağladığı, bu ilkeye aykırı yönetim kurulu kararlarının Tasarının 391 inci maddesi dolayısıyla geçersiz olduğu şüphesizdir. (c) Tasarının anılan 391 inci maddesi yönetim kurulunu yeteri kadar denetleme altında tutmakta ve pay sahiplerini korumaktadır. (d) 461 inci maddenin ikinci fıkrası, pay sahiplerini yönetim kurulunun rüçhan haklarını sınırlandıran kararı karşısında SerPK m. 12'den daha iyi korumaktadır. (e) Tasarı, imtiyazlı payları sınırlandırmıştır. İmtiyazlı pay çıkarmak yetkisinin esas sözleşme ile yönetim kuruluna tanınması, bu düzenleme ile çelişmektedir. Şirket, imtiyazlı paylara gereksinim duyuyorsa, esas sözleşmesini değiştirmelidir. (f) Tasarının 480 inci maddesinin ikinci fıkrası primli pay çıkarılması konusunda yönetim kuruluna yetki tanınmasına izin vermektedir. (g) Tasarının 391 inci maddesi, SerPK'nın 12 nci maddesinin altıncı fıkrası hükmünden daha etkili ve teoriye uygun bir hükümdür. Nihayet, halka açık olmayan anonim şirketlerde kayıtlı sermayeye ilişkin olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 210 uncu madde uyarınca düzenleme yetkisini haizdir.

V - Devletin gözetimi

1. İzin

MADDE 333- (1) Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanacak tebliğle, faaliyet alanları belirlenip, ilan edilecek anonim şirketler Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izni ile kurulur. Bu şirketlerin esas sözleşme değişiklikleri de aynı Bakanlığın iznine bağlıdır. Bakanlık incelemesi sadece kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı yönünden yapılabilir. Bunun dışında hukuki konumu, niteliği ve işletme konusu ne olursa olsun anonim şirketin kuruluşu ve esas sözleşme değişiklikleri herhangi bir makamın iznine bağlanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Devletin kontrolü:

1. Kuruluşa izin:

Madde 273 – (Değişik:11/6/2003-4884/2 md.)

Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanacak tebliğle faaliyet alanları tespit ve ilân edilecek anonim şirketler Bakanlığın izni ile kurulur. Bu şirketlerin esas mukavele değişiklikleri de Bakanlığın iznine tâbidir. Bunun dışında anonim şirketlerin kuruluşu ve esas mukavele değişiklikleri Bakanlığın iznine tâbi değildir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 334 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Devlet, il, belediye gibi kamu tüzel kişilerinden birine” ibaresinin, “Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinden birie” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

16 ncı maddede açıklanan gerekçeler, bu değişiklik için de aynen geçerlidir

GEREKÇE

Madde 333 - Anonim şirketlerin kuruluşunda ve esas sözleşme değişikliklerinde 4884 sayılı Kanunla getirilen dar istisnâli normatif sistem 6762 sayılı Kanunda aynen korunmuştur. Ayrıca, anonim şirketin kuruluşunun ve esas sözleşme değişikliğinin hiçbir makamın iznine tâbi tutulamayacağı kesin bir tarzda belirtilerek normatif sistemin, hükümdeki istisna dışında mutlak olarak uygulanması vurgulanmıştır. Bu kesin kural SPK ve BDDK başta olmak üzere diğer özerk kurumları da kapsar. Kamu menfaati yönünden, kontrolün gerekli olduğu hallerde ilgili makam, isteklerini STB aracılığı ile gerçekleştirebilir. Böylece Devlet kontrolünde bütünlük sağlanmış, çok başlılık ve öznellik hukukun üstünlüğüne aykırı kabul edilmiş ve ana sistemin istisnâlarla yozlaştırılmasına engel olunmuştur. Hükümdeki “hukukî konum ve nitelik” ile anonim şirketin kamusal yönü bulunup bulunmadığı, işletme konusunun kamu hizmeti yönünden özellik taşıyıp taşımadığı, halka açık olup olmadığı veya benzeri özellikleri haiz olup olmadığı kastedilmiştir. Ancak bu hüküm SPK, BDDK ve benzeri kurumların kendi ilke ve kriterlerini Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bildirmelerine ve bu Bakanlık ile bu konuda işbirliği yapmalarına engel oluşturmaz.

2. Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsili

MADDE 334- (1) Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinden birine, esas sözleşmede öngörülecek bir hükümle, pay sahibi olmasalar da, işletme konusu kamu hizmeti olan

anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurmak hakkı verilebilir.

(2) Birinci fıkrada yazılı şirketlerde pay sahibi olan kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcileri, ancak bunlar tarafından görevden alınabilir.

(3) Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcileri, genel kurul tarafından seçilen üyelerin hak ve görevlerini haizdir. Kamu tüzel kişileri, şirket yönetim kurulundaki temsilcilerinin bu sıfatla işledikleri fiillerden ve yaptıkları işlemlerden dolayı şirkete ve onun alacaklılarıyla pay sahiplerine karşı sorumludur. Tüzel kişinin rücu hakkı saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Amme hükmi şahıslarının iştiraki:

Madde 275 – Devlet, vilayet, belediye gibi amme hükmi şahıslarından birisine esas mukaveleye dercedilecek bir kayıtla pay sahibi olmasa dahi, mevzuu amme hizmeti olan anonim şirketlerin idare ve murakabe heyetlerinde temsilci bulundurmak hakkı verilebilir.

Yukarıki fıkrada yazılı şirketlerde pay sahibi olan amme hükmi şahıslarının idare meclis ve murakabe heyetlerindeki temsilcileri ancak bunlar tarafından azolunabilir.

Amme hükmi şahıslarının, şirket idare meclisi ve murakabe heyetlerindeki temsilcileri, umumi heyet tarafından seçilen azaların hak ve vazifelerini haizdirler. Şu kadar ki, bunlar; idare meclisi azası sıfatıyla pay senetleri tevdi etmekte mükellefiyetinden muaftırlar. Amme hükmi şahısları şirket idare meclisi ve murakabe heyetlerindeki temsilcilerinin bu sıfatla işledikleri fiil ve yaptıkları muamelelerden dolayı şirkete ve onun alacaklılarıyla pay sahiplerine karşı mesuldür. Hükmi şahsın rücu hakkı mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 334 - Birinci fıkra: 1936 tarihli İsviçre Borçlar Kanununun 762 nci maddesinden alınarak 1957 yılında 6762 sayılı Kanun ile hukukumuza giren, ancak çok az uygulanabilen aynı Kanunun 275 inci maddesi, dili güncelleştirilerek Tasarıda korunmuştur. Söz konusu hüküm, SPK'nın kurumsal yönetim ilkeleri bağlamında “bağımsız üye” çerçevesinde de yararlı olabilir. 6762 sayılı Kanundaki hükümde yer alan, kamu tüzel kişilerinin denetleme kurulunda temsilci bulundurabilme hakkı, Tasarının benimsediği yeni denetleme düzeni dolayısıyla hükümden çıkarılmıştır.

İkinci fıkra: İkinci fıkrada öngörülmuş bulunan kamu tüzel kişinin temsilcisini görevden alma hakkı, atama hakkının simetriği olması nedeniyle Tasarıda devam ettirilmiştir.

B) Kuruluş

I - Kurucu işlem

MADDE 335- (1) Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur.

(2) 355 inci maddenin birinci fıkrası hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 335 - Madde ön-anonim şirketin varlığına işaret etmekte ve bu şirketin oluşma anını açıklığa kavuşturmaktadır. Ön-anonim şirket, tüzel kişiliği haiz anonim şirketten farklıdır. Anılan nokta 355 inci maddenin birinci fıkrasının saklı tutulması ile vurgulanmıştır. Ön-anonim şirket ile anonim şirketin ayrışması sadece Tasarının 12 nci maddesi bakımından değil, organların oluşumu ve yetkilerini kullanma anlarının belirlenmesi başta olmak üzere birçok diğer hüküm yönünden de önemlidir. Hakim görüş uyarınca, ön-anonim şirket bir adı şirket ve dernek olmayıp; bir elbirliği mülkiyeti (şirketi) oluşturur. Ön-şirketin ortakları (kurucular) tacir sıfatını taşımazlar. Şirketin tescili ile ön-şirket tasfiyesiz sona erer. Tek kişi anonim şirketinde ise ön-şirket tek kurucunun özel malvarlığı niteliğini taşır. Türk hukukunda ön-anonim şirketin niteliği ile hukukî durumu öğretide ve mahkeme kararlarında açıklığa kavuşacaktır.

II - Kuruluş belgeleri

MADDE 336- (1) Esas sözleşme, kurucular beyanı, değerlendirme raporları, ayın ve işletme devralınmasına ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere, kurulmakta olan şirketle, kurucular ve diğer kişilerle yapılan ve kuruluşla ilgili olan sözleşmeler ile işlem denetçisi raporu, kuruluş belgeleridir. Bunlar, sicil dosyasına konulur ve birer nüshaları şirket tarafından beş yıl süreyle saklanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 336 - Kuruluş belgeleri sınırlı sayı (numerus clausus) olarak belirtilmiştir. Madde, kuruluşun denetlenmesi (m. 351), sorumluluk (m. 351, 358, 549, 562 ve 563), sermaye artırımlarına ve diğer komşu kurumlara ilişkin hükümlerin uygulanması yönünden önemlidir. Ancak, kuruluş belgelerinin bazılarının sorumluluk bakımından dikkatle değerlendirilmesi gerekir. Meselâ, esas sözleşme ve kuruluşla ilgili her sözleşme ve bu sözleşmelerdeki her kanuna (Tasarıya) aykırı hüküm, Tasarının 549 uncu maddesi çerçevesinde sorumluluğa yol açmaz. Aykırılık, 549 ve devamı hükümleri anlamında sorumluluk doğuracak nitelikte olmalı veya Tasarının 562 inci maddesi bağlamında olayda suçun unsurları var olmalıdır.

Hükümün amacı, aleniliği sağlamak, gizli sözleşme yapılmasını olabildiğince önlemek ve pay sahipleri sözleşmesini (shareholders agreement) kuruluşun ve şirketler hukukunun saçağının dışında tutmaktır. Sözleşmeler dahil, kuruluşla ilgili bütün belgelerin sicil dosyasına tevdi edilmesinin sebebi budur. Gizli sözleşme veya belgenin varlığı 349'a aykırı ise, muvazaa oluşturuyor ya da kuruluşun temel güvencesi olan önlemleri perdeliyorsa kanunen sorumluluk doğurabilir.

Sözleşmelerin, kuruluş belgelerinin sorumluluğun ve dolayısıyla 549, 562 ve 563 üncü maddelerin kapsamı içine alınmasının sebebi, kurulmakta olan şirket üzerinden menfaat sağlanmasına olabildiğince engel olmaktır. Bu hüküm 351 inci madde ile birlikte ve sermayenin korunması amacına uygun olarak yorumlanıp değerlendirildiğinde, sermayenin ve pay sahiplerinin korunmaları, tatmin edici ve ratio legis'e uygun bir şekilde gerçekleşecektir.

Diğer yandan 336 ncı madde, 353 üncü maddedeki fesih davası yönünden de önem taşımakta ve 356 ncı. maddede öngörülen kanuna karşı hile hükmü ile tamamlanmaktadır.

III - Kurucular

1. Tanım

MADDE 337- (1) Pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler kurucudur.

(2) Kurucular, birinci fıkrada yazılı işlemi, üçüncü bir kişinin hesabına yaptıkları takdirde, bu kişi de kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılır. Söz konusu üçüncü kişi, kendisi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken bir hususu kendisinin bilmediğini ileri süremez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tanımı:

Madde 278 – Esas mukaveleyi tanzim ve imza eden ve sermaye olarak esas mukavelede muayyen parayı veyahut paradan başka bir şeyi koymayı taahhüt eden pay sahipleri kurucu sayılırlar.

Tedrici kuruluşta, esas mukaveleyi tanzim ve imza etmeksizin paradan başka bir şeyi sermaye olarak koyan pay sahipleri de kurucu sayılırlar.

Kurucular yukarıki fıkralarda yazılı muamelelerden birini, üçüncü bir şahsın hesabına yaptıkları takdirde bu şahıs da kuruluştan doğan mesuliyetler bakımından kurucu sayılır.

Bu üçüncü şahıs, kendi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken bir vakıayı kendisinin bilmediğini ileri süremez.

GEREKÇE

Madde 337 - Birinci fıkr: Tasarı tedrici kuruluşa yer vermediği için, kurucular sadece anı kuruluş sistemine göre tanımlanmıştır. Hüküm, hukukî (m. 549) ve cezaî (m. 562 ve 563) hükümlerin uygulanması, kurucular beyanı (m. 349) ve dolaylı olarak kuruluşun denetlenmesi (m. 351) yönlerinden önem taşımakta, ayrıca 338 inci madde ile bağlantı içinde bulunmaktadır. Birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişikliklerinde ve yeni kuruluş şeklinin söz konusu olduğu hallerde 337 nci maddenin, dolayısıyla yukarıda anılan hükümlerin uygulanıp uygulanmayacağı öğretiye bırakılmıştır. Bu varsayımlarda 337 nci madde anlamında kurucu bulunup bulunmadığı sorunda kanun kesin bir tavır almamıştır. Kurucular çevresini genişleten özel hükümler karşısında 337 nci maddenin uygulanma kabiliyeti yoktur.

Kurucunun hukuken kişi niteliğini taşıması, yani gerçek veya tüzel kişi olması, taahhütte bulunacak ve kurucular beyanını (m. 349) imzalayacak ehliyetinde olması gerekir. Yarı (quasi) tüzel kişilerin tanımları, bunların kurucu olup olamayacakları ve diğer elbirliği mülkiyeti topluluklarının durumunun öğretinin yorumlarına açık olduğu şüphesizdir.

İkinci fıkr: İkinci fıkr kurucular çevresini genişletmiştir: Hesabına pay taahhüt edilmiş ve esas sözleşme imzalanmış bulunan kişi de kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılmış, böylece hukukî (m. 549) ve cezaî (m. 562 ve 563) yaptırımların ve ilgili diğer hükümlerin kapsamına alınmıştır. İkinci cümle, hesabına taahhüt ve imza işlemleri yapılan kişiyi, bu kişi tarafından bilinen ve bilinmesi gereken hususlar yönünden temsilci ile eşit durumda kabul etmiş; sorumlulukta özdeşlik ilkesini benimsemiştir.

2. Asgari sayı

MADDE 338- (1) Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır. 330 uncu madde hükmü saklıdır.

(2) Pay sahibi sayısı bire düşerse, durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde yönetim kuruluna yazılı olarak bildirilir. Yönetim kurulu bildirim aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde, şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu tescil ve ilan ettirir. Ayrıca, hem şirketin tek pay sahipli olarak kurulması hem de payların tek kişide toplanması hâlinde tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilir. Aksi hâlde doğacak zarardan, bildirimde bulunmayan pay sahibi ve tescil ve ilanı yaptırmayan yönetim kurulu sorumludur.

(3) Şirket, tek pay sahibi olacak şekilde kendi payını iktisap edemez; ettiremez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kurucular:

1. Sayısı:

Madde 277 – Bir anonim şirketin kurulması için şirkette pay sahibi en az beş kurucunun bulunması şarttır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 338 inci maddesinde Alt Komisyonca aşağıda açıklanan ayrıntılı gerekçelerle değişiklik yapılmıştır:

Tasarının 338 inci maddesinin ikinci fıkrasına, 21.02.1989 tarihli ve 89/667/AET sayılı “Tek ortaklık, sınırlı sorumlu kapalı şirketler hakkında şirket hukukuna ilişkin Konsey Yönergesi” gereğince anonim şirkette paysahibi sayısının bire düşmesi yani şirketin tek paysahipli bir anonim şirket konumuna girmesi ile ilgili mevcut hüküm genişletilerek yeniden kaleme alınmıştır. Hüküm uyarınca yedi gün içinde yönetim kuruluna bildirilmelidir. Yönetim kurulu hem şirketin tek paysahipli şirket olduğunu hem de tek paysahibinin adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilân ettirmek zorundadır. Aksi halde bildirimde bulunmayan veya gerekli tescili yaptırmayan yönetim kurulu doğacak zarardan sorumlu olur.

Bu hüküm tek kişi anonim şirketin ve paysahibinin kimliğinin aleniye kavuşması amacına hizmet etmektedir.

Hükümde “paysahibi sayısı”nın bire düşmesi halinde durumun yönetim kuruluna bildirilmesi öznesiz edilgen bir cümle yapısı içinde belirtilmiştir. Ancak hükümde bildirim yükümlüsüne işaret de olunmuştur. Bildirim, paysahibi sayısını bire düşüren işlem tarihinden itibaren bir hafta içinde yapılacağına göre somut olaya göre işlemin tarafları veya tarafı bildirim yükümlüsüdür. Devir gibi hukukî bir işlemde taraflar, özellikle payı iktisap eden kişi, mirasla geçişte zaten iki paysahibinden biri olan yegane mirasçı, birleşmede aynı durumdaki devralan şirket ve karı-koca arasındaki mal rejimlerinden birinin tek paysahipli anonim şirket konumunu yaratıp yaratmayacağı sorusu sorulduğunda bu soru olumlu cevaplanıyorsa, yükümlü, öğreti ve mahkemeler hukukunca bildirim yükümü altındadır. Üçüncü fıkraya rağmen şirketin veya yavru şirketin tek paysahibi olup olamayacağı hususunda da durum aynıdır.

Üçüncü fıkrada “şirket tek pay sahibi olacak şekilde kendi payını iktisap edemez” hükmü öngörülmüştür. Hükümün “edemez; ettiremez” şeklindeki lafzına rağmen hükmün bir geçersizliği ifade edip etmediği tartışmasına kapalı olduğu söylenemez. Hükümün, nama yazılı payların varlığında, Merkezi Kayıt Kuruluşunun kayden izleme yaptığı durumlar dışında yönetim kurulunu pay defterine yazımı reddetme yükümü altına soktuğu şüphesizdir. Hükümdeki “ettiremez” kelimesi ile payların yavru şirketçe veya üçüncü kişi tarafından şirket hesabına iktisabı ve benzeri hâller kastedilmiştir. Zaten bu hâller geçersizliğe ilişkin tartışma kapısını açık tutmaktadır.

Alt Komisyonca yapılan bu değişiklikler, ikinci fıkranın üçüncü cümlesi haricinde Komisyonumuzca uygun görülmüş, söz konusu fıkranın üçüncü cümlesi, şirketin tek pay sahipli olması hâlini de açıkça kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

GEREKÇE

Madde 338 - Birinci fıkrâ: Birinci fıkrâ, kurucular için asgarî bir sayı öngörmemiş, böylece tek kişilik anonim şirketin kurulmasına ve tek pay sahibi ile devam etmesine izin vermiştir. Şirketin-istisnaen-paysahibi olduğu durumlarda şirket paysahibi olarak kabul edilmemiştir. Tek kişilik anonim şirket bütün dünya uygulamasında gereksinimi duyulan bir hukukî organizasyon şeklidir. Bu şekil “şirket” kavramına aykırı olmadığı gibi sanıldığı aksine muvazaaya da pek müsait değildir. Daha doğru bir ifadeyle herhangi bir şirket türü ne kadar kötüye kullanılabilir ve muvazaa aracı olabilirse, tek kişilik şirket de o kadar kötüye kullanma ve muvazaa konusu olabilir. Tek paysahipli bir anonim şirket, binlerce personele, yaygın bir örgüte ve kalabalık bir yönetim kuruluna sahip olabilir. Tek paysahipli bir anonim şirkette bu pay sahibi bir gerçek kişi olabileceği gibi, bir tüzel kişi, binlerce paysahibi bulunan bir pay senetleri borsada işlem gören anonim şirket veya başka bir sermaye şirketi de olabilir. Batıda tek paysahipli anonim şirketler sadece bir limited şirket veya işletmeci vakıf tarafından oluşturulmaktadır. İşletmecilik yapan vakfın Türk Medenî Kanununda tanınmamış olması önemli bir eksikliktir. Ancak tek paysahipli veya ortaklı anonim ve limited şirketlerin, hukukumuzda da büyük gereksinimi duyulan işletmeci vakıfları yolunu açacağı ve Türk hukukunun bu suretle bir düzenlemeye kavuşacağı düşünülmektedir. Tek paysahibi veya ortağı bir işletmeci vakıf olan bir anonim veya limited şirket kurumsallaşmanın en uygun aracıdır. Başarılı ve yerleşik kimi aile şirketlerini tek kişilik anonim şirketin sunacağı olanaklarla dağılmaktan ve kaybolmaktan kurtulmaları bu örgütlenme şekliyle mümkün olabilecektir. Tek paysahipli veya ortaklı anonim ve limited şirketler bağlamında oluşacak öğretinin ve ilkesel yargı kararlarının Türk hukukuna katkıları bir süre sonra görülecektir. Bugünkü modern öğretilerde “şirket” kavramını birden ziyade ortak tanımlamakta, belirleyici unsur ticarî işletmeyi merkez alan ticarî, sınaî veya hizmete dönük organizasyon olmaktadır.

Hükümde 330 uncu madde saklı tutularak özel kanunların asgarî bir sayı öngörmelerine geçerlilik kazandırılmıştır. Böylece AET'nin şirketlere ilişkin 89/667 sayılı Onikinci Yönergesinin tanıdığı olanaktan yararlanılmıştır. Bu hüküm açıkça belirli, tanımlanmış bir anonim şirket “tip”inin kanunî tip olarak kabul edilmemiş bulunduğunu, yani esas tipin halka açık veya kapalı anonim şirket olmadığını da belirtmekte, sınırlayıcı bir tür öğretisine bağlı kalınmadığını ortaya koymaktadır. Tek kişilik anonim şirket, inter alia, şirketler topluluğunda çatı şirket olarak kullanılabilir, kurumsallaşmaya yardımcı olabilir, vakıf işletmeciliğini kolaylaştırabilir. Tüm bu işlevlerin yerine getirilebilmesi için uydurma paysahibi yaratmak şeklindeki hile-i şer'iyeye kapıları kapattığı için hukukî dürüstlüğe ve gerçekçiliğe de uygundur.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâ, işlem ve hukuk güvenliği ile şeffaflık ilkelerinin gereği olarak öngörülmüştür; 574 üncü madde ile koşuttur.

IV - Esas sözleşme

1. İçerik

MADDE 339- (1) Esas sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce onaylanması şarttır.

(2) Esas sözleşmeye aşağıdaki hususlar yazılır:

a) Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunacağı yer.

b) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu.

c) Şirketin sermayesi ile her payın itibarî değeri, bunların ödenmesinin şekil ve şartları.

d) Pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları; belirli paylara tanınan imtiyazlar; devir sınırlamaları.

e) Paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar; bunların değerleri; bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması söz konusu olduğu takdirde, bunların bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı.

f) Kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket kârından sağlanacak menfaatler.

g) Yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar.

h) Genel kurulların toplantıya nasıl çağrılacakları; oy hakları.

ı) Şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa, bu süre.

i) Şirkete ait ilanların nasıl yapılacağı.

j) Pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ve miktarları.

k) Şirketin hesap dönemi.

(3) İlk yönetim kurulu üyeleri esas sözleşme ile atanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Esas mukavele:

Madde 279 – Esas mukavelelerin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce tasdik edilmiş bulunması şarttır.

Esas mukaveleyle aşağıdaki hususlar yazılır:

- 1. Şirketin ticaret unvanıyla merkezinin bulunacağı yer;*
- 2. Şirketin maksadıyla mevzuunu teşkil eden muamelelerin nev'i ve mahiyeti;*
- 3. Şirketin esas sermayesinin miktarı ile her payın itibari kıymeti, ödeme sureti ve şartları;*

4. Paradan başka sermaye olarak konan haklar ve mallarla bunlara mukabil verilecek hisse senetlerinin miktarı ve mevcut bir işletmenin veya bazı ayınların devir alınması bahis mevzuu olduğu takdirde onun bedeli ve kurucular tarafın-

dan şirketin kurulması için şirket hesabına satın alınan diğer şeylerin bedelleriyle şirketin kurulması hususunda hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret veya tahsisat yahut mükafatın miktarı;

5. Kurucularla idare meclisi azalarına ve diğer kimselere şirket kazancından sağlanacak hususi menfaatler;

6. Şirket işlerini idare ve murakabe ile mükellef olanların ne suretle seçilecekleri ve bunların hak ve vazifeleri ve imza koymaya salahiyyetli olanlar;

7. Umumi heyetlerin ne suretle davet edileceği; toplantıların vakti ve rey verme ile müzakere icrası ve karar verilmesi hususlarının tabi olduğu kayıt ve şartlar;

8. Şirket bir müddet ile tahdit edilmişse bu müddet;

9. Şirkete ait ilanların ne suretle yapılacağı;

10. Ani Kuruluş halinde, her ortağın taahhüt ettiği sermayenin nev'i ve pay miktarı.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 339 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (k) bendi “Şirketin hesap dönemi” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüş, ancak, maddenin ikinci fıkrasının (e) bendine hükmün uygulamada tereddütlere yol açmaması açısından “satın alınan malların” ibaresi “satın alınan malların ve hakların” olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 339 - Birinci fıkra: Birinci fıkra, anonim şirketin sözleşmesel niteliğini vurgulamakta, Tasarının 335 inci maddesi anlamında kurucu işlemin belirleyici ve tanımlayıcı belgesinin asgarî kanunî içeriğini belirlemekte ve sözleşmenin kurulmasının şekli şartını göstermektedir.

Esas sözleşme iki tür hüküm grubunu içerir. Bunlardan birincisi şekli, ikincisi ise maddî hükümlerden oluşur. Şekli olanlar, organların oluşumu ile ilgilidir; mutlak zorunlu nitelik taşırlar. İkinci grup ise, şirketin kurucuları ve gelecekteki pay sahipleri arasındaki ilişkileri düzenlemekte ve bir çeşit pay sahipleri arası anayasa işlevi görmektedir.

Tasarının bu maddesinde, 6762 sayılı Kanunun 279 uncu maddesi ana noktalarıyla korunmuş, yalnız esas sözleşmede bulunması gerekli kayıtlar ayrıntılı bir şekilde yazılmış ve daha açık bir ifade kullanılmaya çalışılmıştır. Kayıtların teker teker açıklanmasına gerek yoktur. Çünkü, hem kayıtların anlamları açıktır hem de bunların her birine ileride sırası geldiğinde ayrıntılı olarak yorum getirilmiştir.

İkinci fıkra: Bu fıkra esas sözleşmenin asgarî zorunlu içeriğini göstermektedir. Zorunlu içeriğin bir kaç işlevi vardır: (a) Zorunlu içeriğe uyulmamışsa, sicil müdürü esas sözleşmeyi tamamlanması veya düzeltilmesi için geri çevirir. (b) Zorunlu içeriğe dahil olup da esas sözleşmede öngörülmemiş bir husus üçüncü kişilere, hatta bir kısım öğretiyeye göre, pay sahipleri başta olmak üzere hiç kimseye karşı ileri sürülemez. Tescil edilen içerik ile ilân olunan içerik farklı ise Tasarının 37 nci maddesi uygulanır. (c) hisse senetlerinin devredilebilmelerinin bağlı olduğu şartlara ilişkin olarak üçüncü kişiyi aydınlatıcı bilgi

verir. (d) şirketin kimlik özelliklerini ortaya koyar, şirketi üçüncü kişilere tanıtır. Bu sebeple hüküm, kamuyu aydınlatma açısından da işlev sahibidir. Nihayet en önemlisi ikinci fıkra, şirketi ilgilendiren bir çok işlemin hukukî temelini ve dayanağını oluşturmaktadır.

Üçüncü fıkra: İlk yönetim kurulu üyelerinin esas sözleşme ile atanmaları anı kuruluşun niteliği gereğidir. Bu organın şirketin tüzel kişilik kazanması ile oluşup çalışabilmesi için üçüncü fıkranın varlığı zorunludur.

2. Emredici hükümler

MADDE 340- (1) Esas sözleşme, bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilir. Diğer kanunların, öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 340 - Tasarının yeni olan bu maddesi, normatif sistemin zorunlu bir parçasıdır. Alm. POK 23 (5) paragrafından esinlenerek kaleme alınmış bulunan bu hükmün, Alman öğretisinde bir çok karşıtı vardır; Türkiye’de de hükmün eleştirileceğinden şüphe edilmemiş, bu husus da hesaba katılarak hüküm öngörülmüştür. Maddeyi eleştirenler, hükmün, esas sözleşmenin düzenlenmesinde pay sahiplerinin iradelerine pek az yer bıraktığını, bütün esas sözleşmelerin bir örnek hâle gelmesine sebep olacağını; emredici olmayan hükümlerin belirlenmesi tartışmasını yaratacağını; ticaret sicili müdürüne geniş takdir yetkisi verilmiş olduğunu ileri sürerler. Ancak hükmün, açıkça geçersiz olan, pay sahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmelere girmesine engel olduğu, bazı kurum ve kuruluşların şirketlere istedikleri esas sözleşme hükümlerini dayatmaları yolunu kapattığı, bu yararın da Ülkemiz açısından küçümsemeyecek derecede önem taşıdığı ve hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanmasında etkin bir rol oynayacağı; esas sözleşme hükümlerinin geçerliliğine ilişkin davaların sayısını azaltmak gibi bir yararı da beraberinde getirdiği dikkate alınması gereken noktalardan sadece bir kaçıdır. Anonim şirketler hukukunda bireysel pay sahipliği hakları ile azlık hakları öğretisinin bugün gittikçe etkisini kaybeden sözleşme özgürlüğü ilkesini sınırlandırdığından şüphe edilemez.

Diğer yandan bu hüküm dolaylı bir şekilde bir mutlak pay sahipliği ve azlık hakkı da yaratmaktadır. Her iki hakkın da anılan haklardaki dava listesini zenginleştirdiği şüphesizdir. Ayrıca, kanunda emredici nitelik taşımayan bir çok hüküm bulunduğu gerçeğinin de hükmün bir örnek esas sözleşmeler yaratacağı eleştirisinin haklılık temellerini sorgulanabilir hâle getirdiği de muhakkaktır.

Madde, ikinci cümlesinde Alman hükmünden ayrılmaktadır. Cümlelerin amacı, Sermaye Piyasası Kanunu, Bankalar Kanunu, FKK gibi anonim şirketlere ilişkin çoğu kez yorum güçlüğü içeren kanunlara kendi konuları çerçevesinde serbesti tanınmasıdır. Hüküm

uyarınca bu kanunlar kendi alanlarına özgülenecek, Türk Ticaret Kanununa müdahalede bulunamayacaktır. Yargı kararlarının da bu ilkeye özenle hayat vereceği düşünülmektedir.

340 ıncı madde, bu Kanunun herhangi bir hükmünden açıkça anlaşılmasa bile, esas sözleşme ile, yönetim kurulu üyeleri başta olmak üzere yöneticiler, denetçiler, işlem denetçileri ve benzeri kişiler için yaş, ek meslekî nitelikler ve kişisel şartlar konulmasına; komisyonlar ve kurullar oluşturulmasına; şeref başkanlıkları ve danışma konseyleri ihdas olunmasına, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasına engel değildir. Çünkü, her anonim şirket, yöneticilerinde Kanunda öngörülenlere ek olarak nitelikler aramak, yaş sınırları koymak ve danışma kurulları kurmak hakkına sahiptir.

Hükümdeki “kanunda açıkça izin verilmişse” ibaresi, maddenin lafzından “sapabilme” imkânının açıkça anlaşılmadığı durumlarda, amaca uygun düşen, metodoloji öğretisine aykırı olmayan, tatmin edici gerçeklere dayanan, sonuçları adil olan ve menfaatler dengesini gözeten bir yorumla “sapabilme”nin haklılık kazandığı varsayımları da kapsamaktadır. Kanunun somut olay hakkında sustuğu hallerde kanunî boşluğun doldurulmasına ilişkin metodoloji kuralları uygulanır.

V - Taahhüdün onaylanması

MADDE 341- (1) Esas sermayeyi oluşturan payların tamamının, kurucular tarafından esas sözleşmede taahhüt olduğu, esas sözleşmenin altında yer alan bir noter şerhi ile onaylanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hükümleri:

a) Taahhüdün mahiyeti:

Madde 285 – (Değişik birinci fıkra: 24/6/1995 - KHK 559/6 md.) *Esas sermayeye tekabül eden payların muvazaadan ari olarak tamamen taahhüt edilmiş olması şarttır.*

Sermaye olarak paradan başka iktisadi bir değer veya menkul mal konulması taahhüdü, şirketin hükmi şahsiyet kazandığı tarihten itibaren onlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan doğruya tasarruf edebileceğinin ve gayrimenkul üzerindeki mülkiyet veya sair aynı hakların sermaye olarak konulması taahhüdü ise, bu hakların şirketin hükmi şahsiyet kazanmasıyla beraber tapu siciline tescil edileceğinin kabul edilmiş olması demektir.

GEREKÇE

Madde 341 - Bu madde, sermayenin korunması ilkesinin bir gereği olarak öngörülmüştür. Hüküm, sağlıklı bir kuruluşun gereği olan sermayenin korunmasına (Genel Gerekçe 57 numaralı paragraf) ilişkin denetimi, noter aşamasında başlatmakta, kuruluştaki sorumluluk taşıyan kişiler arasına noteri de katmaktadır. Madde notere imzaların onayı yanında, payların tamamının kayıtsız ve şartsız taahhüt olup olmadığını incelemek görevini vermektedir. Taahhüdün şartsız ve taahhüt konusunun da yüksüz olması gereği

335 inci ve 342 nci maddelerde öngörülmüştür. İnceleme, taahhüdün bulunup bulunmadığı ve bir şarta bağlanıp bağlanmadığı ile sınırlıdır. Noter, taahhüdün muvazaadan arı olup olmadığını incelemek zorunda değildir. Çünkü noter, açıkça belli olan haller dışında bunu belirleyemez. Noter, 339 uncu madde gereği kurucuların imzasının onanması için esas sözleşme kendisine ibraz edildiğinde incelemesini yapacak ve esas sözleşmenin altına onay serhini koyacaktır.

VI - Ayni sermaye

1. Ayni sermaye konulabilecek malvarlığı unsurları

MADDE 342- (1) Üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları ayni sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz.

(2) 128 inci madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 342 nci maddesinde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 342 - 342 nci madde, anonim şirkete sermaye olarak konulabilecek ayınları ve bunların hukukî durumlarını genel hükümlerden farklı olarak, ancak ilgili maddeyi saklı tutarak düzenlemiştir. Üzerinde sınırlı ayni bir hak, haciz veya tedbir bulunan, nakden takdir ve devrolunamayan ayınlara anonim şirkete sermaye olarak konulması, sermayenin korunması ilkesi ile bağdaşmaz bulunmuştur, 6762 sayılı Kanunda düzenlenmeyen bu nokta açıklığa kavuşturulmuştur. Tapuya bağlanmamış, zilyedliğin devri yolu ile devredilen taşınmazlar sorununun içtihatla bırakılması uygun görülmüştür.

“Fikrî mülkiyet hakları” ibaresi, fikir ve sanat eserlerini, bağlantılı hakları, markaları, tasarımları, patentleri, coğrafi işaretleri, tescil edilmemiş haklar ile bilgileri, bitki geliştirilmesini, yani ıslahçı haklarını, yarı iletkenlerin topografyalarını kapsayacak şekilde geniş anlaşılmalıdır. Elektronik ortamlar, kazandıkları değer dolayısıyla hükme dahil edilmiştir. Ancak, devredilebilme ve nakden takdir olunabilme şartının gerek fikrî mülkiyet hakları gerek elektronik ortamlar için de aranacağı şüphesizdir. Ayrıca, fikrî mülkiyet hakları ile elektronik ortamlar çok çeşitli türleri içerdikleri için bu türlerden bazıları, özellikle bağlantılı haklar, meselâ bir kısım fonogram yapımcısı hakları sermaye olarak konulmaya

müsait olmayabilir, ya da bu hakların değerlendirilmeleri sorun oluşturabilir. Tasarının 343 üncü maddesine göre yapılacak değerlendirmede, bilirkişiler bu noktayı belirtmek, mahkemenin dikkatini çeken, ifadesi açık olan ve kesin nitelik taşıyan görüş beyan etmekle yükümlüdürler. 351 inci madde uyarınca, kuruluş denetçisinin sözü edilen konularda görüş ve ikazlarını sicil memuruna açık olarak bildirmesi gerekir.

2. Değer biçme

MADDE 343- (1) Konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve ayınlara, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilir. Değerleme raporunda, uygulanan değerlendirme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu; sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin ve 342 nci maddeye uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri; aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanır. Bu rapora kurucular, işlem denetçisi ve menfaat sahipleri itiraz edebilir. Mahkemenin onayladığı bilirkişi kararı kesindir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Ani kuruluş:

I - Usül:

Madde 303 – Muayyen şahıslar bütün payları aralarında taksim etmek suretiyle bir anonim şirket kurabilirler.

Bu suretle ortaklar 285 inci madde ile 289 uncu maddenin 4 ve 5 numaralı bentleri hükümlerini yerine getirdiklerini göstermek üzere 279 uncu maddede yazılı hususlara havi bir esas mukaveleyi aynı maddede yazılı şekilde tanzim ederler. Ayın nev'inden sermaye konması veya şirketin mevcut bir işletmeyi veya bazı ayınları devralması şart kılınmış ise, bunların değerlerini biçecek bilirkişi mahkemece tayin olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 343 üncü maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve ayınlara, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce

değer biçilir. Değerleme raporunda, uygulanan değerlendirme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu; sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin ve 342 nci maddeye uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri; aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanır. Bu rapora kurucular, işlem denetçisi ve menfaat sahipleri itiraz edebilir. Mahkemenin onayladığı bilirkişi kesindir.”

Önerge gerekçesi

Resmi nitelik taşıyan rapor yerine “mahkemenin onayladığı rapor” ibaresinin sistemimize daha uygun olduğu düşünüldükten bu yolda değişiklik yapılmıştır. Ayrıca Kanuna hâkim hesap verme ilkesi dikkate alınarak, bilirkişi vurgulanmıştır. Hesap verme ilkesi yöneticilere, denetçilere, işlem denetçilerine, tasfiye memurlarına ve benzeri görevleri Kanun icabı yerine getirenlere uygulanan şeffaflık kurallarına göre yapılması zorunluluğuna ilgililere, güvenilir, doğru ve bilimsel esaslara göre karşılaştırılmalı bilgi verilmesi mecburiyetine de işaret eder. Esaslara girmeyen, genel nitelik taşıyan, boşluklarla dolu olan, ciddiyetten uzak soyut sözden ibaret açıklamalar bu ilkeye göre verilmiş bilgi sayılmaz

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 343 üncü maddesinin ikinci fıkrası madde metninden çıkarılmıştır. Çünkü sermaye olarak konulacak alacakların varlığı ve değerinin bir yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir tarafından belirlenmesi her zaman doğru sonuç vermeyebilir. Özellikle alacağın varlığı hukukî değerlendirmeleri, incelemeleri ve yorumları gerekli kılabilir. Böyle bir rapor somut olayın özelliklerine göre çeşitli alanlarda uzman olan kişilerce verilebilir. Birinci fıkra, uygulamada ortaya çıkması muhtemel tereddütlerin önlenmesi amacıyla değişiklik yapılmış, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 343 - 6762 sayılı Kanununun 283 üncü maddesi ve 303 üncü maddesinin ikinci fıkrasıyla benzerlikler taşıyan bu hüküm, aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletme ve aynılara, mahkeme tarafından atanan bilirkişilerce değer biçilmesi uygulamasını, sağladığı güvenlik sebebiyle devam ettirmekte, böylece sermayenin korunması ilkesinin gereğini yerine getirmektedir (Genel Gerekçe, 57 ve 60 numaralı paragraf). Bilirkişi sayısı mahkeme tarafından belirlenir. Ancak, Tasarının 128 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bilirkişi tarafından belirlenen değerlerin aynen esas sözleşmeye yazılmaları gerektiğinden ve taşınmazların tapuya şerh verilmeleri ve taşınırınların da tevdi edilmeleri şart olduğundan, ticaret sicili müdürü mahkeme bilirkişilerince yapılmış değerlendirmeyi de arayacak, aksi halde aynı sermayeyi kabul etmeyecektir. Mevcut düzenleme ile Tasarı arasında bazı farklılık vardır: (1) Bilirkişiler raporlarında, seçtikleri değerlendirme yönteminin somut olay için hem en adil hem de en uygun yöntem olduğunu açıklamalıdır. Bu şart, bilirkişilerin somut olay gerçeğinin icap ettirdiği uzmanlığa sahip olmaları, ayrıntılı ve karşılaştırmaları içeren açıklamalar yapmaları zorunluluğuna da işaret eder. (2) Rapor resmî

nitelik taşıdığından, mevzuatımızdaki “resmî” evraka ilişkin hükümlere tabidir. (3) Tasarıda rapora açıkça itiraz hakkı tanınmıştır. (4) Alacakların sermaye olarak konulması halinde bunların varlığı ve değeri, yeminli malî müşavir veya serbest muhasebeci malî müşavir raporuyla belirlenir. Bu rapor da “resmî” nitelik taşır.

Diğer bazı kanunlarda yer alan ve “mahkemece atanmış bilirkişi” ilkesine istisna getiren, düzenlemelerin geçerliliğini tanıyan, yani bunları saklı tutan bir hükme, maddede bilinçli bir şekilde yer verilmemiştir. Temel bir Kanun olan Türk Ticaret Kanununun söz konusu değerlemenin mahkeme tarafından atanmış bilirkişilerce yapılmasına ilişkin ilkesinin başka kanunlarla aşılması uygun görülmemiş, hatta uygulama dikkate alındığında mezkûr istisna sakıncalı bulunmuştur. Çünkü, mahkemece atanmış bilirkişinin bertaraf edilmesi “bürokratik” bir engelin kaldırılması olmayıp bir güvencenin yok edilmesidir. Genel Gerekenin 093. numarasında yer alan raporda, bazı hallerde aynı sermaye konulmasında bilirkişi değerlemesinden vazgeçilebileceğine ilişkin görüşler henüz güvenilir bir sistemi işaret edememiştir. Ayrıca, özel bir kanunla değerlendirme yetkisinin bir kişi veya kuruma verilmesi halinde 550, 551, 562 ve 563 üncü maddeler başta olmak üzere, çeşitli sorumluluk hükümleri uygulanmaz duruma gelmektedir. Sisteme bu çapta istisna getirilmesine izin vermemek işlem güvenliğinin gereğidir.

Rapora yapılan itirazın mahkemece en hızlı şekilde sonuçlandırılması ratio legis gereğidir. Hükümdeki ticaret mahkemesinin yetkisi kesindir.

VII - Pay bedellerinin ödenmesi

1. Nakdî sermaye

MADDE 344- (1) Nakden taahhüt edilen payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenir. Payların çıkarma primlerinin tamamı tescilden önce ödenir.

(2) Sermaye Piyasası Kanununun pay bedellerinin ödenmelerine ilişkin hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) İlk taksit:

Madde 287 – Payların kanunen ödenmesi gereken bedellerinin taahhüt anında ödenmesi şart kılınmadığı takdirde iştirak taahhütleri kurucular tarafından kabul edildikten sonra kurucular iştiraki taahhüdedenlere taahhütlü mektup göndererek ve gazetelerle ilan ederek üzerine aldıkları paylara ait bedellerin muayyen bir müddet içinde ödenmesini ihtar ederler.

İştiraki taahhüdedenlerin bu müddet içinde bedelleri ödememeleri takdirinde kurucular onların şirketle olan ilgilerini kesmek veya kendilerini taahhüdün ifasına icbar etmek hakkını haizdirler. İştiraki taahhüdedenlerin ilgileri kesildiği takdirde yerlerine geçecek kimseler tarafından payların bedeller ödenmedikçe şirket kurulamaz.

GEREKÇE

Madde 344 - Birinci fıkrâ: Kapalı anonim şirketlerde, sermayenin tümünün tescilden önce ödenmesi zorunluğunun bu tür şirketler için gerekli olmadığı ilkesinden hareket eden İsviçre (m. 632) ve Almanya (m. 36a) gibi ülkelerde de hala aynı sistemin varlığı gözönüne alınarak, madde ile, dengeli bir düzenleme getirilmiştir.

Hukukumuzda 559 sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile gelen, pay bedelinin ne oranda ne zaman ödenmesinin şart olduğu konusundaki belirsizlik, 344 üncü maddenin birinci fıkrasında, nakit karşılığı pay taahhüt edilmiş olması halinde, pay bedelinin en az yüzde yirmibeşinin, tescilden önce ödenmesi zorunluğu açıkça öngörülerek, ortadan kaldırılmıştır. Kalan sermaye borcunun, tescili izleyen yirmidört ay içinde ödenmesi şartı ile sermayenin ödenmemiş kısmının “unutulmaya bırakılması” sağlanmış, bu yolla sermayenin korunması ilkesine (Genel Gerekçe 57 ve 60 numaralı paragraf) uygun hareket edilmiştir. Bakiyenin ödetilmesini sağlamak ve gereklyse 210 uncu maddenin dördüncü fıkrası hükmü uyarınca fesih davası açmak Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görevidir. İhraç priminin tamamının ödenmesi de açıkça hüküm altına alınmıştır. Primin tamamının ödenmesi zorunluğu ile bir yandan taksidin mümkün olup olmadığı tereddüdünün ortadan kaldırılması, diğer taraftan da özvarlığın güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

İkinci fıkrâ: SerPK taksitli ödemeyi uygun görmediğinden, anılan Kanunun ilgili hükümleri tereddütlere yol açılmaması için saklı tutulmuştur.

2. Ödeme yeri

MADDE 345- (1) Nakdî ödemeler, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağlı bir bankada, kurulmakta olan şirket adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılır. Taahhüt edilen payların, kanunda veya esas sözleşmede öngörül-müş bulunan ve kanunda yazılı olandan daha yüksek olan tutarlarının ödendiği, ticaret siciline yöneltilecek bir banka mektubu ile ispatlanır. Banka, bu tutarı, şirketin tüzel kişilik kazandığını bildiren bir sicil mü-dürlüğü yazısının sunulması üzerine, sadece şirkete öder.

(2) Şirket, 335 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen noter onayı tarihinden itibaren, üç ay içinde tüzel kişilik kazanmadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 345 inci maddesinin birinci fıkrasında Bankalar Kanununa yapılan atıf, anılan Kanununun değişmesiyle Bankacılık Kanunu olarak değiştirilmek suretiyle kabul edilmiş; ayrıca, Komisyonumuzca yine Bankacılık Kanununa uyumun sağlanması amacıyla “veya özel finans kurumunda” ibaresi madde metninden çıkarılmış; ayrıca söz konusu maddede Komisyonumuzca redaksiyon yapılmıştır

GEREKÇE

Madde 345 - 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükten kalkan 288 inci maddeden esinlenen bu hüküm, 344 üncü maddenin gereğidir.

3. Halka arzedilecek paylar

MADDE 346- (1) Esas sözleşmede taahhüt edilmiş olup da taahhüt sahiplerince, şirketin tescilinden itibaren en geç iki ay içinde halka arzedileceği esas sözleşmede belirtilmiş ve ayrıca garanti edilmiş bulunan nakdî payların karşılıkları satıştan elde edilen gelirden ödenir. Pay senetlerinin halka arzedilmesi sermaye piyasası mevzuatına göre yapılır. Satış süresinin sonunda, payların itibarî değerlerinin, varsa çıkarılma priminin karşılığı şirkete, giderler düştükten sonra kalan tutar ise, pay senetlerini halka arzedenden pay sahiplerine ödenir.

(2) Halka arzedilip de süresinde satılmayan payların bedellerinin tamamı, süresinde halka arzedilmeyen payların bedellerinin ise, yüzde yirmibeşi iki aylık süreyi izleyen üç gün içinde ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 346 ncı maddesinin başlığı ve metninde yer alan “önergeler” anlamı daha iyi ifade eden “arzetme” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 346 - Tedrici kuruluşun kaldırılmış olması sistemimizde bir boşluk yaratmayacaktır. Çünkü, 6762 sayılı Kanunun yarım yüzyılı aşan uygulanma süreci içinde, bu kuruluşu hemen hiç başvurulmamıştır. 346 ncı madde, tedrici kuruluşun karşılayamadığı

halka açık kurulma gereksinimine cevap vermek amacıyla öngörülmüştür. “Halka önerilme ile” halka arz kastedilmiştir. Terimler özdeştir. Hükmün mekanizması kısaca şöyle açıklanabilir: Halka arzedilmesi düşünülen nakit karşılığı paylar bir, birkaç veya tüm kurucular tarafından taahhüt edilir, ancak bu payların 344 üncü maddeye göre ödenmesi gereken peşin tutarı bankaya yatırılmaz. Çünkü, bu payların bedellerinin tamamı, halka satış süresinin sonunda, halktan elde edilecek satış hasılatından ödenecektir. Bu payların halka arz edilecekleri esas sözleşmede öngörülür. Bu, hem söz konusu payların sahiplerinin hem de şirket organlarının taahhüdüdür. Bu taahhüt kuruluşun bir parçasını oluşturur. Taahhüdün muhatabı sermaye piyasası yatırımcıdır. Bu kişisel temelde belirli olmayan kitlenin dava hakkına sahip olup olmadığı öğreti faaliyetini gerektirir. Ancak, dava hakkı yönetim kurulundadır. Yönetim kurulunun ihmâli sorumluluğa neden olabilir. Hükmü Kanunun 350 nci maddesi tamamlar. Söz konusu payların şirketin tescilinden itibaren iki ay içinde pay senedine bağlanıp halka arz edilmeleri şarttır. Aksi halde, ödenmesi gereken asgarî bedel mezkûr payları taahhüt etmiş olanlarca ödenir. Ayrıca şirketin tazminat hakları saklıdır. Bu gereklilik, hükmün ikinci fıkrasında açıkça ifade edilmiştir. Bu hükmü göre pay taahhüdünde bulunanlar öngörülen bedeli ödemedikçe söz konusu paylar için oy kullanamazlar (435 inci maddeye bakılmalıdır).

Halka arzın SerPK hüküm ve tebliğlerine göre yapılacağı ve satış süresi dahil arz ve satış ilişkin bütün sürecin SPK'nın gözetim ve denetimi altında bulunacağı şüphesizdir. Çünkü, “halka arz” SerPK'ya tabidir. Halka arz için SerPK ve ilgili tebliğlere göre SPK'nın, payları taahhüt edenlerden gerekli garantileri alacağı, hatta bu garantilerin tam güvence sağlamak amacıyla tescilden önce istenmesine bir engel bulunmadığı açıktır.

Halka arzın, nominal değer (ve varsa primli bedel) ile yapılması şart değildir. Paylar, bu tutarların üzerinde yani, nominal değere veya primli bedele kâr eklenmesi suretiyle de halka arzedilebilir ve aradaki fark, payları taahhüt edenlere kalır.

Hüküm, hukuken oluşmuş ve senede bağlanmış payların halka arzını öngörmekte; kuruluş aşamasında halka arzı yapacak olan girişimcilere, aracı kurumlara ve bankalara başlangıçta pay bedelini kısmen veya tamamen ödeme yükümü getirmemekte; kurulmakta olan şirketteki payların tümünün taahhüt olunması ve taahhüt edilmiş payların tescille oluşması ilkesine bağlı kalıp teoriye uygun bulunmakta; arzın taahhüt tutarının üstünde, yani “kârlı” yapılmasına olanak sağlayarak girişimcileri cesaretlendirmekte; halka arzedilecek pay senedi bedellerinin tamamının alınmasını öngörerek SerPK ile tam uyum içinde bulunmakta; sadece karşılığı nakit olan payların bu şekilde halka arzına izin verip ayın karşılığı payları dışlayarak bir taraftan halka arzı işlemlere boğmamakta, diğer taraftan SerPK'nın sınanmış yerleşik düzenlemesini devam ettirmektedir. Halka arzedilecek payların bedellerinin, çıkarılma giderleri ile birlikte güvence altına alınması sistemin bir diğer üstün yanındır. Böylece 346 üncü madde uygulama ve teoriye uygun, işleyebilir bir halka açık kuruluş sağlamıştır. Sistemi, 549 ve devamı madde hükümleri ile 562 ve 563 üncü maddedeki cezaî hükümler tamamlamaktadır.

VIII - Primli paylar

MADDE 347- (1) İtibarî değerinden aşağı bedelle pay çıkarılamaz. Payların itibarî değerinden yüksek bir bedelle çıkarılabilmeleri için esas sözleşmede hüküm veya genel kurul kararı bulunmalıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Payların bedeli:

Madde 286 – İtibari kıymetlerinden aşağı bir bedel ile, hisse senedi çıkarılamaz.

Senetlerin itibari kıymetlerinden yüksek bir bedelle çıkarılmaları esas mukavelede bu hususta bir hüküm bulunmasına veya bunun umumi heyet tarafından karar altına alınmasına bağlıdır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 347 nci maddesinin kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“VIII- Primli paylar

MADDE 347: (1) İtibari değerinden aşağı bedelle pay çıkarılamaz. Payların itibari değerinden aşağı bedelle pay çıkarılamaz. Payların itibari değerinden yüksek bir bedelle çıkarılabilmeleri için esas sözleşmede hüküm veya genel kurul kararı bulunmalıdır.”

Önerge gerekçesi

Maddenin kenar başlığı, “Primli paylar” şeklinde değiştirilerek, böylece kenar başlık hüküm içeriği ile uyumlu hâle getirilmiştir. Ayrıca, “prim” teriminin açıklanmasına yönelik bir ibareye gerek görülmeylek metin yeniden düzenlenmiştir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 347 - 6762 sayılı Kanunun 286 ncı maddesinin tekrarı olan bu hüküm, geniş uygulamadan doğan zengin bir deneyim birikimine sahiptir. Hüküm, payın itibari değeri ile çıkarma (ihraç, emisyon) primini (agioyu) ayırmaktadır. Asgarî çıkarma bedeli itibari değere eşittir. Bedel itibari değer altına indiği takdirde, hükmün birinci cümlesi, yani yasak ihlâl edilmiş olur. Bu hal, payların itibari değerinin 476 ncı maddeye aykırı olması ile karıştırmamalıdır. Fark 476 ncı maddenin üçüncü fıkrası hükmünden anlaşılır. Paylar esas sözleşmede öngörülen itibari bedelden aşağı bir bedelle ihraç edilmişlerse bazı yaptırımlar uygulanır, bazı sonuçlar doğar. (a) Yasağa aykırılığın ilk sonucu, sicil memurunun şirketin kuruluşunun veya sermaye artırımının tescilini reddetmesidir. 336 ncı maddedeki kuruluş belgelerinden bu aykırılık kolayca tespit edilebilir. Bu aykırılık tespit edilmemiş ve şirket tescil olunmuşsa, bunun sonuçları 353 üncü maddede düzenlenmiştir. Sorun, 353 üncü maddedeki fesih davası 445 inci madde ve 447 ncı maddenin (c) bendi ile çözülür. Ancak fesih davalarının süreye bağlı olmaları ve 447 ncı maddenin (c) bendi hükmünün herhangi

bir sebeple uygulanamaması halinde, öğreti ve içtihat yolu açık olmak üzere, taahhütte bulunana ve onun haleflerine, farkı ödetmek 551 inci madde hükmüne uygundur. Çünkü, 347 nci madde aynı sermayeye de uygulanacağına göre, 551 inci maddedeki sorumluluğun nakit taahhütte de uygulanmasına engel bulunmamaktadır. Diğer yandan gereğinde 352 nci madde uygulanacaktır. Aynı aileye dahil bulunduğumuz yabancı hukuklarda da öğreti ve yüksek mahkemeler aynı sonuca varmaktadır. Aksi sonuç, özellikle sermaye artırımlarında sermaye azaltılması gibi ratio legise uymayan sonuçlara yol açabilir.

Konulmuş aynı sermayeye yüksek değer biçilmiş olması dolayısıyla, ihraç bedelinin itibarî değer altına düşmüş olması halinde de hüküm bütün sonuçları ile uygulanır. 551 inci maddedeki zararın tazmini en az gerçek değer ile itibarî değer arasındaki farkı karşılar. Bu halde sorumluluk, kurucuları da kapsar.

Sermaye artırımlarında 347 nci maddeye aykırı genel kurul kararı 447 nci maddenin (c) bendi uyarınca geçersizdir. Aynı tarzda taahhütlerin de geçersiz sayılması gerekir. Böylece kuruluş ile sermaye artırımı arasında bir fark doğmakta ve bu fark 447 nci maddenin (b) bendi hükmünden kaynaklanmaktadır.

Çıkarma primi malvarlığını zenginleştirdiğinden şirketi güçlendirir. 519 uncu maddenin ikinci fıkrasının (a) bendine göre prim, kanunî yedek akçedir.

482 nci madde sermaye koyma borcunun süresi içinde yerine getirilmemesini hükme bağlamıştır; bu sebeple kaynak kanun ile Tasarı arasında fark doğmaktadır. Çünkü, İsv. BK m. 681 (1) hükmünde ihraç bedeli denildiği için ıskat, primin ödenmemesi halinde de uygulanmakta, böylece nama yazılı paylar ile hamiline yazılı hisse senetleri arasında fark doğmakta ve kanun boşluğu çeşitli görüşlerin ortaya atılmasına sebep olmaktadır.

IX - Kurucu menfaatleri

MADDE 348- (1) Şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak kuruculara, para ve bedelsiz pay senedi vermek gibi şirket sermayesinin azalması sonucunu doğurabilecek bir menfaat tanınmaz. Bu hükme aykırı esas sözleşme hükümleri geçersizdir. Ancak, dağıtılabılır kârdan 519 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketler, pay senetlerini halka arz etmeden önce kurucu intifa senetlerini, herhangi bir bedel ödemediği iptal ederler; aksi hâlde intifa senetleri kendiliğinden geçersiz sayılır.

(3) Dağıtılabılır kâr mevcut ise şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Sağlanabilecek hususi menfaatler:

Madde 298 – Kurucuların şirketi kurdukları sırada sarf ettikleri emeğe karşılık olarak para ve bedelsiz hisse senedi almak gibi bir suretle şirket sermayesinin azalmasını mucip olacak bir menfaatin kendilerine tahsisi hakkında esas mukaveleyle dercedecekleri şartlar hükümsüzdür. Ancak hasıl olan kazançtan 466 ıncı maddenin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde 5 kar payı ayrıldıktan sonra kalanın onda birini kendilerine tahsis edebilirler. Kuruculara zikri geçen menfaatler için verilecek senetlerin nama yazılı olması lazımdır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 348 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 348- (1) Şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak kuruculara, para ve bedelsiz pay senedi vermek gibi şirket sermayesinin azalması sonucunu doğurabilecek bir menfaat tanınmaz. Bu hükme aykırı esas sözleşme hükümleri geçersizdir. Ancak dağıtılabılır kârdan 519 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile paysahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketler, pay senetlerini halka arz etmeden önce kurucu intifa senetlerini, herhangi bir bedel ödemediği iptal ederler; aksi halde intifa senetleri kendiliğinden geçersiz sayılır.

(3) Dağıtılabılır kâr mevcut ise şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar.”

Önerge gerekçesi

Tasarının bu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “mevcut sermayeye göre” ibaresi bir taraftan Yargıtay’ın bu konudaki kararlarından doğan oluşturulmuş hukukun ve birikiminin muhafazası, diğer taraftan da nesnel adaletin sağlanması için hükümden çıkarılmıştır. Ayrıca, mezkûr hükmün şirketlerin halka açılmasını engellediği gerçeği de dikkate alınmıştır. Gerçekten, kurucu intifa senetleri pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde hoş karşılanmamakta hem de özellikle menkul kıymetler fonlarınca sürekli olarak şikâyetlere konu edilmektedir. Aynı amaçla maddenin ikinci fıkrası kaleme alınmış, ancak hükmün Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra kurulacak şirketlerde uygulanması öngörülerek kazanılmış haklar korunmuştur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 348 - 348 inci madde, temelde 6762 sayılı Kanundaki 298 inci maddenin yerini almıştır. Ancak, Yargıtay kararları gözönünde tutularak madde Tasarıda yeniden düzenlenmiştir. Mevcut hükmün bazı değişikliklerle korunmasının sebebi, şirketlerin, özellikle büyük sermayeye gereksinim duyan şirketlerin kurulmalarında sermayenin sağlanabilmesi için özel çalışma yapması gerekli kurucuları teşvik etmek ve mevcut intifa senetlerine ilişkin ihtilâfları en alt düzeye indirmektir. 6762 sayılı Kanunun 298 inci maddesinin isabetli sınırlamaları aynen alınırken, 348 inci maddenin ikinci fıkrasına menfaatler dengesine uygun bir hüküm eklenmiştir. Mevcut hüküm ile Tasarının hükmü arasındaki birinci fark, kurucu intifa senetlerinin çıkarıldıkları tarihteki sermaye dikkate alınmaksızın kârdan yararlanabilmeleridir. İkincisi ise, kârın dağıtılmaması halinde de kurucu intifa senedi sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen kâr payını alabilmeleridir.

X - Kurucular beyanı

MADDE 349- (1) Kurucular tarafından, kuruluşa ilişkin bir beyan imzalanır. Beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alır. Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklenildiği önemli taahhütler, makina ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değer alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanır.

(2) Ayrıca, kuruculara tanınan menfaatler gerekçeleriyle beyanda yer alır. Kimlerin halka arz amacıyla ne miktarda pay taahhüt ettiği, pay taahhüdünde bulunanların birbirleri ile ilişkileri; bunlar bir şirketler topluluğuna dâhil bulunuyorlarsa, topluluk ile ilişkileri, kuruluşu inceleyen işlem denetçisine ve diğer hizmet verenlere ödenen ücretler, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, beyanda açıklanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 349 - Kuruluş ister nakdî ister aynı nitelikte olsun kurucular kuruluş beyanı vermekle yükümlüdür. Beyan ilkesi, Almanya, İsviçre ve Avusturya başta olmak üzere Avrupa’da yaygındır. Türkiye’de yenidir. Bu ilke dürüst bilgi verme ilkesiyle tanımlanır. Beyan, denetimin vazgeçilemez parçasıdır. Beyan bir çeşit rapor olmakla beraber kurucuları bağlayıcı nitelik taşıdığından ve gerçeğe uymaması halinde hukukî (549 uncu ve devamı maddeler) ve cezaî (m. 562) sonuçlar doğurabileceğinden “beyan” olarak adlandırılmıştır.

Beyanın amacı; kamuyu aydınlatarak sermayenin korunmasını (Genel Gerekçe 57 ve 66 numaralı paragraf) sağlamak, şirketin kurucuların menfaatine, bir anlamda kötüye kullanılmasına engel olmak; genel olarak yolsuzlukları önlemek; kuruluşun denetlenmesini kolaylaştırmak ve sorumluluk davalarına akışkanlık kazandırmaktır. Bu sebeple beyan, bilgiyi ve hesabı dürüst bir şekilde verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Buradaki “bilgiyi ve hesabı dürüst bir şekilde verme ilkesi” ile kastedilen, şirketin hesapları ile ilgili 515 inci madde hükmündeki dürüst resim (true and fair view) ve 437 nci maddedeki dürüst hesap ilkesindeki dürüstlüktür. Her iki hükmün de gerekçesine bakılmalıdır. Yetersiz, peçelenmiş, söz kalabalığına boğulmuş, gereken bilgi yerine başka konuları aktaran, “şeklen” verilen, eksik, yanıltıcı ve kötü niyetli bilgi, anılan ilkeye aykırıdır ve böyle bir beyan kuruluş denetçileri ve sicil memuru tarafından reddedilmelidir. Denetçi çelişkilerin yazılı olarak kendisine açıklanmasını kuruculardan isteyebilir. Beyan, kuruluş sırasında konulan sermayenin çeşidini, niteliğini açıklamalı; beyanı veren sermaye taahhütlerini, aynı sermayeyi, devralınan aynı ve işletmeyi incelemeli ve irdelemelidir. Ayrıca, şirketin taahhütlerinin, bağlantılarının, satın alınan malvarlığı unsurlarının, fiyatının ve maliyetin, ödenecek ve alınacak komisyonların dürüst ve gerçeğe tam sadık, açık ve eksiksiz bir resmini vermelidir.

Bazı konuların esas sözleşmede yer alması, beyanda onlar hakkında açıklama yapılması yükümünü ortadan kaldırmaz. Rapor, gerekçeli olmalı, emsal göstermeli, karşılaştırmalara yer vermeli ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır. Satır başları ile yetinen, olayları hikaye eden bir rapor amaca uygun değildir. Kuruluş süreci içinde inşaata başlanmış, üretim ve satış yapılmışsa üretim ve satış fiyatları gösterilmeli, kurulmakta olan şirket adına gerçekleştirilen ödemelerin dökümü verilmelidir. Bunlar da, kuruluş içinde cereyan eden olaylara dahildir.

Raporun bütün kurucularla birlikte hazırlanıp verilmesi ve kurucularca imzalanması gerekir. Niteliği itibarıyla raporun imzalanmasında vekâlet mümkün değildir. Raporun yazılmasında kurucular yardım alabilirler, ancak yardımcının varlığı kurucuların sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Yardımcının sorumlu olup olmadığı somut olayın özelliklerine göre belirlenir. Beyan kuruluş yönünden bütün olayları, işlemleri ve gelişmeleri kapsmalıdır. Bu sebeple, 349 uncu maddenin içeriği sınırlı sayı (numerus clausus) değildir.

Beyan (kural olarak) denetçiye verilir, onun incelemesinden sonra sicil müdürünün incelemesine sunulur ve sicil dosyasında saklanır. Beyanın verilmesinden sonra, denetimin başladığı tarihe kadarki olaylarda değişiklik olmuş, yeni olaylar cereyan etmişse, denetimden önce ya ek rapor verilmeli ya da rapor güncelleştirilmelidir.

XI - Halka arz taahhüdü

MADDE 350- (1) 346 ncı madde uyarınca, halka arzedilmek üzere pay taahhüdünde bulunulduğu takdirde, halka arz, kurucular, yönetim kurulu veya yetkili herhangi bir organ tarafından onaylanmış kabul edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 350 - Bu hüküm, Tasarının 346 ncı maddesi uyarınca yapılmış bulunan halka önerme taahhüdünün, kurucular veya yönetim kurulu tarafından bir esas sözleşme değişikliği ile ortadan kaldırılmasına veya onaydan kaçınılması suretiyle işlemez duruma getirilmesine engel olmak amacıyla öngörülmüştür. Kurucuların esas sözleşmeyi tescil ettirmeleri, söz konusu taahhüdü onamaları anlamına gelir. Hükümdeki “onaylanmış kabul edilir” ibaresi aksi ispat edilemez bir karineyi (kanunî varsayımı) ifade eder. Bu sonuç yönetim kurulunu veya (varsa) başka bir yetkili organı da aynı şekilde bağlar. Hükümün ratio legis’inin esas sözleşmenin değiştirilmesine de olanak vermediği kabul edilmelidir.

XII - İşlem denetçisi raporu

MADDE 351- (1) Şirketin kuruluşuna ilişkin denetleme raporu bir veya birkaç işlem denetçisi tarafından verilir. İşlem denetçisi kuruluş raporunda, payların tamamının taahhüt edildiğini; kanunda veya esas sözleşmede öngörülmüş bulunan pay bedellerinin en az tutarlarının kanuna uygun olarak bankaya yatırıldığını; buna ilişkin banka mektubunun kuruluş belgeleri arasında yer aldığını; bu yükümlülüğün herhangi bir şekilde dolandırıldığına ilişkin bir belirti bulunmadığını; aynı sermaye ve devralınan ayınlar için mahkemece atanan bilirkişilerce değerlendirildiğini, mahkemece bir kararla onaylanan raporun dosyaya sunulduğunu; kurucu menfaatlerinin kanuna uygun olduğunu; kurucular beyanı ile ilgili açık bir uygunsuzluğun, aşırı değerlemenin, işlemlerde görünür bir yolsuzluğun bulunmadığını ve diğer kuruluş belgelerinin mevcut olduğunu, gerekli noter onaylarının ve izinlerin alındığını gerekçeleriyle ve hesap verme ilkesinin gereklerine uygun olarak açıklar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 351 inci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

(1) Şirketin kuruluşuna ilişkin denetleme raporu bir veya birkaç işlem denetçisi tarafından verilir. İşlem denetçisi kuruluş raporunda, payların tamamının taahhüt edildiğini; kanunda veya esas sözleşmede öngörülmüş bulunan pay bedellerinin en az tutarlarının kanuna uygun olarak bankaya yatırıldığını; buna ilişkin banka mektubunun kuruluş belgeleri arasında yer aldığını; bu yükümlülüğünün herhangi bir şekilde dolandırıldığına ilişkin bir belirti bulunmadığını; aynı sermaye ve devralınan ayınlar için mahkemece atanan bilirkişilerce değerlendirildiğini mahkemece bir kararla onaylanan raporun dosyaya sunulduğunu; kurucu menfaatlerinin; kanuna uygun olduğunu; kurucular beyanı ile ilgili açık bir uygunsuzluğun, aşırı değerlemenin, işlemlerde görünür bir yolsuzluğun bulunmadığını ve diğer kuruluş belgelerinin mevcut olduğunu, gerekli noter onaylarının ve izinlerin alındığını gerekçeleriyle ve hesap verme ilkesinin gereklerine uygun olarak açıklar.”

Önerge gerekçesi

Hüküm, parti temsilcileri ile Adalet Komisyonu başkanının yaptığı toplantıda tekrar kaleme alınmıştır. İşlem denetçilerinin işin niteliğine uygun uzmanlardan seçilmeleri gerektiğinden, bu görevin yeminli mali müşavir ve/veya serbest muhasebeci mali müşavirlere özgülenmesinin doğru olmayacağı düşünüldükten, uygun değişiklik yapılmıştır

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Ülkemizde orta ve küçük ölçekli şirketlerin mali imkanları sınırlı olduğundan, işlem denetimini en az yeminli iki mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir tarafından yapılması zorunlu ağır mali yük getirecektir. Bu nedenle Komisyonumuzca, Tasarının 351 inci maddesinde, orta ve küçük ölçekli ve halka açık olmayan anonim şirketlerde işlem denetçisi raporunun bir yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir tarafından tanzimini mümkün kılmak amacıyla değişiklik yapılmıştır. Ayrıca maddenin başlığında Alt Komisyonca redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 351 - Kuruluş denetçi tarafından denetlenir; sonuçlar bir raporla belirlenir. Rapor hukukumuzda yenidir; amacı sermayenin taahhüdünde ve ödenmesinde, menfaat tahsisinde, tüm işlemlerde, borçlanmalarda, tasarruflarda, harcamalarda, kanunlara, sözleşmelere aykırı hareket edilip edilmediğini; yanılma, yolsuzluk ve hile ve benzeri işlemlerin bulunup bulunmadığını inceleyip belirlemektir. Denetleme raporu şirketin kurulmasında, sicil müdürünün incelemelerinde, sorumlulukların tesbitinde işlevi haizdir. Kuruluş denetçisi 554 üncü madde anlamında işlem denetçisi olup, anılan madde ve ilgili diğer maddelere göre sorumludur. Kuruluş (işlem) denetçisi bir uzman bağımsız denetleme

kurumu ve küçük ve kapalı anonim şirketlerde en az iki yeminli malî müşavir veya serbest muhasebeci malî müşavirdir. Küçük ölçekli anonim şirketler 1523 üncü maddede tanımlanmıştır.

Denetleme raporu 336 ncı madde anlamında kuruluş belgesidir. Kuruluşla ilgili bütün olgulara, işlere, işlemlere, ilgili belge ve dayanaklarına ilişkin inceleme ve değerlendirme sonuçlarını içerir. Kuruluşun ve tanınan menfaatin kanuna uygun olup olmadığını, izin ve onayların bulunup bulunmadığını gösterir. 351 inci maddede sayılanlar sınırlı sayı (numerus clausus) değildir. Kuruluşun tür ve özelliğine göre açıklamalar yapılmalıdır. Rapor doğru, açık, eksiksiz bilgi ve hesap verme ve 515 inci madde anlamında dürüst resim ilkesine göre hazırlanmalı, kesin ifadeler taşınmalı, gerekli olan yerlerde ayrıntıya inmeli ve bir sonuçla son bulmalıdır. Rapordan kuruluşta aykırılık bulunup bulunmadığı tam olarak anlaşılmalıdır. İhtirazî kayıt içeren kuruluş raporu, 403 üncü maddeye aykırı sayılabilir.

XIII - Kuruluştan önce pay taahhüdünün devri

MADDE 352- (1) Pay taahhüdünün, şirketin tescilinden önce devri, şirkete karşı geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Kuruluştan önce paylar üzerindeki tasarruflar:

Madde 302 – Şirketin tescilinden önce payların devri şirkete karşı hükümsüzdür.

GEREKÇE

Madde 352 - İfadesinde değişiklik yapılarak 6762 sayılı Kanunun 302 nci maddesinden alınan bu hüküm, pay taahhütlerinin tescilden önce devrini yasaklamamakta sadece şirkete karşı geçersiz saymaktadır. Pay taahhütlerinin devrine izin verilmesi kurucuların değişmesinden, bazen belirlenememesinden başlayarak, kuruluşla ilişkin çeşitli yükümlülüklerin ve hükümlerin uygulanmasında güçlüklerle ve denetleme dışı işlemlere yol açabilirdi. 6762 sayılı Kanunda “payların” şirketin tescilinden önce devrinden söz edilerek teoriye aykırı bir ifade kullanılmıştır. Oysa, tescilden önce pay yoktur. Bu sebeple hükümde “pay taahhütlerinin” ibaresi tercih edilmiştir.

Hükümde açıkça belirtilmemekle birlikte pay taahhüdünün devri sebebiyle şirketin bir zarara uğraması halinde bunun ilgililerden talep edilebileceği şüphesizdir.

XIV - Fesih davası

MADDE 353- (1) Anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak, şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamu- nun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının,

ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir. Mahkeme davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri alır.

(2) Eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilmesi için mahkeme süre verebilir.

(3) Dava dilekçesine deliller ile gerekli bütün bilgiler eklenir. Yargılama aşamasında delil sunulmayacağı gibi bir davanın beklenilmesi ve bilgi getirtmesi de mahkemeden istenemez. Ancak, somut olayın haklı göstermesi hâlinde, mahkeme, kesin süreye bağlayarak, davacının delil sunma ve bilgi getirtme istemini kabul edebilir. Dava, acele işlere ilişkin usule tâbidir.

(4) Davanın, şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması şarttır.

(5) Davanın açıldığı ve kesinleşmiş olan mahkeme kararı, mahkemenin bildirimi üzerine, derhâl ve resen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Ayrıca, yönetim kurulu, tescil ve ilanı yapılan hususu, tirajı ellibinin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan en az bir gazetede ilan eder; internet sitesine koyar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 353 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, Komisyonumuzca aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmıştır.

Davanın niteliği dolayısıyla, yargılama aşamasında delil sunulmaması ve mahkemeden bilgi getirtmesinin istenememesi esas ilke olmakla beraber, somut olayın özellikleri istisnaen bu ilkedен sapılmasını gerektirebilir. Davanın pay sahibi ve özellikle alacaklı tarafından açıldığı hallerde bazı delillerini ve bilgilerini şirketten ya da kuruculardan sağlanabileceği anlaşılabilir; 341 inci maddedeki şerhi veren noterin ve 351 inci maddedeki raporu hazırlayan işlem denetçisinin mahkemede dinlenmesinin şart olduğu yargılama sırasında anlaşılabilir. Bu ve benzeri hallerde istisnaen ilkelerin dışına çıkmak gerçeğin anlaşılması ve adaletin tahakkuku için bir zorunluluk haline gelebilir. Bu sebeple hükme üçüncü cümle eklenmiş mevcut üçüncü cümle dördüncü cümle olarak korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 353 - 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı Kanunun 299 uncu maddesinin beşinci fıkrası hükmünün yerini tutmak amacıyla

kaleme alınan bu madde, aynı zamanda AET'nin şirketlere ilişkin 68/151/AET sayılı Birinci Yönergesinin 11 ve 12 nci maddelerine de uygundur. Hükmün benzerleri AB ülkeleri ile İsviçre'de de (İsv. BK 643 (3)) mevcuttur.

Kuruluştan itibaren, aylarla ifade edilen çok kısa bir süre geçtikten sonra anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilememesi, tescilin her türlü hukukî sakatlığı onarması (sağlığa kavuşturması) ilkesi, işlem güvenliğinin korunması gereğinin zorunlu sonucu ve anonim şirketler hukukunun bir temel ilkesidir. Bu ilkenin Türk Medenî Kanununun 47 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü dışında istisnası yoktur. Türk Medenî Kanununun 47 nci maddesinin ikinci fıkrasının anonim şirketlere uygulanması ise sorgulanabilir. Bu sebeple, İsv. MK 52 (3) hükmüne dayanılarak İsviçre doktrininde savunulan geçersizlik hallerini Türkiye'ye uygulamak, tartışılması gereken bir konudur. Diğer yandan fesih menfaatler dengesine daha çok uymaktadır. Kuruluşta ve sermaye artırımında bazı önemli sebeplerin varlığında şirketin feshine karar verilebilir. Bu fesih kararı mahkeme tarafından verilmiş şirketin feshi kararı gibi sonuç doğurur ve şirketin tasfiyesini zorunlu kılar. Feshe sebep olan kanun hükümlerine aykırılığın alacaklıların, pay sahiplerinin ve kamunun menfaatini önemli şekilde tehlikeye düşürmüş veya ihlâl etmiş olması şarttır. "Önemli" sözcüğü hem menfaati hem de ihlâlî kapsar.

Maddede fesih davasının davacıları sınırlı sayıda (numerus clausus) gösterilmiştir.

Hükümde eksikliklerin giderilebilmesi ve aykırılıkların düzeltililebilmesi için mahkemenin süre verebileceği açıkça belirtilerek tartışma yaratabilecek bir noktaya açıklık getirilmiştir. Buna karşılık, mahkemenin gerekli tedbirleri davanın açıldığı tarihte alması bir zorunluluktur.

Deliller ve belgeler, ilk celseye kadar hazır olmalıdır. Yargılama aşamasında dosyaya hiçbir belge giremez. Hüküm, kamu düzeni ile ilgilidir. Fesih kararı, işlem düzeni ve güvenliğini etkiler.

Hem davanın açıldığı hem de kesinleşen karar, mahkeme tarafından resen ticaret siciline bildirilip tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân olunur. Ayrıca yönetim kurulu, tescil ve ilân edilen hususu tatmin edici tiraja sahip olan gazetelerde ilân eder; web sitesine koyar.

XV - Şirketin tescili ve ilanı

MADDE 354- (1) Şirket esas sözleşmesinin tamamı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izniyle kurulacak olan anonim şirketlerde izin alınmasını, diğer şirketlerde 335 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca şirketin kuruluşunu izleyen otuz gün içinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Tescil ve ilan olunan esas sözleşmeye, aşağıda sayılanlar dışında, 36 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanmaz. Bu hususlar şunlardır:

- a) Esas sözleşmenin tarihi.
- b) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi.
- c) Şirketin, varsa süresi.
- d) Şirketin sermayesi, ödenmesinin şekil ve şartları ile payların itibarî değerleri, varsa imtiyazlar.

e) Pay senetlerinin türleri, hamiline veya nama yazılı oldukları.

f) Şirketin nasıl temsil olunacağı.

g) Yönetim kurulu üyeleriyle şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, unvanları, yerleşme yerleri ve vatandaşlıkları.

h) Şirketin yapacağı ilanların şekli; esas sözleşmede buna ilişkin hüküm bulunduğu takdirde, yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine nasıl bildirileceği.

(2) Şubeler, merkezin sicil kaydına gönderme yapılarak buldukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

(3) 343 üncü madde uyarınca verilen bilirkişi raporu da tescil ve ilan edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 354 üncü maddesine aşağıdaki üçüncü fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

(3) 343 üncü madde uyarınca verilen bilirkişi raporu da tescil ve ilan edilir.”

Önerge gerekçesi

Avrupa Birliğinin 77/91 sayılı Yönergesinin 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına uygun olarak 343 üncü madde uyarınca verilen bilirkişi raporunun tescil ve ilan edilmesi gerekliliği hükme bağlanmıştır. Böylece aynı sermaye ile bir ayının devralınmasına ilişkin değerlendirme raporunun mahkeme dosyasında kalmasının sakıncaları ortadan kaldırılmış, bilgiye ulaşma sağlanmıştır. Raporun internet sitesinde de yer alacağı şüphesizdir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 354 - Şirket esas sözleşmesinin tamamı tescil olunur. Ancak, esas sözleşmenin tümünün tescil edilmiş olması, maddelerin tümü için tescilin Tasarının 36 ncı maddesinin birinci fıkrası anlamında olumlu etki yaratması sonucunu doğurmaz. Başka bir ifade ile, esas sözleşmenin her hükmü üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez, yani üçüncü kişiler (esas sözleşme tescil ve ilân edildi diye) bu sözleşmedeki her hükmü biliyor sayılamaz.

Kısaca: Tescil her hüküm yönünden olumlu işlevi haiz değildir. Tescil edildikleri takdirde bu etkiye sahip bulunan esas sözleşme hükümleri 354 üncü maddede sekiz bent halinde, sınırlı sayı (numerus clausus) olarak gösterilmiştir. Mezkûr ayırım 6762 sayılı Kanunun 300 üncü maddesi hükmünden açıkça anlaşılmadığından, 354 üncü maddede bu noktaya vurgulama yapılmasına gereksinim duyulmuştur. Söz konusu sekiz bent şirketin hüviyeti, üçüncü kişilerin hakları ve yönetim organı ile ilgilidir. Anılan hükümler aynı zamanda esas sözleşmede bulunması gerekli asgarî kayıtları da gösterir. 354 üncü madde bu yönden 339 uncu maddeden ayrılır. 339 uncu madde hem asgarî içeriğe ilişkin olanları hem de esas sözleşmeye girerek bağlayıcılık kazanan hükümleri gösterir. Esas sözleşmenin tümünün tescil ve ilânı ise kamuyu aydınlatma ilkesi yönünden gerekli görülmüştür.

6762 sayılı Kanunun aksine, tescil Tasarıda belli bir süreye bağlanmamıştır. Bunun sebebi, hükme aykırılığın yani süresi içinde tescilli yaptırmanın sonuçlarının da Tasarıda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi zorunludur. Böyle bir düzenleme ise, hukuk politikası bakımından doğru değildir. Ayrıca, böyle bir sürenin başlangıç tarihini kanunen belirlemek de güçtür. Diğer yandan, sürenin uzatılması sorun da yaratabilir. Nihayet, kuruluş sürecinin ne kadar süreceğinin belirlenmesi, özellikle aynı sermaye konulması ve bir işletme ve aynı devralınması halinde kolayca çözülebilecek bir sorun değildir.

XVI - Tüzel kişiliğin kazanılması

MADDE 355- (1) Şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır.

(2) Tescilden önce şirket adına işlem yapanlar ve taahhütlere girenler, bu işlem ve taahhütlerden şahsen ve müteselsilen sorumludurlar. Ancak, işlem ve taahhütlerin, ileride kurulacak şirket adına yapıldığı açıkça bildirilmiş ve şirketin ticaret siciline tescilinden sonra üç aylık süre içinde bu taahhütler şirket tarafından kabul olunmuşsa, yalnız şirket sorumlu olur.

(3) Şirketçe kabul olunmadığı takdirde kuruluş giderleri kurucular tarafından karşılanır. Bunların pay sahiplerine rücu hakları yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Hükmi şahsiyet iktisabı:

a) Kuruluştan önceki muameleler:

Madde 301 – Şirket ticaret siciline tescil ile hükmi şahsiyet kazanır.

Tescilden önce şirket namına muamele yapanlar bu muamelelerden şahsen ve müteselsilen mesuldürler. Ancak, bu gibi taahhütlerin, ileride kurulacak şirket namına yapıldığı açıkça bildirilmiş ve şirketin ticaret siciline kaydından sonra üç aylık bir müddet içinde bu taahhütler şirket tarafından kabul olunmuşsa, yalnız şirket mesul olur.

Kurucular şirketi kurmak için yaptıkları muamele ve giriştikleri taahhütlerden üçüncü şahıslara karşı mesuldürler. Şirket hükmi şahsiyet kazandıktan sonra, kurucular kuruluş masraflarından dolayı şirkete rücu edebilirler. Şirketin kurulması her hangi bir sebepten dolayı kabil olmadığı takdirde bu masraflar kuruculara ait olup pay sahiplerine rücu hakları yoktur. Masrafların şirketten alınabilmesi, bunların kuruluş umumi heyetince tasdik edilmesine bağlıdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 355 - Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanununun 301 inci maddesinin yerini alan 355 nci madde, anonim şirketin tüzel kişilik kazanmasında tescilin kurucu etkisini açıkça belirtmektedir. Bu maddenin 353 ve 354 üncü maddelerle birlikte değerlendirilmesi halinde, tescilin sağlığa kavuşturucu etkisi de ortaya çıkar.

İkinci fıkra ve üçüncü fıkra: İkinci fıkra 6762 sayılı Kanununun 301 inci maddesinin aynen alınmıştır. Üçüncü fıkrada ise tedrici kuruluşun sistemden çıkmış olması nedeniyle gerekli ayıklama yapılmıştır.

C) Kanuna karşı hile

MADDE 356- (1) Şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya ayının, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmeler, genel kurulca onaylanıp ticaret siciline tescil edilmedikçe geçerli olmaz. Bu sözleşmelerin onaylanmasından ve tescilinden önce, bunların ifası amacıyla yapılmış olan ödemeler dâhil, her türlü tasarruf geçersizdir.

(2) Genel kurul kararını vermeden önce, yönetim kurulunun istemi üzerine şirketin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesince atanacak bilirkişi, şirket tarafından devralınacak ya da kiralanacak işletme ve ayınlara değer biçer. Rapor resmî nitelik taşır.

(3) Toplantı ve karar nisabına 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır.

(4) Sözleşme genel kurulun onay kararıyla birlikte tescil ve ilan olunur.

(5) Şirketin işletme konusunu oluşturan veya cebri icra yoluyla iktisap edilen ayın ve işletmeler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

F) Kanuna karşı hile:

Madde 311 – Bir işletme, tesisat veya başka mal ve hakların esas sermaye-nin onda birini aşan ve bedel karşılığında şirkette devralınmasına dair; şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde yapılacak mukaveleler umumi heyetçe tasdik ve ticaret siciline tescil edilmedikçe muteber olmaz. Bu gibi mukavelelerin tasdik ve tescilinden önce bunların ifası maksadiyle yapılmış olan tasarruflar dahi muteber olmaz.

Umumi heyet kararını vermeden önce idare meclisinin talebi üzerine, mahkemece tayin edilecek bilirkişi, şirket tarafından devralınacak şeylerin değerini biçerek rapor verir.

Müzakere hakkında 295 inci madde tatbik olunur. Şu kadar ki; esas sermaye-nin en az yarısını temsil eden pay sahipleri hazır bulunmadıkça müzakere yapıla-maz. Karar, mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.

Umumi heyetin tasdik kararından sonra, idare meclisi, mukavelenin aslını veya noterlikçe tasdikli bir suretini, bilirkişi raporu ve diğer vesikalarla birlikte tescil edilmesine müsaade edilmesi için ait olduğu mahkemeye tevdi eder. Mahkeme, 299 uncu maddenin 2 ve 3 üncü fıkralarına göre incelemelerde bulunarak kararını verir.

Mukavele tarihi, umumi heyetin tasdik kararının tarihi, iktisabedilecek şey, bunun kimden iktisabolunacağı ve verilecek karşılık, ticaret siciline tescil ve ilan edilir.

Bu halde 305 - 310 uncu maddelerin hükümleri de tatbik olunur. Şirketin işti-gal mevzuuna giren veya cebri icra yoluyla iktisabedilen şeyler hakkında bu madde hükmü tatbik olunmaz. Şu kadar ki; şirketin iştiğal mevzuunu kolaylaştırmak veya mümkün kılmak için vukubulan iktisaplar bundan müstesnadır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 356 ncı maddesinin başlığı 380 inci madde ile uyumu sağlamak amacıyla “Kanuna karşı hile” ibaresi, “Kanunu dolanma” şeklinde, üçüncü fıkrasının “maddenin” ibarelerinden sonraki kısmı “üçüncü ve dördüncü fıkraları” olarak değiştirilmiş; ayrıca, maddenin ikinci fıkrasında açıklığın sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır. Maddenin başlığına ilişkin yapılan değişiklik kabul edilmemiş ve Tasarıdaki mevcut madde başlığı korunmuş olup, Alt Komisyonca yapılan diğer değişiklikler kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 356 - 356 ncı madde 6762 sayılı Kanununun 311 inci maddesinden alınmış, birinci fıkraya sadece kiralama eklenmiştir.

D) Temel ilkeler

I - Eşit işlem ilkesi

MADDE 357- (1) Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 357 - Tasarının 357 nci maddesi, Yargıtayın yerleşik kararıyla kabul edilen, AET'nin ticaret şirketlerine ilişkin, sermayeyi konu alan, 77/91 sayılı İkinci Yönergesinin 42 nci maddesinde öngörülmüş bulunan evrensel nitelikteki eşit işlem ilkesini kanunî bir üst-kural haline getirmiştir. Bu hüküm, bir taraftan organların öznel ve keyfî karar ve uygulamalarına bir üst hukuk kuralı ile kanunî bir barikat çekmekte, diğer taraftan da esas sözleşmelerdeki hükümlerin adil ve menfaatler dengesine uygun bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktadır. İmtiyazlara ilişkin 478 ile 479 uncu maddelerin bu ilke yönünden değerlendirilmesi aşırılıkları önleyebilir. İlkenin bağlılık yükümüne de yeni anlamlar kazandıracağı şüphesizdir. Eşit işlem ilkesi ancak şartların eşit olması halinde uygulanabilir.

Paysahipleri eşit işlem ilkesinden oyları ile ve somut olaya özgü olarak vazgeçebilirler. Ancak ilke bütünü ile ve her hâl için kaldırılamaz. Eşit işlem ilkesi bazı durumlarda mutlaklıdır.

Eşit işlem ilkesine aykırılığın hukukî sonucu, somut olayın şartlarına bağlı olmak şartı ile iptaldir; iptal söz konusu tek sonuç değildir. İlke paysahiplerinin “paysahibi” sıfat ve konumlarıyla ilgili olduğu için, şirket dışı işlemleri düzenleyen bir hüküm olan 358 inci maddeye uygulanmaz.

Kurumsal yönetim kurallarından hareketle, bir kısım yabancı yazarlar eşit işlem ilkesine paysahiplerini aşan ve tüm şirket ilgililerini (stakeholder) kapsayan bir boyut kazandırmak istemektedir (bakınız. Genel Gerekçe 89 numaralı paragraf). Tasarının 357 nci maddesi ilkeyi paysahiplerine özgülemiştir. Hükümün lex specialis olup olmadığı tartışmaya açıktır.

II - Pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı

MADDE 358- (1) İştirak taahhüdünden doğan borç hariç, pay sahipleri şirkete borçlanamaz. Meğerki, borç, şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğmuş olsun ve emsalleriyle aynı veya benzer şartlara tabi tutulsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 358 - Hüküm yenidir; ticaret hayatında yaygın olan, kazandığı boyutlar dolayısıyla verdiği zararlar bir hayli genişlemiş bulunan, bir kötü ve sakat uygulamayı önlemeyi amaçlamaktadır. Çünkü, hükümle pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanmalarının yani, sermaye taahhüdü dahil, birçok iş ve işlemlerde şirket kasasını kullanmalarının, kişisel harcamalarını bu kanaldan yapmalarının, hatta şirketten para çekmelerinin engellenmesi amaçlanmaktadır. Hükme aykırılık, aynı zamanda cezaî yaptırıma da bağlanmıştır (TK madde 562, b.4). Ancak bu hükmün istisnasız bir şekilde ve katı bir tarzda uygulanması haksızlıklara yol açabilirdi. Onun için hükmün ikinci kısmına yer verilmiştir. Bu kısımda işletmesi dolayısıyla şirketle iş yapan pay sahiplerinin, şirketin her müşterisi gibi vadeli, konsinye veya benzeri yöntemlerle şirketten mal alabilmelerine olanak sağlanmıştır. İstisna pay sahiplerinin, şirketle iş yapan diğer kişilerle aynı şartlara tâbi tutulmasını gerekli kılar. Şirketin, pay sahiplerine istisnalar ve diğer müşterilere uygulananlardan daha yumuşak şartlar tanınması hükme aykırı olur.

İKİNCİ BÖLÜM
Yönetim Kurulu

A) Genel olarak

I - Atama ve seçim

1. Üyelerin sayısı ve nitelikleri

MADDE 359- (1) Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur. Temsile yetkili en az bir üyenin yerleşme yerinin Türkiye’de bulunması ve Türk vatandaşı olması şarttır.

(2) Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir.

(3) Yönetim kurulu üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmaları şarttır. Yönetim kurulu üyelerinin

en az dörtte birinin yüksek öğrenim görmüş olması zorunludur. Tek üyeli yönetim kurulunda bu zorunluluk aranmaz.

(4) Üyeliği sona erdiren sebepler seçilmeye de engeldir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Kuruluş tarzı:

I - Seçim ve tayin:

1. Azaların sayısı ve sıfatı:

Madde 312 – Anonim şirketlerin esas mukavelesiyle tayin veya umumi heyetçe intihap edilmiş en az üç kişiden ibaret bir idare meclisi bulunur.

İdare meclisi pay sahibi aza ortaklardan teşekkül eder. Ancak pay sahibi olmayan kimseler aza seçildikleri takdirde bunlar pay sahibi sıfatını kazandıktan sonra işe başlayabilirler. Pay sahibi olan hükmi bir şahıs idare meclisi azası olamaz. Fakat hükmi şahsın temsilcisi olan hakiki şahıslar idare meclisine aza seçilebilirler.

275 inci madde hükmü mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 359 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, Anadolu’da geleneksel aile şirketlerinin çoğunlukta olması; bunların ortaklarının ve yöneticilerinin de çoğunlukla yüksek öğrenim görmemiş olması ve bir girişimcinin kendi kurduğu şirketin yönetim kurulunda yer alamamasının Anayasa’nın çalışma ve teşebbüs hürriyetini düzenleyen maddeye aykırı olduğu gerekçesiyle Komisyonumuzca değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 359 - Tasarının bu maddesi 6762 sayılı Kanunun 312 nci maddesine nazaran bir çok yeniliği içermektedir. Bunlar şöyle sıralanabilir:

Birinci fıkra: (a) Yönetim kurulunun en az üç üyeden oluşacağına ilişkin mevcut hüküm terk edilerek bir üyeli yönetim kuruluna olanak tanınmıştır. Bunun sebebi, bir taraftan, sistemde tek paylaşımlı anonim şirkete yer verilerek birçok AB ülkesinin aynı kuralı uygulamakta olması dolayısıyla AB hukuku ile uyum sağlanması, diğer taraftan da, küçük anonim şirketler ile ana şirketlerde, daha kolay yönetme yöntemlerinin uygulanmasına olanak tanınmasıdır. Tek kişilik yönetim kurulu anonim şirketler hukukumuzun kaynağı sayılabilecek İsviçre Borçlar Kanununun 707 nci maddesinin birinci fıkrasında olduğu gibi Alm.POK’nın 76 ncı paragrafının ikinci fıkrasında da tanınmıştır. Yukarıda da ifade edildiği gibi tek kişilik yönetim kurulları küçük anonim şirketler ile grubu yöneten şirketlere uygun bir araçtır. Hele Tasarıda öngörüldüğü üzere tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabildiği bir sistemde önemli bir anlam kazanmaktadır. Tek kişi ile kurul ifadesini çelişki yaratabileceği de düşünülmemelidir. Çünkü buradaki “kurul” kelimesi birden ziyade

kişiden çok, “organ”ı işaret etmektedir. Modern şirketler hukuku anlayışında kurulun birden çok kişi anlamı gün geçtikçe vurgusunu yitirmektedir. Tek üyeli yönetim kurulu bir çok komite ve komisyonla birlikte çalışıp bir yönetim örgütü oluşturabilir. İsviçre ve Almanya gibi ekonomilerin gereksinimini duyduğu tek üyeli yönetim kuruluna, Türk ekonomisinin gereksinim duymayacağı söylenemez. Ayrıca 338 inci maddede verilen gerçeğe de bakınız.

Bu kuralın esneklik ve kolaylık sağlayacağı ve özellikle topluluk oluşturulmasında, kurumsallaşmada ve hatta profesyonelleşme ile bölümlerde yararlı olacağı düşünülmüştür.

(b) Bu madde ile, yönetim kurulu üyelerinin ayrıca, pay sahibi olmalarına ilişkin 6762 sayılı Kanunda öngörülmüş bulunan (gereksiz) zorunluluk kaldırılmıştır. Böylece hem az ortaklı anonim şirketlerde çok üyeli yönetim kurulu oluşturulmasına olanak tanınmış, hem de yapay hile-i şer’iye olan çözümlere başvurulmadan, uzman ve profesyonel yönetim kurullarının kurulabilmesinin yolu açılmıştır.

(c) Kanundan farklı olarak Tasarımın 359 uncu maddesi en az bir üye için vatandaşlık ve yerleşim yeri şartı getirmiştir. Temsile yetkili üyelere en az birinin Türkiye’de yerleşim yerinin bulunmasının ve Türk vatandaşı olması şartının sebebi; işlem kolaylığını sağlamak, hukukî ve cezaî sorumluluğa ilişkin hükümlere uygulanabilirlik kazandırmak ve şirketin, pay sahiplerinin ve alacaklıların menfaatlerini korumaktır.

(d) Ayrıca 1527 nci maddede on-line olarak yönetim kurulu toplantısı yapılmasına olanak sağlanmıştır. Buna karşılık, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için, kurumsal yönetim ilkelerinin bir gereği olarak uygulanmaya başlayan tarafsız/bağımsız üye uygulamasına ilişkin herhangi bir düzenlemeye Tasarıda yer verilmemiştir. Çünkü, bu sistem kapalı anonim şirketler için önerilmemiş, bu şirketler yönünden bir ihtiyaç da gösterilmemiştir. Diğer taraftan Sermaye Piyasası Kurulu halka açık şirketler için bu uygulamayı ülkemizde başlatmıştır.

İkinci fıkra: İkinci fıkrada, tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmelerine olanak tanınarak, bir taraftan, 623 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile uyum sağlanmış, diğer taraftan tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olarak sorumlu tutulmasının yolu açılarak şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara güvence verilmiştir. Düzenleme sorumluluk hukukunun ana gelişme eksenini taşıyan ve dev yapıtı, çok uluslu şirketlerin; temsilcilerinin arkasına gizlenmelerine hukukun seyirci kalması sadece adaletsizliği artırmakla kalmamakta aynı zamanda hukuka güveni de sarsmakta, hukukî gerçeğe göz kapama anlamına gelmekte ve kanun koyucuyu da hukuk kuralının nesnellığı yönünden müşkül durumda bırakmaktadır. Bu fıkra ile çağdaş, hakça bir sorumluluk sistemi kabul edilerek, tüzel kişinin temsilcisinin üye seçilmesi ile üyenin (temsilcinin) tüzel kişi ile arasındaki bağın kesildiği ve tüzel kişinin, temsilcisinin eylem ve kararlarından sorumlu tutulamayacağı şeklindeki yapay teori reddedilmiştir. Artık, tüzel kişilerin temsilcilerinden oluşan zayıf malvarlıklı üyelerin sorumluluğu ile hukukî gerçeklere göz yumulmayacaktır.

Şirketler topluluğu gerçeğini tanıyıp düzenleyen (madde 195 ve devamı) bu Kanun için 359 uncu madde sisteminin kabulü zorunluydu.

Tüzel kişi yönetim kuruluna bizzat gelemeceği için toplantıya katılacak olan gerçek kişi onun tarafından belirlenir ve onun adına tescil ve ilân olunur. Toplantılara anılan gerçek kişi katılıp oy kullanır. Kullanılan oy tüzel kişindir. Tescil, tüzel kişinin üyeliğini söz konusu gerçek kişinin kişiliğinde somutlaştırıp belirgin konuma getirmekte ve bu yönden kurucu bir etkiye sahip bulunmaktadır. İlan ise bunu üçüncü kişilere bildirir. Ayrıca tescil ve ilân keyfiyeti şirketin web sitesinde de yayımlanır. Belirleme, tüzel kişinin kurula her toplantıda farklı kişileri yollayarak kurulun çalışmasını ve istikrarını bozmasına engel

olmak amacına yöneliktir. Tüzel kişi adına tescil ve ilân edilecek kişi, tüzel kişi tarafından belirlenir, yoksa genel kurul tarafından seçilmez; esas sözleşmeye bu yolda hüküm konulamaz. Çünkü, seçimle tüzel kişi yönetim kuruluna üye olmuştur. Tüzel kişi, kendi adına toplantılara katılacak kişiyi değiştirmek istiyorsa şirkete başvurarak yeni kişiyi tescil ve ilân ettirmelidir. Gerçek kişiyi belirlemek ve değiştirmek hakkı sadece tüzel kişiye aittir. Ancak şirketin, haklı sebeplerin varlığında tüzel kişiden değiştirme talebinde bulunmaya hakkı vardır.

Bu düzenleme ile, yıllardır hukukumuzda hakim olan bir tüzel kişinin yönetim kurulunda birden çok temsiliye sahip ve birden çok oyu haiz olmasına ilişkin teoriye ve dogmatığe aykırı, menfaatler dengesini bozan uygulama da son bulacaktır. Çünkü, her üye gibi tüzel kişi de yönetim kurulunda bir oy hakkına sahip olacaktır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra da üyelerin ve tüzel kişi adına tescil edilecek kişinin, tam ehliyetli olması gereği açıkça ifade edilmiş ve yönetim kurulu üyelerinin yarısı ile tüzel kişi adına tescil ve ilân edilecek kişinin yüksek öğrenim görmüş olması şartı getirilmiştir. Bu suretle yönetim kurulunun nicelik yönünden düzeyi yükseltilmiş ve profesyonel üyelerin seçimine zemin hazırlanarak kurumsal yönetim ilkeleriyle uyum sağlanmıştır.

Dördüncü fıkra: Son fıkra, mahkeme kararlarında kabul edilen ve öğretide hakim olan görüşü kanunlaştırmıştır. Bu fıkra 362 nci maddenin birinci fıkrasının son cümlesi ile 363 üncü maddenin ikinci fıkrası başta olmak üzere ilgili hükümlerle birlikte yorumlanmalıdır.

2. Belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi

MADDE 360- (1) Esas sözleşmede öngörülmek şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir. Bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilir. Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa mensup adayın haklı bir sebep bulunmadığı takdirde üye seçilmesi zorunludur. Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamaz. Bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemeler saklıdır.

(2) Bu maddeye göre yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanıyan paylar imtiyazlı sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 360 ıncı maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

360 ıncı maddenin birinci fıkrasında yer alan “belirli bir grup oluşturan pay sahipleri”ni daha kesin çizgilerle belirlemek gereği duyulmuş, bu sebeple ibarenin başına “özellik ve nitelikleriyle” şeklinde bir tanımlama unsuru eklenmiştir. Maddenin gerekçesinde de ifade edilmiş olduğu gibi “belirli bir grup oluşturan pay sahipleri” ile paylara değil pay sahiplerine vurgu yapılmakta ve bununla meselâ bayiler, süt veya pancar üreticileri, şirketin ürettiği ürün ile ilgili yan sanayi sahipleri kastedilmektedir. Meselâ, ürün binek otomobili ise, oto elektrik tesisatçıları, oto boya üreticileri, koltuk döşemecileri gibi.

İşte “özellik ve nitelikleriyle” ibaresi böyle aynı gruba giren pay sahiplerini tanımlamayı amaçlamaktadır.

Aynı fıkranın son cümlesinde belirli paylara, pay sahiplerine ve azlığa tanınacak temsil edilme hakkının halka açık şirketlerde yönetim kurulunun üçte ikisini aşamayacağı belirtilmiştir. Sermaye Piyasası Kurulunun bağımsız üye uygulamasını başlatmasından sonra bu oranın güçlük yaratacağı düşünülmüş ve oran yarıya indirilmiş, ayrıca bağımsız üyelere ilişkin düzenlemeler saklı tutulmuştur.

GEREKÇE

Madde 360 - İsv. BK m. 709 (Eski 708 (4) ve (5)) hükmünden esinlenen 360 ıncı madde, belirli pay ve pay sahibi gruplarına ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınmasını düzenlemektedir. Temsil edilme hakkı ancak esas sözleşmede öngörülerek bahsedilebilir.

Bu madde, yönetim kurulunda temsil edilme hakkını hem pay sahibi gruplarına hem azlığa hem de pay gruplarına tanımıştır. Kârda, oyda, tasfiye payında veya diğer herhangi bir malvarlığı hakkında imtiyazlı olan bir pay grubuna yönetim kurulunda temsil hakkı tanınabilir. Söz konusu hak, imtiyaz gibi her paya değil, belirli pay sahipleri grupları ile belirli pay gruplarına ve azlığa bir bütün olarak tanınmaktadır. Böylelikle bu hükümden 478 ınci maddeye bir istisna getirilmiştir. Bu istisna tarihi sebeplere dayanmaktadır. Çünkü 6762 sayılı Kanunda bu tür bir istisnaya yer verilmiş olmamasına rağmen Yargıtayın otuz yılı aşkın süreden beri uygulanan yerleşik içtihadı “grup imtiyazı”nın tanınması yönündedir. Teori ile bağdaştırılması güç olan bu istisna, ilkesel kararlar ve öğreti ile kendini kabul ettiren bir hukuk haline gelmiştir. Bu yolla oluşan hukuka gerekli önemin verilmesi ve bu hukukun tanınması hukuk biliminin kabul ettiği bir olgudur. Aksi yönde bir değişiklik, uygulamada büyük güçlükler yaratabilir ve tanınacak uyarlama olanak ve süreleri amacın elde edilmesine yetmeyebilirdi. Bu sebeple ikinci fıkra öngörülerek Yargıtay kararlarında yer alan ilke kanunlaştırılmıştır.

Tasarının bu hükmüyle belirli pay grupları yanında pay sahibi gruplarına ve azlığa da bu olanağın tanınması hukukumuzda bir açılımdır. Bu açılım öğreti ve yargı kararlarında netlik kazanırken, pay ve pay sahibi grupları ile azlık temsilcisinin niteliğinin ortaya konulması da önemli bir sorun oluşturacaktır. Böylece bugüne kadar öğretilen tartışılmamış olan temsilcinin niteliği de ele alınacaktır.

Bu hükmün uygulanabilmesi için hem azlığın hem de belirli pay sahipleri gruplarının belirlenebilir ve tanınabilir bir şekilde tanımlanması, yani bir anlamda diğer pay sahiplerinden ayrılabilir olmaları gerekmektedir. Belirli pay sahipleri grupları, meslekler ve işletme

konuları gibi ölçütlerle kolaylıkla belirlenebilirler. Önemli olan, azlığın belirlenebilir olmasıdır. Bunun için, somut olayın özelliklerinin ortaya çıkarılabileceği istisnalar bir yana, yüzdelerin anılması yeterli olmayabilir. Bunun yerine pay senedi numaraları ve sayıları ayırt edilebilirlik yönünden daha iyi bir ölçüttür. Azlığın iyi tanımlanmaması imtiyazların korunmasına ilişkin hükümlerin uygulanmasını güçleştirebilir.

Paysahibi grupları arasında yan sanayi mensupları, bayiler vs. yer alabilir. Temsil edilme hakkı, bazı kurul üyelerinin belirli paysahibi grupları arasında seçilmeleri veya bağlayıcı aday önerme hakkı tanınması şeklinde de öngörülebilir.

3. Sigorta

MADDE 361- (1) Yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin yüzde yirmibeşini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş ve bu suretle şirket teminat altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulur ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirilmesinde dikkate alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 361 - Yeni olan 361 inci madde ile yönetim kurulu üyelerinin şirkete verecekleri zararların güvencesi olarak, isteğe bağlı zarar sigortası getirilmiştir.

Bu hükümde yönetim kurulu üyelerinin görevlerini yerine getirirken şirkete verebilecekleri zararların güvence altına alınması konusunda ilk çekingin adım atılmıştır. Batıda yaygın olan bu sigortanın, zararların karşılanmasından çok, profesyonel, sorumluluk bilincine sahip ve görevin gereklerine uygun yetenekleri haiz kişilerden oluşan yönetim kurullarının oluşmasında etken rol oynadığı şüphesizdir. Ancak Ülkemizde bu sigortanın bugün yaptırılması olanakları hemen hemen yok gibidir. Çünkü bu kadar büyük bir riski Türk sigorta endüstrisinin taşıyabilmesi mümkün görülmemektedir. Bütün riskin yurtdışına reasüre edilmesi ise üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer noktadır. Ancak hükmün yavaş ve tedricen de olsa gereksinimlere cevap vermesi olasılığı toplumsal politika ve yarar açısından ihmal edilemeyecek bir katkı olarak değerlendirilmiştir.

4. Görev süresi

MADDE 362- (1) Yönetim kurulu üyeleri en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere seçilir. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa, aynı kişi yeniden seçilebilir.

(2) 334 üncü madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Vazife müddeti:

Madde 314 – İdare meclisi azaları en çok üç yıl müddetle seçilirler. Esas mukavelede aksine hüküm yoksa tekrar seçilmeleri caizdir.

275 inci madde hükmü mahfuzdur:

GEREKÇE

Madde 362- Madde, -bir değişiklik dışında - 6762 sayılı Kanunun 314 üncü maddesinden alınmıştır.

II - Üyeliğin boşalması

MADDE 363- (1) 334 üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, herhangi bir sebeple bir üyelik boşalırsa, yönetim kurulu, kanuni şartları haiz birini, geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip ilk genel kurulun onayına sunar. Bu yolla seçilen üye, onaya sunulduğu genel kurul toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması hâlinde selefinin süresini tamamlar.

(2) Yönetim kurulu üyelerinden birinin iflasına karar verilir veya ehliyeti kısıtlanır ya da bir üye üyelik için gerekli kanuni şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri kaybederse, bu kişinin üyeliği, herhangi bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Azalığın açılması:

Madde 315 – 275 inci madde hükmü mahfuz olmak üzere bir azalık açılırsa idare meclisi kanuni şartları haiz bir kimseyi geçici olarak seçip ilk toplanacak umumi heyetin tasvibine arzeder. Bu suretle seçilen aza umumi heyet toplantısına kadar vazifesini yapar.

İdare meclisi azalarından biri iflasa tabi kimselerden olup da iflasına karar verilir veya hacir altına alınır yahut azalık için lüzumlu kanuni vasıfları kayde-

derse, vazifesi sona ermiş olur. Ağır hapis cezasıyla veya sahtekarlık, emniyeti suiistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından dolayı mahkûmiyet halinde dahi hüküm aynıdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 363 - Tasarının bu maddesi, 6762 sayılı Kanununun 315 inci maddesinden alınmıştır.

III - Görevden alma

MADDE 364- (1) Yönetim kurulu üyeleri, esas sözleşmeyle atanmış olsalar dahi, gündemde ilgili bir maddenin bulunması veya gündemde madde bulunmasa bile haklı bir sebebin varlığı hâlinde, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilirler. Yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş bulunan kişiyi her an değiştirebilir.

(2) 334 üncü madde hükmü ve görevden alınan üyenin tazminat hakkı saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Azil:

Madde 316 – İdare meclisi azaları esas mukavele ile tayin edilmiş olsalar dahi umumi heyet kararıyla azlolunabilirler. Azlolunan azanın tazminat talebine hakkı yoktur.

275 inci madde hükmü mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 364 - Birinci fıkrâ: Maddenin birinci fıkrası, uygulamada sorun yaratan ve Yargıtay kararlarında farklı tarihlerde değişik yönde sonuçlara bağlanmış bulunan, yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmalarının gündeme bağlılık ilkesinin kapsamında olup

olmadığı sorununu, menfaatler dengesine uygun bir şekilde çözüme kavuşturmak amacıyla öngörülmüştür. Kural şudur: Bir üyenin görevden alınabilmesi için gündemde bu yolda hüküm bulunması şarttır. Ancak haklı sebepler varsa, genel kurul, gündemde madde bulunmasa bile üyeyi azledebilecektir. Genel kurulun güvenini yitiren, hakkında haklı bir sebep mevcut olan bir üyeyi genel kurulun sadece gündeme bağlılık ilkesi dolayısıyla ileriki gündeminde görevden alma bulunan bir toplantıya kadar yönetim kurulunda tutmak zorunda bırakılması, anılan ilkenin amacına aykırıdır. Hüküm haklı sebebin niteliği ile ilgili herhangi bir sınırlama getirmemiştir. Inter alia, yolsuzluk, yetersizlik, bağlılık yükümlünün ihlali, bir çok şirkette üyelik sebebiyle görevin ifasında güçlük, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması, haklı sebeptir. Sadece politik nitelik taşıyan bir sebep, özellikle bilgisi ve ehliyeti ile yararlı olan bir üye yönünden haklı sebep oluşturulması ratio legis'e uymayabilir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra 6762 sayılı Kanunun 316 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan haksız hükmü kaldırmakta, görevden alınan üyenin tazminat hakkını saklı tutmaktadır.

B) Yönetim ve temsil

I - Genel olarak

1. Esas

MADDE 365- (1) Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanundaki istisnai hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) İdare ve temsil:

I - Umumi olarak:

1. Esas:

Madde 317 – Anonim şirket idare meclisi tarafından idare ve temsil olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 365 - Maddenin birinci cümlesi 6762 sayılı Kanunun 317 nci maddesinden alınmıştır. Yeni eklenen ikinci cümle istisnaları saklı tutmaktadır. Kanunî istisnaların başında 367 nci maddenin birinci fıkrası ile 370 nci maddenin ikinci fıkrası hükümleri gelir. Tasfiyeye girmiş şirketlerde tasfiye memurları da tasfiyeye ilişkin yönetim ve temsil hak ve yetkilerini kullandıklarından, söz konusu yetkileri ve hakları düzenleyen hükümler istisnalar kapsamındadır. Hüküm Kanunun 375 inci maddesiyle de bağlantı içindedir.

2. Görev dağılımı

MADDE 366- (1) Yönetim kurulu her yıl üyeleri arasından bir başkan ve bulunmadığı zamanlarda ona vekâlet etmek üzere, en az bir başkan vekili seçer. Esas sözleşmede, başkanın ve başkan vekilinin veya bunlardan birinin, genel kurul tarafından seçilmesi öngörülebilir.

(2) Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Teşkilat:

Madde 318 – İdare meclisi her yıl azaları arasından bir reis ve bulunmadığı zamanlarda ona vekalet etmek üzere bir reisvekili seçer.

İdare meclisi, işlerin gidişine bakmak, kendisine arzolan hususları hazırlamak, bütün önemli meseleler hususiyle bilançonun tanzimi hakkında rapor vermek ve kararlarının tatbikine nezaret etmek üzere, azalardan lüzumu kadar komite veya komisyon kurabilir.

Bankalar Kanununun hususi hükümleri mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 366 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 318 inci maddesinin, bazı değişikliklerle tekrardır. İlk değişiklik birinci fıkrada, birden fazla başkan vekili seçilmesine olanak sağlanarak yapılmıştır. Mevcut metin bazı sicil müdürlerince sadece bir başkan vekilinin seçileceği şeklinde yorumlanıyordu. İkinci olarak, başkanın ve vekilinin veya bunlardan birinin seçiminin genel kurulca da yapılacağı öngörülmüştür. Bu hükümle başkana ve vekiline güç kazandırmak amaçlanmıştır.

3. Yönetimin devri

MADDE 367- (1) Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir. Bu iç yönerge şirketin yönetimini düzenler; bunun için gerekli olan görevleri, tanımlar, yerlerini gösterir, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, bu iç yönerge hakkında, yazılı olarak bilgilendirir.

(2) Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Vazifelerin azalar arasındaki taksimi:

Madde 319 – *Esas mukavelede idare ve temsil işlerinin idare meclisi azaları arasında taksim edilip edilmeyeceği ve taksim edilecekse bunun nasıl yapılacağı tesbit olunur. İdare meclisinin en az bir azasına şirketi temsil salahiyeti verilir.*

Esas mukavele ile temsil salahiyetinin ve idare işlerinin hepsini veya bazılarını idare meclisi azası olan murahhaslara veya pay sahibi olmaları zaruri bulunmayan müdürlere bırakabilmek için umumi heyete veya idare meclisine salahiyet verilebilir. Bu gibi kayıtlar bulunmadığı takdirde 317 nci madde hükmü tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 367 nci maddesinde yer alan “iç yönetmeliğe” ve “yönetmelik” ibarelerinin sırasıyla “iç yönergeye” ve “iç yönerge” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Anayasanın 124 üncü maddesine göre sadece Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere yönetmelik çıkarabilirler. Yanlış anlamalara yol açmamak için hükümdeki “iç yönetmelik” terimi yerine “iç yönerge” terimi kullanılmıştır

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

1. fıkradaki örgüt yönetmeliği ibaresi iç yönetmelik olarak değiştirilmiş ve redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 367 - 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi, Tasarıya göre de, yönetim kurulu, yönetim haklarıyla temsil yetkilerini muhakkak kendisinin kullanmasının zorunlu olmadığı; gereğinde bir gözetim organı olarak çalışabilen bir organdır. Tasarıda yönetim kurulunun hemen hemen üyelerinin tümünün, yürütme yetkisini haiz olmayan (non-executive) üye konumuna geçebildiği esnek bir rejim benimsenmiştir. 365 inci maddedeki karineye uygun olarak, 367 nci madde (6762 sayılı Kanunun 319 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükmü gibi), yönetimin, bazı yönetim kurulu üyelerine ve/veya üçüncü kişilere devir (delege) edilmesini düzenlemektedir. Yönetimin bu anlamda devri, organsal işlevin devridir. Ancak, Tasarının bu maddesi 6762 sayılı Kanunun 319 uncu maddesinin ikinci fıkrasından bazı noktalarda farklıdır: (1) Tasarı yönetim hakkı ile temsili yetkisini birbirinden ayırmıştır.

Bu hem 367 nci hem de 370 inci maddenin ikinci fıkrası hükmünden anlaşılmaktadır. (2) Devir esas sözleşmesel dayanağı gerektirir ve ancak yönetim kurulu tarafından kabul edilen bir teşkilat yönetmeliği ile yapılır. (3) Korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir şekilde ortaya koyan alacaklılar bu yönetmelik hakkında bilgilendirilir. (4) Hüküm ile yönetim kurulu yanında ondan tamamen bağımsız, “yönetim” diye adlandırılan bir organ yaratılmamış, sadece şirketin işletme konusunun elde edilebilmesi için gerekli tüm kararların alınması hakkının, yani bir iç ilişki hakkı olan yönetimin (gestion, Geschäftsführung, management) kısmen veya tamamen devrine imkân verilmiştir. Devir, kural olarak temsil yetkisinin devrini içermez. Bunun için temsil yetkisinin 370 inci maddeye göre ayrıca veya aynı işlemde açıkça belirtilmek suretiyle devri gerekir.

Böylece Tasarının 367 ile 370 inci maddesinin ikinci fıkrası hükümlerinde yer alan düzen, yönetimin tek kurullu (monist) rejime göre şekillenmesine veya Almanya’da uygulanan iki organlı (dualist) anlayış uyarınca oluşturulmasına olanak vermektedir. Bu düzen yani Tasarının sistemi yönetim kurulu üyelerini, Amerika Birleşik Devletleri’nde uygulanan, yönetim hakkını haiz olan (intern, executive) ve olmayan (exter, non-executive) üyeler ayırımına tâbi tutmaya da elverişlidir. Hatta Fransa’da geçerli “Président Directeur Général” sisteminin uygulanmasına da müsaittir. Böylelikle şirketler topluluğunun gereksinim duyduğu yönetim şekli için esneklik de sağlanmış olmaktadır. Devir organsal işlevleri içerdiğinden sorumluluk yönünden önemli sonuçlar doğurur. Bunlar 553 üncü maddenin ikinci fıkrasında açıkça öngörülmüştür. Devir, 375 inci madde gözönünde tutularak yapılabilir. Yönetimin devri için esas sözleşmede hüküm bulunması *conditio sine qua non*’dur, bu hususta genel kurul kararı yeterli değildir.

Diğer bir *conditio sine qua non* da, devrin, bir örgüt yönetmeliği ile yapılmasıdır. Yönetmelik üretim öncesini, üretimi, pazarlamayı, muhasebenin yapısını, işleyişini, görev tanımlarıyla şemasını içerir; “yönetimi” bir bütün halinde düzenler. Yönetmelikte örgüt şemasının verilmesi yeterli değildir; karar ve atama yetkileri ile işletmenin teknik, ticarî ve hukukî açıdan yönetimine ilişkin esasları da içermelidir. Bu tasarruf murahhasların yetki alanlarının da açıkça belirlenmesinde önem kazanır. Örgütlenme yönetmeliğinin tescil ve ilânı gerekli değildir. Ancak korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir surette ortaya koyan pay sahipleri ile alacaklılara değer menfaatleri yazılı olarak bilgi verilir. Fıkra örgüt yönetmeliğinin kimin tarafından karara bağlanacağına ilişkin bir açıklığı içermemektedir. Bu yönetmeliği genel kurul veya yönetim kurulu onaylayabilir. Bu onay hiçbir organ açısından o organa özgülenmiş ve devredilemeyecek bir yetki taşımaz. Devir, esas sözleşmede açıkça öngörüldüğüne göre devir yönetmeliği bakımından gerekli esas sözleşmesel dayanak sağlanmış demektir. Önemli olan devirdir. Bu da esas sözleşmede öngörülen bir hükümlerle, “meşruiyet” temelini kazanmış olmaktadır. Teşkilât yönetmeliği bu devri uygulamaya ilişkin hükümlerini göstermesi bakımından önemlidir. Kaynak İsviçre hukukunda bu yetkiyi çoğu kez yönetim kurulu kullanmaktadır.

Yönetmelik hakkında bilgi verilmesi konusunda kanun pay sahipleriyle alacaklılar arasında bir fark yapmıştır. Pay sahiplerinin bu hususta “korunmaya değer menfaat”leri bulunduğuna ilişkin güçlü bir karine vardır. Alacaklılarda böyle bir karine mevcut değildir. Bu sebeple, yönetim örgütü hakkında pay sahipleri bilgilendirilmelidir. Alacaklılar ise korunmaya değer menfaatleri bulunduğunu ikna edici bir şekilde ortaya koyarlarsa bilgilendirilirler. Menfaatin, istenen konu ve olgu ile ilgisi de gözönüne alınmalıdır. Sorumluluk davalarında ve iflâsta pay sahipleri ile alacaklıların menfaati somutlaşır. Bilgi verme yükümü yönetmeliğin bir kopyasının verilmesini zorunlu kılmaz. Ayrıca haklı sebeplerin varlığında (meselâ, bir alacaklının açtığı bir davada bu yönetmelikten bir rakibin

yararlanması olasılığının bulunması gibi) talebin reddedilmesi de mümkündür. Yönetim kurulunun devir ve yönetmeliğini hazırlamaya ilişkin yetkisinin, bir esas sözleşme hükmü ile genel kurulun onayına bağlanıp bağlanamayacağı sorunu bir içtihat sorunudur.

Devredilmediği takdirde yönetim, yönetim kurulunca kurul olarak yerine getirilir. Bu hüküm ile 365 inci maddedeki karine tekrar edilmelidir.

4. Ticari mümessil ve vekiller

MADDE 368- (1) Yönetim kurulu, ticari mümessil ve ticari vekiller atayabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 368 - Yönetim kurulunun ticarî mümessil ve vekil tayin etme yetkisi devredilemez niteliktedir. Bu nitelik 368 inci ve 375 inci maddenin (d) bendi hükmünden anlaşılmaktadır. Yönetimin 367 nci. maddeye göre devredilmiş olması, yönetim kurulunun söz konusu yetkisini ortadan kaldırmaz.

5. Özen ve bağlılık yükümlülüğü

MADDE 369- (1) Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar.

(2) 203 ilâ 205 inci madde hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Azaların ihtimam derecesi:

Madde 320 – İdare meclisi azalarının şirket işlerinde gösterecekleri dikkat ve basiret hakkında Borçlar Kanununun 528 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarıdaki maddenin 3. Fıkrası metinden çıkartılmıştır.

GEREKÇE

Madde 369 - Birinci fıkrâ: Göndermelerden oluşan, bu sebeple “görsel” olmaması bir yana karmaşaya da yolaçan ve öğretilerde şiddetle eleştirilen 6762 sayılı Kanunun 320 nci maddesinden tamamen ayrılan 369 uncu madde, özeni, tedbirli bir yönetici ölçüsü ile tanımlamış ve aynı zamanda şirketin menfaatlerinin gözetilmesine vurgu yapmıştır. Hükümün bunun ölçütü olarak dürüstlük kuralını kabul etmiş, ancak şirketler topluluğu ile ilgili 203 ve 205 inci maddelerin istisnaî durumlarını dikkate almıştır. Hükümün bir yeniliği de, çağdaş düzenlemelere uygun olarak, üyelerin ve yöneticilerin görevlerini yerine getirirken özenle hareket ettikleri karinesinin açıkça belirtilmiş olmasıdır. Böylece, ispat yükü aksini iddia edenlere aittir.

Özen yükümü yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri kapsayacak şekilde kaleme alınmıştır. Yöneticilerin ayrıca zikredilmeleri, yönetim hakkının 367 nci maddeye göre devri halinde özellikle önem taşımaktadır.

6762 sayılı Kanunun 320 nci maddesinde göndermeler sonunda varılan nesnel (objektif) ve öznel (sübjektif) özen ölçüleri açık değildir. 6762 sayılı Kanun sistemi çeşitli yorumlara ve tartışmalara yol açtığı için terk edilmiştir. Anılan ölçünün terk edilmesinin bir diğer sebebi de 6762 sayılı Kanunun kabul ettiği ölçünün işletme konusuna sıkı sıkıya bağlanmış olmasıdır. Ücret alan yönetim kurulu üyesinde “iş”in gerektirdiği özen bunun kanıtıdır. Böyle bir ölçü, bir çelik üretim şirketinde yönetim kurulu üyelerinin yüksek teknik bilgiyi haiz olmalarının şart olduğu yorumlamasına hak kazandırabilir. İşletme konusuna bağlanan özen, sermayenin ve malvarlığının korunmasında, iştiraklerle ilişkilerde, sır saklamada, temettü ve finans politikasında özeni ya tamamen tartışma dışı bırakır ya da dolayısıyla ve güçlkle kapsar. Ücret almayan üyenin özen borcu ise içerikten ve sınırdan yoksundur. Oysa “tedbirli yönetici” ölçüsü bütün yukarıda anılanları ve yönetici sıfatıyla işin gerektirdiği özeni de içerir. Bu sebeple, hükümdeki özen 6762 sayılı Kanunun 320 nci maddesinde öngörülenden daha da geniş ve amaca daha uygundur. İşin gerektirdiği özen de nesnel olarak belirlenir, yoksa o konuya ilişkin uzman bilgisi aranmaz. “Nesnellik” ile, görevi yerine getirebilmek için yetkin olma, ilgili bilgileri değerlendirebilme, uygulamayı ve gelişmeleri izleyebilme ve denetleyebilme için gereken yetenek ve öğrenime sahip olma anlaşılır. “Tedbirli yönetici” terimi bir taraftan kusurda ölçü rolü oynar, diğer taraftan da karar ve eylemlerde nesnel davranışı ifade eder, ancak bir yöneticinin nesnel olarak kontrolü dışında kalan ve nesnel beklentilerin ötesindeki tedbiri kapsamaz. Nitekim, 553 üncü maddenin üçüncü fıkrası hükümü söz konusu sınırı çizmekte, 557 nci madde de özenin kişi temelinde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Nesnellikte, diligentia quam in suis yeterli olamaz, bunun yerine benzer işletmelerde yönetim kurulu üyelerinden beklenebilen işin gerektirdiği özen esas alınır. Tasarı hükümünde 6762 sayılı Kanunun 320 nci maddesinde öngörülmüş bulunan basiret ölçüsüne yer verilmemiştir. Hatta basiretli işadami ölçüsünden uzak durulmuştur. Çünkü, Yargıtay kararları basiretli işadami ölçüsünü sert, hatta aşırı denilebilecek beklentilerle tanımlamıştır. Aynı ölçüyü yönetim kurulu üyelerine uygulamak adaletsiz sonuçlar doğurabilirdi.

Tedbirli yönetici ölçüsü basiretli işadami kavramından farklı olup, bu ölçüye, Alm. POK 93 üncü paragrafının kaynaklık ettiği de düşünülmemelidir. Klasik Alman öğretisinde savunulduğunun aksine, şirketin lehine olanı muhakkak yapmak ve zararına olandan muhakkak kaçınmak, özen borcunun ölçüsü olarak kabul edilemez. Çünkü, ekonomideki bütün krizlerden, pazar şartlarındaki değişikliklerden ve belirsizliklerden doğan riskleri yönetim kurulu üyesinin önceden teşhis etmesi ve gerekli önlemleri alması, aksi halde sorumlu tutulması gerekir. Hükme esin veren yeni öğretisi daha gerçekçidir.

Tedbirli yönetici ölçüsü, yönetim kurulu üyesinin kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak “işadami kararı” (business judgement rule) verilebileceğini kabul eder ve riskin bundan doğduğu hallerde üyenin sorumlu tutulmaması esasına dayanır. Genel kabul gören kural uyarınca, duruma uygun araştırmalar yapıp, ilgililerden bilgiler alınıp yönetim kurulunda karar verilmişse, gelişmeler tamamen aksi yönde olup şirket zarar etmiş olsa bile özensizlikten söz edilemez. Bu kurallar 553 üncü maddenin üçüncü fıkrasında yer alan hukuk kuralı ile somuta bağlanmıştır. Özen borcunun sözleşme ile ağırlaştırılabileceği şüphesizdir.

Birinci fıkrada yer alan, şirket menfaatinin dürüstlük kuralına göre gözetilmesi gereğine ilişkin temel özen kuralı 6762 sayılı Kanunda açık olarak öngörülmemiştir. Bu yüküm ile, yönetim kurulu üyesinin kişisel menfaatini, hakim pay sahibinin veya pay sahiplerinin ve onların yakını olan gerçek ve tüzel kişiler ile üçüncü kişilerin menfaatini, şirketin menfaatinin önüne geçirmemesi kastedilmiştir. Hüküm, menfaatler çatışması bulunan hallerde yönetim kurulunun gerekli önlemleri almasını ve arm’s length temelinde yani, hakim ortağı ve onun yakınlarını kayırmadan şirket için, şirketin menfaati için rekabet şartlarına uygun olarak pazarlık yapmasını ifade eder. Hüküm yönetim kurulu üyesini ayrıca rekabet yasağına uymak dışında şirkete karşı kapsamlı bağlılık yükümü altına sokar; içerden öğrenenlerin ticareti yasağına ve kendi kendisiyle iş (sözleşme) yapmak kurallarına uymasını zorunlu tutar.

İkinci fıkra: Şirket menfaatinin gözetilmesi zorunluğu, şirketler topluluğunda bağlı şirketin yönetim kurulu üyeleri yönünden sorun çıkarır. Bu durumda bağlı şirketin yönetim kurulu üyelerinden şirketin menfaatini topluluğun, bir topluluk şirketinin ve hakim şirketin menfaatinin önünde tutmalarını istemek, gerçeği görmezlikten gelme anlamı taşır. Bu problemi çözmek amacı ile ikinci fıkra kaleme alınmıştır. 202 nci madde uyarınca, hakim şirketin, bağlı şirketin kaybına sebep olacak tasarruflarda rol oynaması halinde, kaybı belli bir sürede denkleştirmesi gerekir. Anılan hüküm, esasında denkleştirme yapılması şartı ile şirketin menfaatinin feda edilmesine izin vermekte; ancak denkleştirme, süresi içinde gerçekleşmediği takdirde, belli bir sürede dava açmayan yönetim kurulu üyelerini sorumlu tutmaya elverişli bulunmaktadır. 203 üncü maddede düzenlenen tam hakimiyet halinde, bağlılık yükümü ortadan kalkmakta, 204 üncü madde ise bunun istisnasını düzenlemektedir.

Üçüncü fıkra: Son fıkra ispat yükünü özen yükümünün ihlâl edildiğini iddia edenlere vermek amacıyla bir karine öngörmektedir. Çünkü bir çok halde özen gösterildiğini ispat etmek çok güç olabilir.

II. Temsil yetkisi

1. Genel olarak

MADDE 370- (1) Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir.

(2) Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. En az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Vazifelerin azalar arasındaki taksimi:

Madde 319 – *Esas mukavelede idare ve temsil işlerinin idare meclisi azaları arasında taksim edilip edilmeyeceği ve taksim edilecekse bunun nasıl yapılacağı tesbit olunur. İdare meclisinin en az bir azasına şirketi temsil salahiyeti verilir.*

Esas mukavele ile temsil salahiyetinin ve idare işlerinin hepsini veya bazılarını idare meclisi azası olan murahhaslara veya pay sahibi olmaları zaruri bulunmayan müdürlere bırakabilmek için umumi heyete veya idare meclisine salahiyet verilebilir. Bu gibi kayıtlar bulunmadığı takdirde 317 nci madde hükmü tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 370 inci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir.”

Önerge gerekçesi

Tasarının 359 uncu maddesine göre yönetim kurulu bir veya daha fazla kişiden oluşabilmektedir. Bir kişiden oluşan bir yönetim kurulunun varlığı karşısında temsil yetkisinin; yönetim kurulları arasında ayırım yapmaksızın bütün anonim şirketleri kapsayacak şekilde çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna ait olması şeklinde düzenleme yapılması yanlış yorumlara yol açabilir. Bu sebeple birinci fıkranın yeniden düzenlenmesi gerekmektedir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Ayrıca içinde kullanılan ibareler ayrıçlar kaldırılarak metne alınmıştır.

GEREKÇE

Madde 370 - Birinci fıkra: 370 inci maddenin birinci fıkrası, 365 inci maddede yer alan şirketin temsili yetkisinin, aksi şartedilmemişse, yani tek imza sistemi kabul olunmamışsa, çift imza ile ve yönetim kurulunca kullanılabileceğini öngörmektedir. 373 üncü maddenin birinci fıkrası hükmünce yönetim kurulu şirketi temsile, yetkili kişileri de belirler.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, 6762 sayılı Kanun 319 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükmünü tekrarlayarak, 370 inci madde dolayısıyla devredilebilen yönetim hakkını temsil yetkisi ile tamamlamak amacıyla öngörülmüştür.

2. Kapsam ve sınırlar

MADDE 371- (1) Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır.

(2) Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir.

(3) Temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez; ancak, temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgü olduğuna veya birlikte kullanılmasına ilişkin tescil ve ilan edilen sınırlamalar geçerlidir.

(4) Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemde dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir.

(5) Temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur. Şirketin rücu hakkı saklıdır.

(6) Sözleşmenin yapılması sırasında, şirket tek pay sahibi tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bu şart piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Temsil salahiyeti:

1. Vüsat ve şümulü:

Madde 321 – Temsile salahiyetli olanlar şirketin maksat ve mevzuuna dahil olan her nevi işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkını haizdirler.

Temsil salahiyetinin tahdidi, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmez. Ancak temsil salahiyetinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine

hasrolunduğuna veya müştereken kullanılmasına dair tescil ve ilan edilen tahditler muteberdir.

Anonim şirket adına tanzim edilecek evrakın muteber olması için, aksine esas mukavelede hüküm olmadıkça temsile selahiyetli olanlardan ikisinin imzası kafidir.

Temsile selahiyetli olanlar tarafından yapılan muamelenin esas mukaveleye veya umumi heyet kararına aykırı olması, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahısların o muameleden dolayı şirkete müracatına mani olamaz.

Temsile veya idareye selahiyetli olanların vazifelerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden anonim şirket mesul olur. Şirketin rücu hakkı mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 371 inci maddesine, Avrupa Ekonomik Topluluğunun 89/667 sayılı Avrupa Ekonomik Topluluğu yönergesinin 338 inci maddesi gereği maddeye yeni altıncı fıkra eklenmiştir. Yeni hükmün amacı şirketin menfaatinin ihlali ve yolsuzluklara engel olmaktır. Mahkemeler hukuku tarafından temsilcinin kendisiyle sözleşme yapamayacağı haller ve buna ilişkin şartlar saklıdır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 371 - 371 inci madde 6762 sayılı Kanunun 321 inci maddesinden alınmış, ancak 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesinde öngörülen ultra vires kuralının sistemden çıkması dolayısıyla varlığı gerekli yeni hükümlere de yer vermiştir.

Birinci fıkra temsile yetkili olan kişilerin yapabilecekleri iş ve işlemlerin şirketin rücu edebilmesi ve edememesi yönünden sınırını göstermektedir. Ultra vires kuralı kalktığı için, artık şirketin hak ehliyetinin sınırını işletme konusu çizmemektedir. Şirketin hak ehliyetinin değil, imza yetkilisine rücu edeceği veya edemeyeceği sınırı, şirketin amacı ve işletme konusu belirler. Esas sözleşmenin konu hükmüne aykırı işlemlerle bu sınırın aşılması halinde şirketin rücu hakkı vardır. Başka bir deyişle, şirketin amacı ve işletme konusu dışında yapılan işlemler de, ikinci fıkrada açıkça belirtildiği üzere, şirketi bağlar, üçüncü kişiye karşı şirket sorumludur; ancak, sınırı aşan temsil yetkisini haiz kişiye karşı şirket rücu talebinde bulunabilir.

İkinci fıkra işletme konusu dışındaki işlemlerin şirketi bağlaması kuralının istisnasını düzenlemektedir.

Şirket, yapılan işlemin, işletme konusunun dışında bulunduğunu üçüncü kişinin bildiğini veya halin icabından bilebilecek durumda bulunduğunu ispat ederse işlem şirketi bağlamayacaktır. Ancak, şirket esas sözleşmesinin ilân edilmiş olması, bu hususun ispatı için tek başına yeterli görülmemiştir. Bu hüküm 354 üncü madde ile uyumludur. Çünkü, anılan maddeye göre şirketin amaç ve konusunda sicil müspet işlevini icra etmez, yani ilân edildiği için üçüncü kişi şirketin amaç ve konusunu bilmek zorunda değildir. İkinci fıkranın son cümlesi, ultra vires kuralını AT'ın Birinci Yönergesi dolayısıyla kaldırmak zorunda kalan İngiliz Companies Act 1986'nın 35 ve 35A hükmünden esinlenerek kaleme alınmıştır.

3. İmza şekli

MADDE 372- (1) Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirketin unvanı altında imza atarlar. 40 ıncı maddenin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

(2) Şirket tarafından düzenlenecek belgelerde şirketin merkezi, sicile kayıtlı olduğu yer ve sicil numarası gösterilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İmza şekli:

Madde 322 – Şirket namına imza salahiyeti olanlar, şirketin unvanını ilave etmeye mecburdurlar. Bu imzalar hakkında 42 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 372 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 322 nci maddesinin tekrarıdır.

4. Tescil ve ilan

MADDE 373- (1) Yönetim kurulu, temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilan edilmek üzere ticaret siciline verir.

(2) Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra, ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukuki sakatlık, şirket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Tescil:

Madde 323 – İdare meclisi, şirketi temsile salahiyetli kimseleri, tescil edilmek üzere ticaret siciline bildirir. Temsil salahiyetine mütaallik kararın noterlikçe tasdik edilmiş suretinin de sicil memuruna verilmesi lazımdır.

GEREKÇE

Madde 373 - Birinci fıkrası: Bu maddenin birinci fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 323 üncü maddesinden alınmış, ancak şirketin kabul ettiği imza düzenini belirtmek amacıyla “ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onanmış suretini” ibaresi eklenmiştir. 6762 sayılı Kanunun 323 üncü maddesinin birinci cümlesi, yönetim kurulunun şirketi

temsile yetkili kişilerinin bu hususu sicile bildireceğini belirtmiştir. Mevcut maddenin ikinci cümlesi ise birinci cümleden bağımsız, pek de anlam taşımayan bir hüküm konumundadır. Mevcut metinden neyin tescil edileceği anlaşılmamaktadır.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâ yeni olup, temsile yetkili kişilerin seçimlerine ve atanmalarına ilişkin hukukî sakatlıkların üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği, sürülebilmesi için hukukî sakatlığın onlar tarafından bilindiğinin ispatlanması gerektiği kuralını getirerek uygulamadaki tereddütleri ortadan kaldırmaktadır. Hüküm 37 nci madde ile aynı düşünce eksenedir. Hukukî sakatlık ne kadar ağır olursa olsun bunun üçüncü kişiye karşı ileri sürülememesi, üçüncü kişiye izleyemeyeceği, belirleyemeyeceği ve yargılayamayacağı bir yükümlülük yüklenmesini engellemek ve işlem güvenliği ile adaleti sağlamak amaçlarına yöneliktir.

III - Görevler ve yetkiler

1. Genel olarak

MADDE 374- (1) Yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 374 - Bu madde, yönetim kurulunun işlevinin, yani yönetim hakkının sınırını çizmektedir. Şirketin işletme konusunun elde edilebilmesi için yapılması gerekli bütün iş ve işlemler yönetim kurulunun veya -devir halinde - yönetimin yetkisindedir. Ancak, bunlardan kanunla veya esas sözleşme ile genel kurula bırakılanlar hariç tutulmuştur. Yönetim hakkının kapsamına giren bir iş ve/veya işlemin, esas sözleşme ile genel kurulca kullanılabilmesi için de bunun 375 inci maddede gösterilmiş devredilemez görev ve yetkiler içine girmemesi gerekir. Böylece, bu hüküm, bir anonim şirkette bütün yönetim yetkilerinin, bir üst kurul olması dolayısıyla genel kurula ait bulunduğu ve hatta ondan doğduğu, genel kurulun istediği görev ve yetkileri istediği anda yönetim kurulundan geri alabileceği yolundaki eskimiş anlayışa kapıları kapamıştır. Tasarı, organlar arasında işlevlerin ayrılığı ilkesini kabul etmiştir.

Hüküm hukukun sürekli gelişimini sağlamak amacıyla üç sorunu öğretti ile mahkeme kararlarına bırakmıştır. Bunlardan birincisi, 375 inci maddede zikredilmemiş olmakla birlikte, genel kurulun niteliğiyle hiç bağdaşmayan, aksine yönetim kavramının kapsamında bulunduğundan şüphe edilmeyen konuların, meselâ, olağan konulara ilişkin sözleşmelerin bağitlanmasının esas sözleşme ile genel kurula bırakıp bırakılmayacağıdır. İkincisi, yönetim kurulunun ve devredilmişse yönetimin kararlarının genel kurulun onayına bağlanıp bağlanamayacağı, üçüncüsü ise, yönetim kurulunun sorumluluktan kaçınmak amacıyla kararlarını genel kurulun onayına sunup sunamayacağıdır.

2. Devredilemez görev ve yetkiler

MADDE 375- (1) Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır:

a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi.

b) Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi.

c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması.

d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları.

e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi.

f) Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi.

g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 375 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki “örgütünün” ibaresi yerine 336 ncı madde ile uyumu sağlamak amacıyla “yönetim teşkilatının” ibaresi konulmuştur. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 375 - Yönetim kurulunun devredilemez yetkilerini gösteren 375 inci madde yenidir. Bu hüküm ile, Ticaret Kanununda, organlar arasında işlev ayrımı yapılmış, organlar arasında işlev bağlamında güç yönünden denklik kabul edilmiş, buna karşılık genel kurulun herşeye kadir olduğuna ve bütün kararları alabilme yetkisi ile donatıldığına ilişkin salt yetki teorisi reddedilmiştir. Genel kurulun bir üst organ olduğu anlayışı Ticaret Kanununa yabancıdır. Ancak, bu hükme rağmen 374 üncü maddenin gerekçesinde işaret edilen sorunların kanunî bir boşluk oluşturduğu şüphesizdir. Nitekim aynı hükme sahip

İsviçre’de bu konular tartışılmalı olup öğreti ve mahkeme kararları sorunları farklı çözümlere bağlamıştır.

Yönetim kurulu, Kanunun 375 inci maddesinde gösterilen bu yetkileri ne esas sözleşmeyle ne de bir kararla genel kurula veya kurulacak kurullara ve komitelere devredilebilir. Yönetim kurulu, bu yetkilerden feragat da edemez.

(a) bendi: “Üst düzeyde yönetim” ile kastedilen, genel işletme politikası başta olmak üzere, yatırım, finansman, temettü gibi politikaların hedeflerinin karara bağlanması, bunlara ulaşılması için seçilen araçların gösterilmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının veya ulaşıp ulaşılmayacağıının belirlenmesi, bütçe uygulamasının kontrolü ve stratejilerin tespitidir.

Politikalara ve hedeflere ulaşılmasına ilişkin kararlar ve stratejilerin uygulanması ile ilgili talimatlar da yönetim kurulu tarafından verilebilir. Talimatlar sözlü veya yazılı olabileceği gibi bir iç yönetmelik, sirküler veya genelge ile de şekillenebilir.

Bağlı şirketlerde, üst düzeyde yönetim yetkisinin kime ait olduğu sorusu özellik gösterir. Başka bir deyişle, bağlı şirketlerin yönetim kurulları üst düzeyde yönetim yetkisini haiz midir? Yoksa bu yetki ana şirketin yönetim kuruluna mı aittir? Hükmün münferit şirketler için ön görüldüğü ne kadar açıksa, bağımsız yönetim kurullarının düşünülmüş olduğu da o kadar doğaldır. Bu hüküm, Tasarının 195 ve devamı madde hükümleri ile birlikte değerlendirilmeli, değerlendirilmede 202 ilâ 204 üncü maddeler dikkate alınmalıdır. Bağlı şirketin üst yönetimi, hakim şirketin ve tepe şirketin üst yönetimi ile uyumlu olmalıdır. Bu ilke şirketler topluluğunun kanun tarafından tanınan gerçeğidir. Başka bir deyişle, hakim ve özellikle tepe şirketin üst yönetimi bağlı şirketleri de kapsar ve bağlar. Ancak bu sınırlamalara rağmen bağlı şirketlerde de üst yönetim devredilemez.

(b) bendi: Örgüt şeması, yönetimde yer alan herkesin, altlık-üstlük ilişkilerini, görev tanımlarını; bölümleri ve aralarındaki ilişkileri gösteren şemadır. Bu hükümlerle, yönetim kurulunun, yönetimin bir bütün halinde işleyişini görmesi, politikaların ve stratejilerin gerçekleştirilmesinde görevlilerin rolünü değerlendirmesi; insan kaynaklarının kullanılmasını izlemesi amaçlanmıştır. Şema, sistemin işleyişindeki aksaklıkların ve aksayan yerin belirlenmesine yardımcı olur. Kurul yönetimi devrederken de zaten örgüt şemasını tayin eder. Şemada yer almayan ayrıntıyı, diğer yetkililer belirleyebilir.

(c) bendi: Muhasebenin bölüm olarak belirlenmesi ile kastedilen, kanuna ve genel kabul gören muhasebe ilkelerine göre muhasebe örgütünün (bölümünün), konsolide hesap sisteminin, defter ve kayıtların tutulma kurallarının tespiti, hesap planlarının yapılması, yani, düzenin, bir anlamda muhasebe bölümünün örgütlenmesidir. Muhasebenin hangi ortamda tutulacağını da yönetim kurulu karara bağlar. Muhasebenin belirlenmesi ve programlanmasını, muhasebenin 515 inci maddede öngörülen dürüst resim ilkesine göre belirlenmesini de içerir. “Düzenin kurulması” sözcüğünden de anlaşıldığı üzere, devredilemez olan “düzenin kurulması görevi”dir; yoksa muhasebenin tutulması devredilebilir ve yönetimin devri hallerinde bu husus açıkça ifade edilir.

Finansal denetim düzeninin kurulması, şirketin iş ve işlemlerinin denetlenmesine ilişkin bir “iç-denetim” sisteminin ve bunu yapacak örgütün (bölümün) gösterilmesidir. Şirket hangi büyüklükte olursa olsun, şirkette, muhasebeden tamamen bağımsız, uzmanlardan oluşan, etkin bir iç-denetim örgütüne gereksinim vardır. Bir anonim şirketin denetimi sadece bir bağımsız dış denetim kuruluşuna bırakılamaz. Bir bağımsız denetim kuruluşunun onlarca, hatta yüzlerce müşterisi vardır; onlara birçok hizmet sunmaktadır. Her müşterisini içerden ve yakından izleyemez. Finansal denetim, bir anlamda “teftiş kurulu”nun yaptığı denetimdir. Finansal denetim iş ve işlemlerin iç denetimi yanında, şirketin finansal kaynaklarının, bunların kullanılması şeklinin, durumunun, likiditesinin denetimini ve izlenmesini de içerir. Finansal denetim kurumsal yönetim kurallarının gereğidir.

Finansal planlama, bütçeleme ile yeterli likiditenin sağlanmasının güvence altına alınmasını ifade eder. Kurumsal yönetim kurallarının ve çağdaş yönetim usullerinin gereği olan bu örgüt bütün anonim şirketler için gerekli değildir; şirketin yönetimi gerektiriyorsa finansal planlama zorunludur.

(d) bendi: Müdürler ile aynı işleve sahip kişilerin atanmaları ve imza yetkisini haiz kişilerin seçimi yönetim kurulunun devredilemeyen yetkilerindedir. İmza yetkililerini belirlemek murahhaslar dahil kimseye devredilemez. Bu hükümdeki ‘müdürler ile aynı işleve sahip kişiler’ ibaresi kendilerine yönetme görev ve yetkileri tanınmış olan kimseleri ifade eder. Görev ve yetki verilmesi ile kastedilen yönetim hakkının veya genel olarak yönetimin geçirilmesi, diğer bir ifadeyle ‘delegasyon’ değildir. Kastedilen, işlemlerin yürütülmesi aşamasına ilişkin yetkililerdir.

(e) bendi: Üst gözetim ile kastedilen hem kuramsal açıdan hem de işletme iktisadi yönünden gerekli olan işlerin akışının gözetimidir. Yoksa, yönetim kurulu bir kontrol ve denetim organı değildir. Üst gözetimin normatif niteliği hükmün bizzat kendisinden anlaşılmaktadır.

(f) bendi: Bu bent yönetim kurulunun kararlar ve tescile tâbi paylarla ilgili defterleri tutmasını, yıllık rapora ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ve alınan kararların uygulanmasına ilişkin görevlerini hükme bağlamaktadır.

(g) bendi: 376 ve 377 nci maddelerin gerekçelerine bakılmalıdır.

3. Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu

a) Çağrı ve bildirim yükümü

MADDE 376- (1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

(2) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağırılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

(3) Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verir. Denetçi bu ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde inceler ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunar. Önerilerde 378 inci maddede düzenlenen erken teşhis komitesinin önerilerinin de dikkate alınması şarttır. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket

merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister; meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru iflas bildirimini olarak kabul olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - İdare vazifeleri:

1. Şirketin mali durumunun bozulması halinde:

Madde 324 – Son yıllık bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, idare meclisi derhal toplanarak durumu umumi heyete bildirir.

Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa idare meclisi aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilançosu tanzim eder. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, umumi heyet bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile iktifaya karar vermediği takdirde şirket feshedilmiş sayılır. Şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflasına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflas kararını tehir edebilir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tetbirleri alır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 376 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna, Yargıtay 19 uncu Hukuk Dairesinin önerisine uyularak, sırada sona gitme beyanı veya sözleşmesinin mahkeme tarafından denetimini sağlayan ve mahkemenin olumsuz sonuca varması halinde bilirkişi incelemesi için yapılmış başvurunun iflâs bildirimini olarak kabul edilmesi sonucunu doğuran bir cümle eklenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 376 - 376 ncı madde 6762 sayılı Kanunun 324 üncü maddesinin yerine geçmiştir. Mevcut maddenin hükümleri bir ölçüde korunmuştur. Ancak, uygulamada sıkça rastlanılan sorunlar dikkate alınarak yeni kurallar öngörülmüştür. Bu da Tasarı hükmüne yeni hüviyet vermiştir. Ayrıca 6762 sayılı Kanundaki 324 üncü maddenin bilanço hukukuna uymayan hükümleri düzeltilmiştir. 376 ncı madde düzenlenirken İcra ve İflâs Kanununda 4949 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler, AET'nin İkinci Yönergesi ve İsv. BK m. 725'e 1991'de yapılan ekler de dikkate alınmıştır. Hüküm pay sahiplerinin, alacaklıların, sermaye piyasası aktörlerinin yatırımlarını ve genel ekonomik menfaatleri korumayı amaçlamaktadır.

Birinci fıkrâ: Birinci fıkraya göre, son yıllık bilançodan sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının yarısının zararlar sonucu karşılıksız kaldığının, yani yitirilmiş bulunduğu anlaşılması halinde, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırma ve uygun gördüğü gerekli önlemleri kurula sunmak zorundadır. Bu önlemler, sermaye artırımı, bazı üretim birimlerinin veya bölümlerin kapatılması ya da küçültülmesi, iştiraklerin satışı, pazarlama sisteminin değiştirilmesi vs. olabilir. Önlemler 378 inci madde uyarınca tehlikelerin erken teşhisi komitesince de zaten daha önceki tarihlerde önerilmiş olabilir. Hükümün uygulanabilmesi için, kanunî yedek akçeler dışındaki açık yedek akçelerle de zararın kapanmamış olması ve arta kalan zararın sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının yarısını geçmesi gerekir. "Sermaye" terimi ile bilançoda sermaye kalemi altında yer alan esas sermaye ve kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermaye; kanunî yedek akçe ile, 519 uncu madde hükmünde düzenlenen akçeler kastedilmiştir.

Yönetim kurulunun, genel kurulu hemen toplantıya çağırması, şirketin finansal yönden kötü durumda bulunduğunu bütün açıklığıyla kurula anlatması, hatta bu konuda bir rapor vermesi, zararların sebeplerini (kaynaklarını) göstermesi ve tedavi çareleri önermesi gerekir, aksi halde yönetim kurulu sorumlu olur. Birinci fıkraya göre durum son yıllık bilançoya göre belirlenir. Söz konusu açık, bir ara bilançodan anlaşılabilir veya 378 inci maddeye göre çalışan komitenin vereceği raporlarda belirtilmişse, yönetim kurulu son yıllık bilanço beklememelidir. Kaybın varlığı birinci fıkranın işlemesi için yeterlidir. 378 inci maddeye göre erken teşhis ile görevli olanlar da durumu tespit edince yönetim kurulunu bilgilendirmelidir. Ancak, söz konusu kişi ve komitelerin sadece ikaz borçları vardır. Genel kurulu toplantıya çağırma yönetim kurulunun görevidir. Kötüleşme aylık hesaplardan anlaşıldığı takdirde, yıllık bilanço esaslarına göre bir ara bilanço çıkarılması da gerekebilir.

Yönetim kurulunun iyileştirici önlem önerilerini ilgili komitelerle birlikte oluşturması ve durumu açıklayıcı raporda bu komitelerin görüşlerine yer vermesi ratio legis gereğidir. Yönetim kurulunun, genel kurulu toplantıya çağırma görevini ihmâl etmesi halinde, bu kurulu azlık toplantıya çağırabilir.

İkinci fıkrâ: Son yıllık bilançodan, zararlar sebebiyle sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının üçte ikisinin karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, yönetim kurulunun çağırısı üzerine genel kurul iki karardan birini alabilir, (1) sermayenin üçte biri ile yetinme, yani sermayenin azaltılıp zararın bünye dışına atılması; (2) tamamlama. Bu iki karardan birini almamışsa anonim şirket sona erer. Tasarının genel kurulu bu seçenekler arasında tercih yapmaya zorlamasının sebebi, şirketin durumunu bir an önce açıklığa kavuşturmak düşüncesidir. Tamamlama ile, azaltılan sermaye kadar veya ondan fazla sermaye artırımı yapılması veya bilanço açıklarının pay sahiplerinin tümüne (Tasarı m. 421 (1), b.1) veya bazı pay sahipleri tarafından kapatılması ya da bazı alacaklıların alacaklarını silmesi kastedilmektedir. Tamamlamada oybirliği sağlanırsa her pay sahibi bilanço açığını

kapatacak parayı vermekle yükümlüdür. Bu yoldaki bir genel kurul kararı Tasarının 421 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci bendi anlamında bir belirli olaya özgü ek yüküm ihdas etmiş demektir. Bu ek yüküm ne sermaye konulması ne de borç verilmesi olmayıp karşılıksızdır. Oybirliği sağlanmamışsa bazı pay sahiplerinin kendi istekleriyle tamamlama yapmalarına engel yoktur. “Sermaye”, “kanunî yedek akçe” ve “son yıllık bilanço” kavramlarının anlamı birinci fıkranın gerekçesinde açıklanmıştır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra şirketin borca batık olması durumunda uygulanacak kuralları göstermektedir. “Borca batık olma” kavramı, şirket aktifleri -yıllık bilançoda olduğu gibi defter (iktisap) değerleriyle değil - fakat gerçek (olası satış değerleri) değerleriyle değerlemeye tâbi tutulsalar bile alacaklıların, alacaklarını alamamaları, yani şirketin borç ve taahhütlerini karşılayamaması demektir. Borca batık durumda olmanın işaretleri, yıllık bilançodan, aylık, üç aylık veya altı aylık hesap durumlarından, denetçinin, erken teşhis komitesinin raporlarından ve/veya yönetim (Tasarı m. 367) ile yönetim kurulunun belirlemelerinden ortaya çıkabilir. Böyle işaretler varsa, yönetim kurulu hem işletmenin devamı esasına göre hem de aktiflerin olası satış değerleri üzerinden bir ara bilanço düzenletip denetçiye verir. İki bilanço çıkarılmasının çeşitli yararları vardır. Varlıkların olası satış değerlerine göre çıkarılan bilanço şirketin iflâsı için yönetim kurulunun mahkemeye başvurmasına gerek olup olmadığını ortaya koyar. İsviçre öğretisinde işletmenin devamı esasına göre bilançonun incelikli çıkarılması gerektiği ileri sürülür.

Aktif ve pasiflerin işletmenin sürekliliğine göre değerlendirilmesi, faaliyetine devam edecek bir işletme esas alınarak değerlendirme yapılması demektir. Böyle bir değerlendirme işletmenin borca batık olma durumuna rağmen bazı olgular, beklentiler, etkisini yitiren sebepler dolayısıyla şirketin yaşama ümidinin var olup olmadığını ortaya koyar. Meselâ, bir şirketin kuruluşunun ilk yıllarında yaptığı yatırım dolayısıyla borca batık olmasına karşılık ileriki yıllarda kâr edebileceği olasılığının yüksek olması dolayısıyla uzman bir işletmeci tarafından farklı değerlendirilebilir. Bu tür bir değerlendirme yatırımların sonuçlarını da hesaba katar.

İsviçre öğretisinde, “işletmenin sürekliliği değeri”nin dikkate alınmasının gereksiz olduğu, olası satış değerlerine göre çıkarılan bilançonun işletmenin durumunu ortaya koyacağı eleştirisi yapılır. Bu iki bilançonun farklı sonuçlar vermesi, özellikle işletmenin sürekliliği esasına göre çıkarılan bilançonun olumlu, değerinin olumsuz olması halinde nasıl karara varılacağına da bir sorun olduğu düşünülebilir. Üçüncü fıkra ara bilançoların denetçi tarafından değerlendirilmesini şart koştuğundan gerçekçi olmayan beklentiler tehlikesinin bulunmadığı, bilançoları denetçinin tarafsızca yorumlayacağı, somut olaya göre üstün tutulması gerekeni belirleyeceği ve bu yönden ikinci bilançonun yararlı sonuçlar verebileceği düşünülmüştür. Tasarı hükmünün İsviçre ve İcra ve İflâs Kanununun sistemine üstün olan tarafı burasıdır.

Ara bilançoların incelenmesi ve değerlendirilmesi 397 nci ve devamı. maddelerde öngörülen ve niteliği 400 üncü maddede belirtilmiş bulunan denetçi tarafından yapılır. Denetçinin incelemesini ve önerilerini yedi gün içinde vermesi şartı hükme özellikle konulmuştur. Çünkü, yönetim bu rapora göre durumu mahkemeye bildirecek veya buna gerek görmeyecektir. Rapor mahkemenin kararlarına esas olur.

Hüküm, mahkeme başvuru zorunluluğunu ortadan kaldıracak bir yeniliği de içermektedir. Bu da, şirket alacaklılarından bazılarının, kendi alacaklarını, diğer alacaklıların alacaklarının sırasından sonraki sıraya gitmesini yazıyla kabul etmeleridir. Böyle bir taahhüt etkilerini iflâs halinde gösterir ve önceki alacaklar ödenmeden sona giden alacak garameye katılamaz. Bu taahhütlerin tutarı ara bilanço ile ortaya çıkan açığa eşitse, iflâs bildirimini zorunluğu yoktur. Başka bir deyişle, bu taahhütlerin tutarı, borca batıklığı ortadan

kaldırarak düzeydeyse, kısa vadeli olmayıp süreklilik arzeder nitelikteyse ve taahhütlerin yerine getirilmesi güç şartlara bağlanmamış ise mahkemeye bildirimde bulunulmaz. İsv. BK 725 (2)'ye 1991 reformunda giren bu hükümlerle şirketin kurtarılabilmesi şansının artırılması amaçlanmıştır. Şirket alacaklılarının aynı zamanda şirketin pay sahibi olmaları halinde, bunlar iflâs ile erteleme seçeneğini değerlendireceklerdir. Erteleme belli bir takvim gününe bağlı değildir. En erken erteleme tarihi böyle bir taahhütte bulunmamış alacaklıların alacaklarının sona ermiş veya temin edilmiş olduğu tarihtir. Erteleme bir anlamda istekle sırada en sona giderek şirketi iflâstan kurtarma, ertelemenin son bulunduğu tarihe kadar takas, mahsup ve takip yapmama anlamını taşır; yoksa alacaktan feragat edilmiş değildir. Bu beyan, zamanaşımına herhangi bir etkide bulunmaz.

b) İflâsın ertelenmesi

MADDE 377- (1) Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflâsın ertelenmesini isteyebilir. Bu hâlde İcra ve İflâs Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - İdare vazifeleri:

1. Şirketin mali durumunun bozulması halinde:

Madde 324 – Son yıllık bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, idare meclisi derhal toplanarak durumu umumi heyete bildirir.

Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa idare meclisi aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilançosu tanzim eder. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, umumi heyet bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile iktifaya karar vermediği takdirde şirket feshedilmiş sayılır. Şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflâsına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflâs kararını tehir edebilir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tetbirleri alır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 377 nci maddesi hakkında yapılan görüşmede, Yargıtay 19 uncu Hukuk Dairesinin önerisi aynen kabul edilerek iflâsın ertelenmesinin 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 17a ile 17b maddelerine bırakılması, ancak Tasarı

metninde yer alan bazı yararlı unsurların İcra ve İflâs Kanununun anılan maddelerinde yapılacak değişiklikle kullanılması uygun görülmüştür. Bu sebeple iflâsın ertelenmesinin anılan hükümlere tabi olduğu belirtilmiştir. Bu değişikliğin Türk Ticaret Kanununun Uygulanması ve Yürürlüğü Hakkındaki Kanunla gerçekleştirilmesinin doğru olacağı düşünülmektedir. Bu değişiklikle madde tek fıkra hâlinde kabul edilmiştir. Alt Komisyonca yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 377 - İflâsın ertelenmesine ilişkin 377 nci madde dört temel kural içermektedir. Bunlardan birincisi bir iyileştirme projesi bağlamında iflâsın ertelenmesidir. İkinci kural, iyileştirme projesinin emredici nitelikteki içeriği ile ilgilidir. Projede Kanunun 376 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen denetçi önerilerinin yer alması ve bu önerilere uygun gerçekçi kaynakların gösterilmiş olması şarttır. Denetçinin önerilerinin Kanunun 378 inci maddesinde düzenlenen erken teşhis komitesinin önerileri dikkate alınarak hazırlanmış olmalıdır. Proje sahipleri bir tarafa bırakıp kendi önerilerini projeye koyamazlar. Ayrıca projenin önerilerinin gerçekleştirilmesi için gerekli nesnel kaynakları göstermesi ve bunlar içinde özkaynakların da bulunması gereklidir. Kanun, iflâs konumunda bulunan bir anonim şirketin özkaynak sağlanarak, yani paysahiplerinin sermaye, hatta nakdî sermaye katkılarıyla bu konumdan çıkabileceği düşüncesinden hareket etmiştir. Fedakârlık paysahiplerinden gelmelidir. Aksi halde erteleme alacaklıları oyalayan bir araca dönüşür. Hükümde İcra ve İflâs Kanununun 179 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmüne gönderme yapılmıştır. Bunun birinci sebebi her iki hükmün birlikte uygulanmasını sağlamak, ikincisi ise İcra ve İflâs Kanununda proje için aranan şartların Ticaret Kanunu için de geçerli olduğunu belirtmektir. Üçüncü kural uyarınca Mahkeme iflâsın ertelenmesi talebi üzerine kayıymı derhal atamalıdır. Kararla şirket müflis hâle gelir. Dördüncü kural, erteleme halinde mahkemenin maddenin üçüncü cümlesindeki önlemleri alması ve kayıymın her üç ayda bir rapor vermesidir.

Üçüncü fıkra: Hüküm erteleme talebinin alacaklıdan gelmesi halinde de denetçinin raporunun esas alınacağını belirterek raporun önemini vurgulamaktadır.

4. Riskin erken saptanması ve yönetimi

MADDE 378- (1) Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir.

(2) Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yolların.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 378 - Hüküm, hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerde kurumsal yönetim ilkelerinin bir uygulamasıdır. Tüm anonim şirketler için öngörülmüş bulunan finans denetimi (Tasarının 375 inci maddesinin (c) bendi) ve denetim komitesi (auditing committee) yanında bir diğer iç kontrol mekanizmasıdır. Bu komitenin denetim komitesinden farkı denetim komitesinin yönetimi gözetim altında tutmasına karşılık bu komitenin sadece risklere odaklanmasıdır. Ayrıca denetim geçmişe yönelik bir inceleme olduğu halde, risk teşhisi gelecek ve geleceğin yorumuyla ilgilidir. Denetimin yönetilmesi söz konusu olmadığı halde, risk yönetilebilir ve yönetilmelidir. Amaç, yönetimi, yönetim kurulunu ve genel kurulu devamlı uyanıklık (teyakkuz) altında tutmak, gereğinde organlarca derhal etkili önlemlerin alınmasını sağlamaktır. Bu sebeple komite sorumluluk sisteminin merkezinde yer alır. Kanun erken uyarı sistemine istisnaî bir önem verdiği için bu konuda denetçileri de özel olarak görevlendirmiştir. Bu önem 398 inci maddenin ikinci fıkrasının son cümlesiyle, dördüncü fıkrasından, 402 nci maddenin son fıkrasından ve 403 üncü maddenin ikinci fıkrasından açıkça anlaşılmaktadır. Tehlikelerin erken teşhisi komitesi, bazı yönetim kurulu üyelerinin görevlendirilmeleri suretiyle kurulabileceği gibi, tamamen üçüncü kişilerden de oluşabilir. Komitenin yönetim kurulu üyelerinden meydana gelmesi veya bu üyelerinden bir kaçının da komitede bulunması halinde Amerika Birleşik Devletleri'nde geçerli olan board sisteminde executive/non-executive üye ayırımına benzer bir durum ortaya çıkabilir. Denetçinin bir diğer önemli görevi de gereklilik ortaya çıktığı takdirde komitenin kurulması, hisse senetleri borsada işlem görmeyen bir şirketten de istemesidir. Hüküm bu suretle kurulan komitenin ilk raporunu ne zaman vereceğini de belirlemiştir.

Komitenin iki ayda bir yönetim kuruluna hükmün amacına ve ruhuna uygun rapor vermesi gerekir. Kanun tehlikelerin erken teşhisi komitesine aynı zamanda bir iç denetim komitesinin görevlerini de yüklemektedir. Bu sebeple halka açık şirketlerde bu komitenin bir tarafsız yönetim kurulunun başkanlığında çalışması doğru olur. Diğer taraftan, kurumsal yönetim kuralları uyarınca kurulması gereken "atamalar komitesi" ile "ücretler-finanans haklar-menfaatler komitesi"ne (enumeration committee) Kanun yer vermemiştir. Bunun sebebi, tarafsız üye uygulamasında olduğu gibi bu iki komitenin de (ihtiyaç halinde) Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kurulması gerektiğidir. Çünkü, her iki komite de pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için önerilmiştir ve uygulaması da bu şirketlerde yapılmaktadır. Komiteleri bütün anonim şirketlere teşmil eden bir uygulama henüz dünyada mevcut değildir.

5. Şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin olarak kabul etmesi

a) Genel olarak

MADDE 379- (1) Bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez. Bu hüküm, bir üçüncü kişinin kendi adına, ancak şirket hesabına iktisap ya da rehin olarak kabul ettiği paylar için de geçerlidir.

(2) Payların birinci fıkra hükmüne göre iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesi için, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şarttır. En çok beş yıl için geçerli olacak bu yetkide, iktisap veya rehin olarak kabul edilecek payların itibarî değer sayıları belirtilerek toplam itibarî değerleriyle söz konusu edilecek paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı gösterilir. Her izin talebinde yönetim kurulu kanuni şartların gerçekleştiğini belirtir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralardaki şartlara ek olarak, iktisap edilecek payların bedelleri düşüldükten sonra, kalan şirket net aktifi, en az esas veya çıkarılmış sermaye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olmalıdır.

(4) Yukarıdaki hükümler uyarınca, sadece, bedellerinin tümü ödenmiş bulunan paylar iktisap edilebilir.

(5) Yukarıdaki fıkralarda yer alan hükümler, ana şirketin paylarının yavru şirket tarafından iktisabı hâlinde de uygulanır. Pay senetleri borsada işlem gören şirketler hakkında, Sermaye Piyasası Kurulu şeffaflık ilkeleri ile fiyata ilişkin kurallar yönünden gerekli düzenlemeleri yapar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Şirketin kendi hisse senetlerini satın alması:

Madde 329 – Şirket, kendi hisse senetlerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran akitler hükümsüzdür. Şu kadar ki; aşağıda gösterilen akitler bu hükümden müstesnadır:

1. Hisse senetleri şirketin sermayesinin azaltılmasına dair bir karara dayanılarak devralınmışsa;

2. Hisse senetleri şirketin kurulması veya esas sermayesinin çoğaltılması dolayısıyla vakı olan iştirak taahhüdünden başka bir sebepten doğan şirket alacaklarının ödenmesi maksadıyla devralınmışsa;

3. Hisse senetleri bir mamelekin veya işletmenin borç ve alacaklarıyla beraber temellük edilmesi neticesinde şirkete geçmişse;

4. Hisse senetlerinin devir veya rehin alınması keyfiyeti esas mukaveleye göre şirket konusuna giren muamelelerden ise;

5. Hisse senetleri idare meclisi azaları, müdürler ve memurlar tarafından kendilerine bu sıfatla düşen mükellefiyetlere karşı rehin olarak yatırılmış ise;

6. Temellük ivazsız ise.

Devr alınan hisse senetleri, 1 numaralı bentte yazılı halde derhal imha edilir ve bu hususta tutulan zabıt ticaret siciline verilir. Diğer hallerde bu senetler ilk fırsatta tekrar elden çıkarılır.

Bu muameleler yıllık raporda gösterilir. Şirketçe devralınan payların umumi heyette temsili caiz değildir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 379 uncu maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Payların birinci fıkra hükmüne göre iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesi için, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirilmesi şarttır. En çok beş yıl için geçerli olacak bu yetkide, iktisap veya rehin olarak kabul edilecek payların itibarî değer sayıları belirtilerek toplam itibarî değerleriyle söz konusu edilecek paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı gösterilir. Her izin talebinde yönetim kurulu kanuni şartların gerçekleştiğini belirtir.”

Önerge gerekçesi

Tasarının 379 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan on sekiz aylık yetki süresi 77/91/AET sayılı 2 nci Yönergenin 2006 yılında yapılan değişiklikle beş yıla çıkarılmış olduğu için bu değişiklik 379 uncu maddeye yansıtılmıştır

GEREKÇE

Madde 379 - AET'nin şirketlere ilişkin 77/91 sayılı İkinci Yönergesini hukukumuzaya yansıtan, Tasarının 379/387 nci maddeleri bir bütün halinde değerlendirildiğinde (bir reform niteliği taşıyan) şu yenilikler belirlenebilir. (1) Her anonim şirket, genel kurulunun yönetim kuruluna verdiği yetkiye dayanarak sermayesinin yüzde onunu aşmamak şartı ile, kendi paylarını iktisap ve rehin olarak kabul edebilir. Genel kurulun yetkilendirmesi onsekiz aylık bir süre için geçerli olduğu ve sürekli bir şekilde yenilenebildiği için, yasağın -kural olarak - sermayenin yüzde doksananı oluşturan paylar için geçerli olduğu, yüzde on oranında payın “yasak dışı” olduğu söylenebilir. (2) Şirket, yakın ve ciddi bir kaybı önlemek amacıyla kendi paylarını genel kurulun yetkilendirme kararı olmadan da serbestçe iktisap edebilir. (3) Şirket bu iki büyük istisnaya ek olarak Kanunun 382 nci maddesinde sınırlı sayı (numerus clausus) öngörülmüş bulunan istisnaların varlığında da paylarını

iktisap edebilir. (4) İvazsız iktisaplar, yavru şirketin ana şirketin paylarını iktisabı hali de dahil olmak üzere, serbesttir. Yasağa ilişkin hükümler emredicidir. İktisap şeffaflık ve bilgi ve hesap verme uyarınca yükümlülüklerle bağlanmıştır. Yönetim kurulunun görevi olan bilgi verme yükümü, hem kamuyu aydınlatma hem de kurumsal yönetim kurallarının gereğidir. Yasak senede bağlanmış olsun olmasın, nama, hamiline, gerçek nama ve bağlı-nama yazılı paylar için uygulanır. Yasağın, pay senedi ile değiştirilebilir tahvilleri ve şarta bağlı sermaye artırımında (Tasarı m. 463) söz konusu olan değiştirme ve alım haklarını ve diğer benzeri halleri içerip içermediği gibi tartışmalı olan konular öğretiyi açıktır. Bu konudaki katı kanunî düzenlemelerin uygulamada sıkıntılara sebep olabileceği ve hukukun gelişimini önleyebileceği düşüncesi ile hareket edilmiştir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra bir taraftan ivazlı iktisap yasağını koymakta, diğer taraftan da yasağı şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin yüzde onunu aşan iktisap ve rehin hallerine özgülemektedir. Yukarıda genel olarak verilen bilgide de belirtildiği gibi şirket ikinci fıkrada öngörülen şartlara uymak kaydıyla, sermayesinin yüzde onuna kadar kendi paylarını iktisap ve rehin olarak kabul edebilir. Burada söz konusu olan itibarî değerdir. Yoksa, yetkilendirmeye bağlı “yasak dışı” yüzde on, pazar değeri veya borsa değeri olarak anlaşılabilir. Başka bir deyişle, ikinci fıkradaki yetkilendirme çerçevesinde, yüzde on oranının altında kalan ivazlı iktisap ve payların rehin olarak kabulünde yasak kalkmaktadır. Bu orana kadar iktisap edilmiş hisse senetlerinin elden çıkarılması zorunluğu da yoktur. Yasak bir üçüncü kişinin kendi adına ancak şirket hesabına iktisap veya rehin olarak kabul ettiği payları da kapsar.

İkinci fıkra: İkinci fıkra serbest yüzdeye ilişkin yetki şartını düzenlemektedir. Serbest yüzde için genel kurul yönetim kurulunu yetkilendirmelidir. Genel kurul bu konuda başkasını yetkilendiremez. Yönetim kurulunun aldığı yetkiyi devredip devredemeyeceği öğretiyi açıktır. Yetki en çok onsekiz ay için verilebilir. Yönetim kurulunun yetkiyi isteyebilmesi için (381 inci maddede yer alan) somut ve yakın bir tarihte ortaya çıkabilecek bir tehlikeye veya kayba işaret etmesi vb. bir duruma ilişkin bir sebep göstermesi şart değildir; yetki, hiçbir sebep gösterilmeden sadece gereğinde kullanılmak üzere istenebilir. Ancak, genel kurul yetkinin kullanılmasını belli amaçlara bağlayabilir. Genel kurulun belirleyeceği amaç (yetkiyi kullanma sebebi) kanuna, ahlâka ve adâba aykırı ve borsa ticareti yapmaya yönelik olamaz. Alm. POK 71, b.8 paragrafında genel kurulun verdiği iznin amacının borsa ticareti olamayacağı açıkça ifade edilmiştir. Tasarıda böyle bir açıklık bulunmamasının sebebi, Alman hükmünün hem gereksiz olması hem de yanlış yorumlara müsait bulunmasıdır. Yetkiye dayalı iktisabın sebebi şirketin, pay sahiplerinin ve çalışanlarının korunmasıdır; yoksa yüzde on serbestisi şirkete kazanç sağlanması amacıyla öngörülmemiştir. Yasağın sadece borsa ticaretine özgülenmesi, diğer kazanca yönelik iktisapların caiz olduğu anlayışına destek verebilirdi. Diğer yandan, borsa ticareti yasağı doğal olup, hükmün amaçsal içeriğine dahildir. Verilen yetkide iktisap olunacak veya rehin olarak kabul edilecek payların toplam nominal değeri ve iktisapta ödenecek paranın alt ve üst sınırı gösterilir. Yönetim kurulu her izin talebinde gerekli kanunî şartların mevcut olduğunu, özellikle hisse senetlerinin bedellerinin karşılanacağı kaynağın durumunun hükmün üçüncü fıkrasındaki hesaba uygun bulunduğunu açıklaması ve kanıtlaması gerekir.

Bu serbesti şirkete kendi hisse senetlerini iktisap ve rehin olarak kabul etmede geniş yetki verir ve oyun alanı bırakır. Söz konusu serbesti, hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerde çoğu kez “manupule” edilmiş nitelik taşıyan ya da gelip geçici olmakla beraber, şirkete zarar veren kur yükselme ve alçalmalarına veya özvarlığı yüksek şirketlerde arzu edilmeyen kur çıkışlarına sebep olan durumlara engel olunmasına ve gereğinde şirketin

“market-maker” rolü oynayabilmesine olanak sağlayan etkin bir araçtır. Ancak, serbest yüzde, sadece özsermayenin finansmanında esneklik sağlamak, “market-maker”lik yapmak amacıyla kullanılmaz. Bu istisnanın diğer bir çok kullanıma alanı yanında, şarta bağlı sermaye artırımının icrasında da rolü vardır.

Üçüncü fıkra: İktisap edilecek hisse senetlerinin bedeli şirketin net aktifinden ödenebilir. Net aktif şirket sermayesini aşan malvarlığı değeridir. “Kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçeler” ibaresiyle şirketin iradesiyle ayrılmış bulunan, esas sözleşmesel ve olağanüstü yedek akçeler ile kanunî yedek akçelerin kullanılabilir bölümü ve geçen yıllardan aktarılan kâr kastedilmiştir. Yeniden değerlendirme fonu kapsam dışıdır. Gerçi net aktif içinde gizli yedek akçeler de yer alabilir, ancak bu tür yedek akçelerin kullanılabilir hâle getirilmesi yedeği açık duruma getirici işlemleri gerektirir. Kanun bütün net aktifin bu iktisaba kullanılmasına izin vermemiştir.

İktisap edilecek paylar için ödenecek bedel çıkarıldıktan sonra, şirket gene net aktife sahip bulunmalı ve bu net aktifin tutarı, esas sermaye veya çıkarılmış sermaye ile “dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçeler toplamı kadar” olmalıdır. Dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçeler, inter alia, Kanunun 519 uncu maddenin üçüncü fıkrasında harcama yeri belirtilmiş kanunî yedek akçeler, yeniden değerlendirme fonu (m. 520.1) maddede öngörülen çalışanlar ve işçiler yararına yedek akçeler ile harcanma yerleri belirlenmiş yedek akçelerdir.

Dördüncü fıkra: Şirketin kendisine karşı borçlu olması ve Tasarının 482 nci ve devamı hükümlerinin tehdidi altında bulunması düşünülemez. Bu sebeple dördüncü fıkra öngörülmüştür.

Beşinci fıkra: Beşinci fıkrada, maddenin birinci ilâ dördüncü fıkralarının, bir yavru şirketin ana şirketin paylarını iktisabı halinde de uygulanacağı açıkça belirterek öğretilen tartışmalar ile uygulamadaki tereddütlerin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Tasarı 379 uncu maddeye aykırı olarak iktisap edilen payların ve kurulan rehlin yazgısı hakkında bir hükme bilinçli olarak yer vermemiştir, sadece 385 inci maddede aykırı iktisap halinde elden çıkarma zorunluğu öngörülmüştür. Bu hükmün işlemin geçersizliği görüşünü devre dışı bıraktığı yorumu yabancı öğretide genel kabul görmektedir. Ancak sorunun çözümü öğretiyeye ve mahkeme kararlarına aittir. Zaten yabancı öğretide de işlem geçerli sayılmamakla birlikte ifanın gerçekleşmesi halinde temel işlemin durumu çok tartışmalıdır. Hükümde aynı zamanda, hisse senetleri borsada işlem gören şirketler yönünden SPK’nın gerekli düzenlemeleri yapmasına yetki verilerek esneklik sağlanmıştır. Bu hüküm, vergi düzenlemelerini gerektirir.

Diğer yandan, 384 üncü maddenin son cümlesinden açıkça anlaşıldığı üzere, bu maddeye uyularak iktisap edilen payların elden çıkarılması zorunluğu yoktur. Ancak şirketin şartları uygun bulması halinde bu payları devretmesine bir engel bulunmamaktadır.

Tasarının 379 uncu maddesi uyarınca iktisap edilen payların belli bir süre içinde elden çıkarılması zorunluğuna ilişkin bir hüküm öngörmemiş olmasının sebebi, bu payların iktisap edilmesi amacının kanunen belirtilmemiş bulunmasıdır. İktisap ihtiyacı çok çeşitli sebeplerden doğabilir ve mezkûr payların elde tutulması, ihtiyaç tatmin edilmedikçe veya sebep ortadan kalkmadıkça gerekli görülebilir. Elden çıkarma zorunluğu hakkındaki hüküm yüzde on serbestisinin amacı ile bağdaşmazdı. Genel kurul yetkilendirmeyi belirli bir amaç bağlamında yaparken veya böyle bir amaç sınırlamasına gitmeden elden çıkarma süresini gösterebilir ya da söz konusu payların hangi hallerde elden çıkarılması gerektiğini kararında belirtebilir. İktisap edilmiş payların pahasılarına de satışı mümkündür. Bu halde 357 nci ve gereğinde 358 inci maddedeki yasağın uygulanacağı şüphesizdir.

b) Kanuna karşı hile

MADDE 380- (1) Paylarının iktisap edilmesi amacıyla, şirketin başka bir kişiyle yaptığı, konusu avans, ödünç veya teminat verilmesi olan hukuki işlemler batıldır. Bu butlan hükmü, kredi ve finans kurumlarının işletme konuları içine giren işlemlere ve şirketin veya onun bağlı şirketlerinin çalışanlarına, şirketin paylarını iktisap edebilmeleri için, avans, ödünç ve teminat verilmesine ilişkin hukuki işlemlere uygulanmaz. Ancak, bu istisnai işlemler, şirketin, kanuna ve esas sözleşmesine göre ayırmak zorunda bulunduğu yedek akçeleri azaltıyor veya 519 uncu maddede düzenlenen yedek akçelerin harcanmalarına ilişkin kuralları ihlal ediyor ve şirketin 520 nci maddede öngörülen yedek akçeyi ayırmasına imkân bırakmıyorsa, geçersizdir.

(2) Ayrıca, şirket ile üçüncü kişi arasında yapılmış bulunan ve bu kişiye, şirketin kendi paylarını; şirketin, şirkete bağlı bir şirketin veya şirketin paylarının çoğunluğuna sahip olduğu şirketin hesabına alma hakkı tanıyan ya da böyle bir yükümlülük öngören bir düzenleme, eğer bu payları şirket alsaydı işlem 379 uncu maddeye aykırı kabul edilecek idiyse batıldır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 380 inci maddesinin madde başlığında yer alan “Kanuna karşı hile” ibaresi “Kanunu dolanma” olarak değiştirilmiş; ancak, yapılan bu değişiklik 356 ncı maddede bahsedildiği üzere Komisyonumuzca benimsenmeyerek “Kanuna karşı hile” olarak kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 380 - Birinci fıkra: Birinci fıkra bir anonim şirketin, kendi paylarını başkasının, yani üçüncü bir kişinin satın alabilmesi için onu finanse etmesine, onu ödünç veya teminat vererek veya diğer araçlarla desteklemesine, ona yardımcı olmasına yönelik hukukî işlemleri bâtil sayarak, 379 uncu maddenin etkisiz kalmasını ve dolanılmasını engellemeyi amaçlamaktadır. Hüküm bu türlü bir desteği, kendi paylarını (pay senetlerini) dolaylı olarak kendisinin alması şeklinde kabul etmektedir. Bu sebeple söz konusu işlemleri kenar başlığında kanunu dolanma olarak nitelendirmektedir. Hükümün kaynağı AET'nin 77/91 sayılı ve 13/12/1976 tarihli şirketlere ilişkin İkinci Yönergesidir. “Konusu avans, ödünç

veya teminat verilmesi olan” ibaresinin geniş olarak yorumlanması ratio legis gereğidir. İbare söz konusu işlemlerin bütün türlerini kapsar. Hükümdeki “başka kişi” ibaresi de geniş anlamı olup pay sahiplerini, yönetimde çalışanları kurul üyelerini ve üçüncü kişileri ifade eder. Ancak, fıkranın ikinci cümlesinde sayılanlar “üçüncü kişi”den istisna edilmişlerdir.

Hükümün uygulanabilmesi için yasaklanan işlemin, şirketin hisse senetlerinin alınmasını amaçlaması yeterlidir. Bunun bir anlaşmaya bağlanması gerekli olmadığı gibi, iktisap işleminin kredinin, avansın veya teminatın verilmesinden önce sağlanması veya sağlanmış olması da şart değildir; daha sonra elde edilen amaç uyuşması da hükümün kapsamındadır. Yani iktisaptan sonra, amaç beraberliği sağlanarak yapılan ödemeler ile verilen teminatlar ve garantiler de dolanı gerçekleştirir. Hükümde destek işlemi bütöl sayılmış, ancak iktisap işleminin, yani dolanın hukukî sonucu gösterilmemiştir. Bu sorun öğreti ile yargı kararlarında çözüme bırakılmıştır. Yabancı öğretilerde geçersizliğin temel işlemi içermesine rağmen, ifa işlemi etkilemediği, işlem henüz ifa edilmemişse ifa talebinde bulunulmayacağı, ifa halinde sebepsiz zenginleşme hükümlerinin uygulanması icap ettiği görüşü savunulur.

Birinci fıkra, geçerli olan avans, ödünç ve teminat işlemlerini göstermiştir. Bunlardan birincisi kredi ve finans kurumlarının işletme konuları gereği devamlı olarak yaptıkları işlemlerdir. Ancak, bankaların yönetim kurulu üyelerine, yönetim mensuplarına ve pay sahiplerine verecekleri kredileri şartlara bağlayan hükümler dolanı yaratabilir. İkinci istisna hukukumuzda yenidir ve şirketin çalışanlarının şirketin ve bağlı şirketlerin paylarını iktisap edebilmelerini kolaylaştırmak amacıyla tanınmıştır. Ancak, istisnaî işlemlerin geçerli olarak yapılabilmesi bir şarta bağlanmıştır. Bu şart şirketin desteği serbest malvarlığından sağlanmasıdır.

Tasarı söz konusu destek işlemini şirketin kendi paylarını iktisap etmesine eş bir işlem olarak varsaymıştır. Şirket, kendi paylarını iktisap etseydi, Kanunun 520 nci maddesindeki yedek akçeyi ayıracaktı. Burada bu yedek akçeyi ayırmayacak ancak bir hesap yapacaktı. Söz konusu yedek akçe sermayeden iade anlamı taşımadan, ve kanunen ya da esas sözleşme uyarınca ayrılması gerekli olup, pay sahiplerinin tasarrufuna bırakılmamış bulunan yedek akçelere dokunmadan ayrılabiliriyorsa destek istemi geçerlidir. Aksi halde bütöldür. Bu hesap zihinsel olarak yapılacak yoksa kullanılan yedek akçe ayrılmayacaktır. “Hükümdeki pay sahiplerine ödeme yapmak için kullanılamayacak” ibaresi ile harcanması, kanunen ve esas sözleşme ile bir amaca bağlanmış yedek akçeler kastedilmiştir. “Ödeme yapmak” terimi, kâr olarak dağıtmak, sermayeye ekleyerek bedelsiz pay vermek ve benzeri ödemeleri kapsar.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, payları iktisap edilecek şirket ile diğer bir kişi arasındaki 379 uncu maddeye aykırı olarak kurulan dolaylı temsil ilişkisinin butlanını hükme bağlamaktadır. Bunun için diğer kişi diğer bir şirketin hisse senetlerini bu şirketin veya ona bağlı veya paylarının çoğunluğuna sahip olduğu bir şirketin hesabına alarak veya böyle bir yükümlülük altına girerek 379 uncu maddede öngörülen yasağı dolanmalıdır. Geçersizlik taraflar arasındaki vekâlet ilişkisini ve diğer bir iç ilişkiyi kapsar ve dolaylı temsile dayanan talebin ileri sürülmesine olanak vermez.

c) Yakın ve ciddi bir kaybın önlenmesi

MADDE 381- (1) Bir şirket, yakın ve ciddi bir kayıptan kaçınmak için gerekli olduğu takdirde, kendi paylarını, 379 uncu maddeye göre genel kurulun yetkilendirmeye ilişkin kararı olmadan da iktisap edebilir.

(2) Payların bu yolla iktisabı hâlinde yönetim kurulu ilk genel kurula;

- a) İktisabın sebep ve amacı,**
- b) İktisap edilen payların sayıları, itibarî değerlerinin toplamı ve sermayenin ne kadarını temsil ettiği,**
- c) Bedeli ve ödeme şartları, hakkında yazılı bilgi verir.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 381 - Birinci fıkra: Bu fıkra, ekinde 379 uncu maddenin ikinci fıkrası uyarınca alınmış bir yetkinin bulunmaması halinde, bir anonim şirketin kendi paylarını iktisap edebileceği ayrık bir durumu düzenlemektedir. Bu bir anonim şirketin kendi paylarını iktisap etmemesi halinde, şirket yönünden, yakın ve ciddi bir kaybın söz konusu olması durumudur. Yakın ve ciddi tehlikenin hemen akla gelen örnekleri, şirketin, kendi paylarını iktisap edememesi durumunda borca batık bir kişiden alacağın tahsil edilememesi, hisse senetlerinin borsada anî düşmesi veya düşebilecek durumda bulunması, şirket hakimiyetinin başka bir grubun eline geçmesi veya geçecek olmasıdır. Kanun haklı ve doğru olarak, yakın ve ciddi bir kaybın, bir şirketin kendi paylarını iktisabının sakıncalarının çok üstünde olabileceğini görmüş ve bunu önlemek amacıyla istisnaya yer vermiştir. Bir anonim şirketin kendi paylarını iktisap etmesinden doğabilecek sakıncaların sonuçları zamanla ortadan kalkabilir, ancak, hakimiyetin başkalarının eline geçmesinden, şirketin borsada çökmesinden veya büyük bir malvarlığı zararına uğramasından doğan sonuçlar kalıcı olur. Hükümdeki “yakın” sözcüğü, hem doğrudan hem de sonuçlarını hemen doğurabilecek kaybı ifade eder. “Kayıp” sözcüğü daha geniş olduğu için kullanılmış olup zararı da kapsar. “Zarar”, borçlar hukuku anlamında malvarlığı eksilmesi veya artmanın önlenmesi olup, dardır. Kayıp ise şirketi, pay sahiplerini, önemli bir yatırımı, pazar payını etkileyebilecek olumsuz herhangi bir sonuçtur. Hüküm bir tehlike halini dikkate aldığından yetkiyi aramamıştır.

İkinci fıkra: Alımı yapan yönetim kurulunun, ilk genel kurul toplantısına hükmün ikinci fıkrasında sıralanan bilgileri yazılı olarak sunması şeffaflık ve kurumsal yönetim ilkelerinin gereğidir.

d) İstisnalar

MADDE 382- (1) Bir şirket, 379 uncu madde hükümleri ile bağlı olmaksızın;

- a) Esas veya çıkarılmış sermayesinin azaltılmasına ilişkin 473 ilâ 475 inci madde hükümlerini uyguluyorsa,**
- b) Küllî halefiyet kuralının gereğiyle,**

- c) Bir kanuni satın alma yükümünden doğuyorsa,
d) Bedellerinin tümü ödenmiş olmak şartıyla ve cebrî icradan, bir şirket alacağına tahsili amacına yönelikse,
e) Şirket, menkul kıymetler şirketiye, kendi paylarını iktisap edebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Şirketin kendi hisse senetlerini satın alması:

Madde 329 – Şirket, kendi hisse senetlerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran akitler hükümsüzdür. Şu kadar ki; aşağıda gösterilen akitler bu hükümden müstesnadır:

1. Hisse senetleri şirketin sermayesinin azaltılmasına dair bir karara dayanarak devralınmışsa;
2. Hisse senetleri şirketin kurulması veya esas sermayesinin çoğaltılması dolayısıyla vakı olan iştirak taahhüdünden başka bir sebepten doğan şirket alacaklarının ödenmesi maksadıyla devralınmışsa;
3. Hisse senetleri bir mamelekin veya işletmenin borç ve alacaklarıyla beraber temellük edilmesi neticesinde şirkete geçmişse;
4. Hisse senetlerinin devir veya rehin alınması keyfiyeti esas mukaveleye göre şirket konusuna giren muamelelerden ise;
5. Hisse senetleri idare meclisi azaları, müdürler ve memurlar tarafından kendilerine bu sıfatla düşen mükellefiyetlere karşı rehin olarak yatırılmış ise;
6. Temellük ivazsız ise.

Devralınan hisse senetleri, 1 numaralı bentte yazılı halde derhal imha edilir ve bu hususta tutulan zabıt ticaret siciline verilir. Diğer hallerde bu senetler ilk fırsatta tekrar elden çıkarılır.

Bu muameleler yıllık raporda gösterilir. Şirketçe devralınan payların umumi heyette temsili caiz değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 382 nci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış, yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

382 nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi, 77/91/AET sayılı ve 13 Aralık 1976 tarihli Konseyin ikinci yönergesine uygun olarak sadece menkul kıymetler yatırım şirketlerine özgülenmiştir. Tasarıda yer alan ve şirketin iştirak konusuna vurgu yapan ifadenin uygulamada geniş yorumlanabileceği düşünülmüştür. Oysa anılan yönerge sadece menkul kıymetler yatırım şirketine özgülenen bir istisna getirmektedir.

GEREKÇE

Madde 382 - Bu madde yasağın istisnalarını düzenlemektedir. Hüküm 6762 sayılı Kanunun 329 uncu maddesi ile bir çok noktada benzerlikler gösterir. Bu maddenin Tasarının 379 ve 381 inci maddelerinden farkı belirli hallere özgülünmüş olmasıdır.

Birinci bendde şirketin, fazla sermayeyi iade amacıyla, sermaye azaltması düzenlenmiştir. Hüküm uyarınca, şirket iadeye (itfaya) tâbi payları pay sahiplerinden satın alır ve itfa eder veya zararı gidermek amacıyla itfa eder. Tasarının 473 ilâ 475 inci maddelerinin gerekçelerine bakılmalıdır.

İkinci bend, birleşme, bölünme ve mirasla intikal gibi yollarla iktisap edilen paylar hakkındadır. Hükümün kısmi küllî halefiyeti de kapsadığı şüphesizdir.

Üçüncü bend, Özelleştirme Kanunu veya diğer bir kanunun herhangi bir hükmü dolayısıyla iktisap edilen paylara dairdir.

Dördüncü bendde düzenlenen varsayımda şirket bir alacağını tahsil edememiştir; borçlunun elinde şirketin kendi payları vardır ve cebri icrada satılmaktadır. Bu payların bedellerinin tümü ödenmişse şirket bunları cebri icradan iktisap edip ihale bedeli ile alacağını mahsup edebilir.

e) İvazsız iktisap

MADDE 383- (1) Bir şirket, bedellerinin tamamı ödenmiş olmak şartıyla, kendi paylarını ivazsız iktisap edebilir.

(2) Birinci fıkra hükmü, yavru şirket, ana şirketin paylarını ivazsız iktisap ettiği takdirde de kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Şirketin kendi hisse senetlerini satın alması:

Madde 329 – *Şirket, kendi hisse senetlerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran akitler hükümsüzdür. Şu kadar ki; aşağıda gösterilen akitler bu hükümden müstesnadır:*

6. Temellük ivazsız ise.

Devralınan hisse senetleri, 1 numaralı bentte yazılı halde derhal imha edilir ve bu hususta tutulan zabıt ticaret siciline verilir. Diğer hallerde bu senetler ilk fırsatta tekrar elden çıkarılır.

Bu muameleler yıllık raporda gösterilir. Şirketçe devralınan payların umumi heyette temsili caiz değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 383 - Bir şirket kendi paylarını bağış ve vasiyetname yolu ile ivazsız, yani karşılıksız iktisap ederse yasağa bağlı kalmak doğru olmaz. Aynı şekilde bir yavru şirket ana şirketin paylarını ivazsız olarak edinebilir.

f) Elden çıkarma

MADDE 384- (1) 382 nci maddenin (b) ilâ (d) bentleri ve 383 üncü madde hükümlerine göre, iktisap edilen paylar, şirket için herhangi bir kayba yol açmadan devirleri mümkün olur olmaz ve her hâlde iktisaplarından itibaren üç yıl içinde elden çıkarılırlar; meğerki, şirketin ve yavru şirketin sahip oldukları bu payların toplamı şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin yüzde onunu aşmasın.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Şirketin kendi hisse senetlerini satın alması:

Madde 329 – *Şirket, kendi hisse senetlerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran akitler hükümsüzdür. Şu kadar ki; aşağıda gösterilen akitler bu hükümden müstesnadır:*

1. Hisse senetleri şirketin sermayesinin azaltılmasına dair bir karara dayanılarak devralınmışsa;

2. Hisse senetleri şirketin kurulması veya esas sermayesinin çoğaltılması dolayısıyla vakı olan iştirak taahhüdünden başka bir sebepten doğan şirket alacaklarının ödenmesi maksadiyle devralınmışsa;

3. Hisse senetleri bir mamelekin veya işletmenin borç ve alacaklarıyla beraber temellük edilmesi neticesinde şirkete geçmişse;

4. Hisse senetlerinin devir veya rehin alınması keyfiyeti esas mukaveleye göre şirket konusuna giren muamelelerden ise;

5. Hisse senetleri idare meclisi azaları, müdürler ve memurlar tarafından kendilerine bu sıfatla düşen mükellefiyetlere karşı rehin olarak yatırılmış ise;

6. Temellük ivazsız ise.

Devralınan hisse senetleri, 1 numaralı bentte yazılı halde derhal imha edilir ve bu hususta tutulan zabıt ticaret siciline verilir. Diğer hallerde bu senetler ilk fırsatta tekrar elden çıkarılır.

Bu muameleler yıllık raporda gösterilir. Şirketçe devralınan payların umumi heyette temsili caiz değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Atıf yapılan bent numaraları yeniden düzenlenmiştir.

GEREKÇE

Madde 384 - Bir anonim şirketin iktisap etmiş olduğu kendi paylarını elden çıkarmasına ilişkin zorunluk, 382 nci maddesinin (b)-(e) bendlerinde öngörülmüş bulunan istisnalar uyarınca edinilmiş bulunan payların, esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde onunu aşması halinde, aşan kısmı için söz konusudur. Elden çıkarma zorunluğunun 382 nci maddede sayılan haller ile ivazsız iktisapta öngörülmesinin sebebi, Tasarımın 382 nci maddesinde öngörülen iktisap istisnalarının ihtiyaçlardan değil, zorunluluklardan kaynaklanmasıdır. Zorunluluğun etkisi ortadan kalkınca bunları muhafaza etmek yasağın konulmasını gerekli kılan sebeplere aykırı düşer. Aynı gerekçe ivazsız iktisaplar için de geçerlidir. Tasarımın ilkesi şudur: İhtiyaç varsa paylar elde tutulmalı, aksi halde devredilmelidir. Yüzde on serbestisinin elden çıkarma zorunluğuna tâbi olmadığına gerekçesi için 379 uncu maddenin gerekçesine bakınız.

g) Aykırı iktisap hâlinde elden çıkarma

MADDE 385- (1) 379 ilâ 381 inci maddelere aykırı bir şekilde iktisap edilen veya rehin olarak alınan paylar, iktisapları veya rehin olarak kabulleri tarihinden itibaren en geç altı ay içinde elden çıkarılır ya da üzerlerindeki rehin kaldırılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Şirketin kendi hisse senetlerini satın alması:

Madde 329 – Şirket, kendi hisse senetlerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran akitler hükümsüzdür. Şu kadar ki; aşağıda gösterilen akitler bu hükümden müstesnadır:

1. Hisse senetleri şirketin sermayesinin azaltılmasına dair bir karara dayanılarak devralınmışsa;

2. Hisse senetleri şirketin kurulması veya esas sermayesinin çoğaltılması dolayısıyla vakı olan iştirak taahhüdünden başka bir sebepten doğan şirket alacaklarının ödenmesi maksadıyla devralınmışsa;

3. Hisse senetleri bir mamelekin veya işletmenin borç ve alacaklarıyla beraber temellük edilmesi neticesinde şirkete geçmişse;

4. Hisse senetlerinin devir veya rehin alınması keyfiyeti esas mukaveleye göre şirket konusuna giren muamelelerden ise;

5. Hisse senetleri idare meclisi azaları, müdürler ve memurlar tarafından kendilerine bu sıfatla düşen mükellefiyetlere karşı rehin olarak yatırılmış ise;

6. *Temellük ivazsız ise.*

Devralınan hisse senetleri, 1 numaralı bentte yazılı halde derhal imha edilir ve bu hususta tutulan zabıt ticaret siciline verilir. Diğer hallerde bu senetler ilk fırsatta tekrar elden çıkarılır.

Bu muameleler yıllık raporda gösterilir. Şirketçe devralınan payların umumi heyette temsili caiz değildir.

GEREKÇE

Madde 385 - 379 ilâ 381 inci maddelere aykırı bir şekilde iktisap veya rehin olarak kabul edilen paylar, iktisapları veya rehin olarak kabulleri tarihinden itibaren altı ay içinde elden çıkarılmalı veya rehne son verilmelidir; aksi halde, söz konusu payların sermayenin azaltılması yoluyla hemen itfası gerekir. Hükümde, elden çıkarmaya ve rehni kaldırmaya ilişkin özel bir usul öngörülmemiştir. İdare işlevinin gereği olarak elden çıkarma yetkisi yönetim kurulundadır. Yönetim kurulu görevini eşitlik ve kamuyu aydınlatma ilkelerine uygun olarak yerine getirir. Hükümdeki “hemen” sözcüğü “hiç vakit geçirmeden” anlamına gelir. Sözcüğün anlamını somut olayın özellikleri tanımlar. “Hemen” sözcüğü “şirket için müsait olan bir zamanda” şeklinde yorumlanamaz. 386 ncı madde 388 inci maddeye göre iktisap edilen paylara uygulanamaz. Çünkü, anılan hükme aykırılığın hukukî sonuçları aynı maddede gösterilmiştir.

“Pay” sözcüğü hem senede bağlanmamış payı hem de pay senedini kapsar. Tespit, mahkeme kararıyla yapılabilir.

h) Sermayenin azaltılması

MADDE 386- (1) 384 ve 385 inci maddeler uyarınca elden çıkarılmayan paylar, sermayenin azaltılması yoluyla hemen yok edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 386 - Bu maddenin gerekçesi için 385 inci maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

ı) Saklı tutulan hükümler

MADDE 387- (1) Şirketin kendi paylarını iktisap edebileceğine ilişkin diğer kanunlardaki hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 387 - Diğer kanunların, şirketin kendi paylarını iktisabına izin veren hükümleri 387 nci maddede saklı tutulmuştur. Bu hükümler ancak yer aldıkları kanun çerçevesinde ve o kanunun amacına uygun olarak geçerli sonuçlar doğururlar. Uygulama alanlarının kıyas yoluyla genişletilmesi mümkün değildir. Söz konusu hükme aykırılığın hukukî sonuçları hükümde öngörülmemişse Tasarı hükümleri uygulanır.

387 nci madde şirketin kendi paylarını iktisabı hakkında öngörülmüş bulunmakla beraber, kıyas yolu ile, şirketin kendi hisse senetlerini rehin olarak kabul edeceği hallerde de uygulanır.

Özel hükümler bir idarî düzenlemede yer alıyorsa, mezkûr düzenlemeye dayanak oluşturan kanunun bu konuda idarî düzenleme yapılabileceğini açıkça belirtilmiş olması şarttır.

i) Kendi paylarını taahhüt yasağı

MADDE 388- (1) Şirket kendi paylarını taahhüt edemez.

(2) Üçüncü kişinin veya bir yavru şirketin kendi adına fakat şirket hesabına şirketin payını taahhüt etmesi, şirketin kendi payını taahhüt etmesi sayılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralara aykırı hareket hâlinde, söz konusu payları, kuruluşta kurucular, sermaye artırımlarında yönetim kurulu üyeleri taahhüt etmiş sayılır ve bunlar pay bedellerinden sorumlu olurlar. Kanuna aykırı taahhütte herhangi bir kusurları bulunmadığını ispat eden kurucular ve sermaye artırımlarında yönetim kurulu üyeleri sorumluluktan kurtulurlar.

(4) Birinci ve üçüncü fıkra hükümleri ana şirketin paylarını taahhüt eden yavru şirketlere kıyas yoluyla uygulanır. Söz konusu paylar yavru şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından taahhüt edilmiş kabul olunur. Üyeler pay bedellerinden sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 388 - Tasarının 388 inci maddesinin kaynağı AET'nin 2 sayılı Yönergesi ile Alm. POK 56 ncı paragrafıdır. Ancak anılan madde bir çok noktada Alman düzenlemesinden ayrılmıştır. Hüküm, içerdiği kuralın açıkça ifade edilmiş bulunması sebebiyle yenidir. 6762 sayılı Kanunda şirketin kendi paylarını taahhüt edemeyeceği kuralı açıkça ve doğrudan doğruya öngörülmemiştir. Ancak 6762 sayılı Kanununun 285 inci maddesinin birinci fıkrasında ifadesini bulan “muvazaadan âri” ibaresinin bu kuralı da içerdiği söylenebilir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, sermayenin gerçekten konulması ilkesinin (Genel Gerekçe 57 ve 66 numaralı paragraf) gereği olarak bir anonim şirketin kendi paylarını taahhüdünü kesin olarak yasaklamaktadır. Hükümün, payın her türlü aslen iktisabı halini kapsamaması özellikle amaçlanmıştır. Kuruluşta ve sermaye artırımında ihraç edilecek payları taahhüt, esas ve kayıtlı sermaye sisteminde rüçhan hakkının devralınması yoluyla taahhüt, şartlı sermaye artırımında değiştirme ve alım hakkının kullanılması gibi. Bir anonim şirketin Tasarının 379-381 inci maddeler hükümleri uyarınca kendi paylarını iktisap etmesi halinde bu paylardan kaynaklanan rüçhan haklarını kullanıp kullanamayacağı, yani kendi paylarını taahhüt edip edemeyeceği sorununun çözümü öğretiyeye açıktır.

Kuruluşta, anonim şirketin henüz var olmadığı için kendi paylarını taahhüt edemeyeceği düşünülebilir. Ancak çeşitli danışıklılık yollarının bulunduğu, bunun bir örneğinin de maddenin ikinci fıkrasında yer aldığı gözden kaçırılmamalıdır.

Devren iktisaplara 379 ve devamı hükümleri uygulanacağı için bu tür iktisaplar 388 inci maddenin kapsamı dışındadır. Hükme aykırılığın sonucu kanuna aykırılık sebebiyle geçersizdir. Üçüncü fıkra gereğince bu payların kurucular ve yönetim kurulu üyeleri tarafından taahhüt edilmiş sayılması şirket yönünden geçersizliği etkilemez.

İkinci fıkra: Hükümün öngörülme amacı birinci fıkradaki yasağın danışıklı işlemlerle etkisiz bırakılmasına engel olmaktır. Tasarıda bu hüküm bulunmasaydı, belki kanuna karşı dolan hükümleri aracılığı ile (ve kısmen de) üçüncü fıkraya dayanılarak aynı sonuca varılabildi. Ancak zihinlerde uyanabilecek tereddütler, farklı yaklaşımlar ve yorumlar birinci fıkrada öngörülen yasaktan beklenen yararı ortadan kaldırılabildi. Yavru şirketin açıkça zikredilmesinin sebebi, onun bazı varsayımlarda üçüncü kişi sayılmayabileceği endişesidir. Kuruluşta ve sermaye artırımında, bir üçüncü kişinin veya bir yavru şirketin, bir anonim şirketin paylarını kendi adına fakat kurulmakta bulunan ya da mevcut olan anonim şirket hesabına taahhüt etmesi halinde, mezkûr paylar anılan anonim şirket adına taahhüt edilmiş sayılır ve birinci fıkradaki yasağın kapsamına girer. Üçüncü kişi, gerçek veya tüzel bir kişi veya bir tek kişi işletmesi olabilir. Yavru şirket, 195 inci maddeye göre tanımlanır. Hüküm, yavru şirketin tek kişi işletmesi olması halinde de hüküm uygulanır. Hesaba taahhüt, komisyon, vekâlet veya işgörmeye sözleşmesinin herhangi bir türü olabilir veya karma sözleşme niteliği taşıyabilir. İkinci fıkranın uygulanması için şirketin rizikoyu taşıması yeterlidir. Esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemleriyle şarta bağlı sermaye artırımları hükümün kapsamındadır.

Hükme aykırılığın hukukî sonucu geçersizdir (bakınız. birinci ve üçüncü fıkra ile ilgili açıklamalar).

Üçüncü fıkra: Birinci ve ikinci fıkralara aykırılık halinde, taahhüt şirket yönünden, kanuna aykırılık sebebiyle geçersizdir; yani taahhüt hukukî bir sonuç doğurmaz. Tasarı

kusurlu olmaları halinde söz konusu taahhüdün, kuruluşta kurucular ve sermaye artırımlarında yönetim kurulu tarafından yapılmış olduğu varsayımı üzerine kuruludur. Varsayımın dogmatik düzeni şöyledir: Kurucular veya yönetim kurulu üyeleri kusurlu değillerse taahhüt (geçersiz olduğundan) hem sonuç doğurmaz, hem de geçersiz taahhüdün yerine bir varsayım ile başka taahhüt geçmez. Kurucular veya yönetim kurulu üyeleri kusurlu ise, geçersiz taahhüt yerine bunların taahhüdü bir kanunî varsayım ile geçer. Tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla kusura vurgu yapılmıştır. Tasarı, kusursuzluğun ispatı yolu ile sorumluluktan kurtulma olanağını tanımlamıştır. Kusursuzluğunu ispatlayanların dışındaki kurucular ve yönetim kurulu üyeleri sorumlu olmaktan devam ederler.

“Bedellerinden sorumlu olurlar” ibaresi ödenmeyen bedellerden müteselsil sorumluluğu ifade etmektedir. Sorumluların, pay bedellerini aşan zarardan sorumlu olup olmadıkları mahkeme kararlarına ve doktrine bırakılmıştır.

Dördüncü fıkra: Dördüncü fıkra ana şirketin paylarının yavru şirket tarafından taahhüdünün geçersizliğini hükme bağlamakta, “yukarıdaki hükümler” ibaresiyle bir taraftan birinci fıkradan kaynaklanan geçersizliğe diğer taraftan da üçüncü fıkradaki kusur sorumluluğuna, sorumluluktan kurtulma şartına ve müteselsil sorumluluğa gönderme yapmaktadır. İkinci cümlede sorumlu olanın yavru şirketin yönetim kurulu üyeleri olduğuna vurgu yapılmak gereği duyulmuştur. Çok istisnaî bir durum olduğu için hükümde yavru şirketin kurucularının sorumluluğu açıkça düzenlenmemiştir. Ancak gereğinde anılanların da sorumluluğuna gidilebileceği şüphesizdir.

j) Hakların kullanılması

MADDE 389- (1) Şirketin iktisap ettiği kendi payları ile yavru şirket tarafından iktisap edilen ana şirketin payları, ana şirketin genel kurulunun toplantı nisabının hesaplanmasında dikkate alınmaz. Bedelsiz payların iktisabı hariç, şirketin devraldığı kendi payları hiçbir pay sahipliği hakkı vermez. Yavru şirketin iktisap ettiği ana şirket paylarına ait oy hakları ile buna bağlı haklar donar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Şirketin kendi hisse senetlerini satın alması:

Madde 329 – Şirket, kendi hisse senetlerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran akitler hükümsüzdür. Şu kadar ki; aşağıda gösterilen akitler bu hükümden müstesnadır:

3. Hisse senetleri bir mamelekin veya işletmenin borç ve alacaklarıyla beraber temellük edilmesi neticesinde şirkete geçmişse;

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca Tasarının 389 uncu maddesi, madde başlığıyla beraber Avrupa Birliğinin şirketler hukukuna ilişkin Yönergesinde yapılan değişikliğe göre yeniden kaleme

alınmıştır. Değiştirilmiş Yönergeye uygun olarak hâkim şirketin iktisap ettiği payların verdiği hakların tümünün, buna karşılık bağlı şirketin iktisap ettiği hakim şirkete ilişkin oy hakları oy hakkına bağlı oyların donacağı hüküm altına alınmıştır.

GEREKÇE

Madde 389 - Şirketin kanuna uygun veya aykırı bir şekilde iktisap ettiği paylar şirkete hiçbir pahasahipliği hakkı vermez. Şirket sadece, söz konusu paylardan kaynaklanan bedelsiz payları iktisap edebilir; ancak anılan bedelsiz paylar da şirkete pahasahipliği hakları sağlayamaz. Bu maddenin sonuçları, 6762 sayılı Kanunun 329 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükmüne nazaran daha kesin ve kapsamlıdır. Şirket hamiline hisse senetlerini inançlı bir işlem ile devredip kendisini genel kurulda temsil ettiremez, oy kullanamaz, temettü alamaz.

Hükümle ilgili bir kısım sorunlar kanunî çözümlerin sakıncaları gözönüne alınarak içtihadı ve öğretiyi bırakılmıştır. Bu sorunlar AET'nin İkinci Yönergesinde de bu sebeple çözülmemiştir. İsviçre'de de durum böyledir. AB ülkelerinde söz konusu sorunlarda bazen değişik sonuçlara varılmıştır. İşaret edilmek istenen sorunlar, inter alia, söz konusu payların tutarınca toplantı nisabının azalıp azalmadığı; tahakkuk eden temettünün kanunî yedek akçelere alınıp şirketin malvarlığı haline mi geldiği, yoksa özel bir hesaba konulup payın devri ile birlikte devralana mı verileceği; rüçhan hakkının kullanılmasının bedelsiz paylara kıyaslanıp kıyaslanmayacağıdır. Yabancı doktrinde “pahasahipliği vermeme”nin geçici bir hâl olduğu, paylar anonim şirketin elinde iken pahasahipliği haklarının dondukları, payların devri ile birlikte söz konusu paylardan kaynaklanan hakların canlandığı görüşü savunulmaktadır.

IV - Yönetim kurulu toplantıları

1. Kararlar

MADDE 390- (1) Esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alır. Bu kural yönetim kurulunun elektronik ortamda yapılması hâlinde de uygulanır.

(2) Yönetim kurulu üyeleri birbirlerini temsilen oy veremeyecekleri gibi, toplantılara vekil aracılığıyla da katılamazlar.

(3) Oylar eşit olduğu takdirde o konu gelecek toplantıya bırakılır. İkinci toplantıda da eşitlik olursa söz konusu öneri reddedilmiş sayılır.

(4) Üyelerden hiçbiri toplantı yapılması isteminde bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu kararları, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığı, karar şeklinde yazılmış önerisine, en az üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınmak suretiyle de verilebilir. Aynı önerinin tüm yönetim kurulu üyelerine yapılmış olması bu yolla alınacak kararın geçerlilik şartıdır. Onayların aynı kâğıtta bulunması

şart değildir; ancak onay imzalarının bulunduğu kâğıtların tümünün yönetim kurulu karar defterine yapıştırılması veya kabul edenlerin imzalarını içeren bir karara dönüştürülüp karar defterine geçirilmesi kararın geçerliliği için gereklidir.

(5) Kararların geçerliliği yazılıp imza edilmiş olmalarına bağlıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - İdare meclisi toplantıları:

1. Kararlar:

Madde 330 – *Esas mukavelede aksine hüküm olmadıkça idare meclisinin bir karar verebilmesi için, azaların en az yarısından bir fazlasının hazır olması şarttır. Kararlar, mevcut azaların ekseriyetiyle verilir. Azaların yekdiğerine niyabetle rey vermeleri caiz değildir. Reyler müsavi olduğu takdirde keyfiyet gelecek toplantıya bırakılır. Onda dahi müsavilik olursa bahis mevzuu teklif reddedilmiş sayılır. İdare meclisinin müzakereleri azalar arasından veya dışardan seçilen bir katip marifetiyle muntazaman zaptolunur. Zabıtların hazır bulunan azalar tarafından imzalanması ve karara muhalif kalanlar varsa muhalefet sebeplerinin zapta yazılması ve rey sahibi tarafından imzalanması lazımdır.*

Azalardan biri müzakere talebinde bulunmadıkça idare meclisi kararları, içlerinden birinin muayyen bir hususa dair yaptığı teklife diğerlerinin yazılı muvafakatleri alınmak suretiyle de verilebilir.

Kararların muteberliği yazılıp imza edilmiş olmasına bağlıdır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekle olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 390 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(4) Üyelerden hiçbiri toplantı yapılması isteminde bulunmadığı takdirde yönetim kurulu kararları, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığı, karar şeklinde yazılmış önerisine, en az üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınmak suretiyle de verilebilir. Aynı önerinin tüm yönetim kurulu üyelerine yapılmış olması bu yolla alınacak kararın geçerlilik şartıdır. Onayların aynı kâğıtta bulunması şart değildir; ancak onay imzalarının bulunduğu kâğıtların tümünün yönetim kurulu karar defterine yapıştırılması veya kabul edenlerin imzalarını içeren bir karara dönüştürülüp karar defterine geçirilmesi kararın geçerliliği için gereklidir.”

Önerge gerekçesi

Uygulayıcıların isteklerine uygun olarak, bir öneriye diğer üyelerin katılımı suretiyle karar alınması usulünde söz konusu önerinin tüm yönetim kurulu üyelerine sunulduğunun

yazılı belge ile kanıtlanması şartı hükme açıkça yazılarak, olası kötüye kullanmaların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, önerinin tüm üyelere sunulmuş olması mezkûr kararın geçerlilik şartıdır. Geçerlilik şartlarının yazılı delille ispatı gerekir. Nihayet bu yolla alınacak kararların, kanunda veya esas sözleşmede aranan çoğunluğu gerçekleştirmiş olması hususu da hükümde açıkça belirtilerek tereddütlerin ortadan kaldırılması yoluna gidilmiştir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 390 ıncı maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında yer alan bir öneriye katılma suretiyle alınan yönetim kurulu kararlarında kötüye kullanmayı, aykırılıkları hatta dolan ile hileyi önleyebilmek amacıyla iki önlem alınmıştır. İlk olarak, bu suretle alınabilecek bir yönetim kurulu kararının geçerliliği tüm üyelere “aynı” önerinin yapılmış olmasıdır. “Aynı öneri” şartı ispatlanmalıdır. Bu da özellikle onay imzalarının ayrı kağıtta olması halinde her kağıtta aynı önerinin yer almasını gerekli kılar. İkincisi ise onay imzalarının ayrı kağıtta olmaları durumunda tüm ayrı kağıtların karar defterine yapıştırılması zorunluluğudur. Bu zorunluluk da geçerlilik şartıdır.

Alt Komisyonca yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca uygun görülmüş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 390 - Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan, bir çok güçlüğe ve istenmeyen sonuçlara yol açtığı için şiddetle eleştirilen, ağırlaştırılmış toplantı nisabına ilişkin hüküm, Tasarıda değiştirilmiş ve esas sözleşmede daha ağır bir toplantı nisabı öngörülmemişse yönetim kurulunun üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanabilmesine kanunen olanak tanınmıştır. Hüküm toplantı nisabının esas sözleşme ile hafifletilmesine izin vermemektedir. Bunun başlıca iki ana sebebi vardır: (1) Yönetim kurulunun azınlığı oluşturan sayıda üyenin varlığı ile toplanabilmesi bir taraftan “kurul” anlayışına aykırı düşer, diğer taraftan azınlıkta kalan üyelerle toplanabilen bir yönetim kurulunun içerideki üyelerinin çoğunluğu ile karar verebilmesi genel kurulun seçimi ile oluşan organ kavramı ile bağdaşmaz. Meselâ, dokuz üyeden oluşan bir yönetim kurulunun, üç üye ile toplanıp iki üye ile karar alabilmesi bu yönden kabulü güç bir sonuçtur. Toplantı nisabı ile ilgili, doğrudan bir hüküm içermeyen Alm. POK paragraf 77 (1), c.2 aynı düşünceye yöneliktir. Toplantı nisabının hafifletilmesine bir kanunî sınır çizilmesi ise çok zordur. (2) Tasarı sisteminde bir önerinin imzalanması yolu ile (m. 390 (4)) ve elektronik ortamda yönetim kurulunun karar almasına olanak tanınmıştır. Bu olanaklar mevcutken, azınlıkta kalan üyelere yönetim kurulu olarak toplanma iznini vermek tutarlı bir çözüm olarak değerlendirilemez.

İkinci ve üçüncü fıkra: İkinci ve üçüncü fıkra 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmünün ikinci ve üçüncü cümlelerinin tekrarıdır. 6762 sayılı Kanunun tutanak katibine ve muhalefetlere ilişkin hükümlerinin Tasarıda yer almasına gerek görülmemiştir. Çünkü, bu hükümler doğal olanı ifade etmektedir. Diğer yandan Türk hukukuna, İngiliz hukuku anlamında “şirket katibi/sekreteri” kavramı yabancıdır.

Dördüncü fıkra: 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükmüne açıklık kazandıran iki değişiklikle, hüküm Tasarının dördüncü fıkrasında korunmuştur. Bunlardan birincisinde bir önerinin elden doluşturularak karar alınmasında karar nisabı belirlenmiş, böylece uygulamadaki karışıklığa ve tartışmalara son verilmiş, ikincisinde ise imzaların aynı kağıtta olmasına gerek bulunmadığı ifade olunmuştur.

Beşinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün tekrarıdır.

2. Batıl kararlar

MADDE 391- (1) Yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. Özellikle;

- a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,
  - b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,
  - c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren,
  - d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin,
- kararlar batıldır.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 391 - Yönetim kurulu kararları iptal edilemez. Buna karşılık bâtil yönetim kurulu kararlarına karşı tespit davası açılabilmesi (genellikle) kabul edilmekte, kanunlar bu yolda hükümlere yer vermektedir. Yargıtay'ın yerleşik içtihadına göre, bir yönetim kurulu kararının geçersiz olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. İsv. BK'nın 714. maddesinde de bâtil yönetim kurulu kararlarına karşı tespit davası açılabilmesi olanağı genel kurul kararlarına ilişkin 706b'ye gönderme yapılarak düzenlenmiştir. Tasarı 391 inci maddede mevcut uygulamayı hükme bağlamaktadır. Düzenlemenin amacı, dava olanağını tanıyarak ve iptal edilebilir kararlarla bâtil kararlar arasındaki farka açıklık getirerek pay sahibinin korunmasını güçlendirmektir. Hüküm bâtil kararları örnek gösterme yöntemi ile belirlemektedir. Bâtil yönetim kurulu ve genel kurul kararları için ayrı hükümler öngörülerek İsviçre'den daha açık ve amaca daha uygun bir sisteme gidilmiştir. Tespit davası meşrû menfaati bulunanlar tarafından bir süreye bağlı olmaksızın ikame edilebilir.

Hükümde, en çok rastlanılan bâtil kararlar örneklerle (sayım yoluyla) gösterilmiştir. Bir yönetim kurulu kararının geçersiz olup olmadığı genel hükümlere göre belirleneceği gibi butlan sebepleri ile geçersizliğin sonuçları da aynı ilkelere göre belirlenir.

1. En çok rastlanan geçersiz yönetim kurulu kararları, eşitlik ilkesine aykırı olanlardır. SerPK m. 12 bu tür kararların zaten geçersizliğine cevaz vermekte, Yargıtay kararları da bu sebep bağlamında gelişmiş bulunmaktadır. Tasarı 357 nci maddede eşitlik ilkesine açıkça yer verdiği için artık bu ilkeye aykırı kararlar kolayca belirlenebilecektir.

2. a) Anonim şirketin temel yapısına aykırı olan kararlar. Bu hüküm İsv. BK m. 706 b, b.3'ün ilk kısmından alınmıştır. Anılan hüküm, geçersiz genel kurul kararlarına ilişkindir. Yönetim kurulu hakkındaki 714 üncü madde bu hükme gönderme yapmaktadır. İsviçre doktrininde hükmü örneklerle açıklamak eğilimi hakim olmakla beraber, ilkesel temelde yorum yapan yazarlar da vardır. Bunlara göre, emredici hükümleri ihlâl eden münferit kararlar iptal edilebilir kararlar iken, genel kurul veya yönetim kurulu tarafından anılan hükümlere aykırı genel nitelik taşıyan hukuk koyan kararlar geçersizdir. Meselâ, bütün pay sahipleri için bilânço açıklarını kapatmak amacıyla Kooperatifler Kanununun 31 inci maddesinde olduğu gibi ek ödeme yükümü (madde yanlış olarak “yüklem” demektir) getiren bir yönetim kurulu kararı anonim şirketin temel yapısının bir tanımlayıcı ögesi olan pay sahiplerinin sınırlı sorumluluğu ilkesine aykırıdır. Tasarının 421 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi hükmü istisnâi bir düzenlemedir.

Daha somut ve kapsamlı bir açıklama anonim şirketin tanımından ve organsal yapısından hareketle verilebilir: Anonim şirketin tanımına, pay sahiplerinin hakları ve borçları düzenine ve organsal yapısına aykırı kararlar temel yapıya aykırıdır. Temel yapı ile kastedilen, anonim şirketi taşıyan ana kolonlardır. Yukarıda verilen “ek ödeme yükümü” bu niteliktedir. Bir üçüncü kişinin meselâ büyük kredi veren bir bankanın pay sahibine eş (temettü, tasfiye payı, genel kurula katılma gibi) haklarla donatılması veya yönetim kurulu kararlarında ona veto hakkı tanınması temel haklar düzenine; üye olmayan bir kişinin yönetim kurulunda üye haklarına sahip kılınması, organsal yapıya aykırıdır.

b) Sermayenin korunması. Bu ilkeyi (Genel Gerekeç 57 ve 66 numaralı paragraf), şirketin malvarlığının korunması ilkesinden ayırmak, ayrıca genel kurulun ve yönetim kurulunun devredilemez yetkileri ile karıştırmamak gerekir. İlkenin amacı Tasarının 379 (3), 380 (1), 384 ve 399 uncu maddelerinde görüldüğü gibi “sermaye”ye odaklanmıştır. Yedek akçelerin korunması tartışılabilir. Hükümün kapsamına, inter alia, sermaye paylarına faiz ödenmesi girer.

3. Bu geçersizlik sebebinde 2 numaralı halde olduğu gibi, bir üçüncü kişiye pay sahibinin haklarına eşit düzeyde haklar tanınması değil, pay sahibinin vazgeçilmez ve sınırlandırılmaz haklarının kullanılmasının ihlâl edilmesi veya kısıtlanması söz konusudur. Inter alia, iptal davasının açılabilmesinin yönetim kurulunun onayına tâbi tutulması; kâr elde etmek ve paylaşmak amacının terki; genel kurula giriş kartı verilmesinin veya Tasarının 437 nci maddesi uyarınca bilgi alma ve incelemenin yönetim kurulunun istediği bir taahhütnamenin imzalanması şartına bağlanması; genel kurula temsilci ile katılmanın (m. 425) yasaklanması, bağımsız ve kurumsal temsilciler için (madde 428) şirkete teminat yatırılması zorunluğunun getirilmesi gibi.

Hükümde “özellikle” denilerek geçersizliğin sadece vazgeçilmez haklara özgülenmediği vurgulanmıştır.

4. Organların devredilemez yetkilerinin devrine ilişkin kararlar, aynı zamanda temel yapı ile de ilgilidir. Ancak hüküm organlar arası işlev ayrımı ilkesinin özellikle Tasarının 375, 397, 398 ve 408 inci maddelerinde yer alan düzenin korunmasını amaçlamaktadır. Hüküm devredilemez yetkilerin bütün halinde olduğu gibi münferiden devrinde de uygulanır.

3. Bilgi alma ve inceleme hakkı

MADDE 392- (1) Her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. Bir üyenin istediği, herhangi bir defter, defter kaydı, sözleşme, yazışma veya belgenin yönetim kuruluna getirilmesi, kurulca veya üyeler tarafından incelenmesi ve tartışılması ya da herhangi bir konu ile ilgili yöneticiden veya çalışandan bilgi alınması reddedilemez. Reddedilmişse dördüncü fıkra hükmü uygulanır.

(2) Yönetim kurulu toplantılarında, yönetim kurulunun bütün üyeleri gibi, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişiler ve komiteler de bilgi vermekle yükümlüdür. Bir üyenin bu konudaki istemi de reddedilemez; soruları cevapsız bırakılamaz.

(3) Her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden, işlerin gidişi ve belirli münferit işler hakkında bilgi alabilir ve görevinin yerine getirilebilmesi için gerekliyse, yönetim kurulu başkanından, şirket defterlerinin ve dosyalarının incelemesine sunulmasını isteyebilir.

(4) Başkan bir üyenin, üçüncü fıkrada öngörülen bilgi alma, soru sorma ve inceleme yapma istemini reddederse, konu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilir. Kurulun toplanmaması veya bu istemi reddetmesi hâlinde üye, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme istemi dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir, mahkemenin kararı kesindir.

(5) Yönetim kurulu başkanı, kurulun izni olmaksızın, yönetim kurulu toplantıları dışında bilgi alamaz, şirket defter ve dosyalarını inceleyemez. Yönetim kurulu başkanının bu isteminin reddedilmesi hâlinde başkan, dördüncü fıkraya göre mahkemeye başvurabilir.

(6) Yönetim kurulu üyesinin bu maddeden doğan hakları kısıtlanamaz, kaldırılmaz. Esas sözleşme ve yönetim kurulu, üyelerin bilgi alma ve inceleme haklarını genişletebilir.

(7) Her yönetim kurulu üyesi başkandan, yönetim kurulunu toplantıya çağırmasını yazılı olarak isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Azaların hakları:

Madde 331 – İdare meclisi toplantılarında azalar, şirketi temsile ve şirket işlerini görmeye memur olan kimselerden işlerin gidişi veya muayyen bazı işler hakkında izahat istemek hakkını haizdirler. İdare meclisi, defter ve dosyaların kendisine ibrazına dahi karar verebilir.

Her aza, idare meclisinin toplantıya davet edilmesini reisten yazılı olarak istiyebilir.

GEREKÇE

Madde 392 - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 331 inci maddesinden esinlenerek kaleme alınmıştır. Ancak mevcut metinde, uygulamadaki bazı sorunlar dikkate alınarak değişiklikler yapılmış, yeni kurallar konulmuştur. Tasarının bu hükmünde, aynı zamanda, yönetim kurulu başkanının yetkileri de gösterilmiştir. Bu hüküm şirket iş ve işlemleri hakkında olup, yavru şirketlere ilişkin bilgi alma hakkı 200 üncü maddede düzenlenmiştir.

Birinci fıkra: Ağır ve kapsamlı sorumluluğunun bir gereği olarak her yönetim kurulu üyesinin şirketin bütün iş ve işlemleri hakkında bilgi almak hakkı vardır. Bu hak aynı zamanda üyenin güvenilirliğine ve özenine bırakılmış bulunan yönetim görevinin ve şirket ile üye arasındaki ilişkinin gereğidir. Bilgilendirilen üye yönetebilir ve doğru zamanda, doğru kararı alabilir. Bu yönden üyeler arasında fark yoktur. Bilgi vermek, verecek olan kişi yönünden bir yükümdür. Bu hak dördüncü fıkrada açıkça belirtildiği gibi ne kaldırılabilir ne de sınırlandırılabilir. Üyeye verilecek bilgi ayrıntılı, amaca uygun ve istenileni karşılar nitelikte olmalıdır. Bu fıkra aynı zamanda yönetim kurulu üyelerinin kurula defter ve bilgi getirebilmesi hususundaki yetkisini açık bir şekilde hükme bağlamıştır. Bu yetkinin, ne kurula oylama yaparak, ne de yapılmadan reddi mümkün değildir.

Üye bilgiyi (kural olarak) yönetim kurulunda alır; yoksa doğrudan yöneticileri çağırarak veya onlara başvurarak bilgi isteyemez. Bu husus üçüncü fıkradan açıkça anlaşılacaktır.

Bilgi alma hakkı şirket iş ve işlemleri ile sınırlı olup, özel işleri kapsamaz; meğerki, özel işler şirket iş ve işlemleriyle ilgili veya bağlantılı olsun. Hak üyenin kişiliğine tanınmıştır; yoksa yönetim kuruluna “kurul” olarak tanınmamıştır ve ancak üye bilgi alabilir. Hak, üyelikten ayrılmakla son bulur.

Alınacak bilginin niteliği ve özellikle “gizli”, “şirket sırrı” olması ile ilgili açık bir sınır getirilmemiştir. Bunun iki sebebi vardır. Birinci sebep şudur: Güvenilmeyen bir kişi üye seçilmeli, seçilmişse uzaklaştırılmalıdır. İkincisi ise, Tasarının 369 uncu maddesinde “şirketin menfaatlerinin” gözetilmesi de vurgulanarak ağır bir özen yükümünün getirilmiş olması ve özen yükümünün sorumlulukla doğrudan ilgili bulunması ve ayrıca bilgi sızdırmanın cezaî yaptırıma bağlanmasıdır. Hukukî ve cezaî yaptırımlar yeterince caydırıcı kabul edilmelidir. Üçüncü sebebe gelince: Somut olayın özelliği, istenilen bilginin verilmemesini gerekli kılıyorsa yönetim kurulu başkanı tedbir talebiyle mahkemeye başvurabilir.

Yönetim kurulu üyesinin görevinin güvene dayalı olduğuna ilişkin temel düşünce, yaptığı işin nitelik ve önemi ve nihayet yüklendiği sorumluluk ve sorumluluğa bağlı hukukî ve cezaî yaptırımlar ondan bir bilginin saklanması ve esirgenmesini haklı gösteremez.

İkinci fıkra: Başkan, üyeler, tüm yöneticiler, ticarî mümessiller, vekiller, seyyar tacir yardımcıları Tasarının 378 inci maddesinde öngörülen de dahil olmak üzere, komite,

komisyon ve alt kurullara bilgi vermekle yükümlüdür. Aksine hareket, iş sözleşmesinin feshini gerektirir. Şirkete bağlı olmayan komisyoncuların, tellalların, aracı kurumların, rapor yazmakla görevlendirilen kişilerin kural olarak böyle bir yükümleri yoktur. Aynı sonuç, acentalar için de söz konusudur. Onların durumlarını ve bilgi vermemelerinin sonuçlarını sözleşmeleri belirler. Ancak hükmün doğrudan görevi dışında kalan bu sorunda, mahkemelere ve doktrine yorum yolunun açık olduğundan şüphe edilemez.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra yönetim kurulu üyesinin yönetim kurulu dışında bilgi alma hakkını ve defter ve belgeleri incelemesi hakkını düzenlemektedir.

Üyenin (kural olarak) kurul dışında bilgi almak hakkı bulunmadığı gibi, kurul dışında defterleri ve/veya belgeleri incelemek hakkı da yoktur. Üye, bu hakkı yönetim kurulu başkanının izni ile kullanabilir. Üye, şirketin defter ve belgelerini incelemeyi ancak görevini, hesap verilebilirlik ilkesine uygun olarak yapması bakımından gerekliyse talep edebilir. Başkandan talep bir şekilde tâbi değildir.

Dördüncü fıkra: Yönetim kurulu üyesinin talebinin başkan tarafından reddi halinde üye, isteğini yönetim kuruluna sunabilir. Kurulun kararı ile üye bu hakkını kullanabilir. Talepte bulunan üyenin müzakereye ve oylamaya katılmasına 393 üncü madde engel değildir. Çünkü sorun “şirket dışı kişisel bir menfaatle” ilgili değildir. Kurulun da talebi reddetmesi halinde mahkemeye başvurma yolunun açık olup, bu husus maddede ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Beşinci fıkra: Bu fıkra yönetim kurulu başkanının kurulda primus enter pares konumunda olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Başkan kurul dışında inceleme ve bilgi edinme hakkını ancak diğer üyeler gibi kullanabilecektir.

Altıncı fıkra: Üyenin maddenin çeşitli hükümlerinden doğan hakları kısıtlanamaz, kaldırılmaz. Esas sözleşme ile genişletmeye ise bir engel yoktur.

Yedinci fıkra: Hüküm 6762 sayılı Kanununun 331 inci maddesinin ikinci fıkrasının tekrarıdır.

4. Müzakereye katılma yasağı

MADDE 393- (1) Yönetim kurulu üyesi, kendisinin şirket dışı kişisel menfaatiyle veya alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve şirket dışı menfaatiyle şirketin menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere katılamaz. Bu yasağın, yönetim kurulu üyesinin müzakereye katılmamasının dürüstlük kuralının gereği olan durumlarda da uygulanır. Tereddüt uyandıran hâllerde, kararı yönetim kurulu verir. Bu oylamaya da ilgili üye katılamaz. Menfaat uyuşmazlığı yönetim kurulu tarafından bilinmiyor olsa bile, ilgili üye bunu açıklamak ve yasağa uymak zorundadır.

(2) Bu hükümlere aykırı hareket eden yönetim kurulu üyesi ve menfaat çatışması nesnel olarak varken ve biliniyorken ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen üyeler ve söz konusu üyenin toplantıya katılması yönünde karar alan yönetim kurulu üyeleri bu sebeple şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlüdürler.

(3) Müzakereye, yasağın nedeniyle katılmamanın sebebi ve ilgili işlemler yönetim kurulu kararına yazılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Müzakerelere iştirak edilmemesi:

Madde 332 – İdare meclisi azaları şahsi menfaatlerine veya 349 uncu maddede sayılan yakınlarının menfaatlerine taallük eden hususların müzakeresine iştirak edemezler.Böyle bir husus müzakere konusu olunca, ilgili aza, ilgisini kurula bildirmeye ve keyfiyeti o toplantının zaptına yazdırmaya mecburdur. 330 uncu maddenin 2 nci fıkrasındaki halde bu cihet teklifi tesbit eden kağıda yazılır.

Bu hükümlere aykırı hareket eden aza, ilgili olduğu muamele yüzünden şirketin husule gelen zararını tazmine mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 393 - 6762 sayılı Kanunun 332 nci maddesi esas itibarıyla korunmuş; sadece, mevcut düzenlemedeki tartışmalara yol açan bazı sözcük ve ibarelerin açıklığa kavuşturulmasına çaba harcanmıştır.

Birinci fıkra: Yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu toplantısına kendisi veya yakınları ile şirket arasında menfaat çatışması varsa katılamaz. Çatışma, şirket menfaatleriyle kendisinin şirket dışı ve kişisel menfaatleri veya alt ve üstsoyundan birinin veya eşi veya üçüncü kişiye kadar (bu derece dahil) kan veya kayın hısımlarından birinin kişisel menfaati arasında olmalıdır. “Kişisel” sözcüğü ile bizzat üyeye veya yakınına yönelik, onları konu alan veya onlarla ilgili bulunan bir menfaat kastedilmiştir, yoksa bir topluluğa ait olup da kişinin de yararlanabileceği bir kazanç, bir avantaj, bir zararın önlenmesi vb. haller kişisel sayılmaz. Menfaatin şirket dışı olması gerekir; yoksa, bir üye kendisinin, eşinin alt veya üst soyundan birinin bir şirket görevine seçimi, atanması, görevden alınması, yolluk belirlenmesi vs. gibi şirketi ilgilendiren bir işte müzakerelere katılabilir. Birinci fıkranın birinci cümlesinin kapsamına girmemekle birlikte, üyenin toplantıya katılmamasının dürüstlük gereği olduğu durumlarda da yasak geçerlidir. Meselâ, müzakerenin konusunun bir üyenin ortağını; ortağı olduğu bir şahıs şirketini, eski eşini vs. ilgilendirmesi gibi. Tereddüt halinde kararı yönetim kurulu verir. Bu oylamaya ilgili üye katılamaz. Yönetim kurulunun kararı niteliği dolayısıyla kesindir. Çünkü, organlar arasında alt üst sıralaması bulunmadığı için ihtilâf genel kurula götürülemez. Mahkeme yolunun açık olup olmadığı, içtihat yolu ile ve doktrinin yardımı ile çözülebilir.

Yönetim kurulu bir üye ile ilgili yasak sebebini bilmiyor olsa bile üye müzakereye katılmamak zorundadır. Menfaat ihtilâfı daha sonra ortaya çıksa bile, üye sorumlu tutulur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra özel bir sorumluluk hali öngörmüştür. Sorumluluk kusur esasına dayanır ve müteselsil değildir. Çünkü, bir kurul karar veya eylemi yoktur.

Üçüncü fıkra: Hüküm bir taraftan kamuyu aydınlatma, diğer taraftan da kamusal yönetim ilkesinin gereğidir. İlgili karara, üyenin müzakereye katılmamasının sebebi ve yapılacak işlemler açıkça yazılmalıdır. Karar bir yetkilendirmeyi içeriyorsa yetkilendirilen kişi ve önemli olan noktalar da belirtilmelidir.

V- Yönetim kurulu üyelerinin mali hakları

MADDE 394- (1) Yönetim kurulu üyelerine, tutarı esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmiş olmak şartıyla huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kârdan pay ödenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Meclis azalarının hukuki durumu:

1. Huzur hakkı:

Madde 333 – Aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde idare meclisi azalarına her toplantı günü için bir ücret verilir. Ücret miktarı esas mukavelede tayin edilmemişse umumi heyetçe tayin olunur.

GEREKÇE

Madde 394 - 6762 sayılı Kanununun 333 üncü maddesi anlam itibarıyla tekrarlanmıştır. Esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmesi gereken mali haklar hükümde sınırlı sayı ilkesi uyarınca gösterilmiştir. Anılan mali hakların bir kaçının bir arada yerine getirilmesine bir engel yoktur.

Yolluklar, temsil ödenekleri, sigorta primleri ve benzeri primler, varsa özel emeklilikler, avanslar, hükmün kapsamı dışındadır.

VI - Şirketle işlem yapma, şirkete borçlanma yasağı

MADDE 395- (1) Yönetim kurulu üyesi, genel kuruldan izin almadan, şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapamaz; aksi hâlde, şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir. Diğer taraf böyle bir iddiada bulunamaz.

(2) Yönetim kurulu üyesi, onun 393 üncü maddede sayılan yakınları, kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilirler.

(3) 202 nci madde hükmü saklı kalmak şartıyla, şirketler topluluğuna dâhil şirketler birbirlerine kefil olabilir ve garanti verebilirler.

(4) Bankacılık Kanununun özel hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hareket serbestisinin tahdidi:

a) Şirketle muamele yapmak yasağı:

Madde 334 – İdare meclisi azalarından biri umumi heyetten izin almadan kendi veya başkası namına bizzat veya dolayısıyla şirketle şirket konusuna giren bir ticari muamele yapamaz. Aksi takdirde şirket yapılan muamelelerin batıl olduğunu iddia edebilir. Aynı hak diğer taraf için mevcut değildir.

Bankalar Kanununun hususi hükümleri mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 395 inci maddesinin üçüncü fıkrasında “Bankacılık Kanununun özel hükümlerinin saklı” olması yönünde yapılan değişiklikle kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, maddeye ikinci fıkradan sonra gelmek üzere, üçüncü fıkra eklenerek maddenin ikinci fıkrasıyla getirilen, şirketlerin birbirine kefil olma ve garanti verme yasaklarının uygulamada sakınca yaratacağı ve ticarî faaliyetlerin aksamasına yol açacağı düşüncesiyle, bu durumun önüne geçilmesi amacıyla şirketler topluluğuna dahil şirketlere ilişkin istisna getirilmesi yönünde bir düzenleme yapılmıştır. Mevcut üçüncü fıkra dördüncü fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 395 - Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 334 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü, bazı değişikliklerle aynen alınarak, içtihatlarla ve doktrindeki görüşlerle oluşan birikim korunmuştur. Değişikliklerden birincisi mevcut metinde yer alan “şirket konusuna giren ticarî bir muamele” ibaresidir. Bu ibare hükmü gereksiz yere daraltmakta, yorum güçlüklerine sebep olmaktadır. Şirkete bir arsa ya da pay senedi satmak bir ticarî işlem midir? Bazı yazarlar her türlü sözleşmeyi hükmün kapsamına sokarken, bazıları da ticarî nitelik arıyordu. Zaten bu ibare 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesi sebebiyle anlamsızdır veya en azından yanlış ifade edilmiştir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra tamamen yeni olup, bir açıdan sermayenin (malvarlığının) korunması ilkesinin gereğidir. Hüküm bir anlamda 358 inci maddenin tamamlayıcısıdır ve uygulamada sıkça rastlanılan kötüye kullanmaların engellenmesini amaçlamaktadır.

VII - Rekabet yasağı

MADDE 396- (1) Yönetim kurulu üyelerinden biri, genel kurulun iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlemlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Bu hükme aykırı harekette bulunan yönetim kurulu üyelerinden şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi

şirket adına yapılmış saymakta ve üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu dava etmekte serbesttir.

(2) Bu haklardan birinin seçilmesi birinci fıkra hükmüne aykırı harekette bulunan üyenin dışındaki üyelere aittir.

(3) Bu haklar, söz konusu ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim kurulu üyesinin diğer bir şirkete girdiğini, diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren üç ay ve her hâlde bunların gerçekleşmesinden itibaren bir yıl geçince zamanaşımına uğrar.

(4) Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarıyla ilgili hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Rekabet yasağı:

Madde 335 – İdare Meclisi azalarından biri umumi heyetin müsaadesini almaksızın şirketin konusuna giren ticari muamele nevinden bir muameleyi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı nevi ticari muamelelerle meşgul bir şirkete mesuliyeti tahdid edilmemiş olan ortak sıfatıyla de giremez. Bu hükmeye aykırı harekette bulunan idare meclisi azasından şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan muameleyi şirket namına yapılmış addetmekte ve üçüncü şahıslar hesabına akdolan mukavelelerden doğan menfaatlerin şirkete aidiyetini talebetmekte, serbesttir.

Bu haklardan birinin tercihi birinci fıkra hükmüne aykırı harekette bulunan azadan başka azalara aittir.

Bu haklar, zikredilen ticari muamelelerin yapıldığını veyahut idare meclisi azasının diğer bir şirkete girdiğini sair azaların öğrendikleri tarihten itibaren üç aylık ve herhalde vukularından itibaren bir yıllık müruzamana tabidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 396 - Maddeyle, 6762 sayılı Kanunun 335 inci maddesi aynen korunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Denetleme

A) Genel olarak

MADDE 397- (1) Anonim şirketin ve şirketler topluluğunun finansal tabloları denetçi tarafından, uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarına göre denetlenir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığı da denetim kapsamı içindedir.

(2) Denetçinin denetiminden geçmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmündedir.

(3) Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporunun sunulmasından sonra değiştirilmişse ve değişiklik denetleme raporlarını etkileyebilecek nitelikteyse, finansal tablolar ile, birinci fıkra çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu yeniden denetlenir. Yeniden denetleme ve bunun sonucu, raporda özel olarak açıklanır. Denetçi görüşünde de yeniden denetlemeyi yansıtan uygun eklere yer verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 397 nci maddesinde Komisyonumuzca aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmıştır.

Türkiye Denetim Standartlarının, yeni bir yasal düzenlemeyle oluşturulacak Türkiye Denetim Standartları tarafından belirlenmesi ve yayınlanması uluslararası müktesebatin gereği olduğundan bu düzenleme yapılmıştır. Ayrıca, söz konusu Kurul oluşturuluncaya kadar bu yetki, geçici bir madde düzenlemesiyle Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğine verilmek suretiyle herhangi bir boşluk oluşmadan devamlılık sağlanacaktır.

GEREKÇE

Madde 397 - Birinci fıkra: Birinci fıkra anonim şirketin ve şirketler topluluğunun denetlenmeleri zorunluluğunu kanunî bir yüküm olarak öngörmektedir. Denetlenecek olan, şirketin finansal tabloları (FT) ile yıllık raporları (YR) ve bunlar bağlamında tüm şirket

muhasesidir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetlenmesi bazı sınırlar çerçevesinde yapılır. µDenetim, noktasal değil bütünseldir; zaman zaman değil sürekli. Anılan tabloların tâbi olduğu standartlara ve raporlara hakim ilkeler 514 ve devamı madde hükümlerinde, denetimin konusu ve kapsamı da 398 inci maddede öngörülmüştür. Denetime, büyük, küçük ve orta ölçekli (Tasarının 1523 üncü maddesi); halka açık olan veya olmayan, hisse senetleri borsada işlem gören ya da görmeyen özel ve kamu sektörüne dahil tüm anonim şirketler dahildir. Kaynak Alm. TK 316 ncı paragrafı, küçük anonim şirketleri bu denetimden istisna etmiştir. Tasarı, bu istisnaya yer vermemiş ancak 400. madde başta olmak üzere çeşitli hükümlerinde küçük ve orta ölçekli şirketlere özgü nispeten hafif hükümler getirmiştir. Küçük anonim şirketlerin denetçi olarak YMM ve/veya SMMM seçebilmeleri denetlemenin niteliğini, kalitesini ve denetçinin sorumluluklarını etkilemez; azalmaya sebep olamaz. Tasarının 397 nci maddesinde öngörülen asgarî denetimdir. hiçbir anonim şirket bu denetimden istisna edilmemiştir. Bazı anonim şirketler için öngörülen özel hükümler, ek ve söz konusu anonim şirketin özelliğinin ve niteliğinin gereği olarak kabul edilirler; hiçbir şekilde 397 nci maddeyi dışladıkları şeklinde yorumlanamazlar. Özel hükümler, o gruba giren anonim şirketlerin daha az, 397 ve devamı madde hükümlerine nazaran yalınkat ve yetersiz hüküm ve ilkelere göre denetlenmelerini haklı göstermez.

İkinci fıkra: Tasarıya göre, denetçinin denetiminden geçmiş FT'ler ile YR'ler düzenlenmemiş hükmündedir; bâtildir. Bu belgelerin tanımı için 514 üncü maddeye bakılmalıdır. Bu hüküm yıllık ve altı aylık FT'ler için öngörülmüş olup, açılış ve ara bilançoları ile tasfiye bilançolarına ve diğer bilançolara uygulanmaz. Ancak bunların denetimi ve sonuçları özel hükümlere tabidir.

Üçüncü fıkra: Denetleme zamanı, FT'ler ile YR'lerin sunulma tarihidir. Denetleme süreci içinde veya öncesinde bunlarda düzenleyici organ tarafından denetleme raporunu etkileyebilecek nitelikte değişiklikler yapıldığı takdirde, denetleme yeniden yapılır ve sonuç raporda özel olarak açıklanır. Olumlu görüş yazısı sonraki denetlemeyi yansıtır. Değişiklik, yıllık kârın kullanılmasından, büyük bir müşterinin veya iştirakin iflâsından veya ödeme güçlüğüne düşmesinden vs.'den doğabilir. Değişiklikler, kâr nakilleri, yedek hesabına tahsisler, karşılıklar gibi rakamsal değişiklikleri gerekli kılabilir.

Yeniden denetleme, “tablolar ile yıllık faaliyet raporları”nın hepsini kapsamakla birlikte, bu denetlemenin değişikliğin etkisini gösterdiği belgelere özgülenmesi mümkündür. Ancak bu sınırlamada çok dikkatli olmak gerekir. Çünkü, hüküm tüm FT'ler ile YR'lere yöneliktir.

Gerekli olduğu halde yapılmayan yeniden denetim, denetimi ve olumlu görüş yazısını geçersiz hâle getirir. Gerekli olduğu halde, yapılmayan değişiklik ise denetleme ile ilgili olmayıp, FT'lerin ve YR'lerin geçerliliği ve ilgili organın sorumluluğu ile ilgilidir.

Değişiklikler dolayısıyla denetleme raporunda ve olumlu görüş yazısında yapılacak değişikliklerin kapsamını somut olayın özellikleri belirler.

B) Konu ve kapsam

MADDE 398- (1) Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimi; envanterin, muhasebenin ve Türkiye Muhasebe Standartlarının öngördüğü ölçüde iç denetimin, bu Bölüm hükümleri anlamında 378 inci madde uyarınca verilen raporların ve 397 nci maddenin birinci fıkrası çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimidir. Bu denetim,

Türkiye Muhasebe Standartlarına, kanuna ve esas sözleşmenin finansal tablolara ilişkin hükümlerine uyulup uyulmadığının incelenmesini de kapsar. Denetleme, geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddelerde öngörülen kurul ve kurumun belirlendiği esaslar bağlamında, denetçilik mesleğinin gerekleriyle etiğine uygun bir şekilde ve özenle gerçekleştirilir. Denetleme, şirketin ve topluluğun, malvarlıksal ve finansal durumunun 515 inci madde anlamında dürüst resim ilkesine uygun olarak yansıtılıp yansıtılmadığını, yansıtılmamışsa sebeplerini, dürüstçe belirtecek şekilde yapılır.

(2) Denetim;

a) Şirketin finansal tablolarının ve 397 nci maddenin birinci fıkrası ve 402 nci maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun,

b) Topluluğun konsolide finansal tablolarının ve 397 nci maddenin birinci fıkrası ve 402 nci maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun,

denetçinin denetleme sırasında elde ettiği bilgilerle uyum içinde olup olmadığını belirtip açıklayacak şekilde yapılır.

(3) Topluluğun finansal tablolarının denetiminden sorumlu olan denetçi, topluluğun konsolide tablolarına alınan şirketlerin finansal tablolarını, özellikle konsolidasyona bağlı uyarlamaları ve mahsupları, birinci fıkra anlamında inceler; meğerki, konsolidasyona alınan şirket, kanun gereği veya böyle bir gereklilik bulunmaksızın, bu Bölüm hükümlerine uygun olarak denetlenmiş olsun. Bu istisna, merkezi yurt dışında bulunan bir şirketin bu Kanunun öngördüğü denetimle eş değer bir denetime tâbi tutulmuş olması hâlinde de geçerlidir.

(4) Denetçi, yönetim kurulunun şirketi tehdit eden veya edebilecek nitelikteki riskleri zamanında teşhis edebilmek ve risk yönetimini gerçekleştirebilmek için 378 inci maddede öngörülen sistemi ve yetkili komiteyi kurup kurmadığını, böyle bir sistem varsa bunun yapısı ile komitenin uygulamalarını açıklayan, ayrı bir rapor düzenleyerek, denetim raporuyla birlikte, yönetim kuruluna sunar. Bu raporun esasları geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddelerde öngörülen kurul ve kurum tarafından belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 398 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimi; envanterin, muhasebenin ve Türkiye Muhasebe Standartlarının öngördüğü ölçüde iç denetimin, bu Bölüm hükümleri anlamında 378 inci madde uyarınca verilen raporların ve 397 inci maddenin birinci fıkrası çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimidir. Bu denetim, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kanuna ve esas sözleşmenin finansal tablolara ilişkin hükümlerine uyulup uyulmadığının incelenmesini de kapsar. Denetleme, geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddelerde öngörülen kurul ve kurumun belirlendiği esaslar bağlamında, denetçilik mesleğinin gerekleriyle etiğine uygun bir şekilde ve özenle gerçekleştirilir. Denetleme, şirketin ve topluluğun malvarlıksal ve finansal durumunun 515 inci madde anlamında dürüst resim ilkesine uygun olarak yansıtılıp yansıtılmadığını, yansıtılmamışsa sebeplerini, dürüstçe belirtecek şekilde yapılır.”

“(4) Denetçi, yönetim kurulunun şirketi tehdit eden veya edebilecek nitelikteki riskleri zamanında teşhis edebilmek ve risk yönetimini gerçekleştirebilmek için 378 inci maddede öngörülen sistemi ve yetkili komiteyi kurup kurmadığını, böyle bir sistem varsa bunun yapısı ile komitenin uygulamalarını açıklayan ayrı bir rapor düzenleyerek, denetim raporuyla birlikte, yönetim kuruluna sunar. Bu raporun esasları geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddelerde öngörülen kurul ve kurum tarafından belirlenir.”

Önerge gerekçesi

Hüküm, geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddelerle uyum sağlayacak şekilde, ancak ana ilkesinde hiçbir değişiklik yapılmadan yeniden kaleme alınmıştır .

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 398 inci maddesinde redaksiyon yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, Komisyonumuzca, 397 inci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak “uluslararası denetim standartları” ibaresi “Türkiye Denetim Standartları” şeklinde değiştirilerek redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 398 - Maddenin amacı esasında genel kurula tam ve doğru değerlendirebilme olanağını sağlamak, denetleme raporunu etken, doyurucu ve güvenilir kılmaktır. Altı aylık ara raporlarının amacı da aynıdır. Denetleme raporuna denetçilik mesleğinin gerekleri ile

etiği hakim kılınmış uluslararası standartlara gönderme yapılmış ve özel bir özen yükümü öngörülmüştür. Raporun asgarî içeriği de kanunla belirlenmiştir. Hükümlerde “finansal tablolar” denilmesinin sebebi denetlemeyi yılsonu finansal tablolarına özgülememektir. Ulusal ve uluslararası denetleme standartlarının gerekli gördüğü ara dönem tablolar da denetim kapsamındadır.

Birinci fıkra: FT’ler ile YR’lerin denetlenmesi, bu belgelerin kağıt üzerinden incelenmesi olmayıp, envanter de dahil olmak üzere tüm muhasebenin, kayıtlar ve kayıtların dayandığı belgeler (müsbüt evrak) ile denetlenmesidir. Bu denetleme özel değil geneldir; kısmî veya bazı işlemlerin ya da halka açılma, menkul değer çıkarma, sermaye artırımı gibi bazı olayların denetimi olmayıp, tüm veya tümün denetimidir. Denetim sondaj usulü ile de yapılamaz; meğerki uluslararası denetim standartları, Türkiye Muhasebe Standartları ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) izin vermiş olsun. Denetlemenin konusu ve kapsamı birinci fıkrada sayma yöntemi ile belirlenmiştir. Hem şirketin hem de topluluğun denetimi şu belgelerin denetimini ifade eder: Yıllık tabloların 397 nci maddenin birinci fıkrası ile 402 nci maddenin ikinci fıkrası anlam ve kapsamında yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun, envanterin, uluslararası denetim standartları bağlamında muhasebe iç denetimlerinin ve 378 inci maddeye göre verilmiş bulunan raporların... Uluslararası denetim standartları kapsamında iç denetim ile kastedilen, şirket içerisindeki çeşitli komiteler, özellikle halka açık şirketlerde denetim komitesi veya müfettişler aracılığıyla yapılan veya holdinglerde bütün topluluğu kapsar şekilde yapılan denetimlerdir. Ancak bu denetimin tanımı uluslararası denetim standartlarında yer alır. Bu yönden, 378 inci maddeyle ilgili olarak yapılacak denetim hakkında açıklamada bulunmak gereği duyulmuştur. Bu denetim sınırlı bir denetimdir. Bilindiği gibi 378 inci madde risklerin erken teşhisi ve yönetimiyle ilgilidir. Denetçi, söz konusu denetimi, denetime ilişkin Üçüncü Bölüm anlamında yapacaktır, diğer bir ifadeyle 397 ve 398 inci maddelerde öngörülmüş olan bakış açıları denetimin sınırını belirleyecektir.

FT’ler ile YR’lerin denetimi ayrıca, kanuna, uluslararası muhasebe standartlarına ve esas sözleşme hükümlerine uyulup uyulmadığını da içerir. “Kanun” sözcüğü ile 514 ve devamı maddeler hükümleri ve hesaplara ilişkin diğer hükümlere göre Türkiye Muhasebe Standartları, dolayısıyla IFRS kuralları ile “esas sözleşme” ibaresi ve şirketin esas sözleşmesinin aynı nitelikteki hükümleri kastedilmiştir.

Birinci fıkrada denetlemenin nitelikleri belirtilmiş ve özenle yapılması gereği vurgulanmıştır. Denetçilik bir meslektir. Tasarının denetlemeye ilişkin hükümleri bu anlayışa dayalıdır. Onun için, hükümler kanunun ruhuna göre yorumlanmalıdır. Meslek ise, Türkçe’de tam karşılığı bulunmayan “profesyonel”liği şart kılar. Profesyonellik, güncel yenilikleri izleyen ve sindirilmiş bulunan uzmanlık bilgisini, bilimsel yöntemi, tarafsızlığı, ciddiyeti ve meslek ahlâkı anlamında “etik”i ve uluslararası denetim standartlarını içerir. Bu anlamda, meslekî eğitim de özel bir önem taşır. Tasarının kanunlaşması halinde TÜRMOB’un bugüne kadar yürüttüğü başarılı meslek içi eğitim ve sınav sisteminin daha da geliştirilmesi ve desteklenmesi gerekecektir. TÜRMOB, denetçinin Tasarıda oynadığı merkez rol dolayısıyla eğitimine, Tasarının sistem ve amaçlarına uygun bir derinlik ve boyut vermek zorundadır. Denetleme ve denetçi etiği hiçbir kanunda tanımlanmamıştır, tanımlanamaz, ancak meslek mensuplarınca ve birliklerince kurallarının bilindiği varsayılır. Görevin gerektirdiği karakteri haiz bulunma, ahlâkî değerlere ve standartlara bağlılık, güvenilir olma, görevi bizzat ve uzman yardımcılarla yerine getirmek, başkasının denetim sonuçlarını aynen aktarmamak (meğerki, haklı bir sebep bulunsun), meslekî etiğin asgarîleridir. Hükümdeki özeni, bir taraftan profesyonellik kuralları, diğer taraftan

denetçilik ahlâkı tanımlar. Bu özen işin en üst düzeyde yerine getirilmesinin gerektirdiği özendir. Birinci fıkranın son cümlesinde yer alan “dürüstçe” sözcüğü 515 inci maddede öngörülen ve bir üst hukuk kuralı olan dürüst resim ilkesine göndermedir. Bu gönderme denetlemenin nitelik ve özelliğini tanımlamakta ve hem denetlemenin niteliğini, hem özeni hem de görevi açıklamaktadır.

Vergi denetimi ve vergi menfaatinin korunması 398 inci maddedeki denetim görevinin sadece dışında olmakla kalmaz, ayrıca ona yabancı ve ayrı bir konumdur. Anonim şirketin Tasarının 398 inci maddesine göre denetlenmesi vergi denetimini içermez, ancak ona yardımcı ve desteklidir.

Denetim görülebilir, açık ve yakın risklere işaret etmeli midir? Denetçinin risklere ilişkin görevi 398 inci maddenin dördüncü fıkrasında gösterilmiştir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, denetlemenin yapılmasına ilişkin dört kural içeriyor. Bunlar (a) Şirket ve topluluk yönünden, finansal tablolarla raporların uyumlu olup olmadıkları; (b) tablolar ve raporlarla denetiminin ortaya koyduğu bulguların ve bilgilerinin birbiriyle uyumlu olup olmadığı; (c) şirketin ve topluluğun genel durumunun tatmin edici bir şekilde takdim edilip edilmediği ve (d) risklerin isabetle ifade olup olunmadığıdır. Denetim ikinci fıkradaki asgarileri yerine getirmemişse 398 inci madde anlamında denetim icra edilmemiştir. Bu dört nokta birbirinin alternatifi değildir; dördü de denetimin olmazsa olmaz şartıdır.

Risklere işaret, denetimin ve denetim raporunun görevi değildir. Görev tablolardan bunun, yani risklerin anlaşılıp anlaşılmadığının, özellikle yıllık raporlarda buna işaret edilip edilmediğinin ve 378 inci maddede öngörülen mekanizmanın işleyip işlemediğinin incelenmesidir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra topluluğun FT’leri ile ilgili olup, bunları denetleyen denetçinin görevinin, konsolidasyona tâbi şirketlerin finansal tablolarının incelenmesini kapsayacak şekilde genişlediğini ifade etmektedir. Çünkü topluluğun denetimi konsolidasyona tâbi olan şirketlerin denetiminden soyutlanamaz. Konsolide finansal tablo, konsolidasyona tâbi şirketlerin konsolidasyon kurallarına göre bileşimidir.

Konsolidasyona dahil şirket Tasarı hükümlerine göre denetlenmişse, bu denetime gereklilik yoktur. Aynı şekilde, merkezi yurt dışında bulunan bir şirket Tasarının öngördüğü denetimle eşdeğer bir denetimden geçmişse yeniden denetimden geçmez. Yapılan denetimler olumlu görüş yazısı almışsa veya sınırlı olumlu görüş verilmişse ya da ihtilaf varsa denetim gene gerekli olabilir. Ancak bu sorunun çözümü içtihatla gerçekleşecektir.

Dördüncü fıkra: Son fıkra 378 inci maddeye göre teşhis sisteminin kurulup kurulmadığının, bunun işletilip işletilmediğinin belirlenmesi ve belirtilmesi zorunluğuna işaret etmektedir.

C) Denetçi

I - Seçim, görevden alma ve sözleşmenin feshi

MADDE 399- (1) Denetçi, şirket genel kurulunca; topluluk denetçisi, ana şirketin genel kurulunca seçilir. Denetçinin, her faaliyet dönemi ve her hâlde görevini yerine getireceği faaliyet dönemi bitmeden seçilmesi şarttır. Seçimden sonra, yönetim kurulu, gecikmeksizin denetleme görevini hangi denetçiye verdiğini ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan eder.

(2) Denetçiden denetleme görevi, sadece dördüncü fıkrada öngörüldüğü şekilde ve başka bir denetçi atanmışsa geri alınabilir.

(3) Konsolidasyona dâhil olan ana şirketin finansal tablolarını denetlemek için seçilen denetçi, başka bir denetçi seçilmediği takdirde, topluluk finansal tablolarının da denetçisi kabul edilir.

(4) Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi;

a) Yönetim kurulunun,

b) Sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin,

istemi üzerine, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek, seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi, özellikle de onun tarafı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı hâlinde, başka bir denetçi atayabilir.

(5) Görevden alma ve yeni denetçi atama davası, denetçinin seçiminin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren üç hafta içinde açılır. Azlığın bu davayı açabilmesi için, denetçinin seçimine genel kurulda karşı oy vermiş, karşı oyunu tutanağa geçirtmiş ve seçimin yapıldığı genel kurul toplantısı tarihinden itibaren geriye doğru en az üç aydan beri, şirketin pay sahibi sıfatını taşıyor olması şarttır.

(6) Faaliyet döneminin dördüncü ayına kadar denetçi seçilememişse, denetçi, yönetim kurulunun, her yönetim kurulu üyesinin veya herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, dördüncü fıkrada gösterilen mahkemece atanır. Aynı hüküm, seçilen denetçinin görevi red veya sözleşmeyi feshetmesi, görevlendirme kararının iptal olunması, butlanı veya denetçinin kanuni sebeplerle veya diğer herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi veya görevini yapmaktan engellenmesi hâllerinde de uygulanır. Mahkemenin kararı kesindir.

(7) Denetçinin mahkeme tarafından atanması durumunda, emsal dikkate alınarak, ücreti ile muhtemel giderler için mahkeme vizesine yatırılması gereken ön ödeme mahkemece belirlenir. Bunlara üç iş günü içinde itiraz edilebilir. Mahkeme kararı kesindir.

(8) Denetçi denetleme sözleşmesini, sadece haklı bir sebep varsa veya kendisine karşı görevden alınma davası açılmışsa feshedebilir. Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şirketçe sınırlandırılmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma haklı sebep sayılamaz. Denetçinin sözleşmeyi feshi yazılı ve gerek-

çeli olmalıdır. Denetçi fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları genel kurula sunmakla yükümlüdür; bu sonuçlar 402 nci maddeye uygun bir rapor hâline getirilerek genel kurula verilir.

(9) Denetçi altıncı fıkra hükmüne göre fesih ihbarında bulunduğu takdirde, yönetim kurulu hemen, geçici bir denetçi seçer ve fesih ihbarını genel kurulun bilgisine, seçtiği denetçiyi de aynı kurulun onayına sunar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 399 uncu maddesinin sekizinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(8) Denetçi denetleme sözleşmesini, sadece haklı bir sebep varsa veya kendisine karşı görevden alınma davası açılmışsa feshedebilir. Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şirketçe sınırlandırılmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma haklı sebep sayılmaz. Denetçinin sözleşmeyi feshi yazılı ve gerekçeli olmalıdır. Denetçi fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları genel kurula sunmakla yükümlüdür; bu sonuçlar 402 nci maddeye uygun bir rapor hâline getirilerek genel kurula verilir.”

Önerge gerekçesi

Mehaz Alman Ticaret Kanununun 318 inci paragrafının altıncı fıkrasında “ taraflar arasındaki” ibaresi bulunmadığından, fikir ayrılıklarını sadece taraflar arasına özgüleyerek alanını daraltabileceği endişesiyle, sekizinci fıkranın ikinci cümlesinin başında yer alan “ taraflar arasındaki” ibaresinin metinden çıkarılması amaçlanmıştır. Ayrıca fıkra hükmünde anlam bütünlüğünün sağlanmasına yönelik düzeltmeler yapılmıştır

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 399 - Birinci fıkra: Denetim bir anlamda yönetimin denetlenmesi olduğu için denetçinin seçimi genel kurula aittir ve genel kurulun bu yetkisi devredilemez niteliktedir. Nitekim 408 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde de bu kural açık bir şekilde öngörülmüştür. Böylece teorik temelde, 6762 sayılı Kanunun 347 nci maddesi ile Tasarı arasında tam bir ilkesel uyum vardır. Seçimin her faaliyet yılı için yenilenmesi ve gelecek yılın denetçisinin içinde bulunulan faaliyet yılı bitmeden belirlenmiş olması şarttır. Seçimin

zamanına ilişkin hüküm emredicidir. Aykırılık halinde altıncı fıkra hükümleri uygulanır. Seçilen denetçi ile sözleşmeyi yönetim kurulu yapar. Denetçi, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile web sitesinde yayınlanır. Denetim sözleşmesinin niteliği, tartışmalı olup her ülkenin öğretisi ve mahkeme kararlarıyla belirlenmektedir. Bu sorunun kapsamına, sözleşmenin kamusal nitelik taşıyıp taşımadığı ile denetçinin bir tür şirket organı olup olmadığı alt sorunları da girer.

İkinci fıkra: Bu fıkra, denetçi ile yapılan sözleşmenin -kural olarak - feshedilmemesi ilkesini kabul ederek, yönetim kurulunun istemediği denetçiyi görevden uzaklaştırması olanağını ortadan kaldırmıştır. Denetçi sadece dördüncü fıkroda öngörüldüğü şekilde ve haklı sebeplerin varlığında görevden alınabilir.

Bir denetçinin görevden alınması, yerine yenisinin atanmış olmasına bağlıdır; yoksa denetçi azledilip daha sonra yerine yenisi atanamaz. Mahkemenin kararı, eşzamanlı olmalıdır. Başka bir deyişle, yönetim kurulu veya genel kurul denetçi ile yapılan sözleşmeyi feshedip kendiliğinden başka bir denetçi atayamaz. Bu ilke, denetçinin bağımsızlığına kesin bir göndermedir. Şirkete sınırsız fesih hakkı tanınmış olsaydı, denetçi, şirket tarafından fesih baskısı altında tutulabilirdi. Feshin dördüncü fıkradaki şartlara bağlanmış olması, denetçiye güvence sağlamaya ilişkin yeni ve modern şirketler hukukunun esin verdiği bir üst hukuk kuralıdır. Söz konusu ilke, Tasarıya hakim olan bağımsız denetimin taşıyıcı kolonlarından biridir.

Üçüncü fıkra: Bu hüküm, bir varsayımı düzenlemektedir. Ana şirketin iki şapkası vardır. Birincisi, bir anonim şirket ile bundan doğan yükümdür. Bu şapkası sebebiyle ana şirket finansal tablolar düzenler ve yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu hazırlar. İkincisi ise ana şirket şapkasıdır. İkinci şapka ona, topluluk FT'lerini çıkarmak görevini verir. Birincisi için seçilen denetçi, ayrı bir topluluk denetçisi seçilmemişse ikincisini de denetler. Hükümdeki “konsolidasyona dahil olan ana şirketin” ibaresi bilinçli olarak kullanılmıştır. Çünkü, özellikle ana şirketin yabancı ülkede bulunması halinde, bazen bu ülkenin ulusal hukuku ana şirketi, hukukî türü veya başka bir sebep dolayısıyla konsolidasyonun dışında bırakmış olabilir. Burada, öğretisi ve mahkeme kararları tarafından açıklığa kavuşturulması gereken çetin sorunlar çıkmaktadır. Ana şirketin yabancı bir ülkede bulunması ve konsolidasyona dahil olması halinde, yabancı bir denetçinin vereceği solo tablolar raporu ile konsolidasyon raporu Türk hukuku bakımından ne oranda kabul edilebilecektir. Türkiye uluslararası standartları kabul ettiği için bu standartları uygulayan ülkeler açısından bir sorun çıkmaması gerekir. Ancak, uluslararası standartları uygulamayan ülkelerdeki raporları Türkiye'deki ilgili kurumların ve özellikle mahkemelerin kabul edip etmeyecekleri tartışmaya açıktır. Türkiye'nin uluslararası standartlara dahil olduğu düzey onun bu düzeyin altındaki ülkelere farklı ölçütler uygulanması hakkını ona verebilmelidir.

Dördüncü fıkra: Dördüncü fıkra denetçi güvencesi ilkesi bağlamında düzenlenmiştir. Denetçi ancak bir mahkeme kararıyla görevden alınabilir. Mahkeme de bu kararı haklı sebebin varlığı durumunda verebilir. Başka bir deyişle denetçi, ancak haklı bir sebebin, özellikle tarafsızlığı bozan herhangi bir olgu veya davranışın varlığında, mahkemece görevden alınabilir. “Haklı sebep” Tasarıda tanımlanmamıştır. Bu terim ile önce denetçinin kişiliğinden kaynaklanan sebepler kastedilmiştir: Meslekî yetersizlik (denetleme elemanlarının bilgilerindeki, okul sonrası uyum eğitimlerindeki noksanlık, yardımcı eleman, uzman, cihaz donanımı eksikliği), itibar kaybı vs. gibi. Denetçinin çalışma tarzı, şirkete zaman ayıramaması, bilgi sızdırması, taraf tutması da haklı sebep sayılır. Buna karşılık, görüş ayrılıkları haklı sebep olarak, ancak somut olay destekliyorsa kabul edilebilir.

Beşinci fıkra: Mahkemeye başvurmaya yetkili olanlar, sınırlı sayı ilkesine göre gösterilmiştir. Esas sözleşme ile yetkililer çevresi genişletilemez ve azlığa ilişkin yüzde

yükseltileme yönünde değiştirilemez. Başvuruda bulunacakların ayrıca fıkranın son cümlesindeki şartları taşımaları gerekir.

Altıncı fıkra: Bu fıkra, denetçinin faaliyet döneminin dördüncü ayına kadar seçilmemiş olması, seçilmiş denetçinin görevini herhangi bir sebeple yerine getirmemesi veya getirememesi halinde mahkemece atanmasını düzenlemektedir. Bu fıkrada hükmün içerdiği varsayımların özellikleri dolayısıyla ikinci fıkranın aksine eşzamanlılığa açıkça yer verilmemiştir. Ancak, olabildiğince, eşzamanlılığın sağlanması ve çok kısa sürede seçimin yapılması kanunun sistemi ve ruhu gereğidir. Mahkeme kararları ile öğretinin bu yönde gelişmesi temenni olunur.

Hükümdeki “görevi ifadan engellenme” ile, fizikî engelleme ve denetçinin elemanlarının istifası, grev, lokavt ve benzeri durumlar kastedilmiştir.

Davayı uzatmamak amacıyla kararın kesin olduğu açıkça belirtilmiştir.

Yedinci fıkra: Hüküm, atamanın kısa sürede kesinleşmesi ve denetçinin göreve başlayabilmesi amacıyla öngörülmüştür.

Sevizinci fıkra: İkinci ve üçüncü fıkraya paralel olarak denetçi tarafından denetim sözleşmesinin feshi sebepleri de sınırlandırılmıştır. Denetçi iki sebeple denetleme sözleşmesini feshedebilir: (1) Haklı bir sebebin varlığında, (2) Görevden alma davası açıldığı takdirde. Görevden alınma davası açılmışsa, denetçinin davanın sonuçlanmasını beklemek zorunluğu yoktur. Haklı sebepler çalışma şartlarının müsait olmamasından, ücret ve giderlerin zamanında ödenmemesinden, denetçinin görevi yerine getirmesinin engellenmesinden doğabilir.

Dokuzuncu fıkra: Denetçinin fesih ihbarında bulunması halinde yönetim kurulunun geçici denetçiyi hemen seçmesi gerekir; aksine hareket sorumluluk sebebi olabilir. Bu fıkra, denetimde herhangi bir boşluğa yer vermemek için konulmuştur.

II - Denetçi olabilecekler

MADDE 400- (1) Denetçi, ancak ortakları, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan bir bağımsız denetleme kuruluşu olabilir. Orta ve küçük ölçekli anonim şirketler, bir veya birden fazla yeminli mali müşaviri veya serbest muhasebeci mali müşaviri denetçi olarak seçebilirler. Bağımsız denetleme kuruluşlarının kuruluş ve çalışma esasları ile denetleme elemanlarının nitelikleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan, Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle düzenlenir. Aşağıdaki hâllerden birinin varlığında, yeminli mâlî müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir, bağımsız denetleme kuruluşu ve bunun ortaklarından biri ve bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişiler, ilgili şirkette denetçi olamaz. Şöyle ki, önceki cümlede sayılanlardan biri;

a) Denetlenecek şirkette pay sahibiyse,

b) Denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa,

c) Denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısmıysa,

d) Denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa,

e) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa,

f) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise,

g) (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olmayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa,

h) Son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa,

denetçi olamaz; ancak, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği, katlanılması güç bir durum ortaya çıkacaksa (h) bendindeki yasağın kaldırılması için belli bir süreyle sınırlı olarak onay verebilir.

(2) Bir bağımsız denetleme kuruluşunun, bir şirketin denetlenmesi için görevlendirdiği denetçi yedi yıl arka arkaya o şirket için denetleme raporu vermişse, o denetçi en az iki yıl için değiştirilir.

(3) Denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremez, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla yapamaz.

(4) Bu madde hükümleri, 554 üncü maddede öngörülen işlem denetçilerine de uygulanır. Kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, işlem denetçisi genel kurul tarafından atanır ve görevden alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 400 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, AET'nin şirketlere ilişkin 8 inci yönergesinde 2006 yılında yapılan değişikliğe uyum sağlanması amacıyla değişiklik yapılmıştır. Bu bağlamda süre yedi yıla çıkarılmış ve hükümdeki seçenekli ifade değiştirilmiştir. Yönergeye uygun olarak yedinci yılın sonunda denetçi iki yıl için değiştirilecektir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca uygun bulunmuştur. Ayrıca, Komisyonumuz maddede aşağıdaki gerekçelerle birinci fıkrada değişiklik yapmıştır:

Sigorta ve reasürans şirketleri ile Sermaye Piyasası Kanununa tabi şirketlerin bağımsız dış denetimine ilişkin mevzuatın tümü ilgili kurumlar olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından hazırlanarak yürürlüğe konulan yönetmeliklerle düzenlenmiştir. Uygulama birliğinin sağlanması bakımından bu maddedeki düzenlemenin de Tasarının 210 uncu ve ilgili diğer maddelerinde ticaret şirketleri üzerinde her türlü düzenleme görev ve yetkisi verilen Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle yapılması uygun olacaktır. Bu nedenle birinci fıkranın ilk üç cümlesinde değişiklik yapılmıştır.

Birinci fıkranın (c) bendinde, hükmün alt ve üst soy ile eş ve hısımlara ilişkin kısmı 6762 sayılı kanunun 349 uncu maddesi dikkate alınarak, elli yıllık uygulamanın olumlu sonuçları değerlendirilerek ve Kanunda bir boşluk yaratmamak amacıyla değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 400 - Bu madde, denetçi olabilecekleri göstermektedir. Denetçi ile 397 ve devamı madde hükümlerinde düzenlenmiş bulunan denetlemeyi yapacaklar (m. 554) kastedilmiştir. Ancak işlem denetçilerine (m. 554) de aynı hükümler uygulanır. İşlem denetçisi, şirketteki belirli işlemleri denetler. Şirketin kuruluşunu, sermaye artırımını, birleşmeyi, bölünmeyi, tür değiştirmeyi, yüksek hacimli menkul değer ihracını denetleyen denetçi işlem denetçisi olarak anılır. Bu denetçiler de 400 üncü maddedeki nitelik şartlarına bağlıdırlar.

Denetçi sadece üyeleri yeminli malî müşavirler ve/veya serbest muhasebeci malî müşavirler olan bir bağımsız denetleme kuruluşu olabilir. Küçük anonim şirketler, en az iki yeminli malî müşaviri veya serbest muhasebeci malî müşaviri denetçi olarak seçebilirler. Her iki denetçi de hukukî açıdan aynı konumdadır. Tasarı, denetçilik mesleğine önem verdiği ve denetlemede bu mesleğe mensup olmayı bir ana ilke olarak kabul ettiği için

bağımsız denetleme kuruluşlarının da üyelerinin yeminli malî müşavir ve/veya serbest muhasebeci malî müşavir olmaları şartını getirmiştir. Buradaki üyeleri terimi, esasları tüzük ile belirlenecek olan bağımsız denetleme kuruluşlarının pay sahiplerini veya ortaklarını ifade eder. Meslekten olmayan kişiler bağımsız denetleme kuruluşu kuramazlar. Fıkradan dolayı olarak anlaşılan bir diğer gereksinim de, şirketleşme yoluyla bağımsız denetim şirketlerinin gelişmesi ve bugünkü kişiliklerinden farklı kişiliklerle yeniden düzenlenmesidir. Bu sebeple, yeni bir tüzüğün düzenlenmesine ilişkin hüküm birinci fıkrada yer almıştır.

Hüküm tam bağımsızlığı sağlamak amacıyla (a) ilâ (h) bentlerindeki ilişkilerin veya durumların varolmamasını şart koşmuştur.

D) İbraz yükümü ve bilgi alma hakkı

MADDE 401- (1) Şirketin yönetim kurulu, finansal tabloları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu düzenlettirip onaylayarak, gecikmeksizin, denetçiye verir. Yönetim kurulu, şirketin defterlerinin, yazışmalarının, belgelerinin, varlıklarının, borçlarının, kasasının, kıymetli evrakının, envanterinin incelenerek denetlenebilmesi için denetçiye gerekli imkânları sağlar.

(2) Denetçi ve denetleme konusu çerçevesinde işlem denetçisi, yönetim kurulundan, kanuna uygun ve özenli bir denetim için gerekli olan bütün bilgileri kendisine vermesini ve dayanak oluşturabilecek belgeleri sunmasını ister. Yılsonu denetiminin hazırlıkları için gerektiği takdirde, denetçi birinci fıkranın ikinci ve bu fıkranın birinci cümlesinde öngörülen yetkileri finansal tabloların çıkarılmasından önce de haizdir. Özenli bir denetim için gerekli olduğu takdirde denetçi bu fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde yer alan yetkileri yavru ve ana şirketler için de kullanabilir.

(3) Konsolide finansal tabloları çıkarttırmakla yükümlü olan şirketin yönetim kurulu, konsolide finansal tabloları denetleyecek denetçiye; topluluğun finansal tablolarını, topluluk yıllık faaliyet raporunu, münferit şirketin finansal tablolarını, şirketlerin yönetim kurullarının yıllık faaliyet raporlarını, bir denetim yapılmış ise ana şirketin ve yavru şirketlerin denetim raporlarını vermek zorundadır. Denetçi, birinci fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde öngörülen yetkileri ana ve yavru şirketler yönünden de kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 401 - Birinci fıkra: Birinci fıkranın ilk cümlesi tablolar ile raporların gerektiği şekilde ve içerikte eksiksiz ve zamanında yönetim kurulu tarafından denetçiye teslimini, ikincisi ise gene aynı organ tarafından denetlemenin yapılabilmesi için gerekli olanakların hazırlanıp sağlanmasını ifade eder. Defterler, yatırım planları, teşvik başvuruları, belgeleri, sözleşmeler, müsbit evrak vs. ve envanter, kasa, aktif ve pasif kalemler, ekler birlikte denetime amade tutulmalıdır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra yönetim kurulunun olanak sağlamak, bilgi ve belge vermek yükümünü düzenlemektedir. Denetçi yılsonu denetiminin hazırlıkları için gerektiği takdirde bilgi, belge alma hakkının, tabloların çıkarılmasından önce de yerine getirilmesini yönetim kurulundan isteyebilir. Özenli denetim ilkesi gerektiriyorsa 401 inci maddedeki bütün yetkilerini ana ve yavru şirketler için de kullanabilir. Burada, topluluk tablosu ve raporları söz konusu olmadığı için kastedilen topluluk içindeki bir ana-yavru şirket ilişkisidir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkrada ilk fıkradaki yetkiler finansal tablolar ile raporları kapsar şekilde konsolide tablolar için ana ve yavru şirketler bakımından da öngörülmüştür.

E) Denetim raporu

MADDE 402- (1) Denetçi, yapılan denetimin türü, kapsamı, niteliği ve sonuçları hakkında, gereken açıklıkta, anlaşılır, basit bir dille yazılmış ve geçmiş yıllar karşılaştırmalı olarak hazırlanmış, finansal tabloları konu alan bir rapor düzenler.

(2) Bundan başka ayrı bir rapor hâlinde, yönetim kurulunun, şirketin veya topluluğun durumu hakkındaki yıllık faaliyet raporunda yer alan irdelemeleri, denetçi tarafından, finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu açısından değerlendirilir.

(3) Denetçi, değerlendirme yaparken şirketin, denetliorsa ana şirket ile topluluğun finansal tablolarını esas alır. Raporda öncelikle, şirketin ve topluluğun finansal durumuna dair yönetim kurulunun değerlendirmesi hakkında görüş açıklanır. Bu görüşte, özellikle şirketin ve ana şirketin finansal tablolarının denetimi bağlamında, şirketin ve topluluğun varlığını sürdürebilmesine ve gelecekteki gelişmesine ilişkin analiz yanında, şirket yönetim kurulunun raporu ile topluluk yıllık faaliyet raporu bu belgelerin verdiği olanak ölçüsünde şirketin finansal durumu irdelenir.

(4) Denetim raporunun esas bölümünde;

a) Defter tutma düzeninin, finansal tabloların ve topluluk finansal tablolarının, kanun ile esas sözleşmenin finansal raporlamaya ilişkin hükümlerine uygun olup olmadığı,

b) Yönetim kurulunun denetçi tarafından denetim kapsamında istenen açıklamaları yapıp yapmadığı ve belgeleri verip vermediği, açıkça ifade edilir.

(5) Ayrıca, finansal tablolar ile bunların dayanağı olan defterlerin;

a) Öngörülen hesap planına uygun tutulup tutulmadığı,

b) Türkiye Muhasebe Standartları çerçevesinde, şirketin malvarlığı, finansal ve kârlılık durumunun resmini gerçeğe uygun olarak ve dürüst bir şekilde yansıtıp yansıtmadığı, belirtilir.

(6) Denetim çerçevesinde, 398 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca bir değerlendirme yapılmışsa, bunun sonucu ayrı bir raporda gösterilir.

(7) Denetçi, raporunu imzalar ve yönetim kuruluna sunar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekle olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 402 inci maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) Denetçi, değerlendirme yaparken şirketin, denetliyorsa ana şirket ile topluluğun finansal tablolarını esas alır. Raporunda öncelikle, şirketin ve topluluğun finansal durumuna dair yönetim kurulunun değerlendirmesi hakkında görüş açıklanır. Bu görüşle, özellikle şirketin ve ana şirketin finansal tablolarının denetimi bağlamında, şirketin ve topluluğun varlığını sürdürülebilmesine ve gelecekteki gelişmesine ilişkin analiz yanında, şirket yönetim kurulunun raporu ile topluluk yıllık faaliyet raporu bu belgelerin verdiği olanak ölçüsünde şirketin finansal durumu irdelenir.”

Önerge gerekçesi

Fıkranın ikinci cümlesinin ikiye bölünerek, denetçinin raporunda, öncelikle görüş açıklamak zorunda olduğu hususunun ne olduğu açıkça ve ayrı bir cümle hâlinde belirtilmiştir. İkinci cümlede de bu görüşün içeriğine ilişkin hüküm öngörülmüştür. Ayrıca, Tasarı metninde Türkiye Denetim Standartlarına yapılan göndermenin, yorum güçlükleri yaratabileceği endişesiyle hükümden çıkarılması amaçlanmıştır

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Uluslar arası denetim standartları ibaresi Türkiye Denetim Standartları olarak değiştirilmiş ve redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 402 - Hüküm, denetim raporunun şekline ve içeriğine ilişkin gereklilikleri içermektedir. Bunlardan birincisi, raporun kaleme alınış şeklini (birinci fıkra) ve karşılaştırmalı olmasına ilişkin şartları ortaya koymaktadır. Rapor, geçmiş yılla karşılaştırmalı olarak finansal tabloları denetim açısından değerlendirecektir. İkincisi, raporun zorunlu asgarî içeriğidir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra iki temel zorunluğa yer vermiştir. Rapor; (a) açıklık ilkesine uymalı ve (b) geçmiş yıl ile karşılaştırmayı içermelidir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, denetçinin yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporuna ilişkin denetimiyle ilgilidir. Bu denetim, ayrı bir rapora bağlanacaktır. Bunun sebebi, denetçinin, kural olarak, yıllık faaliyet raporunu denetlememesi, denetleyebilecek olanaklara sahip bulunmamasıdır. Çünkü, yıllık faaliyet raporunda sadece finansal tablolar hakkında bilgiye yer verilmemekte bu rapor aynı zamanda, plân ve projeksiyonları, istihdam durumunu, pazar payını, pazarlamayı ve saireyi de içermektedir. Finansal tablolara ilişkin kısımların veya bütünüyle raporun denetçi tarafından denetlenmesine olanak yoktur. Bu sebeple, fıkra, yıllık faaliyet raporunun hangi noktalara özgüleneceğini açıkça belirtmektedir. Raporun bütünüyle denetlenip değerlendirilmesine uygun herhangi bir mekanizma anonim şirketin yapısı içerisinde bulunmamaktadır. Bunun bir eksiklik olduğu açıktır. Halka açık şirketlerde iç denetim komitesi bu boşluğu doldurabilir. Kapalı veya aile şirketi niteliğini taşıyan şirketlerde ise böyle bir mekanizmaya gereksinim duyulmadığı örtülü bir kabuldür.

Üçüncü fıkra: Denetim raporunun esas bölümünün içeriğini göstermektedir. Hüküm, ayrı bir açıklamayı gerektirmeyecek içeriği haizdir.

Dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkralar: Bu fıkraların da içeriği açıklama gerektirmeyecek kadar açıktır.

F) Görüş yazıları

MADDE 403- (1) Denetçi, denetimin sonucunu görüş yazısında açıklar. Bu yazı, geçici 3 üncü maddede öngörülen kurumun belirlediği esaslar çerçevesinde, denetimin konusu, türü, niteliği ve kapsamı yanında denetçinin değerlendirmelerini de içerir. Denetçi, olumlu görüş verdiği takdirde yazısında, öncelikle 398 inci madde ve Türkiye Denetim Standartları uyarınca yapılan denetimde, Türkiye Muhasebe Standartları ve diğer gereklilikler bakımından herhangi bir aykırılığa rastlanmadığını; denetim sırasında elde edilen bilgilerine göre, şirketin veya topluluğun finansal tablolarının doğru olduğunu, malvarlığı ile finansal duruma ve kârlılığa ilişkin resmin gerçeğe uygun bulunduğunu ve tabloların bunu dürüst bir şekilde yansıttığını belirtir.

(2) Görüş yazısında, yönetim kurulunun finansal tablolara ilişkin konular bakımından sorumluluğunu gerektirecek bir sebebin mevcut olmadığına, varsa buna işaret edilir. Görüş geçici 3 üncü maddede öngörülen kurumun belirlediği şekilde ve herkesin anlayabileceği bir dille yazılır.

(3) Çekinceleri varsa denetçi, olumlu görüş yazısını sınırlandırabilir veya olumsuz görüş verebilir. Sınırlandırılmış olumlu görüş, finansal tabloların şirketin yetkili kurullarınca düzeltilebilecek aykırılıklar içerdiği ve bu aykırılıkların tablolarda açıklanmış sonuca etkilerinin kapsamlı ve büyük olmadığı durumlarda verilir. Sınırlamanın konusu, kapsamı ve düzeltmenin nasıl yapılabileceği sınırlandırılmış olumlu görüş yazısında açıkça gösterilir.

(4) Şirket defterlerinde, denetlemenin bu Bölüm hükümlerine uygun bir şekilde yapılmasına ve sonuçlara varılmasına olanak vermeyen ölçüde belirsizliklerin bulunması veya şirket tarafından denetlenecek hususlarda önemli kısıtlamaların yapılması hâlinde denetçi, bunları ispatlayabilecek delillere sahip olmasa bile, gerekçelerini açıklayarak görüş vermekten kaçınabilir. Kaçınma olumsuz görüşün sonuçlarını doğurur. Geçici 3 üncü maddede öngörülen kurum, kaçınmanın sebep ve usulü ile buna dair gerekçenin esaslarını bir tebliğ ile düzenler.

(5) Olumsuz görüş yazılan veya görüş verilmesinden kaçınılan durumlarda genel kurul, söz konusu finansal tablolara dayanarak, özellikle açıklanan kâr veya zarar ile doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgili olan bir karar alamaz. Bu hâllerde yönetim kurulu, görüş yazısının kendisine teslimi tarihinden itibaren dört iş günü içinde, genel kurulu toplantıya çağırır ve görevinden toplantı gününde geçerli olacak şekilde istifa eder. Genel kurul yeni bir yönetim kurulu seçer. Yeni yönetim kurulu altı ay içinde, kanuna, esas sözleşmeye ve standartlara uygun finansal tablolar hazırlatır ve bunları denetleme raporu ile birlikte genel kurula sunar. Sınırlı olumlu görüş verilen hâllerde genel kurul, gerekli önlemleri ve düzeltmeleri de karara bağlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 403 üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 403 - (1) Denetçi, denetimin sonucunu görüş yazısında açıklar. Bu yazı, geçici 3 üncü maddede öngörülen kurumun belirlediği esaslar çerçevesinde, denetimin konusu, türü, niteliği ve kapsamı yanında denetçinin değerlendirmelerini de içerir. Denetçi, olumlu görüş verdiği takdirde yazısında, öncelikle 398 inci madde ve Türkiye Denetim Standartları uyarınca yapılan denetimde. Türkiye Muhasebe Standartları ve diğer gereklilikler bakımından herhangi bir aykırılığa rastlanmadığını; denetim sırasında elde edilen bilgilerine göre, şirketin veya topluluğun finansal tablolarının doğru olduğunu, malvarlığı ile finansal duruma ve kârlılığa ilişkin resmin gerçeğe uygun bulunduğunu ve tabloların bunu dürüst bir şekilde yansıttığını belirtir.

(2) Görüş yazısında, yönetim kurulunun finansal tablolara ilişkin konular bakımından sorumluluğunu gerektirecek bir sebebin mevcut olmadığına, varsa buna işaret edilir. Görüş geçici 3 üncü maddede öngörülen kurumun belirlediği şekilde ve herkesin anlayabileceği bir dille yazılır.

(3) Çekinceleri varsa denetçi, olumlu görüş yazısını sınırlandırabilir veya olumsuz görüş verebilir. Sınırlandırılmış olumlu görüş, finansal tabloların şirketin yetkili kurullarınca düzeltilebilecek aykırılıklar içerdiği ve bu aykırılıkların tablolarda açıklanmış sonuca etkilerinin kapsamlı ve büyük olmadığı durumlarda verilir. Sınırlamanın konusu, kapsamı ve düzeltmenin nasıl yapılabileceği sınırlandırılmış olumlu görüş yazısında açıkça gösterilir.

(4) Şirket defterlerinde, denetlemenin bu Bölüm hükümlerine uygun bir şekilde yapılmasına ve sonuçlara varılmasına olanak vermeyen ölçüde belirsizliklerin bulunması veya şirket tarafından denetlenecek hususlarda önemli kısıtlamaların yapılması halinde denetçi, bunları ispatlayabilecek delillere sahip olmasa bile, gerekçelerini açıklayarak görüş vermekten kaçınabilir. Kaçınma olumsuz görüşün sonuçlarını doğurur. Geçici 3 üncü maddede öngörülen kurum, kaçınmanın sebep ve usulü ile buna dair gerekenin esaslarını bir tebliğ ile düzenler.

(5) Olumsuz görüş yazılan veya görüş verilmesinden kaçınılan durumlarda genel kurul, söz konusu finansal tablolara dayanarak, özellikle açıklanan kâr veya zarar ile doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgili olan bir karar alamaz. Bu hallerde yönetim kurulu, görüş yazısının kendisine teslimi tarihinden itibaren dört iş günü içinde, genel kurulu toplantıya çağırır ve görevinden toplantı gününde geçerli olacak şekilde istifa eder. Genel kurul yeni bir yönetim kurulu seçer. Yeni yönetim kurulu altı ay içinde, kanuna, esas sözleşmeye ve standartlara uygun finansal tablolar hazırlar ve bunları denetleme raporu ile birlikte genel kurula sunar. Sınırlı olumlu görüş verilen hallerde genel kurul, gerekli önlemleri ve düzeltmeleri de karara bağlar.”

Önerge gerekçesi

Maddede açıklığı sağlamak amacıyla Kanunun geçici 2 nci maddesindeki kurumun yetkilerine gönderme yapılması suretiyle maddenin yeniden düzenlenmesine gidilmiştir. Çünkü madde ilk kaleme alındığında, geçici 2 nci madde mevcut olmadığından görüş yazılarında mezkûr kurumun koyacağı esaslara ilişkin kurallara yer verilmemiştir. Geçici

2 nci madde Adalet Komisyonunda kabul edilince bu maddenin kurumun yetkileriyle bağlatısının sağlanması gereği ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, özellikle uygulayıcılardan gelen eleştiriler üzerine sınırlı olumlu görüşü sınırlandırıcı aykırılık veya aykırılıklar düzeltilebileceği ve düzeltilmesinin de maddede öngörülmüş olması dolayısıyla yönetim kurulunun istifasına gerek olmayacağı bir düzenleme beşinci fıkrada yer verilmiştir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 403 üncü maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Maddede üç ana değişiklik yapılmıştır:

(1) Uluslararası uygulamada oldukça sık rastlanan görüş vermekte kaçınma: Denetçi, şirketin muhasebesinde veya finansal tablolarında, Tasarının denetleme bölümündeki hükümlere uygun denetleme yapılmasına ve sonuçlara varılmasına imkân vermeyen ölçüde belirsizliklerin bulunduğu veya şirket tarafından denetlemede önemli kısıtlamaların yapıldığı durumlarda, görüş yazısı vermektan kaçınabilecektir; hem “belirsizlik”i hem de “kısıtlama”yı uluslararası standartlara uygun olarak tanımlayacaktır. Kısıtlamalar kavramı ile ilk yaklaşımda kapsam veya alan kısıtlamasının kastedildiği şüphesizdir.

(2) Tasarıyı hazırlayan komisyon, bazı ülkelerin düzenlemesinin aksine, kaçınma olması veya olumsuz görüş verilmesi halinde finansal tabloların hukukî yazgısı hakkında bir hüküm sevk etmekten kaçınmıştır. Butlan gibi bir hukukî sonuca denetçinin görüşüyle varılması veya böyle bir hükmün meşruiyet temeli tartışılabilir. Ancak Alt Komisyon,, olumlu görüş verilmemiş hallerde, mevcut finansal tablolara dayanarak açıklanan kâr veya zararla ilgili bir karar alınmasını uygun görmemiş, bu sebeple beşinci fıkrayı kaleme almıştır.

(3) Genel kurula sunduğu finansal tablolar, denetçi tarafından kabul edilmeyen bir yönetim kurulu görevde kalmamalı, standartlara ve hükümlere uygun finansal tabloları aynı yönetim kurulu hazırlamamalı, hukuk düzeni ortaya çıkan duruma rağmen hiçbir şey olmamış gibi hareket etmemelidir. Ancak sınırlı olumlu görüşte de gerekli düzeltmeler yapılmalıdır. Bu sebeple beşinci fıkraya yeni hükümler konulmuştur.

Madde hükmü, genel kurulun mevcut yönetim kurulunu yeniden aynen seçip seçemeyeceğine ilişkin bir hükme yer vermemiştir. Modern ve hukuka bağlı bir kanun, modern ve hukuka bağlı bir topluma veya ilgili toplum kesimine göre şekillenir. Kanunun modernliği, içeriği kadar yorumlanmasıyla tanımlanır. Kanunların bu yolda bir düzenleme yapmaması gerekir.

GEREKÇE

Madde 403 - Denetçi sonuçta görüşünü üç yazıdan birini vererek açıklar: (1) Olumlu görüş yazısı. (2) Sınırlı olumlu görüş yazısı. (3) Olumsuz görüş yazısı. Bu üç yazı dışında yazı verilmesi veya herhangi bir yazı verilmemesi mümkün değildir. Düzeltme şartına bağlı olumlu görüş, Tasarıda açıkça yer almamakta, ancak hükmün kaynağı olan Alman öğretisinde kabul görmektedir. Her üç yazı da gerekçeli olmalıdır. Açık anlatım ve bildirim ilkesi burada da geçerlidir.

“Yazı” teriminin tercih edilmesinin sebepleri şunlardır: (1) “Rapor” denilseydi, 402 nci maddedeki denetçi raporuyla karışabilir, hatta onun bir sonucu olarak görülebilirdi. Oysa

Tasarının amacı, denetçinin ayrı bir yazı vererek sonuç açıklamasıdır. (2) “Görüş” sözcüğü özne bir değerlendirmeyi değil, uluslararası standartlara göre varılan neticeyi ifade eder. (3) Kaynakta kullanılan “not” kelimesinin kavrama uygun olmadığı düşünülmüştür .

Olumlu görüş yazısı, şirketin finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporunun Türkiye Muhasebe Standartlarına, kanuna ve esas sözleşmedeki finansal raporlamaya ilişkin hükümlere uygun olduğunun denetçi tarafından açıklanması ve doğrulanması olup, tabloların sonuçları hakkında genel kurulun karar alabileceği anlamına gelir ve bu sebeple yöneticilerin ibrası için hem esas olur, hem de dayanak oluşturur. Olumsuz görüş yazısı, şirketin yılsonu finansal tabloları ile yıllık raporunun Türkiye Muhasebe Standartları ile Tasarıya ve/veya esas sözleşmenin finansal raporlama hükümlerine uygun olmadığını ifade eder. Bu yazı yöneticilerin sorumluluğuna dayanak oluşturan bir belge olarak kabul edilebilir. Denetçinin olumsuz görüş yazısı vermesi halinde, söz konusu finansal tabloların sonuçlarına dayanılarak hiçbir karar alınmaz. Çünkü, denetlenen yılsonu finansal tablolarının, faaliyet döneminin sonuçlarını belirlemediği, belirlemeye uygun olmadığı anlaşılmıştır. Açıklanan sonuçlar, başka bir anlatımla, kâr veya zarar gerçek değildir; gerçek sonucu yansıtmamaktadır. Tasarı bu halde Alm. POK. 256 ncı paragrafında olduğu gibi, yılsonu finansal tablolarının bâtil olduklarına ilişkin bir hükme yer vermemiştir. Böyle bir hüküm, butlan sebeplerinin ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarır ve denetçi raporuna bir çeşit mahkeme kararı gücü tanımak anlamını taşırdı. Nitekim, Almanya’da böyle hükümler bulunmaktadır. Kaçınma yazısının aynı zamanda butlanın saptanması anlamını ifade etmesi uygun görülmemiştir. Ancak, öğretinin ve mahkeme kararlarının bu sonuca varmalarının yolu açıktır. Bunun gibi, genel kurulun, gerçek durumun ortaya konulması için, yeni finansal tabloların çıkarılması ve yeni bir faaliyet raporunun hazırlanması yönünde karar alması zorunluğunu ortaya koyan kanunî bir düzenlemeye de gidilmemiştir. Bu yolda kanunî düzenleme genel kurulun hareket alanını daraltır, belli sürelerle uyulması gibi şartların da kanunen düzenlenmesini gerektirirdi. Oysa, genel kurulun mevcut yönetim kurulunu görevden alıp, yeni bir kurul seçmesine ve ona gerçek resmi veren finansal tabloları çıkarması talimatını vermesine ve yeni tabloları, denetçiye denetletmesine engel yoktur; yapılması gereken de budur. Bunun planlamasını, zaman programını, somut olayın özelliklerine göre genel kurul yapmalıdır.

İbra etmeme kararına karşı dava açılıp, ibra mahkeme kararı ile sağlanabildiği gibi, olumsuz görüş yazısının iptali ile olumlu görüş yazısı verilmesinin karara bağlanması da mahkemeden istenebilir. Böyle bir dava, genel kurulun ne yeni bir yönetim kurulu seçmesine ne de yeni yılsonu finansal tablolarının çıkarılmasına engel olmalıdır; meğerki, bu yolda bir tedbir kararı bulunsun.

Olumsuz görüş yazısı şirketin kurumlar vergisi beyannamesi vermesi yükümünü ortadan kaldırmaz ve bu beyannamenin hazırlanmasına, matrahın belirlenmesine olumsuz etki yapmaz; böyle bir bahaneye haklılık kazandırmaz. Çünkü, bugün Türk hukukunda ticarî ve malî bilanço tamamen ayrılmıştır; her iki bilançonun ilkeleri farklıdır.

Açıklamalar olumsuz görüş yazısının sonuçlarının yöneticiler ve şirket açısından ne kadar ağır olduğunu göstermektedir. Bu sebeple denetçi ancak, büyük ve geniş kapsamlı ayrıntıların bulunması, durumun açık ve kanıtlanmış olması halinde olumsuz görüş yazısı vermelidir. Resme değil, yoruma ve değerlendirmelere dayalı olumsuz görüş Tasarının sistemiyle bağdaşmaz. Şartları varsa olumsuz görüş yazısı verilmesi sadece denetçinin takdirine kalmış bir seçenek değil, aynı zamanda kanunî bir yükümdür.

Sınırlı görüş yazısı, somut olaya göre bir değerlendirmeyi gerektirir. Bu yazı ne çekinceli görüş yazısı ne de olumsuz görüş yazısı olarak işleme tâbi tutulabilir. Sistemimizde çekinceli (ihtirazî kayıtlı) görüş yazısı yoktur. Denetlemeye ilişkin hükümlerin temelinde yatan

düşünce, yılsonu finansal tablolarının “sonuç belirleme” işlevine uygun olup olmadığının denetçi tarafından açıklanmasıdır. Denetçi, genel kurula, yılsonu finansal tablolarının gerçeği yansıtıp yansıtmadığını, gösterilen kâr ve zarara güvenilip güvenilmeyeceğini bildirmelidir. Sınırlı olumlu görüş yazısında yer alan “sınır”, denetçinin kendisini sorumluluktan korumak için koyduğu çekinceleri ifade etmez, sonuçlara ne kadar ve ne ölçüde dayanılabileceğini gösterir. “Sınır”ın bu anlamı Tasarının özelliğidir ve denetçiye bu yönde sınırlı olumlu görüş yazısı yazma görevini yükler.

Kavramdan da anlaşılacağı üzere “sınırlı olumlu görüş yazısı”, olumlu bir yazıdır. Bu yazı denetçinin vardığı sonucun esas itibarıyla, hatta büyük çapta olumlu olduğunu ifade eder. Bu “olumlu” kanı nesnelidir ve yazının yorumunu da belirli kurallar altına sokar. Türkiye Muhasebe Standartları gereği gibi uygulanmış olup da, sadece bazı sonucu değiştirmeyen veya etkilemeyen aykırılıklar varsa; temel hatalar, aldatmalar, hileler, aykırılıklar, peçelemeler, gizlemeler, başka türlü göstermeler mevcut değilse; belgesiz kayıt yapılmamışsa, dayanak belgeler sahte değilse, envanterle oynanmamışsa; aykırılıklar önemli tutarlara varmayan, ihmâl edilebilen tahsil/tahakkuk ilkesi benzeri uygulamalardan, iskontolardan, değer düzeltmelerinden hatta aktifleştirmelerden doğuyorsa, sınırlı olumlu görüş verilebilir. Öğreti ve mahkeme kararları sınırlı olumlu görüş ile olumsuz görüş arasındaki sınırı çizecektir.

G) Denetçilerin sır saklamadan doğan sorumluluğu

MADDE 404- (1) Denetçi, işlem denetçisi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ve bağımsız denetleme kuruluşunun denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir şekilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdürler. Faaliyetleri sırasında öğrendikleri, denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanamazlar. Kasten veya ihmâl ile yükümlerini ihlal edenler şirkete ve zarar verdikleri takdirde bağlı şirketlere karşı sorumludurlar. Zarar veren kişi birden fazla ise sorumluluk müteselseldir.

(2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlerin yerine getirilmesinde ihmâli bulunan kişiler hakkında, verdikleri zarar sebebiyle, her bir denetim için yüzbin Türk Lirasına, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde ise üçyüzbin Türk Lirasına kadar tazminata hükmedilebilir. İhmalleriyle zarara sebebiyet veren kişilere ilişkin bu sınırlama denetime birden çok kişinin katılmış veya birden çok sorumluluk doğurucu eylemin gerçekleştirilmiş olması hâlinde uygulandığı gibi, katılanlardan bazılarının kasıtlı hareket etmiş olmaları durumunda da geçerlidir.

(3) Denetçinin bir bağımsız denetleme kuruluşu olması hâlinde sır saklama yükümü bu kurumun yönetim kurulunu ve üyelerini ve çalışanlarını da kapsar.

(4) Bu hükümlerden doğan tazmin yükümü sözleşme ile ne kaldırılabilir ne de daraltılabilir.

(5) Denetçinin bu maddeden doğan sorumluluğuna ilişkin istemler rapor tarihinden başlayarak beş yılda zamanaşımına uğrar. Ancak, fiil suç oluşturup da Türk Ceza Kanununa göre süresi daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da o zamanaşımı uygulanır.

(6) Ceza mevzuatının, suç ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 404 üncü maddesinin beşinci fıkrasına fiilin suç oluşturduğu ve Türk Ceza Kanunundaki dava zamanaşımının daha uzun olduğu hallerde bu zamanaşımının uygulanmasını öngören bir hüküm eklenmiştir. Yapılan değişiklik, Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, eklenen altıncı fıkrayla ceza mevzuatına uyum sağlanması, genel hükümlerin uygulanabilirliğine zemin hazırlanması amacıyla, suç ihbarına yönelik hükümler saklı tutulmuştur.

GEREKÇE

Madde 404 - Birinci fıkra - üçüncü fıkra: Tasarının 404 üncü maddesi 554 üncü maddeden farklı olarak denetçinin davranış yükümünden doğan sorumluluğunu düzenlemektedir. “Davranış” sözcüğü dürüstlüğü, tarafsızlığı ve şirket sırrına bağlılığı içerir ve ifade eder. “Dürüstlük” ise meslekî etik dahil her türlü ahlâkî kurallara gönderme yapar. “Dürüst” sözcüğü Alm. TK 323’deki “gewissenhaft” sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmıştır. Bu karşılık başarılı bulunmayabilir. Çünkü, Almanca terimin, “dürüst” dışında “vicdanlı, özenli, güvenilir” anlamları da vardır. İlk yaklaşımda “dürüst” sözcüğüne bu anlamlar yüklenmeyebilir. Ancak Türk Medenî Kanununun 1 inci maddesi uyarınca yorumlamada kaynaktaki anlamlar da dikkate alınmalıdır. Uygulama dürüst kelimesine, özenli, güvenilir, vicdanlı, sorumluluğun bilincinde anlamları yüklemeli, bunu aramalıdır. Davranış yükümleri ise denetimi niteler. Dürüstçe, ahlâk kurallarına, meslekî etiğe göre ve tarafsız bir şekilde yapılması gereken “denetim”dir; sır saklama da denetim ile bağlantılıdır. Alman öğretisi haklı olarak hükmü “meslekî yükümler” çerçevesinde de anlamlandırır. Bunun sonucu, denetleme tam, gerçeği yansıtır, açıklayıcı, haber verici nitelikte olmalıdır.

Davranış yükümlerinden sır saklama, hükümden ayrı olarak zikredilmiştir. Bu vurgulama ile hem birinci fıkranın birinci cümlesinin hem de üçüncü fıkrasının işlevi ortaya çıkmaktadır. Diğer davranış yükümleri gibi sır saklama yükümü de yardımcıları, temsilcileri ve yönetim kurulu üyelerini kapsar. Hükümden denetleme kuruluşunun “denetime yardımcı temsilcisi” terimi ile denetlemeyi bizzat yapan denetçi/denetçilerin eşgüdümünü sağlayan, gözetim işlevini yerine getiren kişileri de kapsar. Bu hükümle, davranış yükümlerini sadece “arazide çalışanlar” a özgüleyebilecek yorumlara engel olunmak istenmiştir. Buna karşılık denetçinin denetleme kuruluşu olması halinde bu şirketin yönetim kurulu üyelerine tüm

davranış yükümleri değil, sadece sır saklama yükümü yükletilmiştir. Birinci fıkra kusur sorumluluğudur.

“Sır” ile denetleme faaliyeti sırasında öğrenilen bilgiler anlaşılır. Sorumluluğun şartı sırrın kullanılmasıdır. Ancak sorumluluk için kullanma sonucunda bir yarar/menfaat elde edilmiş olması şart değildir. Kullanmanın anlamını öğreti ve mahkeme kararları belirler. “Kullanma” içeriden öğrenenlerin ticaretine ve borsaya özgülenmemelidir. Sırrın izinle kullanılması sorumluluğu ortadan kaldırır. İzin denetlenenin kanunî mümessili tarafından verilmesi gerekir. Hüküm hem şirketin hem de üçüncü kişinin zararının tazminini öngörmüştür. Zararın muhatapları aynı zamanda aktif dava ehliyetini de belirler. Şirketin/bağlı şirketlerin pahasahipleri tazminat davası ikamesine ehil değildir.

İkinci fıkra: Maddede zarar ihmâlleri ile sebebiyet verenler maddede üst sınırı gösterilmiş tazminat ile sorumlu olurlarken, kasıtlı eylemde bulunanlar için sınır yoktur. Bu farklılaşma Borçlar Kanununun 43 üncü maddesine hakim olan düşünceye paraleldir, ancak değişik bir kurala bağlanmıştır. Borçlar Kanununun 43 üncü maddesi hakime somut olayın özelliklerine ve kusurun ağırlığına göre tazminatın şeklini ve kapsamının derecesini saptamak yetkisini vermektedir. Burada ise (hakim değil) kanun kusurun derecesine göre tazminat tutarının sınırlı olup olmadığını belirlemektedir.

Sorumluluk hâlleri dürüstlüğü, tarafsızlığın ve sır saklama yükümünün ihlâlidir. Son yüküme aykırılık için iş ve işletme sınırlarının, denetim faaliyeti sırasında öğrenilmiş ve kullanılmış olması gerekir. Kullanılma ile, inter alia, üçüncü kişiye aktarma anlaşılır. Herkes tarafından bilinen olgular -denetim faaliyeti sırasında öğrenilmiş olsalar bile - hükümün kapsamına girmez. İzin, sorumluluğu kaldırır.

Üçüncü fıkra - Beşinci fıkra: Bu fıkralar gerekçe yazılmasını gerektirmeyecek kadar açıktır.

H) Şirket ile denetçi arasındaki görüş ayrılıkları

MADDE 405- (1) Şirket ile denetçi arasında şirketin ve topluluğun yıllık hesaplarına, finansal tablolarına ve yönetim kurulunun faaliyet raporuna ilişkin, ilgili kanunun, idari tasarrufun veya esas sözleşme hükümlerinin yorumu veya uygulanması konusunda doğan görüş ayrılıkları hakkında, yönetim kurulunun veya denetçinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi dosya üzerinden karar verir. Karar kesindir.

(2) Dava giderlerinin borçlusu şirkettir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 405 - Tasarının 405 inci maddesi, şirket ile ilgili herhangi bir mevzuat veya esas sözleşme hükmünün yorumlanmasında, şirket ile denetçi arasındaki görüş ihtilaflarının mahkeme kararı ile çözüme bağlanmasına ilişkindir. Denetçinin doğru olmayan yorumu onun sınırlı olumlu görüş veya kaçınma yazısı yazmasına sebep olabilir. Her iki yazının da sonuçlarının ağır olduğu 403 üncü maddenin gerekçesinde açıklanmıştır. Hüküm denetçinin yanlış yorumu ile söz konusu ağır sonuçların doğmasına engel olunması amacıyla öngörülmüştür.

I) Topluluk ilişkileri için özel denetçi denetimi

MADDE 406- (1) a) Denetçi, şirketin hâkim şirketle veya topluluk şirketleriyle ilişkileriyle ilgili olarak sınırlı olumlu görüş veya kaçınma yazısı yazmışsa veya

b) Yönetim kurulu, şirketin topluluk tarafından, bazı belirli hukuki işlemler veya uygulanan önlemler dolayısıyla kayba uğratıldığını ve bunlar dolayısıyla denkleştirme yapılmadığını açıklamışsa,

herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından şirketin, hâkim şirketle veya hâkim şirkete bağlı şirketlerden biriyle olan ilişkisini incelemek üzere özel denetçi atanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 406 - Hüküm bir taraftan Tasarının 403 üncü, diğer taraftan da 199 uncu maddesi ile ilgilidir. Denetçinin sınırlı olumlu görüş veya kaçınma yazısı yazmasına şirketin hakim şirketle veya topluluk şirketlerinden biri ile ilişkileri sebep oluşturabilir. Söz konusu ilişkiler kanunlara aykırı bulunabilir; bu ilişkilerden şirket kayba uğradığı halde bu pay sahiplerinden saklanmış olabilir veya yönetim kurulu kayba işaret edip denkleştirme tazminatının ödenmediğini ifade etmiş olabilir. Durumun açıklığa kavuşturulması için her pay sahibine özel denetçi atanması hakkını tanıyan bu hüküm yeni ve güçlü bir bireysel hakkı öngörmüştür. Genel kurulun talebi reddetmesi mümkün değildir. Öğreti ve mahkeme hukuku bu hakkın niteliğini ortaya koyacaktır. Özel denetçiye ilişkin 438 ve devamındaki madde hükümlerinin kıyas yolu ile buraya da uygulanması uygundur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Genel Kurul

A) Genel olarak

MADDE 407- (1) Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Kanuni istisnalar saklıdır.

(2) Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılabilirler. Denetçi ve kendilerini ilgilendiren konularda işlem denetçisi genel kurulda hazır bulunur. Üyeler ve denetçiler görüş bildirebilirler.

(3) 333 üncü madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Sanayi ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi de yer alır. Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

*Madde 360 /1 – Pay sahipleri; organların tayini, hesapların tasdik ve kazan-
cın dağıtılması gibi şirket işlerine mütaallik haklarını umumi heyet toplantılarında kullanırlar.*

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 407 nci maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) 333 üncü madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Sanayi ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi de yer alır. Diğer şirketlerde, hangi durulmada Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır.

Önerge gerekçesi

Bilindiği üzere, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu gereğince anonim şirketlerin genel kurullarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunluluğu vardı.

Tasarıda da aynı zorunluluk öngörülmektedir. Özellikle aile şirketi şeklindeki anonim şirketler ile bir kişi ile kurulacak anonim şirketlerde Bakanlık temsilcisinin zorunlu olarak bulundurulmasında kamu yararı görülmediği gibi tasarıda yapılacak bu düzenleme ile bu tür şirketler için kolaylık getirilmekte ve ortaya çıkacak maliyetler ile zaman kayıplarının önüne geçilmesi sağlanmış olacaktır

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 407 nci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmıştır:

Bilindiği üzere, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu gereğince şirket genel kurullarında bulundurulacak Bakanlık Temsilcisine ilişkin düzenlemeler Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Tasarı ile getirilen düzenlemenin idari görevlendirme ve takip işlemleri bakımından güçlük çıkaracağı düşünülmektedir. Genel kurulların takibi, Bakanlık Temsilcisinin görevlendirilmesi, görevinin ifasının izlenmesi ve raporlama süreci ile arşiv çalışmaları bakımından bütünlüğün sağlanmasını teminen konu ile ilgili düzenleyici idari işlemler ile uygulama yetkisinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığında kalmasının kamu yararına olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca, Tasarıda, şirket genel kurul toplantılarına katılacak görevliler Bakanlık temsilcisi ve komiser olmak üzere iki ayrı biçimde tanımlanmış, genel kurullarında Bakanlık Temsilcisi bulundurulacak şirketler ile komiser bulundurulacak şirketlerden söz edilmiş, ancak görev ve yetkilere, niteliklere, alınacak ücretlere ilişkin düzenlemelerde sadece komiserlere yer verilmiştir. Yukarıdaki düzenlemeyle Tasarı hükmündeki bu eksiklik de giderilmektedir. Ayrıca, Tasarıda sözü edilen iki ayrı yönetmeliğin tek yönetmeliğe inmesini sağlayacak ve konuyla ilgili düzenlemeler ve işlemler sadeleştirilmiş olacaktır.

Diğer yandan; uygulamada yanlış anlamalara yol açtığından “komiser” ibaresi yerine “Bakanlık Temsilcisi” ibaresi tercih edilmiştir.

Son olarak, “Sanayi ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi veya anılan Bakanlığın yetkilendireceği Bakanlık temsilcisi” denilmekle Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Bakanlık mensubu olmayan kişileri de Bakanlık temsilcisi olarak atayabilmesine olanak veren bir düzenleme getirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 407 - Birinci fıkra: Birinci fıkra genel kurulun, bir taraftan şirket işlerine ilişkin kararların alındığı bir iç organ olduğunu, diğer taraftan da, şirketin iradesini oluşturmasının aracı olan pay sahipliği haklarının -kural olarak - bu organda kullanıldığını hükme bağlamaktadır. Hükümün kendisine, doğrudan, pay sahiplerinin katılma, önerme, tartışma ve oy verme gibi yönetime ilişkin haklarını konu aldığı görülmektedir. Anılan hakların genel kurulda kullanılması hem genel kurulu hem de bu hakları niteleyen emredici bir özellik idi. Tasarıdaki istisnalar ile genel kurul kararlarının iptaline ve geçersizliklerinin tespitine (m. 445, 446), genel kurulun toplantıya çağırılmasına ve gündeme madde konulmasına (m. 411, 412) ve incelemeye (m. 437) ilişkin haklar kastedilirdi. Ancak, katılma ve oy haklarının

bu özellikleri, son beş yılda kırılmaya uğramıştır. Fransa (15/05/2001 tarihli Kanun), ve İsveç başta olmak üzere bazı AB üyesi ülkeler on-line katılıma olanak sağlamışlar (Genel Gerekçe 71 numaralı paragrafa bakınız.). Genel gerekçe 93 numaralı paragrafta anılan rapor ise yönetimin yaygınlaştırılmasını önermiştir. Anonim şirketler hukukunun gelişme yönlerinden biri de on-line katılım ve oy vermenin dogmatik düzenlemesidir. Aynı açılımı Tasarı da yapmış ve 1527 nci maddesinin üçüncü fıkrasında “genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukukî sonuçlarını doğurur” hükmüne yer vermiştir. Ancak, bu tür katılma ve oy verme, bazı teknik uygulamaları ve ayrıntılı usul hükümlerini gerektirdiğinden uygulama bir Bakanlar Kurulu tüzüğüne çıkarılmasına bağlanmıştır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra yenidir. Alm. POK 118 (2) paragrafından esinlenilmiştir. Amaç pay sahiplerinin yönetim ve denetime ilişkin sorularının cevaplanmasını sağlamaktır. Bilgi alma hakkına ilişkin 437 nci maddenin gerekçesine bakılmalıdır. Pay sahiplerinin genel kurula katılma hakları olup yükümlülükleri yokken, murahhas üyeler, en az bir yönetim kurulu üyesi ve denetçi ile gereğinde işlem denetçisi (m. 400 ve 554) bakımından genel kurula katılma, hem hak hem de yükümdür. Ayrıca Tasarıda yönetim kurulu üyelerinin ve denetçinin görüş açıklayabilme hakları açıkça hükme bağlanmış, bu yolla onların gereğinde kendilerini savunabilmeleri ve yaptıkları işlem ve kararları açıklayabilme olanakları yaratılmış ve böylelikle sorumluluk hukuku yönünden konuları güçlendirilmiştir.

Bu yüküme aykırılık genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemez. Genel kurula katılma hakkını haiz bulunanlar sadece 407 nci maddede gösterilmiş olanlar değildir. Diğer yetkililer kanunun çeşitli maddelerinde öngörülmüştür. İnter alia, pay sahiplerinin temsilcileri, organ temsilcisi (m. 428), bağımsız temsilci (m. 428), kurumsal temsilci (m. 428), tevdi eden temsilcisi (m. 429) intifa hakkı sahipleri. Genel kurula katılma hakkının esas sözleşmeyle başkalarına tanınması ratio legis’e pek uygun düşmemekle birlikte, içtihat yolunun açık olduğu şüphesizdir. Müşavirler, basın mensupları vs. genel kurula izinle katılabilir.

Esas sözleşme genel kurulun görüntü ve ses taşınması yoluyla naklini öngörebilir (Tasarının 1527 nci maddesinin birinci fıkrası).

Üçüncü fıkra: Tasarı komiserlere ilişkin değişik bir düzenleme getirmiştir. Düzenlemenin esası şöyle açıklanabilir. Komiserin genel kurullara katılması yönünden şirketler ikiye ayrılmıştır. Bakanlık komiseri bir kısım anonim şirketlerde (6762 sayılı Kanunda olduğu gibi) bulunacaktır. Bu şirketler Bakanlığın tebliğiyle belirlenecektir. Diğer şirketlerde de komiser bulunacaktır. Ancak bu komiserlerin kimler olacağı ve nitelikleri Adalet Bakanlığıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığının birlikte çıkaracakları bir tebliğde gösterilecektir.

B) Görev ve yetkileri

MADDE 408- (1) Genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hâllerde karar alır.

(2) Çeşitli hükümlerde öngörülmüş bulunan devredilemez görevler ve yetkiler saklı kalmak üzere, genel kurula ait aşağıdaki görevler ve yetkiler devredilemez:

a) Esas sözleşmenin değiştirilmesi.

b) Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları.

c) Kanunda öngörülen istisnalar dışında denetçinin ve işlem denetçilerinin seçimi ile görevden alınmaları.

d) Finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinde tasarrufa, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararların alınması.

e) Kanunda öngörülen istisnalar dışında şirketin feshi.

f) Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı.

(3) Tek pay sahipli anonim şirketlerde bu pay sahibi genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Tek pay sahibinin genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

- Alt Komisyonca, Tasarının 408 inci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde sadece ücretlerin zikredilmiş olması sakıncalı görülmüş ve hüküm, huzur haklarını, ikramiyeleri, primleri ve benzeri hakları içerecek şekilde genişletilmiştir.

Ayrıca Tasarının 408 inci maddesinin ikinci fıkrasına yeni (f) bendi eklenmiştir. Yeni hüküm Yargıtay içtihatlarına uygun olarak önemli miktarda şirket varlığının toptan satışının yönetim kurulu tarafından yapılamayacağı, bunun genel kurulun devredilemez ve münhasır yetkilerinden olduğu açıkça hükme bağlanmıştır.

Nihayet Tasarının bu maddesine eklenen üçüncü fıkra ile tek pay pay sahipli anonim şirketlere ilişkin yeni bir hüküm eklenmiştir. 89/667/AET sayılı Konsey yönergesinin 338 inci maddesi gereği olan bu hüküm, tek paysahipli anonim şirketlerde genel kurul kararlarının bu kimliklerinin açıkça anlaşılmasını amaçlamaktadır.

GEREKÇE

Madde 408 - Birinci fıkra: Genel kurul karar verme yetkisini kanundan ve kanun hükümleri çerçevesinde esas sözleşmeden alır. Esas sözleşme, anonim şirketin organlar yetki sistemini kuran yapısına ve organlar arasındaki kanunî işlev dağılımına aykırı bir şekilde genel kurulu yetkilendiremez; yönetim kurulu kendisine kanunla bırakılan,

devredilemez yetkileri genel kurula nakledemez, onun onayına bağlayamaz. Genel kurul da diğer organlara ait devredilemez yetkileri kendisine çekemez. Yönetim kurulu da genel kurulun yetkilerini yüklenemez. Ayrıca denetleme işlevine ilişkin hiçbir yetki genel kurula ve yönetim kuruluna bırakılamaz. Onun tarafından kullanılamaz.

Genel kurul iradesini kanunda ve esas sözleşmede öngörülen çağrı usulüne uygun olarak yapılan toplantılarda alınan kararlarla açıklar. Genel kurula katılmaya hakkı olanlar ve azlık, genel kurulda önerilerini yaparlar. Bazı öneriler bağlayıcıdır. Bilançonun müzakeresinin ertelenmesi gibi. Genel kurul, istisnaen örtülü irade açıklamasında da bulunur. Meselâ, aktiflerin toptan satılması önerisinin reddi, malvarlığı unsurlarının teker teker satılması yönünde bir irade açıklamasıdır. Kararlar irade açıklaması olduğundan pay sahiplerinin tümünü ve organları da bağlar. Genel kurul bazen, bir karar alması için değil, bilgi verilmesi amacıyla da toplanabilir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra genel kurulun devredilemez bazı yetkilerini toplu olarak göstermektedir. Ancak hükümde de belirtildiği gibi, genel kurulun devredilemeyen yetkileri sadece 408 nci maddenin ikinci fıkrası hükmünde yer alanlara özgülenmemiştir. Hükümün (a) ilâ (e) bentlerinde yer alan yetkilerden hiçbiri yeni hüküm niteliğinde olmadığı için ayrıca açıklama yapılmasına gerek yoktur. Ancak (c) bendinde öngörülmüş bulunan hüküm, denetleme sisteminin yeniliği dolayısıyla bazı noktalara değinilmesini gerekli kılmıştır. Denetçi ve işlem denetçileri kural olarak genel kurul tarafından seçilir ve görevden alınır (m. 399 (2)). Fakat, inter alia sermaye artırımı denetçisi yönetim kurulunca (m. 458) ve menkul kıymet ihraç denetçisi, yetkilendirilmişse yönetim kurulunca (m. 505) seçilir.

C) Toplantılar

MADDE 409- (1) Genel kurullar olağan ve olağanüstü toplanır. Olağan toplantı her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır. Bu toplantılarda, organların seçimine, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, kârın kullanım şekline, dağıtılacak kâr ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesine, yönetim kurulu üyelerinin ibraları ile faaliyet dönemini ilgilendiren ve gerekli görülen diğer konulara ilişkin müzakere yapılır, karar alınır.

(2) Gerektiği takdirde genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır.

(3) Aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde genel kurul, şirket merkezinin bulunduğu yerde toplanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Toplantılar:

I - Davet:

1. Umumi olarak:

Madde 364 – Umumi heyetler adi ve fevkalade olarak toplanırlar. Adi toplantı her hesap devresi sonundan itibaren üç ay içinde ve en az yılda bir defa olur. Bu toplantıda 369 uncu madde gereğince müzakere gündemine konulması gereken hususlar müzakere olunur.

Yılda birkaç kere kazançlarını dağıtan anonim şirketlerde her dağıtma için, umumi heyeti toplantıya davet lazımdır.

Umumi heyet, lüzumu halinde fevkalade toplantıya davet olunur.

GEREKÇE

Madde 409 - Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 364 üncü maddesinin tekrarıdır. 6762 sayılı Kanunda yer alan, yorum güçlüklerine yol açan, hiçbir uygulaması bulunmayan ve kâr payı avansı karşısında anlamını tamamen yitiren yılda bir kaç defa kâr dağıtan anonim şirketlere ilişkin hüküm, Tasarıya alınmamıştır.

Üçüncü fıkrada genel kurulun, esas sözleşmede öngörülmek şartıyla şirket merkezinin bulunduğu yer dışında Türkiye’de veya başka bir yerde toplanmasına olanak sağlanmıştır. Toplantının yurt dışında yapılma sorunu ile ilgili olarak, içtihat ve doktrin kapısı açıktır. Tasarıya bu konuda katı bir hüküm konulması uygun bulunmamıştır.

D) Çağrı

I - Yetki

1. Yetkili ve görevli organlar

MADDE 410- (1) Genel kurul, süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılabilir. Tasfiye memurları da, görevleri ile ilgili konular için, genel kurulu toplantıya çağırabilirler.

(2) Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir. Mahkemenin kararı kesindir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Davete salahiyyetli olanlar:

a) İdare meclisi ve murakabe heyeti:

Madde 365 – Umumi heyeti adi toplantıya davet, idare meclisine ve fevkalade toplantılara davet, hem idare meclisine, hem de 355 inci madde gereğince murakıplara aittir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 410 uncu maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle Komisyonumuzca değişiklik yapılmıştır:

Eklenen ikinci fıkra hükmü, genel kurulun bazı olağanüstü durumlarda toplantıya çağrılabilmesini sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Bu hükmün, birçok varsayımda 530 uncu madde anlamında organ yokluğuna engel olabileceği de düşünülmektedir. Uygulamada,

çeşitli sebeplerle, özellikle gruplar arasındaki uyuşmazlık ve çekişme dolayısıyla yönetim kurulunun toplanamaması, üye eksikliğinden veya bazı azlık haklarının kötüye kullanılması dolayısıyla toplantı nisabının gerçekleşmemesi, toptan istifa yahut kaza gibi nedenlerle yönetim kurulunun mevcut olmaması hâllerine, özellikle ilk iki hâle sıkça rastlanmaktadır. Bu durumda kilitlenmeye giren şirketin çıkar yol bulabilmesi için genel kurulun toplanabilmesinin sağlanması gerekmektedir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın uygulaması, bir kısım hâllerde tüm pay sahiplerinin noterde beyanda bulunarak genel kurul toplantıya çağrıları şeklindedir. Ancak bu şartın gerçekleşmesi her zaman kolay olmamaktadır. İkinci fıkra tüm bu sakıncaları ortadan kaldırmak amacıyla kaleme alınmıştır.

Kötüye uygulamalara engel olmak için pay sahibinin bu çağrıyı mahkeme kararıyla yapabilmesi uygun görülmüştür. İşin niteliği mahkeme kararının kesin olmasını gerektirmektedir. Bu kararın dosya üzerinden mi, yoksa duruşmalı mı verilmesi gerektiği hususunda bir düzenleme yapılmayıp, bu, somut olayın özelliklerinin dikkate alınabilmesi için mahkemenin takdirine bırakılmıştır.

GEREKÇE

Madde 410 - 6762 sayılı Kanununun 365 inci maddesinin yerine geçen bu madde, yeni sistemin gereği olarak, denetçiye yer alan çağrı yetkisi tanınmasına ilişkin bir hükme yer vermemiştir. Tasarı ayrıca, uygulamada tartışmalı olan bir sorunu açık çözüme kavuşturmuştur. Genel kurul, süresi dolmuş olsa, bile yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılabilir.

Tasfiye halinde de yetki yönetim kurulundadır. Tasfiye memurları sadece görevleri ile ilgili konular dolayısıyla genel kurulu toplantıya çağrılabilirler.

2. Azlık

a) Genel olarak

MADDE 411- (1) Sermayenin en az onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri, yönetim kurulundan, yazılı olarak gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurulu toplantıya çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise, karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme koymasını isteyebilirler. Esas sözleşmeyle, çağrı hakkı daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabilir.

(2) Gündeme madde konulması istemi, çağrı ilanının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasına ilişkin ilan ücretinin yatırılması tarihinden önce yönetim kuruluna ulaşmış olmalıdır.

(3) Çağrı ve gündeme madde konulması istemi noter aracılığıyla yapılır.

(4) Yönetim kurulu çağrıyı kabul ettiği takdirde, genel kurul en geç kırkbeş gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağrılır; aksi hâlde çağrı istem sahiplerince yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Azlık:

Madde 366 – Şirket sermayesinin en az onda biri değerinde paylara sahip olan kimselerin gerektirici sebepleri bildiren yazılı talepleri üzerine idare meclisinin, umumi heyeti fevkalade toplantıya davet etmesi veya umumi heyetin zaten toplanması mukarrer ise müzakeresini istedikleri maddeleri gündeme koyması mecburidir. Bu talep hakkını haiz kimselerin sahip olmaları gereken payların miktarı esas mukavele ile daha az bir miktara indirilebilir.

GEREKÇE

Madde 411 - Birinci fıkrâ: 6762 sayılı Kanunun 367 maddesi değişikliklerle tekrar edilmiştir. Söz konusu değişiklik bu maddeye özgü olmak üzere, azlık kavramının halka açık olan ve olmayan şirketlerde farklı yüzdelerle tanımlanmasıdır.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâ uygulamada sorun yaratan bir konuyu çözüme bağlamak amacıyla öngörülmüştür. “İlan ücretinin yatırılması tarihi”nin hem zaman hem de ispat yönünden uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü, para yatırılmadığı takdirde gerekli ekin yapılması hemen mümkündür.

Üçüncü fıkrâ: Uygulamada çağrı için yönetim kuruluna başvurulup başvurulmadığı ve başvuru tarihi sorun yaratmakta, bu konu da mahkemenin izni yönünden sorun doğurmaktadır. Çünkü mahkemenin izin verebilmesi için yönetim kuruluna başvuru yolunun tüketilmiş olması gerekir. Ayrıca yönetim kurulunun cevap vermekte gecikmiş olması da mahkemenin izni bakımından önem taşır. Bu sebeple, Tasarıda çağrı ve gündeme madde konulması talebinin noter aracılığıyla yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

Dördüncü fıkrâ: Bu hüküm de uygulamada ortaya çıkan bir sorun dolayısıyla öngörülmüştür. Uygulamada, çoğu kez yönetim kurulu istemi kabul etmekte, fakat toplantı aylarca sonra yapılmakta, böylece toplantıdan beklenen yarar elde edilemez hâle gelmektedir. Bu sebeple, toplantının kabul tarihinden itibaren kırkbeş günde yapılması zorunluğu getirilmiş, aksi halde çağrının talep sahiplerince yapılacağı hükme bağlanmıştır. Söz konusu hâlde azlığın mahkemeye başvurup karar almasına gerek yoktur; genel kurul talep sahiplerince toplantıya çağrılır.

Sürenin başlangıcını belirlemek sorun yaratmamalıdır. Yönetim kurulunun karar tarihi sürenin başlangıç tarihidir. Çağrının kabul edildiği makul bir süre içinde talep sahiplerine bildirilmemişse talep sahiplerinin çağrı haklarının doğduğunun kabulü gerekir. Yönetim kurulunun toplanması ve bildirim dikkate alındığında bildirim on-oniki gün içinde talep sahiplerine ulaşmış olması icap eder. 412 nci maddede bu sürenin yedi gün olduğu gözönüne alınırsa sürenin makûl olduğu anlaşılır. Çünkü, en az onbeş günlük ilân süresi ve diğer hazırlıklar da dikkate alınacak olursa kırkbeş günlük süre yönünden bunun makul olduğu sonucuna varılabilir. Çağrısız genel kurul olanağının burada dikkate alınması gereğinin haklılık temeli oldukça zayıftır.

b) Mahkemenin izni

MADDE 412- (1) Pay sahiplerinin çağrı veya gündeme madde konulmasına ilişkin istemleri yönetim kurulu tarafından reddedildiği veya isteme yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmediği takdirde, aynı pay sahiplerinin başvurusu üzerine, genel kurulun toplantıya çağrılmasına şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi karar verebilir. Mahkeme toplantıya gerek görürse, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atar. Kararında, kayyımın, görevlerini ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkilerini gösterir. Zorunluluk olmadıkça mahkeme dosya üzerinde inceleme yaparak karar verir. Karar kesindir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Mahkemenin izni:

Madde 367 – Pay sahiplerinin yukarıki maddede yazılı talepleri idare meclisi ve 355 inci madde gereğince murakıplar tarafından nazara alınmadığı takdirde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkeme adı geçen pay sahiplerinin talebi üzerine umumi heyeti toplantıya davete veya istedikleri hususu gündeme koymaya kendilerini salahiyyetli kılabilir. Toplantıya davete veya gündeme eklenen hususlara mütaallik ilana, mahkemenin izni yazılmak lazımdır. Mahkemeye müracaat halinde dahi 356 ncı maddenin son fıkrası tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 412 - 6762 sayılı Kanunun 366 ncı maddesi Tasarıda dört değişiklikle aynen devam ettirilmiştir. (1) Talebe beş gün içinde olumlu cevap verilmediği takdirde azlık mahkemeye başvurur. (2) Kural olarak talep evrak üzerinden incelenir. Zorunluluk halinde mahkeme duruşma yapabilir. Zorunluluk olayın niteliğinden doğabilir. (3) Mahkeme, toplantıya gerek görürse, toplantıyı yapmak görev ve yetkisiyle donatılmış bir kayyım atar. Bu hükümle uygulamada karşılaşılan bir çok soruna çözüm getirilmiş olmaktadır.(4) Karara karşı kanun yoluna gidilemez.

II - Gündem

MADDE 413- (1) Gündem, genel kurulu toplantıya çağırان tarafından belirlenir.

(2) Gündemde bulunmayan konular genel kurulda müzakere edilemez ve karara bağlanamaz. Kanuni istisnalar saklıdır.

(3) Yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesiyle ilgili sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Gündem:

Madde 369 – Umumi heyeti toplantıya davete dair olan ilan veya davet mektuplarında gündemin gösterilmesi lazımdır. Esas mukaveleye göre umumi heyetin muayyen zamanlarda yapacağı adi toplantı gündemine şunlar konur:

1. İdare meclisi ve murakıplar tarafından verilen raporların okunması;
  2. Şirketin bilanço ve kar zarar hesabını ve kazancının dağıtılması hakkındaki tekliflerin tasdiki veya değiştirecek şekilde kabul yahut reddi;
  3. İdare meclisi azalariyle murakıpların ücret ve aidatları mukavelede muayyen değilse tayini;
  4. Müddetleri sona ermiş olan idare meclisi azalariyle murakıpların tekrar seçilmeleri veya değiştirilmeleri;
  5. Lüzumlu görülen sair hususlar;
- Gündemde gösterilmeyen hususlar müzakere olunmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 413 - Hükmün son fıkrası yenidir. Bu madde genel kurula yönetim kurulu üyelerini her olağan genel kurul toplantısında görevden alabilme olanağını vermektedir. Hükmün temelindeki mantık şudur: Genel kurul yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun ortaya koyduğu sonuçlardan memnun kalmamışsa yönetim kurulunu değiştirebilmelidir; icraatı beğenilmeyen bir yönetim kurulu süre endişeleriyle görevde tutulmamalıdır.

III - Çağrının şekli

1. Genel olarak

MADDE 414- (1) Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay

sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.

(2) Sermaye Piyasası Kanununun 11 inci maddesinin altıncı fıkrası hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Davetin şekli:

a) Umumi olarak:

Madde 368 – Umumi heyetin toplantıya daveti, esas mukavelede gösterilen şekil ve surette ve her halde 37 nci maddede anılan gazete ile ilan ve toplantı günleri dahi olmamak üzere, toplantı vaktinden en az iki hafta önce yapılmak lazımdır. Senetleri nama yazılı olan pay sahipleriyle önceden şirkete bir hisse senedi tevdi ederek ikametgahını bildiren pay sahiplerine, taahhütlü mektup gönderilmesi suretiyle de toplantı günü bildirilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 414 - Hüküm 6762 sayılı Kanunun 368 inci maddesinin tekrarıdır. Ancak 1527 nci maddeye uygun olarak Web sitesi hükmüne eklenmiştir.

2. Genel kurula katılmaya yetkili olan pay sahipleri

MADDE 415- (1) Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından düzenlenen “hazır bulunanlar listesi”nde adı bulunan pay sahipleri katılabilir.

(2) Hazır bulunanlar listesinde adı bulunan senede bağlanmamış payların, ilmuhaberlerin nama yazılı payların sahipleri ve Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen pay sahipleri veya anılanların temsilcileri genel kurula katılır. Gerçek kişilerin kimlik göstermeleri, tüzel kişilerin temsilcilerinin vekâletname ibraz etmeleri şarttır.

(3) Hamiline yazılı pay senedi sahipleri, genel kurulun toplantı gününden en geç bir gün önce bu senetlere zilyet olduklarını ispatlayarak giriş kartı alırlar ve bu kartları ibraz ederek genel kurul toplantısı-

na katılabilirler. Ancak, giriş kartının verilmesinden sonraki bir tarihte hamiline yazılı pay senedini devraldığını ispatlayan pay sahipleri de genel kurula katılabilirler.

(4) Genel kurula katılma ve oy kullanma hakkı, pay sahibinin payların sahibi olduğunu kanıtlayan belgeleri veya pay senetlerini şirkete bir kredi kuruluşuna veya başka bir yere depo edilmesi şartına bağlanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 360 /3 –

Nama yazılı hisse senetleri için temsil salahiyetinin yazı ile verilmesi şarttır. Hamile yazılı bir hisse senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse şirkete karşı rey hakkını kullanmaya salahiyetlidir. Bunu ispat maksadiyle hamile yazılı hisse senetlerinin sahipleri rey haklarını umumi heyette kullanabilmek için hisse senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren vesikaları toplantı gününden bir hafta önce şirkete tevdi mecburdurlar. Hamile yazılı hisse senetleri rehin veya tevdi edilmiş yahut ariyet olarak başka bir kimseye bırakılmış olduğu takdirde malik ve zilyed arasındaki münasebetlerde rey hakkının kullanılması bakımından aşağıdaki hükümler caridir:

- 1. Rey hakkı malike aittir;*
- 2. Temsil salahiyeti ayrı bir senete yazılmış olmak şartıyla, temsile salahiyetli zilyed malik yerine ve onun menfaatine olarak rey hakkını kullanmaya salahiyetli sayılır.*

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 415 inci maddesinin kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“2. Genel kurula katılmaya yetkili olan paysahipleri

MADDE 415 - (1) Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından düzenlenen “hazır bulunanlar listesi”nde adı bulunan paysahipleri katılabilir.

(2) Hazır bulunanlar listesinde adı bulunan senede bağlanmamış payların, ilmühaberlerin nama yazılı payların sahipleri ve Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paysahipleri veya anılanların temsilcileri genel kurula katılır. Gerçek kişilerin kimlik göstermeleri, tüzel kişilerin temsilcilerinin vekâletname ibraz etmeleri şarttır.

(3) Hamiline yazılı pay senedi sahipleri, genel kurul toplantı gününden en geç bir gün önce bu senetlere zilyet olduklarını ispatlayarak giriş kartı alırlar ve bu kartları ibraz ederek genel kurul toplantısına katılabilirler. Ancak, giriş kartının verilmesinden sonraki

bir tarihte hamiline yazılı pay senedini devraldığını ispatlayan pay sahipleri de genel kurula katılabilirler.

(4) Genel kurula katılma ve oy kullanma hakkı, pay sahibinin payların sahibi olduğunu kanıtlayan belgeleri veya pay senetlerini şirkete bir kredi kuruluşuna veya başka bir yere depo edilmesi şartına bağlanamaz.”

Önerge gerekçesi

Hüküm kayden izlenen paylar açısından Merkez ile görüşülerek yeniden kaleme alınmıştır. Payları kayden izlenen gerçek kişilerin sadece kimlik göstererek, tüzel kişilerin temsilcilerinin de vekâletname ibraz ederek genel kurula katılacakları belirtilmiş, böylece bu paylar için pay senetlerinin veya ilmühaberlerin ibrazına ve/veya giriş kartına gerek olmadığı vurgulanmıştır. Maddenin dördüncü fıkrası Avrupa Birliğinin pay senetlerinin depo edilmesini yasaklayan yönergesine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 415 inci maddesi, genel kurula katılabilmek amacıyla pay senetlerinin uzun süre yasaklanmasını uygun görmeyen Avrupa Topluluğu Yönergesi doğrultusunda ve Sermaye Piyasası Kurulunun önerisi çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir. Tenvi süresi hamiline yazılı pay senetlerinde bir güne indirilmiş, nama yazılı pay senetlerinde ise kaldırılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 415 - Birinci fıkrası: Bu hüküm 6762 sayılı Kanunun 360 ıncı maddesinin üçüncü fıkrası hükmünden alınmıştır.

İkinci fıkrası: Hüküm yeni olup, özellikle pay senedi borsada işlem gören anonim şirketlerde beyaz ciro ile dolaşımda bulunan nama yazılı hisse senetlerinin sahiplerinin genel kurula katılmalarını sağlamak ve bunu kolaylaştırmak amacıyla öngörülmüştür. Başka bir deyişle, uygulamanın ortaya koyduğu önemli bir gereksinim, özellikle pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde pay defteri ile gerçek arasındaki uyumsuzluk dikkate alınarak ve Merkezi Kayıt Kuruluşunun varlığı da gözönünde tutularak ikinci fıkraya maddeye eklenmiştir.

3. Çağrısız genel kurul

MADDE 416- (1) Bütün payların sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın, genel kurul olarak toplanabilir ve bu toplantı nisabı var olduğu sürece karar alabilirler.

(2) Çağrısız toplanan genel kurulda, gündeme oybirliği ile madde eklenebilir; aksine esas sözleşme hükmü geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 370 – *Bütün payların sahip veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde umumi heyet toplantılarına dair olan diğer hükümler mahfuz kalmak şartıyla toplantıya davet hakkındaki merasime riayet etmeksizin de umumi heyet olarak toplanabilirler.*

Böyle bir toplantıda bütün pay sahip veya temsilcileri hazır olmak şartıyla umumi heyetin vazifelerinden olan hususlar müzakere edilerek karara bağlanabilir.

GEREKÇE

Madde 416 - Birinci fıkra: Hükümün yeniliği, toplantıda geçerli karar alınabilme şartının yüzde yüz katılımın devamına bağlı olduğunun açıklığa kavuşturulmuş bulunmasıdır. Uygulamada tartışmalı olan bu nokta, toplantının niteliğine uygun bir şekilde çözüme kavuşturulmuştur. Bir pay sahibinin toplantıyı terk etmesi ile çağrısız genel kurulun karar alabilme yeteneğini ortadan kaldırır. Çünkü, çağrısız genel kurulun karar alabilme ehliyeti, sadece toplantının açılışında değil toplantı süresince de aranır. Buna karşılık toplantının çağrısız yapılmasına ilişkin itiraz daha sonra yapılamaz; yapılması genel kurulun karar alma ehliyetini ortadan kaldırmaz. Söz konusu itiraz gündeme geçilinceye kadar yapılmalıdır.

İkinci fıkra: Gündeme bağlılık ilkesinin amacına uygun bulunan bu hüküm uygulamada tartışmalı olan bir konuyu açıklığa kavuşturmuştur. Çağrısız toplanmış olmakla birlikte aynı şartları içeren genel kurulda da aynı şartlarla gündeme madde eklenebilir. Aksine esas sözleşme hükümünün geçersiz olmasının sebebi, tüm pay sahiplerinin oy birliği ile almak istedikleri bir kararın esas sözleşme ile önlenmesinin haklı bir sebebinin bulunmamasıdır.

E) Toplantının yapılması

I - Hazır bulunanlar listesi

MADDE 417- (1) Yönetim kurulu, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca genel kurula katılabilecek kayden izlenen payların sahiplerine ilişkin listeyi, Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlayacağı “pay sahipleri çizelgesi”ne göre düzenler.

(2) Yönetim kurulu, kayden izlenmeyen paylar ile ilgili olarak genel kurula katılabilecekler listesini düzenlerken, senede bağlanmamış bulunan veya nama yazılı olan paylar ile ilmühaber sahipleri için pay defteri kayıtlarını, hamiline yazılı pay senedi sahipleri bakımından da giriş kartı alanları dikkate alır.

(3) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarına göre düzenlenecek genel kurula katılabilecekler listesi, yönetim kurulu başkanı tarafından imzalanır ve toplantıdan önce genel kurulun yapılacağı yerde bulundurulur. Listede özellikle, pay sahiplerinin ad ve soyadları veya

unvanları, adresleri, sahip oldukları pay miktarı, payların itibarî değerleri, grupları, şirketin esas sermayesi ile ödenmiş olan tutar veya çıkarılmış sermaye toplantıya aslen ve temsil yoluya katılacakların imza yerleri gösterilir.

(4) Genel kurula katılanların imzaladığı liste “hazır bulunanlar listesi” adını alır.

(5) Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paylara ilişkin pay sahipleri çizelgesinin Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlanmasının usul ve esasları, gereğinde genel kurul toplantısının yapılacağı gün ile sınırlı olmak üzere payların devrinin yasaklanması ve ilgili diğer konular Sermaye Piyasası Kurulu tarafından bir tebliğ ile düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Cetvel:

Madde 376 – Umumi heyetin toplantı anında hazır bulunan pay sahibi veya temsilcilerinin, ad ve soyadlarıyla ikametgahlarını ve pay miktarını gösteren ve reis tarafından imza edilen bir cetvel tanzim olunarak ilk reylerin toplanmasından önce hazır olanların görebilecekleri bir yere asılır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekle olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 417 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 417 - (I) Yönetim kurulu, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca genel kurula katılabilecek kayden izlenen payların sahiplerine ilişkin listeyi, Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlayacağı “paysahipleri çizelgesi”ne göre düzenler.

(2) Yönetim Kurulu, kayden izlenmeyen paylar ile ilgili olarak genel kurula katılabilecekler listesini düzenlerken, senede bağlanmamış bulunan veya nama yazılı olan paylar ile ilmühaber sahipleri için pay defteri kayıtlarını, hamiline yazılı pay senedi sahipleri bakımından da giriş kartı alanları dikkate alır.

(3) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarına göre düzenlenecek genel kurula katılabilecekler listesi, yönetim kurulu başkanı tarafından imzalanır ve toplantıdan önce genel kurulun yapılacağı yerde bulundurulur. Listede özellikle, pay sahiplerinin ad ve soyadları veya unvanları, adresleri, sahip oldukları pay miktarı, payların itibarî değerleri, grupları, şirketin esas sermayesi ile ödenmiş olan tutar veya çıkarılmış sermaye toplantıya aslen ve temsil yoluyla katılacakların imza yerleri gösterilir.

(4) Genel kurula katılanların imzaladığı liste “hazır bulunanlar listesi” adını alır.

(5) Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paylara ilişkin paysahipleri çizelgesinin Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlanmasının usul ve

esasları, gereğinde genel kurul toplantısının yapılacağı gün ile sınırlı olmak üzere payların devrinin yasaklanması ve ilgili diğer konular Sermaye Piyasası Kurulu tarafından bir tebliğ ile düzenlenir.

Önerge gerekçesi

Bu madde Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesine uygun olarak, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından “kayden izlenen paylar” sistemi yürürlüğe konulunca bu sistem dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Hükmün öngörülmesinin amacı, Sermaye Piyasası Kurulunun ve Merkezi Kayıt Kuruluşunun uygulamaları ile tam uyumun sağlanmasıdır. “Kayden izlenen paylar” terimi ile İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına kote edilmiş bulunan anonim şirketlerin payları kastedilmiştir. Bu paylar Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına kote anonim şirketlerin paylarıdır. Söz konusu payları borsada işlem gören anonim şirketlerin payları şeklinde de tanımlayabiliriz. Söz konusu şirketlerin tüm payları “evrak”tan soyutlanmıştır. Yani bir anonim şirket borsaya kote olup da sermayesinin sadece yüzde otuzu borsada işlem görüyorsa tüm sermaye senetten soyutlanmış ve tüm sermaye kayden izlenir hâle gelmiştir. Bu şirketler için “halka açık anonim şirket” ibaresi bilinçli olarak kullanılmamıştır. Çünkü “halka açık anonim şirket” terimi geniş bir kavram olup hem borsa şirketlerini, yani borsaya kayıtlı (kote) şirketleri hem de halka açık olmakla beraber borsaya kote olmayan, yani payları borsada işlem görmeyen anonim şirketleri kapsar. Payları borsada işlem görmeyen halka açık anonim şirketlerin payları kanunun hazırlanış tarihi itibarıyla kayden izlenmemektedir.

Hükmün birinci fıkrası Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kavden izlenen paylara ilişkindir. Halka açık olmakla beraber borsaya kote olmayan anonim şirketlerin payları birinci fıkrada kapsamında değildir. Yönetim kurulu kayden izlenen paylarla ilgili olarak “genel kurula katılabilecekler” listesini hazırlarken sadece Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlayacağı pay sahipleri çizelgesine dayanır. Bu paylar için pay defteri dikkate alınmaz, giriş kartı verilemez, sadece çizelgeye göre düzenleme yapılır.

İkinci fıkrada kayden izlenmeyen paylar hakkındadır. Diğer payların, senede bağlanmış olup olmamalarına, bu paylar için ilmühaber bulunup bulunmamasına ve payların cinsine göre işlem yapılır. Senede bağlanmamış paylar, ilmühaberler, nama yazılı paylar için pay defteri; hamiline yazılı pay senetleri bakımından giriş kartı esas alınır. Diğer fıkralar mevcut düzenlemenin tekrarıdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 417 inci maddesi, kısa bir süre önce faaliyete geçen Merkezi Kayıt Kuruluşu dikkate alınarak ve Sermaye Piyasası Kurulunun önerisi çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, 407 nci maddede belirtilen hususlar çerçevesinde “komiser” ibaresi yerine “Bakanlık temsilcisi” ibaresi tercih edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 417 - Hazır bulunanlar listesine ilişkin bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 376 ncı maddesinin bazı noktalarda daha açık bir ifade kullanılarak kaleme alınmış şeklidir. Hüküm, hazır bulunanlar listesinin tanımını da vermiştir. İkinci fıkradaki komiser 407 nci maddesinin üçüncü fıkrası anlamında yorumlanmalıdır.

II - Toplantı ve karar nisabı

**MADDE 418- (1) Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşme-
de, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, serma-
yenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsil-
cilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması
şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci top-
lantının yapılabilmesi için nisap aranmaz.**

(2) Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Nisap:

*Madde 372 – Umumi heyetler bu kanunda veya esas mukavelede aksine hü-
küm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte birini tem-
sil eden pay sahiplerinin huzuriyle toplanırlar. İlk toplantıda bu nisap hasıl olma-
dığı takdirde tekrar toplantıya davet edilirler. İkinci toplantıda hazır bulunan pay
sahipleri, temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun, müzakere yapmaya
ve karar vermeye salahiyetlidirler.*

III - Muteberlik şartları:

Madde 378 – Kararlar, mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.

*Kararların muteber olması için zabıtların 297 nci maddede gösterilen esaslar
dairesinde tutulması şarttır. Toplantıda hazır bulunan pay sahipleri veya temsilci-
lerinin ad ve soyadlarını gösteren 376 ncı maddedeki cetvel ile toplantıya davetin
usulü dairesinde cereyan ettiğini ispat eden vesikalar zapta bağlanır. Adı geçen
vesikaların münderecatı zabıtta açıklandığı takdirde bunların ayrıca bağlanması-
na lüzum yoktur. İdare meclisi bu zaptın noterce tasdikli bir suretini derhal ticaret
sicili dairesine vermekle beraber bu zabıt münderecatından tescil ve ilana tabi
hususları tescil ve ilan ettirmekle mükelleftir.*

GEREKÇE

**Madde 418 - Maddede, 6762 sayılı Kanunun 372 inci maddesi ve 378 inci maddesinin
birinci fıkrası hükmü tekrarlanmıştır.**

III - Toplantı başkanlığı ve iç yönerge

**MADDE 419- (1) Esas sözleşmede aksine herhangi bir düzenleme
yoksa, toplantıyı, genel kurul tarafından seçilen, pay sahibi sıfatını
taşıması şart olmayan bir başkan yönetir. Başkan tutanak yazmanı ile
gerek görürse oy toplama memurunu belirleyerek başkanlığı oluşturu-
r. Gereğinde başkan yardımcısı da seçilebilir.**

(2) Anonim şirket yönetim kurulu, genel kurulun çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından, asgari unsurları belirlenecek olan bir iç yönerge hazırlar ve genel kurulun onayından sonra yürürlüğe koyar. Bu iç yönerge tescil ve ilan edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 419 uncu maddesinin kenar başlığı “111 - Toplantı başkanlığı ve iç yönerge” şeklinde, ikinci fıkrasının da aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Anonim şirket yönetim kurulu, genel kurulun çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından, asgari unsurları belirlenecek olan bir iç yönerge hazırlar ve genel kurulun onayından sonra yürürlüğe koyar. Bu iç yönerge tescil ve ilan edilir.”

Önerge gerekçesi

Anayasanın 124 üncü maddesine göre sadece Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere yönetmelik çıkarabilirler. Yanlış anlamalara yol açmamak için maddenin kenar başlığı ile hükümdeki “iç yönetmelik” terimi yerine “iç yönerge” terimi kullanılmıştır.

GEREKÇE

Madde 419 - Maddede yerleşik uygulama hükme bağlanmıştır. İkinci fıkra yeni olup, bazı ülkelerin kanunlarında (Alm POK 129 (1) paragrafı) yer alan bir düzen hükmüdür. 407 nci maddenin üçüncü fıkrası dolayısıyla ülkemiz için de yararlı olacağı düşünülmüştür.

IV - Toplantının ertelenmesi

MADDE 420- (1) Finansal tabloların müzakeresi ve buna bağlı konular, sermayenin onda birine, halka açık şirketlerde yirmide birine sahip pay sahiplerinin istemi üzerine, genel kurulun bir karar almaya gerek olmaksızın, toplantı başkanının kararıyla bir ay sonraya bırakılır. Erteleme, 414 üncü maddenin birinci fıkrasında yazılı olduğu şekilde pay sahiplerine ilanla bildirilir ve internet sitesinde yayımlanır. İzleyen toplantı için genel kurul, kanunda öngörülen usule uyularak toplantıya çağrılır.

(2) Azlığın istemiyle bir defa ertelendikten sonra finansal tabloların müzakeresinin tekrar geri bırakılmasının istenebilmesi, finansal tabloların itiraza uğrayan ve tutanağa geçmiş bulunan noktaları hakkında, ilgililer tarafından, dürüst hesap verme ölçüsü ilkeleri uyarınca cevap verilmemiş olması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Müzakerenin başka bir güne bırakılması:

Madde 377 – Bilançonun tasdıkı hakkındaki müzakere, ekseriyetin veya şirket sermayesinin onda birine sahip olan azlığın talebi üzerine bir ay sonraya bırakılır; keyfiyet 368 inci maddede yazılı olduğu üzere pay sahiplerine bildirilir ve usulü dairesinde ilan olunur. Bununla beraber azlığın talebi üzerine bir defa tehir edildikten sonra tekrar müzakerelerin geri bırakılması talebolunabilmek için bilançonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahatın verilmemiş olması şarttır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Bilanço ibaresi finansal tablolar olarak değiştirilmiş ve redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 420 - Birinci fıkra: Hüküm 6762 sayılı Kanunun 377 nci maddesindeki ilkeleri aynen korumaktadır. Azlık halka açık olan ve olmayan anonim şirketler yönünden farklı tanımlanmıştır.

İkinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 377 nci maddesinin ikinci cümlesi hükmü bir açıklayıcı ek ile aynen tekrar edilmiştir. Bu ek yeni bir ertelemenin yapılmasının şartını açıklığa kavuşturmuştur.

V - Esas sözleşme değişikliklerinde toplantı ve karar nisapları

MADDE 421- (1) Kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınır. İlk toplantıda öngörülen toplantı nisabı elde edilemediği takdirde, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantı için toplantı nisabı, şirket sermayesinin en az üçte birinin toplantıda temsil edilmesidir. Bu fıkroda öngörülen nisapları düşüren veya nispi çoğunluğu öngören esas sözleşme hükümleri geçersizdir.

(2) Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliğiyle alınır:

a) Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar.

b) Şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar.

(3) Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır:

a) Şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi.

b) İmtiyazlı pay oluşturulması.

c) Nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralarda öngörülen nisaplara ilk toplantıda ulaşamadığı takdirde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranır.

(5) Pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören şirketlerde, aşağıdaki konularda karar alınabilmesi için, yapılacak genel kurul toplantılarında, esas sözleşmelerinde aksine hüküm yoksa, 418 inci maddedeki toplantı nisabı uygulanır:

a) Sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri.

b) Birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin kararlar.

(6) İşletme konusunun tamamen değiştirilmesi veya imtiyazlı pay oluşturulmasına ilişkin genel kurul kararına olumsuz oy vermiş nama yazılı pay sahipleri, bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasından itibaren altı ay boyunca payların devredilebilirliği hakkındaki kısıtlamalarla bağlı değildirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Toplantı ve Karar Nisabı

Madde 388 – (Değişik: 16/6/1989 - 3585/1 md.)

Şirketin tabiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak hususundaki kararlar için, bütün pay sahiplerinin ittifakı şarttır.

Şirketin mevzuu veya nev'inin değiştirilmesine taalluk eden umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az üçte ikisine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şarttır. İlk toplantıda sermayenin üçte ikisi temsil edilmediği takdirde, idare meclisi, umumi heyeti usulüne uygun olarak ikinci defa

toplantıya çağırabilir. İkinci toplantının yapılabilmesi için, esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir.

Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı hususlar dışındaki değişiklikler için yapılacak umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları gerekir. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde, 368 inci maddeye uyulmak suretiyle en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda müzakere yapabilmek için, şirket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterlidir.

İkinci ve üçüncü fıkralara göre toplanan umumi heyetin kararları mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 421 - Madde, sadece esas sözleşme değişikliklerine uygulanacak toplantı ve karar nisaplarını göstermektedir. Nisaplar “kararlar” bağlamında ifade edilmiştir. Ancak hükümlerden de anlaşılacağı üzere, öngörülen kararların alınabilmeleri en az o oranda toplantı nisabının varlığı ile mümkündür.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, esas sözleşmenin değiştirilmesi ile ilgili toplantı ve karar nisabına ilişkin genel hükmü içermektedir. Bu hüküm, esas itibarıyla, 6762 sayılı Kanunun 388 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarının tekrarıdır. Genel karar nisabı genel kurulda mevcut bulunan oyların çoğunluğudur. Bu nisap esas sözleşme ile daha ağırlaştırılabilir, ancak hafifletilemez. Kanun koyucu paysahipleri yönünden bir anayasa işlevini haiz bulunduğu için esas sözleşmenin çoğunluğun altındaki bir nisapla değiştirilmesini uygun görmemiştir.

İkinci fıkra: İkinci fıkrada öngörülmüş bulunan kararlar için, hem toplantı hem de karar nisabı, sermayenin yüzde yüzünü temsil eden paysahiplerinin tümünün oybirliğidir. Bu nisap hafifletilemez. Çünkü hükümde yer alan kararlar tüm paysahiplerinin onayını gerektirir.

(a) bendinin birinci kısmındaki yüküm ile KoopK 31 inci madde anlamında “ek ödeme yüklemi” ve 376 ncı maddenin ikinci fıkrası hükmü anlamında tamamlama kastedilmiştir. Her iki yüküm de 480 inci maddenin birinci fıkrası hükmüne aykırıdır. Böyle bir yüküm ancak tüm paysahiplerinin oybirliği yani her paysahibinin rızası varsa geçerlidir. (a) bendinin ikinci kısmı ikincil yüküm koyan kararlar ile ilgilidir. (İkincil yüküm: 480 (4))

(b) bendi şirket merkezinin yurt dışına taşınması, yani şirketin uyrukluluğunun değişmesi hakkındadır. Burada da hem toplantı hem de karar nisabı düzenlenmiştir.

Üçüncü fıkra: Hükümde hem toplantı hem de karar nisabı öngörülmüştür. Azlık özellikle korunmuştur. Bu sebeple her iki nisap da hafifletilemez; ağırlaştırılabilir. “En az” ibaresinin hükümde yer almasının sebebi budur.

İşletme konusunun “tamamen” değiştirilmesi ile bir konudan başka bir işletme konusuna geçilmesi veya bu sonucu doğuracak değişiklikler kastedilmiştir. Mesela mobilya

üretiminden vazgeçilip turizm yapılmak istenmesi veya mobilyacılık muhafaza edilmekle birlikte kaleme alış şekline göre pasif konu kabul olunması gibi. İşletme konusunun daraltılması veya genişletilmesi, hatta önemli değişiklikler, bu hükmün kapsamı dışındadır. Mevcut işletme konusunun terk edilip ona çok yakın yeni bir konuya geçilmesine bu hükmün uygulanıp uygulanmayacağı mahkeme kararları ile doktrine bırakılmıştır.

(b) bendine, imtiyazların genişletilmesi dahil değildir. Çünkü sonradan imtiyazlı payın oluşturulması, yeni bir düzenin gelmesi demektir. Mevcut bir imtiyazın veya imtiyazların kaldırılması veya zayıflatılması 454 üncü maddeye tâbidir.

(c) bendinin kapsamına nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması sisteminin hem konulması hem de ağırlaştırılması dahildir. Hüküm mevcut sınırlamalara tâbi yeni nama yazılı pay (pay senedi) çıkarılmasına veya hamiline yazılı payların nama dönüştürülmesine uygulanmaz. Çünkü her iki varsayımda da zaten devri sınırlandıran sistem esas sözleşmede mevcuttur.

Dördüncü fıkrâ: Hüküm bir ilâ üçüncü fıkralarda öngörülen azlık haklarını korumak amacıyla öngörülmüştür. Maddenin birinci fıkrasında, genel olarak izleyen toplantıda toplantı nisabını sermayenin üçte biri olarak kabul etmiş; bu nisabın da elde edilememesi halinde nisabı azaltıcı bir hükme yer vermemiştir. İkinci ve üçüncü fıkralarda ise tam anlamıyla sabit toplantı nisabı sistemi kabul edilmiştir.

Beşinci fıkrâ: Hüküm, sadece hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketlere uygulanır, bu nitelikte olmayan halka açık anonim şirketler hükmün kapsamında değildir. Hüküm mezkûr anonim şirketler yönünden önem taşıyan, ancak ağırlaştırılmış nisaplarla alınması çok güç olan kararların alınmasını mümkün kılmak için öngörülmüştür. İstisnâî nitelik taşıyan hükmün kıyas yolu ile genişletilemeyeceği şüphesizdir.

Altıncı fıkrâ: Hükmün amacı, devri sınırlandırılmış bulunan bir nama yazılı pay sahibine, işletme konusunun tamamen değiştirilmesi ve/veya imtiyazlı paylar oluşturulması halinde herhangi bir kısıtlamaya bağlı olmaksızın paylarını devrederek şirketten çıkmak olanağını vermektir. Anılan kararlar şirkette önemli değişiklikler meydana getirir; bir pay sahibi bu tür kararları önleyemeyebilir. Ancak, onun ayrıca şartları değişmiş bir şirkette, paylarının devrinin sınırlı olması nedeniyle kalmasına göz yummak da adil değildir. Sınırlamaların, yani bağlamın geçici olarak askıya alınması, ona adeta bir kurtulma olanağı verilmesi anlamını taşır. Bu hakkın sadece söz konusu kararlara karşı olumsuz oy kullanmış pay sahiplerine tanınması da ayrıca yorumlanmayı gerektirmeyecek kadar açıktır. Aynı olanağın, esas sözleşmeye bağlamın bir değişiklik ile kurulmuş olması halinde tanınmamasının sebebi, bağlamdan beklenen yararın etkisiz hale getirilmemesidir. Bağlam hemen daima türü, niteliği, kapsamı ne olursa olsun yabancılaşmayı önler. Altı ay süre ile yabancılaşmaya izin vermek değişiklikten bekleneni ortadan kaldıracaktır.

Bu hüküm, sadece esas sözleşmesel bağlamla ilgili olup kanunî bağlamda (m. 491) uygulanmaz.

VI - Tutanak

MADDE 422- (1) Tutanak, pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları payları, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içerir. Tutanak, toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır; aksi hâlde geçersizdir.

(2) Yönetim kurulu, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhâl ticaret sicili memurluğuna vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür; tutanak ayrıca hemen şirketin internet sitesine konulur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Muteberlik şartları:

Madde 378 – Kararlar, mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.

Kararların muteber olması için zabıtların 297 nci maddede gösterilen esaslar dairesinde tutulması şarttır. Toplantıda hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcilerinin ad ve soyadlarını gösteren 376 ncı maddedeki cetvel ile toplantıya davetin usulü dairesinde cereyan ettiğini ispat eden vesikalar zapta bağlanır. Adı geçen vesikaların münderecatı zabıtta açıklandığı takdirde bunların ayrıca bağlanması- na lüzum yoktur. İdare meclisi bu zaptın noterce tasdikli bir suretini derhal ticaret sicili dairesine vermekle beraber bu zabıt münderecatından tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 422 nci maddesi, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oy sayısının da tutanakta gösterilmesini içerecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, 407 nci maddede açıklanan hususlar çerçevesinde “komiser” ibaresi yerine “Bakanlık temsilcisi” ibaresi tercih edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 422 - Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 378 inci maddesinin ikinci fıkrasının tekrarıdır.

VII - Kararların etkisi

MADDE 423- (1) Genel kurul tarafından verilen kararlar toplantıda hazır bulunmayan veya olumsuz oy veren pay sahipleri hakkında da geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Kararların tesiri:

1. Umumi olarak:

Madde 379 – Umumi heyet tarafından verilen kararlar toplantıda hazır bulunmayan veyahut muhalif rey veren pay sahipleri hakkında dahi muteberdir.

GEREKÇE

Madde 423 - Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 379 uncu maddesinin tekrarıdır.

VIII - Bilançonun onaylanmasına ilişkin karar

MADDE 424- (1) Bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Bununla beraber, bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa ve bu hususta bilinçli hareket edilmişse onama ibra etkisini doğurmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İbra:

Madde 380 – Bilançonun tasdikına dair olan umumi heyet kararı, aksine rahat olmadığı takdirde, idare meclisi azalarıyla müdürler ve murakıpların ibrasını tazammun eder. Bununla beraber bilançoda bazı hususlar belirtilmemekte veyahut bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine mani yanlış bir takım hususları ihtiva etmekte ise, idare meclisi azalarıyla müdürler ve murakıplar, bilançonun tasdikıyla ibra edilmiş olmazlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 424 üncü madde başlığı metnine uygun olarak “bilançonun onaylanmasına ilişkin karar” şeklinde değiştirilmiştir. Çünkü madde ibrayı değil, bilançonun onaylanmasına ilişkin kararın sonucunu düzenlemektedir. İbra 558 inci maddede düzenlenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 424 - 6762 sayılı Kanununun 380 inci maddesinin esas itibarıyla tekrardır. Ancak “bu hususta bilinçli hareket edilmişse” ibaresi metne eklenmiştir. İbare sadece “bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak yanlış bir takım hususları içeriyorsa” ifadesi ile ilgili olup, anılan cümle parçasını nitelendirmektedir. Peçeleme bilinçsiz bir şekilde de yapılmış olabilir veya bilançoya konulan bir kalem mesela karşılık amacını aşan bir şekilde gerçek durumun görülmesine engel olabilir. Bu hâller ibraya engel olmamalıdır. “Bilinç” sözcüğü “kast” sözcüğünden kaçınmak amacıyla konulmuştur.

F) Pay sahibinin kişisel hakları

I - Genel kurula katılma

1. İlke

MADDE 425- (1) Pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula kendisi katılabileceği gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilcisi olarak genel kurula yollayabilir. Temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 360/2- Rey hakkını haiz olan pay sahibi, umumi heyet toplantılarında bu hakkını bizzat kullanabileceği gibi pay sahibi olan veya esas mukavelede hilaflına hüküm bulunmadıkça, pay sahibi olmıyan üçüncü bir şahıs vasıtasıyla de kullanabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 425 inci maddesinin bölüm başlığında yer alan “kişisel” ibaresi önceki değişikliklere uyum sağlamak amacıyla “şahsî” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca uygun görülmemiş ve Tasarıda geldiği şekliyle söz konusu ibare, “kişisel” ibaresi olarak benimsenmiştir.

GEREKÇE

Madde 425 - Maddenin kaynağı İsv. BK 689 (2)'dir. Hüküm paysahipliği haklarının temelini oluşturan temsil edilebilirlik ilkesini, esas sözleşme, genel kurul kararları, diğer düzenlemeler ve özellikle idari tasarruflarca kaldırılamayacak bir kanunî kural haline getirmekte; aksine düzenlemeleri geçersiz kılmaktadır. Hükümün, temsil edilebilirliği ağır şekil şartlarına bağlayan düzenlemeleri de engellediği, yerli ve yabancı doktrinde savunulur. Kanun koyucu, temsilcinin paysahibi olmasını şart koşan esas sözleşme hükmünü geçersiz sayarak bir sınırlama için tavrını açıklamış ve diğer sınırlamalara da ışık tutmuştur. Diğer geçerli ve geçersiz sınırlamaları öğreti ile mahkeme kararları gösterecektir.

Hükümde “bir kişiyi temsilci olarak” ibaresinin yer alması, pay sahibinin temsil yetkisini birden çok kişiye vermesine engel olacak şekilde yorumlanmamalıdır; meğerki, kanundan ve esas sözleşmeden doğan oy haklarından yoksunlukların dolanılması (inter alia, Tasarı m. 433, 436) söz konusu olsun.

Hüküm, 428 ve 429 uncu maddelerdeki temsilcileri de kapsar.

2. Şirkete karşı yetkili olma

MADDE 426- (1) Senede bağlanmamış paylardan, nama yazılı pay senetlerinden ve ilmühaberlerden doğan pay sahipliği hakları, pay defterinde kayıtlı bulunan pay sahibi veya pay sahibince, yazılı olarak yetkilendirilmiş kişi tarafından kullanılır.

(2) Hamiline yazılı pay senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse, şirkete karşı pay sahipliğinden doğan hakları kullanmaya yetkilidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

I-Toplantıya İştirak Hakkı

1.Umumi Olarak

Madde 360 / 3 –

Nama yazılı hisse senetleri için temsil salahiyetinin yazı ile verilmesi şarttır. Hamile yazılı bir hisse senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse şirkete karşı rey hakkını kullanmaya salahiyetlidir. Bunu ispat maksadiyle hamile yazılı hisse senetlerinin sahipleri rey haklarını umumi heyette kullanabilmek için hisse senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren vesikaları toplantı gününden bir hafta önce şirkete tevdi mecburdurlar. Hamile yazılı hisse senetleri rehin veya tevdi edilmiş yahut ariyet olarak başka bir kimseye bırakılmış olduğu takdirde malik ve zilyed arasındaki münasebetlerde rey hakkının kullanılması bakımından aşağıdaki hükümler caridir:

1. Rey hakkı malike aittir;

2. Temsil salahiyeti ayrı bir senete yazılmış olmak şartıyla, temsile salahiyetli zilyed malik yerine ve onun menfaatine olarak rey hakkını kullanmaya salahiyetli sayılır.

b) Pay defteri:

Madde 417 / 3 – İdare meclisi, kaydın yapıldığını hisse senedine işaret eder.

GEREKÇE

Madde 426 - Hüküm, 6762 sayılı Kanununun 360 ıncı maddesini –kural olarak - devam ettirmektedir. Hakların kullanılabilmesi için pay sahibi bu sıfatını şirkete ispatlamalıdır.

Birinci fıkrada, pay defterine yazılabilen pay sahiplerinin bunu pay defteri aracılığı ile, ikinci fıkrada da hamiline yazılı hisse senetlerinde zilyetlikle ispat edebilecekleri hükme bağlanmıştır. Nama yazılı paylar yönünden 496 ncı maddenin de gözönüne alınacağı şüphesizdir. Tasarının 426 ncı maddesi pay sahipliğinin ispatında pay defterinin sadece bir karine oluşturduğu şeklindeki görüşlerin ve kararların değişmesini gerektirecek bir yeniliği içermemektedir. “Paysahipliği” sözcüğü teknik bir deyim olup, bir kişinin bu sıfatının şirketçe tanınmış olmasını ifade eder. Bu sıfat tanınmca da paysahipliği haklarının kullanılması mümkün olur ve katılma, dolayısıyla oy haklarında temsilci tayini için gerekli maddî şart gerçekleşir (bakınız: nama yazılı paylara ilişkin özel düzenlemeler (Tasarı 492 nci ve devamı. maddeler)). Pay defteri yoksa, paysahibinin sıfatı diğer delillerle kanıtlanır. Merkezi Kayıt Kuruluşunun kayıtlarının niteliği ve bu yönden değerlendirilmesi öğreti ile yargıya ait bir temel sorundur. Birinci fıkra ayrıca, pay defterinde kayıtlı paysahiplerinin temsil yetkisini yazılı olarak verebileceklerini de vurgulamaktadır. Kanunî temsilci için temsil yetkisine gerek bulunmadığı şüphesizdir. Basit yazılı şeklin ağırlaştırılıp ağırlaştırılmayacağı 425 inci madde ile birlikte değerlendirilerek mahkemeler hukuku ile öğreti tarafında cevaplandırılacaktır.

3. Pay sahibinin temsili

a) Genel olarak

MADDE 427- (1) Katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişi, temsil edilenin talimatına uyar. Talimata aykırılık, oyu geçersiz kılmaz. Temsil edilenin temsilciye karşı hakları saklıdır.

(2) Hamiline yazılı pay senedini, rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödücü sözleşmesi ve benzeri sözleşmeler sebebiyle elde bulunduran kimse, pay sahipliği haklarını, ancak pay sahibi tarafından özel bir yazılı belge ile yetkilendirilmişse kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

I-Toplantıya İştirak Hakkı

1.Umumi Olarak

Madde 360 / 3 –

Nama yazılı hisse senetleri için temsil salahiyetinin yazı ile verilmesi şarttır. Hamile yazılı bir hisse senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse şirkete karşı rey hakkını kullanmaya salahiyetlidir. Bunu ispat maksadiyle hamile yazılı hisse senetlerinin sahipleri rey haklarını umumi heyette kullanabilmek için hisse senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren vesikaları toplantı gününden bir hafta önce şirkete tevdi mecburdurlar. Hamile yazılı hisse senetleri rehin veya tevdi edilmiş yahut ariyet olarak başka bir kimseye bırakılmış olduğu takdirde malik ve zilyed arasındaki münasebetlerde rey hakkının kullanılması bakımından aşağıdaki hükümler caridir:

1. Rey hakkı malike aittir;

2. Temsil salahiyeti ayrı bir senete yazılmış olmak şartıyla, temsile salahiyetli zilyed malik yerine ve onun menfaatine olarak rey hakkını kullanmaya salahiyetli sayılır.

GEREKÇE

Madde 427 - Birinci fıkrâ: Temsilcinin talimata uyma yükümünü öngören bu hüküm yenidir. Hüküm münferit temsil ile –kural olarak - kitlesel temsile (Tasarı m. 428 ve 429) de uygulanır. Ancak ikinci tür temsil ile ilgili bazı istisnalar (Tasarı m. 429.1) öngörülmüştür.

Birinci fıkrada ayrıca talimatın vekâlet sözleşmesinin iç ilişkisine ait kurum olduğu ve oyu ve dolayısıyla genel kurul kararını geçersiz kılamayacağı da belirtilmiştir.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâ, sahibinin zilyedliğinde bulunmayan hamiline yazılı hisse senetlerine ilişkin temsil yetkisinin yazılı bir belge ile verilebileceğini hükmü bağlamaktadır.

b) Organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilci

MADDE 428- (1) Şirket, kendisiyle herhangi bir şekilde ilişkisi bulunan bir kişiyi, genel kurul toplantısında kendileri adına oy kullanıp ilgili diğer işlemleri yapması için yetkili temsilcileri olarak atamaları amacıyla pay sahiplerine tavsiye edecekse, bununla birlikte şirketten tamamen bağımsız ve tarafsız bir diğer kişiyi de aynı görev için önermeye ve bu iki kişiyi esas sözleşme hükmüne göre ilan edip şirketin internet sitesine koymaya mecburdur.

(2) Bundan başka, yönetim kurulu, genel kurul toplantısına çağrı ilanının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanacağı ve şirket internet sitesinde yer alacağı tarihten en az kırkbeş gün önce, yapacağı bir ilan ve internet sitesine koyacağı yönlendirilmiş bir mesajla, pay sahiplerini, önerdikleri kurumsal temsilcilerin kimliklerini ve bunlara ulaşılabilecek adres ve elektronik posta adresi ile telefon ve telefaks numaralarını en çok yedi gün içinde şirkete bildirmeye çağırır. Aynı çağrıda kurumsal temsilciliğe istekli olanların da şirkete başvurmaları istenir. Yönetim kurulu, bildirilen kişileri, birinci fıkradaki kişilerle birlikte, genel kurul toplantısına ilişkin çağrısında, adreslerini ve onlara ulaşma numaralarını da belirterek, ilan eder ve internet sitesinde yayımlar. Bu fıkranın gerekleri yerine getirilmeden, kurumsal temsilci olarak vekâlet toplanamaz.

(3) Kurumsal temsilcilik, bir pay sahipliği girişimidir; meslek olarak ve ivaz karşılığı yürütülemez. Kurumsal temsilci Türk Borçlar Kanununun 510 uncu maddesini ileri sürerek temsil ettiği pay sahiplerinden herhangi bir talepte bulunamaz.

(4) Bildirge, pay sahipleri tarafından kurumsal temsilciye verilmiş talimat yerine geçer.

(5) Kusurlu olarak bildirdesine veya kanuna aykırı hareket eden veya hileli işlemler yapan kurumsal temsilci bu fiil ve kararlarının sonuçlarından Türk Borçlar Kanununun 506 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca sorumlu olur; sorumluluğu kaldıran veya sınırlayan sözleşmeler geçersizdir.

(6) Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca kendisine temsil yetkisi verilenler ile pay sahibinin Türk Borçlar Kanununun temsile ilişkin hükümleri uyarınca yetkilendirdiği temsilci 429 ilâ 431 inci madde hükümlerine tabî değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 428 inci maddesinin üçüncü fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 394 üncü” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 510 uncu” olarak ve beşinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun 390 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları” ibarelerinin ise “Türk Borçlar Kanununun 506 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları” biçiminde, altıncı fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun” ibaresinin ise “Türk Borçlar Kanununun” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/201 I tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, Türk Borçlar Kanununa uyum sağlanması ve ilgili maddelerine yollamalarda bulunulması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir .

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 428 inci maddesinde Komisyonumuzca aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmıştır:

Tasarının ve Alt Komisyonun kabul ettiği metinlerde maddenin birinci fıkrasında yer alan ve kaynak İsviçre Borçlar Kanununun 689c maddesinin lafzını yansıtan “Şirket, bir organın bir üyesini veya kendisine herhangi bir şekilde bağlı bulunan diğer bir kişiyi” ibaresi yeteri kadar geniş bulunmamış ve her iki varsayımı da kapsayan ve daha geniş olan

“Şirket kendisiyle herhangi bir şekilde ilişkisi bulunan bir kişiyi” ibaresiyle değiştirilmiş ve fıkra bu değişikliğe paralel olarak yeniden düzenlenmiştir.

İkinci fıkradaki “kırk gün” olarak öngörülmüş bulunan genel kurul toplantısına çağrı ilân süresi “kırkbeş gün”e çıkarılmış; ayrıca, adres bilgilerinin yanı sıra telefon, telefaks ve elektronik posta numaralarının bildirilmesi hükme eklenmiştir.

Maddenin yeni üçüncü fıkrasında kurumsal temsilciliğin profesyonel bir şekilde yürütülmesini yasaklayan bir hükme yer verilmiştir. Çünkü pay sahiplerinin kendi menfaatlerini kendi heyecanları ve çabalarıyla korumaları, bu işi başkalarının onlar adına profesyonelce yapmalarından daha doğrudur. Ayrıca kurumsal temsilciliğin bir meslek olarak icrası, bu mesleğin kanunî düzenlemesinin yapılmasını gerektirir. Bu sebeple kurumsal temsilciliğin bir pay sahipleri girişimi olduğuna hükümde vurgu yapılmış, ayrıca söz konusu girişimin kazanç sağlamaya yönelik biçimde kullanılmasının kapıları kapatılmıştır. Kurumsal temsilci ile ona vekâlet verenler arasındaki ilişki vekâlet olduğu halde uygulanması uygun bulunmamıştır. Bununla beraber, ilişkiye Borçlar Kanununun 394 üncü maddesinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Maddenin beşinci fıkrası yenidir. Taraflar arasındaki ilişkinin vekâlet olmasına rağmen, ilişkiye Borçlar Kanununun 394 üncü maddesinin uygulanamaması dolayısıyla doğabilecek tereddütlere yer bırakmamak amacıyla, Borçlar Kanununun 390 ıncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının uygulanacağına vurgu yapılmıştır; anılan 390 ıncı maddenin üçüncü fıkrasının ise kurumsal temsilcinin niteliği ile hiç bağdaşmadığı şüphesizdir.

Alt Komisyonun kabul ettiği maddenin üçüncü fıkrası, altıncı fıkra olarak kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 428 - Bu madde ile izleyen maddeler yenidir. Söz konusu hükümler, aynı zamanda pay sahibinin genel kurulda temsili ile ilgili yeni bir kurum, hatta sistem getirmektedir. Hükümlerin esin kaynağı İsv. BK m 689c vd. hükümleridir. Ancak Tasarı birçok noktada İsviçre’den ayrılmıştır. Bu sebeple, sistemimizin yerli olduğu söylenebilir. Herşeyden önce sistemi daha etkin hâle getiren genel kurula on-line katılma halen İsviçre’de mevcut değildir. Kurum mevzuatımıza, uygulamamızın gereksimlerine ve yapımıza uygun bir şekilde oluşturulmuştur. Bu sebeple yorumlama ve değerlendirme bu nitelik gözönünde tutularak yapılmalıdır. Tasarı sisteminin bir başlangıç olduğunun dikkate alınması, bu sebeple bir yüzyıla yakın bir geçmişi bulunan Alman hukukunun “Depotstimmrecht” kurumu ve ondan esinlenen İsviçre başta olmak üzere bazı Avrupa ülkelerinin gelişmiş düzenleriyle karşılaştırılmaması, özellikle o hukukların doktrinlerine çok bağlı kalınmaması gerekir. “Depotstimmrecht” kurumunun tüm ayrıntıları ile hukukumuza getirilmesi mümkün değildir. Çünkü, Türkiye anılan kuruma ilişkin hiçbir uygulamaya sahip değildir. Toplumsal yönü ve sorunları olan ve kanuna yeni giren kurumsal temsilci ile tevdi eden temsilcisinin Yargıtay içtihatları ve Türk doktrinince yeni bir hukuk olarak gelişeceği şüphesizdir. Bu hükümler ile; bir taraftan pay sahipleri demokrasisini kurmak ve buna bağlı olarak yönetim-muhalefet oluşumunu cesaretlendirmek; bu yolla iyi yönetim için iyi bir temel oluşturmak amaçlanmakta; diğer taraftan da, temsil kurumsallaştırılarak genel kurullarda güç boşluğu doğması için araç yaratılmaya çalışılmaktadır. Onun için ayrıca web sitesi hakkında 1524 üncü madde öngörülmüştür. Böylece kanunî amaçların çok gerisinde kalmış bulunan eski genel kurul anlayışı terk edilmiştir. Hedef genel kurul toplantısının önem ve işlev kazandıracak bir düzen yaratmak ve pay sahipliği haklarının bilinçli kullanılacağı bir ortamı

hukuken sağlamaktır. Aksi halde, kağıt üzerinde güçlü görülebilen pahasahipliği hakları, işlemeyen bir genel kurul sisteminde euphemism, yani bir çeşit hukukî-edebeî kelâmcılık niteliği taşıyabilir.

Birinci fıkra: Uygulamada, özellikle hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde, genel kurul toplantıya çağrısına ilişkin ilân ile birlikte vekâlet örneği de yayınlanmakta ve çeşitli araçlarla vekil olarak tavsiye edilen kişide veya böyle bir ilân yapılmaksızın vekâletler bir veya birkaç kişide toplanmaktadır.

Birinci fıkraya göre, yönetim kurulu veya başka bir organ, bir üyesini ya da bir kurulun veya komitenin üyesini veya kendisine bağlı herhangi bir kişiyi pahasahiplerine kendisine vekâlet verilebilecek kişi olarak tavsiye etmişse, aynı anda kendisinden tamamen bağımsız bir diğer kişiyi daha kendisine vekâlet verilebilecek kişi olarak önermek zorundadır. Bu, Tasarının önemli bir yeniliğidir. Tavsiye olunan birinci kişi, kanun tarafından yönetim kuruluna bağlılığı sebebiyle organın temsilcisi ikincisi ise bağımsız temsilci diye adlandırılmıştır. Hükümün hedefi özellikle halka açık anonim şirketlerde pahasahiplerinin tek seçenikle ve bir oldu bitti ile karşı karşıya kalmalarına engel olmak ve pahasahipleri demokrasisinin kurulmasını sağlamaktır. Organın temsilcisi ve bağımsız temsilci, maddenin son fıkrasındaki “bu hükümde öngörülen temsilcilerin bildireleri onlara vekâlet veren pahasahibinin talimatı yerine geçer” hükmü ve üçüncü fıkradaki kurumsal temsilcilerle birlikte değerlendirilince Tasarının bu amacı daha iyi anlaşılır. Çünkü, 430. madde, organın temsilcisine, bağımsız temsilciye ve kurumsal temsilciye, genel kurulun toplanmasından önce bir bildirge yayınlarak, kendilerine verilen vekâletlerden doğan oyları, gündem maddeleri itibarıyla hangi yönde kullanacaklarını açıklamak yükümünü yüklemekte, bildirge içeriğini bu temsilcilere verilmiş talimat olarak kabul etmekte ve temsilcilerin anılan talimat dışına çıkmamalarını öngörmektedir. Bildirgenin açıklanmasına ilişkin 430. madde buna ayrı bir boyut kazandırır. Bildirge hükmü dikkate alındığında üç temsilcinin genel kurulu şekillendirebilecekleri anlaşılır.

Şirketin (yönetimin) bağımsız temsilci önerisi zorunluluğundan kurtulmak amacı ile organın temsilcisini göstermemesi mümkündür. Ancak, yönetim bu yola başvurursa bile maddenin üçüncü fıkrasındaki kurumsal temsilciler ortaya çıkabilir ve bildirge zorunluluğu gene söz konusu olabilir. Diğer yandan, hükümün şirkete (organa), organ temsilcisi atamak zorunluluğunu yüklediği açıktır. Ancak, bunun örtülü bir tarzda yapıldığı her halde bağımsız temsilcinin önerilmesi ratio legis gereğidir. Yönetimin oluşturulmasında etkili olan hakim pahasahiplerinin oluşturduğu kabul edilen konsorsiyumların, “pool”larının ya da diğer örgütlerin ilân edilme bile vekâletlerin bazı kişilerde toplanmasının nihayet bir grubu bazı kişilerin temsil etmesinin örtülü bir şekilde organın temsilcisinin atanması şeklinde yorumlanması mümkündür.

Tasarı iki noktayı öğretmeye ve mahkeme kararlarına bırakmıştır. Birincisi “bağımsızlık”ın ne anlama geldiği, ikincisi ise, birinci fıkra hükmünün yerine getirilmemesinin -yönetim kurulunun sorumluluğu yanında - “yetkisiz katılma”nın bir türünü oluşturup oluşturmayacağı ve/veya genel kurul kararlarının sakatlanmasına yol açıp açmayacağıdır. Bu yönden 431 inci maddenin özel önem taşıdığı muhakkaktır.

Ne organın temsilcisinin ne de bağımsız temsilcinin pahasahibi olması gerekir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra İsviçre’de bulunmamaktadır. Bu hüküm ile büyük sayılara varabilecek temsil belgesi toplama örgütlenmesini yapabilecek kişilerin önerilmesi, özellikle bu göreve talip olabilecek kişilerin cesaretlendirilmeleri, bunların şirket yönetiminden tamamen bağımsız hareket edebilmeleri ve özellikle güç boşluğunun doldurulması amaçlanmıştır. Kurumsal temsilcileri, çağrı yolu ile vekâlet toplayanlardan ayırmak gerekir. Kurumsal temsilci bir bildirge ile yapacaklarını, seçilmesi için oy kullanacağı yönetim kurulu ile denetçiyi açıklayan, dağıtılacak kâr payı başta olmak üzere pahasahiplerini

İlgilendiren konularda önerilerini ilân eden ve bildirdesini beğenen pay sahiplerinin bu bildirge bağlamında kendisine vekâlet vermelerini isteyen kişidir. Vekâletin çağrı ile toplanmasında ise çağrıda bulunan kişi vekâleti bir bildirge bağlamında talep etmemektedir. Kurumsal temsilci sadece ikinci fıkrada düzenlenmiş temsilcidir. Tasarı kurumsal temsilci kavramına, İsviçre'den farklı anlam vermiştir.

Kurumsal temsilcinin pay sahibi olması gerekmez.

Kurumsal temsilcilerin ortaya çıkabilmeleri, başka bir deyişle bu göreve (işleve) talip olabilmeleri için, yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırmasına ilişkin ilânının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayımından kırk gün önce bir ilân vermesi ve bu ilânda, kurumsal temsilciliğe talip olanlarla, önerilen kişilerin kendisine başvurmaları gereğini bildirmesi şarttır. Kurumsal temsilcilerin, bu ilân tarihinden itibaren bir hafta içinde yönetim kuruluna başvurmaları gerekir. Tasarı bildirimini şekle bağlamamıştır. Kurumsal temsilciliğe talip olanlar ile bu görev için pay sahiplerince önerilen kişiler yönetim kurulunun yapacağı genel kurul toplantısı çağrısında organın temsilcisi ve bağımsız temsilci ile birlikte adresleri belirtilerek ilân edilir. Bu merasime uyulmaması genel kurul kararlarının iptali sebebidir. Bu sonuç 445 inci maddeden çıkar. Münferit pay sahiplerinin atayacakları temsilciler, organın temsilcisinden, bağımsız temsilciden ve kurumsal temsilciden farklı olarak bildirge yayınlamaz.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkrada 6762 sayılı Kanun anlamında temsilci yer almaktadır. Bir (münferit) pay sahibi kendisini ne organın temsilcisi ne bağımsız temsilci ne de kurumsal temsilci ile temsil ettirmek isteyebilir. Yetkiyi bunlar dışında güvendiği kişiye verebilir.

Dördüncü fıkra: Üçüncü fıkra da İsv. BK'da mevcut olmayıp, sistemimizin merkezini oluşturan bir hükümdür. 430 uncu madde 428 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen temsilcilerin ve kurumsal temsilcinin bildirge yayınlamasını öngörmüştür. Bildirge uzun vadeli bir proje veya bir program değildir. Bildirge yapılacak genel kurul gündeminde yer alan maddelerde nasıl oy kullanılacağını açıklayan ilgili temsilci tarafından yapılmış bir açık taahhüttür. Taahhüt olduğu için bildirgenin dışına çıkamaz.

Kurumsal temsilcinin bildirgeye aykırı oy kullanması oyu geçersiz kılmaz, ancak genel kurul sistemi anılan temsilciler üzerine kurulduğu, bu sistemle pay sahipleri demokrasinin gerçekleştirilmesi ve çalıştırılması amaçlandığı için, bildirgeye aykırı oy kullanılarak alınmış genel kurul kararının sakat olup olmadığının öğretice sorgulanması gereği ortaya çıkabilir. Sorunun Yargıtay kararları ile en iyi şekilde çözüleceği şüphesizdir.

Bildirgeye aykırı oydan doğan sorumluluk, saf bir borçlar hukuku sorunu olduğu için Tasarıda düzenlenmemiştir. Ayrıca bu sorumluluğun kanunla düzenlenmesinin doğru olmayacağı, genel hükümlerin sorunları çözmeye daha uygun olduğu düşüncesi kanun koyucuya hakim olmuştur. Bildirge, pay sahiplerinin münferit talimat vermelerine engeldir. Ancak tevdi eden temsilcisi ile ilgili hüküm değişiktir.

c) Tevdi eden temsilcisi

MADDE 429- (1) Tevdi eden temsilcisi, kendisine tevdi edilmiş bulunan pay ve pay senetlerinden doğan katılma ve oy haklarını tevdi eden adına kullanma yetkisini haizse, nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda talimat almak için, her genel kurul toplantısından önce, tevdi edene başvurmak zorundadır.

(2) Zamanında istenmiş olup da talimat alınamamışsa, tevdi edilen kişi, katılma ve oy haklarını, tevdi edenin genel talimatı uyarınca

kullanır; böyle bir talimatın yokluğu hâlinde oy, yönetim kurulunun yaptığı öneriler yönünde verilir.

(3) Bu madde anlamında tevdi olunan kişiler, bağlı olacakları esas ve usuller ve temsil belgesinin içeriği Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 429 - Birinci fıkra: Hisse senetleri, saklanmak için açık kasa işlemiyle bankalara, yönetilmek üzere portföy danışmanlarına, yatırım yöneticilerine, saklama kuruluşlarına, rehin alacaklısına hatta aracı kurumlara ve avukatlara tevdi olunabilir. Anılan kurumların işlevleri kanunlar ile belirtilmiş olup, bunlar hiçbir şekilde zilyetliklerinde bulunan pay senetleri için oy kullanamazlar. Tevdi eden ile tevdi edilen arasındaki ilişkinin niteliği ve amacı gereği veya alınan özel veya genel bir yetkiye dayanılarak, hisse senetlerinden doğan katılma ve oy hakları tevdi olunan kişi tarafından kullanılabilir. Tevdi olunan bu yetkisini genel bir yetki olarak taraflar arasındaki sözleşmeden alabileceği gibi, ona bu yetki her genel kuruldan önce de verilebilir. Tevdi ilişkisi dolayısıyla temsilci olan kişiye tevdi eden temsilcisi denilir. Bugüne kadar Türk hukukunda tevdi eden temsilcisine ilişkin kanunî bir hüküm bulunmuyordu. Tasarının 429 uncu maddesi bu konuda ilk düzenlemedir. Madde tevdi eden temsilcisini tanımlamamış, bu anlamda tevdi olunanların Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirleneceğini üçüncü fıkrasında hükme bağlamıştır. 429 uncu maddenin birinci fıkrası, taraflar arasındaki ilişki ne olursa olsun ve sözleşmede ne türlü bir hüküm bulunursa bulunsun, tevdi eden temsilcisinin her genel kurul toplantısından önce tevdi edenden katılma ve oy haklarının nasıl kullanılacağına ilişkin talimat alması zorunluluğunu getirmiştir.

Tevdi eden temsilcisi hukukunun önemli sorunu, oy hakkı başta olmak üzere, katılma haklarının, yani genel kurula girme, söz alıp konuşma, öneride bulunma ve gereğinde olumsuz oy verildiğini tutanağa geçirtme haklarının tümünü temsilcinin asilin (paysahibinin) isteklerine uygun olarak kullanılmasının kanunla sağlanıp sağlanamayacağıdır. Bu da “talimat” kurumu ile çözülür. Kendisine, saklaması veya yönetmesi için hisse senetleri tevdi olunan kişi, katılma haklarını kullanma yetkisini çoğu kez başka bir sözleşmenin içine konmuş dikkati çekmeyen bir hükümle alabilir. Bu tür hükümler talimata ilişkin hiçbir açıklığı içermezler. Böyle olunca da, tevdi eden temsilcisi katılma haklarını ve dolayısıyla oy haklarını istediği gibi ve kendi menfaatinin gerektiği şekilde kullanabilir. Onun için 429 uncu maddenin birinci fıkrasında tevdi eden temsilcisinin talimat alması zorunluğu öngörülmüştür. Bu, Tasarıdan doğan bir zorunluk olduğu için, temsilciye yetki veren sözleşmede açıklık bulunmasa, hatta aksine düzenleme olsa bile temsilci paysahibinden talimat alacaktır. Bu bir defa alınıp devamlı olarak kullanılabilir genel ifadedi bir talimat olamaz. Birinci fıkra, talimatın her genel kurul toplantısından önce alınmasını emretmiştir. “Her genel kurul” vurgulaması ile talimatın gündem maddeleri bağlamında alınacağı belirginlik kazanır. Tevdi eden temsilcisi, 428 inci maddedeki temsilciler gibi bildirge

yayınlayamaz. Çünkü, onlar gibi ad hoc temsilci tayin edilmemiş, temsilciliğini asıl işi olan tevdi aracılığı ile elde etmiştir. Ancak bir tevdi eden temsilcisinin -pek istenmemekle ve doğru bulunmamakla beraber - aynı zamanda kurumsal temsilci olmasına engel yoktur. Tevdi eden temsilcisinin böyle bir ek sıfatı varsa bu sıfatı ile ilgili olarak bildirge yayınlayabilir. Ancak, ne ek sıfatı ne de bildirge yayınlaması, “tevdi eden temsilcisi” sıfatıyla talimat alma zorunluğunu ortadan kaldırmaz.

İkinci fıkra: Zamanında istenmiş olup da talimat alınamamışsa, tevdi eden temsilcisi kanun uyarınca, oyunu tevdi edenin genel talimatına uygun olarak kullanılır. Böyle bir talimat yoksa, temsilci oyu yönetim kurulunun önerileri yönünde verir. Tasarının bu çözümü kabul etmesinin sebebi, tevdi eden temsilcisinin oyu kendi menfaatine uygun düşecek şekilde kullanmasına engel olmaktır. Almanya’da bankalar ve diğer kredi kurumları bu yolla sanayi üzerinde hakimiyet kurmuşlardır. Sosyal politika ile doğrudan ilgili bulunan bu hüküm emredici niteliktedir.

Üçüncü fıkra: Tevdi eden temsilciliği ayrıntılı uygulama hükümlerini gerektirir. Bu sebeple üçüncü fıkra öngörülmüştür. Yönetmelik, tevdi eden temsilciliğini düzenlemeyecektir. Çünkü, amaç tevdi eden temsilcisi veya temsilciliği adlı bir kurum yaratmak değildir. Kredi kuruluşları, bankalar, portföy yöneticileri zaten tevdi yöneticisi konumundadır. İsviçre’de Bankalar Kanununda öngörülen aracı kurum ile malvarlığı yöneticileri tevdi eden temsilcisidir. Tasarı, tevdi eden temsilcisinin vatandaşlığına ilişkin bir sınırlama getirmemiştir. Yabancı hukuklarda bu sorun değişik şekillerde çözülmüştür. En ayrıntılı düzenleme Almanya’dadır. Yönetmeliğin görevi, kimlerin bu işlevi yerine getirdiklerini belirlemek, ilgili kuralları getirmek özellikle temsil belgesinin içeriğini düzenlemektir. Yönetmelik ayrıca temsil belgesinin içeriğini de belirler. Bu hükümle Amerika Birleşik Devletleri’ndeki “proxy”lere benzer temsil belgelerinin uygulamamıza girmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

d) Bildirge

MADDE 430- (1) 428 inci maddenin birinci ve ikinci fıkrasında öngörülen temsilciler, temsil belgelerinin içeriğini ve oylarını hangi yönde kullanacaklarını, radyo, televizyon, gazete veya diğer araçlarla ve gerekçelerini birlikte açıklarlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 430 - Organ temsilcisinin, bağımsız temsilcinin ve kurumsal temsilcinin temsil yetkisini aldıkları ve almayı hedefledikleri pay senetlerine ait oyları nasıl kullanacaklarını gerekçeleri ile kamuya açıklamaları, istedikleri vekâletin içeriğini anlatmaları buna ilişkin ilânlar yayınlamaları sistemin doğası gereğidir. Açıklamaların reklam amaçlı olmaması ve bu yönde bir anlatımın tercih edilmemesi gerekir. Bunun sağlanabilmesi için Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 210 uncu maddeye dayanarak tebliğ yayınlayabileceği şüphesizdir.

e) Bildirim

MADDE 431- (1) 428 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen temsilciler ile tevdi eden temsilcileri, kendileri tarafından temsil olunacak payların sayılarını, çeşitlerini, itibarî değerlerini ve gruplarını şirkete bildirirler. Bu bildirimde, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paylarla ilgili olarak bu Kanunun 417 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki tebliğ hükümleri de uygulanır. Aksi hâlde, o genel kurulda alınan kararlar, genel kurula yetkisiz katılmaya dair hükümler çerçevesinde iptal edilebilir.

(2) Toplantı başkanı bu bildirimleri açıklar. Bir pay sahibinin istemine rağmen toplantı başkanı açıklamayı yapmamışsa her pay sahibi şirkete karşı açacağı dava ile genel kurul kararlarının iptalini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 431 inci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Yakın bir tarihte faaliyete geçen Merkezi Kayıt Kuruluşu ile bu maddede öngörülen bildirim bağlantılandırılmasının amaca daha uygun olacağı düşünülmüştür. Gerçekten temsilcilerin şirkete yaptıkları bildirim, kayden takibi yapılan paylarda Merkezden alınacak bilgilerle doğruluklarının denetlenmesi hem kolaylık hem de güven sağlar. Böyle bir denetimle mükerrer ve gerçeğe uymayan temsiller kolayca tespit edilebilir. Kayden takip edilmeyen paylarda yönetim kurulu bu incelemeyi kendi imkânlarıyla fazla bir güçlük karşılığında yapabilir.

Merkezden bilgi alınmasının esas ve usullerinin bir tebliğle düzenlenmesinin doğru olacağı bu ihtiyacın da 417 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen tebliğ konulacak hükümlerle karşılanabileceği düşünülmüştür.

GEREKÇE

Madde 431 - Tasarının 428 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan temsilciler ile tevdi eden temsilcilerinin temsilcisi olarak yetkilendirildikleri payların sayılarını, itibarî değerlerini ve gruplarını şirkete bildirmeleri gerekir. Bu yüküm, şeffaflık ilkelerinden kaynaklanmaktadır. Bildirim, en son genel kurulda yapılmalıdır. Bu bildirim yapılmadan elindeki temsil belgeleri ile genel kurula katılan kurumsal temsilci ve tevdi eden temsilcisi yetkisinin denetimi yapılmasına olanak vermeden genel kurula katılmış demektir. Tasarı bu katılmayı yetkisiz katılma olarak nitelendirmektedir. Bu sebeple birinci fıkranın

ikinci cümlesi öngörülmüş ve bu halde söz konusu genel kurulda alınan kararların 446 ncı maddenin birinci fıkrasının (b) bendi hükmü uyarınca iptal edilebileceği öngörülmüştür. Tasarının 431 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin bir mutlak iptal sebebi mi öngördüğü, yoksa bildirimde bulunmayan kurumsal temsilcinin veya tevdi eden temsilcisinin temsil ettiği paylardan (pay senedinden) doğan oy haklarının alınan kararlarda etkili olup olmadığının araştırılmasının mı gerekli olduğu sorunu öğretinin ve ilkesel Yargıtay kararlarının yetkisiz katılmaya bağladıkları sonuca göre çözümlü.

Bildirimde bulunmayan temsilcinin sorumluluğu özel olarak düzenlenmemiş, bu husus genel hükümlere bırakılmıştır. Çünkü bu sorunun çözümü kurumsal temsilciler ve tevdi eden temsilcisi ile vekâlet verenler ve şirket arasındaki ilişkilerin nitelendirilmesine bağlıdır. Bu konuda da çeşitli görüşlerin ortaya atılacağı kuşkusuzdur.

İkinci fıkra: Tasarının 433 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmünün uygulanabilmesi için genel kurul başkanının temsilcilerin 431 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca yaptıkları bildirimini genel kurulun bilgisine sunması gerekir. Bu bildirim üzerine genel kurula bazı temsilcilerin bazı temsil belgeleri dolayısıyla (temsil belgesinin yokluğu, mükerrer temsil belgeleri vs. gibi) yetkisiz kaldıkları şüphesini taşıyanlar veya bu hususta bilgi ve belgeye sahip olanlar toplantı başkanlığına itirazda bulunabilirler. Başkan bildirme görevini yerine getirmemişse, her pay sahibi tarafından açıklama yapmaya davet edilebilir. Başkan buna rağmen genel kurula bilgi sunmamış, eksik ve yetersiz bilgi sunmuşsa ancak bu takdirde genel kurul kararlarının iptali söz konusu olabilir. İkinci fıkrada iptalin şarta bağlanmasının sebebi başkanın ihmâlinin genel kurul kararının iptaline sebep olmasının uygun görülmemesidir. Tasarı ihmâlin, pay sahibinin müdahalesi ile ihmâlden çıkması, bir anlamda açıklamama kastına dönüşmesini aramıştır. Yoksa basit bir unutmaya ağır sonuçlar doğurabilir. İkinci cümlede yer alan “şirkete karşı” ibaresi bilinçle öngörülmüştür. Bu ibare davanın başkana açılmasını önlemek amacıyla hükme eklenmiştir. Başkanın sorumluluğu ise genel hükümlere göre belirlenir. İptal davasını açma hakkının sadece açıklama isteyen pay sahibine tanınmasına engel olmak amacıyla, ikinci cümlede “her pay sahibi” denilerek gerekli vurgulama yapılmıştır.

4. Birden çok hak sahibi

MADDE 432- (1) Bir pay, birden çok kişinin ortak mülkiyetindeyse, bunlar içlerinden birini veya üçüncü bir kişiyi, genel kurulda paydan doğan haklarını kullanması için temsilci olarak atayabilirler.

(2) Bir payın üzerinde intifa hakkı bulunması hâlinde, aksi kararlaştırılmamışsa, oy hakkı, intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır. Ancak, intifa hakkı sahibi, pay sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde göz önünde tutarak hareket etmemiş olması dolayısıyla pay sahibine karşı sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 432 nci maddesinde, bir payın, birden çok kişinin ortak mülkiyetinde olması durumunda, genel kurulda paydan doğan haklarını kullanabilmeleri için, üçüncü bir kişinin yanı sıra, pay sahiplerinin içlerinden birini de temsilci olarak atayabilmelerini sağlamak amacıyla Komisyonumuzca değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 432 - Hüküm 6762 sayılı Kanunun 373 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve 400 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmünün tekrarıdır.

II - Yetkisiz katılma

MADDE 433- (1) Oy hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlamaları dolanmak veya herhangi bir şekilde etkisiz bırakmak amacıyla, payların veya pay senetlerinin devri ya da pay senetlerinin başkasına verilmesi geçersizdir.

(2) Yetkisiz katılmalarla ilgili olarak her pay sahibi, toplantı başkanlığına itirazda bulunabilir, itirazını ve yönetim kuruluna da itirazda bulunmuş olduğunu tutanağa geçirebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Suiistimal:

Madde 361 / 1 – Rey hakkına mütedair tahditlerden birini tesirsiz bırakmak maksadiyle hisse senetlerinin, umumi heyette rey hakkını kullanmak üzere başkasına verilmesi caiz değildir.

GEREKÇE

Madde 433 - Birinci fıkra: Tasarının 433 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü ile 6762 sayılı Kanunun 361 inci maddesinin birinci fıkrası arasında bazı benzerlikler bulunmakla beraber iki metin arasında bazı sonucu etkileyebilecek farklar vardır. Eski hukukta devrin oy hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlamaların dolanılması amacına yer verilmeyerek bir tartışmaya yol açılmıştı.

İsv. BK m. 691 (1)'in Almancasındaki “Umgehung” sözcüğü kanunun dolanılması anlamına gelmekte, kaynaktaki hükmün 6762 sayılı Kanuna taşınması sırasında esas alınan Fransızca metindeki “abandon” kelimesi de 6762 sayılı Kanunun 361 inci maddesinin birinci fıkrasında kullanılan “tesirsiz bırakmak”tan daha güçlü bir hukukî ifade niteliğini taşımaktadır. Kaynak hukuk çevrelerinde bu hüküm muvazaa bağlamında yorumlanmaktadır. Yargıtayın bazı kararlarında bu eğilim egemendir. Öğretide aynı yönde

görüşler ileri sürülmüştür. Hükmün uygulanmasını sadece dolanma amacına özgülenme amaçlanmamıştır; böyle bir yorumlama istemeyen, hatta ratio legise aykırı düşen bir daraltmaya sebep olabilir. Bu sebeple birinci fıkrada “sınırlamaları dolanmak”a açıkça yer verilirken, “herhangi bir şekilde etkisiz bırakmak” amacı da korunmuştur. Böylece dolanma niteliği taşımayan, etkisiz bırakma amaçları da hükmün kapsamına alınmıştır. Çünkü, mevcut metin hükmün uygulanmasını hem sadece “dolan”a bağlamaya hem de dolanı muvazaa, hatta hile şeklinde anlamaya elverişliydi. Tasarı, oy hakkına ilişkin sınırlamaların uygulanmaması amacını taşıyan her türlü devri ve bırakmayı hükmün kapsamında değerlendirme olanağını vermektedir. Zaten hükmün öngörülme amacı da budur.

Birinci fıkranın bir diğer yeniliği “paylar” ile “pay senetleri” ve “devir” ile “bırakma” ayrımını yapması ve böylece hükümden kurtulmaya olanak sağlayabilecek yorumlara kapıyı kapamasıdır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra 6762 sayılı Kanunun 361 inci maddesinin ikinci fıkrasının tekrardır. Ancak Tasarının hükmü Tasarının 431 inci maddesiyle güç ve boyut kazanmıştır. İkinci fıkradaki hükümden açıkça anlaşıldığı üzere “yetkisiz katılma” itirazını ne toplantı başkanı ne genel kurul, ne de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı temsilcisi çözebilir. İtirazda bulunan isterse ihtilafı genel kurul kararlarının iptali bağlamında mahkemeye götürebilir. Yönetim kuruluna yapılan itirazın sonucu farklı olabilir. Hükümde paysahibinin yetkisiz katılmaya ilişkin itirazını tutanağa geçirtebileceği açıkça ifade edilmiştir. Payscale bu hususta daha önce (somut olayın özelliğine göre) yönetim kuruluna itirazda bulunmuş ve bu itiraz istediği sonucu doğurmamışsa, bu hususun da paysahibinin isteği üzerine tutanağa geçirileceği, aynı hükümde (eski metinden farklı bir tarzda) ifade edilmiştir. Ayrıca, mevcut metinden, yönetim kurulu nezdindeki itirazın genel kurulda yapılacağı ve bu itirazın tutanağa geçirileceği anlamı çıkıyordu. Oysa, genel kurul toplantısı sırasında yönetim kuruluna itiraz etmek mümkün değildir. Söz konusu itiraz genel kurul toplantısından önce hazır bulunabileceklere ilişkin listenin (Tasarı m. 417, 415) hazırlandığı sırada veya daha önce yapılır. Hüküm işte bu itirazın genel kurul tutanağına yazılmasına cevaz vermektedir.

III - Oy hakkı

1. İlike

MADDE 434- (1) Pay sahipleri, oy haklarını genel kurulda, paylarının toplam itibarı değeriyle orantılı olarak kullanır. 1527 nci maddenin beşinci fıkrası hükmü saklıdır.

(2) Her pay sahibi sadece bir paya sahip olsa da en az bir oy hakkını haizdir. Şu kadar ki, birden fazla paya sahip olanlara tanınacak oy sayısı esas sözleşmeyle sınırlandırılabilir.

(3) Şirketin finansal durumunun düzeltilmesi sırasında payların itibarı değerleri indirilmişse payların indiriminden önceki itibarı değeri üzerinden tanınan oy hakkı korunabilir.

(4) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı halka açık olmayan anonim şirketlerde birikimli oyu bir tebliğle düzenleyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**C) Kararlar:****I - Rey hakkı:****1. Umumi olarak:**

Madde 373 – Her hisse senedi en az bir rey hakkı verir. Bu esasa aykırı olmak şartıyla hisse senetlerinin maliklerine vereceği rey hakkının sayısı esas mukavele ile tayin olunur.

Bir hisse senedinin birden çok maliki bulunduğu takdirde bunlar ancak bir temsilci marifetiyle rey haklarını kullanabilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Maddenin 1. fıkrasında 1527. Maddenin ikinci fıkrasına sehven yapılan atf 5. fıkra olarak değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 434 - Oy hakkı Tasarıda, 6762 sayılı Kanundan değişik bir sisteme bağlanmıştır: (1) Oy hakkının genel kurulda kullanılmasına ilişkin emredici kural korunmuş, ancak bu kural 1527 nci madde ile yumuşatılmıştır. Tasarı oy hakkının 1527 nci maddede öngörülen şartlarla ve bir tüzük bağlamında elektronik ortamda, yani on-line kullanılmasına da olanak sağlanmıştır. (2) Paysahibinin oy hakkının paylarının toplam itibarı değeriyle orantılı olarak kullanacağı öngörülmüştür. Böylece oy hakkında 6762 sayılı Kanunun”pay” sisteminden “paysahibinin paylarının toplam itibarı değeri” sistemine geçilmiştir. 6762 sayılı Kanun düzeninde itibarı değerden soyutlanmış olarak, her paya en az bir oy hakkı tanınmıştır. 6762 sayılı Kanun sistemi farklı itibarı değerli payların da bir oy hakkı haiz olması gibi zoraki bir imtiyaza yol açmaktadır.

Birinci fıkra: Birinci fıkra iki ilke içerir. Bunlardan birincisi (1527 nci madde düzenlemesi dışında) paysahiplerinin oy haklarını sadece genel kurulda kullanabilecekleri, ikincisi ise paysahibinin paylarının toplam itibarı değerine göre oy hakkını haiz olabileceğidir, yani oyun paysahibi temelinde “toplam itibarı değer”e bağlanmasıdır. Oy hakkının genel kurulda kullanılabilmesi için 407 nci maddenin birinci fıkrası hükmünde tüm paysahipliği hakları için öngörülen kuralın oy hakları yönünden özel olarak öngörülmesidir. Bunun bir tekrar olduğu düşünülebilir. İsv. BK da 689 (1) ve 692 (1). madde hükümlerinde aynı tekrara yer vermiştir. Tasarının 407 nci maddesinin birinci fıkrası (İsv. BK m. 689 (1)), paysahiplerinin haklarını düzenleyen bir hüküm değildir. Bu hükmün öngörülme sebebi genel kurulun işlevini açıklamaktır. Zaten hükümde yer alan “şirket işlerine ilişkin haklarını” ibaresi ağırlığı şirket işlerine kaydırmaktadır.

Tasarının 407 nci maddesinin birinci fıkrası hükmünde kanunî istisnalara gönderme yapıldığı gibi, 434 üncü maddenin birinci fıkrasında da 1527 nci madde saklı tutulmuştur. Oyun genel kurulda kullanılabilmesi emredici bir kuraldır, ancak bunun Tasarının 1527 nci maddesi hükmünde öngörülen bir istisnası vardır. Emredici kural uyarınca mektupla oy verilmesi mümkün değildir. Bu yolla kullanılan oylar geçersizdir. Buna karşılık, 1527

nci maddenin ikinci fıkrasındaki düzenlemeye uyularak genel kurula elektronik ortamda katılmak ve elektronik ortamda oy vermek mümkündür. Söz konusu sistemde genel kurula -elektronik ortamda da - olsa “katılma” olgusu gerçekleştiği için bu ortamda verilen oyun genel kurulda kullanıldığı, 1527 nci maddenin ikinci fıkrasının kurula bir istisna oluşturmadığı düşünülebilir. İkinci ilke bir taraftan “oy”un düzenlenmesinde merkeze “pay”ı değil, “paysahibi”ni oturtarak dogmatik düzeni oyda paysahibine bağlamıştır. Bunun sonuçlarını da ikinci fıkrada düzenlemiştir. İkinci kuralın bir sonucu daha vardır. Oy hakkı payın itibarı değerine göre belirlenir. Oy hakkının tanınmasında pay ve dolayısıyla pay sayısı, şirketle iş yapma ve ikincil yüküm miktarı gibi ölçüler esas alınmaz.

İkinci fıkra: İkinci fıkra her “paysahibinin en az bir oyu vardır” başka bir ifadeyle, “oysuz paysahibi olmaz” ilkesini koymaktadır (SPK’nın oysuz paylar düzenlemesi bir istisna oluşturur). Bu ilkeye bağlı kalmak şartı ile oy hakkının paysahibi temelinde sınırlandırılabilmesine izin verilmiştir. Bu, eski hukukta açıkça öngörülmemiş bulunan, esas sözleşmeye bu yolda hüküm korulup konulamayacağı tartışmalı olan ve hakim öğreti tarafından da reddedilen bir kuraldır. Tasarının sistemine göre payların çoğunluğuna sahip olmak ipso iure oyların çoğunluğunu haiz olmak sonucunu doğurmayabilir; esas sözleşme bu sonucu önleyebilir. İsviçre öğretisinde, paysahibi bağlamında oy hakkının sınırlandırılmasının ilk esas sözleşmede öngörülmemiş olması halinde, bunun daha sonra esas sözleşme ile gerçekleştirilmesinin güç olabileceğine işaret edilir. Türk hukukunda da bir taraftan 357 nci (eşit işlem ilkesi) diğer taraftan da 452 nci (müktesep haklar) madde sebebiyle aynı sonuca varılabilir. Bu hükümlere aykırılık esas sözleşmeyi değiştiren genel kurul kararının iptaline yol açabilir.

Diğer yandan, paysahibine veto hakkı tanınıp tanınmayacağı sorunundan hareketle bu üç maddenin birlikte değerlendirmesi halinde ortaya çıkabilecek veto hakkına benzer sonuç da sorgulanabilir.

Üçüncü fıkra: Tasarının 476 ncı maddesinin üçüncü fıkrası hükmü zora giren bir şirketin finansal durumunun düzeltilmesi amacıyla payların itibarı değerlerinin kanunda öngörülen asgari değer altına indirilmesine cevaz vermiştir. Bu hükme dayanılarak payın itibarı değeri indirilmiş olsa bile, indirimden önceki itibarı değerinden oy hakkı sağlar. Üçüncü fıkrada yer alan bu kuralın payın itibarı değerinin sıfır Yeni Türk Lirası olması halinde de uygulanıp uygulanmayacağı çözümü öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakılmış bir sorundur.

Dördüncü fıkra: Birikimli oyu sadece halka açık anonim şirketlere özgülemenin haklı bir sebebi olmadığı için Tasarıda, halka açık olmayan anonim şirketler için de bu kuruma yer verilmiş ve düzenleme yetkisi Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na bırakılmıştır.

2. Oy hakkının doğumu

MADDE 435- (1) Oy hakkı, payın, kanunen veya esas sözleşmeyle belirlenmiş bulunan en az miktarının ödenmesiyle doğar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 435 - Oy hakkı payın taahhüt edilmesiyle değil, kanunda veya esas sözleşmede öngörülen tutarın ödenmesiyle doğar. 344 üncü ve devamı madde hükümleri uyarınca pay taahhüdünde bulunanlar ödeme yükümünü yerine getirmedikçe bu paylar için oy kullanamazlar.

3. Oydan yoksunluk

MADDE 436- (1) Pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamaz.

(2) Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Mahrumiyet:

Madde 374 – *Pay sahiplerinden hiçbiri, kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furu ile şirket arasındaki şahsi bir işe veya davaya dair olan müzakerelerde, rey hakkını kullanamaz.*

Şirket işlerinin görülmesine her hangi bir suretle iştirak etmiş olanlar, idare meclisi azalarının ibrasına ait kararlarda rey hakkını haiz değildirdir. Bu yasağın murakıplara şümulü yoktur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 436 ncı maddesinde Türk Medeni Kanunu hükümlerine uyum sağlanması amacıyla “karı veya kocası” ibaresi “eşi” olarak Komisyonumuzca değiştirilmiş; ayrıca, Alt Komisyonca değiştirilen, maddenin birinci fıkrasında yer alan “şahsi” ibaresi Komisyonumuzca uygun görülmemeyerek, Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi olarak aynen korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 436 - 436 ncı madde bazı değişikliklerle 6762 sayılı Kanunun 374 üncü maddesinin yerini almıştır. Böylece içtihatlar ile öğretilerdeki birikim korunmuştur.

Birinci fıkra: Oydan yoksunluğa sebebiyet veren hallerin içine, paysahibinin, karı veya kocasının, alt ve üst soyunun ortağı oldukları şahıs şirketleriyle, hâkimiyetleri

altındaki sermaye şirketleri de dahil edilmiştir. Şahıs ve sermaye şirketleri 124 üncü maddede gösterilmiştir. “Hakimiyet altında” bulunma ise içtihat yolu açık olmak üzere 195 inci maddenin kıyas yolu ile uygulanması suretiyle belirlenebilir. Yapılan bu eklerle öğretilen eleştirilen bir kanun boşluğu doldurulmuştur.

Hükümdeki ikinci yenilik “işlemlerin” de kapsama alınmaları ve 6762 sayılı Kanundaki “dava” sözcüğünün açıklığa kavuşturulmasıdır.

İkinci fıkra: 6762 sayılı Kanununun 374 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmü korunmuştur.

IV - Bilgi alma ve inceleme hakkı

MADDE 437- (1) Finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplantısından en az onbeş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur. Bunlardan finansal tablolar ve konsolide tablolar bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulur. Her pay sahibi, gideri şirkete ait olmak üzere gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteyebilir.

(2) Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, 200 üncü madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar. Verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır. Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir. Bu hâlde yönetim kurulu bu maddenin üçüncü fıkrasına dayanamaz.

(3) Bilgi verilmesi, sadece, istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir.

(4) Şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.

(5) Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine

başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir.

(6) Bilgi alma ve inceleme hakkı, esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Malumat alma hakkı:

1. Bilanço:

Madde 362 – *Kar ve zarar hesabı, bilanço, yıllık rapor ve safi kazancın nasıl dağıtılacağı hususundaki teklifler, murakıplar tarafından verilecek raporla birlikte umumi heyetin adi toplantısından en az on beş gün önce şirketin merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin emrine amade bulundurulur.*

Bunlardan kar ve zarar hesabı, bilanço ve yıllık rapor, toplantıdan itibaren bir yıl müddetle pay sahiplerinin emrine amade kalır. Her pay sahibi masrafi şirkete ait olmak üzere kar ve zarar hesabıyla bilançonun bir suretini isteyebilir.

Hamile yazılı hisse senetleri ihraç edilmiş ise yukarıda adı geçen vesikaların pay sahiplerine açık bulundurulduğu keyfiyeti 37 nci maddede anılan gazeteden başka esas mukavele ile muayyen şekilde dahi ilan olunur.

Pay defterine kaydedilen nama yazılı hisse senedi sahiplerine ayrıca tebligat yapılır.

2. Ticari defterler ve sır saklama mükellefiyeti ve ceza:

Madde 363 – *Pay sahipleri, şüpheli gördükleri noktalara murakıpların dikkat nazarlarını çekmeye ve lüzumlu izahatı istemiye salahiyetlidirler.*

Şirketin ticari defterleriyle muhaberatının tetkiki yalnız umumi heyetin açık bir müsaadesi veya idare meclisinin kararıyla mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere, hiçbir ortak şirketin iş sırlarını öğrenmeye salahiyetli değildir. Her ortak, her ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu, şirkete ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını zayi etmiş olsa dahi, daima gizli tutmaya mecburdur. Bu mecburiyeti yerine getirmiyen ortak, meydana gelecek zararlardan şirkete karşı mesul olduğu gibi şirketin şikayeti üzerine, her hangi bir zarar umulmasa dahi, bir yıla kadar hapis veya beş yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır.

Pay sahiplerinin malumat alma hakkı esas mukavele ile veya şirket organlarından birinin kararıyla bertaraf veya tahdidedilemez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 437 nci maddesinde redaksiyon yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da benimsenmiş; ayrıca, maddenin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki gerekçelerle Komisyonumuzca bir cümle eklenmiştir:

Özellikle şirkete hakim herhangi bir sebeple şirket yönetim kurulu icra komitesi veya diğer yöneticiler üzerinde etkisi bulunan pay sahiplerinin genel kurul dışında çeşitli şirket kaynaklarından bilgi almalarına sıkça tanık olunmaktadır. Bu farklı konum menfaatler dengesini bozduğu gibi eşit işlem ilkesine de aykırıdır. 437 nci maddenin ikinci fıkrasına eklenen cümleyle pay sahipleri arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Eşit işlem ilkesinin ihlal edildiğinin likit delille ispatına gerek yoktur. Bazı pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi almış olduğunun emareleri varsa, olgular arasındaki ilişki veya ortaya çıkan sonuçlar bilginin bir kısım pay sahiplerine verildiği şüphesini güçlendiriyorsa bu hüküm uygulanmalıdır. Söz konusu halde yönetim kurulu “şirket sırrı” gerekçesini ileri süremez.

GEREKÇE

Madde 437 - 6762 sayılı Kanunda, pay sahibinin genel kurulda bilgi almasına ilişkin hakkı, yani “bilgi alma hakkı” gerçek anlamı ile düzenlenmemiştir. Ayrıca 6762 sayılı Kanun, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi almasına, yani inceleme hakkına teknik anlamı ile yer vermemiştir. 437 nci madde, çeşitli ülkelerin düzenlemeleri değerlendirilerek ve bağlı şirketler gerçeği de gözönünde tutarak bu eksikliği gidermeyi amaçlamıştır. Bu sebeple Tasarıyla, pay sahibine çağdaş ölçülerle örtüşen ve kamuyu aydınlatma, kurumsal denetim ve dürüst hesap verme ilkelerine göre düzenlenmiş bulunan kapsamlı bir bilgi alma ve inceleme hakkı tanınmıştır. Hüküm her iki hakkı da içermektedir.

Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanununun 362 nci maddesinde yer alan finansal tabloların, konsolide finansal tabloların yıllık raporun ve kâr dağıtım önerilerinin, pay sahiplerinin incelemelerine hazır tutulmaları anlamına gelen pasif ve geriye dönük (retrospektif) bilgi alma hakkı 437 nci maddenin birinci fıkrasında aynen korunmuştur.

İkinci fıkra: Pay sahibinin, genel kurulda bilgi alabileceği iki görevli ve sorumlu “ilgili” vardır: (a) Yönetim kurulu (b) denetçiler. Denetçinin bağımsızlığı, yani şirketin dışında bulunması, bir görüş uyarınca şirketin organı olmaması (tartışmalı) onun bilgi verme yükümlülüğünün bulunmadığı anlamına gelmez. Denetçinin bilgi verme yükümü yüklenildiği görevden (işlevinden) doğar. Bu sebeple, denetçinin ve gerekiyorsa, kendilerini ilgilendiren konular dolayısıyla işlem denetçilerinin genel kurulda hazır bulunmaları 407 nci maddenin ikinci fıkrasında açıkça öngörülmüştür. Her yükümlüye sadece sorumlu olduğu konularda soru sorulabileceği şüphesizdir. Yönetim kurulu şirket işlevi hakkında bilgi verir ve bilgi alma gündem ile sınırlı değildir. Denetçilere denetimin yapılma şekli, yani uygulanan yöntem, yerinde yönetim yapılıp yapılmadığı, sondaj yolu ile denetime hangi sıklıkta yer verildiği ve kaç uzmanın çalıştırıldığı da dahil denetime ilişkin her soru sorulabilir. Bu sebeple “denetimin yapılma şekli” ibaresine yer verilmiştir. Sonuçlar hakkında bilgi ile, rakamların ve rapordaki ifadelerin yorumu kastedilmiştir. Bilgi alma hakkı, kaynak İsv. BK m. 697 (2)’nin aksine pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için “gerekli” olması koşuluna bağlanmamıştır. Gereklilik koşulu hakkın kullanılmasını tehlikeye sokardı.

Bilgi verme yükümü şirketin işlerini ve bağlı şirketleri ile hukukî ve ticarî ilişkilerini kapsar. Bağlı şirketler hakkında bilgi alma, 200. madde ile sınırlıdır.

Birinci fıkra verilmesi gereken bilginin düzey ve niteliği (kalitesi) konusunda (kaynak kanunda bulunmayan) bir hüküm içermektedir. Verilecek bilgi hem özenli hem gerçek hem de hesap verme ilkelerine uygun olmalıdır. “Özenli”, baştan savma olmayan, sorunun karşılığı niteliğini taşıyan, ilgisiz konuları içermeyen anlamındadır. Gerçeğe uygunluk ile gerçeği aynen yansıtan doğru, yalan ve aldatıcı olmayan bilgi kastedilmiştir. “Hesap verme ilkesine uygun” kavramı, Türk hukukunda yenidir. Tasarı bu kavramı 200 üncü maddede de kullanmıştır (bu maddenin gerekçesine bakınız). Kavram, hesap verme konumunda bulunan bir kişinin hesap vereceği, yani sorumlu olduğu kişiye vermekle yükümlü olduğu kapsamlı, içerikli ve belgeli bilgiyi ifade eder.

Bilgi kural olarak sözlü verilir. Ancak yazı ile güçlendirilebilir.

Üçüncü fıkra: Şirket sırlarının ve korunması gereken şirket menfaatlerinin bilgi vermenin sınırını oluşturduğu üçüncü fıkrada açıkça belirtilmiştir. Bu sınır hem bilgi almayı hem de inceleme hakkını kapsar. Çünkü, genel kurula sadece sağduyulu ve iyiniyetli pay sahipleri katılmamakta, bu kurullar rakiplerce de izlenebilmektedir. İncelemeyi yapan pay sahiplerinin gerçek amacı çok çeşitli olabilir. Bu amaçların bir kısmı bilgi alma hakkının amacı ile bağdaşmayabilir, hatta ona ters düşebilir. Eşit işlem ilkesi uyarınca her pay sahibine bu hak tanındığı için söz konusu hakka sınır konulması menfaatler dengesi gereğidir. Modern akım bilgi alma hakkının genişletilmesi yönünde olmasına rağmen kanunlar sınırlar belirlemektedir. Genel kabul gören sınır, şirket sırrı bağlamında şirket menfaatidir. Tasarı da bu sınırı benimsemiştir.

Hüküm, (esinlenen İsv. BK m. 697 (2)’de olduğu gibi) ne “şirket sırrı” ne de “korunması gereken şirket menfaati” kavramlarını tanımlamıştır. Bunun sebebi, dar veya geniş bir tanımla uygulamayı dondurmamak veya genişletmemek özenidir. Şirket sırrında, rakip bir şirketin bilmediği, öğrenmemesi gereken, şirketin zararına kullanabileceği, elde etmek için çalıştığı, peşinde olabileceği “bilgi” ölçüsü kabul edilebilir. Rakiplerin ulaşabileceği, çeşitli kaynaklar aracılığı ile elde edebileceği, verileri ve bilgileri kullanarak yorumlama/değerleme ile çıkarabileceği bilgiler sır olamaz. Şirket menfaatlerinin zarara uğraması, şirket işletmesinin, bağlı şirketlerinin, müşteriler çevresinin, dağıtım kanallarının ve ilişkilerinin vs.’nin kayba uğraması veya bu nitelikte pek de uzak olmayan bir tehlikenin varlığı demektir. Zarar ile sadece malvarlığı zararı kastedilmemiştir.

Yabancı mahkeme kararları ve öğreti, bir taraftan kaybin somut nitelik taşımamasını arayarak keyfi redlerin önüne geçmeye çalışmakta, diğer taraftan da menfaatler (şirket menfaati/bilgi alma menfaati) dengesinin kurulmasına çaba harcamaktadır.

Dördüncü fıkra: Bilgi alma hakkı, gereğinde şirketin ticarî defterleri ile yazışmalarının incelenmesini de gerektirebilir. Bilgi alma hakkının genel kurul içinde ve dışında inceleme hakkına dönüşebilmesi için genel kurulun izni veya yönetim kurulunun gereklidir.

İncelemenin konusu kural olarak şirketin defterleriyle yazışmalarıdır. Ancak kanun inceleme hakkını kaynak kanundan farklı olarak bir soru bağlamında tanımlamıştır.

Beşinci fıkra: Bilgi alma ve inceleme hakları pay sahibine tanınan dava hakkı ile güçlendirilmiştir. Pay sahibi sadece açık bir red halinde değil, taleplerinin cevapsız bırakılması veya cevabın ertelenmesi durumunda da hem bilgi alma hem de inceleme hakkını bir mahkeme kararı ile başarıya ulaştırabilir. Talebin cevapsız bırakılması yetersiz hesap verme ilkesine uymayan cevapları da kapsar. Beşinci fıkra mahkeme kararının hızla verilmesini sağlamaya ve temyizi de kısa sürede sonuçlandırmaya yönelik hükümleri de içermektedir.

Altıncı fıkra: Beşinci fıkra ile her iki hakka da müktesep ve sınırlandırılmaz bir hak niteliğini kazandırır (Tasarı m. 452). Bu hakların ikisinin veya bunlardan birinin Tasarının 452 nci maddesi anlamında vazgeçilemez hak olup olmadığı öğreti ile mahkeme kararlarına bırakılmıştır.

V - Özel denetim isteme hakkı

1. Genel kurulun kabulü

MADDE 438- (1) Her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer alması bile genel kuruldan isteyebilir.

(2) Genel kurul istemi onaylarsa, şirket veya her bir pay sahibi otuz gün içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hususi olarak:

Madde 348 – *Umumi heyet bazı muayyen hususların tetkik ve teftişi için lüzumu halinde hususi murakıp seçebilir.*

Umumi heyetin toplantı vaktinden itibaren en az altı ay önceden beri esas sermayenin en az onda birine muadil paylara sahip oldukları sabit olan pay sahipleri; son iki yıl içinde şirketin kuruluşuna veya idare muamelelerine mütaalik bir suiistimalin vukubulduğunu veya kanun yahut esas mukavele hükümlerine önemli bir surette aykırı hareket edildiğini iddia ettikleri takdirde, bunları veya bilançonun gerçekliğini tahkik için hususi murakıpler tayinini umumi heyetten isteyebilirler. Bu talep reddolunduğu takdirde lüzumlu masrafları peşin ödemek, dava neticesine kadar merhun kalmak üzere sahip oldukları pay senetlerini muteber bir bankaya tevdi etmek şartıyla mahkemeye müracaat hakkını haizdirler.

Bu talebin mahkemece kabul edilebilmesi için iddia olunan hususlar hakkında kafi delil ve emare gösterilmesi lazımdır. Mahkemece talep reddolunduğu veya tahkikat neticelerine göre iddia varit görülmediği takdirde kötü niyetle hareket ettiği ispat edilen pay sahipleri, şirketin bu yüzden gördüğü zarardan dolayı müteselsilen mesuldürler.

Hususi murakıp tayini talebi mahkemece reddolunur ve murakıpların verecekleri rapora göre bu talebin haklı sebebe dayanmadığı anlaşılırsa, kötü niyetle hareket ettikleri ispat edilen pay sahipleri, şirketin bu yüzden gördüğü zarardan müteselsilen mesuldürler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 438 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 439 uncu maddesinin birinci fıkrasında, Tasarı metninde yapılan değişikliklere uygun olarak özel denetçi atanmasını asliye ticaret mahkemesinden isteyebilecekleri konusuna açıklık getirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 438 - 1937 tarihli Alm. POK 118 inci paragrafından esinlenilerek 6762 sayılı Kanunun 348 inci maddesi ile Türk hukukuna getirilen özel denetçi, bu Kanunun altmış yıllık uygulamasının sonuçları ve Avrupa'daki gelişmeler gözönünde tutularak Tasarının 438 ilâ 444 üncü maddelerinde yeniden düzenlenmiştir. Yeni hükümler kaleme alınırken İsv. BK m. 697a-697g gözönünde tutulmuştur. Alm. POK'da sırasıyla 1969, 1985 ve 1998 yıllarında yapılan değişikliklerle söz konusu kurum Almanya'da oldukça karmaşık bir yapıya dönüşmüş, üç yerde farklı hükümlere konu olmuştur. Bu sebeple, Türkiye'nin gereksinimlerine cevap vermekten uzaklaşmıştır. Bu sebeple yeni düzenlemelerde İsviçre'den yararlanılmıştır.

Birinci fıkrâ: Birinci fıkrada hükme bağlanan özel denetim istemi her pay sahibine tanınmış birel bir haktır. Pay sahibinin bu hakkı genel kurulun iradesini bağlayan bir öneri hakkı değildir. Oylanması zorunlu olmakla birlikte genel kurul öneriyi reddedebilir. Ancak, genel kurulun talebi reddetmesinin önemli bir sonucu vardır: Red üzerine azlık, mahkemeden özel denetçi atanmasını talep edebilir; yani genel kurulun reddi ortaya azlık hakkını çıkarır. Sistem, genel kurulun red kararıyla talebin etkisiz kalmasına olanak bırakılmayacak tarzda oluşturulmuştur. Ayrıca, taleple birlikte denetim mekanizmasının harekete geçmesi sağlanmıştır. Gerçekten bir pay sahibi özel denetim talebinde bulunmuşsa, genel kurulun bu talebi reddetmesi mekanizmayı durdurmadağı gibi, genel kurul talebi kabul edip, istediğı kişiyi özel denetçi seçerek denetimin istediğı gibi yapılmasını sağlayamayacaktır. Her iki halde de, özel denetçiyi mahkeme seçecek, özel denetim gerçekleşecektir. Bu, kurumu işlemezlikten kurtaracak önemli bir yeniliktir. Pay sahibinin genel kurulda özel denetim talebini yapabilmesi için gündemde bu konuda madde bulunması şart değildir. Gündeme bağlılık ilkesi bu kurumu işlemezliğe mahkum etmektedir. Nitekim 6762 sayılı Kanunun altmış yıllık uygulamasında söz konusu şartın sakıncaları açıkça görülmüş, hüküm nadiren uygulanabilmiştir. Zaten İsv. BK 700 (3)'de de özel denetim isteminin gündeme bağlılık ilkesinin bir istisnası olduğu açıkça belirtilmiştir.

Talebin kötüye kullanılması ve şirkete zarar vermesi tehlikesinin azaltılması amacıyla, pay sahibinin bu öneriyi yapabilmesi bir önşarta ve bazı maddî şartların varlığına bağlanmıştır. Maddî şartlar bir anlamda gereklilik şartlarıdır. Önşart, özel denetim istenen konuda, bilgi alma veya inceleme hakkının kullanılmış olmasıdır. Bu şartın gerçekleştiğı genel kurul tutanağıyla ispatlanır (m. 422). Önşart özel denetimi bilgi alma hakkına bağlamakla, iki kurumun birlikte yorumunu gerekli duruma getirmektedir. Önşart, bilgi vermenin baştan savarcasına yapılmasını da önlemek amacıyla yöneliktir.

Birinci maddî şart, özel denetimin pay sahipliğı haklarının, özellikle oy hakkının kullanımını yönünden gerekli olmasıdır. Başka bir deyişle, pay sahibinin bu öneriyi yapabilmesi için, oyunu kullanabilmesi yönünden bilgi alması gerekli olmalıdır. Bu bağlantı ile şirket dışı menfaat sağlamak, bir kararı önlemek veya taktik bir üstünlük elde etmek amacıyla talepte bulunarak özel denetim kurumun kötüye kullanılmasının önlenmesi amaçlanmıştır. İkinci şart, özel denetimin konusunu belirli olayların oluşturmasıdır. "Belirli" ile, belli türde, nitelikte ve önemde olay kastedilmemiştir. "Belirli", olay bağlamında tanımlanabilen, içeriğı ve sınırları belirli olan, genel nitelik taşımayan anlamına gelir. Belirli konu şirketin herhangi bir işi, işlemi, kararı, finansal durumu, finansman ihtiyacı, hakim şirketin (işletmenin) kararları veya şirkete verdiği kayıplar olabilir. Bağlı şirket veya şirketler hakkında özel denetim talebinde bulunmak ise, "bağlılık" unsuruna rağmen, bağlı şirketin ayrı tüzel kişiliğı sebebiyle sınırlara tabidir. Özel denetimin ilgili şirkette, yani yerinde yapılamaması, bağlı şirketten kanunî şartlara bağlı kalınarak bilgi alınabilmesi şirketteki "sınırlar"ın bazılarını oluşturur.

Özel denetim talebinde sadece pay sahibi bulunabilir. İntifa hakkı ve tahvil sahibine ve alacaklılara bu hak tanınmamıştır. Söz konusu hakkın anılan kişilere esas sözleşme ile verilip verilemeyeceği tartışmaya açıktır. Bilgi alma veya inceleme hakkını kullanmış pay sahibi ile özel denetim isteyen pay sahibinin aynı kişi olması zorunlu değildir; ancak konu aynı olmalıdır.

Genel kurulda bu konuda talepte bulunma, mahkemeye başvuru için tüketilmesi gerekli bir aşamadır.

Genel kurul talebi kabul etmiş olsa bile, 6762 sayılı Kanununun ve Alm. POK 142 nci paragrafının aksine, özel denetçi mahkemece atanır. Bu yolla tarafsızlık sağlanmış, kuruma güven kazandırılmıştır. Otuz günlük süre bir düzen hükmü olup, hak düşürücü nitelik taşımamaktadır. Mahkeme, şartların mevcut olup olmadığını inceleyerek kararını verir. Hükmün lafzına göre, incelemenin dosya üzerinden yapılması gerekir. Talebin bir eda davası şeklinde ileri sürülmesine ve mahkemenin tarafları dinlemek istemesine engel bulunmamakla birlikte, zorunluğun kurumun amacı ile bağdaşmayabileceği düşünülmektedir.

2. Genel kurulun reddi

MADDE 439- (1) Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi hâlinde, sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibarî değeri toplamı en az birmilyon Türk Lirası olan pay sahipleri üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atamasını isteyebilir.

(2) Dilekçe sahiplerinin, kurucuların veya şirket organlarının, kanunu veya esas sözleşmeyi ihlal ederek, şirketi veya pay sahiplerini zarara uğrattıklarını, ikna edici bir şekilde ortaya koymaları hâlinde özel denetçi atanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 438 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 439 uncu maddesinin birinci fıkrasında, Tasarı metninde yapılan değişikliklere uygun olarak özel denetçi atanmasını asliye ticaret mahkemesinden isteyebilecekleri konusuna açıklık getirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 439 - Birinci fıkra: Genel kurul özel denetim talebini reddettiği takdirde ortaya azlık hakkı çıkar. Başka bir deyişle, pay sahibi özel denetim talebinde bulunmuş, ancak talep genel kurul tarafından reddedilmişse, sadece azlık mahkemedен özel denetçi

tayin etmesini isteyebilir. Red, özel denetçi talebinin ileri sürülebilmesinin şekli ve maddi şartlarını değiştirir. Azlık kavramı hükümde şirketin halka açık olup olmamasına göre farklı tanımlanmıştır. Sermayesi çok büyük olan şirketlerde, hükümdeki yüzdelere ulaşılması güç olabileceğinden sabit bir miktar da öngörülmüştür. Yüzdelerin ve sabit miktarın esas sözleşme ile artırılması geçersizdir. Üç aylık süre hak düşürücüdür.

İkinci fıkra: Mahkemenin, azlığın talebi üzerine özel denetçi atayabilmesi için, 438 inci maddedeki şartların somut olayda varolup olmadıklarını incelemesi yanında, ikinci fıkrada yer alan şartı da araması gerekir. Söz konusu ek şart, kanunun veya esas sözleşmenin ihlâl edilmesi suretiyle şirketin veya pay sahiplerinin zarara uğratılmış olmasıdır. İhlâl anonim şirketler hukukunun yazısız kurallarına aykırılığı da kapsar. Bu ek şartın usul hukuku anlamında muteber delillerle ispatı şart koşulmamış, ikna edici olgularla veya inandırıcı bir şekilde ortaya konulması yeterli görülmüştür. Zarar ile borçlar hukuku anlamında malvarlığı eksilmesi kastedilmiştir.

3. Atama

MADDE 440- (1) Mahkeme, şirketi ve istem sahiplerini dinledikten sonra kararını verir.

(2) Mahkeme istemi yerinde görürse, istem çerçevesinde inceleme konusunu belirleyerek bir veya birden fazla bağımsız uzmanı görevlendirir. Mahkemenin kararı kesindir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 440 - Mahkeme kararını vermeden dilekçe sahibini (sahiplerini) dinlemek zorunda olduğu gibi bütün maddi ve şekli şartları da aramakla yükümlüdür. “İkna edici” olma şartı burada değerlendirilir. Mahkeme meslekî bilgi ve deneyimine göre “ikna edici” olma unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğine karar verir.

Mahkemenin talebi yerinde görmesi durumunda, talep çerçevesinde özel denetimin konusunun belirlenmesi zorunludur.

4. Görev

MADDE 441- (1) Özel denetim, amaca yararlı bir süre içinde ve şirket işleri gereksiz yere aksatılmaksızın yapılmalıdır.

(2) Yönetim kurulu, şirketin defterlerinin, yazışmaları dâhil yazılarının, kasa, kıymetli evrak ve mallar başta olmak üzere, varlıklarının incelenmesine izin verir.

(3) Kurucular, organlar, vekiller, çalışanlar, kayımlar ve tasfiye memurları önemli olgular konusunda özel denetçiye bilgi vermekle

yükümlüdür. Uyuşmazlık hâlinde kararı mahkeme verir. Mahkemenin kararı kesindir.

(4) Özel denetçi, şirketin özel denetimin sonuçlarına ilişkin görüşünü alır.

(5) Özel denetçi sır saklamakla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 441 - Birinci fıkrâ: “Yararlı Süre” ibaresi açıklamayı gerektirmektedir. Çünkü, kastedilen makûl süre değildir. Bu ibare (mehazda olduğu gibi) bilinçle kullanılmıştır. Özel denetim, paysahipliği haklarının kullanılması ile bağlantılı olduğundan bu denetimin amaca yararlı olabilecek bir süre içinde bitirilmesi ve aynı süre içinde raporun verilmesi gerekir. Raporun gecikmesi kurumdan beklenen yararın ortadan kalkmasına sebep olabilir. Yararlı süre amaca uygun süre anlamına gelir. Diğer yandan özel denetimin şirketin faaliyetini aksatmaması, ona yük olmaması da uyulması gereken koşullardan bir diğeridir.

Üçüncü fıkrâ: İkinci fıkrâ, özel denetçinin inceleme, bilgi alma hakkını düzenlemektedir. İnceleme hakkı kaynak İsv. BK m. 697d’de yer almamakta, gerekçede bilgi alma hakkının bu hakkı da kapsadığına işaret edilmekte, öğretide de aynı görüş çoğunlukça savunulmaktadır. Özel denetçinin görevini yapabilmesi bilgi almasından daha çok şirkette bizzat inceleme yapabilmesini gerektirdiğinden bu hak da Alm. POK 145 (1) paragrafında olduğu gibi TK’da açıkça zikredilmiştir. Özel denetim belli bir konu ile çerçvelendiği için inceleme ve bilgi alma hakkı da bu konu ile sınırlıdır. Hükümde, bilgi verme ile yükümlü kişiler sınırlı sayı ilkesi ile gösterilmemiştir. Hüküm’deki “kayım” sözcüğü yeddi emini ve benzer koruyucuları da kapsayacak tarzda geniş yorumlanmalıdır.

Özel denetçinin şirkette incelemesini yapar ve bilgi alırken güçlükle karşılaşması, hatta şirkete sokulmaması, defterlere ve diğer belgelere ulaşmasının engellenmesi, bilgi verilmesinin reddedilmesi ve bu tavrın “görev çerçevesi” ihtilafına dayandırılması olasıdır. Bütün bu hallerde özel denetçinin görevini yapabilmesi için mahkemeye başvurabilmesi hakkı ona tanınmıştır. Hükümdeki “ihtilaf” sözcüğü geniş anlaşılır. Sadece görev konusunun sınırlarından doğan ihtilaflarda değil, denetçinin çalışmasına başka sebeplerle engel olunması hallerinde de Mahkemeye başvurulabilir. Mahkeme, özel denetçinin çalışabilmesini sağlayan kararı vermelidir. Özel denetçinin çalışabilmesi ceza hüküm ile güçlendirilmiştir.

Dördüncü fıkrâ: Yanlış anlamaları ve yönlendirilmeleri önlemek amacıyla raporun verilmesinden önce özel denetçi saptadığı sonuçları şirketle görüşür ve bu sonuçların, inter alia, doğru olup olmadıkları, yanlış anlamalara dayanıp dayanmadıkları, hatalı belirlemeler

TÜRK TİCARET KANUNU

içerip içermedikleri karşılıklı tartışılır; şirketin görüşü alınır, yani özel denetçi raporun taslağını şirkete sunar. Şirket ile yönetim kurulu kastedilmiştir.

Bu yükümlüğün dayanağı vekâlet sözleşmesinin vekâletin iyi bir şekilde ve özenle yerine getirilmesidir. Yükümlüğün yapılaş şekli ve kapsamı ile ilgili olarak 404 üncü maddenin birinci fıkrası kıyas yolu ile uygulanır.

Beşinci fıkra: Sır saklama yükümlüğü sadece şirkete değil, herkese karşıdır.

5. Rapor

MADDE 442- (1) Özel denetçi, incelemenin sonucu hakkında, şirketin sırlarını da koruyarak, mahkemeye ayrıntılı bir rapor verir.

(2) Mahkeme, raporu şirkete tebliğ eder ve şirketin, raporun açıklanmasının şirket sırlarını veya şirketin korunmaya değer diğer menfaatlerini zarara uğratarak uğratmayacağına ve bu sebeple istem sahiplerine sunulmamasına ilişkin istemi hakkında karar verir.

(3) Mahkeme, şirket ve istem sahiplerine, açıklanan rapor hakkında, değerlendirmeleri bildirmek ve ek soru sormak imkânını tanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 442 - Birinci fıkrası: Özel denetçi kendisine verilen görev çerçevesinde herşeyi inceler, fakat her bilgiyi ve tespitini raporuna koyamaz; şirket sırlarını ve şirketin korunacak menfaatlerini gözetmek zorundadır. Müşteri ve tedarikçi firmaları listesi, maliyetler, fiyat oluşumları, patentler ve diğer fikrî mülkiyet hakları ile ilgili bilgiler şirket sırlarının başında yer alır. Şirket sırları, özel denetimin amacı ve konusu yönünden zorunlu ise ve zorunlu oldukları ölçüde açıklanabilir. Aynı kural şirketin korunmaya değer menfaatleri (projeleri, yatırımları, kurduğu, kurmakta olduğu ticarî, sınaî, finansal vs. ilişkiler gibi) için de geçerlidir. Hüküm neyin açıklanıp neyin açıklanmayacağını özel denetçiye değil, şirketin talebi üzerine mahkemeye bırakmıştır. Mahkeme şirket sırları ve korunmaya değer menfaatleri yönünden raporda (taslakta) bir ayıklama (temizleme) işlemi yaptırır. Mahkemece gerçekleştirilen bu ayıklama usulü, hükmün menfaatler dengesini sağlayan bir diğer özelliğidir. Çünkü, sistem özel denetçinin raporu yazıp vermesine, şirketin ve dilekçe sahiplerinin bir sürpriz veya oldu bitti ile karşılaşmalarına müsait değildir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra ayıklanmış rapor taslağı hakkında şirkete ve dilekçe sahiplerine görüş beyan etmek ve ek sorular sormak olanağını tanıyarak amaca hizmet etmeyen ve şirkete zarar verebilecek bir rapor verilmesine engel olunmak istenmiştir.

6. İşleme konulma ve açıklama

MADDE 443- (1) Yönetim kurulu, raporu ve buna ilişkin değerlendirmeleri, ilk genel kurula sunar.

(2) Her pay sahibi, genel kurul toplantısını izleyen bir yıllık süre içinde şirketten raporun ve yönetim kurulunun görüşünün bir suretinin verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 443 - Genel kurul özel denetim yapılmasına ilişkin öneriyi kabul etmemiş olsa bile, yönetim kurulu raporu ve mahkeme aşamasında verilmiş bulunan değerlendirmeleri ilk genel kurula sunar. Bunun için genel kurulun olağanüstü toplantıya çağırılmasına gerek yoktur; ancak azlık olağanüstü toplantı çağırısında bulunabilir. Azlığın bu hakkı 411 inci maddeden kaynaklanır. Rapor, yönetim kurulunun veya azlık talep etmedikçe bir genel kurulun kararına konu olmaz. Çünkü rapor, bir yönlendirme, başvuru ve bilgi alma kaynağıdır, bir mütalâadır. Bağlayıcı değildir. Bir sorumluluk davası açıldığında da bu niteliğini korur. Müzakerenin yapıldığı toplantıda özel denetçinin genel kurulda bulunması gereği 407 nci maddenin ikinci fıkrasının geniş yorumundan çıkar.

7. Giderler

MADDE 444- (1) Mahkeme, özel denetçi atanmasını kabul etmişse, şirketçe ödenmesi gereken avansı ve giderleri belirtir. Özel hâl ve şartların haklı göstermesi hâlinde giderler kısmen veya tamamen istem sahiplerine yükletilebilir.

(2) Genel kurul özel denetçinin atanmasına karar vermişse giderler şirkete ait olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 444 - Bu madde, özel denetçi isteminde önemli bir sorunu çözmekte ve yargılama giderlerinin avans olarak şirket tarafından ödenmesine ilişkin bir hükme yer vermiş bulunmaktadır. Ancak, özel şartlar haklı gösteriyorsa bu giderler kısmen veya tamamen istem sahiplerine de yükletilebilecektir.

G) Genel kurul kararlarının iptali

I - İptal sebepleri

MADDE 445- (1) 446 ncı maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Kararların iptali:

1. Şartlar:

Madde 381 – Aşağıda yazılı kimseler, kanun veya esas mukavele hükümlerine ve bilhassa afaki iyi niyet esaslarına aykırı olan umumi heyet kararları aleyhine, tarihlerinden itibaren üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye müracaatla iptal davası açabilirler:

1. Toplantıda hazır bulunup da karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçiren veya reyini kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya davetin usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut umumi heyet toplantısına iştirake salahiyetli olmıyan kimselerin karara iştirak etmiş bulduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. İdare meclisi;

3. Kararların infazı idare meclisi azalarıyla murakıpların şahsi mesuliyetlerini mucip olduğu takdirde bunların her biri.

İptal davasının açılması keyfiyetiyle duruşmanın yapılacağı gün, idare heyeti tarafından usulen ilan olunur.

Birinci fıkrada yazılı üç aylık hak düşüren müddetin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamaz. Birden fazla iptal davası açıldığı takdirde, davalar birleştirilerek görülür.

Mahkeme şirketin talebi üzerine şirketin muhtemel zararına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını tayin mahkemeye aittir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 445 - Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 381 inci maddesinin tekrarıdır.

II - İptal davası açabilecek kişiler

MADDE 446- (1) a) Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten,

b) Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri,

c) Yönetim kurulu,

d) Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olcaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri, iptal davası açabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Kararların iptali:

1. Şartlar:

Madde 381 – Aşağıda yazılı kimseler, kanun veya esas mukavele hükümlerine ve bilhassa afaki iyi niyet esaslarına aykırı olan umumi heyet kararları aleyhine, tarihlerinden itibaren üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye müracaatla iptal davası açabilirler:

1. Toplantıda hazır bulunup da karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçirten veya reyini kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya davetin usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut umumi heyet toplantısına iştirake salahiyetli olmıyan kimselerin karara iştirak etmiş bulduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. İdare meclisi;

3. Kararların infazı idare meclisi azalarıyla murakipların şahsi mesuliyetlerini mucip olduğu takdirde bunların her biri.

İptal davasının açılması keyfiyetiyle duruşmanın yapılacağı gün, idare heyeti tarafından usulen ilan olunur.

Birinci fıkrada yazılı üç aylık hak düşüren müddetin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamaz. Birden fazla iptal davası açıldığı takdirde, davalar birleştirilerek görülür.

Mahkeme şirketin talebi üzerine şirketin muhtemel zararına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını tayin mahkemeye aittir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 446 ncı maddesi ve özellikle birinci fıkranın (b) bendi, Yargıtay kararları yönünden yeniden kaleme alınmış; genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini; ayrıca, fıkrada belirlenen hususların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahiplerinin de iptal davası açabileceklerine ilişkin açıklayıcı düzenleme getirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Alt Komisyonca, birinci fıkranın (d) bendinde yer alan, “kişisel” ibaresi “şahsi” olarak değiştirilmiş ise de; Komisyonumuzca yapılan bu değişiklik uygun görülmeyerek Tasarıda olduğu gibi “kişisel” ibaresi tercih edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 446 - Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 381 inci maddesinin tekrarıdır.

H) Butlan

MADDE 447- (1) Genel kurulun, özellikle;

a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,

b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,

c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 447 - 6762 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği ilk yıllarda genel kurul kararlarının butlanının, bazı Yargıtay kararlarına göre hükümsüzlüğünün (geçersizliğinin) bir tespit davası ile ileri sürülüp sürülemeyeceği tartışmalıydı. Ancak, tartışma kısa sürede olumlu sonuca bağlandı ve iptal edilebilir genel kurul kararları yanında bütül genel kurul kararlarının da varlığı öğretide görüş birliği halinde kabul edildi. Yargıtay da bu ayrımı yerleşik içtihadı haline getirdi. İsv. BK m. 706b’den alınan Tasarının 447 nci maddesi uzun yıllara dayanan Türk uygulamasını hükme bağlamakta, özellikle butlan sebeplerini somut bir şekilde göstermektedir.

Terime ilişkin bir açıklama yapılması da zorunludur. Kaynak İsv. BK m. 706b'nin kenar başlığı "Nichtigkeit"dir. Aynı sözcük İsv. BK m. 20'nin kenar başlığında da yer almıştır. Bu sözcük her iki maddenin metninde de kullanılmıştır. Anılan maddelerin Fransızcalarında "nullité" sözcüğü bulunmaktadır. Bu sözcüklerin Türk Hukuk lügatındaki ve BK'daki karşılıkları "butlan"dır. Öğretide genel kurul kararlarının "hükümsüzlüğü"nden ve "geçersizliği"nden söz edilmektedir. Tasarıda Borçlar Kanunu ile uyum amacıyla "butlan" ve "bâtil" terimleri tercih edilmiştir. Hükümsüzlük ve geçersizlik terimleri doğru ancak daha geniş terimlerdir.

Bâtil genel kurul kararları baştan itibaren hüküm doğurmazlar ve daha sonra sağlığa kavuşturulamazlar; mahkemece resen dikkate alınır; def'i olarak ileri sürülebilecekleri gibi süreye bağlı olmaksızın bir tespit davasının konusunu da oluşturabilirler. Diğer yandan, söz konusu kararlar işlem güvenliği yönünden bir önemli sakıncayı içerirler. Şirketin bir kararının, kararın alınmasından yıllar sonra bile butlanının ileri sürülebilmesi tehlikesi ve tehdidi, şirket yönetiminde pahasahiplerinde, alacaklılarda ve sermaye piyasasındaki potansiyel yatırımcılarda büyük tedirginliğe sebep olabilir. Yıllar sonra butlanın mahkemece tespiti ise o kararın kurduğu bir çok ilişkiyi çoğu kez geriye etkili olarak ortadan kaldırır. Bu sakıncası sebebiyle mahkemelerin geçersizlik kararlarını ayrıntılı ve çok yönlü değerlendirmeler sonucu sakınarak vermeleri yanında, kanun koyucunun da iptal edilebilirlik ile butlanın sınırlarını açıkça belirlemesi gerekir. Hükümün mehazı olan İsv. BK m. 706b, bu yönden İsviçre doktrininde eleştirilir. Anılan hükmün çizgiyi iyi çizemediği, tehlikeyi ortadan kaldıramadığı ileri sürülür. Ancak, daha iyi bir düzenlemeye ilişkin herhangi bir öneri de yapılmamıştır.

Tasarının bâtil genel kurul kararları sınırlı sayı (numerus clausus) belirlemesi doğru olmazdı. Böyle yapılsaydı bâtil sayılabilecek bir çok genel kurul kararı hükmün dışında kalabilirdi. Tüm butlan hallerinin ve sebeplerinin kanunda gösterilmesi veya tanımlanması ise imkânsızdır. Onun için bâtil kararları iki kategoriye ayırmak, şekil yönünden bâtil genel kurul kararlarını veya sebeplerini belirlemeyi içtihata ve öğretiyeye bırakmak, konu açısından bâtil genel kurul kararlarına da -sınırlayıcı olmamakla birlikte, örnekler göstererek - kesin çizgilerle işaret etmek en isabetli yol olarak değerlendirilmiştir. Şekil yönünden geçersiz kararların saptanmasında -tehlike ve tehditlerden sakınma ilkesine ağırlık vererek - mahkemelerin gerekli özeni gösterecekleri inancı ile sistem benimsenmiştir. Bu sebeple, 447 nci madde genel kurulun özellikle bâtil olan kararlarını kategoriler halinde göstermiştir. Hükümdeki, "özellikle" sözcüğü geçersiz Genel Kurul kararlarının sadece maddede belirtilen kararlardan ibaret olmadığını, yani maddenin sınırlı sayı (numerus clausus) niteliği taşımadığını ifade etmektedir. Ancak, hem "özellikle" sözcüğü nispi bir sınırlı ifade etmekte hem de seçilen karar kategorileri, kanun koyucunun konuya sakınarak ve ihtiyatla yaklaştığını ortaya koymaktadır. Sakınma, hükmün içerdiği bir ilkedir. Özellikle sözcüğü bu sebeple sınırlayıcı bir işleve de sahiptir. Konusu itibarıyla bâtil olan genel kurul kararları, bazı niteliklere sahip pahasahipliği haklarını kaldıran veya sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan ve sermayenin korunması ilkesine aykırı olan kararlara özgülenmiştir. Bunun dışındaki bâtil genel kurul kararlarının tespitinde ise butlanın ikincilliği ilkesi uygulanır. Bu ilke, özel sebepler dolayısıyla iptal etmenin yeterli ve tatmin edici bir yaptırım oluşturmadığı hallerde hukukun genel hüküm ve ilkelerine göre butlana karar verilmesi anlamını taşır. Sakınma ilkesinin özellikle şekli sebeplerin (eksiklik ve aksaklıkların) butlana yol açtığı hallerde gözetilmesi gerekir. Yabancı mahkeme kararları söz konusu halde butlanı sözde genel kurul kararları ve "karar olmayan genel kurul kararları"na indirgemektedir.

Hükümde zikredilen pahasahipliği hakları ile ilgili maddelerin gerekçelerine bakılmalıdır. Ayrıca, "anonim şirketin temel yapısı" ve sermayenin korunması ile ilgili olarak 391 inci maddenin gerekçesi incelenmelidir.

1) Çeşitli hükümler

I - İlan, teminat ve kanun yolu

MADDE 448- (1) Yönetim kurulu iptal veya butlan davasının açıldığını ve duruşma gününü usulüne uygun olarak ilan eder ve şirketin internet sitesine koyar.

(2) İptal davasında üç aylık hak düşüren sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamaz. Birden fazla iptal davası açıldığı takdirde davalar birleştirilerek görülür.

(3) Mahkeme, şirketin istemi üzerine muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın nitelik ve miktarını mahkeme belirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Kararların iptali:

1. Şartlar:

Madde 381 – Aşağıda yazılı kimseler, kanun veya esas mukavele hükümlerine ve bilhassa afaki iyi niyet esaslarına aykırı olan umumi heyet kararları aleyhine, tarihlerinden itibaren üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye müracaatla iptal davası açabilirler:

1. Toplantıda hazır bulunup da karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçiren veya reyini kullanmasına haksız olarak müsaade edilmiyen yahut toplantıya davetin usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut umumi heyet toplantısına iştirake salahiyetli olmıyan kimselerin karara iştirak etmiş bulduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. İdare meclisi;

3. Kararların infazı idare meclisi azalarıyla murakıpların şahsi mesuliyetlerini mucip olduğu takdirde bunların her biri.

İptal davasının açılması keyfiyetiyle duruşmanın yapılacağı gün, idare heyeti tarafından usulen ilan olunur.

Birinci fıkrada yazılı üç aylık hak düşüren müddetin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamaz. Birden fazla iptal davası açıldığı takdirde, davalar birleştirilerek görülür.

Mahkeme şirketin talebi üzerine şirketin muhtemel zararına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını tayin mahkemeye aittir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Komisyonumuzca, Tasarının 448 inci maddesinin birinci fıkrasında, yönetim kurulunun iptal veya butlan davası açıldığını ve duruşma gününün şirketin internet sitesine de koyarak şeffaflığın teminine yönelik düzenleme getirilmiş; ayrıca, Alt Komisyonca söz konusu maddede redaksiyon yapılmak suretiyle değişiklik yapılmış, yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 448 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 381 inci maddeden alınmıştır.

II - Kararın yürütülmesinin geri bırakılması

MADDE 449- (1) Genel kurul kararı aleyhine iptal veya butlan davası açıldığı takdirde mahkeme, yönetim kurulu üyelerinin görüşünü aldıktan sonra, dava konusu kararın yürütülmesinin geri bırakılmasına karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kararın icrasının geri bırakılması:

Madde 382 – Yukarıki madde hükmüne dayanarak umumi heyet kararı aleyhine iptal davası açıldığı takdirde mahkeme idare meclisi azalarıyla murakıpların reyini aldıktan sonra, aleyhine iptal davası açılan kararın icrasının geri bırakılmasına karar verebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 449 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 382 nci maddeden aynen alınmıştır.

III - Kararın etkisi

MADDE 450- (1) Genel kurul kararının iptaline veya butlanına ilişkin mahkeme kararı, kesinleştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder. Yönetim kurulu bu kararın bir suretini derhâl ticaret siciline tescil ettirmek ve internet sitesine koymak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İptal kararının tesiri:

Madde 383 – Kararın iptaline dair ilam, katileştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder. İdare meclisi bu ilanın bir suretini derhal ticaret siciline kaydettirmeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 450 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 383 üncü maddeden aynen alınmıştır.

IV - Kötüniyetle iptal ve butlan davası açanların sorumluluğu

MADDE 451- (1) Genel kurulun kararına karşı, kötüniyetle iptal veya butlan davası açıldığı takdirde, davacılar bu sebeple şirketin uğradığı zararlardan müteselsilen sorumludurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Suiniyetle iptal davası açanların mesuliyeti:

Madde 384 – Umumi heyetin kararı aleyhine suiniyetle iptal davası açıldığı takdirde davacılar bu yüzden şirketin uğradığı zararlardan müteselsilen mesuldürler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 451 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 384 üncü maddeden aynen alınmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Esas Sözleşmenin Değiştirilmesi

BİRİNCİ AYIRIM

Genel Olarak

A) İlke

MADDE 452- (1) Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; mütesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Esas mukavelenin değiştirilmesi:

I - Umumi olarak:

1. Mütesep haklar:

Madde 385 – Aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde umumi heyet aşağıdaki maddelerde bildirilen şartlar dairesinde esas mukavelenin bütün hükümlerini değiştirebilir. Şu kadar ki; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları mütesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz.

Mütesep haklar; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmıyan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır.

GEREKÇE

Madde 452 - Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 385 inci maddesinin birinci fıkrasını bazı değişikliklerle tekrar etmektedir. Mütesep haklar kavram olarak korunmuştur. Bu suretle mütesep haklar Tasarı tarafından tanınmıştır. Tasarı, 6762 sayılı Kanunun “münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları mütesep haklarda rızaları olmaksızın değişiklik yapılamaz” hükmüne yer vermemiş, ayrıca, mütesep hakları yetersiz bir şekilde tanımlayan ve mütesep hakları sayan ikinci fıkra yanlış anlamalara yol açtığı için çıkarılmıştır. 6762 sayılı Kanundaki liste mütesep hakların tümünü içermediği gibi, mütesep hakların farklı türde hatta derecede olabileceklerine de işaret etmektedir. Tanım ise, mütesep hakların tümünü kapsamıyordu. Ayrıca 6762 sayılı Kanun çeşitli maddeleri ile de çelişki içindedir. Bazı mütesep haklar mutlak nitelik taşıırken bazıları niteliklerinden şüphe edilebilecek ölçüde sınırlandırılabilirdi. Kavramın (İsv. BK'nın aksine) muhafaza edilmesinin sebebi kanunun bu tür haklara çeşitli hükümlerinde yer vermesi ve esas sözleşme ile de bu nitelikte hak oluşturabilmesidir. Nitekim kavramın kanundan tamamen çıkarıldığı İsviçre’de hukukî durum değişmemiştir.

Hükümde müktesep hakların bir yönden bir türünü oluşturan başka bir yönden de mezkûr haklardan tamamen farklı özellikleri olan vazgeçilmez haklara da kavram olarak yer verilmiştir.

B) Usul

I - Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izni ve genel kurul kararı

MADDE 453- (1) Genel kurul, esas sözleşmenin değiştirilmesi için toplantıya çağrıldığı takdirde; 333 üncü madde uyarınca Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izninin alınmasının gerekli olduğu şirketlerde izni alınmış, diğer şirketlerde, yönetim kurulunca karara bağlanmış bulunan değişiklik taslağının, değiştirilecek mevcut hükümlerle birlikte 414 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde belirtildiği şekilde ilanı gerekir. Genel kurulun kararına 421 inci maddede öngörülen nisaplar uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İlân ve tebliğ :

Madde 386 –(Değişik:11/6/2003-4884/3 md.)

Umumî heyet esas mukavelenin değiştirilmesi için toplantıya davet edildiği takdirde değişiklik metninin asıl metin ile birlikte 368 inci maddede yazılı olduğu üzere ilân ve ilgililere tebliği lâzımdır.

GEREKÇE

Madde 453 - Madde, 333 üncü maddeye uygun olarak yeniden kaleme alınmıştır.

II - İmtiyazlı pay sahipleri özel kurulu

MADDE 454- (1) Genel kurulun esas sözleşmenin değiştirilmesine, yönetim kuruluna sermayenin arttırılması konusunda yetki verilmesine dair kararıyla yönetim kurulunun sermayenin arttırılmasına ilişkin kararı imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edecek nitelikte ise bu karar anılan pay sahiplerinin yapacakları özel bir toplantıda, aşağıdaki hükümler uyarınca, alacakları bir kararla onanmadıkça uygulanamaz.

(2) Yönetim kurulu, en geç genel kurul kararının ilan edildiği tarihten itibaren bir ay içinde özel kurulu toplantıya çağırır. Aksi hâlde, her imtiyazlı pay sahibi yönetim kurulunun çağrı süresinin son gününden başlamak üzere, onbeş gün içinde, bu kurulun toplantıya çağrılmasını

şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden isteyebilir.

(3) Özel kurul imtiyazlı payları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğuyla toplanır ve toplantıda temsil edilen payların çoğunluğuyla karar alır. İmtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edildiği sonucuna varılırsa karar gerekçeli bir tutanakla belirtilir. Tutanağın on gün içinde şirket yönetim kuruluna teslimi zorunludur. Tutanakla birlikte, genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ile bu maddenin sekizinci fıkrası hükmü gereği açılacak dava için geçerli olmak üzere ortak bir tebligat adresi de yönetim kuruluna verilir. Tutanak, birlikte verilen bilgilerle beraber tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir. Bu hükümdeki şartlara uyulmadığı takdirde özel kurul kararı alınmamış sayılır.

(4) Genel kurulda, imtiyazlı payların sahip veya temsilcileri, esas sözleşmenin değiştirilmesine, üçüncü fıkarda öngörülen toplantı ve karar nisabına uygun olarak olumlu oy vermişlerse ayrıca özel toplantı yapılmaz.

(5) Çağrıya rağmen, süresi içinde özel kurul toplanamazsa, genel kurul kararı onaylanmış sayılır.

(6) Özel kurul toplantısında, 407 nci maddenin üçüncü fıkrası çerçevesinde, Bakanlık temsilcisi de hazır bulunur ve tutanağı imzalar.

(7) Yönetim kurulu, özel kurulun onaylamama kararı aleyhine, karar tarihinden itibaren bir ay içinde, genel kurulun söz konusu kararının pay sahiplerinin haklarını ihlal etmediği gerekçesi ile, bu kararın iptali ile genel kurul kararının tescili davasını, şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açabilir.

(8) İptal davası, genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy kullananlara karşı yöneltilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu

Madde 389 – (Değişik: 16/6/1989 - 3585/2 md.)

Umumi heyetçe esas mukavelenin değiştirilmesine dair verilen karar imtiyazlı hisse senedi sahiplerinin haklarını ihlal edecek mahiyette ise bu karar, adı geçen pay sahiplerinin yapacakları hususi bir toplantıda verecekleri diğer bir kararla tasdik olunmadıkça, infaz edilemez. Bu heyeti idare meclisi veya murakıplar

toplantıya çağırılmaya mecburdur. Heyet azasından herhangi birisi de çağırabilir. Bu hususi toplantıda müzakere ve karar nisabı, 388 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları hükümlerine tabidir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticarete Kanunu Tasarısının 454 üncü maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ar/ ve teklif ederiz.

“(1) Genel kurulun esas sözleşmenin değiştirilmesine, yönetim kuruluna sermayenin artırılması konusunda yetki verilmesine dair kararıyla yönetim kurulunun sermayenin artırılmasına ilişkin kararı imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlâl edecek nitelikte ise bu karar anılan pay sahiplerinin yapacakları özel bir toplantıda, aşağıdaki hükümler uyarınca, alacakları bir kararla onanmadıkça uygulanamaz.”

Önerge gerekçesi

Kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulunun kararının imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlâl edebileceği dikkate alınarak, Avrupa Ekonomik Topluluğunun ilgili yönergesi gereği hükme açıklık getirilmiştir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 454 üncü maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

Düzenlenen kurulun adı, genel kurul ile karıştığından “imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu” olarak değiştirilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasındaki yetkili mahkemenin şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi olduğu açıkça belirtilmiştir. Ayrıca üçüncü fıkrada anılan özel kurul tutanağının yönetim kuruluna teslimi öngörülmüştür. 407 nci maddede yapılan değişiklik çerçevesinde “komiser” ibaresi yerine, “Bakanlık temsilcisi” ibaresi tercih edilmiştir. Maddenin yedinci ve sekizinci fıkralarında düzenlenen dava dikkate alınarak muhalif oy verenler ile ortak tebligat adresinin tescil ve ilân edilmesine ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 454 - Hüküm, bazı değişikliklerle 6762 sayılı Kanunun 389 uncu maddesinin tekrarıdır.

Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 389 uncu maddenin birinci cümlesini karşılayan birinci fıkradaki, bazı sözcüklerin yenilenmesi dışındaki tek değişiklik “infaz edilemez” yerine “uygulanamaz” sözcüğünün kullanılmasıdır. Bu değişiklik genel kurul kararına daha uygun olup herhangi bir farklı hükme ve sonuca sebep olmaz; dayanak oluşturmaz. “İnfaz” sözcüğü mahkeme kararlarının yerine getirilmesi anlamını ifade etmektedir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra hem yönetim kuruluna belli sürelerle uyararak özel kurulu toplantıya çağırma zorunluğu getirilmiş hem de bu kurulun ihmâli halinde, her imtiyaz sahibine çağrı için mahkemeye başvurma hakkı tanıyarak özel kurulun toplantıya çağrılmaması tehlikesini ortadan kaldırmıştır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkrada, genel kuruldan farklı bir şekilde, özel kurul için özel toplantı ve karar nisabı gösterilmiştir. İzleyen toplantılarda düşmeyen bu ağır nisaplarla şirketin korunması ve küçük bir çoğunlukla olumsuz karar alınmasının önlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca imtiyazlı pay haklarının ihlâl edilmesi halinde gerekçenin belirtilmesi zorunluğu öngörülerek mahkemelerin denetlemelerini kolaylaştırmak amacı güdülmüştür. Bu zorunluluk özellikle maddenin son fıkrası yönünden gerekli görülmüştür.

Dördüncü fıkra: Dördüncü fıkra 6762 sayılı Kanunun yürürlüğü döneminde çok tartışılan bir sorunu çözüme ulaştırmaktadır.

Beşinci fıkra: Bu yeni hüküm şirketi korumak amacıyla öngörülmüştür. Çağrıya rağmen toplantının nisaplara ulaşamadığı için yapılmaması, genel kurul kararının sürüncemede kalması sonucunu doğurmakta ve uygulamanın gecikmesi, şirkete zarar vermektedir.

Altıncı fıkra: 6762 sayılı Kanundaki boşluk açık bir hükümlle doldurulmuştur.

Yedinci fıkra: Özel kurulun kararının iptalinin dava edilebilmesi 6762 sayılı Kanunda yer almamakla birlikte ancak doktrin ve Yargıtay tarafından kabul edilmişti. Son fıkra, bu boşluğu kısa, açık bir hükümlle doldurmaktadır. Hükümde davalı gösterilmiş ve dava açma süresi kısaltılmıştır.

III - Tescil

MADDE 455- (1) Esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararı, yönetim kurulu tarafından, şirket merkezinin ve şubelerinin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil edilir; ayrıca ilana bağlı hususlar ilan ettirilir; tescil ve ilan edilen karar şirketin internet sitesine konulur. Değiştirme kararı üçüncü kişilere karşı tescilden önce hüküm ifade etmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

6. Tescil:

Madde 390 – Esas mukavelenin değiştirilmesine mütaallik umumi heyetçe verilen karar; idare meclisi tarafından şirket merkezinin ve şubelerinin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil ve eğer ilana tabi olan hususlar varsa onlar da ilan ettirilir. Değiştirme kararı tescilden önce hüküm ifade etmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 455 - Madde 6762 sayılı Kanunun 390 ıncı maddesini küçük bir değişiklikle tekrarlamaktadır. Hükümde değiştirme kararının tescilden önce üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmeyeceğine açıklık getirilmiştir.

İKİNCİ AYIRIM Özel Değişiklikler

A) Sermayenin artırılması

I - Ortak hükümler

1. Genel olarak

MADDE 456- (1) İç kaynaklardan yapılan artırım hariç, payların nakdî bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırılamaz. Sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması sermaye artırımını engellemez.

(2) Artırıma, esas sermaye sisteminde 459 uncu maddeye göre genel kurul; kayıtlı sermaye sisteminde, 460 ıncı madde gereğince, yönetim kurulu karar verir. Esas sözleşmenin ilgili hükümlerinin, gerekli olduğu hâllerde izni alınmış bulunan değişik şekli, genel kurulda değiştirilerek kabul edilmişse, bunun Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması şarttır.

(3) Artırım, genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren üç ay içinde tescil edilemediği takdirde, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ve alınmışsa izin geçersiz hâle gelir ve 345 inci maddenin ikinci fıkrası uygulanır.

(4) 353 ve 354 üncü maddeler ile 355 inci maddenin birinci fıkrası tüm sermaye artırımını türlerine kıyas yoluyla uygulanır.

(5) Sermayenin artırılması kararının tesciline, aşağıdaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, 455 inci madde uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Esas sermayenin artırılması:

I. Şartlar:

Madde 391 – *Esas sermayeye karşılık olan hisse senetlerinin bedelleri tamamen ödenmedikçe, umumi heyet yeni hisse senetleri çıkarmak suretiyle sermayenin artırılmasına karar veremez. Muhtelif imtiyazları haiz mütaaddit nevi hisse senedi sahipleri mevcut olduğu takdirde, umumi heyetin kararından ayrı olarak*

adı geçen nevilerden her birine ait hisse senedi sahiplerinin de hususi bir toplantı yaparak karar vermeleri şarttır. 389 uncu maddenin iki ve üçüncü cümlesi hükümleri bu toplantılar hakkında da tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 456 ncı maddesinin ikinci fıkrasında “453 üncü maddeye” ibaresiyle yapılan atfın, Tasarının 459 uncu maddesine yönelik olduğu tespit edilmekle, ibare “459 uncu maddeye” olarak değiştirilmiş; üçüncü fıkrasında hükmün bütünlüğünün sağlanması için “genel kurul” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya yönetim kurulu” ibareleri eklenmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 456 - Hükümün birinci fıkrasının birinci cümlesi 6762 sayılı Kanunun 391 inci maddesinin birinci fıkrası (1) hükmünü devam ettirmekte, ikinci cümle ise nispeten ihmâl edilebilir, (ifa edilmemiş) tutarların sermaye artırımını engellemeyeceğini hükme bağlamaktadır. İkinci fıkra artırım usulüne ilişkin olup açıklamayı gerektirmeyecek kadar açıktır. Üçüncü fıkra, sürüncemede bırakılan artırımları geçersiz sayarak uygulamadaki bir ihtiyaca cevap vermiştir. Dördüncü fıkra fesih davası ile tescil ilkelere ilişkin sermaye artırımlarında da kıyas yolu ile uygulanmasını sağlamaktadır. Beşinci fıkraya rağmen 355 inci maddeye gönderme yapılmasının sebebi tescilin kurucu etkisidir.

2. Yönetim kurulunun beyanı

MADDE 457- (1) Yönetim kurulu tarafından sermaye artırımının türüne göre bir beyan imzalanır. Beyan, bilgiyi açık, eksiksiz, doğru ve dürüst bir şekilde verme ilkesine göre hazırlanır.

(2) Beyanda;

a) Nakdî sermaye konuluyorsa; artırılan kısmın tamamen taahhüt edildiği, kanun veya esas sözleşme gereğince ödenmesi gerekli tutarın ödendiği; aynı sermaye konuluyor veya bir ayın devralınıyorsa bunlara verilecek karşılığın uygun olduğu ve 349 uncu maddede yer alan hususların somut olayda mevcut bulunması hâlinde bunlara ilişkin açıklamalar; devralınan aynı sermaye, aynı türü, değerlendirilmenin yöntemi, isabeti ve haklılığı; bir borcun takası söz konusu ise, bu borcun varlığı, geçerliliği ve takas edilebilirliği; sermayeye dönüştürülen fonun veya yedek akçenin serbestçe tasarruf olunabilirliği; gerekli organların ve kurumların onaylarının alındığı; kanuni ve idari gerekliliklerin yerine getirildiği; rüçhan hakları sınırlandırılmış veya kaldırılmışsa bunun sebepleri, miktarı ve oranı; kullanılmayan rüçhan

haklarının kimlere, niçin, ne fiyatla verildiği hakkında belgeli ve gerekçeli açıklamalar yer alır.

b) İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımının hangi kaynaklardan karşılandığı, bu kaynakların gerçekliği ve şirket malvarlığı içinde var oldukları konusunda garanti verilir.

c) Şartlı sermaye artırımının ve uygulamasının kanuna uygunluğu belirtilir.

d) Sermaye artırımını inceleyen işlem denetçisi ile hizmet sunarlara ve diğer kimselere ödenen ücretler, sağlanan menfaatler hakkında, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, bilgi verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 457 - Bu hüküm, kuruluştaki 349 uncu maddeye koşuttur. İki madde arasındaki farklar kuruluş ile sermaye artırım arasındaki farklardan doğmaktadır. Ancak ilkeler aynıdır. Hükümün öngörülme amacı ve zirve noktalarıyla anlamı için 349 uncu maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

3. Denetleme raporu

MADDE 458- (1) Yönetim kurulunca atanmış bir işlem denetçisi tarafından verilen sermaye artırım raporu, artırım işlemlerine ve yönetim kurulu beyanına ilişkin inceleme ve denetlemelerin sonuçları açıkça gösterilir; Kanuna ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygunluk veya aykırılık hususlarında görüş açıklanır. Raporun içeriğine 351 inci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 458 - Maddeyle ilgili olarak 351 inci maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

II - Sermaye taahhüdü yoluyla artırım

1. Esas sermaye sisteminde

MADDE 459- (1) Artırılan sermayeyi temsil eden payların tamamı ya değişik esas sözleşmede ya da iştirak taahhütnamelerinde taahhüt edilir.

(2) İştirak taahhüdü, yeni pay almaya ilişkin 461 inci madde çerçevesinde, kayıtsız, şartsız ve yazılı olarak yapılır. İştirak taahhütnamesi, taahhütnamenin verilmesine sebep olan sermaye artırımını belirtilerek; taahhüt edilen payların sayılarını, itibarî değerlerini, cinslerini, gruplarını, peşin ödenen tutarı, taahhütle bağlı olunulan süreyi ve varsa çıkarma primi ile taahhüt sahibinin imzasını içerir.

(3) Bu tür sermaye artırımında nakdî sermaye taahhüdüne 341 inci, aynı sermaye konulmasına 342 ve 343 üncü, bedellerin ödenmesine 344 ve 345 inci, halka arz edilecek paylara 346 ncı, ihraç edilecek paylara 347 nci madde kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 459 - Madde esas sermaye sisteminde, sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımında iştirak taahhüdünün içeriği ve şekli ile uygulanacak hükümleri göstermektedir. Maddenin birinci ve ikinci fıkraları 6762 sayılı Kanununun 283 üncü maddesinden esinlenerek ancak çok daha sade bir tarzda kaleme alınmıştır.

Üçüncü fıkrada anılan hükümlerin gerekçelerine bakılmalıdır.

2. Kayıtlı sermaye sisteminde

MADDE 460- (1) Halka açık olmayan bir anonim şirkette, ilk veya değiştirilmiş esas sözleşme ile, esas sözleşmede belirlenen kayıtlı

sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisi, yönetim kuruluna tanındığı takdirde, bu kurul, sermaye artırımını, bu Kanundaki hükümler çerçevesinde ve esas sözleşmede öngörülen yetki sınırları içinde gerçekleştirebilir. Bu yetki en çok beş yıl için tanınabilir.

(2) Sermayenin artırılabilmesi için, yönetim kurulu, esas sözleşmenin sermayeye ilişkin hükümlerinin, 333 üncü madde uyarınca gerekli olması hâlinde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından izni alınmış şekillerini, sermayenin artırılmasına ilişkin kararını, imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına ilişkin sınırlamaları, prime dair kayıtları ve bunun uygulanması hakkındaki kuralları, esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde ilan eder ve internet sitesinde yayımlar. Yönetim kurulu, bu kararında; artırılan sermayenin tutarını, çıkarılacak yeni payların itibarî değerlerini, sayılarını, cinslerini, primli ve imtiyazlı olup olmadıklarını, rüçhan hakkının sınırlandırılıp sınırlandırılmadığını, kullanılma şartları ile süresini belirtir ve bu hususlarla kamuyu aydınlatma ilkesi uyarınca gerekli olan diğer konularda bilgi verir.

(3) Çıkarılacak yeni payların taahhüdü, ödenmesi gereken en az nakdî tutar, aynı sermaye konulması ve diğer konular hakkında 459 uncu madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

(4) Yönetim kurulunun, imtiyazlı veya itibarî değerinin üzerinde pay çıkarabilmesi ve pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını sınırlandırabilmesi için esas sözleşmeyle yetkilendirilmiş olması şarttır.

(5) Yönetim kurulu kararları aleyhine, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri, 445 inci maddede öngörülen sebeplerin varlığı hâlinde kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açabilirler. Bu davaya 448 ilâ 451 inci maddeler kıyas yoluyla uygulanır.

(6) Sermaye artırımının yukarıdaki hükümlere uygun olarak gerçekleştirilmesinden sonra, çıkarılmış sermayeyi gösteren esas sözleşmenin sermaye maddesinin yeni şekli, yönetim kurulunca tescil ettirilir.

(7) Sermaye Piyasası Kanununun halka açık anonim şirketlere ilişkin hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 460 ıncı maddesinin birinci fıkrasında, AT yönergesine uygun olarak yönetim kuruluna kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisinin en çok beş yıl için verilebileceği öngörülmüştür. İkinci fıkraya ise, yönetim kurulunun sermayenin artırılmasına ilişkin kararının şirketin internet sitesinde de yayınlanması gereğine vurgu yapan bir hüküm eklenmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 460 - Birinci fıkra: Halka açık olmayan bir anonim şirkette yönetim kurulu sermaye artırımını kendisine verilmiş yetki tavanı içinde, Tasarıdaki hükümlere göre ve esas sözleşmede öngörülen yetkilendirme şartları uyarınca gerçekleştirilebilir. Tasarıdaki hükümler ile kastedilen 332, 460 ve bu maddede gönderme yapılan hükümlerdir. Esas sözleşme hükümleri ise ihraç primleri, imtiyazlı paylar, rüçhan hakları ve konulacak sermayeye ilişkin olabilir. Tasarı, konulabilecek sermayenin türüne ilişkin bir sınırlama getirmemiş ve ayrıca pay bedellerinin hangi oranda ödenmesine ilişkin herhangi bir sınır öngörmemiştir. Ancak esas sözleşmenin aynı sermaye konulmasını yasaklamasına, ihraç edilecek payların bedellerinin tümünün ödenmesi zorunluğu getirmesine bir engel yoktur. Esas sözleşmede kayıtlı sermayeye ilişkin düzenlemeye 340 ıncı maddenin -ayrık durumlar hariç - bir engel oluşturabileceği düşünülmemelidir; meğerki, düzenleme anonim şirkete ve/veya kayıtlı sermaye sistemine aykırı olsun.

İkinci fıkra: Kayıtlı sermaye sisteminde sermaye yönetim kurulu kararıyla artırılabacaktır. Bunun için yönetim kurulu önce, sermaye artırımının gerektirdiği şekilde, esas sözleşmenin ilgili maddesinin değişik (yeni) şeklini hazırlar. Tasarının 333 üncü maddesi uyarınca Bakanlığın iznini gerektiriyorsa bu izni alır. Anılan maddeye göre izne gerek yoksa yönetim kurulu değişik metni kararıyla kesinleştirir. Duruma göre izni alınmış veya kendi kararıyla kesinleşmiş esas sözleşmenin değişik metnini, kendi artırma kararı, bu kararın yürütülmesi için belirlediği kuralları esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde ilân eder.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra bu tür sermaye artırımının ortak hükümler (Tasarı m. 456-458) dışında 459 uncu maddeye yapılan gönderme ile kıyas yoluyla uygulanacak hükümleri göstermektedir. Bunlar 341 ilâ 347 nci maddelerdir.

Dördüncü fıkra: Yönetim kurulu birinci fıkrada belirtildiği üzere esas sözleşmede öngörülen yetki sınırları içinde artırımını karara bağlar. Dördüncü fıkra yönetim kurulunun haklarında karar alabilmesi için özel olarak yetkilendirilmiş olması gereken konuları göstermektedir.

Beşinci fıkra: SerPK’da olduğu gibi bu tür artırım dolayısıyla yönetim kurulu kararları aleyhine iptal davası açılabilmesi olanağı tanınmış ve beşinci maddede uygulanacak hükümler gösterilmiştir.

3. Rüşhan hakkı

MADDE 461- (1) Her pay sahibi, yeni çıkarılan payları, mevcut paylarının sermayeye oranına göre, alma hakkını haizdir.

(2) Genel kurulun, sermayenin artırımına ilişkin kararı ile pay sahibinin rüşhan hakkı, ancak haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Özellikle, halka arz, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınması ve işçilerin şirkete katılmaları haklı sebep kabul olunur. Rüşhan hakkının sınırlandırılması ve kaldırılmasıyla, hiç kimse haklı görülmeyecek şekilde, yararlandırılmaz veya kayba uğratılamaz. Nisaba ilişkin şart dışında bu hüküm kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu kararına da uygulanır. Yönetim kurulu, rüşhan hakkının sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının gerekçelerini; yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini; primin nasıl hesaplandığını bir rapor ile açıklar. Bu rapor da tescil ve ilan edilir.

(3) Yönetim kurulu yeni pay alma hakkının kullanılabilmesinin esaslarını bir karar ile belirler ve bu kararda pay sahiplerine en az onbeş gün süre verir. Karar tescil ve 35 inci maddedeki gazete ile tirajı en az ellibin olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan bir gazetede ilan olunur. Ayrıca şirketin internet sitesine konulur.

(4) Rüşhan hakkı devredilebilir.

(5) Şirket, rüşhan hakkı tanıdığı pay sahiplerinin, bu haklarını kullanmalarını, nama yazılı payların devredilmelerinin esas sözleşmeyle sınırlandırılmış olduğunu ileri sürerek engelleyemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Yeni pay alma hakkı:

Madde 394 – Umumi heyetin esas sermayenin artırılmasına mütaallik kararında aksine şart olmadıkça pay sahiplerinden her biri yeni hisse senetlerinden şirket sermayesindeki payı ile mütenasip miktarını alabilir. İdare meclisi pay sahiplerine verilecek senetlerin ihraç bedellerini gazetelerle ilan eder. Bu hususta yapılacak ilanlarda pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını kullanabilmeleri için tayin olunacak müddet, 15 günden aşağı olamaz.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 461 inci maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümlelerin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Yönetim kurulu, rüçhan hakkının sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının gerekçelerini; yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini; primin nasıl hesaplandığını bir rapor ile açıklar. Bu rapor da tescil ve ilân edilir.”

Önerge gerekçesi

Hüküm şeffaflık ilkeleri bağlamında ve AB yönergeleriyle uyum sağlamak amacıyla kaleme alınmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 461 inci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir; ayrıca, maddede Komisyonumuzca redaksiyon yapılmıştır.

“Maddenin ikinci fıkrasının ilk cümlesinde “esas sermayenin yüzde altmış” ibaresine “en az” ibaresi eklenerek oran netleştirilmiş; ayrıca, “ve” kelimesi anlam ve amaca daha uygun olduğu için “veya” yapılmıştır. Ayrıca mevcut üçüncü fıkra genişletilmiştir. Geniş içeriğe uygun olarak yeniden kaleme alınan fıkrada yönetim kurulunun rüçhan haklarının kullanılması esaslarını gösteren bir karar almasını; bu kararı tescil ve 35 inci maddedeki gazete ile tirajı en az elli bin olan ve yurt düzeyinde dağıtım yapan bir gazetede ilân ettirmesini ve ilanın ayrıca şirketin internet sitesine koyulmasını öngören bir hüküm konulmuştur. Çünkü, pay sahiplerinin bazılarından gizlenerek sermayenin artırılması olaylarına uygulamada, haklarında önlem alınmasını gerektirecek yoğunlukta rastlanmaktadır.

GEREKÇE

Madde 461 - Payscaleinin yeni pay alma hakkı, payscaleini koruyucu kurallar konularak yenileştirilmiştir. Ayrıca, kapalı şirketlerin de kayıtlı sermaye sistemini kabul edebilecekleri gözönüne alınarak yönetim kuruluna yönelik hükümlere yer verilmiş, rüçhan hakkını kullanma süresini belirlemeye yetkili organ gösterilmiş ve payın devrinin kısıtlandığı hallerde, bunun yeni pay alma hakkının sınırlandırılması için bir bahane olarak kullanılmasına olanak verilmemiştir. Yeni payları almada payscaleinin önceliğini vurgulamak amacıyla, kenar başlıkta, uygulamamızda yaygınlık kazanmış bulunan “rüçhan” hakkı kelimesine de yer verilmiştir. Eşit işlem ilkesinin (Tasarı m. 357) ağırlığını duyurduğu maddeye bazı hükümlerin de İsv. BK m. 652b esin vermiştir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra her payscaleinin mevcut katılma oranına göre pay alma hakkı bulunduğunu, 6762 sayılı Kanununun 394 üncü maddesine nazaran daha açık bir ifadeyle belirtmektedir. Yeni pay alma hakkının belirlenmesinde itibarî değer esas alınır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra yeni pay alma hakkını güçlendiren, dolayısıyla payscaleini koruyan dört ilkeye yer vermektedir: (1) Mevcut hükmün aksine Tasarıya göre rüçhan hakkı esas sözleşme ile sınırlandırılmaz ve kaldırılamaz. Yeni sisteme hakim olan düşünce

bu hakkın kaldırılmamasının, hatta sınırlandırılmamasının gerekli olduğu bu yola ancak istisnaen gidilebilmesidir. İstisnanın uygulanması söz konusu ise, genel kurul somut olayın özelliklerine göre kararını vermelidir. Esas sözleşmede yer alacak ve hakkı kaldırmaya ya da sınırlandırmaya olanak veren genel bir hüküm bu temel düşünce ile çelişirdi. (2) Bu hak ancak haklı sebeplerin varlığında kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir. Haklı sebepler sınırlı sayı (numerus clausus) değildir. Tasarıda yer alan örnekler, haklı sebeplerin bu örnekler çerçevesinde belirlenmesini gerekli kılmaz. Şirketin finansal menfaatleri, ödeme dar boğazından kurtulma, teknoloji alınması gibi sebeplerde haklı niteliktedir. Tasarının örnekleri bir işletmenin, işletme kısımlarının, iştiraklerinin devralınması gibi yapısal değişikliklerle işçilerin şirkete katılmalarının sağlanmasına yöneliktir. (3) Bir diğer güçlü koruyucu hüküm ikinci fıkranın üçüncü cümlesinde yer alır. Yeni pay almanın kaldırılması veya sınırlandırılması, pay sahibi olsun olmasın (haklılık temeli olmadan) bazı kişilerin yararlandırılmasının ve bazı pay sahiplerinin kayba uğratılması amacı ile kullanılamaz. Söz konusu kuralla bazı pay sahiplerinin aleyhine yapılan grup içi yapısal değişikliklerin ve pay oranlarının sulandırılmasının önlenmesi amaçlanmıştır. Bu hüküm ayrıca, eşit işlem, hakların sakınılarak kullanılması, çoğunluk gücünün haklılıkla sınırlandırılmış bulunduğu ilkelerine açıkça vurgu yapmaktadır. (4) Ağırlandırılmış nisap ise önleyici niteliği ile bir azlık hakkı oluşturmaktadır.

Yukarıdaki 1-3 üncü ilkelere kayıtlı sermayeyi kabul etmiş kapalı şirketlerde yönetim kurulu da uymak zorundadır. Bu konuda SerPK'da yer alan ilkelerin saklı olduğu şüphesizdir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra sadece onbeş günlük süreyi belirlememekte, aynı zamanda yönetim kuruluna bir anlamda emir vermektedir. Yönetim kurulu onbeş günlük kullanma süresi vererek görevini kanuna uygun olarak yerine getirmiş olmaz. Kurulun hakkın “kullanılabilmesi”ne elverişli olan süreyi vermelidir.

Dördüncü fıkra: Bu fıkra bazı tereddütleri ortadan kaldırmak ve bazı hukuka aykırı uygulamalara engel olmak amacıyla öngörülmüştür.

Beşinci fıkra: Bir anonim şirketin hisse senetlerinin (payların) devrine kısıtlamalar getirirken gözettiği menfaat ile pay sahibinin yeni pay alma hakkından doğan menfaati karşılaştığında, rüçhan hakkı tercih edilir. Hüküm bu ilkeyi bir taraftan koymakta bir taraftan da ilkenin uygulama alanını sınırlandırmaktadır. Bu tercih ilkesi sadece pay sahibi olarak rüçhan haklarını korur; tercih ilkesinden pay sahibi olmayıp devraldığı rüçhan haklarını kullanan kişiler yararlanamaz. Bu husus beşinci fıkrada “şirket rüçhan hakkı tanıdığı” ibaresi ile ifade edilmiştir. Pay sahibi olmayan herhangi bir kişinin devren haiz olduğu rüçhan haklarını kullanmasına Tasarı 491, 492 ve 493 üncü maddelere konulmaları olanağı tanınmış bulunan bağlama hükümlerine dayanılarak engel olunabilir.

III - İç kaynaklardan sermaye artırımı

MADDE 462- (1) Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoaya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir.

(2) Sermayenin artırılan kısmını, iç kaynaklardan karşılayan tutarı şirket bünyesinde gerçekten varolduğu, onaylanmış yıllık bilanço

ve işlem denetçisinin vereceği açık ve yazılı bir beyanla doğrulanır. Bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olduğu takdirde, yeni bir bilanço çıkarılması ve bunun işlem denetçisi tarafından onaylanmış olması şarttır.

(3) Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz. Hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir. Artırım genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgili maddelerinin değişik şeklinin tescili ile kesinleşir. Tescil ile o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler. Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılmaz ve sınırlandırılmaz; bu haktan vazgeçilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 462 - Hüküm yenidir. İçkaynaklardan sermaye artırımına, sadece bir madde ayrılması eleştirilebilir ve bu konunun daha fazla hükümlerle düzenlenmesinin gerekli olduğu görüşü ileri sürülebilir. Bu görüş temelde doğrudur. Ancak, içkaynaklardan sermaye artırımının bedelsiz pay ihracına ilişkin fonlarla ilgili, fonların vergi hukuku ile sıkı bağlantı içinde bulunduğu, vergiye tâbi fonların işlemeziğe mahkum olduğu unutulmamalıdır. İçkaynaklardan sermaye artırımını VUK m. 298, 298 mükerrer ve enflasyon muhasebesi sebebiyle de geçici 25 inci maddede ayrıntılı hükümlere bağlanmıştır. Anılan maddelerin bazı maddî hukuk kurulları içerdikleri, bazı vergi hukuku hükümlerinin maddî hukuk normu niteliğini de haiz oldukları gerçektir. Bu hükümlerin Tasarıya alınmaları karmaşa yaratabilir. Bu sebeple 462 nci madde bu konudaki esasları öngörmüş ve vergi hukuku bünyesinde yer alan ilgili hükümlerin maddî hukuk niteliklerini tanımıştır. Maddede mevzuata ve fonlara bu amaçla gönderme yapılmıştır. Ayrıca artırma usulüne ilişkin kurallar da getirilmiştir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra Tasarıda ve diğer mevzuatta yer alan iç kaynakları göstermekte ve mevzuattaki fonlara gönderme yapmaktadır. İçkaynaklar sınırlı sayı (numerus clausus) karakter taşımaz; fonlar ise belirlenmeden mevzuatta sermayeye eklenmesine cevaz verilen fonlar olarak tanımlanmıştır. Tasarıda yer alan iç kaynaklar esas

sözleşme ve/veya genel kurul kararıyla ayrılmış (isteğe bağlı) yedek akçeler ile, kanunî yedek akçelerin serbest kısımlarıdır. Diğer mevzuatta ise fonlar söz konusudur Bunların örnekleri yeniden değerlendirme, iştirak ve taşınmaz satış hasıtalı ve enflasyon fonudur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra içkaynaklardan yapılan sermaye artırımında uygulanacak işlemin güvenliğini sağlamaya yönelik kuralları göstermektedir. Bu kurallar şöyle sıralanabilir: (1) İçkaynaklardan sermaye artırımı da bir işlem denetçisinin (Tasarı m. 400, son fıkra) denetimine tabidir. Bu tür sermaye artırımında, kullanılan iç kaynağın şirkette gerçekte var olup olmadığı ve varlığı belirlenirse bu kaynağın artırımda kullanılan miktarda var olup olmadığı esas denetlenmesi gereken sorundur. Bu husus hem yılsonu finansal tablolarını denetleyen denetçi hem de sermaye artırımı denetçisi tarafından açık ve yazılı bir beyanla (raporla) kanıtlanmalıdır. İşlem denetçisi yanında denetçinin beyanının da alınmasının sebebi bu denetçinin işletmeyi tanımasıdır. (2) İçkaynağın ve miktarının belirlendiği bilançonun tarihi ile raporların tarihi arasında en çok altı ay bulunabilir. Bu süre aşılmışsa kanun içkaynağın kullanılmış olması olasılığını bir varsayım olarak kabul etmekte ve içkaynağın daha yeni tarihli bir bilanço ile doğrulanmasını öngörmektedir. Bu bilançonun genel kurulca onanmış olması şart değildir. İşlem denetçisinin onayı yeterlidir. Yeni bilançonun eskisinin değerlerinin revizyonu suretiyle çıkarılması, yani kolaylaştırılmış envanter yönteminin (TK m. 67) veya değerlemeyi basitleştirici yöntemlerin (TK m. 81), (somut olay gerçeği izin veriyorsa) mümkündür.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkranın birinci cümlesi pay sahiplerinin korunması amacıyla konulmuş, istisnası bulunmayan, başka bir deyişle hiçbir sebeple bertaraf edilemeyecek olan emredici bir kuraldır. Uygulamada, bazı şirketlerin, bilançoda sermayeye eklenebilecek bir fon mevcutken veya böyle bir fonun hesaplanıp bilançooya konulması yolu açıkken, önce nakdî sermaye artırımını yaparak ve çoğu kez bunun miktarını yüksek tutarak, artırıma bazı pay sahiplerinin katılmamalarından diğer bir grup pay sahibine yarar sağladıkları görülmektedir. Tasarı birinci cümle ile buna cevaz olmadığını emredici bir şekilde ifade etmiştir. Kural hakim öğretinin ve Yargıtay'ın görüşlerini kanunlaştırmaktadır. Bu emredici kurala aykırılığın hukukî sonucu butlandır.

İkinci cümle, şirketin nakdî sermayeye duyduğu gereksinimin acil olduğu ve şirketin nakdî sermaye artırımını derhal yapmasında haklı sebeplerin bulunduğu haller düşünülerek Tasarıya konulmuştur. Hükmün, bu öngörülme amacı gözden kaçırılarak, bazı pay sahiplerine zarar vermenin bir aracı olarak kullanılamaz. Şirketin acil nakdî ihtiyacını dikkate alan bu hükmün uygulanması da mahkemenin denetimi altındadır. Üçüncü cümle usule ilişkindir. Dördüncü cümle, içkaynaklardan ve fonlardan yapılan sermaye artırımlarında bedelsiz payların iktisabının kendiliğinden (ipso iure) vukubulduğu açıkça belirtilerek teoriye ve Yargıtay kararlarına uygun çözüm kanunlaştırılmıştır. Bu hüküm uyarınca, içkaynaklardan yapılan artırımın kesinleştiği an, eski pay, bedelsiz pay ile donanmış olarak yani, eski pay+bedelsiz paydan oluşan pay şeklinde doğar. Doğma ipso iure'dir. Yoksa bir şirket organının, bedelsiz payın iktisabına ilişkin bir karara ne gerek vardır ne de organların böyle bir karar almaya yetkileri vardır. Bu hüküm uyarınca, bedelsiz paya ilişkin eski paya bağlı hak bir rüçhan hakkı (Tasarı m. 461) değildir. Bu sebeple ne sınırlandırılabilir ne kaldırılabilir ne de bundan vazgeçilebilir. Son cümlede yer alan hüküm bu kuralı içermektedir.

IV - Şarta bağlı sermaye artırımını

1. İlke

MADDE 463- (1) Genel kurul, yeni çıkarılan tahviller veya benzeri borçlanma araçları nedeniyle, şirketten veya topluluk şirketlerinden alacaklı olanlara veya çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanmak yoluyla yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle, sermayenin şarta bağlı artırılmasına karar verebilir.

(2) Sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 463 - Çeşitli ülkelerin kanunlarında (Alm. POK 192 ilâ 201 inci paragrafları; Avus. POK 159 ilâ 168 inci paragrafları; Fr. Loi no 66-537, m. 194, 195; İsv. BK m. 653-653i; İtal MK 2420bis) hemen hemen aynı kurallarla düzenlenmiş bulunan şarta bağlı sermaye artırımını (ŞSA)'na ilişkin Tasarımın 463 ilâ 472 nci maddelerinin kaynağı İsv. BK m. 653-653i'dir. AT hukuku bu kuruma ilişkin kurallara yer vermemiştir. Bunun sebebi, AB üyesi ülkelerin ulusal hukuklarının birbirlerine benzemeleri, uyumlaştırma gereğinin bulunmamasıdır. Ancak 77/91 sayılı İkinci Şirket Yönergesinde beş yıl süreli kayıtlı sermayenin bu amaçla da kullanılabilmesi belirtilmektedir (2. Yönerge m. 25). ŞSA, yeni çıkarılacak tahvillerin ve benzeri borçlanma araçlarının alacaklılarının şirketin paysahiplerine dönüşmelerini amaçlayan bu yolla şirkete sermaye sağlayan, yani finansmana yardımcı olan ve çalışanlar için pay senedi çıkarılmasına olanak veren bir sermaye artırımını yöntemidir. ŞSA, muayyen sermaye sisteminin bir istisnasıdır. Bu usulde sermaye, uzun sayılabilecek bir süre içinde, değiştirme ve alım hakları sahipleri tarafından kullanıldıkça, damla damla artar. Başka bir deyişle, sermayeyi, üçüncü kişilerin kendilerine tanınan alım ve değiştirme haklarını kullanmaları artırır. Her hak kullanımında arttığı için, sermaye değişkendir. Bu tür artırımda, genel kurul kararı sermayeyi artırmamakta, esas sözleşmede, kanunda sayılmış kişilere değiştirme veya alım haklarını kullanmak yolu ile yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle, sermayenin şarta bağlı artırılmasına karar vermektedir. Başka bir deyişle genel kurul sermayeyi artırmamakta, sermayenin artmasını alım ve değiştirme haklarının kullanılması şartına tâbi kılmakta; bu düzeni kuran esas sözleşme hükmünü kabul etmektedir. Kayıtlı sermaye sisteminin aksine ŞSA'da genel kurul yönetim

kuruluna herhangi bir yetki devrinde de bulunmamaktadır. Artırımın gerçekleşme zamanı üçüncü kişilerin kararına, yani şarta bağlı kalmaktadır.

Anonim şirketin klasik ilkeleri ile pek bağdaşmayan bu tür artırımı Tasarıda ayrıntılı hükümlerle düzenlenmiştir.

Birinci fıkra: ŞSA için esas sözleşmede bir hüküm bulunmalı, artırımın şartları ve kuralları bu hükümde yer almalıdır. Bu bütün ŞSA'lara uygulanacak genel bir hüküm değildir. Sistem gereği her ŞSA için, ona özgü, yani ayrı bir esas sözleşme hükmüne gerek vardır. Bir ŞSA tamamlanınca, ona ilişkin sözleşme maddesi hükmünü tamamladığı, deyim yerindeyse bittiği, tükendiği için esas sözleşmeden çıkarılır. Yeni bir ŞSA için yeni bir esas sözleşme hükmünün kabulü gerekir. Bu sisteme uygun olarak birinci fıkra yapılacak ŞSA'nın esas sözleşmesel temelini kuran yani, esas sözleşme dayanağını oluşturan genel kurul kararının içeriğini göstermektedir, bu bir artırma kararı değil, dayanak sağlayan bir esas sözleşme maddesidir. Esas sözleşme maddesinin 465 inci maddedeki içeriğe sahip esas sözleşmeyi değiştiren ve esas sözleşmeye belli bir ŞSA için konulmuş bir esas sözleşme hükmü olması şarttır. Genel kurulun kararı bir esas sözleşme değişikliği niteliğindedir. Genel kurul bu yetkisini başka bir organa devredemez. Tasarının 465 inci maddesinde öngörülmuş esas sözleşme hükmü tescil edilir. Ancak ilân zorunlu değildir. Çünkü, ilân üçüncü kişileri ve özellikle kredi verenlerden bazılarını, şirketin sermayesini artırdığı yönüne düşürebilir.

Değiştirme ve alım haklarını kullanarak şirketin pay senedini edinme edebilme olanağı sınırlı sayı (numerus clausus) olarak belirli kişilere tanınmıştır. Bunlar iki gruptur: (1) Şirket veya topluluk şirketleri tarafından yeni çıkarılan, yani değiştirme hakkını içererek ihraç edilmiş bulunan tahvillerin ve benzeri borçlanma araçlarının alacaklıları; (2) çalışanlar. "Topluluk şirketleri" ibaresi 195 ve devamı madde hükümlerindeki şirketleri ifade eder. "Çalışanlar" sözcüğü şirketin ve topluluk şirketlerinin işçileri dahil -sıfatları ne olursa olsun - tüm çalışanları kapsar. Eskiden çıkarılmış, yani halen dolaşımda bulunan tahvil ve diğer borçlanma senetlerinin sahiplerine tanınmış tanınmayacağı öğreti ile yargı kararlarına bırakılmıştır. Bu konu İsviçre'de tartışmalıdır.

Değiştirme hakkı; tahvillere ve benzeri borçlanma araçlarına bağlanmış, sahibine söz konusu borçlanma senetlerini tek taraflı iradesiyle, şirketin pay senedi ile değiştirme hakkını veren bir haktır. Bu hak yenilik doğurucudur. Tahvilin ve benzeri borçlanma araçlarının alacaklısı sadece mezkûr senetlerde yazılı anaparanın ve faizinin değil, bir alternatif faculta olarak şirketin pay senedini elde etmeye ilişkin beklentinin de hâmilidir. Yenilik doğurucu hakkın kullanımı ile, alacak ile pay senedi bedeli takas edilmiş olur. Türk hukuku değiştirme hakkını hisse senetleri ile değiştirebilen tahviller sebebiyle tanımaktadır.

İkinci fıkra: ŞSA'da değiştirme ve alım hakkı sahibi tarafından alınan (alınacak olan) paysenedinin bedelinin ne zaman ne şekilde ödendiği Tasarıda açıkça belirtilmiştir. İkinci fıkra bu konuda bir ayrım yapmıştır. (1) Değiştirme hakkının söz konusu olduğu hallerde, alınan pay senedinin bedeli, değiştirme hakkının kullanıldığı anda takas yolu ile ödenir. Alınan pay senedinin bedeli bellidir. Bu bedel pay senedini alacak olan değiştirme hakkı sahibinin ödemesi gereken bir sermaye (taahhüt) borcudur. Diğer yandan değiştirme hakkının bağlı bulunduğu tahvil veya benzeri borçlanma senedinin içerdiği anapara ve oluşan faiz tutarı da bellidir. Değiştirme hakkı kullanıldığında anapara ve faiz tutarı pay senedinin bedeli ile ipso iure takas edilmiş olur. (2) Alma hakkı söz konusu ise pay senedinin bedeli, alma hakkı sahibi tarafından nakden ödenir. Bu pay senetleri ayın karşılığı çıkarılamazlar. Ancak şirketin, alım hakkı sahibinin bir işletme veya aynın satışından dolayı şirketten alacağı varsa iki alacağın takası (şartları mahkeme kararları öğreti tarafından belirlenmek şartıyla) mümkündür.

2. Sınırlar

MADDE 464- (1) Şartlı olarak artırılan sermayenin toplam itibarî değeri sermayenin yarısını aşamaz.

(2) Yapılan ödeme, en az, nominal değere eşit olmalıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 464 - Birinci fıkra: Şartlı olarak artırılan sermayenin toplam itibarî değeri sermayenin yarısını aşamaz. Zira, sermayenin bir organ kararı ile artırılabilmesi temel kuralının istisnası bir sınıra bağlanmak zorundadır. Şirketin sermayesi, üçüncü kişiler tarafından sınırsız olarak artırılamaz.

İkinci fıkra: Hüküm sermayenin korunması ilkesinin gereği olarak öngörülmüştür.

3. Esas sözleşmedeki dayanak

MADDE 465- (1) Esas sözleşme;

- a) Şarta bağlı sermaye artırımının itibarî değerini,
- b) Payların sayılarını, itibarî değerlerini, türlerini,
- c) Değiştirme veya alım hakkından yararlanabilecek grupları,
- d) Mevcut pay sahiplerinin rüçhan haklarının kaldırılmış bulunduğunu ve bunun miktarını,
- e) Belli pay gruplarına tanınacak imtiyazları,
- f) Yeni nama yazılı payların devrine ilişkin sınırlamaları, içerir.

(2) Tahviller ve benzeri borçlanma araçlarına bağlı değiştirme ve alım hakları içeren tahviller veya benzeri borçlanma araçları, öncelikle pay sahiplerine önerilmiyorsa, esas sözleşme ayrıca;

- a) Değiştirme veya alım haklarının kullanılma şartlarını,
- b) İhraç bedelinin hesaplanmasına ilişkin esasları, da açıklar.

(3) Şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin esas sözleşme hükmünün tescilinden önce tanınmış bulunan değiştirme ve alım hakları baidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 465 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, ikinci fıkranın (a) ve (b) bentleri olarak ayrımı yapıldığına göre “ve” bağlacına ihtiyaç olmadığı düşüncesiyle metinden çıkarılmıştır.

GEREKÇE

Madde 465 - Birinci fıkr: Yukarıda 463 ve 464 üncü maddelerin gerekçeleri verilirken belirtildiği gibi, esas sözleşmede yer alan (alması gereken) hüküm her ŞSA'ya uygulanabilecek genel bir hüküm değildir. Her ŞSA için ayrı, ona özgü bir esas sözleşme maddesine gerek vardır. Bir tertip artırımında dayanak olan esas sözleşme hükmü o tertip artırım tamamlanınca işlevsiz ve konusuz hâle gelir. Hüküm ifade etmez. Bu sebeple esas sözleşmeden silinir. Yeni bir tertip artırım için genel kurul esas sözleşme değişikliği yolu ile yeni bir esas sözleşme maddesi kabul eder. Bu madde de ikinci tertibin dayanağı olur. Birinci fıkrada belirli bir tertip ŞSA'nın dayanağını oluşturacak esas sözleşme hükmünün zorunlu içeriği gösterilmiştir. ŞSA'nın türüne, yani sadece değiştirme ya da alım haklarına olanak tanınmasına veya her iki hakka da yer verilmesine göre bu maddede yer alan kayıtların esas sözleşmede bulunması zorunludur.

Birinci fıkranın (a) bendinde o tertipteki ŞSA'nın toplam itibarî değeri yazılmalıdır. Meselâ 200 bin TL veya mevcut esas sermayenin yarısı kadar gibi.

(b) bendinde o belirli tertipte ŞSA ile artırılabilecek payların ne kadarının nama ne kadarının hamiline oldukları ve itibarî değerleri gösterilir.

(c) bendde değiştirme ve/veya alım haklarını kullanmaya yetkili kişi grupları belirtilir. Meselâ, “şirketin veya şirketin bağlı şirketi olan X'in ... yılında çıkaracağı değiştirilebilir tahvillerinin sahipleriyle, ihraç edilecek alım haklarının sahibi olan şirketimiz çalışanları” gibi.

(d) bendde mevcut pay sahiplerinin rüçhan haklarının kaldırılmış olduğu ve bunun miktarı yazılacaktır.

(e) bendinde ŞSA ile oluşan payların varsa imtiyazları açıklanacaktır.

(f) bendinde ise bağlam söz konusu ise bu belirtilecektir. Tasarı bağlı nama yazılı pay ihracına izin vermektedir. Meselâ, “değiştirme ve alım hakları esas sözleşmenin 18 inci maddesinde öngörülmüş bulunan devir sınırlamalarına bağlıdır” gibi.

İkinci fıkr: Tahviller ve benzeri borçlara bağlı değiştirme ve alım hakları içeren tahviller ve benzeri borçlar öncelikle pay sahiplerine önerilmiyorlarsa esas sözleşme ikinci fıkradaki kayıtları içerecektir. Bu kayıtlar şeffaflığın ve görselliğin sağlanması, yani pay sahiplerine ŞSA'nın tâbi olduğu şartların açıkça gösterilmesi, gereğinde karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla öngörülmüştür. Böylece yürürlüğe alınacak olan ŞSA için geçerli olan 466 ncı madde anlamındaki haklı sebep esas sözleşmede yer alacağı gibi, değiştirme ve alım haklarının kullanılma süreleri başta olmak üzere diğer hakların kullanılmasına ilişkin diğer şartlar belli olacaktır. İhraç bedelinin hesaplanmasına ilişkin esaslar ayrıntılı bir şekilde esas sözleşmede yer almalıdır.

Üçüncü fıkr: Son fıkr 486 ncı maddesinin birinci fıkrasına paraleldir.

4. Pay sahiplerinin korunması

MADDE 466- (1) Şarta bağlı sermaye artırımında, tahvillere ve benzeri borçlanma araçlarına bağlı olarak değiştirme ve alım hakları içeren senetler ihraç edildiği takdirde, bunlar önce, mevcut payları oranında, pay sahiplerine önerilir.

(2) Bu önerilmeye muhatap olma hakkı, haklı sebeplerin varlığında kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir.

(3) Şarta bağlı sermaye artırımı için gerekli olan rüçhan ve önerilmeye muhatap olma haklarının kaldırılması veya sınırlandırılmasından dolayı, hiç kimse haklı görülmeyecek bir şekilde yararlandırılmaz veya kayba uğratılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 466 ncı maddesinin ikinci fıkrasındaki “önerilme hakkı” ibaresi yerine, hakkı daha iyi açıklayan “öneriye muhatap olma” ibaresi konulmuş; Bu değişiklik Tasarının birçok maddesinde de yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 466 - Birinci fıkra:ŞSA yöntemi ile sermaye artırımında paysahipleri zarara uğralar. Çünkü, paysahiplerinin rüçhan hakları kaldırılır. Paysahipleri yeni payları alamadıkları için şirketteki katılma oranları düşer; teknik terimle sulanır. Tasarı bu kaybı önerilme hakkı ile dengelemektedir. Önerilme hakkı, şarta bağlı sermaye artırımında değiştirme veya satım hakkı içeren tahvillerin veya benzeri borçlanma senetlerinin önce paysahiplerine önerilmesi zorunluğuna ilişkin yeni bir paysahipliği hakkıdır. Bu paysahipliği hakkı, şirketin önerme, yani öneride bulunma zorunluğundan doğar. Önerilme hakkı aracılığı ile, paysahibi yeni pay alma hakkını dolaylı bir şekilde korumuş olur. Bu hak sadece tahvil ve benzeri borçlanma senetlerinin değiştirme ve alım hakları içermesi halinde tanınır; yoksa çalışanlara tanınan alım haklarında paysahipleri önerilme hakkına sahip değillerdir.

İkinci fıkra: Önerilme hakkına ilişkin hüküm emredici nitelikte olduğu için bu hak sadece haklı sebeplerin varlığında kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir. Genel kurul kararının Kanunun 421 (4). maddesi hükmüne göre alınması gerekir. Haklı sebep şirketin menfaati yönünden değerlendirilmeli ve eşit işlem ve hakların sakınılarak kullanılmasi ilkesine uyulmalıdır. İsviçre doktrininde birinci fıkranın katı kurallar içerdiği bunun da piyasanın gerçeklerine uymadığı eleştirisi yapılır. Piyasa şartları (gereğinde) haklı sebep olarak kabul olunmalıdır. Meselâ, bir aracı kurumun tahvillerin tümünü satın alma önerisini yapması halinde paysahiplerinin önerilme hakkı kaldırılabilirdir.

Üçüncü fıkra: Son fıkra ile pahasahipleri bir kez daha korunmuşlardır. Önerilme hakkının kaldırılması, belli kişilere haksız yarar sağlamamalı, bu yolla ileride belli kişilerin hakimiyeti ele geçirmesinin yolu açılmamalıdır.

5. Değişirme veya alım hakkını haiz bulunan kişilerin korunması

MADDE 467- (1) Kendilerine nama yazılı payları iktisap etme hakkı tanınmış bulunan değişirme veya alım hakkını haiz alacaklılar veya çalışanlar, bu tür payların devirlerinin sınırlandırılmış olduğu gerekçesiyle, söz konusu hakları kullanmaktan engellenemezler; meğerki, bu husus, esas sözleşmede ve izahnamede saklı tutulmuş olsun.

(2) Değişirme veya alım hakları, sermaye artırımı yapılması, yeni değişirme veya alım hakları tanınması veya başka bir yolla kayba uğratılamaz; meğerki, değişirme fiyatı indirilmiş veya hak sahiplerine uygun bir denkleştirme sağlanmış ya da aynı şekilde, pay sahiplerinin hakları da kayba uğratılmış olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 467 - Birinci fıkra: Şarta bağlı sermaye artırımı kurumunun güven verebilmesi ve işlerlik kazanabilmesi için, değişirme ve alım hakkı sahiplerinin, payların (pay senetlerinin) devirlerini sınırlayan esas sözleşme hükümlerine karşı korunmaları gerekir. Söz konusu hükümler, anılan hakların kullanılmasını engellerse, değişirme ve alım hakları (belirsizlik sebebiyle) cazibelerini yitirir ve sermaye piyasası aktörleri başta olmak üzere, kimse bu hakları edinmeye talip olmaz. Birinci fıkra işte bu tehlikeyi önlemektedir. Ancak, şirket bu hakkın açıkça, yani ŞSA yapılması halinde de nama yazılı paylara ilişkin, esas sözleşmede yer alan sınırlayıcı hükümlerin aynen uygulanacağını gene esas sözleşmede belirtmişse sınırlamalar uygulanır. Buna karşılık genel ifadeli esas sözleşme hükümleri istenen sonucu doğurmaz.

İkinci fıkra: İkinci fıkra bu hakların sermaye artırımlarıyla sulandırılmasına engel olmak amacıyla öngörülmüştür.

6. Sermaye artırımının gerçekleştirilmesi

a) Hakların kullanılması, sermaye taahhüdü

MADDE 468- (1) Değişirme ve alım hakları, esas sözleşmenin şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin hükmüne gönderme yapan yazılı bir beyan ile kullanılır; mevzuat, ihraç izahnamesinin yayımlanmasını gerekli gördüğü takdirde, buna da göndermede bulunulur.

(2) Taahhüdün ifası, para yatırılması veya takas yoluyla bir mevduat veya katılım bankası aracılığıyla gerçekleştirilir.

(3) Pay sahipliği hakları sermaye taahhüdünün ifası ile doğar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 468 inci maddenin ikinci fıkrasındaki “mevduat kabulüne yetkili bir banka” ibaresi, Bankacılık Kanununa uygun olarak “bir mevduat ve katılma bankası” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 468 - 468 inci madde sermaye artırımının gerçekleştirilmesinin şeklini ve maddî şartlarını düzenlemektedir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, değiştirme veya alım hakkının kullanılmasının şekli şartlarını göstermektedir. Yenilik doğurucu nitelikteki bu haklar, sahibinin şirkete yöneltileceği yazılı bir beyanla kullanılır. Bu beyanda şarta bağlı sermaye artırımının dayanağı olan esas sözleşme hükmüne göndermede bulunulur. Gönderme ile kastedilen sadece esas sözleşme hükmüne ilişkin madde numarasının belirtilmesi değildir; somut olaya uygun olarak kullanılan hak, değiştirilecek veya alınacak payın cinsi, sayısı, itibarî değeri (varsa) grubu, çıkarma bedeli ve saire hakkında beyanda bulunulmasıdır. Sermayenin yeni sermaye getirmesi yoluyla artırılmasında öngörülmüş bulunan iştirak taahhünamesinin yerini burada bu beyan aldığından, esas sözleşmeye yapılan gönderme de 459 (2) hükmünün işlevini yerine getirmektedir. Yazılı beyan geçerlilik şartıdır, esas sözleşme hükmüne yapılan göndermenin içeriği ise kullanılan hakkın şirket tarafından belirlenebilmesine yardımcı olan bir unsurdur. Bazı belirtici açıklamalar veya yollamalardaki eksikliklere rağmen, kullanılan hak belirlenebiliyorsa beyan geçersiz olmaz, aksi halde hukukî sonuç doğurmaz. Başka bir deyişle eksiklik ve aksaklıklar esas noktalarda olmamalıdır.

Mehazdaki “kanun” sözcüğü, “mevzuat” olarak hukukumuzda aktarılmıştır. Çünkü, “kanun” sözcüğü Türk Ticaret Kanunu veya diğer bir kanun şeklinde özgülleyici ve sınırlayıcı bir şekilde yorumlanabilir, böylece idarî tasarruflar dışlanabilirdi. Oysa izahname hukukumuzda tebliğlerle de düzenlenebilmektedir.

Hükümde açıklık bulunmasa bile beyanın şirkete yöneltilmesi doğru olur. Ancak, ikinci fıkrada yer alan bankaya yapılması halinde de beyan geçerli sayılmalıdır. Çünkü, hüküm beyanın yöneltileceği yere ilişkin emredici bir kural koymadığı gibi banka en az şirket kadar hatta şirketten çok daha fazla işlev sahibidir (bakınız. İkinci fıkra).

İkinci fıkra: Taahhüdün ifası (daha önce açıklandığı gibi) ya payın (pay senedinin) bedeli olan paranın yatırılması ya da takas ile gerçekleşir. Kanun burada şartlara uygunluğun incelenmesi görevini bankaya bırakmıştır. Banka bir alımı veya değiştirmeyi gerçekleştiren temsilci konumundadır. Bu konum İsviçre öğretisinde, vatani olan Amerika Birleşik

Devletleri’nde kullanılan “principal warrant/conversion agent” terimlerinden esinlenilerek “Options-oder Wandelstelle” olarak adlandırılır. İnceleme sonucunda, ifanın somut olayda gerçekleşmiş olduğu kararını şirket değil banka verdiği için, ifa konusu payın oluşumunda bankanın işlevi sorgulanması gereken önemdedir. Bankanın taahhüdün ifasını kabul etmesi ona oluşumda hukukî bir rol tanımıştır. Hükmün bankaya yüklediği görev ve ona verdiği yetki gereği, bankanın yurtiçinde bulunması şarttır. Bankanın, taahhüdün ifasını kabul edebilmesi için esas sözleşme hükmünü ve hak sahibinin beyanını incelemesi ve şartların oluşup oluşmadığına karar vermesi gerekir. Özel inceleme yükümü, bankaya sorumluluk yükler. Tasarı bu sorumluluğu özel olarak düzenlememiş, genel hükümlere bırakmıştır.

Banka olumlu sonuca varınca beyanda belirtilen payları ilgili senetle değiştirirken ve/veya alım hakkı sahibinin tasarrufuna hazır hâle getirirken bedeli de şirkete alacak yazar. Kendisini alacaklandırmışsa, esas sermaye sistemindeki sermaye artırımının aksine para bloke edilmez ve şirketin kullanımına hazır hâle gelir. Bankanın hatası çıkarılan payların geçerliliğini etkilemez. Böyle bir hatanın ayrıntılı ve kapsamlı sonuçları içtihadı ve öğretiyeye aittir.

Üçüncü fıkra: Bankanın taahhüdün ifasını kabul etmesiyle ilgili paylar sahibinin tasarrufuna bırakılırken pahası hakları da kullanılabilir hâle gelir.

Yeni pahasibinin bildirim yükümünün düzenlenmesi ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (m. 210) ile Sermaye Piyasası Kurulunun yetkisindedir.

b) Uygunluğun doğrulanması

MADDE 469- (1) Hesap döneminin kapanmasından sonra veya yönetim kurulunun istemi üzerine daha önce, bir işlem denetçisi yeni payların ihracının kanuna, esas sözleşmeye ve gereğinde ihraç izahnamesine uygun olup olmadığını inceler.

(2) Uygunluk hâlinde işlem denetçisi bunu yazılı olarak doğrular.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 469 - Birinci fıkra: Hüküm esas ve kayıtlı sermaye sisteminden farklı ve şarta bağlı sermayeye özgü bir denetleme öngörmüştür. Denetleme hem şirket hem de banka nezdinde yapılır. Denetimin konusu alım ve değiştirme haklarının kullanılma şartları ile ödeme ve takas işlemleridir. Bu sebeple, denetim bazı noktalarda hukukî nitelik de taşır; sadece hesapların incelenmesine özgülenez. Denetleme, kural olarak, hesap döneminin kapanmasından (471 inci madde göz önüne alınırsa, oldukça kısa bir süre) sonra işlem denetçisi tarafından yapılır. Denetimin amacı, yıl içinde çıkarılan payların kanuna, esas sözleşmeye ve gereğinde izahnameye uygunluğunu saptamaktır.

Denetleme raporu hatalara ve aykırılıklara işaret ederse bunun sonuçları yönetim kurulu tarafından, aksaklıkların niteliklerine göre belirlenir. Bazı aykırılıklar ve bankanın hataları hakkında 368 inci maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

Yönetim kurulunun talebi üzerine denetim, hesap döneminin kapanmasından önce de yapılabilir. Yönetim kurulunun pay ihracında bankada bazı usulsüzlükler ve hatalar yapıldığı kanaatine varması veya bildirimler alması vaktinden önce yapılacak denetim için haklı bir gerekçedir. Aksaklık ve hataların önünün kesilmesi, bankanın ikaz edilmesi, değiştirilmesi, sorumluluğuna gidilmesi ve diğer önlemlerin alınabilmesi erken denetimi zorunlu duruma getirebilir. Inter alia, hesap döneminin bitiminden önce yeni değiştirme ve/veya alım hakları çıkarılacaksa yönetim kurulu gene hesap döneminin sona ermesinden önce denetim isteyebilir. Yönetim kurulunun kararı herhangi bir kurul ve mercinin onayına bağlı değildir; meğerki, esas sözleşmede bu yolda bir hüküm bulunsun.

İkinci fıkra: Denetçinin raporu -kural olarak - yönetim kuruluna yöneltilir.

Çekincesiz ve şartsız bir işlem denetçisi raporu 471 inci maddedeki tescile dayanak oluşturur. Bu sebeple ikinci fıkrada, “Denetçi raporu verir” yerine “Uygunluk halinde denetçi bunu doğrular” denilmiştir.

c) Esas sözleşmenin uygun duruma getirilmesi

MADDE 470- (1) İşlem denetçisinin yazılı doğrulamasını aldıktan sonra, yönetim kurulu, sermaye artırım beyannamesinde, yeni çıkarılan payların sayısını, itibarı değerini, türlerini, belirli gruplara tanınan imtiyazları veya hesap döneminin sonundaki veya denetleme tarihindeki sermayenin durumunu belirler. Yönetim kurulu esas sözleşmeyi mevcut duruma uyarlar.

(2) Yönetim kurulu beyannamede, denetleme doğrulamasının kanunda öngörülen bilgileri içerdiğini tespit eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 470 - Bu maddeye göre yönetim kurulu iki görevi yerine getirir. Birinci görev, denetçinin yazılı doğrulamasını alınca yönetim kurulunun bir beyanname düzenlemesidir. Bu beyannamenin işlevi, kuruluştaki kurucular beyanı (m. 349) ile diğer sermaye artırımlarında öngörülmüş bulunan yönetim kurulu beyanına (m. 457) özdeştir; onlarla aynı niteliktedir (anılan maddelerin gerekçelerine bakınız.). İkinci görev, yönetim kurulunun esas sözleşme hükmünü artan sermayeye uyarlamasıdır. Bu uyarlama sermayenin artırılması olmadığı gibi, esas sözleşme değişikliği de değildir. Çünkü, sermaye yıl içinde çeşitli tarihlere hak kullanımlarıyla -kurucu etkiyle - artmış ve esas sözleşmenin ŞSA'ya ilişkin maddesi, hak kullanımlarıyla değişmiştir. Yönetim kurulunun yaptığı durumu, gerçeğe getiren, gerçeği esas sözleşmeye yansıtan bir uyarlamadır. Uyarlama yönetim kurulunun belirleme niteliğinde bir kararıyla yapılır. Bu karar genel kurulun onayına sunulamaz. Uyarlama kararı beyannamenin içinde de yer alabilir.

d) Ticaret siciline tescil

MADDE 471- (1) Yönetim kurulu, hesap döneminin kapanmasından itibaren en geç üç ay içinde, esas sözleşme değişikliğini ticaret siciline tescil ettirir; sermaye artırımına ilişkin yönetim kurulu beyannamesi ile denetleme doğrulamasını sicile tevdi eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 471 - Yönetim kurulu, Tasarının 468 inci maddesinde öngörülen işlem denetçisinin doğrulama yazısı, 469 uncu maddede düzenlenmiş bulunan beyanname ve ayrı ise uyarlama kararı ile birlikte ticaret siciline başvurarak esas sözleşme değişikliğini tescil ettirir. Tescil açıklayıcıdır. İlan şart değildir.

7. Esas sözleşmeden çıkarma

MADDE 472- (1) Değişirme ve alım hakları sona erip bu husus işlem denetçisi tarafından bir raporla doğrulanınca, yönetim kurulu, şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin hükmü esas sözleşmeden çıkarır. Yönetim kurulu beyanname, denetçinin raporunun gerekli kayıtları içerdiğini tespit eder. Hüküm sicilde de silinir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 472 - Şarta bağlı sermaye konusuz kalmış, yani hak kullanımlarıyla genel kurul kararında öngörülen tutara ulaşılmış, başka bir deyişle o tertibe ilişkin şarta bağlı sermaye artırımı gerçekleşmişse, yönetim kurulu, bu artırımın dayanağı olan hükmü esas sözleşmeden çıkarır. Hükmün çıkarılması esas sözleşmenin değiştirilmesi değildir. Çıkarma tescil ve ilân olunur. 472 nci madde bunun için gerekli belgeleri ve usulü belirlemektedir.

B) Esas sermayenin azaltılması

I - Karar

MADDE 473- (1) Bir anonim şirket sermayesini azaltarak, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarmıyorsa, genel kurul, esas sözleşmenin gerektiği şekilde değiştirilmesini karara bağlar. Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanlarında, mektuplarda ve internet sitesi bildiriminde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanır. Ayrıca yönetim kurulu bu husuları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilan edilir.

(2) İşlem denetçisinin raporuyla, sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette varlığı belirlenmiş olmadıkça sermayenin azaltılmasına karar verilmez.

(3) Genel kurulun kararına 421 inci maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi uygulanır. Kararda işlem denetçisi raporunun sonucu açıklanarak sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağı gösterilir.

(4) Esas sermayenin azaltılması sebebiyle kayıtlara göre doğacak defter kârı sadece payların yok edilmesinde kullanılabilir.

(5) Sermaye hiçbir suretle 332 nci madde ile belirlenen en az tutardan aşağı indirilemez.

(6) Bu madde ile 474 ve 475 inci maddeler, kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayenin azaltılmasına kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Esas sermayenin azaltılması:

1. Karar:

Madde 396 – Bir şirket, sermayesini azaltarak azaltılan kısmın yerine geçmek üzere tamamen ödenecek yeni hisse senetleri çıkarmak niyetinde değilse umumi heyet, esas sermayenin itibari kıymetine dair esas mukavelenin hükümlerinin

değiştirilmesine karar verir; şu kadar ki; idare meclisinin talebi üzerine mahkemece tayin edilecek üç bilirkişi tarafından verilecek müşterek bir raporla, esas sermayenin azaltulmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifler mevcut olduğu tesbit edilmiş olmadıkça böyle bir karar verilemez.

(Değişik : 16/6/1989 - 3585/3 md.) Bu hususta 388 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkrası hükümleri uygulanır. Kararda bilirkişi raporunun sonucu açıklanarak sermaye azaltulmasının ne tarzda yapılacağı gösterilir.

Esas sermayenin azaltulmasından kayıtlara göre doğacak bir kazanç münhasıran itfalar için kullanılabilir.

(Değişik : 24/6/1995 - KHK - 559/8 md.) Esas sermaye hiç bir suretle bu Kanunun 272 nci maddesi ile belirlenen asgari sermaye miktarından aşağı indirilemez.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 473 üncü maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve maddeye aşağıdaki altıncı fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(I) Bir anonim şirket sermayesini azaltarak, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek şeni paylar çıkarmıyorsa, genel kurul, esas sözleşmenin gerektiği şekilde değiştirilmesini karara bağlar. Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilânlarında, mektuplarda ve internet sitesi bildiriminde, sermaye azaltulmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanır.” Ayrıca yönetim kurulu bu hususları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilân edilir.”

“(6) Bu madde ile 474 ve 475 inci maddeler, kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayenin azaltulmasına kıyas yoluyla uygulanır.”

Önerge gerekçesi

Avrupa Birliğinin ilgili yönergesine uygun olarak ve şeffaflık ilkesi de dikkate alınarak, birinci fıkraya son iki cümle eklenmiştir.

Madde kenar başlığı göz önüne alındığında 473, 474 ve 475 inci maddelerin kayıtlı sermayede çıkarılmış sermayenin azaltulmasına uygulanıp uygulanmayacağı tereddütlerini ortadan kaldırmak amacıyla maddeye altıncı fıkranın eklenmesi uygun görülmüştür .

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 473 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında “dördüncü fıkrasının birinci bendi” ibaresi yapılan atfın doğru olması açısından “üçüncü fıkrasının birinci cümlesi” olarak düzeltilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

GEREKÇE

Madde 473 - Madde, küçük ifade değişiklikleriyle 6762 sayılı Kanunun 396 ncı maddesinin tekrarıdır.

II - Alacaklılara çağrı

MADDE 474- (1) Genel kurul esas sermayenin azaltılmasına karar verdiği takdirde, yönetim kurulu, bu kararı şirketin internet sitesine koyduktan başka, 35 inci maddede anılan gazetede ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, yedişer gün arayla, üç defa ilan eder. İlanda alacaklılara, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesindeki üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebileceklerini belirtir. Şirketçe bilinen alacaklılara ayrıca çağrı mektupları gönderilir.

(2) Sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla ve bu açıklar oranında azaltılacak olursa, yönetim kurulunca alacaklıları çağdırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Alacaklıları davet:

Madde 397 – Umumi heyet esas sermayenin azaltılmasına karar verdikten sonra idare meclisi bu kararı 37 nci maddede anılan gazetede ve aynı zamanda esas mukavele ile muayyen şekilde üç defa ilan ederek 37 nci maddede anılan gazetede üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde alacaklarını beyan etmek suretiyle ödeme veya teminat isteyebileceklerini alacaklılara bildirir. Şirketçe malüm olan alacaklılara ayrıca davet mektupları gönderilir.

Esas sermaye zararlar neticesinde bilançoda husule gelen bir açığı kapatmak maksadıyla ve bu açıklar nispetinde azaltılacak olursa idare meclisince alacaklıları davetten ve bunların haklarının ödenmesinden veya temininden vazgeçilebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 474 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki “37 nci maddede” ibaresi yapılan atfın doğru olması açısından “35 inci maddede” şeklinde düzeltilmiştir. Ayrıca, redaksiyon düzeltmeleri yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 474 - Madde, küçük ifade değişiklikleriyle 6762 sayılı Kanununun 397 nci maddesinin tekrarıdır. Bu maddede, uygulamada kötüye kullanılan, üç ilân şartının amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi yönünde bir değişiklik yapılmıştır. Uygulamada, üç ilân aralıksız olarak yapılmakta, bu suretle maddenin ilâna bağladığı yarar ortadan kaldırılmaktadır. Kanunun amacı olabildiğince çok alacaklının durumdan haberdar edilmesidir. Oysa uygulamada aralıksız yapılan ilânlarla haberdar olmaları olanağı tamamen ortadan kaldırılmaktadır. Hükümde yedişer gün ara verilerek “ratioleges”e yani Kanunun amacına uygun düzenleme yapılmıştır.

III - Kararların yerine getirilmesi

MADDE 475- (1) Sermaye, ancak alacaklılara verilen sürenin sona ermesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya teminat altına alınmasından sonra azaltılabilir; aksi hâlde alacaklılar şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde sermayenin azaltılması işleminin tescilinin ilan edilmesinden itibaren iki yıl içinde sermayenin azaltılmasının iptali davası açabilirler. Teminatın yetersizliği hâlinde de yargı yolu açıktır.

(2) Azaltma kararının uygulanabilmesi için, pay senetleri miktarının, değiştirme veya damgalama yoluyla ya da diğer bir şekilde azaltılmasının gerekli olduğu hâllerde bu husus için yapılan ihtarla rağmen geri verilmeyen pay senetleri şirketçe iptal edilebilir. Tebliğde şirkete geri verilmeyen senetlerin iptal edilecekleri yazılır.

(3) Pay sahiplerinin, değiştirilmek üzere şirkete geri verdikleri pay senetlerinin miktarı, karar gereğince değiştirmeye yetmezse, bu senetler iptal olunarak bunların karşılığında verilmesi gereken yeni senetler satılıp paylarına düşen miktar şirkette saklanır.

(4) Yukarıdaki fıkralarla, 473 ve 474 üncü maddelerde yazılı şartlarla uyulmuş olduğunu gösteren belgeler ibraz edilmedikçe esas sermayenin azaltılmasına dair karar ve sermayenin gerçekten azaltılmış olması olgusu ticaret siciline tescil olunamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Kararın icrası:

Madde 398 – *Esas sermaye, ancak alacaklılara verilen müddetin bitmesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya temin edilmesinden sonra fiilen azaltılabilir.*

Azaltma kararının icrası için hisse senetleri miktarının mübadele veya damgalanmak suretiyle veyahut diğer bir tarzda azaltılmasına lüzum görüldüğü halde yapılan ihtarla rağmen geri verilmemiş olan hisse senetleri, şirketçe iptal edilebilir.

Mübadele için şirkete geri verilmesi zımında yapılan tebliğlere, geri verilmiyen senetlerin iptal olunacağı hususu da yazılır.

Pay sahiplerinin mübadele olunmak üzere şirkete geri verdikleri hisse senetlerinin miktarı, karar gereğince mübadeleye yetmezse bu senetler iptal olunarak bunların mukabilinde verilmesi gereken yeni senetler satılıp paylarına düşen miktar şirkette saklanır.

Yukarıki fıkralarla 396, 397 nci maddelerde yazılı şartlara riayet edilmiş olduğunu gösteren vesikalar ibraz edilmedikçe esas sermayenin azaltılmasına dair karar ve sermayenin gerçekten azaltılmış olması keyfiyeti, ticaret siciline kaydolunamaz.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 475 inci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Sermaye, ancak alacaklılara verilen sürenin sona ermesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya teminat altına alınmasından sonra azaltılabilir; aksi hâlde alacaklılar şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde sermayenin azaltılması işleminin tescilinin ilân edilmesinden itibaren iki yıl içinde sermayenin azaltılmasının iptali davası açabilirler. Teminatın yetersizliği hâlinde de vargı yolu açıktır.”

Önerge gerekçesi

Alacaklıların sermayenin azaltılması işleminin iptali davası bağlamında mahkemeye başvurma hakları açıkça belirtilmiş davanın zamanaşımı süresi belirtilmiş, bu sebeplerle birinci fıkra yeniden düzenlenmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 475 - Madde, küçük ifade değişiklikleriyle 6762 sayılı Kanunun 398 inci maddesinin tekrarıdır.

ALTINCI BÖLÜM
Pay ve Sermaye Koyma Borcu

BİRİNCİ AYIRIM
Pay

A) Genel hükümler

I - Asgari itibarî değer

MADDE 476- (1) Payın itibarî değeri en az bir kuruştur. Bu değer ancak birer kuruş ve katları olarak yükseltilebilir. Anılan itibarî değer Bakanlar Kurulunca yüz katına kadar artırılabilir.

(2) Birinci fıkraya aykırı olarak çıkarılan paylar geçersizdir; ancak, pay için yapılan ödemeden doğan haklar saklıdır. Söz konusu payları ihraç edenler, zarar verdikleri kişilere karşı müteselsilen sorumludur. Zamanaşımı hakkında 560 ıncı madde uygulanır.

(3) Zora giren şirketin finansal durumunun iyileştirilmesi amacıyla payın itibarî değeri bir kuruştan fazla olduğu takdirde bir kuruşa kadar indirilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Hisse senetleri:

I - İtibari kıymeti:

1. Umumi olarak:

Madde 399 – (Değişik birinci fıkra: 9/12/2004 – 5274/1 md.) Hisse senetlerinin itibarî kıymeti en az bir Yeni Kuruştur. Bu kıymet ancak en az birer Yeni Kuruş olarak yükseltilebilir. Bu fıkroda belirtilen miktar Bakanlar Kurulunca yüz katına kadar artırılabilir.

Yukarıki fıkra hükmünce aykırı olarak çıkarılan hisse senetleri batıldır; bunları çıkaranlar hisse senetleri sahiplerine karşı müteselsilen mesuldürler. Müruzur zaman hakkında 309 uncu maddenin son fıkrası caridir.

(Değişik üçüncü fıkra: 9/12/2004 – 5274/1 md.) Şirketin müşkülleşmiş olan malî vaziyetinin ıslahı için hisse senetlerinin itibarî kıymeti en az bir Yeni Kuruşa kadar indirilebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 476 ncı maddesinin birinci fıkrasında payın itibari değerinin birer kuruş ve katları olarak yükseltilebileceğine vurgu yapmak amacıyla “ve katları” ibareleri metne eklenmiş ve redaksiyon düzeltmeleri yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 476 - Payın itibarî değerini düzenleyen ve esasında 6762 sayılı Kanununun 391 inci maddesinin içerdiği kurallara aynen yer veren bu hüküm, 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkındaki Kanununun gereği olarak, 5274 sayılı Kanuna uygun olarak değiştirilmiştir.

II - Payların bölünememesi

MADDE 477- (1) Pay şirkete karşı bölünemez. Bir payın birden fazla sahibi bulunduğu takdirde, bunlar şirkete karşı haklarını ancak ortak bir temsilci aracılığıyla kullanabilirler. Böyle bir temsilci atamadıkları takdirde, şirketçe söz konusu payın maliklerinden birine yapılacak tebligat tümü hakkında geçerli olur.

(2) Genel kurul, sermaye tutarı aynı kalmak şartıyla, esas sözleşmeyi değiştirmek suretiyle, payları, asgari itibarî değer hükmüne uyarak, itibarî değerleri daha küçük olan paylara bölmek veya payları itibarî değerleri daha yüksek olan paylar hâlinde birleştirmek yetkisini haizdir. Şu kadar ki, payların birleştirilebilmesi için her pay sahibinin bu işleme onay vermesi gerekir. Kanununun 476 ncı maddesi saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hisse senetlerinin bölünememesi:

Madde 400 – Hisse senedi şirkete karşı bölünemez. Bir hisse senedinin birden fazla sahibi bulunduğu takdirde bunlar, şirkete karşı haklarını ancak müşterek bir mümessil vasıtasıyla kullanabilirler. Müşterek bir mümessil tayin etmedikleri takdirde şirketçe bunlardan birisine yapılacak tebliğ hepsi hakkında muteber olur.

Umumi heyet, esas sermaye miktarı aynı kalmak üzere esas mukaveleyi değiştirmek suretiyle hisse senetlerini itibari kıymetleri daha az olan hisse senetlerine bölmek veya itibari kıymetleri daha yüksek olan hisse senetleri halinde birleştirmek salahiyetini haizdir. Şu kadar ki; hisse senetlerinin birleştirilmesi her pay sahibinin muvafakatine bağlıdır. 399 uncu madde hükmü mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 477 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 400 üncü maddesinin, hukukî sonuçları değiştirmeyen bazı değişiklikler yapılarak tekrardır.

B) İmtiyazlı paylar

I - Tanım

MADDE 478- (1) İlk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabilir.

(2) İmtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır.

(3) 360 ıncı madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İmtiyazlı hisse senetleri:

Madde 401 – Esas mukavele ile bazı nevi hisse senetlerine kar payı veya tasfiye halindeki şirket mevcudunun dağıtılması ve sair hususlarda imtiyaz hakları tanınabilir.

(Ek fıkra: 29/3/2011-6215/15 md.) Pay sahipleri arasında Devlet, il özel idaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşları bulunan anonim şirketlerde ve iştiraklerinde; kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflar lehine tesis edilebilecek imtiyazlar hariç olmak üzere, diğer pay sahiplerinden biri veya birkaçı lehine bu Kanunda düzenlenen herhangi bir imtiyaz tesis edilemez.

(Ek fıkra: 29/3/2011-6215/15 md.) İkinci fıkraya aykırı esas mukaveleler; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde anılan fıkra hükmüne uygun hale getirilir. Gerekli esas mukavele değişikliklerinin ve uyarlamalarının bu süre içinde gerçekleştirilmemesi halinde, ilgili esas mukavele hükümleri bu sürenin dolduğu tarihte kendiliğinden geçersiz hale gelir ve esas mukavelede öngörülen imtiyazların tümü kanunen sona erer.

GEREKÇE

Madde 478 - İmtiyazlı paylar, 6762 sayılı Kanunun yarım yüzyılı aşan uygulamasının somutlaştırdığı bazı katkılar gözönüne alınıp, sistemden tamamen çıkarılmalarının doğurabileceği boşluğun yol açabileceği sakıncalar, hatta tehlikeler irdelenerek, çeşitli ülkelerin (inter alia, İsv. BK. m. 654 vd., Alm POK 139 uncu ve devamı paragrafları; oydan yoksun imtiyazlı paylar; Avus. POK 115 ilâ 117 nci paragrafları; İtal. MK 2351; Fr. 1966 OK m. 269) bu konudaki düzenlemeleri, özellikle söz konusu paylara getirilen sınırlamalar da değerlendirilerek yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca Tasarıya imtiyazlı payların kötüye kullanılmalarını engelleyici bazı mekanizmalar konulmuştur. İmtiyazlı payları yasaklayan bir AT yönetgesi yoktur. Sadece şirketlere ilişkin Beşinci Yönerge önerisinde 33 (2) hükmü mevcuttur.

Birinci fıkra: Bu fıkra dört temel ilkeyi içerir: (1) İmtiyazlı paylar ihraç edilebilir. (2) Anılan paylar ilk esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşme değiştirilerek de çıkarılabilir veya mevcut paylara imtiyaz tanınabilir. (3) imtiyaz sadece esas sözleşmeyle tanınabilir. (4) İmtiyaz kişiye değil, paya tanınabilir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra imtiyazlı payı tanımlamaktadır. Özgün olan tanımın unsurları şöyle açıklanabilir: (1) İmtiyaz paya tanınan üstün bir haktır. Üstünlük, adı paya nazardır. Gerçekten, 6762 sayılı Kanunda öngörülmüş, çeşitli kanunî hakların kaynağı olan bir pay (kavramı) vardır. Bu pay adı paydır. Kaynakta sadece “pay” sözcüğü kullanılmamış payın adı olduğu da ayrıca belirtilmiştir (Stammaktien, actions ordinaires, azioni ordinarie). Tasarımın 478 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde kullanılan “üstün” sözcüğüne hiyerarşik üstünlük anlamı verilmemelidir. Bu sözcük imtiyazlı payların adı paylara nazaran daha fazla paysahipliği hakları sağladığını ifade eder. Bu anlamda ikinci fıkra İsv. BK m. 656 (1)’deki “imtiyazlı paylar, adı paylara nazaran daha fazla haklardan yararlanırlar” ibaresi ile benzerlik göstermektedir. İsv. BK’nın bu maddesinin çevirisinde kullanılan “daha fazla hak” ibaresi başarılı bulunmayabilir. Ancak Almanca metinde geçen “Vorrechte” sözcüğünün Türkçe’de, özellikle hukuk dilinde tam karşılığını bulmak mümkün değildir. Anılan sözcük yerine Fransızca ve İtalyanca metinde “avantaj” sözcüğü kullanılmıştır. Avantaj sözcüğü günlük Türkçeye girmiştir. Sözlükler bu sözcüğe, “üstünlük, yarar, fayda, olumlu bir durum” anlamını vermektedirler. İkinci fıkradaki “üstün hak” da bu anlamda yorumlanmalıdır. Böylece 6762 sayılı Kanunun 401 inci maddesinde öngörülmemiş bulunmasına rağmen, hakim öğretinin (1937 tarihli Alm. POK 11 inci paragrafının etkisiyle var kabul ettiği) “diğer paylara nazaran” ibaresine dayalı imtiyaz tanımı değişmiştir. (2) İmtiyaz esas itibarıyla malvarlığı haklarında tanınabilir. Bunun bir istisnası olan oyda imtiyaz ayrı bir rejime bağlanmıştır (bakınız. TK m. 479). Bu ayrık rejimin temelinde, Tasarımın esasında oyda imtiyaza kapalı olduğu, bu imtiyazın istisnaen ve mahkeme kararıyla tanınabileceği ilkesi (düşüncesi) yatmaktadır. Bu düşünce modern anlayışla Amerika Birleşik Devletleri ve AB’deki gelişmelerle de örtüşmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’nde “bir pay, bir oy” ilkesi hakimdir. Fransa’da “iki kat” imtiyazı geçerlidir. Gerçekten Fransız Ticaret Kanunu, sadece nama yazılı paylarda mevcudun iki katı ile sınırlı imtiyaza izin vermekte, bunu da iki yıldan beri pay defterine kayıtlı paylara tanımaktadır. Almanya 1998 tarihli “İşletmeler Alanında Kontrol ve Şeffaflık Kanunu” (KonTraG) ile Alm. POK 12 nci paragrafını değiştirmiş bir uyumlaştırma süresi öngörerek oyda imtiyazlı payları kaldırmıştır. İsviçre’de 1991 reformunda kurum korunmuş, ancak bu tür paylarda 1:10 ile kaldıraç güç (leverage) sınırlamasına gidilmiştir. Bu sınırlama Tasarıya da esin vermiştir. (3) Esas sözleşme ile bazı paylara yeni paysahipliği hakkı veya hakları tanınabilir. Bu da imtiyazlı pay gibi mütalâa edilir.

Üçüncü fıkra: 360 ıncı maddedeki açıklamalara bakılmalıdır.

II - Oyda imtiyazlı paylar

MADDE 479- (1) Oyda imtiyaz, eşit itibarî değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir.

(2) Bir paya en çok onbeş oy hakkı tanınabilir. Bu sınırlama, kurumlaşmanın gerektirdiği veya haklı bir sebebin ispatlandığı durumlarda uygulanmaz. Bu iki hâlde, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin, kurumlaşma projesini veya haklı sebebi inceleyip, bunlara bağlı olarak, sınırlamadan istisna edilme

kararını vermesi gerekir. Projede yapılacak her değişiklik mahkeme kararına bağlıdır. Kurumsallaşmanın gerçekleşmeyeceğinin anlaşıldığı veya haklı sebebin ortadan kalktığı hâllerde istisna etme kararı mahkeme tarafından geri alınabilir.

(3) Oyda imtiyaz aşağıdaki kararlarda kullanılamaz:

- a) Esas sözleşme değişikliği.
- b) İşlem denetçilerinin seçimi.
- c) İbra ve sorumluluk davası açılması.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 479 uncu maddesinin ikinci fıkrasında “kurumsallaşma” ibareleri “kurumlaşma” şeklinde yapılan redaksiyonla birlikte, Tasarıda yapılan değişikliğe paralel olarak asliye ticaret mahkemesi konusu açıklığa kavuşturularak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

GEREKÇE

Madde 479 - Birinci fıkra: Birinci fıkra oyda imtiyaz tanınması yöntemini emredici bir hükümle sınırlamaktadır. Oysa imtiyaz eşit itibarî değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek suretiyle tanınır; farklı itibarî değerdeki paylara eşit oy hakkı tanınarak imtiyazlı pay yaratılamaz. Bu yasak oyda imtiyaza ilişkin kanunî sınırlamaların özellikle kaldırıcı güç sınırlamasının dolanılmasının engellenmesi ve karışıklıklara yol açılmaması ve özellikle 479 (2) hükmünün uygulanmasında güçlüklerle karşılaşılabilmesi için öngörülmüştür. Birinci fıkra eşit olmayan (farklı) itibarî değerdeki paylara eşit oy hakkı sağlayarak imtiyaz tanınmasını yasaklamıştır. Meselâ A grubunda bir payın itibarî değeri 1-TL B grubundaki bir payın itibarî değeri 5-TL ise bu payların herbirine birer oy hakkı vererek A'ya imtiyaz tanınmaz. Ancak birinci fıkradaki kural imtiyazın muhakkak eşit itibarî değerli paylara farklı oy hakkı verilerek tanınmasını gerektirmez. Farklı itibarî değerdeki paylara farklı oy hakkı verilerek de imtiyaz tanınabilir. Meselâ, bir A grubu payın itibarî değeri 1-TL, B grubu payın değeri 3-TL ise, B grubu paya 6 oy hakkı tanınabilir. Normal olarak itibarî değere göre oy hakkı ilkesi (Tasarı m. 434 (1)) uyarınca üç oya sahip olması gerekirken B grubu her paya altı oy hakkı tanınmış olması B'ye tanınmış bir oy imtiyazıdır. Ancak bu yöntemle tanınacak imtiyaz maddenin ikinci fıkrasıyla sınırlandırılmıştır.

İkinci fıkra: Tasarı ikinci fıkrası ile oyda imtiyazı sınırlandırmıştır (İkinci kategori sınırlamalar üçüncü fıkradadır). Sınırlamalardan birincisi ikinci fıkrada öngörülmüştür: Bir paya en çok onbeş oy hakkı tanınabilir. Bu halde oyun itibarî değere göre hesaplanması kuralı (Tasarı m. 434 (1)) uygulanmaz. Bu sınırlama çok yönlüdür: (1) Onbeş oy sınırı adı paylar dikkate alınarak belirlenir. (2) adı pay ile birlikte 434 üncü maddede öngörülen

itibarî değer ilkesi uygulanmaz. (3) Hüküm sınırın iki halde kalkacağını öngörmüştür. Her iki halde de mahkeme kararı gereklidir.

İkinci fıkrada bir paya en çok onbeş oy hakkı tanınabileceğine ilişkin hükme İsv. BK m. 693 (2)'nin ikinci cümlesi esin vermiştir. Ancak, TK ile İsv. BK'nın oyda imtiyazın sınırlandırılmasına ilişkin sistemleri tamamen farklıdır. Fark herhangi bir benzerlik bulmaya olanak bırakmayacak kadar büyüktür. Türk sisteminin birinci taşıyıcı kolunu, oyda imtiyazın eşit itibarî değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınmasıdır. Bu ilke, (yukarıda da ifade edildiği gibi) yasaklamamış olmakla birlikte, bir anonim şirkette farklı itibarî değerlerde payların bulunması halinde oyda imtiyazlı pay yaratılmasını zorlaştırmıştır. Böyle bir varsayımda oyda imtiyazlı pay oluşturulmasına ilişkin sistemden doğan şartlar ve oyun alanının sınırları öğreti ve mahkeme kararlarınca belirlenecektir. Sistemin ikinci taşıyıcı kolunu, bazı paylara oyda imtiyaz tanınca kanunun 434 üncü maddesinde öngörülen pay sahibinin paylarının itibarî değeriyle orantılı olarak oy kullanacağı ilkesinin oyda imtiyazlı paylar yönünden hüküm ifade etmemesidir. Çünkü, 479 uncu maddenin ikinci fıkrasında bir paya en çok onbeş oy hakkı tanınabilir, hükmü ile oy hakkı, itibarî değeri dikkate alınmaksızın "pay"a bağlanmıştır. Meselâ, bir anonim şirkette A grubu payların itibarî değerleri 1-YTL, B grubu payların itibarî değerleri 3-YTL ise ve bunlara 4 oy hakkı tanınmışsa, B grubuna dahil her pay, itibarî değerlerinden soyutlanarak sadece 4 oy hakkı sağlar, yoksa itibarî değer gözönüne alınarak 15 oy vermez. Zira 5 oy "itibarî değer"e değil, itibarî değer dikkate alınmaksızın "pay"a bağlanmıştır. Bu hesaplama yapılırken İsv. BK m. 693 (2)'de olduğu gibi itibarî değeri büyük ve küçük pay ayrımı yapılmayacaktır. Oyda imtiyazlı payların bulunması halinde Kanunun 434 üncü Maddesinin ikinci fıkrasındaki birden fazla paya sahip olan pay sahipleri ile ilgili sınırlama oyda imtiyazlı payları da etkileyebilir. Çünkü, sınırlamanın oyda imtiyazsız paylara öngülenmesine ilişkin bir kural ne 434 üncü maddede, ne de kanunun başka bir maddesinde yer almaktadır. Başka bir kanun farklı bir kurala yer vermişse bu kurala da Tasarının 340 ıncı maddesi uygulanacaktır. Açıklanan kural Tasarının 434 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki istisnâ halde de uygulanacaktır.

Tasarının böylece 479 uncu maddenin birinci fıkrası ve ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan hükümlerle oyda imtiyazın kaldırıcı gücünü İsv. BK'dan, hatta Fr. TK'dan çok daha fazla sınırlamıştır. Tasarının 421 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendindeki imtiyazlı pay oluşturulması amacıyla yapılan esas sözleşme değişikliğinde aranan ağırlaştırılmış nisap da sistemin koyduğu bir diğer sınırdır.

Bir paya tanınan en çok onbeş oy hakkı sınırlaması iki halde ve ancak mahkeme kararıyla ve mahkeme kararında öngörülen hükümler çerçevesinde kalkar. Tasarı, Türk anonim şirketlerinin yapılanmalarını ve çalışma düzenlerini aile şirketi modelinden çıkarmayı ve kurumlaştırmayı bir hukuk politikası olarak benimsemiştir. Kurumlaştırma politikası, şirketlerin ömürlerinin, kurucuların veya onların altsoylarının ömürleri ile sınırlı olduğu inancını (anlayışını) değiştirmeye ve şirketlere devamlılık sağlamaya yöneliktir. Kurucu vefat edince şirket dağılmamalıdır. Kurumlaşma profesyonel yönetimi şart kılar. Profesyonel yönetim ise, şirketteki oy gücünden bağımsız yönetimdir. Profesyonel yönetimin gerçekleştirilmesinde oyda imtiyazlı paylar rol oynayabilir. Profesyonellere bırakılan küçük oranlı ancak oyda imtiyazlı paylar, mirasçılardan oy güçlerinin eseri olmayabilir. Zaten, her ülkenin sisteminden çıkarmak yolunda olduğu, kurumsal yönetim ilkelerine pek uymayan oyda imtiyazlı payların TK'da bırakılmasında kurumsallaşma düşüncesi rol oynamıştır. Yoksa Tasarı oyda imtiyazlı paylarla yapay güç oluşturulması anlayışına kapalıdır ve 1:15 oranı da uzak olmayan bir gelecekte daha da düşürülebilir.

Kurumlaşma istisnası mahkemeden ancak bir proje ile istenebilir. Mahkemelerin, istisnaya karar verirken aşırı özen gösterecekleri, istisna tanıırken sert koşullar koyacakları ve bu konuda “cimri” davranacakları şüphesizdir. Çünkü, katılık ratio legis gereğidir. Mahkemenin kararı üst mahkemelerin denetimine tabidir.

Haklı sebepler de açıklanan hukuk politikasına uygun olmalıdır. Özelleştirmede veya bu nitelikte olmayan blok satışlarda ülkenin stratejik menfaatlerinin korunması, bir şirketin dar boğazdan kurtarılması, halk pay sahiplerinin korunması gibi bu amaçlarla ve iyi işleyebilecek bir mekanizma ile yönetimin profesyonellere bırakılması Tasarı tarafından uygun görülmüştür. Hüküm, kurumlaştırma istisnası için projeyi zorunlu kabul etmiştir. Mahkemenin haklı sebepler istisnasında da proje istemesine engel yoktur. Tasarının projeye bağlı mahkeme kararı sistemi bazı ülkelerde aranan Adalet Bakanlığının veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ya da başka bir kamu kuruluşunun izninden daha amaca uygundur. Çünkü, Tasarının sistemi ilkesel kararlarla gelişmeye açıktır.

Mahkeme kararı ile projede değişiklik yapılabileceği gibi ikinci fıkrada öngörülen hallerde mahkeme kararının geri alınabileceği öngörülerek, istisnanın kötüye kullanılmasına engel olunmak istenmiştir.

Üçüncü fıkra: Oyda imtiyazın etkisizleştiği kararlar sadece önem kriterine göre değil, aynı zamanda oyda imtiyazın hakimiyet kurulması aracı olarak kullanılmasına engel olmak amacıyla göre de belirlenmiştir.

Tasarının oyda imtiyazlı paylara olanak tanınmasının temelinde ne güç ne de hakimiyet oluşturulmasına yardımcı olmak düşüncesi vardır. Kabul gören yaklaşım, akılcı, çağdaş, kurumsal yönetim ilkelerine dayalı amaca uygun, iyi, dağınık olmayan ve profesyonel yönetimdir. Baskı aracı olan, hakimiyeti güvence altına alma düşüncesine yönelik, kanunî sınır aşan oyda imtiyaz Tasarıya aykırıdır.

İKİNCİ AYIRIM

Pay Bedelini İfa Borcu ve İfa Etmemenin Sonuçları

A) İlike

MADDE 480- (1) Kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşmeyle pay sahibine, pay bedelini veya payın itibarî değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez.

(2) Kayıtlı sermaye sistemini kabul eden anonim şirketlerde esas sözleşme ile yönetim kuruluna primli pay çıkarma yetkisi tanınabilir.

(3) Pay sahipleri sermaye olarak şirkete verdiklerini geri isteyemezler; tasfiye payına ilişkin hakları saklıdır.

(4) Pay devirlerinin şirketin onayına bağlı olduğu hâllerde, esas sözleşmeyle pay sahiplerine sermaye taahhüdünden doğan borçtan başka, belli zamanlarda tekrarlanan ve konusu para olmayan edimleri yerine getirmek yükümlülüğü de yüklenebilir. Bu ikincil yükümlülüklerin nitelik ve kapsamı pay senetlerinin veya ilmühaberlerin arkasına yazılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Sermaye koyma borcu:

I - Şumulü:

Madde 405 – Pay sahibi, hisse senetlerinin çıkarılması sırasında tayin olunan ve hisse senetlerinin itibari kıymetine müsavi veya ondan yüksek olan pay bedelinden fazla bir şey ödemeye esas mukavele ile dahi mecbur tutulamaz.

Pay sahipleri sermaye olarak şirkete verdiklerini geri istiyemezler; tasfiye payına mütaallik hakları mahfuzdur.

Hisse senetlerinin devri şirketin muvafakatine bağlı olan hallerde esas mukavele hissedarlara esas sermayeye iştirak borcundan başka muayyen zamanlarda tekerrür eden mevzuu para olmyan edalarda bulunmak mükellefiyetini de yükleyebilir. Bu mükellefiyetlerin mahiyet ve şumulü hisse senetlerine ve ilmuhaberlere yazılır. Bu gibi tali mükellefiyetler hakkında esas mukavele ile cezai şart kabul edilebilir.

GEREKÇE

Madde 480 - Birinci fıkrâ: 6762 sayılı Kanunun m. 405 (1)'in -bazı değişikliklerle - yerini alan ve tek borç ilkesine açıkça yer veren bu hüküm, anonim şirketlerde, Tasarı ile ona dayalı esas sözleşme düzenini egemen kılmayı, borçlar hukuku sözleşmeleriyle oluşturulabilecek yan düzenin esas sözleşme düzenini ortadan kaldırmasına sınırsız bir şekilde izin vermemeyi amaçlamaktadır. “Paysahipleri sözleşmesi” veya “ortaklar sözleşmesi” diye Türkçeye çevrilen, ancak dünyada “shareholders agreement” terimi ile adlandırılan, bazen de “joint-venture sözleşmesi” başlığını taşıyan, son yılların dünya çapında en “popüler” atipik sözleşmesi olan bu sözleşme, yabancı öğretilerde kullanılan terim ile esas sözleşme düzeni yanında, çoğu kez ona ve kanuna hükmeden veya ikisini de birden bertaraf eden bir “yan düzen” yaratmıştır.

Ulusal hukukun uygun görmediği ve bu sebeple emredici hükümlerle koruma altına aldığı hemen hemen her menfaat veya hak (çoğu kez) yan düzenle ya zedelenmekte ya da sınırlandırılmaktadır. Bu yan düzen güçlüye, hukukunu getirmek, hakimiyet kurmak, istediği an istediği fiyatla karşı tarafın paylarını almak veya paylarını satmak hakkını sağlamaktadır. Veto hakları da bu düzenin önemli silahıdır. Kara Avrupası hukukları olabildiği oranda bu yan düzeni sınırlamaya çaba harcamaktadır.

Tek borç ilkesi, hükümde “esas sözleşmeyle paysahibine, pay bedelini veya payın itibarı değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez” şeklinde ifade olunmuştur. Bu hüküm, yan düzenin esas sözleşmeyle düzenlenmesine engel olduğu kadar emredici niteliği sebebiyle yan düzenin bazı hükümlerini sorgulanabilir konuma getirmektedir. Hüküm başka kanunlara engel olucu bir aracı içermemekte, bu görevi sınırlı bir şekilde 340 inci maddenin son cümlesi üstlenmiş bulunmaktadır.

İlke yönünden 6762 sayılı Kanunun 405 inci maddesinin birinci fıkrasının ifadesinde değişiklik yapılmıştır. Mevcut metin “fazla bir şey ödemeye esas mukavele ile dahi mecbur tutulamaz” diyerek ödeme sözcüğünü vurgulamıştı. Bu da, Türk öğretisinde, hükmün sermaye ve prim borcu dışındaki diğer para borçlarını kapsamadığı görüşünün

TÜRK TİCARET KANUNU

ileri sürülmesine sebep olmuştur. Onun için 480 inci maddede “borç yükletilemez” ifadesi bilinerek kullanılmıştır. Hükümdeki borç sözcüğü geniş anlam taşımaktadır.

İkinci fıkra: Hüküm, kayıtlı sermaye sistemini seçmiş halka açık anonim şirketler için SerPK madde 12 ile uyum sağlamak amacıyla öngörülmüştür.

Üçüncü fıkra: Hüküm, 6762 sayılı Kanununun 405 inci maddesinin ikinci fıkrasının tekrarıdır.

Dördüncü fıkra: İkincil yükümü düzenleyen bu hüküm 6762 sayılı Kanundaki hükmün tekrarıdır.

B) Ödemeye çağrı

MADDE 481- (1) Payların bedelleri, yönetim kurulu tarafından, esas sözleşmede başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, pay sahiplerinden ilan yoluyla istenir. İlanda, ödenmesi istenen sermaye borcunun oranı veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilir.

(2) İkincil yükümlülükler hakkında, esas sözleşmede, sözleşme cezası da öngörülebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Temerrüt:

1. Ödemeye davet:

Madde 406 – Payların bedelleri esas mukavelede başkaca hüküm bulunmadıkça pay sahiplerinden ilan suretiyle istenir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 481 - Hüküm, esas itibarıyla 6762 sayılı Kanununun 406 ncı maddesinin tekrarıdır. Ancak mevcut metinde sorun yaratan iki noktada yeni metinde açıklık sağlanmış, bir de hükme ilanın içeriğine ilişkin bir ekleme yapılmıştır. Birinci cümlede (varsa) primin de aynı yolla isteneceği ve yetkili organın yönetim kurulu olduğu belirtilmiştir. Yönetim kurulunun bu yetkisi devredilemez. Esas sözleşmeler sadece “ilan yolu ile isteme” kuralında farklı düzenleme getirebilirler. Bu, şeffaflık ilkesi aleyhine ve paysahibinin haber almasını zorlaştıran yönde olamaz. 481 inci madde, ilâna ek olarak, haber verme olanağını artırmayı sağlamalıdır. İlanın içeriği de asgari düzeyin belirlenmesine ilişkindir. Çağrının web sitesine de konulması 1524 üncü maddenin gereğidir.

C) Temerrüt

I - Sonuçları

MADDE 482- (1) Sermaye koyma borcunu süresi içinde yerine getirmeyen pay sahibi, ihtara gerek olmaksızın, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür.

(2) Ayrıca, yönetim kurulu, mütemerrit pay sahibini, iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakmaya ve söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya ve kendisine verilmiş pay senedi varsa, bunları iptal etmeye yetkilidir. İptal edilen pay senetleri ele geçirilemiyorsa iptal kararı 35 inci maddede yazılı gazetede ve ayrıca esas sözleşmenin öngördüğü şekilde ilan olunur.

(3) Esas sözleşmeyle, pay sahipleri, temerrüt hâlinde, sözleşme cezası ödemekle zorunlu tutulabilirler.

(4) Şirketin tazminat hakları saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Temerrüdün hükümleri:

a) Umumi olarak:

Madde 407 – Sermaye koyma borcunu vaktinde yerine getirmiyen pay sahibi ihtara lüzum olmaksızın temerrüt faizi ödemekle mükelleftir.

İdare meclisi bundan başka mütemerrit ortağı iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından mahrum etmeye ve yerine başka ortak almaya ve kendisine verilmiş hisse senedi varsa bunları iptal etmeye yetkilidir. İptal edilen hisse senetleri ele geçirilemiyorsa iptal kararı 37 nci maddede yazılı gazetede ve ayrıca esas mukavelelerin derpiş ettiği şekilde ilan olunur.

Esas mukavele ile pay sahipleri temerrüt halinde cezai şart ödemeye mecbur tutulabilirler.

Şirketin tazminat hakları mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 482 nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen “37 nci” ibaresi, yapılan atfın doğru olması açısından “35 inci” olarak değiştirilmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

GEREKÇE

Madde 482 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 407 nci maddesinin tekrarıdır.

II - Iskat usulü

MADDE 483- (1) Kanunun 482 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının uygulanabilmesi için, yönetim kurulu tarafından, mütemerrit pay sahibine, 35 inci maddede yazılı gazete ile esas sözleşmenin öngördüğü şekilde ilan yoluyla şirketin internet sitesinde de yayımlanacak bir mesajla ihtarda bulunulur. Bu ihtarda, mütemerrit pay sahibinin temerrüde konu olan tutarı bir ay içinde ödemesi, aksi hâlde, ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun bırakılacağı ve sözleşme cezasının isteneceği belirtilir.

(2) Nama yazılı pay senetlerinin sahiplerine bu davet ve ihtar, ilan yerine, iadeli taahhütlü mektupla ve internet sitesi mesajı ile yapılır. Bir aylık süre, mektubun alındığı tarihten başlar.

(3) Mütemerrit pay sahibi, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutar için şirkete karşı sorumludur.

(4) 501 inci madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Usül:

Madde 408 – 407 nci maddenin 2 ve 3 üncü fıkralarının tatbiki için idare meclisi tarafından mütemerrit ortağın 37 inci maddede yazılı gazete ile ve esas mukavelenin derpiş ettiği şekilde ilan suretiyle bir ay zarfında ödemeye davet ve aksi halde haklarından mahrum ve cezai şartın tahsil edileceğinin ihtar edilmesi şarttır.

Nama yazılı hisse senetleri sahiplerine bu davet ve ihtar taahhütlü mektupla yapılır.

Şirket bilhassa yeni pay sahibinin ödemeleriyle kapanmayan açıkların tazminini mütemerrit ortaktan isteyebilir.

419 uncu madde hükmü mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 483 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen “37 nci” ibaresi, yapılan atfın doğru olması açısından “35 inci” olarak değiştirilmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

GEREKÇE

Madde 483 - Madde, 6762 sayılı Kanununun 408 inci maddesinin kural olarak tekrarıdır. Ancak Tasarıda “ilgili paylar” ibaresi eklenerek uygulamada, gereksiz de olsa, tartışmalara yol açan bir konuda açıklık sağlanmıştır. Gerçekten, pay sahibinin bedelleri ödenmiş paylardan yoksun bırakılması mümkün değildir. Yoksun bırakılma sadece ıskat usulünün uygulandığı paylar için söz konusudur.

YEDİNCİ BÖLÜM **Menkul Kıymetler**

BİRİNCİ AYIRIM **Pay senetleri**

A) Ortak Hükümler

I - Türler

1. Şartlar

MADDE 484- (1) Pay senetleri, hamiline veya nama yazılı olur.

(2) Bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamiline yazılı pay senetleri çıkarılamaz. Bu hükme aykırı olarak çıkarılanlar geçersizdir. İyiniyet sahiplerinin tazminat hakları saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Hisse senetleri:

I - Nevileri:

1. Umumi olarak:

Madde 409 – *Hisse senetleri, hamiline veya nama yazılı olur.*

Esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça hisse senetlerinin nama yazılı olması lazımdır.

Bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamile yazılı hisse senetleri veya ilmühaberler çıkarılamaz. Bu hükme aykırı olarak çıkarılanlar hükümsüzdür. Hüsnüniyet sahiplerinin tazminat hakları mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 484: Hüküm, 6762 sayılı Kanununun 409 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkraya hükümlerinden alınmıştır. Ancak hüküm, birinci alt kısmın başlığında olduğu gibi “hisse senetleri” yerine “pay senetleri” terimini kanunî terim olarak kabul edip kullanmıştır. Tasarı, 6762 sayılı Kanun gibi, anonim şirketteki sermayenin bölünmesi sonucu oluşan birime “pay” demektedir. Pay kanunî terimdir. Payın kıymetli evrak niteliğinde bir

senede bağlanınca adının “hisse” olarak değişmesinin ve söz konusu senede “pay senedi” denmesinin makûl bir sebebi yoktur. “Pay senedi”ni içerdiği paydan soyutlanmış olarak adlandırıldığı, bu senedin kanunî adının (pay sözcüğü düşünülmezsizin) pay senedi olarak konulduğu açıklaması da ikna edici değildir. Bu sebeple çelişkiyi ortadan kaldırmak amacıyla senedin kanunî adının “pay senedi” olması uygun görülmüştür.

2. Dönüştürme

MADDE 485- (1) Esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, payın türü dönüştürme yolu ile değiştirilebilir. Dönüştürme esas sözleşmenin değiştirilmesiyle yapılır. Dönüştürmenin kanunen öngörüldüğü hâllerde yönetim kurulu gerekli kararı alarak derhâl uygular ve bunun esas sözleşmeye yansıtılması girişimini hemen başlatır.

(2) Nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine dönüştürülebilmesi için payların bedellerinin tamamen ödenmiş olması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Değiştirme:

Madde 410 – Esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça çıkarılan hisse senetlerinin nev’i değiştirilebilir. Şu kadar ki; nama yazılı senetlerin hamiline yazılı senetlere çevrilmesi için de pay bedelinin tamamen ödenmiş olması şarttır.

GEREKÇE

Madde 485 - Birinci fıkra: Hüküm 6762 sayılı Kanunun 410 uncu maddesinin yerini tutmakta, ancak birinci fıkra iki önemli değişikliği içermektedir. Birinci değişiklik bir gerekliliğin açıkça belirtilmesidir. O da, dönüştürmenin ancak esas sözleşmenin değiştirilmesi suretiyle yapılabileceğidir. Bu açık hükümlerle tereddütlerin ortadan kaldırılması ve yanlış uygulamaların önlenmesi amaçlanmıştır. Üçüncü cümle de yeni olup, dönüştürmenin kanunen yapılmasının gerekli olduğu hallerde işlemin yönetim kurulu kararı ile gerçekleştirilmesini ve bunun esas sözleşmeye daha sonra ancak hemen yansıtılmasını hükme bağlamaktadır. Hükümdeki “payların türleri” ibaresi başarılı bulunmayabilir. Payların hamiline veya nama yazılı olmalarını ifade eden tür yerine, bir kısım öğretide tercih edilen “cins” sözcüğü de kullanılabilir. Ancak mevcut metinde “nev” sözcüğünün bulunması ve Türk Medenî Kanunu 48 inci maddesinde “cins”in insana özgü bir nitelik olarak belirtilmiş olması sebebiyle “tür” sözcüğü tercih edilmiştir.

II - Pay senedi bastırılması

MADDE 486- (1) Şirketin ve sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan paylar geçersizdir; ancak, iştirak taahhüdünden doğan yükümlülükler geçerliliklerini sürdürür.

(2) Paylar hamiline yazılı ise yönetim kurulu, pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır. Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı tescil ve ilan edilir, ayrıca şirketin internet sitesine konulur. Pay senedi bastırılıncaya kadar ilmühaber çıkarılabilir. İlmühaberlere kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Azlık istemde bulunursa nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılır.

(4) Tescilden önce pay senedi çıkaran kimse, bundan doğan zararlardan sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Çıkarma:

1. Tescilden önce:

Madde 412 – Şirketin tescilinden önce çıkarılan hisse senetleri hükümsüzdür; ancak iştirak taahhüdünden doğan mükellefiyetler baki kalır.

Tescilden önce hisse senetleri çıkaran kimse, bundan doğan zararlardan mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 486 -Hükümün birinci ve dördüncü fıkraları 6762 sayılı Kanununun 412 nci maddesinin tekrarıdır. İkinci fıkrada ise hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılması zorunluğu getirilmiştir. İlmühaberlere nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin uygulanması öngörülerek kapsamlı bir hükme yer verilmiştir.

Üçüncü fıkra yeni bir hükümdür. Bu hükümle nama yazılı pay senetlerinin bastırılması olanağının yolu açılmıştır. Hüküm uyarınca azlık isterse nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılacaktır. Böylece kapalı anonim şirketlerde özellikle aile şirketlerinde pay senedinin bastırılmaması ve dağıtılmaması yoluyla baskı yapılması, pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmaları, devir olanaklarının sınırlandırılması gibi hukuka aykırı yöntemlerin önüne geçilmiştir. Nama yazılı pay senetlerinin basılmaması ve pay sahiplerine dağıtılmaması, pay defteri bulunmayan, düzensiz olan ve güncel durumu yansıtmayan şirketlerde daha büyük sakıncalar doğurmaktadır. Hükme aykırılık hâlinde pay sahiplerinin mahkemeye başvurabilecekleri şüphesizdir.

III - Pay senetlerinin şekli

MADDE 487- (1) Pay senetlerinin; şirketin unvanını, sermaye tutarını, kuruluş tarihini, bu tarihteki sermaye tutarını, çıkarılan pay senedinin tertibini, bunun tescilli tarihini, senedin türünü ve itibarî değerini, kaç payı içerdiğini belirtmesi ve şirket adına imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisi tarafından imza edilmiş olması şarttır. Kapalı şirketlerde baskı şeklinde imzanın delikli olması veya sahtekarlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin uygulanması gerekir.

(2) Nama yazılı pay senetlerinin ayrıca; sahiplerinin adı ve soyadı- nı veya ticaret unvanını, yerleşim yerini, pay senedi bedelinin ödenmiş olan miktarını da açıklaması gerekir. Bu senetler şirketin pay defterine kaydolunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Senetlerin şekli:

Madde 413 – Hisse senetlerinin şirketin unvanını, esas sermaye miktarını ve tescil tarihini, senedin nevi ve itibari kıymetini ihtiva etmesi ve şirketin namına imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisi tarafından imza edilmiş olması şarttır. İmza damga veya mühür şeklinde olabileceği gibi matbu dahi olabilir.

Nama yazılı hisse senetlerinin ayrıca sahiplerinin ad ve soyadını, ikametgahını, senet karşılığında ödenmiş olan miktarı da ihtiva etmesi şarttır. Bu senetler şirketin pay defterine kaydolunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt komisyonca yapılan redaksiyon benimsenmiş ve maddenin başlığında, açıklık ile kesinliği sağlamak ve yanlış anlamaları engellemek amacıyla “Pay senetlerinin şekli” olarak değiştirilmiş, “hangi sermaye tutarını (tertibini)” ibaresi “tertibini” yapılmış, “kuruluşun” kelimesi yerine “kuruluş tarihini, bu tarihteki sermaye tutarını” ibaresi ikame edilmiştir. Tüm bu ekler şirketin kimliğini kanuna iyi bir şekilde tanıtmayı amaçlamaktadır. Ayrıca “ve sahtekarlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin uygulanması” cümle parçası ile yönetim kuruluna görev verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 487 - Hüküm, bazı değişikliklerle 6762 sayılı Kanunun 413 üncü maddenin tekrarıdır. 487 inci maddenin birinci fıkrasındaki hüküm kapalı şirketler hakkındadır. Çünkü, halka açık olanlar hakkında SPK tebliğleri uygulanır.

IV - Yıpranmış pay senetleri

MADDE 488- (1) Bir pay senedi veya ilmühaber, tedavülü mümkün olmayacak derecede yıpranmış veya bozulmuşsa ya da içeriği veya ayırt edici özellik ve nitelikleri tereddüde yer bırakmayacak tarzda anlaşılamiyorsa, sahibi, giderlerini peşin ödemek şartıyla, şirketten yeni bir senet veya ilmühaber istemek hakkını haizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Yıpranmış senetler:

Madde 414 – Bir hisse senedi veya ilmühaber, tedavülü mümkün olmayacak derecede yıpranmış veya bozulmuş olursa, esas münderecatı ve ayırt edici işaretlerinin tereddütsüz anlaşılması kabil bulunduğu takdirde, sahibi masraflarını peşin ödemek şartıyla şirketten yeni bir senet ve ilmühaber istemek hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 488 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 414 üncü maddesinin tekrarıdır.

B) Hamiline yazılı pay senetlerinin devri

MADDE 489- (1) Hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesiyle hüküm ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Hisse senetlerinin devri:

1. Hamile yazılı senetler:

Madde 415 – Hamiline yazılı hisse senetlerinin devri şirket ve üçüncü şahıslar hakkında ancak teslim ile hüküm ifade eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 489 - Madde, 6762 sayılı Kanunun 415 inci maddesinin tekrarıdır.

C) Nama yazılı payların ve pay senetlerinin devrinde ilke

MADDE 490- (1) Kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe, nama yazılı paylar, herhangi bir sınırlandırmaya bağlı olmaksızın devredilebilirler.

(2) Hukuki işlemle devir, ciro edilmiş nama yazılı pay senedinin zilyetliğinin devralana geçirilmesiyle yapılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Nama yazılı senetler:

a) Devir kabiliyeti:

Madde 416 – Nama yazılı hisse senetleri, esas mukavelede aksine hüküm olmadıkça devrolunabilir.

Devir ciro edilmiş senedin devralana teslimi ile olur. Şu kadar ki; devir, şirkete karşı ancak pay defterine kayıtla hüküm ifade eder.

GEREKÇE

Madde 490 - Hüküm esas itibarıyla 6762 sayılı Kanunun 416 ncı maddesinin tekrarıdır. Birinci fıkraya “Kanunda” sözcüğü eklenerek bir eksiklik giderilmiş, ikinci fıkrada ise, “Hukukî işlemle devir” açıklığı getirilmiştir. Çünkü kanunî intikallerde ciro ve zilyetliğin devrine gerek yoktur.

D) Devrin sınırlandırılması

I - Kanuni sınırlama

MADDE 491- (1) Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, ancak şirketin onayı ile devrolunabilir; meğerki, devir, miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla gerçekleşsin.

(2) Şirket, sadece, devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise ve şirketçe istenen teminat verilmemişse onay vermeyi reddedebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Kayıttan imtina:

Madde 418 – Şirket, devir keyfiyetini esas mukavelede derpiş olunan sebeplerden dolayı pay defterine kayıttan imtina edebilir.

Sebeb gösterilmeksizin dahi kayıttan imtina olunabileceği şartının esas mukaveleye konması caizdir.

Hisse senedi karşılığının tamamen ödenmemiş olması halinde şirket teminat talep ve teminat gösterilmediği takdirde kayıttan imtina edebilir.

Hisse senetleri, miras, karı - koca mallarının idaresine ait hükümler veya cebri icra yoluyla iktisap edilmiş ise teminat istenemeyeceği gibi kayıttan imtina olunamaz. Şu kadar ki; idare meclisi azaları veya ortaklar bu hisseleri borsa rayici, bulunmadığı takdirde kayıt için müracaat tarihindeki hakiki değeri üzerinden almaya talip oldukları takdirde kayıttan imtina olunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 491 - Tasarının 491 ilâ 498 inci maddeleri İsv. BK'nın 685 ilâ 685g hükümlerinden alınmıştır. Bu tercihte şu sebepler etkili olmuştur: (1) Türk anonim şirketler düzeni, Almanya ve Fransa'ya veya diğer bir ülkenin anonim şirketler düzenine değil, İsviçre'ye yakındır, hatta benzerdir. Böyle bir düzenin içine bağlam konusunda yabancı bir sistemi oturtmak doğru olmaz. (2) İsviçre'ye 1991'de gelen yeni pay senetlerinin devrinin kısıtlanması; yani bağlam rejimi diye anılan "Vinkulierung" borsa dikkate alınarak oluşturulmuştur. (3) İsviçre'nin yeni hükümleri başarılı sonuç vermiş, öğretiler yapılan eleştiriler doğru çıkmamış, sistem amacına ulaşmıştır.

Birinci fıkra: Hüküm kanunî devir sınırlamasını düzenlemektedir. Anonim şirkette ilke, nama yazılı payın serbestçe devredilebilmesidir. Bu ilkenin Kanunda öngörülen tek istisnası bedellerinin tümü ödenmemiş nama yazılı paylardır. Söz konusu paylar, esas sözleşmede belirtilmemiş olsa bile, ancak şirketin onayı ile devredilebilir. Hüküm ödenmemiş pay bedelinin güvencesidir. Şirket bedelinin tümü ödenmemiş olan şirketlerde ödeme gücü yetersiz kişilerle karşı karşıya kalmamalıdır. Ancak, salt payların bedellerinin ödenmemiş olması, şirkete onayı reddetmek hakkını vermez. Devralanın ödeme gücüne sahip olması ve dürüst olması halinde şirketin devir işlemine onay vermesi gerekir. Aksine hareket, kanuna ve dürüstlük ilkesine aykırıdır. Ayrıca devir, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla gerçekleşmişse, payların bedellerinin tümü ödenmemiş bile olsa şirketin onayına gerek yoktur.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, sadece devralanın ödeme yeterliliğinin şüpheli olması olasılığında şirketin talep edilen teminatın verilmemesi halinde şirketin devir işlemi onaylamayı reddedebileceğini hükme bağlamıştır. Şirket, teminatı keyfi olarak talep edemez; bunun için devralanın ödeme gücü ve dürüstlüğü tereddüt yaratmalıdır.

II - Esas sözleşmeyle sınırlama

1. İlkeler

MADDE 492- (1) Esas sözleşme, nama yazılı payların ancak şirketin onayıyla devredilebileceğini öngörebilir.

(2) Bu sınırlama intifa hakkı kurulurken de geçerlidir.

(3) Şirket tasfiyeye girmişse devredilebilirliğe ilişkin sınırlamalar düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 492 - Hüküm, borsaya kote edilmiş olsun olmasın, tüm nama yazılı payların devrinde esas sözleşme ile getirilebilecek sınırlamalara ilişkin ilkeleri göstermektedir.

Bu genel ilkeler yanında kanun, hisse senetleri borsaya kote edilmemiş anonim şirketlerde devralana karşı ileri sürülebilecek red sebeplerini ve pay senetleri borsaya kote anonim şirketlerde, esas sözleşmede öngörülebilecek özel bir sınırlama hükmü ile getirilebilecek red sebeplerini de izleyen maddelerde düzenlenmiştir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra, esas sözleşmelerin nama yazılı paylarını ancak şirketin onayı ile devredilebileceğini öngörebileceğini ifade ederken sadece ilkeyi belirlemiştir. İlke devredilebilir sınırlamasının böyle bir (491 inci maddedeki sınırlama dışında) esas sözleşme ile ve devrin şirketin onayına bağlanması suretiyle yapılabileceğidir. Esas sözleşme, böyle bir sınırlama getirmemişse payın serbestçe devri kuralı geçerli olur. Bu ilkenin uygulamasının nasıl olabileceği, izleyen maddelerde, hisse senetleri borsaya kote edilmiş şirketler ile edilmemiş şirketlerde ayrı ayrı gösterilmiştir.

İlke, şirketlerin esas sözleşmelerine, “Nama yazılı payların devri şirketin onayına tabidir.” hükmünü yazmalarına izin vermekte, böyle bir sınırlamanın iki ayrı şirket sınıfında nasıl yazılması gerektiğini izleyen maddelere bırakmaktadır.

İkinci fıkra: Birinci fıkradaki sınırlamanın intifa hakkının kurulmasında da geçerli olacağı hükmü ile, şirket payın (pay senedinin) mülkiyetinin geçmesine hangi sebeplerle karşı koyabiliyorsa, aynı sebeplere dayanarak payın (pay senedinin) üzerinde intifa hakkı kurulmasını da reddedebileceği kastedilmiştir.

İntifa hakkının açık bir hükümle düzenlenmesinin nedeni, intifa hakkı sahibinin oy hakkını haiz olmasıdır. Diğer yandan, rehin hakkı sahibine bu hak tanınmamıştır. Esas sözleşmelerin böyle bir bağlam getirmesi kanuna aykırı olur.

Üçüncü fıkra: Tasfiyeye giren bir şirkette, şirket yönünden bağlam konulmasını, yani serbestçe devir ilkesinin sınırlandırılmasını haklı gösteren sebepler ortadan kalkacağı için hüküm öngörülmüştür.

2. Borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylar

a) Red sebepleri

MADDE 493- (1) Şirket, esas sözleşmede öngörülmüş önemli bir sebebi ileri sürerek veya devredene, paylarını, başvurma anındaki gerçek değeriyle, kendi veya diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler hesabına almayı önererek, onay istemini reddedebilir.

(2) Pay sahipleri çevresinin bileşimine ilişkin esas sözleşme hükümleri, şirketin işletme konusu veya işletmenin ekonomik bağımsızlığı yönünden onayın reddini haklı gösteriyorsa, önemli sebep oluşur.

(3) Bundan başka, devralan, payları kendi adına ve hesabına aldığı açıkça beyan etmezse şirket, devrin pay defterine kaydını reddedebilir.

(4) Paylar; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmişlerse, şirket, payları edinen kişiye, sadece paylarını gerçek değeri ile devralmayı önerdiği takdirde onay vermeyi reddedebilir.

(5) Devralan, paylarının gerçek değerinin belirlenmesini, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden isteyebilir; bu hâlde mahkeme şirketin karar tarihine en yakın tarihteki değerini esas alır. Değerleme giderlerini şirket karşılar.

(6) Devralan, gerçek değeri öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde bu fiyatı reddetmezse, şirketin devralma önerisini kabul etmiş sayılır.

(7) Esas sözleşme devredilebilirlik şartlarını ağırlaştıramaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 493 üncü maddesinin beşinci fıkrasına, uygulamada ortaya çıkan sorunların önüne geçilmesi amacıyla, payların fiyatının mahkemenin karar tarihine en yakın tarihteki şirket varlığının değerinin esas alınarak belirlenmesine öngören bir ek yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 493 - Hüküm, nama yazılı pay senetleri borsaya kote edilmemiş anonim şirketlerin, esas sözleşmelerine koyabilecekleri bağlam kurallarını göstermektedir. Bu anonim şirketler İsviçre öğretisinde bazı yazarlar tarafından “özel anonim şirketler” şeklinde adlandırılmaktadır. Bu adlandırma yanıltıcıdır. Kaynak kanun hiçbir şekilde özel şirketten, hatta şirketten söz etmemiştir. Düzenleme, şirketi değil payları konu almaktadır.

Burada önemi dolayısıyla bir açıklama yapmak gereği duyulmuştur. 490 ıncı maddeden itibaren zorunlu bazı istisnalar dışında “pay senedi” terimi yerine “pay” kelimesi kullanılmıştır. Bunun temelde iki sebebi vardır: Borsaya kotasyon yaptırmayan şirketlerde pay da pay senedi de bulunabilir. Hamiline yazılı senetlerin aksine Tasarı, payları borsada işlem görmeyen şirketlerde nama yazılı payların senede bağlanması zorunluluğunu getirmemiştir. 486 ncı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca azlık talep ederse şirket nama yazılı pay senedi bastırıp, sahiplerine dağıtmak zorundadır. Böyle bir istem bulunmadığı sürece payın senede bağlanması zorunluluğu yoktur. Öyle ise 491 ilâ 494 üncü maddelerde “pay senedi” yerine “pay” terimi kullanılması daha doğru ve amaca daha uygundur. Yorum yapılırken anılan maddelerdeki “pay” teriminin “pay senedi” şeklinde anlaşılması gerekir.

Borsaya kote edilmiş nama yazılı paylar için pay senedi teriminin kullanılması daha da zor hatta bir anlamda imkânsızdır. Çünkü, SerPK m. 10/A hükmü ile sermaye piyasası araçlarının kaydıleştirilmesi sistemi hukukumuza getirilmiş bu bağlamda Merkezî Kayıt Kuruluşu kurulmuştur. 2005 yılından itibaren bu Merkez çalışmaya başlayacak yani bu Merkeze bağlı anonim şirketler açısından pay senedi çıkarılması uygulaması kaldırılacak, çıkarılmış pay senetleri de imha edilerek kaydı haklar düzenine geçilecektir. Bu sebeple, borsaya kote edilenler artık pay senetleri değil paylar olacaktır. Kuramsal açıdan, Merkezî Kayıt Sistemine kaydedilmiş payların, bu kayıt ile bir çeşit “senet” niteliği taşıdığı görüşü ileri sürülebilir. Nitekim, yabancı hukuklarda senedi, çağrıştıran şekilde “kayıt değerler”den söz edilmiştir. Bazı yazarlar kaydı değerlerin bir çeşit senet gibi düşünülebileceğini de ileri sürmüşlerdir. Ancak, Ticaret Kanunu gibi yoğun kullanıma konu olan kanunda sadece ileri sürülmüş olmak özelliği gösteren görüşlere dayanarak terim seçimi yapılamaz. Ayrıca, SerPK m. 10/A’da “kayıt değer”ler yerine “kayıt edilen haklar” terimi kullanılmıştır. Buradaki “hak”, “senet” olarak nitelendirme bakımından “değer”den daha zayıf bir kelimedir. Bu sebeplerle 495 ve devamı maddelerde de “pay” terimi kullanılmıştır.

Birinci fıkra: Birinci fıkraya göre bir anonim şirket borsaya kote edilmemiş bulunan payların (pay senetlerinin) devrine onay vermeyi iki halde reddedebilir: (1) Esas sözleşmesinde öngörülmüş bir haklı sebebe dayanarak, (2) devreden kişiye, devre konu payları/pay senetlerini, başvurma anındaki gerçek değeri ile kendi veya diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler hesabına almayı önererek.

Birinci fıkra, maddenin izleyen fıkralarıyla aydınlanan ve anlam kazanan bir hükümdür. Birinci kural şudur: Anonim şirket her türlü haklı görülebilecek sebebi “haklı sebep” olarak esas sözleşmesine koyamaz. Haklı sebepler ikinci fıkrada belirtilen, yani kanunen gösterilmiş olan kategorilerden birine girmelidir. Ayrıca esas sözleşmede 493 üncü maddenin ikinci fıkrasına göndermede bulunmak yeterli değildir. Haklı sebep kanundaki haklı sebeplere uygun bir şekilde somutlaştırılmalıdır. İkinci kural ise şöyle ifade edilebilir: Birinci fıkrada öngörülen onayın reddi sebepleri sadece pay senedinin hukukî bir işlemler devri hali için geçerlidir. Kanunî devir (geçiş) hâllerinde üçüncü fıkra uygulanır. Üçüncü kural kesin bir sonucu açıklar: Şirketin onay vermemesi halinde devir geçersizdir. Hükümde “devreden”in merkez alınması bu ilke gereğidir. İlke 494 üncü maddenin birinci fıkrası

hükümünde açıkça ifade edilmiştir. Bu üç kural birinci fıkrada yer almaz; ancak birinci fıkra bağlamında, 493 ile 494 üncü maddelerin çeşitli hükümlerinde açıkça öngörülmüşlerdir.

Anonim şirkete, devre konu olan pay senetlerini gerçek değeri üzerinden devralma önerisinde bulunabilme olanağının tanınması, ona, haklı sebepler yanında, sağlanmış, uygun görmediği devirlerden kurtulabilme olanağıdır. Uluslararası uygulamada ve öğretilerde escape clause (kaçış, kurtuluş klozu) diye anılan bu hüküm kişisel unsurları öne çıkan anonim şirketlerde, (aile anonim şirketi, tek kişilik anonim şirket, iki gruptan oluşan anonim şirket ve genel olarak kapalı anonim şirket gibi) şirketin yabancılaşmasını veya niteliklerini kaybetmesini önleyen bir etkin araçtır. Bu aracın kullanılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekmez.

Anonim şirketin pay senetlerini kendi hesabına alabilmesi için 379 ve devamında yer alan hükümlerdeki şartların varlığı gerekli değildir. Tasarıda İsv. BK m. 659 (2) ve benzer bir hüküm bulunmamaktadır. Bu haldeki iktisabı 381 inci maddenin kapsamında kabul etmek veya 379 uncu ve devamı maddelerde öngörülenlere ek bir istisna olarak değerlendirmek de mümkündür. Çünkü Tasarı 379 uncu ve devamı maddelerinden bağımsız olarak şirkete kendi hisse senetlerini iktisap etmek olanağını tanımıştır. Payscaleleri veya üçüncü kişi hesabına devralmada ise herhangi bir şart ve sınırlama yoktur. Mehzada yer alan ve Tasarıya aktarılan iki sözcük tereddüt yaratabilir. Bunlardan birincisi; payları/pay senetlerini şirketin kendi “hesabına” almasıdır. “Hesaba” sözcüğü iç ilişkiyi çağırıştırır. Burada şirketin iktisabı geçicidir; şirket paylarını hemen elden çıkarmalıdır. Hesaba sözcüğü bunu vurgular. İkincisi ise “diğer pay sahipleri” ibaresindeki “diğer” sözcüğüdür. Bu da devreden pay sahibi dışındaki pay sahiplerine vurgu yapmaktadır.

Tasarı “gerçek değer”i tanımlamamayı tercih etmiştir. Tanım öğretisi ile içtihatı bırakılmıştır. İsviçre’de ve 6762 sayılı Kanunun 418 inci maddesi sebebiyle Türk doktrininde söz konusu değerle, aktiflerin olası satış değerinin, kapitalizasyon değerinin ve işletme iktisadının kabul ettiği şirketin tüm varlıklarını temel alan diğer değerlerin ifade edildiği savunulmuştur. Bu değer, tasfiye değerinin üstündedir. Çünkü yaşayan bir şirketin değeridir.

Bu sebeple devrin önlenebilmesi, söz konusu bedelin ödenmesine bağlıdır.

İkinci fıkra: Bu maddedeki “haklı sebep” kavramı borçlar hukuku ile şahıs şirketleri hukukunda geçerli olan, ilişkiyi çekilmez hâle getiren haklı sebepten farklı olarak şirket yönünde önemi olan sebebi ifade eder. Tasarı üç kategori öngörmüş olmasına rağmen haklı sebepler sınırlı sayı (numerus clausus) değildir. Hükümde haklı sebep kategorileri (1) pay sahipleri çevresinin bileşimi, (2) şirketin konusu ve (3) işletmenin bağımsızlığı olarak belirlenmiştir. Payscaleleri çevresinin bileşimi mehzazın Fransızca metnindeki “composition du cercle des actionnaires”, Almanca metnindeki “Zusammensetzung des Aktionärskreises”, İtalyanca metnindeki “composizione della cerchia delli azionisti” terimleri ile ifade olunmuştur. ‘Bileşim’ sözcüğünü, Türkçe’de de kullanılan “payscalelerinin kompozisyonu” şeklinde anlamak doğru olur.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkraya göre, anonim şirket, devreden kişiden devralanın bir beyanını kendisine sunmasını isteyebilir. Devralan bu beyanında, pay defterine kaydını istediği payları (pay senetlerini) kendi adına ve hesabına aldığı açıkça beyan etmelidir. Bu beyan ile ikinci fıkradaki haklı sebeplerin dolanılmasının -olabildiğince - engellenmesi amaçlanmıştır. Başka bir deyişle, anonim şirketin ileri sürebileceği bir haklı sebebi tarafların muvazaa ile hatta inançlı bir işleme aşmaları, hükme aykırıdır. Tasarı, bu aykırılığı yaptırma bağlamıştır. Beyanın doğru olmadığı daha sonra anlaşılırsa, şirket 500 üncü maddeye dayanarak kaydı (bir mahkeme kararına gerek olmaksızın) pay defterinden silebilir. 500

üçüncü maddeyi tartışmasız uygulayabilmesi için, yönetim kurulunun devralandan beyanını yazılı olarak vermesini isteme hakkı vardır.

Bu hüküm 492 nci maddenin “esas sözleşmeyle sınırlama” yan başlığı altında yer almasına rağmen bütün bağlı nama yazılı paylara ve esas sözleşmede öngörülmemiş olsa bile uygulanır.

Dördüncü fıkra: Hükümde sayılan geçiş hâlleri sınırlı sayı (numerus clausus) değildir. Anılan hallerde anonim şirket kural olarak onay vermekle yükümlüdür, ancak, şirket söz konusu pay senetlerini gerçek değeri üzerinden almayı önerdiği takdirde onay vermeyi reddedebilir. Hüküm hisse senetlerinin anonim şirket tarafından alınmasını öngörmektedir.

Beşinci fıkra-altıncı fıkra: Bu fıkra değer ihtilaflarını ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür. Altıncı fıkra ise bir varsayıma yer vermektedir.

Yedinci fıkra: 493 üncü maddede öngörülmeleyen her sınırlama devredilebilirlik şartlarının ağırlaştırılmasıdır.

b) Hükümleri

MADDE 494- (1) Devir için gerekli olan onay verilmediği süreçte, payların mülkiyeti ve paylara bağlı tüm haklar devredende kalır.

(2) Payların miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebrî icra gereği iktisap edilmeleri hâlinde, bunların mülkiyeti ve bunlardan kaynaklanan malvarlığına ilişkin haklar derhâl; genel kurula katılma haklarıyla oy hakları ise ancak şirketin onayı ile birlikte devralana geçer.

(3) Şirket, onaylamaya ilişkin istemi, aldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde reddetmemişse veya ret haksızsa, onay verilmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 494 - Birinci fıkra: Anonim şirketin onayı, payların (pay senetlerinin) mülkiyeti üzerinde belirleyici ve tanımlayıcı bir hukukî işleve sahiptir. Burada Kanun 490 ıncı maddeden ve eski hukuktan ayrılmış, ayrıca kıymetli evraka hakim ilkelerden de sapmıştır. Gerçekten Kanunun 490 ıncı maddesi uyarınca, devri sınırlandırılmamış, yani bağlamsız nama yazılı pay senetlerinde hukukî işlemle devirde, ciro edilmiş nama yazılı pay senedinin zilyetliğinin geçirilmesiyle, senedin mülkiyeti devralana geçmekte, şirketin onayı mülkiyetin intikali yönünden hiçbir rol oynamamaktadır. Oysa 494 (1)'e göre, devri esas sözleşme ile sınırlandırılmış, yani bağlamalı nama yazılı hisse senetlerinde, şirket onay vermediği süreçte nama yazılı pay senetlerinin mülkiyeti de geçmemektedir. İsviçre öğretisinde görüş birliği halinde belirtildiği gibi, 494 (1) kıymetli evrak ilkelerinin ciddi bir sapmayı ifade etmekte, bunu da birlik teorisi dolayısıyla yapmaktadır. Başka bir

deyişle Tasarı birlik teorisinden beklediği yarar dolayısıyla kıymetli evrakın bir ilkesine istisna getirmiştir. Onay ile birlikte payların/pay senetlerinin mülkiyeti de devralana geçer. Buradaki onay, kıymetli evrak hukuku ilkelerine önemli bir istisna oluşturur. Çünkü, nama yazılı hisse senetlerinde ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ve çıplak paylarda BK 162 anlamında temlik geçişi sağlamamakta, intikal onayla olmaktadır. Onay sadece mülkiyeti değil paya/pay senetlerine bağlı hakları da devretmektedir. Hem mülkiyetin hem de paya/pay senedine bağlı malvarlığı ile yönetim ve denetim-inceleme haklarının anonim şirketin onayına bağlanması birlik teorisini ortaya çıkarmakta, eski hukuktaki gibi parçalanma olmamaktadır.

Devir için onay verilmediği sürece hisse senetlerinin mülkiyeti ve paylara bağlı bütün haklar devredene kalır ve devreden tarafından kullanılır.

Yukarıda açıklanan sistem 492 (2) dolayısıyla intifa hakkının kurulmasına da uygulanır. Tasarının sistemi, intifa hakkının kurulması yönünden de Türk Medeni Kanunundan ayrılmaktadır.

İkinci fıkra: Pay senetleri/paylar, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmişlerse anonim şirketin onayının birinci fıkradaki işlevi değer yitirir. Çünkü, söz konusu hallerde hisse senetlerinin/payların hükümleri ve malvarlığı hakları derhal ilgili kişiye (kişilere) geçer; yönetim haklarının geçmesi için ise anonim şirketin onayı gerekir. Şirket bu onayı vermediği sürece söz konusu haklar eski malikte kalır. Anonim şirket 492 (2) uyarınca mezkûr pay senetlerini/paylarını alma önerisinde bulunması halinde ise hem mülkiyet hem de hisse senetlerine bağlı hakların tümü şirkete geçer.

Üçüncü fıkra: Şirketin kararını verebilmesi için üç aylık düşünme süresi vardır. Bu süre içinde reddetmemişse veya haksız red kararı vermişse, geçişi onaylamış sayılır. Şirketin kararı ya kanunî ya da kanunun izin verdiği bir esas sözleşme hükmüne uygun bir sıralamaya dayanmalıdır.

3. Borsaya kote edilmiş nama yazılı paylar

a) Red sebepleri

MADDE 495- (1) Şirket, borsada kote edilmiş nama yazılı payları iktisap eden bir kimseyi, pay sahibi olarak tanımayı, ancak esas sözleşme, iktisap edilebilecek nama yazılı paylar ile ilgili olarak iktisap edenin pay sahibi olarak tanınacağı, sermayeyi esas alan ve yüzde ile ifade edilen bir iktisap üst sınırı öngörmüş ve bu üst sınır aşılmışsa reddedebilir.

(2) Ayrıca istemde bulunmasına rağmen devralan, payları kendi ad ve hesabına aldığını açıkça beyan etmezse, şirket, payların pay defterine kaydını reddedebilir.

(3) Borsaya kote nama yazılı payların miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla iktisap edilmeleri hâllerinde, devralanın pay sahibi sıfatını alması reddedilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 495 - Birinci fıkra: Hükümün birinci fıkrası, amaca daha uygun olduğu için kaynak İsv. BK m. 685d (1)'in Fransızca metninden alınmıştır. Çünkü, Almanca metin “Borsaya kote edilmiş bulunan nama yazılı pay senetlerinde, şirket bunları iktisap eden bir şahsı” diye başlamaktadır. Burada vurgu “borsaya kote edilmiş pay senetleri”ndedir. Hüküm “borsaya kote edilmiş pay senetlerine gelince bunlar ....” anlamını verecek şekilde kaleme alınmıştır. Fransızca metinde ise “Borsada kote edilmiş bulunan nama yazılı pay senetlerini iktisap eden kişiyi şirket” denilerek iktisabın borsadan yapılması gereğine de işaret edilmektedir. Oysa bu vurgu Almanca metinden anlaşılmamaktadır. Amacın borsadan iktisabın vurgulanması olduğu hem üçüncü fıkradan hem de kaynak İsv. BK'nın 04/10/1991 tarihli Anonim Şirketin Gözden Geçirilmesine İlişkin Federal Kanunun son hükümlerinin 4 üncü maddesinden anlaşılmaktadır.

Hüküm, nama yazılı pay senetleri borsaya kote edilmiş bulunan anonim şirketlerde, borsadan iktisap halinde, şirketin iktisap edeni pay sahibi olarak tanımamak, yani esas sözleşmesine koymakta serbest olmadığını belirtmektedir. Esas sözleşmeye, ancak yüzde ile ifade edilen bir sınır öngören bir hüküm konulabilir: “Bir gerçek veya tüzel kişi şirket sermayesinin en çok yüzde 0,5 kadar nama yazılı pay senedini borsada iktisap etmişse pay defterine kaydedilebilir. Bu yüzdeyi aşan iktisapların pay defterine yazılması reddedilebilir” şeklinde bir esas sözleşme hükmü buna örnektir. Hükümdeki “paysahibi olarak tanımak ibaresi” her zaman pay defterine kaydetmek şeklinde anlaşılamaz. Çünkü 499 uncu maddenin üçüncü fıkrasına göre şirket devralanı pay sahibi olarak tanımadan da pay defterine kaydetmektedir.

Hüküm kısaca, yabancılaşmaya engel olmak amacıyla öngörülmüştür. “Yabancılaşma” şirketin konumunun değişmesi anlamına gelir: Kontrolün başkalarına geçmesi, bağımsız olmaktan çıkıp bir şirketler topluluğu (Tasarı m. 195 vd) içinde bağımlı bir şirket haline gelmesi, yabancı uyruklu kişilerin, sıcak para kullanan fonların esiri olması, bazı niteliklerini veya haklarını, avantajlarını yitirmesi gibi. Meselâ bir havayolu şirketinin nama yazılı pay senetlerinin yüzde yirmibeşinden fazlasının yabancıların eline geçmesi halinde, uluslararası havacılık kurallarına göre, ulusal şirketlere tanınan bazı uluslararası kanalları kullanmak hakkı kaybediliyorsa, yüzdesel sınır şartı koruyucu rol oynayabilir. Özellikle avantaj kayıplarında nama yazılı pay senetleri önemli rol oynayabilir. Çünkü, örnekteki “ulusal” olduğu kabul edilen şirketteki yabancılaşmanın (çoğu kez) pay defteri ile kanıtlanması gerekebilir; hamiline pay senetleri yeterli ve güvenilir görülmeyebilir.

Hükümün uygulanma şartı, nama yazılı pay senetlerinin borsaya kote edilmiş olması ve pay senetlerinin borsadan alınmasıdır. Borsa dışında iktisap halinde 497 nci madde uygulanır. Hüküm, haklı gerekçelerin varlığında veya yüzdesel sınırın aşılması halinde devralanı pay defterine kayıt olanağını yönetim kuruluna bırakacak esneklikte kaleme alınmıştır. Birleşme, şirketin kendi hisse senetlerini iktisap etmesi ve şirketin finansal durumunu iyileştirici bir önlemin uygulanması vs. gibi hallerde bu esneklik yönetim kuruluna yardımcı olabilir. Ancak yönetim kurulu takdir hakkını keyfi kullanamaz. Aksi halde Tasarının 497 nci maddesinin dördüncü fıkrası hükmü uygulanır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra birinci fıkranın dolanılmasını önlemek amacıyla öngörülmüştür. Gerçekten, borsada başkası adına veya hesabına yapılan alımlarla birinci fıkra tamamen etkisiz hâle getirilebilir.

İkinci fıkradaki ret sebebinin ileri sürülebilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunmasına gerek yoktur.

Gerçi ana yan başlık olan 492 nci maddenin üst başlığı “II. Esas sözleşme ile sınırlama”dır. Ancak, birinci fıkradaki ret sebebi esas sözleşmede yer almışsa esas sözleşme şartı yerine getirilmiş demektir.

Üçüncü fıkra: Borsaya kote edilmiş pay senetleri hukuki bir işlemle değil de hükümden öngörülmüş bulunan özel sebepler dolayısıyla geçtiği takdirde iktisabın pay defterine kaydı talebi reddedilemez. Söz konusu durumlarda ne yüzdesel ne de başka bir sınırlama geçerli olur.

Kaynak İsv. BK m. 685d (3) hükmünde şirketin pay defterine kaydı reddedemeyeceği özel haller sayılırken cebri icradan iktisap varsayımına yer verilmemiştir. Ancak bunun unutulmuş olmaktan kaynaklanan bir hata olduğu konusunda öğretici görüş birliği içindedir. Tasarı bu tür iktisabı da açıkça zikretmiştir.

b) Bildirme yükümü

MADDE 496- (1) Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsada satılmaları hâlinde, Merkezî Kayıt Kuruluşu, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenlemelerine uygun olarak devreden kimliğini ve satılan payların sayısını şirkete bildirir veya şirketin bu bilgilere teknik erişimini sağlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekle olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 496 ncı maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsada satılmaları hâlinde, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenlemelerine uygun olarak devreden kimliğini ve satılan payların sayısını bildirir veya şirketin bu bilgilere teknik erişimi sağlanır.

Önerge gerekçesi

Hüküm Merkezi Kayıt Kuruluşunun isteği doğrultusunda değiştirilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 496 ncı maddesinin sonundaki “bunu ekranda görmesini teknik açıdan sağlar” ifadesi bilişim terminolojisine daha uygun olan “bu bilgilere teknik erişimini sağlar” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 496 - Hükümün amacı, pay defterinin gerçek durumu yansıtmasını sağlamaktır. Bildirim ile şirket, nama yazılı pay senetlerini kimin aldığını bilmese bile pay defterinde kayıtlı kişinin artık mezkûr hisse senetlerinin ve hakların sahibi olmadığını öğrenecektir. Bu da 497 ncı madde yönünden önem taşımaktadır. Çünkü, anılan hüküm uyarınca borsaya kote pay senetleri borsada satılınca, oy hakkı ile ona bağlı haklar hariç, paya bağlı haklar devralana geçer. Anılan hüküm dolayısıyla, borsadaki devrin hemen şirkete bildirilmesi ve şirketin de ona göre gerekli işlemi yapması gerekir.

Hükümde Merkezi Kayıt Kuruluşu’nun da bildirim yükümü altında bulunmasının sebebi, SerPK m. 10/A (2) hükmü uyarınca, kayıtların bilgisayar ortamında aracı kuruluşlar itibarıyla de tutulacak olmasıdır. Aracı kuruluşlar yaptıkları işlemleri Merkezi Kayıt Kuruluşuna da bildireceklerine göre, bilginin iki kanaldan gelmesinin şirketçe doğruluğunun saptanmasında yararlı olacağı düşünülmüştür. Bu suretle kaynak hükümden farklı bir düzenleme getirilmiştir. Aracı kurum SerPK m. 32 vd. hükümlerine göre tanımlanır. Bu hüküm özellikle bankalar yönünden sır saklama yükümünün bir istisnasını oluşturur. Hükümün amacı, açıkça belirtildiği gibi, derhal bildirim gerektirir. Bildirim yapılmamasında kusuru olan sorumludur; ancak aracı kurum ile Merkezi Kayıt Kuruluşu arasında teselsül yoktur.

c) Hakların geçişi

MADDE 497- (1) Borsaya kote nama yazılı paylar borsada iktisap edildikleri takdirde, paylardan kaynaklanan haklar payların devri ile birlikte devralana geçer. Borsaya kote nama yazılı payların, borsa dışında iktisap edilmeleri hâlinde, söz konusu haklar, pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için, devralanın şirkete başvuruda bulunmasıyla devralana geçer.

(2) Devralan, şirket tarafından tanınıncaya kadar, paylardan doğan, genel kurula katılma ve oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanamaz. Tüm diğer pay sahipliği haklarının, özellikle rüçhan hakkının kullanılmasında, iktisap eden herhangi bir sınırlamaya tabi değildir.

(3) Şirket tarafından henüz tanınmamış bulunan devralanlar, hakların geçmesinden sonra, oy hakkından yoksun pay sahibi olarak pay defterine yazılır. Söz konusu paylar genel kurulda temsil edilemez.

(4) Red hukuka aykırı ise şirket, mahkeme kararının kesinleşme tarihinden itibaren, oy hakkını ve buna bağlı hakları tanır. Şirket, kendisine herhangi bir kusurun yükletilemeyeceğini ispat edemediği takdirde, devralanın red nedeniyle uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 497 - Genel bir değerlendirme yapıldığında, kanunun, borsaya kote edilmemiş bulunan nama yazılı pay senetlerinde 494 üncü maddede “paysahipliği haklarının bütünlüğü” ilkesini kabul ettiği görülür. Bu ilke, söz konusu pay senetlerinin devirlerinde, şirket onay vermediği sürece mezkûr pay senetlerinin mülkiyeti ile pay senetlerine bağlı tüm hakların devredende kaldığı; onay verilmesi halinde mülkiyetin ve hakların geçtiği ifade eder. “Bütünlük” geçiş yönünden haklarda bölünme olmadığını ifade eder. Borsaya kote edilmiş bulunan nama yazılı pay senetlerinde hüküm farklıdır. Tasarı borsaya kote edilmiş bulunan nama yazılı pay senetlerinde hakların geçişinde “oy hakkı ile ona bağlı haklar”ı diğer paysahipliği haklarından ayırmıştır. Borsaya kote nama yazılı pay senetlerine ilişkin bu sistem farklılığının sebebi, pay senetlerinin borsada işlem görmeleridir. Borsaya kote nama yazılı pay senetlerinde, devralanı paysahibi olarak tanımayı şirketin reddetmesi halinde, pay senetlerinin mülkiyetinin geçmediğini kabul etmek yani işlemi geri çevirmek mümkün değildir. Böyle bir sonuç, borsaya güveni sarsar, hatta tamamen ortadan kaldırır. Bu tür kanunî bir düzenleme borsayı hamiline pay senetlerine özgülemek demek olur. Oysa, borsaya pek uygun olmayan nama yazılı pay senetlerinin de borsada yeri olmalıdır.

Sisteme karşı karmaşık olduğu ve eski kanundaki “pay defteri paysahibi” fenomeni yerine “oysuz paysahibi” garipliğini ikame ettiği eleştirileri yapılabilir. Gerek tasarı döneminde gerek ilk yürürlük günlerinde kaynak İsviçre’de de bu eleştiriler dile getirilmiştir. Ancak uygulama olumlu ve başarılı sonuçlar vermiştir.

Soruna Türkiye açısından bakarsak: Ülkemizde menkul kıymetler borsası derin değildir. AB’ye son olarak katılan eski Doğu Bloku ülkeleri bir tarafa bırakılırsa en sığ menkul değerler borsası Türkiye’dedir. İşlem gören menkul kıymetler içinde hisse senetlerinin payı oldukça düşüktür. Nama yazılı pay senetlerinin borsadan dışlanması olumsuz sonuçlar verebilir.

Birinci fıkra: Birinci fıkrada borsaya kote nama yazılı pay senetlerinin borsada ve borsa dışında iktisap edilmeleri, hakların geçişi yönünden farklı hükümlere bağlanmıştır.

Nama yazılı pay senetlerinin borsada, yani borsa içinde borsa kurallarına göre iktisap edilmeleri halinde haklar, borsada, borsa kuralları uyarınca yapılan devir ile birlikte

devralana geçer. Kanun borsanın kendi kurallarına göre yaptığı devri esas almıştır. Pay senetlerinin borsa dışında iktisap edilmeleri halinde ise geçiş anı, devralanın, pay defterine kayıt için şirkete başvurma tarihidir. Her iki halde de, birinci fıkrada kullanılan “haklar” terimi ile “oy hakkı ile ona bağlı hakların kullanılması” dışındaki haklar kastedilmiştir. Her iki geçiş anında da oy hakkı ile (genel kurula katılma, konuşma, öneride bulunma gibi) ona bağlı haklar kullanılamaz; yoksa bunlar devredende kalmış değildir. Bu varsayımda oy ve ona bağlı haklar yönünden hukukî durum şöyledir. Oy ve ona bağlı haklar devralana geçmiştir. Ancak devralan sadece bu hakları kendisi şirket tarafından tanınmaya kadar kullanamaz. Devredende ise devrolunan pay senetlerinden doğan hiçbir hak kalmamıştır. Birinci fıkrada istisnaya işaret edilmeksizin “haklar” denilmiş olmasının sebebi devredende hiçbir hakkın bulunmaması, hiçbir hakkın onda kalmamış olmasıdır. Hakların geçmesi hisse senetlerinin mülkiyetinin geçmesi anlamındadır (Üçüncü fıkra açıklamasına bakılmalıdır).

Borsadan iktisap halinde devralan malvarlıksal hakların hemen sahibi olur. Pay senetlerinin borsanın dışında devralınması halinde devralan senetlerin mülkiyetini kazanır, malvarlıksal hakları ise ancak başvururca yani devri ispatlayınca edinir. Bu farkın sebebi borsada iktisap halinde 496 ncı madde uyarınca, aracı kurum ile Merkezi Kayıt Kuruluşunun devri derhal şirkete bildirmeleridir.

Pay senetlerinin borsada ve borsa dışında iktisabı kavramlarını borsa kuralları belirler. TK bu konuda hiçbir hüküm getirmemiş, bunu borsa mevzuatına bırakmıştır. Ancak borsa mevzuatını yorumlayan mahkemelerin bu hususta ilkeleri belirleyecekleri şüphesizdir.

İkinci fıkra: Nama yazılı pay senetleri ister borsada, ister borsa dışında iktisap edilmiş olsunlar, şirket devralanı pay defterine kaydetmediği sürece oy ve ona bağlı haklar kullanılamaz. Buna karşılık malvarlıksal haklar herhangi bir sınırlamaya bağlı olunmaksızın kullanılabilir. Bunun sebebi oy ve ona bağlı hakların şirket üzerindeki hakimiyet ile doğrudan ilgili bulunması, buna karşılık hisse senetlerine yatırım yapan kişinin malvarlıksal hakları kazanmasının gerekliliğidir.

Üçüncü fıkra: Şirket tarafından tanınmamış olmalarına rağmen, hakların geçmesi halinde, oy hakkından yoksun pay sahibi gene de pay defterine kaydedilerek açıklık sağlanır. Pay defterine kaydolmuş oy hakkı bulunmayan pay sahibinin hukukî durumu, içtihat ve öğreti tarafından belirlenecektir. Ancak kanunun sistemi söz konusu kişiyi oy hakkı bulunmayan pay sahibi konumunda görmeye olanak tanımaktadır. Askıda oy hakkı teorisi, sistemin bir diğer yönden adlandırılması olarak kabul edilebilir. Çünkü, 499 uncu maddenin dördüncü fıkrası hükmü ile sistem kendisini tanımlamaktadır. Fıkranın son cümlesi bu yaklaşımın kanıtıdır. Ayrıca dördüncü fıkra da bu sisteme uyumludur.

Dördüncü fıkra: Şirket, devralanı pay sahibi olarak tanımayı reddeder, devralan hakkını mahkemede arar ve reddin haksızlığını belirten ve pay defterine kaydı emreden bir mahkeme kararı alırsa, bu karar kesinleşme tarihinden itibaren hüküm ifade eder; yoksa geriye etkili olmaz. Aksi halde, genel kurul kararlarının geçerliliği sorunu çıkardı.

Dördüncü fıkrada devralana tanınan bu dava hakkı ile şirketin, keyfi, haksız, art niyetli red kararları ile devralanın oy hakkı ile oy hakkına bağlı haklarını devamlı olarak askıda tutmasına engel olunmuştur. Red kararı devralanın pay defterinde oysuz pay sahibi olarak kaydının silinmesi anlamına gelmez; şirket kaydı silemez. Ancak “oysuz pay sahibi” konumu devralanı hem tatmin etmez hem de onu bu pay senetlerini elden çıkarma, hatta şirketin istediği kişiye satma baskısı altında tutar. Tasarı devralana dava hakkı tanıyarak bu sakıncalı duruma yargı yolu ile çözüm getirmeyi amaçlamaktadır. Bazı hallerde şirketin ret kararı Tasarının 391 inci maddesinde düzenlenen yönetim kurulu kararının butlanına veya

genel kurul kararının iptali veya butlanına ilişkin 446 ve 447 nci maddelerin kapsamına girebilir. Ancak Tasarı burada anılan maddelerden ayrı ve oradaki sebeplere tâbi olmayan bağımsız bir davaya yer vermiştir. Şartların varlığında devralanın davalar arasında seçim hakkı bulunup bulunmadığı noktasında kanun çözümü öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakmıştır. Kusur halinde red kararının sebep olduğu zararlardan şirketin sorumlu tutulmasıyla da sistem tamamlanmıştır. Hükümün özelliği, kusursuzluğun ispatının şirkete bırakılmış olması, yani ispat yükünün yer değiştirmiş bulunmasıdır.

d) Red süresi

MADDE 498- (1) Şirket, devralanın, pay sahibi olarak tanınması istemini, istemi aldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde reddetmezse devralan, pay sahibi olarak tanınmış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 498 - Tasarının 498 inci maddesinde devralanın paysahibi olarak tanınmasına ilişkin bir varsayıma yer vermiştir. Şirket, devralanın şirkete yönelttiği paysahibi olarak tanınma talebini, bu talebi aldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde olumlu veya olumsuz bir karara bağlamalıdır. Böyle bir karar 497 nci maddenin dördüncü. fıkrasında öngörülen dava bakımından da önemlidir. Şirket olumlu ya da olumsuz kararını, talebi aldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde vermezse devralanı paysahibi olarak kabul etmiş sayılır. Hükümde kullanılan “sayılır” sözcüğü kanunî varasayımı (faraziye) ifade eder. Kaynak İsv. BK m. 685g hükmünde yirmi günlük sürenin başlangıcı belirsizdir. Tasarı, sürenin talebin şirket tarafından alındığı tarihten itibaren işlemeye başlayacağını açıkça belirtmektedir. Talep (başvuru) bir şekilde bağlanmamıştır. Ancak, talebin yazılı olarak yapılması ispat yönünden 498 inci madde dolayısıyla adeta gerekli hâle gelmektedir. Bu maddenin devralan yönünden önemi dikkate alınınca, uygulamada noter aracılığı ile başvuruda bulunmak yoluna sıkça gidilebileceği düşünülebilir. Çünkü şirketin talebi aldığı tarihin ispatı ancak bu şekilde ihtilafsız duruma gelebilir.

III - Pay defteri

1. Kayıt

MADDE 499- (1) Şirket, senede bağlanmamış pay ve nama yazılı pay senedi sahipleriyle, intifa hakkı sahiplerini, ad, soyad, unvan ve adresleriyle, pay defterine kaydeder.

(2) Payın usulüne uygun olarak devredildiği veya üzerinde intifa hakkı kurulduğu ispat edilmediği sürece, devralan ve intifa hakkı sahibi pay defterine yazılamaz.

- (3) Şirket, kaydın yapıldığını pay senedine işaret eder.
- (4) Şirketle ilişkilerde, sadece pay defterinde kayıtlı bulunan kimse pay sahibi ve intifa hakkı sahibi olarak kabul edilir.
- (5) Merkezî Kayıt Kuruluşu tarafından kayden takibi yapılan nama yazılı paylara ilişkin Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri ile ilgili diğer düzenlemeler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Pay defteri:

Madde 417 – Şirket, nama yazılı hisse senetleri sahiplerini ad, soyad ve adresleriyle bir pay defterine kaydeder.

Hisse senedinin yukarıki maddeye uygun olarak devredildiği ispat edilmedikçe devralan pay defterine yazılamaz.

İdare meclisi, kaydın yapıldığını hisse senedine işaret eder.

Şirkete karşı ancak pay defterinde kayıtlı bulunan kimse ortak sıfatını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 499 uncu maddesine, 417 nci maddede yapılan düzenlemeler dikkate alınarak, Merkezî Kayıt Kuruluşu tarafından kayden takibi yapılan nama yazılı paylara ilişkin Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri ile ilgili diğer düzenlemeleri saklı tutan, beşinci fıkra eklenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 499 - Hüküm 6762 sayılı Kanunun 417 nci maddesinin kural itibarıyla tekrarıdır. Sadece, intifa hakkı sahiplerinin de pay defterine kaydı öngörülmüştür. Senede bağlanmamış payların da pay defterine yazılacakları bugüne kadar yerleşik olan uygulamayı kanunlaştırmaktadır. Bu açıklık, kaynakta bulunmamaktadır.

Tasarının 64 üncü maddesinin dördüncü fıkrası hükmü uyarınca pay defteri (İsviçre öğretisindeki hakim görüşün ve İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararının aksine) ticarî defterdir. Bu hüküm pay defterinin tutulması, açılış ve kapanış onayları ile saklanması bakımlarından anlam taşır, yoksa pay defterinin özel olmak karakterini etkilemez ve pay defterine yapılan kayıtlara kurucu nitelik kazandırmaz. Pay defterine yapılan kayıtların açıklayıcı nitelikte olduklarına ve ancak aksi ispat edilebilen kardineler oluşturduklarına ilişkin Yargıtay kararları geçerliliklerini korumaktadır. Maddenin dördüncü fıkrasında (6762 sayılı Kanunun 417 nci maddesinin dördüncü fıkrasında olduğu gibi) “şirkete karşı ancak pay defterinde kayıtlı kimse ortak sıfatını haizdir” denilmeyip “Şirketle ilişkilerde, sadece pay defterinde kayıtlı bulunan kimse pay sahibi ve intifa hakkı sahibi olarak kabul edilir” ifadesinin kullanılması hukukî durumu değiştirmez. Bu farklı ifade bir taraftan 494

üncü maddenin birinci fıkrasında, diğer taraftan 497 nci maddenin üçüncü fıkrasının hükmü ile uyumu sağlamak içindir. Gerçekten devri sınırlandırılmış nama yazılı pay senetlerinde onay, yani deftere kayıt, mülkiyeti geçirdiği için 6762 sayılı Kanunun 417 nci maddesinin dördüncü fıkrası aynen korunamazdı. Ayrıca eski hüküm oysuz paysahibi konumuna da müsait değildir.

2. Kaydın silinmesi

MADDE 500- (1) Şirket, iktisap edenin yanlış beyanı sonucu pay defterine yapılan kaydı, ilgililerin görüşlerini alarak silebilir. Söz konusu kişilere, silinmeye ilişkin yazılı bilgi derhâl verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 500 üncü maddesindeki “dinleyerek” ibaresi yerine “görüşlerini alarak” ibaresinin konulmasının amaca daha uygun olduğu sonucuna varılarak gerekli değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 500- İsv. BK m. 686a’ dan alınan bu hüküm, iktisap edenin yanlış beyanına dayanan kayıtları, yönetim kurulunun bir mahkeme kararına gerek olmaksızın silebilmesi konusunda ona yetki vermekte, böylece şirketçe paysahibi olarak tanınmaması gereken kişinin şirketçe tanınan bir paysahibi olarak, paysahipliğine bağlı bütün hakları kullanıp, olanaklardan yararlanmasına engel olabilmektedir. Şirketin silme kararını ilgilileri dinleyerek vermesi, silebilmenin şartıdır. Böylece ilgili paysahibi durumdan hem haberdar olacak hem de savunma olanağına kavuşacaktır. Silinmenin bildirilmesi de, ikinci bir güvencedir.

Kaydı silinen paysahibinin mahkemeye başvurma hakkının varlığı şüphesizdir.

3. Bedellerinin tamamı ödenmemiş nama yazılı paylar

MADDE 501- (1) Bedeli tamamen ödenmemiş bulunan nama yazılı bir payı iktisap eden kimse, pay defterine kaydedilmekle şirkete karşı geri kalan pay bedelini ödemekle yükümlü olur.

(2) Şirketin kurulması veya esas sermayenin artırılması sırasında iştirak taahhüdünde bulunan kimse, payını başkasına devrettiği takdirde, bedelin henüz ödenmemiş olan kısmı kendisinden istenemez; meğerki, şirketin kuruluşu veya esas sermayenin artırılması tarihin-

den itibaren iki yıl içinde şirket iflas etmiş ve payı iktisap eden kimse paydan doğan haklardan yoksun bırakılmış olsun.

(3) Payını devreden kimse ikinci fıkra hükmüne tabi değilse, iktisap edenin pay defterine kaydedilmesiyle borçlarından kurtulmuş olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

d) Karşılıkları tamamen ödenmemiş olan hisse senetleri:

Madde 419 – Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı bir hisse senedini iktisap eden kimse, pay defterine kaydedilmekle şirkete karşı geri kalan bedeli ödemek ve varsa tali borçları yerine getirmekle mükellef olur.

Şirketin kurulması veya esas sermayenin artırılması esnasında iştirak taahhüdünde bulunan kimse hisse senedini başkasına devrettiği takdirde bedelin henüz ödenmemiş olan kısmı kendisinden istenemez; meğer ki, şirketin kuruluşu veya esas sermayenin artırılması tarihlerinden itibaren iki yıl içinde şirket iflas etmiş ve hisse senedini iktisabeden kimse paydan doğan haklardan mahrum edilmiş olsun.

Hisse senedini devreden kimse ikinci fıkra hükmüne tabi değilse, iktisap edenin pay defterine kaydedilmesiyle borçlarından kurtulmuş olur.

GEREKÇE

Madde 501- Madde, 6762 sayılı Kanunun 419 uncu maddesinin tekrarıdır.

İKİNCİ AYIRIM

İntifa Senetleri

A) Çıkarılması

MADDE 502- (1) Genel kurul, esas sözleşme uyarınca veya esas sözleşmeyi değiştirerek, bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri çıkarılmasına karar verebilir. Bu senetlere 348 inci madde uygulanır.

(2) Kurucular için çıkarılanlar da dâhil olmak üzere, intifa senetleri emre ve hamiline yazılı olabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**B) İntifa senetleri:****I - İhdası:**

Madde 402 – Umumi heyet, esas mukavele gereğince veya esas mukaveleyi değiştirerek, bedeli itfa olunan payların sahipleri, alacaklılar, kurucular veya bunlara benzer bir sebeple şirkete ilgili olanlar lehine intifa senetleri ihdasına karar verebilir.

İlk esas mukavelede derpiş edilmiş olmadıkça kurucular, lehine intifa senetleri ihdas olunamaz.

İntifa senetleri sahipleri, 429 - 432 nci maddelere tabi bulunan bir heyet teşkil ederler. Şu kadar ki; intifa senetlerinin ihdası esnasında daha ağır hükümler konmuş olmadıkça bu heyet kararlarını mevcudun mutlak ekseriyetiyle verir.

GEREKÇE

Madde 502- Maddede, kural olarak 6762 sayılı Kanunun 402 nci maddesi tekrar edilmiş, sadece kurumlar için çıkarılacak hisse senetlerinin emre ve hamiline yazılabileceği açıkça hükme bağlanmıştır.

B) Hükümleri

MADDE 503- (1) İntifa senedi sahiplerine pay sahipliği hakları verilemez; ancak, bu kişilere, net kâra, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma hakları tanınabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**II - Hükümleri:**

Madde 403 – İntifa senedi sahiplerine azalık hakları verilemez; ancak, safi kazanca veya tasfiye neticesine iştirak yahut yeni çıkarılacak hisse senetlerini alma hakları tanınabilir.

GEREKÇE

Madde 503- Madde, 6762 sayılı Kanunun 403 üncü maddesinin tekrarıdır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM
Borçlanma Senetleriyle Alma ve
Değiştirme Hakkını İçeren Menkul Kıymetler

A) Genel kurul kararıyla

MADDE 504- (1) Her çeşidi ile tahviller, finansman bonoları, varlığa dayalı senetler, iskonto esaslı üzerine düzenlenenler de dâhil, diğer borçlanma senetleri, alma ve değiştirme hakkını haiz senetler ile her çeşit menkul kıymetler, aksi kanunlarda öngörülmedikçe, ancak genel kurul kararı ile çıkarılabilirler. Genel kurul bu kararı, kanunlarda farklı bir düzenleme yoksa, 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları hükümlerine göre verir. Esas sözleşme farklı bir nisap öngörebilir. Genel kurul kararının çıkarılacak menkul kıymete ilişkin, gerekli bütün hüküm ve şartları içermesi gerekir. Genel kurul kararını yönetim kurulu yerine getirir. Bu hükme tabi menkul kıymetler hamiline veya emre yazılı ve itibarî değerli olabilir. İtibarî değer genel kurul ve yetkilendirilmiş olması hâlinde yönetim kurulunca belirlenir. Borçlanma senetlerinin bedellerinin nakit olması ve teslimi anında tamamen ödenmesi şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 504 üncü maddesinin birinci fıkrasında 421 inci maddenin dördüncü fıkrasına yapılan atıf yetersiz görülmüş ve atfa aynı maddenin üçüncü fıkrası da eklenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 504- Madde, menkul değer niteliği taşıyan borçlanma senetleriyle, alma ve değiştirme hakkını haiz senetlerin esas yetki sahibi genel kurul kararıyla çıkarılmaları hakkında genel bir hükümdür. Tasarı, menkul değerlerin çıkarılmalarına ilişkin 463 üncü ve devamındaki maddeler gibi özel hükümlere de yer vermiştir.

Esas sözleşmede farklı nisap öngörülebileceğine ilişkin hükmü hem hafifletici hem de ağırlaştırıcı nisapları kapsar. Menkul değerlerin çıkarılmasında kolaylık sağlanmasının yararlı olacağı düşüncesiyle Tasarıda öngörülenden daha düşük nisapla karar alınabilmesine de olanak tanınmıştır.

Hüküm gerekli olan genel kurul kararının içeriğini de belirlemiştir. Genel kurul kararı çıkarılacak menkul değer in cinsini, tutarını, sağladığı hakları, bunların tâbi olduğu şartları, itfa hükümleri gibi ihraca ilişkin tüm hükümleri ve şartları içermelidir.

Hüküm menkul değer in hamiline veya emre yazılı olabileceğine ilişkin genel bir hükmü de içererek mevcut menkul değerler bakımından kanunların bıraktığı bir boşluğu doldurmaktadır. Son cümle sadece borçlanma senetleri hakkındadır.

B) Yönetim Kurulu kararıyla

MADDE 505- (1) Aksi kanunda öngörülmemişse, genel kurul herhangi bir menkul kıymetin çıkarılmasını ve hükümleriyle şartlarını saptamak ve bununla ilgili işlem denetçisi seçmek yetkisini, en çok onbeş ay için yönetim kuruluna bırakabilir. 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri yetkilendirme kararına da uyguların.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 505 inci maddesinin birinci fıkrasında, 421 inci maddenin dördüncü fıkrasına yapılan atıf yetersiz görülmüş ve atfa aynı maddenin üçüncü fıkrası da eklenmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 505- Menkul kıymetlerin, özellikle borçlanma senetlerinin genel kurulun verdiği yetki ile yönetim kurulu tarafından çıkarılmasının ve bu yetkinin onbeş aylık bir süre için sürekli olmasının uygulamada kolaylık sağlayabileceği düşünülmüştür. Ancak Kanunda öngörülen istisnalar da saklı tutulmuştur. Meselâ, şarta bağlı sermaye artırımında 463 üncü madde gibi. Çünkü, bu maddenin özellikleri ve kurumun genel kurul kararına bağladığı hükümler, yönetim kurulunun yetkilendirmesine olanak tanımamaktadır.

C) Sınır

MADDE 506- (1) 504 ve 505 inci madde hükümlerine bağlı borçlanma senetlerinin toplam tutarı, sermaye ile bilançoda yer alan yedek akçelerin toplamını aşamaz; kanunların bilanço ya konulmasına izin verdiği yeniden değerlendirme fonları da toplama katılır. Kanunlardaki istisnalar saklıdır.

(2) Sermaye Piyasası Kanunu ile ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 506- Madde, borçlanma senetleri için genel bir borçlanma sınırı öngörmektedir. Bu sınır bugüne kadar hukukumuzda uygulanan ölçütler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Hüküm sadece Türk Ticaret Kanunu değil, diğer kanunları da kapsayacak şekilde kaleme alınmıştır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM
Kâr, Kazanç ve Tasfiye Payı

A) Kâr ve tasfiye payı hakkı

I - Genel olarak

MADDE 507- (1) Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır.

(2) Esas sözleşmede payların bazı türlerine tanınan imtiyaz haklarıyla özel menfaatler saklıdır.

(3) Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Kazanç ve tasfiye payı:

I - Umumi olarak:

Madde 455 – Her pay sahibi, kanun ve esas mukavele hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtmaya tahsis olunan safı kazançta, payı nispetinde iştirak hakkını haizdir. Şirketin ihfısalı halinde her pay sahibi infisah eden şirket mallarının kullanılmasında esas mukavelede başkaca bir hüküm olmadığı takdirde, tasfiye neticesine payı nispetinde iştirak hakkını haizdir.

Esas mukavelede hisse senetlerinin bazı nevilerine tanınan imtiyaz haklarıyla kuruculara ve sair kimselere tanınan hususi menfaatlar mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 507 nci maddesine, Sermaye Piyasası Kanunu ile ilgili mevzuat hükümlerini saklı tutan bir üçüncü fıkra eklenmiştir. Bu yeni hükümlerle Sermaye Piyasası Kurulunun kâr payına ilişkin özel düzenlemelerine vurgu yapılmak istenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 507- Bu madde bir değişiklik ile 6762 sayılı Kanunun 455 inci maddesinden alınmıştır. Değişiklik ise “safî kazanç” ibaresi yerine “net dönem kârı” teriminin konulmasıdır. Çünkü “kazanç” sözcüğü şirketler ve bilanço hukukunda değil, vergi hukukunda kullanılır. Ayrıca “kazanç payı” Tasarıda, yönetim kurulu üyelerinin yıllık kârdan aldıkları kâr payını ifade için, “tantième” karşılığı olarak özel bir teknik terimdir. Net dönem kârı ise, Türkiye Muhasebe Standartlarında yer alan bir kavramdır. Tasarının 509 uncu maddesinde de net dönem kârı terimi kullanılmıştır.

II - Hesaplama biçimi

MADDE 508- (1) Esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, kâr ve tasfiye payı pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir.

(2) Yıllık kâr, yıllık bilançoya göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hesap tarzı:

Madde 456 – *Esas mukavelede aksine bir hüküm yoksa kazanç ve tasfiye payları esas sermayeye mahsuben ortağın şirkete yaptığı ödemelerle mütenasiben hesap ve tesbit olunur.*

B) Envanter ve bilanço:

I - Umumi olarak:

Madde 457 – *Safî kazanç, yıllık bilançoya göre hesap ve tesbit olunur.*

Aşağıdaki maddelerde yazılı hususi hükümler mahfuz kalmak üzere yıllık envanter ve bilanço, ticari defterler bölümündeki hükümler gereğince tanzim olunur.

GEREKÇE

Madde 508- Madde 6762 sayılı Kanunun 456 ncı madde ile 457 nci maddesinin birinci fıkrası hükümlerini aynen içermektedir.

B) Kâr payı, hazırlık dönemi faizi ve kazanç payı

I - Kâr payı

MADDE 509- (1) Sermaye için faiz ödenemez.

(2) Kâr payı ancak net dönem kârından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilir.

(3) Kâr payı avansı, Sermaye Piyasası Kanununa tabi olmayan şirketlerde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bir tebliği ile düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Kar payı, hazırlık devresi faizi vesair kazanç payları:

I - Kar payı:

Madde 470 – Esas sermaye için faiz ödenemez.

Kar payı ancak safî kardan ve bu gaye için ayrılan yedek akçelerden dağıtılabilir.

GEREKÇE

Madde 509- Birinci fıkra: Maddenin birinci fıkrası 6762 sayılı Kanunun 470. maddesinin birinci fıkrasından küçük bir değişiklikle alınmıştır. Mevcut metinde birinci fıkroda “Esas sermaye” denilmişken, Tasarı’da, kavramın kayıtlı sermaye sistemini de kapsamı için “Sermaye” terimi kullanılmıştır.

İkinci fıkra: Tasarının ikinci fıkrası da, 6762 sayılı Kanunun 470 inci maddesinin ikinci fıkrasından esinlenerek kaleme alınmıştır. İlk değişiklik Tasarıdaki “net dönem kârından” ibaresi ile yapılmıştır. Mevcut metindeki “safî kâr” terimi uygulamada ve öğretide açıklıktan yoksun bir kavram olarak nitelendirilerek eleştirilmiştir. “Safî” sözcüğü açık olmakla birlikte “kâr” kavramının bir sıfatla tanımlanması gerektiği haklı olarak ileri sürülmektedir. Hangi kâr? Dönem kârı mı yoksa bilânçoda geçen yıldan aktarılan kârı da içerebilecek olan bilânçodaki kâr mı? “Dönem kârı” bu tartışmaları ortadan kaldıracak açıklıktadır. “Net” kelimesi ise Tasarının başka maddelerinde kullanılan ve uluslararası literatürde geçerli olan terim ile de uyumu sağlamaktadır.

İkinci fıkroda, olaganüstü, yani genel kurulun kendi takdiri ile ayırdığı yedek akçeler dahil, şirketin isteğiyle ayrılan tüm yedek akçeler uygulamamızda “dağıtılmak amacıyla” ayırıldıkları belirtilmeden “amaçsız olarak” yedek akçe hesabına alınmaktadır.

Başka bir deyişle, şirketin iradesi gereği yedek akçe hesabına alınan kârlarda “dağıtılma amacı” hiçbir zaman belirtilmemektedir. Böyle bir uygulama yoktur. Bu sebeple yorum güçlüklerine ve bazı yanlış anlamalara yol açmamak için Tasarıda “serbest yedek akçelerden” ibaresi tercih edilmiştir. Kâr payı, vergisi verilmek şartıyla, yeniden değerlendirilme,

enflasyon düzeltmesi gibi fonlardan da dağıtılabilir. Ancak, bunlar Tasarıda düzenlenmemiş, dağıtım kuralları ilgili mevzuatta öngörülmüştür. Bu sebeple anılan fonları ayrıca zikretmek gereği duyulmamıştır.

Tasarıdaki “net dönem kârı” ibaresiyle her şeyden önce bilanço zararı düşüldükten sonra kalan kâr kastedilmiştir. Anonim şirkette, bilançoda geçmiş yıl zararı/zararları varken, yıllık kâr dağıtılamaz. Bu yasak sermayenin korunması ilkesi gereğidir ve anonim şirketlere ilişkin evrensel bir kuraldır. “Net kâr”ın vergi öncesi veya vergi sonrası kârı ifade etmesi ise bir şirketler hukuku sorunu değildir.

Üçüncü fıkra: Kâr payı avansını halka açık anonim şirketlere özgüllemenin haklı bir sebebi yoktur. Bu sebeple avans Tasarıda genelleştirilmiş, uygulama kurallarının kapalı şirketlerde Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğ ile düzenlenmesi uygun görülmüştür.

II - Hazırlık dönemi faizi

MADDE 510- (1) İşletmenin tam bir şekilde faaliyete başlamasına kadar geçecek hazırlık dönemi için pay sahiplerine, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak koşuluyla, özellikli varlık niteliğindeki yatırımların maliyetine yüklenmek üzere, belirli bir faiz ödenmesi esas sözleşmede öngörülebilir ve bu dönemle sınırlı olmak üzere, faiz ödemelerinin en geç ne zamana kadar süreceği belirtilir.

(2) İşletme yeni paylar çıkarılarak genişletilecek olursa, sermayenin artırılmasına dair olan kararda, yeni pay sahiplerine, özellikli varlık niteliğindeki yatırımların maliyetine yüklenmek üzere, belirli bir süreyle en geç yeni yatırımın işletmeye alındığı güne kadar faiz ödenmesi kabul olunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hazırlık devresi faizi:

Madde 471 – İşletmenin tam bir şekilde faaliyete başlamasına kadar geçecek olan hazırlık devresi için pay sahiplerine, tesisat hesabına geçirilmek üzere muayyen bir faiz ödenmesi esas mukavelede şart kılınabilir. Esas mukavele bu devre ile mahdut olmak üzere faiz ödemelerinin en geç ne zamana kadar devam edeceğini de tayin eder.

İşletme yeni hisse senetlerinin çıkarılması suretiyle genişletilecek olursa esas sermayenin artırılmasına dair olan kararda yeni pay sahiplerine, tesisat hesabına geçirilmek üzere muayyen bir müddetle ve en geç yeni tesisatın işletmeye başlandığı güne kadar faiz ödenmesi kabul olunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 510- Birinci fıkrâ: Madde 6762 sayılı Kanunun 471 inci maddesinden esinlenerek birçok değişlikle yeniden düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrâsı 6762 sayılı Kanunun 471 inci maddesinden alınmıştır. Mevcut birinci fıkrâda yer alan “tesizat hesabı” ibaresi yerine uluslararası ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun isteğine uyularak “özellikli varlık niteliğindeki yatırımların maliyetine yüklenmek üzere” ibaresi tercih edilmiştir. Ayrıca bu hesaba faiz ödenebilmesi için bunun Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olması gerektiği şartı hükümde açıkça öngörülmüştür.

İkinci fıkrâ: Aynı terim değişikliği ikinci fıkrâda da yapılmıştır.

III - Kazanç payları

MADDE 511- (1) Yönetim kurulu üyelerine kazanç payları, sadece net kârdan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Kazanç payları:

Madde 472 – İdare meclisi azalarının kazanç payları, sadece safi kardan ve ancak kanuni yedek akçe için muayyen para ayrıldıktan ve pay sahiplerine yüzde dört nispetinde veya esas mukavele ile muayyen daha yüksek bir nispette bir kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir.

GEREKÇE

Madde 511- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 474 üncü maddesinden esinlenerek, ancak bir değişiklik yapılarak alınmıştır. 6762 sayılı kanunun 472. maddesinde paysahiplerine ayrılması gereken kâr payı oranı yüzde dördtür. Bunun Tasarı'nın 519 uncu maddesinin ikinci fıkrâsının c) bendi ile uyumlu olabilmesi için oran yüzde beşe çıkarılmıştır. Bu uyumsuzluk mevcut kanunda 466 ve 472 nci maddelerde açıkça yer almakta ve öğretilmektedir.

C) Geri alma hakkı

I - Kötüniyet hâlinde

MADDE 512- (1) Haksız yere ve kötüniyetle kâr payı veya hazırlık dönemi faizi alan pay sahipleri, bunları geri vermekle yükümlüdür. Yönetim kurulu üyelerinin kazanç payları hakkında da aynı hüküm uygulanır.

(2) Geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) İstirdat hakkı:

I - Kötü niyet halinde:

Madde 473 – Haksız yere ve kötü niyetle kar payı ve hazırlık devresi faizi alan pay sahipleri, bunları gerivermekle mükelleftirler. İdare meclisi azalarının kazanç payları hakkında da aynı hüküm tatbik olunur.

Geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren beş yıl sonra müruruza mana uğrar.

GEREKÇE

Madde 512- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 473 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

II - Şirketin iflası hâlinde

MADDE 513- (1) Şirketin iflası hâlinde, yönetim kurulu üyeleri şirket alacaklılarına karşı, iflasın açılmasından önceki son üç yıl içinde kazanç payı veya başka bir ad altında hizmetlerine karşılık olarak aldıkları ve fakat uygun ücreti aşan ve bilanço uygun bir ücret miktarına göre tedbirli bir tarzda düzenlenmiş olsaydı ödenmemesi gereken paraları geri vermekle yükümlüdürler.

(2) Sebepsiz zenginleşmeye ilişkin hükümler gereğince alınması mümkün olmayan paraların geri verilmesi yükümlülüğü yoktur.

(3) Mahkeme, hâlin bütün gereklerini göz önünde bulundurarak takdir hakkını kullanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Şirketin iflası halinde:

Madde 474 – Şirketin iflası halinde idare meclisi azaları şirket alacaklılarına karşı, iflasın açılmasından önceki son üç yıl içinde kazanç payı veya başka bir nam altında hizmetlerine karşılık olarak aldıkları ve fakat münasip ücreti aşan ve bilanço münasip bir ücret miktarına göre tedbirli bir tarzda tanzim edilmiş olduğu takdirde, ödenmemeleri gereken paraları geri vermekle mükelleftirler.

Sebepsiz iktisap hakkındaki hükümler gereğince istirdadı mümkün olmayan paraların geri verilmesi mükellefiyeti yoktur.

Mahkeme, halin bütün icaplarını gözününde bulundurarak takdir hakkını kullanır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 513- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 474 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Şirketin Finansal Tabloları, Yedek Akçeler

A) Anonim şirketlerin finansal tabloları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu

I - Hazırlama yükümü

MADDE 514- (1) Yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörölmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

GEREKÇE

Madde 514- Madde, anonim şirket yönetim kurulunun yıl sonu finansal tablolarını, eklerini belirli süre içinde genel kurula sunma görevini hükme bağlamaktadır. Görev yönetim kurulunun tüm üyelerine yönelik bir kurul görevidir. Yönetim hakkının devri bu görevin de devri sonucunu doğuramaz. Hüküm aynı zamanda yılsonu finansal tablolarının; bilanço ile gelir, nakit akım ve öz sermaye tabloları ile ekleri olduğunu açıklığa kavuşturmuştur.

II - Dürüst resim ilkesi

MADDE 515- (1) Anonim şirketlerin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 515- Madde, dört emredici ilkeyi içerir: (a) Yıl sonu finansal tabloları Türkiye Muhasebe Standartlarına (m. 88, geçici m. 1) göre çıkarılır. (b) Finansal tablolardan şirketin malvarlığı, borçları, yükümlülükleri, öz kaynakları ve faaliyet sonuçları anlaşılmalıdır. (c) Finansal tablolar tam, anlaşılabilir, geçmiş yıllarla karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun, şeffaf, güvenilir olmalıdır. (d) Şirketin durumunun resmini vermelidir; bu resim gerçeği dürüst ve aslına uygun olarak yansıtmalıdır. Anglo-Sakson hukukunun ünlü üst hukuk kuralı “true and fair view” ilkesi bu suretle “dürüst resim” ilkesi olarak ifade edilmiştir. Dürüst resim ilkesi kanunî terimdir. Dürüst resim ilkesinin içeriği ve alt ilkeleri IFRS’yi aynen yansıtan Türkiye Muhasebe Standartları, öğreti ve mahkeme kararlarına doldurulur. Dürüst resim ilkesi bir üst hukuk kuralıdır. Yani bu ilkeye uymayan, bu ilkeyi yeteri kadar temsil etmeyen standart ve hükümleri bertaraf eder ve tabloyu çıkarandan ilkeye uygun hareketin yerine getirilmesini ister (Türk Medenî Kanunu 1 inci maddesi).

III - Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu

MADDE 516- (1) Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile her yönüyle finansal durumunu, doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtır. Bu raporda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilir. Raporda ayrıca, şirketin gelişmesine ve karşılaşması muhtemel risklere de açıkça işaret olunur. Bu konulara ilişkin yönetim kurulunun değerlendirmesi de raporda yer alır.

(2) Yönetim kurulunun faaliyet raporu ayrıca aşağıdaki hususları da içermelidir:

a) Faaliyet yılının sona ermesinden sonra şirkette meydana gelen ve özel önem taşıyan olaylar.

b) Şirketin araştırma ve geliştirme çalışmaları.

c) Yönetim Kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilere ödenen ücret, prim, ikramiye gibi mali menfaatler, ödenekler, yolculuk, konaklama ve temsil giderleri, aynı ve nakdî imkânlar, sigortalar ve benzeri teminatlar.

(3) Hem anonim şirketler hem de şirketler topluluğu bakımından, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun zorunlu asgari içeriği, ayrıntılı olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir yönetmelikle düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 516 ncı maddesine aşağıdaki üçüncü fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) Hem anonim şirketler hem de şirketler topluluğu bakımından, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun zorunlu asgarî içeriği, ayrıntılı olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir yönetmelikle düzenlenir.”

Önerge gerekçesi

Bu konuda düzenleme yapma yetkisi ilgili bakanlık olan Sanayi ve Ticaret Bakanlığına verilmiştir. Avrupa Birliğinin yönetim kurulunun yıllık raporunun içeriğine ilişkin düzenlemeleri çok ayrıntılı olduğundan ve bunlar oldukça sık değiştirildiklerinden Kanuna temel ilkelerin konulması ve ayrıntılı düzenlemenin idari tasarrufa bırakılması uygun görülmüştür. Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Avrupa Birliğinin düzenlemelerini dikkate alması gereklidir. Hükümde tebliğin ayrıntılı olmasına bilinçli şekilde vurgu yapılmıştır. Çünkü faaliyet raporu çok yönlü şeffaflığı sağlayan en önemli araçlardan biridir ve finansal tablolarla ilgili kısımları denetime tabidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 516- Madde, münferit şirketler için yönetim kurulu tarafından hazırlanacak yıllık faaliyet raporunun içeriğini belirtmektedir. Yıllık raporun içeriğine ilişkin asgarîyi gösteren konular listesi verilmemiş, fakat ana konu belirtilmiş, bu ana konunun açıklanmasında uyulması gerekli ilkeler gösterilmiştir. (a) Ana konu “şirketin işlerinin akışı ve her yönü ile durumu”dur. “Her yönü” ibaresi inter alia, malvarlığı durumunu, finansal durumu, faaliyet sonuçlarını, alacak/borç ilişkisini, öz kaynağın yeterli olup olmadığını içerir. Bu konuya ilişkin, 515 inci madde anlamında durum resmi verilmelidir. Hüküm ilkeler yanında adını vermeden dürüst resim ilkesinin yıllık raporda da geçerli olduğunu açıkça ifade etmektedir.

Halka açık anonim şirketlerde SPK'nın; diğerlerinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 210 uncu maddeye dayanarak yıllık raporun içeriğini bir tebliğle belirleyebileceği şüphesizdir.

**B) Şirketler topluluğunun finansal tabloları ve yıllık faaliyet raporu
I - Uygulanacak muhasebe standartları**

MADDE 517- (1) Konsolide finansal tabloları hazırlamakla yükümlü işletmeler ile konsolidasyon kapsamına giren işletmelerin belirlenmesinde ve ilgili diğer konularda Türkiye Muhasebe Standartları geçerlidir.

(2) Konsolide finansal tablolar 515 inci maddede öngörülen esas ve ilkelere göre çıkarılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 517- Birinci fıkra: Birinci fıkra, konsolidasyon çevresinin de Türkiye Muhasebe Standartları tarafından belirlenmesini öngörmektedir. Konsolidasyona tâbi işletmelerin belirlenmesi yanında “ilgili diğer” konular ibaresiyle genel inter alia, konsolidasyon muafiyetleri, işletmenin ölçeğine tâbi muafiyetler, bilgi ve yükümlülükleri ve tam konsolidasyon, sermaye konsolidasyonu başta olmak üzere konsolidasyon türleri kastedilmiştir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra 515 inci maddesine paralel olarak yılsonu finansal tablolarına uygulanacak standartları göstermektedir.

II – Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu

MADDE 518- (1) Topluluğa ilişkin yıllık faaliyet raporu ana şirketin yönetim kurulu tarafından 516 ncı maddeye göre düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

GEREKÇE

Madde 518- Tasarının 518 inci maddesi yıllık faaliyet raporunun esaslarını, 516 ncı maddeye paralel bir şekilde düzenlemiştir. Bu madde yönünden açıklığa kavuşturulması gereken önemli nokta, yıllık faaliyet raporunun hangi şirketin yönetim kurulu tarafından

hazırlanacağıdır. Topluluk söz konusu olduğu için yükümlülük ana şirkete ve topluluğun en tepesindeki ana şirkete aittir. Bu ana şirket “çatı şirket” diye de adlandırılabilir. Ara şirketlerin böyle genel bir rapor hazırlayabilme olanağı yoktur. Ana şirketin yurt dışında olması bu sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Tepedeki şirketin bir şirket olmaması da sonucu etkilemez. Bu hüküm 517 nci madde ile 199 uncu madde için de ışık tutucu niteliktedir.

C) Yedek akçeler

I - Kanuni yedek akçe

1. Genel kanuni yedek akçe

MADDE 519- (1) Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır.

(2) Birinci fıkradaki sınıra ulaşıldıktan sonra da;

a) Yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı,

b) Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı,

c) Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu, genel kanuni yedek akçeye eklenir.

(3) Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir.

(4) İkinci fıkranın (c) bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olan holding şirketler hakkında uygulanmaz.

(5) Özel kanunlara tabi olan anonim şirketlerin yedek akçelerine ilişkin hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Yedek akçeler:

I - Kanuni yedek akçe:

Madde 466 – Her yıl safi karın yirmide birinin ödenmiş esas sermayenin beşte birini buluncaya kadar umumi yedek akçe olarak ayrılması mecburidir.

Kanuni haddini bulduktan sonra dahi bu akçeye aşağıdaki paralar eklenir:

1. Hisse senetlerinin çıkarılmasında, çıkarma masrafları indirildikten sonra, itibari kıymetten fazla olarak elde edilen hasılatın ifalara veya yardım ve hayır işlerine sarf edilmeyen kısmı;

2. İptal edilen hisse senetlerinin bedellerine mahsuben yapılan ödemelerin, bunların yerine çıkarılan senetlerden elde edilen hasılat noksanı kapatıldıktan sonra, artan kısmı;

3. Safi kardan, birinci fıkrada yazılı yedek akçeden başka pay sahipleri için % 5 kar payı ayrıldıktan sonra, pay sahipleriyle kara iştirak eden diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılmış olan kısmın onda biri;

Umumi yedek akçe esas sermayenin yarısını geçmedikçe, munhasıran zararların kapatılmasına yahut işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi idameye, işsizliğin önüne geçmeye veya neticelerini hafifletmeye elverişli tedbirler alınması için sarf olunabilir.

İkinci fıkranın 3 numaralı bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, gayesi esas itibarıyla başka işletmelere iştiraktan ibaret olan " Holding " şirketleri hakkında cari değildir.

Hususi kanunlara tabi olan anonim şirketlerin yedek akçeleri hakkındaki hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 519- Madde, 6762 sayılı Kanunun 466 ncı maddesinden alınmıştır. Ancak, anılan 466 ncı maddenin ifadesi, uygulamada yorum güçlükleri doğurduğundan gerek kelimelerin seçiminde, gerek söz diziminde önemli değişiklikler yapılmış, ancak içeriğe temel olan düşünce ve hükümler değiştirilmemiştir.

2. Şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılan yedek akçe ve yeniden değerlendirme fonları

MADDE 520- (1) Şirket, iktisap ettiği kendi payları için iktisap değerlerini karşılayan tutarda yedek akçe ayırır. Bu yedek akçeler, anılan paylar devredildikleri veya yok edildikleri takdirde iktisap değerlerini karşılayan tutarda çözülebilirler.

(2) Yeniden değerlendirme fonu ile ilgili mevzuat uyarınca pasifte yer alan diğer fonlar, sermayeye dönüştürüldükleri ve yeniden değerlendirilen aktifler amorti edildikleri veya devredildikleri takdirde çözülebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 520 nci maddesinin ikinci fıkrasında “pasife konulmuş” ibaresi daha anlaşılır bir ifadeyle yazılarak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 520- Tasarının 520 nci maddesi yenidir. Bu maddenin kaynağı, İsv. BK'nın 671a ve 671b maddeleridir. Şirketin iktisap ettiği kendi payları için yedek akçe iktisap tarihinde kurulur. Ayrılacak yedek akçede iktisap değeri esas alınır.

İkinci fıkrada öngörülen fonlar hukukumuzda özel olarak düzenlenmiştir. Bu fonlar dağıtılamazlar.

II - Şirketin isteği ile ayırdığı yedek akçe**1. Genel olarak**

MADDE 521- (1) Yedek akçeye yıllık kârın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği hakkında esas sözleşmeye hüküm konabilir. Esas sözleşme ile başka yedek akçe ayrılması da öngörülebilir ve bunların özgülleme amacıyla harcanma yolları ve şartları belirlenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**II - İhtiyari yedek akçe:****1. Umumi olarak:**

Madde 467 – Yedek akçeye safi karın yirmide birinden fazla bir meblağın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş olan esas sermayenin beşte birini aşabileceği hakkında esas mukaveleye hüküm konabilir.

Esas mukavele ile başkaca akçe ayrılması derpiş ve bunların tahsis ve sarf suretleri tesbit olunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 521 inci maddesinin başlığında “ayrılan” yerine yapılan işlemi daha iyi tanımlayan “ayırdığı” ibaresi kullanılmış, madde metninde Tasarı ile ifade bütünlüğünü sağlamak üzere oranlar, yüzde ile ifade edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 521- Madde, 6762 sayılı Kanununun 467 nci maddesinden alınmıştır. 6762 sayılı Kanunda “ihtiyarî yedek akçe” olan kenar başlık “Şirketin isteği ile ayrılan yedek akçe” olarak değiştirilmiştir.

2. Çalışanlar ve işçiler lehine yardım akçesi

MADDE 522- (1) Esas sözleşmede şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere yedek akçe ayrılabilir.

(2) Yardım amacına özgülenen yedek akçelerin ve diğer malların şirketten ayrılması suretiyle bir vakıf veya kooperatif kurulması zorunludur. Vakıf senedinde, vakıf malvarlığının şirkete karşı bir alacaktan ibaret olacağı da öngörülebilir.

(3) Şirketin bu amaca özgülediği yedek akçeden başka, yöneticilerden, çalışanlardan ve işçilerden aidat alınmışsa, iş ilişkisinin sonunda, vakıf senedine göre yapılan ayırmadan yararlanamadıkları takdirde çalışanlara ve işçilere hiç değilse ödedikleri tutarlar ödeme tarihinden itibaren kanuni faiziyle birlikte geri verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Müstahdem ve işçiler lehine yardım akçesi:

Madde 468 – Esas mukavelede şirketin müstahdem ve işçileri için yardım sandıkları vesair yardım teşkilatı kurulması ve idamesi maksadiyle akçe ayrılması derpiş olunabilir.

Yardım maksadına tahsis olunan para ve diğer mallar, şirket mallarından ayrılarak bunlarla Medeni Kanun hükümleri dairesinde bir tesis meydana getirilir.

Tesis senedinde, tesis mallarının şirkete karşı bir alacaktan ibaret olacağı tasrih olunabilir.

Şirketten alınandan başka müstahdem veya işçilerden de aidat alınmışsa, hizmet münasebetinin sonunda tesis şartlarına göre bu akçeden faydalanmadıkları takdirde müstahdem ve işçilere hiç değilse ödedikleri meblağlar ödeme tarihlerinden itibaren % 5 faiziyle birlikte geri verilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 522- Madde, 6762 sayılı Kanununun 468 inci maddesinden alınmıştır.

III - Kâr payı ile yedek akçeler arasında ilgi

MADDE 523- (1) Kanuni ve esas sözleşmede öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça pay sahiplerine dağıtılacak kâr payı belirlenemez.

(2) Genel kurul;

a) Aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse,

b) Bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımını yönünden haklı görülüyorsa,

Kanunda ve esas sözleşmede öngörülenlerden başka yedek akçe ayrılmasına da karar verebilir.

(3) Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile, genel kurul, şirketin işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere, bilanço kârından yedek akçe ayırabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Kar payı ile yedek akçeler arasındaki münasebet:

Madde 469 – Kanuni ve ihtiyari yedek akçelerle kanun ve esas mukavele hükümünce ayrılması gerekli diğer paralar safi kardan ayrılmadıkça kar payı dağıtılamaz.

Şirketin devamlı inkişafı veya mümkün mertebe istikrarlı kar paylarının dağıtılmasını temin bakımından münasip ve faydalı olduğu takdirde umumi heyet kar payının tesbiti sırasında kanun ve esas mukavelede zikredilenlerden başka yedek akçeler ayrılmasına ve yedek akçelerin kanun ve esas mukavele ile muayyen hadinin artırılmasına karar verebilir.

Esas mukavelede hüküm olmasa bile umumi heyet, şirket müstahdem ve işçileri için yardım sandıkları vesair yardım teşkilatı kurulması ve idamesi maksadıyla veya diğer yardım maksatlarına hadim olmak üzere, safi kardan aidat tefrik edebilir; bu aidat esas mukavele ile muayyen yardım akçeleri hakkındaki hükümlere tabidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 523 üncü maddesinin ikinci fıkrasında redaksiyon yapılmış; üçüncü fıkrasında ise, bilanço kârından yedek akçe ayrılabilir amaçlar arasında “hayır amacı” da eklenmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 523- Madde, 6762 sayılı Kanunun 469 uncu maddesinden alınmıştır.

D) Çeşitli hükümler

I - İlan

MADDE 524- (1) Anonim şirketin ve topluluğun finansal tablolarını düzenlemekle yükümlü ana şirketin yönetim kurulu, bilanço gününden itibaren altı ay içinde; finansal tabloları, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararını, denetçinin 403 üncü madde uyarınca verdiği görüşü ve genel kurulun buna ilişkin kararını, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan ettirir ve şirketin internet sitesine koyar. Bu belgelerin Sanayi ve Ticaret Bakanlığına verilmesine ilişkin hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 524 üncü maddesinde redaksiyon yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, Komisyonumuzca denetçinin 403 üncü madde uyarınca verdiği görüşü ve genel kurulun buna ilişkin kararının, Türkiye genelinde yayın yapan günlük tirajı en az ellibin olan bir gazetede yayınlanmasının getireceği yüksek maliyet göz önünde bulundurularak “ile, Türkiye genelinde yayın yapan günlük tirajı en az elli bir olan bir gazetede” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

GEREKÇE

Madde 524- Hüküm geneldir, yani tüm anonim şirketler için öngörülmüştür. Bu yönü ile hüküm yenidir. SerPK'nın 22 nci maddesinin (e) bendinden farklı bir kapsamı haiz olan 524 üncü madde ana hüküm niteliğindedir. Maddenin bir diğer özelliği de, ilân yükümlüsünü göstermesi ve denetçinin notunun da yayınlanmasını öngörmesidir.

II - Yabancı şirketlerin Türkiye şubeleri

MADDE 525- (1) Merkezleri Türkiye dışında bulunan şirketlerin Türkiye şubelerinin müdürleri, şubeye özgü finansal tablolarının ayrıntılı şekliyle, şubesi oldukları şirketin ve varsa bu şirketin dâhil bulunduğu topluluğun, yılsonu tablolarının özetlerini ve yıllık raporlarını merkezin tabi olduğu hukuka göre gerekli olan onaylanmalarından itibaren altı ay içinde 524 üncü madde hükmü uyarınca Türkiye’de yayımlarlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

GEREKÇE

Madde 525- Hüküm hukukumuzda yenidir. Amaç Türkiye’de şubesi bulunan şirketlerin finansal açıdan tanıtılmasını ve kamunun aydınlanmasını sağlamaktır.

III - Özet finansal tabloları

MADDE 526- (1) Küçük ölçekteki şirketler ile merkezleri yurt dışında bulunan şirketlerin Türkiye’deki şubelerinin yayımlayacakları özet finansal tablolarının içeriği Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

GEREKÇE

Madde 526- Küçük ölçekteki şirketlere ilişkin ilâni öngören bu hüküm yenidir.

IV - Sır saklama yükümü

MADDE 527- (1) 404 üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, görevi dolayısıyla incelemesine sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin, elde ettikleri veya verilen bilgilerden öğrendikleri iş ve işletme sırlarını açıklamaları yasaktır. Aksi hâlde şirketin maddi ve manevi zararını tazmin ederler.

(2) Ceza mevzuatının, suç ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 527 nci maddesinde Komisyonumuzca eklenen ikinci fıkrayla, ceza mevzuatına uyum sağlanması, genel hükümlerin uygulanabilirliğine zemin hazırlanması amacıyla, suç ihbarına yönelik hükümler saklı tutulmuştur.

GEREKÇE

Madde 527- Madde, esas itibarıyla anonim şirketlere ilişkin 404 üncü maddeyi saklı tutmakta, ancak denetçiler dışında şirket defter ve belgelerini inceleyenlerin de sır saklama yükümü altında bulunduğunu belirtmektedir. Bu hükmün ihlâli 562 nci maddede ceza yaptırımına da bağlanmıştır. Çünkü şirketin sırlarının açıklanması şirkete büyük zararlar verebilir. Ceza yaptırımı olası ihlallerde caydırıcı bir rol oynayabilir. Hükmün ihlâli hâlinde şirketin maddî ve manevî tazminat isteyebileceği Tasarıda açıkça öngörülmüştür. Hukukî sorumluluğa ilişkin böyle açık bir hüküm kaleme alınmasaydı Tasarının 553 ve devamı maddelerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışması ortaya çıkardı. Çünkü şirkette yönetici, tasfiye memuru, kurucu gibi bir sorumluluğu bulunmayan, avukat, aracı kurum uzmanı, noter, bilirkişi gibi uzman kişilerin sır saklama yükümünü ihlâl etmeleri hâlinde 553 üncü ve devamı maddeler hükümlerinin kıyas yoluyla da uygulanması mümkün hatta doğru bulunmayabilirdi. Genel hükümlere yani Borçlar Kanununa gidip de, tazminat davası açılması hâlinde de somut olaya manevî tazminatın uygun düşmeyebileceği ileri sürülürdü. Tasarı bütün bu tartışmaları ortadan kaldırmıştır. Ceza hükmü anonim şirketler için öngörüldüğünden limited şirketlere uygulanamaz.

E) Özel hükümler

MADDE 528- (1) Bankalar ile diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama ve faktöring gibi finansal şirketlerin, sigorta ve reasürans şirketlerinin, Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki tüm kurumların ve kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin özel hükümler saklıdır.

(2) Özel kanunlarda ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca onaylanmış bulunan finansal tablolara ilişkin idari düzenlemelerde öngörülmemiş bulunan hususlarda bu Kanun hükümleri ile bu Kanunda gönderme yapılan Türkiye Muhasebe Standartları uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 528 inci maddesinin birinci fıkrasında “yılsonu tabloları” ibaresi “finansal tabloları” şeklinde değiştirilmiş; ayrıca, madde redaksiyon yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 528- Bu hüküm, bankaların, diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama, factoring gibi şirketlerin tablolarına ilişkin özel hükümleri saklı tutmaktadır.

ONUNCU BÖLÜM Sona Erme ve Tasfiye

A) Sona erme

I - Sona erme sebepleri

1. Genel olarak

MADDE 529- (1) Anonim şirket;

a) Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle,

b) İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle,

c) Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle,

d) 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olarak alınan genel kurul kararıyla,

e) İflasına karar verilmesiyle,

f) Kanunlarda öngörülen diğer hâllerde,
sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) İnfisah:

I - Sebepleri:

1. Umumi olarak:

Madde 434 – Anonim şirketler şu sebeplerden biri ile müfeseh olur:

1. Akdohdukları müddetin sona ermesi;

2. Şirket maksadının husulü veya husulünün imkansızlığı;

3. Şirket sermayesinin 324 üncü madde gereğince üçte ikisinin ziyatı;
  4. Pay sahiplerinin beş kişiden aşağıya düşmesi;
  5. Şirket alacaklılarının 436 ncı maddeye göre talepte bulunması;
  6. Esas mukavelede bir fesih sebebi tayin edilmiş ise onun tahakkuku;
  7. Şirketin diğer bir şirketle birleşmesi;
  8. Şirketin iflasına karar verilmiş olması;
  9. (**Değişik: 16/6/1989 - 3585/5 md.**) 388 inci maddenin ikinci ve dördüncü fıkralarına uygun olarak umumi heyetçe feshe karar verilmiş olması.
- 274 üncü madde ile 299 uncu maddenin son iki fıkrası hükümleri mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 529 uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, 421 inci maddenin dördüncü fıkrasına yapılan atıf yetersiz görülerek buna üçüncü fıkra da eklenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 529- Madde, 6762 sayılı Kanunun 434 üncü maddesine nazaran birçok değişikliği ve ek hükmü içermektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

Birinci fıkranın (a) bendi: 1) Süresi sona eren anonim şirketlerin, işlere fiilen devam etmeleri halinde süresiz hale geleceklarine ilişkin bir kural getirilerek, 6762 sayılı Kanun dönemindeki tartışmalar sona erdirilmiştir. Gerçekten, öğretiyile Yargıtay kararlarında en çok tartışılan konulardan biri de süresi sona eren anonim şirketlerin, işlere fiilen devam etmeleri halinde, adı şirketlerde olduğu gibi, süresiz hale gelip gelmeyecekleriydi. Yüksek mahkeme, uzun süre bu soruya olumsuz cevap vermiş ve süresi sona eren bir anonim şirketin işlere fiilen devam etmesi ile süresiz hale gelmeyeceğini; aksine şirketin tasfiye haline gireceğini ve ehliyetinin tasfiye gayesi ile sınırlanacağını hükme bağlamıştı. Ancak 1987 tarihli bir Hukuk Genel Kurulu Kararı ile bu içtihadattan dönülmüş ve işlere fiilen devam eden şirketlerin süresiz hale gelecekları kabul edilmişti.

2) Öte yandan, yeni hüküm ile getirilen düzenleme, bir noktada Hukuk Genel Kurulu kararıyla kabul edilen çözümden farklıdır. Gerçekten, Hukuk Genel Kurulu kararında, şirketin süresiz hale gelmesinden sonra esas sözleşme değişikliği yapılarak, sözleşmenin fiili duruma uyarlanması gereği belirtiliyordu. Ancak, bazen şirketteki azlık, sahip oldukları hakları kötüye kullanarak, sözleşme değişikliğine olumlu yaklaşımlarının karşılığında belirli haklar veya para gibi haksız kazançlar talep edebiliyor, bunu bir şantaj aracı olarak kullanabiliyor ve Hukuk Genel Kurulunun kararında öngörülen esas sözleşme değişikliği yapılamıyordu. 529 uncu maddede işlere devam ile şirket esas sözleşmesindeki süre maddesinin kendiliğinden değiştiği kabul olunarak, esas sözleşme değişikliğine gerek görülmemiştir.

3) Hakim öğretide uzun süreden beri savunulagelen ve şimdi kanuna alınan bu yorum; sözleşme ve özel teşebbüs kurma hürriyetleri ile devletin özel teşebbüslerin güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlama görevini getiren 1982 Anayasasının 48 inci maddesi hükmüne, borçlar hukukunun sözleşmeleri olabildiğince ayakta tutmaya çalışma ve ticaret hukukunun işletmelerin süreklilik ve bütünlüklerini koruma ilkeleriyle uyum içerisindedir.

4) Bu yeni düzenleme ile 6762 sayılı Kanun döneminde ancak yargı içtihadı ile benimsenebilen ve genel kabul görmüş olan çözüm, şartları biraz daha iyileştirilerek, kanunî dayanağa kavuşturulmuştur.

Birinci fıkranın (b) bendi: (b) bendi ile şirketin işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesinin sona erme sebebi oluşturacağı kabul edilerek, şirket “maksadı”nın elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsız hale gelmesini öngören 6762 sayılı Kanunun 434 üncü maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi hükmünden ayrılmıştır. Getirilen yenilik, terim farklılığının ötesindedir. Bu değişiklik, “maksat”, “gaye” ve “konu” terimlerine öğreti ile yüksek mahkeme kararlarında yüklenen anlam dikkate alınarak yapılmıştır. Gerçekten öğretiyeye ve içtihatlarla göre, maksat ya da yeni terimiyle amaç, genel olarak elde edilmek istenilen gayeyi ifade eder; yani amaç şirketlerde kazanç elde etmek ve paylaşmaktır; konu ise bu gayeye varmak için icra edilecek faaliyetlerdir.

Bu açıdan değerlendirildiğinde bir anonim şirketin kazanç elde etme ve paylaşma amacına ulaşması veya ulaşmasının imkânsız hale gelmesi nesnel olarak belirlenemeyecek ve gerçekte gerçekleşmesi de mümkün olmayan bir olgudur. Esasen Kanun koyucunun bu bent ile arzuladığı husus da bu değildir. Kanun koyucu, genel amaca ulaşmak için icra edilen faaliyetlerin gerçekleşmiş olması veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesini bir sona erme sebebi olarak öngörmektedir.

Birinci fıkranın (c) bendi: Bu bent 6762 sayılı Kanunun 434 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin tekrarıdır.

Birinci fıkranın (d) bendi: Şirketin genel kurul kararıyla sona ermesine ilişkin 6762 sayılı Kanunun 434 üncü maddesinin birinci fıkrasının (9) numaralı bendi korunmuş, ancak nisap için 421 inci maddenin dördüncü fıkrasına gönderme yapılmıştır.

Birinci fıkranın (e) bendi: Bu bent, 6762 sayılı Kanunun 434 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinden alınmıştır.

Birinci fıkranın (f) bendi: Kanunlarda öngörülen diğer hallerde şirketin sona ereceğine ilişkin bu bent hükmü yenidir. “Kanunlar” ibaresiyle hem Türk Ticaret Kanunu hem de diğer kanunlar kastedilmektedir.

2. Özel hâller

a) Organların eksikliği

MADDE 530- (1) Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir.

(2) Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hususi haller:

a) Pay sahipleri sayısının düşmesi veya organların eksikliği;

Madde 435 – Şirketin tescilinden sonra hakiki pay sahiplerinin sayısı beşten aşağıya düşer veya şirketin kanunen lüzumlu organlarından biri mevcut olmaz yahut umumi heyet toplanamazsa, pay sahiplerinden veya şirket alacaklılarından birinin yahut Ticaret Vekaletinin talebi üzerine, mahkeme şirketin durumunu kanuna uygun hale ifrağ için münasip bir müddet tayin eder ve buna rağmen durum düzeltilmezse şirketin feshine karar verir.

Davanın açılmasını mütaakıp mahkeme, taraflardan birinin talebi üzerine lüzumlu tedbirleri alabilir.

GEREKÇE

Madde 530- Madde, 6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinden esinlenerek kaleme alınmıştır. Ancak önceki maddeye göre bazı değişiklikler içermektedir.

Birinci fıkrâ: 6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesi ile aynı Kanunun 434 üncü maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi hükmünde, sona erme sebebi olarak öngörölmüş bulunan “hakiki” pay sahiplerinin sayısının beşten aşağıya düşmesi hâli sona erme sebebi olmaktan çıkarılmıştır. Bunun sebebi, Tasarımın tek kişi ile bile anonim şirket kurulmasına izin verilmesidir.

“Kanunen gerekli olan organlar” teriminin anlamı öğretiyile mahkeme kararlarına bırakılmıştır. Bu hükmün anlamı, denetçinin organ olup olmadığı sorununun cevabı ile açıklık kazanacaktır. Ayrıca, Tasarımın 378 inci maddesinde düzenlenen komitenin de nitelendirilmesi gerekir.

Gerekli organın mevcut olmaması ile kastedilen bu organın gerçekten bulunmamasıdır. Yönetim kurulunun süresi sona ermiş olmasına rağmen, yeni bir yönetim kurulunun seçil(e)miş olması veya yönetim kurulu üyelerinin istifaları ile kurulun boşaldığı ve yerlerini doldurma imkânının bulunmadığı hâllerde yönetim organının mevcut olmadığı kabul edilmelidir.

Yönetim kurulunun mevcudiyetine rağmen, hiç veya gereği gibi toplanamaması somut olayın özelliklerine göre maddenin kapsamında kabul olunabilir.

Madde ile getirilen diğer bir yenilik, şirketin kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının devamlılık göstermesidir. Bu “uzun süreden beri” ibaresiyle ifade edilmiştir. Gerçekten 6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinde bu konuda bir ayrıntıya yer verilmemiştir ve bu durum, tartışmaya müsait bir ortam oluşturmuştur. Bu yeni unsur hükmün uygulanabilme şartıdır.

Devamlılıktan ne kadar bir sürenin anlaşılması gerektiği hususunda kötüye kullanmaların önüne geçmek ve somut olayın şartlarına göre serbest hareket edebilme imkânı tanımak için takdir yetkisi hakime bırakılmıştır. Gerçekten, süre konulması halinde kötüniyetli kişilerin hem sürenin varlığını hem de mahkeme sürecini hesaba katarak haksız uygulamalar içerisine girebilecekleri düşünülmüştür.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının fesih davası açma hakkı ile ilgili bir değişikliğe gidilmemiştir. Mehzada bulunmayan bu hüküm anonim şirketlere devletin müdahalesi

gibi görülebilir. Ancak bugüne kadar Bakanlığın bu yetkisini istisnaen ve büyük bir özenle kullandığı belirlenmiş, yetkinin korunmasında yarar görülmüştür.

Fesih talebi üzerine ticaret mahkemesinin hemen sona erme kararı vermeyip, uygun bir süre vererek durumun düzeltilmesi için imkân tanınmasına ilişkin düzenleme 6762 sayılı Kanundan aynen alınmıştır. Ancak burada bir yenilik olarak mahkemeye, bu hususta yönetim kurulunu dinleme görevi yüklenmiştir. Dolayısıyla, sona erme kararını verecek olan mahkeme, bu kararı vermeden önce, mutlaka yönetim kurulunu dinlemek zorundadır.

İkinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 435 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde yer alan “tarafardan birinin talebi üzerine” hükmü, madde metninden çıkarılmıştır. Bunun sebebi, alınacak tedbirler hususunda mahkemenin takdir hakkının genişletilmesini sağlayarak, tarafların talebine gerek kalmaksızın, hakimin gerekli görmesi halinde kayyım tayini gibi tedbirleri almasına imkân sağlamaktır.

b) Haklı sebeplerle fesih

MADDE 531- (1) Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 531 inci maddesinde, haklı sebeplerle fesih hakkı, halka açık anonim şirketlerde sermayenin yirmide birine sahip paysahiplerine tanınmış, ayrıca madde, satın alınacak payların fiyatlarının belirlenmesinde, mahkemenin karar tarihine en yakın tarihteki değerinin esas alınmasını öngören bir ekleme yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 531- Bu madde 6762 sayılı Kanunda öngörülmemiş bir kurumu hukukumuzda kazandırmaktadır. 6762 sayılı Kanunun haklı sebeplerle feshi düzenlememiş olması, yargı kararlarında ve öğretilerde hem tartışılmış hem de eleştirilmişti. Tartışma, boşluğun niteliğiyle ilgiliydi. Bazıları kaynak İsv. BK 736, b.4 hükmünün 6762 sayılı Kanuna alınmamış olmasının Kanunda olumlu bir boşluk yarattığı, bu boşluğun kıyas yoluyla veya Türk Medenî Kanununun 1 inci maddesinden yararlanılarak doldurulması gerektiği görüşünü savunmuştur. Hakim öğretisi ve Yargıtay boşluğun olumsuz olduğunu, bu nedenle Türk hukukunda böyle bir imkân bulunmadığını ileri sürmüşlerdi. Ancak, Türk hukukunda böyle

bir kurumun bulunmasının yararlı olacağı çoğunluk tarafından kabul edilmekteydi. 531 inci madde hakim görüş tarafından benimsenen bir azlık hakkını hukukumuzda getirmektedir.

Tasarının bu maddesinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

1) Bu hakkın kullanılabilmesi için esas sermayenin onda birine sahip olmak gerekli ve yeterlidir. Bu oranda paya bir pay sahibinin sahip olması şart değildir. Birden fazla pay sahibi de bir araya gelerek söz konusu hakkı kullanabilir. Esas sözleşme ile daha düşük bir oran öngörülebilir.

2) Feshin talep edileceği mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesidir.

3) Haklı sebep Tasarıda tanımlanmamış, haklı sebepler örnek olarak da gösterilmemiş, bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanması yargı kararlarıyla öğretiyi bırakılmıştır. İsviçre öğretisinde genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağrılmış olması, azlık hakları ile bireysel hakların devamlı ihlali, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin sürekli zarar etmesi, dağıtılan kâr payının düzenli azalması, haklı sebep sayılmıştır. Buna karşılık varsayımlar ve olumsuz beklentiler haklı sebep sayılmamıştır. İleri sürülen sebeplerin haklı olup olmadığına karar verecek olan mahkemedir. Mahkeme sebepleri haklı bulsa bile fesih kararı vermek zorunda değildir. Şirketin feshini haklı kılan sebeplerin varlığına rağmen, yaşatılmasının ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru olacağına kanaat getiren mahkeme; şirketi feshetmek yerine, fesih talebinde bulunan pay sahiplerinin paylarının gerçek değerinin ödenmesine ve kendilerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir. Davacıya paranın kimin tarafından ve nasıl ödeneceği, bu payları geçici olarak şirketin iktisap edip edemeyeceği yargı kararlarına ve öğretideki görüşlere göre belirlenecektir.

4) Maddenin son cümlesindeki “veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözümü karar bağlama” inisiyatifi tamamıyla mahkemeye aittir. İsviçre öğretisinde, mahkemenin kâr dağıtma zorunluğunu karara bağlayabileceği; uygun bir yeni pay sahibinin şirkete alınmasını uygun bulabileceği, hatta şirketi sağlığa kavuşturabilecek kısmî tasfiyeye de hükmedebileceği belirtilir.

II - Hükümleri

1. Tescil ve ilan

MADDE 532- (1) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hükümleri:

1. Tescil ve ilan:

Madde 438 – İnfisah iflastan başka bir sebepten ileri gelmişse idare meclisinde ticaret siciline tescil ve en çok birer hafta fasıla ile üç defa ilan ettirilir. İlane şirket alacaklılarının vesikalariyle beraber bir yıl içinde müracaat etmeleri lüzumu yazılır. Bu müddetin başlangıcı, üçüncü ilan tarihidir.

GEREKÇE

Madde 532- Madde, bazı değişikliklerle 6762 sayılı Kanunun 438 inci maddesi hükmünü devam ettirmektedir. Sona erme, kural olarak yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilân ettirilir. Bunun iki istisnası vardır. Bunlar şirketin iflâs nedeniyle ve mahkeme kararıyla sona ermesidir. 6762 sayılı Kanunda sadece iflâs hali istisna olarak düzenlenmiştir. İflâs istisnasına mahkeme kararının da eklenilmesinin sebebi, resen tescili sağlayarak bu işlemin sürüncemede kalmasına engel olmaktır. Madde, 6762 sayılı Kanunun aksine, sona ermenin tesciline ilişkin ilânın bir kez yapılmasını gerekli ve yeterli görmüştür. İlân Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılacaktır. Bunun dışında şirket esas sözleşmesinde başkaca ilân şekilleri öngörülmüş ise bu yollarla da ilân yapılmalıdır. Hükümdeki ilân, 541 inci maddede düzenlenen alacaklıları davete ilişkin ilândan farklıdır. Bu maddede öngörülen ilân şirketin sona erip, tasfiye haline girdiğini, organların yetkilerinin bununla bağlantılı olarak sınırlanmış bulunduğunu, şirketle işlem yapan/yapacak kişilerin buna göre hareket etmelerini sağlamaya yöneliktir. Oysa, 541 inci maddede yer alan ilân şirketle daha önce işlem yaparak alacaklı konuma gelmiş alacaklıları koruma amacı taşımaktadır. Bu sebeple 532 nci maddedeki ilân sadece şirketin sona erdiğine yönelik açıklamaları içermelidir. İlânda alacaklıları alacaklarını bildirmeye yöneltlen açıklamalar bulunmamalıdır.

2. Sonuçlar

MADDE 533- (1) Sona eren şirket tasfiye hâline girer; Kanundaki istisnalar saklıdır.

(2) Tasfiye hâlindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret ünvanını “tasfiye hâlinde” ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu hâlde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tasfiye hali:

Madde 439 – Şirketin diğer bir şirketle birleşmesi, bir limited şirket şekline çevrilmesi veya bir amme hükmi şahsı tarafından devralınması halleri haric olmak üzere, infisah eden şirket tasfiye haline girer.

Tasfiye haline giren şirket, pay sahipleriyle olan münasebetlerinde dahi, tasfiye sonuna kadar ve ehliyeti, 232 nci madde hükmü mahfuz olmak kaydıyla tasfiye gayesiyle mahdut olarak hükmi şahsiyetini muhafaza ve ticaret ünvanını (tasfiye halinde) ibaresini ilave suretiyle kullanmakta devam eder.

GEREKÇE

Madde 533- Madde, 6762 sayılı Kanununun 439 uncu maddesinden gerek dil gerek içerik yönünden farklılıklar içermektedir.

Birinci fıkrası: 6762 sayılı Kanununun 439 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü sona eren şirketin tasfiye haline gireceğini ifade ettikten başka, sona eren şirketin tasfiye haline girmeyeceği kanuni istisnaları da sayma yoluna gidiyor ve birleşme, limited şirkete dönüştürülme, bir kamu tüzel kişisi tarafından devralınma hallerini tahdidi olarak sayıyordu. Yeni metin, sona eren şirketin tasfiye haline gireceğini aynı şekilde ifade etmekle birlikte, tasfiyeye gerek bulunmayan halleri sınırlı sayı (numerus clausus) olarak sıralamamış. Kısaca “kanundaki istisnalar saklıdır” hükmüyle kanundaki tüm istisnaları kapsamına almıştır.

İkinci fıkrası: 6762 sayılı Kanununun 439 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükmü, doktrinde tartışmalara yol açmıştı. Tartışmalar esas itibarıyla bu hüküm ile sınırlanan ehliyetin hak ehliyeti mi yoksa fiil ehliyeti mi olduğu noktasında yoğunlaşmaktaydı. 6762 sayılı Kanun dönemindeki hakim öğretisi tasfiyede hak ehliyetinin sınırlandığı görüşünü savunulmuştur. Bununla birlikte, bu yazarlar arasında bile, maddede 6762 sayılı Kanununun 232 nci maddesine yapılan atfın anlamı üzerinde fikir birliği sağlanamamıştır. İkinci fıkrası, 6762 sayılı Kanun dönemindeki tartışmaları ortadan kaldırmaktadır. Hüküm uyarınca tasfiye haline girilmesiyle birlikte değişikliğe uğrayan ve sınırlanan şirketin ehliyeti değil, organların yetkileridir. Bu nedenle madde metni bunu ifade eder şekilde kaleme alınmış ve 6762 sayılı Kanununun 232 nci maddesi hükmüne yapılan atfı da gereksiz kalması nedeniyle kaldırılmıştır.

Tüzel kişiliğin tasfiye sonuna kadar devam etmesi ve unvana “tasfiye halinde” ibaresinin eklenmesi gereğine ilişkin 6762 sayılı Kanun hükmü, tasfiyenin gereği olduklarından aynen korunmuştur.

III - İflas hâlinde tasfiye

MADDE 534- (1) İflas hâlinde tasfiye, iflas idaresi tarafından İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır. Şirket organları temsil yetkilerini, ancak şirketin iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlar için korurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) İflas:

Madde 437 – İflas halinde tasfiye iflas idaresi tarafından İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır. Şirket organları temsil yetkilerini ancak şirketin iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlar için muhafaza ederler.

GEREKÇE

Madde 534- 6762 sayılı Kanununun 437 nci maddesi değişikliklerle korunmuştur. Maddenin “iflâs” olan kenar başlığı “iflâs halinde tasfiye” olarak değiştirilmiş ve hükmün dili kısmen sadeleştirilmiştir.

IV - Şirket organlarının durumu

MADDE 535- (1) Şirket tasfiye hâline girince, organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir.

(2) Tasfiye işlerinin gereklerinden olan hususlar hakkında karar vermek üzere genel kurul tasfiye memurları tarafından toplantıya çağrılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**III - Şirket organlarının durumu:**

Madde 440 – Şirket tasfiye haline girince organların vazife ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zaruri olan fakat ve mahiyetleri icabı tasfiye memurlarınca yapılamayan muamelelere inhisar eder.

Tasfiye işlerinin icaplarından olan hususlar hakkında karar vermek üzere umumi heyet tasfiye memurları tarafından, toplantıya davet edilir.

GEREKÇE

Madde 535- Madde, 6762 sayılı Kanunun 440 ıncı maddesinin tekrarıdır. Değişiklik yapılmamıştır.

B) Tasfiye**I - Tasfiye memurları****1. Atama**

MADDE 536- (1) Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır. Tasfiye memurları pay sahiplerinden veya üçüncü kişilerden olabilir. Tasfiye ile görevlendirilenler esas sözleşmede veya atama kararında aksi öngörülmemişse olağan ücrete hak kazanırlar.

(2) Yönetim kurulu, tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Tasfiye işlerinin yönetim kurulunca yapılması hâlinde de bu hüküm uygulanır.

(3) Şirketin feshine mahkemenin karar verdiği hâllerde tasfiye memuru mahkemece atanır.

(4) Temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatan-dışı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Tasfiye:

I - Tasfiye memurları:

1. Tayin:

Madde 441 – *Esas mukavele veya umumi heyet kararıyla ayrıca tasfiye memuru tayin edilmedikçe tasfiye işleri, idare meclisi tarafından yapılır. Tasfiye ile vazifelendirilen kimseler esas mukavele veya tayin kararında aksi derpiş edilmiş olmadıkça mütat bir ücrete hak kazanırlar.*

İdare meclisi tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Tasfiye işlerinin idare meclisince yapılması halinde dahi bu hüküm tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 536 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının anlatımı daha anlaşılır hâle getirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 536- Hükümün ilk iki fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 441 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasının dil itibarıyla sadeleştirilmiş tekrarından ibarettir. Üçüncü ve dördüncü fıkralar ise tamamıyla yenidir ve esasa yönelik önemli düzenlemeler getirmektedir.

Üçüncü fıkrası: Üçüncü fıkrada yer alan, şirketin feshine mahkemece karar verilmesi halinde tasfiye memurunun mahkemece atanacağına ilişkin hüküm yenidir. 6762 sayılı Kanun düzenlemesi uyarınca, şirketin feshine mahkemece karar verilmesi halinde dahi, tasfiye işleri, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memuru belirlenmedikçe yönetim kurulu tarafından yürütülmektedir. Mahkemeye 6762 sayılı Kanunun 442 nci maddesinin birinci fıkrası hükmüyle tanınan atama yetkisi ise, ancak pay sahiplerinden birinin talebiyle ve haklı sebeplerin varlığı halinde mevcut tasfiye memurunun azledilerek yerine yenisinin atanması hâli ile sınırlıdır. Mahkemenin feshine karar verdiği hallerde doğrudan tasfiye memuru ataması ise ancak, yukarıdaki usullerle tasfiye memuru atanamayacağı ve tasfiye işlerinin yerine getirilemeyeceğinin (tasfiye memuru hakkında esas sözleşmede hüküm bulunmaması durumunda, şirketin feshine genel kurulun toplanamaması ve yönetim kurulunun bulunmaması nedeniyle karar verilmişse) açıkça belli olması hallerine özgülenmiştir. Üçüncü fıkrası uyarınca, mahkemenin feshine karar verebildiği üç durumda, yani; kuruluş sırasında menfaatler ihlâl edilmişse, organ yokluğu söz konusu ise ve haklı sebeplerin varlığı halinde, mahkeme fesih kararı verirken tasfiye memurunu da atayacaktır. Çünkü, bu üç durum söz konusu olduğu varsayımlarda artık pahasahiplerinin anlaşarak tasfiye memuru tayin etmelerini beklemenin gereksiz sayılması gerektiği, söz konusu yetkinin mahkemeye bırakılmasının şart olduğu düşünülmüştür. Bu fıkranın uygulanması için hiçbir şart öngörülmemiştir. Dolayısıyla, şirketin feshine karar veren mahkeme, tasfiye memuru tayin edebilmek için kendisinden bu yönde bir talepte bulunulmasını beklemek zorunda olmadan tasfiye memuru atayabilir. Keza, feshine karar veren mahkeme

tasfiye memuru atayıp atamama hususunda serbest değildir, tasfiye memurunu belirlemek zorundadır.

Dördüncü fıkra: Tasfiye işlerinin sağlıklı yürüyebilmesi için tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması, bu kişinin Türkiye’de yerleşim yerinin bulunması ve şirketi temsile yetkili olması önemli bir gerekliliktir. Nitekim, mehz İsviçre Borçlar Kanununda da, aynı şartlar aranmaktadır.

Fıkraya göre tasfiye memuru için aranan kanunî şartların tümünün aynı kişide gerçekleşmesi gerekir. Yani, Türk vatandaşı olan tasfiye memurunun Türkiye’de yerleşim yeri bulunmalı ve ona şirketi temsil yetkisi verilmelidir. Yoksa, burada zikredilen şartların ayrı ayrı kişilerde mevcut bulunması fıkra hükmünün gereği açısından yeterli değildir.

Mahkeme tarafından tayin aynı zamanda bir azil işlemini gerektirmektedir. Buna göre, mahkeme kanuni nitelikleri haiz bir tasfiye memuru atarken, mevcut tasfiye memurlarından birini görevden almalı ve onun yerine atamayı yapmalıdır. Bu husus mahkemenin takdirinde değildir.

2. Görevden alma

MADDE 537- (1) Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir.

(2) Pay sahiplerinden birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında, mahkeme de tasfiyeye memur kişileri görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Bu yolla atanan tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan olunurlar.

(3) Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme pay sahiplerinden veya alacaklılardan birinin veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığının istemiyle, söz konusu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Azil:

Madde 442 – Esas mukavele veya umumi heyet kararıyla tayin edilmiş olan tasfiye memurları yahut bu vazifeyi ifa eden idare meclisi azası umumi heyet tarafından her zaman azil ve yerlerine yenileri tayin olunabilir.

Pay sahiplerinden birinin talebiyle mahkeme dahi haklı sebepler dolayısıyla tasfiyeye memur kimseleri azil ve yerlerine yenilerini tayin edebilir. Bunlar kendilerini tescil ve ilan ettirirler.

GEREKÇE

Madde 537- Birinci fıkrâ: Fıkra, 6762 sayılı Kanunun 442 nci maddesinin birinci fıkrasının tekrârından ibarettir. Değişiklik yapılmasına gerek görülmemiştir.

İkinci fıkrâ: Yeni metin, mahkemece atanan tasfiye memurlarının tescil edilmeleri için, buna ilişkin mahkeme kararının ibrazını yeterli görmüştür. Fıkra da yapılan bu değişiklik ile, mahkemece atanan tasfiye memurlarının tescil ve ilânını yaptırabilecek kişilerin sayısı artırılmıştır. Eski metinde sadece atanan tasfiye memurları, kendilerini tescil ve ilân ettirme yetkisi ile donatılmış iken; yeni metin mahkeme ilânının ibrazı suretiyle başka kişilerin de (örneğin yönetim kurulunun) tasfiye memurlarının tescil ve ilânını sağlayabileceğini hükme bağlamıştır. Her bir pahasahibi mahkemeye başvurarak böyle bir talepte bulunabilir. Azil ve yeni atama talebinde bulunan pay sahibi buna ilişkin dayandığı haklı sebebi ortaya koymalı ve ispatlamalıdır. Sebebin haklılığını değerlendirecek olan mahkemedir. Sebebi haklı bulan mahkeme ise sadece azil ve yeni tayin işlemi yapabilir, başka bir karar veremez.

Üçüncü fıkrâ: Üçüncü fıkrâ, 536 ncı maddenin son fıkrasında yer alan hükümde öngörülen gerekliliklerin yerine getirilmemiş olması halinde pahasahiplerinden ve alacaklılardan her birine tasfiye memuru atanması için mahkemeye başvurma hakkı tanımlanmıştır.

3. Aktifleri satma yetkisi

MADDE 538- (1) Genel kurul aksini kararlaştırmamışsa, tasfiye memurları şirketin aktiflerini pazarlık yoluyla da satabilirler.

(2) Önemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurulun kararı gereklidir. Bu karar hakkında 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Aktifleri satma salâhiyeti:

Madde 443 – Umumi heyet aksine karar vermiş olmadıkça tasfiye memurları şirketin aktiflerini pazarlık suretiyle de satabilirler.

(Değişik: 16/6/1989 - 3585/6 md.) Aktiflerin toptan satılabilmesi için umumi heyetin kararı gereklidir. Bu karar hakkında 388 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır:

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 538 inci maddesi, genel kurul kararının, şirketin tüm değil, önemli miktardaki aktiflerinin satışında aranması şeklinde kaleme alınmış, bu suretle diğer benzer hallerde olduğu gibi pahasahiplerinin korunması sağlanmıştır. Yapılan değişiklikler, Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 538- Bu madde, 6762 sayılı Kanun 443 üncü maddesinin dil itibarıyla sadeleştirilmiş bir tekrarıdır.

4. Yetkilerin sınırlandırılması ve genişletilmesi

MADDE 539- (1) Tasfiye memurlarına Kanunla tanınmış yetkiler devredilemez; ancak, belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından biri diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir.

(2) Tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler şirketi bağlar; meğerki üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya hâlin gereğinden bilmemesinin mümkün olmayacağı ispat edilsin. Tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli delil değildir.

(3) Tasfiye memurları birden fazla ise, aksi genel kurul kararında veya esas sözleşmede öngörülmemişse, şirketin bağlanabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun şirket unvanı altında imza atması gereklidir. Tasfiye hâlindeki şirketi tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurları temsil eder.

(4) Tasfiye memurunun görevini yerine getirdiği sırada işlediği haksız fiilden şirket de sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 539- 539 ncu madde, kendi içinde bağımsız bir düzenlemedir. Şu anlamda: 6762 sayılı Kanun tasfiye memurlarının yetkilerini kollektif şirketlere gönderme yoluyla düzenlemiştir. Tasarı ise, kollektif şirketin bu hükümlerini anonim şirketlerin niteliğine uygun bir tarzda yeniden kaleme almış, yani özgün bir düzenleme yapmıştır. Hüküm bunun dışında da bazı değişiklikler içermektedir.

Birinci fıkra: Tasfiye memurlarına kanunla verilen yetkiler, bu kişilerin özenli bir seçimle atanan güvenilir bir kişi olduğu varsayımına dayanır. Verilen yetkiler ve görev, bir anlamda onun/onların kişiliğine bağlı sayılır. Bu sebeple kanunen tanınan yetkilerin başkasına, hatta bir diğer tasfiye memuruna devredilmemesi gerekir. Devir, devreden tasfiye memurunun o işten elini çekmesi sonucunu doğurur ve seçim konusuz kalır. Ancak, tasfiye işlerinin gereğinin yerine getirilmesi bağlamında bazı belirli (belirlenmiş) işlemlerin yerine getirilebilmesi için tasfiye memurlarından biri veya üçüncü bir kişi tevkil edilebilir. Burada

verilen vekâlet genel olmayıp, özel bazı açıkça belirlenmiş, sınırları çizilmiş, konusu açıkça gösterilmiş işlemlerin yürütülmesine yönelik sınırlı bir vekâlettir. Diğer bir deyişle münferit olay için özel bir vekâlet verilmesi söz konusudur.

İkinci fıkra: Tasfiye memurları kural olarak tasfiye amacıyla sınırlı olarak işlem yaparlar. Aksine hareket halinde de işlem geçerlidir; tasfiye memurları şirketi temsil ettikleri için şirket bu işlemlerle bağlıdır. Tasfiye amacı dışında yapılan işlemlerin şirketi bağlaması kuralı iyiniyetli üçüncü kişileri koruma düşüncesinin ürünüdür. İlkenin gereği olarak, tasfiye memurunun kendisiyle işlem yaptığı kişi, işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu biliyor veya durumun icabı gereğince bilmemesinin mümkün olmadığı ispat ediliyorsa, işlem şirketi bağlamaz, ispat yükü şirkettedir. Sadece tasfiyenin tescil ve ilân edilmiş olması bu hususun ispatı için yeterli değildir.

Üçüncü fıkra: Tasfiye memurlarının birden fazla olmaları halinde, şirketin bağlanabilmesi için kural, bunların birlikte hareket etmeleri ve kural olarak birlikte imza atmalarıdır. Ancak, bu düzenleme emredici değildir. Aksi, genel kurul kararıyla veya esas sözleşme hükmü ile kararlaştırılabilir ve tek başına imza ilkesi benimsenebilir veya daha ağır bir temsil sistemi getirilebilir.

Tasfiye ile ilgili konularda şirketi mahkemelerde ve diğer dış ilişkiye ilişkin işlerde temsil yetkisi tasfiye memurlarına aittir. Tasfiye ile ilgili olmayan hususlarda ise şirket yönetim kurulunun temsil yetkisi devam etmektedir.

Dördüncü fıkra: Şirket tasfiye memurları görevlerini ifa ederken icra ettikleri tüm fiil ve işlerden ve bu arada haksız fiillerden sorumludurlar. Fıkra ile tasfiye memurlarının yapmış oldukları işlerden şirketin de sorumlu tutulması esas kabul edilerek üçüncü kişiler korunmuştur.

II - Tasfiye işleri

1. İlk envanter ve bilanço

MADDE 540- (1) Tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz, şirketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu incelerler; gerekirse şirket mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurarak, şirketin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenler ve genel kurulun onayına sunarlar.

(2) Envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra, tasfiye memurları şirketin envanterde yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyarlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tasfiye işleri:

1. İlk envanter ve bilanço:

Madde 444 – Tasfiye memurları vazifelerine başlar başlamaz şirketin, tasfiyenin başlangıcındaki hal ve durumunu inceliyerek buna göre envanter defterleriyle bilançosunu tanzim eder ve umumi heyetin tasdikına sunarlar.

226 ncı madde ile kollektif şirket tasfiye işlerini gören kimselere tevdi olunan vazifeler, anonim şirketlerin tasfiyesinde idare meclisince yapılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 540 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki “malvarlıksal” ibaresi “malvarlığına ilişkin durumu” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 540- Birinci fıkrâ: Fıkra tasfiyeye ilişkin açılış bilançosunun düzenleniş usulüne ilişkindir. 6762 sayılı Kanununun 444 üncü maddesinde, tasfiye memurlarının, görev başlar başlamaz, şirketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu inceleyerek buna göre bir envanter ve bilanço çıkarmaları hükme bağlanmıştı. Yeni metinde, envanter ve bilançonun düzenlenmesinde şirket mallarına değer biçmek için tasfiye memurlarının gerekirse uzmanlara başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Tasfiye bilançosu yıllık bilanço esaslarına göre çıkarılmaz. Bu, bir malvarlığı bilançosudur ve olası satış değerleri esasına göre çıkarılır. Ancak ilk bilançonun olası satış değerlerine göre çıkarılacağı metne açıkça yazılmamış, hüküm gelişmelere açık tutulmuştur.

Hazırlanan envanter ve bilançonun şirketin herşeyden önce malvarlıksal ve finansal durumunu göstermesi gerektiği ibaresi hükme açıkça konulmuştur. Çünkü genel kabul gören muhasebe ilkeleri bu bilançooya başka görevler de yükleyebilir. Bilançonun işlevlerinin boyutu ve kapsamı değişebilir.

İkinci fıkrâ: Bu fıkrâ, 6762 sayılı Kanun döneminde, söz konusu Kanununun 450 ncı maddesindeki gönderme dolayısıyla anonim şirketlerde de uygulanan aynı Kanununun 226 ncı maddesinin ikinci fıkrası hükmünün tekrarıdır. Anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin düzenlemelerin topluca bulunması genel mantığı içerisinde, tasfiye kurumu nitelikçe farklı başka bir şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlere gönderme yapılmaksızın düzenlenmek istenildiğinden bu fıkrâ kaleme alınmıştır.

Tasfiye memurlarının şirketin envanterde yazılı bütün malları ile evrak ve defterlerine el koyabilmesi için, envanter ve bilançonun onaylanması aranmıştır. Bunun sebebi, ilk bilançonun tek işlevinin, tasfiye memurlarının tasfiyeye ve görevlerine devam edip etmeyeceklerini belirlemek olduğu düşüncesidir. Gerçekten, eğer şirket borca batık olup müflis durumda ise tasfiye memurları bunu iflâs tasfiyesine çevireceklerdir. Dolayısıyla, tasfiyenin niteliği ve tasfiye memurlarının göreve devam edecekleri belli olmadan şirket mallarına ve defterlerine el koymanın doğru olmayacağı düşünülmüştür.

2. Alacaklıların çağırılması ve korunması

MADDE 541- (1) Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağırılırlar.

(2) Alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edilir.

(3) Şirketin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilir; meğerki, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olsun.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yazılı hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 553 üncü madde uyarınca sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Alacaklıların daveti ve himayesi:

Madde 445 – Alacaklı oldukları şirket defterleri veya diğer vesikalar münderecatından anlaşılan ve ikametgahları bilinen şahıslar taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar 37 nci maddede yazılı gazetede ve aynı zamanda esas mukavele ile muayyen şekilde ilan suretiyle şirketin infisahından haberdar ve alacaklarını beyana davet edilirler.

Alacaklı oldukları malûm olanlar beyanda bulunmazlarsa alacaklarının tutarı notere tevdi olunur.

Şirketin henüz muaccel olmıyan borçlariyle münazaalı bulunan borçlarına tekabül edecek bir para dahi kezalik notere tevdi olunur; meğer ki, bu gibi borçlar kafi bir teminat ile karşılanmış veya şirket mevcudunun ortaklar arasında taksimi bu borçların ödenmesine talik edilmiş olsun.

Yukarıki fıkralarda yazılı hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 224 üncü madde hükmünce mesuldürler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 541- Madde, 6762 sayılı Kanunun 445 inci maddesinin esas itibarıyla tekrarından ibarettir. Bununla birlikte maddede iki önemli değişiklik yapılmıştır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

Birinci fıkrâ: Maddede yapılan önemli değişiklik birinci fıkrâdadır. Bu değişiklik ilânın yapılış şekline yöneliktir. Hükme göre alacaklıları haberdar etmeye yönelik ilân 35 inci maddede anılan gazete ile ve esas sözleşmede öngörülen şekilde birer hafta arayla üç kez yapılacaktır.

İlanın sayısı ve asgarî tekrarlanma süresine ilişkin zorunluluk sadece 35 inci maddede yazılı gazetede yapılacak ilân hakkındadır. Esas sözleşmede öngörülen ilân şekli, sayısı ve tekrarlanma süresi hakkında 35 inci maddede yazılı gazetede bulunan benzer bir yükümlülük öngörülmemiştir. Dolayısıyla, bu konuda sadece esas sözleşme ile getirilmiş hüküm dikkate alınacaktır.

İkinci fıkrâ: 6762 sayılı Kanununun 445 inci maddesinin ikinci fıkrâsında bilinen fakat bildirimde bulunmayan alacaklıların, alacaklarının bir notere tevdi olunacağı hükme bağlanmıştır. Tasarıda, tevdi yeri olarak noter yerine, niteliği ve görevleri itibarıyla daha uygun görülen, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edilmesi öngörülmüştür.

Dördüncü fıkrâ: Fıkrâda yapılan tek değişiklik, tasfiye memurlarının sorumluluğuna ilişkin olarak kolektif şirketlerle ilgili hükme yapılan atfın kaldırılarak, yerine anonim şirketlerle ilgili bir iç atf yapılarak 553 üncü madde hükmüne yollamada bulunulmasıdır.

3. Diğer tasfiye işleri

MADDE 542- (1) Tasfiye memurları;

a) Şirketin süregelen işlemlerini tamamlamak, gereğinde pay beldelerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek ve şirket borçlarının, ilk tasfiye bilançosundan ve alacaklılara yapılan çağrı sonucunda anlaşılan duruma göre, şirket varlığından fazla olmadığı saptanmışsa, bu borçları ödemekle yükümlüdürler.

b) Tasfiyenin gerektirmediği yeni bir işlem yapamazlar.

c) Şirket borçları şirket varlığından fazla olduğu takdirde durumu derhâl şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirirler; mahkeme iflasın açılmasına karar verir.

d) Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yıl sonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilançoğu düzenleyerek genel kurula sunarlar.

e) Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alır ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirirler.

f) Tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterleri tutarlar.

g) Tasfiye sırasında elde edilen paralardan şirketin süregelen harcamaları için gerekli olan para dışında kalan paraları, bir bankaya şirket adına yatırır.

h) Vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhâl öderler. Alacaklılar bu ödemeyi kabul etmek zorundadır. Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar bu hükümden müstesnadır.

i) Pay sahiplerine tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi ve istedikleri takdirde bu konuda imzalı belge verirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Diğer işler:

Madde 446 – Tasfiye memurları; şirketin cari muamelelerini tamamlamak, pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını icabı halinde tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek ve şirket borçlarının ilk tasfiye bilançosundan ve alacaklıların daveti neticesinde anlaşılan vaziyete göre şirket mevcudundan fazla olmadığı taayyün etmiş ise bu borçları ödemekle mükelleftirler.

Şirket borçlarının şirket mevcudundan fazla olması halinde tasfiye memurları keyfiyeti derhal mahkemeye bildirirler; mahkeme iflasın açılmasına karar verir.

Tasfiye memurları tasfiyenin uzun sürmesi halinde her yıl sonu için ara bilançoları ve tasfiye sonunda son ve kati bir bilanço tanzim ederek umumi heyete tevdi ederler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 542 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, yetkili mahkeme yönünden tereddütlere yer vermeyecek şekilde yazılmış; (d) bendi daha açık bir dille kaleme alınmış; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş; kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacakların saklı tutulması amacıyla birinci fıkranın (h) bendine bu yönde Komisyonumuzca, ekleme yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 542- Madde, 6762 sayılı Kanunun 446 ncı maddesi hükmüne nazaran birçok değişikliği içermektedir. Bu değişiklikler şu şekilde sıralanabilir:

1) 6762 sayılı Kanunun aksine anonim şirketlerin tasfiyesi kollektif şirkete yapılan göndermelerle değil özgün olarak düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasının (a) bendi 6762 sayılı Kanundan (dili güncelleştirilerek) alınmıştır.

2) Birinci fıkranın (b) bendi, 6762 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin birinci cümlesinin; (e) bendi aynı Kanunun 225 inci maddesinin; (f) bendi aynı Kanunun 227 inci maddesinin; (g) bendi aynı Kanunun 235 inci maddesinin bazı değişikliklerle tekrardır. Ancak (g) bendinde açıklamayı gerektiren bir değişikliğe yer verilmiştir. Şöyle ki; 6762 sayılı

Kanunun 235 inci maddesine göre, tasfiye memurları, tasfiye sırasında elde edilen paraların bin Türk Lirasından fazlasını, Merkez Bankasına ve Merkez Bankası bulunmayan yerlerde muteber bir bankaya şirket adına yatırmak zorundaydılar. 1926 tarihli Ticaret Kanunundan gelen bu hüküm ile tasfiye sırasında elde edilen paraların güvenliği sağlanmak istenilmişti. Bugün bu düzenleme anlamsızlaşmıştır. Gerçekten, Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği 1957 yılına nazaran bugün bu paranın herhangi bir satın alma gücü kalmamıştır. Öte yandan yatırılması zorunlu para miktarı ile ilgili kesin bir rakam koymanın doğru olmayacağı da anlaşılmıştır. Bu nedenle yeni metinde; şirketin elektrik, su, telefon gibi cari harcamaları için gerekli olan belirli bir paranın şirket kasasında bulundurulmasının gerekli olacağı düşünülmüş, bunun dışında kalan tasfiye sırasında elde edilen paraların bir bankaya şirket adına yatırılması zorunluluğu getirilmiştir.

3) Öte yandan 6762 sayılı Kanunun 235 inci maddesi metninde tasfiye paralarının yatırılacağı banka ile ilgili olarak bu bankanın Merkez Bankası veya Merkez Bankasının bulunmadığı yerlerde muteber diğer bir banka olması gerektiği hususu ifade edilmiştir. Oysa, Bankalar Kanunu muteber/muteber olmayan banka ayırımı yapmamaktaydı ve kanunlara uygun olarak faaliyet gösteren tüm bankalar muteber kabul edilmek zorundaydı. Kaldı ki, bu kanuna uygun olarak faaliyet göstermeyen bankaların faaliyetlerini devam ettirmelerine esasen izin de verilemezdi. Bu nedenle, öncelikle Merkez Bankası ibaresi Merkez Bankasının bu işler için uygun bir banka olmadığı ve mevzuatının bu şekilde çalışmasına izin vermediği gerekçesiyle metinden çıkarılmıştır. Öte yandan, metindeki “muteber” ibaresi de yukarıda zikredilen sebeple çıkarılmış ve paranın mevduat toplama yetkisini haiz herhangi bir bankaya yatırılması gerekli ve yeterli görülmüştür.

4) (h) bendi maddeye yeni eklenmiş olmakla birlikte 6762 sayılı Kanunun 450 nci madde atfı dolayısıyla anonim şirketlerde de uygulanan aynı Kanunun 236 ncı maddesi hükmünün bir tekrarıdır. Bu bent, 6762 sayılı Kanun döneminde var olan bir çelişkiyi ortadan kaldırmakta ve bir açıklık getirmektedir. Gerçekten, 6762 sayılı Kanunun 445 inci maddesinin üçüncü fıkrası “henüz muaccel olmayan borçların notere tevdi edilmesi veya teminatla karşılanması” yükümlülüğünden bahsederken; aynı Kanunun 450 nci madde yollamasıyla anonim şirketlerde de uygulanacak olan 6762 sayılı Kanunun 236 ncı maddesi “vadesi henüz gelmemiş borçların tasfiye memurlarınca iskontonun tenzili suretiyle derhal ödeneceğinden” bahsetmektedir ve bu hükümlerden hangisinin uygulanacağı hususu açık bir çelişki oluşturmaktadır. Öğretide, müeccel borçları iskonto ile ödeme imkânı varken, şirkete hiçbir fayda sağlamayan notere tevdi veya teminatla karşılama yolunu tercih edip vadeyi beklemenin mantıksız olduğu ifade ediliyordu. Öte yandan böyle bir durumda tasfiye memurlarının iskontonun tenzili suretiyle derhal ödemedede bulunmalarının tasfiye memurlarının düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi hareket etmelerinin de bir gereği olduğu kabul olunuyordu. Yeni metin, birbiriyle çelişki oluşturan hükümlerden ikincisi lehine tercihte bulunmak suretiyle hem var olan çelişkiyi ortadan kaldırmış hem de hukuka ve hakkaniyete daha uygun olan bir çözümü tercih ederek; ayrıca tevdi ve teminat gibi yükümlülüklerden arındırarak tasfiye prosedürünü basitleştirmiştir

4. Tasfiye sonucu dağıtma

MADDE 543- (1) Tasfiye hâlinde bulunan şirketin borçları ödenikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Tasfiye payında imtiyazın varlığı hâlinde esas sözleşmedeki düzenleme uygulanır.

(2) Alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe kalan varlık dağıtılamaz. Şu kadar ki, hâl ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme bir yıl geçmeden de dağıtmaya izin verebilir.

(3) Esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtma para olarak yapılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Tasfiye neticesi dağıtma:

Madde 447 – Tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra kalan mevcudu, esas mukavelede aksine bir hüküm olmadıkça, pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve paylara bağlı olan imtiyaz hakları nispetinde dağıtılır.

Alacaklıları üçüncü defa davetten itibaren bir yıl geçmedikçe kalan mevcut dağıtılamaz.Şu kadar ki; hal ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme bir yıl geçmeden dahi dağıtmaya izin verebilir.

Esas mukavelede ve umumi heyet kararında aksine hüküm bulunmadıkça dağıtma para olarak yapılır.

GEREKÇE

Madde 543- Madde, 6762 sayılı Kanunun 447 nci maddesine nazaran bir noktada değişiklik içermektedir. Şöyle ki;

Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 447 nci maddesinin birinci fıkrasında şirket borçları ödendikten sonra kalan varlığın, esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve paylara bağlı olan imtiyaz hakları nisbetinde dağıtılacağı” düzenlenmişken; Tasarı borçlar ödendikten sonra, önce ödenen pay bedellerinin iadesini, daha sonra kalan mevcudun, esas sözleşmede aksi öngörülmemişse pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları nispetinde dağıtılacağını hükme bağlamıştır. Mevcut hüküm, doktrinde çok tartışılan ve pay bedelleri iade edilmeden yapılacak bir dağıtımın kanuna aykırı imtiyazlar oluşturacağı eleştirisiyle karşılanan bir düzenlemedir. Tasarı mezkur hükmü, öğretide genel kabul görmüş, hukuka ve hakkaniyete de uygun olan görüş doğrultusunda değiştirmektedir.

5. Defterlerin saklanması

MADDE 544- (1) Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgeler 82 nci madde uyarınca saklanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Defterlerin saklanması:

Madde 448 – Tasfiyenin sonunda evrak ve defterlerin saklanması hakkında 68 inci madde hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 544- Madde, 6762 sayılı Kanunun 448 inci maddesi hükmünün bir tekrarıdır. Önemli bir değişiklik içermemektedir. Sadece eski metinde saklamanın hangi madde uyarınca yapılacağı açıkça belirtilmiş iken; yeni metinde ilgili maddeler uyarınca saklanır şeklinde bir ibareye yer verilerek, ticarî defter ve belgelerin saklanmasına yönelik hükümlere yapılan genel bir yollamayla yetinilmiştir.

III - Şirket unvanının sicilden silinmesi

MADDE 545- (1) Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesi tasfiye memurları tarafından sicil müdürlüğünden istenir. İstem üzerine silinme tescil ve ilan edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Şirket unvanının sicilden terkini:

Madde 449 – Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden terkini tasfiye memurları tarafından sicil memurluğundan talep olunur. İşbu talep üzerine terkin keyfiyeti tescil ve ilan olunur.

GEREKÇE

Madde 545- Madde, 6762 sayılı Kanunun 449 uncu maddesi hükmünün bir tekrarıdır.

IV - Uygulanacak diğer hükümler

MADDE 546- (1) Pay sahipleri ile tasfiye memuru veya memurları arasındaki uyuşmazlıkların çözümü basit yargılama usulüne tabidir. Mahkeme, gerekli görürse tasfiye memurlarıyla ilgili pay sahiplerini dinleyerek, kararını otuz gün içinde verir.

(2) Tasfiye memurlarının sorumluluğu hakkında 553 üncü madde hükmü uygulanır.

(3) Tasfiyeye ilişkin genel kurul kararları 418 inci madde uyarınca alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Tatbik olunacak diğer hükümler:

Madde 450 – Yukarıki hususi hükümler mahfuz kalmak üzere 207 nci maddenin 3 üncü fıkrasıyla 212 nci maddenin 3 üncü fıkrası ve 217 - 221, 224 - 227, 231, 232, 235, 236, 240 uncu maddeler hükümleri anonim şirketler hakkında da tatbik olunur.

Kollektif şirketlerin tasfiyesinde ortakların ittifakla verecekleri kararlar anonim şirketlerde umumi heyetin riayetle mükellef bulunduğu 372 ve 378 inci maddelerde muayyen nisap ve ekseriyet hükümlerine tabidir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 546 ncı maddesinde redaksiyon yapılmış; birinci fıkrada tasfiye memurlarıyla ilgili pay sahiplerinin dinlenmesi hususu mahkemenin gerekli görmesine bağlanarak hüküm daha açık şekilde yazılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 546- Birinci fıkr: Basit yargılama usulü, kanunlarda sayılan bazı davalar ve işler hakkında uygulanan ve yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen bir yargılama usulüdür. Bu usul yalnızca kanunlarda sayılan davalar ve işler hakkında uygulanır. Bu madde ile tasfiye memurları ile pay sahipleri arasında çıkabilecek ihtilaflarda da basit muhakeme usulünün uygulanması imkânı sağlanmıştır. Tasfiye prosedürünün sağlıklı işleyebilmesi ve tasfiye memurları ile pay sahipleri arasındaki ihtilafların ivedilikle halledilebilmesi için mahkemenin kararını otuz gün içerisinde vermesi ve kararını verirken tarafları da dinlemesi gerekli görülmüştür.

İkinci fıkr: Tasfiye memurlarının sorumluluğuna ilişkin olarak, kolektif şirketlerle ilgili hükme yapılan atıf kaldırılmış ve bunun yerine anonim şirketlerle ilgili bir iç atıf yapılarak, 553 üncü madde hükmüne yollamada bulunulmuştur.

Üçüncü fıkr: Bu fıkr 6762 sayılı Kanunun 450 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün sadeleştirilmiş bir tekrarıdır. Buna göre, tasfiyeye ilişkin genel kurul kararları ağırlaştırılmış nisaplara tabi değildir.

C) Ek tasfiye

MADDE 547- (1) Tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa, son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar, şirketin yeniden tescilini isteyebilirler.

(2) Mahkeme istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu işlemlerini yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 547 nci maddesinin birinci fıkrasında görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğu hususuna açıklık getirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 547- Madde, 6762 sayılı Kanunda bulunmayan, fakat uygulamanın ihtiyaçları nedeniyle öğreti ile yargı tarafından benimsenen ve uygulanan bir hukukî kurumu düzenlemektedir. Ek tasfiye, tasfiye işlemleri tamamlanıp tasfiyenin bitirilmiş olmasına rağmen, daha sonra başkaca tasfiye önlemleri alınmasının zorunlu olduğunun anlaşılması halinde başvurulacak geçici bir tedbirdir. Bu yeni düzenlemenin esasları şu şekilde sıralanabilir:

Birinci fıkra: Ek tasfiye kararı geçici bir tedbir kararıdır. Ek tasfiye ile yeni bir hukuki durum meydana getirilmemekte, alınması ihmâl edilmiş tedbirler alınmaya çalışılmaktadır. Yapılması ihmâl edilmiş tasfiye işlemlerinin yapılmasını takiben, şirket yine sona erdirilecektir.

(1) Ek tasfiye sadece tasfiyenin kapanmış olmasına rağmen halen alınması zorunlu ek tedbirlere gereksinim duyulması halinde söz konusu olabilir. Zorunluluk yoksa ek tasfiyeye gidilemez. Bu hüküm bağlamında şirketin yeniden sicile kaydedilmesini ve ek tasfiye yapılmasını zorunlu kılabilecek durumlar özellikle şunlar olabilir:

a) Şirkete ait bazı aktifler, dağıtım sırasında dikkate alınmaması nedeniyle, dağıtım dışında kalmışlarsa; (bu malvarlığı unsuru bilinmekle beraber unutulmuş olabileceği gibi, sonradan bir malvarlığı unsuru da olabilir).

b) Anlaşmazlık konusu olan ve bu nedenle tasfiyeye ilişkin özel hüküm gereği tevdi edilmiş veya güvenceye bağlanmış bir borç, şirket lehine çözülmüşse ve söz konusu borçların karşılıkları boşta kalmışsa,

c) Malvarlığının dağıtımı esnasında ilgili kanunî hükümlere uyulmamışsa,

d) Pay sahiplerince haksız olarak alınmış olan tasfiye payları için geri verme davasının açılması gerekiyorsa,

e) Organlara karşı sorumluluk davası açılacaksa,

f) Şirket tarafından yapılması ve web sitesine konulması gerekli olan açıklamalar ve şirket tarafından kabul edilmesi zorunluluğu bulunan işlemler varsa,

g) Şirketin yararına sonuç doğuracak bir davanın açılması, şirketin bir davada davalı olarak bulunması veya aleyhine icra takibi yapılması söz konusu ise.

(2) Yeniden tescil isteğinde bulunulabilmesi ve ek tasfiye yapılabilmesi, üç ana şartın gerçekleşmesine bağlıdır: Bu şartlar yukarıda örnek olarak verilen hallerde aranır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

a) Yeniden tescil isteği korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır (menfaat şartı). Korunmaya değer menfaatin varlığı inandırıcı delillerle açıklanmalıdır. İstemin ve ilgili delillerin inandırıcı olmaları yeterlidir. İspat şart değildir.

b) Yeniden tescil isteği amaca ulaşmada kullanılacak tek yol olmalıdır (amaca ulaşma şartı). Bu nedenle amacın gerçekleştirilmesinin bir başka yolu varsa ve örneğin alacağın bir başka şekilde elde edilmesi imkânı bulunuyorsa yeniden tescil isteğinde bulunulamaz.

c) Sicil memurunun şirketi sicilden silme kararına karşı; bir alacağın veya aktifin varlığı kanaat doğuracak bir şekilde belgelendirilerek, silme kararının iptali dava olunmalıdır.

(3) Ek tasfiye, tasfiyenin gayesinde herhangi bir değişikliğe yol açmaz. Şirket yine tasfiye şirkettir ve şirket organları tasfiye gayesi çerçevesinde işlem yapmak zorundadır.

(4) Ek tasfiyeyi talep edebilecek kişiler sınırlı olarak sayılmıştır. Bunlar, tasfiye memurları, son yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri ve şirket alacaklılarıdır. Ticaret sicil memurunun talepte bulunma yetkisi yoktur. O sadece ilgilileri talepte bulunmaya zorlayabilir.

(5) Ek tasfiye, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeden talep edilir.

(6) Ek tasfiye, şirketin sicile yeniden tescilini talep etmeye yöneliktir.

İkinci fıkra: Mahkeme davada, talebin doğruluğunu inceledikten sonra, olumlu sonuca varırsa şirketin yeniden tesciline karar verir. Mahkeme gösterilen delilleri inandırıcı bulmazsa, yeniden tescil talebini reddeder. Davanın reddine karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

(1) Ek tasfiye kararının tescili bildiricidir. Zira, eksik kalan işlemler nedeniyle gerçekte tasfiye sona ermemiştir. Tescil üzerine şirket, tüzel kişiliğini yeniden kazanır ve organlar yeniden çalışmaya başlarlar. Ancak, bu durum şirketin sona ermiş olduğu gerçeğini değiştirmez. Şirket yine tasfiye şirkettir.

(2) Ek tasfiye halinde yeniden alacaklılara çağrı yapılmasına ve bloke yılına gerek yoktur.

(3) Ek tasfiye tamamlandıktan sonra, yeni bir kapanış bildirimini, tescil ve defterlerin korumaya alınması işlemlerine ihtiyaç vardır.

(4) Ek tasfiye başlatıldığında tasfiye memurları yeniden atanmalıdır. Zira, önceki tasfiye memurlarının görevi sona ermiştir. Bu nedenle, mahkeme şirketin tescilini takiben tekrar son tasfiye memurlarını veya yeni kişi veya kişileri tasfiye memuru olarak atar. Davacı amaca uygun şekilde önceden şahsî bir öneri de sunabilir. Mahkemenin belirlediği tasfiye memuruna karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

(5) Atanan kişi ticaret siciline tescil ve ilân ettirilmelidir. Tescil, yeniden atanan tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilir.

(6) Ek tasfiyeye ilişkin prosedür emredicidir. Bu usulden sözleşme hükümleri ve genel kurul kararlarıyla ayrılmak caiz değildir.

D) Tasfiyeden dönülmesi

MADDE 548- (1) Şirket sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararıyla sona ermiş ise, pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmış olmadıkça, genel kurul şirketin devam etmesini

kararlaştırabilir. Devam kararının sermayenin en az yüzde altmışının oyu ile alınması gerekir. Esas sözleşme ile bu nisap ağırlaştırılabilir ve başkaca önlemler öngörülebilir. Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararını tasfiye memuru tescil ve ilan ettirir.

(2) Şirket, iflasın açılmasıyla sona ermiş olmasına rağmen iflas kaldırılmışsa veya iflas, konkordatonun uygulanmasıyla sona ermişse şirket devam eder.

(3) Tasfiye memuru iflasın kaldırıldığına ilişkin kararı ticaret siciline tescil ettirir. Tescil istemine, pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belge de eklenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 548 inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna, tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararının tasfiye memuru tarafından tescil ve ilân ettirilmesine ilişkin bir hüküm eklenerek, aleniyetin sağlanması gerçekleştirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 548- Madde, 6762 sayılı Kanunda bulunmayan, fakat uygulamanın ihtiyaçları nedeniyle doktrin ve yargı tarafından benimsenip uygulanan bir hukuki müesseseyi düzenlemeye kavuşturmakta ve esaslarını belirlemektedir. Tasfiyeden dönme, tasfiye haline giren bir şirket genel kurulunun, alacağı bir kararla, şirketi tasfiye gayesi güden bir şirket olmaktan çıkartabilip, tekrar kâr elde etme amacı güden ve varlığını devam ettiren bir şirket haline döndürmesidir.

Birinci fıkra: Tasfiyeden dönme, şirketin sadece sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararıyla sona ermesi halinde söz konusu olabilir. Diğer sona erme hallerinin gerçekleşmesi nedeniyle şirketin sona ermiş olması halinde tasfiyeden dönme kararı alınarak şirkete hayatıyet kazandırılmaz.

(1) Tasfiyeden dönme, nihai bir karardır. Bu kararla yeni bir hukuki durum meydana gelerek, şirket normal ticarî seyrine dönmektedir.

(2) Tasfiyeden dönme kararı, şirket gayesinde değişikliğe yol açar ve tasfiye esnasında tasfiye gayesini benimsemiş olup tasfiye şirketi olarak adlandırılan şirket, bu pasif gayeden dönerek gelir elde etmeye ve ticarî faaliyetler icra etmeye yönelik aktif bir gayeye yönelir.

(3) Pay bedellerinin veya tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtımına başlanıncaya kadar tasfiyeden dönme kararı alınabilir. Bu andan sonra tasfiyeden dönme

kararı alınmaz. Zira, bu andan sonra alınacak bir karar, anonim şirketler hukukunda hakim olan, hakim malvarlığının korunması ilkesine aykırılık nedeniyle üçüncü kişilerin haklarını ihlâl edici nitelik taşır.

(4) Pay sahipleri arasında yapılan cüz'i ve anlamsız bir pay bedeli veya tasfiye payı iadesi bile tasfiyeden dönmeyi imkânsızlaştırır. İfa edilmiş edimlerin geriye verilmesi de geriye dönüşü mümkün kılmaz. Buna rağmen alınan bir tasfiyeden dönme kararı bătıldır. Bu takdirde, tasfiye paylarını alan pay sahiplerinin aldıklarını iade etmeleri veya etmemeleri bir şey değiştirmez.

(5) Tasfiye esnasında kâr dağıtımı yapılmış olması halinde, kâr dağıtım kararı, şirketin sona ermesinden önce alınmış olmak şartıyla tasfiyeden dönme kararı alınmasını engellemez.

(6) Tasfiyeden dönme kararı alacak genel kurul, toplantıya yönetim kurulu, denetçiler veya tasfiye memurları tarafından davet edilir. Bu gündem maddesi olağan genel kurul toplantısına davetin içinde yer alabileceği gibi, bunun için olağanüstü bir toplantı da yapılabilir.

(7) Genel kurul tasfiyeden dönme kararını nitelikli çoğunlukla almalıdır. Bunun için esas sermayenin en az yüzde altmışının oyu lazımdır. şu kadar ki, esas sözleşme ile daha ağır yetersayı öngörülebilir.

(8) Tasfiyeden dönme kararı bir esas sözleşme değişikliği kararı değildir. Bu nedenle esas sözleşmede değişiklik yapılması gerekmez.

İkinci fıkrâ: şirket, iflâsın açılması suretiyle sona ermiş olmasına rağmen iflâs kaldırılmış veya konkordatonun uygulanmasıyla sona ermişe, şirket yine varlığını devam ettirir. Diğer bir deyişle, bu durumlar zımni birer tasfiyeden dönme hali sayılır.

Üçüncü fıkrâ: Tasfiyeden dönme kararı, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ile tesir icra eder. Bu tescil kurucudur.

Ticaret siciline bildirim tasfiye memurlarınca yerine getirilir. Yapılacak bildirimde pay sahipleri arasında pay bedelleri ve tasfiye paylarının dağıtımına henüz başlanılmadığını gösteren deliller eklenmelidir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Hukuki Sorumluluk

A) Sorumluluk hâlleri

I - Belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olması

MADDE 549- (1) şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**E) Kuruluştan doğan mesuliyet:****I - Haller:****1. Vesikaların doğru olmaması:**

Madde 305 – 209 uncu maddede yazılı beyanname ile vesika ve sair evrakın hakikat hilafı tanzim edilmiş olmasından doğan zararlardan kurucularla bu vesika ve varakaların tanzimine iştirak edenler müteselsilen mesuldürler ve haklarında Ceza Kanununun 350 nci maddesi tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 549- Yeni olan bu hüküm bir taraftan 6762 sayılı Kanunun 305 inci maddesinden, diğer taraftan da İsv. BK m. 752'den esinlenerek, ancak her iki kaynaktan da birçok noktada farklılıklara yer verilerek düzenlenmiştir. 6762 sayılı Kanunun 305 inci maddesi (559 sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile kaldırılan 299 uncu maddede yazılı) belgelerin “hakikat hilafı” düzenlenmiş olmasına özgülünmüş olduğu için dar bir hükümdü ve kusurdan söz etmediği için sorumluluğun niteliği yönünden tartışmalara ve tereddütlere yol açıyordu.

İsv. BK m. 752 ise, esas itibarıyla izahname sorumluluğunu düzenlemekte, bu sebeple düzenleyenler gibi dağıtanların sorumluluğunu da vurgulamaktadır.

1) Tasarımın 549 uncu maddesi ise her iki esin kaynağına nazaran çok daha geniştir. Hüküm sorumluluğu; kuruluş, birleşme, bölünme, tür değiştirme, sermayenin artırılması, azaltılması ve menkul değer ihracı gibi sınırlı sayıda (numerus clausus olarak) belirtilmemiş işlemleri halka açılmaya ilgili olarak izahnameleri kapsamakta, bu işlemler bağlamında belgeleri de düzenlemektedir. Belgeler doğru olmama, gerçeği yansıtmama, sahtelik ve hile gibi açıkça belirtilen hukuka aykırılıklar ile diğer kanuna aykırılıklar çerçevesinde düzenlenmiştir. Hükümde sadece izahname anılmış olmasına rağmen halka açılmaya ilgili her türlü belge hükmün kapsamındadır.

2) Hukukî sorumluluk davasında aktif dava ehliyeti, “zarar görenler”e ait olup bunlar somut olayın özelliklerine göre paysahipleri, bu sıfatı bu işlemler dolayısıyla yitirenler, menkul değerleri alanlar, bu menkul değerlerin sonraki müktesipleri olabilir. Pasif dava ehliyeti ise “düzenleyenler” ile maddede anılan eylemlere “katılanlar”dır. Bu kavramlar, öğreti ve yargı kararıyla belirlenecektir.

3) Tasarı “düzenleyen” ile “katılanlar”ın tanımını yapmamış, ancak bunları farklı sorumluluk sistemlerine bağlamıştır. Düzenleyenler için kusursuz, katılanlar bakımından kusurlu sorumluluk kabul edilmiştir. Katılanlar arasına dağıtanlar da girebilir.

4) Sorumluluk şartları ise kanuna aykırı, doğru olmayan, gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmayan beyanlar ve bazı hususların gizlenmiş olması bundan zarar doğmuş bulunması ve uygun nedensellik bağıdır. Birlikte zarar verilmesi halinde 557 nci madde uygulanır.

II - Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi

MADDE 550- (1) Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince

ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler.

(2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Esas sermaye hakkında yanlış beyanı:

Madde 306 – Esas sermaye tamamiyle taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun hükümleri gereğince ödenmemiş iken taahhüt edilmiş veya yerine getirilmiş gibi gösteren kurucularla, bu fiilde kendilerine iştirak edenler, bu payları kendi hesaplarına almaya ve karşılığını müteselsilen ödemeye mecburdurlar.

GEREKÇE

Madde 550- Birinci fıkrası: Sermayenin korunması ilkesinin bir uygulaması olan bu hüküm, aynı ilke bağlamında öngörülmüş bulunan 549 uncu maddenin tamamlayıcısıdır. 549 uncu maddenin özellikle taahhütlere ilişkin yönü 550 nci madde ile yakından ilgilidir. İki madde arasındaki ayrım şöyle konulabilir: Sermaye tamamen taahhüt olunmamışken ödenmiş gibi gösterilmişse sermaye taahhüdünde bulunanlar 341 inci maddeye göre; onayan noter düzenleyen olarak 549 uncu maddeye göre sorumlu olurlar ve onlara katılanlar da aynı hükmün kapsamındadır. Buna karşılık 550 nci madde sermayede bir boşluk kalmamasını sağlamak amacıyla, kusurlu olmaları şartıyla “şirket yetkilileri”nin bu payları üstlenmesini ve zararın varlığı halinde bu zarardan müteselsilen sorumlu olmalarını hükme bağlamaktadır. Aynı ilkeler kanun ve esas sözleşme gereği ödenmesi gereken pay karşılıkları için de geçerlidir.

“Şirket yetkilisi” geniş şekilde anlaşılmalıdır. Kurumlar, yönetim kurulu üyeleri ve işlem denetçileri ibarenin kapsamına girebilirler. Şartların varlığı halinde 557 nci madde uygulanır.

İkinci fıkrası: İkinci fıkrası hükmü de hukukumuzda yeni olup sermayenin korunması ilkesinin bir diğer uygulanma örneğidir. Hüküm kusur ilkesine dayalı bir sorumluluğu düzenlemektedir.

Şartların varlığı halinde 557 nci madde uygulanır.

III - Değer biçilmesinde yolsuzluk

MADDE 551- (1) Aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Ayın nevinden sermayeye değer biçilmesinde hile:

Madde 307 – Konan ayın nevinden bir sermaye veya devralınması kararlaştırılan bir işletmeye veya bazı aylara değer biçilmesinde hile kullanan kurucularla, bu fiilde kendilerine iştirak edenler, şirketin bu yüzden uğradığı zararı müteselsilen tazmin ile mükelleftirler ve haklarında Türk Ceza Kanununun 343 üncü maddesi tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 551 inci maddesinde yer alan “değerlendirilmesinde” ibaresi 79 uncu madde değişikliği gerekçesiyle “değerlemesinde” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 551- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 307 nci maddesinin tekrarıdır. Ancak bazı noktalarda eski hükümden ayrılmıştır. (1) Hükümün uygulanabilmesi için hile yapılmasına gerek yoktur. Aynı sermayeye emsaline nazaran yüksek fiyat biçilmiş olması veya işletme veya aynı niteliğinin (meselâ, arsa iken bina; sosyal amaçlı yapı iken üretim birimi; mesken iken turistik tesis gösterilmesi gibi) veya durumunun (meselâ, imar durumu yokken varmış gibi gösterme; imar durumunu olduğundan iyi gösterme; imar durumu hakkında belirtme yapmama gibi) farklı gösterilmesi veya başka bir tarzda yolsuzluk yapılması (kurucular kabul etmemişken etmiş göstermek; mahkeme bilirkişisi yerine özel bilirkişiden rapor almak vs. gibi) yeterlidir.

Hüküm kusur esasına dayalıdır. Bu, özellikle “emsaline nazaran yüksek” ibaresi yönünden önem taşır. Madde kaleme alınırken “yüksek”lik, “açık”, “önemli derecede yüksek”, “aşırı” gibi sıfatlara bilinçli olarak yer verilmemiştir. Bunun iki sebebi vardır: Bir taraftan bu sıfatların yorum güçlükleri doğuracağı, diğer taraftan da ölçümü altındaki farkların yasal kabul edileceğinden endişe edilmiştir. Oysa mahkeme konuyu hem kusur araştırması hem de takdir hakkı bağlamında karara bağlar. Kusursuz sorumluluk, değerlendirme, emsal belirleme hatalarının bile sorumluluk doğurmasına yol açardı. Aktif dava ehliyeti şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara aittir. Pasif dava ehliyeti somut olaya göre belirlenir.

IV - Halktan para toplamak

MADDE 552- (1) Bir anonim veya başka bir şirket kurmak, şirketin sermayesini artırmak amacıyla veya vaadiyle halktan para toplanabilmesi için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınır. Bu iznin esas ve usulleri Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenlenir. Sermaye Piyasası Kurulu, izinsiz para toplanması girişiminin ve başlanmışsa para toplanmasının tedbiren, hemen durdurulmasını, toplanan para-

ların koruma altına alınmasını, gerekli diğer önlemlerin uygulanmasını, gereğinde kayyım atanmasını, Ankara Asliye Ticaret mahkemesinden de isteyebilir. Sermaye Piyasası Kurulunun istemi için teminat istenemez. Bu hükme aykırı olarak para toplayanlar ve fiilden haberi olan kurumlar ile ilgili şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve girişimcileri toplanan paranın derhâl Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen bir mevduat veya katılım bankasına yatırılmasından müteselsilen sorumludurlar. Alınan tedbir veya hacizden itibaren altı ay içinde aynı mahkemede dava açılır.

(2) İzin varlığı hâlinde, toplanan tutarlar, izin tarihinden itibaren altı ay içinde öngörülen amaca uygun olarak kullanılmadığı veya ciddi bir şekilde kullanılmaya başlanılmadığı takdirde birinci fıkra hükmü uygulanır. Mahkeme süreyi uzatabilir.

(3) Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 552 nci maddesine, Sermaye Piyasası Kurulunun isteği üzerine, halktan para toplanmasına ilişkin esasların bu Kurul tarafından çıkarılacak bir tebliğle düzenlenmesine ilişkin bir hüküm eklenmiştir. Ayrıca genel kurulun isteğiyle izinsiz olarak halktan para toplanması halinde bunların Kurula değil de, Kurulca belirlenecek bir mevduat veya katılım bankasına yatırılmasını öngören değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; Sermaye Piyasası Kanununda yer alan hükümlerin madde hükmünün uygulanmasında tereddüt doğurmaması amacıyla maddeye üçüncü fıkra hükmü eklenmiştir.

GEREKÇE

Madde 552- Birinci fıkra: Tasarının 552 nci maddesi yenidir. Uygulamanın önemli bir gereksinimine cevap vereceği düşünülmektedir. Normun amacı, Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınmaksızın özellikle yurt dışında bir anonim şirket kurmak veya sermayeyi artırmak amacıyla para toplanmasına engel olmak; böyle bir olayla karşılığınca önlem uygulamak; bu yolla halkın aldatılmasının yollarını kapamaktır. Halktan para toplanmasına ilişkin sebepler sınırlı sayı (numerus clausus) değildir. Maddede anılan sebepler en çok rastlanılan örneklerdir. Hükmün uygulanabilmesi için kusura gerek yoktur; iyiniyetle hareket de hüküm uygulanmasına engel olmaz. Bunun gibi paranın toplanmış olması uygulama şartı olarak görülmemelidir. Bu sebeple “girişim” sözcüğü kullanılmıştır. Girişim de herhangi bir şekilde tanımlanmamıştır.

Hükümün kenar başlığında ve metinde yer alan “halk” sözcüğü geniş anlamda kullanılmış olup çok sayıda kişiye başvurulmasını veya el ilânı ve bunun gibi araçlar dağıtılmasını, ilân verilmesini, belirsiz veya belirli kişilerin bir yere çağrılmasını, başvuruda bulunulmasının istenmesini vs. ifade eder.

Önlem talebinde bulunma yetkisi Sermaye Piyasası Kuruluna aittir. Bu talep hiçbir süreye veya aşamaya gelinmiş olmasına bağlı olmadığı gibi, girişimin ileri aşamalara gelmiş olması veya kuruluş sermaye artırımını izni için başvurulmuş bulunulması da Kurulu önleyici nitelikte değildir.

Ankara Ticaret Mahkemesi yetkili tek mahkeme değildir. Sermaye Piyasası Kurulu yabancı bir mahkeme veya yetkili makam dahil kendisine uygun gelen yetkili bir mahkemeye veya Ankara Ticaret Mahkemesine başvurabilir. Kurul somut olayın özelliklerine uygun her türlü önlemi talep edebilir; gereğinde suç duyurusunda bulunabilir. Önlemler, para toplanmasının durdurulması, toplanmış paraya el konulması veya benzeri nitelik taşımayabilir. Para toplayanların veya ilgili şirketin Türkiye’deki malvarlığına önlem konulabilir.

Müteselsil sorumluluğa 557 nci madde uygulanır. HUMK’dan ayrılarak Kurul’a tebdirden itibaren davanın altı ay içinde açılması olanağı verilmiştir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınarak toplanan paralar hakkındadır.

Hüküm, toplanan paraların altı ay içinde “amaca uygun kullanılması”nı emredici bir şekilde belirtmektedir. Amaca uygun kullanma girişimi yeterli değildir. Amaca uygun kullanma ile şirket kurulması, kanunî tutarın yatırılması gibi kanunî aşamaların aşılması kastedilmiştir. Yoksa, bazı kimselere para verilmesi, sözleşme yapılması yeterli değildir. Hükümde yer alan “ciddi bir şekilde” ibaresi bu amaçla hükme konulmuştur.

V - Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu

MADDE 553- (1) Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri takdirde, kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

(2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar.

(3) Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Müşterek hükümler:

1. Tazminat talebi:

Madde 309 – Şirketin 305, 306, 307 ve 308 inci maddelerde yazılı fiillerle zarar edilmesi halinde, bundan, dolayısıyla zarar gören pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dava hakları vardır. Ancak, hükmolunacak tazminat şirkete verilir.

Şirketin iflası halinde pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının haiz oldukları haklar iflas idaresine ait olur. Bu hususta İcra ve İflas Kanununun 245 inci maddesi hükmü caridir.

Mesul olan kimselerin cümlesi aleyhinde şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde dava açılabilir.

Mesul olan kimselere karşı tazminat istemek hakkı davacının zararı ve mesul olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zararı doğuran fiilin vukuu tarihinden itibaren beş yıl geçmekle müruruzamana uğrar. Şu kadar ki; bu fiil cezayı müstelzim olup Ceza Kanununa göre müddeti daha uzun müruruzamana tabi bulunuyorsa tazminat davasına da o müruruzaman tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 553 üncü maddesinin birinci fıkrasında hükmün daha açık ifade edilmesini ve uygulamada karşılaşılabilecek çelişkinin giderilmesini temin amacıyla “kusurlarıyla ihlâl ettikleri takdirde,” ibaresi “ihlâl ettikleri takdirde, kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça,” şeklinde Komisyonumuzca değiştirilmiş, Alt Komisyon tarafından yapılan redaksiyon değişiklikleri Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 553- Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinden birçok noktada farklı olan maddenin kaynağı İsv. BK m. 754’tür. Hüküm, kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları hakkında olup; denetçiler, işlem denetçileri ve özel denetçinin sorumluluğu 554 üncü maddeye tabidir. Hüküm 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin aksine hem doğrudan hem de dolayısıyla zarara uygulanır.

Kaynak ile 553 üncü madde arasında dört fark vardır. Hükmümüzde, “kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları” denilerek açıkça görevli kişiler ifade edilmiştir. Kaynakta ise, “yönetim kurulu üyeleri ile yönetim ve tasfiye ile uğraşan kişiler” ifadesine yer verilmiştir. Geniş anlama sahip “uğraşan” sözcüğü ile görevli olmadığı halde yönetime ve tasfiyeye karışan, talimat veren, yönetimi ve tasfiyeyi yönlendiren, bir bakıma arkadan yöneten büyük pay sahipleri başta olmak üzere, gizli yöneticiler ve tasfiye memurları (öğretideki deyimle, “fiili organ”lar) kastedilmiştir. Bu geniş kapsamlı ibarenin hukukumuzda aktarılması halinde (banka hukukundaki deneyim ve birikim gözönüne alınınca) ibarenin amacı ve İsviçre’deki anlayışı aşan bir anlam ve boyut kazanacağından endişe

edilmiştir. Böyle ucu açık bir ibareyi hükme koymak yerine mevcut “yöneticiler” sözcüğünün yorumlanmasının öğretiyeye ve yargı kararlarına bırakılmasının, bu yolla daha dinamik bir anlayışın hukukumuzda egemen olabileceği düşünülmüştür. İkinci fark, “kurucular”ın da fıkra (kaynağın aksine) anılmış olmasıdır. İsviçre, 754 üncü maddeyi yönetim ve tasfiye ile uğraşanlara özgülemek istemekte, 753 üncü maddede kuruluşa ilişkin sorumluluğun düzenlenmiş olduğu düşüncesine ağırlık tanımaktadır. Oysa kurucuların, Tasarının 549 ilâ 552 nci maddelerine girmeyen görev aykırılıkları olabilir. Çünkü, fark hükmümüzde “kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlerin” ihlâli denilerek sorumluluğu doğuran sebepler somutlaştırılmıştır. Eşit işlem, sermayenin korunması gibi ilkelerin kanunda açıkça yer almış olması görev ve yetkilerin 374 ilâ 378 inci maddelerde belirginleşmiş bulunmasının ve diğer ilgili hükümlerin kesin yükümler öngörmesi ve nihayet özen ve bağlılık yükümlerinin, şirketler topluluğuna ilişkin özel düzenlemeler dahil duraksamalara olanak tanımayan nitelikte ortaya konulmuş olması somutlaştırmanın olası sakıncalarını ortadan kaldırmıştır. Buna rağmen açık olmayan bir ifade kullanılması nesnelliği zedeleyebilirdi. Kaynak “yükümlerin ihlâli” ibaresiyle bu konuda bir belirsizliğe yer vermiştir. Dördüncü fark İsviçre’de “kasıt ve ihmâl” denilerek kusurun derecesinde ayrıma vurgu yapılarak mahkeme yönünden bir rehber hüküm oluşturulmuş olmasına rağmen, 557 nci madde zaten bu ayrımı yaptığı için hükmümüzde “kusur” sözcüğü ile yetinilmiş olmasıdır. Ayrıca BK m. 43 ve 44’ün bu konuda açık olduğu da dikkate alınmıştır.

“Yönetim kusuru” açık bir sorumluluk hâli olarak düzenlenmemiştir. Bunun gibi, mahkemenin yerindelik incelemesi yapıp bu yaklaşımla sorumluluğa varması, hükmümüzde yer alan “kanun ve esas sözleşmeden doğan yükümler” somutlaşması karşısında güçtür; meğerki her iki hâl de özen yükümüne aykırılık olarak kabul edilsin.

İkinci fıkra, 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesine uygun olarak dava hakkını şirkete, pay sahibine ve şirket alacaklısına tanımıştır. Aktif dava ehliyetine sahip kişilerin bu yetkilerini kullanabilme şartları Tasarının 555 ve 556 nci maddelerinde yer almaktadır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra kısmen 6762 sayılı Kanunun 336 nci maddesinin son fıkra hükmüne benzemesine rağmen, yeni bir hükümdür. Mevcut hüküm, sadece eski 336 nci maddenin (5) numaralı bendinde yazılı görevlerden birinin eski 319 uncu madde uyarınca yönetim kurulu üyelerinden birine bırakılması durumunda sorumluluğun ancak ilgili üyeye yükletilmesi gerektiğinden, o işlemden dolayı müteselsil sorumluluğun geçerli olmayacağını belirtmişti. Tasarının hükmü belli bir maddeye göre devir sınırlamasını kaldırmış, onun yerine kanuna dayanarak, yani kanunun cevaz verdiği tüm devirleri kapsama almıştır. Bu durumda 367 nci madde ile 370 nci maddeler uyarınca yapılan devirler hükmün kapsamına girecek, hatta 368 inci madde de (yargı kararlarında öngörülen şartlarla) dikkate alınabilecektir. Ancak hükümde söz konusu olan, kanuna dayalı görev ve yetki devri olduğu için yardımcı kişilere devirde hüküm uygulanmayacaktır. Ayrıca 367 nci maddedeki görevlerin devredilmesi olanağı yoktur. Birinci fıkra devredene seçimde makûl özen yükümü yüklemiştir.

Hükmümüzde, aynı düşünce çizgisinde bulunan İsv. BK m. 754 (2)’den de farklar vardır. Anılan madde devri “bir görevin ifası”na bağlarken İsv. BK m. 716b’nin ne kenar başlığını ne de metnini dikkate almıştır. İsviçre/Türk öğretisinde egemen olan “delegasyon/yetki devri” bugün de geçerli olup bu kavramı, 6762 sayılı Kanunun 342 nci maddesinin anlamında ifanın devri şeklinde yorumlamaya olanak yoktur. İsviçre öğretisinde de işaret edildiği üzere devredilen organsal işlev (fonksiyon)’dir. İsviçre hükmü seçimde özen yükümü yanında “talimat” ve “gözetim” özenine de yer verir. “Delegasyon”da gözetim

görevinin devredende olduğu şüphesizdir. Ancak Tasarı bu görevi hükmün üçüncü fıkrasında değişik bir çözüme bağlamıştır. Anılan hüküm gözetim görevini (yükümünü) açıkça tanımakta, ancak buna İsviçre’de bulunmayan bir sınır getirmektedir.

Devrin esas sözleşme veya 367 nci maddedeki örgütlenme yönetmeliği ile yapılması gerekir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra yönetim organının, organsal işlevi ister kanuna göre devredilmiş olsun, ister organın kendisinde kalsın üyelerin gözetim yükümlerini tanımakta, ancak bu yükümün kontrol dışında kalan olgu ve konularda bulunmadığını hükme bağlamaktadır. Bu hüküm yönetim ile görevli kişilerin bu arada yönetim kurulu üyelerinin uygun nedensellik bağının veya kusurlarının yokluğu halinde, soyut bir gözetim (nezaret) görevi anlayışına dayanılarak sorumlu tutulmalarına engel olmak amacıyla öngörülmüştür. Çünkü, uygulamada yönetim kurulu üyelerinin insan takatinin üstünde bir gözetim anlayışıyla şirketteki her türlü kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıktan sorumlu tutuldukları gözlemlenmiştir.

VI - Denetçinin ve işlem denetçilerinin sorumluluğu

MADDE 554- (1) Şirketin ve şirketler topluluğunun yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçi; şirketin kuruluşunu, sermaye artırımını, azaltılmasını, birleşmeyi, bölünmeyi, tür değiştirmeyi, menkul kıymet ihracını veya herhangi bir diğer şirket işlem ve kararını denetleyen işlem denetçisi ve özel denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur. Kusuru iddia eden ispatlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 554- Hüküm hem şirketin hem de şirketler topluluğunun denetçilerinin, işlem denetçilerinin, özel denetçinin sorumluluğunu düzenlemektedir. Anılan denetçilerin sırlama yükümünü ihlâl etmeleri halinde tâbi oldukları sorumluluk 404 üncü maddede ayrı olarak düzenlendiği için, 554 üncü madde kural olarak 404 üncü maddenin kapsamına giren ihlâllerde uygulanmaz. Sorumluluk kusur ilkesine bağlanmıştır. Şartları varsa teselsüle ilişkin 557 nci madde uygulanır.

B) Şirketin zararı

I - Genel olarak

MADDE 555- (1) Şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. Pay sahipleri tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilirler.

(2) Pay sahibinin açtığı davayı hukuki ve maddi sebepler haklı gösterdiği takdirde, mahkeme, dava giderleriyle avukatlık ücretini, bu giderler davalıya yükletilemediği hâllerde, davacı pay sahibiyile şirket arasında, hakkaniyete göre paylaşır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Müşterek hükümler:

1. Tazminat talebi:

Madde 309 – Şirketin 305, 306, 307 ve 308 inci maddelerde yazılı fiillerle ızzar edilmesi halinde, bundan, dolayısıyla zarar gören pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dava hakları vardır. Ancak, hükmolunacak tazminat şirkete verilir.

Şirketin iflası halinde pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının haiz oldukları haklar iflas idaresine ait olur. Bu hususta İcra ve İflas Kanununun 245 inci maddesi hükmü caridir.

Mesul olan kimselerin cümlesi aleyhinde şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde dava açılabilir.

Mesul olan kimselere karşı tazminat istemek hakkı davacının zararı ve mesul olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zararı doğuran filin vukuu tarihinden itibaren beş yıl geçmekle müruruzamana uğrar. Şu kadar ki; bu fiil cezayı müstelzim olup Ceza Kanununa göre müddeti daha uzun müruruzamana tabi bulunuyorsa tazminat davasına da o müruruzaman tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 555- Birinci fıkra: Şirketin uğradığı zararın şirket tarafından 553 ve 554 üncü maddelerdeki sorumlulardan talep edilmesi, yani aktif dava ehliyetinin şirkette olması normaldir. Ayrıca şirketin ihmâli veya sorumluların şirkete hakim olmaları sebebiyle davayı açamamaları olasılığı düşünülerek, zararın tazmini davasını açmak hakkı şirketin pay sahibine de verilmiştir. 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin aksine, şirket

alacaklısına bu hak tanınmamıştır. Alacaklı 556. madde uyarınca ancak şirketin iflâsı halinde, tazminatın şirkete ödenmesini talep hakkını haiz olur.

Böylece pay sahibi dava açabilme yetkisi yönünden şirketle aynı düzeyde kabul edilerek alacaklıdan ayrılmıştır. Kanun şirketin borçlarını ödediği sürece alacaklının zarara uğramadığı varsayımını kabul etmiştir.

Birinci fıkrada (gene 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin aksine) doğrudan ve dolaylı zarar ayrımı yapılmamıştır. Şirket doğrudan zararının varlığında tazminat davasını ikame edebilir; çünkü şirketin 553 ve devamındaki hükümler çerçevesinde dolayısıyla zarara uğraması olanağı yoktur. Pay sahibi ise hem doğrudan hem de dolayısıyla zararının varlığında bunun tazminini isteyebilir. Pay sahibi dolayısıyla zarara uğradığı takdirde, tazminatın şirkete verilmesi suretiyle payındaki değer düşüklüğünü gidermek amacıyla dava açabilir.

İkinci fıkra: Pay sahibi, uğradığı zarar karşısında hareketsiz kalan şirketin yerine davayı açacağı için, dava giderlerini düşünüp davadan vazgeçmesini önleme düşüncesiyle ikinci fıkra öngörülmüştür.

II - İflas hâlinde

MADDE 556- (1) Zarara uğrayan şirketin iflâsı hâlinde, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkını şirket alacaklıları da haizdir. Ancak, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının istemleri önce iflas idaresince ileri sürülür.

(2) İflas idaresi birinci fıkrada öngörülen davayı açmadığı takdirde, her pay sahibi veya şirket alacaklısı mezkûr davayı ikame edebilir. Elde edilen hâsıla, İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre, önce dava açan alacaklıların alacaklarının ödenmesine tahsis olunur; bakiye, sermaye payları oranında davacı pay sahiplerine ödenir; artan iflas masasına verilir.

(3) Şirketin istemlerinin devrine ilişkin İcra ve İflas Kanununun 245 inci maddesi hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Müsterek hükümler:

1. Tazminat talebi:

Madde 309 – Şirketin 305, 306, 307 ve 308 inci maddelerde yazılı fiillerle ızar edilmesi halinde, bundan, dolayısıyla zarar gören pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dava hakları vardır. Ancak, hükmolunacak tazminat şirkete verilir.

Şirketin iflâsı halinde pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının haiz oldukları haklar iflas idaresine ait olur. Bu hususta İcra ve İflas Kanununun 245 inci maddesi hükmü caridir.

Mesul olan kimselerin cümlesi aleyhinde şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde dava açılabilir.

Mesul olan kimselere karşı tazminat istemek hakkı davacının zararı ve mesul olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zararı doğuran fiilin vukuu tarihinden itibaren beş yıl geçmekle müruruzamana uğrar. Şu kadar ki; bu fiil cezayı müstelzim olup Ceza Kanununa göre müddeti daha uzun müruruzamana tabi bulunuyorsa tazminat davasına da o müruruzaman tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 556- Birinci fıkra: Şirketin iflâsı halinde de doğrudan zarara uğrayan kişi olarak tazminat davasının esas davacısının şirket olduğu gerçeği değişmez. Bu anlayışın doğal sonucu olarak, iflâs eden bir şirkette tazminat davasının davacısı iflâs idaresi olabilir. Birinci fıkra, ilk cümlesinde gerçi alacaklıya şirketin iflâsında dava hakkı tanımıştır. Ancak bu hakkın önce iflâs idaresinde olduğu belirtilmiştir.

İkinci fıkra: İkinci fıkradaki kurallar yenidir. Birinci kural uyarınca, iflâs idaresinin birinci fıkradaki davayı açmaması halinde, her pay sahibi ve şirket alacaklısı bu davayı ikame edebilir. Hükümdeki “veya” dava hakkını haiz olanlar arasında bir sıra koymaz. Hükümün diğer yeniliği davadan elde edilen hasılanın öncelikle davayı açanlara tahsis edilmesidir.

III - Teselsül ve başvuru

MADDE 557- (1) Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur.

(2) Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir.

(3) Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 557- 1991 tarihli anonim şirket reformuyla köklü bir şekilde değiştirilen İsv. BK m. 759'dan alınan 557 nci madde, BK'nın sorumluluğa ilişkin ilkeleriyle uyum içinde bulunan bir anlayışla anonim şirkete özgü sorumluluk sistemi bağlamında müteselsil sorumluluk ile zararın tamamının birlikte dava edilmesi ve rücu ilişkilerini düzenlemektedir. Kaynak hüküm uzun yıllardan beri sorumluluk ve anonim şirketler hukuku öğretilerinde güçlü gerekçelerle savunulan hakim görüşün ürünü olduğu için bu ülkede olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Böylece, İsviçre'de 1991 yılına kadar İsv. BK'nın eski 759 uncu maddesine dayalı olarak anonim şirketler uygulamasında egemen bulunan ve özellikle Federal Mahkeme Kararları bağlamında sert eleştirilere konu yapılan mutlak teselsül anlayışı terk edilmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi 1995 tarihli bir kararında (BGE 4C.147/1995), anılan maddede yer alan farklılaştırılmış teselsül ilkesini, eski hukukun güncelleştirilmiş yorumu olarak nitelendirmiş bu sebeple 1/07/1992 tarihinden önceki olaylara da uygulanabileceğini belirtmiştir.

Mutlak teselsül ilkesi (öğretide eleştirilmiş olmasına rağmen) Türkiye'de de genel kabul görmüştür. Bu girişin ışığında, 557 nci maddeye temel veren düşünceleri aydınlatmak ve yeni sistemi açıklayabilmek amacıyla (fıkralara ilişkin gerekçelere geçmeden önce) üç noktanın altını çizmek gerekir.

1) Müteselsil sorumluluk ağırlaştırılmış sorumluluk demek değildir. Bu tür sorumluluk, birden çok kişinin birlikte verdikleri zarardan zarar görene karşı birlikte sorumlu olmaları anlamına gelir. Yoksa, müteselsil sorumluluk, sorumluların tek başlarına sorumlu tutulmalarıyla ilgili olacakları sorumluluk rejiminden daha ağır şartlar içeren bir rejimle karşı karşıya bırakılmaları şeklinde yorumlanamaz. Başka bir deyişle, müteselsil sorumluluk birden çok kişinin, bu arada anonim şirketlere ilişkin hükümler çerçevesinde şirket yönetim kurulu üyelerinin, mevcut zarardan, bu zararın birlikte verilen zarar olup olmadığı dikkate alınmaksızın sorumlu tutulmalarını haklı göstermez. Ayrıca, BK m. 43 (1) hükmü, yargıcın, tazminatın türünü ve kapsamını durumun gereğine ve kusurun ağırlığına göre belirlemesini öngörmüştür. Bunun gibi, BK m. 44 uyarınca zarar gören, zarara razı olmuşsa, eylemi zararın doğmasına veya çoğalmasına yardım etmiş ve zarar verenin durumunu ağırlaştırmışsa hâkim tazminat tutarını indirebilir veya tazminatı vermekten büsbütün vazgeçebilir. Hakim öğretisi bu hükümlerin müteselsil sorumlulukta da uygulanabileceğinden şüphe etmemektedir. Ancak, uygulamaya başka bir anlayış hakim olmuş, müteselsil sorumluluğu "birlikte verilen zarar" kavramının tanımladığı ile tazminat hukukunun temel ilkesinin uygun nedensellik ilkesi olduğu gerçeği geri plana itilmiş ve sorumluların tümü bütün zarardan (bu arada uygun nedensellik kurallarına göre dışarda kalan) sorumlu tutuldukları gibi, BK m. 43 ve 44 hükümleri de müteselsil sorumlulukta sadece iç ilişkide dikkate alınmıştır. İsviçre Federal Mahkemesi çeşitli kararlarında mutlak teselsül yorumunu kabul edip İsv. BK m. 43, 44 (BK 43, 44)'ün dış ilişkide uygulanmasını reddetmiştir.

2) Sorumluluk, dolayısıyla tazminat hukukunu, uygun nedensellik bağı kuralları yönetir. Bunun doğal sonucu olarak, anonim şirketin yönetim kurulu üyelerinin şirkete birlikte değil de tek başlarına verdikleri zarardan, müteselsilen değil, tek başlarına sorumlu olmaları gerekir. Zarardan sorumlu olmayan, yani uygun nedensellik bağının dışında kalan kişinin alacaklının korunması uğruna sorumlu tutulması, müteselsil sorumluluk kavramına açıkça aykırı olduğu gibi hukuka ve adalete de terstir.

3) Müteselsil sorumluluğun uygulandığı hallerde, önce, sorumluların tek başlarına ve birlikte verdikleri zarar birbirinden ayrılmalıdır. İkinci olarak birlikte verilen zararda da

kusurun ağırlığına ve diğer indirim olgularına göre farklılaştırılmış teselsüle gidilmelidir. Böylece birlikte verilen zararda herbir tazminat yükümlüsüne isnat edilebilen zarar da belirlenmelidir. Teselsül tavanı içinde müteselsil sorumluluk gereği açığı kapama yükümü aynen devam eder. Diğer yandan, bu ayrımı ve teselsül farklılaştırmasını zarara uğrayan yapamaz. Bu sebeple, davacının zararın tamamını dava etmesine ve her bir davalının müteselsilen veya tek başına ödemesi gereken tazminat borcunu belirlemesini mahkemeden talep etmesine izin verilmelidir. Aksi halde, davacı hem davayı açarken hem de dava sonrasında, aşamayacağı güçlükler ve çözemeyeceği sorunlarla karşılaşır.

Birinci fıkra: Birinci fıkra İsviçre doktrininin adlandırmasıyla farklılaştırılmış teselsül öğretisini hükme bağlamıştır. Anılan öğreti müteselsil sorumluluğun “birlikte verilen zarar” için söz konusu olabileceği, birlikte verilen zarar dışındaki sorumluların tek başlarına verdikleri zararlardan, sadece zararı verenin sorumlu tutulması gerektiği ve müteselsil sorumluların teselsül tavanına kadar, kusurlarına ve somut olay gerçeğine göre zararı tazmin etmeleri anlayışına dayanmaktadır. Bu yaklaşım 557 nci maddenin birinci fıkrasında, “aynı zararın” tazmini ibaresi bağlamında, birlikte zarar vericilerden, yani tazminat yükümlülerinden herbirinin kusuruna ve durumun gereklerine göre ve her birine “şahsen isnat edilebildiği ölçüde” şeklinde ifade edilmiştir.

Farklılaştırılmış teselsül anlayışının ilkelerini şöyle sıralayabiliriz:

Birinci İlke: 557 nci maddenin birinci fıkrası, dolayısıyla farklılaştırılmış teselsül, birlikte zarar verenlerin dış ilişkideki sorumluluklarını düzenlemektedir; yoksa bu hüküm sorumluların iç ilişkideki sorumluluk ilişkileri hakkında öngörülmuş bir rücu hükmü değildir.

İkinci İlke: Müteselsil sorumluluğun kabul edildiği durumlarda (çoğu kez) zararın bir kısmı, müteselsil sorumlular tarafından birlikte verilebilir, bir kısmı da, tazminat yükümlülerinden bazılarının, anonim şirkete ilişkin hükümler anlamında hukuka aykırı, kişisel eylem ve kararlarının ürünü olabilir. Meselâ; A, B, C, D, E adlı üyelerden oluşan bir yönetim kurulunda bu üyelerin tek başlarına ve birlikte verdikleri toplam zarar 4000 ise ve bunun 2000’i bu beş kişi tarafından birlikte verilmiş, geriye kalanın 1000’i A, 500’ü D ve 500’ü de E’ye tek başlarına isnat ediliyorsa, 2000’den A, B, C, D, E müteselsilen ve zararın diğer bölümünden de kendilerine isnat edilen tutarda A, D ve E tek başlarına sorumlu olur.

Birinci fıkrada yer alan “aynı zarar” ibaresi ile “birlikte verilen zarar” kastedilmiştir. Aynı ibare kaynak İsv. BK m. 759 (1)’in Fransızca metninde “mème dommage” şeklinde ifade olunmuştur. Birinci fıkrada sorumluların “tek başına verdikleri zarar”dan söz edilmemiştir. Ancak hükümde yer alan “bu zarardan” ve “aynı zarardan” ibareleri bu farkı vurgular. Mahkemenin, talep edilen şirket zararında önce “aynı zarar” ve “tek başına verilen zarar” ayrımı yapması gerekliliğini ortaya koyar. Zararın tümü davacı tarafından “aynı zarar” diye nitelendirilerek talep edilmiş olsa bile mahkeme bu araştırmayı yapacak, ondan sonra teselsülde farklılaştırmaya gidilecektir.

Konuya davacı açısından bakıldığında “aynı zarar”, “tek başına verilmiş zarar” ayrımı davacının aleyhinde değildir. Örneğe dönersek: Davacı ispat ettiği 4000 tutarındaki zararın 2000’ini A, B, C, D, E’den müteselsilen, 1000’ini A’dan 500’ünü D’den, 500’ünü de E’den alacaktır. Böylece zararın tümü karşılanacaktır. D ve E’nin ödeme güçleri bulunmadığı için 1000’in tahsil edilememesi davacının zararın tümünü elde etmesine engel olur. Ancak, bu kayıp farklılaştırılmış teselsül anlayışının ürünü değildir; kayıp D ve E’nin durumundan doğmaktadır. Bunlar tek başlarına dava edilmiş olsalardı, zarara uğrayan gene bu kayıpla karşılaşacaktı. Eski anlayışta 1000 de A, B ve C’den istenebiliyordu. Ancak bu müteselsil sorumluluk kavramı ile açıklanamayan haksız bir uygulamaydı. Çünkü A, B ve C bu suretle nedensellik ilkesi dışında sorumlu tutulmaktadırlar.

557 nci maddenin sistemini açıklayabilmek için şu örnek de verilebilir: Yatırım için arsa arayan bir anonim şirkete, yönetim kurulu üyesi A kardeşine ait bir arsayı aldırmayı planlamaktadır. Bu amaçla, kimseye haber vermeden avukata da bir satış vaadi sözleşmesi hazırlanmış ve ona 1000 ödemiştir. Sözleşme (geçersiz olmasına rağmen) A ile kardeşi arasında imzalanmıştır. Planını yönetim kurulu üyesi B'ye açan A ondan yardım istemiş ve kardeşinin B'ye bir miktar para vereceği vaadinde bulunmuştur. B, bazı emsaller göstererek söz konusu arsanın fiyatını savunacaktır. Yönetim kurulu A, B, C, D ve E'den oluşmaktadır. Konunun karara bağlanacağı gün D ve E, A'nın, Tasarının 393 üncü maddesine göre toplantıya katılamayacağı itirazında bulunmuşlarsa da bu itiraz A, B ve C'nin oyları ile reddedilmiştir. D ve E ayrıca, arsanın emsalleri ile fiyatını karşılaştıran ve imar durumunu gösteren bir uzman raporunun kurula sunulabilmesi için toplantının ertelenmesini önermişlerdir. Bu öneri de A, B ve C'nin oylarıyla reddedilmiştir. Toplantıda B emsaller hakkında yanıtıcı bilgiler vermiştir. Sonuçta B'nin yaptığı karşılaştırmaların ciddi olduğuna inanan C'nin de katılması ile arsa A, B ve C'nin oyları ile alınmış ve para ödenmiştir. Bir yıl sonra kurul tamamen değişmiştir. Bu arada arsanın imar durumu olmadığı da anlaşılmıştır. Yeni kurul avukata ödenen 1000 de dahil olmak üzere 5000 zarar için A, B, C, D, E'ye karşı sorumluluk davası açıp bu tutarı davalılardan müteselsilen talep etmiştir. Mahkeme D ve E bakımından davayı reddetmiş, birlikte verilen bir zarar olmadığı gerekçesiyle avukata ödenen 1000'den tek başına A'yı sorumlu tutmuş, 4000 için de A, B, C'yi müteselsilen sorumlu bulmuştur. Mahkeme A ve B'nin yaptıkları anlaşma dolayısıyla olayda kasıtları bulunmasına karşı, C'nin Tasarının 393. maddesini ihlâl eden davranışını kusur olarak nitelendirip ona BK m. 43 ile 44'ü uygulayıp müteselsil sorumluluktaki payını yüzde doksan olarak belirlemiştir. Buna göre 1000 A tarafından ödenecektir. A, B, C müteselsil sorumludur. Ancak A ile B'nin sorumluluk tavanları 4000 iken C'nin sorumluluk tavanı 3600'dür. Bir an için B'nin ödeme gücünün bulunmadığını düşünelim. Şirket 4000'in tamamını A'dan alabilecektir. Bu tavan C için 3600'dür. A ve B'nin ikisinin de varlıksız C'nin zengin bir kişi olduğunu varsayarsak 3600 C'den istenebilecektir. Olayda A ve B'nin ödeme güçleri bulunmadığı için şirket 1400 kayıptadır. Ancak bu farklılaştırılmış müteselsil sorumluluk anlayışının ürünü değildir. Çünkü 1000'lik kayıp, birlikte verilen zarardan kaynaklanmamaktadır. Uygun nedensellik kurallarına göre bunu C'den istemek, bunun için müteselsil sorumluluk kavramını kullanmak hem yanlış olurdu, hem de adalet aykırı düşerdi. 400'lük kayıp ise genel hükümlerin ve hakimim takdirinin doğal sonucudur. Yeni anlayış davacıyı (adalet temelinde) kayba uğratmamış, onun zararı kanuna aykırı olarak başkalarına yüklemesine engel olmuştur.

Üçüncü İlke: Farklılaştırılmış teselsül, müteselsilen sorumlu farklı tazminat yükümlüsü gruplarının ortaya çıkması sonucunu da doğurabilir. Meselâ, İsviçre Federal Mahkemesinin 11/06/1996 tarihli kararına (BGE 122 III 324) konu olan olayda, davacılar, yedi yönetim kurulu üyesi ile denetim organından 5.309.298-İsviçre Frangını müteselsilen talep etmişlerdi. Mahkeme denetim organının sorumlu olmadığına ve 1 ilâ 7. sıra numarasında davalı olarak yer alan davalı yedi yönetim kurulu üyesinin 3.211.803-İsviçre Frangından ve 1 ilâ 5. sıra numarasında anılan davalı üç yönetim kurulu üyesinin de ayrıca 805.555-İsviçre Frangından müteselsilen sorumlu olduklarına karar verdi, kalanı da ispat edilmemiş zarar olarak reddetti.

Dördüncü İlke: Gerek aynı zarar, gerek tek başına verilen zarar belirlenirken mahkeme BK m. 43 ve 44'ü de (şartları varsa) uygular. Bu gereklilik birinci fıkradaki "bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre" hükmünde ifadesini bulmuştur. Ayrıca, 553 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları da dikkate alınır. BK m. 43 ve 44 üncü maddeleri ayrıca iç ilişkide rücu dolayısıyla da uygulanabilir. Meselâ, kot bezi üreten bir

anonim şirkette genel kurul yönetim kurulunun, kot pantolon ve ceket üretimi için yatırım yapması talimatını vermiştir. Yönetim kurulu, kot pantolon ve ceket iç pazarına girmemiş ve ihracatın zorluğuna, pazarda büyük oranda kapasite fazlası mal bulunduğuna işaret etmiş olmasına rağmen, genel kurul talimata ilişkin kararı almıştır. Şirket iki yıl sonra bu yatırımdan zarara uğramıştır. Yönetim kurulu üyeleri aleyhine alınan teknolojinin eski olduğu ve pazarlama kanallarının kurulamadığı gerekçesiyle sorumluluk davası açıldığında mahkeme BK m. 44 (1)'de yer alan şirketin “zarara razı olduğu” ve/veya “zararın ihdasına” yardım ettiği olgularını dikkate alacağı gibi, eski teknolojinin alınmasında üyeler arasında kusur yönünden farklılaştırma yapacaktır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra zarara uğrayanı yani, çoğu kez anonim şirketi, gereğinde pay sahibini veya alacaklıyı, önce birinci fıkrada ifade edilmiş ayırtırmayı, yani farklılaştırılmış teselsül hesabını bizzat yapıp buna göre davayı açmak zorluğundan kurtarmak amacıyla öngörülmüştür. Söz konusu hesabı yapmak güçtür. Bu sebeple davacıya “zararın tamamını” dava etmesi olanağı tanınmış ve ayrıca müteselsil sorumluların (dış ilişkide) tazminat borçlarını teker teker tespit etmesini mahkemeden talep etmek hakkı verilmiştir. Hâkim bu belirlemeyi aynı davada yapacaktır.

İkinci fıkrada, açıklanması gereken, iki yeni kavrama yer verilmiştir. Bunlardan birincisi “zararın tamamı”, diğeri ise birden çok kişinin “birlikte dava edilebilmesi”dir.

“Zararın tamamı” merkez kavramdır. Tanımı öğretiyeye ve yargı kararlarına bırakılmıştır. İsviçre’de “zararın tamamı” (Gesamtschaden/ totalité du dommage) veya başka bir deyişle “tüm zarar” kavramından zarar verenlerin anonim şirketler hukukuna aykırı eylem ve kararlarının doğurduğu, tek başlarına veya birlikte verdikleri zarar kalemlerinin toplamı anlaşılır. Bu kavram, Tasarının 553 ve devamı hükümlerine göre sorumlu olan kişilerin tek başlarına veya birlikte şirkete verdikleri “zararlar” bulunduğu varsayımına dayanır. Adeta her sorumlu bir zarar kaynağıdır. Bunların verdikleri zararların toplamı, zararın tamamını oluşturur. Zararın tamamı içinde birlikte veya münferiden verilmiş zararlar vardır. Bu kavram, şirketin malvarlığındaki eksilmelerden doğan ve/veya artmaların engellenmesinden oluşan zarardan farklı olabilir. Çünkü, şirket sorumluların 553 üncü madde anlamında kanunda ve sözleşmede öngörülen yükümlerini kusurları ile ihlâl etmemiş olmalarına rağmen zarar etmiş olabilir ve zararın bir kısmı hiçbir sorumluya isnat olunamayabilir. Ayrıca, “zararın tamamı” iç ilişkide rücu hakları dikkate alınarak bulunan her tazminle yükümlü kişinin taşıyacağı tutarların toplamından da farklıdır.

“Birlikte dava” edebilme kaynak kanunun Fransızcası ile İtalyancasında bu açıklıkta yer almamakta, sarahat hükmümüzün çevrildiği Almanca metinde bulunmaktadır. Davacının, davalıları birlikte dava etmesinin anlamı davalıların tek davalı olarak kabul edilmeleridir. Bu kabulün sonucu dava bazı davalılar bakımından reddedilse bile, davacının talebi kabul edilmişse davacının dava giderlerine mahkum olmamasıdır. Kanun burada bir usul hükmü öngörmüştür. Hüküm usul hukukumuzun kuralları çerçevesinde yorumlanacak ve anlam kazanacaktır.

Federal Mahkeme 16/06/1996 tarihli kararında hükmü bir çeşit zorunlu dava arkadaşlığı olarak yorumlamış ve ancak ilk derece mahkemesinde geçerli olacağını kaydetmiştir.

İkinci fıkra ayrıca yargıcın aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini de hükme bağlamıştır. Bu iç ilişkiye ilişkin bir belirleme olmayıp, davalıların davacıya karşı sorumluluk tutarlarının gösterilmesidir.

Üçüncü fıkra: Eski hukukumuzda (İsv. BK eski 759 uncu maddenin aksine) anonim şirketteki sorumluluk davasında müteselsil sorumlular arasındaki rücu düzenleyen bir hüküm bulunmuyordu. Öğretide de bu konu üzerinde durulmamıştı; Yargıtay da ilkesel

nitelikte herhangi bir karar vermemiştir. Sorunun genel hükümler, yani BK'nın müteselsil sorumluluğa ilişkin 50 (1). maddesi çerçevesinde çözülmesi gerekiyordu.

557 nci maddenin üçüncü fıkrası hukukumuzdaki bu eksikliği gidermektedir. Hükümde ödemede bulunan sorumlulardan birinin bağımsız bir rücu davası ikame etmesi halini düzenlenmektedir. Dış ilişkiye ait sorumluluk davasında, sorumlular arası ilişkiye ait rücuun davacı tarafından talep edilmesi zaten pek düşünülemez. Zaten İsviçre öğretisinde davalıların ana davada, yani sorumluluk davasında bu talebi ileri sürüp süremeyeceğinin kantonal hukuka ait bir sorun olduğu belirtilmiştir. Türk usul hukukunun buna cevaz verip vermediği ve bunun şartları öğretiyeye ve yargı kararlarına bağlıdır.

Hükümün birinci özelliği rücuun sorumlular arasında belirleneceğidir. Hükümün bu özelliğinin önemi, rücuun sorumluluk davasının davalıları ile sınırlandırılmamış olmasıdır. Gerçekten yedi üyeli bir anonim şirket yönetim kurulunda sorumluluk davası üç üyeye karşı açılmış olsa bile rücu kararı yedi üyeyi yargılayarak verilebilir; bağımsız rücu davası da üç üye hakkında değil de daha fazla üyeyi kapsayacak şekilde açılabilir. Bu olanak hükümde “birden çok sorumlu” sözcüğü ile vurgulanmıştır.

Uygulamada sorumluluk davası açılırken, çeşitli sebeplerle bazı üyelerin, dava dışı bırakılarak kayırıldıklarına oldukça sık rastlanmaktadır. Bu sınırlamalarda hakim pay sahibinin kendi temsilcisini kayırmak veya davacıları belirleyen resmi makâmın bazı kişileri korumak istemesi veya başka sebepler ve hesaplar rol oynamaktadır. Rücu davasını da davalılara özgülemek hem haksızlığı katmerli hâle getirir hem de davacıya adil olmayan bir güç sağlar. Bunun için 557 nci maddenin üçüncü fıkrası, rücu davasının sorumluluk davasının davalılarına değil, müteselsil sorumlular aleyhinde açılacağına öngörmüştür.

Hükme uygun olarak hakim rücu davasında rücuu tüm sorumlular yönünden durumun gereklerini dikkate alarak belirler, kusurun ağırlığını ve BK m. 43 ile 44'ü dikkate alır.

IV - İbra

1. İbranın etkisi

MADDE 558- (1) İbra kararı genel kurul kararıyla kaldırılamaz. 445 inci madde hükmü saklıdır.

(2) Şirket genel kurulunun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, şirketin, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin dava hakkını kaldırır. Diğer pay sahiplerinin dava hakları ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İbra:

Madde 380 – Bilançonun tasdikına dair olan umumi heyet kararı, aksine rahat olmadığı takdirde, idare meclisi azalarıyla müdürler ve murakıpların ibrasını tazammun eder. Bununla beraber bilançoda bazı hususlar belirtilmemekte veyahut bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine mani yanlış bir takım hususları ihtiva etmekte ise, idare meclisi azalarıyla müdürler ve murakıplar, bilançonun tasdikıyla ibra edilmiş olmazlar.

GEREKÇE

Madde 558- Birinci fıkrâ: Birinci fıkrâ son yıllarda oldukça sık rastlanan ancak Yargıtay tarafından uygun görülmeyen, bir genel kurulun aldığı kararı zamanaşımı süresi içinde bir diğer genel kurulun kaldırması uygulamasına ilişkin ihtilafı, yüksek mahkemenin kararlarına uygun olarak çözüme kavuşturmaktadır. Hükme temel veren düşünce, hakkında dava açılmamış ve (kural olarak) hükümlerini doğurmuş bulunan ibra kararının yıllar sonra kaldırılmasının işlem güvenliği anlayışına ve hukuka uygun olmadığıdır. Öğretide hakim görüş ibrayı menfi borç ikrarı olarak nitelendirdiğine göre, bu ikrardan tek taraflı olarak dönmek olanağı yoktur. Ayrıca ibranın Türk/İsviçre hukukunda yenilik doğurucu bir karar olduğu görüşü de dikkatle değerlendirilmiştir. Ancak ibra bir genel kurul kararı olduğu için bu karara karşı iptal davası açılabilir. Bu sebeple Tasarının 445 inci maddesi saklı tutulmuştur.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâ kısmen 6762 sayılı Kanunun 380 inci maddesinin tekrarıdır. Yargıtay kararları ile oluşan hukuk bu suretle aynen korunmuştur. Hükümün iki yeniliği vardır. İkisi de İsv. BK m. 758 (1) ve (2)'den alınmıştır. Bu da, ibraya olumlu oy veren pay sahipleri ve ibra kararını bilerek payı iktisap eden kişilerin dava haklarına ilişkindir. İkinci yenilik, diğer pay sahiplerinin dava haklarının ibra kararının alınmasından altı ay sonra düşeceğine ilişkin hükümdür. Altı aylık süre hak düşürücüdür.

2. Kuruluş ve sermaye artırımında ibra

MADDE 559- (1) Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin, şirketin kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumlulukları, şirketin tescili tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra yoluyla kaldırılamaz. Bu sürenin geçmesinden sonra da sulh ve ibra ancak genel kurulun onayıyla geçerlilik kazanır. Bununla beraber, esas sermayenin onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın onaylanmasına karşı iseler, sulh ve ibra genel kurulca onaylanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İbra:

Madde 310 – Kurucuların ve idare meclisi azalarının ve murakıpların, yukarıki maddeler gereğince tabi oldukları mesuliyetler, şirketin tescili tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra suretiyle ıskat edilemez. Bu müddetin geçmesinden sonra sulh ve ibra ancak umumi heyetin tasdiğiyle tamam olur. Bununla beraber esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın tasdiğine muhalif iseler, sülh ve ibra umumi heyetçe tasdik olunamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 559 uncu maddesinde, Tasarıda benzer hükümlerle bütünlüğü sağlamak amacıyla değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 559- Bu hüküm, 6762 sayılı Kanun 310 uncu maddesinin tekrarıdır.

V - Zamanaşımı

MADDE 560- (1) Sorumlu olanlara karşı tazminat istemek hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki ve her hâlde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Şu kadar ki, bu fiil cezayı gerektirip, Türk Ceza Kanununa göre daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da bu zamanaşımı uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Müsterek hükümler:

1. Tazminat talebi:

Madde 309 – Şirketin 305, 306, 307 ve 308 inci maddelerde yazılı fiillerle ızzar edilmesi halinde, bundan, dolayısıyla zarar gören pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dava hakları vardır. Ancak, hükmolunacak tazminat şirkete verilir.

Şirketin iflâsı halinde pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının haiz oldukları haklar iflâs idaresine ait olur: Bu hususta İcra ve İflâs Kanununun 245 inci maddesi hükmü caridir.

Mesul olan kimselerin cümlesi aleyhinde şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde dava açılabilir.

Mesul olan kimselere karşı tazminat istemek hakkı davacının zararı ve mesul olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zararı doğuran fiilin vukuu tarihinden itibaren beş yıl geçmekle müruruzamana uğrar. Şu kadar ki; bu fiil cezayı müstelzim olup Ceza Kanununa göre müddeti daha uzun müruruzamana tabi bulunuyorsa tazminat davasına da o müruruzaman tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 560- Madde, 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin tekrarıdır. Ancak açıklığı sağlamak amacıyla cezaî yönden söz konusu olanın dava zamanaşımı olduğu belirtilmiştir.

VI - Yetkili mahkeme

MADDE 561- (1) Sorumlular aleyhinde şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Müşterek hükümler:

1. Tazminat talebi:

Madde 309 – Şirketin 305, 306, 307 ve 308 inci maddelerde yazılı fiillerle ızzar edilmesi halinde, bundan, dolayısıyla zarar gören pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dava hakları vardır. Ancak, hükmolunacak tazminat şirkete verilir.

Şirketin iflası halinde pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının haiz oldukları haklar iflas idaresine ait olur. Bu hususta İcra ve İflas Kanununun 245 inci maddesi hükmü caridir.

Mesul olan kimselerin cümlesi aleyhinde şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde dava açılabilir.

Mesul olan kimselere karşı tazminat istemek hakkı davacının zararı ve mesul olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zararı doğuran fiilin vukuu tarihinden itibaren beş yıl geçmekle müruruzamana uğrar. Şu kadar ki; bu fiil cezayı müstelzim olup Ceza Kanununa göre müddeti daha uzun müruruzamana tabi bulunuyorsa tazminat davasına da o müruruzaman tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 561- 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükmü bağımsız bir hüküm haline getirilmiştir. İsv. BK m. 761'in aksine hüküm somut olaya göre yetkili olan mahkemeler yanına bir diğer yetkili mahkeme daha eklemekte, yoksa inhisarî yetkiyi haiz bir mahkemeyi göstermemektedir. Tahkim ve yetki sözleşmesi yapmak yolu açıktır

ONİKİNCİ BÖLÜM

Cezai Sorumluluk

A) Suçlar ve cezalar

MADDE 562- (1) Bu Kanunun;

a) 64 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki defter tutma yükümünü yerine getirmeyenler,

b) 64 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca belgelerin kopyasını sağlamayanlar,

c) 64 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca gerekli onayları yaptırmayanlar,

d) 65 inci maddesine uygun olarak defterlerini tutmayanlar,
e) 66 ncı maddesine aykırı hileli envanter çıkaranlar,
f) 86 ncı maddesine göre belgeleri ibraz etmeyenler,
ikiyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

(2) Bu Kanunun 88 inci maddesine aykırı hareket edenler yüz günden üçyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

(3) Bu Kanunun 199 uncu maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarına aykırı hareket edenler iki yıla kadar hapis ve adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

(4) Bu Kanun hükümlerine göre tutulmakla veya muhafaza edilmekle yükümlü olunan defter, kayıt ve belgeler ile bunlara ilişkin bilgileri, denetime tabi tutulan gerçek veya tüzel kişiye ait olup olmadığına bakılmaksızın, 210 uncu maddenin birinci fıkrasına göre denetime yetkili olanlarca istenmesine rağmen vermeyenler veya eksik verenler ya da bu denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenler, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

(5) Bu Kanunun;

a) 349 uncu maddesine aykırı beyanda bulunan kurucular,

b) 351 inci maddesine aykırı rapor veren kurum denetçisi,

c) 358 inci maddesine aykırı olarak şirkete borçlananlar,

d) 395 inci maddesine aykırı olarak şirkete borçlananlar,

üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

(6) Bu Kanunun 524 üncü maddesindeki ilanı yaptırmayanlar ikiyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

(7) Bu Kanunun 527 nci maddesine aykırı hareket edenler, Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılırlar.

(8) Bu Kanunun 549 uncu maddesine aykırı hareket edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

(9) Bu Kanunun 550 nci maddesine aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

(10) Bu Kanunun 551 inci maddesine aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

(11) Bu Kanunun 552 nci maddesine aykırı hareket edenler altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

(12) Bu Kanunun 1524 üncü maddesinde öngörülen internet sitesini bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde oluşturmayan veya internet sitesi mevcut ise aynı süre içinde internet sitesinin bir bölümünü bilgi toplumu hizmetlerine özgülemeyen anonim şirket yönetim kurulu üyeleri, limited şirket müdürleri ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette yönetici olan komandite ortaklar altı aya kadar hapis ve yüz günden üçyüz güne kadar adli para cezasıyla ve aynı madde uyarınca internet sitesine konulması gereken içeriği usulüne uygun bir şekilde koymayan bu bentte sayılan failer üç aya kadar hapis ve yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

(13) Birinci ilâ onbirinci fıkra kapsamındaki fiiller daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, birinci ilâ onbirinci fıkra hükümlerine göre cezalandırılırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 562 nci maddesinin on ikinci fıkrasının birinci cümlesinde geçen “sermayesi paylara bölünmüş anonim komandit şirkette yönetici olan komandite ortaklar” ibaresinin “sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette yönetici olan komandite ortaklar” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Hükümde geçen “sermayesi paylara bölünmüş anonim komandit şirkette” ibaresinde geçen “anonim” kelimesinin sehven yer aldığı anlaşılma ile maddi hata düzeltilmiş “anonim” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 562 nci maddesinde aşağıdaki gerekçelerle değişiklik yapılmış, yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir:

Maddenin teselsül ettirilmiş şekliyle birinci, üçüncü, beşinci ve yedinci fıkralarında yer alan cezalar yeni ceza mevzuatına uygunluk çerçevesinde yeniden düzenlenmiş, ayrıca, üçüncü fıkrada 199 uncu maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket edenler de hükmün kapsamına alınmıştır; çünkü dördüncü fıkrada öngörülen raporun hazırlanmasında ve geçişin bu rapora geçirilmesinde, korunması gereken kamusal menfaat vardır.

Ayrıca, Komisyonumuzca aşağıda belirtilen gerekçelerle üçüncü fıkradan sonra gelmek üzere dördüncü fıkra eklenmiş ve diğer fıkra numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir:

210 uncu maddede Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ticaret şirketleri üzerinde denetim yetkisi verilmekle birlikte, bu denetimi engelleyenler veya denetim elemanlarına kasten bilgi ve/veya belge vermeyenlerle ilgili bir müeyyideye yer verilmemesi denetimin etkinliğini azaltacak, bazı durumlarda denetimi imkansız hale getirebilecektir. Nitekim, mevcut uygulamada bu tür sorunlar güncel olarak ve yoğun şekilde yaşanmaktadır. Oysa özellikle son yıllarda çıkarılan benzeri kanunların istisnasız tümünde denetime çıkarılabilecek engellerle ilgili olarak mutlaka ciddi müeyyidelere yer verilmiştir. 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (Madde: 47/1-B, 49), 5411 sayılı Bankacılık Kanunu (Madde: 153), 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (Madde: 256, 359), 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (Madde:14, 19) ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (Madde:90/5, Ek Madde:2/1) bunun bazı örnekleridir.

Öte yandan, maddenin teselsül ettirilmiş şekliyle onbirinci fıkrasında yer alan “bir aydan” ibaresi, Türk Ceza Kanununun 49 uncu maddesine uyum sağlanması amacıyla madde metninden çıkarılmış; ayrıca, teselsül ettirilmiş şekliyle onikinci fıkrada “sermayesi paylara bölünmüş anonim şirkette” ibaresi “sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 562- Tasarıda suç olarak düzenlenmiş bulunan fiillerin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ceza sistematğine uygun olarak cezaî müeyyideleri düzenlenmiştir.

B) Soruşturma ve kovuşturma usulü

MADDE 563- (1) 562 nci maddede belirlenen suçlar resen takip olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 563- Tasarının 562 nci maddesinde sayılan suçların takip usulü düzenlenmiştir.

BEŞİNCİ KISIM

Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket

A) Tanımı

MADDE 564- (1) Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kolektif şirket ortağı, diğerleri bir anonim

şirket pay sahibi gibi sorumlu olan şirkettir. Sermaye, paylara bölünmeksizin sermayesi sadece birden çok komanditerin sermayeye katılma oranlarını göstermek amacıyla kısımlara ayrılmış bulunuyorsa komandit şirket hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tanımı:

Madde 475 – Sermayesi paylara bölünmüş komandit, şirket, sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklarına karşı bir kolektif şirket, diğerleri bir anonim şirket ortağı gibi mesul olan şirkettir. Sermaye, paylara bölünmeksizin sadece birden çok komanditerin iştirak nisbetlerini göstermek maksadıyla kısımlara ayrılmış bulunuyorsa adi komandit şirket hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 564- Bu madde ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere ilişkin devamındaki maddeler, 6762 sayılı Kanunun 475 ilâ 484 üncü maddelerinden dil yenileştirilmesi yapılarak alınmıştır. Ancak denetçilerle ilgili sistem değişikliği sebebiyle 6762 sayılı Kanunun 484 üncü maddesi Tasarıya yansıtılmamıştır.

B) Uygulanacak hükümler

MADDE 565- (1) Komanditelerin birbirleriyle, komanditerlerin tü-müyle ve üçüncü kişilerle hukuki ilişkileri, özellikle şirketin yönetimi-ne ve temsiline ilişkin görev ve yetkileri, şirketten ayrılmaları, koman-dit şirketlerdeki hükümlere tabidir.

(2) Birinci fıkrada gösterilen hususların dışında, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça anonim şirket hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Tatbik olunacak hükümler:

Madde 476 – Komanditelerin gerek birbirleriyle gerekse komanditerlerin he-yeti umumiyesi ve üçüncü şahıslarla olan hukuki münasebetleri ve bilhassa şirketi

idare ve temsil vazife ve yetkileri ve şirketten çekilmeleri, komandit şirketlerdeki hükümlere tabidir.

Birinci fıkrada gösterilen hususların dışında, aksine hüküm olmadıkça, anonim şirket hükümleri tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 565- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 476 ncı maddesinden dil yenileştirmesi yapılarak alınmıştır.

C) Kuruluş

I - Esas sözleşme

1. Şekil

MADDE 566- (1) Esas sözleşme yazılı şekilde düzenlenir, kurucularla komandite ortakların tümü tarafından imzalanır; imzaların noterce onaylanması gerekir.

(2) İzin alınmasına ilişkin 333 üncü madde uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Kuruluş:

I - Esas mukavele:

1. Şekli:

Madde 477 – Esas mukavele, yazılı şekilde tanzim ve kurucularla komandite ortakların hepsi tarafından imza olunur. Şu kadar ki; mukaveledeki imzaların noterce tasdiki lazımdır.

Müsaade alınmasına mütaallik 280 inci madde hükmü tatbik olunmaz.

GEREKÇE

Madde 566- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 477 nci maddesinden alınmıştır.

2. İçeriği

MADDE 567- (1) Esas sözleşme, ikinci fıkrasının (f) bendi hariç olmak üzere 339 uncu maddede yer alan tüm kayıtları içermelidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Muhtevası:

Madde 478 – Esas mukaveleye 279 uncu maddenin 6 numaralı bendinden başka bentlerde gösterilen hususlar yazılır:

GEREKÇE

Madde 567- Madde, 6762 sayılı Kanunun 478 inci maddesini karşılamaktadır.

II - Kurucular

MADDE 568- (1) Esas sözleşmeyi imzalayanlarla şirkete paradan başka sermaye koyanların tümü kurucu sayılır.

(2) Kurucular beş kişiden az olamaz. Kuruculardan en az birinin komandite olması şarttır. Kurucu sıfatını haiz olan komanditerlerin sahip oldukları payların her birinin tutarının esas sözleşmeye yazılması gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kurucular:

Madde 479 – Esas mukavelelerin tanzimine iştirak edenlerle şirkete paradan başka sermaye koyanların hepsi, kurucu sayılır.

Kurucular beş kişiden az olamaz. Kuruculardan hiç olmazsa birisinin komandite olması şarttır. Kurucu sıfatını haiz olan komanditerlerin malik oldukları paylar tutarının esas mukaveleye yazılması lazımdır.

GEREKÇE

Madde 568- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 479 uncu maddesinden dil yenileştirmesi yapılarak alınmıştır.

III - Uygulanacak hükümler

MADDE 569- (1) Kuruluşa, anonim şirketlerin kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

GEREKÇE

Madde 569- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket bir sermaye şirkettir. Birçok açılardan anonim şirkete benzediği için, kuruluşuna anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanması bu maddeyle hüküm altına alınmıştır.

D) Yönetim**I - Uygulanacak hükümler**

MADDE 570- (1) Anonim şirketlerin yönetim kurulunun görevleriyle sorumluluklarına ilişkin hükümleri, yönetici olan komandite ortaklar hakkında da geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***D) İdare:******I - Tatbik olunacak hükümler:***

Madde 481 – Anonim şirketler idare meclisinin vazifeleriyle mesuliyetlerine dair olan hükümler, komandite ortaklar hakkında dahi caridir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 570 inci maddesinde, uygulanacak hükümlerin, yönetici olan komandite ortaklar için geçerli olacağı hususu açıklığa kavuşturulmuştur. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 570- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 481 inci maddesinden dil yenileşmesi yapılarak alınmıştır.

II - Görevden alınma

MADDE 571- (1) Şirketi yönetmek ve temsil etmekle görevli olan komandite ortaklar, kolektif şirketin yönetimine ve temsiline görevli ortaklar için kanunda belirlenen hâllerde ve öngörülen şartlar uyarınca görevden alınabilirler. Görevden alma kararının tescili ile, görevden alınan ortağın şirketin bu tarihten sonra doğacak borçlarından dolayı kişisel sorumlulukları sona erer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Azil hakkı:

Madde 482 – Şirketi idare ve temsil ile vazifeli olan komandite ortaklar, kollektif şirketlerin idare ve temsiline vazifeli ortaklar için tayin olunan hal ve şartlar dairesinde azlolunabilirler. Azil kararının tescili ile azlolunanların şirketin ilerdeki borçlarından dolayı şahsi mesuliyetleri sona erer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 571 inci maddesinde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 571- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 482 nci maddesinden dil yenileştirmesi yapılarak alınmıştır.

III - Rekabet yasağı

MADDE 572- (1) Komandite ortak diğer komanditelerin ve genel kurulun izni olmaksızın şirketin işletme konusuna giren bir iş yapamayacağı gibi bu tür ticaretle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak sıfatıyla da katılamaz.

(2) Bu madde hükmüne aykırı hareket eden komandite ortak hakkında kollektif şirkete ilişkin hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Rekabet yasağı:

Madde 483 – Komandite bir ortak diğer komanditelerin ve umumi heyetin izni olmaksızın şirketin konusu olan ticaret nevine mütaallik bir iş yapamayacağı gibi bu nevi ticaretle meşgul bir şirkete mesuliyeti tahdit edilmemiş ortak sıfatıyla de dahil olamaz.

Bu madde hükmüne aykırı hareket eden komandite ortak hakkında 173 üncü madde hükmü tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 572- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 483 üncü maddesinden dil yenileştirilmesi yapılarak alınmıştır.

ALTINCI KISIM Limited Şirket

BİRİNCİ BÖLÜM Tanım ve Kuruluş

Limited şirketlere ilişkin düzenlemeler yapılırken, İsviçre'nin limited şirketlere ilişkin hükümlerini değiştiren ve halen Parlamentoda bulunan tasarı (İsviçre Tasarısı) da dikkate alınmıştır.

A) Kavram

MADDE 573- (1) Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur.

(2) Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

(3) Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tanımı

Madde 503 : İki veya daha fazla hakiki veya hükmi şahıs tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup, ortaklarının mesuliyeti koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile mahdut ve esas sermayesi muayyen olan şirkete limitet şirket denir.

Ortaklar tarafından konulan sermaye için, anonim şirkette olduğu gibi hisse senedi çıkarılamaz.

271 inci madde hükmü limitet şirketler hakkında da caridir; şu kadar ki; limitet şirketler sigortacılık yapamazlar.

GEREKÇE

Madde 573- Tanımdan daha çok, limited şirketin nitelik ve özelliklerini tanıtan Tasarının 573 üncü maddesi 6762 sayılı Kanununun 503 üncü maddesinden ikisi sisteme ilişkin olmak üzere üç noktada farklıdır. Sisteme ilişkin birinci değişiklik tek kişilik limited şirketin kurulmasına ve yaşamasına olanak tanınmasıdır. İkincisi ise ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin açıkça kanuna alınmış olmasıdır. Diğer değişikliklerin başında eski metinde öngörülen ve esas sermaye paylarının senede bağlanamayacağına dair hükmün yer açısından daha uygun olan 593. maddeye taşınmış olması ve paylar için nama yazılı senet çıkarılabileceğinin belirtilmesidir. Ayrıca, limited şirketlerin sigortacılık yapamayacaklarına dair yasak Sigorta Murakabe Kanununda öngörülen tür zorunluğu sebebiyle, tekrara düşmemek için kanundan çıkarılmıştır, Terim yönünden önemli değişiklik “esas sermaye payı” teriminin kullanılmış olmasıdır.6762 sayılı Kanun, “konulması taahhüt edilen sermaye” yanında, ondan farklı anlam taşıyan “sermaye payı” kavramına yer vermiş ve “sermaye payı”nın konulması taahhüt edilen sermayeye göre tayin olunacağı” hükmüne yer vermişti (6762 sayılı Kanununun 518 inci maddesinin birinci fıkrası). Bu iki kavram, kaynak İsv. BK m. 789 (1) hükmünde yer alan “Stammeinlage/ L'apport” ve “Gesellschaftsanteil/ part sociale”ye dayanıyor ve karşılıklara sebep oluyor, bu sebeple her iki ülkenin öğretisinde eleştiriliyordu. İsviçre tasarısı gibi de Tasarı da terim birliğini sağlamıştır.

Ayrıca, 125 inci maddenin birinci fıkrası hükmünde belirtildiği için şirketin tüzel kişiliği haiz olduğu 573 üncü maddede tekrarlanmamıştır.

Diğer yandan, kanun bugüne kadar uygulanan düzenden ayrılmamış, İsv. BK'nın aksine ve Alm. LŞK ile uyum halinde, bir sınırlama yapmaksızın kural olarak tüm tüzel kişilerin limited ortak olabilmesine olanak sağlamıştır. Oysa, İsv. BK 772 ile İsviçre Tasarısında “bir veya daha fazla kişiler veya ticaret şirketleri” denilmiştir. İsviçre Tasarısında yer alan “kişileri amaçlayan sermaye şirkettir” ibaresi hem daraltıcı ve sınırlayıcı görülmüş hem sermaye şirketi nitelendirme 125 inci maddenin ikinci fıkrası hükmünde yapıldığından burada tekrarlanmamıştır. Tek kişilik limited şirket bugün bir gereksinim olduğundan ve AET'nin 89/667 sayılı Yönergesi, limited şirkette bu “sınıf”ı gerekli gördüğünden kanuna bu yönde açıklık getirilmiştir. Bu adım sadece önemli bir gereksinime cevap vermek ve AB hukuku ile uyumu sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda uygulamadaki bazı görünüşte ortaklarla kurulan limited şirketlerden doğan kötüye kullanmalara da engel olacak, ayrıca perdeyi kaldırma kuramının uygulanmasına da yardım edecektir.

B) Ortakların sayısı

MADDE 574- (1) Ortakların sayısı elliyi aşamaz.

(2) Ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirirler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar. Aynı yükümlülük, şirketin bir ortakla kurulduğu hâllerde de geçerlidir.

(3) Şirket, tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Ortakların sayısı:

Madde 504 – Ortakların sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz.

Ortakların sayısı sonradan bire iner veya şirketin zaruri organlarından biri mevcut olmazsa münasip bir müddet içinde bu eksiklikler tamamlanmadığı takdirde ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verir. Mahkeme, taraflardan birinin talebi üzerine gerekli ihtiyati tedbirleri alabilir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 574 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(2) Ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilân ettirirler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar. Aynı yükümlülük, şirketin bir ortakla kurulduğu hallerde de geçerlidir.

(3) Şirket, tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemez.”

Önerge gerekçesi

Tasarı metninde yer alan “Müdürler, bildirim aldıkları” ibaresi, bildirim müdürlerce şahsen alınması şeklinde anlaşılabilirliği için “Müdürler, bildirim alınması” şeklinde değiştirilmiştir. Üçüncü fıkrada, şirketi tek ortaklı hâle dönüştürecek işlemin şirketin kendi sermaye payını iktisap etmesi olduğuna vurgu yapılmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 574 üncü maddesinde, anonim şirketlere ilişkin 338 inci maddeye paralel olarak aleniyeti sağlamak amacıyla üçüncü fıkra eklenmiş ve ikinci fıkranın içeriği genişletilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, hükmün, şirketin tek pay sahibi olması hâlini de açıkça kapsamı amacıyla ikinci fıkranın sonuna cümle eklenmiştir. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 574- Birinci fıkra: Birinci fıkrada tek kişilik limited şirkete olanak veren değişiklik yapılırken, en çok elli ortak sınırlaması korunmuştur. Elli ortak sınırının aşılmasına hem müdürler hem de genel kurul dikkat etmeli; bu hususta özen göstermeli, sınırı aşan tescillere onay vermemelidir.

İkinci fıkra: Tek kişiye düşen limited şirketin bu durumunun üçüncü kişiye tanıtılması, tek kişilik şirket konumunun belirlenmesi ve şeffaflık gereği bunun tescil ve ilân ettirilmesi yükümü getirilmiştir. Tek kişilik limited şirket bir tür değil limited şirketin bir “sınıf”ıdır. Söz konusu durum, şirketin bir sınıfa girmesi ve gereğinde çıkması konumu olduğundan giriş ve çıkış, yani sınıf değişikliği tescil ve ilânla sağlanır; yoksa tür değişikliğine ilişkin hükümlerin uygulanmasına gerek yoktur.

Tasarıda açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte, ortak alınarak şirket tek ortaklı limited şirket konumundan çıkabilir. Bu durumda da tescil ve ilân gereklidir. Tek ortaklı limited şirket geçici, ancak farklı bir konumu ifade eder. Ortak sayısındaki diğer değişikliği, elli ortak sınırında kalmak şartı ile, hukukî sonuç doğurmazken, tek ortaklı hâle gelmek, meselâ yönetimde olduğu gibi değişik kuralların uygulanmasına yol açabilir.

C) Şirket sözleşmesi

I - Şekil

MADDE 575- (1) Şirket sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve kurucuların imzalarının noterce onaylanması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Murakabe

I - Şekli:

Madde 505 – Limitet şirket mukavelesinin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce tasdiki şarttır.

GEREKÇE

Madde 575- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 505 inci maddesinin tekrarıdır.

II - İçerik

1. Zorunlu kayıtlar

MADDE 576- (1) Şirket sözleşmesinde aşağıdaki kayıtların açıkça yer alması gereklidir:

- a) Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunduğu yer.
- b) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde, şirketin işletme konusu.
- c) Esas sermayenin itibarî tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibarî değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları.
- d) Müdürlerin adları, soyadları, unvanları, vatandaşlıkları.
- e) Şirket tarafından yapılacak ilanların şekli.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Muhtevası:

1. Mecburi kayıtlar:

Madde 506 – Şirket mukavelesinde aşağıdaki hususların açıkça yazılması lazımdır:

1. Şirketin ticaret unvanıyla merkezi;
2. İşletmenin konusu;
3. Esas sermaye ile her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarları;
4. Şirketin yapacağı ilanların şekli;
5. Şirketin müddeti.

GEREKÇE

Madde 576- Tasarının 576 ncı maddesi bazı değişiklikler dışında, 6762 sayılı Kanunun 506 ncı maddesinin tekrarıdır. Önemli değişiklik birinci fıkranın (c) bendinde yer almıştır: Hükümde (a) Esas sermaye paylarının sayısının ve payların itibarı değerlerinin belirtilmesi istenmiş, (b) imtiyazlı esas sermaye payı olup olmadığı sorusuna olumlu cevap verilip tartışma sona erdirilmiştir.

Esas sermaye payının sayısının ve itibarı değerinin belirtilmesi gereği bu payı anonim şirket payına ne özdeş kılmakta ne de yaklaştırmaktadır. Tasarının 581 inci maddesinden de anlaşılacağı üzere, her iki vurgulama da oy hakkına ve “her oy birimi bir esas sermaye payının ayrılmaz parçasıdır” ve “bir ortak birden fazla paya sahip olabilir” ilkelerinin doğal gereğidir. Yoksa, anonim ve limited şirket payları arasında “serbest devir”in kabulü ve reddi yönünden dogmatik değil teorik fark vardır. Bu fark nitelik farkıdır. Ayrıca 581 inci madde ve 583 üncü maddenin ikinci fıkrası madde hükmü limited şirketin esas sermaye payının esas sermayenin bölünmüş bir parçası olmadığını açık kanıttır.

2. Şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan hükümler

MADDE 577- (1) Aşağıdaki kayıtlar, şirket sözleşmesinde öngörülükleri takdirde bağlayıcı hükümlerdir:

a) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler.

b) Ortaklara veya şirkete, esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları tanınması.

c) Ek ödeme yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı.

d) Yan edim yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı.

e) Belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı veya bir genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması hâlinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümler.

f) Kanunda ya da şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri hâlinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri.

g) Kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümler.

h) Genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin özel hak tanıyan hükümler.

ı) Genel kurulda karar almaya, oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan hükümler.

i) Şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki hükümleri.

j) Bilanço kârının kullanılması hakkında kanundan ayrılan hükümler.

k) Çıkma hakkının tanınması ile bunun kullanılmasının şartları, bu hâllerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarı.

l) Ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin özel sebepleri gösteren hükümler.

m) Kanunda belirtilenler dışında öngörülen sona erme sebepleri-ne dair hükümler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 577 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki önerilme hakkı, 466 ncı maddede yapılan değişikliğe uygun olarak, “önerilmeye muhatap olma” şeklinde değiştirilmiş ve hükme geri alma hakkı da eklenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 577- Tasarının 577 nci maddesi yeni bir sistemin temelini oluşturmaktadır. Bir limited şirketin kurulabilmesi için şirket sözleşmesinde bulunması gereken kayıtlar 576 ncı maddede gösterilmiştir. Kurucular, şirket sözleşmesine, emredici kurallara aykırı olmamaları şartıyla, istedikleri hükümleri koyabilirler. Ancak, bağlayıcı olabilmeleri için bazı hükümlerin şirket sözleşmesinde öngörülmeleri gerekir; aksi halde, şirketler hukuku yönünden bağlayıcı olmaz, bir ortaklararası “anayasa”sı kuralı sayılamaz. Meselâ, esas sermaye paylarını bağlamalı konuma getiren, yani kanunî hükümlerden ayrılan devir

sınırlamaları koyan, önalım, alım, önerilme (yani devirden önce diğer ortaklara önerme) hakları, ek ödeme yükümlülükleri vs. ancak şirket sözleşmesiyle konulabilir. Bu tür hükümler şirket sözleşmesi dışında öngörülümüşse, ancak bir borçlar hukuku sözleşmesinin hükümlerini doğururlar. İşte 577 nci madde bu kayıtları sınırlı sayıda (numerus clausus) göstermektedir.

3. Aynı sermaye, aynı devralmalar ve özel menfaatler

MADDE 578- (1) Aynı sermaye, ayınların veya işletmelerin devralınması ve özel menfaatler hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 578- Madde anonim şirketlere gönderme yaparak, şeffaflık eşitliği sağlama amacıyla öngörülümüşür. İlgili hükümler hakkındaki açıklamalara bakılmalıdır.

4. Emredici hükümler

MADDE 579- (1) Şirket sözleşmesi, bu Kanunun limited şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir. Diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı nitelikteki şirket sözleşmesi hükümleri, o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 579 uncu maddesinin son cümlesi, 340 ıncı madde ile uyumunun sağlanması için madde metninden çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 579- Hüküm, anonim şirketlere ilişkin 340 ıncı maddenin özdeşidir. Anılan maddeye ilişkin açıklamalara bakılmalıdır.

D) Sermaye

I - En az tutar

MADDE 580- (1) Limited şirketin esas sermayesi en az onbin Türk Lirasıdır.

(2) Bu maddede yazılı en az tutar, Bakanlar Kurulunca on katına kadar artırılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Sermaye:

a) Miktarı:

Madde 507 – (Değişik: 24/6/1995 - KHK - 559/9 md.)

Limited şirketin esas sermayesinin en az beşyüzmilyon (beşmilyar) Türk lirası olması şarttır.

Ortakların koyacakları sermaye birbirinden farklı olabilir. Ancak, ortakların koyacakları sermayenin en az yirmibeşmilyon Türk lirası veya bunun katları olması lazımdır.

Devir için bölme ve mirasın taksimi hali hariç olmak üzere ortağın sermayesi bölünmez bir bütündür.

Bu maddede yazılı miktarlar, Bakanlar Kurulunca on katına kadar artırılabilir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 580 inci maddesinin “I- Asgari tutar” şeklindeki madde kenar başlığının “I-En az tutar” şeklinde; ayrıca birinci fıkrasında geçen “yirmibeşbin Türk Lirasıdır.” İbaresinin “onbin Türk Lirasıdır.” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Limited şirketler için belirlenmiş olan asgari sermaye miktarının, ekonomik gerekçeler değerlendirilerek ve asgari sermayenin Bakanlar Kurulu kararıyla artırılacağı de göz önüne alınarak, onbin Türk Lirası olarak değiştirilmesinde yarar görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 580- Maddede, şirketin niteliği ve esas sermaye belirlenmiş ve kanun değişikliğinden kaçınmak amacıyla ikinci fıkra öngörülmüştür.

II - Aynı sermaye

MADDE 581- (1) Üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz.

(2) 127 nci madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Aynı nev'inden:

Madde 508 – Ortaklardan biri, sermayeyi ayın olarak koymayı taahhüt etmişse mukavelede; ayının neden ibaret olacağı, değerinin nasıl biçileceği ve taahhüt ettiği sermayeye ne miktarda mahsup edileceği ve bunun karşılığı olarak esas sermayeden kendine ne miktarda bir iştirak payı düşeceği hususlarının açıkça yazılı olması şarttır.

Şirketin ortak veya üçüncü şahıslardan paradan başka mali kıymetler devralması kararlaştırılmış bulunuyorsa mukavelede: devralınacak mali kıymet, devreden ad ve soyadı ve şirketin vereceği karşılık gösterilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 581 inci maddesinde, 14 üncü maddede belirtilen gerekçeyle değişiklik yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca kabul edilmemiş ve Tasarı metninde olduğu gibi “kişisel” ibaresi korunmuştur.

GEREKÇE

Madde 581- Gelişmelere göre hüküm yeniden düzenlenmiştir.

III - Mal bedelleri ve kurucu menfaatleri

MADDE 582- (1) Kurucular tarafından, kurulmakta bulunan şirketle ilgili olarak, şirket hesabına alınan malların bedelleri ile şirketin kurulmasında hizmeti geçenlere tanınan menfaatler şirket sözleşmesine yazılır.

(2) 128 inci madde hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 582 nci maddesinin birinci fıkrasında anlamı daha iyi ifade eden değişiklik yapılarak kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 582- Hüküm, şeffaflık ve kamuyu aydınlatma ilkesinin gereğidir.

E) Esas sermaye payları

MADDE 583- (1) Şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibarî değerleri en az yirmibeş Türk Lirası olarak belirlenebilir. Şirketin durumunun iyileştirilmesi amacıyla bu değer altına inilebilir.

(2) Esas sermaye paylarının itibarî değerleri farklı olabilir. Ancak, esas sermaye paylarının değerlerinin yirmibeş Türk Lirası veya bunun katları olması şarttır. Bir esas sermaye payının vereceği oyun, 618 inci madde uyarınca itibarî değere göre hesaplanması, esas sermaye payının bölünmesi değildir. Aynı hüküm bir hakkın veya yükümlülüğün itibarî değere göre belirlendiği durumlar için de geçerlidir.

(3) Bir ortak birden fazla esas sermaye payına sahip olabilir.

(4) Esas sermaye payları itibarî değerden veya bu değeri aşan bir bedelle çıkarılabilir.

**(5) Esas sermaye payının bedeli şirket sözleşmesinde öngörül-
düğü şekilde, nakit veya ayın olarak veya bir alacağın takası yoluyla yahut sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kullanılacak öz-
kaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi yoluyla ödenir.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Madde 507/2- Ortakların koyacakları sermaye birbirinden farklı olabilir. Ancak, ortakların koyacakları sermayenin en az yirmibeşmilyon Türk lirası veya bunun katları olması lazımdır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 583 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında geçen “değerle ve” ibaresinin “değerden veya” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Hükümdeki “değerle” kelimesi anlamı daha iyi bir şekilde ifade eden “değerden” kelimesiyle değiştirilmiş, aynı düşünceyle “ve” kelimesi “veya” yapılmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 583 üncü maddesinin beşinci fıkrasında “özsermayenin” ibaresi yerine “özkaynakların” ibaresi tercih edilerek değişiklik yapılmış, yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 583- Birinci fıkra: Limited şirkette, “itibarî değer”, anonim şirketteki itibarî değerden hem teorik hem de dogmatik düzen yönünden farklıdır. Anonim şirkette itibarî değer, gerçek anlamda paylara bölünmüşlüğü gereği olarak sermayenin serbestçe devredilebilen, hak kaynağı işlevini haiz, bağımsız bir birimini oluştururken; limited şirkette pay bir taraftan konulan sermayeyi gösteren ve bazı hesabi işlemlere temel oluşturan diğer paylarla eşit olması zorunlu bulunmayan esas sermayenin bir parçasını oluşturur. Anonim şirkette sermaye paylara bölünmüştür, limited şirkette ise esas sermaye payı, bazı hakların belirlenebilmesi ve kullanılabilmesi amacıyla hesabi olarak bölünür. Payın hesaben bölünmesi, payın verdiği oy hakkının hesaplanmasına ve temettünün belirlenmesine ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin uygulanmasına hizmet eder. Diğer yandan, “bir ortak=bir pay” kuralının belirli bir yararı bulunmamakta, aksine, payın kısmî devrinde bölünme gibi güçlükler yol açmaktadır.

F) İntifa senetleri

MADDE 584- (1) Şirket sözleşmesinde intifa senetlerinin çıkarılması öngörülebilir; bu konuda anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 584- Anonim şirketlerde intifa senetlerinin çıkarılmasını haklı gösteren sebepler limited şirketler için de geçerlidir. Bu sebeple 584 üncü madde kaleme alınmıştır.

G) Kuruluş

I - Kurulma anı

MADDE 585- (1) Şirket, kanuna uygun olarak düzenlenen şirket sözleşmesinde, kurucuların limited şirket kurma iradelerini açıklayıp, sermayenin tamamını şartsız taahhüt etmeleri ve nakit kısmı hemen ve tamamen ödemeleriyle kurulur. 588 inci maddenin birinci fıkrası saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 585- Bu madde kanunî (normatif) kuruluşu uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, ödemeye çağrı, temerrüt, iskat, bedelinin tamamı ödenmemiş pay gibi çeşitli zorluklara, çekişmelere ve kötüye kullanmalara yol açan ve kabuk şirketlerin kurulmasını cesaretlendiren esas sermayenin taksitlerle ödenebilmesi sistemine son verilmiştir. Aynı sermaye hakkında ise 581 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü gereği 128 inci madde uygulanır.

II - Tescil

1. İstem

MADDE 586- (1) Şirket sözleşmesinin 575 inci maddede öngörüldüğü şekilde düzenlenmesinden sonra, tescil için, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline başvurulur.

(2) Başvuru, müdürlerin tümü tarafından imzalanır. Başvuruya aşağıdaki belgeler eklenir:

a) Şirket sözleşmesinin onaylanmış bir örneği.

b) Ekleri ile birlikte 349 uncu maddeye göre düzenlenmiş kurucular beyanı ve Bakanlıkça istenilmesi hâlinde 351 inci madde uyarınca hazırlanmış işlem denetçisi raporu.

c) Yerleşim yerleri de gösterilerek şirketi temsile yetkili kişileri ve denetçinin seçimini gösterir belge.

(3) Dilekçede şu kayıtlar yer alır:

- a) Bütün ortakların adları ve soyadları veya unvanları, yerleşim yerleri, vatandaşlıkları.
- b) Her ortağın üstlendiği esas sermaye payı ve ödediği toplam tutar.
- c) İster ortak ister üçüncü kişi olsun, müdürlerin adları ve soyadları veya unvanları.
- d) Şirketin ne suretle temsil edileceği.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Tescil:

1. Talep:

Madde 510 – (Değişik birinci fıkra:11/6/2003-4884/4 md.)Müdürler, 31 inci madde hükümlerine uygun olarak şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline kaydedilmesini talep ederler.

Bu maksatla verilecek dilekçede şunlar yazılır:

1. Bütün ortakların ad ve soyadları, ikametgahları, tabiiyetleri;
2. Her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye ile ödediği sermaye miktarı;
3. İster ortak, ister üçüncü şahıs olsun, müdürlerin ad ve soyadları;
4. Şirketin ne suretle temsil edileceği.

(Mülga üçüncü fıkra:11/6/2003-4884/4 md.)

Dilekçe sahiplerinin bundan başka, dilekçede her ortağın koyacağı sermayeyi tamamen taahhüt etmiş ve bu sermayeye mahsuben kanun veya mukavelenin tesbit ettiği miktarı ödemiş, yahut mukavelede yazılı aynı sermaye ile karşılamaş olduğunu bildirmeleri lazımdır

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görülmekle olan. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”nın 586 ncı maddesinin ikinci fıkrasının b bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“b) Ekleri ile birlikte 349 uncu maddeye göre düzenlenmiş kurucular beyanı ve Bakanlıkça istenilmesi halinde 351 inci madde uyarınca hazırlanmış işlem denetçisi raporu.”

Önerge gerekçesi

Tasarının 586 ncı maddesi ile getirilmek istenen düzenleme limited şirket kuruluşlarında ayrı bir işlem olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan, limited şirket kuruluşunda işlem denetçisinin görevlerine bakıldığında, söz konusu görevler sicil müdürlüğü tarafından

yürütülen görevleri kapsamaktadır. Bu şekilde işlem denetçisinin kuruluşta öngörülmesi şirket kuruluş maliyetlerini önemli ölçüde artıracığından, sadece Bakanlığın gerekli görmesi halinde kuruluş işlemlerinin denetlenmesi amaçlanmaktadır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 586 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde 361 inci maddeye yapılan atf, atfın doğru olması açısından 351 inci maddeye yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 586- 586 ncı maddede kanunî kuruluş rejimi ile uyumludur. Ticaret sicili müdürlüğüne verilecek belgeler arasında yer alan kurucular beyanı ile kuruluş denetçisi raporu ise güvenli kuruluş ilkesinin gereğidir. Kanunun 349 ve 351 inci maddelerinin gerekçelerine bakılmalıdır.

2. Tescil ve ilan

MADDE 587- (1) Şirket sözleşmesinin tamamı, kurucuların imzalarının noterce onaylanmasını izleyen otuz gün içinde, şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Tescil ve ilan edilen şirket sözleşmesine, aşağıda sayılanlar dışında, 36 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanmaz:

- a) Şirket sözleşmesinin tarihi.
- b) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi.
- c) Esas noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış şekilde şirketin işletme konusu; şirket sözleşmesinde bu konuda bir hüküm varsa, şirketin süresi.
- d) Esas sermayenin itibarî değeri.
- e) Gerçek kişi ortağın adı ve soyadı, yerleşim yeri, tüzel kişi ortakların unvanı, merkezleri ve her ortağın üstlendiği esas sermaye payları.
- f) Aynı sermayenin konusu ve bu tür sermayenin karşılığında verilecek esas sermaye payları; bir aynın devralınması hâlinde ilgili sözleşmenin konusu, sözleşmenin karşı tarafı, şirketin borçlandığı karşı edim; özel menfaatlerin içerik ve değeri.
- g) Öngörülmüş ise, intifa senetlerinin sayısı ve bunlara sağlanan hakların içeriği.
- h) Müdürlerin ve şirketi temsile yetkili diğer kişilerin adları, soyadları veya unvanları ve yerleşim yerleri.

ı) Temsil yetkisinin kullanılma şekli.

i) Denetçinin yerleşim yeri, merkezi, varsa ticaret siciline tescil edilmiş şubesi, denetçinin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir olması hâlinde adı, soyadı, yerleşim yeri, meslek odası numarası.

j) Şirket sözleşmesinde öngörölmüş bulunan imtiyaz, ek yükümlülük veya yan edim yükümlülükleri, esas sermaye payları ile ilgili önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları.

k) Şirket tarafından yapılacak olan ilanların şekli, türü ve şirket sözleşmesinde bu konuda bir hüküm bulunduğu takdirde, müdürlerin ortaklara ne şekilde bildirimde bulunacakları.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Tescil ve ilan:

Madde 511 – İnceleme sonunda kanuni şartları haiz bulunduğu anlaşılan limitet şirket, aşağıdaki hususlara şamil olmak üzere, ticaret siciline tescil ve ilan olunur:

1. Mukavele tarihi;
2. Şirketin ticaret unvanı ve merkezi;
3. İşletme konusu ve şirketin müddeti;
4. Ortaklardan her birinin ad ve soyadı, ikametgahı ve tabiiyeti, bir hükmi şahıs bahis konusu ise adı veya ticaret unvanı ve merkezi;
5. Esas sermaye ile ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarları;
6. Ayın olan sermayenin ve devralınan mali kıymetlerin neden ibaret olduğu ve bunların taahhüt edilen sermayeye ne suretle mahsup edileceği;
7. Müdürlerin ad ve soyadları; ikametgahları ve tabiiyetleri;
8. Şirketin ne suretle temsil edileceği;
9. Şirkete ait ilanların ne şekilde yapılacağı.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonumuzca, Tasarının 587 nci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendindeki “önerilme”, 466 ve 576 ncı maddelerde olduğu gibi “önerilmeye muhatap olma” şeklinde değiştirilmiş ve hükmü “geri alım” eklenmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 587- Bu madde, Tasarının 354 üncü maddesi ile özdeştir. 354 üncü maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

III - Tüzel kişilik

MADDE 588- (1) Şirket, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır.

(2) Şirketçe kabul olunmadığı takdirde, kuruluş giderleri kurucular tarafından karşılanır. Bunların pay sahiplerine rüçû hakları yoktur.

(3) Tescilden önce şirket adına işlem yapanlar, bu işlemler dolayısıyla şahsen ve müteselsilen sorumludur.

(4) Bu gibi taahhütlerin, ileride kurulacak şirket adına yapıldıklarının açıkça bildirilmeleri ve şirketin ticaret siciline tescilini izleyen üç aylık süre içinde şirket tarafından kabul edilmeleri koşuluyla, bunlardan yalnız şirket sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Hükmi şahsiyet:

Madde 512 – Şirket, ticaret siciline tescil ile hükmi şahsiyet kazanır.

Tescilden önce şirket namına muamelelerde bulunmuş ise muameleyi yapanlar şahsen ve müteselsilen mesul olurlar.

Bu gibi taahhütlerin, ileride kurulacak şirket namına yapıldığı açıkça bildirilmiş ve şirketin ticaret siciline tescilinden sonra üç aylık bir müddet içinde bu taahhütler şirket tarafından kabul olunmuşsa muameleyi yapanlar mesuliyetten kurtulur ve yalnız şirket mesul olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 588- Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 512 nci maddesinin tekrarıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Şirket Sözleşmesinin Değiştirilmesi

A) Genel olarak

MADDE 589- (1) Aksi şirket sözleşmesinde öngörülmediği takdirde, şirket sözleşmesi, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir. 621 inci madde hükmü saklıdır.

(2) Şirket sözleşmesinde yapılan her değişiklik tescil ve ilan edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Mukavelelerin değiştirilmesi:

I - Karar:

Madde 513 – (Değişik: 24/6/1995 - KHK - 559/10 md.)

Mukavelede daha yüksek bir nisap öngörülmemiş ise mukavele, sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir.

Ortakların mesuliyetini genişletme hakkındaki kararların, her halde ittifakla verilmesi gerekir.

III - Tescil ve ilan:

Madde 515 – Mukavelede yapılan her değişiklik, ilk mukavelede olduğu gibi tescil ve ilan edilir. Mukavelelerin değiştirilmesi hakkındaki kararlar üçüncü şahıslar hakkında, tescil tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 589 uncu maddesinin birinci fıkrasının sonuna, 621 inci maddenin saklı tutulduğuna ilişkin ibare eklenmiştir. Çünkü 589 uncu madde genel bir hükümdür. 621 inci madde ise esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin bazı özel halleri de içermektedir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 589- Hüküm, esas itibarıyla 6762 sayılı Kanunun 513 üncü maddesinin tekrarıdır.

Ek ödeme ve yan edim yükümleri hakkında 574 üncü maddenin ikinci fıkrası, 577 nci maddenin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentleri hükümlerinin gerekçelerine bakılmalıdır.

B) Özel değişiklikler

I - Esas sermayenin artırılması

1. İlke

MADDE 590- (1) Şirketin kuruluşu hakkındaki hükümlere ve özellikle sermayenin ayın olarak konması ve bir işletme ile ayınların devralınmasına dair kurallara uymak şartıyla esas sermaye artırılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Esas sermayenin değiştirilmesi:

1. Artırılması:

Madde 516 – Şirketin kuruluşu hakkındaki hükümlere ve hususiyile sermayenin ayın olarak konması ve mali kıymetlerin devralınmasına dair kaidelere riayet şartıyla esas sermaye artırılabilir.

Artırılan kısım için yeni ortaklar alınabilir. Şu kadar ki; mukavelede veya artırma kararında aksine hüküm olmadıkça her ortak, sermayesi nispetinde esas sermayenin artırılmasına iştirak etmeyi istemek hakkını haizdir.

GEREKÇE

Madde 590- Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 516 ncı maddesinin tekrarıdır.

2. Rüşhan hakkı

MADDE 591- (1) Şirket sözleşmesinde veya artırma kararında aksi öngörülmemişse, her ortak, esas sermaye payı oranında, esas sermayenin artırılmasına katılmak hakkını haizdir.

(2) Genel kurulun sermaye artırımına ilişkin kararıyla, ortakların yeni payları almaya ilişkin rüşhan hakkı, ancak haklı sebeplerin varlığında ve 621 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde öngörülen nisapla sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Özellikle, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınmaları ve işçilerin şirkete katılmaları haklı sebep olarak kabul edilebilir. Rüşhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması suretiyle hiç kimse haklı görülemeyecek şekilde yararlandırılmaz veya kayba uğratılmaz.

(3) Rüşhan hakkının kullanılabilmesi için en az onbeş gün süre verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 591 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “esas sermayenin yüzde altmışını temsil eden ortakların olumlu oylarıyla” ifadesi daha açık ve kesin bir anlatımı haiz “621 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde öngörülen nisapla” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 591- Hükümün birinci fıkrası 6762 sayılı Kanunun 516 ncı maddesinin ikinci fıkrasının tekrarıdır. İkinci fıkranın birinci cümlesi, doğal olanı açıkladığı ve bir hukuk kuralı niteliği taşımadığı için Tasarıda yer almamıştır.

6762 sayılı Kanunun 516 ncı maddesinin ikinci fıkrasında rüçhan hakkı tanınmış, ancak düzenlenmemiştir. Tasarı, rüçhan hakkını güçlü ortaklık hakkı olarak kabul etmekte, özellikle ikinci fıkrasında öngörülen hükümlerle, sınırlandırılabilmesi ile kaldırılabilmesini şartlara bağlamaktadır. Önemli yenilik, rüçhan hakkının ancak haklı sebeplerin varlığında sınırlandırılabilmesi veya kaldırılabilmesidir. Tasarı ayrıca haklı sebepler sayılan halleri de göstermiştir. Düzenleme anonim şirketlerdeki düzenlemeye paraleldir. Açıklamalar için işaret olunan hükme ilişkin gerekçeye bakılmalıdır.

II - Esas sermayenin azaltılması

MADDE 592- (1) Anonim şirketlerin esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümleri limited şirketlere kıyas yoluyla uygulanır. Esas sermaye borca batık bilançonun iyileştirilmesi amacıyla, ancak şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödenmesi hâlinde azaltılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Azaltılması:

Madde 517 – (Değişik: 24/6/1995 - KHK - 559/11 md.)

Her ortağın koymuş olduğu sermaye miktarı ile şirket sermayesi, bu Kanunun 507 nci maddesi ile belirlenen miktarlardan aşağı indirilemez.

Anonim şirketlere ait hükümler esas sermayenin azaltılması hakkında tatbik olunur. Şu kadar ki, zarar neticesinde bilançoda husule gelen bir açığın amortisman yoluyla kapatılması maksadı güdülse bile alacaklılar davet ve bildirilen alacaklar tediye ve temin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 592 nci maddesinde yer alan “zarar bilançosu” ibaresi “borca batık bilanço” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 592- Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 517 nci maddesinin tekrarıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Ortakların Hak ve Borçları

A) Esas sermaye payının işlemlere konu olması

I - Genel olarak

MADDE 593- (1) Esas sermaye payının şirketçe iktisabına ilişkin 612 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen hâller dışında, esas sermaye payı, ortaklar arasındaki devirler de dâhil olmak üzere sadece aşağıdaki hükümler uyarınca devredilebilir ve miras yoluyla geçer.

(2) Esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir. Ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin, ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak biçimde düzenlenmiş rekabet yasağının ve şirket sözleşmesinde öngörülmüş önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının, bu senetlerde açıkça belirtilmesi gereklidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Paylar:

I - Umumi olarak:

Madde 518 – Sermaye payı, konulması taahhüt edilen sermayeye göre tayin olunur.

Sermaye payı ortaklar arasında dahi ancak aşağıdaki hükümler dairesinde devredilebilir ve miras yoluyla geçer.

Pay hakkında tanzim edilecek senetler kıymetli evrak vasfını haiz olmayıp sadece bir ispat vasıtası sayılırlar.

Pay hakkında tanzim edilecek senetlerin sermaye payının tamamına ait olması şarttır.

VI - Payın diğer bir ortak tarafından iktisabı:

Madde 525 – Payın intikali hakkındaki hükümler, payın diğer bir ortak tarafından iktisabı halinde de tatbik olunur.

Bir ortak diğer bir ortağın payını kısmen veya tamamen elde ederse koyduğu sermayenin itibari değeri o nispette artar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 593 üncü maddesinin ikinci fıkrasında da “önerilme”, “öneriye muhatap olmaya” şeklinde değiştirilmiş ve “geri alım” ibaresi eklenmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 593- Birinci fıkrası: Esas sermaye payı hem devredilebilir hem de mirasla geçer. Ancak her iki tür geçişte de bazı kanunî sınırlamalar vardır. Bu sınırlamaların bazıları emredici nitelik taşımaz, bu sebeple şirket sözleşmesi ile kaldırılabilir; şekil gibi bazı hükümler emredici niteliktedir. Tasarının 593 üncü maddesinin sistemi şöyle özetlenebilir: Esas sözleşme payı kanunen bağlamalıdır; yani devri çeşitli sebeplerle ve farklı şekillerde sınırlandırılmıştır. Ancak, bağlam her geçiş türü için ve her bakımdan emredici değildir. Şirket sözleşmesi, 593 üncü maddede öngörülen genel kurulun onayını hafifletebilir, belirli bazı hallere özgüleyebilir, hatta kaldırabilir. Bağlam 612 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen durumlarda bir limited şirketin kendi hisse senetlerini iktisap etmesi varsayımında uygulanmaz. Devri sınırlayan hükümler, devrin ortaklar arasında yapılması halinde de geçerlidir.

İkinci fıkrası: Tasarı bir yenilik getirmekte, esas sermaye payının ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine olanak tanımaktadır. Esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkarılması, paya devir ve dolayısıyla dolaşım kolaylığı sağlamaz; Tasarının 595 ve devamı maddelerindeki hükümleri gene geçerli olmakta devam eder ve uygulanır; kanunî bağlam varlığını aynen sürdürür. Bu olanak, limited şirket esas sermaye payını ne anonim şirket payına dönüştürür ne de yaklaştırır. Sadece ispatı ve gereğinde (limited şirkete ilişkin hükümler çerçevesinde) payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayabilir. İkinci fıkraya uyarınca nama yazılı senede yazılması zorunlu olan hususlar bu senedin şirket sözleşmesine bağlılığını açıkça göstermektedir. İsviçre Tasarısından alınan söz konusu hüküm, hakim İsviçre öğretisinin görüşünü yansıtmakta ve pay defterinin, ortakla ilgili kısmının ortağın elindeki senede yansıtılmasını sağlamaktadır. Ayrıca nama yazılı senet basit kıymetli evrak kaydını içerdiği için, ortaklığının bu senetle ileri sürülmesini ortaktan istemek hakkını şirkete vermektedir.

II - Pay defteri

MADDE 594- (1) Şirket, esas sermaye paylarını içeren bir pay defteri tutar. Ortakların, adları, adresleri, her ortağın sahip olduğu esas sermaye payının sayısı, esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri itibarî değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları, sahiplerinin adları ve adresleri bu deftere yazılır.

(2) Ortaklar pay defterini inceleyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Pay defteri ve ortaklık listesi:

Madde 519 – Paylar hakkında bir defter tutulur. Ortakların ad ve soyadları, pay miktarları, vukubulan ödemeler, payların devir ve intikali ve bu hususlarla ilgili diğer DEĞİŞİKLİĞİ bu deftere kaydolunur.

Her takvim yılı başında ticaret sicil memuruna, ortakların ad ve soyadlarını, her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarını ve buna mahsuben ödediği

kısmı gösterir ve müdürler tarafından imzalanmış bir liste verilir. Son listenin tevdi tarihinden itibaren her hangi bir değişiklik olmamışsa liste verilmez. Yalnız, bir değişiklik olmadığı dilekçe ile bildirilir.

Pay defterinin ve listelerin kusurlu ve noksan tutulması veya verilen malümanın yanlış olması yüzünden husule gelecek zarardan; müdürler şahsan ve müteselsilen mesuldürler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 594 üncü maddesinde, pay defterine yazılacak hususlar arasına “esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri” de eklenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 594- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 519 uncu maddesinin tekrarıdır.

III - Esas sermaye payının geçişi hâlleri

1. Devir

MADDE 595- (1) Esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır. Ayrıca devir sözleşmesinde, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri; rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş ise, bu husus, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullara da belirtilir.

(2) Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun onayı şarttır. Devir bu onayla geçerli olur.

(3) Şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemişse, ortaklar genel kurulu sebep göstermeksizin onayı reddedebilir.

(4) Şirket sözleşmesiyle sermaye payının devri yasaklanabilir.

(5) Şirket sözleşmesi devri yasaklamış veya genel kurul onay vermesi reddetmişse, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklı kalır.

(6) Şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, onayı reddedebilir.

(7) Başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayı vermiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - İntikal:

1. Devir:

Madde 520 – Bir payın devri, şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade eder.

Devir hususunun pay defterine kaydedilebilmesi için, ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayesinin en az dörtte üçüne sahip olması şarttır.

Ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye ayın ise, payını şirketin kuruluşunu takip eden üç yıl içinde başkasına devredemez.

Şirket mukavelesi payların devrini yasak edebileceği gibi yukarıki fıkralarda derpiş edilenlerden daha ağır şartlara da bağı tutabilir.

Payın devri veya devir vadi hakkındaki mukavele yazılı şekilde yapılmış ve imzası noterce tasdik ettirilmiş olmadıkça ilgililer arasında dahi, hüküm ifade etmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 595 inci maddesinin birinci fıkrasında da “önerilme”, “öneriye muhatap olmaya” şeklinde değıştirilmiş ve “geri alım” ibaresi eklenmiştir. Yapılan bu değışiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 595- Birinci fıkr: Birinci fıkrada devir sözleşmesi yazılı şekle bağlanmış ve 6762 sayılı Kanunda olduğı gibi imzaların noterce onayı da aranmıştır. İsviçre Tasarısında bulunmayan bu şartın korunmasında yarar görülmüştür. Çünkü, yazılı şekil, imza onanması hem ispat yönünden gereklidir hem güvenliğı sağlamaktadır hem de tarafları, devir, özellikle ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri ve diğere sözleşmesel borçlar bakımından düşünmeye yöneltmek için uygun bir araç niteliğine sahip bulunmaktadır.

Birinci fıkrada, “hem esas sermaye payının devri hem de devir borcunu doğuran işlemler”in yazılı şekle bağlandığı belirtilerek, “devir vaadi”, “ön sözleşme”, “borçlanma işlemi” gibi terimler söz konusu edilerek açılan tartışmalara son verilerek istenmiştir. Devir borcunu doğuran işlem bir sözleşme veya tek taraflı bir işlem, meselâ taahhütname olabilir; bu taahhütname de aynı şekle tabidir. Bu sebeple şekil hükmünü koyan birinci cümlede geniş kapsamlı “işlem” terimi kullanılmıştır. Buna karşılık devir, sözleşme şeklinde yapılmalıdır. Aksi sözleşmede öngörülmemişse geçiş ortaklar genel kurulunun onayı ile gerçekleşir. Onaya kadar sözleşme askıdadır. Tasarıda sınırlı sayıda (numerus clausus olarak) öngörölmüş bulunan ve yükümlülük getirdiğı için önemli gördüğü hususların devir sözleşmesinde açıkça öngörölmesini emretmiştir. Bunlar ek ödeme yükümlülüğü, yan edim yükümlülüğü, rekabet yasağının ağırlaştırılması veya tüm ortakları kapsayacak şekilde

genişletilmesi, önerilme, önalım ve alım hakları ile cezaya ilişkin şartlardır. Bu sözleşmeye açıkça yazma zorunluğunun sebebi, devralanın yükümlülüklerinin tam bilincinde olması ve bu hususta onun bilgilendirilmesi yükümünü de satıcıya yüklemektir. Ancak, bu kayıtların devir sözleşmesinde bulunmaması, sözleşmeyi geçersiz kılmaz, fakat devreden bazı hallerde sorumluluğuna sebep olur. “Bazı haller” ile alıcının söz konusu yükleri ve hakları bilmesi, payı bunları bilerek almasıdır.

İkinci fıkra: Devir için, genel kurulun (kural olarak) onayı şarttır. Ancak onaya ilişkin ikinci fıkra emredici değildir. Şirket sözleşmesinde, onayın aranmayacağı devrin kurulmasıyla gerçekleşeceği öngörülebilir.

Üçüncü fıkra: Genel kurulunun onay vermeyi reddetmesi için sebep göstermesi gerekmez. Şirket sözleşmesi hangi hallerde izin verilmeyeceğini öngörebilir.

Dördüncü ve beşinci fıkra: Devir yasaklanabilir. Yasağa rağmen ortak haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkabilir. Haklı sebeplerin nitelik ve özellikleri ile ilgili bir sınırlama yoktur.

Altıncı fıkra: Şirket sözleşmesinde ek ödeme ve yan edim yükümü bulunduğu takdirde, şirketi korumak amacıyla devir alanın ödeme gücünün şüpheli olduğu hallerde genel kurulun onayını güvence verilmesine bağlamasına olanak sağlamıştır. Güvence verilmezse ortaklar kurulu onayı reddedebilir. Bu halde genel kurul, sözleşmede hüküm bulunmasa bile onayı reddedebilir.

Yedinci fıkra: Bu hüküm ile onayın sessiz kalınarak sürüncemede bırakılması engellenmiştir.

2. Miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra

MADDE 596- (1) Esas sermaye payının, miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya icra yoluyla geçmesi hâllerinde, tüm haklar ve borçlar, genel kurulun onayına gerek olmaksızın, esas sermaye payını iktisap eden kişiye geçer.

(2) Şirket, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir. Bunun için, şirketin, payları kendi veya ortağı ya da kendisi tarafından gösterilen üçüncü bir kişi hesabına, gerçek değeri üzerinden devralmayı, payın geçtiği kişiye önermesi şarttır.

(3) Red kararı, devrin gerçekleştiği günden itibaren geçerli olmak üzere geriye etkilidir. Red, bu konudaki kararın verilmesine kadar geçen süre içinde alınan genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemez.

(4) Şirket, üç ay içinde esas sermaye payının geçişini açıkça ve yazılı olarak reddetmemişse onayını vermiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Miras, karı koca mallarının idaresi:

Madde 521 – Bir payın miras yoluyla veya karı koca mallarının idaresine ait hükümler gereğince iktisabı için, ortakların, muvafakatine lüzum yoktur.

Mukavelede aksine bir şart varsa ortaklar, payı hakiki değeri üzerinden satın alınacak üçüncü bir şahsı göstermedikçe muvafakatten imtina edemezler. İlgililerin muvafakat için şirkete müracaatları tarihinden itibaren bir ay içinde üçüncü şahıs gösterilmediği takdirde muvafakat edilmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 596 ncı maddesine, şirketin, esas sermaye payının geçişini sürüncemede bırakmasının önüne geçmek amacıyla, dördüncü fıkra eklenmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 596- Birinci fıkra: Esas sermaye payının, mirasa veya eşler arasındaki mal rejimlerine ilişkin hükümlere göre veya icra yoluyla geçmesi, devre nazaran özellik gösterir. Çünkü, söz konusu varsayımlarda pay bir hukukî işlemle değil, kanun gereği geçmektedir. Kanunî geçişte, genel kurulun onayını aramak, emredici olmayan bir hükmü mirasın, eşler arası mal rejiminin ve icra düzeninin önüne geçirmek olur. Bu sebeple, birinci fıkra anılan hallerde payın, genel kurulun onayına gerek olmaksızın hak sahibine geçeceğini kabul edip, hakların kullanılmasına da izin vermiştir.

İkinci fıkra: Payı, yukarıdaki üç halden biri ile kazanan kişi, şirket yönünden uygun olmayabilir. İkinci fıkra, bu sebeple, şirkete, payı kazanan kişiyi reddetmek yetkisini tanımıştır. Böylece menfaatler dengesi kurulmuştur. Red, tek başına yapılamaz; başka bir deyişle, şirket sadece payı edinen kişiyi reddederek süreci sona erdiremez. Şirketin söz konusu kişiyi reddedebilmesi, yani ortak olarak kabul etmediğini bildirebilmesi için, ona payı gerçek değerinden almayı önermesi ve alacak kişiyi de göstermesi gerekir. Şirket kendisi alabileceği gibi ortağı veya üçüncü kişiyi de önerebilir. Bu hükümlerle, şirketin red yetkisini kullanıp payı eski ortağı bakımından iktisaden değersiz bir konuma getirmesine engel olunmuştur. Hüküm nesnel adaleti sağlamakta ve paya ekonomik değer kazandırmaktadır.

Hüküm, İsviçre öntasarısından alınmıştır. Öntasarı Parlamenteoda değişikliğe uğramıştır. Değişikliğe göre, paylara bağlı hak ve borçların tümünün kazanan kişiye ipso iure geçmesine rağmen, bu kişinin oy haklarını kullanabilmesi için şirket tarafından oy kullanmaya yetkili ortak olarak tanınması gerekir. Böylece oy hakkı diğer haklardan ayrılmakta, yani kanunî bağlam bu hakta varlığını sürdürmektedir. Sistem bu ayrılık üzerine kurulmaktadır. Emredici nitelik taşımayan bağlama bu derecede bağlı kalarak payları kanunen kazanan kişiyi korumak güçtür. Tasarı daha açık ve menfaatler dengesine daha uygun bir düzenlemeyi tercih etmiştir. Payı kanunda öngörülen hallerde iktisap eden kişi, ayrıca şirkete, onayını vermeyi belli bir süre (üç ay) içinde reddetmesi zorunluğünü yüklenerek de korunmuştur.

Üçüncü fıkra: Birinci fıkraya göre, paylar ve paylara bağlı haklar ipso iure payları kanunen kazanan kişiye geçtiği için üçüncü fıkra kaleme alınmıştır. Üçüncü fıkra geçişin askıda olduğunu da göstermektedir.

3. Gerçek değer belirlenmesi

MADDE 597- (1) Kanunda veya şirket sözleşmesinde esas sermaye payının bedeli olarak gerçek değer öngörüldüğü durumlarda, taraflar anlaşamamışlarsa bu değer, taraflardan birinin istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince belirlenir.

(2) Mahkeme, yargılama ve değer belirleme giderlerini kendi takdirine göre paylaşır. Mahkemenin kararı kesindir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 597 nci maddesinin birinci fıkrasında, görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğu hususuna açıklık getirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 597- Birinci fıkra: Şirketin, gerçek değerle esas sermaye paylarını almayı önerip, payları kanunen edinmiş kişiyi reddetmesi halinde taraflar gerçek değerde anlaşamayabilirler. Hüküm bu halde gerçek değer mahkemeye belirlenmesini öngörmüştür. Böylece anonim şirketlere ilişkin Tasarının 493 üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları ile uyum sağlanmıştır. Tasarı gerçek değeri tanımlamayı uygun görmemiş, bunu öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakmıştır. Ayrıca Tasarının 493 üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarına ilişkin gerekçeye bakılmalıdır.

İkinci fıkra: İstenmeyen kişinin ortak olarak alınmaması şirketin menfaatinedir. Mahkeme takdirini kullanırken bu noktadan hareket edecektir.

4. Tescil

MADDE 598- (1) Esas sermaye paylarının geçişlerinin tescil edilmesi için, şirket müdürleri tarafından ticaret siciline başvurulur.

(2) Başvurunun otuz gün içinde yapılmaması hâlinde, ayrılan ortak, adının bu paylarla ilgili olarak silinmesi için ticaret siciline başvurabilir. Bunun üzerine sicil müdürü, şirkete, iktisap edenin adının bildirilmesi için süre verir.

(3) Sicil kaydına güvenen iyiniyetli kişinin güveni korunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 598- Birinci fıkra: Tasarı, 6762 sayılı Kanunun 519 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve her takvim yılı başında ticaret siciline verilmesi öngörülen ortaklar listesine ilişkin hükme yer vermemiştir. Çünkü ortaklar listesi uygulamada herhangi bir işlevi yerine getirmemiş, bir rol oynamamıştır.

Tasarı devrin ticaret siciline tescilini, devreden ve üçüncü kişinin korunması yönünden gerekli görmüştür.

İkinci fıkra: İkinci fıkra şirket müdürlerinin ihmâli halinde uygulanır.

Üçüncü fıkra: Hüküm terkin ve tescil yapılınca kadar, sicil kaydına güvenen üçüncü kişiyi korumak amacıyla öngörülmüştür.

IV - Birden fazla ortağa ait esas sermaye payı, bu pay üzerinde çeşitli haklar**1. Paylı mülkiyet**

MADDE 599- (1) Bir esas sermaye payı birden fazla ortağa ait olduğu takdirde, paydaşlar şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinden dolayı şirkete karşı müteselsilen sorumludur.

(2) Paydaşlar, esas sermaye payından doğan haklarını, ancak atayacakları ortak bir temsilci aracılığı ile kullanabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***VIII - Birden fazla ortağa ait pay:***

Madde 527 – Bir pay birden fazla ortağa ait olduğu takdirde bunların müşterek bir temsilci tayin etmeleri gerekir.

Bu durum devam ettikçe ortaklar payla ilgili ödemeler dolayısıyla ortaklığa karşı müteselsilen mesul olurlar.

GEREKÇE

Madde 599- Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 527 nci maddesinin tekrarıdır. Ancak, müteselsil sorumluluk eski metnin aksine ek ödemeler ile yan edim yükümlülüklerine öngülenmiştir.

2. İntifa ve rehin hakkı

MADDE 600- (1) Bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulmasına, esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Şirket sözleşmesiyle, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması genel kurulun onayına bağlanabilir. Bu hâlde geçişe ilişkin hükümler uygulanır. Genel kurul sadece haklı sebeplerin varlığında rehin hakkı kurulmasına onay vermekten kaçınılabilir.

(3) Bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı bulunması hâlinde, pay intifa hakkı sahibi tarafından temsil edilir; bu durumda intifa hakkını haiz kişi, esas sermaye payı sahibinin menfaatlerini, hakkaniyete uygun bir şekilde gözetmezse tazminat ile yükümlü olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 600- Hüküm yenidir. İntifa ve rehin hakkının kurulmasında, esas sermaye paylarının devrine yapılan gönderme hem şekle ve hem onaya hem de miras, eşler arasındaki mal rejimleri ve cebri icraya ilişkin özel hükümleri kapsar. Üçüncü fıkra anonim şirketlere ilişkin hükümlerle uyumu sağlamak amacıyla öngörülmüştür.

Devrin yasaklanması halinde intifa hakkı ve rehlin kurulamamasının sebebi Türk Medenî Kanununun 795 inci maddesinin birinci fıkrası ile 954 ve devamındaki maddelerin hükümleridir. Her ikisi de kurulma için alacağın devredilebilir nitelikte olmasını şart koşmuştur.

B) Geri verme yasağı

MADDE 601- (1) Esas sermayenin azaltılması hâli hariç, ortaklara, esas sermaye payı bedeli geri verilemeyeceği gibi, ortaklar bu borçtan ibra da olunamazlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Sermaye koyma borcu:

I - Ödeme:

Madde 528 – Şirket mukavelesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklar; koymayı taahhüt ettikleri sermayeleri itibari değerleri nispetinde para olarak ödemeye mecburdurlar. Ayın nevinden sermaye hakkındaki hükümler mahfuzdur.

Esas sermayenin azaltılması hali müstesna olmak üzere, ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermayenin ödenmesi tecil olunamayacağı gibi ortakların bu borçtan ibra edilmeleri de caiz değildir.

GEREKÇE

Madde 601- Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 528 inci maddesinin tekrarıdır.

C) Ortakların sorumluluğu

MADDE 602- (1) Şirket, borç ve yükümlülükleri dolayısıyla sadece malvarlığıyla sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİĞİ

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 602 nci maddesinin kenar başlığının “C) Ortakların sorumluluğu” şeklinde; ayrıca birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Şirket, borç ve yükümlülükleri dolayısıyla sadece malvarlığıyla sorumludur.”

Önerge gerekçesi

Türk Ticaret Kanunu Tasarısının mehzazı olan İsviçre Borçlar Kanununun 2008 yılının Ocak ayında yürürlüğe giren metni dikkate alındığında maddede bazı değişiklikler yapılmasında gereklilik görülmüştür:

(1) Tasarıda, oldukça dar bir kavram olan “borç” terimi kullanılmıştır. Oysa mehzazda çok geniş olan “Verbindlichkeiten” kelimesi bilinçli olarak tercih edilmiştir. Bu Almanca sözcük hem borçları ve yükümlülükleri, hem de zorunluluk ve külfetleri kapsar. Bu sebeple “borç” kelimesi yerine metinde “borçlar ve yükümlülükler” ibaresinin yer almasında isabet görülmüştür. Gerçi önerilen “borçlar ve yükümlülükler” ibaresinin irtifaklar gibi külfetleri içermediği düşünülebilir. Ancak yeni ibare geniş yoruma müsaittir.

(2) Tasarıda maddenin kenar başlığı “şirketin sorumluluğu”dur. Söz konusu başlık şüphesiz maddenin metni ile uyumludur. Ancak, maddenin öngörülmesinin amacını tam yansıtan “ortakların sorumluluğu” kenar başlığı kullanılmıştır. Maddenin amacı ortaklığın sorumluluğunun sınırını kesin olarak çizmekledir. İsviçre bakımından 794 uncu madde köklü bir reform niteliği taşımakta, çünkü eski 802 nci maddeyi sadece kaldırmakla kalmayıp aynı zamanda 805 inci maddedeki açığı kapama kuralını da sistemden çıkarmaktadır. Eski öğreti sermayenin korunması ilkesi gereği bir ortağın ödemediği sermaye payının diğer ortaklarca ödenmesi şeklindeydi. Gerçi Türk hukukunda açığı kapama sistemi İsviçre Borçlar Kanununun 802 nci maddesinde de olduğu şekilde yoktu, ancak bizde

de seleflerin sermaye borçlarından haleflerin sorumluluğu vardı. Hüküm, sermaye yapısını aşan sorumlulukları bertaraf etmeye yöneliktir. Nitekim bu husus, tasarının gerekçesinde de belirtilmiştir. Ayrıca, Türk uygulamasında limited ortağı taahhüdünün dışında sorumlu tutma eğilimi vardır. Hüküm bu tür yorumlara karşı da vaziyet almaktadır. Burada 602 nci maddenin sermayenin korunması ilkesini zayıflatacağı endişesi akla gelebilir. Bu endişe yersizdir. Çünkü sermayenin korunması ilkesi sınırlı sorumluluk sistemi içinde anlam taşır. Sınırlı sorumluluk sisteminin kırılması sermayenin korunması kuramına aykırıdır. Ayrıca kanun esas sermaye payının tamamının ödenmesini kabul ederek sermayenin korunmasında önemli bir ileri adım atmıştır. Bundan başka aynı sermaye ile bir işletme ve aynı devralınmasına, sermaye azaltılması dışında sermayeden iade yapılmayacağına ilişkin hükümler ile güçlü şeffaflık sermayeyi korumaktadır.

(3) Bu vesile ile bazı tereddütleri ortadan kaldırmak ve olası soruları cevaplamak için 573 üncü maddeye rağmen 602 nci maddeye ihtiyaç bulunduğunu belirtmekte yarar vardır. Çünkü 573 üncü madde şirketin borç ve yükümlülüklerine karşı sadece mal varlığı ile sorumlu olduğunu açıkça ifade eden bir hüküm içermediği gibi, sermayeyi korumak için ortakları sorumlu kılabilecek yorumlara karşı bir güvenceye de yer vermemektedir. İşte 602 nci madde ortaklara bu güvenceyi sağlamakta ve kanuni bir boşluğu doldurmaktadır.

GEREKÇE

Madde 602- Hüküm sınırlı sorumluluğa uygun olarak düzenlenmiştir. 6762 sayılı Kanunun 529 ilâ 531 inci maddeleri, kanunun pay bedellerinin tamamının ödenmesi sistemini kabul etmesi dolayısıyla gereksiz hâle gelmişlerdir.

D) Ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri

I - Ek ödeme yükümlülüğü

1. Kural

MADDE 603- (1) Ortaklar şirket sözleşmesiyle, esas sermaye payı bedeli dışında ek ödeme ile de yükümlü tutulabilirler. Ortaklardan bu yükümlülüğün yerine getirilmesi ancak,

a) Şirket esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılamaması,

b) Şirketin bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması,

c) Şirket sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir hâlin gerçekleşmiş bulunması,

hâllerinde istenebilir.

(2) İflasın açılması ile ek ödeme yükümlülüğü muaccel olur.

(3) Ek ödeme yükümlülüğü şirket sözleşmesinde ancak esas sermaye payını esas alan belirli bir tutar olarak öngörülebilir. Bu tutar esas sermaye payının itibarı değerinin iki katını aşamaz.

(4) Her ortak, sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödemeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

(5) Şartlar gerçekleşmişse, ek ödemeler müdürler tarafından istenir.

(6) Ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılması ancak esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının zararları tamamen karşılması hâlinde mümkündür. Ek ödeme yükümlülüğünün azaltılmasına veya kaldırılmasına esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 603 üncü maddesinin birinci fıkrasında ifade düzgünlüğü sağlanmış, ayrıca “öz sermaye” ibaresi “öz kaynak” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 603- Ek ödeme yükümlülüğü, şirket sözleşmesinde öngörülmesi ve kanunda yer alan şartların gerçekleşmesi halinde, ortaklara, sadece şirkete nakdî ödemelerde bulunmaları borcunu yükler. Amaç finansal yönden kötü duruma düşen, bilanço ağı bulunan şirkete ortakların yapacakları ek ödemelerle yardımcı olmalarıdır. Kurum öğretide, sadece amaç yönünden kişisel sorumluluğa benzetilir. Her iki kurumda da, şirket borçlarını ödeyemediği takdirde ortaklara başvurulmaktadır. Ancak, gene öğretide belirtildiği gibi, kişisel sorumluluk alacaklılara karşıdır, dışa yöneliktir; ek ödeme ise şirkete karşıdır; içe yöneliktir.

Ek ödeme temelde bilanço açıklarını kapatmak amacıyla öngörülmüş bir araçken, son zamanlarda amaçtaki bu sınırlama kalkmıştır. Kaynak, İsviçre Tasarısında kurumun uygulama alanı genişletilmiştir. Tasarıdaki genişleme birinci fıkranın (b) ve (c) bentlerinde açıkça görülmektedir. Böylece limited şirket hayatını sürdürebilmesi, ödeme dar boğazından çıkabilmesi için yeni bir olanağa kavuşmuştur.

2. Yükümlülüğün sürmesi

MADDE 604- (1) Şirket, ortağın şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde iflas etmiş ise bu eski ortaktan da ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenir.

(2) Ek ödeme yükümlülüğü, halef tarafından yerine getirilmemişse, ortağın sorumluluğu, yükümlülüğü gerçekleştirdiği tarihte ortağa karşı ileri sürülebileceği ölçüde devam eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 604 üncü maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) Şirket, ortağın şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde iflâs etmiş ise bu eski ortaktan da ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenir.”

Önerge gerekçesi

Birinci fıkrada yanlışlıkla yer alan “bir” kelimesi “bu” şeklinde değiştirilmiş, “istenebilir” kelimesi yerine emredici nitelikteki “istenir” ibaresi konulmuştur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 604 üncü maddesinde daha anlaşılır bir dil kullanılması açısından değişiklik yapılmış, yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 604- Birinci fıkrâ: Ek ödeme yükümü, kural olarak, ortağın şirketten ayrılması ile o ortak yönünden sona erer. Ancak, şirket, ortağın ayrılmasından itibaren iki yıl içinde iflâs etmişse, hüküm başkadır. Bu halde ayrılan ortak bakımından yüküm devam eder. Tasarı, yükümün paya bağlı olduğu kuralından, alacaklıları korumak ve özellikle kötü niyetli ayrılmalara engel olmak amacıyla zorunlu olarak ayrılmaktadır. Aksi halde, fazla paya sahip (hakim) ortak işlerin iyi gitmediğini görünce şirketten kolayca ayrılarak söz konusu yükümden kurtulup, ona güvenerek kredi veren alacaklıları kandırması olur.

Hükümün kaynağı İsviçre Öntasarısıdır. Daha sonra bu tasarıda parlamentoda yapılan değişiklik kanunumuz tarafından benimsenmemiştir. Çünkü, sürenin üç yıla çıkarılmasının menfaatler dengesine uymadığı ve kurumu amacından saptırdığı ve bu araçtan yararlanmak isteyen şirketleri caydırabileceği sonucuna varılmıştır.

İkinci fıkrâ - İkinci fıkrâ bu yükümün paya bağlı olduğu ilkesini doğrular. İlke uyarınca ek ödeme yükümünün payın geçtiği kişi, yani halef tarafından yerine getirilmesi gerekir. Ayrılan ortağa, ek ödeme yükümü için başvurulabilecek hallerde halefin yükümü yerine getirdiği ölçüde, ortağın borçtan kurtulması hem adaletin gereğidir, hem de ilkenin doğal sonucudur. İsviçre Tasarısı ayrılan ortağın ek ödeme yükümünün yükseltilemeyeceği hükmüne yer vermiştir. Doğal olanın hükme bağlanması gerektiği için bu hüküm kanuna alınmamıştır. Ayrılmaya ile ortağın üzerinde organların kararları hükmü doğuramaz hâle gelir. Ayrılmış ortağın katılma, önerme ve oy verme hakkını haiz olmadığı bir organın kararı ile bağlı olması hukuken açıklanamaz. Ayrıca 607 nci madde bu konuda kesindir.

3. Geri ödeme

MADDE 605- (1) Yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğünün kısmen veya tamamen geri verilebilmesi için ek ödemeye ilişkin tutarın, serbestçe kullanılacak yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olması ve bu durumun işlem denetçisi tarafından doğrulanmış bulunması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 605- Şirketin finansal durumu, yerine getirilmiş bulunan ödemelerin kısmen veya tamamen geri verilmesine müsait duruma gelmiş, şirketin ek ödemelerden yararlanmasına ilişkin şartlar (devamlı sayılabilecek şekilde) ortadan kalkmışsa, bunların şirkette alıkonulmaları amaca olduğu kadar ek ödemelerin niteliğine de aykırı ve kurumun hizmet vermesini engelleyicidir. Ek ödemelerin sahiplerine dönmeyeceği bir sistemde hiçbir şirket bu yükümü ortaklarına yükleyemez. Ayrıca, ek ödemeler, tamamlamada olduğu gibi sermaye açığını kapatan şirkete karşılıksız verilen bir sermaye değil, geçici zararı gideren bir ek finansman aracıdır. Ancak ek ödemelerin iadesi kötüye de kullanılabilir; şirket şartları doğmadığı halde bunları iade edebilir. Tasarı 605 inci maddesinde, şartlar müsait olmadığı, ek ödemelere gereksinim bulunduğu halde, bunları kısmen veya tamamen geri verilmesini önleyici iki önlem getirmektedir. Birincisi, ödeme kaynağının serbestçe tasarruf edilebilecek nitelik taşınması, ikincisi bunun işlem denetçisi tarafından doğrulanmış olmasıdır. Hükümdeki “fonlar” tanımlanmamıştır. Yeniden değerlendirme ile taşınmaz ve iştirak satışı getirilerinden oluşan fonların ve diğer fonların kapsama girip girmediğini mevzuat ve öğreti ile mahkeme kararları belirleyecektir. İşlem denetçisinin raporunun gerekçeli olması ve sermayenin azaltılmasında söz konusu olan gereklilikler ile endişe ve riskleri değerlendirmesi şarttır.

II - Yan edim yükümlülüğü

MADDE 606- (1) Şirket sözleşmesiyle, şirketin işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet edebilecek yan edim yükümlülükleri öngörülebilir.

(2) Bir esas sermaye payına bağlı yan edim yükümlülüklerinin konusu, kapsamı, koşulları ve diğer önemli noktalar şirket sözleşmesinde belirtilir. Ayrıntıyı gerektiren konular genel kurul düzenlemesine bırakılabilir.

(3) Şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmiş bir karşılığı veya uygun bir karşılığı bulunmayan ve özkaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet eden nakdî ve aynı edim yükümlülükleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlere tâbidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 606- Birinci fıkra: Yan edim yükümlülükleri limited şirketin bir taraftan kişisel öğelerden oluşabilen yanını ortaya çıkaran diğer taraftan onu, kooperatife yaklaşır bir kurumdur. Yan edimler de esas sermaye payına bağlıdır.

İkincil (tâli) sıfatıyla da nitelendirilebileceğimiz yan edimler bir kısım esas sermaye paylarına veya pay kategorilerine yüklenebilen veya payların tümüne yönelik olan yapma, yapmama, katlanma, kullandırma edimleridir. Süt, pancar, şeker kamışı, meyve gibi ham ve/veya işlenmiş ürünlerin teslimi, park yeri veya depo yeri sağlanıp kullandırılması, taşıma gibi hizmetlerin sunulması ve benzeri edimler yan edimlerin konusunu oluşturabilir. Bu edimler, şirketin konusunu gerçekleştirmesine, ortaklarının bileşiminin (meselâ, süt veya meyve üreticilerine özgülenmiş olmak gibi) korunmasına ve şirketin başka şirketlerin hakimiyeti altına girmemesine hizmet eder. Hem mevcut hem de yeni hukukumuzda anonim şirketler için de öngörülmüş bulunan yan edimler kural olarak karşılıksız değildir.

İkinci fıkra: Hüküm, edimlerin açık ve belirli olmalarını sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Her iki nitelik de hükmün öngörülme gayesinin vazgeçilmez gereğidir.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkrada öngörülen nakdî ve aynı edimler ya karşılıksız oldukları ya da uygun olmayan bir karşılıkları bulunduğu için ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlere bağlanmıştır.

III - Sonradan öngörülme

MADDE 607- (1) Şirket sözleşmesini değiştirip, ek ya da yan edim yükümlülükleri öngören veya mevcut yükümlülükleri artıran genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 607- Hüküm, kuruluşta sonra getirilen veya ağırlaştırılan ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinde özel bir yetersayı öngörmektedir.

E) Kâr payı ve ilgili diğer hükümler

I - Kâr payı ve yedek akçeler

MADDE 608- (1) Kâr payı, sadece net dönem kârından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabilir. Kâr payı dağıtımına ancak, kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken kanuni yedek akçelerle, şirket sözleşmesinde öngörülmüş yedek akçeler ayrıldığı takdirde karar verilebilir.

(2) Şirket sözleşmesi ile aksi öngörülmedikçe, kâr payı, esas sermaye payının itibarî değerine oranla hesaplanır; ayrıca yerine getirilen ek ödeme yükümlülüklerinin tutarı da kâr payının hesaplanmasında itibarî değere eklenir.

(3) Şirket genel kurulu, kanun ya da şirket sözleşmesinde öngörülme-
yen veya öngörüleni aşan tutarlarda yedek akçelerin ayrılmasına sadece;

a) Zararların karşılanması için gerekliyse,

b) Şirketin gelişimi için yatırım yapılması ihtiyacı ciddi bir şekilde ortaya konulmuşsa, bütün ortakların menfaati böyle bir yedek akçe ayrılmasını haklı gösteriyorsa ve bu hususlar şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmişse,

karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Kara iştirak:

I - Umumi olarak:

Madde 533 – Şirket mukavelesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklar, sermaye koyma borçlarını yerine getirdikleri nispette, yıllık bilançoya göre, elde edilmiş olan safı kardan pay alırlar:

Ortaklara, koydukları sermaye için faiz verilemez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 608- Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 533 üncü maddesine nazaran yeni, ancak açıklamayı gerektirmeyecek kadar bilinen hükümlere yer vermektedir.

Hükümün ikinci fıkrası yenidir. Ortak ek ödeme yükümünü yerine getirmişse, ödediği tutar esas sermaye payının itibarı değerine eklenir ve kâr payı, bu suretle bulunan toplam tutar esas alınarak ödenir. Açıklanan hüküm ortağın ek ödeme yükümünü dikkate aldığı için adalete uygundur. Hükümün bu özelliği ek ödeme yükümünün sadece bazı esas sermaye paylarına yükletildiği durumlarda daha iyi anlaşılır. Üçüncü fıkra olağanüstü yedek akçe ayrılmasını şartlara bağlayarak kâr payını korumaktadır.

II - Faiz yasağı ve hazırlık dönemi faizi

MADDE 609- (1) Esas sermayeye ve ek ödemelere faiz verilemez. Şirket sözleşmesiyle hazırlık dönemi faizi ödenmesi öngörülebilir. Bu hâlde anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Kara iştirak:

I - Umumi olarak:

Madde 533 – Şirket mukavelesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklar, sermaye koyma borçlarını yerine getirdikleri nispette, yıllık bilançoya göre, elde edilmiş olan safi kardan pay alırlar.

Ortaklara, koydukları sermaye için faiz verilemez.

GEREKÇE

Madde 609- Birinci cümlelerin ilk kısmı 6762 sayılı Kanunun 533 üncü maddesinin tekrarıdır. Ek ödemeler için getirilen hüküm yeni olup, ek ödemelerin gereğine uygundur.

III - Finansal tablolar ve yedek akçeler

MADDE 610- (1) Anonim şirketlere ilişkin 514 ilâ 527 nci madde hükümleri limited şirketlere de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Bilanço ve yedek akçeler:

Madde 534 – Anonim şirketin bilanço ve yedek akçe hakkındaki hükümleri, limited şirketler hakkında da tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 610- Madde, 6762 sayılı Kanunun 534 üncü maddesinin tekrarıdır.

IV - Haksız alınan kâr paylarının geri verilmesi

MADDE 611- (1) Haksız yere kâr almış olan ortak ve müdür bunu geri vermekle yükümlüdür.

(2) İyiniyetli oldukları takdirde ortak veya müdürün haksız alınan kârı geri verme borcu, şirket alacaklılarının haklarını ödemek için gerekli olan tutarı aşamaz.

(3) Şirketin haksız alınan kârı geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren beş yıl, iyiniyetin varlığında iki yıl sonra zamanaşımına uğrar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Haksız alınan kar paylarının geri verilmesi:

Madde 535 – Haksız yere kar almış olan ortak veya müdür, bunları geri vermekle mükelleftir.

Hüsnüniyet sahibi oldukları takdirde ortak veya müdürün geri verme borcu, şirket alacaklılarının haklarını ödemek için lazım olan miktarı aşamaz.

Geri alma hakkı; paranın alındığı tarihten beş yıl, hüsnüniyete dayanan halde iki yıl sonra müruzur zamana uğrar.

GEREKÇE

Madde 611- Madde, 6762 sayılı Kanunun 535 inci maddesinin tekrarıdır.

F) Şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı

MADDE 612- (1) Şirket kendi esas sermaye paylarını, sadece, bunları alabilmek için gerekli tutarda serbestçe kullanabileceği özkaynaklara sahipse ve alacağı payların itibarı değerlerinin toplamı esas sermayenin yüzde onunu aşmıyorsa iktisap edebilir.

(2) Şirket sözleşmesinde öngörülen veya mahkeme kararıyla hükme bağlanmış bulunan bir şirketten çıkma ya da çıkarma dolayısıyla,

esas sermaye paylarının iktisabı hâlinde, birinci fıkradaki üst sınır yüzde yirmi olarak uygulanır. Şirket esas sermayesinin yüzde onunu aşan bir tutarda iktisap edilen esas sermaye payları iki yıl içinde elden çıkarılır veya sermaye azaltılması yoluyla itfa edilir.

(3) Şirket kendi esas sermaye payları için ödediği tutar kadar yedek akçe ayırır.

(4) Şirketin iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarından kaynaklanan oy hakları ile buna bağlı diğer haklar, paylar şirketin elinde bulunduğu sürece donar.

(5) Şirketin, iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarına ait ek ve yan ödeme yükümlülükleri, söz konusu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece istenemez.

(6) Şirketin kendi paylarını iktisap etmesine ilişkin sınırlama ile ilgili hükümler, şirket esas sermaye paylarının, şirketin çoğunluğuna sahip bulunduğu yavru şirketlerce iktisabı hâlinde de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VII - Payların şirket tarafından iktisabı veya rehin olarak kabulü:

Madde 526 – Sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmedikçe payların şirket tarafından iktisabı veya rehin olarak kabulü muteber olmaz; meğer ki bu muameleler esas sermayeye iştirakten doğmayan alacakların ödenmesi maksadıyla vukubulsun.

Sermaye koyma borcu tamamen yerine getirildikten sonra paylar ortaklık tarafından iktisap edilebilirse de bunların bedelleri ancak ortaklık mallarının esas sermayeyi aşan kısmı ile ödenebilir; aksi takdirde muamele muteber olmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 612 nci maddesinin birinci fıkrasında “öz sermaye” ibaresi “özkaynak” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 612- Şirketin kendi esas sermaye paylarının iktisabı anonim şirkete paralel şekilde düzenlenmiştir.

G) Bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı

MADDE 613- (1) Ortaklar, şirket sınırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz.

(2) Ortaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar. Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar. Şirket sözleşmesiyle, ortakların, şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları öngörülebilir.

(3) Müdürler hakkında rekabet yasağı öngören 626 ncı madde hükümleri saklıdır.

(4) Geri kalan ortakların tümü yazılı olarak onay verdikleri takdirde, ortaklar, bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilirler. Esas sözleşme birinci cümledeki onay yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 613- 6762 sayılı Kanun, 613 üncü madde anlamında bağlılık yükümüne ve rekabet yasağına yer vermemiştir. Tasarı ortaklar için hem bağlılık yükümüne hem de rekabet yasağına yer vererek limited şirketin kişisel yönüne uygun bir düzenleme yapmıştır.

Birinci fıkrada: Güçlü kişisel öğeleri haiz bir şirkette sır saklama, önde gelen ve vazgeçilmez nitelikte bir bağlılık yükümüdür. Bu sebeple Tasarı, şirketin sırlarının saklanmasını, emredici bir biçimde düzenlemiştir. Ancak emredicilik, yükümün kaldırılamayacağına yöneliktir. Sınırlamanın geçerli olup olmadığı, sınırı ve şirket sırrı kavramı öğretisi ile mahkeme kararlarıncı belirlenecektir. Sır kavramı sürekli değişir. Bu sebeple kanun tanımlamamıştır.

İkinci fıkrada: İkinci fıkrada, bağlılık yükümü ile ilgili olarak “çıklarlarını zedeleyecek davranışlar” ibaresine yer verilmesinin sebebi yüküme geniş bir kapsam kazandırmaktır. Bu ibare dolayısıyla, inter alia, şirkete karşı, onu engelleyecek, kötüleyecek, güç duruma düşürecek, gelişmesini destekleyecek, yatırımlarına etki yapacak her çeşit davranış kapsamdadır. Tasarı, ortağın kendisine özel menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren davranışlarını bağlılık yükümünü ihlâl eden ayrı bir kategori olarak kabul etmiştir. Bağlılık yükümünün sınırı rekabet yasağıdır. Sınırlı sorumluluk ilkesiyle, ortaklık

haklarının sermayeye bağlanmış olması limited şirkette ortağın kanunen rekabet yasağı altına konulmasını, kural olarak haklı gösteremez. Bu sebeple şirket sözleşmesinde öngörülmemişse ortağa yönelik rekabet yasağı yoktur. Sözleşmede açık hüküm bulunmuyorsa bağlılık yükümünden hareketle yasağa varılamaz. Burada “özel menfaat sağlanması” ile “şirketin amacına zarar verilmesi” birbirini tamamlayan şartlardır.

H) Bilgi alma ve inceleme hakkı

MADDE 614- (1) Her ortak, müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilir ve belirli konularda inceleme yapabilir.

(2) Ortağın, elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesi varsa, müdürler, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilir; bu konuda ortağın başvurusu üzerine genel kurul karar verir.

(3) Genel kurul, bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, ortağın istemi üzerine mahkeme bu hususta karar verir. Mahkeme kararı kesindir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 614- Ortaklara modern şirketler hukuku anlamında geniş bilgi alma hakkı tanınmıştır.

I) Özkaynakların yerini tutan ödünçler

MADDE 615- (1) Ortaklar veya onlara yakın kişiler tarafından şirkete verilen ve özkaynakların yerini tutan nitelikteki ödünçler, bir sözleşme veya beyan dolayısıyla sırada en sonda yer alanlar da dâhil olmak üzere diğer tüm alacaklardan sonra gelir.

(2) Aşağıdakiler, özkaynakların yerini tutan ödünç niteliğinde sayılır:

a) Esas sermayenin ve kanuni yedek akçelerin, aktifler tarafından artık karşılanamadığı bir anda verilen ödünçler.

b) Ortaklar veya onlara yakın kişiler tarafından, şirketin finansal durumu itibarıyla özkaynak koymalarının uygun olduğu bir anda, bunun yerine verilen ödünçler.

(3) İflasın açılmasından önceki bir yıl içinde, özkaynakların yerini tutar nitelikteki ödünçlerin geriye ödenmesi amacıyla yapılan ödemeler, bu ödemelerin alıcısı tarafından geri verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 615 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan ve ayrıca içinde bulunan ibare gereksiz görülerek metinden çıkarılmış; ayrıca, maddede “özsermaye” ibaresi yerine “özkaynak” ibaresi tercih edilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 615- İsviçre'nin Öntasarısından alınan, ana kaynağı Alman Limited Şirketler Kanunu olan bu hüküm şirketin sermaye tabanını güçlendirme amacına yöneliktir. Hüküm anonim şirketler hakkındaki 376 ncı maddenin birinci fıkrası hükmünde öngörülen sırada sona çekilme kurumu ile benzeşmektedir. 376 ncı maddeye ilişkin gerekçeye bakılmalıdır.

Sermaye yerini tutan ödünç kurumu kolay kabul gören, genel olarak benimsenen bir kurum değildir. Bu sebeple İsviçre Öntasarısında bulunduğu halde Tasarıdan çıkarılmıştır. Reddedilmesinin sebebi, ortakların şirketi gönüllü olarak finanse etmelerini engellemesi olasılığının yüksek olmasıdır. Tasarıya da hakim olan karşı teze göre ortaklarının sermaye koymadıkları, ödünç vermedikleri, yaşamaları için hiçbir finansal destek sağlamadıkları, yabancı ortak bulmadıkları ve devretmedikleri veya devredemedikleri bir şirketin tüm yükünü kredi piyasasına ve üçüncü kişilere bırakmak doğru değildir; böyle bir anlayış geniş çaplı krizlere yol açmaktadır. Şirket kuranlar özveride bulunmalıdır. Piyasamızın düzelmesi ancak özsermayesi ve ortak desteği güçlü şirketlerle sağlanabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Şirketin Organları

A) Genel kurul

I - Yetkiler

MADDE 616- (1) Genel kurulun devredilemez yetkileri şunlardır:

a) Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi.

b) Müdürlerin atanmaları ve görevden alınmaları.

c) Topluluk denetçisi ile işlem denetçileri de dâhil olmak üzere, denetçilerin atanmaları ve görevden alınmaları.

d) Topluluk yılsonu finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporunun onaylanması.

e) Yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun onaylanması, kâr payı hakkında karar verilmesi, kazanç paylarının belirlenmesi.

f) Müdürlerin ücretlerinin belirlenmesi ve ibraları.

g) Esas sermaye paylarının devirlerinin onaylanması.

h) Bir ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeden istemde bulunulması.

ı) Müdürün, şirketin kendi paylarını iktisabı konusunda yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın onaylanması.

i) Şirketin feshi.

j) Genel kurulun kanun veya şirket sözleşmesi ile yetkilendirildiği ya da müdürlerin genel kurula sunduğu konularda karar verilmesi.

(2) Aşağıda sayılanlar, şirket sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde genel kurulun devredilemez yetkileridir:

a) Şirket sözleşmesi uyarınca genel kurulun onayının arandığı hâller ile müdürlerin faaliyetlerinin onaylanması.

b) Önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının kullanılması hakkında karar verilmesi.

c) Esas sermaye payları üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin onayın verilmesi.

d) Yan edim yükümlülükleri hakkında iç yönerge çıkarılması.

e) Şirket sözleşmesinin 613 üncü maddenin dördüncü fıkrası uyarınca ortakların onayını yeterli görmemesi hâlinde, müdürlerin ve ortakların şirkete karşı bağlılık yükümü veya rekabet yasağı ile bağdaşmayan faaliyetlerde bulunabilmelerinin onayı için gereken izin verilmesi.

f) Bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden dolayı şirketten çıkarılması.

(3) Tek ortaklı limited şirketlerde, bu ortak genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Tek ortağın genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Salahiyetler:

Madde 539 – Umumi heyet aşağıdaki salahiyetleri haiz olup bunları başka bir organa devredemez:

1. Şirket mukavelesini değiştirmek;
2. Müdürleri tayin ve azletmek;
3. Müdür olmayan ortaklara bahşedilen kontrol hakları mahfuz kalmak şartıyla murakıpları tayin ve azletmek;
4. Kar ve zarar hesabını ve bilançoğu tasdik ve safi karın kullanma şeklini tayin etmek;
5. Müdürleri ibra etmek;
6. Payların bölünmesi hakkında karar vermek;
7. Kuruluş veya idare işlerinden dolayı şirketin kendi organlarına veya müferit ortaklara karşı haiz olduğu tazminat taleplerini dermeyan etmek.

Şirket mukavelesinde aksine hüküm olmadıkça umumi heyet, ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermayeye mahsuben ödiyecekleri paraların ödeme gününü tesbit ve ticari mümessillerle, bütün ticari işletmeyi idare hakkı verilen ticari vekilleri tayine salahiyetlidir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 616 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “iç yönetmelik” ibaresinin “iç yönerge” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Anayasanın 124 üncü maddesine göre sadece Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere yönetmelik çıkarabilirler. Yanlış anlamalara yol açmamak için hükümdeki “iç yönetmelik” terimi yerine “iç yönerge” terimi kullanılmıştır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 616 ncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki hüküm, 631 inci maddenin tekrarı olduğu için Tasarıdan çıkarılmıştır ve yerine tek ortaklı sınırlı sorumlu şirketlere ilişkin Avrupa Ekonomik Topluluğu Yönergesine uygun olarak, “Tek ortaklık limited şirketlerde bu ortak genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Tek ortağın genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları şarttır” hükmü konularak anonim şirketlerde olduğu gibi, genel kurul kararlarının teşhisi sağlanmış ve

kötüye kullanmaların önlenmesi amaçlanmıştır. Öte yandan birinci fıkranın (e) bendinde 603 üncü maddenin altıncı fıkrasına yapılan atıf, 613 üncü maddenin dördüncü fıkrası olarak düzeltilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 616- Tasarı, 6762 sayılı Kanunun 539 uncu maddesinde olduğu gibi genel kurulunun devredilemez yetkilerini değişik bir sistem bağlamında düzenlemektedir. Devredilemeyen yetkiler organsal yapıya ve ortak haklarına aittir. Böylece, organlararası işlevler ayrımı kanunî düzen niteliğini kazanmaktadır. Çünkü, 625 inci madde de aynı sistem müdürler için öngörülmüştür. Organlararası altlık üstlük anlayışını reddeden 6762 sayılı Kanun ve Tasarı genel kurul için üst organ sıfatını kullanmayarak işlevler ayrımı ilkesinde İsv. BK'ya nazaran daha nettir. Gerçi İsviçre öğretisinde üst organ sıfatının işlevler ayrımını bertaraf etmediği açıklanır. Ancak nitelendirmenin yorum güçlüklerine yol açtığı da görmezden gelinemeyecek bir olgudur. Hükümde iki sınıf yetki yer almıştır. Birinci sınıfta kanunen devredilemez nitelikteki yetkiler sayılmıştır. İkincisinde ise bu niteliği şirket sözleşmesi ile alan yetkiler gösterilmiştir. Hükümün ikinci fıkrasında yer alan yetkiler, ancak şirket sözleşmesinde öngörülmüşlerse bu niteliği kazanırlar. İkinci sınıfa giren bir konunun, şirket sözleşmesinde, genel kurul tarafından karara bağlanacağına hüküm altına alınmış olması yeterlidir; yoksa yetkinin devredilemez nitelik taşıdığına belirtilmesi şart değildir.

II - Genel kurulun toplanması

1. Çağrı

MADDE 617- (1) Genel kurul müdürler tarafından toplantıya çağrılır. Olağan genel kurul toplantısı, her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde yapılır. Şirket sözleşmesi uyarınca ve gerektiğinde genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır.

(2) Genel kurul, toplantı gününden en az onbeş gün önce toplantıya çağrılır. Şirket sözleşmesi bu süreyi uzatabilir veya on güne kadar kısaltabilir.

(3) Toplantıya çağrı, azlığın çağrı ve öneri hakkı, gündem, öneriler, çağrısız genel kurul, hazırlık önlemleri, tutanak, yetkisiz katılma konularında anonim şirketlere ilişkin hükümler, Bakanlık temsilcisine ilişkin olanlar hariç, kıyas yoluyla uygulanır. Her ortak kendisini genel kurulda ortak olan veya olmayan bir kişi aracılığıyla temsil ettirebilir.

(4) Herhangi bir ortak sözlü görüşme isteminde bulunmadıkça, genel kurul kararları, ortaklardan birinin gündem maddesi ile ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onayları alınmak suretiyle de verilebilir. Aynı önerinin tüm ortakların onayına sunulması kararın geçerliliği için şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Toplantıya çağırma:

Madde 538 – Ortaklar umumi heyeti müdürler tarafından her yılda bir defa ve iş yılının sona ermesini takibeden üç ay içinde toplantıya çağırılacağı gibi, şirket mukavelesi hükümlerince veya şirketin menfaatleri gerektirdikçe dahi çağırılır.

Esas sermayenin onda birini temsil eden ortak veya ortaklar, toplantının maksadını göstermek suretiyle, umumi heyetin toplantıya çağırılmasını yazılı olarak istiyebilir.

Müdürler bu talebi münasip bir müddet içinde yerine getirmedikleri takdirde mahkeme teklif sahiplerinin talebi üzerine umumi heyetin toplantıya çağırılmasına karar verir.

Toplantıya ve yazılı olarak rey vermeye davet şirket mukavelesinde gösterilen şekilde ve eğer mukavelede bu hususta hüküm yoksa taahhütlü mektupla ve toplantıdan en az beş gün önce ve gündemi bildirmek suretiyle yapılır.

Bütün ortaklar; aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde toplantıya çağırma hakkındaki merasime riayet etmeksizin de umumi heyet halinde toplanabilirler. Böyle bir toplantıda bütün ortaklar hazır olmak şartıyla, umumi heyetin salahiyyetine dahil olan hususlar müzakere edilerek karara bağlanabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 617 nci maddesinin dördüncü fıkrasının sonuna “Aynı önerinin tüm ortakların onayına sunulması, kararının geçerliliği için şarttır” hükmü eklenerek anonim şirketlerde olduğu gibi yöntemin kötüye kullanılmasının önlenilmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; 407 nci maddede yapılan değişiklik gerekçesi doğrultusunda üçüncü fıkrada “komisere” ibaresi “Bakanlık temsilcisine” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 617- Tasarının 617 nci maddesi, son fıkrası hariç, yenilik içermemektedir. Sayılan konularda anonim şirket hükümlerine göndermede bulunmak suretiyle maddeye derinlik kazandırılmıştır.

Son fıkra, anonim şirket yönetim kurulu kararları için öngörülmuş bulunan bir karar verme usulünün limited şirkette genel kurul kararlarının alınmasında uygulanması amacıyla kaleme alınmıştır. Gerçekten 6762 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin dördüncü fıkrası ve Tasarının 390 ıncı maddesinin dördüncü fıkrası hükmü uyarınca, yazılı bir öneriye yazılı olarak katılmak suretiyle yönetim kurulu kararı alınabilir. Bu tür kararlar yabancı öğretilerde sirküler karar diye anılır. Sirküler karar limited şirketler genel kurul kararlarının alınmasında büyük bir ihtiyaca cevap verebilir. Limited şirketlerde yazılı oya izin verildiğine göre, sirküler karara da kanunen olanak tanımak eşyanın doğası gereğidir.

2. Oy hakkı ve hesaplanması

MADDE 618- (1) Ortakların oy hakkı esas sermaye paylarının itibarî değerine göre hesaplanır. Şirket sözleşmesinde daha yüksek bir tutar öngörülmemişse her yirmibeş Türk Lirası bir oy hakkı verir. Ancak, şirket sözleşmesi ile birden fazla paya sahip ortakların oy hakları sınırlandırılabilir. Ortak, en az bir oy hakkını haizdir. Şirket sözleşmesinde açıkça düzenlenmişse yazılı oy da verilebilir.

(2) Şirket sözleşmesi oy hakkını, itibarî değerden bağımsız olarak her esas sermaye payına bir oy hakkı düşecek şekilde de belirleyebilir. Bu hâlde en küçük esas sermaye payının itibarî değeri, diğer esas sermaye paylarının itibarî değerleri toplamının onda birinden az olamaz.

(3) Oy hakkının esas sermaye paylarının sayısına göre belirlenmesine ilişkin şirket sözleşmesi hükmü aşağıdaki hâllerde uygulanmaz:

- a) Denetçilerin seçimi.
- b) Şirket yönetimi ya da onun bazı bölümlerinin denetimi için özel denetçi seçimi.
- c) Sorumluluk davası açılması hakkında karar verilmesi.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Rey hakkı:

Madde 537 – (Değişik birinci fıkra: 24/6/1995 - KHK - 559/12 md.) Şirket mukavelesinde aksine hüküm olmadıkça her ortağın rey hakkı koyduğu sermaye miktarına göre hesaplanır. Her yirmibeşmilyon Türk lirası bir rey hakkı verir.

Rey hakkından mahrumiyete dair mukaveleye konan kayıtlar hükümsüzdür.

Hakkında ibra kararı verilecek ortak, bu kararın ittihazında rey hakkını kullanamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 618- Birinci fıkra: Birinci fıkranın sistemi yenidir. Bu fıkrada oy hakkı ile oy hakkının hesaplanması itibarî değer bağlamında düzenlenmiştir. Ayrıca oy hakkının esas sözleşme ile sınırlandırılmasına, dolayısıyla oyda imtiyaza da müsaade edilmiştir. Hüküm birden çok paya sahip ortağın veya ortakların oy haklarının sınırlandırılması olanağını da öngörmektedir. Bunun iki sınırı vardır: (a) her ortağın en az bir oyu bulunmalıdır, (b) Her esas sermaye payı en az bir oy hakkı vermelidir. 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi yazılı oy verme olanağı da kanunda açıkça tanınmıştır.

İkinci fıkra: Birinci fıkrada öngörülen oyun itibarı değere göre hesaplanması kuralı (oransallık kuralı) emredici değildir. Şirket sözleşmesi, nominal değerden bağımsız olarak, oy hakkını düzenleyebilir; oy hakkını başka bir esasa, meselâ her esas sermaye payının itibarı değeri ne olursa olsun bir oy hakkı vereceği ilkesine göre belirleyebilir. Ancak, seçilen esas yukarıda belirtilen emredici kurala aykırı olmamalıdır.

Bu bağlamda bir ortak=bir pay düzenlemesinin geçerli olup olmayacağı, somut olayın özelliklerine göre belirlenir. Oransallık yönteminden sapılması halinde birinci fıkranın son cümlesi, oyda imtiyazı sınırlayan bir kuralı koymuştur. Hüküm, payların itibarı değerleri farklılaştırılarak imtiyaz tanınması varsayımını düzenlemektedir. Buna göre, en küçük itibarı değere sahip esas sermaye paylarının itibarı değeri, diğer esas sermaye paylarının itibarı değerlerinin en az onda biri kadar olabilir.

Üçüncü fıkra: Şirketin yönetiminde hakimiyet kurulmasını engellemek amacıyla öngörülmüştür.

3. Oy hakkından yoksunluk

MADDE 619- (1) Herhangi bir şekilde şirket yönetimine katılmış bulunanlar, müdürlerin ibralarına ilişkin kararlarda oy kullanamazlar.

(2) Şirketin kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin kararlarda, esas sermaye payını devreden ortak oy kullanamaz.

(3) Ortağın bağıllık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyetlerde bulunmasını onaylayan kararlarda ilgili ortak oy kullanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Rey hakkı:

Madde 537 /2 Rey hakkından mahrumiyete dair mukaveleye konan kayıtlar hükümsüzdür.

GEREKÇE

Madde 619- Madde yenidir. 6762 sayılı Kanunun 537 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan oydan yoksunluk hâli, Tasarımın sistemine ve içerdiği yeniliklere göre genişletilmiştir.

III - Karar alma

1. Olağan karar alma

MADDE 620- (1) Kanun veya şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği takdirde, seçim kararları dâhil, tüm genel kurul kararları, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Ortaklar umumi heyeti:

I - Kararlar:

Madde 536 – Anonim şirketin umumi heyet toplantılarına ait hükümler, ortaklarının sayısı yirmiden fazla olan limitet şirketlerin umumi heyet toplantıları hakkında da tatbik olunur.

Ortak sayısı yirmi ve daha az olan şirketlerde kararlar, ortakların yazılı reyleriyle verilebilir.

Her iki halde ödenmiş esas sermayenin hiç olmazsa yarısından fazlasını temsil eden ortakların müzakere edilen husus lehine rey vermiş olması gerekir; aksi takdirde karar hükümsüzdür.

Anonim şirket umumi heyet kararlarının iptali hakkındaki hükümler burada dahi tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 620- Madde, olağan karar alma yetersayısını düzenlemektedir.

2. Önemli kararlar

MADDE 621- (1) Aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir:

- a) Şirket işletme konusunun değiştirilmesi.
- b) Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi.
- c) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması.
- d) Esas sermayenin artırılması.
- e) Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması.
- f) Şirket merkezinin değiştirilmesi.
- g) Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümüne veya rekabet yasasına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilmesi.
- h) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması.
- ı) Şirketin feshi.

(2) Kanunda belli kararların alınabilmesi için artırılmış nisap aranıyorsa, bu nisabı daha da artıracak şirket sözleşmesi hükümleri, ancak şirket sözleşmesinde öngörülecek çoğunlukla kabul edilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 621 inci maddesinin ikinci fıkrası, daha açık anlaşılabilmesinin temini için yeniden düzenlenerek madde kabul edilmiştir. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 621- Madde, önemli kararlar için karar alma yetersayısını düzenlemektedir.

IV- Genel kurul kararlarının butlanı ve iptali

MADDE 622- (1) Bu Kanunun anonim şirket genel kurul kararlarının butlanına ve iptaline ilişkin hükümleri, kıyas yoluyla limited şirketlere de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Ortaklar umumi heyeti:

I - Kararlar:

Madde 536 / 4 – Anonim şirket umumi heyet kararlarının iptali hakkındaki hükümler burada dahi tatbik olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 622 nci maddesinin başlığında ve birinci fıkrasında yer alan “hükümsüzlük” ibareleri “butlan” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 622- Madde 6762 sayılı Kanunun 536 ncı maddesinin dördüncü fıkrası hükmünün tekrarıdır. İsviçre Tasarısının aksine, hükümsüz kararlara da göndermede bulunulmuştur.

B) Yönetim ve temsil

I - Müdürler

1. Genel olarak

MADDE 623- (1) Şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenir. Şirketin sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekir.

(2) Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirler.

(3) Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) İdare ve temsil:

I - Müdürler:

1. Ortak olanlar:

Madde 540 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile mezun ve mecburdurlar.

Şirket mukavelesi veya umumi heyet kararı ile şirketin idare ve temsili ortaklardan bir veya birkaçına bırakılabilir.

Kuruluştan sonra şirkete giren ortaklar, bu hususta umumi heyetin ayrı bir kararı olmadıkça, idare ve temsile mezun ve mecbur değildirlir.

Limitet şirketin temsilcileri arasında bir hükmi şahıs bulunduğu takdirde, ancak o hükmi şahıs adına limitet şirketin temsil ve idaresini üzerine almış bulunan hakiki şahıs limitet şirketin temsilcisi olarak tescil ve ilan edilir.

2. Ortak olmayanlar:

Madde 541 – Şirket mukavelesi veya umumi heyet kararıyle şirketin idare ve temsili, ortak olmıyan kimselere de bırakılabilir. Bu gibi kimselerin salahiyet ve mesuliyetleri hakkında ortak olan müdürlere ait hükümler tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 623- Tasarı, İsv. BK ile 6762 sayılı Kanuna hakim olan, İsviçre Tasarısında da aynen korunan özden organ ilkesini terk etmiştir. Bu ilke tüm ortakların, şirketi birlikte yönetmesi dolayısıyla, şirketin yönetiminin ve temsiline ortaklar için hem hak hem yüküm niteliği taşıması anlamına gelir. Burada “özden” sözcüğü şirketin özünü oluşturan ortakları, yani bünyeyi ifade eder. Yönetim şirketin bünyesinden kaynaklanmaktadır. Özden/

bünyeden yönetim ilkesi şirketi “şahıs şirketi” sınıfına sokar. İsviçre kanun koyucusu limited şirketi bir anlamda sınırlı sorumlu bir kolektif şirketmiş gibi mütalâa etmektedir. Bu yaklaşım modern öğretilerde pek taraftar bulmamakta, limited şirket anonim şirkete nazaran küçük ölçekli bir şirket olarak düşünülmektedir. Bu anlayış Türk limited şirketi için de geçerlidir. Limited şirketi kolektif şirkete çok yaklaştırmanın “şirketleşme” politikasına uymadığı, böylelikle özellikle yönetimde profesyonelleştirmenin gereksinimlere daha iyi cevap vereceği düşüncesi ağır basmıştır. Bu sebeple özden organ ilkesinden ayrılarak 623 üncü maddede seçilmiş yönetim organı sistemi benimsenmiştir. Yapısı sermayeye dayalı olan şirketlerde, bu şirket kişisel öğeler taşısa da, yönetim, ortaklara kanunen bir hak ve yüküm olarak bırakılmaz, seçilmiş ortak olan veya olmayan kişilere ait olmalıdır. İsviçre öğretisinde üçüncüden organ diye Türkçeye çevireceğimiz bu sistem, hem üçüncü kişinin de organa seçilebileceğini hem de ortağa bu görevin seçimle verildiğini ifade eder. Sistem seçilen kişi ile oluşan borçlar hukuku ilişkisi ile tamamlanır. İsviçre öğretisi limited şirketin yönetim organında organ ilişkisi ile borçlar hukuku ilişkisinin birbiri içinde olduğu görüşünü savunur ve bu sebeple Alman öğretisinden ayrılır. Şirket sözleşmesi özden organ sistemine uygun olarak düzenlenebileceği gibi ortaklık sıfatının sonucu olmayan bir yönetime de yer verebilir.

Seçilmiş yönetim ilkesi, toplu yönetimin yani özden organ konseptinin uygulamada zorluklara yol açması ve yönetimin yetkin kişilerden ve profesyonellerden oluşmasının gerekli olduğu düşüncesiyle benimsenmiştir. Bunun dışında 6762 sayılı Kanunun 540 ıncı maddesindeki ilkeler korunmuştur.

İkinci fıkra: Tüzel kişinin müdür olmasına yani yönetimde yer almasına olanak sağlayan ikinci fıkra 6762 sayılı Kanunun 540 ıncı maddesi hükmüne ve onun kaynağı olan İsv. BK m. 811 (2)’ye hakim olan anlayışa bağlı kalmakta, 03/01/1994 tarihli SAS (“Société par action, simplifiée”)’ın düzenlemesi ile uyum içinde bulunmaktadır. Tasarı hükmü daha adil bir sorumluluk düzenine dayanmakta, ancak İsviçre Tasarısından ayrılmaktadır. İsviçre Tasarısı’nın tercihi tüzel kişinin (veya kişilerin) şirketi yönetip sorumluluğu finansal açıdan güçsüz olan temsilciye yüklemekle sakıncasını önemli görmemiştir. Oysa bu, yeni normun yasallığı ve adalet anlayışı ile bağdaşmamaktadır. İnanışın aksine tüzel kişinin yönetici olması, eşyanın doğasına ve yönetim organının yapısına aykırı değildir. Fransız kanunu şirketin temsil yetkisi ile yönetiminin, tüzel kişi olan tek kişiye bırakılmasına kapıyı açmakta, böylece bazı joint-venture’lara uygun bir “icra” organına zemin hazırlamaktadır.

2. Müdürlerin birden fazla olmaları

MADDE 624- (1) Şirketin birden fazla müdürünün bulunması hâlinde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanır.

(2) Başkan olan müdür veya tek müdürün bulunması hâlinde bu kişi, genel kurulun toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, genel kurul başka yönde bir karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilanları yapmaya da yetkilidir.

(3) Birden fazla müdürün varlığı hâlinde, bunlar çoğunlukla karar alırlar. Eşitlik hâlinde başkanın oyu üstün sayılır. Şirket sözleşmesi, müdürlerin karar almaları konusunda değişik bir düzenleme öngörebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 624- Bu madde, müdürlerin birden fazla olmaları halinde onların bir kurul olduğunu belirterek yönetim kuruluna özgü bir işleyiş kuralını hükme bağlamaktadır. Son fıkra başkanın üstün oyunu tanıyarak bir yeniliğe yer vermiştir. Başkanın üstün oyu, yönetim organındaki kitlenmeyi çözen ve şirketi çalışabilir konumda tutan bir araçtır. Kurucuların (ortakların) kabul ettiği “başkanın üstün oyu” çözümünü kanun koyucunun reddetmesinin haklı ve ikna edici bir gerekçesi yoktur. Bu sistemin temel hukuk kurallarına uymadığı itirazının ise dayanaktan yoksun olduğunda yeni öğreti görüş birliği içindedir.

II - Görevler, yetkiler ve yükümlülükler**1. Devredilemez ve vazgeçilemez görevler**

MADDE 625- (1) Müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir. Müdürler, aşağıdaki görevlerini ve yetkilerini devredemez ve bunlardan vazgeçemezler:

a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi.

b) Kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi.

c) Şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması.

d) Şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi.

e) Küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması.

f) Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi.

g) Genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi.

h) Şirketin borca batık olması hâlinde durumun mahkemeye bildirilmesi.

(2) Şirket sözleşmesinde, müdürün veya müdürlerin;

a) Aldıkları belirli kararları ve

b) Münferit sorunları,

genel kurulun onayına sunmaları gereği öngörülebilir. Genel kurulun onayı müdürlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz, sınırlandırmaz. Türk Borçlar Kanununun 51 ve 52 nci madde hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 625 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini ve birinci fıkranın son cümlesinde geçen “Borçlar Kanununun 43 ve 44 üncü” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun 51 ve 52 nci” biçiminde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi”

Önerge gerekçesi

Birinci fıkranın (a) bendinde yer alan “yönetilmesi” yerine anlama uyan ve uygulamada da yerleşmiş teknik nitelikte bir terim olan “yöneltilmesi” kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca, noktalı virgülden sonra gelen ve talimatlarla ilgili bulunan kısım anlamı açan ve tamamlayan şekilde cümlelerin içinde yerleştirilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının son cümlesinde, 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, mülga 818 sayılı Kanuna yapılan atıfların yeni 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 51 ve 52 inci maddelerine yapılması amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.

GEREKÇE

Madde 625- Genel kurula ilişkin 616 ncı madde gibi 625 inci madde de, işlevler ayrımı ilkesine uygun olarak müdürün veya müdürler kurulunun yani bir anlamda yürütmenin, devredilemez görev ve yetkilerini sınırlı sayı olarak (numerus clausus) saymaktadır. Kanunun 375 ve 408 inci maddelerinde olduğu gibi burada da görev ve yetki kavramlarına birlikte yer verilmiştir. Çünkü, bu kavramlardan biri diğerini zorunlu olarak içermez; biri bir borcu ve yükümlülüğü diğeri ise hukuken yapabilirliği, karar alabilirliği ifade eder. Tasarının 625 inci maddesi anonim şirketlere ilişkin 374 ve 375 inci maddelerle uyum içindedir. Hüküm İsviçre Tasarısından alınmıştır. Ancak her iki hükmün üçüncü fıkraları değişiktir. 625 inci maddenin üçüncü fıkrası sistemimizin gereğidir. İsviçre Tasarısındaki 810 (3). madde hükmü kanuna alınmamıştır. Çünkü, müdürler arasından birinin başkan seçilmesi

TÜRK TİCARET KANUNU

ve ona yetkiler verilmesinin limited şirketlere ve primus enterpares kuralına uymayacağı düşünülmüştür. Tasarı bu ilkeye sadece üstün oyda (m. 624) istisna getirmiştir.

Birinci fıkra: Birinci fıkra ilkeyi koymakta ve yönetim kavramına uygun olarak şirketin işletme konusunun elde edilmesi için gerekli olan her türlü iş ve işlemi yapmak ve kararları almak yetkisini müdürlere, yani yönetime vermektedir.

Devredilemez yetkilerin tümü yürütmeye ilişkindir. Bunlar iç ilişkiyi ilgilendiren yapının, yönetim birimlerinin, genel anlamda şirket örgütünün oluşturulması ve uygulanması ile ilgilidir. Yetkilerin açıklanması ile ilgili olarak 375 inci maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

İkinci fıkra: İkinci fıkra hükmü, ortakları da ilgilendiren veya yönetimin onlardan destek almak gereksinimi duyduğu konularda onlara bunu sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Hüküm, duraksamaya sebep olan kararların alınmasında ortaklar, yani genel kurul ile yönetim arasındaki uyumu sağlama yönünden de yararlı olacaktır. Tasarıya yeni giren bu mekanizmanın özellikle büyük limited şirketlerde, önemli bir gereksinime cevap vereceği de muhakkaktır.

Ancak genel kurulun onayına rağmen sorumluluğun müdürlerde olduğu hükümde açıkça belirtilerek, işlevler ayrılığı, sorumluluk yetkiye bağlıdır ilkesinin gereğine uygun hareket edilmiştir. Zorunlu olmayan onayı aramak, yetkiden doğan sorumluluğu kaldırmaz.

2. Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı

MADDE 626- (1) Müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde, gözetmekle yükümlüdürler. 202 ilâ 205 inci madde hükümleri saklıdır.

(2) Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemiş veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürler şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamazlar. Şirket sözleşmesi ortakların onayı yerine ortaklar genel kurulunun onay kararını öngörebilir.

(3) Müdürler de ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık borcuna tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

6. Rekabet yasağı:

Madde 547 – Müdür olan bir ortak, diğer ortakların muvafakati olmadan şirketin uğraştığı ticaret dalında ne kendi ve ne de başkası hesabına iş göremeyeceği gibi başka bir işletmeye mesuliyeti tahdidedilmemiş ortak, komanditer ortak veya limitet şirketin azası sıfatıyla iştirak dahi edemez. Bu yasağın, mukaveleye konacak hükümle bütün ortaklara teşmil edilebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 626- Birinci fıkrâ: Birinci fıkrâ, üçüncü kişi yöneticiler de dahil yönetimin özen yükümünü ve şirket menfaatinin gözetilmesi, diğer menfaatlerin önünde tutulması zorunluğunu düzenlemektedir. Bu fıkrâ “özen” ile “şirket menfaatinin gözetilmesi” kavramlarını birbirinden ayırmıştır. Özen, iş ve işlemlerde gösterilmesi gereken dikkati, ciddiyeti ve bilimselliği ifade eder. Bir karar alınmadan önce pazar araştırması, finansal durum değerlendirmesi, borçlara ve etiğe uygunluk incelemesi yapılması bilimselliğin ve modern yönetim ilkelerinin gereği olup, bu inceleme, araştırma ve değerlendirmeler özen kavramının tanımına dahildir. “Şirket menfaatinin gözetilmesi” ise şirketin menfaatinin kişisel menfaatlere ve başkalarının menfaatlerine feda edilmemesi, diğer menfaatlerin arkasına konulmaması anlamına gelir. Şirket menfaatinin gözetilmesi, müdürlük görevinin yapılmasına ilişkin doğal bir gereklilik olup, bağlılık yükümü içinde de değerlendirilemez. Şirketin menfaatlerinin gözetilmesinin ölçüsü dürüstlük kuralıdır. Hükümde yüzde yüz hakimiyete ilişkin istisnai nitelikteki 202-205 inci maddelerin hükümleri saklı tutularak, anılan varsayımlarda, şirket menfaatinin gözetilmesine verilen farklı anlama gönderme yapılmıştır.

İkinci fıkrâ: Rekabet yasağını düzenleyen ikinci fıkrâ 6762 sayılı Kanunun 547 nci maddesinin yerini almıştır. Hüküm mevcut hukuktan farklı olarak, rekabet yasağına aykırılığı kazuistik yöntemle belirlememiştir. Bu fıkrâ, eski metinde öngörülen hâlleri ve gereğinde bu haller dışında kalan diğer rekabet faaliyetlerini (meselâ, dolaylı ve gereğinde etkisi duyulan komşu alan rekabeti) de kapsar. Hüküm, İsviçre Tasarısından farklı olarak, rekabet yasağını emredici nitelikte olmamak üzere kanunî bir yasak olarak kabul etmiş, aksinin şirket sözleşmesi ve genel kurul kararlarıyla öngörülebileceğini belirtmiştir.

Üçüncü fıkrâ: Fıkırayla ilgili olarak 613 üncü maddenin gerekçesine bakılmaldır.

3. Eşit işlem

MADDE 627- (1) Müdürler ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yaparlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 627- Ortaklara eşit işlem yapılması, şirketler hukukunun hem taşıyıcı kolonlarından biri hem yönetimle görevli olanların iş, işlem ve kararlarına yön veren bir ilke hem de ilişkileri adalet temelinde değerlendirilen bir düzenleyicidir. Eşit işlem ortaklara yönelmiştir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri’ndeki “corporation”lar bağlamında “stakeholder” (Genel Gereğenin 74 nolu paragrafına bakınız.) anlayışı ilkenin muhataplarını çoğaltmıştır. Tasarının 627 nci maddesi İsviçre Tasarısından esinlenerek kaleme alınmıştır. Tasarının gerekçesinde ilkenin iki farklı düzeyde etkili olduğu belirtilmiştir: (a) Ortaklar arası ilişkilerde ve (b) yönetim karar ve eylemleri çerçevesinde. Ortaklararası ilişkilerde eşitlik, ilk şirket sözleşmesiyle bozulabilir. Oyda, kâr payında ve

diğer haklarda eşitsizlik kurucuların istedikleri düzense buna kimse karışamaz. Ancak, şirket sözleşmesi değiştirilerek getirilecek eşitsizlik sorun yaratır ve böyle bir değişikliğin kabulü, nisaplara uyularak alınan kararlarla değil, ilgililerin onayı ile sağlanabilir. Çünkü, değişiklikle ortakların tümünün kabul etmeyebileceği bir düzen getirilmek istenmektedir. Öyle ise bu düzen tüm ortakların onayı ile kurulmalıdır. Tasarıda bunun bazı örnekleri vardır: 607 nci madde gibi. İkinci düzeyde, yani yönetimin kararları ve eylemleri bağlamında, müdürlerin ilkeye uymaları, işlem ve kararların geçerliliği kadar bir sorumluluk sorunudur. Hüküm öğretiyeye uygun olarak eşit işlem ilkesinde görecelik kuralını kabul etmiştir.

III - Müdürlerin yerleşim yeri

MADDE 628- (1) Şirket müdürlerinden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması ve bu müdürün şirketi tek başına temsile yetkili olması gerekir.

(2) Birinci fıkra hükmüne aykırılık belirlendiğinde, ticaret sicili müdürü durumun kanuna uygun hâle getirilmesi için şirkete uygun bir süre verir. Bu süre içinde gereken yapılmadığı takdirde, ticaret sicili müdürü şirketin feshini mahkemeden ister.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 628- Birinci fıkra: Tasarının 628 inci maddesinin birinci fıkrası, şirketin tamamen Türkiye dışından yönetilmesini engellemekte ve müdürlerin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasındaki engelleri olabildiğince kaldırmak amacını gütmektedir. Sorumlulardan en az birinin Türk mahkemesinin önüne getirilebilmesini sağlamak, kabuk şirketleri azaltmak, hükmün öngörülme sebeplerinin başında yer almaktadır. Fıkra ayrıca 359 uncu maddenin üçüncü fıkrası hükmü ile de uyum içindedir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra birinci fıkraya güç kazandırmak, sicil hükümleri ile uyumu gerçekleştirmek amacıyla öngörülmüştür.

IV - Temsil yetkisinin kapsamı, sınırlandırılması

MADDE 629- (1) Müdürlerin temsil yetkilerinin kapsamına, yetkinin sınırlandırılmasına, imzaya yetkili olanların belirlenmesine, imza şekli ile bunların tescil ve ilanına bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümleri kıyas yolu ile uygulanır.

(2) Sözleşmenin yapılması sırasında şirket tek ortak tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek ortaklı limited şirketlerde, bu ortak ile şirket arasında yapılan sözleşmenin geçerli olması,

sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bu zorunluluk, piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelere uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II- Temsil salahiyeti:

1. Şümulü:

Madde 542 – *Müdürlerin haiz oldukları temsil salahiyetinin şümul ve tahdidi hakkında, anonim şirketin idare meclisine dair olan 321 inci madde hükmü tatbik olunur.*

Vazifelerini ifa dolayısıyla müdürlerin işlemiş oldukları haksız fiillerden şirket mesul olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 629 uncu maddesinin ikinci fıkrasına, anonim şirketlere ilişkin 371 inci maddenin altıncı fıkrasına paralel bir hüküm konulmuştur. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 629- Birinci fıkra: Birinci fıkrada, 6762 sayılı Kanunun 542 nci maddesi hükmü tekrar edilmiştir.

İkinci fıkra: İsviçre Öntasarısından alınan ikinci fıkra, tek kişiden oluşan limited şirketlerde bu tek ortağın müdür olması halinde, uygulanacak özel bir düzenleme getirmektedir. Hüküm şeffaflık ilkesi aracılığı ile, temsilcinin kendisiyle sözleşme yapmasından doğabilecek sakıncaları, olabildiğince alt düzeye indirmek amacına yöneliktir. İstisnayı düzenleyen hüküm genişletilmemeli, özenle ve gerektiği takdirde uygulanmalıdır. İstisna ile, piyasa şartlarının haklı gösterdiği sözleşmeler değil, piyasa ve günlük hayat deneyimlerine göre her gün yapılan, hükümleri belli, sıradan nitelik taşıyan, özellik göstermeyen, kayırcılığa olanak bırakmayan, kimle yapılırsa yapılsın şartları farketmeyen, temsilcinin kendi kendisiyle yapması halinde şirketin ve üçüncü kişilerin zarara uğramayacağı sözleşmeler kastedilmiştir.

V - Görevden alma, yönetim ve temsil yetkisinin geri alınması ve sınırlandırılması

MADDE 630- (1) Genel kurul, müdürü veya müdürleri görevden alabilir, yönetim hakkını ve temsil yetkisini sınırlandırabilir.

(2) Her ortak, haklı sebeplerin varlığında, yöneticilerin yönetim hakkının ve temsil yetkilerinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkemeden isteyebilir.

(3) Yöneticinin, özen ve bağlılık yükümü ile diğer kanunlardan ve şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ağır bir şekilde ihlal etmesi veya şirketin iyi yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesi haklı sebep olarak kabul olunur.

(4) Görevden alınan yöneticinin tazminat hakları saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kaldırılması:

Madde 543 – Ortaklara ait idare ve temsil yeteneklerinin kaldırılması hakkında, kolektif şirkete dair 161 ve 162 nci maddeleri hükümleri tatbik olunur.

Ortak olmayan müdür umumi heyet kararıyla her zaman azlolunabilir. Azlolunan müdürün mukaveleden doğan hakları mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 630 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında cümlelerin daha açık anlaşılabilirliği için değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 630- Birinci fıkra: 6762 sayılı Kanunun 543 üncü maddesinden farklı ilkelere dayanan bu hüküm Tasarının 616 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükmüyle uyum içindedir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra, genel kurulun yöneticiyi görevden almadığı veya yönetim hakkını ve temsil yetkisini sınırlamadığı hâllerde, “actio pro socio”ya olanak tanımaktadır.

Üçüncü fıkra: Üçüncü fıkra, haklı sebebi tanımlamaktadır.

VI - Ticari mümessiller ve ticari vekiller

MADDE 631- (1) Şirket sözleşmesinde başka şekilde düzenlenmediği takdirde, ticari mümessiller ve ticari vekiller ancak genel kurul kararı ile atanabilirler; yetkileri genel kurul tarafından sınırlandırılabilir.

(2) Müdür veya müdürlerin çoğunluğu, 623 üncü maddenin kapsamına girmeyen ticari mümessili veya ticari vekili her zaman görevden uzaklaştırabilir. Bu kişi genel kurul kararı ile atanmışsa, görevden alma ve yetkilerini sınırlandırmak için genel kurul gecikmeksizin toplantıya çağrılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Ticari mümessil ve vekillerin tayini:

Madde 545 – Mukavelede aksine hüküm olmadıkça ticari mümessiller ile bütün işletmeyi idare salahiyetini haiz olan ticari vekiller, ancak umumi heyet kararıyla tayin olunabilir. Bununla beraber her müdür, bunları azletmek salahiyetine sahiptir.

GEREKÇE

Madde 632- Tasarının 631 inci maddesi, 6762 sayılı Kanunun 545 inci maddesinin tekrarıdır.

VII - Haksız fiil sorumluluğu

MADDE 632- (1) Şirketin yönetimi ve temsili ile yetkilendirilen kişinin, şirkete ilişkin görevlerini yerine getirmesi sırasında işlediği haksız fiilden şirket sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II- Temsil salahiyeti:

1. Şümulü:

Madde 542 – Müdürlerin haiz oldukları temsil salahiyetinin şümul ve tahdidi hakkında, anonim şirketin idare meclisine dair olan 321 inci madde hükmü tatbik olunur.

Vazifelerini ifa dolayısıyla müdürlerin işlemiş oldukları haksız fiillerden şirket mesul olur.

GEREKÇE

Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 542 nci maddesinin tekrarıdır.

C) Sermaye kaybı ve borca batıklık

I - Bildirim yükümlülüğü

MADDE 633- (1) Esas sermayenin kaybı ya da borca batık olma hâllerinde anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümler kıyas yoluyla uygulanır. Ek ödeme yükümlülüğü hakkındaki hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Sermayenin kısmen kaybı:

Madde 546 – Esas sermayenin yarısı kaybedilmiş veya şirketin borçları mevcudundan fazla tutmuşsa, yahut şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcut ise anonim şirket hakkındaki 324 üncü madde hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 633- Bu maddenin ve 634 üncü maddenin konuları, İcra ve İflâs Kanununda sermaye şirketleri yönünden bütün halinde düzenlendiğinden söz konusu sisteme ve anonim şirketlerin 376 ile 377 nci maddelerine, limited şirketlerde de koşut hükümler getirilmiştir. Tasarının 376 ve 377 nci maddelerinin gerekçelerine bakılmalıdır.

II - İflasın bildirilmesi veya ertelenmesi

MADDE 634- (1) İflasın bildirilmesi ve ertelenmesine anonim şirket hükümleri uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Sermayenin kısmen kaybı:

Madde 546 – Esas sermayenin yarısı kaybedilmiş veya şirketin borçları mevcudundan fazla tutmuşsa, yahut şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcut ise anonim şirket hakkındaki 324 üncü madde hükmü tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 634- Bu maddeyle ilgili olarak 633 üncü maddenin gerekçesine bakılmalıdır.

D) Denetçi

MADDE 635- (1) Anonim şirketin denetçiye ve işlem denetçileriyle denetime ve özel denetime ilişkin hükümleri limited şirkete de uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 635- Maddede, AET/AT'ın yönergeleri gereği, limited şirket, bir sermaye şirketi olarak anonim şirket ile aynı denetleme sistemine bağlanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Sona Erme ve Ayrılma**A) Sona erme sebepleri ve sona ermenin sonuçları****MADDE 636- (1) Limited şirket aşağıdaki hâllerde sona erer:**

- a) Şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle.
- b) Genel kurul kararı ile.
- c) İflasın açılması ile.
- d) Kanunda öngörülen diğer sona erme hâllerinde.

(2) Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin şirketin feshini istemesi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, müdürleri dinleyerek şirketin, durumunu Kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler, buna rağmen durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verir.

(3) Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

(4) Fesih davası açıldığında mahkeme taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.

(5) Sona ermenin sonuçlarına anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Ortakların sayısı:***

Madde 504 / 2- Ortakların sayısı sonradan bire iner veya şirketin zaruri organlarından biri mevcut olmazsa münasip bir müddet içinde bu eksiklikler tamamlanmadığı takdirde ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi

üzerine mahkeme şirketin feshine karar verir. Mahkeme, taraflardan birinin talebi üzerine gerekli ihtiyati tedbirleri alabilir.

A) İnfisah sebepleri:

Madde 549 – Şirket şu hallerde infisah eder:

1. Şirket mukavelesinde yazılı sebeplerle;
2. Mukavelede aksine açık hüküm olmadıkça, esas sermayenin dörtte üçüne sahip olan ortakların dörtte üçünü teşkil eden bir ekseriyet tarafından verilecek kararla;
3. Şirketin iflasına karar verilmesiyle;
4. Ortaklardan birinin talebi üzerine ve muhik sebeplerden dolayı mahkeme kararıyla;
5. Kanunda yazılı sair hallerde.

GEREKÇE

Madde 636- Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 549 uncu maddesini kısmen-sadece sona erme sebepleri bakımından devam ettirmektedir. İkinci ve altıncı fıkralar ise yenidir.

İkinci fıkra: Anonim şirketlere paralel olarak organsızlık halinde ortaklara ve şirket alacaklılarına mahkmeden şirketin feshini isteme hakkı tanınmıştır. Benzer bir hüküm İsviçre öntasarısında da yer almaktadır. Hükümün amacı, organsızlığın anlamı ve diğer konular hakkında 530 uncu maddedeki açıklamalara bakılmalıdır. Limited şirketlerde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na dava hakkı tanınmamıştır. Limited şirkette Bakanlığa böyle bir dava hakkının tanınmasının doğru olmadığı düşünülmüştür.

Üçüncü fıkra: Şirketin kişisel niteliği gözönünde tutularak ve 639 uncu maddenin birinci fıkrası da dikkate alınarak her ortağa haklı sebeplerle şirketin feshini isteme hakkı tanınmıştır. İsviçre'nin öntasarısında da yer alan bu hak ortağın çoğunluğa karşı konumunu kuvvetlendirecektir. Ortağa tanınan bu hak anonim şirketlerdeki 531 inci maddede yer alan hükme paralel olarak düzenlenmiş ve yargıca şirketin yararına geniş müdahale hakkı tanınmıştır.

Dördüncü fıkra: Dava açıldığında, somut olayın özelliklerine göre, kayyım atanması başta olmak üzere çeşitli tedbirlerin alınması zorunluluğu ortaya çıkabilir. Beşinci fıkra bu amaçla öngörülmüştür.

B) Tescil ve ilan

MADDE 637- (1) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse müdür, birden fazla müdürün bulunması hâlinde en az iki müdür, bunu ticaret siciline tescil ve ilan ettirir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Tescil:

Madde 550 – Müdürler, iflastan gayrı bir sebeple vukubulan infisahı tescil ve ilan edilmek üzere ticaret siciline bildirirler.

GEREKÇE

Madde 637- Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 550 nci maddesinin tekrarıdır.

C) Çıkma ve çıkarılma

I - Genel olarak

MADDE 638- (1) Şirket sözleşmesi, ortaklara şirketten çıkma hakkını tanıyabilir, bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlayabilir.

(2) Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Şirketten çıkma ve çıkarılma:

Madde 551 – Şirket mukavelesiyle, ortaklara şirketten çıkma hakkı verilebileceği gibi bu hakkın kullanılması muayyen şartlara da tabi tutulabilir.

Her ortak, muhik sebeplere dayanmak şartıyla şirketten çıkmasına müsaade edilmesini veya şirketin feshini mahkemeden talebedebilir.

Esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirket, muhik sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebilir.

Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet şartıyla muteberdir. Şu kadar ki, ayrılan ortağın hakları, şirketin esas sermayesinin itibari miktarını geçen mallarından ödenir veya payı sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler gereğince paraya çevrilirse yahut başka bir ortak tarafından devralınırsa esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet etmeye lüzum yoktur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 638 inci maddesinin ikinci fıkrasında “güvence” ibaresi “teminat” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 638- Birinci fıkrâ: Madde, 6762 sayılı Kanunun 551 inci maddesinin birinci fıkrası hükmünün tekrardır.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâ, aynen 6762 sayılı Kanunun 551 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde olduğu gibi, ortağa haklı sebeplerin varlığında, çıkma davası açabilmesi olanağını sağlamıştır. Aksi halde, ortak, onu ortak olmaya yönelten şartlar ortadan kalktığında şirkette kalmaya mahkum edildikten başka, şirketten ayrılmasını gerektiren sebepler doğduğu hallerde de şirketten ayırlamaz duruma düşürülür. Bu ise şahıs şirketlerinde bile kabul edilemez. Onun için haklı sebeplerle çıkma davası şahıs şirketlerine özđu ve varlığu zorunlu bir kurumdur.

İkinci fıkrânın ikinci cümlesi İsviçre Tasarısından alınmış yeni bir hükmüdür. Çıkma davası açmış bir kişinin, yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olması konumuna uygun düşmez.

II - Çıkmaya katılma

MADDE 639- (1) Ortaklardan biri şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkma istediği veya haklı sebeplerden dolayı çıkma davası açtığı takdirde, müdür veya müdürler gecikmeksizin diğer ortakları bundan haberdar ederler.

(2) Diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde;

a) Şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep kendisi yönünden de geçerliyse, kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirmek,

b) Açacağı bir dava ile haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılmak,

hakkına sahiptir.

(3) Çıkan tüm ortaklar, esas sermaye payları ile orantılı olarak, eşit işleme tabi tutulurlar.

(4) Şirket sözleşmesindeki hüküm sebebiyle veya haklı bir sebebin varlığu dolayısıyla bir ortağın şirketten çıkarılması hâlinde bu hüküm uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 639- Bir çıkma davası bağlamında, kendilerini çıkma davasının davacısı ortak ile aynı konumda gören, yani çıkmaya ilişkin şirket sözleşmesi hükmüne dayanacak gerekçeleri veya kendi bakımlarından haklı sebepleri bulunan ortaklara çıkma davasına katılma hakkı tanınmıştır. Bu suretle arzu eden ortak kendisine eşit işlem yapılmasını talep edebilecek, bir diğer söyleyişle aynı olanaktan yararlanabilecektir. Çünkü, açılan davadaki haklı sebep sadece davacı ortak değil diğer bazı ortaklar için de geçerli olabilir. Davanın sadece davacı için karara bağlanması aynı durumda bulunan ortakları olumsuz etkileyebilir. Hüküm hem menfaatler dengesine hem de dava ekonomisine de uygundur. Davaya katılacak ortakların aynı şirket sözleşmesi hükmüne veya aynı haklı sebebe dayanmalarının gerekli olup olmadığı, ya da başka hüküm veya haklı sebepler ileri sürülmesinin de mümkün olup olmadığı tartışması yargı kararları ile öğretiyeye açıktır. Tasarı, bu sorunu katı bir şekilde çözmekten bilerek kaçınmıştır.

Ayrıca İsviçre Tasarısının gerekçesinde de belirtildiği gibi şirketin içinde bulunduğu şartlar ve özellikle finansal durum yönünden mümkün olduğu kadar hızla çıkma bir avantaj olarak değerlendirilebilir. Diğer ortaklar da bu olanaktan yararlanmalıdır.

III - Çıkarma

MADDE 640- (1) Şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir.

(2) Çıkarma kararına karşı ortak, kararın noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilir.

(3) Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hâli saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Şirketten çıkma ve çıkarılma:

Madde 551/3,4 - Esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirket, muhik sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebilir.

Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet şartıyla muteberdir. Şu kadar ki, ayrılan ortağın hakları, şirketin esas sermayesinin itibari miktarını geçen mallarından ödenir veya payı sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler gereğince paraya çevrilirse yahut başka bir ortak tarafından devralınırsa esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet etmeye lüzum yoktur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 640 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasında hüküm, ifade düzgünlüğünü sağlamak amacıyla değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüş; ayrıca, Komisyonumuzca redaksiyon yapılarak madde kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 640- Birinci fıkrada-ikinci fıkrada: Birinci fıkrada bir ortağın şirketten çıkarılabileceği sebeplerin şirket sözleşmesinde öngörülmesine olanak tanınmıştır. Bu suretle bir taraftan şirkete, kendisi yönünden önemli olan sebeplerin varlığında şahsında bu sebepler gerçekleşen ortağı şirketten çıkarma ve istediği ortamı yaratma hakkı tanınmış diğer taraftan da ortaklar açısından hukuk güvenliği sağlanmıştır. Ortaklar hangi hallerde şirketten çıkarılacaklarını bilerek hareketlerini ona göre ayarlayacaklardır.

İkinci fıkrada, ortağa çıkarmaya karşı dava açma hakkı bahşederek bir diğer güvence vermiştir.

Üçüncü fıkrada: Üçüncü fıkrada şirkete haklı sebeplerin varlığında ortağı şirketten çıkarma davası açma hakkı tanıyarak denge sağlanmıştır. Ortağın şirketten çıkarılması için birinci fıkrada öngörüldüğü üzere esas sözleşmede hüküm bulunmayabilir veya öngörülen hükümlere rağmen haklı bir sebep oluşmuş bulunabilir. Bu hallerde çıkarma davası şirketin devamını, huzur içinde çalışmasını sağlar.

IV - Ayrılma akçesi

1. İstem ve tutar

MADDE 641- (1) Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir.

(2) Şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı dolayısıyla, şirket sözleşmeleri ayrılma akçesini farklı bir şekilde düzenleyebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

GEREKÇE

Madde 641- Birinci fıkrada: 6762 sayılı Kanun, ayrılan ortağın ayrılma payını açıkça düzenlememiştir. 641 inci madde bu konudaki kanun boşluğunu bir hüküm ile doldurarak hem tartışmalara son vermeyi hem de adalete uygun bir çözüm getirmeyi amaçlamıştır. Ayrılma her çeşidi ile çıkma ve çıkarılma ile doğal çıkma hali olan ölümü de kapsar. Ayrılma özellikle çıkarma, elkoyucu (müsadere edici) ve cezalandırıcı bir yaklaşıma olanak vermemelidir. Tasarının kuralı ayrılan ortağa esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesinin ödenmesidir. “Gerçek değerine uyan” ibaresini kanun tanımlamamıştır.

Bu ibarenin yorumu öğreti ve yargı kararlarınca yapılacaktır, ancak ibarenin en azından “bilanço değeri”ni ifade ettiği şüphesizdir.

İkinci fıkra: İkinci fıkra ayrılma hakkının şirket sözleşmesinde özel bir şekilde düzenlenmiş olması halinde, ortaklara ayrılma akçesini, şirket sözleşmesindeki düzenlemeye uygun olarak kanundan farklı bir şekilde düzenleme olanağını vermektedir. Ancak, hüküm ortaklara keyfî, adalete tamamen ters ve müsadereye yakın bir düzenleme yapmak hakkını da vermez. Serbesti genel hukuk ilkeleri ile sınırlandırılmıştır.

2. Ödeme

MADDE 642- (1) Ayrılma akçesi;

- a) Şirket kullanılabilir bir özkaynak üzerinde tasarruf ediyorsa,**
- b) Ayrılan kişinin esas sermaye payları devredilebiliyorsa,**
- c) Esas sermaye, ilgili hükümlere göre azaltılmışsa,**
ayrılma ile muaccel olur.

(2) İşlem denetçisi kullanılabilir özkaynak tutarını belirler. Bu tutar ayrılma akçesinin ödenmesine yetmiyorsa, işlem denetçisi esas sermayeden ne tutarda indirim yapılması gerektiğini de gösterir.

(3) Ayrılan ortağın ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı, bütün alacaklılardan sonra gelen bir alacak oluşturur. Bu husus yıllık raporda kullanılabilir özkaynak tutarının tespiti ile muaccel hâle gelir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

(Karşılığı yoktur)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 642 nci maddesinde geçen “öz sermaye” ibareleri “özkaynak” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 642- Bu madde de önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Çünkü 6762 sayılı Kanun ayrılma akçesinin ne zaman muaccel olacağına ilişkin bir hüküm içermemektedir. Konu, ayrılan ortağa yapılacak ödemenin zamanlama yönünden şirkete ve alacaklılara zarar vermemesi, menfaatler dengesinin hakça kurulmasıdır.

Birinci fıkranın (a) bendi: Hukukun genel ilkeleri ayrılma akçesinin ayrılma ile muaccel olmasını gerekli kılar; bu kural burada da geçerlidir. Ancak bu kural şirketin “kullanılabilir öz sermayesi” varsa uygulanır. Bu da somut olayın özelliklerine bağlıdır.

“Kullanılabilir öz sermaye” şirketin serbest yani bir amaca bağlanmamış yedekleri ve zararları dikkate alınarak belirlenir. Bu belirlemeyi işlem denetçisi yapmalıdır. Öz sermaye ayrılma payının ödenmesine yetmiyorsa işlem denetçisi esas sermayeden ödenmesi gereken miktarı belirler. Bu miktar esas sermayenin azaltılması yolu ile serbest hâle gelir.

(b) bendi: Ayrılma akçesinin muaccel olabilmesi için ortağın ayrılabilmesi gerekir. Ortak ayrılmıyorsa, ortaklar genel kurulu gerekli onayı vermemişlerse akçe de muaccel olmaz.

(c) bendi: Ayrılma akçesi, sermaye kanun hükümlerine uyularak azaltılmışsa muaccel olur.

İkinci fıkrâ: İkinci fıkrâ ayrılan ortağın menfaati ile şirketin menfaati arasındaki dengeyi kurmak amacıyla konulmuştur. Ortak bir alacak hakkı elde ederek, şirket ise faiz işlememesi ve öz sermaye belirleninceye kadar her hangi bir ödeme yükümü altına konulmayarak korunmuştur.

D) Tasfiye

MADDE 643- (1) Tasfiye usulü ile tasfiyede şirket organlarının yetkileri hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Tasfiye:

Madde 552 – Anonim şirketin, tasfiye memurlarını tayin ve azilleri, tasfiyenin icrası, ticaret sicilindeki kaydın silinmesi ve ticari defterlerin saklanması hakkındaki hükümleri limited şirketlerde dahi tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 643- Madde, 6762 sayılı Kanunun 552 nci maddesini karşılamaktadır.

E) Uygulanacak hükümler

MADDE 644- (1) Aşağıda madde numaraları bildirilen anonim şirketlere ilişkin hükümler limited şirketlere de uygulanır.

a) Belgelerin ve beyanların kanuna aykırılığına ilişkin 549 uncu; sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hakkında 550 nci; değer biçilmesinde yolsuzluğa dair 551 inci; kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen 553 üncü; denetçilerin ve işlem denetçilerinin sorumluluğuna ilişkin 554 ilâ 561 inci maddeler.

b) Feshe ilişkin 353 üncü, şirkete karşı borçlanma yasağına dair 358 inci maddeler.

c) Yönetim Kurulu kararlarının butlanı hakkındaki 391 inci ve müdürlerin bilgi alma haklarına kıyas yolu ile uygulanmak üzere 392 nci madde.

d) Limited şirketlere de uygulanan 549 ilâ 551 inci maddelerine aykırı hareket edenler, 562 nci maddenin sekizinci ilâ onuncu fıkralarında öngörülen cezalarla cezalandırılırlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Anonim şirket hükümlerine yapılan atıflar:

Madde 556 – Şirketin kuruluşuna iştirak edenlerle şirketin idare veya murakabesine memur edilen kimselerin ve tasfiye memurlarının mesuliyeti, cezaî mesuliyetler ve şirketin vekaletlerce murakabesi hakkında anonim şirketin bu hususlara mütaallik hükümleri tatbik olunur.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİĞİ

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görülmekte olan 96 sırasayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarının 644 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“c) Yönetim Kurulu kararlarının butlanı hakkındaki 391 inci ve müdürlerin bilgi alma haklarına kıyas yolu ile uygulanmak üzere 392 nci madde.”

Önerge gerekçesi

Gerekçe: Genel Kurul kararlarının butlanı davasında anonim şirket hükümlerinin uygulanacağı 622 nci maddesinde belirtilmiş olduğu için (c) bendinde 447 ilâ 451 inci maddelerin zikredilmelerine gerek görülmemiş, onun yerine 391 nci maddeye yapılacak bir göndermenin yararlı olacağı düşünülmüştür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 644 üncü maddesi, bazı cezaî hükümlerin kapsama alınması için yeniden düzenlenmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, birinci fıkranın (d) bendinde 562 nci maddeye yapılan atıf anılan maddenin fıkra numaralarının teselsül ettirilmesi doğrultusunda değişiklik yapılarak kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 644- Madde, 6762 sayılı Kanunun 556 ncı maddesini karşılamaktadır.

ÜÇÜNCÜ KİTAP
Kıymetli Evrak

BİRİNCİ KISIM
Genel Hükümler

GEREKÇE

Polİçe ve Bonolara İlişkin Cenevre Birlik Anlaşması (CBA) ve bu CBA'yı kabul eden ülkelerin hemen hemen tamamında bulunmayan, İsviçre Borçlar Kanunundan alınmış bulunan "Genel Hükümler"ın Türk hukukuna katkılı olmak yanında ilkesel kararların verilmesinde ve özgün öğretimin gelişmesinde etkili rol oynadıkları düşünülerek aynen korunmaları uygun görülmüştür.

A) Kıymetli evrakın tanımı

MADDE 645- (1) Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Kıymetli evrakın tanımı:

Madde 557 – Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunlarda mündemiç olan hak senetten ayrı olarak dermeyan edilemediği gibi başkalarına da devredilemez.

GEREKÇE

Madde 645- 6762 sayılı Kanunun 557 nci maddesinin, dil yenileştirmesi dışında özdeşi olan bu hükmün doğrudan kaynağı İsv. BK m. 965'dir. Türk kanun dili anlayışına uygun olduğu için eski metin "ki'li" cümle yapısında da bir değişiklik yapılmasına gerek görülmemiş, mevcut söz dizimi düzeninin Brunner'in ünlü tanımına daha uygun düştüğü düşünülmüştür. Dil araştırmasında "bunlarda mündemiç" ibaresinin "bunların içerdikleri" ve "dermeyan edilemediği gibi"nin de "ileri sürülemediği gibi" ibaresiyle tam karşılandığı sonucuna varılmıştır.

B) Senetten doğan borç

MADDE 646- (1) Kıymetli evrakın borçlusunu, ancak senedin teslimi karşılığında ödeme ile yükümlüdür.

(2) Hile veya ağır kusuru bulunmadıkça borçlu, vade geldiğinde, senedin niteliğine göre alacaklı olduğu anlaşılan kişiye ödemedeki bulunmakla borcundan kurtulur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Senetten doğan borç:

Madde 558 – Kıymetli evrakın borçlusunu, ancak senedin teslimi mukabilinde ödeme ile mükelleftir.

Hile veya ağır kusuru bulunmadıkça borçlu vadenin hülûlünde senedin mahiyetine göre alacaklı olduğu anlaşılana kimseye ödemede bulunmakla borcundan kurtulur.

GEREKÇE

Madde 646- Birinci ve ikinci fıkra, 6762 sayılı Kanunun 558 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarından (dil arılaştırılması yapılmış olarak) aynen alınmıştır. Maddenin doğrudan kaynağı İsv. BK m. 966'dır. Her iki fıkra da senetten doğan borcun yerine getirilmesini, senedin borçlusunu yönünden sonuçlarını düzenlemektedir. Hüküm senet borçlusunu üzerine kurulmuştur. İkinci fıkra ise senedin ibrazında borcu yerine getiren senet borçlusunun durumunu belirtmektedir. Birinci fıkrada vurgu "ancak" kelimesindedir.

Almanca metinde borcun "ifası"ndan, Fransızcasında ise ödenmesinden söz edilmiştir. Tartışmalara yol açmamak için metinde değişiklik yapılmamıştır. Ancak kıymetli evrakın içerdiği hakkın değişik nitelikte olabileceği düşünülünce "ödemeye" kelimesinin geniş yorumlanması doğru olur.

C) Kıymetli evrakın devri

I - Genel şekil

MADDE 647- (1) Mülkiyet veya sınırlı bir aynı hak kurulması amacıyla kıymetli evrakın devri için her hâlde senet üzerindeki zilyetliğin devri şarttır.

(2) Bundan başka emre yazılı senetlerde ciroya, nama yazılı senetlerde yazılı bir devir beyanına da gerek vardır. Bu beyan kıymetli evrakın veya ayrı bir kâğıdın üzerine yazılabilir.

(3) Kanun veya sözleşme ile başkalarının, bu arada, özellikle borçlunun da devre katılmaları zorunluluğu öngörülebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Kıymetli evrakın devri:

I - Umumi şekil:

Madde 559 – Mülkiyet veya sair bir aynı hak tesisi maksadiyle kıymetli evrakın devri için, her halde senet üzerindeki zilyetliğin devri şarttır.

Bundan başka emre yazılı senetlerde ciroya nama yazılı senetlerde yazılı bir devir beyanına da ihtiyaç vardır. Bu beyan kıymetli evrakın üzerine yazılabileceği gibi ayrı bir kâğıt üzerine de yazılabilir.

Kanun veya mukavele ile başka kimselerin bu arada bilhassa borçlunun da devre iştirakleri mecburi kılınabilir.

GEREKÇE

Madde 647- 6762 sayılı Kanunun 559 uncu maddesinden, dili arılaştırılarak aynen alınan madde her türdeki, hamiline, emre ve nama yazılı kıymetli evrakta sözleşmeye dayalı olarak mülkiyetin geçirilmesine veya sınırlı bir aynı hak kurulmasına ilişkin kuralları öngörmektedir. Anılan maddenin içerdiği hükümler kıymetli evraka ilişkin kanundan doğan mülkiyet geçişleri (miras, birleşme, bölünme gibi) ile aynı hak kuruluşlarına (kanunî rehin gibi) uygulanmaz.

II - Ciro

1. Şekil

MADDE 648- (1) Bütün hâllerde ciro, poliçenin cirosuna ilişkin hükümler uyarınca yapılır.

(2) Devir için ciro ve senedin zilyetliğinin geçirilmesi yeterlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Ciro:

1. Şekil:

Madde 560 – Bütün hallerde ciro, poliçenin cirosu hakkındaki hükümlere göre yapılır.

Devir için, tam ciro ve senedin teslimi kafidir.

GEREKÇE

Madde 648- Bu maddenin ikinci fıkrası iki değişiklikle 6762 sayılı Kanunun 560 ıncı maddesinden alınmıştır. Değişiklik dolayısıyla İsv. BK m. 968 ile karşılaştırma yapılarak madde değerlendirilmiştir. Değişikliklerden birincisi mevcut metnin ikinci fıkrasındaki “tam ciro” ibaresinin “ciro”ya çevrilmiş olmasıdır. Kaynak İsv. BK m. 968 (2)’nin Fransızca metninde yer alan “tam ciro” terimi yanıltıcıdır. Almanca metninde kullanılan “doldurulmuş ciro” ibaresi ise pek bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü, borçlu, meşru hamilin belirlenebilmesi için son cironun beyaz ciro olmamasını istiyorsa hamil beyaz ciroyu, mevcut 596 (2)’nin 1 no.lu, Tasarının 684 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendine göre doldurabilir. Bu sebeple genel olarak “ciro” teriminin kullanılması yeterlidir. Aksi halde beyaz cironun emre yazılı senedin devrine yetmediği gibi bir anlam çıkabilir. Beyaz ciro da senedin zilyetliğinin geçirilmesiyle birlikte senedin devri için yeterlidir. İkinci değişiklik ise eski metindeki “teslim” yerine kaynağa uygun olarak “zilyetliğin geçirilmesi” kavramının kullanılmış olmasıdır. Çünkü kaynak İsv. BK m. 968 (2)’nin Almancasında “teslim” anlamına gelen “Übergabe” yerine “geçirme (nakil)” karşılığı olan “Übertragung” kelimeleri kullanılmıştır. Fransızcadaki “transfer” ise her iki anlamı da ifade etmektedir.

2. Hükümleri

Madde 649- (1) Devredilebilen bütün kıymetli evrakın, senedin içeriğinden veya niteliğinden aksi anlaşılmadıkça, ciro edilmesi ve zilyetliğin geçirilmesiyle cirantanın hakları ciro edilene devrolunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hüküm:

Madde 561 – Devri kabil olan bütün kıymetli evrakın, senedin muhteviyatından veya mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça, ciro ve teslimi ile cirantanın hakları ciro edilene geçer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 649 uncu maddesindeki “teslimi” ibaresi, 647 inci maddeyle paralellik sağlanması amacıyla “zilyetliğin geçirilmesiyle” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 649- Bu madde 6762 sayılı Kanundan (dili araştırılarak) aynen alınmıştır. Hem mevcut metinde hem de kaynakta dar anlamalı “teslim” kelimesi yer aldığından, yeni hükümde bu noktada bir değişiklik olmamıştır. Kanunun 648 inci maddesi senedin geçişine ilişkin genel bir hüküm iken, 649 uncu maddesi sadece hakların geçişi ile ilgilidir. Buna karşılık ciro edenin defilerini devretmez. Hükümün asıl öngörülme amacı hakların geçtiğinin belirtilmesidir. Bu sebeple 649 uncu maddedeki “teslim” bir daralmayı ifade etmez.

D) Senedin türünün değiştirilmesi

MADDE 650- (1) Nama veya emre yazılı senet, ancak kendisine hak verdiği ve borç yüklediği tüm kişilerin muvafakatiyle hamile yazılı senede dönüştürülebilir. Bu muvafakatın doğrudan senet üzerine yazılması gerekir.

(2) Hamile yazılı senetlerin nama veya emre yazılı senede dönüştürülebilmesi hususunda da aynı kural geçerlidir. Bu son hâlde hak veya borç sahibi kişilerden birinin muvafakati bulunmazsa bu dönüştürme, ancak dönüştürmeyi yapan alacaklı ile onun haklarına doğrudan doğruya halef olan kişi arasında hüküm ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**D) Tahvil:**

Madde 562 – Nama yahut emre yazılı senet, ancak kendisine hak verdiği ve borç yüklediği bütün kimselerin muvafakatiyle hamile yazılı bir senet haline getirilebilir. Bu muvafakatin bizzat senet üzerine yazılması gerekir.

Hamile yazılı senetlerin nama veya emre yazılı senet haline getirilmesi hususunda da aynı esas caridir. Bu son halde hak veya borç sahibi kimselerden birinin muvafakati bulunmazsa bu değişiklik, ancak değişikliği yapan alacaklı ile onun haklarına doğrudan doğruya halef olan şahıs arasında hüküm ifade eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 650- Tahvile ilişkin genel kuralları ve özellikle tahvil özgürlüğünü koyan bu madde (dili arılaştırılarak) ancak içeriğinde bir değişiklik yapılmadan 6762 sayılı Kanunun 562 nci maddesinden aynen alınmıştır.

E) İptal kararı**I - Şartları**

MADDE 651- (1) Kıymetli evrak zayi olduğu takdirde mahkeme tarafından iptaline karar verilebilir.

(2) Kıymetli evrakın zayi olduğu veya ziyayın ortaya çıktığı anda senet üzerinde hak sahibi olan kişi, senedin iptaline karar verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**E) İptal Kararı:****I - Şartları:**

Madde 563 – Kıymetli evrak zayi olduğu takdirde mahkeme tarafından iptaline karar verilebilir.

Kıymetli evrakın zayi olduğu yahut ziyayın meydana çıktığı zamanda senet üzerinde hak sahibi olan şahıs, senedin iptaline karar verilmesini isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 651- Madde aynen 6762 sayılı Kanunun 563 üncü maddesinden alınmış olup, doğrudan kaynak İsv. BK m. 563'dür. Maddede (ve Tasarının diğer maddelerinde yer alan) “zayı” ve “ziya” kelimeleri yerine Öztürkçe bir kelime konulmamıştır. Bunun sebebi, her iki kelimenin tüm anlamlarını içerecek uygun bir karşılığının bulunamamasıdır. “Zayı” ve “ziya” kelimelerine sözlükler esas itibarıyla “yitmiş, mahvolmuş” anlamlarını vermektedir. Yargıtay ise yiten (kaybolan), yırtılan, okunamayacak kadar tahrip olan, elden herhangi bir şekilde çıkan (meselâ, kuyuya düşen, çıkarılamayan, rüzgarda uçan) senetleri “zayı” olmuş senet olarak kabul ediyor. Bu kelime yerine “yiten” kelimesinin kullanılması halinde, kavramın dar yorumlanabileceğinden, “yiten, elden çıkan, harap olan” şeklinde birden çok kelimenin bir arada kullanılmasının da kanun diline uymayabileceğinden endişe edilmiştir. “Zayı” bir kelime değil, anlambilim yönünden anlam yüklü bir kavram olarak değerlendirilmiştir. Medenî Kanunda da bu tür kelimelerin aynen korundukları saptanmıştır.

II - Hükümleri

MADDE 652- (1) İptal kararı üzerine hak sahibi hakkını senetsiz olarak da ileri sürebilir veya yeni bir senet düzenlenmesini isteyebilir.

(2) Bunun dışında iptal usulü ve hükümleri hakkında, kıymetli evrakın çeşitli türlerine ilişkin özel hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hükümleri:

Madde 564 – İptal kararı üzerine hak sahibi hakkını senetsiz olarak da dermeyan veya yeni bir senet ihdasını talebedebilir.

Bunun haricinde iptal usulü ve hükümleri hakkında, kıymetli evrakın muhtelif nevilerine mütaallik hususi hükümler tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 652- Madde, 6762 sayılı Kanunun 564 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

F) Özel hükümler

MADDE 653- (1) Çeşitli kıymetli evraka ilişkin özel hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***F) Hususi hükümler:***

Madde 565 – Muhtelif kıymetli evrak hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.

GEREKÇE

Madde 653- Esas kaynağı İsv. BK m. 973 olan bu hüküm 6762 sayılı Kanunun 565 inci maddesinden aynen alınmıştır. İsv. BK m. 973’de “özellikle poliçe, bono, çek ve rehin senetleri gibi kıymetli evraka ilişkin özel hükümler saklıdır” şeklinde ifade edilmiş bulunan hüküm, bizim eski ve yeni metnimize nazaran, daha açık ancak dardır. Kapsamı geniş olan 6762 sayılı Kanunun 565 inci maddesinin amaca daha uygun olduğu düşünüldüğünden bu madde bir değişiklik yapılmadan arılaştırılarak aktarılmıştır.

İKİNCİ KISIM**Nama Yazılı Senetler****GEREKÇE****Nama Yazılı Senetler**

“Nama yazılı senet” terimi anlamı kolayca anlaşılabilir yerleşik teknik bir terim olduğu için, (Tasarımın birçok maddesinde “nama” yerine “ada” kelimesi kullanıldığı halde) 6762 sayılı kanundan aynen alınmıştır. Ayrıca, bu senede “Ada yazılı senet” denilince, uyum gereği hamiline yazılı senede de “taşiyana yazılı senet” adı verilmesi gerekirdi. Bunun yadırganacağı görüşü ağır basmıştır. “Hamiline senet” için “taşiyana senet” formülünün ise taşıma hükümleri bakımından karışıklıklara yol açabileceğinden endişe edilmiştir. Nihayet öğretide ve Yargıtay kararlarında “Ada yazılı senet” terimine pek rastlanılmadığına da dikkat edilmiştir.

A) Tanımı

MADDE 654- (1) Belli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***A) Tanımı:***

Madde 566 – Belli bir şahıs namına yazılı olup da onun emrine kaydını ihtiva etmeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet sayılır.

GEREKÇE

Madde 654- 6762 sayılı kanundan aynen Tasarıya alınan bu hükmün kaynağı İsv. BK m. 974'dür.

B) Alacaklının hakkını nasıl ispat edeceği**I - Kural olarak**

MADDE 655- (1) Borçlu, ancak senedin hamili bulunan ve senette adı yazılı olan veya onun hukuki halefi olduğunu ispat eden kişilere ödemek zorundadır.

(2) Bu husus ispat edilmediği hâlde ödemede bulunan borçlu, senedin gerçek sahibi olduğunu ispat eden bir üçüncü kişiye karşı borcundan kurtulmuş olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Alacaklının hakkını nasıl ispat edeceği:******I - Kaide olarak:***

Madde 567 – Borçlu, ancak senedin hamili bulunan ve senette adı yazılı olan veya onun hukuki halefi olduğunu ispat eden şahıslara ödemeye mecburdur.

Bu cihet ispat edilmediği halde ödemede bulunan borçlu, senedin hakiki sahibi olduğunu ispat eden bir üçüncü şahsa karşı borcundan kurtulmuş olmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 655- Bu madde, 6762 sayılı kanunun 567 nci maddesini karşılamaktadır. Anılan 567 nci madde ise İsv. BK m. 975'den alınmıştır. Her iki madde arasındaki tek fark kaynaktan birinci fıkrada, hükmümüzde olduğu gibi “zorunludur” kelimesi yerine “yükümlüdür” denilmiş olmasıdır. “Zorunluluk” kelimesinin ve türevlerinin kanun dilinde ve akademik metinlerde “yükümlülük” ve türevleri yerine kullanıldığı dikkate alınarak 655 inci maddenin birinci fıkrasında bu noktada değişiklik yapılmamıştır.

İkinci fıkrada eski metin (arılaştırılarak) “senedin gerçek sahibi olduğunu ispat eden” şeklinde aktarılmıştır. Oysa kaynaktan “hak sahibi olduğunu ispat eden” denilmiştir. Anılan ve hüküm farkı yaratmayan bu farklılık sebebiyle bir değişikliğe gidilmemiştir.

II - Eksik nama yazılı senetler

MADDE 656- (1) Nama yazılı senet içinde, senet bedelini her hamiline ödemek hakkını saklı tutmuş olan borçlu, alacaklı sıfatının ispat edilmesini aramamış olsa da hamile iyiniyetle yapacağı ödeme sonucunda borcundan kurtulmuş olur. Ancak, hamile ödemede bulunmakla yükümlü değildir. 785 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Eksik nama yazılı senetler:

Madde 568 – Nama yazılı senet içinde senet bedelini her hamiline ödemek hakkını mahfuz tutmuş olan borçlu, alacaklı sıfatının ispat edilmesini aramamış olsa dahi hamile hüsnüniyetle yapacağı ödeme neticesinde borcundan kurtulmuş olur. Şu kadar ki; hamile ödemede bulunmakla mükellef değildir. 697 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 656- Eksik nama yazılı senetleri düzenleyen bu madde senedin adında kaynağa uygun bir değişiklik yapılmadan 6762 sayılı Kanunun 568 inci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır. Kaynakta (İsv. BK m. 976) senedin adı “eksik (topal) hamiline yazılı senet”tir. Türk öğretisinde, kaynakla örtüşen bir çeviri yapılması gerektiği görüşü savunulmakla beraber, senedin nama olduğu, yani basit kıymetli evrak kaydı yanında hamiline kaydın da ifade ettiği düşünülerek, yerleşmiş terimde değişiklik yapılmamasının daha uygun olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca anılan senedin nama yazılı senetlere ilişkin hükümler arasında yer aldığı da değerlendirilmiştir.

C) İptal kararı

MADDE 657- (1) Aksine özel hükümler bulunmadıkça nama yazılı senetler, hamile yazılı senetlere ilişkin hükümlere göre iptal olunur.

(2) Borçlu, senette ilanların sayısını azaltmak veya süreleri kısaltmak suretiyle iptal için daha basit bir usul öngörebileceği gibi, alacaklı kendisine senedin iptal ve borcun ödendiğini gösteren, resmen düzenlenmiş veya usulen onaylanmış bir belge verdiği takdirde, senet ibraz edilmeksizin ve iptaline karar verilmeksizin de geçerli olmak üzere ödemek hakkını da saklı tutabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) İptal kararı:

Madde 569 – Aksine hususi hükümler olmadıkça nama yazılı senetler; hamile yazılı senetler hakkındaki hükümlere göre iptal olunur.

Borçlu, senette ilanların sayısını azaltmak veya mehilleri kısaltmak suretiyle iptal için daha basit bir usul derpiş edebileceği gibi alacaklı kendisine senedin iptal ve borcun itfa olunduğunu gösteren, resmen tanzim veya usulen tasdik edilmiş bir vesika verildiği takdirde, senet ibraz edilmeksizin ve iptaline karar verilmeksizin dahi muteber olmak üzere ödemek hakkını da mahfuz tutabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 657- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 569 uncu maddesini karşılamaktadır. Maddenin kaynağı İsv. BK m. 977’dir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Hamile Yazılı Senetler

A) Tanımı

MADDE 658- (1) Senedin metninden veya şeklinden, hamili kim ise o kişinin hak sahibi sayılacağı anlaşılan her kıymetli evrak, hamile veya hamiline yazılı senet sayılır.

(2) Mahkeme kararıyla ödemededen menedilen borçlunun ödemesi geçerli olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Tanımı:

Madde 570 – Senedin metin veya şeklinden, hamili kim ise o kimsenin hak sahibi sayılacağı anlaşılan her kıymetli evrak; hamile (Hamiline) yazılı senet sayılır.

Mahkeme kararıyla ödemededen menedilen borçlunun ödemesi muteber olmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 658 inci maddesinin birinci fıkrasında ayrıca içindeki “hamiline” ibaresi mevzuat hazırlama usulüne uyum sağlanması açısından ayrıca dışına alınmıştır.

GEREKÇE

Madde 658- 6762 sayılı Kanunun 570 inci maddesinden aynen alınan bu maddenin kaynaktan tek farkı “hak sahibi sayılacağı” yerine İsv. BK m. 978’de “hak sahibi tanınacağı” denilmiş olmasıdır. Herhangi hüküm değişikliği yaratmayan bu fark için elli yıldır kullanılan –yerleşmiş- metni değiştirmenin doğru olmayacağı düşünülmüştür.

Eski metnin ikinci fıkrası kaynaktan farklıdır. Bu fark yeni metinde de korunmuştur. Kaynakta “mahkeme veya polisçe bir ödeme yasağı” konulduğu takdirde denilerek polis tarafından konulan ödeme yasağına da geçerlilik tanınmıştır. Sistemimize uymayan kaynak hükmü yerine doğal olarak eski metin tercih edilmiştir.

B) Borçlunun def’ileri

I - Genel olarak

MADDE 659- (1) Borçlu hamile yazılı bir senetten doğan alacağa karşı, ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senedin metninden anlaşılan def’ilerle, alacaklı her kim ise ona karşı şahsen sahip olduğu def’ileri ileri sürebilir.

(2) Borçlu ile önceki hamillerden biri arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def’ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde geçerlidir.

(3) Senedin, borçlunun rızası olmaksızın tedavüle çıkarıldığı yolunda bir def’i ileri sürülemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Borçlunun def’ileri:

I - Umumi olarak:

Madde 571 – Borçlu hamile yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak senedin hükümsüzlüğüne taallük eden veya senetten anlaşılan def’ilerle alacaklı her kim ise ona karşı şahsan haiz olduğu def’ileri ileri sürebilir.

Borçlu ile önceki hamillerden birisi arasında doğrudan doğruya mevcut mü-nasebetlere dayanan def’ilerin dermeyanı, ancak senedi iktisabederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde caizdir.

Senedin borçlunun rızası hilafına tedavüle çıkarıldığı yolunda bir defi dermeyan olunamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 659- Kaynağı İsv. BK m. 979 olan bu madde, 6762 sayılı Kanununun 571 inci maddesini karşılamaktadır.

II - Hamile yazılı faiz kuponları

MADDE 660- (1) Borçlu hamile yazılı faiz kuponlarından doğan alacağı karşı ana paranın ödendiği def'inde bulunamaz.

(2) Ana paranın ödenmesi hâlinde, borçlu, ilerde muaccel olup da asıl senetle birlikte kendisine teslim edilmeyen faiz kuponlarının tutarını, bu kuponlar hakkında geçerli olan zamanaşımı süresi geçinceye kadar alıkoymak hakkını haizdir; meğerki, teslim edilmeyen kuponların iptaline karar verilmiş veya tutarı karşılığında teminat gösterilmiş olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hamile yazılı faiz kuponları:

Madde 572 – Borçlu hamile yazılı faiz kuponlarından doğan alacağı karşı ana paranın ifta edildiği definde bulunamaz.

Ana paranın ödenmesi halinde, borçlu, ilerde muacceliyet kesbedecek olup asıl senetle birlikte kendisine teslim edilmeyen faiz kuponlarının tutarını bu kuponlar hakkında cari olan müruruzaman müddeti geçinceye kadar alıkoymak hakkını haizdir; meğer ki, teslim edilmeyen kuponların iptaline karar verilmiş yahut tutarı mukabilinde teminat gösterilmiş olsun.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 660- Kaynağı İsv. BK m. 980 olan bu madde 6762 sayılı Kanundan dili arılaştırılarak aynen alınmıştır. Maddede yer alan “muaccel” kelimesi yerine öztürkçe bir karşılık bulunamamıştır. Ayrıca “muaccel olma” teriminin Türk Borçlar Kanunu Tasarısında kullanıldığı belirlenmiştir (BK m. 95). Her ne kadar anılan Tasarıda “muaccel borç” için “süreye bağlanmamış borç” denilmişse de, bu terimden mastar türetilmemiş ve “... her borç doğumu anında muaccel olur” denilmiştir.

C) İptal kararı

I - Genel olarak

1. Yetki

MADDE 661- (1) Pay senetleri, tahviller, intifa senetleri, münferit kuponlar hariç olmak üzere, kupon belgeleri, esas kupon belgelerinin yenilenmesine yarayan talonlar gibi hamile yazılı senetlerin iptaline hak sahibinin istemi üzerine mahkemece karar verilir.

(2) Yetkili mahkeme, borçlunun yerleşim yeri veya pay senetleri hakkında anonim şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir.

(3) Dilekçe sahibinin senedin zilyedi bulunduğu ve onu zayi ettiği yolundaki iddialarının mahkemece inandırıcı bulunması gerekir.

(4) Bir senet kupon tablosu veya talon içeriyorsa ve hamil yalnız kupon tablosunu veya talonunu kaybetmişse, istemin haklı olduğunun ispatı için senedin esas bölümünün ibrazı yeterlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) İptal kararı:

I - Umumi olarak:

1. Salahiyet:

Madde 573 – Hisse senetleri, tahviller, intifa senetleri, (Münferit kuponlar hariç olmak üzere) kupon varakaları, esas kupon varakalarının yenilenmesine yarayan kuponlar (Talonlar) gibi hamile yazılı senetlerin iptaline hak sahibinin talebi üzerine mahkemece karar verilir

Salahiyetli mahkeme borçlunun ikametgahı mahkemesi veya hisse senetleri hakkında anonim şirket merkezinin bulunduğu yerin mahkemesidir.

Dilekçe sahibinin senedin zilyedi bulunduğu ve onu zayi ettiği yolundaki iddialarının mahkemece kuvvetle muhtemel görülmesi lazımdır.

Kupon varakası veya talonu bulunan bir senet hamilinin elinden yalnız kupon varakası veya talonu çıkmış olursa talebin haklı olduğunun ispatı için esas senedin ibrazı yeter.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 661 inci maddesinin birinci fıkrasında, araç içi ibareler araç dışına çıkarılarak metne işlenmiş, ikinci fıkrasında yetkili mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğu hususuna açıklık getirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 661- Bu madde, kaynağı İsv. BK m. 981 olan, 6762 sayılı Kanununun 573 üncü maddesini karşılamaktadır (sadece hükümlerin dili sadeleştirilmiştir).

2. Ödeme yasağı

MADDE 662- (1) Dilekçe sahibinin istemi üzerine mahkeme, senedin borçlusunu, aksine hareket ettiği takdirde iki defa ödemek zorunda kalacağını ihtar ederek bedelini ödemekten yasaklar.

(2) Bir kupon belgesinin iptaline karar vermek gerektiği takdirde, vadeleri dava sırasında dolan münferit kuponlar hakkında faiz kuponlarının iptaline ilişkin hükümler uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ödeme yasağı:

Madde 574 – Dilekçe sahibinin talebi üzerine mahkeme senedin borçlusunu; hilafına hareket ettiği takdirde iki defa ödemek mecburiyetinde kalacağını ihtar ederek bedelini ödemekten meneder.

Bir kupon varakasının iptaline karar vermek لازم geldiği takdirde vadeleri dava sırasında hülül eden münferit kuponlar hakkında faiz kuponlarının iptaline mütedair hükümler tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 662- Bu madde 6762 sayılı Kanununun 574 üncü maddesinden aynen alınmış, sadece ikinci fıkraya kaynak İsv. BK m. 982'ye uygun olarak “kıyas yoluyla” ibaresi eklenmiştir.

3. İlan ile çağrı, başvuru süresi

MADDE 663- (1) Mahkeme, dilekçe sahibinin, senedin zilyedi bulunmuş ve onu zâyi etmiş olduğuna dair yaptığı açıklamaları inandırıcı bulursa, belli olmayan hamili ilan yoluyla, senedi belirli bir süre içinde ibraz etmeye çağırır ve aksi takdirde senedin iptaline karar verileceğini ihtar eder. Sürenin en az altı ay olarak belirlenmesi gerekir; bu süre ilk ilan gününden itibaren işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İlan ile davet, müracaat müddeti:

Madde 575 – Mahkeme, dilekçe sahibinin, senedin zilyedi bulunmuş ve onu zayi etmiş olduğuna dair verdiği izahatın doğruluğunu kuvvetle muhtemel görürse, belli olmıyan hamili ilan yoluyla senedi muayyen bir müddet içinde ibraz etmeye davet ve aksi takdirde senedin iptaline karar verileceğini ihtar eder. Müddetin en az altı ay olarak tesbiti lazımdır; bu müddet ilk ilan gününden itibaren işlemeye başlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 663 üncü madde metni daha net bir anlatımla ifade edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 663- 6762 sayılı Kanunun 575 inci maddesini karşılayan bu maddenin kaynağı İsv. BK m. 983'dür.

4. İlan şekli

MADDE 664- (1) Senedin ibrazına ilişkin ilanın 35 inci maddede yazılı gazetede üç defa yapılması gerekir.

(2) Mahkeme gerek gördüğü takdirde, ayrıca uygun göreceği diğer şekillerde de ilanlar yapılmasına karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. İlan şekli:

Madde 576 – Senedi ibraz hususundaki ilanın 37 nci maddede yazılı gazetede üç kere yapılması lazımdır.

Mahkeme lüzum gördüğü takdirde ayrıca münasip göreceği diğer şekillerde de ilanlar yapılmasına karar verebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 664- Madde, 6762 sayılı Kanunun 576 ncı maddesini karşılamaktadır. Kaynak İsv. BK m. 984'dür.

5. Hükümleri

a) Senedin ibrazı hâlinde

MADDE 665- (1) İptali istenen senet ibraz edilirse, mahkeme, dilekçe sahibine senedin iadesi davası açması için bir süre belirler.

(2) Dilekçe sahibi bu süre içinde dava açmazsa, mahkeme, senedi geri verir ve ödeme yasağını kaldırır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Hükümleri:

a) Senedin ibrazı halinde:

Madde 577 – İptali istenen senet ibraz edilirse mahkeme, dilekçe sahibine senedin iadesi hususunda dava açması için bir mehil tayin eder.

Dilekçe sahibi bu mehil içinde dava açmazsa, mahkeme, senedi geri verir ve ödeme yasağını kaldırır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 665 inci maddesindeki “geri verilmesi” davası uygulamada karışıklığa yol açmaması için “iadesi” (davası) şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 665- Kaynağı İsv. BK m. 985 olan bu madde, 6762 sayılı Kanunun 577 nci maddesinden aktarılmıştır.

b) Senedin ibraz edilmemesi hâlinde

MADDE 666- (1) Mahkeme, belirlenen süre içinde ibraz edilmeyen senedin iptaline karar verir veya gerekli görürse başka önlemler de alabilir.

(2) Hamile yazılı bir senedin iptali hakkındaki karar, derhâl 35 inci maddede yazılı gazeteyle ve mahkeme gerek görürse başka araçlarla da ilan edilir.

(3) İptal kararı üzerine dilekçe sahibi, gideri kendisine ait olmak üzere yeni bir senet düzenlenmesini veya muaccel borcun ifasını istemek hakkını haizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Senedin ibraz edilmemesi halinde:

Madde 578 – Senet tayin olunan mehil içinde ibraz edilmezse, mahkeme, senedin iptaline karar verir veya lüzum görürse başka tedbirler de itihaz edebilir.

Hamile yazılı bir senedin iptali hakkındaki karar derhal 37 nci maddede anılan gazete ile ve mahkeme lüzum görürse başka vasıtalarla da ilan edilir.

İptal kararı üzerine dilekçe sahibi, masrafı kendisine ait olmak üzere yeni bir senet ihdasını veya muaccel borcun ifasını istemek hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 666 ncı madde metni anlaşılır bir cümle yapısına dönüştürülmüştür. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, Komisyonumuzca söz konusu maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 666- Kaynağı İsv. BK m. 986 olan bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 578 inci maddesini karşılamaktadır.

II - Kuponlarda usul

MADDE 667- (1) Münferit kuponların zıyaı hâlinde hak sahibinin istemi üzerine, mahkeme, bedelin vadesinde, vade dolmuşsa derhâl mahkemeye yatırılmasına karar verir.

(2) Üç yıl geçtikten sonra hiçbir hak sahibi başvurmaz ve vadenin dolmasından itibaren üç yıl geçmiş olursa, mahkeme kararıyla bedel dilekçe sahibine verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kuponlarda usul:

Madde 579 – Münferit kuponların zıyaı halinde hak sahibinin talebi üzerine, mahkeme, bedelin vadesinde ve eğer vade esasen hulül etmiş bulunursa derhal mahkemeye yatırılmasına karar verir.

Üç yıl geçtikten sonra hiçbir hak sahibi müracaat etmemiş olur ve vadenin hulülünden itibaren üç yıl geçmiş olursa mahkeme kararıyla bedel dilekçe sahibine verilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 667- Kaynağı İsv. BK m. 987 olan bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 579 uncu maddesinden alınmıştır.

III - Banknotlarda ve buna benzer kâğıtlarda usul

MADDE 668- (1) Banknot ve büyük miktarda çıkarılıp görüldüğünde ödenmesi gereken ve para yerine ödeme aracı olarak kullanılan ve belirli bedelleri yazılı olan diğer hamile yazılı senetlerin iptaline karar verilemez.

(2) Devlet tarafından çıkarılmış olan tahvillere ilişkin özel hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Banknotlarda ve buna benzer kâğıtlarda usul:

Madde 580 – Banknot ve büyük miktarda çıkarılıp görüldüğünde ödenmesi gereken ve para yerine ödeme vasıtası olarak kullanılan ve muayyen bedelleri yazılı olan diğer hamile yazılı senetlerin iptaline karar verilemez.

Devlet tarafından çıkarılmış olan tahviller hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 668- Kaynağı İsv. BK m. 988 olan bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 580 inci maddesini karşılamaktadır.

D) İpotekli borç senedi ve irat senedi

MADDE 669- (1) Hamile yazılı olan ipotekli borç senediyle irat senedine ilişkin özel hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) İpotekli borç senedi ve irat senedi:

Madde 581 – *Hamile yazılı olan ipotekli borç senediyle irat senedi hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.*

GEREKÇE

Madde 669- Kaynağı İsv. BK m. 989 olan bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 581 inci maddesinden aynen alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Kambiyo Senetleri

A) Borçlanma ehliyeti

MADDE 670- (1) **Sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kişi, kambiyo senetleri ile borçlanmaya da ehildir.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

Borçlanma ehliyeti:

Madde 582 – *Akit ile borçlanmaya ehil olan kimse, poliçe, çek ve bono ile borçlanmaya da ehildir*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 670 inci madde başlığına “A)” ibaresi eklenmiş, madde metninde “poliçe, çek ve bono” ibaresinin yerine “kambiyo senediyle” ibaresi konularak madde mehaza uygun hâle getirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 670- Bu hüküm 6762 sayılı Kanunun 582 nci maddesinden aynen alınmıştır. Eski metin kaynak İsv. BK m. 990’dan farklıdır. Eski metinde çek de kambiyo senetlerine dahil edilmişti. Bir ödeme aracı olan çekin kambiyo senedi olarak kabul edilmesi Türk öğretisinde haklı olarak eleştirilmiştir. Gerçekten Almanca’daki “Wechsel”, Fransızcadaki “effets de change” terimleri kullanılmıştır. “Wechsel” terimi poliçe ile bonoyu ifade eder. Fransızca metinde ise açıkça poliçe ve bono kalimleri kullanılmış, çeke yer vermemiştir. Yeni metin hem teori hem de kaynakla uyumludur.

BİRİNCİ BÖLÜM Poliçe

BİRİNCİ AYIRIM Poliçenin Düzenlenmesi ve Şekli

A) Şekil

I - Unsurları

1. Genel olarak

MADDE 671- (1) Poliçe;

- a) Senet metninde “poliçe” kelimesini, senet Türkçe’den başka bir dille yazılmışsa, o dilde poliçe karşılığı olarak kullanılan kelimeyi,
  - b) Belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi,
  - c) Ödeyecek olan kişinin, “muhatabın” adını,
  - d) Vadeyi,
  - e) Ödeme yerini,
  - f) Kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adını,
  - g) Düzenlenme tarihini ve yerini,
  - h) Düzenleyenin imzasını,
- içerir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Şekil:

I - Unsurları:

1. Umumi olarak:

Madde 583 – Poliçe:

1. Senet metninde “Poliçe” kelimesini ve eğer senet Türkçeden başka bir dille yazılmışsa o dilde poliçe karşılığı olarak kullanılan kelimeyi;
  2. Muayyen bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi;
  3. Ödiyecek olan kimsenin (Muhatabın) ad ve soyadını;
  4. Vadeyi;
  5. Ödeme yerini;
  6. Kime veya kimin emrine ödenecek ise onun ad ve soyadını;
  7. Keşide tarihi ve yerini;
  8. Keşidecinin imzasını;
- ihativa eder

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 671 inci maddesi, madde metninde yer alan, araç içi ibareler, araç dışına çıkarılarak madde metnine işlenmiş ve redaksiyon yapılmak suretiyle kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 671- Kaynağı 19/05/1931 tarihli Kambiyo Senetlerine İlişkin (Cenevre) Birlik Anlaşması (CBA) olan bu madde 6762 sayılı Kanunun 583 üncü maddesinden aynen Tasarıya aktarılmış, sadece “keşide” yerine “düzenleme”, “keşideci” için de “düzenleyen” kelimeleri kullanılmıştır.

2. Unsurların bulunmaması

MADDE 672- (1) 671 inci maddede yazılı unsurlardan birini içermeyen senet ikinci ilâ dördüncü fıkralarda yazılı hâller dışında poliçe sayılmaz.

(2) Vadesi gösterilmeyen poliçenin görüldüğünde ödenmesi şart edilmiş sayılır.

(3) Ayrıca belirtilmiş olmadıkça muhatabın adı yanında gösterilen yer, ödeme yeri ve aynı zamanda da muhatabın yerleşim yeri sayılır.

(4) Düzenlenme yeri gösterilmeyen poliçe, düzenleyenin adı yanında gösterilen yerde düzenlenmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Unsurların bulunmaması:

Madde 584 – Yukarki maddede yazılı hususlardan birini ihtiva etmiyen senet aşağıdaki fıkralarda yazılı haller dışında poliçe sayılmaz.

Vadesi gösterilmeyen poliçenin görüldüğünde ödenmesi meşrut sayılır.

Ayrıca tasrih edilmiş olmadıkça muhatabın soyadı yanında gösterilen yer, ödeme yeri ve aynı zamanda da muhatabın ikametgahı sayılır.

Keşide yeri gösterilmeyen poliçe, keşidecinin soyadı yanında gösterilen yerde keşide edilmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 672 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “aşağıdaki” kelimesiyle yapılan atfı yerine “ikinci ilâ dördüncü fıkralarda” denilerek gönderme kesin ve açık hâle getirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 672- Kaynağı CBA m. 2 olan 672 inci madde, 6762 sayılı Kanununun 584 üncü maddesini karşılamaktadır. Alıntı yapılırken eski metnin dili yenileştirilmiştir.

II - Münferit unsurlar

1. Düzenleyenin aynı zamanda muhatap veya emrine ödenecek kişi olması

MADDE 673- (1) Poliçe bizzat düzenleyenin emrine yazılı olabileceği gibi, bizzat düzenleyen üzerine veya bir üçüncü kişi hesabına da düzenlenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Münferit unsurlar:

1. Keşidecinin aynı zamanda muhatap veya emrine ödenecek kimse olması:

Madde 585 – Poliçe bizzat keşidecinin emrine yazılı olabileceği gibi bizzat keşideci üzerine veya bir üçüncü şahıs hesabına da keşide edilebilir.

GEREKÇE

Madde 673- Kaynağı CBA m. 3 olan ve üç fıkradan oluşan bu madde, 6762 sayılı Kanunda, üç fıkrayı da içerecek şekilde bir fıkrada ifade edilmiştir. İsv. BK m. 993, Alm. Kamb. SK'da da madde üç fıkradan meydana gelmiştir. Tasarı metni, 6762 sayılı Kanununun 585 inci maddesini aynen yansıtmaktadır.

2. Adresli ve yerleşim yerli poliçe

MADDE 674- (1) Poliçe, bir üçüncü kişinin nezdinde, muhatabın yerleşim yerinde veya başka bir yerde ödenmek üzere düzenlenebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Adresli ve ikametgahlı poliçe:

Madde 586 – Poliçenin üçüncü şahsın ikametgahında ödenmesi şart koşulabilir.

Bu üçüncü şahsın ikametgahı muhatabın ikametgahının bulunduğu yerde (Adresli poliçe) veya başka bir yerde (İkametgahlı poliçe) bulunabilir.

GEREKÇE

Madde 674- Adresli ve ikametgâhlı poliçe 6762 sayılı Kanunda, kaynaktan tamamıyla farklı bir şekilde düzenlenmişti. Bazı yorumlara göre kaynak ile aynı sonuçlara varılabilmesi mümkündü. Ancak, hüküm tartışmalara ve görüş ayrılıklarına yol açıyordu. 674 üncü maddede adresli ve yerleşim yerli poliçe kaynağı uygun hâle getirilmiştir.

3. Faiz şartı

MADDE 675- (1) Görüldüğünde veya görüldüğünden belirli bir süre sonra ödenmesi şart kılınan bir poliçeye, düzenleyen tarafından faiz şartı konulabilir. Diğer poliçelerde böyle bir faiz şartı yazılmamış sayılır.

(2) Faiz oranının poliçede gösterilmesi gerekir; gösterilmemiş ise faiz şartı yazılmamış sayılır.

(3) Başka bir gün belirtilmemişse, faiz, poliçenin düzenlenme gününden itibaren işler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Faiz şartı:

Madde 587 – Görüldüğünde veya görüldüğünden muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart kılınan bir poliçeye keşideci tarafından faiz şartı dercolunabilir. Bütün diğer poliçelerde böyle bir faiz şartı yazılmamış sayılır.

Faiz miktarının poliçede gösterilmesi lazımdır; gösterilmemiş ise faiz şartı yazılmamış sayılır.

Başka bir gün zikredilmemişse faiz, poliçenin keşide gününden itibaren işler.

GEREKÇE

Madde 675- Madde, 6762 sayılı Kanunun 587 nci maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır. Kaynak CBA'nın 5 inci maddesidir.

4. Poliçe bedelinin çeşitli şekillerde gösterilmesi

MADDE 676- (1) Poliçe bedeli hem yazı hem de rakamla gösterilip de iki bedel arasında fark bulunursa, yazı ile gösterilen bedel üstün tutulur.

(2) Poliçe bedeli yalnız yazıyla veya yalnız rakamla birden çok gösterilmiş olup da bedeller arasında fark bulunursa, en az olan bedel geçerli sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**4. Poliçe tutarının muhtelif şekillerde gösterilmesi:**

Madde 588 – Poliçe bedeli hem yazı ve hem de rakamla gösterilip de iki bedel arasında fark bulunursa yazı ile gösterilen bedele itibar olunur.

Poliçe bedeli yalnız yazı ile veya yalnız rakamla mütaaddit defalar gösterilmiş olup da bedeller arasında fark bulunursa en az olan bedel muteber sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 676- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 588 inci maddesini karşılamakta olup, kaynak CBA'nın 6 ncı maddesidir.

B) İmza edenlerin sorumluluğu**I - Geçerli olmayan imzaların bulunması**

MADDE 677- (1) Bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kişilerin imzasını, sahte imzaları, hayali kişilerin imzalarını veya imzalayan ya da adlarına imzalanmış olan kişileri herhangi bir sebeple bağlamayan imzaları içerirse, diğer imzaların geçerliliği bundan etkilenmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**B) İmza edenlerin mesuliyeti:****I - Muteber olmayan imzaların bulunması:**

Madde 589 – Bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kimselerin imzasını, sahte imzaları, mevhum şahısların imzalarını yahut imzalayan veya namlarına imzalanmış olan şahısları herhangi bir sebep dolayısıyla ilzam etmiyen imzaları taşırsa, diğer imzaların sıhhatine bu yüzden halel gelmez.

GEREKÇE

Madde 677- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 589 uncu maddesinden aynen alınmıştır. Maddenin kaynağı CBA'nın 7 nci maddesidir.

II - Yetkisiz imza

MADDE 678- (1) Temsile yetkili olmadığı hâlde bir kişinin temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kişi, o poliçeden dolayı bizzat sorumludur; bu poliçeyi ödediği takdirde, temsil olunduğu kabul edilen kişinin haiz olabileceği haklara sahip olur. Yetkisini aşan temsilci için de hüküm böyledir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***II - Salahiyet olmaksızın imza:***

Madde 590 – Temsile salahiyetli olmadığı halde bir şahsın temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kimse, o poliçeden dolayı bizzat mesul olur ve poliçeyi ödediği takdirde temsil olunan haiz olabileceği haklara sahip olur. Salahiyetini aşan temsilci için dahi hüküm böyledir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 678- 6762 sayılı Kanunun 590 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek alınan bu maddenin kaynağı CBA'nın 8 inci maddesidir.

III - Düzenleyenin sorumluluğu

MADDE 679- (1) Düzenleyen, poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur. Düzenleyen, kabul edilmeme hâlinde sorumlu olmayacağını şart edebilirse de ödenmemeden sorumlu olmayacağına ilişkin kayıtlar yazılmamış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***III - Keşidecinin mesuliyeti:***

Madde 591 – Keşideci, poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden dolayı mesuldür. Keşidecinin kabul edilmeme halinde mesuliyetten kendini müaf tutması caiz ise de ödenmeme halinde mesuliyetten muaf olduğunu gösteren kayıtlar yazılmamış sayılır.

GEREKÇE

Madde 679- 6762 sayılı Kanununun 591 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınan bu maddenin kaynağı CBA'nın 9 uncu maddesidir.

IV - Açık poliçe

MADDE 680- (1) Tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış bulunan bir poliçe, aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulursa, bu anlaşmalara uyulmadığı iddiası, hamile karşı ileri sürülemez; meğerki, hamil poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş veya iktisap sırasında kendisine ağır bir kusur isnadı mümkün bulunmuş olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Açık poliçe:

Madde 592 – Tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış bulunan bir poliçe, aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulursa bu anlaşmalara riayet edilmemiş olması keyfiyeti, hamile karşı ileri sürülemez; meğer ki hamil poliçeyi kötü niyetle iktisabetmiş veya iktisap sırasında kendisine ağır bir kusur isnadı mümkün bulunmuş olsun.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 680- 6762 sayılı Kanununun 592 nci maddesinden dili güncelleştirilerek alınan bu hükmün kaynağı CBA'nın 9 uncu maddesidir.

İKİNCİ AYIRIM

Ciro

A) Poliçenin devredilmesi

MADDE 681- (1) Her poliçe açıkça emre yazılı olmasa da ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilebilir.

(2) Düzenleyen, poliçeye “emre yazılı değildir” ibaresini veya aynı anlamı ifade eden bir kaydı koymuşsa, poliçe ancak alacağın temlikli yoluyla devrolunabilir ve bu devir alacağın temlikinin hukuki sonuçlarını doğurur.

(3) Ciro, poliçeyi kabul etmiş olsun veya olmasın muhataba, düzenleyene veya poliçeyle borç altına girmiş olanlardan herhangi birine yapılabilir. Bu kimseler poliçeyi yeniden ciro edebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Poliçenin devredilmesi:

Madde 593 – Her poliçe sarahaten, emre yazılı olmasa dahi, ciro ve teslim yolu ile devrolunabilir.

Keşideci poliçeye: “Emre yazılı değildir.” kelimelerini veya aynı manayı ifade eden bir kaydı dercetmişse, poliçe ancak alacağın temlik yolu ile devrolunabilir ve bu devir alacağın temlikinin hukuki neticelerini doğurur.

Ciro, poliçeyi kabul etmiş olsun veya olmasın muhataba, keşideciye veya poliçe ile borç altına girmiş olanlardan her hangi birine de yapılabilir. Bu kimseler poliçeyi yeniden ciro edebilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarımın 681 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “alacağın devri” ibaresi, kanunî terim olan “alacağın temlik” olarak değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 681- 6762 sayılı Kanunun 593 üncü maddesini karşılayan bu maddenin kaynağı CBA'nın 11 inci maddesidir. Maddenin birinci fıkrasının eski ve yeni metni kaynaktan ayrılmaktadır. Kaynakta ve İsv. BK m. 1001 (1) ile Alm. Kamb. SK 11 (1) hükümlerinde, her poliçenin açıkça emre yazılı olmasa da ciro ile devredilebileceği belirtilmiş, senedin tesliminden ve daha geniş bir ifadeyle zilyetliğinin geçirilmesinden söz edilmemiştir. “Ciro ve teslim yolu ile” ibaresi eski metinde

B) Ciro

I - Kayıtsız, şartsız olması

MADDE 682- (1) Cironun kayıtsız ve şartsız olması gerekir. Cironun bağlı tutulduğu her şart yazılmamış sayılır.

(2) Kısmi ciro batıldır.

(3) Hamiline ciro beyaz ciro hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Ciro:

I - Kayıtsız, şartsız olması:

Madde 594 – Cironun kayıtsız ve şartsız olması lazımdır. Cironun tabi tutulduğu her şart yazılmamış addolunur.

Kısmi ciro batıldır.

Hamiline ciro beyaz ciro hükmündedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 682- 6762 sayılı Kanununun 594 üncü maddesini karşılayan bu maddenin kaynağı CBA'nın 16 ncı maddesidir.

II - Cironun şekli

MADDE 683- (1) Cironun poliçe veya poliçeye bağlı olan ve “alonj” denilen bir kâğıt üzerine yazılması ve ciranta tarafından imzalanması gerekir.

(2) Lehine ciro yapılan kişinin ciroda gösterilmesine gerek olmadığı gibi, ciro, cirantanın sadece imzasından ibaret olabilir. Bu şekildeki cirolara “beyaz ciro” denir. Beyaz cironun poliçenin arkasına veya alonj üzerine yazılması gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Cironun şekli:

Madde 595 – Cironun poliçe veya poliçeye bağlı olan ve “Alonj” denilen bir kâğıt üzerine yazılması ve ciranta tarafından imzalanması lazımdır.

Lehine ciro yapılan kimsenin ciroda gösterilmesine lüzum olmadığı gibi ciro, cirantanın sadece imzasından bile ibaret olabilir. Bu şekildeki cirolara “beyaz ciro” denilir. Bunun muteber olması için cironun poliçenin arkasına veya alonj üzerine yazılması lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 683 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “Bunun geçerli olması için cironun” ibaresi yerine “Beyaz cironun” ibaresi konularak cümledeki anlam bütünlüğü sağlanmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 683- 6762 sayılı Kanunun 595 inci maddesinden aynen alınan 683 üncü maddenin kaynağı CBA'nın 13 üncü maddesidir.

III - Cironun hükümleri

1. Devir işlevi

MADDE 684- (1) Ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile poliçeden doğan bütün haklar devrolunur.

(2) Ciro beyaz ciro ise hamil;

- a) Ciroyu kendi adına veya diğer bir kişi adına doldurabilir,**
- b) Poliçeyi yeniden beyaz olarak veya diğer belirli bir kişiye tekrar ciro edebilir,**
- c) Beyaz ciroyu doldurmaksızın ve poliçeyi tekrar ciro etmeksizin poliçeyi başka bir kişiye verebilir.**

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Cironun hükümleri:

1. Nakil vazifesi:

Madde 596 – Ciro ve teslim neticesinde poliçeden doğan bütün haklar devredilmiş olur.

Ciro beyaz ciro ise hamil:

- 1. Ciroyu kendi namına veya diğer bir şahıs namına doldurabilir;*
- 2. Poliçeyi yeniden beyaz olarak yahut diğer muayyen bir şahsa tekrar ciro edebilir;*
- 3. Beyaz ciroyu doldurmaksızın ve poliçeyi tekrar ciro etmeksizin poliçeyi başka bir kimseye verebilir.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 684- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 596 ncı maddesinden aynen alınmıştır. Maddenin doğrudan kaynağı CBA'nın 14 üncü maddesidir.

2. Teminat işlevi

MADDE 685- (1) Aksi şart edilmedikçe, ciranta poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludur.

(2) Ciranta, poliçenin tekrar ciro edilmesini yasak edebilir; bu hâlde, senet sonradan kendilerine ciro edilmiş olan kişilere karşı sorumlu olmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Teminat vazifesi:

Madde 597 – Aksine şart bulunmadıkça ciranta poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden mesuldür.

Ciranta, poliçenin tekrar ciro edilmesini yasak edebilir; bu halde, senet sonradan kendilerine ciro edilmiş olan kimselere karşı mesul olmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 685 inci maddesinin başlığındaki “Güvence” kelimesi “Teminat” ile değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 685- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 597 nci maddesinden aynen alınmış olup, doğrudan kaynak CBA'nın 15 inci maddesidir.

3. Hamilin hak sahipliği

MADDE 686- (1) Bir poliçeyi elinde bulunduran kişi, son ciro beyaz ciro olsa da kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde, yetkili hamil sayılır. Çizilmiş cirolar bu hususta yazılmamış hükmündedir. Bir beyaz ciroyu diğer bir ciro izlerse son ciroyu imzalayan kişi, poliçeyi beyaz ciro ile iktisap etmiş sayılır.

(2) Poliçe herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, birinci fıkrada yazılı hükümlere göre hakkı anlaşılan yeni hamil, ancak poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Hak sahipliğini ispat vazifesi:

Madde 598 – Bir poliçeyi elinde bulunduran kimse, son ciro beyaz ciro olsa dahi kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde salahiyetli hamil sayılır. Çizilmiş cirolar bu hususta yazılmamış hükmündedir. Bir beyaz ciroyu diğer bir ciro takibederse son ciroyu imzalayan kimse, poliçeyi beyaz ciro ile iktisabetmiş sayılır.

Poliçe her hangi bir surette hamilin elinden çıkmış bulunursa yukarıki fıkra-da yazılı hükümlere göre hakkı anlaşılan yeni hamil, ancak poliçeyi kötü niyetle iktisabetmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 686- 6762 sayılı Kanununun 598 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek alınan bu maddenin kaynağı CBA'nın 16 ncı maddesidir. Mevcut metindeki “müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı üzere” ibaresi aynen korunmuştur. Ancak, “müteselsil” ibaresinin kesintiye uğramamış “birbirine bağlı”nın ise bir ciro zincirini ifade ettiğine gerekçede vurgu yapmak gereği duyulmuştur.

IV - Def'iler

MADDE 687- (1) Poliçeden dolayı kendisine başvurulana kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri başvuran hamile karşı ileri süremez; meğerki, hamil, poliçeyi iktisap ederken bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun.

(2) Alacağın temliki yoluyla yapılan devirlere ilişkin hükümler saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Defiler:

Madde 599 – Poliçeden dolayı kendisine müracaat olunan kimse keşideci veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan def'ileri müracaatta bulunan hamile karşı ileri süremez;

meğer ki, hamil, poliçeyi iktisabederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun.

Alacağın temlik yoluyla yapılan devirlere ait hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 687 nci maddesinin başlığında redaksiyon yapılmış; ikinci fıkrasındaki “alacağın devri” yerine kanunî terim olan “alacağın temlik” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 687- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 599 uncu maddesini karşılamaktadır. Maddenin kaynağı, CBA'nın 17 nci maddesidir.

V - Cironun çeşitleri

1. Tahsil cirosu

MADDE 688- (1) Ciro, “bedeli tahsil içindir”, “vekâleten” veya bedelin başkası adına kabul edileceğini belirten bir şerhi ya da sadece vekil etmeyi ifade eden bir kaydı içerirse, hamil, poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir; fakat o poliçeyi ancak tahsil cirosu ile tekrar ciro edebilir.

(2) Poliçeden sorumlu olanlar, bu hâlde, ancak cirantaya karşı ileri sürebilecekleri def'ileri hamile karşı dermeyan edebilirler.

(3) Tahsil cirosunun içerdiği yetki, bu yetkiyi verenin ölümü ile sona ermeyeceği gibi, onun medenî hakları kullanma ehliyetini kaybetmesiyle de ortadan kalkmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Cironun hususi çeşitleri:

1. Tahsil için ciro:

Madde 600 – Ciro “Bedeli tahsil içindir.” “Kabız içindir”, “Vekaleten” ibaresini veya sadece tevkili ifade eden diğer her hangi bir kaydı ihtiva ederse hamil, poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir; fakat o poliçeyi ancak tahsil cirosu şeklinde tekrar ciro edebilir.

Poliçeden mesul olanlar bu halde ancak cirantaya karşı ileri sürebilecekleri def'ileri hamile karşı dermeyan edebilirler.

Tahsil için verilen ciroda münferic bulunan salahiyet, bu salahiyeti verenin ölümü ile sona ermeyeceği gibi onun medeni hakları kullanma ehliyetini kaybetmesiyle de ortadan kalkmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 688 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve 6762 sayılı Kanundaki “bedeli kabız içindir” şeklindeki şerhin yerine geçen “bedeli kabul içindir”in de yanıtıcı olabileceği düşünülerek tırnak içinde olmaksızın “veya bedelin başkası adına kabul edileceğini belirten bir şerhi” ifadesi uygun görülmüştür. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 688- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 600 üncü maddesinden aynen alınmış olup, kaynak CBA'nın 18 inci maddesidir. Hükmün dili yenileştirilmiştir.

2. Rehin cirosu

MADDE 689- (1) Ciro, “bedeli teminattır”, “bedeli rehindir” ibaresini veya rehnetmeyi belirten diğer herhangi bir kaydı içerirse, hamil, poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir; fakat kendisi tarafından yapılan bir ciro ancak tahsil cirosu hükmündedir.

(2) Poliçeden sorumlu olanlar, kendileriyle ciranta arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan defileri hamile karşı ileri süremezler; meğerki, hamil poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Rehin Cirosu:

Madde 601 – Ciro, “Bedeli teminattır”, “Bedeli rehindir” ibarelerini yahut terhini ifade eden diğer her hangi bir kaydı ihtiva ederse, hamil poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir; fakat kendisi tarafından yapılan bir ciro ancak tahsil cirosu hükmündedir.

Poliçeden mesul olanlar, kendileriyle ciranta arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan defileri hamile karşı ileri süremezler; meğerki, hamil poliçeyi iktisabederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 689- Bu madde, dili güncelleştirilerek 6762 sayılı Kanunun 601 inci maddesinden alınmış olup, kaynağı CBA'nın 19 uncu maddesidir.

3. Vadeden sonraki ciro

MADDE 690- (1) Vadenin geçmesinden sonra yapılan ciro, vadeden önce yapılan bir cironun hükümlerini doğurur; ancak, ödenmeme protestosundan veya bu protestonun düzenlenmesi için öngörülmuş sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro, sadece alacağın temlikli hükümlerini doğurur.

(2) Aksi sabit oluncaya kadar tarihsiz bir ciro protestonun düzenlenmesi için öngörülen sürenin geçmesinden önce yapılmış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**3. Vadeden sonraki ciro:**

Madde 602 – Vadenin geçmesinden sonra yapılan ciro, vadeden önce yapılan bir cironun hükümlerini doğurur; şu kadar ki; ödenmeme protestosundan yahut bu protestonun tanzimi için muayyen olan müddetin geçmesinden sonra yapılan ciro ancak alacağın temlikli hükümlerini meydana getirir.

Aksi sabit oluncaya kadar tarihsiz bir ciro protestonun tanzimi için muayyen olan müddetin geçmesinden önce yapılmış sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 690- Bu madde, dili güncelleştirilerek 6762 sayılı Kanunun 602 nci maddesinden alınmıştır. Maddenin kaynağı CBA'nın 20 nci maddesidir.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM**Kabul ve Aval****A) Kabule arz****I - Kural**

MADDE 691- (1) Poliçe vadeye kadar hamil veya poliçeyi elinde bulunduran herkes tarafından muhatabın yerleşim yerinde onun kabulüne arzolanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Kabule arz:

I - Kaide:

Madde 603 – Poliçe vadenin hülûlüne kadar hamil veya poliçeyi elinde tutan herkes tarafından muhatabın ikametgahında onun kabulüne arz olunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 691- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 603 üncü maddesini karşılamaktadır. Maddenin kaynağı CBA'nın 21 inci maddesidir. Eski metindeki “elinde tutan” ibaresi yerine “elinde bulunduran” ibaresi Türkçeye daha uygun görülebilirdi. Ancak “elinde tutan” formülünün elli yıl uygulanarak yerleştiği düşünülerek küçük bir fark için bilimsel ve kararlarla oluşan birikimin feda edilmemesi düşüncesine ağırlık tanındı.

II - Kabule arz şartı ve yasağı

MADDE 692- (1) Düzenleyen, bir süre belirleyerek veya belirlemeden poliçenin kabule arz edilmesini şart koşabilir.

(2) Düzenleyen, üçüncü bir kişinin yerleşim yerinde veya muhatabın yerleşim yerinden başka bir yerde ya da görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi gereken poliçeler hariç olmak üzere, poliçenin kabule arzını menettiğini poliçeye yazabilir.

(3) Düzenleyen, poliçenin belirli bir tarihten önce kabule arz edilmesini de şart koşabilir.

(4) Düzenleyen, poliçenin kabule arzını menetmiş olmadıkça, bir süre koyarak veya koymayarak, her ciranta poliçenin kabule arzını şart koşabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kabul arz şartı ve yasağı:

Madde 604 – Keşideci, bir müddet tayin etmek veya etmemek suretiyle poliçenin kabule arz edilmesini şart koşabilir

Keşideci, üçüncü bir şahsın ikametgahında veya muhatabın ikametgahından başka bir yerde yahut görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi gereken poliçeler hariç olmak üzere, poliçenin kabule arzını menettiğini poliçeye yazabilir.

Keza keşideci, poliçenin muayyen bir tarihten önce kabule arz edilmemesini de şart kılabilir

Keşideci poliçenin kabule arzını menetmiş olmadıkça her ciranta, bir müddet tayin etmek veya etmemek suretiyle, poliçenin kabule arzını şart koşabilir.

GEREKÇE

Madde 692- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 604 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aktarılmıştır. Maddenin kaynağı CBA'nın 22 nci maddesidir

III - Görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi gereken poliçelerde

MADDE 693- (1) Görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart kılınan poliçelerin, düzenlenme gününden itibaren bir yıl içinde kabule arz edilmesi gerekir.

(2) Düzenleyen bu süreyi kısaltabileceği gibi, daha uzun bir süre de şart koşabilir.

(3) Cirantalar kabule arz sürelerini kısaltabilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi gereken poliçelerde:

Madde 605 – Görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart kılınan poliçelerin, keşide gününden itibaren bir yıl içinde kabule arz edilmesi lazımdır.

Keşideci bu müddeti kısaltabileceği gibi daha uzun bir müddet de şart koşabilir. Cirantalar kabule arz müddetlerini kısaltabilirler.

GEREKÇE

Madde 693- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 605 inci maddesini karşılamaktadır. Maddenin kaynağı CBA'nın 23 üncü maddesidir.

IV - Bir daha kabule arz

MADDE 694- (1) Muhatap, poliçenin, kendisine arz edildiği günü izleyen günde bir daha ibrazını isteyebilir. İlgililer, bu istemin yerine getirilmediğini, ancak bu istem protestoya yazılmışsa ileri sürebilirler.

(2) Hamil, kabule arz edilen poliçeyi muhataba bırakmak zorunda değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Bir daha kabule arz:

Madde 606 – Muhatap, poliçenin kendisine arz edildiği günü takibeden günde bir daha ibrazını isteyebilir. İlgililer bu talebin yerine getirilmediğini, ancak bu talep protestoya dercedildiği takdirde ileri sürebilirler.

Hamil, kabule arz edilen poliçeyi muhatabın eline vermeye mecbur değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 694- 6762 sayılı Kanunun 606 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, hâmilin kabule arzedilen poliçeyi muhatabın eline vermeye mecbur olmadığı yazılıydı. Bu hüküm öğretide eleştiriliyor ve amacın, hâmilin poliçeyi muhatabın nezdinde bırakmaya mecbur olmadığı “haklı olarak” belirtiliyordu. Gerçekten de muhatap hâmilden poliçeyi ertesi gün bir daha kendisine ibraz etmesini istemişse, hâmil bu talebi kabul etmek zorundadır. Ancak, poliçeyi muhatabın nezdinde bırakamaz. Bu sebeple, 694 üncü maddede, eski metinde olduğu gibi “eline vermeye mecbur değildir” yerine “elinde bırakmakla yükümlü değildir” denilmiştir.

B) Kabul

I - Şekli

1. Genel olarak

MADDE 695- (1) Kabul beyanı poliçe üzerine yazılır ve “kabul edilmiştir” veya buna eş anlamlı başka bir ibareyle ifade edilir ve muhatap tarafından imzalanır. Muhatabın, poliçenin ön yüzüne yalnız imzasını koyması kabul hükmündedir.

(2) Poliçenin, görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart edilmiş olduğu veya özel bir şart gereğince belirli bir süre içinde kabule arz edilmesi gerektiği takdirde, hamil ibraz günü tarihinin atılmasını istemedikçe, kabul hangi gün gerçekleşmişse poliçeye o günün tarihi atılır. Tarih atılmamış olduğu takdirde, hamil cirantalarla düzenleyene karşı başvurma haklarını koruyabilmek için bu eksikliği zamanında düzenlenecek bir protesto ile tespit ettirmek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**B) Kabul:****I-Şekil:****1. Umumi olarak:**

Madde 607 – Kabul beyanı poliçe üzerine yazılır ve “Kabul edilmiştir” tabiriyle veya buna muadil başka bir ibare ile ifade ve muhatap tarafından imza edilir. Muhatabın poliçenin yüz tarafına yalnız imzasını koyması, kabul hükmündedir.

Poliçenin görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart edilmiş olduğu veya hususi bir şart gereğince muayyen bir müddet içinde kabule arz edilmesi lazım geldiği takdirde, hamil ibraz günü tarihinin atılmasını istemedikçe kabul hangi gün vukubulmuşsa o günün tarihi atılır. Tarih atılmamış olduğu takdirde hamil cirantalarla keşideciye karşı müracaat haklarını muhafaza edebilmek için bu eksikliği vaktinde tanzim edilecek bir protesto ile tesbit ettirmeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 695- 6762 sayılı Kanunun 607 nci maddesinde ve diğer bazı maddelerde poliçenin “ön tarafı”ndan söz edilmiştir. Oysa, poliçenin ön tarafı doğru bir Türkçe olmadığı gibi amacı da ifade etmemektedir. Onun için, 695 inci maddede ve diğer maddelerde “ön yüzü” ibaresi kullanılmıştır.

2. Kabulün sınırlandırılması

MADDE 696- (1) Kabul, kayıtsız şartsız olmalıdır; fakat muhatap kabulü poliçe bedelinin bir kısmı ile sınırlayabilir.

(2) Kabul beyanı, bundan başka noktalarda poliçe içeriğinden farklı olursa, poliçe kabul edilmemiş sayılır. Bununla beraber kabul eden, kabul beyanındaki şartlar çerçevesinde sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Kabulün tahdidi:**

Madde 608 – Kabul, kayıtsız, şartsız olmalıdır; fakat muhatap kabulü poliçe bedelinin bir kısmına hasredebilir.

Kabul şerhi bundan başka noktalarda poliçe münderecatından farklı olursa, poliçe kabul edilmemiş sayılır. Bununla beraber kabulü yapan, kabulündeki şartlar dairesinde mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 696- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 608 inci maddesini karşılamaktadır. Hükmün kaynağı CBA'nın 26 ncı maddesidir.

3. Adresli ve yerleşim yerli poliçe

MADDE 697- (1) Düzenleyen, poliçede, ödemenin nezdinde yapılacağı bir üçüncü kişiyi göstermeksizin, muhatabın yerleşim yerinden başka bir yeri ödeme yeri olarak beyan etmişse, muhatap kabul şerhinde bir üçüncü kişiyi gösterebilir. Aksi takdirde, muhatap, ödeme yerinde poliçeyi bizzat ödemeyi taahhüt etmiş sayılır.

(2) Poliçenin bizzat muhatabın nezdinde ödenmesi şart kılınmışsa, muhatap, kabul şerhinde ödemenin yapılacağı yer olmak üzere, ödeme yerinde bulunan bir adresi gösterebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Adresli ve ikametgahlı poliçe:

Madde 609 – Keşideci poliçede, ödiyecek üçüncü bir şahsı göstermeksizin, muhatabın ikametgahından başka bir yeri ödeme yeri olarak göstermişse muhatap kabul şerhinde bir üçüncü şahsı gösterebilir. Aksi takdirde muhatap, ödeme yerinde poliçeyi bizzat ödemeyi taahhüt etmiş sayılır.

Eğer poliçenin bizzat muhatabın ikametgahında ödenmesi şart kılınmışsa, muhatap, kabul şerhinde ödemenin yapılacağı yer olmak üzere ödeme yerinde bulunan bir adresi gösterebilir.

GEREKÇE

Madde 697- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 609 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek alınmıştır. Kaynak CBA'nın 17 nci maddesidir. Açıklığı ve kaynakla uyumu sağlamak amacıyla birinci fıkraya “nezdinde” kelimesi eklenmiştir. İsv. BK'nın 1017 nci maddesinin ikinci fıkrasının Fransızca metninde “bizzat muhatabın yerleşim yerinde” denilmiş olmasına rağmen eski metin korunmuştur. Çünkü, Fransızca çeviri hükmü daraltmaktadır. Alm. Kamb. SK'nın 27 nci maddesinin ikinci fıkrası da hükmümüzde olduğu gibi “muhatabın nezdinde” demektedir.

İkinci fıkra, muhatabın ödeme yeri göstermesine olanak vermektedir. Muhatabın yerleşim yeri, bürosu, sahibi olduğu şirketin adresi muhatabın “nezdi” olarak gösterilmiş

olabilir. Tüm bu olasılıklarda muhatap ödeme yerini, meselâ x bankasının bir şubesini gösterebilmelidir. Banka ödeme için –kanunen - yetkilidir; yükümlü olabilmesi için nezdinde yeterli karşılık bulunması ve müşterinin bu yolda talimat vermiş olması gerekir.

II - Hükümleri

1. Genel olarak

MADDE 698- (1) Muhatap, poliçeyi kabul etmekle bedelini vadede ödemeyi taahhüt etmiş olur.

(2) Ödememe hâlinde hamil, düzenleyen dahi olsa, poliçeden dolayı 725 ve 726 ncı maddeler gereğince istenebilecek her şeyi kabul edenden doğrudan doğruya isteme hakkını haizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hükümleri:

1. Umumi olarak:

Madde 610 – Muhatap, poliçeyi kabul etmekle bedelini vadesinde ödemeyi taahhüt etmiş olur.

Ödemeden imtina halinde hamil, keşidesi dahi olsa poliçeden dolayı 637 ve 638 inci maddeler gereğince istenebilecek şeylerin hepsini kabul edenden doğrudan doğruya talep hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 698- Bu madde, bir değişiklikle 6762 sayılı Kanunun 610 uncu maddesinden alınmıştır. Maddenin kaynağı CBA'nın 28 inci maddesidir. Değişiklik ikinci fıkradadır. Eski metinde “ödemeden imtina halinde” denilmiştir. İleride “Beşinci Ayrım”ın üst başlığı sebebiyle de açıklanacağı üzere, “ödememe yerine” “ödemeden imtina” gibi yorum güçlükleri yaratabilecek bir ibarenin kullanılması için hiçbir sebep yoktur. “Ödemeden imtina” zihinlerde ödemeden bir sebeple kaçınma sanısını da yaratabilir. Kaynak ile İsviçre (İsv. BK m. 1018.1), Almanya (Alm. Kamb. SK m. 28) ve Fransa (FR. TK m. L. 511-52 vd) kanunları da ödememe kelimesine doğrudan doğruya yer vermişlerdir. Bu sebeple Tasarı metninde, açık ve sade bir ifade ile “ödememe” kelimesi tercih edilmiştir.

2. Kabul şerhinin çizilmesi

MADDE 699- (1) Muhatap poliçe üzerindeki kabul şerhini poliçeyi geri vermeden önce çizmiş olursa kabulden kaçınmış sayılır. Kabul şerhinin, poliçenin geri verilmesinden önce çizilmiş olduğu, aksi ispatlanıncaya kadar karinedir.

(2) Bununla beraber, muhatap hamile veya poliçede imzası bulunan bir kişiye poliçeyi kabul ettiğini yazı ile bildirmişse, bunlara karşı kabul beyanı çerçevesinde sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kabul şerhinin çizilmesi:

Madde 611 – Muhatap, poliçe üzerindeki kabul şerhini poliçeyi geri vermeden önce çizmiş olursa kabulden imtina etmiş sayılır. Aksi sabit oluncaya kadar kabul şerhi, poliçenin geri verilmesinden önce çizilmiş addolunur.

Bununla beraber muhatap hamile yahut poliçede imzası bulunan bir kimseye, poliçeyi kabul ettiğini yazı ile bildirmiş olursa bunlara karşı kabul beyanı dairesinde mesul olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 699- 6762 sayılı Kanunun 611 inci maddesinin birinci fıkrasında, aksi sabit oluncaya kadar kabul şerhinin poliçenin geri verilmesinden önce çizildiğinin “addolunduğu” belirtilmiştir. Oysa, kaynak ve gerçek hukukî durum bir addolunmayı değil, karineyi işaret etmektedir. Bu sebeple, 699 uncu maddenin birinci fıkrası kaynağa uygun hâle getirilmiştir.

C) Aval

I - Aval verenler

MADDE 700- (1) Poliçede bedelin ödenmesi, aval suretiyle tamamen veya kısmen teminat altına alınabilir.

(2) Bu teminat, üçüncü bir kişi veya poliçede imzası bulunan bir kişi tarafından da verilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Aval:

I - Aval verenler:

Madde 612 – Poliçedeki bedelin ödenmesi, aval suretiyle tamamen veya kısmen temin olunabilir.

Bu teminat, üçüncü bir şahıs yahut poliçede zaten imzası bulunan bir kimse tarafından da verilebilir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 700- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 612 nci maddesini karşılamaktadır. Maddenin kaynağı CBA'nın 30 uncu maddesidir.

II - Şekil

MADDE 701- (1) Aval şerhi, poliçe veya alonj üzerine yazılır.

(2) Aval “aval içindir” veya bununla eş anlamlı başka bir ibareyle ifade edilir ve aval veren kişi tarafından imzalanır.

(3) Muhatabın veya düzenleyenin imzaları hariç olmak üzere, poliçenin yüzüne atılan her imza aval şerhi sayılır.

(4) Kimin için verildiği belirtilmemişse aval, düzenleyici için verilmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Şekil:

Madde 613 – Aval şerhi, poliçe veya alonj üzerine yazılır.

Aval “aval içindir” tabiri ile veya buna muadil diğer her hangi bir ibare ile ifade ve avalı veren kimse tarafından imza edilir.

Muhatab veya keşdecinin imzaları müstesna olmak üzere poliçenin yüzüne konan her imza, aval şerhi sayılır.

Kimin için verildiği aval şerhinde açıklanmak lazımdır; açıklanmadığı takdirde aval, keşideci için verilmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 701- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 613 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır. Maddenin kaynağı CBA'nın 31 inci maddesidir. "Aval içindir" ibaresi hükmün Fransızca metninden Türkçe'ye çevrilmiştir. Alm. Kamb. SK'nın 31 inci maddesinde "kefil olarak" denilmiştir. Bunun sebebi Alman Kanununda aval yerine "poliçe kefaleti" teriminin kullanılmış olmasıdır. Mevcut metinde ve Tasarıda "aval" terimi tercih edildiğinden düzenlemeler bu terime göre yapılmaktadır.

III - Hükümler

MADDE 702- (1) Aval veren kişi, kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumlu olur.

(2) Aval veren kişinin teminat altına aldığı borç, şeikle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa da aval verenin taahhüdü geçerlidir.

(3) Aval veren kişi, poliçe bedelini ödediği takdirde, poliçeden dolayı lehine taahhüt altına girmiş olduğu kişiye ve ona, poliçe gereğince sorumlu olan kişilere karşı poliçeden doğan haklarını iktisap eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Hükümler:

Madde 614 – Aval veren kimse, kimin için taahhüt altına girmişse tıpkı onun gibi mesul olur:

Aval veren kimsenin temin ettiği borç, şeikle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa dahi aval verenin taahhüdü muteberdir.

Aval veren kimse, poliçe bedelini ödediği takdirde poliçeden dolayı lehine taahhüt altına girmiş olduğu kimseye ve ona karşı poliçe gereğince mesul olan kimselere karşı poliçeden doğan hakları iktisabeder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 702- 6762 sayılı Kanunun 614 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek alınan bu maddenin kaynağı CBA'nın 32 nci maddesidir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM **Ödeme**

A) Vade

I - Vadenin belirlenmesi

1. Genel olarak

MADDE 703- (1) Bir poliçe;

a) Görüldüğünde,

b) Görüldükten belirli bir süre sonra,

c) Düzenlenme gününden belirli bir süre sonra,

d) Belirli bir günde,

ödenmek üzere düzenlenebilir.

(2) Vadesi başka şekilde yazılan veya birbirini takip eden çeşitli vadeleri gösteren poliçeler batıldır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Vade:

I - Vadenin tesbiti:

1. Umumi olarak:

Madde 615 – Bir poliçe:

1. Görüldüğünde;

2. Görüldükten muayyen bir müddet sonra;

3. Keşide gününden muayyen bir müddet sonra;

4. Muayyen bir günde;

ödenmek üzere keşide olunabilir.

Vadesi başka şekilde yazılan veya birbirini takibeden vadeleri gösteren poliçeler batıldır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 703- 6762 sayılı Kanununun 615 inci maddesinde birbirini takip eden vâdeleri gösteren poliçelerin bâtil olduğu yazılıdır. Oysa, söz konusu olan birbirini takip eden çeşitli vâdelerdir. 703 üncü madde buna uygun olarak düzeltilmiştir.

2. Görüldüğünde ödenecek poliçe

MADDE 704- (1) Görüldüğünde ödenmek üzere düzenlenen poliçe ibrazında ödenir. Böyle bir poliçenin düzenlenme gününden itibaren bir yıl içinde ödenmesi için ibrazı gerekir. Düzenleyen bu süreyi kısaltabileceği gibi, daha uzun bir süre de belirleyebilir. İbraz süreleri cirantalar tarafından kısaltılabilir.

(2) Düzenleyen, görüldüğünde ödenecek bir poliçenin belirli bir günden önce ödenmek üzere ibraz edilmeyeceği hakkında şart koyabilir. Bu takdirde ibraz süresi o tarihten başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Görüldüğünde ödenecek poliçe:

Madde 616 – Görüldüğünde ödenmek üzere keşide olunan poliçe ibrazında ödenir. Böyle bir poliçenin keşide gününden itibaren bir yıl içinde ödenmesi için ibrazı lazımdır. Keşideci bu müddeti kısaltabileceği gibi daha uzun bir müddet dahi tesbit edebilir. İbraz müddetleri cirantalar tarafından kısaltılabilir.

Keşideci, görüldüğünde ödenecek bir poliçenin muayyen bir günden önce ödenmek üzere ibraz edilmeyeceği hakkında şart koyabilir. Bu takdirde ibraz müddeti o tarihten başlar.

GEREKÇE

Madde 704- 6762 sayılı Kanununun 616 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek alınan bu maddenin kaynağı CBA'nın 34 üncü maddesidir. İsv. BK'nın Almanca ve Fransızca metninde birinci fıkranın birinci cümlesinde “ödenir” yerine “muaccel” olur denilmiştir. Bir hüküm farkı yaratmadığı için Tasarıda anılan metinlere uyum sağlayan bir düzeltme yapılmamıştır. Ayrıca söz konusu yabancı kanunların ilgili maddelerinin kenar başlıklarında “görüldüğünde ödenecek poliçe” denilmiş olması “ödenir” ifadesinin amaca daha uygun olduğu savını güçlendirmiştir.

3. Görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek poliçe

MADDE 705- (1) Görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek bir poliçenin vadesi, kabul şerhinde yazılı tarihe veya protesto tarihine göre belirlenir.

(2) Kabul şerhinde tarih gösterilmemiş ve protesto da çekilmemiş olursa poliçe, kabul eden hakkında, kabule ibraz için öngörülmüş bulunan sürenin son günü kabul edilmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenecek poliçe:

Madde 617 – Görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenecek bir poliçenin vadesi, kabul şerhinde yazılı tarihe veya protesto tarihine göre tayin olunur.

Kabul şerhinde tarih gösterilmemiş ve protesto da çekilmemiş olursa poliçe, kabul eden hakkında, kabule ibraz için derpiş edilen müddetin son günü kabul edilmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 705- 6762 sayılı Kanunun 617 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek alınan bu maddenin kaynağı CBA'nın 35 inci maddesidir.

II - Sürelerin hesabı

1. Genel olarak

MADDE 706- (1) Düzenlenme gününden veya görüldükten bir veya birkaç ay sonra ödenmek üzere düzenlenen bir poliçenin vadesi, ödenmenin yapılması gereken ayın o günün karşılığı olan gününde gelmiş olur. Karşılığı olan gün bulunmadığı takdirde vade o ayın son günü gelmiş olur.

(2) Bir poliçe, düzenlenme gününden veya görüldükten bir buçuk ay veya birkaç ay veya yarım ay sonra ödenmek üzere düzenlendiği takdirde, ilk önce tam aylar hesap edilir.

(3) Vade olarak bir ayın başı, ortası veya sonu gösterilmişse, bunlardan ayın birinci, onbeşinci ve sonuncu günleri anlaşılır.

(4) “Sekiz gün” veya “onbeş gün” ibarelerinden bir veya iki hafta değil, gerçek olarak sekiz veya onbeş günlük bir süre anlaşılır.

(5) “Yarım ay” ibaresi onbeş günlük bir süreyi ifade eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Müddetlerin hesabı:

1. Umumi olarak:

Madde 618 – Keşide gününden veya görüldükten bir veya birkaç ay sonra ödenmek üzere keşide edilen bir poliçenin vadesi, ödemenin yapılması gereken ayın mukabil gününde gelmiş olur. Mukabil gün bulunmadığı takdirde vade o ayın son günü gelmiş olur.

Bir poliçe, keşide gününden veya görüldükten bir buçuk ay veya birkaç ay ve yarım ay sonra ödenmek üzere keşide olunduğu takdirde, ilk önce tam aylar hesap edilir.

Eğer vade olarak bir ayın başı, ortası veya sonu tesbit edilmişse bu tabirlerden ayın birinci, on beşinci ve sonuncu günleri anlaşılır.

“Sekiz gün” veya “on beş gün” tabirlerinden bir veya iki hafta değil hakiki olarak sekiz veya on beş günlük bir müddet anlaşılır.

“Yarım ay” tabiri on beş günlük bir müddeti gösterir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 706- 6762 sayılı Kanunun 618 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek, Tasarıya yansıtılan bu hükmün kaynağı CBA'nın 36 ncı maddesidir.

2. Takvimlerin çatışması

MADDE 707- (1) Belirli bir günde ödenecek bir poliçenin düzenlenme yeri ile ödeme yeri arasında takvim farkı bulunduğu takdirde, vade, ödeme yerinin takvimine göre belirlenmiş sayılır.

(2) Takvimleri farklı olan iki yer arasında düzenlenen bir poliçe, düzenlenme gününden belirli bir süre sonra ödenecekse, düzenlenme günü, ödeme yerindeki takvim gününe dönüştürülmek suretiyle vade hesap edilir.

(3) Poliçelerin ibraz sürelerinin hesabında da birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

(4) Poliçedeki bir kayıttan veya poliçenin içeriğinden, amacın başka olduğu anlaşılırsa, bu madde hükümleri uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Takvimlerin çatışması:

Madde 619 – Muayyen bir günde ödenecek bir poliçenin keşide yeri ile ödeme yeri arasında takvim farkı olduğu takdirde vade, ödeme yerinin takvimine göre tesbit edilmiş sayılır.

Takvimleri farklı olan iki yer arasında keşide edilen bir poliçe keşide gününden muayyen bir müddet sonra ödenmek üzere keşide edildiği takdirde keşide günü ödeme yerindeki takvimin mukabil gününe irca olunmak suretiyle vade hesap edilir.

Poliçelerin ibraz müddetlerinin hesabı hususunda da yukarıki fıkralar hükümleri tatbik olunur.

Poliçedeki bir kayıt veya poliçenin diğer münderecatından, maksadın başka olduğu anlaşılırsa bu madde hükümleri tatbik olunmaz

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 707- 6762 sayılı Kanunun 619 uncu maddesinden Tasarıya aktarılan bu hükmün kaynağı CBA'nın 37 nci maddesidir. İsv. BK'nın 1027 nci maddesinin Fransızcasında dördüncü fıkrada “amacın başka olduğu” yerine “amacın değişik kurallar kabul etmek olduğu” denilmiştir. Tasarıda Fransızca metne uygun bir değişikliğe gerek görülmemiştir.

B) Ödeme

I - İbraz

MADDE 708- (1) Belirli bir günde veya düzenlenme gününden ya da görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek bir poliçenin hamili, poliçeyi ödeme gününde veya onu izleyen iki iş günü içinde ödenmek üzere ibraz etmelidir.

(2) Poliçenin bir takas odasına ibrazı, ödeme için ibraz yerine geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Ödeme:

I - İbraz:

Madde 620 – Muayyen bir günde veya keşide gününden yahut görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenecek bir poliçenin hamili, poliçeyi ödeme gününde veya onu takip eden iki iş günü içinde ödenmek üzere ibraza mecburdur.

Poliçenin bir takas odasına ibrazı, ödeme için ibraz yerine geçer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 708- 6762 sayılı Kanunun 620 nci maddesini, dilini yenileştirerek, Tasarıya aktaran bu maddenin kaynağı CBA'nın 38 inci maddesidir. Takas odasına ibraz işlemi ulusal kanunlarda farklı düzenlenmiştir. Bakınız. İsv. BK m. 1028 (2) ve Alm. Kamb. SK 38 (3).

II - Makbuz istemek hakkı

MADDE 709- (1) Muhatap, poliçeyi öderken hamil tarafından bir ibra şerhi yazılarak poliçenin kendisine verilmesini isteyebilir.

(2) Hamil kısmi ödemeyi reddedemez.

(3) Kısmi ödeme hâlinde muhatap bu ödemenin poliçe üzerine yazılmasını ve kendisine bir makbuz verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Makbuz istemek hakkı:

Madde 621 – Muhatap poliçeyi öderken hamil tarafından bir ibra şerhi yazılarak poliçenin kendisine verilmesini isteyebilir.

Hamil kısmi ödemeyi reddedemez.

Kısmi ödeme halinde muhatap bu ödemenin poliçe üzerine işaret edilmesini ve kendisine bir makbuz verilmesini isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 709- 6762 sayılı Kanununun 621 inci maddesini karşılayan bu maddenin kaynağı CBA'nın 39 uncu maddesidir.

III - Vadeden önce ve vadesinde ödeme

MADDE 710- (1) Poliçenin hamili, vadeden önce ödemeyi kabulle yükümlü değildir.

(2) Vadeden önce ödeyen muhatap, bundan doğacak tehlike kendisine ait olmak üzere hareket etmiş olur.

(3) Hile veya ağır bir kusuru bulunmadıkça poliçeyi vadesinde ödeyen kişi borcundan kurtulur. Ödeyen kişi, cirolar arasında düzenli bir teselsülün bulunup bulunmadığını incelemekle yükümlü ise de ci-rantaların imzalarının geçerliliğini araştırmak zorunda değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***III - Vadeden önce ve vadesinde ödeme:***

Madde 622 – Hamil, vadeden önce poliçe bedelini almaya zorlanamaz.

Vadeden önce ödeyen muhatap, bu yüzden doğacak mesuliyeti kendisi üzerine almış olur.

Hile veya ağır bir kusuru bulunmadıkça poliçeyi vadesinde ödeyen kimse bor-cundan kurtulmuş olur. Ödeyen kimse, cirolar arasında muntazam bir teselsülün mevcut olup olmadığını incelemeye mecbur ise de ci-rantaların imzalarının sıhha-tini araştırmaya mecbur değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 710- 6762 sayılı Kanunun vâdeden önce ve vâdesinde ödemeyi düzenleyen 622 nci maddesinin ikinci fıkrası vâdeden önce ödeyen muhatapın bu yüzden doğacak mesuliyeti kendi üzerine almış olduğu ifade edilmişti. Oysa, hükümde söz konusu olan mesuliyet değil vâdeden önce ödemenin doğurabileceği tehlikedir. Bu sebeple 710 uncu madde ikinci fıkrasında hükmü kaynağa uygun bir şekilde düzenlemiştir.

IV - Yabancı ülke parası ile ödeme

MADDE 711- (1) Poliçenin, ödeme yerinde rayici olmayan bir para ile ödeneceği şart koşulduğu takdirde, bedeli, vade günündeki değerine göre o ülke parasıyla ödenebilir. Borçlu, ödemede geciktiği takdirde, hamil poliçe bedelinin dilerse vade günündeki, dilerse ödeme günündeki kura göre ülke parasına dönüştürülerek ödenmesini isteyebilir.

(2) Kanuni rayici olmayan paranın değeri, ödeme yerindeki ticari teamüllere göre belirlenir. Bununla beraber, düzenleyen, ödenecek paranın poliçede yazılı belirli bir rayice göre hesap edilmesini şart edebilir.

(3) Düzenleyen, ödemenin belirli bir para ile yapılmasını (aynen ödemeyi), şart koşmuş ise birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanmaz.

(4) Poliçe bedeli, düzenlenme ve ödeme yeri olan ülkelerde aynı adı taşıyan, fakat değerleri birbirinden farklı olan para ile gösterildiği takdirde ödeme yerindeki para kastedilmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Yabancı memleket parasıyla ödeme:

Madde 623 – Poliçenin ödeme yerinde rayici olmayan bir para ile ödeneceği şart koşulduğu takdirde, bedeli, vade günündeki kıymetine göre o memleket parasıyla ödenebilir. Borçlu ödemede geciktiği takdirde hamil poliçe bedelinin dilerse vade günündeki dilerse ödeme günündeki rayice göre memleket parasıyla ödenmesini isteyebilir.

Kanuni rayici olmayan paranın kıymeti, ödeme yerindeki ticari teamüllere göre tayin olunur. Bununla beraber keşideci ödenecek paranın poliçede yazılı muayyen bir rayice göre hesap edilmesini şart edebilir.

Keşideci ödemenin muayyen bir para ile yapılması lüzumunu şart koşmuş ise (Aynen ödeme şartı) ilk iki fıkranın hükümleri tatbik olunmaz.

Poliçe bedeli, keşide ve ödeme yeri olan memleketlerde aynı adı taşıyan ve fakat kıymetleri birbirinden farklı olan para ile gösterildiği takdirde ödeme yerindeki para kastedilmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 711 inci maddesinin üçüncü fıkrasında ayraç içinde bulunan ibare, mevzuat hazırlama usulüne uygunluğunun sağlanması açısından ayraç dışına çıkarılarak madde metnine işlenmiş; maddede redaksiyon yapılmıştır. Ancak Komisyonumuzca, Alt Komisyonca, ibarelerin ayraç dışına çıkarılması yönündeki değişiklik kabul edilmemiştir.

GEREKÇE

Madde 711- Hüküm ve özellikle birinci fıkraya uygun hâle getirilmiştir.

V - Tevdi

MADDE 712- (1) Bir poliçe 708 inci maddede öngörülen süre içinde ödeme için ibraz edilmediği takdirde borçlu, gideri ve riski hamile ait olmak üzere poliçenin bedelini bir bankaya tevdi edebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Tevdi:

Madde 624 – Bir poliçe 620 nci maddede tayin edilen müddet zarfında ödeme için ibraz edilmediği takdirde borçlu masraf ve hasar hamile ait olmak üzere poliçenin bedelini notere tevdi edebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 712 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “notere tevdi” ibaresi, poliçenin süresi içinde ödeme için ibraz edilmemesi hâlinde poliçe bedelinin daha iyi muhafazasının temini için notere tevdi yerine, bir bankaya tevdi edilmesinde yarar bulunduğu düşüncesiyle “bankaya tevdi” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 712- 6762 sayılı Kanunun 624 üncü maddesinde borçlunun masraf ve hasar hâmile ait olmak üzere poliçenin bedelini notere tevdi edebileceği hüküm altına alınmıştır. Oysa, söz konusu olan hasar değil risktir. Hükümün hasar ile hiçbir ilgisi yoktur. Bu sebeple, madde kaynağa uygun hâle getirilmiştir.

BEŞİNCİ AYIRIM

Kabul Etmeme ve Ödememe Hâllerinde Başvurma Hakları

A) Başvurma hakkı

I - Genel olarak

MADDE 713- (1) Vadede poliçe ödenmemişse hamil, cirantalara, düzenleyene ve poliçe dolayısıyla taahhüt altına girmiş olan diğer kişilere başvurabilir.

(2) Hamil;

a) Kabulden tamamen veya kısmen kaçınılmış,

b) Poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın, muhatap iflas etmiş veya bir ilamla ispatlanmamış olsa da sadece ödemelerini tatil etmiş veya aleyhindeki herhangi bir icra takibi semeresiz kalmış veya

c) Kabul için arz edilmesi menedilen bir poliçenin düzenleyeni iflas etmiş,

olursa vadenin gelmesinden önce de aynı başvurma hakkını haizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Müracaat hakkı :

I - Umumi olarak:

Madde 625 – Hamil, vadenin hulülünde poliçe ödenmemişse, cirantalara, keşideciye ve poliçe dolayısıyla taahhüt altına girmiş olan diğer kimselere karşı müracaat hakkını kullanabilir.

Hamil:

1. Kabulden tamamen veya kısmen imtina edilmiş;

2. Poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın muhatap iflas etmiş veya sadece ödemelerini tatil etmiş yahut aleyhindeki her hangi bir icra takibi semeresiz kalmış;

3. Kabul için arz edilmesi menedilen bir poliçenin keşidecisi iflas etmiş; bulursa vadenin hulülünden önce de aynı müracaat hakkını haizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 713- 6762 sayılı Kanunun 625 inci maddesinden dili güncelleştirilerek ve ikinci fıkrada şıklar, (a), (b) ve (c) altında yazılarak Tasarıya alınan bu maddenin kaynağı CBA'nın 43 üncü maddesidir. İsv. BK'nın 1033 (2)/2 nci hükmün Fransızcasında ödemelerin tatil edildiğinin bir mahkeme kararıyla belirlenmiş olmasından sözedilmiştir. Hükmün Almanca metninde bulunmayan bu şartın Türk sistemine uymadığı, çünkü ödemelerin tatilinin karara bağlanacağı bir davanın veya başka bir usulün bulunmadığı belirlenerek mevcut metin değişiklik yapılmadan Tasarıya yansıtılmıştır.

II - Protesto

1. Süreler ve şartları

MADDE 714- (1) Kabul etmemenin veya ödememenin, kabul etmeme veya ödememe protestosu denilen resmî bir belge ile belirlenmesi zorunludur.

(2) Kabul etmeme protestosunun, kabule arz için belirli olan süre içinde çekilmesi gerekir. 694 üncü maddenin birinci fıkrasında gösterilen hâlde poliçenin ilk arzı vadenin son gününde olmuşsa, protesto o günün ertesi günü de çekilebilir.

(3) Belirli bir günde veya düzenlenme gününden ya da görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şartını içeren bir poliçeden dolayı çekilecek ödememe protestosunun, ödeme gününü izleyen iki iş günü içinde çekilmesi zorunludur. Görüldüğünde ödenmesi şart olan bir poliçeden dolayı çekilecek ödememe protestosu, ikinci fıkrada kabul etmeme protestosu için gösterilen süreler içinde çekilir.

(4) Kabul etmeme protestosu çekilmiş olması hâlinde ödeme için poliçeyi ibraz etmeye gerek olmadığı gibi, ödememe protestosu çekmeye de ihtiyaç yoktur.

(5) Poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın muhatap, ödemelerini tatil etmiş veya aleyhindeki herhangi bir icra takibi semeresiz kalmış ise, hamil başvurma haklarını ancak poliçenin ödenmesi için muhataba ibrazından ve protestonun çekilmesinden sonra kullanabilir.

(6) Poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın, muhatap veya kabul için arz edilmesi menedilen bir poliçenin düzenleyeni iflas etmişse, iflas ilamının ibrazı, başvurma hakkının kullanılması için yeterlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Protesto:

1. Müddetler ve şartları:

Madde 626 – *Kabulden veya ödemededen imtina, kabul etmeme veya ödememe protestosu denilen resmi bir vesika ile tesbiti mecburidir.*

Kabul etmeme protestosunun, kabule arz için muayyen olan müddet içinde çekilmesi lazımdır. Şayet 606 ncı maddenin birinci fıkrasında gösterilen halde poliçenin ilk arzı vadenin son gününde vukua gelmiş ise protesto o günün ertesi günü dahi çekilebilir.

Muayyen bir günde veya keşide gününden veya görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi şartını havi bir poliçeden dolayı çekilecek ödememe

protestosunun, ödeme gününü takibeden iki iş günü içinde çekilmesi lazımdır. Görüldüğünde ödenmesi şart olan bir poliçeden dolayı çekilecek ödememe protestosu yukarıki fıkrada kabul etmeme protestosu için gösterilen müddetler içinde çekilir.

Kabul etmeme protestosu çekilmiş olması halinde ödeme için poliçeyi ibraz etmeye lüzum olmadığı gibi ödememe protestosu çekmeye de ihtiyaç yoktur.

Poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın, muhatap ödemelerini tatil etmiş veya aleyhindeki her hangi bir icra takibi semeresiz kalmış ise, hamil müracaat haklarını ancak poliçenin ödenmesi için muhataba ibrazından ve protestonun çekilmesinden sonra kullanabilir.

Poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın muhatap veya kabul için arz edilmesi menedilen bir poliçenin keşidecisi iflas etmişse iflas ilamının ibrazı, müracaat hakkının kullanılması için kafidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 714- 6762 sayılı Kanunun 626 ncı maddesinden Tasarıya dili güncelleştirilerek aktarılan bu hükmün kaynağı CBA'nın 44 üncü maddesidir.

2. Şekli

a) Noterlikçe düzenlenmesi

MADDE 715- (1) Protestonun 716 ncı maddede belirtilen şekil ve surette noterlikçe düzenlenmesi gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Şekli:

a) Noterlikçe tanzimi:

Madde 627 – Protestonun aşağıdaki maddede bildirilen şekil ve surette noterlikçe tanzimi lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 715- Bu hükmün kaynağı 6762 sayılı Kanunun 627 nci maddesidir. Çünkü CBA hükmü kabul etmemenin veya ödememenin saptatılmasının (saptanması) araç ve şeklini ulusal hukuklara bırakmıştır. Anılan hükmün bir diğer kaynağı olan İsv. BK m. 1035 vd.'de noter protestosu kabul etmeme ve ödememenin saptatılması aracı olarak kabul edilmiş, 6762 sayılı Kanunda bu hükümlerden esinlenerek düzenlemeler getirmiştir. Yerleşik ve güvenli olan bu sistemde değişiklik yapılmasına gerek görülmemiştir.

b) İçindekiler**MADDE 716- (1) Protesto;**

a) Protestoyu çeken ve kendisine protesto çekilen kişilerin adlarını veya ticaret unvanlarını,

b) Kendisine protesto çekilen kişinin, poliçeden doğan taahhüdünü yerine getirmeye davet edildiği hâlde, taahhüdünü ifa etmemiş, kendisi bulunamamış veya ticaret yerinin ya da konutunun belirlenmemiş olduğuna ilişkin bir şerhi,

c) Sözü geçen davetin yapıldığı veya davet teşebbüsünün sonuçsuz kaldığı yer ve güne ait bir şerhi ve

d) Protestoyu düzenleyen noterin imzasını, içerir.

(2) Kısmi ödeme protestoda belirtilir.

(3) Kabul için kendisine bir poliçe ibraz edilmiş olan muhatap, poliçenin ertesi günü tekrar ibrazını istemiş ise bu durum da protestoya yazılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**b) İçindekiler:****Madde 628 – Protesto:**

1. Protestoyu çeken ve kendisine protesto çekilen kimselerin ad ve soyadlarını veya ticaret unvanlarını;

2. Kendisine protesto çekilen kimsenin, poliçeden doğan taahhüdünü yerine getirmeye davet edildiği halde taahhüdünü yerine getirmemiş veya kendisi bulunamamış yahut ticaret yerinin veya meskeninin tesbit edilememiş olduğuna dair bir şerhi;

3. Sözü geçen davetin yapıldığı veya davet teşebbüsünün akim kaldığı yer ve güne ait bir şerhi;

4. Protestoyu tanzim eden noterin imzasını ihtiva eder.

Kısmi ödeme, protestoda zikredilir.

Kabul için kendisine bir poliçe ibraz edilmiş olan muhatap, poliçenin ertesi günü tekrar ibrazını istemiş ise bu keyfiyet de protestoya yazılır

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 716 ncı maddesinin birinci fıkranın (a) bendindeki “ad ve soyadlarını” ibaresi, tüzel kişileri de kapsamı düşüncesiyle “adlarını” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 716- 6762 sayılı Kanunun 628 inci maddesini karşılayan bu hükmün kaynağı İsv. BK m. 1036’dır.

c) Protesto belgesi

MADDE 717- (1) Protesto ayrı bir belge hâlinde düzenlenerek poliçeye bağlanır.

(2) Protesto, aynı poliçenin çeşitli nüshaları veya poliçenin aslı ile bir sureti ibraz edilerek düzenlenmiş ise protestoyu bu nüshalardan birine veya asıl senede bağlamak yeterlidir.

(3) Diğer nüshalara veya surete, protestonun, kalan nüshalarından birine veya poliçenin aslına bağlanmış bulunduğu kaydolunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

c) Protesto varakası:

Madde 629 – Protesto ayrı bir varaka halinde tanzim edilerek poliçeye bağlanır:

Eğer protesto, aynı bir poliçenin mütaaddit nüshaları veya poliçenin aslı ile bir sureti ibraz edilerek tanzim edilmiş ise protestoyu bu nüshalardan birisine veya asıl senede bağlamak kafidir.

Diğer nüshalara veya surete, protestonun kalan nüshalardan birine veya poliçenin aslına bağlanmış bulunduğu kaydolunur.

GEREKÇE

Madde 717- 6762 sayılı Kanunun 629 uncu maddesini karşılayan bu hükmün kaynağı İs. BK m. 1037’dir.

d) Kısmi kabul hâlinde

MADDE 718- (1) Kabul, poliçedeki bedelin bir kısmına özgülenmiş bulunup da, bu yüzden protesto düzenlenirse poliçenin bir sureti çıkarılarak protesto bu suret üzerine yazılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

d) Kısmi kabul halinde :

Madde 630 – Kabul, poliçedeki bedelin bir kısmına munhasır bulunupta bu yüzden protesto tanzim edilirse poliçenin bir sureti çıkarılarak protesto bu suret üzerine yazılır.

GEREKÇE

Madde 718- 6762 sayılı Kanunun 630 uncu maddesini karşılayan bu hükmün kaynağı İsv. BK m. 1038'dir.

e) Birden fazla kişiye karşı düzenlenen protesto

MADDE 719- (1) Poliçeye ilişkin bir edimin birden fazla yükümlü tarafından ifasının istenmesi zorunlu ise, tek protesto belgesi düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

e) Birden fazla kimseler aleyhine tanzim edilen protesto :

Madde 631 – Bir poliçeyi kabul ve tediye edecek birden çok borçluların hepsi için, tek protesto varakası tanzim olunabilir.

GEREKÇE

Madde 719- 6762 sayılı Kanunun 631 inci maddesinde bir poliçeyi kabul ve tediye edecek birden çok borçluların hepsi için tek protesto belgesi düzenlenebileceği belirtilmiştir. Oysa, kaynakta poliçeye ilişkin bir edimin birden fazla yükümlü tarafından ifasının istenmesinin zorunlu olması varsayımı söz konusudur. Ayrıca, bu varsayımda tek protesto belgesinin düzenlenebileceği değil düzenlenmesi öngörülmüştür. Hüküm kaynağa uygun hâle getirilmiştir.

3. Saklama yükümü

MADDE 720- (1) Protestoyu düzenleyen noter poliçenin bir sureti ni protesto belgesi ile birlikte saklamakla yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Saklama mükellefiyeti :

Madde 632 – Protestoyu tanzim eden noter poliçenin bir suretini protesto varakası ile birlikte saklamakla mükelleftir.

GEREKÇE

Madde 720- 6762 sayılı Kanunun 632 nci maddesini karşılayan bu hükmün kaynağı İvs. BK m. 1040'dır. Çünkü bu hüküm de CBA'nın ulusal düzenlemeye bıraktığı bir konu ile ilgilidir.

4. Sakat protesto

MADDE 721- (1) Noter tarafından imza edilen protesto kanuna uygun olarak düzenlenmediği veya içindeki kayıtlar yanlış olduğu takdirde de geçerlidir.

(2) Noter hakkında disiplin hükümleri saklıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Sakat protesto :

Madde 633 – Noter tarafından imza edilen protesto kanuna uygun olarak tanzim edilmediği veya içindeki kayıtlar yanlış olduğu takdirde dahi muteberdir.

Noter hakkındaki inzibati hükümler mahfuzdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 721- CBA'nın düzenlenmesini ulusal hukuklara bıraktığı 6762 sayılı Kanunun 633 üncü maddesini karşılayan bu hükmün kaynağı İvs. BK m. 1041'dir.

5. Protesto düzenlenmesi gerekmeyen hâller

MADDE 722- (1) Düzenleyen, ciranta veya aval veren kişi, senet üzerine “gidersiz”, “protestosuz” kayıtlarını ya da bunlara eş anlamlı diğer herhangi bir ibareyi yazıp imzalayarak, hamili başvurma hakkını kullanmak için kabul etmeme veya ödememe protestosu düzenleme yükümünden kurtarabilir.

(2) Bu kayıt, hamili, poliçeyi süresinde ibraz etmek ve gereken ihbarları yapmak yükümlülüklerinden kurtarmaz. Sürelere uyulmadığını ispat, bunu hamile karşı ileri süren kişiye düşer.

(3) Bu kayıt poliçeyi düzenleyen tarafından yazılmış ise, poliçeden dolayı borç altına girmiş olanların hepsi hakkında geçerli olur; bir ciranta veya aval veren kişi tarafından yazıldığı takdirde, hüküm yalnız ona uygulanır. Düzenleyen tarafından yazılan kayda rağmen hamil yine protesto çekerse giderler kendisine ait olur.

(4) Kayıt bir ciranta veya aval veren kişi tarafından konduğu takdirde, bu kayda rağmen çekilmiş olan bir protestonun gerektirdiği giderleri, poliçeden dolayı borç altına girenlerin hepsi tazminle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Protestonun muafiyeti :

Madde 634 – Keşideci veya ciranta yahut aval veren kimse, senet üzerine “Masrafsız iade”, “Protestosuz” şartlarını veya bunlara muadil diğer her bir ibareyi yazarak imzalamak suretiyle, hamili müracaat hakkını kullanmak için kabul etmeme veya ödememe protestosu keşidesinden muaf tutabilir.

Bu şart, hamili, poliçeyi vaktinde ibraz etmek ve gereken ihbarları yapmak mükellefiyetlerinden vareste kılmaz. Müddetlere riayet olunmadığını ispat mükellefiyeti, bunu hamile karşı iddia eden şahsa düşer.

Bu şart poliçeye keşideci tarafından yazılmış ise, poliçeden dolayı taahhüt altına girmiş olanların hepsine karşı hüküm ifade eder; bir ciranta veya aval veren bir kimse tarafından yazıldığı takdirde hükmü yalnız ona munhasır kalır. Keşideci tarafından yazılan şarta rağmen hamil yine protesto çekerse masraflar kendisine ait olur.

Şart bir ciranta veya aval veren bir kimse tarafından konduğu takdirde bu şarta rağmen çekilmiş olan bir protestonun gerektirdiği masrafları, poliçeden dolayı taahhüt altına girenlerin hepsi tazmin ile mükelleftirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 722- Bu hüküm 6762 sayılı Kanunun 634 üncü maddesinden dili güncelleştirilerek alınmıştır. Yerleşik uygulama hükümleri içeren anılan maddede herhangi bir değişiklik yapmaya gerek görülmemiştir.

III - İhbar zorunluluğu

MADDE 723- (1) Hamil, protesto gününü veya poliçede “gidersiz” kaydı mevcut ise, ibraz gününü izleyen dört iş günü içinde, kabul etmeme veya ödememe hâllerini, kendi cirantasına ve düzenleyene ihbar etmek zorundadır.

(2) Her ciranta aldığı ihbarı, bunları aldığı günü izleyen iki iş günü içinde önceki ihbarları yapan kişilerin adlarını ve adreslerini de göstermek suretiyle, kendi cirantasına ihbar eder. Düzenleyene varıncaya kadar bu sıra dâhilinde hareket edilir. Süreler önceki ihbarın alındığı tarihten itibaren işlemeye başlar.

(3) Poliçede imzası bulunan bir kişiye ikinci fıkra gereğince ihbarda bulunduğu takdirde, kendisine aval veren kişiye de aynı süre içinde bu ihbarın yapılması gerekir.

(4) Bir ciranta adresini hiç yazmamış veya okunması mümkün olmayacak surette yazmış ise, ihbarın ondan önceki cirantaya yapılması yeterlidir.

(5) İhbarı yapacak olan kişi bunu noter aracılığıyla veya sadece poliçenin iadesi yoluyla yapabilir.

(6) İhbarı yapmakla yükümlü olan kişi bunu belirli süre içinde yaptığını ispat etmek zorundadır.

(7) Birinci ve ikinci fıkralarda gösterilen süreler içinde ihbarname göndermeyen kişi başvurma hakkını kaybetmezse de ihmalden doğan zarardan sorumlu olur. Ancak, bu zarara ilişkin tazminat borcu poliçe bedeliyle sınırlıdır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - İhbar mecburiyeti :

Madde – 635 : *Hamil, protesto gününü yahut eğer poliçede “Masrafsız iade şartı” mevcut ise ibrazı gününü takip eden dört iş günü içinde, kabul veya ödemeden imtina keyfiyetlerini kendi cirantasına ve keşideciye ihbar etmeye mecburdur.*

Her ciranta aldığı ihbarı bunları aldığı günü takibeden iki iş günü içinde önceki ihbarları yapan kimselerin ad soyadı ve adreslerini de göstermek suretiyle

kendi cirantasına bildirmeye mecburdur. Keşideciye varıncaya kadar bu minval üzere muamele edilir. Müddetler önceki ihbarın alındığı tarihten itibaren cereyanına başlar:

Poliçede imzası bulunan bir kimseye yukarıki fıkra gereğince ihbarda bulunduğu takdirde, kendisine aval veren kimseye de aynı müddet içinde bu ihbarın yapılması lazımdır:

Bir ciranta adresini hiç yazmamış yahut okunması mümkün olmayacak surette yazmış ise ihbarın ondan önceki cirantaya tebliği kafidir.

İhbarı yapacak olan kimse bunu noter marifetiyle veya sadece poliçenin iadesi suretiyle yapabilir.

İhbarı yapmakla mükellef olan kimse bunu muayyen müddet içinde yaptığını ispat etmek mecburiyetindedir.

Yukarda gösterilen müddet içinde ihbarname göndermiyen kimse müracaat hakkını kaybetmezse de ihmalden doğan zarar ve ziyandan mesul olur. Ancak bu zarar ve ziyan miktarı poliçe bedelini aşamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 723- 6762 sayılı Kanunun 635 inci maddesinden dili güncelleştirilerek alınan 723 üncü madde hükümlerinde de değişiklik yapılmamıştır.

IV - Teselsül

MADDE 724- (1) Bir poliçeyi düzenleyen, kabul eden, ciro eden veya o poliçeye aval veren kişiler hamile karşı müteselsil borçlu sıfatıyla sorumludurlar.

(2) Hamil, bunların borçlanmadaki sıraları ile bağlı olmaksızın her birine veya bunlardan bazısına ya da hepsine birden başvurabilir.

(3) Poliçeden dolayı borç altına girmiş olup da poliçeyi ödemiş bulunan herkes aynı hakkı kullanabilir.

(4) Hamil borçlulardan yalnız birine başvurmakla, diğer borçlularla ilk önce başvurduğu borçludan sonra gelenlere karşı haklarını kaybetmez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Teselsül:

Madde 636 – Bir poliçeyi keşide, kabul, ciro eden veya o poliçeye aval veren kimseler hamile karşı, müteselsil borçlu sıfatıyla mesuldürler.

Hamil bunların borçlanmadaki sıraları ile bağlı olmaksızın her birine veya bunlardan bazılarına yahut hepsine birden müracaat edebilir.

Poliçeden dolayı taahhüt altına girmiş olup da poliçeyi ödemiş bulunan herkes aynı hakkı kullanabilir.

Hamil, borçlulardan yalnız birine müracaat etmekle, diğer borçlularla ilk önce müracaat ettiği borçludan sonra gelenlere karşı haklarını kaybetmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 724- Bu hüküm, 6762 sayılı Kanununun 636 ncı maddesinden alınmıştır. Maddenin dili günümüze uydurulmuştur.

V - Başvurma hakkının kapsamı

1. Hamilin hakkı

MADDE 725- (1) Hamil başvurma yoluyla;

a) Poliçenin kabul edilmemiş veya ödenmemiş olan bedelini ve şart kılınmışsa işlemiş faizi,

b) Vadenin gelmesinden itibaren işleyecek faizi,

c) Protestonun ve hamil tarafından tebliğ olunan ihbarların giderleriyle diğer giderleri ve

d) Poliçe bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini,

isteyebilir.

(2) Başvurma hakkı vadenin gelmesinden önce kullanılırsa, poliçe bedelinden bir iskonto yapılır. Bu iskonto başvurma tarihinde hamilin yerleşim yerinde geçerli olan resmî iskonto oranına göre hesap edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Müracaat hakkının şumulü :

1. Hamilin hakkı :

Madde 637 – Hamil müracaat yoluyla:

1. Poliçenin kabul edilmemiş veya ödenmemiş olan bedelini ve eğer şartkalmışsa işlemiş faizi;

2. Vadenin gelmesinden itibaren işliyecek yüzde on hesabıyla faizi;

3. Protestonun ve hamil tarafından tebliğ olunan ihbarnamelerinin masraflarıyla diğer masrafları;

4. Poliçe bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini; isteyebilir.

Eğer müracaat hakkı vadenin hulülünden önce kullanılırsa poliçe bedelinden bir iskonto yapılır. Bu iskonto müracaat tarihinde hamilin ikametgahında cari olan resmi iskonto haddi üzerinden hesap edilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 725- 6762 sayılı Kanunun 637 nci maddesini karşılayan bu hükümde değişiklik yapılmasını gerektirecek herhangi bir sebep ve gelişme saptanmamıştır.

2. Ödeyen kişinin hakkı

MADDE 726- (1) Poliçe bedelini ödemiş olan kişi kendisinden önce gelen borçlulardan;

a) Ödemiş olduğu tutarın tamamını,

b) Ödeme tarihinden itibaren bu tutarın faizini,

c) Yaptığı giderleri ve

d) Poliçe bedelinin binde ikisini aşmamak üzere komisyon ücretini,

isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ödeyen kimsenin hakkı:

Madde 638 – Poliçe bedelini ödemiş olan kimse kendisinden önce gelen borçlulardan :

1. Ödemiş olduğu meblağın tamamını;
2. Ödeme tarihinden itibaren bu meblağın yüzde on hesabıyla faizini;
3. Yaptığı masrafları;
4. Poliçe bedelinin binde ikisini aşmamak üzere komisyon ücretini; istiyebilir.

GEREKÇE

Madde 726- Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 638 inci maddesinden aynen alınmıştır. Maddenin dili günümüzün türkçesine uydurulmuştur.

VI - Makbuz

1. Genel olarak

MADDE 727- (1) Kendisine başvurulan veya başvurulması mümkün olan borçlu, başvurma konusu olan bedeli ödeyince, poliçe ve protesto belgesinin ayrıca doldurulacak bir makbuz ile birlikte kendisine verilmesini istemek hakkını haizdir.

(2) Poliçeyi ödemiş olan her ciranta, kendi cirosunu ve kendisinden sonra gelen borçluların cirolarını çizebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Makbuz:

1. Umumi olarak:

Madde 639 – Kendisine müracaat edilen veya edilmesi mümkün olan borçlu, müracaat mevzuu olan bedeli ödeyince, poliçe ve protesto varakasının ayrıca doldurulacak bir makbuz ile birlikte kendisine verilmesini istemek hakkını haizdir.

Poliçeyi ödemiş olan her ciranta, kendi cirosunu ve kendisinden sonra gelen borçluların cirolarını çizebilir.

GEREKÇE

Madde 727- Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 639 uncu maddesinden aynen alınmıştır.

2. Kısmi kabul hâlinde

MADDE 728- (1) Poliçenin kısmen kabulünden sonra başvurma hakkının kullanılması hâlinde, poliçe bedelinin kabul edilmeyen kısmını ödeyen kişi, ödemenin poliçe üzerine yazılmasını ve kendisine bu hususta bir makbuz verilmesini isteyebilir. Bundan başka, onun sonradan diğerlerine karşı başvurma haklarını kullanabilmesi için, hamil ona poliçenin ve protestonun onaylı birer suretini vermek zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kısmi kabul halinde:

Madde 640 – Poliçenin kısmen kabulünden sonra müracaat hakkının kullanılması halinde poliçe bedelinin kabul edilmeyen kısmını ödiyen kimse, ödemenin poliçe üzerine yazılmasını ve kendisine bu hususta bir makbuz verilmesini isteyebilir. Bundan başka, onun sonradan diğerlerine karşı müracaat haklarını kullanabilmesi için, hamil ona poliçenin ve protestonun tasdikli birer suretini vermeye mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 728- 6762 sayılı Kanunun 640 ıncı maddesini karşılayan bu madde mevcut metni aynen korumaktadır.

VII - Retret

MADDE 729- (1) Başvurma hakkı olan herkes, poliçede aksine şart bulunmadıkça, kendisinden önce gelen borçlulardan biri üzerine çekeceği ve bu kişinin yerleşim yerinde, görüldüğü anda ödenmesi şart olan ve “retret” denilen yeni bir poliçe aracılığıyla başvuruda bulunabilir.

(2) Retret, 725 ve 726 ncı maddelerde gösterilen paralardan başka komisyon ücretini içerir.

(3) Retret hamil tarafından düzenlenirse, poliçe bedeli poliçenin ödeneceği yerden, önceki borçlunun yerleşim yeri olan yer üzerine çekilen ve görüldüğünde ödenmesi şart olan bir poliçenin cari fiyatına

göre belirlenir. Retret bir ciranta tarafından düzenlenirse, poliçe bedeli, retreti düzenleyen kişinin yerleşim yerinden önceki borçlunun yerleşim yeri olan yer üzerine çekilen ve görüldüğünde ödenmesi şart bulunan bir poliçenin cari fiyatına göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VII - Retret:

Madde 641 – Müracaat hakkı olan herkes, poliçede aksine şart bulunmadıkça kendisinden önce gelen borçlulardan biri üzerine çekeceği ve bu kimsenin ikametgahında görüldüğü anda ödenmesi şart olan ve “Retret” denilen yeni bir poliçe vasıtasıyla rücuda bulunabilir.

Retret, 637 ve 638 inci maddelerde gösterilen paralardan başka tellallık ücretini ve retretin damga resmini ihtiva eder.

Retret hamil tarafından keşide edilirse poliçe bedeli poliçenin ödeneceği yerden önceki borçlunun ikametgahı bulunan yer üzerine keşide edilen ve görüldüğünde ödenmesi şart olan bir poliçenin cari fiyatına göre tayin olunur. Retret bir ciranta tarafından keşide edilirse poliçe bedeli, retreti keşide eden kimsenin ikametgahından önceki borçlunun ikametgahı olan yer üzerine keşide edilen ve görüldüğünde ödenmesi şart bulunan bir poliçenin cari fiyatına göre tayin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 729- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 641 inci maddesinden aynen alınmış sadece dili yenileştirilmiştir.

VIII - Başvurma hakkının düşmesi

1. Genel olarak

MADDE 730- (1) Hamil;

- a) Görüldüğünde veya görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart olan poliçeyi ibraz,
- b) Kabul etmeme veya ödememe protestosunu düzenleme,
- c) “Gidersiz iade olunacaktır” kaydının bulunması hâlinde, poliçeyi ödeme amacıyla ibraz,

için belirli süreleri geçirirse, kabul eden kişi hariç olmak üzere, cirantalara, düzenleyene ve diğer borçlulara karşı sahip olduğu hakları kaybeder.

(2) Hamil, kabul amacıyla ibraz edilmesi için düzenleyenin verdiği süreye uymazsa, kabul etmeme ve ödememe sebebiyle başvuru haklarını kaybeder; meğerki, düzenleyicinin yalnız kabule ait sorumluluğu istisna etmek istediği kayıttan anlaşılın.

(3) Ciroda ibraz için bir süre şart kılınmışsa ancak ciranta bu süreyi ileri sürebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VIII - Müracaat hakkının düşmesi:

1. Umumi olarak:

Madde 642 – Hamil; muayyen müddetleri içinde:

1. Görüldüğünde veya görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart olan poliçeyi ibraz;

2. Kabul etmeme veya ödememe protestosunu keşide;

3. “Masrafsız iade olunacaktır.” Şerhinin bulunması halinde poliçeyi ödeme maksadiyle ibraz etmezse, kabul eden kimse hariç olmak üzere cirantalara, keşideciye ve diğer borçlulara karşı haiz olduğu hakları kaybeder.

Kabul maksadiyle ibraz edilmesi için keşidecinin tayin ettiği müddete hamil riayet etmezse, kabul ve ödemeden imtina sebebiyle müracaatta bulunmak haklarını kaybeder; meğer ki, keşidecinin yalnız kabule ait mesuliyeti müstesna tutmak istediği şerhten anlaşılın;

Ciroda ibraz için bir müddet şart kılınmışsa ancak ciranta bu müddeti ileri sürebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 730 uncu maddesinin, Üst kenar başlıktaki “Müracaat” kelimesi “Başvurma” şeklinde, madde metninde ise redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 730- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 642 nci maddesinden aynen alınmıştır.

2. Mücbir sebepler

MADDE 731- (1) Kanunen belirli olan süreler içinde poliçenin ibrazı veya protesto düzenlenmesi, bir devletin mevzuatı veya herhangi bir mücbir sebep gibi aşılması imkânsız bir engel nedeniyle gerçekleştirilememişse, bu işlemler için belirli olan süreler uzatılır.

(2) Hamil, mücbir sebepleri gecikmeksizin kendinden önce gelen kişiye ihbar etmekle ve bu ihbarı, altına tarih, yer ve imzasını da koyarak poliçeye veya alonja kaydetmekle yükümlüdür. Bunun dışında 723 üncü madde hükümleri uygulanır.

(3) Mücbir sebeplerin ortadan kalkmasından sonra hamilin, poliçeyi gecikmesizin kabul veya ödeme amacıyla ibraz ve gereğinde protesto çekmesi şarttır.

(4) Mücbir sebepler vadenin gelmesinden itibaren otuz günden çok sürerse, poliçenin ibrazına ve protesto çekmeye gerek olmaksızın başvurma hakkı kullanılabilir.

(5) Görüldüğünde veya görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart olan poliçeler hakkında otuz günlük süre, hamilin kendi ciranatasına mücbir sebebi ihbar ettiği tarihten itibaren işler. Bu ihbar, ibraz süresinin bitmesinden önce de yapılabilir. Görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart olan poliçelerde otuz günlük süre, poliçede belirtilen süre kadar uzar.

(6) Hamilin veya poliçeyi ibrazına veya protesto çekmeye memur ettiği kişinin yalnız kendilerine ait olaylar mücbir sebeplerden sayılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Mücbir sebepler:

Madde 643 – Kanunen muayyen olan müddetler içinde poliçenin ibrazı veya protesto keşidesi bir devletin mevzuatı veya her hangi bir mücbir sebep gibi aşılması imkansız bir mani yüzünden mümkün olmamışsa bu muameleler için muayyen olan müddetler uzatılır.

Hamil mücbir sebepleri gecikmeksizin kendisinden önce gelen borçluya ihbar etmeye ve bu ihbarı poliçeye yahut bir alonja işaretle beraber altına yer ve tarihi yazarak imzalamaya mecburdur: Diğer cihetler hakkında 635 inci madde hükümleri tatbik olunur.

Mücbir sebeplerin ortadan kalkmasından sonra hamilin, poliçeyi gecikmeksizin kabul veya ödeme maksadiyle ibraz ve icabında protesto keşide etmesi lazımdır.

Mücbir sebepler vadenin gelmesinden itibaren 30 günden çok sürerse poliçenin ibrazına ve protesto çekmeye lüzum kalmaksızın müracaat hakkı kullanılabilir.

Görüldüğünde veya görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart olan poliçeler hakkında 30 günlük müddet, hamilin kendisinden önce gelen

borçluya mücbir sebebi ihbar ettiği tarihten itibaren işler. Bu ihbar, ibraz müddetinin bitmesinden önce de yapılabilir. Görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart olan poliçelerde 30 günlük müddet, poliçede gösterilen mehil bittikten sonra işlemeye başlar.

Hamilin veya poliçeyi ibraza veya protesto çekmeye memur ettiği kimsenin sırf zatlarına ait olaylar mücbir sebeplerden sayılmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 731- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 643 üncü maddesinden aynen alınmıştır.

B) Sebepsiz zenginleşme

MADDE 732- (1) Zamanaşımı sebebiyle veya poliçeden doğan hakların korunması için gerekli olan işlemlerin yapılmasının ihmal edilmiş olması dolayısıyla, düzenleyen veya kabul eden poliçeden doğan yükümlülükleri düşmüş bile olsa, bunlar poliçenin hamiline karşı, onun zararına zenginleşmiş olabilecekleri kadar borçlu kalırlar.

(2) Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem, muhataba, yerleşim yerli bir poliçeyi ödeyecek olan kimseye ve düzenleyen, poliçeyi başka bir kişi veya ticari işletme hesabına düzenlemiş olduğu takdirde o kişiye veya ticari işletmeye karşı da ileri sürülebilir.

(3) Poliçeden doğan borcu düşmüş olan cirantaya karşı böyle bir istem ileri sürülemez.

(4) Zamanaşımı süresi, poliçenin zamanaşımına uğradığı tarihi takip eden tarihten itibaren bir yıldır; ispat yükü, sebepsiz zenginleşmediğini iddia edene aittir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Sebepsiz iktisap:

Madde 644 – Keşideci ve poliçeyi kabul etmiş olan muhatap, (Müruruzaman sebebiyle veya senede dayanan hakların muhafazası için kanun hükmünce yapılması gerekli muamelelerin ihmal edilmiş bulunması dolayısıyla poliçeden doğan borçları düşmüş olsa bile) hamilin zararına ve sebepsiz olarak iktisabetmiş oldukları meblağ nispetinde ona karşı borçlu kalırlar.

Sebepsiz mal edinmeye dayanan dava, muhataba ikametgahlı bir poliçeyi ödeyecek olan kimseye ve keşideci poliçeyi başka bir şahıs veya ticarethane hesabına çekmiş olduğu takdirde o kimseye veya ticarethaneye karşı dahi açılabilir.

Poliçeden doğan borcu düşmüş olan cirantaya karşı böyle bir dava açılmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 732 nci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin dördüncü fıkrasında “zenginleşmenin olduğu tarihten” ibaresi, zamanaşımı süresinin başlama tarihi açısından “poliçenin zamanaşımına uğradığı tarihi takip eden gün” olarak tercih edilmiş ve gerekli değişiklik yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 732- 6762 sayılı Kanunda sebepsiz zenginleşme 644 üncü maddede bazı hususlar, gereği yokken parantez içinde yazılarak karışık bir şekilde düzenlenmişti. 732 nci madde hükmün anlamını ve sistemini değiştirmeden daha açık bir ifade ile kaleme alınmıştır. Ayrıca, Tasarı metnine, mevcut metinde ve kaynakta bulunmayan bir özel zamanaşımı süresi hükme eklenmiştir. Bu süre Yargıtayın yerleşik kararlarında kabul edildiği üzere zenginleşmenin olduğu tarihten itibaren bir yıldır.

C) Poliçe karşılığının devri

MADDE 733- (1) Düzenleyen hakkında iflasın açılmasıyla beraber, poliçe karşılığının veya düzenleyenin muhatap hesabına alacak olarak geçirdiği diğer paraların geri verilmesi hususunda düzenleyenin muhataba karşı poliçe ilişkisinden başka bir hukuki ilişkiden kaynaklanan istem hakkı poliçe hamiline geçmiş olur.

(2) Düzenleyen, karşılık ilişkisinden dolayı haiz olduğu haklarını devrettiğini poliçede beyan ettiği takdirde, bu haklar, poliçe hamili kim ise ona ait olur.

(3) Muhatap, iflasın açıldığı ilan edildikten veya kendisine devir durumu ihbar edildikten sonra yalnız poliçenin iadesi karşılığında usulü dairesinde hakkını ispat eden hamile karşı ödemede bulunabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Poliçe karşılığının devri:

Madde 645 – Keşideci hakkında iflas açılmasıyla beraber, poliçe karşılığının veya keşidecinin muhatap hesabına matlup olarak geçirdiği diğer paraların geri

verilmesi hususunda keşidecinin muhataba karşı poliçe münasebetinden başka bir hukuk münasebetinden dolayı haiz olduğu talep hakkı poliçe hamiline geçmiş olur.

Keşideci, karşılık münasebetinden dolayı haiz olduğu haklarını devrettiğini poliçede beyan etmiş olursa sözü geçen haklar, poliçe,hamili kim ise ona ait olur.

Muhatap, iflasın açıldığı ilan veya kendisine devir keyfiyeti ihbar edildikten sonra yalnız poliçenin iadesi mukabilinde usulü dairesinde hakkını ispat eden hamile karşı ödemede bulunabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 733- Poliçe karşılığının devri de 6762 sayılı Kanunun 645 inci maddesine nazaran daha anlaşılabilir bir şekilde kaleme alınmış, bu arada maddenin dili yenileştirilmiştir.

D) Araya girme

I - Genel hükümler

MADDE 734- (1) Düzenleyen ve cirantalardan veya aval verenlerden her biri, poliçeyi gereğinde kabul edecek veya ödeyecek olan bir kişiyi gösterebilir.

(2) Poliçe, aşağıda yazılı şartlar altında, poliçe dolayısıyla kendisine başvurulması mümkün olan herhangi bir borçlu için araya giren bir kişi tarafından kabul edilebilir veya ödenebilir.

(3) Muhatap da dâhil her üçüncü kişi veya poliçeyi kabul eden kişi hariç olmak üzere, poliçeden dolayı zaten borçlu olan herkes araya girerek poliçeyi kabul edebilir veya bedelini ödeyebilir.

(4) Araya girmek suretiyle kabul veya ödemede bulunan kişi, lehine araya girdiği borçluya durumu iki iş günü içinde ihbar etmek zorundadır. Bu süreye uymazsa ihbarda bulunmamış olmasından doğan zarardan, poliçe bedelini aşmamak üzere sorumlu olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Araya girme:

I - Umumi hükümler:

Madde 646 – Keşideci ve cirantalardan veya aval verenlerden her biri, poliçeyi lüzumu halinde kabul edecek veya ödiyecek olan bir kimseyi gösterebilir.

Poliçe, aşağıda yazılı şartlar altında, poliçe dolayısıyla kendisine müracaat edilmesi mümkün olan her hangi bir borçlu için araya giren bir kimse tarafından kabul edilebilir veya ödenebilir.

Muhatap da dahil her üçüncü kişi veya - poliçeyi kabul eden kimse hariç olmak üzere poliçeden dolayı zaten borçlu olan herkes araya girerek poliçeyi kabul edebilir veya bedelini ödiyebilir.

Araya girmek suretiyle kabul veya ödemede bulunan kimse, lehine araya girdiği borçluya keyfiyeti iki iş günü içinde bildirmeye mecburdur. Bu müddete riayet etmezse ihbarda bulunmamış olmasından doğan zarardan, poliçe bedelini aşmak üzere mesul olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 734- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 646 ncı maddesinden dilinde gerekli değişiklikler yapılarak aynen alınmıştır.

II - Araya girme suretiyle kabul

1. Şartlar, hamilin durumu

MADDE 735- (1) Vadenin gelmesinden önce, hamilin başvurma hakkını kullanabileceği bütün hâllerde, poliçe araya girilerek kabul edilebilir; meğerki, kabul için ibrazı menedilen bir poliçe söz konusu olsun.

(2) Poliçeyi gereğinde ödeme yerinde kabul edecek veya ödeyecek olan bir kişi poliçede gösterildiği takdirde, hamil, o kişiye poliçeyi ibraz etmiş ve araya girme suretiyle kabul etmeme hâlinde kabul etmemeyi bir protesto ile tespit ettirmiş olmadıkça, o kişiyi göstermiş olan kişiye ve o kişiden sonra gelen borçlulara karşı vadenin gelmesinden önce başvurma hakkını kullanamaz.

(3) Diğer araya girme hâllerinde hamil, araya girme suretiyle kabulü reddedebilir; ancak, buna izin verirse, araya girme suretiyle kimin lehine kabulde bulunmuşsa ona ve ondan sonra gelen borçlulara karşı vadenin gelmesinden önce başvurma haklarını kullanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Araya girme suretiyle kabul:

1. Şartlar, hamilin durumu :

Madde 647 – Vadenin gelmesinden önce hamilin müracaat hakkını kullanabileceği bütün hallerde araya girme suretiyle kabul caizdir; meğer ki, kabul için ibraz edilmesi menedilen bir poliçe bahis mevzuu olsun.

Poliçeyi lüzumunda ödeme yerinde kabul edecek veya ödiyecek olan bir kimse poliçede gösterilmiş olduğu takdirde, hamil, o kimseye poliçeyi ibraz etmiş ve araya girme suretiyle kabulden imtina halinde imtina keyfiyetini bir protesto ile tesbit ettirmiş olmadıkça, o kimseyi göstermiş olan şahsa ve o şahıstan sonra gelen borçlulara karşı vadenin hulülünden önce müracaat hakkını kullanamaz.

Diğer araya girme hallerinde hamil, araya girme suretiyle kabulü reddedebilir; şu kadar ki, buna muvafakat ederse, araya girme suretiyle kimin lehine kabulde bulunulmuşsa ona ve bir de ondan sonra gelen borçlulara karşı vadenin hulülünden önce müracaat haklarını kullanamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 735- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 647 nci maddesinden aynen alınmıştır.

2. Şekil

MADDE 736- (1) Araya girerek kabul, poliçe üzerine yazılır ve araya giren tarafından imza edilir. Kabul beyanında kimin lehine araya girildiği gösterilir; gösterilmemişse düzenleyen lehine kabul edilmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Şekil:

Madde 648 – Araya girme suretiyle kabul keyfiyeti; poliçe üzerine yazılır ve araya giren tarafından imza edilir. Kabul şerhinde kimin lehine araya girildiği gösterilir; gösterilmemiş ise kabul, keşideci lehine vukubulmuş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 736- 6762 sayılı Kanununun 648 inci maddesinden aynen alınan bu maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3. Araya girerek kabul edenin sorumluluğu

MADDE 737- (1) Araya girerek kabul eden kişi, hamile ve kimin lehine araya girmişse, ondan sonra gelen borçlulara karşı tıpkı lehine araya girilen kişi gibi sorumlu olur.

(2) Araya girerek kabule rağmen, lehine kabul gerçekleşen kişi ile ondan önce gelen borçlular 725 inci maddede gösterilen tutarı ödemek şartıyla hamilden, poliçenin ve varsa protesto belgesinin ve bir makbuzun verilmesini isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Araya girme suretiyle kabul edenin mesuliyeti:

Madde 649 – Araya girme suretiyle kabul eden kimse, hamile ve kimin lehine araya girmişse ondan sonra gelen borçlulara karşı tıpkı lehine araya girilen kimse gibi mesul olur.

Araya girme suretiyle kabule rağmen, lehine kabul vakı olan kimse ile ondan önce gelen borçlular 637 nci maddede gösterilen tutarı ödemek şartıyla hamilden poliçenin ve varsa protesto varakasının ve bir makbuzun verilmesini isteyebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 737- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 649 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Araya girerek ödeme

1. Şartları

MADDE 738- (1) Hamil, vadede veya vadeden önce başvurma haklarını kullanabileceği bütün hâllerde, araya girerek ödeme yapabilir.

(2) Araya girerek ödeme, lehine ödenecek kişinin ödemeye zorunlu olduğu tutarın tamamını kapsar.

(3) Bu ödemenin en geç, ödememe protestosunun çekilmesi için belirli olan son günün ertesi günü yapılması gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Araya girme suretiyle ödeme:

1. Şartları:

Madde 650 – Hamilin vadenin gelmesinde veya vadenin gelmesinden önce müracaat haklarını kullanabileceği bütün hallerde araya girme suretiyle ödeme caizdir.

Araya girme suretiyle ödeme, lehine ödenecek kimsenin ödemeye mecbur olduğu tutarın tamamına şamil olur.

Bu ödemenin en geç, ödememe protestosunun çekilmesi için muayyen olan son günün ertesi günü yapılması lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 738- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 650 nci maddesinden alınmıştır.

2. Hamilin ibraz yükümlülüğü

MADDE 739- (1) Poliçe, yerleşim yerleri ödeme yerinde bulunan kişiler tarafından araya girerek kabul edilmiş veya yerleşim yerleri ödeme yerinde bulunan kişiler gereğinde ödemede bulunmak üzere gösterilmişlerse, hamil en geç, ödememe protestosunun çekilmesi için belirli olan sürenin bittiği günün ertesi günü, poliçeyi bütün bu kişilere ibraz etmeye ve gereğinde araya girerek ödemedeki kaçınılması hâlinde protesto çekmeye zorunludur.

(2) Protesto, süresinde çekilmemişse, gereğinde ödeyecek kişiyi göstermiş olan veya araya girerek lehine poliçe kabul edilmiş bulunan kişi ile onlardan sonra gelen borçlular sorumluluktan kurtulur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hamilin ibraz mükellefiyeti:

Madde 651 – Poliçe, ikametgahları ödeme yerinde bulunan kimseler tarafından araya girme suretiyle kabul edilmiş veya ikametgahları ödeme yerinde bulunan kimseler lüzumu halinde ödemedede bulunmak üzere tayin edilmişler ise hamil en geç, ödememe protestosunun çekilmesi için muayyen olan müddetin bittiği günün ertesi günü poliçeyi bütün bu kimselere ibraz etmeye ve icabında araya girme suretiyle ödemededen imtina edildiğinden dolayı protesto çekmeye mecburdur.

Protesto vaktinde çekilmemişse, lüzumu halinde ödiyecek kimseyi göstermiş olan veya araya girme suretiyle lehine poliçe kabul edilmiş bulunan kimse ile onlardan sonra gelen borçlular mesuliyetten kurtulmuş olurlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 739- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 651 inci maddesinden alınmıştır.

3. Reddin sonucu

MADDE 740- (1) Araya girilerek kendisine yapılan ödemeyi reddeden hamil, ödeme hâlinde borçtan kurtulacak kişilere karşı başvurma haklarını kaybeder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Reddin neticesi:

Madde 652 – Araya girme suretiyle kendisine vaki ödemeyi reddeden hamil, ödeme halinde borçtan kimler kurtulacak idiyse onlara karşı müracaat haklarını kaybeder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 740- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 652 nci maddesinden alınmıştır.

4. Makbuz

MADDE 741- (1) Araya girilerek poliçe ödendiğinde, ödeme kimin için yapılmış ise, o kişi gösterilmek suretiyle poliçe üzerine makbuz niteliğinde bir kayıt yazılır. Kimin için ödendiği gösterilmediği takdirde ödeme, düzenleyen için yapılmış sayılır.

(2) Poliçenin, varsa protestonun, araya girerek ödemede bulunan kişiye verilmesi gereklidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Makbuz:

Madde 653 – Araya girme suretiyle ödeme vukuunda, ödeme kimin için yapılmış ise o kimse gösterilmek suretiyle poliçe üzerine makbuz mahiyetinde bir şerh yazılır. Kimin için ödendiği gösterilmediği takdirde ödeme, keşideci için yapılmış sayılır.

Poliçenin ve varsa protestonun, araya girmek suretiyle ödemede bulunan kimseye verilmesi lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 741- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 653 üncü maddesinin dili güncelleştirilerek tekrardır.

5. Hakların devri, araya girenlerin birden fazla olması hâli

MADDE 742- (1) Araya girerek ödemede bulunan kişi, lehine ödemede bulunduğu kişiye ve poliçeden dolayı ona borçlu olan kişilere karşı poliçeden doğan hakları iktisap eder. Ancak, poliçeyi yeniden ciro edemez.

(2) Lehine ödemede bulunulan kişiden sonra gelen borçlular borçtan kurtulurlar.

(3) Araya girerek ödemede bulunmak hususunda çeşitli teklifler yapılmışsa bu tekliflerden hangisi borçlulardan en çoğunu borçtan kurtaracaksa o tercih olunur. Ortada daha iyi bir teklif bulunduğunu bildiği hâlde araya girerek ödemede bulunan kişi, en iyi teklif tercih edilmiş olsaydı, kimler borçtan kurtulacak idiyse onlara karşı başvurma hakkını kaybeder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Hakların devri, araya girenlerin birden fazla olması hali:

Madde 654 – Araya girme suretiyle ödemede bulunan kimse, lehine ödemede bulunduğu kimseye ve poliçeden dolayı ona borçlu olan kimselere karşı poliçeden doğan hakları iktisap eder. Şu kadar ki, poliçeyi yeniden ciro edemez.

Lehine ödemede bulunulan kimseden sonra gelen borçlular borçtan kurtulurlar.

Araya girme suretiyle ödemede bulunmak hususunda mütaaddit teklifler yapılmışsa bu tekliflerden hangisi borçlulardan en çoğunu borçtan kurtaracaksa o tercih olunur. Ortada daha iyi bir teklif bulunduğunu bildiği halde araya girme suretiyle ödemede bulunan kimse, en iyi teklif tercih edilmiş olsaydı, kimler borçtan kurtulacak idiyse onlara karşı müracaat haklarını kaybeder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 742- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 654 üncü maddesinin tekrarı niteliğindedir.

ALTINCI AYIRIM

Police Nüshaları ve Suretleri

A) Police nüshaları

I - İsteme hakkı

MADDE 743- (1) Police birbirinin aynı olmak üzere birden fazla nüsha olarak düzenlenebilir.

(2) Bu nüshalara teselsül eden sıra numaraları konulur. Numaralar metne yazılır. Aksi takdirde nüshaların her biri ayrı bir police kabul edilir.

(3) Tek nüsha olarak düzenlendiği kaydını içermeyen bir poliçenin hamili, giderleri kendisine ait olmak üzere birden fazla nüsha verilmesini isteyebilir. Bu amaçla hamil kendi cirantasına başvurduğu takdirde, hamilin cirantası ve daha önceki cirantalar sıra ile birbirlerine ve ilk ciranta da düzenleyene başvurmaya zorludurlar. Bundan başka cirantaların, yeni nüshalar üzerine kendi cirolarını yeniden yazmaları gereklidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

I - Poliçe nüshaları:

1. İsteme hakkı :

Madde 655 – *Poliçe birbirinin aynı olmak üzere birden fazla nüsha olarak keşide edilebilir.*

Bu nüshalara teselsül eden sıra numaraları konulur. Numaralar metne yazılır. Aksi takdirde nüshaların her birine ayrı bir poliçe nazariyle bakılır.

Tek nüsha olarak keşide edildiği kaydını ihtiva etmiyen bir poliçenin hamili, masrafları kendisine ait olmak üzere mütaaddit nüshalar verilmesini isteyebilir. Bu maksatla hamil kendi cirantasına başvurduğu takdirde hamilin cirantası ve daha önceki cirantalar sıra ile birbirlerine ve ilk ciranta da keşideciye başvurmaya mecburdurlar. Bundan başka cirantalar, yeni nüshalar üzerine kendi cirolarını yeniden yazmaya mecburdurlar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 743 üncü maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlıklarında Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “I -” ibaresi “A)” ve “1.” ibaresi “I -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 743- Fazla bir uygulaması bulunmayan bu madde, 6762 sayılı Kanunun 655 inci maddesinden dilinde bazı değişiklikler yapılarak aynen alınmıştır.

II - Nüshalar arasındaki ilişki

MADDE 744- (1) Poliçe, nüshalarından biri üzerine yapılacak ödemelerin diğer nüshaları hükümsüz kılacağı kaydını taşımasa bile, nüshalardan biri üzerine yapılan ödeme bütün nüshalardan doğan hakları düşürür. Ancak, kabul kaydını içerip de kendisine geri verilmemiş olan her nüshadan dolayı muhatabın sorumluluğu devam eder.

(2) Birden fazla nüshayı farklı kişilere veren ciranta ile ondan sonra gelen borçlular, kendi imzalarını içerip de geri verilmemiş olan bütün nüshalardan dolayı sorumludurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Nüshalar arasındaki münasebet:

Madde 656 – Poliçe nüshalarından biri üzerinde yapılacak ödemenin diğer nüshaları hükümsüz kılacağı kaydını taşımasa bile nüshalardan biri üzerine yapılan ödeme, bütün nüshalardan doğan hakları düşürür. Şu kadar ki, kabul şerhini havi olup da kendisine geri verilmemiş olan her nüshadan dolayı muhatabın mesuliyeti bakidir.

Mütaaddit nüshaları muhtelif kimselere veren ciranta ile ondan sonra gelen borçlular kendi imzalarını havi olup da geri verilmemiş olan bütün nüshalardan dolayı mesuldürler

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 744 üncü maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığında Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “2.” ibaresi “II -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 744- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 656 ncı maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Kabul şerhi

MADDE 745- (1) Nüshalardan birini kabul için gönderen kişi, bu nüshayı elinde tutan kişinin adını diğer nüshalar üzerine yazmak zorundadır. Kabul için gönderilen nüshayı elinde tutan kişi; bunu, diğer nüshanın yetkili hamiline teslim etmekle yükümlüdür.

(2) Teslimden kaçınırsa hamil başvurma hakkını, ancak;

a) Kabul için gönderilen nüshanın, istemde bulunulmasına rağmen kendisine teslim olunmadığı,

b) Diğer nüsha üzerinde de kabulün veya ödemenin sağlanamadığı,

hususları bir protesto ile tespit ettirilmiş olduğu takdirde kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Kabul şerhi:

Madde 657 – Nüshalardan birini kabul için gönderen kimse bu nüshayı elinde tutan kimsenin adını diğer nüshalar üzerine işaret etmeye mecburdur. Kabul için gönderilen nüshayı elinde tutan kimse; bunu, diğer nüshanın salahiyyetli hamiline teslim etmekle mükelleftir.

Teslimden imtina ederse hamil müracaat hakkını, ancak:

1. Kabul için gönderilen nüshanın tarafından vaki olan talep üzerine kendisine teslim olunmadığı;

2. Diğer nüsha üzerine de kabul veya ödemenin elde edilemediği; bir protesto ile tesbit ettirilmiş olduğu takdirde kullanabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 745 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığında Tasarının bütünüyle paralelliğın sağlanması amacıyla “3.” ibaresi “III -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 745- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 657 nci maddesinden aynen alınmıştır.

B) Poliçe suretleri

I - Şekil ve hükümleri

MADDE 746- (1) Her poliçe hamilinin, poliçe suretlerini çıkarmaya hakkı vardır.

(2) Suretin, cirolar ve poliçede bulunan diğer bütün kayıtlarla birlikte senedin aslını aynen içermesi ve nerede son bulunduğunu göstermesi şarttır.

(3) Suret, aslı gibi ve aynı hükümler doğurmak üzere ciro edilebilir ve aval taahhüdüne konu olabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Suretler:

1. Şekil ve hükümleri:

Madde 658 – Her poliçe hamilinin, poliçenin suretlerini çıkarmaya hakkı vardır.

Suretin, cirolar ve poliçede bulunan diğer bütün kayıtlarla birlikte senedin aslını, aynen, ihtiva etmesi ve nerede son bulunduğunu göstermesi lazımdır.

Suret, aslı gibi ve aynı hükümler meydana getirmek üzere ciro edilebilir ve aval taahhüdüne mevzu teşkil edebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 746 ncı maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlıklarında Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “II -” ibaresi “B)” ve “1.” ibaresi “I -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 746- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 658 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Senet aslının teslimi

MADDE 747- (1) Suretin, senet aslının kimin elinde bulunduğunu göstermesi gerekir. Senet aslını elinde tutan kişi, bunu, suretin yetkili hamiline teslim ile yükümlüdür.

(2) Teslimden kaçınılması hâlinde hamil; ancak istemine rağmen senet aslının kendisine teslim edilmediğini bir protesto ile tespit ettirdiği takdirde, suretin cirantalarına ve suret üzerine aval veren kişilere karşı başvurma haklarını kullanabilir.

(3) Senedin aslı, suretin düzenlenmesinden önce en son olarak aslına yazılmış olan cirodan sonra “buradan itibaren ancak suret üzerine yazılacak cirolar geçerlidir” kaydını veya buna benzer bir kaydı içerirse, bundan sonra senedin aslına yazılacak cirolar geçersizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Senet aslının teslimi:

Madde 659 – Suretin, senet aslının kimin elinde bulunduğunu göstermesi lazımdır. Aslı elinde tutan kimse, bunu, suretin salahiyetli hamiline teslim ile mükelleftir.

Teslimden imtina halinde hamil; ancak vakı talebe rağmen senet aslının kendisine teslim edilmediğini bir protesto ile tesbit ettirdiği takdirde, suretin cirantalarına ve suret üzerine aval veren kimselere karşı müracaat haklarını kullanabilir.

Senedin aslı, suretin tanziminden önce en son olarak aslına yazılmış olan ci-rodan sonra “Buradan itibaren ancak suret üzerine yazılacak cirolar muteberdir.” kaydını veya buna benzer bir kaydı ihtiva ederse bundan sonra senedin aslına yazılacak cirolar hükümsüzdür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 747 nci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığında Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “2.” ibaresi “II -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 747- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 659 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

YEDİNCİ AYIRIM

Çeşitli Hükümler

A) Senet metnindeki DEĞİŞİKLİĞİ

MADDE 748- (1) Bir poliçe metni değiştirildiği takdirde, değiştirmeden sonra poliçe üzerine imza koymuş olan kişiler, değişmiş metne ve ondan önce imzasını koyanlar ise eski metne göre sorumlu olurlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Senet metnindeki DEĞİŞİKLİĞİ:

Madde 660 – Bir poliçe metni tahrif edildiği takdirde değiştirmeden sonra poliçe üzerine imza koymuş olan kimseler değişmiş metin gereğince ve ondan önce imzasını koyanlar ise eski metin gereğince mesul olurlar.

GEREKÇE

Madde 748- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 660 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Zamanaşımı**I - Süreler**

MADDE 749- (1) Poliçeyi kabul edene karşı ileri sürülecek poliçeden doğan istemler, vadenin geldiği tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

(2) Hamilin, cirantalarla düzenleyene karşı ileri süreceği istemler, süresinde çekilen protesto tarihinden veya senette “gidersiz iade olunacaktır” kaydı varsa vadenin dolduğu tarihten itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

(3) Bir cirantanın başka cirantalarla düzenleyen aleyhine ileri süreceği istemler, cirantanın poliçeyi ödediği veya poliçenin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***B) Mürruzaman:******1. Müddetler:***

Madde 661 – Poliçeyi kabul edene karşı açılacak davalar vadenin geldiği tarihten itibaren üç yıl geçmekle mürruzamana uğrar.

Hamilin; cirantalar ile keşideciye karşı açacağı davalar müddetinde keşide edilen protesto tarihinden veya senette “Masrafsız iade olunacaktır” kaydı varsa vadenin bittiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle mürruzamana uğrar.

Bir cirantanın başka cirantalarla keşideci aleyhine açacağı davalar, cirantanın poliçeyi ödediği veya poliçenin dava yolu ile kendisine karşı dermeyen edildiği tarihten itibaren altı ay geçmekle mürruzamana uğrar

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 749- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 661 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Kesilme

1. Sebepleri

MADDE 750- (1) Zamanaşımı; dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesiyle kesilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kesilme:

1. Sebepleri:

Madde 662 – Müruruzaman; dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesi sebepleriyle kesilir.

GEREKÇE

Madde 750- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 662 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Hükümleri

MADDE 751- (1) Zamanaşımını kesen işlem, kimin hakkında meydana gelmişse ancak ona karşı hüküm ifade eder.

(2) Zamanaşımı kesilince, süresi aynı olan yeni bir zamanaşımı işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hükümleri

Madde 663 – Müruruzamanı kesen muamele her kim hakkında vaki olmuşsa ancak ona karşı hüküm ifade eder.

Müruruzaman kesilince, müddeti aynı olan yeni bir müruruzaman işlemeye başlar.

GEREKÇE

Madde 751- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 663 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Süreler**1. Tatil günleri**

MADDE 752- (1) Vadesi pazara veya diğer bir resmî tatil gününe rastlayan poliçenin ödenmesi, ancak tatili izleyen ilk iş günü istenebilir. Poliçeye ilişkin diğer bütün işlemler, özellikle kabul için ibraz ve protesto işlemleri de tatilde yapılmayıp ancak bir iş gününde yapılabilir.

(2) Bu işlemlerden birinin, son günü pazara veya başka bir resmî tatil gününe rastlayan bir süre içinde yapılması gerektiği takdirde, bu süre onu izleyen ilk iş gününe kadar uzar. Aradaki tatil günleri süre hesabına dâhildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**C) Müddetler:****1. Tatil günleri:**

Madde 664 – Vadesi pazara veya diğer bir resmi tatil gününe rastlayan poliçenin ödenmesi, ancak tatili takibeden ilk iş günü istenebilir. Poliçeye mütaallik diğer bütün muameleler, hususiyile kabul için ibraz ve protesto muameleleri de tatilde yapılmayıp ancak bir iş gününde yapılır.

Bu muamelelerden biri, son günü pazara veya diğer resmi tatil gününe rastlayan bir müddet içinde yapılması lazım geldiği takdirde bu müddet onu takip eden ilk iş gününe kadar uzar. Aradaki tatil günleri müddet hesabına dahildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 752- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 664 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Sürenin hesaplanması

MADDE 753- (1) Kanunun bu kısmında veya poliçede gösterilen süreler hesap edilirken bunların başladığı gün sayılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Müddetin hesaplanması:**

Madde 665 – Kanunun bu kısmında veya poliçede gösterilen müddetler hesap edilirken bunların başladığı gün sayılmaz.

GEREKÇE

Madde 753- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 665 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Atıfet süreleri

MADDE 754- (1) Poliçelerde kanuni veya yargısal atıfet süreleri geçerli değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**3. Atıfet mehilleri:**

Madde 666 – Poliçelerde kanuni veya kazai atıfet mehilleri caiz değildir.

GEREKÇE

Madde 754- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 666 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

D) Poliçeye ilişkin işlemlerin yapılacağı yer

MADDE 755- (1) Poliçeyi kabul veya ödeme için ibraz etmek, protesto çekmek, poliçenin bir nüshasının verilmesini istemek gibi belirli bir kişi nezdinde yapılacak olan bütün işlemlerin, bu kişinin ticaret yerinde ve böyle bir yeri yoksa konutunda yapılması gereklidir.

(2) Ticaret yeri veya konutun bulunduğu yer dikkatle araştırılır. Kolluktan veya yerel posta yönetiminden edinilen bilgilerden bir sonuç çıkmadığı takdirde başka araştırma yapmaya gerek yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**D) Poliçeye ilişkin muamelelerin yapılacağı yer:**

Madde 667 – Poliçeyi kabul veya ödeme için ibraz etmek, protesto çekmek, poliçenin bir nüshasının verilmesini istemek gibi muayyen bir kimse nezdinde

yapılacak olan bütün muamelelerin bu kimsenin ticaret yerinde ve böyle bir yeri yoksa meskeninde yapılması lazımdır.

Ticaret yeri veya meskenin bulunduğu yer dikkatle araştırılır.

Şu kadar ki; zabıta veya mahalli posta idaresinden edinilen malüattan bir netice çıkmadığı takdirde başka araştırmalar yapmaya lüzum kalmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 755 inci maddesinin üçüncü fıkrası, ikinci fıkra hükmünün devamı olması nedeniyle birleştirilmek suretiyle madde, iki fıkra hâlinde düzenlenerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 755- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 667 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

E) İmzalar

MADDE 756- (1) Poliçe üzerindeki beyanların el ile imza edilmesi gerekir.

(2) El ile atılan imza yerine, mekanik herhangi bir araç veya elle yapılan veya onaylanmış bir işaret veya resmî bir şahadetname kullanılamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) İmzalar:

Madde 668 – Poliçe üzerindeki beyanların el yazısı ile imza edilmesi lazımdır.

El yazısı ile olan imza yerine, mihaniki her hangi bir vasıta veya el ile yapılan veyahut tasdik edilmiş olan bir işaret yahut resmi bir şahadetname kullanılamaz.

(Mülga üçüncü fıkra: 1/7/2005-5378/50 md.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 756 ncı maddesindeki “kamusal belgeleme” alışılmış terim olan “resmi şahadetname” ile değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 756- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 668 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek alınmıştır. Ancak anılan Kanunun üçüncü fıkrası 01/07/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 50 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından Tasarıya alınmamıştır.

F) İptal

I - Önleyici önlemler

MADDE 757- (1) İradesi dışında poliçe elinden çıkan kişi, ödeme veya hamilin yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesinden, muhatabın poliçeyi ödemekten menedilmesini isteyebilir.

(2) Mahkeme, ödemeyi meneden kararında muhataba, vadenin gelmesi üzerine poliçe bedelini tevdi etmeye izin verir ve tevdi yerini gösterir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

F) İptal:

I - Önleyici tedbirler:

Madde 669 – Rızası olmaksızın poliçe elinden çıkan kimse, ödeme yerindeki mahkemeden, muhatabın poliçeyi ödemekten menedilmesini isteyebilir.

Mahkeme, ödemeyi meneden kararda muhataba, vadenin gelmesi üzerine poliçe bedelini tevdi etmeye müsaade ve tevdi yerine tayin eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 757 nci maddesinin birinci fıkrasında, önemli bir ihtiyaca cevap vermek ve dava ekonomisini gerçekleştirmek amacıyla, iradesi dışında poliçe elinden çıkan kişinin ödeme yerindeki asliye ticaret mahkemesinin yanı sıra, hamilin yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesinden de muhatabın poliçeyi ödemekten men edilmesini isteyebilme hakkı getirilmiştir. Çok sayıda hamiline, nama veya emre yazılı kıymetli evrakın aynı hamilin nezdinde iken zayı olması, örneğin çalınması veya üzerine su veya başka bir tahrip edici sıvının dökülmesi halinde her biri için borçlunun yerleşim yeri veya ödeme yerinde farklı davalar açılması ve bütün iptal işlemlerinin orada yapılması son derece zahmetli ve masraflıdır. Özellikle, uygulamadan gelen talepler, bu halde iptal davasının zıyain nezdinde vuku bulduğu hamilin yerleşim yeri mahkemesinde açılmasına imkan tanınması şeklindedir. Bu halde, tüm ilanlar bir arada yapılabilecek ve dava ekonomisi bakımından büyük bir kazanç sağlanabilecektir. Komisyonumuz bu gerekçelerle fıkraya “veya hamilin yerleşim” ibaresini ekleyerek maddeyi kabul etmiştir.

GEREKÇE

Madde 757- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 669 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Poliçeyi eline geçiren kişinin bilinmesi

MADDE 758- (1) Poliçeyi eline geçiren kişi bilindiği takdirde, mahkeme, dilekçe sahibine iade davası açması için uygun bir süre verir.

(2) Dilekçe sahibi verilen süre içinde davayı açmazsa, mahkeme, muhatap hakkındaki ödeme yasağını kaldırır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Poliçeyi eline geçiren kimsenin bilinmesi:

Madde 670 – Poliçeyi eline geçiren kimse malûm olduğu takdirde, mahkeme, dilekçe sahibine istirdat davası açması için münasip bir mühlet verir.

Dilekçe sahibi, tayin olunan mühlet içinde davayı açmazsa, mahkeme, muhatap hakkındaki ödeme yasağını kaldırır

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarınının 758 inci maddesinde, “geri alma davası” yerine “iade davası” tercih edilmiş; buna göre cümle oluşturulmuştur. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 758- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 670 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Poliçeyi eline geçirenin bilinmemesi

1. Dilekçe sahibinin yükümlülükleri

MADDE 759- (1) Poliçeyi eline geçiren kişi bilinmiyorsa, poliçenin iptaline karar verilmesi istenebilir.

(2) İptal isteminde bulunan kişi, poliçe elinde iken ziyaa uğradığını inandırıcı bir şekilde gösteren delilleri mahkemeye sağlamak ve senedin bir suretini ibraz etmek veya senedin esas içeriği hakkında bilgi vermekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Poliçeyi eline geçirenin bilinmesi:

1. Dilekçe sahibinin külfetleri:

Madde 671 – Poliçeyi eline geçiren kimse malüm değilse, poliçenin iptaline karar verilmesi istenebilir.

İptal talebinde bulunan kimse, poliçe elinde iken ziyaa uğradığını kuvvetle muhtemel gösteren delilleri mahkemeye temin etmek ve senedin bir suretini ibraz etmek veya senedin esas muhteviyatı hakkında malümat vermekle mükelleftir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 759- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 671 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. İhtar

a) İçeriği

MADDE 760- (1) Mahkeme, dilekçe sahibinin, poliçe elinde iken ziyaa uğradığına dair verdiği açıklamaları inandırıcı bulursa, verilecek ilanla, poliçeyi eline geçireni, poliçeyi belirli bir süre içinde getirmeye davet ve aksi takdirde poliçenin iptaline karar vereceğini ihtar eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. İhtar:

a) Muhtevası:

Madde 672 – Mahkeme, dilekçe sahibinin, poliçe elinde iken ziyaa uğradığına dair verdiği izahların doğruluğunu kuvvetle muhtemel görürse ilan yolu ile, poliçeyi eline geçireni, poliçeyi muayyen bir müddet içinde getirmeye davet ve aksi takdirde poliçenin iptaline karar vereceğini ihtar eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 760- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 672 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

b) Süreler

MADDE 761- (1) Poliçeyi getirme süresi en az üç ay ve en çok bir yıldır.

(2) Vadesi gelmiş poliçelerde zamanaşımı, üç ayın geçmesinden önce gerçekleşirse, mahkeme üç aylık süre ile bağlı değildir.

(3) Süre, vadesi gelen poliçeler hakkında birinci ilan gününden, vadesi gelmeyen poliçeler hakkında vadenin gelmesinden itibaren işler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Müddetler:

Madde 673 – Poliçeyi getirme müddeti en az üç ay ve en çok bir yıldır.

Vadesi gelmiş poliçelerde mürruzaman üç ayın dolmasından önce tahakkuk edecekse mahkeme, üç aylık müddet ile bağlı değildir.

Müddet, vadesi gelen poliçeler hakkında birinci ilan gününden, vadesi gelmeyen poliçeler hakkında vadenin gelmesinden itibaren cereyan eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 761- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 673 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

c) İlan

MADDE 762- (1) Poliçenin getirilmesine ilişkin ilan, 35 inci maddede yazılı gazete ile üç defa yapılır.

(2) Özellik gösteren olaylarda, mahkeme, uygun göreceği daha başka ilan önlemlerine de başvurabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**e) İlan:**

Madde 674 – Poliçenin getirilmesine mütaallik ilan, 37 inci maddede anılan gazete ile üç kere yapılır.

Hususiyet arz eden hadiselerde, mahkeme, münasip göreceği daha başka ilan tedbirlerine dahi müracaat edebilir.

GEREKÇE

Madde 762- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 674 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - İade davası

MADDE 763- (1) Elden çıkan poliçe mahkemeye sunulursa, mahkeme, iade davası açması için dilekçe sahibine uygun bir süre verir. Dilekçe sahibi bu süre içinde dava açmazsa, mahkeme, poliçeyi, sunmuş olana geri verir ve muhatap hakkındaki ödeme yasağını kaldırır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**IV - İstirdat davası:**

Madde 675 – Elden çıkan poliçe getirilirse mahkeme, istirdat davası açmak üzere dilekçe sahibine münasip bir mühlet verir. Dilekçe sahibi bu mühlet içinde dava açmazsa, mahkeme, poliçeyi mahkemeye getirmiş olana geri verir, muhatap hakkındaki ödeme yasağını kaldırır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 763- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 675 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

V - İptal kararı

MADDE 764- (1) Elden çıkan poliçe, verilen süre içinde mahkemeye sunulmazsa, iptaline karar verilir.

(2) Poliçenin iptaline karar verilmiş olmasına rağmen, dilekçe sahibi kabul edene karşı poliçeden doğan istem hakkını ileri sürebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - İptal kararı:

Madde 676 – Elden çıkan poliçe tayin edilen mühlet içinde getirilmezse mahkeme onun iptaline karar verir.

Poliçenin iptaline karar verilmiş olmasına rağmen dilekçe sahibi kabul edene karşı, poliçeden doğan talep hakkını dermeyeran edebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 764- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 676 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VI - Teminat

MADDE 765- (1) Mahkeme, iptale karar vermeden önce, kabul edene, poliçe bedelini tevdi etme ve yeterli teminat karşılığında bunu ödeme yükümünü getirebilir.

(2) Teminat, poliçeyi iyiniyetle iktisap eden kişinin uğrayabileceği zarara bir karşılık oluşturur. Senet iptal edildiği veya senetten doğan haklar diğer bir sebeple ortadan kalktığı takdirde, teminat geri alınır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Teminat:

Madde 677 – Mahkeme, iptale karar vermeden önce de, kabul edene, poliçe bedelini tevdi etmeyi veya کافی teminat mukabilinde bunu ödemeyi bile emredebilir.

Teminat hüsnüniyetle poliçeyi iktisabeden kimsenin zararlarına bir karşılık teşkil eder. Senet iptal edildiği veya senetten doğan haklar diğer bir sebeple ortadan kalktığı takdirde, teminat geri alınabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 765- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 677 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

SEKİZİNCİ AYIRIM
Kanunlar İhtilafı**A) Ehliyet**

MADDE 766- (1) Bir kişinin poliçe ile borçlanması için gereken ehliyet tabi bulunduğu devletin hukukuna göre belirlenir. Bu hukuk diğer bir ülkenin hukukuna göndermede bulunuyorsa, o hukuk uygulanır.

(2) Birinci fıkrada öngörülen hukuk gereğince ehliyete sahip olmayan kişi, hukuku bakımından kendisini ehil sayan bir ülkede imza koymuşsa, orada olduğu gibi geçerli şekilde borçlanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***I - Ehliyet:***

Madde 678 – Bir kimsenin poliçe ile borçlanması için gereken ehliyeti tabi bulunduğu devletin kanunu ile tayin olunur. Eğer bu kanun diğer bir memleketin kanununa atıfta bulunuyorsa o kanun tatbik olunur.

Yukarıki fıkrafta bildirilen kanun gereğince ehliyeti haiz olmıyan kimse, eğer mevzuatı bakımından kendisini ehil sayan bir memleket içinde imza koymuşsa, taahhütleri ile müzlem olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 766 ncı maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığında Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “I -” ibaresi “A)” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 766- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 678 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Şekil ve süreler

I - Genel olarak

MADDE 767- (1) Poliçe ile yapılan borçlanmaların şekli, bu borçlanmaların imzalandığı ülkenin hukukuna tabidir.

(2) Bir poliçeye ilişkin borçlanma, yapıldığı ülkenin hukuku uyarınca şekil bakımından geçerli olmamakla beraber, aynı poliçeye ilişkin sonraki bir borçlanmanın yapıldığı ülke hukukunca geçerli bulunursa, ilk borçlanmanın şekil bakımından geçerli olmayışı, sonraki borçlanmanın geçerliliğini etkilemez.

(3) Bir Türkün, yabancı ülkede poliçeyle borçlanması, Türk hukukunun gösterdiği şekle uygun bulunduğu takdirde, Türkiye’de başka bir Türke karşı geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Şekil ve müddetler:

1. Umumi olarak:

Madde 679 – Poliçe ile yapılan taahhütlerin şekli, bu taahhütlerin imzalandığı memleketin kanunlarına tabidir.

Bir poliçe taahhüdü, vukubulduğu ülkenin kanunları hükmünce şekil bakımından muteber olmamakla beraber aynı poliçeye ilişkin sonraki bir taahhüdün vukubulduğu ülke kanunlarıncı muteber bulunursa ilk taahhüdün şekil bakımından muteber olmayışı, sonraki taahhüdün muteberliğine halel getirmez.

Bir Türkün yabancı memlekette yapmış olduğu bir poliçe taahhüdü Türk mevzuatının gösterdiği şekle uygun bulunduğu takdirde Türkiye’de başka bir Türke karşı muteberdir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 767 nci maddesinin kenar başlığının Tasarının bütünüyle paralelliğın sağlanması amacıyla “II -” ibaresi “B)” ve “1.” ibaresi “I -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 767- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 679 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Hakların kullanılması ve korunmasına ilişkin işlemler

MADDE 768- (1) Protestonun şekli ve protesto çekilmesi için belirli olan sürelerle poliçeden doğan hakların kullanılması veya korunması için gerekli diğer işlemlerin şekli, protestonun çekilmesi veya işlemin yapılması gereken ülkenin hukukuna göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hakların kullanılması ve muhafazasına müteallik muameleler:

Madde 680 – Protestonun şekli ve protesto çekilmesi için muayyen olan müddetler ile poliçeden doğan hakların kullanılması veya muhafazası için gerekli diğer muamelelerin şekli protestonun çekilmesi veya muamelenin yapılması lazım gelen memleketin kanunlarına göre tayin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 768 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığının Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “2.” ibaresi “II -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 768- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 680 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Başvurma hakkı

MADDE 769- (1) Başvurma haklarının kullanılması için uyulması gereken süreler, bütün poliçe borçluları hakkında poliçenin düzenlendiği yerde geçerli olan hukuka göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Müracaat hakkı:

Madde 681 – Müracaat haklarının kullanılması için riayeti gereken müddetler, bütün poliçe borçluları hakkında poliçenin keşide edildiği yerde cari olan mevzuata göre tayin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 769 uncu maddesinin kenar başlığının, Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “3.” ibaresi “III -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 769- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 681 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Borçlanmaların hükümleri

I - Genel olarak

MADDE 770- (1) Bir poliçeyi kabul eden kişinin borçlanmalarından doğan sonuçlar, ödeme yerindeki hukuka göre belirlenir.

(2) Senetteki diğer borçluların borçlanmalarından doğan sonuçlar, bu borçlanmalar hangi ülkede imza edilmiş ise o ülke hukukuna tabi olur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Taahhütlerin hükümleri:

1. Umumi olarak:

Madde 682 – Bir poliçeyi kabul eden kimsenin taahhütlerinden doğan neticeler, ödeme yerindeki kanunlara göre tayin olunur.

Senetteki diğer borçluların taahhütlerinden doğan neticeler, bu taahhütler hangi memlekette imza edilmiş ise o memleket kanununa tabi olur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 770 inci maddesinin kenar başlıklarının, Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “III -” ibaresi “C)” ve “1.” ibaresi “I -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 770- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 682 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Kısmi kabul ve ödeme

MADDE 771- (1) Kabulün, poliçedeki bedelin bir kısmına özgülünip özgülünmeyeceği ve hamilin kısmi ödemeyi kabule zorunlu bulunup bulunmadığı, ödeme yerindeki hukuka tabidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kısmi kabul ve ödeme:

Madde 683 – *Kabul keyfiyetinin poliçedeki bedelin bir kısmına hasredilebilip edilemeyeceğini ve hamilin kısmi ödemeyi kabule mecbur bulunup bulunmadığını, ödeme yerindeki kanun tayin eder.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 771 inci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığının Tasarının bütünüyle paralellik sağlanması amacıyla “2.” ibaresi “II -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 771- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 683 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Ödeme

MADDE 772- (1) Vade geldiğinde ödeme, özellikle vadenin geldiği günün ve ödeme tarihinin hesaplanması, bedeli yabancı bir ülke parasıyla gösterilmiş poliçelerin ödenmesi, poliçenin hangi ülkede ödenmesi gerekiyorsa o ülkedeki hukuka göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Ödeme:

Madde 684 – *Vade geldiğinde ödeme, hususiyle vadenin geldiği günün ve ödeme tarihinin hesaplanması, bedeli yabancı bir memleket parasıyla tayin edilmiş poliçelerin ödenme keyfiyeti, poliçe hangi memlekette ödenmek lazım geliyorsa o memleketteki kanuna göre tayin olunur.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 772 nci maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığının Tasarının bütünüyle paralellik sağlanması amacıyla “3.” ibaresi “III -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 772- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 684 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - Sebepsiz zenginleşmeden doğan haklar

MADDE 773- (1) Muhatap, yerleşim yerli poliçeyi ödeyecek olan üçüncü kişi ve düzenleyenin, poliçeyi hesabına düzenlediği kişi veya ticari işletme aleyhine sebepsiz zenginleşmeden doğan istemler, bu kişilerin yerleşim yerlerinin bulunduğu ülkenin hukukuna göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Sebepsiz iktisaptan doğan haklar:

Madde 685 – Muhatap, ikametgahlı poliçeyi ödeyecek olan üçüncü şahıs ve (Keşidecinin başka bir kimse veya ticarethane hesabına poliçe çekmiş olması halinde) kendi hesabına poliçe çekilmiş bulunan kimse veya ticarethane aleyhlerine sebepsiz iktisaptan doğan haklar, bunların ikametgahlarının bulunduğu memleketin kanununa göre tayin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 773 üncü maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığının Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “4.” ibaresi “IV -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 773- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 685 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

V - Karşılığın hamile geçmesi

MADDE 774- (1) Bir poliçe hamilinin, senedin düzenlenmesine sebep olan alacağı iktisap edip etmeyeceğini, senedin düzenlendiği yerdeki hukuk belirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

5. Karşılığın hamile geçmesi:

Madde 686 – Bir poliçe hamilinin, senedin keşidesine sebep olan alacağı iktisabedip etmeyeceğini; senedin keşide edildiği yerdeki kanun tayin eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 774 üncü maddesinde redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir. Ayrıca, maddenin kenar başlığının Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “5.” ibaresi “V -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 774- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 686 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VI - İptal kararı

MADDE 775- (1) Poliçenin kaybolması veya çalınması hâlinde alınacak tedbirleri, ödeme yerindeki hukuk belirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

6. İptal kararı:

Madde 687 – Bir poliçenin kaybolması veya çalınması halinde alınacak tedbirleri, ödeme yerindeki kanun tayin eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 775 inci maddesinin kenar başlığının Tasarının bütünüyle paralelliğin sağlanması amacıyla “6.” ibaresi “VI -” şeklinde değiştirilmiştir.

GEREKÇE

Madde 775- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 687 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Bono veya Emre Yazılı Senet

A) Unsurlar

MADDE 776- (1) Bono veya emre yazılı senet;

a) Senet metninde “bono” veya “emre yazılı senet” kelimesini ve senet Türkçe’den başka bir dille yazılmışsa, o dilde bono veya emre yazılı senet karşılığı olarak kullanılan kelimeyi,

b) Kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini,

- c) Vadeyi,
  - d) Ödeme yerini,
  - e) Kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adını,
  - f) Düzenlenme tarihini ve yerini,
  - g) Düzenleyenin imzasını,
- içerir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Unsurlar:

Madde 688 – Bono veya emre muharrer senet:

1. Senet metninde (Bono) veya (Emre muharrer senet) kelimesini ve senet Türkçe'den başka bir dilde yazılmışsa o dilde bono karşılığı olarak kullanılan kelimeyi;

2. Kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedeli ödemek vaadini;

3. Vadeyi;

4. Ödeme yerini;

5. Kime ve kimin emrine ödenecek ise onun ad ve soyadını;

6. Senedin tanzim edildiği gün ve yeri;

7. Senedi tanzim edenin imzasını;

ihativa eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 776 ncı maddesinde mevzuat hazırlama usulüne uygun değişiklikler ile ibare değişiklikleri de yapılmak suretiyle kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 776- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 688 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Unsurların bulunmaması

MADDE 777- (1) İkinci ilâ dördüncü fıkralarda yazılı hâller saklı kalmak üzere, 776 ncı maddede gösterilen unsurlardan birini içermeyen bir senet bono sayılmaz.

(2) Vadesi gösterilmemiş olan bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono sayılır.

(3) Açıklık bulunmadığı takdirde senedin düzenlendiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda düzenleyenin yerleşim yeri sayılır.

(4) Düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Noksanlar:

Madde 689 – *Aşağıdaki fıkralarda yazılı haller mahfuz kalmak üzere, bundan önceki maddede gösterilen unsurlardan birini ihtiva etmeyen bir senet bono sayılmaz.*

Vadesi gösterilmemiş olan bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono sayılır.

Sarahat bulunmadığı takdirde senedin tanzim edildiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda tanzim edenin ikametgahı sayılır

Tanzim edildiği yer gösterilmeyen bir bono, tanzim edenin ad ve soyadı yanında yazılı olan yerde tanzim edilmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, 777 nci maddesinde “aşağıdaki” ibaresi, yapılan atfın daha açık ifadesi için “ikinci ilâ dördüncü” şeklinde değiştirilerek redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 777- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 689 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Uygulanacak hükümler

MADDE 778- (1) Bononun niteliğine aykırı düşmedikçe;

a) Poliçelerin cirosuna ilişkin 681 ilâ 690,

b) Vadeye dair 703 ilâ 707,

c) Ödeme hakkındaki 708 ilâ 712,

d) Ödememe hâlinde başvurma haklarına dair 713 ilâ 727 ve 729 ilâ 732,

e) Araya girme suretiyle ödemeye ilişkin 734, 738 ilâ 742,

f) Suretler hakkındaki 746 ve 747,

g) Değiştirmeye dair 748,

- h) Zamanaşımına dair 749 ilâ 751,
ı) İptale dair 757 ilâ 765,
i) Tatil günleri, sürelerin hesabı, atıfet sürelerine ilişkin yasak, poliçeye dair işlemlerin yapılması gereken yer ve imza hakkındaki 752 ilâ 756,
j) Kanunlar ihtilâfına dair 766 ilâ 775 inci, maddeler hükümleri bonolar hakkında da geçerlidir.
- (2) Ayrıca;
- a) Üçüncü bir kişinin yerleşim yerinden veya muhatabın yerleşim yerinden başka bir yerde ödenmesi şart olan poliçeye ilişkin 674 ve 697 nci,
b) Faiz şartına dair 675 inci,
c) Ödenecek bedele dair çeşitli beyanlar hakkındaki 676 ncı,
d) Geçerli olmayan imzanın sonuçlarına ilişkin 677 nci,
e) Yetkisiz veya yetkiyi aşan kimsenin imzasına ilişkin 678 ve 679 uncu,
f) Açık poliçeye dair 680 inci, madde hükümleri de bonolara uygulanır.
- (3) Avale ilişkin 700 ilâ 702 nci maddeler de bonolar hakkında uygulanır.
- (4) 701 inci maddenin dördüncü fıkrasında öngörülen hâlde aval, avalin kimin hesabına verildiğini göstermezse, bonoyu düzenleyen kimse hesabına verilmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Tatbik olunacak hükümler:

Madde 690 – Bononun mahiyetine aykırı düşmedikçe poliçelerin cirosuna ait (593-602) ve vadeye dair (615 - 619) ve ödeme hakkındaki (620 - 624) ve ödemenin imtina halinde müraaat haklarına dair (625 - 639, 641 - 643) ve araya girme suretiyle ödemeye ait (646, 650 - 654) ve suretlere mütaallik (658, 659) ve bozup değiştirme hakkındaki (660) ve müruzumana ait (661 - 663) ve iptale mütaallik (669 - 677) ve tatil günleri, müddetlerin hesabı ve atıfet mehillerinin yasağı, poliçeye mütaallik muamelelerin yapılması icabeden yer ve imza hakkındaki (664 - 668) ve kanunlar ihtilafına dair (678 - 687) inci maddeler hükümleri bonolar hakkında da caridir.

Kezalik üçüncü bir şahsın ikametgahında veya muhatabın ikametgahından başka bir yerde ödenmesi şart olan poliçeye mütaallik (586 ve 609) ve faiz şar-

tına mütedair (587) ve ödenecek bedele dair muhtelif beyanlar hakkındaki (588) ve muteber olmıyan bir imzanın neticelerine dair (589) ve temsil salahiyetini haiz olmıyan veya salahiyeti hududunu aşan bir kimsenin imzasına mütedair (590) ve açık poliçeye mütaallik (592) inci madde hükümleri, bonolar hakkında da caridir.

Avala mütedair (612 - 614) üncü maddeler hükümleri de bonolar hakkında tatbik olunur.

613 üncü maddenin son fıkrasında derpiş edilen halde aval, avalın kimin hesabına verildiğini göstermezse bonoyu tanzim eden kimse hesabına verilmiş sayılır.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra say ılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 778 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki “700 ila 703 üncü” ibaresi “700 ilâ 702 nci” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

Metinde 700 ilâ 702’nci maddelere atıf yapılmak gerekirken yanlışlıkla 703 yazıldığından bu maddî hatanın düzeltilmesi gerekmektedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 778 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında düzenlenen hükümlerin daha açık şekilde ifadesi amacıyla bentler hâlinde düzenlenmesinde yarar görülmüştür. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 778- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 690 ıncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

D) Düzenleyenin sorumluluğu

MADDE 779- (1) Bir bonoyu düzenleyen kişi, tıpkı bir poliçeyi kabul eden gibi sorumludur.

(2) Görüldüğünden belirli bir süre sonra ödenmesi şart olan bonoların düzenleyene 693 üncü maddede yazılı süreler içinde ibraz olunması gerekir.

(3) Düzenleyen, bononun kendisine ibraz edildiğini bono üzerine ibraz gününü işaret etmek ve imzasını koymak suretiyle doğrular. Süre, ibraz kaydı tarihinden itibaren işlemeye başlar. Düzenleyen;

bononun kendisine ibraz edildiğini, gününü işaret etmek suretiyle doğrulamaktan kaçınırsa, bu durum bir protesto ile belirlenir. Bu takdirde süre protesto gününden itibaren işlemeye başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Tanzim edenin mesuliyeti:

Madde 691 – Bir bonoyu tanzim eden kimse; tıpkı bir poliçeyi kabul eden gibi mesuldür.

Görüldüğünden muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart olan bonoların tanzim edene (605) inci maddede yazılı müddetler içinde ibraz olunması lazımdır.

Tanzim eden, bononun kendisine ibraz edildiğini bono üzerine ibraz gününü işaret etmek ve imzasını koymak suretiyle teyit eder. Müddet ibraz şerhi tarihinden itibaren işlemeye başlar. Tanzim eden; bononun kendisine ibraz edildiğini, gününü işaret etmek suretiyle teyit etmekten imtina ederse keyfiyet bir protesto ile tesbit edilir. Bu takdirde müddet protesto gününden itibaren işlemeye başlar

GEREKÇE

Madde 779- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 691 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çek

BİRİNCİ AYIRIM

Çeklerin Düzenlenmesi ve Şekli

A) Şekli

I - Unsurlar

MADDE 780- (1) Çek;

a) Senet metninde “çek” kelimesini ve eğer senet Türkçe’den başka bir dille yazılmış ise o dilde “çek” karşılığı olarak kullanılan kelimeleri,

b) Kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin ödenmesi için havaleyi,

c) Ödeyecek kişinin, “muhatapın” ticaret unvanını,

d) Ödeme yerini,

e) Düzenlenme tarihini ve yerini,

f) Düzenleyenin imzasını,

içerir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Şekil:

I - Unsurlar:

Madde 692 – Çek:

1. “Çek” kelimesini ve eğer senet Türkçeden başka bir dille yazılmış ise o dilde “Çek” karşılığı olarak kullanılan kelimeyi;
  2. Kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için havaleyi;
  3. Ödeyecek kimsenin “muhatabın” ad ve soyadını;
  4. Ödeme yerini;
  5. Keşide gününü ve yerini;
  6. Çeki çeken kimsenin (Keşidecinin) imzasını;
- ihtiva eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 780 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde “çeki çeken kişinin (düzenleyeninin)” ibarelerine yer verilmiş ise de hükümde çeki düzenleyen kişi ifade edilmek istendiğinden anlam boşluğuna sebebiyet verilmemesi amacıyla, “düzenleyen” ibaresi tercih edilerek hüküm oluşturulmuştur. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 780- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 692 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Unsurların bulunmaması

MADDE 781- (1) 780 inci maddede gösterilen unsurlardan birini içermeyen bir senet, ikinci ve üçüncü fıkralarda yazılı hâller dışında çek sayılmaz.

(2) Çekte açıklık yoksa, muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yer ödeme yeri sayılır. Muhatabın ticaret unvanı yanında birden fazla yer gösterildiği takdirde, çek, ilk gösterilen yerde ödenir. Böyle bir açıklık ve başka bir kayıt da yoksa, çek muhatabın merkezinin bulunduğu yerde ödenir.

(3) Düzenlenme yeri gösterilmemiş olan çek, düzenleyeninin adı yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Unsurların bulunmaması:

Madde 693 – Yukarıki maddede gösterilen hususlardan birini ihtiva etmeyen bir senet aşağıdaki fıkralarda yazılı haller dışında, çek sayılmaz.

Çekte sarahat yoksa muhatabın ad ve soyadı yanında gösterilen yer, ödeme yeri sayılır. Muhatabın ad ve soyadı yanında birden fazla yer gösterildiği takdirde çek, ilk gösterilen yerde ödenir. Böyle bir sarahat ve başka bir kayıt da mevcut değilse çek muhatabın iş merkezinin bulunduğu yerde ödenir.

Keşide yeri gösterilmemiş olan çek, keşidecinin ad ve soyadı yanında yazılı olan yerde çekilmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 781 inci maddesinin birinci fıkrasında ikinci ve üçüncü fıkraları belirtmesine rağmen, “aşağıdaki fıkralarda” şeklinde yapılan düzenlemeye açıklık getirilerek, ikinci fıkrasında muhatabın unvanı ile kastedilen ticaret unvanı kelimesi yazılmak suretiyle kabul edilmiştir. Üçüncü fıkrada “çekilmiş” ibaresi yerine “düzenlenmiş” ibaresi tercih edilerek düzenleme yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 781- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 693 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Münferit unsurlar

I - Muhatap

1. Muhatap olma ehliyeti

MADDE 782- (1) Türkiye’de ödenecek çeklerde muhatap ancak bir banka olabilir.

(2) Diğer bir kişi üzerine düzenlenen çek yalnız havale hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Münferit unsurlar:

I - Muhatap:

1. Muhatabolma ehliyet:

Madde 694 – Türkiye’de ödenecek çeklerde muhatap olarak ancak bir banka gösterilebilir.

*Diğer bir kimse üzerine çekilen çek; yalnız havale hükmündedir.
Havale sayılan bir çek hakkında Damga Resmi Kanununun çeklere ait hükümleri tatbik olunmaz.*

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 782 nci maddesinin ikinci fıkrasında, 780 inci maddede açıklanan gerekçelerle “çekilen” ibaresi yerine “düzenlenen” ibaresi tercih edilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 782- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 694 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Karşılık

MADDE 783- (1) Bir çekin düzenlenmesi için, muhatabın elinde düzenleyenin emrine tahsis edilmiş bir karşılık bulunması ve düzenleyenin bu karşılık üzerinde çek düzenlemek suretiyle tasarruf hakkını haiz olacağına dair muhatapla düzenleyen arasında açık veya zımni bir anlaşma bulunması şarttır. Ancak, bu hükümlere uyulmaması hâlinde senedin çek olarak geçerliliği etkilenmez.

(2) Düzenleyen, muhatap nezdinde çekin ancak bir kısım karşılığını hazır bulundurduğu takdirde, muhatap, bu tutarı ödemekle yükümlüdür.

(3) Muhatap nezdinde karşılığı kısmen veya tamamen bulunmayan bir çek düzenleyen kişi, çekin karşılıksız kalan bedelinin yüzde onunu ödemekle yükümlü olduktan başka, hamilin bu yüzden uğradığı zararı da tazmin eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Karşılık:

Madde 695 – Bir çekin keşide edilebilmesi için, muhatabın elinde keşidecinin emrine tahsis edilmiş bir karşılık bulunması ve keşidecinin bu karşılık üzerinde çek keşide etmek suretiyle tasarruf hakkını haiz bulunacağına dair muhatapla keşideci arasında açık veya zımni bir anlaşma mevcut olması şarttır. Şu kadar ki; bu hükümlere riayetsizlik halinde senedin çek olarak muteber olmasına hâlel gelmez.

Keşideci; muhatap nezdinde çekin ancak bir kısım karşılığını hazır bulundurduğu takdirde muhatap bu kısmi karşılığın tutarını ödemekle mükelleftir.

Gösterilen paraya mukabil muhatap nezdinde karşılığı bulunmadan bir çek keşide eden kimse; çekin kapatılmıyan miktarının yüzde beşini ödemekle mükellef olduktan başka hamilin bu yüzden uğradığı zararı tazmine mecburdur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 783 üncü maddesinin birinci fıkrasında 780 inci maddede açıklanan gerekçelerle “çekilmesi” ibaresi “düzenlenmesi”, “çekmek” ibaresi “düzenlemek” olarak; ayrıca, “örtülü” ibaresi “zımnî” şeklinde değiştirilmiş; üçüncü fıkrasında cümlede anlam bütünlüğünü sağlamak üzere redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 783- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 695 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Kabul yasağı

MADDE 784- (1) Çek hakkında kabul işlemi yapılamaz. Çek üzerine yazılmış bir kabul kaydı, yazılmamış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Kabul yasağı:

Madde 696 – Çek hakkında kabul muamelesi cari değildir. Çek üzerine yazılmış bir kabul şerhi, yazılmamış sayılır.

GEREKÇE

Madde 784- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 696 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Kimin lehine çekilebileceği

MADDE 785- (1) Çek;

- a) “Emre yazılı” kaydıyla veya bu kayıt olmadan belirli bir kişiye,
- b) “Emre yazılı değildir” kaydıyla veya buna benzer bir kayıtla belirli bir kişiye,
- c) Veya hamile, ödenmek üzere çekilebilir.

(2) Belirli bir kişi lehine “veya hamiline” kelimelerinin veya buna benzer başka bir ibarenin eklenmesiyle düzenlenen çek, hamiline yazılı çek sayılır.

(3) Kimin lehine düzenlendiği gösterilmemiş olan bir çek, hamiline yazılı çek hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Kimin lehine keşide edilebileceği:

Madde 697 – Çek:

- 1. “Emre yazılı” kaydiyle veya bu kayıt olmadan muayyen bir kimseye;*
- 2. “Emre yazılı değildir” kaydiyle veya buna benzer bir kayıtla muayyen bir kimseye;*

3. Veya hamile; ödenmek üzere keşide edilebilir.

Muayyen bir kimse lehine olarak veya “Hamiline” kelimesinin yahut buna benzer diğer bir tabirin ilavesiyle keşide kılınan çek, hamile yazılı bir çek sayılır.

Kimin lehine keşide edildiği gösterilmemiş olan bir çek, hamile yazılı çek hükmündedir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca Tasarının 785 inci maddesinde 780 inci maddesinde açıklanan gerekçelerle değişiklik yapılmış ayrıca redaksiyona tâbi tutulmuştur. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 785- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 697 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - Faiz şartı

MADDE 786- (1) Çekte öngörülen herhangi bir faiz şartı yazılmamış sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Faiz Şartı:

Madde 698 – Çekte münderiç her hangi bir faiz şartı, yazılmamış sayılır.

GEREKÇE

Madde 786- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 698 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

V - Adresli ve yerleşme yerli çek

MADDE 787- (1) Çek, muhatabın yerleşim yerinde veya başka bir yerde üçüncü bir kişi nezdinde ödenmek üzere düzenlenebilir. Ancak, bu üçüncü kişinin bir banka olması şarttır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Adresli ve ikametgahlı çek:

Madde 699 – Çek, muhatabın ikametgahında veya başka bir yerde üçüncü bir şahıs tarafından ödenmek üzere keşide edilebilir; şu kadar ki; bu üçüncü şahsın bir banka olması şarttır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 787 nci maddesinde, 780 inci maddede açıklanan gerekçelerle değişiklik yapılmış, yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 787- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 699 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

İKİNCİ AYIRIM

Devir

A) Devredilebilirlik

MADDE 788- (1) Açıkça “emre yazılı” kaydıyla veya bu kayıt olmadan belirli bir kişi lehine ödenmesi şart kılınan bir çek, ciro ve zilyetliğin geçirilmesiyle devredilebilir.

(2) “Emre yazılı değildir” kaydıyla veya buna benzer bir kayıtla belirli bir kişi lehine ödenmesi şart kılınan bir çek, ancak alacağın temlikiyle devredilebilir. Bu devir, alacağın temlikinin hukuki sonuçlarını doğurur.

(3) Giro, düzenleyen veya çekten dolayı borçlu olanlardan herhangi biri lehine de yapılabilir. Bu kişiler çeki yeniden ciro edebilirler.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Devir kabiliyeti:

Madde 700 – Sarahaten “Emre yazılı” kaydıyle veya bu kayıt olmadan muayyen bir kimse lehine ödenmesi şart kılınan bir çek, ciro ve teslim yoluyle devredilebilir:

“Emre yazılı değildir” kaydıyle veya buna benzer bir kayıtla muayyen bir kimse lehine ödenmesi şart kılınan bir çek ancak alacağın temliki yoluyle devredilebilir ve bu devir, alacağın temlikinin hukuki neticelerini doğurur.

Ciro, keşideci veya çekten dolayı borçlu olanlardan her hangi biri lehine de yapılabilir. Bu kimseler çeki yeniden ciro edebilirler.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 788- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 700 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır. Maddede yer alan “teslim” yerine “zilyedliğin geçirilmesi” ibaresi kullanılmıştır.

B) Ciro

I - Genel olarak

MADDE 789- (1) Cironun kayıtsız ve şartsız olması gereklidir. Ciro, şartlara tabi tutulmuşsa bunlar yazılmamış sayılır.

(2) Kısmi ciro ve muhatabın cirosu batıldır.

(3) Hamiline yazılı ciro beyaz ciro hükmündedir.

(4) Muhatap lehindeki ciro yalnız makbuz hükmündedir; meğerki, muhatabın birden fazla şubesi olup da, ciro, muhatap şubeden başka bir şube üzerine yazılmış bulunsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Ciro:

I - Umumi olarak:

Madde 701 – Cironun, kayıtsız ve şartsız olması lazımdır. Ciro, şartlara tabi tutulmuşsa bunlar yazılmamış sayılır:

Kısmi ciro ve muhatabın cirosu batıldır.

Hamiline yazılı ciro beyaz ciro hükmündedir.

Muhatab lehindeki ciro yalnız makbuz hükmündedir; meğer ki, muhatabın birden fazla şubesi olup da ciro, çekin üzerine çekildiği şubeden başka bir şube üzerine yazılmış bulunsun.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 789 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında “çekin üzerine çekildiği şubeden” ibaresi, “muhatab şubeden” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 789- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 701 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Hak sahipliğini ispat görevi

MADDE 790- (1) Ciroso kabil bir çeki elinde bulunduran kişi, son ciro beyaz ciro olsa bile, kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde yetkili hamil sayılır. Çizilmiş ciolar yazılmamış hükmündedir. Bir beyaz ciroyu diğer bir ciro izlerse, bu son ciroyu imzalayan kişi çeki beyaz ciro ile iktisap etmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Hak sahipliğini ispat vazifesi:

Madde 702 – Ciroso kabil bir çeki elinde bulunduran kimse son ciro beyaz ciro olsa bile kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde salahiyyetli hamil sayılır. Çizilmiş ciolar bu hususta yazılmamış hükmündedir. Bir beyaz ciroyu diğer bir ciro takibederse bu son ciroyu imzalayan kimse çeki beyaz ciro ile iktisabetmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 790- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 702 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Hamiline yazılı çek üzerine yapılan ciro

MADDE 791- (1) Hamiline yazılı bir çek üzerine yapılan ciro, ci-rantayı, başvurma hakkına dair hükümler gereğince sorumlu kılar sa da senedin niteliğini değiştirerek onu emre yazılı bir çek hâline getir-mez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Hamile yazılı çek üzerine yapılan ciro:

Madde 703 – Hamile yazılı bir çek üzerine yapılan bir ciro ci-rantayı, mür-aat hakkına dair hükümler gereğince mesul kılar sa da senedin mahiyetini değiş-tirerek onu emre yazılı bir çek haline getirmez.

GEREKÇE

Madde 791- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 703 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Elden çıkan çek

MADDE 792- (1) Çek, herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, ister hamile yazılı, ister ciro yoluyla devredilebilen bir çek söz konusu olup da hamil hakkını 790 inci maddeye göre ispat etsin, çek eline geçmiş bulunan yeni hamil ancak çeki kötüniyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisapta ağır bir kusuru bulunduğu takdirde o çeki geri vermekle yükümlüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Kaybedilen çek:

Madde 704 – Çek, her hangi bir suretle hamilinin elinden çıkmış bulunursa ister hamile yazılı bir çek bahis mevzuu olsun, ister ciro suretiyle nakledilebilen bir çek bahis mevzuu olup da hamil hakkını 702 nci maddeye göre ispat etsin - çek eline geçmiş bulunan yeni hamil ancak çeki kötü niyetle iktisabetmiş olduğu veya iktisapta ağır bir kusuru bulunduğu takdirde o çeki geri vermekle mükelleftir

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 792 nci maddesinin birinci fıkrasında cümlenin daha iyi anlaşılabilmesi için düzeltmeler ve ibare değişiklikleri yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 792- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 704 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

D) Protestodan ve ibraz süresinin geçmesinden sonraki ciro

MADDE 793- (1) Protestonun düzenlenmesinden veya aynı nitelikte bir belirlemeden veya ibraz süresinin geçmesinden sonra yapılan ciro, ancak alacağın temlikinin sonuçlarını doğurur.

(2) Tarihsiz bir cironun, protesto veya aynı nitelikte bir belirlemeden veya ibraz süresinin geçmesinden önce yapıldığı, aksi sabit oluncaya kadar karinedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Protestodan ve vadeden sonraki ciro:

Madde 705 – Protestonun keşidesinden veya aynı mahiyette bir tesbitten yahut ibraz müddetinin geçmesinden sonra yapılan bir ciro, ancak alacağın temlik hükmünde tutulur ve böyle bir temlikin neticelerini doğurur.

Aksi sabit oluncaya kadar tarihsiz bir ciro, protesto veya aynı mahiyette bir tesbitin icrasından veya ibraz müddetinin geçmesinden önce yapılmış sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 793 üncü maddesinin başlığı “Protestodan ve ibraz süresinin geçmesinden sonraki ciro” şeklinde değiştirilmiş, böylece çeke uymayan vade kelimesi kullanılmamıştır; ayrıca, “alacağın devrinin” ibaresi, “alacağın temlikinin” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 793- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 705 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

Ödeme ve Ödememe

A) Ödeme

I - Aval

MADDE 794- (1) Çekte yazılı bedelin ödenmesi, kısmen veya tamamen aval ile teminat altına alınabilir.

(2) Bu teminat, muhatap hariç olmak üzere üçüncü bir kişi veya çek üzerinde imzası bulunan bir kişi tarafından da verilebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Ödeme:

I - Aval:

Madde 706 – Çekte yazılı bedelin ödenmesi, kısmen veya tamamen aval ile temin olunabilir.

Bu teminat muhatap hariç olmak üzere üçüncü bir şahıs yahut çek üzerinde esasen imzası bulunan bir kimse tarafından da verilebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 794- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 706 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Muacceliyet

MADDE 795- (1) Çek görüldüğünde ödenir. Buna aykırı herhangi bir kayıt yazılmamış hükmündedir.

(2) Düzenlenme günü olarak gösterilen günden önce ödenmek için ibraz olunan çek, ibraz günü ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Vade:

Madde 707 – Çek, görüldüğünde ödenir. Buna aykırı her hangi bir kayıt yazılmamış hükmündedir.

Keşide günü olarak gösterilen günden önce ödenmek için ibraz olunan bir çek ibraz günü ödenir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 795 inci maddesinin “Vade” olan başlığı 793 üncü maddedeki gerekçeyle “Muacceliyet” olarak değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 795- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 707 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Ödeme için ibraz

1. Genel olarak

MADDE 796- (1) Bir çek, düzenlendiği yerde ödenecekse on gün; düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay içinde muhataba ibraz edilmelidir.

(2) Ödeneceği ülkeden başka bir ülkede düzenlenen çek, düzenlenme yeri ile ödeme yeri aynı kıtada ise bir ay ve ayrı kıtalarda ise üç ay içinde muhataba ibraz edilmelidir. Bu bakımdan, bir Avrupa ülkesinde düzenlenip de Akdenize sahili bulunan bir ülkede ödenecek olan ve aynı şekilde Akdenize sahili olan bir ülkede düzenlenip bir Avrupa ülkesinde ödenmesi gereken çekler aynı kıtada düzenlenmiş ve ödenmesi şart kılınmış sayılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı süreler, çekte yazılı olan düzenlenme tarihinin ertesi günü başlar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Ödeme için ibraz:

1. Umumi olarak :

Madde 708 – Bir çek, keşide edildiği yerde ödenecekse on gün; keşide edildiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay içinde muhataba ibraz edilmelidir.

Ödeneceği memleketten başka bir memlekette keşide edilen çek, keşide yeri ile ödeme yeri aynı kıtada ise bir ay ve ayrı kıtalarda ise üç ay içinde muhataba ibraz edilmelidir.

Bu bakımdan, bir Avrupa memleketinde çekilip ve Akdeniz’de sahili bulunan bir memlekette ödenecek olan ve bilmükabele Akdeniz’de sahili olan bir memlekette çekilip bir Avrupa memleketinde ödenmesi lazım gelen çekler aynı kıtada keşide edilmiş ve ödenmesi şart kılınmış sayılır.

Yukarda yazılı müddetler, çekte keşide günü olarak gösterilen tarihten itibaren işler.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 796 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin metinden çıkarılarak, maddenin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(3) Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı süreler, çekte yazılı olan düzenleme tarihinin ertesi günü başlar.”

Önerge gerekçesi

Maddî hata nedeniyle düzeltilmesi amacıyla bu önerge verilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 796 ncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki “buna karşılık” ibaresi mehzalara uygun olarak “aynı şekilde” olarak değiştirilmiş, birbirini tamamlayan ikinci ve üçüncü fıkralar birleştirilmiştir. Dördüncü fıkrada, birinci ve ikinci fıkralarda yazılı sürelerle yapılan atıf, fıkraları açıkça belirtilerek kabul edilmiş ve üçüncü fıkra olarak teselsül ettirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 796- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 708 inci maddesinden, bir önemli değişiklik yapılarak ve dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun 708 ve 729 uncu maddeleri arasında bir uyumsuzluk bulunmaktadır. 6762 sayılı Kanunun Tasarının 817 nci maddesine aynen yansıtılmış bulunan hükmü, Kanunun kıymetli evraka ilişkin hükümlerinde gösterilen sürelerin hesaplanması sırasında bunların başladığı günün sayılmayacağını ifade ederken mevcut 708 inci madde herhangi bir açıklığı içermemektedir. Kanunun bu suskunluğu karşısında mevcut 708 inci maddenin birinci fıkrasının yorumunda öğretide görüş ayrılıkları olmuştur. Bazı yazarlar ibraz sürelerinin çekin düzenlendiği gün başlaması gerektiği görüşünü savunurken bazıları 729 uncu maddeye dayanarak sürenin ertesi gün başlaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Tasarının 796 ncı maddesine konulan bir hükümle bu tartışma ortadan kaldırılmış ve 796 ncı madde ile Tasarının 817 nci maddesi arasında uyum sağlanmıştır.

2. Takvim farklılığı

MADDE 797- (1) Çek, takvimleri farklı olan iki yer arasında çekildiği takdirde; düzenlenme günü, ödeme yerindeki takvimin onu karşılayan gününe dönüştürülür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Takvim ihtilaftı:

Madde 709 – Çek takvimleri farklı olan iki yer arasında çekildiği takdirde; keşide günü, ödeme yerindeki takvimin mukabil gününe irca olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 797- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 709 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Takas odası

MADDE 798- (1) Çekin bir takas odasına ibrazı ödeme için ibraz yerine geçer.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Takas odası:

Madde 710 – Çekin bir takas odasına ibrazı, ödeme için ibraz yerine geçer.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 798- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 710 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - Çekten cayma

1. Genel olarak

MADDE 799- (1) Çekten cayma ancak ibraz süresi geçtikten sonra hüküm ifade eder.

(2) Çekten cayılmamışsa, muhatap, ibraz süresinin geçmesinden sonra da çeki ödeyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Çekten cayma:

1. Umumi olarak:

Madde 711 – Çekten cayma, ancak ibraz müddeti geçtikten sonra hüküm ifade eder.

Çekten cayılmamışsa, muhatap, ibraz müddetinin geçmesinden sonra dahil çeki ödeyebilir.

(Mülga üçüncü fıkra: 18/2/2009-5838/32 md.)

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 799 uncu maddesinin görüşülmesi sırasında, bu maddenin 24 Şubat 2005 tarihinde kamuoyuna açıklanan taslak metinde yer alan, 6762 sayılı Kanunun 711 inci

maddesinden aynen aktarılmış olan, ancak Tasarıda mevcut bulunmayan üçüncü fıkra, Alt Komisyonunda tekrar tartışmaya açılmıştır. Tasarıyı hazırlayan Bilim Komisyonunun Başkanı, mezkûr fıkranın, Bilim Komisyonunun sivil toplum örgütleri ile yaptığı görüşmeler bağlamında, Türkiye Bankalar Birliği ile yürüttüğü tartışmalar sonunda Tasarıya alınmadığını belirtmiştir. Bilim Komisyonu Başkanı, Türkiye Bankalar Birliğinin anılan fıkranın yeniden düzenlenmesi için öneri getirdiğini, bu öneride Birliğin çek bedeline ihtilaf sonuna kadar bloke etmek çözümünü önerdiğini, ancak önerinin, çek ilişkisine ve tarafların menfaatine uymadığı için Tasarı metnine alınmadığını söylemiştir. Bilim Komisyonu Başkanı, bu tartışmalar sırasında hem sözü edilen fıkradan hem de gelişen uygulamadan şikâyetlerin ve yöneltilen eleştirilerin dikkate alınması gerektiği noktasına ulaşıldığını da eklemiştir. Bunun üzerine İsviçre hariç, mehazlarda yer almayan, İsviçre öğretisinde de şüphe ile karşılanan, yorum güçlüklerine yol açan ve bankaların şikâyetini mucip olan hükmün Tasarı metnine eklenmemesi Alt Komisyonca da doğru bulunmuştur. Tasarının 799 uncu maddesi redaksiyon yapılarak iki fıkra hâlinde kabul edilmiştir. Yapılan bu değerlendirme ve değişiklikler Komisyonumuzca da yerinde görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 799-Bumadde, 6762 sayılı Kanunun 711 inci maddesinden, diligüncelleştirilerek ve üçüncü fıkraya yer verilmeksizin Tasarıya alınmıştır. 6762 sayılı Kanunun “Keşideci çekin kendisinin veya üçüncü bir kimsenin elinden rızası olmaksızın çıkmış olduğu iddiasında ise muhatabı çeki ödemekten menedebilir.” şeklindeki hükmü CBA’nın 32 nci maddesinde yer almamaktadır. 6762 sayılı Kanun, maddenin üçüncü fıkrasını İsv.BK. m. 1119 (3) hükmünden aynen aktarmıştır. Kaynak öğretilerde tartışmalara yol açan, amaç ve faydası pek belirlenemeyen bu hüküm, Türkiye’de yanlış anlamalara neden olmuş ve çekin niteliğiyle bağdaştırılması mümkün olmayan bir uygulamanın yerleşmesine de sebebiyet vermiştir. Karışıklık yaratmaktan başka hiçbir yarar sağlamayan ve çekin değerini düşüren bu hüküm kaldırılmıştır.

2. Özel hâller

MADDE 800- (1) Çekin tedavüle çıkarılmasından sonra, düzenlenenin ölümü, medenî haklarını kullanma ehliyetini kaybetmesi veya iflası çekin geçerliliğini etkilemez.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2.Hususi haller:

Madde 712 – Çekin tedavüle çıkarılmasından sonra keşidecinin ölümü veya medeni haklarını kullanma ehliyetini kaybetmesi yahut iflası çekin muteberliğine halel getirmez.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 800- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 712 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

V - Ciroların incelenmesi

MADDE 801- (1) Ciro su kabil bir çeki ödeyecek muhatap, cirolar arasında düzenli bir teselsülün var olup olmadığını incelemekle yükümlü ise de cirantaların imzalarının geçerliliğini araştırmak zorunda değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Ciroların tahkiki:

Madde 713 – Ciro su kabil bir çeki ödiyen muhatap, ciroların arasında muntazam bir teselsülün mevcut olup olmadığını incelemeye mecbur ise de ciranta imzalarının sıhhatini tahkika mecbur değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 801- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 713 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VI - Yabancı ülke parasıyla ödenecek çek

MADDE 802- (1) Çekin ödeme yerinde rayıcı olmayan bir para ile ödenmesi şart koşulmuş ise, bedeli, çekin ibraz günündeki değerine göre o ülke parası ile ödenebilir. İbraz edilmesine rağmen ödenmediği takdirde hamil, çek bedelinin dilerse ibraz dilerse ödeme günlerindeki rayiç değerine göre ülke parasıyla ödenmesini isteyebilir.

(2) Yabancı ülke parasının değeri, ödeme yerindeki ticari teamülere göre belirlenir. Bununla beraber düzenleyen, ödenecek tutarın çekte yazılı belirli bir kura göre hesap olunmasını şart koşabilir.

(3) Düzenleyen, ödemenin belirli bir para ile yapılmasını (aynen ödemeyi) şart koşmuş ise birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanmaz.

(4) Çek bedeli, düzenleme ve ödeme ülkelerinde aynı adı taşıyan ve fakat değerleri birbirinden farklı olan para ile gösterildiği takdirde, ödeme yerindeki para kastedilmiş sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Yabancı memleket parasıyla ödenecek çek:

Madde 714 – Çekin ödeme yerinde rayici olmıyan bir para ile ödenmesi şart koşulmuş ise bedeli, çekin ibraz günündeki kıymetine göre o memleket parası ile ödenebilir. İbraz üzerine ödenmediği takdirde, hamil, çek bedelinin dilerse ibraz, dilerse ödeme günlerindeki rayice göre memleket parasıyla ödenmesini isteyebilir.

Kanuni rayici olmıyan paranın kıymeti, ödeme yerindeki ticari teamüllere göre tayin olunur. Bununla beraber keşideci, ödenecek meblağın çekte yazılı muayyen bir rayice göre hesap olunmasını şart koşabilir.

Keşideci, ödemenin muayyen bir para ile yapılması lüzumunu şart koşmuş ise (Aynen ödeme şartı) ilk iki fıkra hükümleri tatbik olunmaz.

Çek bedeli; keşide ve ödeme memleketlerinde aynı adı taşıyan ve fakat kıymetleri birbirinden farklı olan para ile gösterildiği takdirde, ödeme yerindeki para kastedilmiş sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 802 nci maddesinde redaksiyon yapılmıştır; ayrıca, ayrıç içinde yer alan ibareler ayrıç dışına çıkarılmıştır. Ancak, Alt Komisyonca yapılan bu düzenleme dikkate alındığında, cümlede getirilmek istenen hükmün net olarak anlam kazanmadığı göz önünde bulundurularak “aynen ödemeyi” ibaresi ayrıç içine alınmış ve “yani” ibaresi metinden çıkarılmıştır. Alt Komisyonca yapılan diğer değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 802- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 714 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VII - Çizgili çek

1. Şekil ve şartları

MADDE 803- (1) Bir çekin düzenleyeni veya hamili onu, 804 üncü maddede gösterilen sonuçları doğurmak üzere çizilebilir.

(2) Çekin çizilmesi, çekin ön yüzüne birbirine paralel iki çizgi çekilerek yapılır. Çek, genel veya özel olarak çizilebilir.

(3) İki çizgi arasına hiçbir ibare konmamış veya “banka” kelimesi veya buna benzer bir ibare konmuş ise çek, genel olarak çizilmiş demektir.

(4) İki çizgi arasına belirli bir bankanın ticaret unvanı yazılmış ise çek, özel olarak çizilmiş demektir.

(5) Genel çizgi özel çizgiye dönüştürülebilir; özel çizgi genel çizgiye dönüştürülemez.

(6) Çizgilerin veya zikredilen bankanın ticaret unvanının silinmesi hükümsüz sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VII - Çizgili çek:

1. Şekil ve şartları:

Madde 715 – Bir çekin keşidecisi veya hamili, onu, 716 ncı maddede gösterilen neticeleri doğurmak üzere çizebilir.

Çekin çizilmesi, çekin iç yüzünü birbirine muvazi iki çizgi çekmek suretiyle yapılır. Çek,umumi veya hususi olarak çizilebilir.

İki çizgi arasına hiçbir işaret konmamış veya “Banka” kelimesi veya buna benzer bir tabir konmuş ise çek, umumi olarak çizilmiştir. Eğer iki çizgi arasına muayyen bir bankanın adı yazılmış ise, çek, hususi olarak çizilmiş demektir.

Umumi çizgi, hususi çizgiye tahvil olunabilir:fakat hususi çizgi umumi bir çizgiye tahvil olunamaz.

Çizgilerin veya zikredilen banka adının silinmesi, hükümsüz sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 803 üncü maddesinin ikinci fıkrasında bulunan “iç” kelimesi doğrusu olan “ön” kelimesiyle değiştirilmiş, dördüncü fıkradaki “adı” kelimesi terime tam bağlılığı sağlamak amacıyla “ticaret unvanı” ve altıncı fıkradaki “banka” kelimesi de “bankanın ticaret unvanı” yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 803- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 715 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Hükümleri

MADDE 804- (1) Genel olarak çizilen bir çek, muhatap tarafından ancak bir bankaya veya muhatabın bir müşterisine ödenebilir.

(2) Özel olarak çizilen bir çek, muhatap tarafından ancak ticaret unvanı gösterilen bankaya veya bu banka muhatap ise onun

müşterisine ödenebilir. Ticaret unvanı gösterilen banka, bedelin tahsili işini diğer bir bankaya bırakabilir.

(3) Bir banka, çizgili çeki, ancak müşterilerinden veya diğer bir bankadan iktisap edebilir. Aynı şekilde onu, sözü geçen kişilerden başkaları hesabına tahsil edemez.

(4) Çek, birden fazla özel olarak çizilmiş ise, muhatabın bu çeki ödeyebilmesi için çekin ikiden fazla çizilmemiş olması ve çizgilerden birinin, çekin bir takas odası tarafından tahsil edilebilmesi amacı ile yapılmış olması şarttır.

(5) Birinci ilâ dördüncü fıkralara aykırı hareket eden muhatap veya banka, çek bedelini aşmamak üzere, oluşan zarardan sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hükümleri:

Madde 716 – Umumi olarak çizilen bir çek, muhatap tarafından ancak bir bankaya veya muhatabın bir müşterisine ödenebilir.

Hususi olarak çizilen bir çek, muhatap tarafından ancak adı gösterilen bankaya veya bu banka muhatap ise onun müşterisine ödenebilir. Şu kadar ki; adı gösterilen banka, bedelin tahsili işini diğer bir bankaya bırakabilir.

Bir banka, çizgili bir çeki, ancak müşterilerinden veya diğer bir bankadan iktisabedebilir. Kezalik onu, sözü geçen kimselerden başkaları hesabına tahsil edemez.

Çek, birden fazla hususi olarak çizilmiş ise muhatabın bu çeki ödemeye mezun olması için çekin ikiden fazla çizilmemiş olması ve çizgilerden birinin, çekin bir takas odası tarafından tahsil edilebilmesi maksadı ile yapılmış olması şarttır.

Yukardaki hükümlere muhalif hareket eden muhatap veya banka, çek bedelini aşmamak üzere, hasıl olan zarardan mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 804 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, “unvan” ibarelerinin önüne “ticaret” ibareleri eklenmiş, beşinci fıkrasında “yukarıdaki hükümlere” ibaresi ilgili fıkralar belirtilerek düzenlenmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 804- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 716 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

VIII - Hesaba geçirilmek üzere düzenlenen çek

1. Genel olarak

MADDE 805- (1) Bir çekin düzenleyeni veya hamili çekin ön yüzüne “hesaba geçirilecektir” kaydını veya buna benzer bir ibareyi yazarak çekin nakden ödenmesini önleyebilir. Bu takdirde çek, muhatap tarafından ancak hesaba alacak kaydı, takas, hesap nakli suretiyle kayden ödenebilir. Bu kayıtlar ödeme yerine geçer.

(2) “hesaba geçirilecektir” kaydının çizilmesi geçersizdir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralara aykırı hareket eden muhatap, çekin bedelini aşmamak üzere, zarardan sorumludur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VIII - Hesaba geçirilmek üzere çekilen çek:

1. Umumi olarak:

Madde 717 – Bir çekin keşidecisi veya hamili çekin yüz tarafına mailen enine doğru “Hesaba geçirilecektir” kaydını veya buna benzer bir tabiri yazarak çekin nakten ödenmesini menedebilir. Bu takdirde çek; muhatap tarafından ancak hesaba alacak kaydı, takas, hesap nakli suretiyle kayden ödenebilir. Bu kayıtlar ödeme yerine geçer.

“Hesaba geçirilecektir” kaydının çizilmesi hükümsüzdür.

Yukardaki hükümlere aykırı hareket eden muhatap, çekin bedelini aşmamak üzere hasıl olan zarardan mesuldür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 805 inci maddesinin başlığında yer alan “çekilen” ibaresi 780 inci madde değişikliği gerekçesinde belirtildiği üzere “düzenlenen” şeklinde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasında yer alan “Bu madde hükümleri” ibaresi açıklığa kavuşturulmuştur. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 805- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 717 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Hamilin hakları

a) İflas hâlinde

MADDE 806- (1) Hesaba geçirilmek üzere düzenlenen bir çekin hamili, muhatap iflas etmiş veya bir ilamla ispatlanmamış olsa bile ödemelerini tatil etmiş ya da aleyhine yapılan herhangi bir icra takibi semeresiz kalmışsa, çek bedelinin nakden ödenmesini muhataptan isteyebileceği gibi, ödememe hâlinde başvurma hakkını da kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Hamilin hakları:

a) İflas halinde:

Madde 718 – Hesaba geçirilmek üzere çekilen bir çekin hamili; muhatap iflas etmiş veya ödemelerini tatil etmiş veyahut aleyhine yapılan her hangi bir icra takibi semeresiz kalmışsa çek bedelini nakten ödemesini muhataptan isteyebileceği gibi imtina halinde müracaat hakkını da kullanır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 806 ncı maddesi poliçe hükümlerine paralel olarak “bir ilâmla kanıtlanmamış olsa bile” ibaresi eklenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 806- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 718 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

b) Hesaba geçirilmeme hâlinde

MADDE 807- (1) Hesaba geçirilmek üzere düzenlenen bir çekin hamili; muhatapın, çek bedelini kayıtsız ve şartsız bir alacak olarak hesaba geçirmekten kaçındığını veya ödeme yerindeki takas odasının, bu çekin, hamilin borçlarına mahsup edilmek kabiliyetini haiz olmadığını beyan etmiş bulunduğunu ispat ederse, başvurma haklarını kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

b) Hesaba geçirilmeden imtina halinde:

Madde 719 – Hesaba geçirilmek üzere çekilen bir çekin hamili; muhatabın, çek bedelini kayıtsız ve şartsız alacak diye hesaba geçirmekten imtina veya ödeme yerindeki takas odasının, bu çekin, hamilin borçlarına mahsubedilmek kabiliyetini haiz olmadığını beyan etmiş olduğunu ispat ederse müracaat haklarını kullanabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 807 nci maddesinde “çekilen” ibaresi 780 inci madde değişiklik gerekçesinde belirtildiği üzere “düzenlenen” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 807- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 719 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Ödememe

I - Hamilin başvurma hakları

MADDE 808- (1) Zamanında ibraz edilmiş olan çekin ödenmemiş olduğu ve ödememe hâli;

- a) Resmî bir belge, “protesto” ile,
  - b) Muhatap tarafından, ibraz günü de gösterilmek suretiyle, çekin üzerine yazılmış olan tarihli bir beyanla,
  - c) Bir takas odasının, çek zamanında teslim edildiği hâlde ödenmediğini tespit eden tarihli bir beyanıyla,
- sabit bulunduğu takdirde hamil; cirantalar, düzenleyen ve diğer çek borçlularına karşı başvurma haklarını kullanabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Ödemeden imtina:

I - Hamilin müracaat hakları:

Madde 720 – Vaktinde ibraz edilmiş olan çekin ödenmemiş olduğu ve ödemeden imtina keyfiyeti:

1. Resmi bir vesika ile (Protesto);

2. Muhatap tarafından, ibraz günü de gösterilmek suretiyle, çekin üzerine yazılmış olan tarihli bir beyanla;

3. Bir takas odasının, çek vaktinde teslim edildiği halde ödenmediğini tesbit eden tarihli bir beyanı ile; sabit bulunduğu takdirde hamil; cirantalar, keşideci ve diğer çek borçlularına karşı müracaat haklarını kullanabilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 808 inci maddesinin (a) bendindeki “protesto” ibaresi mevzuat hazırlama usullerine uyumun sağlanması amacıyla ayrıca dışına alınmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 808- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 720 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Protesto

MADDE 809- (1) Protesto veya buna denk olan belirleme, ibraz süresinin geçmesinden önce yapılmalıdır.

(2) İbraz, sürenin son gününde yapılırsa, protesto veya buna denk belirleme, izleyen iş gününde de yapılabilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Protesto:

Madde 721 – Protesto veya buna muadil olan tesbit, ibraz müddetinin geçmesinden önce yapılmalıdır.

İbraz keyfiyeti müddetin son gününde vukubulursa protesto veya buna muadil tesbit, mütaakıp iş gününde de yapılabilir.

GEREKÇE

Madde 809- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 721 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Başvurma hakkının kapsamı

MADDE 810- (1) Hamil, başvurma yolu ile;

a) Çekin ödenmemiş olan bedelini,

b) İbraz gününden itibaren bu tutarın faizini,

- c) Protestonun veya buna denk olan belirlemenin ve gönderilen ihbarnamelerin giderleri ile diğer giderleri ve
d) Çek bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini, isteyebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Müracaat hakkının şumulü:

Madde 722 – Hamil, müracaat yoluyla:

- 1. Çekin ödenmemiş olan bedelini;*
- 2. İbraz gününden itibaren yüzde on faizini;*
- 3. Protestonun veya buna muadil olan tesbitin ve gönderilen ihbarnamelerin masrafları ile diğer masrafları;*
- 4. Çek bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini; isteyebilir.*

GEREKÇE

Madde 810- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 722 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

IV - Mücbir sebepler

MADDE 811- (1) Kanunen belirli olan süreler içinde çekin ibrazı veya protesto edilmesi veya buna denk bir belirlemenin yapılması, bir devletin mevzuatı veya herhangi bir mücbir sebep gibi aşılması imkânsız bir engel nedeniyle gerçekleştirilememişse, bu işlemler için belirli olan süreler uzar.

(2) Hamil, mücbir sebebi gecikmeksizin kendi cirantasına ihbar etmeye ve bu ihbarı çeke veya alonja kaydedip, bunun altına, yerini ve tarihini yazarak imzalamakla zorunludur. 723 üncü madde hükümleri burada da uygulanır.

(3) Mücbir sebebin ortadan kalkmasından sonra hamil, çeki gecikmeksizin ödeme amacıyla ibraz etmek ve gereğinde protesto veya buna eş değerde bir belirlemeyi yaptırmak zorundadır.

(4) Mücbir sebep, ibraz süresinin bitiminden önce olmak şartıyla, hamilin bu sebebi kendinden önce gelen borçluya ihbar ettiği günden itibaren onbeş günden fazla devam ederse, çekin ibrazına ve protesto çekilmesine veya buna eş değerde bir belirlemeye gerek kalmaksızın başvurma hakkı kullanılabilir.

(5) Hamilin veya çeki ibraz etmekle, protesto çekmekle ya da aynı nitelikte bir belirlemeyi yaptırmakla görevlendirdiği kişinin, sadece kendileriyle ilgili olgular mücbir sebep sayılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - Mücbir sebepler:

Madde 723 – Kanunen muayyen olan müddetler içinde çekin ibrazı veya protesto yahut buna muadil tesbitin yapılması; bir devletin mevzuatı veya her hangi bir mücbir sebep gibi aşılması imkansız bir mani yüzünden mümkün olmamışsa bu muameleler için muayyen olan müddetler uzar.

Hamil mücbir sebepleri gecikmeksizin kendi cirantasına ihbar etmeye ve bu ihbarı çeke yahut bir alonja işaretle beraber altına yerini ve tarihini yazarak imzalamaya mecburdur. 635 inci madde hükümleri burada da tatbik olunur.

Mücbir sebeplerin ortadan kalkmasından sonra hamil çeki gecikmeksizin ödeme maksadı ile ibraz ve icabında protesto veya buna muadil tesbiti yaptırmaya mecburdur.

Mücbir sebepler; hamilin ibraz müddetinin bitiminden önce olmak şartıyla, mücbir sebep keyfiyetini kendi cirantasına ihbar ettiği günden itibaren on beş günden fazla devam ederse çekin ibrazına ve protesto keşidesine yahut buna muadil tesbite lüzum kalmaksızın müracaat hakkı kullanılabilir.

Hamilin veya çeki ibraza veya protesto çekmeye yahut buna muadil tesbit yaptırmaya memur ettiği kimsenin sırf zatlarına ait olaylar mücbir sebeplerden sayılmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 811 inci maddesi ibare değişiklikleriyle daha anlaşılır bir yapıya kavuşturulmuştur. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 811- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 723 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

Çeşitli Hükümler

A) Sahte veya tahrif edilmiş çek

MADDE 812- (1) Sahte veya tahrif edilmiş bir çeki ödemiş olmasından doğan zarar muhataba ait olur; meğerki senette düzenleyen olarak gösterilen kişiye, kendisine verilen çek defterini iyi saklamamış olması gibi bir kusurun yüklenmesi mümkün olsun.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

I - Sahte veya tahrif edilmiş çek:

Madde 724 – Sahte veya tahrif edilmiş bir çeki ödemiş olmasından doğan zarar muhataba ait olur; meğer ki, senette keşideci olarak gösterilen kimseye kendisine bırakılan çek defterini iyi saklamamış olması gibi bir kusurun isnadı mümkün olsun.

GEREKÇE

Madde 812- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 724 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Çekin birden fazla nüsha olarak düzenlenmesi

MADDE 813- (1) Hamiline yazılı çekler hariç olmak üzere; bir ülkede düzenlenip de diğer bir ülkede veya aynı ülkenin denizaşırı bir kısmında ödenmesi şart olan ve aksine, bir ülkenin denizaşırı bir kısmında düzenlenip o ülkede ödenmesi şart olan ya da aynı ülkenin denizaşırı olan aynı kısmında yahut çeşitli kısımlarında düzenlenip ödenmesi şart olan her çek, birbirinin aynı olarak çeşitli nüshalar hâlinde düzenlenebilir. Bu nüshalar senet metninde teselsül eden sıra numaraları ile gösterilir. Aksi takdirde her nüsha ayrı bir çek sayılır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Çekin birden fazla nüsha olarak tanzim edilmesi:

Madde 725 – Hamile yazılı çekler müstesna olmak üzere bir memlekette keşide edilip de diğer bir memlekette veya aynı memleketin denizaşırı bir kısmında ödenmesi şart olan ve aksine olarak bir memleketin denizaşırı bir kısmında keşide edilip o memlekette ödenmesi şart olan veyahut aynı bir memleketin denizaşırı olan aynı kısmında veya muhtelif kısımlarında keşide edilip ödenmesi şart olan her çek, birbirinin aynı olarak muhtelif nüshalar halinde keşide olunabilir. Bu nüshalar senet metninde teselsül eden sıra numaraları ile gösterilir. Aksi takdirde her nüsha ayrı bir çek sayılır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 813 üncü maddesi hükümlerinin bağlaçları değiştirilmiş, çekle ilgili “çekilip” ibaresi 780 inci maddede açıklanan gerekçeler doğrultusunda, değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

GEREKÇE

Madde 813- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 725 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Zamanaşımı

MADDE 814- (1) Hamilin, cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı sahip olduğu başvurma hakları, ibraz süresinin bitiminden itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar.

(2) Çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakları, bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU***III - Müruruzaman:***

Madde 726 – Hamilin; cirantalarla keşideci ve diğer çek borçlularına karşı haiz olduğu müracaat hakları ibraz müddetinin bitiminden itibaren altı ay geçmekle müruruzamana uğrar.

Çek borçlularından birinin diğerine karşı haiz olduğu müracaat hakları bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı dermeyan edildiği tarihten itibaren altı ay geçmekle müruruzamana uğrar.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 814- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 726 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

D) Bankanın tanımı

MADDE 815- (1) Bu Kısımda geçen “banka”dan amaç, Bankacılık Kanununa tabi olan kuruluşlardır. Ancak, ödeme yeri Türkiye dışında olan çekler hakkında “banka” teriminden hangi kuruluşların anlaşılacağı ödeme yeri hukukuna göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

IV - “Banka” nın tanımı:

Madde 727 – Bu fasılda geçen “Banka” tabirinden maksat, Bankalar Kanununun hükümlerine tabi olan müesseselerdir. Şu kadar ki; ödeme yeri Türkiye dışında olan çekler hakkında “Banka” kelimesinden hangi müesseselerin anlaşılacağı ödeme yeri kanunu ile tayin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 815 inci maddesinde, bankanın, bu Kısmı kapsayacak şekilde, Bankacılık Kanununu hükümlerine tabi kuruluş olduğu hususuna açıklık getirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 815- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 727 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

E) Süreler

I - Tatil günleri

MADDE 816- (1) Bir çekin ibrazı ve protestosu, ancak bir iş gününde yapılabilir.

(2) Çeke ilişkin işlemler ve özellikle ibraz ve protesto veya buna eş değer belirleme işlemlerinin yapılması için kanunla belirli sürenin son günü, pazara veya diğer bir tatil gününe rastladığı takdirde, bu süre onu izleyen ilk iş gününü kapsayacak kadar uzar. Aradaki tatil günleri süre hesabına dâhildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

V - Müddetler:

1. Tatil günleri:

Madde 728 – Bir çekin ibrazı ve protestosu tatil günleri yapılmayıp ancak bir iş gününde yapılabilir.

Çeke mütaallik muamelelerin ve hususiyle ibraz ve protesto veya buna muadil tesbit muamelelerinin yapılması için kanunla muayyen müddetin son günü, pazara veya diğer bir tatil gününe rastladığı takdirde bu müddet onu takibeden ilk iş gününe kadar uzar. Aradaki tatil günleri müddet hesabına dahildir.

GEREKÇE

Madde 816- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 728 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Sürelerin hesabı

MADDE 817- (1) Kanunun bu Kısmında gösterilen süreler hesap edilirken bunların başladığı gün sayılmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Müddetlerin hesabı:**

Madde 729 – Kanunun bu kısmında gösterilen müddetler hesap edilirken bunların başladığı gün sayılmaz

GEREKÇE

Madde 817- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 729 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

F) Uygulanacak hükümler

MADDE 818- (1) Poliçeye ait aşağıdaki hükümler çek hakkında da uygulanır:

a) Düzenleyenin bizzat kendi emrine, kendi üzerine ve üçüncü kişi hesabına düzenlediği poliçeler hakkındaki 673 üncü madde.

b) Poliçede gösterilen bedeller arasındaki farklara ilişkin 676 nci madde.

c) Borçlanmaya ehil olmayan kişilerin imzasına, yetkisiz imzaya, düzenleyenin sorumluluğuna ve açık poliçeye ait 677 ilâ 680 inci maddeler.

d) Ciro hakkındaki 683 ilâ 685 inci maddeler.

e) Poliçeye ait def'ilere ilişkin 687 nci madde.

f) Vekâleten yapılan cirodan doğan haklara dair 688 inci madde.

g) Avalin şekil ve hükümleri hakkındaki 701 ve 702 nci maddeler.

h) Makbuz istemek hakkına ve kısmen ödemeye dair 709 uncu madde.

i) Protestoya ait 715 ilâ 717 nci ve 719 ilâ 721 inci maddeler.

j) "Protestosuz" kaydına dair 722 nci madde.

k) İhbar hakkındaki 723 üncü madde.

k) Poliçe borçlularının müteselsil sorumluluğuna dair 724 üncü madde.

l) Poliçenin ödenmesi hâlinde başvurma hakkına ve poliçenin, protestonun ve makbuzun kendisine verilmesini istemek hakkına dair 726 ve 727 nci maddeler.

m) Sebepsiz zenginleşmeden doğan haklara dair 732 nci madde.

n) Poliçe karşılığının devrine dair 733 üncü madde.

o) Poliçe nüshaları arasındaki ilişkiye ait 744 üncü madde.

ö) Değişiklikle hakkındaki 748 inci madde.

p) Zamanaşımının kesilmesine dair 750 ve 751 inci maddeler.

r) Atıflet sürelerinin kabul olunamayacağına, poliçeye ilişkin işlemlerin yapılması gereken yer ile elle imzaya dair 754 ilâ 756 nci maddeler.

s) İptal hakkındaki 757 ilâ 763 üncü maddelerle 764 üncü maddenin birinci fıkrası.

ş) Ehliyete, poliçe ve bonolara ilişkin hakların korunması ile başvurma hakkının kullanılması için gerekli işlemlere ilişkin kanun ihtilaflarına dair 766, 768 ve 769 uncu maddeler.

(2) 722 nci maddenin birinci ve üçüncü fıkralarıyla 723 üncü maddenin birinci fıkrası ve 727 nci madde hükümlerinin çeklere uygulanmasında, protesto yerine 808 inci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri gereğince belirleme yapılması da geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

VI - Tatbik olunacak hükümler:

Madde 730 – Poliçeye ait aşağıdaki hükümler çek hakkında da tatbik olunur:

1. Keşidecinin bizzat kendi emrine, kendi üzerine ve üçüncü şahıs hesabına keşide edilen poliçe hakkındaki 585 inci madde;

2. Poliçede gösterilen bedeller arasındaki farklara mütaallik 588 inci madde;

3. Borçlanmaya ehil olmıyan kimselerin imzasına, salahiyetsiz imzaya, keşidecinin mesuliyetine ve açık poliçeye ait 589 - 592 nci maddeler;

4. Ciro hakkındaki 595 - 597 nci maddeler;

5. Poliçeye ait defiler hakkındaki 599 uncu madde;

6. Vekaleten yapılan cirodan doğan haklara mütedair 600 üncü madde;

7. Avalin şekil ve hükümlerine dair 613 ve 614 üncü maddeler;

8. Bir makbuz istemek hakkına ve kısmen ödemeye dair 621 inci madde;
  9. Protestoya ait 627 - 629 uncu ve 631 - 633 üncü maddeler;
  10. “Protestosuz” şartına mütedair 634 üncü madde;
  11. İhbar hakkındaki 635 inci madde;
  12. Poliçe borçlularının müteselsil mesuliyetine dair 636 ncı madde;
  13. Poliçenin ödenmesi halinde müracat hakkına ve poliçe, protesto makbuzunun kendisine verilmesini istemek hakkına dair 638 ve 639 uncu maddeler;
  14. Sebepsiz iktisaptan doğan haklara dair 644 üncü madde;
  15. Poliçe karşılığının devrine dair 645 inci madde;
  16. Poliçe nüshaları arasındaki münasebete ait 656 ncı madde;
  17. Değişiklikler hakkındaki 660 ıncı madde;
  18. Miruruzamanın kesilmesine dair 662 ve 663 üncü maddeler;
  19. Atıfet müddetlerinin kabul olunamayacağına, poliçeye mütaallik muamelelerin yapılması lazımgelen yer ile el yazısı ile imzaya dair 666 - 668 inci maddeler;
  20. İptal hakkındaki 669-675 inci maddelerle 676 ncı maddenin 1 inci fıkrası;
  21. Ehliyete, poliçe ve bonolara mütaallik hakların muhafazası ile müracat hakkının kullanılması için lüzumlu muamelelere ilişkin kanun ihtilaflarına dair 678, 680 ve 681 inci maddeler.
- 634 üncü maddenin bir ve üçüncü fıkralarıyla 635 inci maddenin birinci fıkrası ve 639 uncu madde hükümlerinin çeklere tatbik olunmasında protesto yerine 720 nci maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları gereğince tesbit dahi muteberdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 818 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “çektığı” ibaresi 780 inci maddede açıklanan gerekçelerle “düzenlediği” olarak; (j) bendinde “bildirim” ibaresi “ihbar” şeklinde değiştirilmiştir. İkinci fıkrada 808 inci maddenin “ikinci ve üçüncü fıkraları”na yapılan atıf düzeltilerek, 808 inci maddenin “birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiş; ayrıca, maddede redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 818- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 730 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

BEŞİNCİ AYIRIM Kanunlar İhtilafı

A) Muhatap olma ehliyeti

MADDE 819- (1) Bir çekin kimin üzerine düzenlenebileceğini, çekin ödeneceği ülkenin hukuku belirler. Bu hukuka göre çek, muhatabin şahsı bakımından geçersiz sayılıyorsa, hukuklarının böyle bir nedenden dolayı geçersizliği öngörmediği ülkelerde, çek üzerine atılan imzalardan doğan borçlanmalar geçerlidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

I - Muhatap olma ehliyeti:

Madde 731 – Bir çekin kimin üzerine keşide edilebileceğini, çekin ödeneceği memleket kanunu tayin eder. Bu kanuna göre çek, üzerine keşide edilmiş olan kimsenin şahsı bakımından hükümsüz sayılıyorsa kanunlarında böyle bir hükümsüzlük sebebi bulunmayan memleketlerde çek üzerine atılan imzalardan doğan taahhütler muteberdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Tasarının 819 uncu maddesinde “çekilebileceğini” ibaresi 780 inci maddede açıklanan gerekçelerle “düzenlenebileceğini” olarak değiştirilmiş ve maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 819- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 731 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Şekil ve süreler

MADDE 820- (1) Çeke ait borçlanmaların şekli, bu borçlanmaların imza edilmiş olduğu ülkenin hukukuna göre belirlenir. Bununla beraber, ödeme yeri hukukunun öngördüğü şekle uyulması yeterlidir.

(2) 767 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları da uygulanır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Şekil ve müddetleri:

Madde 732 – Çeke ait taahhütlerin şekli, bu taahhütlerin imza edilmiş olduğu memleketin kanununa göre tayin edilir. Bununla beraber, ödeme yeri kanuniyle emredilen şekillere riayet kâfidir.

679 uncu maddenin iki ve üçüncü fıkraları da tatbik olunur.

GEREKÇE

Madde 820- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 732 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Borçlanmaların hükümleri

I - Düzenlenme yeri kanunu

MADDE 821- (1) Çekten doğan borçlanmaların sonuçları, bu borçlanmaların yapıldığı ülke hukukuna göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Taahhütlerin hükümleri:

1. Keşide yeri kanunu:

Madde 733 – Çekten doğan taahhütlerin neticeleri, bu taahhütlerin vukubulduğu memleket kanununa göre tayin olunur.

GEREKÇE

Madde 821- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 733 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Ödeme yeri hukuku

MADDE 822- (1) Aşağıda yazılı hususlar çekin ödeneceği ülke hukukuna göre belirlenir:

a) Çekin mutlaka görüldüğünde mi ödenmesi gerektiği yoksa görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şartıyla da düzenlenip düzenlenemeyeceği ve gerçek düzenlenme gününden sonraki bir günün çeki yazılmasının ne gibi sonuçlar doğuracağı.

b) İbraz süresi.

c) Çekin; kabul, teyit, tasdik veya vize edilip edilmeyeceği ve bu kayıtların ne gibi sonuçlar doğuracağı.

d) Hamilin kısmen ödemeyi isteyebilip isteyemeyeceği ve böyle bir ödemeyi kabule zorunlu olup olmadığı.

e) Çekin çizilip çizilemeyeceği veya “hesaba geçirilecektir” kaydını veya buna eşit bir ibareyi içerip içermeyeceği ve bu çizginin ya da bu kaydın yahut ona eşit olan ibarenin ne gibi sonuçlar doğuracağı.

f) Çekin karşılığı üzerinde hamilin özel hakları bulunup bulunmadığı ve bu hakların niteliğinin ne olduğu.

g) Düzenleyenin çekten cayabilip cayamayacağı veya çekin ödenmesine itiraz edebilip edemeyeceği.

h) Çekin kaybedilmesi veya çalınması hâlinde alınacak tedbirler.

i) Cirantalara, düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı başvurma haklarının korunması için bir protesto veya buna eş değer bir belirlenme yapmanın gerekli olup olmadığı.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Ödeme yeri kanunu:

Madde 734 – Aşağıda yazılı hususlar çekin ödeneceği memleket kanununa göre tayin olunur:

1. Çekin mutlaka görüldüğünde mi ödenmesi gerektiği yoksa görüldükten muayyen bir müddet sonra ödenmesi şartıyla de keşide edilip edilemeyeceği ve hakiki keşide gününden sonraki bir günün çeki yazılmasının ne gibi neticeler doğuracağı;

2. İbraz müddeti;

3. Çekin; kabul, tasdik, teyit veya vize edilip edilmeyeceği ve bu kayıtların ne gibi neticeler doğuracağı;

4. Hamilin kısmen ödemeyi isteyebilip istiyemeyeceği ve böyle bir ödemeyi kabule mecbur olup olmadığı;

5. Çekin çizilip çizilemeyeceği yahut (Hesaba geçirilecektir) kaydını veya buna muadil bir tabiri ihtiva edip edemeyeceği ve bu çizginin veya bu kaydın yahut ona muadil olan tabirin ne gibi neticeler doğuracağı;

6. Çekin karşılığı üzerinde hamilin hususi hakları bulunup bulunmadığı ve bu hakların mahiyetinin ne olduğu;

7. Keşidecinin çekten cayabilip cayamayacağı veya çekin ödenmesine itiraz edebilip edemeyeceği;

8. Çekin kaybedilmesi veya çalınması halinde alınacak tedbirler;

9. Cirantalara, keşideciye ve diğer çek borçlularına karşı olan müracaat haklarının muhafazası için bir protesto veya buna muadil bir tesbit icra etmenin lüzumlu olup olmadığı.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 822 nci maddesinin bir fıkrasındaki “kanununa” kelimesi milletlerarası özel hukuk terminolojisine uygun olarak “hukukuna” şeklinde, “çekilip çekilemeyeceği” ibaresi 780 inci maddede açıklanan gerekçelerle “düzenlenip düzenlenmeyeceği” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 822- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 734 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Yerleşim yeri hukuku

MADDE 823- (1) Muhatap ve yerleşim yerli çeki ödeyecek olan üçüncü kişi aleyhine sebepsiz zenginleşmeden doğan istemler, bu kişilerin yerleşim yerlerinin bulunduğu ülkenin hukukuna göre belirlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. İkametgah kanunu :

Madde 735 – Muhatap ve ikametgahlı çeki ödiyecek olan üçüncü şahıs aleyhine sebepsiz iktisaptan doğan haklar, bu kimselerin ikametgahlarının bulunduğu memleketin kanununa göre tayin olunur.

GEREKÇE

Madde 823- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 735 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

BEŞİNCİ KISIM

Kambiyo Senetlerine Benzeyen Senetler ve Diğer Emre Yazılı Senetler

A) Emre yazılı senet

I - Tanımı

MADDE 824- (1) Emre yazılı olan veya kanunen böyle sayılan kıymetli evrak, emre yazılı senetlerdendir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Emre yazılı senet:

I - Tarifi:

Madde 736 – Emre yazılı olan veya kanunen böyle sayılan kıymetli evrak, emre yazılı senetlerdendir.

GEREKÇE

Madde 824- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 736 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Borçlunun def'ileri

MADDE 825- (1) Borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senet metninden anlaşılan def'ilerle alacaklı kim ise ona karşı, şahsen haiz bulunduğu def'ileri ileri sürebilir.

(2) Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya varolan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde caizdir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Borçlunun def'ileri:

Madde 737 – Borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak, senedin hükümsüzlüğüne taallük eden veya senet metninden anlaşılan def'ilerle alacaklı kim ise ona karşı şahsen haiz olduğu def'ileri ileri sürebilir.

Borçlu ile önceki hamillerden birisi veya senedi tanzim eden kimse arasında doğrudan doğruya mevcut münasebetlere dayanan def'ilerin dermeyanı, ancak senedi iktisabederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde caizdir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 825- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 737 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Kambiyo senetlerine benzeyen senetler

I - Emre yazılı havaleler

1. Genel olarak

MADDE 826- (1) Senet metninde poliçe olarak gösterilmemekle beraber, açıkça emre yazılı olarak düzenlenen ve diğer hususlarda da poliçede aranılan unsurları içeren havaleler poliçe hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

I - Emre yazılı havaleler:

1. Umumi olarak:

Madde 738 – Senet metninde poliçe olarak gösterilmekle beraber sarahaten emre yazılı olarak ihdas edilen ve diğer hususlarda da poliçede aranılan unsurları ihtiva eden havaleler, poliçe hükmündedir.

GEREKÇE

Madde 826- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 738 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Kabul zorunluluğunun bulunmaması

MADDE 827- (1) Emre yazılı havale kabul için ibraz edilemez.

(2) Buna rağmen ibraz edilir ve kabulden de kaçınılırsa hamilin bu sebepten dolayı başvurma hakkı yoktur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kabul mecburiyetinin bulunmaması:

Madde 739 – Emre yazılı havale kabul için ibraz edilmez. Buna rağmen ibraz edilir ve kabulden de imtina olunursa hamilin bu sebepten dolayı hiçbir müracaat hakkı yoktur.

GEREKÇE

Madde 827- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 739 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Kabulün hükümleri

MADDE 828- (1) Emre yazılı bir havalenin, havale olunan taraftan isteğe bağlı olarak kabulü poliçenin kabulü hükmündedir. Bununla beraber, hamil, havale olunan kişi iflas etmiş veya bir ilamla ispatlanmamış olsa bile ödemelerini tatil etmiş veya aleyhine yapılan takip semeresiz kalmışsa, vadenin gelmesinden önce başvurma hakkını kullanamaz.

(2) Bunun gibi, havale edenin iflası hâlinde vadenin gelmesinden önce hamil başvurma hakkını kullanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Kabulün hükümleri:

Madde 740 – Emre yazılı bir havalenin ihtiyari olarak kabulü, poliçenin kabulü hükmündedir. Bununla beraber hamil, eğer havale olunan kimse iflas veya ödemelerini tatil etmiş yahut aleyhine yapılan takip semeresiz kalmışsa vadenin gelmesinden önce müracaat hakkını kullanamaz.

Kezalik havale edenin iflası halinde vadenin gelmesinden önce hamil müracaat hakkını kullanamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 828 inci maddesinin birinci fıkrasına poliçe hükümlerinde olduğu gibi “bir ilamla kanıtlanmamış bile olsa” ibaresi eklenmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 828- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 740 ıncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

4. İcrada uygulanmayacak hükümler

MADDE 829- (1) İcra ve İflas Kanununun, çekler, poliçeler ve emre yazılı senetlerden bonoların takibine ilişkin hükümleri emre yazılı havaleye uygulanamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. İcrada tatbik olunmayacak hükümler:

Madde 741 – İcra ve İflas Kanununun; çekler, poliçeler ve emre muharrer senetler hakkında takibe mütaallik hükümleri emre yazılı havaleye tatbik olunmaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 829 uncu maddesine, açıklığı sağlamak amacıyla “senetlerin” ibaresi “senetlerden bonoların” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 829- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 741 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Emre yazılı ödeme vaatleri

MADDE 830- (1) Senet metninde bono olarak gösterilmemekle beraber, açıkça emre yazılı olarak düzenlenmiş olan ve bonoda aranılan diğer unsurları da içeren ödeme vaatleri, bono hükmündedir. Ancak, emre yazılı olarak düzenlenmiş olan ödeme vaatleri hakkında, araya girerek ödemeye ilişkin hükümler uygulanmaz.

(2) İcra ve İflas Kanununun, çekler, poliçeler ve emre yazılı senetlerden bonoların takibine ilişkin hükümleri, emre yazılı olarak düzenlenmiş bulunan ödeme vaatlerine uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Emre yazılı ödeme vaatleri:

Madde 742 – Senet metninde bono olarak gösterilmemekle beraber sarahaten emre yazılı olarak ihdas edilmiş olan ve bonoda aranılan diğer unsurları da ihtiva eden ödeme vaatleri, bono hükmündedir. Şu kadar ki; emre yazılı olarak ihdas edilmiş olan ödeme vaatleri hakkında araya girme suretiyle ödemeye ilişkin bulunan hükümler cari olmaz.

İcra ve İflas Kanununun; çekler ve poliçeler ve emre muharrer senetler hakkında takibe mütaallik hükümleri, emre yazılı olarak ihdas edilmiş bulunan ödeme vaatlerine tatbik olunamaz.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 830 uncu maddesinin ikinci fıkrasına, 829 uncu maddede olduğu gibi değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 820- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 742 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Ciro su kabil olan diğer senetler

MADDE 831- (1) İmza edenin, yer, zaman ve tutar bakımlarından belirli nakdî ödemelerde bulunmayı ve belirli miktarda misli şeyler teslim etmeyi borçlandığı senetler, açıkça emre yazılı oldukları takdirde ciro ile devredilebilirler.

(2) Bu senetler ve makbuz senetleri, varant ve konişmento gibi ciro su kabil olan senetler hakkında, cironun şekli, hamilin hak sahipliği ve senedi elinde bulunduranın onu geri vermekle yükümlü olması hususlarında, poliçelere ilişkin hükümler geçerlidir. İptal konusunda, varant ve makbuz senedi dışındaki emre yazılı senetlere poliçelere ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Kambiyo senetlerindeki başvuruya ilişkin hükümler kanunda açık hüküm olmadıkça, birinci fıkrada yazılı senetler hakkında uygulanmaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

C) Ciro su kabil olan diğer senetler:

Madde 743 – Makbuz senetleri, varant, konişmento, taşıma senedi gibi ciro su kabil olan senetler hakkında; cironun şekli, hamilin hak sahipliği, iptal kararı ve senedi elinde bulunduranın onu iade ile mükellef olması hususlarında poliçelere mütaallik hükümler caridir.

Kambiyo senetlerindeki müracaata mütaallik hükümler kanunda aksine açık hüküm olmadıkça, birinci fıkrada yazılı senetler hakkında tatbik olunmaz.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görüşülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 831 inci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(1) İmza edenin, yer, zaman ve tutar bakımlarından belirli nakdî ödemelerde bulunmayı ve belirli miktarda misli şeyler teslim etmeyi borçlandığı senetler, açıkça emre yazılı oldukları takdirde ciro ile devredilebilirler.”

Önerge gerekçesi

Maddenin daha anlaşılır hâle getirilmesi için söz diziminde değişiklik yapılarak cümlede anlam bütünlüğünün sağlanması amaçlanmıştır.

GEREKÇE

Madde 831- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 743 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

ALTINCI KISIM

Makbuz Senedi ve Varant

A) Umumi mağazalar

I - Genel olarak

MADDE 832- (1) Makbuz senedi ve varant verme karşılığında serbest veya gümrüklenmemiş mal ve hububatı, saklama sözleşmesi uyarınca kabul etmek ve tevdi edenlere de bu senetlerle tevdi olunan mal ve hububatı satabilmek veya rehnedebilmek imkânı vermek amacıyla kurulan mağazalara “umumi mağaza” denir. Umumi mağazalar işlemleri bu Kısım hükümlerine tabidir.

(2) Umumi mağazalar Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izniyle kurulur. İzin almadan umumi mağaza açarak makbuz senedi veya varant düzenleyenler, üç aydan altı aya kadar hapis ve doksan günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır.

(3) Umumi mağazaların kuruluş usul ve esasları, bunlara kabul edilecek mal ve hububat cinsleri ve umumi mağazaların henüz gümrüklenmemiş olan malları kabul etmeye yetkili sayılmaları için gereken şartlar ve gümrük denetimi özel kanununda düzenlenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

A) Umumi mağazalar:

I - Umumi olarak:

Madde 744 – Makbuz senedi ve varant (Rehin senedi) verme karşılığında serbest veya gümrüklenmemiş emtia ve zahireyi vedia olarak kabul etmek ve mudilere bu senetlerle tevdi olunan emtia ve zahireyi satabilmek veya terhin edebilmek imkanını vermek maksadıyla kurulan mağazalara “umumi mağaza” denir.

Umumi mağazalar muameleleri bu kısım hükümlerine tabidir.

Umumi mağazalar Ticaret Vekaletinin müsaadesiyle kurulur. Müsaade olmadan umumi mağaza açarak makbuz senedi veya varant tanzim edenler hakkında Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesi tatbik olunur.

Umumi mağazaların kuruluş usul ve şartları, bunlara kabul edilecek emtia ve zahire cinsleri ve umumi mağazaların henüz gümrüklenmemiş olan eşyayı kabul etmeye salahiyetli sayılmaları için gereken şartları ve bunlar üzerinde gümrük murakabesinin icrası tarzı, hususi kanun ve nizamnamelerle tayin olunur.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 832 nci maddesinin birinci fıkrasında ayraç içinde bulunan “rehin senedi” ibaresi metinden çıkarılmış; ayrıca maddede redaksiyon yapılmıştır. Yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 832- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 744 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - İstisnalar

MADDE 833- (1) 832 nci maddede yazılı senetleri vermeksizin, yalnız mal ve hububatı saklama sözleşmesiyle kabul etmek üzere açılan diğer kurumlar ve yerler hakkında umumi mağazalara ait hükümler geçerli olmaz. Bu hususta Türk Borçlar Kanununun saklama sözleşmesi hakkındaki hükümleri uygulanır.

(2) Tevdi edilmiş şeyler karşılığında verilen ancak, kanunun aradığı şekil şartlarına uymayan senetlerle, bu şekil şartlarına uygun olup da izin almamış olan kurumlar tarafından verilen senetler, kıymetli evrak olmayıp teslim alma makbuzları veya ispat belgeleri hükmündedir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - İstisnalar:

Madde 745 – Yukarıki maddede yazılı senetleri vermeksizin yalnız emtia ve zahireyi vedia olarak kabul etmek üzere açılan sair müessese ve mahaller hakkında umumi mağazalara ait hükümler cari olmaz. Bu hususta Borçlar Kanununun vedia hakkındaki hükümleri tatbik olunur.

Tevdi edilmiş şeyler mukabilinde verilmiş olan ve fakat kanunun aradığı şekil şartlarına uymayan senetlerle işbu şekil şartlarına uygun olup da müsaade almamış olan müesseseler tarafından verilmiş senetler kıymetli evraktan olmayıp tesellüm ilmühaberleri veya başka ispat vesikaları hükmündedir.

TBMM GENEL KURULUNDAKİ DEĞİŞİKLİK

Önerge

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Görülmekte olan 96 sıra sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 833 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen “Borçlar Kanununun vedia” ibaresinin “Türk Borçlar Kanununun saklama” biçiminde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Önerge gerekçesi

22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu. 1 1/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 647 nci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, uygulamada ortaya çıkması muhtemel sorunların önüne geçilmesi amacıyla, maddenin birinci fıkrasında geçen “vedia” ibaresi, yeni Türk Borçlar Kanunu ile dil birliğinin sağlanması amacıyla, “saklama” biçiminde değiştirilmiştir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 833 üncü maddesinin birinci fıkrasında “saklama sözleşmesi” ibaresi, “vedia sözleşmesi” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 833- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 745 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

B) Makbuz senedi ve varant**I - Şekil****1. Makbuz senedi**

MADDE 834- (1) Umumi mağazalara tevdi edilen mal ve hububat karşılığında verilen makbuz senedinin aşağıda yazılı kayıtları içermesi gereklidir:

- a) Tevdi edenin adı, mesleği, yerleşim yeri.
- b) Tevdinin yapıldığı umumi mağazanın ticaret unvanı ile merkezi.
- c) Tevdi olunan malların cins ve miktarı ile nitelik ve değerinin bilinmesi için açıklanması gereken hususlar.
- d) Tevdi olunan malların tabi olması gereken, resim, harç ve vergilerin ödenip ödenmediği ve sigorta edilip edilmediği.
- e) Ödenmiş veya ödenecek ücretler, giderler.
- f) Senedin kimin adına veya emrine düzenleneceğini gösteren bir ibare.
- g) Umumi mağaza sahibinin imzası.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

B) Makbuz senedi ve varant:

I - Şekil:

1. Makbuz senedi:

Madde 746 – Umumi mağazalara tevdi edilen emtia ve zahire mukabilinde verilen makbuz senedinin aşağıda yazılı hususları havi olması lazımdır:

1. Tevdi edenin ad ve soyadı ile sanat ve ikametgahi;
2. Tevdiatın yapıldığı umumi mağazanın ticaret unvanı ile bulunduğu yer;
3. Tevdi olunan şeylerin cins ve miktarı ile mahiyet ve kıymetinin bilinmesi için açıklanması lazımgelen hususlar;
4. Tevdi olunan şeylerin tabi olması lazımgelen bütün resim, harç ve vergilerin ödenip ödenmediği ve sigorta edilip edilmediği;
5. Ödenmiş olan veya ödenecek ücret ve masraflar;
6. Senedin kimin namına veya emrine tanzim edildiğini gösteren bir ibare;
7. Umumi mağaza sahibinin imzası.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 834- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 746 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Varant

MADDE 835- (1) Varantın da 834 üncü maddede yazılı kayıtları aynen içermesi ve makbuz senedine bağlı olması gerekir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Varant:

Madde 747 – Varantın da yukarıki maddede yazılı hususları aynen ihtiva etmesi ve makbuz senedine bağlanması lazımdır.

GEREKÇE

Madde 835- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 747 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Defter

MADDE 836- (1) Makbuz senedi ve varanttan oluşan belgenin dip koçanlı bir defterden koparılmış olması ve defterin umumi mağazaya ait belgeler arasında saklanması gereklidir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Defter:

Madde 748 – Makbuz senedi ve varanttan mürekkep olan vesikanın dip koçanlı bir defterden koparılmış olması ve defterin umumi mağazaya ait vesikalar arasında saklanması lazımdır.

GEREKÇE

Madde 836- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 748 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

4. Kısmi senet

MADDE 837- (1) Makbuz senedi ve varantın hamili, giderleri kendisine ait olmak üzere önceden tevdi olunan malların kısımlara ayrılmasını ve her kısım için ayrı ayrı senet verilmesini isteyebilir. Bu takdirde eski senet geri verilir ve iptal olunur.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Kısmi senet:

Madde 749 – Makbuz senedi ve varantın hamili, masrafları kendisine ait olmak üzere önceden tevdi olunan şeylerin kısımlara ayrılmasını ve her kısım için ayrı ayrı senet verilmesini isteyebilir. Bu takdirde eski vesika iade ve iptal olunur.

GEREKÇE

Madde 837- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 749 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Ciro

1. Genel olarak

MADDE 838- (1) Makbuz senediyle varant emre yazılı olmasa bile ayrı ayrı veya birlikte teslim ve ciro yoluyla devredilebilir. Ciro, yapıldığı günün tarihini de taşır.

(2) Varant ile makbuz senedi birlikte beyaz ciro ile de devredilebilir. Bu türlü ciro, her iki senet teslim edildiği takdirde cirantanın haklarını hamile devreder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

II - Ciro:

1. Umumi olarak:

Madde 750 – Makbuz senediyle varant emre yazılı olmasa bile ayrı ayrı veya birlikte teslim ve ciro tarihiyle devredilebilir. Ciro, yapıldığı günün tarihini de ihtiva etmelidir.

Varant ile makbuz senedi birlikte beyaz ciro ile de ciro edilebilir. Bu türlü ciro, her iki senet teslim edildiği takdirde, cirantanın haklarını hamile devreder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 838 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “ciro edilebilir” ibaresi “devredilebilir” şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 838- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 750 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır. Maddedeki “teslim” kelimesi yerine “zilyedliğin devri” ibaresinin kullanılıp kullanılamayacağı tartışmalı olduğundan hükümde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

2. Hükümleri

MADDE 839- (1) Senedin teslimi şartıyla, ciro aşağıda yazılı hükümleri doğurur:

a) Makbuz senedi ve varantın birlikte cirosu, tevdi olunan malların mülkiyetini devreder.

b) Yalnız varantın cirosu, varantın devredildiği kişiye, tevdi olunan mallar üzerinde rehin hakkı sağlar.

c) Yalnız makbuz senedinin cirosu, varant hamilinin hakkı saklı kalmak şartıyla, tevdi olunan malların mülkiyetini devreder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**2. Hükümleri:**

Madde 751 – Senedin teslimi şartıyla ciro aşağıda yazılı hükümleri doğurur:

1. Makbuz senedi ve varantın birlikte cirosu, tevdi olunan şeylerin mülkiyetini nakleder;

2. Yalnız varantın cirosu, varantın devredildiği kimseye tevdi olunan şeyler üzerinde rehin hakkı bahşeder;

3. Yalnız makbuz senedinin cirosu varant hamilinin hakkı makfuz kalmak şartıyla, tevdi olunan şeylerin mülkiyetini nakleder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 839- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 751 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Varantın cirosu

MADDE 840- (1) Varantın ilk cirosu, hangi borcun teminat altına alınması için yapılmışsa onu, faiz oranını ve vadeyi içerir.

(2) Varantın cirosunda yazılı kayıtlar aynen makbuz senedinin üzerine de yazılarak, varantın ciro edildiği kişi tarafından imza edilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**3. Varantın cirosu:**

Madde 752 – Varantın ilk cirosu hangi borcun temini için yapılmışsa onun ve faizinin miktarlarını ve vade tarihini ihtiva etmelidir.

Varantın cirosunda yazılı hususlar aynen makbuz senedinin üzerine de yazılarak varantın ciro edildiği kimse tarafından imza edilmelidir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 840- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 752 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

C) Mallar üzerinde tasarruflar**I - Yapılamayacak işlemler**

MADDE 841- (1) Varant ile makbuz senedinin zıyaından, mirastan veya iflastan kaynaklanan uyuşmazlıklar hariç olmak üzere, umumi mağazalara tevdi olunan şeyler üzerinde haciz, el koyma veya rehin yapılamaz.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**C) Eşya üzerinde tasarruflar:****I - Senet esası:**

Madde 753 – Varant ile makbuz senedinin zıvaı veyahut miras ve iflas sebebiyle çıkan ihtilaflar hariç olmak üzere umumi mağazalara tevdi olunan şeyler üzerinde haciz, el koyma veya rehin yapılamaz.

GEREKÇE

Madde 841- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 753 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

II - Malın geri alınması**1. Genel olarak**

MADDE 842- (1) Varanttan ayrılmış bir makbuz senedinin hamili, varant ile teminat altına alınmış olan borcun ana parası ile vade gününe kadar olan faizlerini umumi mağazaya yatırarak, vade gününden önce de malları çekebilir.

(2) Yatırılan para varantın geri verilmesi karşılığında hamiline ödenir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU**II - Eşyanın geri alınması:****1. Umumi olarak:**

Madde 754 – Varanttan ayrılmış bir makbuz senedinin hamili varant ile temin edilmiş olan borcun ana parası ile vade gününe kadar olan faizlerini umumi mağazaya tevdi ederek vade gününden önce dahi eşyayı çekebilir.

Tevdi olunan para varantın geri verilmesi mukabilinde hamiline ödenir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 842- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 754 üncü maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Kısmen geri alma

MADDE 843- (1) Varanttan ayrılmış makbuz senedinin hamili, umumi mağazaya tevdi olunan misli eşyadan bir kısmını çekmek istediği takdirde mağazanın sorumluluğu altında, hem çekeceği kısım ve hem de varant ile teminat altına alınmış borç ile orantılı bir miktar parayı umumi mağazaya yatırmak zorundadır.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Kısmen geri alma:

Madde 755 – Varanttan ayrılmış makbuz senedinin hamili umumi mağazaya tevdi olunan misli eşyadan bir kısmını çekmek istediği takdirde mağazanın mesuliyeti altında, hem çekeceği kısım ve hem de varant ile temin olunmuş borç ile mütenasip bir miktar parayı mağazaya tevdi etmesi lazımdır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 843- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 755 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

III - Sattırma hakkı

1. Şartlar

MADDE 844- (1) Vade gününde alacağı ödenmemiş varant hamili, poliçe hamili gibi, protesto çektikten on gün sonra rehin hükümlerine göre tevdi edilen malları sattırabilir.

(2) 841 inci maddede yazılı hâller satışa engel değildir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

III - Sattırma hakkı:

1. Şartlar:

Madde 756 – *Vade gününde alacağı ödenmemiş varant hamili, poliçe hamili gibi protesto çektikten on gün sonra rehin hükümlerine göre tevdi edilen eşyaları sattırabilir.*

753 üncü maddede yazılı haller satışa mani değildir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 844- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 756 ncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

2. Satış bedeli

MADDE 845- (1) Gümrük resmi ve diğer resim, harç ve vergilerle tevdi olunan mallar için umumi mağaza tarafından yapılan giderler ve mağazanın ücreti satış bedelinden, öncelikle ödenir.

(2) Birinci fıkrada yazılı paralar ve teminat altına alınan borç öendikten sonra bakiye, makbuz senedi hamiline ödenmek üzere mağaza sahibine verilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

2. Satış bedeli:

Madde 757 – *Gümrük resmi ve sair resim, harç ve vergilerle tevdi olunan eşya için umumi mağaza tarafından yapılan masraflar ve mağazanın ücreti satış bedelinden mümtazen ödenir.*

Birinci fıkrada yazılı paralar ve temin edilen borç ödendikten sonra geri kalan, makbuz senedi hamiline ödenmek üzere mağaza sahibine verilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 845- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 757 nci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

3. Başvurma hakkı

MADDE 846- (1) Bir varant hamilinin, sadece sattırdığı tevdi olunan malların alacağına yetmemesi hâlinde, borçlunun veya cirantalarının mallarına başvurma hakkı vardır.

(2) Protesto çekmemiş veya kanuni süresi içinde tevdi olunan malları sattırmaya teşebbüs etmemiş olan varant hamili, cirantalarına karşı bütün haklarını kaybederse de borçluya karşı başvurma hakkı geçerliliğini sürdürür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

3. Müracaat hakkı:

Madde 758 – Bir varant hamilinin ancak tevdi olunan eşya satılıp da alacağına kafi gelmediği takdirde, borçlunun veya cirantaların mallarına müracaat hakkı vardır.

Protesto çekmemiş veya kanuni müddeti içinde tevdi olunan eşyayı sattırmaya teşebbüs etmemiş olan varant hamili cirantalarına karşı bütün haklarını kaybederse de borçluya karşı müracaat hakkı baki kalır.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 846- Bu madde, 6762 sayılı Kanununun 758 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

4. Sigorta

MADDE 847- (1) Varantın hamili, sigorta edilen malın ziya veya hasarı hâlinde sigorta bedelinden alacağını tahsil eder.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

4. Sigorta:

Madde 759 – Afet vukuunda varantın hamili, sigorta bedelinden alacağını tahsil eder.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Alt Komisyonca, Tasarının 847 nci maddesindeki sigorta teminatının, afet hallerine özgülmesi uygun görülmemiş, bu sebeple kapsamı genişletilmiştir. Yapılan değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

GEREKÇE

Madde 847- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 759 uncu maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

D) Zamanaşımı

MADDE 848- (1) Makbuz senedi ve varanttan doğan istem hakları, poliçeler hakkındaki zamanaşımı sürelerine tabidir. Cirantalara karşı başvurma için zamanaşımının başlangıcı, eşyanın satış günüdür.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

D) Müruruzaman:

Madde 760 – Makbuz senetleri ve varantlar, poliçeler hakkındaki müruruzamana tabidir. Cirantalara karşı müracaat için müruruzamanın başlangıcı, eşyanın satış günüdür.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

GEREKÇE

Madde 848- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 760 ıncı maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

E) Senetlerin zıyaı

MADDE 849- (1) Makbuz senedi veya varantı kaybeden hamil, bu senetlere malik olduğunu ispat etmek ve teminat vermek suretiyle, mağazanın bulunduğu yerdeki mahkemeden alacağı izin üzerine, durumun kararda gösterilen o yer gazetelerinde ilanından ve itiraz için verilecek sürenin geçmesinden sonra ikinci bir nüsha alabilir. Kaybolan varantın süresi geçmişse, hamilin istemi üzerine mahkeme aynı şekilde borcun ödenmesine izin verebilir. İzin, mağazaya ve varanta ilişkin ise, hem mağazaya hem de ilk borçluya tebliğ olunur. Alacaklının, mağazanın bulunduğu yerde bir de yerleşim yeri göstermesi gerekir. Mağaza sahibi ve borçlu izin kararına itiraz edebilirler. İtiraz üzerine mahkeme derhâl hükmünü verir. Hüküm alacaklı lehine ise, icranın geri bırakılmasına karar verilemez. Ancak, ilgililerin istemi üzerine, icra mahkemesi hüküm kesinleşinceye kadar tevdi olunan eşyanın satışından elde edilecek paranın icra veznesinde saklanmasına karar verebilir.

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU

E) Senetlerin kaybedilmesi:

Madde 761 – Makbuz senedi veya varantı kaybeden hamil, bu senetlere malik olduğunu ispat etmek ve teminat vermek suretiyle mağazanın bulunduğu yerdeki mahkemeden alacağı izin üzerine keyfiyetin kararda gösterilen o yer gazetelerinde ilanından ve muhalefet için tayin olunacak müddetin geçmesinden sonra ikinci bir nüsha alabilir. Kaybolan varantın müddeti geçmişse hamilin talebi üzerine mahkeme aynı veçhile borcun ödenmesine izin verebilir. İzin, mağazaya ve varanta müteallik ise hem mağazaya ve hem ilk borçluya tebliğ olunur. Alacaklının, mağazanın bulunduğu yerde bir de ikametgah göstermesi lazımdır. Mağaza sahibi ve borçlu izin kararına itiraz edebilirler. İtiraz üzerine mahkeme derhal hükmünü verir. Hüküm alacaklı lehine ise icranın geri bırakılmasına karar verilemez. Ancak, ilgililerin talebi üzerine tetkik mercii hüküm katileşinceye kadar tevdi olunan eşyanın satışından elde edilecek paranın icra veznesinde saklanmasına karar verebilir.

ADALET KOMİSYONU DEĞİŞİKLİĞİ

Sadece redaksiyon yapılmıştır.

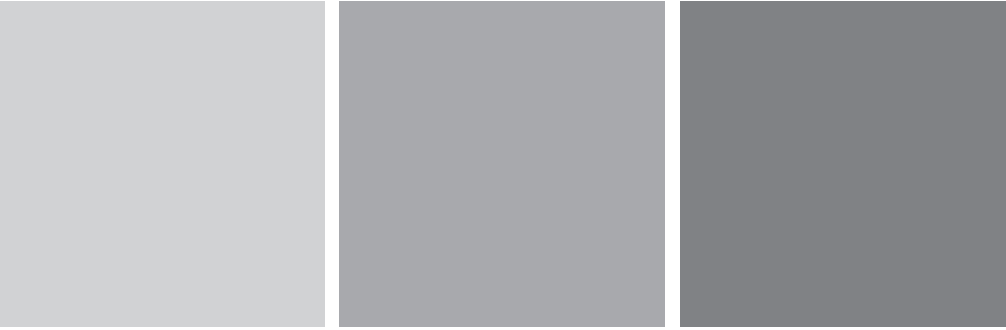
GEREKÇE

Madde 849- Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 761 inci maddesinden, dili güncelleştirilerek aynen alınmıştır.

**YENİ TÜRK TİCARET KANUNUNUN
ESKİ TÜRK TİCARET KANUNU
MADDELERİ İLE KARŞILAŞTIRMA
TABLOLARI**

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1	1	57	59	113	128
2	2	58	60	114	129
3	3	59	61	115	130
4	4	60	62	116	131
5	5	61	63	117	127
6	6	62	64	118	127/2
7	7	63	65	119	132
8	8/1	64	66; 67; 69	120	-
9	8/2	65	-	121	133
10	10	66	72	122	-
11	11	67	-	123	-
12	14	68	-	124	136
13	15	69	-	125	137
14	16	70	-	126	138
15	17	71	-	127	139
16	18	72	-	128	140
17	19	73	74	129	141
18	20	74	-	130	142
19	21	75	-	131	143
20	22	76	-	132	144
21	23	77	-	133	145
22	24	78	75	134	-
23	25	79	75	135	-
24	26	80	75	136	146
25	27	81	-	137	-
26	28	82	68	138	-
27	29	83	79	139	-
28	30	84	79	140	-
29	31	85	79	141	-
30	32	86	80	142	-
31	33	87	-	143	-
32	34	88	-	144	-
33	35	89	87	145	-
34	36	90	88	146	-
35	37	91	89	147	-
36	38; 39	92	90	148	-
37	-	93	91	149	-
38	40	94	92	150	-
39	41	95	93	151	-
40	42	96	94	152	-
41	43/1	97	95	153	-
42	44	98	96	154	-
43	45	99	97	155	-
44	46	100	98	156	-
45	47/2	101	99	157	-
46	48	102	116	158	-
47	49	103	117	159	-
48	50	104	118	160	-
49	51	105	119	161	-
50	52	106	120	162	-
51	53	107	121	163	-
52	54	108	122	164	-
53	55	109	123	165	-
54	-	110	124	166	-
55	57	111	125	167	-
56	58	112	126	168	-

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
169	-	225	167	281	220
170	-	226	168	282	221
171	-	227	169	283	222
172	-	228	170	284	223
173	-	229	171	285	224
174	-	230	172	286	225
175	-	231	173	287	226
176	-	232	174	288	227
177	-	233	176	289	228
178	-	234	177	290	229
179	-	235	-	291	230
180	152	236	178	292	231
181	-	237	179	293	232
182	-	238	180	294	233
183	-	239	181	295	234
184	152	240	182	296	235
185	-	241	183	297	236
186	-	242	184	298	237
187	-	243	185	299	238
188	-	244	186	300	239
189	-	245	187	301	240
190	-	246	188	302	241
191	-	247	189	303	242
192	-	248	190	304	243
193	-	249	191	305	244
194	-	250	192	306	245
195	-	251	193	307	246
196	-	252	194	308	247
197	-	253	195	309	248
198	-	254	196	310	249
199	-	255	197	311	250
200	-	256	198	312	251
201	-	257	199	313	252
202	-	258	200	314	253
203	-	259	201	315	254
204	-	260	202	316	255
205	-	261	203	317	256
206	-	262	204	318	257
207	-	263	205	319	258
208	-	264	-	320	259
209	-	265	-	321	260
210	274	266	-	322	261
211	153	267	206	323	262
212	154	268	207	324	263
213	155	269	208	325	264
214	156	270	209	326	265
215	157	271	210	327	266
216	158	272	211	328	267
217	159	273	212	329	269
218	160	274	213	330	270
219	161	275	214	331	271
220	162	276	215	332	272
221	163	277	216	333	273
222	164	278	217	334	275
223	165	279	218	335	-
224	166	280	219	336	-

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
337	278	393	332	449	382
338	277	394	333	450	383
339	279	395	334	451	384
340	-	396	335	452	385
341	285/1	397	-	453	386
342	-	398	-	454	389
343	303/2	399	-	455	390
344	287	400	-	456	391
345	-	401	-	457	-
346	-	402	-	458	-
347	286	403	-	459	-
348	298	404	-	460	-
349	-	405	-	461	394
350	-	406	-	462	-
351	-	407	360/1	463	-
352	302	408	-	464	-
353	-	409	364	465	-
354	-	410	365	466	-
355	301	411	366	467	-
356	311	412	367	468	-
357	-	413	369	469	-
358	-	414	368	470	-
359	312	415	360/3	471	-
360	-	416	370	472	-
361	-	417	376	473	396
362	314	418	372; 378/1	474	397
363	315	419	-	475	398
364	316	420	377	476	399
365	317	421	388	477	400
366	318	422	378/2	478	401
367	319	423	379	479	-
368	-	424	380	480	405
369	320	425	360/2	481	406
370	319/2	426	360/3; 417/3	482	407
371	321	427	360/3	483	408
372	322	428	-	484	409
373	323	429	-	485	410
374	-	430	-	486	412
375	-	431	-	487	413
376	324	432	-	488	414
377	324	433	366/1	489	415
378	-	434	373	490	416
379	329/1	435	-	491	418
380	-	436	374	492	-
381	-	437	362; 363	493	-
382	329	438	348	494	-
383	329/6	439	-	495	-
384	329	440	-	496	-
385	329	441	-	497	-
386	-	442	-	498	-
387	-	443	-	499	417
388	-	444	-	500	-
389	329/3	445	381/1	501	419
390	330	446	381	502	402
391	-	447	-	503	403
392	331	448	381	504	-

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
505	-	561	309	617	538
506	-	562	-	618	537
507	455	563	-	619	537/2
508	456; 457	564	475	620	536
509	470	565	476	621	-
510	471	566	477	622	536/4
511	472	567	478	623	540
512	473	568	479	624	-
513	474	569	-	625	-
514	-	570	481	626	547
515	-	571	482	627	-
516	-	572	483	628	-
517	-	573	503	629	542
518	-	574	504	630	543
519	466	575	505	631	545
520	-	576	506	632	542
521	467	577	-	633	546
522	468	578	-	634	546
523	469	579	-	635	-
524	-	580	507	636	504; 549
525	-	581	508	637	550
526	-	582	-	638	551/1
527	-	583	507/2	639	-
528	-	584	-	640	551/3,4
529	434	585	-	641	-
530	435	586	510	642	-
531	-	587	511	643	552
532	438	588	512	644	556
533	439	589	513	645	557
534	437	590	516	646	558
535	440	591	-	647	559
536	441	592	517	648	560
537	442	593	518; 525	649	561
538	443	594	519	650	562
539	-	595	520	651	563
540	444	596	521	652	564
541	445	597	-	653	565
542	446	598	-	654	566
543	447	599	527	655	567
544	448	600	-	656	568
545	449	601	528	657	569
546	450	602	-	658	570
547	-	603	-	659	571
548	-	604	-	660	572
549	305	605	-	661	573
550	306	606	-	662	574
551	307	607	-	663	575
552	-	608	533	664	576
553	309	609	533	665	577
554	-	610	534	666	578
555	309	611	535	667	579
556	309	612	526	668	580
557	-	613	-	669	581
558	380	614	-	670	582
559	310	615	-	671	583
560	309	616	539	672	584

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
673	585	729	641	785	697
674	586	730	642	786	698
675	587	731	643	787	699
676	588	732	644	788	700
677	589	733	645	789	701
678	590	734	646	790	702
679	591	735	647	791	703
680	592	736	648	792	704
681	593	737	649	793	705
682	594	738	650	794	706
683	595	739	651	795	707
684	596	740	652	796	708
685	597	741	653	797	709
686	598	742	654	798	710
687	599	743	655	799	711
688	600	744	656	800	712
689	601	745	657	801	713
690	602	746	658	802	714
691	603	747	659	803	715
692	604	748	660	804	716
693	605	749	661	805	717
694	606	750	662	806	718
695	607	751	663	807	719
696	608	752	664	808	720
697	609	753	665	809	721
698	610	754	666	810	722
699	611	755	667	811	723
700	612	756	668	812	724
701	613	757	669	813	725
702	614	758	670	814	726
703	615	759	671	815	727
704	616	760	672	816	728
705	617	761	673	817	729
706	618	762	674	818	730
707	619	763	675	819	731
708	620	764	676	820	732
709	621	765	677	821	733
710	622	766	678	822	734
711	623	767	679	823	735
712	624	768	680	824	736
713	625	769	681	825	737
714	626	770	682	826	738
715	627	771	683	827	739
716	628	772	684	828	740
717	629	773	685	829	741
718	630	774	686	830	742
719	631	775	687	831	743
720	632	776	688	832	744
721	633	777	689	833	745
722	634	778	690	834	746
723	635	779	691	835	747
724	636	780	692	836	748
725	637	781	693	837	749
726	638	782	694	838	750
727	639	783	695	839	751
728	640	784	696	840	752

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
841	753	897	-	953	838
842	754	898	-	954	839
843	755	899	-	955	841
844	756	900	-	956	840
845	757	901	-	957	844
846	758	902	-	958	-
847	759	903	-	959	843
848	760	904	-	960	845
849	761	905	-	961	846
850	762	906	798	962	847
851	763	907	799	963	848
852	764	908	801	964	849
853	765	909	802	965	851
854	766	910	803	966	852
855	767	911	800	967	853
856	768; 771/1	912	804	968	854
857	769	913	805	969	857
858	772	914	806	970	855
859	770	915	807	971	856
860	-	916	-	972	850
861	769/2	917	808	973	842
862	-	918	809	974	884
863	-	919	-	975	886
864	-	920	810	976	887
865	-	921	814/2	977	879
866	-	922	-	978	880
867	-	923	811	979	883
868	-	924	812	980	882
869	790; 791	925	812/2	981	881
870	792	926	814/1	982	-
871	792	927	-	983	885
872	-	928	-	984	888
873	779	929	-	985	889
874	-	930	815	986	858
875	780; 781	931	816	987	859
876	781	932	817; 1019/1	988	860/1,3
877	-	933	818	989	861
878	781/2	934	821	990	862
879	782	935	822	991	858/3; 942/2
880	785; 786	936	-	992	863
881	-	937	891	993	864
882	-	938	830	994	865
883	-	939	831	995	-
884	-	940	823	996	866/1
885	-	941	824	997	867/1,2
886	-	942	825	998	874/2
887	-	943	827	999	872
888	796	944	828	1000	873
889	788	945	829	1001	868/1
890	-	946	819	1002	869/1,2; 870/1
891	794	947	832	1003	-
892	794	948	833; 834	1004	874/1
893	-	949	835	1005	-
894	-	950	834	1006	-
895	-	951	836	1007	868/2; 965/2,3; 870/1
896	-	952	837		

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1008	963	1062	947	1118	1002
1009	-	1063	950	1119	-
1010	-	1064	951/1,3	1120	-
1011	971/1	1065	951/2	1121	-
1012	966/4	1066	952	1122	-
1013	877	1067	953	1123	-
1014	875	1068	954	1124	-
1015	876; 938/1	1069	958	1125	-
1016	893; 938; 939;	1070	955	1126	-
	940	1071	956/1	1127	-
1017	894	1072	957	1128	-
1018	898	1073	959	1129	-
1019	899	1074	960	1130	890
1020	900	1075	960; 961	1131	-
1021	897	1076	964	1132	-
1022	901; 908/2	1077	962	1133	-
1023	902	1078	967/1,3	1134	-
1024	903	1079	1012	1135	-
1025	904	1080	969/1	1136	-
1026	905	1081	966/1,2,3	1137	-
1027	906	1082	968/1	1138	1016
1028	907	1083	968/4	1139	1017
1029	908/1	1084	968/5	1140	1018
1030	909	1085	967/2	1141	1019
1031	910	1086	968/2,3	1142	1020/1
1032	911	1087	970	1143	1021
1033	912	1088	972	1144	1022
1034	913	1089	972; 973	1145	1023; 1024/1
1035	914	1090	974	1146	1024/2,3,4,5
1036	915	1091	975	1147	1025
1037	916	1092	976	1148	1026
1038	921; 938/2;	1093	977	1149	1027
	933/1	1094	978	1150	1028
1039	922	1095	979	1151	1029
1040	923	1096	980	1152	1030/1;
1041	924	1097	981		1020/2
1042	895; 896	1098	982	1153	1030/2,3;
1043	925	1099	983		1031/1
1044	926; 932;	1100	984	1154	1030/3;
	933/2,3; 935	1101	985		1031/2; 1032
1045	928	1102	1015/1	1155	1030/3; 1035
1046	936	1103	986	1156	1036/1,2,3,4
1047	937	1104	987	1157	-
1048	929	1105	988	1158	1040
1049	-	1106	991	1159	1043
1050	927; 934	1107	-	1160	1039
1051	-	1108	992	1161	-
1052	930	1109	993	1162	-
1053	931	1110	994; 1003	1163	1046
1054	941	1111	1004	1164	1047
1055	942	1112	995	1165	1049
1056	943	1113	996	1166	1050/1
1057	944	1114	998	1167	1051
1058	942	1115	999	1168	1050/2;
1059	878	1116	1000		1052/1
1060	945	1117	1001	1169	1052/2,3;
1061	946				1053/1

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1170	1052/2; 1053/2; 1054	1219	1090; 1096	1271	1130/2
1171	1052/3,4; 1035	1220	1091	1272	1179
1172	1055/1,2,3,4	1221	1093; 1096/1	1273	-
1173	-	1222	1092; 1096/1	1274	1204/2
1174	1057	1223	-	1275	1204/1
1175	1058	1224	-	1276	1205
1176	1059	1225	1083/1	1277	1206
1177	1060	1226	1083/1 1088/4,5,6,7,; 1096/1	1278	1209
1178	1061	1227	1095	1279	1207
1179	1062/1	1228	1097; 1101	1280	1208
1180	1062/2,3	1229	1098	1281	1210
1181	1063/1	1230	1102	1282	1211
1182	1063	1231	1103	1283	1212
1183	-	1232	1108	1284	1213
1184	1065; 1068	1233	1109	1285	1260/1
1185	1066	1234	1104	1286	1220
1186	1112; 1113; 1114	1235	1105; 1106	1287	1216
1187	-	1236	1107	1288	1217
1188	1067	1237	1110/1,3	1289	1218/1
1189	-	1238	1099	1290	1218/2
1190	-	1239	1110/2	1291	1219
1191	-	1240	1111	1292	-
1192	-	1241	-	1293	-
1193	1074	1242	-	1294	-
1194	1076	1243	1116	1295	-
1195	1073	1244	1117	1296	1221
1196	1075	1245	1118	1297	1259; 1260/1; 1262/1
1197	-	1246	1259; 1260; 1262/5	1298	-
1198	1071/1	1247	-	1299	1222/2
1199	1072	1248	-	1300	-
1200	-	1249	1119	1301	1228
1201	1069/2; 1070; 1077	1250	1127	1302	-
1202	1078	1251	1120	1303	-
1203	1069/1	1252	1128/3	1304	1222/1,3; 1223
1204	-	1253	1121	1305	1225; 1226; 1227
1205	1079	1254	1129	1306	-
1206	1080	1255	1130/3	1307	1234
1207	1081	1256	1130/1	1308	-
1208	-	1257	-	1309	1225/2; 1226/3
1209	1082/1	1258	-	1310	1230
1210	1084; 1085	1259	-	1311	1229
1211	1086	1260	-	1312	-
1212	-	1261	-	1313	-
1213	-	1262	-	1314	-
1214	1082/2; 1090/1,2	1263	-	1315	1232
1215	1082/1,2; 1090/1	1264	-	1316	-
1216	1087	1265	-	1317	-
1217	1090/3 1083;	1266	-	1318	1231
1218	1088/1,2,3; 1096/1	1267	-	1319	1259; 1260/1; 1261/1; 1262/4
		1268	-	1320	1235
		1269	-	1321	1236; 1256
		1270	1259; 1260; 1262/5		

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1322	1241; 1244	1377	-	1428	-
1323	1257	1378	1242/2	1429	1278
1324	1247; 1248; 1249; 1250	1379	-	1430	1294; 1295; 1371/2
1325	-	1380	-	1431	1294; 1295; 1371/1
1326	1259	1381	-	1432	1296
1327	1260/1	1382	-	1433	-
1328	-	1383	-	1434	1297
1329	-	1384	-	1435	1290; 1363; 1364
1330	-	1385	-	1436	1290/2
1331	-	1386	-	1437	-
1332	-	1387	-	1438	1365/2
1333	-	1388	-	1439	1290; 1365; 1366; 1367; 1368; 1369
1334	-	1389	-	1440	1290; 1365; 1366; 1367; 1368; 1369
1335	-	1390	-	1441	1290; 1365; 1366; 1367; 1368; 1369
1336	-	1391	-	1442	-
1337	-	1392	-	1443	-
1338	-	1393	-	1444	1291; 1372; 1373; 1374; 1375; 1376
1339	-	1394	-	1445	1291; 1372; 1373; 1374; 1375; 1376
1340	-	1395	-	1446	1292; 1377
1341	-	1396	-	1447	-
1342	-	1397	-	1448	1293; 1378
1343	-	1398	-	1449	-
1344	-	1399	-	1450	-
1345	-	1400	-	1451	1264/1
1346	-	1401	1263/1,2	1452	1264/2,3,4
1347	-	1402	1263/3	1453	1269; 1272; 1274; 1284; 1339; 1340
1348	-	1403	1276	1454	1270; 1445
1349	-	1404	1277	1455	1275
1350	-	1405	-	1456	-
1351	-	1406	1270; 1343	1457	-
1352	-	1407	1271; 1343	1458	1279; 1344
1353	-	1408	-	1459	1283
1354	-	1409	1281	1460	1345
1355	-	1410	1282	1461	1299; 1300; 1307/2; 1345/2
1356	-	1411	-	1462	1288
1357	-	1412	1363; 1364		
1358	-	1413	1302; 1457		
1359	-	1414	-		
1360	-	1415	-		
1361	-	1416	119/2		
1362	-	1417	1302; 1457		
1363	-	1418	1302; 1457		
1364	-	1419	-		
1365	-	1420	1268		
1366	-	1421	1282; 1312;		
1367	-	1422	1280; 1344		
1368	-	1423	-		
1369	-	1424	1265; 1267; 1306; 1314; 1324		
1370	-	1425	1265; 1266; 1306; 1314; 1324		
1371	-	1426	-		
1372	-	1427	1283; 1299; 1307		
1373	-				
1374	-				
1375	-				
1376	-				

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1463	1283; 1346/3
1464	1283; 1350
1465	1285; 1286; 1292/2; 1346
1466	1285
1467	1286
1468	1287
1469	1289
1470	1303; 1458
1471	-
1472	1301; 1361
1473	-
1474	-
1475	-
1476	-
1477	-
1478	1310
1479	-
1480	-
1481	-
1482	-
1483	-
1484	-
1485	-
1486	1264/2,3,4
1487	1321
1488	1333
1489	-
1490	1321; 1322
1491	1323
1492	-
1493	1329; 1330
1494	-
1495	-
1496	-
1497	-
1498	-
1499	-
1500	1327
1501	1327
1502	1325; 1326
1503	1328/1
1504	1328/2
1505	-
1506	1331
1507	1334/2; 1335
1508	1337
1509	1334/2; 1335
1510	1336/2
1511	-
1512	-
1513	-
1514	-
1515	-
1516	-
1517	-

6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK
1518	-
1519	-
1520	1264/2,3,4
1521	1460
1522	-
1523	-
1524	-
1525	28
1526	28, Ek-2
1527	28
1528	-
1529	-
1530	1466
1531	-
1532	26/2
1533	-
1534	1474
1535	1475

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
1	1	57	55	114	-
2	2	58	56	115	-
3	3	59	57	116	102
4	4	60	58	117	103
5	5	61	59	118	104
6	6	62	60	119	105; 1416
7	7	63	61	120	106
8	8;9	64	62	121	107
9	-	65	63	122	108
10	10	66	64	123	109
11	11	67	64	124	110
12	-	68	82	125	111
13	-	69	64	126	112
14	12	70	-	127	117; 118
15	13	71	-	128	113
16	14	72	66	129	114
17	15	73	-	130	115
18	16	74	73	131	116
19	17	75	78; 79; 80	132	119
20	18	76	-	133	121
21	19	77	-	134	-
22	20	78	-	135	-
23	21	79	83; 84; 85	136	124
24	22	80	86	137	125
25	23	81	-	138	126
26	1532	82	-	139	127
27	25	83	-	140	128
28	26, 1525- 1527	84	-	141	129
29	27	85	-	142	130; 136
30	28	86	-	143	131
31	29	87	89	144	132
32	30	88	90	145	133
33	31	89	91	146	-
34	32	90	92	147	180
35	33	91	93	148	-
36	34	92	94	149	-
37	35	93	95	150	-
38	36/1,2	94	96	151	-
39	36/3,4	95	97	152	-
40	38	96	98	153	211
41	39	97	99	154	212
42	40	98	100	155	213
43	41	99	101	156	214
44	42	100	-	157	215
45	43	101	-	158	216
46	44	102	-	159	217
47	45	103	-	160	218
48	46	104	-	161	219
49	47	105	-	162	220
50	48	106	-	163	221
51	49	107	-	164	222
52	50	108	-	165	223
53	51	109	-	166	224
54	52	110	-	167	225
55	53	111	-	168	226/2
56	-	112	-	170	228
		113	-	171	229

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
172	230	229	290	286	347
173	231	230	291	287	344
174	232	231	292	288	-
175	-	232	293	289	-
176	233	233	294	290	-
177	234	234	295	291	-
178	236	235	296	292	-
179	237	236	297	293	-
180	238	237	298	294	-
181	239	238	299	295	-
182	240	239	300	296	-
183	241	240	301	297	-
184	242	241	302	298	348
185	243	242	303	299	-
186	244	243	304	300	-
187	245	244	305	301	355
188	246	245	306	302	352
189	247	246	307	303	343
190	248	247	308	304	-
191	249	248	309	305	549
192	250	249	310	306	550
193	251	250	311	307	551
194	252	251	312	308	-
195	253	252	313	309	553; 555; 556; 560; 561
196	254	253	314	310	559
197	255	254	315	311	356
198	256	255	316	312	359
199	257	256	317	313	-
200	258	257	318	314	362
201	259	258	319	315	363
202	260	259	320	316	364
203	261	260	321	317	365
204	262	261	322	318	366
205	263	262	323	319	367; 370
206	267	263	324	320	369
207	268	264	325	321	371
208	269	265	326	322	372
209	270	266	327	323	373
210	271	267	328	324	376; 377
211	272	268	-	325	-
212	273	269	329	326	-
213	274	270	330	327	-
214	275	271	331	328	-
215	276	272	332	329	379; 382; 383; 384; 385; 389
216	277	273	333	330	390
217	278	274	210	331	392
218	279	275	334	332	393
219	280	276	-	333	394
220	281	277	338	334	395
221	282	278	337	335	396
222	283	279	339	336	-
223	284	280	-		
224	285	281	-		
225	286	282	-		
226	287	283	-		
227	288	284	-		
228	289	285	341		

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
337	-	392	-	449	545
338	-	393	-	450	546
339	-	394	461	451	-
340	-	395	-	452	-
341	-	396	473	453	-
342	-	397	474	454	-
343	-	398	475	455	507
344	-	399	476	456	508
345	-	400	477	457	-
346	-	401	478	458	-
347	-	402	502	459	-
348	438	403	503	460	-
349	-	404	-	461	-
350	-	405	480	462	-
351	-	406	481	463	-
352	-	407	482	464	-
353	-	408	483	465	-
354	-	409	484	466	519
355	-	410	485	467	521
356	-	411	-	468	522
357	-	412	-	469	523
358	-	413	487	470	509
359	-	414	488	471	510
360	407; 415; 426; 427	415	489	472	511
361	-	416	490	473	512
362	437	417	426; 499	474	513
363	437	418	491	475	564
364	409	419	501	476	565
365	410	420	-	477	566
366	411; 433	421	-	478	567
367	412	422	-	479	568
368	414	423	-	480	-
369	413	424	-	481	570
370	416; 425	425	-	482	571
371	-	426	-	483	572
372	418/1	427	-	484	-
373	434	428	-	485	-
374	436	429	-	486	-
375	-	430	-	487	-
376	417	431	-	488	-
377	420	432	-	489	-
378	418; 422	433	-	490	-
379	423	434	529	491	-
380	424	435	530	492	-
381	445; 446; 448	436	-	493	-
382	449	437	534	494	-
383	450	438	532	495	-
384	451	439	533	496	-
385	452	440	535	497	-
386	453	441	536	498	-
387	-	442	537	499	-
388	421	443	538	500	-
389	454	444	540	501	-
390	455	445	541	502	-
391	456	446	542	503	573
		447	543	504	574; 636
		448	544	505	575

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
506	576	563	651	620	708
507	580; 583	564	652	621	709
508	581	565	653	622	710
509	-	566	654	623	711
510	586	567	655	624	712
511	587	568	656	625	713
512	588	569	657	626	714
513	589	570	658	627	715
514	-	571	659	628	716
515	-	572	660	629	717
516	590	573	661	630	718
517	592	574	662	631	719
518	593	575	663	632	720
519	594	576	664	633	721
520	595	577	665	634	722
521	596	578	666	635	723
522	-	579	667	636	724
523	-	580	668	637	725
524	-	581	669	638	726
525	593	582	670	639	727
526	612	583	671	640	728
527	599	584	672	641	729
528	601	585	673	642	730
529	-	586	674	643	731
530	-	587	675	644	732
531	-	588	676	645	733
532	-	589	677	646	734
533	608	590	678	647	735
534	610	591	679	648	736
535	611	592	680	649	737
536	622	593	681	650	738
537	618; 619	594	682	651	739
538	617	595	683	652	740
539	616	596	684	653	741
540	623	597	685	654	742
541	-	598	686	655	743
542	629	599	687	656	744
543	630	600	688	657	745
544	-	601	689	658	746
545	631	602	690	659	747
546	633; 634	603	691	660	748
547	626	604	692	661	749
548	-	605	693	662	750
549	636	606	694	663	751
550	637	607	695	664	752
551	638; 640	608	696	665	753
552	643	609	697	666	754
553	-	610	698	667	755
554	-	611	699	668	756
555	-	612	700	669	757
556	644	613	701	670	758
557	645	614	702	671	759
558	646	615	703	672	760
559	647	616	704	673	761
560	648	617	705	674	762
561	649	618	706	675	763
562	650	619	707	676	764

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
677	765	734	822	790	869
678	766	735	823	791	869
679	767	736	824	792	870; 871
680	768	737	825	793	-
681	769	738	826	794	891; 892
682	770	739	827	795	-
683	771	740	828	796	888
684	772	741	829	797	-
685	773	742	830	798	906
686	774	743	831	799	907
687	775	744	832	800	911
688	776	745	833	801	908
689	777	746	834	802	909
690	778	747	835	803	910
691	779	748	836	804	912
692	780	749	837	805	913
693	781	750	838	806	914
694	782	751	839	807	915
695	783	752	840	808	917
696	784	753	841	809	918
697	785	754	842	810	920
698	786	755	843	811	923
699	787	756	844	812	924; 925
700	788	757	845	813	-
701	789	758	846	814	921; 926
702	790	759	847	815	930
703	791	760	848	816	931
704	792	761	849	817	932
705	793	762	850	818	933
706	794	763	851	819	946
707	795	764	852	820	935
708	796	765	853	821	934
709	797	766	854	822	936
710	798	767	855	823	940
711	799	768	856	824	941
712	800	769	857	825	942
713	801	770	859	826	-
714	802	771	856	827	943
715	803	772	858	828	944
716	804	773	-	829	945
717	805	774	-	830	938
718	806	775	-	831	939
719	807	776	-	832	947
720	808	777	-	833	948
721	809	778	-	834	948; 950
722	810	779	873	835	949
723	811	780	875	836	951
724	812	781	875; 876; 878	837	952
725	813	782	879	838	953
726	814	783	-	839	954
727	815	784	-	840	956
728	816	785	880	841	955
729	817	786	880	842	973
730	818	787	-	843	959
731	819	788	889	844	957
732	820	789	-	845	960
733	821			846	961
				847	962

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
848	963	905	1026	960	1074; 1075
849	964	906	1027	961	1075
850	972	907	1028	962	1077
851	965	908	1022; 1029	963	1008
852	966	909	1030	964	1076
853	967	910	1031	965	1007
854	968	911	1032	966	1012; 1081
855	970	912	1033	967	1078; 1085
856	971	913	1034	968	1082; 1083; 1084; 1086
857	969	914	1035	969	1080
858	986; 991	915	1036	970	1087
859	987	916	1037	971	1011
860	988	917	-	972	1088; 1089
861	989	918	-	973	1089
862	990	919	-	974	1090
863	992/1,2	920	-	975	1091
864	993	921	1038	976	1092
865	994	922	1039	977	1093
866	996	923	1040	978	1094
867	997	924	1041	979	1095
868	1001; 1007	925	1043	980	1096
869	1002	926	1044/1	981	1097
870	1002; 1007	927	1050/1,2,3	982	1098
871	-	928	1045	983	1099
872	999	929	-	984	1100
873	1000	930	1052	985	1101
874	998; 1004	931	1053	986	1103
875	1014	932	1044	987	1104
876	1015	933	1038; 1044	988	1105
877	1013	934	1050	989	-
878	1059	935	1044	990	-
879	977	936	1046	991	1106
880	978	937	1047	992	1108
881	981	938	1015; 1016; 1038	993	1109
882	980	939	1016; 1048	994	1110 / 1,2,3,4
883	979	940	1016	995	1112
884	974	941	1054	996	1113
885	983	942	991; 1055; 1058	997	-
886	975	943	1056	998	1114
887	976	944	1057	999	1115
888	984	945	1060	1000	1116
889	985	946	1061	1001	1117
890	1130	947	1062/1	1002	1118
891	937	948	-	1003	1110/5
892	-	949	-	1004	1111
893	1016	950	1063	1005	-
894	1017	951	1064; 1065	1006	-
895	1042/2,3	952	1066	1007	-
896	1042/4	953	1067	1008	-
897	1021	954	1068	1009	-
898	1018	955	1070	1010	-
899	1019	956	1071	1011	-
900	1020	957	1072	1012	1079
901	1022	958	1069	1013	-
902	1023	959	1073	1014	-
903	1024				
904	1025				

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
1015	1102	1070	1201	1123	-
1016	1138	1071	1198	1124	-
1017	1139	1072	1199	1125	-
1018	1140	1073	1195	1126	-
1019	932; 1141	1074	1193	1127	1250/3
1020	1142; 1152	1075	1196	1128	1252
1021	1143	1076	1194	1129	1254
1022	1144	1077	1201	1130	1255; 1256; 1271
1023	1145	1078	1202	1131	-
1024	1145; 1146	1079	1205	1132	-
1025	1147	1080	1206	1133	-
1026	1148	1081	1207	1134	-
1027	1149	1082	1209; 1214; 1215	1135	-
1028	1150	1083	1218; 1225; 1226	1136	-
1029	1151/1	1084	1210	1137	-
1030	1152; 1153; 1154; 1155	1085	1210	1138	-
1031	1153; 1154	1086	1211	1139	-
1032	1154/3	1087	1216	1140	-
1033	-	1088	1218; 1226	1141	-
1034	-	1089	-	1142	-
1035	1155/2,3; 1171/3	1090	1214; 1215; 1217; 1219	1143	-
1036	1156	1091	1220	1144	-
1037	-	1092	1222	1145	-
1038	-	1093	1221	1146	-
1039	1160	1094	-	1147	-
1040	1158	1095	1227	1148	-
1041	-	1096	1218; 1219; 1221; 1222; 1226	1149	-
1042	-	1097	1228	1150	-
1043	1159	1098	1229	1151	-
1044	-	1099	1238	1152	-
1045	-	1100	-	1153	-
1046	1163	1101	1228	1154	-
1047	1164	1102	1230	1155	-
1048	-	1103	1231	1156	-
1049	1165	1104	1234	1157	-
1050	1166; 1168	1105	1235/1	1158	-
1051	1167	1106	1235/2	1159	-
1052	1168; 1169; 1170; 1171	1107	1236	1160	-
1053	1169; 1170	1108	1232	1161	-
1054	1170/3	1109	1233	1162	-
1055	1172	1110	1237; 1239	1163	-
1056	-	1111	1240/2,3	1164	-
1057	1174	1112	1186	1165	-
1058	1175	1113	1186	1166	-
1059	1176	1114	1186	1167	-
1060	1177	1115	-	1168	-
1061	1178/1,2	1116	1243	1169	-
1062	1179; 1180	1117	1244	1170	-
1063	1181; 1182	1118	1245	1171	-
1064	-	1119	1249/2	1172	-
1065	1184	1120	1251	1173	-
1066	1185	1121	1253	1174	-
1067	1188	1122	-	1175	-
1068	1184			1176	-
1069	1201; 1203			1177	-
				1178	-

6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
1179	1272	1235	1320	1286	1465; 1467
1180	-	1236	1321	1287	1468
1181	-	1237	-	1288	1462
1182	-	1238	-	1289	1469
1183	-	1239	-	1290	1435; 1446; 1439; 1440; 1441
1184	-	1240	-	1291	1444; 1445
1185	-	1241	1322	1292	1446; 1465
1186	-	1242	1378	1293	1448
1187	-	1243	-	1294	1430; 1431
1188	-	1244	1322	1295	1421; 1430; 1431
1189	-	1245	-	1296	1432
1190	-	1246	-	1297	1434
1191	-	1247	1324	1298	-
1192	-	1248	1324	1299	1427; 1461
1193	-	1249	1324	1300	1461
1194	-	1250	1324	1301	1472
1195	-	1251	-	1302	1413; 1417; 1418
1196	-	1252	-	1303	1470
1197	-	1253	-	1304	-
1198	-	1254	-	1305	-
1199	-	1255	-	1306	1424; 1425
1200	-	1256	1321	1307	1427; 1461
1201	-	1257	1323	1308	-
1202	-	1258	-	1309	-
1203	-	1259	1246; 1270; 1297; 1319; 1326	1310	-
1204	1274; 1275	1260	1246; 1270; 1285; 1297; 1319; 1327	1311	-
1205	1276	1261	1319	1312	-
1206	1277	1262	1246; 1270; 1297; 1319	1313	-
1207	1279	1263	1401; 1402	1314	1424; 1425
1208	1280	1264	1451; 1452; 1486; 1520	1315	-
1209	1278	1265	1424; 1425	1316	-
1210	1281	1266	1425	1317	-
1211	1282	1267	1424	1318	-
1212	1283	1268	1420	1319	-
1213	1284	1269	1453	1320	-
1214	-	1270	1406	1321	1487; 1490
1215	-	1271	1407	1322	1490
1216	1287/1	1272	1453	1323	1491
1217	1288	1273	-	1324	1424; 1425
1218	1289; 1290	1274	1453	1325	-
1219	1291	1275	1455	1326	1502
1220	1286/2	1276	1403	1327	1501
1221	1296	1277	1404	1328	1503; 1504
1222	1299; 1304	1278	1429; 1453	1329	1493
1223	1304/2	1279	1458	1330	1493
1224	-	1280	1422	1331	1506
1225	1305; 1309	1281	1409	1332	-
1226	1305; 1309	1282	1410; 1421	1333	1488
1227	1305	1283	1427; 1459; 1463; 1464	1334	-
1228	-	1284	1453	1335	1509
1229	1311	1285	1465; 1466	1336	1509; 1510
1230	1310 / 1,2,3,4,5			1337	1508
1231	1318			1338	-
1232	1315				
1233	-				
1234	1307				

**6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİ İLE 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNU MADDELERİNİN KARŞILAŞTIRMA TABLOSU**

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK	6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
1339	1453	1390	-	1447	-
1340	143	1391	-	1448	-
1341	-	1392	-	1449	-
1342	1454	1393	-	1450	-
1343	1406; 1407	1394	-	1451	-
1344	1422; 1458	1395	-	1452	-
1345	1460; 1461	1396	-	1453	-
1346	1463; 1465	1397	-	1454	-
1347	-	1398	-	1455	-
1348	-	1399	-	1456	-
1349	-	1400	-	1457	1413; 1417; 1418
1350	1464	1401	-	1458	1470
1351	-	1402	-	1459	-
1352	-	1403	-	1460	1521
1353	-	1404	-	1461	-
1354	-	1405	-	1462	-
1355	-	1406	-	1463	-
1356	-	1407	-	1464	-
1357	-	1408	-	1465	-
1358	-	1409	-	1466	1530
1359	-	1410	-	1467	-
1360	-	1411	-	1468	-
1361	1472	1412	-	1469	-
1362	-	1413	-	1470	-
1363	1412; 1435	1414	-	1471	-
1364	1412; 1435	1415	-	1472	-
1365	1438; 1439; 1440; 1441	1416	-	1473	-
1366	1439; 1440; 1441	1417	-	1474	1534
1367	1439; 1440; 1441	1418	-	1475	1535
1368	1439; 1440; 1441	1419	-		
1369	1439; 1440; 1441	1420	-		
1370	-	1421	-		
1371	1430; 1431	1422	-		
1372	1444; 1445	1423	-		
1373	1444; 1445	1424	-		
1374	1444; 1445	1425	-		
1375	1444; 1445	1426	-		
1376	1444; 1445	1427	-		
1377	1446	1428	-		
1378	1448	1429	-		
1379	-	1430	-		
1380	-	1431	-		
1381	-	1432	-		
1382	-	1433	-		
1383	-	1434	-		
1384	-	1435	-		
1385	-	1436	-		
1386	-	1437	-		
1387	-	1438	-		
1388	-	1439	-		
1389	-	1440	-		
		1441	-		
		1442	-		
		1443	-		
		1444	-		
		1445	-		
		1446	-		

